XXXIII

HURTADO

de [illegible]

T. 1

R. P. M. THOMÆ

HVRTADO

DE

RESIDENTIA

TOMI DVO.

R. P. M. THOMÆ HVRTADO; TOLETANI, CLERICI REGVLARIS MINORVM:

SACRÆ THEOLOGIÆ ROMÆ, COMPLVTI, ET SALMANTICÆ Publico Professore, & in Vniuersitate Hispalensi primariæ Cathedræ proprietario Moderatore: eiusdemque Diœcesis Archiepiscopatu Examinatore Synodali, supremique Senatus sanctæ Inquisitionis, & sancti Officij Hispalensis, ex munere Qualificatore.

RESOLVTIONVM MORALIVM DE RESIDENTIA SACRA,

LIBRI XII. IN DVOS TOMOS DIVISI.

TOMVS PRIOR,

DE RESIDENTIA PERSONALI SVMMI PONTIFICIS, CARDINALIVM, Episcoporum, Parochorum, Canonicorum, ac Beneficiatorum sæcularium, *Libri sex.*

LVGDVNI,
Sumptibus IOAN. ANT. HVGVETAN, & MARCI-ANT. RAVAVD.

M. DC. LXI.

CVM APPROBAT. & PERMISSV SVPERIORVM.

EMINENTISSIMO D. D. BALTHASARI

DE MOSCOSO, ET SANDOVAL,

PRESBYTERO CARDINALI, ARCHIEPISCOPO Toletano, Primati Hispaniarum, Cancellario Maiori Castellæ, Consilij Status Regij, hoc Anathema Literarium in signum subiectionis, & obsequij, in tesseram gratitudinis, Pendo, Sacro, Dico.

PVS hoc, Eminentissime Princeps, de Residentia personali Ecclesiasticorum omnium, à maximo vsque ad minorem, quod Celsitudini tuæ consecrat omnium Minor, sub auspiciis felicibus originem duxit; vt sub felici vmbra Aquilæ magnarum alarum, plenæ plumis, & varietate solem videat, & an legitimus partus sit examinetur, Vnus negorio principium dedit; vt post alter coronaret, coronatum in lucem exiret. Antiquitas Gentilium hoc agnouit, dum apud illos paræmia erat, Ἐκ διὸς ἄρχομαι, *à Ioue incipio*; vt in Ioue feliciter terminem actionem; sic mihi obtingit. Dum viuebat Eminentissimus D. D. Dominicus Cardinalis Pimentel, Hispalensis Ecclesiæ Archipræsul, cuius eram à Secretis, Consultor Theologus, & Synodalis Examinator, vt dolores (quibus correptus lecto affixus erat) minueret, & diuersione leniret, me accersiri iussit, vt consuleret punctum circa Residentiam personalem Pastorum, quod sibi proposuit eius Officialis Prouisor: aperui Eminentitiæ suæ intelligentiam meam, in cuius confirmationem obtulit sua benignitate Disputationem illam, qua nulla grauior, aut verior; quam Patribus Tridentinis præsentauit Illustrissimus Archiepiscopus Toletanus D. D. Bartholomæus Carranza de Miranda, Illusttissimus quidem dignitate, sed illustrior sapientiâ, & rolerantiâ in aduersis: Cuius encomium Eminentiæ Tuæ offero, ante reuisionem sui libri verè aurei, qui vt Baculus Pastoralis, semper in manibus Pastorum portari debet. Quâ informata Sancta Synodus, ab Spiritu Sancto directa, Decretum illud saluberrimum edidit, quo Residentiam personalem Pastorum de Iure Diuino esse monstrauit. Hanc imperauit mihi Eminentissimus Cardinalis, vt notulis illusttarem: Cúmque nihil iucundius ab Eminentissimo Viro *exigi potest ab homine, quam vt prosit hominibus, si fieri potest multis, sin minus paucis, sin minus proximis, sin minus sibi, nam cum se vtilem cæteris efficit commune agit negotium*; quod præstiti latâ manu, quam vrgebat & velociorem effecit instantiâ quotidianâ Illustrissimus D.D. Petrus de Tapia Archiepiscopus heu quondam noster, & semper noster, Quem Eminentia Tua introspexit intúsque penetrauit, sciens quid esset in Nomine Sanctissimo, Doctissimo, Vigilantissimo, si quod aliud in hoc sæculo. Hic enim tantus Vir aliquos

ã 3 qui

qui internos scripturæ meæ Residentialis in medio occupationum suarum perlegit, & post vix ipsam communicaui, quin me soliciti orem redderet ad perficiendum, vt prælo sudaret opus, & non mediocri lætitia me alloquens vsurpabat verba Senecæ. *Nunquam plus agere, quàm dum in conspectum suum diuina, atque humana veniebant discutienda.*

Hæc origo, hic fons à quo scaturiit labor meus iste, ab homine verè diuino, Tuo Confratre Collegij Cardinalitij, & tibi Cardinali coram sistit: à Cardinale *Fossa*, sed à Te Cardinali *vallum*, & præcipuum tutamentum; vt sis dux eius in columnâ nubis per diem, & in columna ignis per noctem; & sic pede inoffenso currat sub tua vmbra, sicut clarissima ita & validissima ad protegendum ab æstu improperantium: nullus enim maiestatis tuæ fulmen excipere audebit, & quocunque fugiat, semper sentiet vim Eminentiæ qua polles, cùm vbique gentium eius purpurea signa colantur, & venerationem accipiant.

Tibi enim iure consecratur tomus hic primus de Residentia personali, officio Pastoris Iure Diuino adnexa, cuius pondus, Tu ferè solus agnoscis, portas, ad praxim reducis, semper lateribus Sponsæ tuæ adhærens, semper tuis ouibus assistens. Certè quidem si te verum Pastoris exemplar agnosceret Nazianzenus, expostularet à Magisterio tuo, quæ ad Magno Basilio exposcebat, cum in te delineata videret. Hic (ait Magnus Theologus) *quæ pascua petenda, qui fontes adeundi; ac rursus quæ pascua vitanda, qui latices: quæ oues baculo regendæ, quæ fistulâ, quo tempore ad pascua ducendus grex, quo rursus à pascuis reuocandus: quo modo bellum lupis inferendum: quomodo non lacescendi pastores, hac præsertim tempestate, quâ stultè se gesserunt, atque oues pascuæ dispersserunt: quomodo quod infirmum est roborabo, quod lapsum est erigam, quod aberrauit in viam reducam: quomodo (inquam) hæc addiscam, atque ita, vt recta Pastoralis Artis, vestráque ratio postulat, custodiam: ac non, quod scelerati Pastoris est, lac comedam, lana induar, pinguissima quaque iugulem, aut vendam, aut bestiis, & præcipitiis relinquam, me ipsum pascens, non gregem.*

Ignosce dicendis, *Princeps Eminentissime*, quia etsi in natiuam tuam modestiam peccem, at si tacerem grauius piaculum in bonum commune committerem, si hoc exemplar boni, & residentis Pastoris, in te manu diuinâ descriptum, non proponerem toti Ecclesiæ: sic enim ille alius Græcus Auctor Catonem Romanis, & Græcis, in exemplum imitandum proposuit.

Οἶος πέπνυται· τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Ille sapit solus, volitant alij velut vmbræ.

Quia tanto interuallo omnes post se relinquit, vt alij velut vmbræ esse videantur.

Huic etiam extincto dederit Proserpina mentem,
Solus vti saperet, reliquis volitantibus vmbris.

Quid? Non experimur hæc omnia in Eminentia Virtutis tuæ, cui Pastorale officium diuinitus concessum alios edoces admirando exemplo (absit assentatoris vile officium) veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente publico consensu in Spiritu Sancto. Coactus etenim obedientiâ reliquisti Sponsam tuam Giennensem, quam tenero diligebas amore, Toletanam, vt pluribus prodesses, assumens, quam non minori dilectione prosequeris, & gubernas, artis Pastoralis sermonibus. Te ipsum velut spiritualem quandam Statuam, in eminentissima columna positam, ad optimæ cuiuscunque actionis pulchritudinem, expolitam, ad imitandum proponis. Accepisti hanc à Deo singularem gratiam, vt in pascuis, & laticibus præbendis, ouibus, orthodoxæ Doctrinæ Pater, & Magister, efficereris, non vt huius temporis Sapientes vnà cum temporibus, te inflectens circa Libertatem Ecclesiasticam, quam pro viribus tutelasti non medio quodam, & artificioso modo, sicut alij qui veritatem cauponantes adulterant; quin potiùs eruditos pietate, & pios eruditionis laude Tibi adsciscis,

ita

ita vt & doctrinæ & Pietatis primas obtineas, in quibus, vt notam fugias in dies Eminentissimæ Dignitati tuæ, & throno virtutem amplectendam adfers. Quid? nonne ita flagras charitate, qua resides in tua Ecclesia, quod præsens optes anathema esse à Christo pro ouibus tuis, & dum pro illis corpus pluribus incommodis diuexas lætiori spe animus fruitur, ac splendidior efficitur.

Quid de æquitate, & summa diligentia, dum in reformandis moribus, & Ecclesiastica disciplina conseruanda, insudas? in qua nemo animi tui magnitudine præstantior apparuit, nullus potens fuit, vt labores, & sudores vultus tui in quibus panem comedis, & murice tinctam vestem induis, vel in puncto collabantur; cùm enim dignitate emineas cæteris, nullius moribus qui boni, & laudabiles non sint, Te subiicis, & quanto magis malos reprimis, tanto Augustior, tanto Maior acclamaris, & cum nihil ad augendum fastigium (es enim Eminentissimus) superfit, hoc vno modo crescis, si piam, & modestam Ecclesiæ disciplinam collapsam erigas, si probatos mores conserues, si improbos eiicias, & in insulam releges; adimplens enim Pastorale ministerium, vt hoc perficias, Synodum congregas, & præsenti anno perficis, quâ mediâ Ecclesiasticam disciplinam (quæ Magistra est Religionis, Mater pietatis, increpat, non lædit, castigat, non nocet, mores irata corrigit, inflammata custodit. & nihil est, quod Synodica disciplina, aut non emendet, aut saluum faciat) introducas, eâ animi constantiâ, tanto animatum zelo, vigilantiâ incredibili, mititate admirabili, prudentiâ heroicâ, & tanto Principe dignâ, hominéque maiore, quæ attributa tanto fulgore, in te emicant, vt iam de te, quod Priamus de Hectore dixit, potiore iure canatur:

Nec iam hominis sanè mortalis filius ille
Esse videbatur, diuino at semine natus.

Sistat hîc nauis mea plenis velis decurrens, cum à puppi ad proram plena sit encomio laudum tuæ Celsitudinis, non solùm nauis mea, verùm etiam nauicula Petri, in Romana Curia, tota Italia, Hispania, Germania, Gallia, *Te Diuino semine natum* prædicant, & acclamant; hoc omnes norunt, tot sunt tui admiratores, quot testes Eminentiæ tuæ, quæ etsi supremo honorum fastigio euecta, se in infimam pauperum cateruam summa humanitate effundit, & dum miserorum hominum calamitatibus obiicit, splendet augustiùs, rutilat diffusiùs. En tibi alloquitur Ennodius: *Potiorum sublimitas communione geminatur, & facem præfert Eminentissimo Gratia concessa subiectis.* Nonne toties geminatur Celsitudo, & Eminentia tua, quoties te communicas pauperi, & egeno, pupillo, & viduæ, & iis quibus non est adiutor, nisi misericordia, liberalitas, & beneficia tua, in quibus tui viuas imagines multiplicas, & multiplicatas conseruas, & perennas in hominum memoria. Quid? non tibi Eminentissimo lampadem, & facem præfert Gratia concessa subiectis, tam ingenti Eleemosynarum copiâ! quas publicè, & secreto, in sinu pauperis reponis, vt dirigantur gressus tui. Igitur tantis operibus geminatur in æuum Eminentia tua, vt non deficiat laus eius ab ore hominum. Respice obsecro, benigno aspectu hoc literarium munus, quod grato, & supplici offerimus animo, non solum ego, sed & mecum tota Religio mea, *quia super omnem gloram protectio* tua nobis erit. Viuas Nestoreos annos, vt sacras actiones, quasquas facis, alios doceas. E Domo nostra Spiritus Sancti Hispalensis, die quinta Martij 1658.

EMINENTIÆ TVÆ

Humilis seruus & Capellanus,
THOMAS HVRTADO.

BENEVOLO LECTORI.

SI benenolus non es, en tollo manum, cedo vicisti, quia contendendi non est animus. Placidum igitur meum Lectorem alloquor. In superioribus libris contexui Resolutiones Morales, circa congruam sustentationem Ecclesiasticorum omnium; eisque paratas farinas, cibumque bene maceratum dedi, quo licite possint vitam molitam degere, iuxta cuiuslibet statum & conditionem; ne pauperes defraudarentur cibo suo, & alia pia opera diuinusque cultus deficerent, patrimonio Christi vanè dissipato: statuique regulas quibus in victus ratione modum tenerent & dirigerent. In hoc tomo non minus necessariam materiam manibus texo, de Residentia personali Pastorum, qui inuigilare tenentur super gregem suum, & pascere verbo, doctrina sana, & exemplo oues suas: ne fugiens expositas voracitati luporum relinquat, & ipse mercenarius efficiatur: vt enim Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus, Epistola (quam cum aliis de Residentia tractantibus ad verbum refero in fine tomi huius) ad Episcopum Creta, Perinde namque esse videtur gregem abesse à Pastore, vt cæcum ducem habere, sanæ augentur oues ac in tuto sunt cum præsint viri Pastores. Hoc quidem cum honestissimum sit, laudant cordati & prudentes omnes, & in primis Imperator ipse; qui non solum approbauit, sed magnifica verba fecit, & synodicis litteris & edicto suo decreuit vt ex Episcopatu, Metropoli Menombasiensi subiecto ducenti aurei annis singulis tibi redderentur: quo etiam beneficio nos obligauit vt non solum propter Religionem Imperatorem laudemus, & pro eo omnes Ecclesiastici preces adhibeamus, sed propter variam multiplicemque beneficientiam atque prouidentiam.

Mihi ergo etiam debent esse grati & beneuoli Lectores, qui integrum opus discurrens per omnes Ecclesiasticos prælode, enucleans hanc honestissimam obligationem, hoc sacrum vinculum quo Pastores vinciuntur ad residendum in sua Diœcesi, vt oues dispersas colligant, infirmas curent, vacillantes firment, stantes confirment, bella pro gre[illegible]s salute & immunitate suscipiant. Quæ pascua doctrinæ petenda, qui fontes adeundi, quæ pascua vitanda, qui lat[illegible]es, qui baculo regendi, qui fistula: quo tempore ad pastum ducendus grex, quomodo bellum lupis inferendum, ha[illegible] præsertim tempestate (in qua ex nostris non verentur viri exurgere, qui nouellis doctrinis auellere a vera sanaque doctrina oues curent) hæc enim Pastoris munia adimplere nequit qui personaliter non residet. Quare in hoc opere, non sine ingenti labore perfecto, non debeo a maleuolis vellicari, cùm in eo morem geram Summis Pontificibus, Generalibus Conciliis, Imperatori, & Regibus Catholicis, qui suis Apostolicis literis, Conciliaribus Decretis, Synodicis edictis. Epistolis Regalibus, totos se deuouere vt Prælati resideant, vt personaliter assistant suis ouibus, vt serpentum & luporum allapsus, quos timent, & vitent, & auertant.

Vtrumque opus nullus hucusque Auctor ita collectum & diffusum perfecit, sed sparsim, diuisimque disseminarunt scriptores: Ego vero (ni fallor) non mediocri vtilitate rei litterariæ simul & vnite fere omnia quæ vtrumque scriptum respiciunt inuensa coniunxi, vt facilior sit eorum quæ desiderantur notitia, nec tamen puto omnia inuenisse, quia etsi alius alio plura inuenire possit, nullus tamen omnia: ego verò ea quo inuenio statim reddo, odi enim qui solus incubat bonis vt solus carpat fructus: quæ accepi communico, ne Architectus operibus suis & laboribus inuideat, & raptor occultus alieni sudoris iudicetur: quare dignus est labor, vel commendationis laboris, & si non victoriæ laude, prætendit enim primitatis palmam, at non ambit coronam, etsi quantitati laboris quantitas mercedis respondeat.

Nec mihi beneuolus Lector vitio det, quod promissum non adimpleo: tom. enim 5. promisi tomum sextum in quo de Priuilegiis fidelium, & obligationibus ministrorum vtriusque fori in vtroque foro tempore pestis: & duo alia volumina in Summam Eminentissimi Cardinalis D. Caietani, non nego promissa; at quod implerem impedimento fuit obedientia, qua tenebar adstrictus Eminentiss. D. D. meo Cardinali Pimentel huius Diœcesis tunc Archiepiscopo, qui arctè iniunxit auctoritate qua in me pollebat, vt circa hæc duo themata lato calamo discurrerem. Obtemperaui, & sic opus ad opus addidi, cum quo præsentia versarē vt perficerem; incœpta rudia, impolita, & in embryone manserunt: ex nunc tamen faciam quod (Deo auspice) promissa appareant, vt manus tua oculata sit, maximè commentaria Summæ, ne prior alius occupet, & serior ego ipse veniam: & vt verum fatear, nihil magis habeo in corde, quam hæc commentaria perficere, & propugnare ab aduersariorum telis turrim fortissimam Summa, quæ arx est Theologiæ Moralis totius.

Digredior aliquando non inutiliter, nec iniocundè circa aliqua, quæ vel tunc occurrerunt, requisitus in consultationibus, & eorum resolutio digna visa est, vt omnibus communicaretur: vel aliquorum in quibus à non bene affectis fui suggillatus, vt eorum defensio fieret manifesta; ne dum frigida, & Hermodoxi impugnatio nota extitit, eius solutio ignoretur.

Monitum te volo, Beneuole Lector, me trepidum extitisse ad hoc volumen de Residentia, & alterum de Congrua Ecclesiasticorum omnium, in publicum dare; timebam enim tot Zoilos contra me exortos, qui syllabas & dictiones aliorum voluminum, notarunt, transfixerunt, & Apologiis impetiuerunt, multis opprobriis me & libros meos assectas D. Thomæ eiusque Scholæ, retrahebar fateor à nouis cudendis, & educandis liberis libris, ast viri zelantes boni publici, cuius & ipsi administratores supremi gradus existebant, animum mihi imponentes adduxerunt locum Cassiodori, aptum, in procemio ad libros Epistolarum, quas nolebat in publicum dare, timens rabidos detrahentium dentes, quorum alter nos frequentia inuidiosa interpellationis exaggerat, alter miseriarum mole castigat, alij furiosa contentionum seditione circundant, & me circumdederunt, sicut apes aculeis suis vulnerantes, & exarserunt sicut ignis in spinis; & contrà amici Senatoris verbis me vrgebant, Noli in obscurum silentij reuocare, quæ ad corrigendos mores insudasti, & ad excedentis audaciam frangendam, quid dubitas edere, quod tantis vtilitatibus probas posse conquirere? celas enim, vt ita dixerim, speculum mentis tuæ, vbi te omnis ætas ventura possit inspicere: nam quod de actuario pectoris gignitur auctoris sui posteritas veracius æstimat, alios cudisti tomos, & cum tibi in illis fuerit secundus euentus, quid ambigis, & hæc in publicum dare, qui iam cognoceris dicendi tyronicia posuisse? Ita illi. Victus sum fateor, nec obsistere tantis precibus potui, cum me viderem ex affectiane culpari. Nunc ignoscite legentes, & si qua est incauta locutio suadentibus potiùs imputate, quia mea Iudicia cum illis videntur facere, qui me decreuerint accusare: sed quid si accusant, cùm non probent? irrisioni accusatio exponitur, pendulaque manet; atque ex ipsa doctrina puritas & innocentia aperitur, & maturescit; sunt enim accusatores isti arrogantis ingenij, iudicantes se supra senes intelligere. At deseruiunt ad id, quod ipnos, ficus agrestis fructus, qui frugifera ficui appensus p ediculis, ex ea in grossis emicantibus, efficit vt perficiantur eius fructus. His fruere benigne Lector, & pro me ora.

INDEX

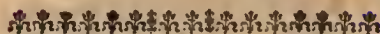
INDEX

Resolutionum, Sectionum & Paragraphorum, quæ in hoc Tomo continentur.

LIBER I.

LIBER II.

SECTIO I.

LIBER III.

De Residentia Personali Parrochorum. ib.

Corollaria ex dictis ad Praxim vtilia 139

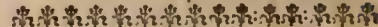
Ampliationes nostrae sententiae. 146

LIBER IV.

De Obligatione Restituendi fructus ob non residentiam Pastorum. ibid.

SVBRE

LIBER V.

SVBRE

SVBRESOLVT. I.

SVB §. I.

SVBRESOLVT. I.

§. I.

SVBRESOLVT. I.

Ampliationes Regulæ. ibid.

Limitationes Regulæ. ibid.

LIBER VI.

De Residētia ex vi beneficij simplicis. 404

APPENDICES VTILES.

Ad Præfatos sex libros, de sacra residentia Pastorum, & Canonicorum. 440

APPRO

APPROBATIONES.

EGo Hieronymus Pardo, Præpositus Prouincialis Clericorum Regularium Minorum in Prouincia Hispaniæ, potestate ad id mihi facta ab admodum R. P. nostro Francisco Caracciolo Præposito Generali nostræ Religionis, facultatem concedo, vt Liber iste cui titulus est *Resolutionum Moralium libri duodecim tripartiti in duos Tomos, de Residentia personali Pastorum, & Ecclesiasticorum tam sæcularium, quàm Regularium*, à Patre Thoma Hurtado nostræ Religionis Theologo compositus, & à viris Doctis nostræ Religionis, probatus, & commendatus ad communem vtilitatem typis mandetur, in quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus, in hac nostra domo Spiritus sancti Matritensi, die vigesima sexta Maij, anni Domini millesimi sexcentesimi quinquagesimi quarti.

HIERONYMVS PARDO, Prouinc. Cler. Minor.

De mandato Patris nostri,

PHILIPPVS DE LA SERNA,
C. R. M. Secretarius.

Committitur Censura Operis.

DOctor D. Didacus de Castrillo Metropolitanæ Ecclesiæ Hispalensis Canonicus, & in Archiepiscopatu Prouisor, & Vicarius Generalis ab Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Petro de Tapia, Archiepiscopo Hispalensi, Domino meo, Catholicæ Majestatis à Consiliis. Hunc primum Tomum *Resolutionum Moralium, de Residentia Sacra*, à R. P. Thoma Hurtado elaboratum, & Continuatum, Committo perlegendum Doctori D. Petro Francisco de Leuanto, Archidiacono de Reyna, huius almæ Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis, & quidquid senserit pandat & subscribat. Hispali, die vigesima Iulij anno 1657.

D. D. DIDACVS DE CASTRILLO.

BART. FRANCISC. DE BVST.

DOctoris D. Petri Francisci Leuanto, Regiæ Catholicæ Maiestatis Cappellani ad Honorem, & in alma Metropolitana Ecclesia Hispalensi, Archidiaconi de Reyna.

De hoc Opere iudicium.

DOmino Doctori D. Didaco del Castrillo huius almæ Ecclesiæ Canonico, & pro illustriss. Domino Archiepiscopo Hispalensi Generali Vicario inspicere iubenti hunc priorem Tomum *Resolutionum Moralium de Residentia sacra*, R. M. P. Thomæ Hurtado, obsequutus sum: & inueni opus suo Authore dignissimum. Satis, & vno verbo ad omnimodam libri commendationem dixi. Sanè erit totus liber sacræ fidei & optimis moribus amicissimus, ingenij acumine viuidus, doctrinæ maturitate grauis, abstrusa eruditione mirabilis, & vndequaque apprime elaboratus, atque perfectus; nihil enim meliore, & non summum (absque debitæ veritatis offensione) dicetur dignum hoc Sapientissimo Magistro, quoniã talem suspicit totus orbis, suorum voluminum splendoribus illustratus: quorum nulli cedet hoc auidissimè certè ab omnibus doctis & minus doctis, præsertim sacræ residentiæ addictis expetendum, velut lumen quoddam insolitum ex cordibus tenebras eliminans, & per veritatis viam Ecclesiæ Ministros deducens. Ita censeo & subscribo Hispali, die 18. Augusti 1657.

Doctor D. PETRVS FRANCISCVS LEVANTO,
& Viuald.

LICENTIA ORDINARII.

Visa Censura de hoc Opere Commissa Doctori D. Petro Francisco de Leuanto, Archidiacono de Reyna, huius Almæ Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis, quantum ad potestatem Ordinariam spectat, facultatem concedo, vt prælo mandetur. Hispali, die decima septima Augusti, anno 1657.

Doctor D. DIDACVS DE CASTRILLO.

De mandato Domini Prouisoris.

BART. FRANCISC. DE BVST.

Approbatio Doctoris Facultatis Parisiensis.

Ego subsignatus Facultatis Parisiensis Doctor Theologus legi opus cui titulus est, *Resolutionum Moralium de Residentia Sacra Libri 12. in duos Tomos diuisi*, Authore R. P. M. Thoma Hurtado, &c. in quo nihil nisi fidei Catholicæ, & bonis moribus consonum animaduerti; immo in omnibus prælaudatum opus profundam doctrinam summámque pietatem redolet, quapropter illud prælo subiiciendum censeo. Lugduni die 12. Maij 1660.

F. CYRILLVS MOREL, Carmelitarum humilis Prior.

PERMISSIO.

Visa approbatione prædicta; Non impedio pro Rege, quod Liber cui titulus est *Resolutionum Moralium de Residentia sacra Libri duodecim in duos Tomos diuisi, Authore R. P. Thoma Hurtado, &c.* Imprimatur à Marco-Antonio Huguetan, & Marco Antonio Rauaud, Bibliopolis Lugdunensibus, cum inhibitionibus quibuscumque omnibus aliis requisitis. Datum Lugduni, die 13. Maij 1660.

VIDAVD.

CONSENSVS.

Fiat secundùm Conclusiones Procuratoris Regij. Datum Lugduni, die decima-tertia Maij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo.

SEVE.

LIBER

LIBER PRIMVS DE RESIDENTIA ECCLESIASTICORVM IN GENERALI.

PROOEMIVM.

IN Tomo de Congruaprælibaui motiuum, cur ante ponerem Art. D. Thom. & Commentarium D.Caietani, his duobus Tomis; quia ſcilicet ſemper in animum habui ab eis in Reſolutionibus moralibus non diſcedere. Hoc eſt meum ingenium, hæc natiua indoles (vt veris nitatur principiis) quam *nec aſtuta vulpes, nec præualidi leones mutare quiuerunt*, aiebat Pindarus *Hymno 11.* adeo fortis & firmus ſum in hac doctrina, quod nec blanditiis nec minis immuter ab aſtutia aut potentia humana; auidus ſemper *Auri Tholoſani*, quod ſi dum Ciuitas erroribus erat irretita, infauſtum eſſet Præſagium; at poſtquam facta eſt ager euangelicus, in quo Theſaurus ineſtimabilis erat condendus, aurum eius probatum & approbatum eſt, *bene ſcripſiſti de me Thoma*; ipſumque in Eccleſiam effuſum & diffuſum, ab hæreticorum liberatur peſtilentia, & malæ doctrinæ veneno, cum habeat *diuitias ſapientiæ & ſcientiæ* ſalutaris; quam vtinam fideles omnes caperent & intelligerent ad morum correctionem.

RESOLVTIO I.

EX ARTICVLO V. QVÆST. CLXXXV.

Vtrum liceat Epiſcopo propter aliquam perſecutionem corporalem deſerere gregem ſibi commiſſum.

SVMMARIVM.

1. *Obligationis finis præcipuè attenditur in quacumque obligatione.*
2. *Paſtor ex iuſta cauſa gregem deſerere poteſt, vbi per vicarium miniſterium ſubditorum ſaluti ſufficienter prouideri poteſt.*
3. *Mercenarius eſt, non verus Paſtor, qui fugit abſque legitima cauſa.*
4. *Lucrum, non oues diligit, qui animam pro illis ponere recuſat.*
5. *Prælatus per alium officium implere poteſt ſtante impedimento canonico.*
6. *Epiſcopatus eſt ſtatus perfectionis. Epiſcopus impeditus non tenetur ad ſtatum Religionis tranſire.*

AD quintum ſic proceditur. Videtur quod non liceat Epiſcopo propter aliquam perſecutionem temporalem corporaliter deſerere gregem ſibi commiſſum. Dicit enim Dominus, Ioann. 10. quod ille eſt mercenarius, & non vere paſtor, *qui videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit*. Dicit autem Greg. in Homil. *quod lupus ſuper oues venit, cum quilibet iniuſtus & raptor, fideles quoque humiles opprimit.* Si ergo propter perſecutionem alicuius Tyranni Epiſcopus gregem ſibi commiſſum corporaliter deſerat, videtur quod ſit mercenarius, & & non paſtor.

Præt. Prouerb. 6. dicitur. *Fili ſi ſpoponderis pro amico tuo, defixiſti apud extraneum manum tuam*, & poſtea ſubdit: *Diſcurre, feſtina, ſuſcita*

stita amicum tuum; quod exponens Greg. *in Pastorali* dicit: *Spondere pro amico, est animam alienam in periculo suæ conuersationis accipere. Quisquis autem ad viuendum aliis in exemplum præponitur, non solum vt ipse vigilet, sed etiam vt amicum suscitet, admonetur*: sed hoc non potest facere, si corporaliter deserat gregem: ergo videtur quod Episcopus non debeat causa persecutionis corporaliter suum gregem deserere.

Præt. Ad perfectionem Episcopalis status pertinet, quod proximis curam impendat: sed non licet ei qui est statum perfectionis professus, vt omnino deserat ea quæ sunt perfectionis, ergo non licet Episcopo se corporaliter subtrahere ab executione sui officij, nisi forte vt operibus perfectionis in monasterio vacet.

Sed contra est, quod Apostolis, quorum successores sunt Episcopi, mandauit Dominus Matth. 10. *Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.*

1 Respond. Dicendum, † quod in qualibet obligatione præcipuè attendi debet obligationis finis, obligant autem se Episcopi ad exequendum Pastorale officium propter subditorum salutem; & ideo vbi subditorum salus exigit personæ Pastoris præsentiam, nō debet Pastor personaliter suum gregem deserere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiā propter aliquod personale periculum imminens, cum *bonus pastor animam suam ponere* teneatur *pro ouibus*
2 *suis*. † Si vero subditorum saluti possit sufficienter in absentia Pastoris per alium prouideri, tunc licet Pastori vel propter aliquod commodum Ecclesiæ, vel personale periculum gregem deserere. Vnde Aug. dicit in epist. ad Hon. *Fugiant de Ciuitate in Ciuitatē serui Christi, quando eorum quisque specialiter à persecutoribus quæritur, vt ab aliis qui non ita quæruntur, non deseratur Ecclesia. Cum autem omnium est commune periculum, hi qui aliis indigēt, non deserantur ab his quibus indigēt.* † Si
3 enim perniciosum est nautam in tranquillitate nauem deserere, quāto magis in fluctibus? vt dicit Nicol. Papa, & habetur, *d. qu.* 1.

Ad primum ergo dicendum, quod ille tanquam mercenarius fugit, qui commodum temporale, vel etiam salutem corporalē spi-
4 rituali saluti proximorum præponit. † Vnde Greg. dicit in Hom. *Stare in periculo ouiū non potest, qui in eo, quod ouibus præest, non oues diligit, sed lucrum terrenum quærit: & ideo opponere se contra periculum, trepidat, ne hoc quod diligit, amittat.* Ille autem qui ad euitandum periculum recedit absque detrimento gregis, non tanquam mercenarius fugit.

5 Ad secundum dicendum, † quod ille qui spondet pro aliquo, si per se implere non possit, sufficit vt per alium impleat. Vnde Prælatus, si habet impedimentum propter quod non possit personaliter curæ subditorum intendere, suæ sponsioni satisfacit, si per alium prouideat.

Ad Tertium dicendum, quod ille qui ad Episcopatum assumitur, † assumit statum 5 perfectionis secundum aliquod perfectionis genus, à quo si impediatur, ad aliud genus perfectionis non tenetur, vt scilicet necesse sit eum ad statum Religionis transire. Imminet tamen sibi necessitas, vt animum retineat intendendi proximorum saluti, si opportunitas adsit, & necessitas requirat.

RESOLVTIO II.

Ex Commentario D. Caietani circa eamdem obligationem.

SVMMARIVM.

1. *Episcopi residentia personalis in Episcopatu est iuris diuini.*
2. *Episcopus, non ex suppositione, sed absolutè & simpliciter tenetur ad curam animarum.*
3. *Per quos actus personales teneatur Episcopus ad curam animarum.*
4. *Episcopus per seipsum, cessante impedimento legittimo, plebem docere debet.*
5. *Ea quæ sunt Ordinis Episcopalis, quilibet Episcopus in sua diœcesi exercere debet.*
6. *Licèt eius Ecclesia inopia laboret: nisi quod per accidens per Titularem supplere potest.*
7. *Præceptum de residentia est affirmatiuum, quod semper obligat, sed non ad semper.*
8. *Actus Episcopales sunt triplicis differentiæ.*
9. *Actus gregem commissum pascendi, principem locum tenet in Episcopo.*
10. *Qua ratione Episcopus à residentia excusatur absque præcepti violatione.*
11. *Tria Episcopum à vinculo residentiæ absoluunt.*
12. *Infirmitas, seu necessitas mutandi aërem, à residentia excusat.*
13. *Negotia à residentia excusantia, ad tria capita reuocantur.*
14. *Episcopus tenetur Ecclesiam suam defenderescurus defensionis causā abesse potest.*
15. *Pars ordinatur ad totum tanquam ad finem; & pars exponi debet pro bono totius.*
16. *Necessitas eundi ad Concilium generale, vel Prouinciale, præbet iustam absentiæ causam.*
17. *Quid si ex officio aliquo impediatur, an excusetur quoad Deum à residentia.*
18. *Officia Ecclesiastica non exigunt necessariò Episcopos ad eorum exercitium, & ideò à residentia non excusant.*
19. *Qui incumbit cura Ecclesiæ communis, an excusetur*

excusetur à cura Ecclesiæ particularis sibi commissæ.

20. *Promotus ad Cardinalatum an Episcopatum priùs habitum retinere possit, vel etiam ad illum eligi.*

21. *Cardinales sunt flores Orbis electi ex vniuersa Ecclesia.*

22. *Qua ratione excusentur à residentia etiam quoad Deum in Episcopatu.*

23. *Cardinalis an possit eligi ad quemcunque Episcopatum.*

24. *Cardinalatus & Episcopatus videntur esse incompatibiles de iure.*

25. *Dupliciter vnum membrum ordinatur ad bonum alterius, tam in politicis, quam in naturalibus.*

26. *Necessitas in spiritualibus admittit plus & minus: & minus necessarium cedit magis necessario.*

27. *Episcopus excusatur à residentia ex conditione suæ personæ; & quasnam sit.*

28. *Non residentes absque iusta causa, priuandi sunt beneficio.*

29. *Qui sufficientiùs per alium regit, quàm per se ipsum, an dicatur sufficienter regere & excusetur à residentia.*

30. *In debitis personalibus debitor per se, non per alium facere debet.*

31. *In Moralibus non attenditur possibile secundum potentiam logicam, sed moralẽ.*

32. *Pastor mercenarius non amat oues, vtpotè alienas.*

33. *Consuetudo non residendi in Episcopis Curiarum assectis, non est consuetudo, sed abusus & antiquus error.*

34. *Episcopus tenetur copulatiuè ad residentiam & opus.*

35. *Vir illustris qui per se pastorale officium exercere vel non potest, vel recusat, Episcopatum non ambiat.*

36. *Episcopus ab aliquo actu sibi proprio abstinere potest, & per alium magis idoneum exercere.*

37. *Status Episcopalis & Religiosus, vt sese habeant respectu perfectionis.*

38. *Qui Religionem vouit, si vocetur ad Episcopatum, debet priùs votum adimplere, & deinde transire ad Episcopatum.*

39. *Qui vouit ingredi Religionem perfectiorem, perfectam profitendo, an voto suo faciat satis? remissiuè.*

IN *artic.5.* eiusdem quæstionis dubium occurrit de residentia Episcoporum in suis Ecclesiis. *An scilicet teneantur sub peccati mort. vinculo ad residendum in suis Ecclesiis.* Et est ratio dubij, quoniam vtraque pars quæstionis habet pro se argumenta. Quod enim non sit peccatum mortale, probatur ex hoc: quia aut hoc esset à iure positiuo; & tunc hoc esset per accidens scilicet malum, quia prohibitum non est existre propositum, cum ius positiuum contraria tollatur consuetudine. aut ex diuino seu morali iure, & hoc non; tum quia constat in pluribus casibus licitum esse non residere, tum quia necessitas ista nonnisi ex fine esset, scilicet salute animarum curanda: quando ergo Episcopus per alium sufficienter, vel etiam sufficientius curam gerit animarum, quam per se, non tenetur residere, etiamsi nulla necessitas, nulla Ecclesiæ commoditas ad extra manendũ inducat, &c.

Tum quia infinitorum Episcoporum consuetudo videtur non residendi, nisi fortè ad breue tempus, in Ecclesiis suis; sed curias sequuntur multi, nec putant se reos, qui bonos habent Vicarios. Valdè quoque durum & absurdum esset, damnare tot Prælatos quos Ecclesia non reprehendit, sed honorificè sic morientes tumulat.

Præterea, aut Episcopus tenetur ad residentiam tantum, aut opus tantum, aut ad residendum & opus simul. Non ad residentiam tantum, quia vanum esset, non ad opus tantum, quia sic posset per alium supplere, & non residere. Nec ad vtrumque simul, tum quantum quædam diœceses sunt ita magnæ, vt impossibile videatur, Episcopum posse omnia personaliter persoluere (constat autem nullum teneri ex diuino aut Ecclesiastico præcepto ad impossibile) tum quia aliqui Episcopi sunt illustris generis, quos non decet ad huiusmodi ministeria personaliter descendere continuè, &c.

In oppositum autem est, quia pastor nec 1
nomen pastoris meretur, nisi personaliter attendat suo gregi. Non enim quilibet ouium Dominus, sed ille tantum qui pascit suas, vocatur pastor: alioquin Principes habentes multos ouium greges, quos per alios pascunt, pastores ouium essent, quod est falsum? Episcopus autem est verè Pastor, iuxta verbum Domini ad Petrum: *Pasce oues meas.*

Ad hoc dicitur, quod Episcopus † tenetur ex præcepto diuini iuris ad residendum personaliter in suo Episcopatu. Ad cuius euidentiam tria agenda sunt. Primò, monstrabitur quod hoc cadit sub præcepto diuino. Secundò, ex qualitate præcepti reddetur ratio contingentium. Tertiò, satisfiet obiectis. Quoad primum, Ad illud tenetur Episcopus sub præcepto diuino, quod necessarium est ad finem Episcopi, qui est cura animarum: sed residentia Episcopi est necessaria ad curam animarum: ergo Episcopus tenetur sub diuino præcepto ad personaliter residendũ in suo Episcopatu. Maior propositio est per se certa, & patet inductiuè, constat namque quod omnis qui simpliciter tenetur ad aliquid agendum, tenetur ad medium necessarium ad illam actionem.

Dixi autem *simpliciter* ad differentiam eorum qui tenentur ex suppositione. v. g.

Famulus tenetur ad sequendum Dominum, si prouidetur ei de equo & expensis. Milites aliqui tenentur ad pugnan-
2 dum, si prouidetur eis de armis &c. † Episcopus autem non ex suppositione, sed absolutè & simpliciter tenetur ad curam animarum, & propterea tenetur ad medium sibi possibile, necessarium ad curam animarum. Nec solum tenetur, sed eadem necessitate, qua tenetur ad finem, tenetur ad medium; ex quo medium est ita necessarium, quod sine illo non potest finem consequi. Et quia constat quod de necessitate præcepti diuini iuris tenetur Episcopus ad curam animarum, consequens est quod etiam de necessitate præcepti teneatur ad medium necessarium ad curam animarum; & sic patet Maior, Minor autem, scilicet residentia personalis Episcopi, est necessa-
3 ria ad curam animarum; probatur. † Episcopus tenetur ad curam animarum, mediantibus his actibus personalibus; scilicet, doctrina, ministratione Sacramentorum, consecrationibus, visitatione, custodia, ac diligentia: ergo residentia personalis Episcopi est necessaria ad curam animarum. Consequentia ista est clarissima. Antecedens quoad singulas eius partes probatur.

Quoad doctrinam patet ex authoritate
4 Apostoli: *Oportet Episcopum esse Doctorem.* † & non dicit Episcopum oportet habere Doctorem, & in ordinatione Episcopi dicitur: *Vade, prædica populo Dei*; & non dicitur, Mitte ad prædicandum. Quoad ministrationem Sacramentorum patet ex eo, quod tenetur ad ministrandum populo sacramēta, quæ solus Episcopus potest ministrare, vt sunt Sacramenta confirmationis, & urdinationis. Quoad consecrationem patet, quod consecratio Ecclesiarum, calicum, altarium, ac virginum, confectio chrismatis, benedictio olei sancti, corporalium, & reliquorum requisitorum ad vestiendum Sacerdotem, ac ornandum altare ad solum Episcopum spectant. Quoad visitationem, custodiam ac vigilantiam patet ex eo, quod nisi ad hæc personaliter teneretur, non esset ipse pastor custodiens gregem, & vigilans super eo, ac visitans singulas oues, vt cuique tribuat, quod conuenit; sed vt dictum est, esset Dominus ouium, habēs pastorem ouium Christi; & ad illos spectant actus sex, Ezech. c. 54. à Domino expressi, scilicet, *consolidare infirmum, sanare ægrotum, alligare confractum, reducere abiectum, requirere perditum, custodire pingue, ac forte.* Ad illos denique in Petro dictum est, *pasce*, non pascere fac, *oues meas.*

Nec obstat huic rationi, si dicatur, quod
5 Episcopi exercent † hæc per Episcopos pauperes, quia quilibet Episcopus tenetur ad hæc omnia in sua Diœcesi; ac per hoc incompossibilia sunt hæc duo simul, scilicet quod quilibet Episcopus exerceat hæc in sua Diœcesi per se, vel alium Episcopum, & quod omnibus diœcesibus fiat satis; nisi vnus Episcopus sit simul in diuersis locis, puta feria 5. in Cœna Domini ad conficiendum chrismа. †. Abusionis quidem est de- 6
testabilis, quod pauper Episcopus relicta sua Ecclesia alteri seruiat. Nec etiam obstat si dicatur, quod per Episcopos titulares suppleantur hi defectus, quantum per accidens est, quod inueniantur Episcopi titulares, ex hoc scilicet accidente; quia Ecclesiæ aliquæ sunt in manibus infidelium, vel destructæ. Quod autem est per accidens, ab arte relinquitur, nec infirmat rationem per se solidam. Restat igitur ratione firmatum, quod per se loquendo, quilibet Episcopus tenetur ex diuini iuris præcepto residere personaliter in suo Episcopatu. Hæc de primo.

Quoad secundum: quia præceptum de residentia, quia est affirmatiuum † præce- 7
pta autem affirmatiua licet semper obligent, non tamen obligant semper, sed pro loco, & tempore; ideo videndum est pro quo tempore obliget. Nam de loco nulla est quæstio, quia ad certum locum obligat, scilicet propriæ diœcesis, quamuis igitur tempus pro quo obligat, affirmatiuum præceptum sit; illud tamen in quo oportet affirmationem ponere, in exercitio oportet diligentiam considerare, quando opus est actum Episcopalem ponere in exercitio.

Sunt autem † triplicis differentiæ Epis- 8
copales actus. Nam quidam exigunt certum & determinatum tempus; vt collatio ordinum, & confectio chrismatis, vt patet. Et ratione horum sufficeret quod Episcopus resideret, pro tunc quando exercere oportet hos actus. Quidam verò sunt indeterminati temporis, sed non frequenter occurrunt; vt consecrationes, & benedictiones: & ratione horum sufficeret Episcopum residere, ita quod Ecclesia non pateretur defectus istorum. Quidam autem sunt temporis indeterminati & frequentis, ita quod nullum tempus est exceptum, in quo non facilè & sæpè occurrat horum necessitas, vt est actus pascendi Christi gregem: Oportet námque pastoralibus actibus ita assiduum pastorem esse, vt continuè pascat oues. Scriptum est enim: *Qui præest in solicitudine,* & rursus: *Solicitudo mea omnium Ecclesiarum, quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* A pastore quoque exiguntur illi actus supradicti in Ezechiele, quos aut continuum aut frequens valdè tempus exigere constat.

Et ratione eorum tenetur Episcopus continuè in Episcopatu residere, quantum tanta temporis frequentia continuam exigit residentiam; tum ex frequentia exercitij actuum

actuum huiusmodi: tum ex præparatione ad istos actus. Nam licet omne tempus non occupetur in exercitatiuine actus pastoralis; nullum tamen tempus est exemptum, in quo non oporteat Episcopum esse paratum ad exercitatiuinem actus pastoralis, quia
9 † actus pascendi est principalis actus Episcopi, iuxta verbum Domini ad vniuersalis Ecclesiæ Episcopum, *Pasce oues meas*, & ex principali actu iudicium sumendum est: ideo per se loquendo, Episcopus tenetur sub præcepto ad continuam residentiam in suo Episcopatu; ita quod hoc præceptum affirmatiuum ex natura rei præceptæ, sicut habet locum determinatum, scilicet propriam diœcesim, ita habet tempus determinatum, scilicet assiduè. Et sic licèt præcepta affirmatiua formaliter obligent semper, sed non ad semper, sed pro loco & tempore quo oportet, & in hoc differant formaliter à negatiuis: hoc tamen præceptum gratia materiæ obligat ad semper seu assiduè, quod est quasi semper, & ad certum locum.

Et quoniam obligatio ista ad semper ex parte materiæ est, & materia ipsa mutabili-
10 tati subiecta est: idcircò † contingit absque violatione præcepti Episcopum non semper residere. Quæcunque enim ita sese habent ad huius præcepti materiam, quod secundum rectæ iudicium rationis absoluunt illam à vinculo necessariæ continuitatis, excusant Episcopum ab obligatione ad residendum pro tunc.

11 Sunt autem † quæ ab huiusmodi vinculo absoluunt, & excusant, tria, necessitas impedimenti, qualitas negotij, & conditio personæ. Et impedimentum quidem inuenitur dupliciter, scilicet ab extrinseco, vel ab intrinseco. Si enim extrinseca persecutio, vel infidelium vel Principis Christiani, cogit Episcopum exulare vel recedere, vt contigit B. Ioanni Euangelistæ, & B. Tho. Cantuariensi, licitè Episcopus subtrahit propriam præsentiam gregi suo; & in huiusmodi persecutionibus seruanda vniuersaliter est regula in litera tradita, distinguendo scilicet quando expedit Ecclesiæ præsentia personalis Episcopi, etiamsi corporalis illius vita auferenda credatur à tyranno, *quoniam bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis*. Et quuniam expedit Ecclesiæ, vt vita vel libertas personæ Episcopi conseruetur, ex Ecclesiæ siquidem bono sumenda est ratio præsentiæ, aut absentiæ.

12 Impedimentum † autem intrinsecum quod ex corporea procedit infirmitate, absolutè loquendo excusat à residentia; putà si oportet mutare aërem ad recuperandam sanitatem, vel ire ad balnea, & huiusmodi. In casu tamen imminentis periculi Ecclesiæ suæ, cui sua obuiaret præsentia, teneretur sustinere ægritudinem, etiam vsque ad mortem inclusiue, iuxta verba Domini: *Bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis &c.*

Negotium vero excusans † à residentia 13 licet multiplex valde sit ad triplex tamen genus reducitur: sicut Ecclesia ipsa ex cuius bonu ratio residentiæ sumitur, tripliciter se habet. Nam ad aliquid se habet, vt totum ad partem, ad aliquid vero vt pars ad totum, ad aliquid autem vt pars ad compartem. Verbi gratia, Ecclesia Caietana habet se ad singulos actus sibi debitos, putà visitari, doceri, defendi & huiusmodi, vt totum ad partes. Habet autem se ad vniuersalem Ecclesiam, vt pars ad totum, ad alias vero Ecclesias, vt pars ad compartes. Quando igitur negotium exigens absentiam Episcopi, se habet ad ipsã suam Ecclesiam, vt pars ad totum, putà quia imminet defensio Ecclesiæ, ob quam oportet Episcopum ad remotiores partes, se transferre; tunc licet Episcopum excusari à residentia. Et ratio est, quia ipse † tenetur suæ Eccle- 14 siæ exhibere non solum alios actus, sed etiam istum, qui est defendere, vel procurare bonum eius. Et propterea licitè ob suæ Ecclesiæ bonum subtrahit corporalem præsentiam. Et ad hoc membrum directè respicit, quod in litera dicitur, *quod propter aliquod commodum Ecclesiæ Episcopus potest se absentare*. Cum vero negotium exigens Episcopi absentiam, ad vniuersalis Ecclesiæ bonum spectat, clarum quoque est licitè Episcopum se absentare à sua Ecclesia. Et ratio est, † 15 quia bonum partis ordinatur ad bonum totius vt finem, & debet pars exponi pro totiùs bono, etsi oporteat etiam detrimentum pati; vt patet cum inciditur quæque manus, vt saluetur persona. Vnde Ecclesia particularis tenetur pro bono vniuersalis Ecclesiæ suum exponere pastorem ad damnum etiam pati suæ absentiæ.

Est tamen hic opus distinctione, an negotium hoc vniuersalis Ecclesiæ sit necessariò exigens Episcopum, vel non. Nam si negotium † necessariò exigit Episcopum, vt ire 16 ad Concilium generale vel ad synodum prouincialem, quæ etiam se habet ad Ecclesiam episcopalem, vt totum ad partem; constat quod rationabilis est absentia. Sed si negotium † vniuersalis Ecclesiæ non ne- 17 cessariò exigit Episcopum, putà quia persona Episcopi habet officium, quo oportet ipsum vniuersalis Ecclesiæ seruitio perpetuo personaliter Romæ deseruire, verbi gratia quia est Secretarius Sedis Apostolicæ, vel auditor Rotæ Romanæ, aut huiusmodi, non ex hoc excusatur à residentia, quoad Deum.

Et ratio diuersitatis est, quia partes dupli-

citer ordinantur ad bonum totius: Primò absolutè; & sic secundum naturalem statum ordinantur ad bonum totius, sicut manus, pedes & cætera membra hominis absolutè quidem ordinantur secundum suos naturales status ad bonum hominis, cuius sunt partes: in casu autem quo totius bonum periclitatur, partes etiam perdendo naturales suos status, ordinantur ad bonum totius. Secluso autem casu necessitatis, seu periculi totius, natura totius non requirit defectum in parte aliqua, sed nititur singulas partes saluare in suis naturalibus statibus. Sic autem proportionaliter oportet fieri in toto, & partibus Ecclesiasticæ politicæ secundum rectam rationem, ita quod quælibet particularis Ecclesia ordinatur ad vniuersalis Ecclesiæ bonum & seruitium, absolutè quidem salua cuiusque Ecclesiæ perfectione: in casu autem necessitatis ordinatur ad bonum vniuersalis Ecclesiæ, etiam cum sui detrimen-
18 to. Et quia seruitia † quædam, vt ire ad Synodum, sunt manifestè in articulo necessitatis Ecclesiæ vniuersalis vel prouincialis, seruitia autem quæ Romæ in huiusmodi officiis exhibentur, nulla necessitate communiter exigunt quod Episcopi incumbant talibus officiis, sed sunt tales in Ecclesia Dei; velut monstra in natura: ideo non excusantur à residentia.

Et si instetur, quod residentes in Ecclesia communi, qualis est Romana, censentur vbique residere; Respondetur, quod si hoc est verum fictione iuris positiui, quod Iuristis relinquo; non tamen est verum quoad
19 Deum, quia † secundum veritatem alius est finis proprius curæ Ecclesiæ communis, & alius est finis proprius curæ Ecclesiæ particularis, ac per hoc aliud est incumbere curæ communis Ecclesiæ, & aliud est incumbere curæ particularis Ecclesiæ. Et eadem ratione aliud est residere in cura particularis Ecclesiæ, & aliud est residere in cura communis Ecclesiæ.

Et si rursus instetur, quod Cardinalis Romanæ Ecclesiæ de iure potest esse Episcopus alicuius particularis Ecclesiæ; etiam remotissimæ ab Vrbe, ac per hoc excusatur à perpetua residentia in sua particulari Ecclesia, ex hoc quod residet Romæ, vacando curæ vniuersalis Ecclesiæ; respondetur
20 dupliciter. Primo † iuxta illorum opinionem, qui tenent Cardinalem non Episcopum posse non solùm retinere Episcopatum prius habitum, sed etiam posse eligi in Episcopum, quod hoc non conuenit Cardinali ex hoc quod perpetuæ seruituti vniuersalis Ecclesiæ est addictus, sed ex hoc quod præsumitur, quia sic debet esse, quod Cardi-
21 nales † sunt flores orbis electi ex vniuersa Ecclesia vt viri excellentissimi in vita & doctrina; ita vt merito ad vniuersalis Ecclesiæ non qualecunque seruitium, sed hoc maxime, scilicet curam, sint assumpti. De talibus autem viris rationabiliter præsumitur, quod non minus bene pascent Ecclesias suas particulares absentes, quam alij præsentes. Et idcircò non ex hoc capite solo, hoc est † ex negotio vniuersalis Eccle- 22
siæ, sed ex alio adiuncto capite postmodum tractando, scilicet conditione personæ excusatur Cardinalis à residentia in suo Episcopatu etiam quoad Deum. Vtrumque autem caput clauditur in hoc, quod dicitur Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, quia incumbit perpetuæ curæ vniuersalis Ecclesiæ, & præsumitur de iure vnus ex primis sapientibus orbis, ad regendum ac pascendum Ecclesiam Dei.

Secundò iuxta Doctrinam iuris communis editi ab Innocentio tertio, *extra de postulatio. capitulo bonæ memoriæ.* 1. quod † fal- 23
sum assumitur, scilicet quod Cardinalis de iure potest esse Episcopus cuiuscunque Ecclesiæ, quamtumeumque remotæ, quoniam vt in dicta patet decretali, propter impossibilitatem residendi in vtraque Ecclesia Romana scilicet, & Rauennate, præfertur vtilitas vniuersalis Ecclesiæ, vt Cardinalis præsens sit Romæ, & non admittitur postulatio ipsius ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Rauennatis. Et quia textus clarus est, & rationi innititur sanctæ: ideo dicendum videtur, quod † Cardinalatus, & Episcopatus 24
sint de numero incompatibilium de iure, vt Panormitanus etiam *ibid.* sentit; quicquid sit de consuetudine; si tamen consuetudo, & non potiùs abusio appellanda est. Cum autem negotium ad bonum alterius particularis Ecclesiæ vel personæ ordinatum, exigit absentiam Episcopi, contingit licitè, & illicitè Episcopum abesse. Nam cum quælibet particularis Ecclesia se habeat ad aliam particularem tam Ecclesiam, quam personam, vt pars ad compartem; eo quod *Sumus omnes vnũ corpus in Christo, singuli autẽ alter alterius membra*, potest, & debet illam adiuuare.

Dupliciter tamen † vnum membrum ordinatur ad bonum alterius, tam in naturalibus, quam in politicis, scilicet absolutè 25
vel in casu. Et absolute quidem quodlibet membrum saluo suo naturali statu confert alteri; sicut oculus videt sibi, & pedibus ac manibus, & similiter pedes ambulant sibi & oculis, & sic de alijs. Et similiter quælibet Ecclesia, ac persona in sua perfectione consistens, & sibi & cuilibet prodest, scriptum est enim in symbolo, *Sanctorum Communionem*. In casu autem necessitatis videmus naturam, membrum quodam minus necessarium pro magis necessario exponere, vt pedem pro capite, sed non è contra. Et rursus

rursus videmus, quod pro maiori necessitate membri minus opportuni, natura abhorret aliquid detrimenti sustinere in membro magis nobili & necessario; vt patet quando, ne perdamus pedem sustinemus læsionem aliqualem in capite, puta cauterium. Quocirca cum officium Episcopi præcipuè circa spiritualia versetur, & spirituale est magis necessarium Ecclesiæ quàm temporale, non licitè Episcopus propter temporale negotium alterius personæ vel Ecclesiæ, priuaret Ecclesiam suam spirituali pastu, ad quem personæ suæ præsentia tenetur. Sed è contra optimè faceret, si in temporalibus damnum sustineret suæ Ecclesiæ, vt alteri in spiritualibus subueniret.

26 Similiter cum † vnum spirituale sit magis necessarium, quam aliud, puta, negotium fidei, vel pacis, quam ministratio Sacramentorum, & huiusmodi; laudabiliter Episcopus pro negotio fidei vel pacis in aliena moratur Ecclesia. Et hac ratione Episcopi licitè sunt legati ad pacem inter Reges Christianos componendam. *Si enim cuiusquam*, (inquit Ambrosius,) *officium est pacem facere, Sacerdotis maximè officium est.* Quod autem legati eant promiscuè ad temporalia negotia abusionis est. Scriptũ est enim, *Nemo militãs Deo implicat se negotiis sæcularibus.*

27 Posset quoque tanta † necessitas alteri Ecclesiæ vel personæ in minus bono spirituali, aut temporali imminere, vt laudabiliter Ecclesia eligeret, sustineret aliquod detrimentum in seipsa per substractionem sui pastoris ad tempus, vt tantæ alterius necessitati subueniret. Prudentiæ autem humanæ relinquitur pensanda qualitas alienæ necessitatis cum quantitate damni spiritualis, præcipuè Ecclesiæ propriæ. Si enim bona fide prudens propter aliquod pietatis opus, Ecclesiam suam ad tempus corporaliter deserit, etiamsi minus rectè indicaret, non imputaretur ei ad culpam mortalem ab eo qui intuetur, quod *cogitationes mortalium sunt timidæ & incertæ prouidentiæ nostræ.*

28 Conditio autem personæ † excusans Episcopum à personali residentia, est vnica, quando scilicet persona talis est, vt melius aut saltem æque bene pascatur Ecclesia à tali persona absente, quam pasceretur ab alio præsente. Ob hanc rationem sunt sex Episcopi vicini Romanæ Ecclesiæ, habentes Romæ residentiam, quia sunt Episcopatus Cardinales. Ob hanc quoque rationem posset vnus plures Ecclesias habere, deficientibus alijs idoneis; & excusaretur à iugi residentia in vna. Ob hanc quoque rationem, secundum quorumdam opinionem, vt dictum est, concedunt iura vt Cardinalis Romanæ Ecclesiæ possit eligi in Episcopum alicuius particularis Ecclesiæ. Et quia excusatio ex isto capite est per accidens, per accidentem scilicet penuriam pastorum bonorum: ideo non est mirum si per accidens in huiusmodi casu, oportet p aliquem titularem Episcopum, aut Vicarium supplere opportunos actus, qui personalem præsentiam in Ecclesia exigunt.

Quod autem hæc, quæ de personali residentia diximus, ita se habeant, ex ipsu etiam iure scripto, *de clericis non residentibus*, satis patet; † Quia priuandi sunt non residentes absque ratione, & rationabili causa. Ex regulis quoque Gregorij *in pastorali*, quas personalẽ exigere industriam ac probitatem patet, constare quoque potest; & *ex arti. hoc hu ns. q.* patet hanc esse authoris doctrinam, vbi nec persecutiones, tempore concedit, licitam esse absentiam Pastoris, nisi in casu. Quantò ergo magis absque persecutione illicita est, & perniciosa absentia pastoris, sine rationabili causa? Hæc de secundo. 29

Quoad tertium; respondeo obiectis, & dicitur ad primum, quod obligatio Episcopi ad residendum in sua Ecclesia, est ex præcepto diuini iuris, vt monstratum est. Et ad primam obiectionem in oppositum dicitur, quod, quia, præceptum hoc est affirmatiuum, ideò nihil illi obstat, quod in multis casibus contingit, licitè non residere.

Ad secundum verò dicitur, quod nec illa † comparatiua, scilicet sufficientius per alium, quam per se Episcopus regit, excusat ipsum à residentia: quia licèt verum sit, quòd sufficientiùs per alium quàm per se Episcopus regat, non tamen ex hoc habetur quòd sufficienter regat. Quilibet enim malus rector sufficientiùs per alium bonum quam per se regit; & tamen stat quod nec ille alius sufficienter regat. Nec illa positiua, scilicet sufficienter per alium regit, excusat ipsum à residentia: quoniam licèt per hoc sufficiẽter sit prouisum Episcopatui ex parte Ecclesiæ, non tamen sufficienter ex parte Episcopi: quia non solùm tenetur ad prouidendum Ecclesiæ, sed tenetur ad personaliter pascendum Ecclesiam, vt monstratum est. † In debitis autem personalibus non absoluitur debitor si per alium facit. Verbi gratia, sacerdos si diuinum officium faciat per aliquem deuotum ac sanctum clericum pro se dici, sufficienter satisfacit illis pro quibus tenetur orare; sed non propterea excusatur à dicendo officium; quia est debitum personale; & similiter accidit in proposito. 30 31

Vnde cum dicitur, Si residentia sub præcepto caderet, hoc esset ex necessitate finis, qui est salus animarum; Conceditur, & dicitur quod salus animarum necessitat pastorẽ suum ad personale debitum hoc est, per-

ſonalem curam animarum. Et cum dicitur, Salus animarum poteſt procurari abſque perſonali Epiſcopi cura: Ergo non neceſſitat ipſum ad perſonalem curam: Reſpon-
31 detur, quod in † moralibus non attenditur poſſibile ſecundum potentiam logicam, hoc eſt quod non implicat contradictoria; ſed ſecundum potentiam moralem officiorum.

Conſtat autem ex Domini ſententia, quod
33 mercenarij † officium non ſe extendit ad id quod præcipuum eſt in paſtore, ſcilicet amorem ouium ſuarum, non alienarum. Et propterea dicitur, quod per ſe loquendo ſalus animarum ita neceſſitat paſtorem ad perſonalem curam, quod regulariter non poteſt ſine ipſius perſonali cura Epiſcopi haberi; quamuis per accidens contingere fortè hoc poſſit, ſed quod eſt per accidens, non variat naturam moralium vinculorum. Et propterea non excuſatur Epiſcopus à perſonali reſidentia, ex hoc quod per optimum Vicarium prouidet Eccleſiæ.

34 Ad Tertium dicitur, quod † non conſuetudo, ſed abuſus eſt tot Epiſcoporum non reſidentium, & ſequentium curias. Et quia vnuſquiſque præſumitur pœnitens in fine vitæ ſuæ, quando cum ſancta Eccleſiæ communione recedit: ideo nihil honoris reſidentium tumulis Eccleſia adimit. Nec hoc videri durum ei debet, qui illud Hieronymi conſiderat, *Non omnes Epiſcopi ſunt Epiſcopi.*

Ad ſecundum argumentum dicitur, quod
35 Epiſcopus † tenetur ad vtrumque ſimul, reſidentiam & opus. Et cum inſtatur contra hoc ex parte magnitudinis diœceſis; reſpondetur, quod nulla eſt adeò magna Diœceſis, cui non poſſit vnus Epiſcopus perſonaliter exhibere omnia, quæ ſui ſunt officij, ſi verè vult curam ouium ſuarum gerere. Cum autem inſtatur ex parte illuſtris generis; reſpondetur quod nemo illuſtrior illo, qui *Pontifex aſſiſtens futurorum bonorum introiuit ſemel in ſancta*, quæ de ſe ipſo dicit: *Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtra-*
36 *re.* † Non accepset vir illuſtris Epiſcopatum ſi non vult paſtorale officium exercere; ſibi ipſi imputet illuſtris, qui acceptauit Epiſcopatum, & exequatur quod promiſit. Seruet Deo & Eccleſiæ fidem. Turpem ſe recognorat, ſi nomen, potentiam, honorem, ac diuitias Epiſcopi tenet in perſona ſua, officium autem alteri delegat; quoniam priora omnia ſuæ data ſunt perſonæ, vt habeat ſimul cum illis perſonale officium Epiſcopi.

37 Cum his tamen ſtat, † quod perſona Epiſcopi, ſalua conſcientiæ puritate, ex rationabili cauſa abſtineat ab aliquo proprio ſibi actu, & per alium exerceat illum, putà quod prædicet per alium, vbi homo magis expediens fuerit; exemplo Valerij, qui per Auguſti prædicabat &c.

In reſponſione ad tertium eiuſdem artic. diligenter aduerte, hoc duos perfectionis ſtatus, ſcilicet Epiſcopalem, & religioſum, † non ſe habere vt magis perfectum & mi- 38
nus perfectum, ſic vt in maiori includatur minus; ſed ad diuerſorum generum perfectiones. Et hinc prouenit, quod vota quædam, putà caſtitatis, & paupertatis, ſunt de eſſentia ſtatus perfectionis vnius, putà religioſi, & non ſunt de eſſentia ſtatus alterius, ſcilicet Epiſcopalis.

Hinc etiam oritur, quod † qui vouit ſe 39
religioſum fore, ſi interim vocetur ad Epiſcopatum, tenetur implere prius votum religionis ſtatum, & deinde poteſt tranſire ad Epiſcopatum. Hoc enim non eſſet opus, ſi Epiſcopalis ſtatus eſſet perfectior, vt perfectior eiuſdem generis, vt vna Religio eſt perfectior aliâ; ſed tranſeundo ad Epiſcopatum, abſque ingreſſu religionis ſatisfeciſſet voto religionis. Sicut qui † vouit ingre- 40
di perfectiorem religionem facit ſatis ſuo voto ingrediendo perfectiorem religionem, vt infra patet. Habent ergo ſe Epiſcopalis & religioſus ſtatus, vt duo perfectionis genera: nam ille eſt velut perfectionis vniuerſalis, iſte perfectionis particularis, ille ſicut ſol, iſte ſicut margarita, aut animal perfectum: ille naturæ perfectiuæ aliorum, iſte naturæ ſibi ipſi proficientis.

RESOLVTIO III.

Notationum circa Articulum. S.D.

SVMMARIVM.

1. *Reſidentia Paſtoralis an ſit de iure diuino, vel humano tantùm.*
2. *Gerunda opinio refertur.*
3. *Refellitur.*
4. *Reſidentia paſtoralis eſt de iure diuino.*
5. *Probatur authoritate ſacræ ſcripturæ, & SS. Patrum.*
6. *Caietanus declaratur.*
7. *Paſtoralis officij eſt animam ponere pro ouibus ſibi commiſſis.*
8. *Paſtor tanquam mediator inter Deum & homines ſpiritualia ipſis adminiſtrare tenetur.*
9. *Paſtor perſonam Dei gerit in comparatione ad populum.*
10. *Caietanus, & Miranda, acerrimi defenſores diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & ſententia Doctoris Angelici.*

ARTICVLVS iſte valde doctrinalis eſt, cuius doctrinæ, vtpotè conſonæ Euangelio explicato à ſanctis Patribus, ſe confor

conformauit Concilium Trident. vt infra
videbimus, determinans Residentiam per-
sonalem Pastorum Ecclesiæ esse de iure di-
uino, vt contra duos vel tres Auctores sen-
tientes esse de iure humano, monstrabi-
1 mus, † quos secutus est Andreas Geruu-
diensis *lib. 2. de Episcopatu cap. 4. n. 12.* dicens,
quod Residentia non est concedenda de
iure diuino, sed de humano; ita vt conne-
xio cum hac certa Ecclesia huius Episcopi,
humani & canonici iuris est ad instar vin-
culum matrimonij rati: sed, vt infra mon-
strabimus, sententia hæc coincidit cum Ca-
therini opinione, quam omnino falsam es-
se fere omnes scriptures fatentur, vnde Ge-
runda prorsus est spernendus; anne censu-
ra inurendus, alij iudicabunt: ego vero
2 sentio nullatenus † eius opinionem in pra-
xi sequendam; audi virum illum sui æui do-
ctissimum *in controuersia de Residentia mini-
strorum Ecclesiæ* (quam ad finem huius tomi
integram dabo, est enim dignissima vt su-
det sub prælo) *cap. vlt.* postquam Andreæ
iecit fundamentum à ratione petitum; *quia
humana institutione factus sum Episcopus, &
Papa cum causa potest me priuare hoc Episco-
patu, & transferre de hac Ecclesia in aliam:
ergo non teneor ex iure diuino exercere hic offi-
cium sacerdotale; ac proinde nec residere* hac
ratione (ait) inducti sunt aliqui vt negarent
residentiam esse de iure diuino. Qui res-
pondet sapientissimus Magister: *Ingenue fa-
3 teor, ego obstupui quum primo intellexi † hac
friuola & puerili ratione, adduci aliquot viros,
alioquin doctos, in tam nouam, falsam & per-
niciosam opinionem; eodem argumento proba-
rent, ex iure diuino nos non teneri parere præpo-
sitis nostris; primò, quia humana institutione
ego præfectus sum huic Reipublicæ. Deinde hu-
mana etiam authoritas potest me remouere à
magistratu, & eadem potest me transferre ab
hoc magistratu ad alium. Et cum hic certum est
& extra controuersiam, obedientiam ex iure
diuino exhibendam esse præpositis, & eodem iu-
re debere mihi quamdiu sum in magistratu &c.*
De quibus latius *Resolut.* 8. *& sequentibus,*
vbi examinabimus causas ob quas Sum-
mus Pontifex possit in huiusmodi diuino
præcepto de residentia personali ministro-
rum & Pastorum Ecclesiæ dispensare.
4 Igitur doctrina D. Tho. † est, quod isti
sunt iure diuino adstricti ad personalem re-
sidentiam; ita quod non residere prohibi-
tum sit, quia malum, & non solum malum,
quia prohibitum lege aliqua dumtaxat hu-
mana: quamuis enim D. Tho. expressè
5 † non dicat hoc esse de iure diuino; tamen
rationes & authoritates Sacræ Scripturæ &
Patrum, quibus vtitur, id manifestè pro-
bant; cum hoc exigat officium pastorale, vt
videbimus in Commentario eminentissimi
Caietani; quare dum solutione ad. 2. dicit,
*quod ille qui spondet pro aliquo, si per se im-
plere non possit, sufficit quod per alium impleat;
vnde Prælatus, si habet impedimentum, pro-
pter quod non possit personaliter curæ subdito-
rum intendere, sua sponsioni satisfacit, si per
alium prouideat.* Non ideo id dicit, quia non
sit residentia de iure diuino, sed quod,
† quum adest impedimentum iuris aut fa- 6
cti, de quo egerat in artic. corp. personalis
residentiæ præceptum, etsi diuinum, im-
pleri nequit, quare ex vi eiusdem debet
prouidere ouibus alium, qui eas instruat.
Sed audi S. D. Doctrinam huius articuli
enucleatiùs tradentem, *opusculo* 18. *de perfect.
vitæ spiritu. cap. 16. Ego sum pastor bonus, bo-
nus pastor animam suam ponit pro ouibus suis,*
quod exponens B. Greg. dicit *ostensa nobis est
igitur de contemptu mortis via, quam sequa-
mur, apposita est forma cui imprimamur. Pri-
mum est, exteriora nostra misericorditer ouibus
eius impendere. Postremum verò, si necesse sit,
etiam mortem nostram pro eis debemus mini-
strare. Lupus etenim super oues venit, cum
quilibet iniustus & raptor fideles quosque atque
humiles opprimit; sed is qui Pastor videbatur
esse, & non erat, relinquit oues, & fugit; quia
dum sibi ab eo periculum metuit, resistere eius
iniustitiæ non præsumpsit. Ex quibus verbis
patet, quod † de necessitate pastoralis officij 7
est, vt periculum mortis non refugiat propter
gregis sibi commissi salutem. Obligantur ergo ex
ipso officio sibi commisso, ad hanc perfectionem
dilectionis, vt pro fratribus animam ponant.
Similiter etiam † ex officio Pontifex obligatur 8
ad hoc, quod bona spiritualia proximis admini-
stret, quasi quidam mediator inter Deum & ho-
minem constitutus, vicem eius agens, qui est
mediator Dei & hominum Christus Iesus;* quia,
vt dicitur Hebræor. 5. *Omnis Pontifex ex ho-
minibus assumptus, pro hominibus constituitur
in his quæ sunt ad Deum; vt offerat dona &
sacrificia pro peccato. Sed † rursus personam 9
Dei gerit in comparatione ad populum, dum po-
pulo, quasi virtute Domini, Iudicia, documen-
ta, exempla & sacramenta ministrat. Ad hu-
iusmodi autem perfectionem Episcopi in sua or-
dinatione & consecratione se obligant; sicut Re-
ligiosi in sua professione, &c.*
Quam Angelici D. Sententiam dubio
procul amplexatum est Concilium Trid. &
vrgent Summi Pontifices suis decretis &
Bullis, quotidie in eius confirmationem
emanantibus; vtpotè stillatam ex Sacra
Scriptura, Patribus & Conciliis; vt abundè
& egregiè probant duo eius † acerrimi de- 10
fensores D. Caiet. & eruditissimus Magister
Bartholomæus Carraoza de Miranda, qui
hac in parte disciplinam Ecclesiasticam pe-
nè dilapsam instaurarunt, propugnarunt,
confirmarunt ex Patribus, Conciliis, Sacra
Scriptura,

Sctiptura, & firmissimis argumentis Theologicis. Igitur opinio noua Andreæ Gerunda explodenda penitus est, ne perniciem, & scandalum generet in Ecclesia. Ego quidem (vt verum fatear) vt ne *gry* quidem de ea audiretur à Catholicis & Religiosis viris.

RESOLVTIO IV.

Adnotationum circa Articul. Commentarium Eminentiss. Caietani.

SVMMARIVM.

1. *Caietanus Residentiam pastoralem primus fere omnium illustrauit.*
2. *Nemini quauis dignitate fulgenti licet plures Episcopatus retinere regulariter.*
3. *In beneficio residentiam de iure requirente non residere, peccatum est, ex Caietano.*
4. *Caietanus qua ætate Commentaria in 2.2.D. Th. perfecerit.*
5. *Actus Episcopales qui ex officio personaliter exerceri debent, non nisi per accidens per Episcopos Titulares supplentur.*
6. *Collectiuè sumpti arguunt obligationem indispensabilem exercendi eos per se.*
7. *Quanquam diuisim sumptos possit Episcopus legitimè impeditus per alium exercere.*
8. *Cardinalis Episcopus excusatur à residentia personali in Episcopatu, propter residentiam in Curia Romana.*
9. *Et ex conditione personæ.*
10. *Cardinalis præsumitur de iure vnus ex primis Sapientibus Orbis.*
11. *Natalium nobilitas quæcunque non excusat Episcopum à residentia in Episcopatu.*
12. *Etiam filius legitimus Regis in Episcopum assumptus, actus pastorales vt potest per se exercere tenetur, & per alios in subsidium.*

CVM semper in animo habeam, meas morales Resolutiones ex principiis
1 vtriusque Thomæ deducere; † cum Dominus Caietanus primus fere fuerit, qui doctrinam de residentia personali ministrorum Ecclesiæ illustrarit suo egregio Commentario, quod post articulum dedi integrum, & articulus sit notatus: operæ pretium duxi, Commentarium breuiter adnotare, vt ad resolutiones deueniam alias.

Adnoto 1. circa §. *ad hoc dicitur*, vbi asserit, quod Episcopus tenetur ex præcepto diuini iuris, ad residendum personaliter in suo Episcopatu; id quod repetit *in summa*, verbo *Pontificium*, *num*. 6. & verbo *Episcopi peccata num*. 1. & vtrobique bene aduertit & tuetur Guagericus Hispanus *litera A* in proximo loco, & *littera B* in secundo, hîc, *quare* (ait Hispanus) *manifestè patet* (*ex Trident. sess. 6. de reform. & sess. 23. cap. 1.*) † *ne- 2
mini, quantumuis magno, licere* (*nisi vbi adfuerint causa supradicta*) *plures Episcopatus retinere, quacumque etiam Pontificis dispensatione ad hoc ei non suffragante. Patet inquam, quia cum plures Episcopatus retinet, eum necesse est in aliquibus non residere. Videndus Soto de Iustit. quæst. 3. artic. 1.* Sed aduerte diligentiam in scribendo, & formalem modum dicendi Domini Caiet. nam in præfato *num*. 6. loquens de beneficio, absolutè † dicit, *in 3
beneficio siquidem de iure requirente residentiam, peccatum est sine rationabili causa non residere:* non dicit, *de iure diuino*, dum loquitur de beneficio absolutè; quia est aliquod, quod solum requirit residentiam iure humano, in quo cadit valida dispensatio, etiam sine causa. Loquens tamen de beneficio curato, dicit *quod tenetur ex iure naturali & diuino*; nam Pastor, si non residet, *infert* (ait) *contrarium naturali iustitiæ, qua tenetur ipsemet ex suscepto officio gerere ouium Christi curam, quæ regulariter sine residentia non potest haberi, vt debet; cum etiam præsentes & sollicitè studentes circa animas, vix regant vt tenentur.* hæc ille, qui maturissima ætate loquitur, anno scilicet eius quinquagesimo quinto, cum Commentaria † *in* 2. 2. perfe- 4
cerit, anno à natiuitate sua quadragesimo nono; quare per sex annos maturauit sententiam.

Adnoto 2. circa versic. *neque etiam obstat*, in *eodem* §. *ad hoc dicitur*, in quo discurrens per omnes fere actus pastorales, qui per se debent ex vi officij Pastoris exerceri ab Episcopo personaliter; vt sunt doctrina, ministratio sacramentorum, consecrationes, & ordinationes, custodia & diligentia; dicit *quod horum* † *actuum defectus, dum suppletur 5
per Episcopos Titulares, est per accidens; quia per accidens est, quod inueniantur Episcopi Titulares; ex hoc scilicet accidente, quia Ecclesiæ aliquæ sunt in manibus infidelium, vel destructæ; quod autem est per accidens, ab arte relinquitur, nec firmat rationem per se solidam.* Quæ doctrina valde ingeniosa & mirabilis est.

Circa quam notare operæ pretium est, quod omnes actus isti personales adnumerati, manifestè arguant obligationem iuris diuini, † si collectiuè sumantur; & sic fit in- 6
dispensabile, quod per mercenarium eos exerceat proprius Pastor; quia per alium nequit, vt oportet, agnoscere vultum pecoris sui, & supra gregem, vt oportet, ad officium Pastoris inuigilare: Tamen multos ex his actibus diuisim Episcopi possunt per alios

alios exercere; imo & aliquando tenetur, vel quia infirmus, aut aliquo legitimo impedimento detentus, aut occupatus in aliis grauioribus negotiis suæ diœcesis, & gregis sibi commissi; quare nequit sacramenta administrare, consecrare chrisma, & alia, ordines celebrare, &c. quod etsi per accidens sit in ordine ad officium Pastorale, quod exigit hos actus personales exercere, tanquam sibi proprios ex vi officij; tamen est per se in ordine ad humanam fragilitatem, ex qua oritur, vt vix vnus eos omnes
7 actus possit exercere; † vnde substituunt prædicatores Euangelij, visitatores Episcopatus, administratores sacramentorum, & aliquando mittunt alium annularem Episcopum ad ordines celebrandos, & fideles chrismate vngendos: quæ non euertunt, quin ipsi proprij Pastores in sua diœcesi personaliter resideant, vt cognoscentes vultus ouium suarum, eas regant & gubernent, tanquam reddituri de eis Deo rationem.

Adnoto 3. circa versicul. *& si rursus instetur.* adnoto ergo egregiam doctrinam, qua, seclusis Bullis Apostolicis, Tridentini decre-
8 to ex Iure communi † possit Cardinalis Episcopus excusari à residentia personali in suo Episcopatu; propter residentiam in Curia Romana; quia Cardinales *sunt flores Orbis electi* ex vniuersa Ecclesia, vt viri excellentissimi in vita & doctrina; ita vt merito ad vniuersalis Ecclesiæ non qualecunque seruitium, sed hoc maxime, scilicet curam, sint assumpti. De talibus enim viris rationabiliter præsumitur, quod non minus bene pascent Ecclesias suas absentes,
9 quam alij præsentes; † vnde non ex hoc cap. solo, hoc est ex negotio vniuersalis Ecclesiæ, sed ex alio adiuncto capite, scilicet conditione personæ, excusatur Cardinalis à residentia in suo Episcopatu, etiam quoad Deum; vtrumque enim caput clauditur in hoc quod dicitur *Cardinalis Romanæ Ecclesiæ*; & præsumitur † de Iure vnus ex primis Sapientibus Orbis, ad regendum & pascendum Ecclesiam Dei. Quæ doctrina examinanda & trutinanda est Resol......
10 Quamuis Dominus Caiet. aliam adhibeat solutionem, & de vtraque iudicium in præfata Resolutione feram.

Adnoto 1. circa §. *ad secundum argumentum*, quod Episcopus, quantumcumque sit Illustrissimi sanguinis, imo etsi sit filius legi-
11 timus † Regis, non excusatur à Residentia personali, & ab exercitio actuum personalium, quos & Episcopus debet exercere: Illustrissimus enim & Regius sanguis, qui ad ordinem naturæ pertinet, nequit excusare obligationem naturalem, ex iure diuino dimanantē, quam secū inseparabiliter attrahit officium Pastorale; quare eo ipso quod filius Regis Episcopatū accepit, tenetur eius actus personales personaliter exercere, quantum eius persona patitur, talentum, vires, prudentia; & quod deficit, † per alios sibi 12
adiunctos consiliarios gubernet & disponat; tamen absolute non absoluitur ab omnimoda personali residentia, ita vt, filius Illustris & Regij sanguinis, possit à suo Episcopatu absens commorari, & per mercenarium & Vicarium oues suas pascere; quia ex Domini sententia, mercenarij officium non se extendit ad id quod præcipuum est in Pastore, scilicet amorem ouium suarum, non alienarum. Et propterea dicitur, quod per se loquendo, salus animarum ita necessitat Pastorem ad personalem curam, quod regulariter non potest sine ipsius personali cura Episcopi haberi; à qua obligatione sanguis Regius non excusat.

RESOLVTIO V.

Etymon, quidditas, origo, & partitio Residentiæ.

SVMMARIVM.

1. *Residentia quid sit, & vnde dicta.*
2. *Residentia multiplex est, Prima Pastoralis.*
3. *Archiepiscopi & Episcopi assimilantur Archiflaminibus, & Flaminibus Dialibus.*
4. *Flamines tot erant, quot deos venerabantur Romani.*
5. *Euersa idololatria veteris Romæ, successit verus Pontificatus Christianorum.*
6. *Flamines Diales residere tenebantur.*
7. *Decretum ad residentiam Flamines obligans refertur.*
8. *Secunda residentia est Beneficialis, & declaratur.*
9. *Beneficia simplicia ex consuetudine generali residentiam personalem non requirunt.*
10. *Tertia residentia dicitur Iurisdictionalis.*
11. *Archidiaconus, & alia quædam dignitates Ecclesiastica ex consuetudine iurisdictionem habent, ratione cuius residere debent.*
12. *Quarta residentia oritur ex cura animarum delegata.*
13. *Pastores delegati, durante delegatione, residere debent.*
14. *Quinta residentia est Prælati Regularis, iurisdictionem spiritualem habentis.*
15. *Sexta residentia oritur ex necessitate spirituali & publica proximi.*

Residentia

1 RESIDENTIA à verbo *Resideo* deriuatur,† quod propriè significat firmiter stare, immobiliter sedere, quod etiam significat verbum græcum καθίζειν apud Scapulam. Hæc autem immobilis insidentia aut Residentia, quantum ad præsens attinet institutum, multiplex est: Pastoralis,
2 quæ ratione officij Pastoris respectu †suarū ouium desumitur; Beneficialis, à beneficio. Prima apud antiquos Romanos in præcepto erat respectu Flaminum & Archiflaminum, quibus in lege Euangelicâ assimilantur Episcopi & Archiepiscopi *c. in illis* 80. *distinctio.* ex Clemente Papa. *& cap.* 1. 99. *di-*
3 *stinct.* ex Anacleto. Vnde notarunt † Petrus Grego. *in Syntagm. lib.* 15. *cap.* 11. *n.* 1. Henriquez *summ. cap.* 3. Guillelmus Choul. *en los discursos de la Religion &c. c. de Flamine Dial. qui erat Iouis Sacerdos* dicebatur Dialis, qui & galerum singularem portabat, & vestem qua nullus alius vtebatur; sedebatque in throno eburneo, sicut cæteri Flamines, qui
4 tot erant numero, † quot Deos venerabantur Romani, ad quorum imitationem sanctus Petrus ordinauit Ecclesiasticorum Prælatorum gradus, ita vt in illis locis in quibus impiè eorum Flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen sanctoque sacerdotio, veri Dei sancti constitue-
5 rentur Sacerdotes. Vnde † Romæ deiecto summæ idololatriæ Pontificatu, quem tenebat residens ibi Pontifex maximus, qui præsidebat Collegio cæterorum Pontificum & sacerdotum, vt ait Sigonius *lib.* 1. *de antiquo iure ciuium Romanorum, cap.* 19. subrogatum est Caput totius Ecclesiæ Christianæ summus Pontifex, Christi Vicarius, & Petri legitimus successor, vt mirificè explicant Ambrosius, *lib.* 3. *in Lucam*, & Leo Pon-
6 tifex, *sermo.* 1. *de Natali sancti Petri.* † Igitur isti Flamines Diales adstricti erant ad residendum in templo sui Idoli. Liuius *lib.* 5. ait: *Camillus dixit flamini Diali, Noctem vnam manere extra vrbem nefas est.* & Cornelius Tacitus, *l.* 3. *annalium, Quando* (inquit *de Religionibus tractabatur, dilatum nuper responsum aduersus seruam Malanginensem Flaminem Dialem; promisit Cæsar, recita-*
7 *uitque decretum Pontificium, Quoties valetudo aduersa flaminem Dialem incessisset, vt Pontificis maximi arbitrio, dum ne plus binoctium abesset, dum ne diebus publici sacrificij non sæpius, quam bis eundem in annum, &c.* Erat igitur iure antiquo Romanorum Flaminea Dialis resideotia; & sic iure Euangelij erit Pastoralis.
8 Residentia † beneficiaria, seu beneficialis sequitur omne beneficium Ecclesiasticum, quod est propriè tale. Iure enim communi omne tale beneficium, etiam sine cura animarum, residentiam exigit in illo loco, vbi situm est; cum omne beneficium propriè sit propter officium, exercendum in illa Ecclesia vbi est institutum: ita fere omnes Iuris Canonici interpretes, quos citant, & sequuntur, Selua, *de beneficiis p.* 4. *quæstio.* 1. Reboffus, *in praxi benef. p.* 1. Lotharius, *de re beneficiaria.* Colligitur clare *ex capite Sanctorum* 70. *distinct. & ex c. cleros,* 1. *distinctio. & in cap. nonnulli de clerico non residente.* vbi ex Concilio Lateranensi dicitur, *Cum igitur Ecclesia, vel Ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco, & curam eius valeat per seipsum exercere.* Cæterum non solum consuetudine Hispana, vt † vult Azor *p.* 2. *l.* 5. *c.* 9
3. *vers. quæret aliquis*; sed consuetudine totius mundi, vt notant Graffis, *de arbitrariis. cap.* 63. *n.* 1. Alexander, *consil.* 1. *volum.* 7. Felinus, *cap. dilectus el.* 2. *num.* 1. *de rescriptis.* Beneficia simplicia non exigunt personalem residentiam, nisi aliter iure vel fundatione sit inductum, sed de hoc plura infra *lib.* 5.

Tertia Residentia est † Iurisdictionalis, 10
ratione Iurisdictionis spiritualis exercendæ: quæ aut est ordinaria, vt habet Archidiaconus; & aliæ aliquæ dignitates Ecclesiarum, quæ ex consuetudine, *cap. dudum, el secundo de electio.* habet clericos corrigere, eorum iurgia & causas audire, lites terminare, delicta ad Episcopum deferre, inuisere Ecclesias, excommunicare, interdicere, suspendere, &c. dixi † *ex consuetudine*, quia 11
ex iure communi id non habet, *cap. Archidiaconus, de officio Archidiaconi*; quamuis de iure id illis competere sentiant, Archidiaconus *ad caput Archidiaconus* 5. *de officio Archidiaconi*; ex *cap. Romana, de sententia excommunic. in* 6. Graffis, *tom.* 1. *decision. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 8. Vnde Archidiaconus tenetur residere in loco suæ Iurisdictionis, in qua tribunali possit erigere ad iudicandum.

Quarta residētia oritur ex cura † anima- 12
rum, quam quis habet ex delegatione, vel summi Pontificis, vt habent legati & Nuncij Apostolici, vel Episcopi alicuius Archiepiscopi, & Primatis, qui cum sint Parochi totius diœcesis, delegant suam Iurisdictionem Vicariis ad nutum amobilibus, qui, quantum ad sacramentorum administratio- 13
nem vices suas gerant; hi enim quandiu durant in sua delegatione, tenentur residere in sua Parochia, & in loco suæ Iurisdictionis.

Quinta resideotia est ratione † beneficij 14
regularis, habentis Iurisdictionem spiritualem in subditorum in vtroque foro, externo & Iudiciali, & interno & spirituali, quæ Iurisdictio, aut & in generali, aut Prouinciali, aut Præposito locali; isti enim residere tenentur in diœcesi aut domo sua: sed, an possent extrauagari vltra terminum præ-

fixum

fixum à Trident. Episcopis & Parochis, & à quibus habeant licentiam impertiri, & approbari, vt infra dicam.

Sexta Residentia est orta ex necessitate spirituali proximi publica, qua tenentur residere si deficiant Parochi alij clerici, sæculares, & istis deficientibus, Regulares; qui in casu necessitatis sunt coadiutores Episcoporum, & Parochorum; *Clementina Dudum de sepultur.* de qua dicam speciali tomo, de Residentia tempore pestis.

RESOLVTIO VI.

Vtrum ad personalem residentiam Episcoporum obliget ius diuinum?

SVMMARIVM.

1. *Pastores omnes obligantur ad residendum in locis.*
2. *Rectores populorum Ecclesiastici & seculares.*
3. *Pastores bene viuendi exemplar sunt.*
4. *Episcopus non tenetur ad residendum in Ecclesia sua, si possit esse exemplar bene viuendi.*
5. *Prælati sunt pastores ouium Christi.*
6. *Pastoribus sancti Iacob schema proponitur.*
7. *Christi interrogatio ad Petrum.*
8. *Otto Episcopus reprehenditur.*
9. *Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis.*
10. *A Pastoribus greges pascuntur.*
11. *Concilij Tridentini definitio de Pastorum residentia.*
12. *Pastores non implent officium greges deserendo.*

1 PASTORES omnes † obligari ad residendum in locis, siue ex statuto Ecclesiæ (quæ diuisit Parochias & Episcopatus) stricto iure diuino adeo mihi certum est quod contrarium improbabile & temerarium existimem, quod Sacra Pagina satis apertè insinuat & Concilia œcumenica determinant Ecclesiastici. 7. *numero vigesimo-quarto. Pecora tibi sunt attende illis,* Græce . . . *Episcopus sto illis*, inspice, intende, visita, cura illas non credas eas per omnia seruis, sed tu ipse ea quandoque visita, an debitè tractentur quæ de Pastorum cura ratione residentiæ respectu gregis intelligunt expositores vt Pioner. *cap. 27. numero 25. & 26. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera, non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generationem, & generationem*, ad quæ verba sapienter Iansenius. *Hæc doctrina*
† pertinet ad Doctores populorum, tum Ecclesia- 2
sticos, tum seculares, quos Scriptura sæpius Pastores vocat, moneturque omnes diligentem habere curam gregis sibi commissi, ita vt diligenter studeant & suas oues agnoscere, & earum qualitatem, mores atque vitam, idque per seipsos præstent non per mercenarios, vt vnicuique pro eius necessitate & exigentia prouideant. Ad quod faciendum duplici eos ratione accendit, primum quia non habebunt semper potestatem eam; qua in populo Dei funguntur, quæ per mortem eis eripietur, vel non semper habebunt potestatem curandi oues Christi sibi commissas, & proinde id faciendum est, dum tempus habent operandi bonum. Secundò quia sibi gregem Christi curauerunt gloria corona tribuetur eis in æternum, iuxta illud Petri ad pastores: Cum apparuerit Princeps pastorum percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Quem sensum amplectuntur fere eisdem verbis, glossa ordinaria, & Lyra *ibi.*

Et egregiè Sanctus Thomas, *in cap. 5. epistola prima Petri num. 4. Pascite qui in vobis est gregem Dei prouidentes non coactè sed spontaneè secundum Deum, sed forma facti gregis ex animo, in qua sic Sanctus Doctor. vt Sitis*
† exemplar bene viuendi, vt per vos alij infor- 3
mentur ad scientiam, & honestam conuersationem, forma, inquam, non substantialis sed accidentalis quæ separata à substantiâ nihil valet, sic Prælatus separatus à grege nihil valet. Vndè Idolum dicitur. Zachar. *capite 5. numero 12. O Pastor & Idolum derelinquens gregem. Item forma ad cuius aspectum informentur alij, & concipiant fœtus similes sicut ad aspectus virgarum oues Iacob concipiebant, secundum colores, quos videbant*, & postquam Doctissimus Concilij Tridentini Theologus Bartholomæus de Carranza. *in tractatu illo mirabili de residentia, capite quinto.* locum istum Sancti Petri extricauit, ad propositum sic fatur. *Nunc cuiuscumque lectoris iudicio relinquo causam nostram, si possunt hæc tria obseruari per absentem Pastorem vel*
otiosum, ingenuè fateor † non teneri Episco- 4
pum ad residentiam in Ecclesia sua si potest quis pascere gregem & esse exemplar sine forma viuendi suis ouibus absens, & aliud agens tutissimus degat vbi velit, si vero non potest vel relinquat munus vel iubeat onus pascendi oues suas è quibus ipse pascitur, huc vsque sapientissimus Pater & Magister.

Quæ omnia egregiè confirmat Sanctus Basilius, *in regulis diffusis*, *capite decimoquinto*. vbi ex sacro diuino iure latè probat † Prælatos esse Pastores ouium Christi, Medicos animarum, Parentes & Nutrices, Dei adiutores, Plantatores palmitum Dei, & ædificatores templi quæ omnia à iure diuino illis accrescẽtia manifestè exigunt actualem per seipsos inter oues suas residentiam: legendi sunt Augustinus, *libro decimo nono de ciuitate capite decimo nono*. Sanctus Gregorius, *prima part. pa-*
6 *storal*, *capite septimo*. vbi schema † Pastoribus Sancti Iacob proponit, de quo Genes. 31. *numero* 39. quod ita intendebat & superintendebat, ita assidebat & residebat, ita vigilabat & superuigilabat, super gregem suum, quod die, noctúque æstu vrebatur & gelu, fugiebátque somnus ab oculis eius. Hæc autem residentia & vigilantia ex amore Christi procedit & suarum ouium, vnde Matthæi 20. *capite tert.*
7 † interrogat Christus Petrum *diligis me*, vt illi intimet ouium & ouilis Christi residentiam dicendo *pasce oues meas*, vnde Bernardus, *sermone secundo de resurrectione*. Notat quod ter dicit Christus Petro, pasce oues meas. *Pasce* (ait) *mente*, *pasce ore*, *pasce opere*, *pasce animi oratione*, *verbi exhortatione*, *exempli exhibitione*, *& Epistola* 201. *Pasce verbo*, *pasce exemplo*, *pasce Sanctarum fructu orationum*, ex quo Apostolicus vir Pater Canisius (vt refert Sacchimus, *libro tertio*. vitæ eius, dixit ad Ottonem Episcopum Augustanum & S. R. E. Cardinalem Romæ degentem. *Mal-*
8 *lem* † *te absque hoc Episcopatu viuere*, *quam solo Episcopatus titulo gaudere & oues tam negligenter pascere*, *quarum lana victitas*. *Alij spectent emolumenta & honores ego futurum cito iudicium*, *& reddenda accepta villicationis rationem & paratas pœnas malo dispensatori considero ac valde timeo*. Hæc ille.

Idem constat ex Ioann. *capite decimo numero vndecimo*. *Ego sum Pastor bonus*. *Bonus*
9 † *Pastor animam suam dat pro ouibus suis*. quem locum latè explicat Augustinus. *Epistola* 118. *ad Honoratum*. de residentia Pastorum cum grege suo, ita vt illis debeat assistere & eas pascere, etiamsi vitam propriam mortis periculo exponat. Toletus *annotat. octaua & nona*. vnde Basilius *oratione pro Sancto Mamante*. *Pastores qui non resident non ouibus sed sibi prodesse cupiunt*. de quibus dicit Augustinus, *tractat*. 46. *in Ioann*. Intelligitur illud Ezechielis 34. *Væ Pastoribus Israel qui pascebant se-*
10 *metipsos* † *nonne greges à Pastoribus pascuntur*. *& tractat*. 123. *Amor* (inquit) *in eo qui pascit oues in tam magnum debet spiritualem crescere ardorem*, *vt vincat etiam mortis naturalem timorem*.

Quibus doctrinis imbuti Patres in Concilio Tridentino in Spiritu Sancto legitimè congregati, loquentes de Pastorum residentia, sic decernunt. Comprehendentes omnia fere † quæ in superioribus 11
adduximus, *sessio. vigesima tertia cap. primo*. de reformatione. *Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est oues suas agnoscere*, *pro his Sacrificium offerre verbique diuini prædicatione*, *Sacramentorum administratione ac bonorum omnium operum exemplo pascere*, *pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere & in cætera munia Pastoralia incumbere*, *quæ omnia nequaquam ab his præstari & impleri possunt qui gregi suo non inuigilant nec assistunt*, *sed mercenariorum more deserunt*: *Sacro-Sancta Synodus eos admonet & hortatur*; *vt diuinorum præceptorum memores factique forma gregis in iudicio & veritate pascant & regant*.

Eandem doctrinam tradiderat Sancta Synodus, *sessio. 6. cap. 1. de reformatione*, vbi explicans ad Litteram illud Pauli præceptum. 2. *ad Thimoth*. 4. *numero* 5. *In omnibus labora ministerium tuum imple* scilicet Episcopale ait. *Sicut Apostolus præcipit ut omnibus laborent & ministerium suum impleant*. *Implere autem* † *illud se nequaquam* 12
posse sciant, *si greges sibi commissos mercenariorum more deserant*, *atque ouium suarum quarum sanguis de eorum est manibus à supremo iudice requirendus custodia minime incumbant*, *cum certissimum sit non admitti Pastoris excusationem*, *si lupus oues comedit & Pastor nescit*. Hæc ibi. Negari ergo non potest iuxta Tridentini Concilij mentem dari præceptum diuinum, & Apostolicum de residentia, & assistentia, qua personaliter Pastores inuigilent super gregem suum.

RESOLVTIO VII.

Sententia Corduba exploditur.

SVMMARIVM.

1. *Pastores personaliter non residentes mortaliter peccant*, *ex corduba*, *& num*. 2. *& 3*.

4. *Cor*

4. *Corduba sententia reijcitur.*
5. *Quo iure quis obligatur ad finem, obligatur etiam ad medium.*
6. *Residentia personalis est medium necessarium ad implendum ministerium Episcopale.*
7. *Pastores qua ratione tenentur pascere gregem precepto diuino.*
8. *Contra ius diuinum est, quod Episcopus absit à sua diœcesi.*
9. *Obligatio residentiæ personalis deducitur à Trident. ex officio Pastoru.*
10. *Residentia est de iure diuino proprio ad quam obligantur Pastores sub grauissimo mortali peccato.*
11. *Ecclesia nondum sub anathemate decreuit residentiam personalem Pastorum.*
12. *Huius sententiæ multi DD. adducuntur.*

VERVM enim vero Corduba, *lib. 1.*
1 *quæst.19.* quamuis fateatur † esse mortale peccatum personaliter non residere Pastores inuigilantes super gregem suum, *id quod*(ait)*omnes fere Doctores vtriusque iuris tenent*(quibus ego addo omnes fere Theologos duobus vel tribus hominibus non magni nominis exceptis) Cœterum addit, *quod hæc obligatio personalis residentiæ non est de iure diuino proprio & strictè sed largè sumpto.* & probat sequenti discursu.

2 *Quia † ius diuinum propriè & strictè sumptum est quod in Sacra Scriptura expressè continetur, vel quod vt tale Ecclesia expressè decreuit vel ab ore Christi seu Apostolorum per antiquam traditionem & successionem Ecclesiarum vniuersalis tenet Ecclesia, vel quod in consequentia necessaria & euidenti ex pradictis propositionibus fidei, vel ex altera de fide & ex altera euidenti infertur, vel quod communiter omnes Catholici Doctores semper vt tale tenuerunt sine illius contradictione impunita. Ius autem diuinum largè sumptum, est quod ex prædicto iure diuino propriè sumpto infertur in consequentia tan-*
3 *tum probabili, aut † quod bene infertur ex vna propositione iuris diuini propriè sumpti simul, & ex altera qua cum non sit iuris diuini vel naturalis propriè sumpti, tamen seclusa etiam humano iure quocumque rationabiliter negari non potest, vt hæc propositio, hostia qua à Sacerdote eleuatur adoranda est, qua, & est & dicitur sapere fidem vt de his latius quæst.17. Nunc autem ad propositum prædicta Residentia personalis non habetur in Sacra Scriptura, neque per Ecclesiam vt de iure diuino expressè est decreta, neque ab ore Christi seu Apostolorum generaliter per Ecclesiam, neque euidenter in consequentia necessaria deducta, neque ab Auctoribus Catholicis, vt talis dogmatizata, cum constet aliquos impunè oppositum opinari, neque per Ecclesiam talis opinio vt hæretica condemnata est, vt fatetur Beatus Thomas, quodlib. 9. art. 15. Igitur illa residentia non est necessaria iure diuino propriè, & strictè sumpto & per hominem indispensabili.* hæc ille.

Sed hæc Cordubæ sententia † hodie post 4
Concilium Tridentinum sustineri nequit sine ingenti temeritate, quod comprobo eodem argumento, quo Corduba ipse probat esse de iure diuino *largè sumpto* quod me quidem iudice manifestum & euidens est, quia iure diuino tenetur bonus Pastor spiritualis ponere animam seu vitam suam pro ouibus suis & ante eas vadere (verbo doctrinæ & opere exemplari) illasque pascere Sacramentis & cibo spirituali prudentique gubernatione, & tandem eas cognoscere, & vocare nominatim singulorum curam gerendo, hæc autem omnia per alium sine personali residentia sufficienter facere non potest regulariter, ergo eodem iure diuino illi necessaria est residentia personalis, quo & cura & officium pastorale institutum est. Consequentia probatur, quia quo iure † quis obligatur ad 5
finem, obligatur etiam ad medium, sine quo finis ille obtineri non potest. Maior huius discursus constat ex Ioan.1.10. *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis* vbi loqui Christum de bono Pastore in generali, vt inde deducat se esse bonum Pastorem qui animam suam erat positurus pro ouibus suis, sentiunt omnes Patres, & expositores, quorum aliquos *suprà* dedi quibus adiungo Augustinum *libro de Pastoribus*, & *sermon. quinto, de verbis Domi.* Theophylactum, Eucumenium, & cæteros Patres Græcos.

Minor autem quoad primam partem de officiis & muneribus proprij Pastoris latissimè & optimè probatur à Corduba qui videri potest, quoad secundum verò ego probo manifeste ex Tridentino, *sessione sexta, capite primo.* vbi relatis operibus quibus Pastores debent pascere gregem, & super illum inuigilare, dicit: *& sicut Apostolus præcipit in omnibus laborent & ministerium suum impleant, implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant.* Ergo † residentia personalis ex 6
Tridentino est medium necessarium ad implendum ministerium Episcopale, & Apostoli præceptum, ergo sicut est de

de iure diuino strictè sumpto ministerium pastorale; implere etiam etit de iure diuino stricto residentia personalis, in qua euidenti consequentia fundata est sancta Synodus, dum *sessione vigesima tertia, capite primo* determinat *praecepto diuino mandatum esse omnibus quibus animarum cura commissa est, &c.* quæ omnia nequaquam ab his præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non inuigilant, atque assistunt sed mercenariorum more deserunt. Sacrosancta Synodus eos admonet & hortatur, vt *diuinorum praeceptorum memores, factique forma gregis, &c.* vbi ponderandum maximè quod Concilium in principio capitis in singulari dicit
7 † Pastores teneri, *pracepto diuino* ad pascendum gregem illis operibus, quæ ibi enumerat prædicatione Sacramentorum administratione &c. & postquam ex hoc præcepto dinino infert aliud de residentia personali loquitur de præceptis diuinis in numero plurali; *diuinorum praeceptorum memores.*

Quæ Concilij Tridentini auctoritas, quamuis ponatur in capitibus de reformatione, quæ in Gallia admissa non fuit,
8 sicut & multa alia decreta † de bono Ecclesiæ regimine, tamen illatio quam facit Concilium ex vno præcepto dinino ad aliud de residentia cum sit dogmatica ex Sacra Scriptura illata à nullo negari potest in tota Catholica Ecclesia, vnde magnus Athanasius *in Epistola ad Imperatorem, & in Epistola ad Episcopum Apamea & in alia ad Episcopum Sardiensium.* Damasus, *Epistola Decretali ad Episcopos Africanos.* Dicunt esse contra ius diuinum quod Episcopus absit à sua Diœcesi, in cuius confirmationem plura alia possemus adducere, quæ videri possunt in auctoribus citandis.

Nec fundamentum Cordubæ alicuius
9 est ponderis, vidimus enim, quòd † obligatio residentiæ personalis deducatur à Tridentino ex officio Pastoris, & eius muneribus institutis à iure diuino proprio & rigoroso, & sic eodem iure diuino est mandata tanquam medium necessarium ad implendum ministerium Pastoris, quare quamuis Concilium hanc residentiam personalem ex vi muneris Pastoralis vt ex iure diujno collegerit, non tamen etiam deducimus ex iure diuino & ex ipsius Concilij determinatione, quod sit medium necessarium ad munus Pastorale rectè obeundum, & sic rectè sentientibus est euidens illatio, quod resi-
10 dentia sit † de iure diuino proprio ad quam obligantur Pastores sub grauissimo mortali peccato, nisi existentibus causis rationabilibus quibus motus superior non dispensat, sed interpretatur ius diuinum hic & nunc non obligare, quia occurrit aliud præceptum strictius cum quo non compatitur ius diuinum de residentia personali vt dicam *in sequentib.* vel alia rationabilis causa vrgens, vt enodabo.

Ecclesia † tamen nondum sub anathe- 11
mate decreuit residentiam personalem Pastorum, non quia non sit mandata sub præcepto diuino proprio ab Apostolis & Patribus intimato, sed ob rationes sibi agnitas, & quia multi in anathema ex Pastoribus inciderent cum magno Ecclesiæ scandalo, quamuis summi Pontifices sub grauibus pœnis, & ostentationibus residentiam personalem etiam Cardinalibus in suis Diœcesibus mandarint, præceperint intimarint agnoscentes hanc esse obligationem iuris diuini, sic Pius quartus *anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto sub Kalen. Decembris,* Bulla quæ incipit, *In suprema*, & pro executione Concilij exiit alia bulla eiusdem, *anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto die vndecima May* incipit *Motu proprio. & anno millesimo quingentesimo sexagesimo, die decima tertia Septembris,* edidit idem Pontifex aliam de eodem assumpto, incipit, *de Salute gregis Domini*, quam ad verbum refert Guaranta, *verbo Residentia, pagina mihi quadringentesima quadragesima sexta.* quod fecerunt multi alij Pontifices, & nouissimè Vrbanus Octauus in bulla quæ incipit . . . . edita anno. . . .

Quare hanc sententiam tenent ex Theologis Diuus Thomas, *secunda secunda quæstio. 185. articul. quinto.* vbi egregiè Dominus Caietanus, quos adduxi *Resolut. prima & secunda.* Bannez *quæstio. 33. articul. quinto.* Valentia *disputatio. tertia quæstio quarta punct. tertio.* Lorca *sectio. tertia disputatio 28. memb. secundo.* Chonine. *disputatio. 25. dub. septimo. nu-* 12
mero 101. Suarez. *tomo quarto in tertiam partem disputatio. 44. sectio. quarta numero 8.* Lessius, *libro secundo, cap. 34. dub. 29.* Layman. *libro secundo, tractat. tertio, cap. secundo, numer. tertio.* Vasquez, *de Beneficiis cap. 4. dub. 2.* Azor *part. prima libro primo capit. vndecimo. quæstio. prima. & part. secunda libro septimo capit. tertio quæstio. secunda.* Sotus *in quart. distinctio. 18. quæstio quarta articul. secundo, & libro decimo de Iustitia & Iure quæstio. tertia. articul. prima & secunda.* Bonaci. *tomo primo disputatio. quinta punct. quinto. numero quarto.* &

& tom. 2. disputatio. de charit. quæstio. 3. punct. 4. numer. 5. vers. hinc colligitur, Castro Palao, tom. 2. tract. 13. disputatio. 5. puncto secundo, numer. 4. Tostatus, ad caput decimum, Matthæus quæstione 110. Ioannes Sanchez, select. 47. numer. 8. Ludouicus de Torres, de iustitia & iure disputatio. quadragesima prima, à numero tertio dub. 3. Salas. de legibus disputatio 15. sectio. 2. numer. 28. Bellarminus, de officio Principis Christiani, folio quinto. Syluius. 22. quæstio. 185. articul. 5. quæsito 1. & 2. Reginaldus, in praxi lib. 30. tractat. 3. numer. quingentesimo secundo. Molfesius, tractat. 6. cap. 11. numer. 13. Sanchez, lib. 8. de Matrimonio, disputatio. 6. numer. 5. & libro quarto. Summ. cap. 37. numer. 15. Sanctarellus, quæstio. prima Variarum. Fillucius. tractatu 46. cap. 6. à numero vigesimo. Laurentius Pyerinis, tomo primo de Prælato quæstione prima capite septimo num. 27. Philibert. March. de bello diuino part. 1. capite 2. num. 2. ex Iuris vtriusque Doctoribus. Barbosa, de officio & potestate Episcopi allegat. 53. numer. 2. & de officio & potestate Parrochi, part. 2. cap. 19. & in collectaneis ad Tridentinum sessione vigesima tertia capite primo de reformatione, numero 3. & in Collecta. ad Decret, cap. quia nonnulli numero 4. de Clericis non residentibus & Iuris Ecclesiastici, lib. 1. cap. 11. numer. 91. & 92. Petrus de Salzedo, libro secundo de lege Politica, capit. 12. numer. 21. Salgado de Protectione Regia, part. 2. cap. 15. numero 12. Nieto in Catena iuris de clericis non residentibus, cap. 1. numer. 1. Bosius Clericus Bernabita, tom. 2. tit. 8. §. 12. Bottus de Synodo, part. 3. articul. 1. num. 150. Couarruu. lib. 3. variarum capite decimo-tertio. Zechius, de munere Episcopali, cap. 5. numer. 3. Possevinus, de officio curati, cap. 1. numer. 1. Conradus, in Responsione Casuum, quæsito 317. Comitolus libro primo Responsio. quæstio. 59. Ceuallos quæstio 587. Cenedus, ad Sextum Decreta. collect. 30. Moysius Riccius, praxi fori Ecclesiastici Resolutio. 393. numer. 5. Ioannes Ocon. in repetitio. cap. 1. de clericis non residentibus. Viualdus, in Candelabro in appendice nouæ impressio. capit. 9. numero 7. & 6. Grisaldus, In decisio. Cathol. verbo Episcopus. Tamburinus, de iure Abbatum, tom. 1. quæsito 2. Alphonsus Aluarez, in speculo Iuris Pontificij, cap. 9. versicul. de residentia. Rebuffus, in praxi titul. de dispensatio. in Residentia. Zerola in praxi verbo residentia, verbo Episcopus, & verbo Parrochus. Vega en el espejo de curas capite decimo septimo. Friburgus, in Summa Confessorum libro primo, titulo septimo, quæstio. decima septima. Ludouicus de San-Ioan. tomo primo tractat. de officio diuino difficultat. 1. idem docent Collectores declarationum Cardinalium Concilij Tridentin. sess. 6. capite primo, sessio. vigesima tertia, capite primo. vbi Bellarminus in obseruatione doctrina, Littera A, Barbosa, in remissionibus. Manzilla in declarationibus. ex Summistis tenent omnes antiqui & moderni, Nauarrus, in Summa capite decimo quinto, numer. 121. Syluester, Armilla, Angelus, Tabiena. verbo Residentia. Vega. in Summa prima parte cap. 36. casu 19. Petrus de Soto. Lectione quinta §. hoc ita constituto. Ledesma. in Summa trata de los estados cap. 1. del Obispo conclusio. 14. Villalobos. part. 2. tract. 9. difficult. 18. numero primo. Rodriguez, part. 2. cap. 33. num. primo. Samuel Lumblinus, verbo Prælatus numero primo. Scobar. in Morali Theologia tractatu sexto examine primo capite primo numero septimo. Naldus, verbo residentia. vbi ad verbum adducit Bullam Pij quinti, in qua optima ratio subministratur ad Resolut. sequentem vbi eam adducam. Gauantus, verbo Episcopus numero decimo quinto, & decimo sexto. Bascus, in floribus Theologia practica verbo Residentia numero quarto. Cardinalis Toletus, libro quinto, capite quarto, numero primo. & Andreas Victorellus, in additio. Sa emendatus verbo residentia. His omnibus accedant grauissimi Doctores qui speciales libros de residentia Pastorum personali scripsere Antoninus Paganus, Franciscus Torrensis, Bartholomæus Carranza de Miranda, cuius laudes infra adducam ex Couarruuia non enim distinctus est Carranza & Miranda, vt falsò citat Barbosa de potestate Episcopali allegatione 53. qui specialiter hoc probant ab auctoritate vtrius testamenti Conciliorum Pontificum rationibus ab absurdis & inconuenientibus quæ ex non residentia personali sequuntur & sic concludunt esse iure diuino præceptam, quod sine magna temeritate negari non potest, quibus adiunge Melchiorem Gallegum Hispalensem, tract. de obligatione Parrochorum tempore pestis disputatio 1. à numero quadragesimo sexto. Rutilium Benzonium, in manuali Episcoporum tempore pestis, quæst. 1.

RESOLVTIO VIII.

Ad eandem obligat ius naturale.

SVMMARIVM.

1. *Ad residentiam an ius naturale obliget.*
2. *Residere personaliter non est secundum se indifferens.*
3. *Residentia an sit personalis solutio proprij officij in proprio beneficio.*
4. *Clericus in duobus dicitur non residere.*
5. *Nicolai Papa sententia.*
6. *Item Py V.*
7. *Omnia iura naturalia quibus obligantur pastores gregis dominici ad residentiam personalem adnumerantur, & n.8.9.10.*
11. *Pastor quatenus pastor ex vi sui officij iure natura obligatur ad quarendam vtilitatem suarum ouium.*
12. *Pastor est propter oues, non oues propter pastorem, & n.13.14.15.*

OMNES fere auctores quos supra dedi in hoc conueniunt id supponentes vt
1 indubitatum, † vt autem rectius intelligatur, supponenda est doctrina sancti Thomæ, *quodlibeto nono articul.* 15. Vbi docet quasdam esse actiones ita inseparabiliter habentes deformitatem contra præcepta naturalia, quod nullo modo & in nullis circunstantiis possunt bene fieri, vt adulterium fornicatio &c. quædam sunt actiones quæ secundum se indifferenter se habent ad bonum & malum, vt leuare festucam, fricare barbam, & tandem aliæ sunt actiones quæ absolute consideratæ deformitatem vel inordinationem quamdam important, quæ tamen aliquibus circumstantiis aduenientibus bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere, secundum se deformitatem vel inordinationem quandam important, sed si addatur occidere malefactorem propter institiam vel percutere delinquentem causa disciplinæ, non erit peccatum sed virtuosum.

2 Igitur † residere personaliter non est secundum se indifferens, vt demonstratum est, *Resolut. anteriori*, sed est peccatum mortale ex genere suo non residere, cum sit contra præceptum diuinum, & etiam naturale vt iam ostendo; neque tamen missio residentiæ personalis est ita intrinsicè malum quod in nulla circumstantia possit esse bonum; hoc enim asserere est error in fide, quia in aliquibus circunstantiis de quibus infrà semper à tempore Apostolorum licitum fuit non residere personaliter. Igitur non residere pertinet ad tertium genus actionum, quæ ita sunt intrinsecè malæ & contra naturale præceptum, quod aliquibus circumstantiis aduenientibus, in quibus Pontifex aut Episcopus interpretatur non currere præceptum naturale de residentia personali, non tenetur quis personaliter residere, imò aliquando laudabiliter & cum merito non residet.

Hoc ergo modo assero quod residentia personalis Pastorum habentium actualem curam animarum, obligat ex præcepto naturali, quod vt dixi defendunt omnes Auctores adducti, quibus addo Gostedum relatum à Syluestro. verbo *Residentia ante numer.* 1. qui dicit quod residentia importat ex nomine suo iugum & pene continuam sessionem quasi iterata sessio, vnde † residentia est personalis solutio proprij officij in proprio beneficio, vnde residere in Ecclesia est in ea seruire beneficio & eius curam personaliter habere, *capite conquarente de clericis non residentibus.* Vnde ex duobus dicitur clericus non residere, primò si personaliter non resideat, † secundò si personaliter quidem residet, sed non deseruit beneficio, nec Ecclesiæ curam habet, quia vt ait Hostiensis, *Parum erit præsentiam exhibere, & Ecclesiæ propriæ curam negligere*, quam doctrinam approbant præter citatos Sanctus Antoninus. 3. *part. tit.* 15. *cap.* 2. §.18. Durantus, *de ritibus, libro tertio cap.* 22. *num.* 8. quare personalis residentia debet exerceri, & non otiosa, erga gregem existere, vt dicit Garzia, *part.* 2. *de benefic. cap.* 2. *numer.* 52. Graffis, *lib.* 2. *Decisio. cap.* 97. & declarauit Sacra Congregatio Trident. *super cap.* 1. *sessio.* 23. *de reformatione quam adducunt*, Garzia, Bellarminus, Barbosa *ibidem.* & Zerola, verbo *Parrochus*, §.4. 3 4

Probatur igitur resolutio nostra ex Liberio Papa. *Epistola secunda ad omnes Episcopos*, quorum plures propter malorum infestationes greges ouium suarum relinquebant, ad quos sic loquitur: *Attendite vobis & omni gregi in quo Spiritus Sanctus constituit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vt non sit qui vos decipiat aut seducat in subtilitate sermonis, vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & vt vos solummodo salutis, & filios orfanos relinquatis.* & Nicolaus Papa. *Epistola ad Albinum Iannuensem Archiepiscop.* sic fatur *Episcopos † qui Dominici gregis susceperunt curam atque solicitudinem ab administratione* 5

tione eorum discedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur & tripliciter fructus. Ecce vbi ex vi officij & ministerij Pastoris & curam habentis gregis Dominici, & colligunt summi Pontifices personalem residentiam Episcoporum, & iure naturali obligantur ad illam semel assumpti in parte solicitudinis ad Episcopatum.

6 Deinde † Pius Quintus *Bulla speciali quæ 64. in ordine est edita anno* 1567. intimans & præcipiens personalem residentiam omnibus Ecclesiæ Pastoribus, vt decreta Concilij ad felicem executionem reducantur, sic Beatus Pontifex fatur, *sanè licet in Concilio præfato saluberrima fuerit ordinatione decretum, quod omnes & singuli venerabiles fratres nostri Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi & Episcopi & alij Beneficiati apud Ecclesias sponsas suas residere teneantur, nonnulli tamen (quod non sine animi nostri mærore referimus) adeo sui, gregúmque, quos olim deperditos Saluator noster proprio sanguine redimere dignatus est sibi creditorum obliti sunt, vt etiam nunc in alma vrbe vel alibi commorantes, & sacrosancti spiritualis matrimonij inter eos suasque Ecclesias solemniter contracti. confundentes sponsas suas in longa quasi viduitate relictas, ac prædictas Ecclesias quomodocumque sibi concessas inuisere, & apud illas vt probos & prouidos Patresfamilias decet, residere non curent in perditionem animarum suarum & subditorum suorum ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum &c.*

Quibus verbis summus Pontifex † omnia iura naturalia, quibus obligantur Pastores gregis Dominici ad residentiam perso-
7 nalem adnumerauit. Primum est ius matrimonij solemniter contracti, quo ex iure naturali tenetur sponsus personaliter residere cum sua Ecclesia, vt quos Deus coniunxit homo non separet, quis enim dubitare ex catholicis potest, quod iure naturæ obligatur coniux residere cum sua coniuge *propter hanc enim relinquet homo patrem & matrem & adhærebit vxori suæ.* sic etiam Euaristus Papa. *epistola secunda de Episcopis eiectis.* Calixtus, *epistola secũda ad omnes Episcopos Galliarum.* Innocent. III. *in capite inter corpora-*
8 *lia de translatione Episcoporum.* Secundum est prouidi Patrisfamilias quales sunt Episcopi respectu suarum ouium, & Ecclesiarum, sic enim nuncupantur. *cap. quorum vita 68. distinct.* vbi Vrbanus secundus id probat ex Augustino *in psalm. quadragesimo quarto ad illa verba. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij* & Glos. ibi, verbo *Illos*, at iure naturæ paterfamilias ad residendum personaliter obligatur ad familiam regendam & gubernan-
9 dam. Tertium est ius naturale quo quis obligatur nõ dare malum exemplum & scandalum, quod sequitur ex non residentia
personali Prælatorum. Quartum quo quis 10
tenetur euitare perditionem spiritualem suarum ouium, quæ vitari valde est difficile sine residentia personali, vt docet Tridentinum. *sessione sexta cap. 1.* & *sessione vigesima tertia cap. 1.*

Vltimò probatur hoc manifesto discursu,
quia † Pastor ex vi sui officij quatenus Pa- 11
stor ex iure naturæ obligatur ad quærendam vtilitatem, profectum & incrementum ouium suarum, spreta omni propria commoditate temporali, omni luxu & augmento diuitiarum, vt aut Tridentin. *sessione vigesima quinta cap. 1. de reformatio. qui Episcopale ministerium suscipiunt quæ suæ sunt partes agnoscant, ac se non ad propria commoda non ad diuitias, non ad luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant.* Vnde iure naturæ ordo est præce-
ptus, quod † Pastor sit propter oues, non 12
oues propter Pastorem, quod vel Philosophi lumine naturali solum ducti agnouerunt Aristoteles *lib. 3. Politic cap. 5. & cap. 10. & lib. 8. ethic. cap. 10. Tyrannus suam, Rex subditorum vtilitatem spectat. & lib. 5. cap. 10. idcirco (dominans secundum rationem) alteri laborat.* Plato. *Libro primo de Republica vltra mediũ. Neque alius vsus in aliquo Principatu & facultate imperãs, quod sibi conferat cogitat aut præcipit, sed quod subiicitur conducat, & quæ dicit quæ facit cuncta ad illius vtilitatem decorémque facit. & libro de Regno vltra medium. Qua ratione vir sapiens bonúsque gubernauit semper ita ad salutem subditorum respiciens, vt ad nautarum nauisque salutem respicit gubernator.* Legatur Cicero, *Libro primo de officiis.* Plutarchus *ad Princip. in erudit.* Sthobeus. *Sermone quadragesimo quarto. ex Eusebio Principem non ob quæstum priuatum, sed ad salutem custodiámque subditorum omnia facere oportet.* Lipsius. *lib. 1 polit. exemp. cap. 7.* Ribadeneira. *Libro secundo de Princip. cap. 9. & 10.* nihilque est magis tritum axioma apud politicos, tam veteres, quam modernos, quod posuit sanctus Thomas *Libro tertio de regimine Principum cap. 11. Regnum non est propter Regem, sed Rex propter regnum, quia ad hoc Deus prouidit de eis, vt regnum regant & gubernent*, & egregiè Synesius, *de Regno statim à principio. Verũ qui id in vita ratione sequitur, quod subditis commodum videtur qui laborem & molestiam perferre vult ne quid illis molestum sit, qui pro illis periclitatur, vt in pace & securitate dedant, quique vigilare & in maximo concursu solicitudinum versari sustinet, vt noctu, & interdiu subditi malis omnibus vacent. Hic in genere quidem ouium Pastor, in hominum vero genere Rex est:* hæc ille & satis pulchrè & ad rem aptè.

Quam doctrinam politico-ciuilem ad po-

litico-Ecclesiasticam egregiè transtulit Augustinus *Libro de Pastoribus cap.* 1. qui habetur *tomo nono* vbi de Episcopis loquens, sic
13 fatur.† *Nos enim quos in isto loco de quo periculosa redditur ratio Dominus secundum dignationem suam non secundum meritum nostrum constituit, habemus duo quædam, vnum quod Christiani sumus, alterum quod Præpositi sumus, illud quod christiani sumus propter nos est, quod autem præpositi sumus propter vos est, in eo quod christiani sumus attenditur vtilitas nostra, in eo quod Præpositi sumus non nisi vestra.* hæc ibi legendi sunt Patres, Nazianzenus *oratio.* 1. *& oratio. de fuga sua in Pontum* qui elegantissimè ad rem de qua agimus discurrit *oratione sexta* Chrysostomus *homil.* 2. *in Epistola ad Thessalon. & homilia prima epistolæ ad Titum.* Pelusiota *Libro primo epistola* 149. & perpulchrè Synesius *epistola* 105. sic fatur, *mihi ipsi & Deus ipse, & lex & sacra Theophili manus vxorem dedit* (scilicet Ecclesiam Cirenensem) *Quero hoc omnibus prædico ac testor neque me ab ea prorsus seiungi velle, neque adulteri instar cum ea clanculum consuescere alterum enim nequaquam pium est, alterum illicitum.*

14 Si ergo ordo naturalis exigit,† vt pastor sit propter oues non è contra, oues propter Pastorem, necessariò asserendum est teneri præcepto naturali ad residentiam personalem secundum quam vt ait Nazianzenus. *oratio.* 6. *dicat ouibus, Quæ pascua petenda, qui fontes adeundi, ac rursus quæ pascua vitanda, qui latiees, quæ oues baculo gerenda, quæ fistula, quo tempore ad pascua ducendus grex, & quo rursus à pascuis reuocandus, quomodo bellum lupis inferendum, quomodo non lacessendi Pastores hac præsertim potestate, qua stultè se gesserunt, atque oues Pascua disperserunt; quomodo quod infirmum est roborabo, quod lapsum est erigam, quod oberrat in viam reducam, quod periit conquiram, quod integris viribus est conseruabo, quo inquam modo hæc addiscam, atque ita vt recta Pastoralis artis vestraque ratio postulat custodiam, ac non quod scelerati Pastoris est lac comedam & lana induar & pinguissima quæque iugulem ac vendam reliquã vero bestiis, & præcipitiis relinquam meipsum pascens non gregem.*

15 Et sanctus Isidorus Pelusiota, † *l.* 1. *epistola* 149. *ex ipso nomine quod ipsius muneris vtque officy sit perspectum habere debet cum enim inuisibilium & occultarum ferarum impetus Ecclesiæ ignauias, Monachorum negligentias, iniquorum hominum improbitatem, viduarum calamitates, pupillorum egestates, altaris suspiciones, Diaconorum morbos, iuuenum flagitia, senum mala consilia speculari debet, atque omni ex parte oculum esse omnia prospicientem nequicquam negligentem, quorum si quid per incuriam prætermittatur, non ipse solus plectitur, sed cum ipso vniuersa persæpe Ecclesia.*

Quæ omnia quæ ad munus & Officium Pastoris ex ipsa nominis notione pertinet sine personali residentia adimplere non possunt, neque executioni mandari, atque ita ex præcepto & iure naturali tenentur Episcopi & Pastores personaliter in suis Ecclesiis residere.

RESOLVTIO IX.

Catharinus, Campanella & Andreas Gerunda eneruantur.

SVMMARIVM.

1. *Pastor in conscientia excusatur à peccato non residens, si prouidit suis impensis, quòd Ecclesia decenter & populus bene regatur, ex Albino & Vlderico.*
2. *Ecclesiarum partitiones & Episcopatuum iurisdictiones, & ouium pascua non à Christo facta sunt, sed à summis Pontificibus iure & prudentia humana.*
3. *Dionysius primus paracias, sed non Dioceses Episcopatuum diuisit. & n.* 4.
5. *Episcopi immediatè accipiunt potestatem non à Deo, sed à summo Pontifice, ex Vasquez.*
6. *Dominus ouium potest cedere iuri suo; & sic cum Pastore dispensare, vt velit ei concedere, quòd absit à custodia personali gregis.*
7. *Episcopus licet potestatem iurisdictionis in oues immediatè accipiat à Pontifice, tamen dignitas Episcopalis immediatè est instituta à Christo Domino.*
8. *Episcopo alicui semel assignato ouium grege, ex iure naturali sequitur obligatio ad residentiam personalem.*
9. *Episcopi non accipiunt à summo Pontifice potestatem regendi gregem, sed immediatè à Deo.*
10. *Episcopis quæ potestas conueniat.*
11. *Sacerdos accipit potestatem actiuam dimittendi peccata, quam illi non tribuit Episcopus, dum dat facultatem confitendi in sua Diœcesi.*
12. *Residentia quæ est de iure diuino est propria passio quæ sequitur iurisdictionem actiuam à Christo Domino institutam.*
13. *Episcopi titulares obligantur ad residendum ex natura rei, & iure diuino.*
14. *Pontifex potest ex plenitudine potestatis auferre ab aliquo Episcopo obligationem residendi.*
15. *Et hæc residentia potest dici de iure humano.*

16. Summus

16. *Summus Pontifex concedit quòd beneficia curatu maneant perpetuò unita, & connexa alicui dignitati.*
17. *Pontifex non potest unire Episcopatum alicui Cardinalatui, & constituere vicarium perpetuum aliquem Episcopum titularem.*
18. *Residentia personalis finis est utilitas ouium & recta ipsarum gubernatio.*
19. *Legis obligatio non cessat, quando finis & ratio adaquata legis cessat.*
20. *Amor proprij Pastoris vix suppleri potest.*
21. *In praceptis naturalibus & diuinis cessante in particulari motiuo & ratione adaquata, cessat obligatio respectu illius particulari.*
22. *Attritio cognita simul cum sacramento sufficit ad iustificationem & reconciliationem cum Deo.*
23. *Sacramentum pœnitentia ex attrito facit contritum.*
24. *Episcopus qui substitutum constituit, an ratione tituli & dignitatis possit fructus percipere.*
25. *Episcopus an sit sufficiens ad regendum gregem suum adiutum ministris prudentibus & doctis.*
26. *Si odium inter Episcopum & plebem sit quid agendum.*
27. *Qui residentiam esse de iure diuino negarint.*
28. *Residendi radix iure diuino an oriatur.*
29. *Pontifex aliquando dispensat in residentia personali Episcoporum.*
30. *Pontifex non obligat ad residendum personaliter.*
31. *In voto duplex est obligatio.*
32. *Sancti Thoma Doctrina.*
33. *Qui vouit an sibi imperet.*
34. *Semel voto emisso à quo pendeat eius obligatio.*
35. *In quantum superior dicatur in voto dispensare,*
36. *Pontifex potest dispensare in matrimonio ratio, ex Sanchez, & ab omnibus, in residentia Episcoporum.*
37. *Pontifex verè & propriè dispensare potest ex iusta causa & honesta in residentia personali pastorum animarum, licet hac sit de iure diuino & naturali.*
38. *Diui Thoma sententia affertur.*
39. *Declarationis & interpretationis voti, & dispensationis discrimen.*
40. *Discriminis ratio.*
41. *Inter pracepta diuina & naturalia quantum intercedat discriminis.*
42. *Quadam patiuntur interpretationem & declarationem. & n. 43.*
44. *Pontifex in praceptis diuinis & naturalibus potest dispensare auferendo obligationem ex iusta causa motus.*
45. *Per dispensationem aufertur matrimonij spiritualis & corporalis obligatio.*
46. *Praceptum superius est omni potestate humana.*
47. *Votum aliquando in aliquo casu est vel simpliciter malum vel maioris boni impeditiuum, ex D. Thoma.*
48. *Homo ex iure naturali ex pracepto diuino tenetur obedire superiorum legi & mandato ex eodem S. Thoma. & n. 49.*
50. *Ab humana deliberatione obligatio quadam specialis oritur, supra quam cadit obligatio pracepti diuini & naturalis.*
51. *Quomodo Pontifex dispenset in residentia personali pastorum supra gregem suam.*
52. *A Potestate humana summi Pontificis oritur quod Episcopus habeat oues suas & & gregem pascat & gubernet.*
53. *Episcopus potest auferre à confessore quod non confiteatur oues.*
54. *Legislator humanus potest dispensare in lege humana, & huius obligatio dicitur humana.*
55. *Episcopus quo iure obligationem habet pascendi gregem & n. 56. & 57.*

NON teneri Pastores aliquo ex dictis
præceptis ad personalem residentiam
in suis diœcesibus & Ecclesiis senserunt ex
Theologis Ambrosius Catherinus *in speciali
tractatu de hac materia*, contra Dominicum
de Soto, eandem sententiam in alio simili
tractatu quidam Campanella quem refert
Barbosa *vbi supra de potestate Episcopi* & ex
Iuristis duo sunt dumtaxat qui huic senten-
tiæ adhæserunt Albinus *tractatu de residen-
tia* & Vldericus citatus à Syluestro: *verbo
Residentia quæstione secunda numero secundo*,
qui dicebat quod † in conscientia excusatur 1
à peccato non residens, si prouidit sui im-
pensis, quòd Ecclesia decenter & populus
bene regatur, & ibi bene viuens bonum
subditis præbet exemplum, & aliquando
officium per se exercet, & vidit quomo-
do officiantur subditi: sed Syluester hunc
authorem & explicat & repugnat dicens.
*Sed hoc intelligo solum, quando pro causa neces-
saria vel utili Ecclesia est absens. leg. de pollici-
tationibus D. eodem leg. si absente D. de leg. vel
etiam secundum Ludouicum de Rom. quando pro
causa necessaria vel utili sibi ut vadat ad bal-
nea leg. si absente leg. de pollicitationibus cita-
tis, aliàs non quia Ecclesia sine populi non sunt
propter rectores, sed è contrario secundum Diuum
Thomam.* Hactenus Syluester quare pro
sententia negatiua solum sunt tres auctores
quibus tria ex curia dicenda iam promul-
gata damnatione sententiæ quam magno
suo malo petulanter sunt locuti. His tribus
auctoribus accessit nouus disputator An-
dreas Gerunda Theologus Societatis, qui in
suo

suo Episcopo. *lib. 2. disp. 1. cap. 4. num. 12.*
qui ausus est affirmare residentiam Episco-
pi esse solũ de iure humano in quo dispen-
satur, sed ad hanc exitiosam nouitatem
nihil de nouo adducit, sed refricat argu-
menta antiquorum, quare his dissolutis, Ge-
runda ruit & eneruatur.

Igitur isti iuebulatores plura obtrudunt ad
obnubilandam veritatem assertam. Primum
quia Episcopi & Pastores animarum inferio-
res Papa accipiunt pastoritiam potestatem
non immediatè à Deo, sed à Pontifice ipso,
cui Christus supremam concessit, & vni-
uersalem iurisdictionem in omnes oues in-
tra oues Ecclesiæ conclusas, vt illam distri-
buendo accipiendo alias in partem sollicitu-
dinis eis communicaret: ergo licet obligatio
residendi insit Papæ à iure diuino, & Chri-
sti imperio, tamen inferiores Prælati non à
iure diuino immediatè sed immediatè à
2 Pontifice participant, vnde † Ecclesiarum
partitiones & Episcopatuum Iurisdictiones,
& ouium pascua non à Christo facta sunt
& determinata, sed à summis Pontificibus
iure & prudentia humana, vnde à Diony-
sio. I. factæ sunt Diœceses & Parœciæ di-
stinctæ, & vnicuique gregi proprij assignati
sunt Pastores, & inferiorum Ecclesiarum
Rectores.

Sed quamuis Dionysius fuerit primus qui
Parœcias deuisit sed non Diœceses Episco-
3 patuum † vt ipsemet dicit *epistola secunda ad
Seuerum Episcopum* relatus *l. Ecclesiast. 13. quæ-
stio. 1.* & notat ibi glossa *verbo diuisimus*, Di-
uisiones enim Episcopatuum, & sedium,
Primatuum & Patriarcharum multò ante
Christi tempora factæ sunt. *cap. vrbes ex
Lucio 28. distinctio.* at Anacletus Papa *episto-
la secunda ad Episcopos Italiæ. Prouincia multò
ante Christi aduentum tempore diuisa sunt, &
postea ab Apostolis & Beato Clemente prædeces-
sore nostro ipsa diuisio est renouata &c.* Quare
ipse Beatus Clemens *epistola prima ad Iaco-
4 bum* id præstitit, quamuis affirmet quod
Beatus Petrus præcepit in illis ciuitatibus, in
quibus olim apud Ethnicos primi Flamines
eorum atque primi legis Doctores erant
Episcoporum Primates poni, hæc dixerim
digressiuè contra Barbosam *de potestate Epis-
copi tit. 1. cap. 7. n. 7.*

Huic Argumento Respondet Vasquez
vbi suprà num. 128. quod quamuis Episcopi
5 immediatè accipiant potestatem non à
Deo, sed à Pontifice, tamen ex naturâ rei
& iure ipso naturæ docente sequitur, quod
teneantur officio fungi media personali re-
sidentia: ex officio enim accepto cum sti-
pendio naturalis sequitur obligatio munus
exequendi fideliter, nam quomodo ille qui
pastor est, & stipendio, & sudore ouium
viuit, si non vult in illis officium Pastoris
exercere? nam stipendium & ius ad fructus
ouium percipiendos datur propter offi-
cium Pastoris, est enim quasi quidam con-
tractus inter Dominum ouium, & ipsum
Pastorem, quare etsi † Dominus ouium 6
possit cedere iuri suo & sic cum Pastore dis-
pensare vt vellet ei concedere, quod absit
à custodia personali gregis, hæc autem
non posset Oeconomus & dispensator, &
administrator, si Pastorem ad oues Domi-
ni pascendas conduxisset sine causa ratio-
nabili præsumpta voluntate Domini, & sic
summus Pontifex non potest tollere obli-
gationem semel electi in Episcopum nisi
rationabili ex causa.

Cuius ratio est quia licet † Episcopus 7
potestatem iurisdictionis in has oues im-
mediatè accipiat à Pontifice, tamen digni-
nitas Episcopalis immediatè est instituta à
Christo Domino, vt ait Paulus *ad Ephesios
4. num. 6 & 1. ad Chorinthios cap. 12. n. 9. &
Actorum cap. 20. num. 21. posuit vos Spiritus
Sanctus regere Ecclesiam Dei* sicut & regimen
Monarchicum Ecclesiæ qui nullatenus mu-
tari potest, vt latè Bellarminus *libro quarto
de summo Pontifice capit. vigesimo quinto* Co-
uaruuias *ad Regulam Peccatum p. 2. §. 9. nu. 6.*
quare † semel assignato ouium grege alicui 8
Episcopo (licet Pontifex possit illum coarcta-
re, minuere, augere, mutare, imò & in
totum illum auferre, vt ipsi visum fuerit
regimini vniuersalis Ecclesiæ conuenire, vt
ex Bernardo, *epistola 131. ad Mediolanenses*
docet, & probat Bellarminus *vbi supra
cap. 24.*) ex iure naturali sequitur obligatio
ad residentiam personalem super gregem
suum.

Sed quamuis hæc solutio abundè satis-
faciat argumento facto mihi magis arridet
alia quam subiicio; existimo enim † Episco- 9
pos non accipere à summo Pontifice pote-
statem regendi gregem, sed eam immedia-
tè accipere à Christo Domino, quia vt est
res certa omninò instituit Episcopatũ sicut
instituit sacerdotium; Episcopus autem &
Sacerdos non solum differunt potestate or-
dinis, sed etiam iurisdictionis (quidquid in
contrarium senserit Medina *libro primo de
sacrorum hominum contin. cap. 6.*) non qui-
dem in foro animæ in hac quidem Iurisdi-
ctione conueniunt, cum vterque æque ab-
soluat à peccatis sed potestate iurisdictionis
ex foro externo, quantum attinet ad ex-
communicandum, reseruandum casus &
alia iudicia attinentia ad gubernationem
politicam Ecclesiasticam, hæc † autem po- 10
testas conuenit Episcopis ex vi institutionis
Christi, & iure diuino, ex quo vt *suprà*
ostendi, habent quod sint Pastores & per
consequens Iudices ouium quas pastoritia
potestate gubernant, quare à iure diuino,
&

& non à Papa habent poreſtatem actiuam
Iuriſdictionis, vt autem hæc poteſtas actiua
exerceatur Pontifex confert materiam, ſci-
licet gregem huius vel illius ciuitatis, ſicut
ignis ex ſuâ naturâ haber vim actiuam com-
burendi, at applicatio combuſtibilium non
ab igne, ſed ab extrinſeco applicante pro-
11 uenit, ſic etiam † Sacerdos accipit poteſta-
tem actiuam dimittendi peccata, quam illi
non tribuit Epiſcopus dum dar facultatem
confitendi in ſua Diœceſi; ſed ſolum appli-
cat ſnas oues illi poteſtati actiuæ quam ha-
bet ex vi ordinis & iure diuino, quare ſo-
lum in virtute clauium ſibi à Chriſto con-
ceſſarum abſoluit, non vero poteſtate ab
Epiſcopo conceſſa, iſte enim non dat pote-
ſtatem abſoluendi, quæ eſt iuriſdictio acti-
ua & habetur à iure diuino, ſed ſolum qnod
hæc poteſtas exerceatur circa ſuas oues. Sic
Pontifex non confert Epiſcopo poteſtatem
actiuam Iuriſdictioni Paſtoritiæ, ſed ſo-
lum circa quæ exerceretur ſcilicet oues gre-
gis vniuerſalis, quas ſummus Pontifex di-
uiſit in Diœceſes & has commiſit Epiſcopis,
ſicut iſti in ſuis ciuitatibus diuiſerunr Paro-
chias, modo ad argumentum dico, quòd
12 † reſidentia quæ eſt de iure diuino eſt pro-
pria paſſio, quæ ſequitur Iuriſdictionem
actiuam à Chriſto Domino inſtitutam, qua
inſtituta illa neceſſariò & infallibiliter
ſequitur, ſicut riſibilitas ad hominem,
quamuis vt hæc Reſidentias exerat vires
obligandi iure diuino requiratur, quod Pon-
tifex conferat oues quas paſcat Epiſcopus, ſi
enim Pontifex confert oues, vt eas cõſeruet,
non poreſt niſi ex cauſis infrà ponendis in-
terpretari ius diuinnm obligans ad reſiden-
tiam perſonalem cum poſita diuiſione
Prouinciarum Epiſcopi illarum ex vi ſuæ
ordinationis abſque aliqua lege humana
aut præcepto Pontificio tenentur perſonali-
13 ter reſidere, ſicur † Epiſcopi titulares ſi ad
ſuam ciuitatem captam ab inimicis admitte-
rentur non erat neceſſarium decretum Pa-
pæ obligans ad reſidendum, ſed ex natnra
rei & iure diuino oritur obligatio reſidendi
circa materiam aptam & gregem ſibi com-
miſſum iam reſtitutum.

14 Verum eſt quod † Pontifex poteſt ex ple-
nitudine poteſtatis auferre ab aliquo Epiſ-
po obligationem reſidendi, quatenus ſi iudi-
cat expedire ſupprimat aliquem Epiſcopa-
tum vt vniat alteri, ſicut paſſim vnit vnam
Parochiam alteri, tunc ſi ſuperueniat Epiſ-
copus non tenebitur teſidere quia oblatæ
ſunt illi oues quas paſcat, & hoc modo
15 † reſidentia poteſt dici de iure humano, quia
pendet ex lege Pontificia, tamen ſuppoſito
quod Epiſcopus habeat oues deſignatas ex
ouile Chriſti, non poteſt Pontifex ſine cauſa
interpretari, quod ius diuinum de reſiden-
tia perſonali non obliget.

Et hiuc eſt, quòd *cap. extirpanda de præ-
bendis.* concedit † ſummus Pontifex quod 16
beneficia curata maneant perpetuo vnita
& connexa alicui dignitati, modò admini-
ſtrentur beneficia illa per vicarium perpe-
tuum qui non eſt mercenarius ſed verus Pa-
ſtor: hoc autem non eſt contra ius diuinum
& naturale, vt bene aduertit Vaſquez *vbi
ſupra n.* 128. ſed quod vni incumbat officium
& obligatio miniſterij in beneficio & quod
illud officium per conductitiũ exequatur, ſic
etiam dat Pontifex Abbatias Regulares in
commendam Cardinalibus, & Principibus
conſtituendo ſuperiores reſpectu Mona-
chorum, qui ſunt illorum veri Paſtores
quibus ineſt obligatio perſonalis reſiden-
tiæ, ſed nunquid Pontifex poterit vnire
Epiſcopatum alicui Cardinalatui & conſti-
tuere vicarium perpetuum aliquem Epiſ-
copum titularem? Reſpondetur † quod non 17
video quod non poſſit argumento *ex cap.
extirpanda citato*, iſti tamen Epiſcopo titula-
ri incumbet reſidentia perſonalis, & cetera
munia Epiſcopalia.

Secundum quod obiiciunt eſt, qnia con-
tingere poteſt quod Epiſcopus per ſanctio-
rem, prudentiorem & doctiorem mini-
ſtrum ſuppleat officium ſuum, in quo caſu
id licitè poterit facere, cum finis † reſiden- 18
tiæ perſonalis ſit vtilitas ouium, & recta ip-
ſarum gubernatio, quæ in aliquo caſu me-
lius exequetur per ſubſtitutum doctiorem,
& ſanctiorem ipſo Epiſcopo, & ſic non ob-
ligabitur tunc reſidere, quia ceſſante ratio-
ne adæquata legis ceſſat ipſius obligatio, vt
multis citatis tenent Diana. *p.* 1. *tract.* 10. *Re-
ſolutio.* 28. Granados *l.* 2. *controuerſ.* 7. *p.* 1.
tract. 3. *diſputatio.* 15. *ſectio.* 2.

Reſpondet Vaſquez. *num.* 129. quod in
his quæ ſunt iutis diuini, & naturalis non
ex eo quod † finis & ratio adæquata legis 19
ceſſet, ceſſat, & legis obligatio. Licet enim
ratio legis qua prohibetur fornicatio ceſſet
in aliquo caſu particularis, non ceſſar obli-
gatio non fornicandi, quare, quamuis in ca-
ſu argumẽti ceſſet finis præcepti de reſidẽ-
do perſonaliter nõ tamẽ euaneſcit obligatio
præcepti diuini, & naturalis. Pręſertim quod
† amor proprij Paſtoris vix ſuppleri poteſt, 20
imo licet ſuppleatur illa ratio non ceſſat, qua
quis tenetur reſidere, quia qui ſtipẽdio frui-
tur laborare debet, nec iure aliquo ſtipendiũ
accipit, qui non laborat per ſe, ſi enim per
alium laborar, ſufficit quod per alium viuat
& comedat, ſtipendiumque ſeruienti tan-
tum pro ſeruitio detur.

Cæterum hæc ſolutio mihi non placet.
Primò quia etiam in præceptis naturalibus
& diuinis ceſſante in particulari motiuum
& ratio adæquata illius † ceſſar eius obliga- 21
tio

tio respectu illius particularis, sicut qui instificatus est per attritionem, & sacramentum penitentiæ non tenetur præcepto diuino naturali de habenda contritione, quia iam est in amicitia & gratia Dei illique reconciliatus, vt tenet ipse Vasquez 3. *p. quæst.* 84. *artic. septimo dubio secundo* & sequuntur Suarez *tomo de pænitentia disputat.* 16. *sectio* 4. *num.* 13. quod tenet verum etiam in articulo mortis vt multis citatis tenent Diana *p.* 2. *tractat.* 4. *de Sacramentis Resolutio.* 98. Ludouicus Turrianus, *in selectis parte prima disputatione vigesima prima dubio secundo.* Salas 12. *tractat.* 8. *disputatione vnica sectio* 10. *num.* 98. Cardinalis Lugo *de penitentia disputatio.* 7. *sectio* 12. *num.* 255. *& sectio* 13. *num.* 262. Valentia 3. *p. disputatio* 7. *quæstio* 8. *punct.* 4. Basseus *verbo Contritio nu.* 4. *versic. imo.* & est communis inter recentiores, quia
22 quòd † attritio cognita simul cum Sacramento sufficiat ad iustificationem & reconciliationem cum Deo, est opinio practicè certa post Tridentinum asserens,
23 quòd † sacramentum pœnitentiæ ex attrito facit contritum, neque enim vt optimè Cardinalis Lugo, tenetur confessor aduertere moribundum, quem videt attritum admonere de contritione habenda, vt ex praxi omnium fidelium constat, & certè quidem contrarium esset scrupulorum laqueos animabus iniicere, cuius ratio à priori non est alia, nisi quia in isto homine iustificato attritione & sacramento cessat ratio adæquata ex natura rei habendi contritionem, quamuis non cesset ratio legis in generali & respectu omnium, nec exemplum quod adducit aliquid probat, quia nunquam potest cessare ex naturâ suâ ratio motiua illius & finis legislatoris, quem habuit in prohibitione fornicationis, vt explicat egregiè Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 154. *articul.* 2. *& ibi* Dominus Caietanus.

Secundò, quia detur quod omnia munia Episcopalia melius efficerentur per substitutum sanctiorem, prudentiorem, & do-
24 ctiorem, ipse Episcopus, † qui illum constituit ratione tituli & dignitatis posset fructus Episcopatus percipere; sicut dum vnitur alicui dignitati aliquod beneficium curatum, seruienti datur salarium competens & reliquos fructus adquirit dignitas: vt fit in Archiepiscopatu Hispalensi in quo Archiepiscopus ponit seruitores curatuum, & ipse accipit fructus illorum demptis salariis seruitorum, qui ad libitum ipsius ponuntur, & istis competit immediatè animarum cura & personalis residentia, quamuis non habeant potestatem ordinariam, sed delegatam & ad nutum amouibilem similiter qui habet beneficium, quod dicitur *stridui-no* potest ponere substitutum ad onera beneficij perficienda, & beneficiatus ratione tituli dempto salario cæteros fructus percipit & facit suos, ergo similiter officia & munera Episcopalia per alium substitutum sanctiorem, doctiorem & maiore animarum zelo feruentem complentur, poterit Episcopus ratione tituli dempto salario præstito substituto cæteros fructus facere suos; adde fieri posse Episcopum odio prosequi à sua plebe, quæ summè deligit substitutum, & sic amor proprij Pastoris suppletur.

Aliter ergo respondetur ad argumentum, hunc casum rarissimum esse cum rarò contingat, Episcopum † non esse sufficientem 25
ad regendum gregem suum adiutum ministris prudentibus, & doctis, quos consulere tenetur in rebus dubiis, quotum consiliis adiutus personaliter residens in ouium prospectu ipsas dirigit exemplo, doctrina & aliis mediis, doceat ad pascha salutaria, arcebit lupos & imbuet sanctis moribus, quare & si doctissimus sit substitutus, & sanctissimus nequit ita bene gubernare sicut proprius Pastor, qui tanquam Pastur constitutus iure diuino oues diligit, tanquam filios, & tanquam sponsus amat Ecclesiam suam tanquam sponsam, sibi coniunctam & charissimè dilectam, quem amore suppleri nequit substitutus, & sic iure Patris & & iure sponsi tenetur ad personalem residentiam, quod si † odium inter Episcopum 26
& plebem ita crescat vt inter ipsos sit mortalis inimicitia, & positis omnibus mediis non reducuntur ad amicitiam, erit sufficiens causa vt Pontifex vel transeat Episcopum ad alium Episcopatum vel interpretetur ius diuinum de personali residentia, quod non obliget hic & nunc, vt dicam.

Sed contra est argumentum quod sibi proposuerunt aduersarij illius efficaciæ fidentes. Papa potest cum causa transferre de hac Ecclesia in aliam, ergo non teneor ex iure diuino exercere hic officium sacerdotale, ac proinde, nec residere, ergo poterit & mecum humana auctoritas dispensare in residentia; cui argumento respondet sapientissimus Magister Carranza, *capite vlt. Sic hoc argumento † inducti sunt aliqui vt* 27
negarent residentiam esse de iure diuino, ingenuè fateor, ego obstupui quando primo intellexi hac tam friuola & puerili ratione adduci aliquos viros alioquin doctos in tam nouam falsam & perniciosam opinionem, eodem argumento probarent ex iure diuino nos non teneri parere Præpositis nostris, primo quia humana institutione ego præfectus sum huic reipublicæ deinde humana etiam Auctoritas potest me remouere magistratu, & eadem potest me transferre ab hoc magistratu ad alium & cura, his certum est & extra controuersiam obedientiam ex iure diuino exhibendam

dam esse Præpositis & eodem iure debere mihi
quandiu sum in magistratu, item eo argumen-
to strueretur furari tunicam meam non esse
contra ius natura, quia est iure positiuo, hæc
tunica est mea & humana auctoritate pos-
sum ea priuari, & multa sunt in Ecclesia quo-
rum institutio generalis facta est ex iure di-
uino vel ex iure naturali eadem tamen de-
terminatio particularis fieri debet per iura
humana ad hunc modum, Episcopos exercere
posse officia Sacerdotalia, ac proinde in suis
Ecclesiis residere est præceptum à iure diuino,
quod autem ego sim Episcopus Tridentinus hoc
faciunt humana iura quandiu fuero Tridenti-
nus, tenebor iure diuino id residere si translatus
fuero in Ecclesiam Veronensem tenebor in ea re-
sidere. hæc ibi.

Circa quæ aduertere operæ pretium est,
28 quod † radix residendi iure diuino non
oritur ex eo quod sim Episcopus Tridenti-
nus, quia Tridentinæ oues ex solo iure hu-
mano mihi sunt commissæ, ex quo oriun-
tur Bullæ Pontificiæ vt Trident. resi-
deam, sed radix obligationis residendi iure
diuino oritur ex eo quod sim Episcopus,
cui ex iure diuino competit pascere oues
assignatas ex determinatione humana, sicut
obligatio ex iure diuino obediendi Præposi-
tis non oritur vt à radice ab institutione hu-
mana qua instituuntur, sed à præcepto diui-
no intimato ab Apostolo dicenti *obedite Præ-*
positis vestris, &c.

Tertium argumentum est, quia ius di-
uinum indispensabile ab homine sicut &
29 naturale, sed Pontifex † aliquando dispen-
sat in residentia personali Episcoporum,
ergo ista non est de iure diuino, & natu-
rali sed solum de iure humano. Huic ar-
gumento respondet Vasquez, *vbi suprà*
numero 130. quod Pontifex non potest dis-
pensare in residentia, sed solum interpre-
tari ius diuinum, & naturale, quod in his,
30 circumstantiis † non obliget ad residen-
dum personaliter & sic non est obligationis
relaxatio, sed declaratio quod hic & nunc
non est obligatio, quod secus est in voto,
quod propriè dispensat, quia Christus Do-
minus reliquit potestatem in Ecclesia ad
dispensandum in votis, sicut enim Petrus
cui promissio facta est potest remittere debi-
tum illi, qui promisit, ita Deus qui reli-
quit suo Vicario in terris potestatem ad re-
mittendum debitum acquisitum ex vi voti
ipsi Deo & remissio huius debiti non est in-
terpretatio aut declaratio quod ius naturale
non obligat, sed est vera relaxatio debiti
& voti, ex quo ortum est debiti relaxatio,
procedit vlterius Vasquez & impugnat so-
lum qui dixit, *libro decimo de iustitia, & iu-*
31 *re quæst.* 3. *art.* 4. *circa medium*, quod † in
voto est duplex obligatio quarum vna fun-
datur in alia & fundamento destructo al-
tera euanescit, est enim in voto obligatio
orta ex recta ratione humana, qua quis sibi
imperat soluendi aliquid Deo quod imperio
& lege posita acquiritur ex iure diuino na-
turali, quod adimpleat promissum, abla-
ta tamen priori obligatione orta ex volon-
tate humana in qua fundatur obligatio iu-
ris diuini ista euanescit Pontifex autem &
Prælatus aufert & dispensat in priori obli-
gatione, quia in ordine ad suum animæ
subditus manet fidelis voluntati sui supe-
rioris, qui potest dispensare in lege quam
sibi subditus imperio proprio posuit, & in
residentia, inquit, cum non sit ex illa acqui-
situm ius aliquod speciale Deo, sed solum
Ecclesiæ non potest Papa dispensare, sed
solum interpretari quod non currat præ-
ceptum.

Sed hæc solutio in vtroque deficit, &
vt ab hoc vltimo incipiam non solum fuit
illa sententia Soti, sed † est expressa do- 32
ctrina S. Thomæ 2.2.*q*.88.*art*.1.*ad* 2. vbi de
voto, *& q*.89.*art*.9.*ad* 1. vbi de iuramento,
vbi ita clare loquitur Sanctus Doctor & do-
cet sententiam Soti, vt mirer id non aduer-
tisse Vasquez: sequitur Dominus Caietanus
q.88. *art*.12.§.*ad secunda difficultatis easden-*
tiam, vbi Soti doctrinam mira subtilitate &
claritate enucleat, quam sequuntur Aragon
2.2.*q*.88.*art*.10.*in fine*, Valentia, *disput*.6.*q*.6.
punct.7.*vers*.*quod si quis*, Sayrus *in claui lib*.6.
cap.11.*à n*.10. Henriquez, *lib*.7.*de indulgen-*
tiis c 23.*n*.5.*in comm*.*littera*.*A*.& est omnium
Thomistarum, nec ea quæ obiicit Sanchez,
lib.4. *summ*.*cap*.37.*num*.11. aliquid probant
contra hanc veram sententiam, quia etsi
quis † dum vouet imperet sibi, & legem 33
imponat promittendo Deo aliquid quod
hic, & nunc est honestum, & non impe-
ditiuum maioris boni, quo vsque à supe-
riori declaretur, quod materia voti, quæ
sub voto cadebat iam non cadat, quia hic
& nunc iudicatur authoritatiuè, quod non
sit materia congrua voti, semper lex illa
obligat. Et ex vi legis naturalis tenetur ad-
implere promissionem, dispensata tamen
lege illa quam homo sibi imposuit, iam non
manet obligatio promissionis, quia fit ma-
teria illius hic & nunc non congrua, &
hinc est quod semel voto † emisso non 34
pendet à vouentis voluntate eius obligatio,
pendet tamen à voluntate superioris decla-
rantis materiam non esse congruam, quæ
declaratio est voti dispensatio, & relaxatio,
& sic requiritur causa ad hanc relaxatio-
nem, quæ respectu legis humanæ dici-
tur propriè dispensatio, at respectu iuris
naturalis, cuius obligatio oritur ex illa non
dicitur dispensatio sed declaratio & inter-
pretatio.

Id autem quod dicit Vasquez & sequuntur Suarez *tomo secundo de religione tract. de voto libro sexto capite nono, numero decimo-quinto*, & Lessius *libro secundo capite decimo-quarto, numero nonagesimo*, quod
35 in tantum † dicitur superior dispensare in voto in quantum nomine Dei, cuius vices gerit in terris cedit iuri acquisito Deo per votum, sicut Petrus remitit ius quod acquisiuit per promissionem sibi factam, optimè impugnat Sanchez, quia hæc cessio iuris non est propriè dispensatio sed valde impropriè, nec enim Petrus dispensat dum remittit ius acquisitum ex promissione sibi facta. 2. *quia* inquit Sanchez, *non tollit principalem difficultatem, quippe iuxta veriorem*
36 *sententiam.* † *Pontifex dispensare potest in matrimonio rato, & iuxta omnes in residentia Episcoporum, cum tamen vtraque obligatio sit iuris naturalis diuini. Nec potest dici id fieri per condonationem iuris acquisiti Deo, quia in neutro casu promittitur aliquid Deo, nec cum ipso contrahitur, sed ius acquiritur per matrimonium ipsis contrahentibus, & per Episcopatum specïali illi Ecclesia cuius ille est Episcopus, quare necessario dicendum est relinqui Ecclesiæ potestatem dispensandi in aliquo iure diuino naturali & non solum condonandi iuris Deo acquisiti.* Hactenus Sanchez.

Quare aliter respondetur Pontificem
37 † vere & propriè dispensare posse ex causa iusta & honesta in residentia personali Pastorum animarum, quamuis hæc sit de iure diuino & naturali, ita Sanchez, *vbi supra numero quinto, vers. fateor.* vbi respondens ad obiectionem Suarez, *vbi supra numero nono*, sic dicit, *similitudo in hoc consistit, vt sicut illa non sunt ita intrinsice mala*, vt mentiri quod in nullo casu licere potest, sed possunt concurrere circunstantiæ, quibus stantibus rigor præcepti leniatur ita vt liceat contrarium facere, ita possunt tales concurrere in obligatione aliqua iuris naturalis vt voti, iuramenti, matrimonij rati, residentiæ Episcoporum, vt licet non sufficiant ad auferendam eius iuris obligationem, sufficiant tamen vt Prælati ex potestate à Christo accepta dispensent, quatenus materia horum præceptorum naturalium dependet ex humana deliberatione, à qua nascitur obligatio habendi actus circa talem materiam vt iam explico ex Diuo Thoma, quare proprie non cadit dispensatio supra ius diuinum & naturale sed supra obligationem, qua quisque sibi imponit, dicitur tamen impropria dispensatio iuris diuini.

His accedit doctrina Diui Thomæ 2. 2. *quæstio 185. articul. 4. in fine corporis*, dicentis, *soli Papæ licet dispensare in voto perpetuo, quo quis se ad curam subditorum adstringit Episcopatum suscipiens*, idem tradit † *in* 38 *opusculo decimo-octauo de perfectione vitæ spiritualis capite decimo-septimo*, vbi ex hoc quod ad Episcopos pertinet ex obligatione voti alios ad Deum adducere, probat statum Episcoporum perfectiorem esse statu Monachorum Diuum Thomam sequitur Syluius, *art. 4. citato.*

Vt tamen hoc rectius percipiatur notandum 1. ex Sanchez, *vbi supra numero 2.* & communi sententia quod aliud est declaratio & interpretatio voti, aut præcepti, aliud 39
dispensatio: declaratio enim non aufert obligationem sed declarat præceptum & votum in talibus circunstantiis non obligare, & sic non relaxat præceptum aut votum etiam respectu particularis personæ, quæ declaratur in hoc casu non obligari nec teneri ad voti & præcepti obseruationem; & dispensatio propria est quando existente causa iusta dispensandi & nihilominus votum & præceptum obligabat, & Prælatus motus ex causa iusta potestate spirituali sibi tradita à Christo Domino (iuxta illud, *pasce oues meas, & quodcumque ligaueris & solueris erit ligatum & solutum in cœlis*, quæ cum sint verba Christi generaliter prolata generaliter sunt intelligenda de omni vinculo contracto ab homine erga Deum) aufert voti obligationem similiter & præcepti † quod discrimen valde notandum est, nam 40
qui ex declaratione, aut interpretatione voti aut præcepti quod hic & nunc non obligat in casu, & euentu particulari hoc transacto cum semper maneat obligatio, tenetur illud adimplere, at dum fit dispensatio ex causa etiam ista transacta, si dispensatio sit remota & non limitata manet dispensatus liber ab obligatione præcepti & voti.

Secundò aduertendum præcepta diuina & naturalia quantum ad præsens in triplici esse differentia, nam quædam sunt ita strictè promulgata & arctè obligantia, quod 41
non solum non patiantur dispensationem homini à Deo commissam, sed neque declarationem aliquam secundum quam in aliquo casu & euentu non obligent, tale est præceptum de non iurando falsum, de non fornicando & non mentiendo: non negandi fidem, non immutandi formas & materias Sacramentorum, non disiungendi matrimonium consummatum, non dispensandi in votis solemnibus religionis.

Quædam † sunt quæ patiuntur interpretationem & declarationem quod in aliquo 42
loco aut tempore & circunstantiis non obligat, quamuis eius obligatio non auferatur absolutè, vt non occidere, non accipere alienum

nũ celebrare in vtraque specie, potest enim
quis ob defensionem propriam inuasorem
licite occidere & si est in extrema & vrgen-
tissima necessitate accipere quod est in alte-
rius dominio, quia præcepta ista declaran-
tur ipsa ratione naturali duce quod in his
circumstantiis licet occidere, & accipere
alienum, manet tamen obligatio vtriús-
que præcepti similiter potest Pontifex,
quod in terris vbi non est vinum conficia-
tur in solo pane interpretans ius diuinum
in illa terra propter impossibilitatem ha-
bendi vinum, ne fideles maneant orbati
43 Sacramento altaris non obligare manet ta-
men eius obligatio, quia si miraculosè, vel
ex alio capite ibi esset vinum tenerentur
sacerdotes, in vtraque specie conficere Sa-
crificium non obstante Pontificis declara-
tione & interpretatione.

Quædam sunt præcepta diuina, & natu-
ralia quæ dispensabilia sunt ab homine, po-
testate sibi concessa à Deo propter bonum
ouium regimen, sine quo non benè, & sua-
uiter vt par est pascuntur vt votum sim-
plex, matrimonium ratum, translatio Epis-
coporum, residentia Pastorum personalis,
de his enim omnibus est præceptum natu-
44 rale diuinum, † & in his potest Pontifex
dispensare auferendo obligationem præce-
pti, ex causa iusta motus, ita quod adhuc
ista cessante iam non obliget ius diuinum
& naturale, quia obligatio illius ablata est
per dispensationem, verbi gratia dispensat
Pontifex, quod Episcopus propter inimici-
tias transferatur de vno Episcopatu in
alium, cessant omnino inimicitiæ, non tene-
tur Episcopus translatus, iterum reuertere
ad priorem gregem regendum, similiter
dispensauit, in matrimonio rato ob infir-
mitatem perpetuam alicuius contrahen-
tium cessat miraculosè infirmitas, non tene-
tur amplius ad alterum coniugem sanum
reuertere & sic de aliis cuius ratio est, quia
45 † per dispensationem ablata est vtriusque
matrimonij spiritualis & corporalis obliga-
tio, *cap. inter corporalia. de translatione Epis-
coporum.* Si enim solum esset legis declara-
tio aut interpretatio, ex causa ista cessan-
te cum non cesset obligatio absolutè, sed
eius executio in hoc euentu hoc transacto,
homo obligatus manet voto, & præce-
pto.

Verum enimvero summa diligentia ad-
uertendum est quod ea præcepta diuina, &
naturalia quæ dicimus posse à Pontifice
dispensari non est ita intelligendum, quod
Pontifex directè dispenset in ipsis præce-
ptis diuinis, ita vt de præcepto faciat non
præceptum † hoc enim implicat cum sit
46 superius præceptum omni potestate huma-
na, sicut & Auctor præcepti Deus qui non
reliquit potestatem hominibus vt annulla-
rent ius diuinum vel aliquod eius præce-
ptum desinat esse tale in aliquo casu nec
erat necessarium quod hæc potestas relin-
queretur in Ecclesia ad rectam & suauem
fidelium gubernationem; sed dicitur pro-
priè dispensare in his de quibus supra quia
non obliget, & sic in hoc casu non currat
præceptum diuinum, quia aufertur illius
materia quod eleganter explicuit, Diuus
Thomas. 2.2. *quæstio. 88. art. 10. ille qui vouet
quodammodo sibi statuit legem obligans se ad
aliquod quod est secundum se & vt in pluribus
bonum, potest tamen contingere † quod in ali-* 47
*quo casu sit vel simpliciter malum vel inutile
vel maioris boni impeditiuum, quod est contra
rationem eius, quod cadit sub voto, & ideo,
necesse est quod determinetur in tali casu vo-
tum, non esse seruandum dicitur dispensatio
voti.* Sed qualiter à potestate humana fiat
huiusmodi determinatio; pulchrè explicat,
in sol. ad 2. sicut † ex iure naturali & præcepto 48
*diuino tenetur homo implere votum, ita tenetur
ex eisdem obedire superiorum legi, & mandato
& tamen cum dispensatur in aliqua non fit vt
legi humanæ, non obediatur, quod est contra le-
gem naturalem, & mandatum diuinum
sed fit, quod hoc quod erat lex non sit in hoc
casu, ita etiam † Auctoritas superioris dispen-* 49
*santis fit, vt hoc, quod continebatur sub voto
non contineatur in quantum determinatur
in hoc casu hoc non esse congruam materiam vo-
ti; & ideo cum Prælatus Ecclesiæ dispensat in
voto, non dispensat in præcepto iuris naturalis,
vel diuini, sed determinat id quod cadebat
sub deliberatione obligationis humanæ, quæ non
potuit omnia circumspicere.* Hactenus San-
ctus Doctor, quam doctrinam, si aduerte-
rent aduersarij non desererent Angelum
Theologiæ.

Quem sensum assecutus est Dominus Ca-
ietanus, *art. 12. §. ad secund. quæstio.* quem
omnino vide, & agnosces veritatem hanc
luce clariorem, non enim Pontifex proprie
in iure diuino dispensat, sed in aliquibus
præceptis diuinis, quorum materia oritur
ab humana deliberatione † ex qua oritur 50
specialis quædam obligatio supra quam ca-
dit obligatio præcepti diuini, & naturalis.
Prælatus & superior dispensans in illa obli-
gatione orta ab humana voluntate, vel quia
iam facta est aut inutilis, aut maioris bo-
num impeditiua aufert materiam illius
obligationis, & sic non currit præ-
ceptum diuinum, quod claret exem-
plo Sancti Doctoris iure diuino na-
turali tenemur obedire legibus huma-
nis, & præceptis superiorum quibus
stantibus in suo vigore, & respectu mei
implicat quod Pontifex me eximat ab
illius obseruantia, nisi prius dispenset

in lege & præcepto humano, quia isto vrgente & me obligante teneor ex præcepto diuino illud exequi & in præcepto diuino implicat quod dispensetur ab homine, vt egregiè Diuus Thomas, *quodlib.4.art.13.*

51 Ad rem ego dico quod † Pontifex dispensat in residentia personali Pastorum super gregem suum, non quia dispenset in iure naturali diuino, sed ex causa dispensat in obligatione voti residendi quatenus oriebatur ex deliberatione humana, qua voluit acceptare Episcopatum in qua acceptione imbibitum erat votum residendi, similiter dispensat in matrimonio rato quatenus ortum duxit ex humana voluntate, & idem est in dispensatione matrimonij spiritualis Episcopi cum hac Ecclesia transferendo ipsum ad aliam, non tamen potest despensare in matrimonio carnali cõsummato propter significationem quam habet immutabilem coniunctionis Christi cum Ecclesia, vt optimè Sanchez *lib.2.de Matrimonio, disput.20.* & est indubitata sententia.

Quarta, & grauior difficultas est quam nullus attigit, quia omnes fatentur & est euidens quod à potestate humana Summi Pontificis oritur quod hic Episcopus, verbi
52 gratia † Tridentinus habeat has oues & gregem Tridentinum, quem pascat, regat, & gubernet sicut Sacerdoti competit ex humana potestate; quod possit absoluere à peccatis oues huius Episcopatus, ergo poterit Pontifex auferendo ab Episcopo Tridentino oues sibi commissas sibi reseruando immediatè & eximendo ab Episcopi iurisdictione, & eas committendo alicui Vicario perpetuo vt regat, gubernet, & pascat interim tamen ratione tituli concedendo Episcopo Tridentino fructus Episcopatus, ob rationes sibi visas congruentes, cum sit Dominus absolutus omnium beneficiorum, & dispensator vniuersalis.

Vrgetur, quia potest Episcopus auferre à
53 Confessore, quod † non confiteatur oues, quia quamuis potestas absoluendi sit de iure diuino tamen quod absoluat has oues est de iure humano, ergo quamuis residentia sit de iure diuino, in generali tamen quod resideat in hac Ecclesia est de iure Pontificio, ergo Pontifex si potestate humana auferat oues ab Episcopo Tridentino, quod potest facere dispensabit in residentia Tridentina iure quidem humano, & sic residentia Tridentina non est de iure diuino.

Vrgetur secundò, quod licet omni legi humanæ conueniat ius obligandi participata à lege naturali, vt ait D.Thomas *1.2.q.95. art.2.* & ibi Caietanus *§. ad hoc v. ex illo*, tamẽ † legislator humanus potest dispensare 54
in lege humana & huius obligatio dicitur humana. Ergo cum determinatio ouium quibus residendum est, sit ex iure humano residentia supra illas de iure humano erit, cum ius humanum illas posset auferre, & sic quamuis residentia actiua in generali sit de iure diuino, tamen quod exerceatur in his ouibus potius quam in illis erit residentia de iure humano.

Fateor argumenti difficultatem quæ summa mihi videtur non tamen illi succumbo, respondetur enim quòd Episcopus † Tri- 55
dentinus non solum habet à iure diuino obligationem pascendi gregem en ipsiquod sit Pastor, sed habet obligationem ex voto pascendi gregem Tridentinum sibi commissum, vt expressè ait D.Thom. *2.2.q.185. art.4. & opusc.18. cap. 25.* & sic habet à iure diuino naturali pascere gregem Tridentinum, vnde non est de iure humano sed diuino residentia in illa, & sic vt optimè Vasquez *3.disputatio.224.* probat translationem Episcoporum esse prohibitam iure diuino, si autem non esset hoc votum non esset prohibita iure diuino, cuius contrarium determinat Innocentius III. *cap. cum pridem de transl. Episc.* Vnde non est eadem ratio de 56
iurisdictione ad absoluendum delegatam quam potest iure humano auferre Episcopus, quia potestate humana mihi eam delegauit, nec facio votum iuridicum eas confitendi cum non sint oues meæ.

Vnde patet ad v. quia non est Episcopus 57
obligatus ad pascendum hunc gregem, ex iure humano aut lege Pontificia, sed ex lege diuina, & naturali ex vi voti quod facit quod non est ex iure humano annexum Episcopatui sicut est annexum votum Castitatis Ordinibus sacris quam cõnexionem potest auferre Pontifex, sed votum Episcopi pascendi gregem est annexum Episcopatui iure diuino, quam connexionem non potest auferre Pontifex.

Finis Libri Primi.

LIBER

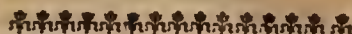
LIBER SECVNDVS RESOLVTIONVM MORALIVM,

DE RESIDENTIA SVMMI PONTIFICIS, Eminentissimorum Cardinalium, & Episcoporum.

SVMMARIVM.

1. *Summi Pontificis & Eminentissimorum Cardinalium residentia.*
2. *Cardinalium quod officium.*

ÆQVVM est vt de Summi Pontificis & Eminentissimorum
1 Cardinalium † residentia simul tractemus, quia istæ duæ Summæ in Ecclesia Dignitates adeo sunt in Regimine connexæ, vt vix vna sine alia in ordine ad regendum ouile Christi considerari valeat, cum ostium est axis Ecclesiæ, quæ est sedes Apostolica eis vtatur in rebus arduis, ipsis adiuuatur tanquam Consiliariis: vnde sunt lumina Ecclesiæ & illius ardentes lucernæ. Vnde vt notant Ancharranus, *concil.* 295. *num.* 8. Cardinalis Tuschus *tom.* 1. *Litter. C. concl.* 100. *num.* 19. inter Papam & Cardinales contrahitur vinculum indissolubile, sicut inter virum, & vxorem, & *num.* 20. dicit quod ad instar Senatorum qui dicuntur pars corporis Imperatoris, Cardinales dicuntur pars corporis Papæ, imo & facere vnum corpus cum Papa & esse illius latus, vt refert ex multis Barbosa, *de iure Ecclesiast. vniuersal. lib.* 1. *cap.* 4. *à n.* 14. vbi plura attributa Cardinalitiæ dignitatis ab Auctoribus Catholicis tributa inuenies. Vn-
2 de † eorum officium est assistere Romano Pontifici & illi consulere & adiuuare in Sacerdotali officio, vt tenent Barbat. *tractat. de præstant. Card. q.* 1. Præpositus. *cap. quamquam* 2. *q.* 7. *n.* 12. Flaminius Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 3. *& n.* 35. *& l.* 7. *q.* 12. *n.* 14. Iure igitur de residentia Papæ & Cardinalium simul agimus. Sunt enim capitis Ecclesiæ specialiter membra & sic relatiuè coniunguntur.

RESOLVTIO I.

Vtrum Summus Pontificatus sit iure diuino connexus cum Episcopatu Romano.

SVMMARIVM.

1. *An summus Pontifex teneatur residere in Diœcesi Romana iure diuino.*

EX hac quæstione pendet an † Summus Pontifex qui est Romanus Episcopus teneatur iure diuino in Diœcesi Romana residere, si enim Summus Pontificatus ex iure diuino connexus est & coniunctus cum Romano Episcopatu, nō potest Summus Pontifex ibi non residere, secus vero si solum humana lege hæc connexio est introducta, tunc enim Pontifex relicto Episcopatu Romano, potest Summum Pontificatum alteri totius Orbis Episcopatui coniungere, & sedem Pontificiam aliò transferre vt sibi rationabiliter visum fuerit. 1

§. I.

Sententia negatiua Dominici Soto fundatur.

SVMMARIVM.

1. *Coniunctio Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano an sit de iure diuino.*
2. *Romano Pontifici omnem humanam creaturam subesse declaratur.*
3. *Romana Ecclesia priuilegium à summo Pontifice traditum auferre volens, in hæresim labitur.*
4. *Aliud est aliquid de fide diuina esse credendum, aliud esse de iure diuino præ-*

ceptum & ordinatum.

5. *Non potest esse aliquid reuelatum à Deo quod non sit de iure diuino.*

6. *An coniunctio summi Pontificatus cum Episcopatu Romano à sui ortu vsque ad finem mundi iure diuino fuerit facta, & Christi ordinatione Petro intimata.*

7. *Ex Institutione euangelica prout facta est à Christo Dom. ante Ascensionem suam, potestas Apostolica super totam Ecclesiam Petro collatam, nulli Episcopatui determinato est alligata.*

8. *Nullus in potestate supra totam Ecclesiam Petro succedit sine aliquo speciali Episcopatu, cui adnectatur summa auctoritas Pontificia.*

9. *An Christus speciali decreto & mandato ordinauit, quod summus Ecclesiæ Pontificatus sit coniunctus Episcopatui Romano.*

10. *Hanc coniunctionem non diuino sed humano iure introductam fuisse, indicant aliqui DD.*

11. *Nonnullorum aliorum iudicium.*

12. *Hæc coniunctio licet ex iure humano descendat, potest Episcopus Romanus habere potestatem vniuersalem in omnem rationalem creaturam, & numero 13. & 14.*

15. *Eadem coniunctio non est diuinitùs promulgata.*

16. *S. Petrus dum constitutus à Christo summus Pontifex nulli fuit particulari Ecclesiæ addictus & consignatus.*

17. *Ius gentium quod aliquid participat de natura iuris humani & naturalis, non potest facilè ab hominibus mutari, ex Bannez.*

18. *Dignitas Summi Pontificatus in vno casu duntaxat etiam si esset coniunctio ista de iure diuino posset separari ab Episcopatu Romano.*

VT tamen clarius procedam in grauissi-
ma quidem difficultate; suppono quod
licet sit in opinione inter Catholicos posi-
1 tum, an sit † de iure diuino coniunctio Sum-
mi Pontificatus cum Episcopatu Romano;
cæterum inter omnes constat esse de fide
diuina quod de facto hæ duæ dignitates
sint coniunctæ. Ita quod solus Episcopus
Romanus sit Petri successor, & cui compe-
tit totius orbis regimen spirituale; quod vt
certum definitum est à Conciliis, Summis
Pontificibus, & continetur in Sacra Scri-
ptura, vt latè probant omnes controuersi-
stæ contra hæreticos huius temporis, qui
contra hoc dogma fidei Christianæ petrā so-
lidissimam rabido animo & inuidia incredi-
bili insurgunt, *Sed portæ inferi contra ipsum
non præualebunt.* Vnde Bonifacius VIII. se-
quens omnium Patrum sensum, & traditio-
nem Ecclesiæ. Sic dicit, *in Extrauag. vnam
Sanctam de Maiorit. & obed. est hæc auctoritas
& si data homini & exerceatur per hominem
non humana sed potius diuina, ore diuino Petro
data sibi suisque successoribus,* & infrà, *Porro
† subesse Romano Pontifici omnem humanam* 2
*creaturam declaramus, dicimus, definimus &
pronunciamus omnino esse de necessitate salutis;*
vnde hæreticum esse qui contrarium dicat
adseuerat Nicolaus Papa scribens Mediola-
nensibus per Petrum Damianum Legatum
suum, refertur, *cap. omnes. 1. 22. distinct. non
dubium, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ suum ius
detrahit iniustitiam facit. Qui autem † Ro-* 3
*manæ Ecclesiæ Priuilegium ab ipso Summo Ec-
clesiarum capite traditum auferre conatur, hic
proculdubio in hæresim labitur, & cum ille voce-
tur iniustus, hic est proculdubio dicendus hære-
ticus. Fidem quippe violat qui aduersus illam
agit quæ mater est fidei: & ille contumax inue-
nitur qui etiam cunctis Ecclesiis prætulisse co-
gnoscitur. Vnde & ipse S. Ambrosius, se in om-
nibus sequi Magistram S. R. profitetur Eccle-
siam.* Similia habet Anacletus, *Epistol. 3. c. 3.
ad omnes Episcopos. Hæc* (inquit) *Apostolica
Sedes caput omnium Ecclesiarum à Domino, &
non ab alio est constituta, & sicut cardine
ostium regitur, sic huius S. Sedis auctoritate om-
nes Ecclesiæ Domino disponente reguntur.* Plura
alia adducunt in huius certissimi Dogmatis
confirmationem Bellarminus, Valentia,
Suarez, Antonius Perez, & alij infra ci-
tandi, de hoc enim, vt dixi, solum hæretici
dubitant, nam Catholici omnes vno ore &
vna voce fatentur: aliud † enim est esse ali- 4
quid de fide diuina credendum, aliud esse
de iure diuino præceptum & ordinatum,
ait Magister à Sancto Thoma. 22. *disp. 1. ar-
tic. 4. §. dico. 4. quamuis teneamur de iure diui-
no credere quid Ecclesia nobis vt à Deo reue-
latum proponit credendum, tamen quod id quod
reuelatum est sit re ipsa de iure diuino; non est
de fide diuina.* Sed hæc doctrina mihi non
arridet, quia † non possit esse aliquid reue- 5
latum à Deo, quod non sit de iure diuino,
sed quia in casu de quo loquimur vtrum-
que necessario connectitur, nam si est reue-
latum, quod de facto Summus Pontificatus
est coniunctus Episcopatui Romano, ergo
infallibiliter existit talis coniunctio, & aliter
haberi non potest & sic consequenter, nulla
humana potestas potest illam separare, ipsa
enim reuelatio diuina, quod Papatus est
coniunctus Episcopatui Romano manifestè
inducit obligationem diuinam vt non sepa-
rentur, ex vi præsentis diuinæ prouidentiæ,
quam nulla humana potest alterare, vt mo-
do dicam.

Igitur difficultas est † an præsens coniun- 6
ctio à sui ortu vsque ad finem mundi iure
diuino

diuino fuerit facta & Christi ordinatione Petro intimata, an vero à sola electione Petri cui in hoc sequuntur eius successores, taliter quod sicut Petrus transtulit sedem suam ab Antiochia in Romam, ita aliquis eius successor possit transferre à Romano Episcopatu ad Toletanum; vel solum ipsum Summum Pontificatum relinquere sine vnione cum aliquo Episcopatu determinato. Et quidem vt egregiè aduertit Reuerendissimus Confessor Regius, *vbi*
7 *suprà.* §.*dico.* 1. vbi sic loquitur † *Ex institutione euangelica prout facta est à Christo Domino ante Ascensionem suam, potestas Apostolica super totam Ecclesiam collatam Petro, nulli Episcopatui determinato est alligata. Constat hoc manifestè. Nam Petrus aliquo tempore nullum habuit Episcopatum, nam Antiochenum non statim habuit post Ascensionem Christi, & multò minus Romanum quem post Antiochenum habuit, sed quinto post Passionem Christi Domini anno, Antiochia fixit sedem, vt obseruat Eusebius lib.5. Histor. cap. 18. & ex cap. 8. Act. Apost. colligitur Petrum mansisse Hierosolymis, etiam post mortem Stephani, neque alibi fixisse sedem: neque Antiochia prædicatum fuisse Euangelium, nisi ab illis qui dispersi fuerant post mortem Stephani, constat Actorum 10. num. 19. neque tunc erat Episcopus Hierosolym. Petrus, sed Iacobus. Igitur aliquo tempore fuit in Ecclesia Summus Pontificatus sine peculiari aliquo Episcopatu cui alligaretur.* Hæc ille. Quare etsi de facto (vt fides tenet) nullus
8 † in potestate supra totam Ecclesiam succedat Petro sine aliquo speciali Episcopatu, cui adnectatur Pontificia Summa auctoritas; tamen Christus in sua prima institutione Monarchiæ Ecclesiasticæ totius orbis cui præsideat vnum visibile caput ipsius Christi Vicarium in terris nulli Episcopatui in particulari adiunxit, tum quia tunc temporis non erant partitæ Diœceses, quam partitionem post fecit S. Petrus, tum quia hoc tunc explicare non conueniebat.

Quare liquidus iam manet difficultatis
9 punctus, an † Christus speciali decreto & mandato ordinauerit, quod Summus Ecclesiæ Pontificatus, quem qui retinet est caput visibile vniuersale totius cœtus fidelium sit cōiunctus Episcopatui Romano, ita vt nulla potestas humana supremam illam dignitatem possit separatam ab illo conseruare, vel alteri Episcopatui orbis coniungere & adnectere, ac per consequens sit de iure diuino talis coniunctio, an vero sit solum potestate & iure humano introducta?

Partita videtur esse Thomistarum schola, cuius aliqui doctissimi Doctores & Magi-
10 stri iudicant † non diuino sed humano iure hanc coniunctionem introductam fuisse, atque ita eodem iure humano posse dissolui vel separatam conseruando, vel alteri Episcopatui ad libitum coniungendo. Ita tenent Soto *in 4. dist. 14. quæst. 1. art. 5.* Tribuitur Paludano *tract. de potest. Papæ art. 2. & 4.* Armachan. *l. 2. c. 13. & 14.* Bannez *2. 2. q. 1. art. 10. dub. 4.* cuius mentem infra enucleabo. Idem videtur docere Magister à S. Thoma *vbi suprà pag.* 698. Et multi Auctores pro altera sententia † solum dicunt suam 11
esse probabiliorem, & oppositam nulla censura inurunt; eandem sententiam sequitur Corduba *lib. 4. qu. 1. proposit. 8. dub.* 1. Probatur 1. quia quod hæc coniunctio Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano non constat clarè ex Sacra Pagina, Conciliis & Patribus, Summis Pontificibus, ex his enim capitibus solum constat, quod Episcopus Romanus sit Pastor totius ouilis Christi, & caput visibile Ecclesiæ, quod habet ex iure diuino non tamen quod coniunctio præfata sit ex eodem dimanans, quamuis enim † 12
ex iure humano descendat potest Episcopus Romanus habere potestatem vniuersalem in omnem rationalem creaturam; ego enim cum sim Sacerdos de iure diuino habeo posse consecrare; quamuis Sacerdotium mihi competere non sit de iure diuino. Similiter etsi Sacristæ officium sit aliquid spirituale, ex iure tantum humano dimanat; & quod sit symoniacum illud vendere iure diuino est prohibitum.

Secunda, quia † hoc non constat ex tradi- 13
tione aliqua. Si enim esset aliqua traditio Ecclesiæ, aut Apostolica ex qua hæc coniunctio esse de iure diuino probaretur, erroris insimularetur contrarium tenens, atqui multi Catholici tam antiqui, quam moderni tenent esse solum de iure humano ergo. Imo etsi esset traditio Apostolica non induceret ius diuinum, multæ enim tales sunt quæ solum secum afferunt ius humanum, vt ieiunium quadragesimæ & aliæ.

Tertia, quia † etsi quod sit hæc coniun- 14
ctio deriuetur à iure diuino nō inde colligitur quod sit de iure diuino vt enim ait D. Tho. *1. 2. quæst. 95. art. 2.* ea quæ deriuantur à lege naturali, veluti illius quædam determinationes, non sunt de iure naturæ, sed ad ius humanum pertinent, sicut de lege naturæ est quod ille qui peccat puniatur, tamen quod tali pœna puniatur, est de iure humano, sed hæc Summi Pontificatus, & Episcopatus Romani coniunctio elicitur ex iure diuino per modum determinationis, ad aliquod particulare quod scilicet Romanus Episcopus sit Petri successor. Ergo non est de iure diuino quod solum est quod est diuinitus promulgatum, vt ait D. Thom. *2. 2. quæst. 57. art. 1. ad 3.* hæc autem † coniunctio 15
non est diuinitus promulgata, & ad summum deducitur ex vna de fide & altera na-

naturaliter vota, quare sequitur debiliorem p rtem.

Quarta, antequam Petrus finiret vitam Romæ martyrio coronatus non erat de iure diuino hæc coniunctio, alias non fugeret à Roma volens aliò transferre sedem, nisi Christus illum detineret & sic nunquam est de iure diuino cum solum pendeat à morte Petri in Vrbe, cum alias dum
16 † cõstitutus à Christo summus Pastor, nulli fuit particulari Ecclesiæ addictus, & consignatus, quapropter sicut Petrus Antiochiæ septem annis sedit, & postmodum se Romam contulit, ita quilibet suorum successorum nullo vetante diuino iure videtur sedem posse mutare. Hæc sunt huius sententiæ fundamina, ex rerum duo eius præcipuè Auctores, Dominicus Soto & Dominicus Bannez, dũ eam in lucem edidere timentes ne tenebræ eos comprehendant, illam subiiciunt censuræ sedis Apostolicæ.

Imo Dominicus Bannez sic fatur. *Quibus libenter adderem quod sicut in iure naturali, inter ius purè humanum & naturale mediat*
17 *ius gentium † quod aliquid participat de natura vtriusque, est ex ea parte qua aliquid de iure naturali participat non facile potest ab hominibus mutari, & rursus ex altera parte qua hominum consensum requirit non est merè naturale, ita libens ponerem, quod applicatio Pontificatus Orbis ad Episcopatum Romanum non est mere de iure positiuo propter testimonia allata Sanctorum, & propter mandatum Domini ad Petrum vt Romæ pateretur & ibi figeret sedem, vt ex Ambr. & ex Egesyppo & aliis cita. Caiet. tract. 3. de summ. Pontif. cap. 13. neque vero est de iure purè diuino vtpotè qua morte & voluntate Petri deberet firmari, sed quia hoc ius medium in Ecclesia non reperio, determinationi Ecclesiæ de hac veritate Superioribus non obstantibus standum erit.* Hæc ille quæ refert Magister à S. Thoma & videtur se illis conformari.

Dicit tamen Doctissimus Magister. *pag.*
18 700. *§. cæterum. Quod † in vno casu dumtaxat posset dignitas summi Pontificatus etiam si esset coniuncto ista de iure diuino separari ab Episcopatu Romano. Si Ciuitas Romana solo equaretur & destructa omnino periret, tũc enim, ait, est potestas in Ecclesia ad vniendum summum Pontificatum cum alio Episcopatu aut conseruandum ipsum separatum, tempore enim Antichristi ciuitas Romana funditus est euertenda vt communiter tenetur, tunc autem Episcopatus Romanus, non subsisteret & tamen subsistet Romanus Pontifex caput visibile Ecclesiæ, sicut subsistet Ecclesia etiam tempore Antichristi.* Et sic probat *conclus.* 3. non esse de iure diuino hanc coniunctionem.

§. II.

Sententia affirmatiua Eminentissimi Caietani propugnatur vt certa.

SVMMARIVM.

1. *Eminentissimi Cardinalis sententiam circa coniunctionem summi Pontificatus cum Episcopatu Romano multi graues auctores sequuntur.*
2. *Succedendi ratio qua.*
3. *Si Petrus in sede Antiochena perseuerasset vsque ad mortem, non Romanus Pont. sed Antiochenus successor esset illius.*
4. *Non ex institutione euangelica ortum habet, quod Romanus Pont. succedat Petro, sed subsequentibus factis disponendum hoc reliquit.*
5. *Quid spectandum ad ortum & initium successionis Romani Pont.*
6. *Coniunctio summi Pontificatus cum Episcopatu Romano an sit instituta iure diuino. & n. 7.*
8. *Petri sedes primitus in prouincia Antiochena fuit, sed iubente domino Romam translata est n. 20.*
9. *Locus quem elegit Dominus est Apostolica sedes.*
10. *Pontifex loquitur eo modo quo ipsi solent in suis epistolis decretalibus dicere se electos diuina prouidentia, & electione ad Pontificiam dignitatem.*
11. *An Romana Cathedra Petri sit coniuncta cum summo Pontificatu.*
12. *Mors Petri non nuda sed morte iussa à Christo in vrbe Roma firmauit Romanam sedem in Petri successione.*
13. *Quid sit ratio succedendi in summum Pontificatum Romanam Episcopum.*
14. *Propositiones quæ de fide sunt ab Ecclesia tradita & fidelibus credenda proposita, non sunt verè dumtaxat per accidens, sed per se.*
15. *Episcopus Romanus est summus Pontifex Petri successor & Christi vicarius.*
16. *S. Apostolica sedes & Romanus Pontifex in vniuersum orbem tenet Primatum.*
17. *Pontifex aut Concilium nihil faciunt de fide quod saltem implicitè non contineatur in verbo Dei scripto.*
18. *In Institutione euangelica implicitè continetur ius diuinum.*
19. *Qua ratione venerationi habeatur summus Pontifex.*
21. *Antony Perez prudentia.*
22. *Nonnullorum sententia.*
23. *Pontifices non possunt transferre sedem ad alium Episcopatum sine Dei iussu, ex Granado.*

Eminentissimus

EMinentiſſimus Dominus, Dominus meus Cardinalis Caietanus rem vt in pluribus aliis fecit clariſſime enucleauit, quem ſecuti ſunt innumeri alij, qui poſt
1 ipſum ſcripſere, & alij, † qui ante ipſum typis mandarunt ſcripta ſua, duo enim dicit primum, quod Euangelij teſtimonio non probatur huiuſmodi coniunctio. Secundum quod eſt confirmata Chriſti Domini authoritate, & ſic non eſt ſolum de iure humano; vtrumque probandum eſt fundamentis ipſius verbis propriis relatis, & poſtea ego aliud addam me quidem Iudice non facilis ſolutionis.

Audi Caiet. circa primum; *ad huius rei euidentiam conſideranda ſunt duo. Primum vnde eſt, Secundum vnde ſcitur Romanum Pontificem ſuccedere Petro Circa primum autem diſtinguendum eſt de ratione ſuccedendi, & de*
2 *ratione ſuccedentis. Nam † ratio ſuccedendi non eſt Euangelica inſtitutio, ſed ſubſecutum factum Petri quo Eccleſia Romana appropriata eſt Petro approbatione firmata. Declaro ſingula cautum reddendo lectorem in primis, quod aliud eſt ſuccedere Petro, aliud eſt ſuccedere Petrum, hunc ſcilicet Romanum Pontificem, ratio enim quod Petrus habeat ſucceſſorem inſtitutio eſt Euangelica, quia Dominus in Petro paſtorale totius mundi inſtituit officium, vt præcedentibus manifeſtum eſt. Ratio vero quod Petro ſuccedat hic, hoc eſt Rom. Pont. non eſt inſtitutio euangelica, tum quia euangelica voce non eſt Eccleſia Romana appropriata Petro, ſed tota Eccleſia commiſſa ſibi, dum dicitur paſce oues meas, & propterea ſi Petrus perſeuerasset vſque in finem, vt in cipit abſque appropriatione alicuius particularis Eccleſiæ, nec Romanus Pontifex, nec aliquis alius particularis Epiſcopus eſſet Petri ſucceſſor, ſed migrante ad cælum Petro, fuiſſet vnus electus in Epiſcopum Catholicæ Eccleſiæ, qui ſucceſſor fuiſſet Petri.*

3 *Tum quia ſi † Petrus in ſede Antiochena, quam ſibi prius appropriauit perſeueraſſet vſque ad mortem non Romanus Pont. ſed Antiochenus ſucceſſor eſſet Petri. Tum quia ſi Petrus diſceſſiſſet ex Roma non tantum loco, ſed etiam ſede, ita quod alibi ſedem elegiſſet non ſucceſſiſſet Romanus Pont. Petro, ſicut nec modo ſuccedit Petro Antiochenus, qui inde diſceſſit mutando non ſolum locum, ſed etiam ſedem.*

4 *Audi circa ſecundum, ex his patet non † ex euangelica inſtitutione ortum habere, quod Romanus Pont. ſuccedat Petro, ſed ſubſequentibus factis diſponendum hoc reliquit. Quocirca ex eo quod appropriatione firmata Romana Eccleſia Petri Pontificatui addicta eſt, vnde ortum eſt, vt Romanus Pontifex Petro ſuccedat. Appropriationem autem firmatam dicimus, quia Petri morte firmata eſt, & quia Chriſti authoritate robur firmitatis obtinuit. Nam (vt Eccleſia cantat & Ambroſ. contra Auxentium de Baſilicis tradendis quam habes lib. 5. inter epiſt. Ambroſ. epiſt. 32. & ante ipſum Egeſyppus de excidio Hieroſolym. cap. 2. affirmat) volente Petro ab vrbe Roma diſcedere obuians Chriſtus iuſſit, vt Roma mortem pateretur, eidem dicendo, venio Romam iterum crucifigi; vt non tantum Petri mors Romæ, ſed mors iuſſu a Chriſto in vrbe Romana firmaret Romanam ſedem in Petri ſucceſſione. Si † ad ortum itaque &* 5
initium ſucceſſionis Romani Pontificis ſpectes rationem ſuccedendi inuenies fuiſſe Eccleſiæ Romanæ appropriationem ad Pontificatum Petri firmatam, & Petri morte & Chriſti mandato. Hæc Cardinalis, quæ ſi medullitus meditati fuiſſent aduerſarij veritatem ita certam, non inficiarentur.

Igitur coniunctio iſta vt *ſupra* dicebam 6
† non eſt inſtituta iure diuino, quum Chriſtus fecit Petrum eius Vicarium & vniuerſalem totius Eccleſiæ Paſtorem, dicendo *paſce oues meas*. At inſtituta eſt, & confirmata ab Auctore Euangelij Chriſto Domino, cuius mandato Petrus Romæ fixit ſedem, vſque ad mortem, vt conſtat ex relatione adducta: Chriſti autem mandatum, præceptum diuinum eſt, & diuinum ius. Quare iure diuino robur habuit, & immutabile vinculum coniunctio Summi Pontificatus cum Epiſcopatu Romano; & quidem Reſolutio iſta quam meminerunt Ambroſius, & Egeſyppus, adeo certa eſt quod eam negare, aut † in dubiũ vertere inſignis eſt teme- 7
ritas: ne plus dicam, Romæ eſt enim de hoc traditio ſiquidem extra muros eſt quædam parua Eccleſia ædificata in loco vbi hæc Chriſti apparitio eſt facta, & dicitur *Domine quo vadis?* quam etiam approbant S. Gregorius. *Hom. in Pſal. 4 pænitent.* habetur *in Actis S. Petri à Lino conſcriptis.* Approbãt Surius *tom. 3. die. 2. Iulij*, Cæſar Baronius *tom 1. ad annum Chriſti 69.* Spondanus *ibid* Sanderus *de viſibili Monarchia lib 7. anno Chriſti* 44. & denique nullus eſt Hiſtoriographus, aut Auctor Catholicus, qui eam non admittat, vt veram. Vnde Marcellus Papa qui vixit anno .... *in epiſtola ad Epiſcopos* 8
Antiochenæ Prouinciæ dicit. Petri † ſedes primitus apud vos fuit, quæ poſtea iubente Domino Romam tranſlata eſt: quo nihil clarius pro noſtra confirmanda ſententia, quod præfata coniunctio ſit ex iure, & mandato diuino Chriſti.

Et quidem miror & valde miror, quomodo quis Catholicus contrarium valeat affirmare, cum id mea quidem ſententia definierit & hiſtoriam canonizauerit Innocentius III. *reſcribens cuidam nobili viro G. Montis Peſſulani*, & refertur *cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi* vbi ſic fatur. *Locus † quem elegit Dominus Apoſtolica ſedes eſſe* 9
cognoſci

cognosceretur cum enim Petrus urbem fugiēs exivisset volens eum Dominus ad locum quem elegerat revocare interrogatus ab eo Domine quo vadis? Respondit venio Romam iterum crucifigi, quod intelligens pro se dictum ad locum ipsum protinus est reversus. Ecce vbi Pontifex & rē decidit ex Historia, quam canonizat, itavt in dubium verti nequeat ; id autem
10 quod quidam respondet † Pontificem loqui eo modo quo ipsi solent in suis Epistolis decretalibus dicere se electos diuina prouidentia,& electione ad Pontificiam dignitatem,& tamen applicatio Pontificatus ad hãc personam particularem non fit de iure diuino,sed mediante electione humana, hoc inquã salua pace Reuer. Patris,*qui sic respondet p.*698.mihi sũmopere displicet & iudico sustineri non posse,vtpotè contra Summum Pontificem Innocentium III. qui vt pro-
11 bet†Romanã cathedram Petri esse coniunctam cum Summo Pontificatu dicit, quod locum Romanæ vrbis elegit Dominus,vt in eo fieret huiusmodi coniunctio, & ad hoc probandum adducit reuelationem factam Petro à Christo, vt iterum Romam rediens ibi figeret sedem & firmaret morte sua,vnde ibi firmata est sedes & Petri morte, &
12 Christi mandato & sic† mors Petri(quæ ab eius pendebat voluntate sicut & martyriũ) non nuda sed morte iussa à Christo in vrbe Roma firmauit Romanam sedem in Petri successione, vt solidè dixit Caiet. ast dum Pontifices dicunt diuina prouidentia sua, id factum inspirando Auctores, vt ipsum eligerent,non tamen interuenit, specialis aliqua reuelatio facta,vt Innocentius X.exempli gratia eligatur, sicut interuenit in coniunctione Summi Pontificatus cum Episcopatu Romano,vt dicit Innocentius III. interuenisse. Et hæc pro enucleatione fundamenti D.Caiet. quod me quidem iudice rem valde vrget.

Sed huic valido muro antemurale præponamus, vt penitus dubium omne excludatur & inconcussum maneat, coniunctionem Summi Pontificatus cum Episcopo Romano esse non de iure aliquo humano, quantuncumque magno,sed iure diuino;ita
13 quod † ratio succedendi Romanum Episcopum in Summum Pontificatum non sit præcisè ius aliquod aut voluntas humana, sed iussio & voluntas diuina Christi specialis, etsi non in Euangelio expressa, tamen traditione Ecclesiæ cognita.Hoc mihi omnino est persuasum & ita certũ, vt mirer Catholicos scriptores in hanc impegisse manifestam veritatem, quæ ad minus, vt canonizata debet venerari, sicut & reuelatio facta Petro fugienti, vt Romam rediret.

14 Igitur sic argumentor, Propositiones † quæ de fide sunt ab Ecclesia traditæ & fidelibus credendæ propositæ non sunt veræ duntaxat per accidens, sed per se ex vi connexionis, quam habent ex diuina reuelatione prædicatum,& subiectum ; non enim se habent sicut hæ *musicus ædificat*, aut *albus cytarizat* , in quibus prædicatum & subiectum per accidens coniunguntur. Ast non solum hæc propositio, *Petrus est constitutus Pastor vniuersalis Ecclesiæ & factus Vicarius Christi*,est de fide sed etiam istæ † 15
Episcopus Romanus est Summus Pontifex Petri successor & Christi Vicarius,similiter hæc *Ecclesia Romana est mater aliarum Ecclesiarum & omnes illi subditæ sunt habent respectu illarum primatum illi à Domino concessum* : & similes, & sunt de fide,itavt sit hæreticus, qui eas negaret ; eas enim tradunt Summi Pontifices Marcellus supra relatus Iulius I. Gelasius, Nicolaus II. & Nicolaus III. Vigilius. Pius I. quos refert Bellarm. infra citand. ex quo desumpsit Antonius Perez in Pentateuco fidei, *lib. vlt. dub.* 4. *cap.* 2 Reuerendissimus Magister à Sancto Thoma, *vbi supra conclus.* 4. & omnia quæ hic possent adduci comprehendit Concilium Florent. sub Eugenio IV. celebratum anno 1439. sic definiens. *Definimus* † *San-* 16
ctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere Primatum, & ipsum Romanum Pontificem successorem esse sancti Petri Principis Apostolorum & verum Christi Vicarium totiusque Ecclesiæ caput & omnium Christianorum Patrem, ac Rectorem existere,& ipsi in Beato Petro pascendi, regendi & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum in gestis œcumenicorum & sacris Canonibus continetur. Hactenus definitum est à sacro Concilio cui consonat, quod multo ante Nicolaus Papa supra inductus dixit. *Qui Romana Ecclesia priuilegio ab ipso Summo Ecclesiarum capite auferre conatur,hic proculdubio in hæresim labitur, &c.* vt supra.

Ex quibus tale conficio irrefragabile argumentum † Pontifex , aut Concilium ni- 17
hil faciunt de fide quod saltem implicitè non contineatur in verbo Dei scripto, scilicet Biblia sacra, aut verbo Dei non scripto scilicet traditione, atqui Concilium & Nicolaus Papa dicunt, quod Pontifex Romanus in vniuersum orbem tenet primatum, & quod qui hoc priuileginm aufert à Romana Ecclesia proculdubio in hæresim labitur,ergo de fide est,quod Sũmus Pontificatus est coniunctus cum Episcopatu Romano, ergo hæc coniunctio continetur in verbo Dei, itavt aliter fieri nequiret ex vi præsentis decreti diuini,ergo quod hæc duplex dignitas coniungatur, non est precisè humanum ius,aut volũtas,sed diuinum imperium,

perium, & iussio quæ robur dedit voluntati Petri de subeundo martyrio Romæ, vn-
18 de † in institutione Euangelica, qua Christus instituit summum Pontificatum, & in Petro collocauit dicens. *Pasce oues meas*, implicitè continebatur ius diuinum quod hæc dignitas summa iungeretur Episcopatui Romano quod anteqnam Christus summum Pontificatum institueret præcognouit & iussit Petro fugienti, vt id in executione poneret vt intenderat; vt Roma quæ sedes erat imperij fieret sedes fidei & summi Pastoris, vt adnotat Nicolaus III. *c. fundamenta de electione*. & Leo I. *serm. 2. de S. Petro*.

19 Vnde Concilinm Nicæn. *can. 3.* † *veneramur* (inquit) *secundum scripturas & Canonum definitiones sanctissimum Romanæ & antiqua Ecclesiæ Episcopum primum esse & & maximum omnium Episcoporum, cuius Principatus Romæ est Petro similis & authoritate par. Patriarcharum omnium Dominatum & principatum obtinet. Huic Sanctioni si quis repugnauerit totius Synodi decreto anathemati subiiciatur.* Si ergo secundum scripturas & Canonum definitiones summus Pontificatus omnium Patriarcharum dominatus, est iunctus Episcopatui Romano, non à iure humano dimanat hæc coniunctio, sed à diuino imperio & mandato, quod expressit Marcellus Papa *vbi supra* scribens *ad*
20 *Episcopos Antiochenos, Petri sedes † primitus apud vos fuit, quæ postea iubente Domino Romam translata est*, vnde ortum duxit illud elegans elogium imperatoris Honorij qui sedit in imperio *an.* 410. qui dum scribit ad Bonifacium summum Pontificem ipsum appellat *vrbis æternæ Papã* propter indissolibile & sempiternum vsque ad finem mundi
21 vinculum Papatus cum illa, quare † prudenter timebat vir ille valde eruditus Illustrissimus Antonius Perez *vbi supra cap.* 12. nec sententia opposita aperte repugnet summorum Pontificum & Conciliorum verbis.

Quare sententiam nostram paucis exceptis tenent fere omnes tam Theologi quam Canonistæ. cano. *lib. 6. de locis. cap. 4. & vlti. ad* 10. Turrecremata. *cap. Sacro-Sancta.* 22. *dist. & lib. 3. de Eccles. cap. 40. ad* 3. & citat ibi Paludannm Alfonsus Mendoza *quæst. 4. Scholas.* Bellarm. *tom. 1. de Pontif. lib. 4. cap. 4.*
22 *& lib. 2. cap. 12.* Suarez † *disp. 10. de fide sect. 3. n. 10.* Valentia *ibi quæst. 7* §. 37. Salmeron. *tom. 4. p. 3. tract. 5.* Driedo. *lib. 4. de Dogmate cap. 4.* Turrianus. 22. *disp. 15. dub. 2.* quod dicit esse valde certum, Azor. *p. 2. lib. 4. cap. 11. quæst. 2.* dicens, *hæc sententia ita certa mihi esse videtur vt primam cum iure ipso Canonico pugnare censeam* S. Anionius. 3. *p. tit. 23. cap. 5.* §. 7. Petrus de Monte *in sua Monarchia de præstantia Papæ a.* 14. Guerrer. *in speculo iuris pag.* 8. Lessius Iordanis. *de maiorat. Episcop. caus. ad Papam defercad. cap. 11. n.* 34. & alii quos refert & sequitur Barbosa, *de iure Eccles. vniuers. lib. 1. cap. 1. à n.* 32. *& de potest. Episcop. p. 1. tit. 3. cap. 12. n.* 12. Ioannes Andreas & Ancharranus. *cap. fundamenta. de electio. in 6.* Archidiaco. *cap. regamus 24. dist. vbi* Bellamera, Abbas. *cap. per venerabilem citat.* Iacobatius. *de concil. lib. 8. artic. 7.* Aluarus Pelag. *de planct. Eccles. lib. 1. cap.* 32. Malderus. 22. *quæst. 1. artic. 1. disp. 3. dubio. 3. in fine* dicens. *Hanc sententiam omnino esse recipiendam* Granados *controuer. 1. de fide tract. 7. disp. 1. sect. 3. num. 17.* dicens: quod † *Pontifices non possunt transferre sedem* 23
ad alium Episcopatum sine Dei iussu, quod interdum Pontifices In Gallia vixerunt, nunquam tamen desiit esse Episcopus Romanus qui in summum Pontificem eligebatur sed de hoc §. *vltimo*.

§. III.

Eneruantur fundamenta oppositæ Sententiæ.

SVMMARIVM.

1. *Coniunctio summi Pontificatus cum Episcopatu Romano constat ex iussione & mandato Christi.*
2. *Esse de iure humano aliqui autumant.*
3. *Constituitur pastor vniuersalis à Christo S. Pont.*
4. *Ante Christi iussionem non erat ista coniunctio formalis sicut facta est post.*
5. *Ius medium inter diuinum & humanum, ex Bannez, & n. 6.*

Miror valde qnod Domini illi zelantissimi Magistri Soto & Bannez in re tanti ponderis, ita leuibus argumentis mouerentur, & contra magnum fluuium & torrentem Auctoritatis Ecclesiæ paruum riuulum inuexere rationum, quæ nullo negotio diluentur ad. Primum Respondetur quod † instat ex iussione, & mandato Chri- 1
sti, vt vidimus, & hoc ex traditione totius Ecclesiæ, & assertione expressa summorum Pontificum, vnde constat ad Secundum, quod † enim aliqui Catholici af- 2
firmènt esse de iure humano pauci sunt & affirmarunt cum timore. Ego eos non censuro, sed prorsus mihi non subuenit quomodo eos tuear.

Ad Tertium Respondetur quod hæc coniunctio implicitè continebatur in Euangelio dum Christus instituit summũ Pontificatum in Petro non separatum ab Episco-

patu;

patu; sed ipsum instituendo summum Pontificem Episcopum consecrauit, vt bene notant Turrecremata *lib. 2. de Ecclesia cap. 32. & 33. & 34.* vbi id egregiè & eruditè comprobat, legatur, quem sequuntur Bannez, *vbi supra in fusiori comment. dub. 4. §. pro quo notandum*, Bellarminus, *lib. 1. de Romano Ponti-*
3 *fice cap. 23.* eo enim ipso quod † ipsum constituit vniuersalem Pastorem dicendo, *pasce oues meas*, ipsum consecrauit Episcopum, Episcoporum, vnde Innocentius I. *in epist. ad Concil. Carthag. qua 91. inter Augustinianas*, dicit quod, *à Petro emersit Episcopatus & tota huius nominis auctoritas*, quia scilicet ipse immediatè fuit consecratus Episcopus à Christo & ipse cæteros mediatè vel immediatè, cæterum huius Episcopatus Petri appropriauit certam Diœcesim, dum mandauit quod Romæ figeret sedem suam, sicut ipse iam alta mente conceperat & disposuerat.

Ad quartum respondetur, solum probare
4 quod ante istam Christi iussionem non erat ista coniunctio formalis, sicut facta & post iussionem & Imperium Christi, non tamen probat quod non fuerit radicalis in ipsa institutione Euangelica summi Pontificatus, sicut Sacerdos in sua ordinatione accipit radicalem iurisdictionem, vt possit absoluere à mortalibus, quæ non fit formalis quousque illi assignentur oues ex delegatione sui Pastoris, ita ista coniunctio radicalis est de iure diuino Euangelij, at formalis est de iure diuino Imperij Christi summi legislatoris.

5 Id autem quod dicit Bannez, de iure † illo medio inter diuinum & humanum, non omnino displicet & potest deseruire ad propositum, quatenus dicimus quod summus Pontificatus & Episcopatus Romanus sunt insolubili nexu vniti ex iure diuino particulari Christi, quod est medium inter humanum & diuinum vniuersale, & illi tenebatur Petrus obedire, & ex illo constituta est hæc coniunctio formalis, sicut si simplex Sacerdos non habens iurisdictionem formalem absoluendi à mortalibus ex reuelatione approbatâ ab Ecclesia, haberet immediatè à
6 Christo iurisdictionem istam, vtique posset audire confessionem mortalis culpæ, & ab eâ absoluere, quam potestatem haberet de iure diuino particulari. De eo quod dicit Magister à sancto Thomâ, quod in casu potest summus Pontificatus vniri alteri Episcopatui quam Romano, iam trutinam facio.

§. IV.

Pontifex summus iure diuino tenetur Romæ personaliter residere.

SVMMARIVM.

1. *Iurisdictio summi Pontificis omnem locum & gentem respicit.*
2. *Si summus Pontificatus & Episcopatus Romanus essent coniuncti tantum iure humano, posset Pontifex hoc vinculum soluere de plenitudine potestatis, quam habet supra vniuersum ius Canonicum.*
3. *Pontifex Romanus tenetur iure diuino Romæ residere.*
4. *Papa non potest transferre sedem suam in alium locum sine speciali reuelatione.*
5. *Pontifex qua ratione iure diuino possit dispensare.*
6. *Clemens V. sedem mutauit ad instantiam Philippi Francorum Regis.*
7. *Sedes Pontificia quorumnam suasu Romam translata est.*
8. *In persecutione Antichristi in qua vrbs Roma funditus est euertenda Papa mutabit locum non sedem.*
9. *Enoch, Elias & S. Ioannes Euangelista impetrabunt à Deo quod summus Pont. sit Episcopus Romanus.*

SI summus Pontificatus esset separatus ab omni Episcopatu, & esset iure diuino Pastor vniuersalis totius gregis Christi, & humani generis rector & gubernator non tamen teneretur iure diuino Euangelij ad residentiam personalem in aliquo loco determinato, cuim † omnem locum & gentem 1
eius iurisdictio respiciat, teneretur tamen iure naturæ in illo loco residere, ex quo faciliori modo possit vniuerso gregi pascua, quæ sibi competunt prouidere, qui locus variari posset pro variatione diuersarum circumstantiarum, similiter si † summus Pon- 2
tificatus & Episcopatus Romanus essent coniuncti solum iure humano, posset vtique Pontifex hoc vinculum soluere de plenitudine potestatis suæ, quam habet supra vniuersum ius Canonicum, an vero hoc expediat tam regimini Ecclesiæ, quam bono publico politico Christianitatis, alij iudicent, & Deus iudicabit, non enim quicquid licet expedit, vt sequentibus resolutionibus manifestum fiet.

Quare loquendo iuxta principia posita, quod coniunctio præfata sit de iure diuino speciali, certum debet esse † Pontificem Ro- 3
manum teneri iure diuino Romæ residere, & non posse tuta consciẽtia sine causis quæ alios pastores à personali residentia excusant alibi per longum tempus inhabitare; hoc

hoc conſtat, quia vt *lib. 1. Reſ. 1.* ex ferè omnium Scribentium ſenſu, ex Patribus, ſacra Scriptura & Conciliis probauimus. Reſidẽtiam perſonalem Paſtorum eſſe de iure diuino & naturali, à quo non eximitur Summus Pontifex, cum illi inferior, & eius obligatione arctatur & conſtringitur, ſicut obligatione voti & iuramenti, & aliorum præceptorum diuinorum, cumque probatum ſit coniunctionem Papatus cum Epiſcopatu Romano eſſe factam ſpeciali inſſione diuina, Summus Pontifex iure diuino, vt eſt Epiſcopus Romanus Romæ reſidere tenetur, vnde egregiè Cardinalis Turrectemata, *lib. 2. cap. 40. ad 3. eis.* ſequens opinionem Paludani

4 dicit, *quod † Dominus Papa non poteſt transferre ſedem ſuam in alium locum ſine ſpeciali reuelatione eiuſmodi ſpeciali inſſione tranſlata eſt in Romam. Et cum dicitur quod eſt falſum negatur & ad probationem reſpondetur quod Papa non poſsit mutare ſedem ſuã non eſt, quod ſit minoris auctoritatis, quam Petrus, ſed quia hic interuenit ſpecialis iuſsio Chriſti, contra quam ſeruus venire non poteſt*: Hæc ille, quare hanc ſententiam ſequuntur omnes quos àdduximus §. 3. & in propriis terminis Barboſa *vbi ſupr. n. 32.* & alij.

5 Cæterum † cum Pontifex ex rationabili cauſa poſſit iure diuino diſpenſare declarando, quod hîc & nunc non currit eius obligatio, ſic poteſt eſſe quod ſedem mutet aliò, itavt ſedem ipſe non mutet, ſed ſemper perſeueret Epiſcopus Romanus, tunc enim ſedes mutat locum cum Papa, Papa

6 tamen non mutat ſedem ſicut fecit † Clemens V. Gallus ad inſtantiam Regis Francorum Philippi, vel vt vult Genebrardus tranſtulit propter ſeditiones Italicas, quibus mederi non poterat magno Chriſtianorum incommodo, ſedem Pontificiam ab vrbe Roma Auenionem Galliæ vrbẽ, vbi ſucceſſores manſere *ann.* 70. Volaterranus *lib. 22.* Platina *in vita huius Pont. quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant*, vſque ad Gregorium XI. *anno* 1371. qui eandem Pontificiam ſedem *poſt* 70. annum dictum, Ro-

7 mam Auenione retulit, † ſuaſione & litteris S. Catharinæ Senenſis & Baldi Peruſini Iuriſconſulti, quod quam gratum fuerit Maieſtati diuinæ S. Brigitta declarat exultans & dicit illi *lib. 4. cap. 49 ſuarum reuelationum*: *Ecce vicarius tuus, qui ſedet in ſede tua in mundo reduxit iam ſedem ſuam, in antiquum & priorem locum, vbi ſedit primus Papa Petrus, qui fuit Princeps Apoſtolorum.* Hæc ibi & ſic ſedes mutat locum non Papa ſedem.

8 Vnde exiſtimo, quod † in perſecutione illa Antichriſti in qua vrbs Roma funditus eſt euertenda Papa quidem mutabit locum non ſedem, tunc enim dicetur etiam Epiſcopus Romanus, quamuis ibi nullas haberet oues, quia hoc eſt per accidens, cum totum ouile Chriſti illi ſit ſubiectum tempore illo, & conſecratio Epiſcopi Romani ſemper perſeueret, vt hodie contingit in Epiſcopis annullaribus, & iuſſio Chriſti non cogat alteram ſedem eligere, addo quod ſatis pium eſt credere, quod † tres illi teſtes fideles 9

Enoch, & Elias & S. Ioannes Euangeliſta (vt volunt eius deuoti) à Deo impetrabunt diſpenſationem illius præcepti, quod Summus Pontifex ſit Epiſcopus Romanus, & ſic poterit mutare ſedem & Summum Pontificatum vnire alteri Epiſcopatui, ſed quod dixi prius, magis conſonat rationi, quia in illo tempore nihil conducit, quod Summus Pontificatus alteri Epiſcopatui iungatur.

RESOLVTIO II.

Vtrum liceat Summum Pontificem Romanum Epiſcopum nominare ſibi ſucceſſorem in vtraque dignitate?

SVMMARIVM.

1. *An liceat & an expediat Summum Pont. Rom. Epiſcopum nominare ſibi ſucceſſorem in vtraque dignitate. & n. 2.*

NON eſt idem inquirere vtrum liceat, 1 & vtrum idem expediat, quod multi in præſenti difficultate confundunt, cum ſint longè diuerſa dogmata, & diuerſis viis venanda & eorum veritas dignoſcenda, *omnia mihi liceat, ſed non omnia expediunt, omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant*, aiebat Paulus 1. *ad Cor.* 10 *n.* 22. quia vt inquit Sedulius, *omnia quæ iure non prohibentur licent, quia per ſe non habent peccatum, ſed non ſemper expediunt, quia occaſionem nonnunquã generant delinquendi, vel offendendi fratres, omne autem quod expedit, licet.* Quæ Sedulij verba ſedulo cogitans, iudicaui neceſſarium diſtinguere inter hæc duo v. g. *Pontifici liceat ſibi eligere ſucceſſorem in Epiſcopatu Romano, cui adnectitur Summus Pontificatus, & vicariatus Chriſti, & vtrum id expediat.* Quare diſtincta reſolutione & ex valde diuerſis principiis, vtrumque eſt diſcutiendum & determinandum. Primũ enim reſpicit actus validitatem, ſecundum vero honeſtatem & immunitatem à malitia, & inconuenientibus tam Politicis, quam Religioſis. Igitur ſenſus præſentis Reſolutionis eſt. Vtrum † Sũmo Eccleſiæ capiti ſi vtatur plenitudine 2 Poteſtatis (quam Chriſtus Petro conceſſit & in quam ſuccedunt Papæ) liceat nominare ſibi ſucceſſorem, illi renuntiando Summam Pontiſi

Pontificiam dignitatem, sicque ipse renunciatione in successorem facta excusetur à personali residentia.

§. I.

Sententia negatiua proponitur & fundatur.

SVMMARIVM.

1. *Sæpius tentatum in Romana Curia, quod Summus Ecclesiæ Pastor successorem in sede Apostolica eligat.*
2. *Bonifacius Papa de facto eligit sibi successorem.*
3. *Gothorum Reges Romani Pontificis electionem dum Italiæ dominarentur impiè sibi vendicabant.*
4. *Bonifacius se reum fatetur de electione ab ipsomet facta.*
5. *Non licet Pontifici sibi eligere successorem*
6. *Potestas eligendi sibi successorem in Summum Pontificatum non est relicta à Christo Domino.*
7. *Potestas eligendi sibi successorem habet ordinariè adiunctum abusum.*
8. *Christus non reliquit Summo Pontifici hanc potestatem.*
9. *Potestas à Christo relicta ad eligendum Summum Pontificem est certa & indubitata.*
10. *Pastor vniuersalis electus talis debet esse, vt securè possit adorari à populo, vt Christi Vicarius.*
11. *Potestas eligendi Summum Pontificem est de iure diuino.*
12. *Qui eligant Summum Pontificem.*
13. *Potestas electi Pontificis est dubia.*
14. *Quæcũque ipse declararet essent inualida.*
15. *Ecclesia potest & tenetur talem electum deponere Pontificem.*
16. *Aliquorum depositio ob eorum electionem incertam.*
17. *Hæc quæstio sub Paulo IV. ventilata & num. 18.*
19. *Effectus huius electionis refertur ad tempus in quo non est futurus Papa.*

1 NOn semel intentatum est imo & tentatum in Romana curia quod † Summus Ecclesiæ Pastor successorem in sede Apostolica eligat. Sic curauit Cardinalis S. Marci Franciscus Pisanus, vt Paulus III. ipsum nominaret successorem, & Cælestinus III. *circa annum* 1192. electus cum grauiter laboraret morbo voluit renunciare Papatui, cui volebat succedere Cardinalis de S. Paulo tituli S. Priscæ, & Cardinales noluerunt, *asserentes inauditum fuisse in Ecclesia, quod Pontifex Summus seipsum deponat*, vt refert Cardinalis Baronius *tom. vltimo suorum annalium, anno Christi* 1198. *& anno* 531. à Christo nato † Bonifacius Papa 2
non solum curauit, sed de facto sibi elegit successorem quendam Vigilium Diaconum, quod ita refert Cardinalis Baronius *tom.7.pag.mihi* 165. ex Athanasio. *Hic Bonifacius congregauit Synodum in Basilica B. Petri Apostoli, & fecit constitutum, vt sibi successorem ordinaret; quo constituto cum chirographis Sacerdotum, & iureiurando ante confessionem B. Petri Apostoli Diaconum Vigilium constituit (successionem videlicet), quod enim (vt superius dictum est) Gothorum Reges † Italia dominantes impiè sibi vendicassent Romani* 3
Pontificis electionem: vt huiusmodi præsumptam & vi vsurpatam licentiam ex Gothorum manibus Romana Ecclesia extorqueret, hoc prætextu visus est Bonifacius nouum hanc & prædecessoribus hactenus intentatam viam aggredi: nempe vt successorem deligens Pontifex nullum relinqueret locum vacantis Sedis: quod quidem speciem iustitiæ aliquam præ se ferret. Nam subdit de iis idem Athanasius.

Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc cassauerunt Sacerdotes omnes propter reuerentiã S. Sedis, & quia contra Canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum respiciebat, vt successorem sibi constitueret: ipse † Bonifacius reum 4
se confessus est maiestatis, quod Diaconum Vigilium sui subscriptione chirographi ante confessionem B. Petri successorem constituisset: & ipsum constitutum in præsentia omnium Sacerdotum & Cleri & Senatus incendio consumpsit. Certum quidem est eiusmodi conatum probro esse datum ambobus; imprimis vero ipsi Vigilio, quod id curasset. Scimus Silverium Papam in decreto anathematis in ipsum Vigilium hæc ipsa exprobrasse, quia contra iura Canonica temporibus S. memoriæ Bonifacij Papæ ipso viuente designari conabaris, nisi tibi amplissimi Senatus Iustitia: tunc prouidentia pastorali, ac Pontificali authoritate tua execrande iam debuerant auspicia detruncari, sed dum paruum vulnus in te neglectum est insanabile accreuit apostema, &c. Hæc in Vigilium delectum Bonifacio successorem Siluerius, hæc etiam Baronius qui adfirmat ex Athanasio, quod Agapetus Papa contra Bonifacium in hoc puncto scripsit.

Ex quibus validissimum sumitur argumentum pro sententia negatiua, quod † non 5
liceat Pontifici eligere sibi successorem, quia si nominatio successoris in Pontificiam dignitatem approbata in Concilio, in quo præsedit Pontifex confirmata decreto Cõcilij & subscriptione Pontificia & cæterorum Patrum, firmataq; iuramento ita inuisa fuit toti Ecclesiæ, vt illico viuente eodem Pontifice in alia Synodo cassatũ fuit constitutũ in priori fatente Pontifice se reũ fuisse Maiestatis, & Synodus ipsa cassauit propter reuerentiam S. Sedis, & quia contra Sanctos

Canones

Canones fuerat factum; quæ motiua etiam
hodie perseuerant, & ita nunquam licet
sicut tunc non licuit.
6 Secundo, quia hæc † potestas eligendi sibi
successorem in Episcopatum Romanum &
Summum Pontificatum non est relicta à
Christo Domino Summo Pontifici; ergo,
antecedens probatur, quia certum est ex
scriptura, & Patribus, quod potestas relicta à
Christo est in ædificationem, & non in de-
structionem Ecclesiæ, quam acquisiuit, &
fundauit sanguine suo, atqui potestas eligē-
di sibi successorem esset in destructionem,
& non in ædificationem ergo non est reli-
cta à Christo Domino. Minorem probat D.
Martinus Iiron de la Palazeda (*nomen suppo-
situm cuidam apologiæ de hac materia edita an.
1646. cuius Author satis notus fuit*) quia sic,
esse posset hæreditaria vnius Nationis, aut
familiæ summa dignitas Pontificia, nec
satisfacis si dicas, quod iste esset abusus or-
tus malitia non ex vi potestatis relictæ,
sicut si abuteretur Pontifex potestate sibi
relicta ad eligendum Cardinales, Episco-
pos & cæteros Ecclesiæ ministros, ad di-
spensandum in votis, & administrandum
sacramenta, quia ista potestas non ita or-
7 dinariè habet secum adiunctum abusum †
sicut potestas eligendi sibi successorem,
quam cogeret affectus naturalis & impel-
leret, vt eligeretur consanguineus, natio-
nalis, couciuis, &c. Sic enim nullus potest
esse index in causa propria, & ablata est
facultas à Domino occidendi seruum, qui
ipsum iniuriauit, qnia ibi amor proprius &
hic affectus vindictæ obcœcaret.
8 Tertiò, quia non est certum quod †
Christus reliquerit Summo Pontifici hanc
potestatem. Ergo non est asserendum eam
reliquisse. Consequentia probatur, quia
vbi non est certum, & constans esse reli-
ctam, non debet admitti, esse relictam,
quia si Christus eam reliquisset manifestam
& extra dubium in Ecclesia sicut reliquit
potestatem eligendi Summum Pontificem
à Clero & Cardinalibus, quæ certa & con-
stans est *cap. licet de electio, cap. vbi peri-
culum de elect. in 6. cap. in nomine 23. dist.*
antecedens probatur ex his quæ dicemus
infra, quod electio successoris cum sit in-
certa posset mortuo Pontifice electore cas-
9 sari; Potestas enim † relicta à Christo ad
eligendum Summum Pontificem relicta est
ad electionem certam, & indubitatam, si
enim talis non est, perniciosa est Ecclesiæ,
& ita quũ est schisma est potestas in Eccle-
sia ad inualidandas electiones eorum, qui
in schisma sunt electi ad pacem & tranquil-
litatem Ecclesiæ, vt factum est quando fuit
electus Martinus quintus.
Quarta, quia Pastor vniuersalis electus
talis debet esse, vt securè possit adorari à
populo, vt Vicarius Christi & regula veri- 10
tatis & talis quod possint cogi hæretici, vt
ipsum cognoscant, vt verum Petri succes-
sorem, vt determinatur à Martino V. *in
Bulla qua habetur in Concil. Constit.* illum
qui actualiter Ecclesiam regit & guber-
nat; hæc autem firmitas nequit subsistere,
respectu electi Pontificis ex potestate eli-
gendi sibi successores, quia ista est posita
in opinione Catholicorum, & qui negati-
uam sequeretur possit, legitimam esse ne-
gare.
Quintò, quia † potestas eligendi Sum- 11
mum Pontificem est de iure diuino, vt cer-
tum debet esse apud Catholicos cũ debeat
esse à Christo concessa; at potestas eligendi
sibi successorem in Pontificatu non constat
ex Scriptura, Patribus, Cōciliis, aut traditio-
ne, aut acceptatione, & communi consensu
fidelium, & ita admitti nō debet vt concessa
à Christo, etenim ex vsu Sacramentorum,
formarum & materiarum ipsorum quibus
vtitur Ecclesia sufficit, vt sit certum non esse
nec posse esse ex vi præsentis prouidentia
alia Sacramenta, alias formas, & materias
præter eas, quas recipit Ecclesia; † atqui 12
hæc à suis incunabulis constanter obserua-
uit, vt post mortem Pontificis Clerus &
Cardinalis eligant Petri successorem ergo
alter vsus electionis validus non est.
Sextò, quia non tenerentur fideles obe- 13
dire electo Pontifici hoc modo, probatur,
quia potestas electi est dubia & posita in
opinione probabili hanc electionem esse
inualidam, ergo possunt fideles se illi con-
formare prudenter iudicando non esse ve-
rum Pontificem, ad quod prudentiale iu-
dicium sufficit, quod sit opinio probabilis
de hoc quod iste non est verus Pontifex:
ergo possunt fideles illi non obedire imo
tenentur non obedire, quia teneor sequi
opinionem probabilem quum si non facio
sequitur graue damnum proximo, & multo
magis reip. & multo magis Ecclesiæ Chri-
sti vniuersæ, vt multis citatis tenent Tho-
mas Sanchez, *lib. 2. de matrimon. disput. 36.
num. 8. in summ. lib. 1. cap. 9. num* 25. Castro
Palao, *tom. 1. disputat. 2 num.* 5. & est apud
omnes certum. Ex electione autem per no-
minationem successoris, plura, & grauissima
sequuntur inconuenientia, non enim † ma- 14
nerent res, quas ipse declararet de fide cum
omnimoda certitudine; sub dubio potestas
ordinis & iurisdictionis, & Sacramentorum
administrationis valor incertus, sine vi leges
ab eo factæ, & tādem tota Ecclesiastica Mo-
narchia turbata, vtpotè existens cũ incerto
gubernatore: vnde fideles, & legitimi Præla-
ti, Reges, & Imperatores tenentur impedire
omni conatu hanc electionem.

Septimò, etiamsi talis electio esset vali-
15 da, Ecclesia † potest & tenetur electum hoc modo deponere, & alium eligere, habet enim potestatem à Christo sibi concessam ad deponendum Pontificem incertum, sicut fecit cum Concilio Constantiensi, vbi depositi sunt Ioannes XXIII. Benedictus XIII. & Gregorius XII. quorum quilibet habebat plures Theologos & Iurisperitos asserentes, esse veram, & legitimam suam electionem, & tamen, quia cum non possit esse nisi vnum
16 visibile caput, quia † horum electio controuersa erat & anceps depositi fuerunt, & quilibet suo iuri cessit, vt eligeretur alter, sine controuersia & indubius, vt electus fuit Martinus V. qui in Bulla suæ confirmationis declarauit esse de fide, quod *hic numero Pontifex electus, & vt talis adoratus ab Ecclesia est Petri successor & Christi Vicarius*, quare nullo modo potest subesse opinioni validitas eius electionis, vt subest an possit sibi deligere successorem.

Octauò, quia vt refert Diana, *p.10.tract. 5. resolut.4.* tempore Pij IV. in Consistorio pleno & etiam sub Paulo IV. ventilata fuit
17 hæc quæstio †; & quamuis nonnulli inter quos fuit Decius, sententiam affirmatiuam defenderent. Cæterum Pius IV. falsam esse dixit, quam Consistorialem relationem meminere Ioann. Bapt. Cassalius, *de veteribus sacris Christianorum ritibus cap.79.* Andreas Victorellus, *in additionibus ad Ciaconium in vita Pij IV.*

Nonò, quia pro tempore, quo eligitur
18 Papa efficitur Papa, qui eligitur: ergo † repugnat ei, quod præsupponat pro tunc Papam, quia quod fit non est. Ergo elector præsupponitur ex natura rei electioni, & si non prius tempore, prius natura, & est simul cum electione. Ergo actus electionis Papæ non est à Papa, quia electio Papæ est actus electoris Papæ.

Decimò, Panormitanus, *in c. licet de electio. n.2.* sic ait. *Non tamen potest Papa eligere sibi successorem, vt notat glossa in cap. Apostolica, §. his omnibus 8. quæst. 1. & sequitur Ioannes Andre. hic & Archidiaco. cap. transitus 79. distinct. & tenetur hoc dictum communiter per*
19 *Doctores & est ratio, quia † effectus huiusmodi electionis refertur ad tempus in quo non est futurus Papa, l. quis. D. de iurisd. omnium iud.* Hactenus Abbas, quem accerrimè tuetur Cardinalis Turris Cremata, *in summa de Ecclesia lib.2. c.51.* & sequuntur Cardinalis Iacobatius, & Cardinalis Albanus, citatur Cardinalis Caietanus, sed de eius mente *infra*, eam mordicus defendit Reuerend. Mag. Vincentius Candidus, *in speciali disquisitione de hoc puncto*, sequuntur etiam multi quos refert Diana, *vbi supra resolut.2.* quos vidi, *adduco*, Mendoza, *quodlibet.4. Scholast.* Turrianus, *22. disp.15. dub.3.* Comitolus, *li.1. quæst.98.* Azor. *p.2. lib.4. c.5. q.3.* Baronius, *tom.11. Annalium, ann.1073. §. sed inter hæc*, Iulius Laborinus, *tom.1. variar. tit.4. c.43. à n.33.* Villadiego, *de Card. q.5. n.19.* Barbosa, *lib.1. de iur. Eccl. vniu. cap.1. à num.40.*

§. II.

Sententia affirmans quod Pontifici sit relicta à Christo potestas eligendi sibi successorem, vt magis iuri Canonico conformem: eligitur & propugnatur authoritate.

SVMMARIVM.

1. *An absolutè expediat Pontificem vti plenitudine potestatis eligendi sibi successorem, remissiuè.*
2. *In Vicario Christi & Petri successore residet potestatis plenitudo, vt possit sibi eligere successorem in Episcopatum Romanum.*
3. *Pontifex cum non sit Dominus summus Pontificatus, nequit in illum aliquem eligere.*
4. *An Christus reliquerit suo Vicario potestatem ad definiendum res fidei, &c.*
5. *Electionis exemplum affertur & n.6.*
7. *Petrus Linum & Cletum adiutores sibi adsciuit, sed Clementem successorem.*
8. *Linus & Cletus exteriora ministrabant, Petrus verbo & orationi insistebat.*
9. *Ex epistola Ioannis Papa potest Pontifex sibi eligere successorem.*
10. *Aduersariorum euasio.*
11. *Clementis Papatui vera fuit renunciatio.*
12. *An Clemens propriè renunciauit.*
13. *An fuerit immediatus successor Petri.*
14. *Clemens verbo & oratione instabat, & Linus & Cletus exteriora ministrabant.*
15. *Genebrardus quid de Lino asserat.*
16. *Quo tempore SS. Linus, Cletus & Clemens Sedem Apostolicam tenuerint, ex Martyrologio Rom.*
17. *Ecclesia Romana firma remanet sententia de Petri successoribus.*
18. *Papa potest renuntiare summo Pontificatui, ex Baronio.*
19. *Clemens non renuntiiant poterat ex vi præfata electionis immediatè post Petrum in Cathedra sedere.*
20. *Petrus speciali reuelatione sibi successorem elegit.*
21. *Causa renunciationis Clementis à Papatu.*
22. *Vasquis sententia reiicitur.*
23. *Quot annis superuixit Petro Linus.*
24. *Solus Clem. fuit immediatus successor Petri.*
25. *S. Cl. quot annis quoad externa gubernarit.*
26. *Hieronymi duo loca contraria concordantur.*

QVamuis sententia adducta valde sit probabilis, at quod Pontifex possit validè

validè eligere ſibi ſucceſſorem in Epiſcopa-
tu Romano & Summo Pontificatu mihi
1 ſemper magis arriſit, quamuis † an abſo-
lutè expediat huius poteſtatis plenitudine
vti *ſequenti reſolutio.* expendam, ſed quod
abſolutè poſſit, mihi vt dixi magis placet,
quod ſequuntur grauiſſimi huius temporis
ſcriptores eámque ex validiſſimis muris
propugnant. Ex Theologis doctiſſimus ille
Magiſter Victoria. *Reſolut. 2. de poteſt. ec-
cleſ. quaſt. 2. num.* 23. Vaſquez *tom. 3. in 3.
part. diſput.* 244. *cap. 3. numero* 26. Suarez
diſput. 10. *de fide ſect.* 5. *num.* 16. Franciſcus
Amicus *tom.* 4. *diſput.* 6. *ſect.* 6. *num.* 204.
vſque ad 213. Arriaga *tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 7.
num. 47. Brixenſis *in ſuo Indice verb. Papa.*
Martinus de Ledeſma. 2. *p.* 4. *quaſt.* 20. *art.* 4.
concl. 2. *pap. mihi* 313. Bonacina *in diſp. ſing.
de electio Summi Pontificis quaſt.* 1. *p.* 3. *&* 4.
Nec abhorret ab hac ſententia doctiſſimus
& Reuerendiſſimus Pater Magiſter Frater
Ioannes à ſancto Thoma 2. 2. *p.* 7 *a.* 7. *verſ.
& quidem libenter.* Sed dicit non videre ca-
ſum in quo Papa poſſit eligere ſucceſſorem,
quod eſt dicere non expedire tali modo fie-
ri electionem, vt nos etiam dicemus *Reſ. ſeq.*

Igitur ſententiam iſtam enucleo, & aſſe-
2 ro † in Vicario Chriſti, & Petri ſucceſſore
reſidere poteſtatis plenitudinem, vt poſſit
ſibi eligere ſucceſſorem in Epiſcopatum
Romanum, quia ex iure diuino & manda-
to Chriſti connexus eſt Summus Pontifica-
tus, quando iudicarit eſſe conueniens bono
Eccleſiæ ad ipſius rectum regimen ad pa-
cem publicam, & ſtatum vtriuſque conſer-
uandum, & ſic loquuntur omnes DD. citati;
non enim poteſtas hæc Summa Pontificia
relicta eſt Vicario Chriſti in deſtructionē,
ſed in ædificationem, quare illa nequit va-
lide vti ſine cauſa rationabili, ſicut relicta
eſt Summo Pontifici pôteſtas ad alienandas
poſſeſſiones Eccleſiæ: nullus hæc negat; cæ-
terum hæc poteſtas, nec licitè nec validè
exibit in actum ſine rationabili cauſa, & iu-
ſto motiuo, ſine quo poſſeſſionum alienatio
nulla eſt, cum non ſit Dominus illarum Pa-
pa, ſed diſpenſator, vt latè probaui *in tomo
3 de congrua lib. 1. reſol. 2. preambul.* Ita †
cum Pontifex non ſit Dominus Summi
Pontificatus, nequit in illum aliquē eligere,
& pro libera ſua voluntare illum hæredita-
rio more, cui voluerit tradere, hoc enim eſ-
ſet manifeſta iniuſtitia. Et ſic nulla erit ele-
ctio, nulla traditio, & quidem hæc ſententia
hoc modo explicata, vt debet à Catholicis
explicari, non video quomodo poſſit aut
impugnari, aut timeri, quod ex ea ſequatur
aliquod inconueniens, aut politicum, aut
4 Eccleſiæ. Et quidem mirum eſſet, quod †
Chriſtus reliquerit ſuo Vicario poteſtatem
ad definiendum res fidei, declarãdos libros
canonicos, Sanctos canonizandi & ſimilia
grauiſſima negotia illi ſoli commiſit & ab
illo abſtulerit poteſtatem eligendi ſibi ſuc-
ceſſorem, quum oportuerit certè iudico eū
qui hoc negat magis moueri à ratione purè
politica, quam à motiuis Theologicis.

Quare noſtra ſententia varijs eſt autho-
ritatibus munienda, & ſit 1. Clementis Papæ
epiſt. 4. *ad Iacobum Hieroſolym* (vel vt vult Ba-
ronius) *ad Simeonem tunc Hieroſolym. Epiſco-
pum*), qui ſic fatur. *Simon Petrus in ipſis die-
bus quibus finem vitæ ſibi præſenſit, † apprehen-* 5
*ſa manu mea repente conſurgens in auribus to-
tius Eccleſiæ hæc protulit verba. Clementem
hunc Epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ præ-
dicationis doctrinæ cathedram trado. quem præ
cæteris expertus ſum Deum colentem, homines
diligentem, diſcendi ſtudiis deditum, ſobrium
benignum, iuſtum, patientem. &c.* dicere au-
tem hanc epiſtolam non eſſe D. Clementis,
vt aliqui volunt, ſed ſuppoſitam fuiſſe ab
aliquo nomine ipſius Clementis † vt probat 6
Laborinus *vbi ſupra tit.* 4 *cap* 6. *num.* 51. &
ſequitur Barboſa *vbi ſupra num.* 45. non eſt
admittendum, tum quia Correctores De-
creti iuſſu Gregorij XIII. eam eſſe Cle-
mentis agnoſcunt, cum Gratiano; cum ex-
quiſitam diligentiam fecerint in indagãdis
Authoribus ex quibus Gratianus contexuit
Decretum, ſi aliquid in contrarium inueni-
rent non tacerent, vt faciunt in multis aliis.
Quare hãc epiſtolam germanam eſſe S. Cle-
mentis, fatetur Baronius *in loco modo citando.*

Tum præcipuè quia Ioannes III. qui ſe-
dit *ann.* 562. *epiſt. vnica. cap.* 2. *ad Epiſcopos
Germania & Gallia.* Idem dicit quod Cle-
mens, refertur *cap. ſi Petrus* 8. *quaſt.* 1.
quem imitatur Leo II. *in epiſtola*, quam ci-
tat Marianus Scotus apud Baron. *tom* 1. *ann.*
69. *Chriſti*, cui capiti, (approbant, Greg. IX.)
hunc titulum poſuerunt: *Quod † Petrus Li-* 7.
*num & Cletum adiutores ſibi aſciuit, ſed Cle-
mentem ſucceſſorem.* Sic enim ait Ioannes Pō-
tifex, *ſi Petrus Princeps Apoſtolorum adiutores
ſibi aſciuit Linum & Cletum, non tamen pote-
ſtatem Pontificij, aut ſoluendi, aut ligandi eis
normam tradidit (id eſt plenitudinē poteſtatis,
vt explicat ibi Gloſſa) ſed ſucceſſori ſuo S. Cle-
menti, qui ſedem Apoſtolicam poſt eum & pote-
ſtatem Pontificalem tradente ſibi Petro teneri
promeruit. Linus enim & Cletus miniſtrabant
exteriora † Princeps autem Apoſtolorum Petrus* 8
verbo, & orationi inſiſtebat. Hactenus ibi &
Gloſſa. *Exemplum Petri non debet trahi in cō-
ſequentiam niſi ab illis, qui talem vellent eli-
gere ſucceſſorem, qualis fuit Clemens.*

Hoc teſtimonium adeo manifeſtum exi-
ſtimo, quod vel debet non admitti epiſto-
la Ioannis Papæ †, vel ſi admittitur neceſ- 9
ſariò eſt concedendum, quod Pontifex poſ-
ſit ſibi eligere ſucceſſorem, qui ſit in Ec-

clesiæ ædificationem, si syncerè & non cauillosè Patrum testimonia sunt admittenda. Illa enim verba (*Qui sedem Apostolicam post eum & potestatem Pontificalem tradente sibi Petro tenere promeruit*) manifestè historialiter rem euincunt, quod cæteri Pontifices Petro in potestatis plenitudine pares tradere possunt successori sedem Apostolicam, & potestatem Pontificiam.

10 Id enim quod † aduersarij respondent potius est violenta euasio, quam satisfactio argumenti, dicit enim Barbosa *num.* 46. quod etsi Clemens immediatè successisset in sede Apostolica sancto Petro vt manifestè comprobat tamen Papatui renunciauit ne tam perniciosum exẽplum posteris reliquisset nominandi sibi in sede Apostolica successorem, & tandem post Cletum electus est Clemens, qui quartus à Petro nominatur à sancto Hieronymo, *lib.* 1. *de scriptor. in sancto Clemente.* Et Ireneo, *libro* 3. *aduersus hæreses cap.* 3. quibus fauet canon missæ in quo Linus & Cletus, vt Pontifices recitantur & post ipsos sanctum Clementem nominat. Sed hæc solutio quam etiam sequitur author ille anonymus, etsi supposito nomine dictus Palazeda *numero* 16.

11 prorsus nulla est. Primò quia si † Clemens renunciauit Papatui (quod an liceat Pontifici ? infra examino) ad vitandum malum exemplum, ista fuit vera renunciatio, vt volunt Suarez *vbi suprà*, & *libro* 3. *contra Regem Angliæ cap.* 13. *num.* 13, Azor. *p.* 3. *libr.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 5. Bonacina *de electio Pontif. quæst.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 2 Ergo verè erat Summus Pontifex à sancto Petro solum factus, qui tradidit ei Sedem Apostolicam. Nemo enim renunciat, quod non

12 habet, dicere autem quod † Clemens propriè non renunciauit certè diuinat, qui sic loquitur absque omni fundamento historiæ, aut grauis Authoris. Quare *ad fractam canit cordam*, cum non concinat, sed dissonet; quod enim ad vitandum perniciosum exemplum renunciauerit Clemens præterquam quod omnino falsum est, solum probat, quod non expediat absolutè, vel quod id fecerit Clemens ex humilitate (vtpotè cum haberet tot virtutum attributa, quæ de ipso dicit Petrus) indicans se tanto honori & oneri imparem.

Secundò, quia etsi Hieronymus, & Ireneus ponant in quarto loco sanctum Cle-

13 mentem, non est quia † non fuerit immediatus successor sancti Petri, fuit vtique, sed, quia cum Linus & Cletus tempore Petri Ecclesiam quoad exteriora ministeria gubernarint tanquam coadiutores, & coepiscopi sancti Petri ab ipso in hoc officium electi, positi & designati noluit S. Clemens ab eis hoc officium, & coadiutoriam auferre dum viuerent, sed eos in ea conseruauit, qui ministrabant exteriora, † ipse vero Clemens verbo, & oratione instabat, sicut Magister eius Petrus, quem in omnibus imitabatur, mortuis tamen Lino, & Cleto, Clemens ad exteriora etiam attendebat iungens contemplatiuæ vitæ actiuam, nolens continuare Corepiscopos Summi Pontificis, ne successu temporis summa authoritas in duo vel plura capita visibilis Ecclesiæ videretur partita & arriperetur ansa ad schisma. 14

Hanc considerationem quam non contemnendam puto mihi subministrauit Genebrardus, vir exquisitæ eruditionis in Chronologia *anno Christi* 70. qui loquens de Lino sic fatur † *Cathedram Apostolicam D. Petro absente & sese per vices in Asiam & alias regiones ad constituendas Ecclesias eius Corepiscopus & coadiutor administrauit.* Imò & ipse Hieronymus *in cap.* 52. *Isaiæ*, dicit Clemenrem immediatè sedisse post Petrum, & *loco citato de scriptoribus Ecclesiast. cap.* 15. dicit quod plerique Latinorum dicit secundum post Petrum putent esse Clementem id quod dicunt Aug. *epist.* 161. & Optatus Mileuita *lib.* 2. 15

Solum potest contra hoc obiici quod Martyrolog. Roma. *die* 23. *Septemb.* sic habetur † *Romæ S. Lini Papæ & Martyris, qui primus post Beatum Petrum Apostolicam Romanam Ecclesiam gubernauit*, & die 26. *Aprilis*, dicitur *de S. Cleto, quod fuit secundus post Petrum, & die* 23. *Nouemb. de S. Clemente, quod tertius, post Petrum tenuerit Summum Pontificatum*, quod etiã canitur *in Breuiario Toletano Muzarabi composito à S. Isidoro*, & tenent omnes ferè tam Græci quam Latini scriptores, vt ait Baronius *vbi suprà*. 16

Huic argumento quod est Achilleum Baronio duo mihi se offerunt dicenda, 1. cum ipso Baronio, qui conuictus epistolis Apostolicis ipsius Clementis, Ioannis III. & Leonis II. dicit vbi supra sic. *Satis igitur ex his narratis † stabilis, firmaque remanet Ecclesiæ Romanæ sententia de Petri successoribus, consensuque antiquorum Patrum tam Græcorum, quam Latinorum stabilita; Lino, & Cleto, etsi tempore sedis Petri, & absente munere Pontificio, vt coadiutores sint functi, acsi Clemens à viuente Petro fierit Episcopus Romanæ Ecclesiæ praelectus, & ordinatus eundem Clementem cessisse; iisdémque altero post alterum, vsque ad obitum Pontificatu Summo perfunctis, & vt tradit Epiphanius, Romanum Episcopatum tenentibus, demum tertio loco suffectum esse Clementem.* Hæc ex Baronio, qui secutus est glossam, *cap. non autem* 12. 7. *quæst.* 1. *verb. vt non succederet*, vbi ait † *Papa potest renunciare? vtique nam Marcellus renunciauit cap. nunc autem* 21. *dist.* 17 81

&

& Clemens Papa, sed post Linum, & Cletum iterum recepit cathedram. Hæc Glossa, Renuntiauit ergo Clemens Summo Pontificatui humilitate ductus, vt coadiutores Petri & Corepiscopi in regimine Ecclesiæ valde experti & expediti, eam gubernarent: quæ solutio nostro instituto sufficiens est, nam si renuntiauit Clemens electioni sui factæ à
19 Petro poterat non renuntians ex vi præfatæ electionis immediatè post Petrum n Cathedra sedere, si voluisset, nam Petri electio valida fuit, & hic est genuinus modus concordandi successionem summorum Pontificum quam Græci & Latini Patres assignant, & Martyrologium toti Ecclesiæ proponit, cum Epistolis decretalibus Clementis, Leonis, & Ioannis Summorum Pontificum; liquidoque constat quod sicut Petro relicta est potestatis plenitudo ad nominandum sibi successorem, eamdem habent eius successores in Cathedra Apostolica.

Ex quo manet reiecta altera voluntaria solutio quæ adhiberi solet huic irrefragabili
20 argumēto, quod † Petrus speciali reuelatione hoc fecit; gratis profecto dicitur hoc, & fine aliquo in Patribus fulcimento nam si reuelatione factum est, non renunciasset Clemens sed reuelationem ad finem vsque perduceret, nam si reuelatione Dei motus Petrum successorem sibi nominauit Clementem, Deus sic disposuit quia ita Ecclesiæ vniuersalis regimini conueniebat hic & nunc, quare disponeret etiam quod Clemēs non renuntiasset, sed in Cathedra immediatus Petro sederet, quare Petrus ex potestate ordinaria sibi & suis successoribus concessa à Christo successorem Clementem elegit, cui Clemens renuntiauit, vt referunt Epiphanius. *heresi* 27. & Ruffinus *in præfatio. lib. recognitio. viuente adhuc Petro* (ait Epiphanius) *ab eo manus impositionem accepit & Episcopatu recusato, remoratum esse ad*
21 *vtriusque (Lini & Cleti) obitum dicens † secedo ab eo, erigatur Ecclesia Dei.* Vnde manifestum est Clementem renuntiasse electioni de se factæ à D. Petro vt Linus, & Cletus regerent experimento, vt Ecclesia Dei maioribus incrementis erigeretur temporibus illis calamitosissimus, tot in Christi asseclas persecutionibus & hæc est vera & genuina argumenti solutio; quæ efficacissimè no-
22 stram confirmat sententiam, vnde † non admittenda est sententia quam videtur docere Vasquez, 3. *p. tom.* 3. *disp.* 241. *n.* 8. quod Linus ordinatus à Paulo & Clemens ordinatus à Petro, vt coadiutores tantum viuente Petro mortuos esse, & sic successisse immediatè S. Clementem ipsi Petro, quod dicit Sophronius Hierosolym. *in serm. de agone Petri & Pauli* & credit Turrianus *lib.* 2. *pro epist. Pontif. cap.* 10. *& lib.* 7. *Const. Clem. in cap.* 47. Hoc inquam nulla ratione est admittendum quia † Linus super- 23
uixit Petro, *annis vndecim mensibus tribus, & diebus duodecim.* & Cletus *annis* 13. *mense vno & diebus.* 11. tradit consensus Ecclesiæ & omnes fere Historiæ referunt, quare fine ingenti audacia hoc negari nequit.

Sed nihilominus Secundum ad abundantiam doctrinæ considerandam, & subiicio correctiori iudicio † solum Clemētem fuisse 24
immediatum successorem Petri, qui soli Clementi S. Apostolicam tradidit, Cletum vero & Linū solum ministrasse externa, & sic solum fuerunt coadiutores & Corepiscopi Romani, in qua dignitate perseuerarunt tempore suæ vitæ propter honorem S. Petri, qui illos in hac dignitate constituit, qua eos noluit priuare S. Clemens, qui cum esset caput visibile Ecclesiæ, Linus & Cletus hanc dignitatem habere nequibant, sed solum externam circa exteriora gubernationem, quam habuit primus post Petrum Linus secundus Cletus, & tertius quia solus Clemens, & iuxta hanc externam vrbis gubernationem, intelligendum Martyrologium, & interpretandus consensus Patrem vtriusque Ecclesiæ Latinæ & Græcæ, & ob eam appellantur Papæ & quod post Petrum gubernarunt Ecclesiam Romanam; vnde fit quod † S. Clemens & solus 25
gubernarit quoad externa paucis annis tamen habuit Summum Pontificatum triginta, acuta & non spernenda solutio quam aliqui sequuntur, quos tanto nomine refert Baronius *vbi supra* cum ea duo loca † contraria Hieronymi concordantur in 26
Primo loco, inquit, quod Clemens fuit quartus, & secundo quod immediatè successit Petro, Linus vero & Cletus in Catologo Episcoporum præponuntur Clementi, quòd Petrus sibi Corepiscopos siue coadiutores asciuisset, ait Genebrardus ad annum Christi 81. sed est minus solida quare prior est omnino amplectenda.

§. III.

Firmissimis iaciuntur fundamentis à ratione petitis pro eadem Sententiâ.

1. *An summus* Pontifex *possit sibi eligere successorem, de eo vtraque opinio.*
2. *Pontifex præcipiens toti Ecclesiæ, sequatur suam opinionem tenetur ei obedire.*
3. *An Pontifex habeat potestatem à Christo Domino concessam ad dispensandum, de eo vtraque opinio & n.* 4.
5. *Palazeda falsu imaginatio.*
6. *Papam sibi successorem posse eligere temerarium esse dicit Paulus Grillundus.*

7. *Potestas relicta est summo Pont. à Christo Domino praescribendi modum & formam secundum quam eligatur Summus Ecclesia Rector & Pastor.*
8. *Pontifex potest committere eligendi potestatem duobus antiquioribus Cardinalibus, imo & vni, similiter poterit sibi eligere successorem.*
9. *Eligere sibi successorem, contra omnem Ecclesiasticam regulam & instituta Patrum esse monstrat Archiepiscopus Moguntinus Papa Zacharia.*
10. *Eligere sibi successorem licèt iure Canonico humano sit prohibitum, id auferre potest Pontifex.*
11. *Non est contra ius diuinum Euangelij, nec contra ius naturale eligere sibi successorem.*
12. *Principes in suo regimine politico valde dependent à Papa.*
13. *Doctoris Palazeda responsio.*
14. *Vsque ad Zachariam Papam nullus sibi successorem nominauit.*
15. *Episcopus Romanus an possit sibi eligere successorem, & n.16.17.*
18. *Potestas electiua Papa est de iure diuino.*
19. *Modus & forma electionis pendet ab electoribus.*
20. *An possit Pont. sine Concilio sibi eligere successorem, & n.21.*

PRimum sit quia vtraque opinio tam
1 denegans † Summo Pontifici potestatem eligendi sibi successorem, quàm affirmans eam habere est probabilis, cum affirmatiuum sequantur plures & graues Theologi, quos in hac parte nullus audebit suggillare, aut censura aliqua inurere. Ergo Summus Pontifex potest quamlibet eligere, & vniuersiæ Ecclesiæ præcipere, quod suam opinionem affirmatiuam omnes amplectantur. Prima consequentia est euidens, quia quilibet potest sequi opinionem probabilem, ex qua formatur iudicium prudentiale de honestate obiecti & actionis. Secunda etiam est omnino certa vt late probaui *tom.* 1. *moral. tract.* 3. *resol.* 33. *n.* 199. pro qua adduxi plusquam viginti Auctores quos vidi & sunt alij innumeri, quos non vidi nec modo vacat locus viden-
2 di, ex quo manifestè fit quod si † Pontifex præcipiat, quod tota Ecclesia sequatur eius opinionem tota Ecclesia tenetur ei obedire, & si de facto eligat successorem valida erit electio, neque erit in Ecclesia potestas eam derogandi, quia iam Ecclesia iudicauit acceptando opinionem Summi Pontificis, quod ipse habeat potestatem eligendi sibi successorem.

Rem explico manifesto exemplo circa dispensationem in voto solemni castitatis, & irritationem matrimonij rati est duplex opinio vtraque probabilis vna affirmat † Pontificem habere potestatem à Christo 3
Domino concessam ad dispensandum, altera negat omnino eam habere, & tamen si Summus Pontifex sequens opinionem affirmatiuam dispenset, sicut aliquoties dispensauit, & dispensatus in voto solemni matrimonium contrahat, ipsúmque consūmet, dispensatio valida est, & non est in Ecclesia 4
potestas ad dirimendum tale matrimonium consūmatum, quia dispensatio dimanauit à potente dispensare iuxta opinionem probabilem, ergo cum electio successoris dimanet à potente sic eligere iuxta sententiam valde probabilem, electio valida & firma est, nec est potestas in Ecclesia ad eam infirmandam & irritandam, cum electio ista non sit dubia † vt falsò imaginatus est Pala- 5
zeda, sed certissima, cum procedat à iudicio practico certo, quod potest fieri sicut possessio est certa eius, quod quis iuxta probabilem opinionem iudicat esse suum, neque est bellum iniustum, quod vnus Princeps infert alteri sequendo opinionem probabilem. Hoc argumentum meum conuincit intellectum, quantum ad validitatem electionis, si opinio affirmatiua non censuratur, vt improbabilis, quod nullus audebit, & Paulus Grillandus qui *in Decisio. fidei Catholi. verb. Papa num.* 17. dicit temerarium esse asserere quod † Papa potest eligere si- 6
bi successorem, nimis audacter se gerit in censurandis opinionibus, vt notat Diana *vbi suprà Resol.* 4. qui ait nostram opinionem liberam esse ab omni censura, quare omnino est spernenda opinio Grillandi.

Secundum sit, quia † Summo Pontifici 7
relicta est potestas à Christo Domino præscribendi modum, & formam secundum quam eligitur Summus Ecclesiæ Pastor, & Rector; qui modus varius fuit in Ecclesia, tam quoad electores, qui hodie solum sunt Eminentissimi Cardinales, quam quoad modum electionis qui hodie post Gregorium X V. est per vota secreta, cum ante fuerit per acclamationem; vnde Pontifex de plenitudine potestatis potest hos electores, & modum eligendi auferre, & alium sibi prudenter melius visum introducere, imo † duobus antiquioribus ex Cardi- 8
nalibus eā cōmittere, imo & vni, ergo similiter poterit ipse eligere successorē, quia hic est modus humanus eligendi personam, cui Deus conferat summā dignitatem, si enim habet potestatē præscribēdi modum vt alij eligant cur non vt ipse eligat? nam quod potest quis per alios potest etiam per se, si subsit rationabilis causa, nam poterit condere legem quod Pontifex adhuc viuens ipse eligat successorem, cum hoc non includat

cludat repugnantiam neque apertam indecentiam. Hoc argumentum appellat Victoria *manifestum*, *& inuictum*.

Confirmatur quia licet Zacharias Papa. *epist. vlt. ad Bonifacium Moguntinum Archiepiscopum*, qui petebat facultatem nominandi sibi successorem, ei rescribat se nulla ra-
9 tione concedi pati, *quia † cõtra omnẽ Ecclesiasticam regulam, & instituta Patrum esse monstratur*, tamen Summi Pontifices successores, multis Episcopis ex rationabili causa hoc concesserunt, quia sunt supra ius Canonicum hoc prohibens, ergo licet nullus Summus Pontifex à S. Petro vsque adhuc nominauerit sibi successorem, cum hoc so-
10 lum † sit inhibitum, Iure Canonico humano, poterit nihilominus id auferre, sicut fecit primus qui Episcopo concessit, quod sibi nominet successorem, similiter vsque ad Martinum. V. non fuit dispensatum in voto solemni castitatis, & tamen nullus negauit, quod iuxta opinionem probabilem sit in Ecclesia potestas ad dispensandum in illo.

11 Confirmatur secundò † quia Summum Pontificem eligere sibi successorem non est contra ius diuinum Euangelij, cum de hoc nulla auctoritas Euangelica, vel insinuet non esse licitum neque est contra ius naturale, iuxta quod caput debet attendere rectum regimen membrorum, & Pastor salubria pascua ouium cum illud rectum regimen ex naturâ rei possit consistere, etiam si Pontifex eligat sibi ex rationabili motiuo (attentis omnibus circunstantiis) sibi successorem; etenim si esset Apostolica Petri constitutio, & lex statuens quod Puntifex eligat ante mortem successorem, qui sit pius, diligens Deum & proximum, sobrius, pudicus, prudens, vt dicit S. Clemens, & Paulus requirit in Episcopum. *epist. ad Thimotheum*, quis dubitat, quod quamuis ex lege ista vt humana sequeretur aliquod inconueniens, quod haberet alias plurimas conuenientias? vitarentur schismata, quæ ita conturbant Ecclesiam, & similes: hodie autem non esset expediens quod ista lex fe-
12 ratur, quia † Principes in suo regimine politico valde dependent à Papa cuius iuuamina expetunt, sicut hodie non esset expediens paci publicæ quod electio non fieret à Cardinalibus, vel quod Pontifex eligeretur ex omni Clero Ecclesiæ ex toto orbe, & tamen id posse Summum Pontificem nullus dubitare quit *vt Resol. sequenti* apertius dicam.

Cæterum ad hoc secundum fundamen quod inuictum vt dixi appellat Doctissimus
13 Victoria. Respondet † Doct. Palazeda *n.* 18. quod aliud est instituere formam aliis, vt eligant Summum Pontificem, quæ forma varia fuit in Ecclesia iuxta temporum, & circunstantiarum varietatem, in quibus & admissus, & receptus ab Ecclesia varius eligendi modus, ast quod Pontifex possit esse elector sui successoris, semper est inter fideles reiectum, relegatum, non admissum. Verum enim vero solutio ista prorsus est
inanis, primò quia † vsque ad Zachariam 14
Papam vt ipsemet fatetur. *cap. petisti citato.* nullus Episcopus nominauit successorem in Episcopatu, *quia* (inquit) *est contra Ecclesiasticam Regulam & instituta Patrum*, & tamen postea aliqui Episcopi ex Apostolico indulto sibi successorem nominarunt. 8. *quæst.* 1. *cap.* 8. *& sequentibus*, ergo idem poterit Episcopus Romanus. Se-
cundò, quia † hæc solutio solum probat 15
quod hodie non expediat, nec subsit motiuum rationabile in his politicis circunstantiis, non tamen quod absolutè non pos-
sit. Tertiò, quia est argumentum inutile, 16
nunquam est factum, ergo non potest fieri, cum sit à potentia ordinaria ad absolutam, ista enim plura potest, quam illa facit vt perspicuum est etiam Logicis. Quartò, nunquam factum est quod Concilium generale eligat Summum Pontificem, ergo Concilio generali non potest committi potestas electiua Summi Pontificis, falsa est omnino consequentia, imo ipsum Concilium po- 17
test disponere de electoribus, vt fecit Concilium Constantiense *sess.* 40. in electione Martini quinti, quare multo melius poterit Concilium facere, ergo & ipse Summus Pontifex qui habet auctoritatem Superiorem Concilio.

Tertium fundamentum sit, quia † Pote- 18
stas electiua Papæ est de iure diuino; & est in Ecclesia ad constituendum sibi caput visibile totius Monarchiæ Ecclesiasticæ; quamuis persona, aut personæ quibus inest talis potestas à solo Pontifice pendet eam applicare, vnde potestas electiua Papæ quæ & in Ecclesia ipsi Papæ subest tanquam Superiori, quia ad ipsum pertinet ordinare & prouidere vniuersali Ecclesiæ, & ita omnia quæ pro vtilitate, & necessitate Ecclesiæ constituta sunt ipse potest cognoscere, & ordinare, sicut Ecclesiæ viderit posse con-
uenire, quare cum † modus & forma ele- 19
ctionis maxime pendeat ex electoribus, qui ad talem electionem concurrere debent, poterit Pontifex potestatem istam eligendi applicare illi vel illis personis, quibus, vel cui sibi prudenter in ordine ad regimen Ecclesiæ conuenire iudicauerit, nam quod de iure diuino non sint determinati electores Papæ omnino certum est, vrgetur hæc ratio valde, quia Ecclesia vniuersalis congregata in legitimo Cõcilio vt *infra* §. 6. demõstrabo, potest determinare, quod hic Pontifex

qui

qui modo regit Ecclesiam eligat sibi succes-
20 sorem: ergo † ipse potest sine Concilio id facere, quia omnis potestas quæ residet in Concilio formaliter, est etiam formaliter
21 eminenter in summo Pontifice.

Confirmatur valde efficaciter, quia licet summus Pontifex possit errare in iis quæ non concernunt bonum vniuersale Ecclesiæ, quia homo est, & falli potest imo & fallere quia *omnis homo mendax*, tamen in definiendis rebus fidei, & in iis quæ totam Ecclesiam respiciunt maximè in assignando eius visibile caput, errare nequit, vel non sineretur à Deo vt erret propter specialem Spiritus sancti assistentiam, sibi in ordine ad rectum totius Ecclesiæ regimen promissam, vt tenet communis & certa sententia nequit enim errare in Sanctorum Canonizatione neque in Religionum confirmatione & similibus, sed de hoc iterum sermo, *resol. sequenti*.

§. IV.

Euertuntur fundamenta sententiæ oppositæ.

SVMMARIVM.

1. *Propter qua non expediat quod Pontifex eligat sibi successorem.*
2. *An Pont. possit immutare modum eligendi Imperatorem, & Regem Romanorum.*
3. *Nequit ex affectu carnis & sanguinis nominare & designare personam, cui summa dignitas conferatur à Christo.*
4. *Verba illa implicitè prolata à Christo Petro & successoribus,* pasce oues meas, *denotant potestatem eligendi sibi successorem.*
5. *An electio ista constet ex scriptura & electione diuina.*
6. *An Pontificis vtentis opinione probabili electio possit cassari.*
7. *Certa persona est eligenda vt adoretur vt summus Pont.*
8. *Vnde constet quod Pontifex possit sibi eligere successorem.*
9. *An Pontificis sequentis affirmatiuam opinionem electio sit dubia, an certissima.*
10. *Hanc electionem an possit irritare.*
11. *An Christus Dom. potuit instituere quod Papa eligeret successorem.*
12. *Quo fine successor eligitur.*
13. *Papatus non confertur ab hominibus sed à solo Deo.*
14. *Papa cum designet qui sibi succedat in summo Pontificatu, non simul ac designatur.*

FAcili negotio ex dictis corruent fundamina quibus nititur Palazeda ille innominatus, ad primum respondetur, solum probare, quod illis temporibus & circumstantiis, non expediret, † quod Pontifex eli- 1
geret sibi successorem, propter pacem Ecclesiæ, & ne Principes alterarentur, & mouerent schisma, quod valde debent attēdere Pontifices in designandis electoribus, quis Catholicus dubitat quod in Papa est potestas ad immutandam formam, quæ hodie fit ab Eminentissimis Cardinalibus in conclaui congregatis & facere quod Cardinales non sint electores sed clerus Romanus; & tamen hoc non expedit & ita nunquam faciet, similiter potest † immutare modum 2
eligendi Imperatorem & Regem Romanorum, ita vt non fiat per hos electores quos designauit sedes Apostolica, & tamen non expedit ne Principes politici alterentur, & inquietetur pax publica Ecclesiæ.

Ad secundum respondetur, negando antecedens ad probationem dico, quod potestas eligendi sibi successorem non est relicta summo Pontifici vt Domino, sed vt Vicario Christi quare † nequit ex affectu carnis 3
& sanguinis nominare & designare personam cui summa dignitas conferatur à Christo, sed motiuo honesto, & quod cedat in Ecclesiæ vtilitatem & ædificationem, sicut de alienatione rerum Ecclesiasticarum dicebam.

Ad tertium respondetur, quod constans est Christum reliquisse hanc potestatem summo Pontifici, quum non est constans eam non reliquisse ex aliquo loco scripturæ, implicitè † enim in illis verbis dictis à Chri- 4
sto Petro & successoribus eius, *pasce oues meas*, reliquit illis potestatem eligendi Pastorem eo modo, & forma, quæ possit esse in ædificationem, & rectum regimen ipsarum ouium, eo autem ipso, quod electio ista fiat modo hæreditario, & quasi in vi testamenti manifestè est inualida, quia facta in destructionem Ecclesiæ ad quod non est relicta potestas à Christo Petro & successoribus † quod constat ex scriptura & tradi- 5
tione diuina, quia facta est sine rationabili causa in ordine ad regimen Ecclesiæ, quod Christus instituit ex vi præsentis prouidentiæ.

Ad quartum respondetur, concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia † ista electio semel facta, vtente Pon- 6
tifex opinione probabili non potest cassari neque ad hoc est potestas in Ecclesia, vt supra in fundamento primo monstrauimus, quod secus est quum exortum est schisma, quando partiti sunt electores in electione, & vna pars eligit vnum, & altera alterum, tunc enim non constat de determinata persona, & sic cum ista sit dubia potest Ecclesia, & de facto fecit Concilium Constantiense obligare, vt electi renuntient iuri suo

dubio

7 dubio † vt eligatur certa persona, & adoretur vt summus Pontifex successor Petri, at dum Pontifex eligit sibi successorem sequens opinionem probabilem, quod possit hoc facere iam est determinata persona cui competit Ecclesiæ gubernatio, & claues totius regiminis ouilis Christi.

Ad quintum respondetur esse ridiculum
8 argumentum, quia † quod Pontifex possit sibi eligere successorem constat ex facto Petri & epist. decretalibus Clementis, Ioannis III. & Leonis II. quibus nituntur solidissimè auctores nostræ sententiæ, vnde implicitè constat ex Scriptura Ioannis XX. *pasce oues meas*, quod secus est in aliis sacramentis & aliis ipsorum formis.

Ad sextum respondetur esse, etiam paruissimi ponderis, quia quamuis sit positum in opinione, an Pontifex possit inuita eligere
9 successorem; tamen eo ipso † quod Pontifex sic eligat, sequendo opinionem affirmatiuam non est dubia electio sed certissima, & valida vt monstraui in primo fundamento, quare si Pontifex declaret se in electione isto modo eam amplecti, Ecclesia tenetur illam admittere, vt dixi & probaui in præfato fundamento, ex quo patet ad septimũ,
10 non tenetur † nedum potest talem electionem factam irritare aut irritam declarare sicut facit in schismate vt dixi *ad* 4.

Ad octauum respondetur, quod Diana dicit dictum illud Pij IV. non euertere probabilitatem nostræ sententiæ, quia publicatum non est nec iuridicè constat de illo decreto consistoriali. Respondetur secundò, quod Pius IV. bene respondit loquendo in his circunstantiis, ne Principes inquietentur, dixit etiam practicè falsam quia non expedit, vti dicemus, *resol. seq.*

Ad nonum respondetur primò, quod illo
11 etiam probaretur quod neque Christus Dominus potuit instituere quod Papa eligeret successorem, quod dici nequit. Respondetur secundò, quod dum Papa eligit successorem
12 non eligit formaliter Papam, sed † solum eligit & designat personam, cui post eius mortem aut renuntiationem Deus conferat summum Pontificatum. Vnde dum Papa eligit successorem quia Papa est, est elector personæ quæ futura est Papa, non quæ actu dum eligitur sit formaliter Papa, sed persona cui Papatus iungendus est.

Ad decimum respondetur, illud argumentum Panormitani nullius esse ponderis, quia vt est communis certáque senten-
13 tia, Papatus † non confertur ab hominibus sed à solo Deo qui illum confert personæ designatæ ab hominibus, vt ei eum Deus conferat, semel autem designata ab electore, ex vi præsẽtis prouidentiæ dabitur sicut datur, dum persona eligitur à Cardinalibus, quæ hîc simul ac designatur, detur, at dum † Papa 14
designaret, qui sibi succederet in sũmo Pontificatu non simul ac designatur conceditur (nisi simul renuntiet) quia non possunt esse duo summi Pontifices, sed expectat Deus, quod Pontifex elector è vita decedat.

§. V.

Quibus modis possit validè summus Pontifex sibi nominare successorem.

SVMMARIVM.

1. *Modi eligendi sibi successorem quot.*

EVersis ni fallor fundamentis oppositis, constitutum manet summum Pontificem habere plenitudinem potestatis eligendi sibi successorem; † hoc autem multis fieri 1
modis primò, simplici electione cum futura successione, electum admittendo in coadiutorem & Corepiscopum Romanum, qui exteriora regat in Episcopatu Romano, sitque veluti eius Vicarius in Diœcesi. Secundò, quod eligendo renuntiet, & renuntiando eligat, vel prius eligat & postea renuntiet. Tertiò, vt ante mortem conuocet Collegium Cardinalium illi ordinans, quod eligat eum quem ipse nominat sibi successorem Collegiumque ita faciat. Quartò, vt in Concilio generali eligat ipse successorem, cum consensu & approbatione electi, de his omnibus modis aliquid dicendum priori modo vtique potest vt hucusque probatum reliquimus an expediat, hodie dicemus, *resolat. sequenti.*

SECTIO I.

De renuntiatione.

1. *An summus Pontifex suam dignitatem possit renuntiare.*
2. *Calestini renuntiatio ex Genebrardo.*
3. *An licita & iuridicè valida fuerit talis renunciatio.*
4. *An mansit absolutus Calestinus eligere sibi successorem.*
5. *Licet sit Pont. de iure diuino, an possit ex motiuo rationabili renuntiare summam dignitatem.*
6. *Ad renunciationem consensus Ecclesia exigitur ab aliquibus.*

ET quidem † summum Pontificem 1
posse renuntiare suam dignitatem, & si vsque tempus Cælestini III. inauditum fuerit, quod Pontifex summus seipsum deponat, vt conclamarunt Cardinales nunquam visum est in Ecclesia, quod Pontifex summus se ipsum deponat, & sic Cælestinus III. non renuntiauit, cæterum Cælestinus V. anno

anno 1294. seipsum deposuit renunciando ex causis legitimis, (quas in renunciatione exprimit) summum Pontificatum. Dans plenam & liberam facultatem ex nunc Sacro coetui Cardinalium eligendi, & prouidendi dumtaxat canonicè vniuersali Ecclesiæ de Pastore, quam renuntiationem validam fuisse latè Bzonius, *ad præfatum an-*
2 *num.* & Genebrardus, *cum † rebus* (inquit) *agendis parum idoneus haberetur persuasus est vt Pontificatum resignaret, itaque coram omnibus in Consistorio mitram, annulum, & sandalia deponens Pontificatu se liberè abdicauit.* idem dicunt Blondus, *lib. 9. Decad. 2.* Mater Hist. & Iuan. Meyerus, & inter Sanctos relatus est à Clemente V. quare licitè etiam enuntiauit, at si nunquam fuerit in Ecclesia visa talis renunciatio, & Summi Pontificatus abdicatio & resignatio; nec dubitandum
3 est † licitam & iuridicè validam fuisse talem renuntiationem & separationem Pontificiæ dignitatis, quam Deus coniunxit in tali persona designata canonicè, à Collegio Cardinalium, vt definiuit Bonifacius VIII. *cap. 1. de renuntiat. in 6.* & non istud, sed Deus abdicatiooem & renuntiationē acceptauit.
4 Ex quo fit, quod Cælestinus V. † cum potuisset nominare sibi successorem, vt vidimus, potuit in ipsum statim renuntiare dignitatem, à qua eo ipso maneret absolutus, & ille in quem renuntiauit, solus maneret Summus Pontifex, ita quod desitio illius ex vi renuntiationis, esset existentia huius in dignitate, & vt dicunt Philosophi, generatio vnius esset corruptio alterius, & quidem non video, cur est potestas in Summo Pontifice, vt ex mutiuo ra-
5 tionabili possit † renuntiare dignitatem Summam, quamuis sit de iure diuino & dogma fidei quod hic Pontifex Cælestinus. V. fuerit Papa, & successor Petri; & non sit potestas ad eligendum sibi successorem, & quidem cum aliqui testibus Ioanne Andrea, *ad cap. 1. cit. de renuntiat.* Azorio *vbi supra, cap. 6. qu. 1.* dixerint non posse Summum Pontificem renuntiare contra quos definit Bonifacius VIII. contrarium, ex eodem motiuo, non tamen inefficaciter colligitur, quod possit sibi eligere successorem interueniente causa iusta, & rationabili in ista enim electione, sicut & in renuntiatione requiritur causa iusta, & ex Bonifacio VIII. tenet Aror. *quæst. 3.* aliqui exigunt
6 † ad renuntiationem consensus Ecclesiæ, cui se desponsauit Summus Pontifex; sed hic consensus non debet esse expressius, quia nullus est in Ecclesia Superior Papa, vt renuntiationem acceptet, sufficit, quod Pontifex ex causa iusta renuntiet, & quod electores, aut elector iuridicè eligat successorem.

SECTIO II.

Si eligat consentiente Cardinalium Collegio.

SVMMARIVM.

1. *Tertius modus eligendi sibi successorem duppliciter intelligitur.*
2. *Quanam electio dicatur nulla?*
3. *Quam electionem inualidam esse Palazeda asserat?*
4. *Cuinam electo poterit Ecclesia obedientiam negare.*
5. *Palazeda doctrina veneno plena dicitur & quæ ex illa sequerentur, & n. 6. 7. & 8.*
9. *An difficultas intercedat dum omnes conueniunt in electione.*
10. *An Pont. possit non renuntians sibi erigere in futura successione coadiutorem.*
11. *Valerius Episcopus S. August. & coadiutorem dum viueret & successorem post mortem elegit.*
12. *Augustin. an voluerit approbationem cleri interuenire.*
13. *Augustinus solus successorem Eradium designauit.*
14. *Antiquitùs Episcopus senectute vel infirmitate aut summis occupationibus adstrictus sibi successorem quem Clero proponebat, designabat.*
15. *An designatio à Pont. facta approbante Cardinalium Collegio, tenebit sicut S. Augustini temporibus.*

TERTIVS modus potest dupliciter intelligi, primò † si ad petitionem Pontificis Collegium Sacrum viuente Pontifice eligat successorem, secundò quod ipse Pontifex solus eligat, & Collegium electionem acceptet, & ratam habeat. In primo sensu dupliciter potest procedi, primò quod Cardinales electores ex metu cadente in constantem virum eligerent successorem, & in hoc sensu definitum est in Concilio Constantien. *sess. 39.* quod † *talis electio est nulla, nullius efficacia & momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante ratificari, vel approbari; non tamen licet Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renuntiet, & recedat, donec per generale Concilium de electione illa fuerit iudicatum.* Hactenus *ibi.* quare in hac intelligentia non procedit difficultas. 1 2

Sed alio modo potest procedere Pontifex non minis sed persuasionibus, & rationibus congruentibus absque fraude & dolo inducendo Cardinales, vt eligant illum, quem sibi vult succedere, & in hoc puncto sic intel-

lecto

3 lecto † Palazeda ille dicit esse talē electionem inualidam, quia in hoc modo eligendi Cardinales mouentur ex metu, & respectu reuerentiali erga Pontificem, cuius sunt creatura, aut alia magna beneficia receperunt; si enim Pontifex illis hæc beneficia accepta proponat, negociando vt eligant quem ipse vult, non dubium quod magis mouet hæc petitio facta à Papa maximè viuente, qui semper quærimonias formabit, publicabit & replicabit notam infidelitatis inurens, quam alia motiua, quæ communiter iudicantur sufficientia ad causandam violentiam, quæ irritat matrimonia & solemnes professiones.

Ex qua doctrina colligit, *n.* 115. primum
4 quod † Ecclesia poterit negare obedientiam huic Papæ sic electo, secundum quod poterit ipsum deponere à dignitate summa. Tertium quod poterit conuocari Concilium generale solicitatum absque eo quod Collegiū Cardinalium possit illud impedire, vt determinauit Conc. Const. *sess.* 39. & 40.

5 Sed hæc Palazedæ doctrina † plena est veneno abscondito, & quid mirum si nouitate redundat, vtinam non redundet in schisma & turbinem Ecclesiæ, & Principum alterationem cum ingenti damno totius Reip. Christianæ, doctrina enim & eius auctor eò videtur tēdere, vt frigus in Sedem Apostolicam animis Principum immittat, & bellum metat, quare in aquam (etsi quis cordatus in ignem) mittatur doctrina tam absurda & absona ab omni ratione etiam politico-catholica. Igitur Doctorem istum Palazedam sic impugno hoc argumento, quia si quod Pontifex renuncians summam dignitatem postquam vota Cardinalium electorum negotiauit, firmauit absque fraude tamen, sed rationibus conuenientiæ, & suasionibus præponendo eis beneficia impertita, ipsique Cardinales promiserint electuros eum, quem Pontifex renunciaturus desiderat, si inquam hæc votorum inductio & assecuratio inualidat electionem, cum id faciant de facto Cardina-
6 les capita factionum, & Principes Catholici per oratores suos Romæ assistentes (dum Cardinales in Conclaui sunt & ante ingressum ad illud) vota omni negotiatione licita, & persuasionibus & aliis motiuis politicis procurantes, si electio fiat, vt Rex Hispaniæ aut Rex Galliarum vult, posset in dubium verti & non obedire Pontifici electo, ipsum deponere, & conuocare Concilium, vt examinetur violentia, quod dicere obsonum est & indignum viro Catholico, qui pacem in Ecclesia in Principes cupit, & desiderat: huiusmodi enim persuasio, & votorum assecuratio in nihilo euertit libertatem requi-
7 sitam in electoribus, & quidem Imperatoris

electio ex hac parte posset etiam irritari, & inualidari, cum vota electorum assecurentur per suasionibus politicis, & aliis motiuis honestis; rursus quot Regularium electiones irritæ essent & inualidæ si doctrina Palazedæ subsisteret. Siquidem multo fortius 8
forsan mouent suasiones & persuasiones Generalis & Prouincialis, vt electores eligant, quem ipse vult; rarus enim est & fortis, qui resistere audeat, & tamen omnino est temerarium dicere, quod electiones factæ suadente & persuadēte Generali, aut Prouinciali, dummodo absint expressæ minæ & alia huiusmodi, qui antecedenter violentiam & inuoluntarium inducunt, quare in hoc puncto omnino Palazeda est reiiciendus.

Sed in secundo sensu, quando † ipse Pontifex eligit, & Collegium Cardinalium electionem admittit, & approbat, & omnes electores Cardinales in id conueniant, & approbent; aut Pontifex renunciat & sic nulla videtur difficultas, quia iam Ecclesia, quam repræsentat in hoc puncto Cardinalium Chorus & Collegium acceptat, vnde si sacrum Eminentissimorum Cardinalium Collegium electum adorat, in quem renunciauit Pontifex Summum Pontificatum tota Ecclesia tenebitur adorare. Aut † non renunciat Pontifex, sed eligit sibi 10
coadiutorem, cum futura successione in Pontificatum, vt valdè probabiliter aliqui existimant fecisse sanctum Petrum cum Lino & Cleto coadiutoribus suis. Et hanc electionem approbant Cardinales electores futuri, & hæc electio etiam tenet, quia nulli fit iniuria electoribus quibus de iure ordinario competebat electio post mortem Pontificis *cap. Episcopus* 3.8.*q.* 1. vbi ex Concil. Antiocheno, *cap.* 23. ibi *seruetur autem ius Ecclesiasticum id continens non aliter oportere fieri* (electio successoris) *nisi cum Synodo & Iudicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent eum, qui dignus extiterit promouere.* Idem traditur in Concilio Martini Papæ (quod dicitur Braccarense) *cap.* 8. & referunt Burchardus *lib.* 1. *cap.* 187. & 160 *p.* 5. *cap* 303.

Hoc etiam modo † Valerius Episcopus 11
S. Aug. & coadiutorem dum viueret & successorem post mortem elegit, vt ait Possidonius in vita Aug. *cap.* 8. & refertur *cap non autem* 12. 7. *q.* 1. ex Paulino *epist. ad Romanianum*, & ipse Augustinus Mileuitanum Episcopum, quem successorem seruus designarat sine populi approbatione admitti curauit, vt de facto fuit admissus, vt ipsemet refert *epist.* 110. quæ sunt acta excepta à Notariis in designando Eradio Præsbytero, qui August. succederet, ibi enim etsi † Aug voluerit approbationem Cleri interuenire, vt 12

E satisfa

ſatisfaceret decreto Concilij Niceni (quod
humiliter fatetur ignoraſſe tam ipſe, quam
Valerius, qui ipſum ſine hac Cleri approba-
13 tione deſignauit ſucceſſorem) tamen † Aug.
ſolus ſucceſſorem Eradium deſignauit, vt
ipſe fatetur dicens. *Ergo ne aliquis de me qua-*
ratur voluntatem meam quam credo Dei eſſe
in omnium veſtrûm notitiam profero Præsbyte-
rum Eradium mihi ſucceſſorem volo, à populo
acclamatum eſt, & infrà. *A Notarius Eccleſiæ*
ſicut cernitis excipiuntur quæ dicimus exci-
piuntur, quæ dicitis, & meus ſermo & veſtræ
acclamationes in terram non cadunt, & infrà.
Ego vt dicebam voluntatem meam & volunta-
tem veſtram quantum ad homines attinet con-
firmatam eſſe volo, & acclamatam eſt à populo
& infrà, *obſecro vos & obſtringo per Chriſtum*
vt huic iuueni huic Præsbytero Eradio, quem ho-
die in nomine Chriſti deſigno Epiſcopum ſucceſ-
ſorem mihi patiamini mere fundere onera occu-
pationum mearum à populo acclamatum eſt, &
infrà, *hoc vltimum rogo vt geſtis iſtis digne-*
mini ſubſcribere, qui poteſtis. Hinc ſibi reſpon-
ſione veſtra opus eſt teneam reſponſionem ve-
ſtram, de hac aſſenſione aliquod acclamante, à
populo acclamatum eſt, Fiat, Fiat dictum vicies
quinquies, dignum eſt, iuſtum eſt vicies octies,
olim dignus, olim meritus, dictum vicies quin-
quies iudicio tuo gratias agimus dictum trede-
cies exaudi Chriſte, Eradium conſerua dictum
tredecies, &c.
14 Ex quibus conſtat † antiquitùs Epiſco-
pum vel ſenectute aut infirmitate vel ſum-
mis occupationibus adſtrictum elegiſſe &
deſignaſſe ſibi ſucceſſorem, quem populo
& Clero proponebat & huius acclamatio &
gratificatio erat conſenſus in talem deſig-
nationem, à qua recedere nequibant mor-
tuo deſignante & eligente, *cap. plerique 7.*
quaſt. 1. & aliis citatis; ergo pari modo † ſi
ſummus Pontifex deſignet ſibi ſucceſſo-
rem, & ipſum proponat Collegio Eminen-
tiſſimorum Cardinalium iſtis acclamanti-
bus, gratificantibus, & approbantibus ſub-
15 ſcribentibus tali deſignatione † iſta procul-
dubio tenebit ſicut tenebat tempore Au-
guſtini deſignatio ſucceſſoris in Epiſcopa-
tu; & cur Pontifici ſummo denegandum
quod ipſe aliis Epiſcopis concedit? certe
quidem ſine fundamento negabitur, imo
ſic deſignaſſe Petrum in ſucceſſorem ſuum
ſanctum Clementem, quod fecit in conſpe-
ctu totius Eccleſiæ ipſum manu apprehen-
dens, ſentit Turris Cremata, *c. 51. cit. verſic.*
nec obuiat huic: ſed an id hodie expediat,
ſequenti dicam, *reſolut.*

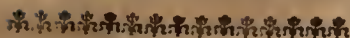
SECTIO III.

Si eligat conſentiente generali Concilio?

SVMMARIVM.

1. *An Pont. poſſit mutare modum eligendi per Cardinales qui modo eſt, & omni alio conuenientior.*
2. *Pontifex deſignans Concilio remittit, & examinet an nominatus ſit dignus, an teneantur Cardinales ſe conformare iſti deſignationi.*

NEgotium quod tractamus nullum gra-
uius in Eccleſiæ regimine contingere
valet, quare pro grauitate diſcutiendum ſe-
cundum ea quæ accidere valent, & quidem
punctum præſens procedit, † an ſi Pontifex 1
poſſit mutare modum eligendi per Cardi-
nales quomodo eſt & omni alio eſt conue-
nientior, & reducat electionem ad Conci-
lium Generale, aut Notionale totius Italiæ,
quod poſſe facere ex rationabili motiuo,
non eſt dubium & in tali caſu eodem modo
eſt dicendum, ac de Collegio Eminentiſſi-
morum Cardinalium diximus puncto ante-
riori, ſed vlterius procedit diſcurſus an
ſtantibus electoribus Cardinalibus, ſitque
Concilium generale legitimè Congrega-
tum Patreſque omnes conſentiant, & ac-
clament gratificantes deſignatum ſucceſſo-
rem, à ſummo Pontifice viuente fat ſit, vt
vniuerſi fideles teneantur ipſum accepta-
re, & mortuo Pontifice deſignante, adora-
re, vt verum Petri ſucceſſorem & Chriſti
Vicarium.
Et quidem † ſi ſummus Pontifex nego- 2
tium hoc Concilio remiſerit vt examinet
an nominatus ſit dignus, & iuſtus, & fu-
turus Eccleſiæ vtilis & Concilium ipſum
approbet, & gratificet acclametque cum
Concilium repræſentet vniuerſalem Eccle-
ſiam, tenentur Cardinales ſe conforma-
re, quare deſignatio valida, & iuridica
eſt, teneanturque fideles ipſum recipere,
& mortuo deſignante ipſum adorare,
vt ſummum Eccleſiæ Paſtorem, Re-
ctorem & Pontificem: hoc conſtat ex di-
ctis.

RESOLVTIO III.

Vtrum expediat Summum Pontificem eligere sibi successorem in Summum Pontificatum.

SVMMARIVM.

1. *Absolutè non expedit Summum Pontificem eligere sibi successorem in Summum Pontificatum, & n.17.*
2. *De esu Idolothytorum affertur exemplum duplex, & n.3. & 18.*
4. *Quædam licere quæ non expediunt, ait Apostolus.*
5. *Pontifex est supra ius humanum Canonicũ.*
6. *Pontifex potest sibi designare & instituere sibi successorem non tamen id expedit, remissiuè.*
7. *Quid sentiant vtriusque sententiæ Doctores, & remissiuè.*
8. *Pius IV. noluit sententiæ affirmatiuæ acquiescere.*
9. *Bonifacius se reum fatetur.*
10. *Nulla materia grauior in ordine ad regimen, Monarchicum Ecclesiæ, quam electio conueniens Capitis corporis mystici fidelium.*
11. *Legislator potest leges vel à se, vel à suis antecessoribus latas abrogare.*
12. *Quænam suis legibus intendit vitare Legislator.*
13. *Mortaliter peccat abrogando leges quibus Respublica conseruatur.*
14. *Quæ grauiora inconuenientia eueniant ab absoluta Pont. electione.*
15. *Mulieri sanctitate claræ an credendum.*
16. *Cuiusdam pœnæ asserentis, electionem Summi Pontificis esse immutandum.*
19. *Quas ob causas Pontifex tenetur abstinere ab electione in summum dignitatem.*
20. *Corinthiorum sapientes Idolothyta comedentes infirmos scandalizabant.*
21. *Syluerius Pont. Vigilium reprehendit.*
22. *Ex ista electione quod sequatur scandalum.*
23. *Etiam hæreticus patitur scandalum ex hac electionis forma, & quod hæreticum ex hoc sequeretur, & n.24.*
25. *Necnon Principes Catholici.*
26. *Summo Pastori quod officium competit.*
27. *Principes politico-Catholici ex suo officio à Papa quid exposcere teneantur.*
28. *Dictamen politicum Ecclesiæ regimini valde accommodatum.*
29. *Antiquitas nouitati semper anteponenda.*
30. *Vincentij Lyren. Regula certissima.*
31. *In hac electione triplex scandalum manifestè elucet.*
32. *Quid sit Politicum scandalum.*
33. *Paulus quid Timotheo iubeat custodire, & n.34.*
35. *Clemens immediatè electus à Petro electioni suæ cur renunciauit.*
36. *A quibus fiebat electio temporibus S. Petri.*
37. *Nicolaus II. electionem detulit ad Cardinales Episcopos.*
38. *Quandonam electio solis Cardinalibus concessa est.*
39. *Gregorius X. statuit vt electio celebraretur in Conclaui à quo egredi nullo modo possint Cardinales, nisi electo Summo Pontifice.*
40. *Quas circumstantias debent seruare Cardinales.*
41. *Ex traditione Pontificia an nullus ad Summæ dignitatis apicem euectus est per institutionem ab ipso Pontifice viuente factam, & n.42. 43. 44. & 45.*
46. *Quandonam Pontifex potest vti plenitudine potestatis.*
47. *An duo Cardinales in Conclaui remanentes ius eligendi habeant.*
48. *Si vnus sit solus Cardinalis in Conclaui an possit eligere Summum Pontificem.*
49. *Quasdam leges nolunt abrogare Pontifices ob grauia inconuenientia.*
50. *Iure diuino & naturali quando teneatur non vti tali potestate.*
51. *Turris Cremata sententia.*
52. *Pontifex Romanus potestatem non habet, vt faciat quod iure sanguinis & hæreditario succedatur in Cathedra Petri, vel in quolibet alio sacerdotio euangelico.*

ABSOLVTE' non † expedire ita mi- 1
hi certum est, vt contrarium existimem magna censura dignum, non enim quæcunque potest facere potestatis plenitudine Summus Pontifex, quia nullo adstringitur humano iure expedit facere, quia *omnia licent, sed non omnia expediunt, quia aliqua quæ absolutè licent, non semper expediunt, quia occasionem nonnunquam generant delinquendi vel offendendi fratres.* vt aiebat, sed alius locus quidem satis ad rem, de qua tracto quem premere non erit abire, vt ex illo intentum deducamus, Igitur Apostolus. 1. *ad Corint.* 10. † de esu 2
Idolothitorum, hoc est, de carnibus idolò sacrificatis, quæ vel vendebantur publice in macello, vel vnus alteri donabat de carnibus, quas sacrificabat, aut Sacerdos eas diuendebat, & hæc Idolothita dupliciter considerat Apostolus vel formaliter quatenus Idolo sacrificatis, quas quis comedebat in cultum Idoli, vel materialiter & hoc dupliciter, † primò quatenus sunt 3
sibi secundum quatenus eius estor Idolothitorum vestitur aliquibus circunstantiis, ex

quibus oritur scandalum proximi suspicio de Idololatria, in eo qui comedit. Igitur sensus genuinus sententiæ Apostoli, & qui ad nostram comprobandam valde conducit, est, & si quis Idolothitis innoxiè vescatur, quatenus caro sacrificata Idolo est eibus quidam, non tamen est innoxius à culpa si alij eius actione læduntur; neque enim quidquid per se licet continuo vtile est, cum multa liceant secundum se quæ non conducunt, imo hic & nunc perniciosa sunt.

4 Dicit ergo Apostolus † quædam licere, quæ non expediunt, neque ædificant, quia si per se attendantur separata à singularibus conditionibus, & circumstantiis non habent, ex quo reprehendantur, vt per se quidem licet quemcumque edere cibum, at Paulus si cum aliorum scandalo carnibus vesci nefas putat; vnde dicit, *si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in æternum*, quod igitur per se & absolutè licet, quia non ædificat, non conducit, nec expedit, licet enim secundum se, & absolutè, quod coniuges legitimo thoro iuncti vacent operi generationis, at id in propatulo & palam, non ædificat, quia non expedit, similiter quis dubitat quod cum † Pontifex sit supra ius humanum Canonicum, quod habeat potentiam ad derogandum leges de ieiunio quadragesimali, & annuæ confessionis vel illas in parte moderando, vel in totum reuocando, & tamen nunquam id licitè faciet, quia non expedit Ecclesiæ, quare non omnia, quæ, quis potest facere, expedit facere. Vnde egregiè Clem. Alex. *lib. 3 strom. post principium dixit, qui faciunt, quidquid licet facile dilabuntur, vt faciant, quod non licet.*

5

Igitur ex dictis manifestum est, quod licet summus Pontifex possit se solo vel illis mo-
6 dis quos supra, *resol. 1. §. 1.* enucleaui, † absolutè designare, & instituere sibi successorem, non tamen id expedit, quia talibus hodie vestitur circunstantiis institutio hæc, quod nullomodo expediat cum non ædificet, imo potius euerteret & destrueret pacem politico-Christianam, turbaret Ecclesiam Principes scandalizaret, & fideles. Igitur huc probandum est quod nullomodo expediet, nobis stantibus circumstantiis præsentis temporis, & Regiminis Politici totius orbis, in quo Reges etiam in Politica gubernatione tot habent dependentias à Sede Apostolica, talis electio potest esse licita.

7 Hanc sententiam † quam Doctores vtriusque sententiæ adducta, *resol. 1. §. 1. & 2.* defendunt, dubio procul manifestè probat historia illa Bonifacij II. quam retuli ex Baronio, *in 1. arg.* adducto pro sententia negatiua. Historia illa de Cælestino III. qui voluit renuntiare, vt eligeretur Cardin. de S. Paulo, quod noluerunt Eminentiss. Cardinales acceptare. Similiter suasio Cardinalis Cussani facta Paulo III. vt ipsum institueret successorem, reiecta & non executa à summo Pastore. Decretum etiam Consistoriale supra relatum, & habitum tempore Pij IV. Papæ, in quo decreuit Pontifex, id non licere & contrarium esse falsum practice vt dicebam; & vt murmur sparsit præterito tēpore Vrbani VIII. reuixit hæc controuersia, & tamen sua Sanctitas zelo sancto & politia egregia, qua vigebat noluit acquiescere sententiæ affirmatiuæ, sed eam perpetuo tradidit silentio; & quidem quis non videat quod hoc toties tentatum sit, quod si expediret aliquando esset factum, & quod mihi generat euidentem certitudinem est, quod decretum factum in Concilio subscriptum à Bonifacio II. & cæteris de Concilio, quod Vigilius substitueretur, & institueretur successor Bonifacij, hoc fuit abrogatum in alio Concilio, præsente etiam eodem Bonifacio, qui in faciendo priori decreto † fatetur se 9 fuisse reum Diuinæ Maiestatis, ob quod delictum fatetur Baronius punitum fuisse à Deo ipsum è vita tollendo. Syluerius etiam Papa idem acriter reprehendit dicens, *esse contra iura Canonica.* Quæ autem iura sint ista iam explico. 8

Quamuis enim summus Pontifex omnia iura Canonica habeat in scrinio pectoris sui, & in ea abroganda extendatur eius absoluta potestas, vti summus legislator. Cæterum † cum nulla sit grauior materia in ordi- 10 nead regimē Monarchicum Ecclesiæ, quam electio conueniens Capitis corporis mystici fideliū, qui eorum sit Pastor, Rector, Legislator, norma visibilis credendorum, & morum totius Christianitatis; in hac (inquam) grauissima materia opponere se omnibus summis Pontificibus antecessoribus, & consensui omnium fidelium, & praxi totius Ecclesiæ absque grauissimis motiuis, & rationibus vrgentissimis quæ toti Ecclesiæ sint notæ, non est absque ingenti temeritate, & audacia, quamuis enim certum sit apud omnes quod † Legislator potest leges vel à se vel 11 à suis antecessoribus latas abrogare, ita vt subditi illis non ligentur, nec contra operando peccent, & sic multò minus tenetur suis legibus obedire Princeps, cæterū quū leges antiquitate sua firmantur latæ, propter bonū commune, & cōducunt valde ad illius conseruationem, & pacem publicā tuendā, sine quibus semper excitarentur inconuenientia, quæ † euitare suis legibus intendit Legisla- 12 tor, ex vi officij sui iure naturæ (quo tenetur bonum & pacem publicam tueri, conseruare & defendere) est obligatus ad tales leges non abrogandas ad consuetudinem seruandam & modum regiminis quo bene conseruatur Respublica non alterare (nisi vt dixi

dixi ob rationem manifestam quæ ei sit co-
13 gnita; quod si contrarium faciat † dubio procul mortaliter peccabit contra iustitiam legalem quæ respicit conseruationem boni communis.

Quam Doctrinam egregiè enodant D. Thom. 12. *quæst.* 96. *art.* 5. vbi Eminentiss. meus, D. Caiet. Couarr. *cap. Alma, p.*1.§.1. *num.*5. & dum tractant de legum obligatione in legislatoribus, *in tract. de legibus*, Suarez, *lib.* 3. *cap.* 35. Salas, *disp.* 14. *sect.* 2. *à n.* 15. Bonaci. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 6. Malderus, *tract.* 5. *dub.* 4. Martinez, Montesinos, Lorca, Arauxo, *ad quæst.* 96. *art.* 5. Illustrissimus Archiepisc. Hispalensis Magist. Petrus De Tapia, *lib.* 4. *qui est de legibus art.* 4. Granados, 12. *controuers.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *disp.* 6. *sect.* 1. *num.* 6. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæst.* 9. Becanus, *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quæst.* 12. cum ergo hodie viuaciora, vrgentiora & pernitiosiora imminent inconuenientia grauissima ex eo
14 quod † Pontifex eligat absolutè successorem euertendo, & abrogando iura Canonica, hoc etiam in Episcopis particularibus acriter id prohibentia; ergo hodie non expedit talis eligendi modus & quod antiquus alteretur, immutetur, abrogetur, hæc enim abrogatio etiam pro vna vice non ædificat, Pontifex autem ad ædificandam Ecclesiam imo & superædificandam ex vi officij Pastoris tenetur.

Quæ doctrina adeo certa est, quod etiam
15 si mulier sanctitate conspicua dicat se de hoc habere reuelationem illi nullatenus sit credendum; sed iudicandum esse Dæmonis illusionem, vt latè probaui, *tom.* 1. *Moral. tract.* 5. *num.* 948. *iuncto*, *num.* 957. *&* 958: hæc autem reuelatio quod expediret quod viuens Pontifex eligeret sibi successorem; & modum electionis alteraret proculdubio ex proprio cerebro, aut ex diaboli instinctu dimanaret non ab spiritu diuino, vtpotè contra Ecclesiæ praxim & omnia iura Canonica; vnde quidam qui hoc tempore
16 somniauit modum electionis Pontificiæ esse immutandum, statim est interceptus, & carceri perpetuo mancipatus & alter qui forsan hoc titulo voluit introducere Principes supremos debere collaterales Prophetas sibi asciscere valde reprehensus & liber quem de hac materia scripsit & mihi est remissus multis censuris vstus est.

Deinde idipsum quod non expediat talis successoris institutio & electio aut designatio ostenditur, quia talis electio magnum in Ecclesia generaret scandalum, ergo etiam
17 † si Pontifex possit absolutè eam facere non tamen expedit vt fiat, hanc rationem tradit Paulus 1. *ad Corinth.* 8. *&* 9. cum enim vti supra dixi, qui scientia inter Corinthios Christianos pollebant, scientes quod idolum nihil est, sed vana Deitas, & sic quod licebat illis vesci Idolothitis secundum se, dicit illis Apostolus, *Videte ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis, si enim quis viderit eum qui habet scientiam in Idolio recumbentem; nonne conscientia eius cum sit infirma ædificabitur ad manducandum Idolothita, & peribit infirmus, in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est? sic autem peccantes in fratres & percutientes, conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis, quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in æternum in fratrem meum scandalizem*, hæc Paulus in quæ verba ita egregiè D. Thom. *ibi*, *lect.* 2. (quem ὠάξιφαλεσπκῶς sequitur D. Caiet.) sic loquitur, *superius ostendit Apostolus quod † in se licita est comestio Idolothitorum, hic monet abstinere ab ea propter scandalum infirmorum. Vbi primò monet ne offendant fratres sua comestione. Secundò quod potest offendere ibi si enim quis viderit. Tertiò ostendit malum quod inde potest accidere, ibi, & peribit infirmus. Quartò, si in exemplum præbet abstinentiam, ibi, quapropter si esca scandalizat. Dicit ergo videte quia quantum ad nos nihil prodest, vel obest esca ipsa, sed tamen videte ne forte hæc licentia vestra, qua scitis vobis licere comedere de Idolothitis offendiculum fiat infirmis comedendo Idolothitum coram ipsis in quo tria implicantur concurrentia ad scandalum. Primum maiorum scientia. Secundum comestio Idolothiti publica. Tertium occasio scandali accepti ibi nonne conscientia eius, dicit enim si quis viderit eum qui habet scientiam in præsentia Idoli nonne conscientia eius cum sit infirma ædificabitur per factum tuum ad manducandum Idolothita.* Hoc est addit Caiet. *prouocabitur & inducetur ad manducandum immolata simulacris exemplo tuo.* 18

Hoc verius Thomæ commentariũ Apostoli stillatum est à Patribus tã Græcis quam Latinis, qui in hoc cõueniũt quod ad vitandum fratrum scandalum, & multo magis totius Ecclesiæ, etiam est abstinendum ab his ad quæ agenda potestatem habemus, vnde in Græco exemplari pro licẽtia est verbum, quod ius, authoritatem & potestatem denotat, vnde fit quod † etsi summus Pontifex 19
potestatem habeat ad eligendum sibi successorem in summam dignitatem, tamen ne Ecclesiam, Principes Catholicos, fideles omnes infirmos scandalizet tenetur ab ea electionis forma in æternum abstinere; vnde egregiè Chrysost. explicans locũ hunc Pauli & exaggerans delictum, quod † committe- 20
bant Sapientes Corinthiorum, dum comedebant Idolothitum coram infirmis, qui scandalizabantur, sic fatur, *sensim ac paulatim deduxit crimen ad culmen iniquitatis, neque enim dixit scandalizantes, seu offensionem afferentes,*

afferentes, sed percutientes, seu verberantes, vt dictionis emphasi ostenderet crudelitatem, quid enim homine sanius, qui ægrotantem verberat? est enim quouis vulnere grauius scandalizare, seu offensionem afferre. Hactenus ibi, quam phrasim imitatus est Syluerius Pontifex,
21 *epist. 1. ad Vigilium Pseudo-Papam*, † qui nominatus est successor Bonifacij II. ipsum Vigilium reprehendens, *sed dum paruum vulnus in te neglectum est insanabile accreuit apostema: quod nisi ferro altius abscindatur fomentorum sentire non potest medicinam.*

Ex qua doctrina ni fallor indubitata inter Catholicos manet *enthymematis* consequentia probata, antecedens autem quod
22 † sequatur scandalum euidens est. Nam quis vulgi scandalum vitabit? quis non mirabitur videns hoc monstrum in Ecclesiastica Monarchia? quis non minoris penderet modestiam, zelum, obseruantiam legum ecclesiasticarum, venerationem erga Pontifices antecessores, quam semper prudens successor in cathedra sedens est obseruatus, cum modestia non compatiatur si sibi Pontifex arrogat electionem, quæ semper est posita in clero, vel collegio Cardinal. Zelus etiam minus habens inuenitur cum vtilitates publicas postponit propriis, vel amicorum conuenienriis, obseruantia legum pondere sanctuarij nihilo pendet, siquidem vilipenduntur & eis proprium dictamen antefertur.

Rursus ex hac forma electionis in Sum-
23 mum Pontificatum † scandalum patietur hæreticus, vt irrideat Pontificiæ dignitati; hoc enim sæculo multo magis quam in anterioribus, hæretici Lutherani & Caluinistæ ore blasphemo, & impudico ebibito veneno ab illo tortuoso serpente, illud effundunt in Summum Pontificem, ex duobus erroneis principiis vnum est, quod non censetur Vicarius Christi, nisi ille qui à Christo est immediatè electus, alterum quod ad eius electionem debet status sæcu-
24 laris concurrere. Ex quibus principiis quas conclusiones hæreticas non euomunt; quas euomerent si electio & institutio Vicariatus Christi ad vnius arbitrium reduceretur, quas non docerent gentes illas à sede Apostolica auulsas in Asia, & toto septentrione vbi ita inualuit hæresis; quare insultarent vtrique hanc formam electionis Papatus videntes, quæ ratio mouit Imperatorem Pogonotum, qui scribens *ad Domnum Papam* ab eo perens, vt finiret controuersiam, dicit: *ne nobis insultent Pagani, & hæretici.*

25 Quanto scandalo commoti Principes Catholici tumultus excitabũt, schismata introducent zelosi in ratione status, cui adhærebit Pontifex sic electus, cui subsidium impendebit; & totus catholicus cœtus turbabitur, pax publica obscurabitur, nihil sanum, nihil securum erit; sed omnia turbulenta, suspicione politica plena erunt, si talis introducatur forma eligendi superiorem Summum Ecclesiæ & Pastorem vniuersalem, cui ex vi officij † competit schis- 26
mata excludere, tumultus sedare, pacem in tota Ecclesia conseruare, Principes beneuolos habere; quibus etiam competit, res, quæ à Summo Pastore pendent, sunt necessariæ ad pacem in suis Regnis conseruare humiliter exposcere; vtrumque probo. Audi Hormisdam Papam, *contra Monachos Scythiæ schismaticos, eorũ vna pertinacia cura propositi rationi velle imperare non credere contemptores authoritatum veterum, nouarum cupidi quæstionum solum putantes scientia rectam viam quamlibet conceptam facilitate sententiam eiusque tumore elati, vt ad arbitrium suum vtriusque orbis putent eliminandũ iudicium, nec in numero fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ, si sua viderint cedere nolle sententia docti seditiones instruere inuidiam concitare, &c.* quas excludere & sedare Summi Pontificis est,

Sicut & † Principes Politico-Catholici ex 27
suo officio à Papa tenentur, idem exposcere. Audi Theophanem *oratione in S. Nicephorum, quæ extat apud Baronium anno* 842. *num.* 12. vbi loquens de Theodora viduã Theophili Imperatoris, quæ sola rexit aliquot annis Imperium; *ad nihil magis attendat, vt facilius & commodius imperium incolume seruetur, quam curare perturbationem in Ecclesia sedare, partem morbo laborantem reducere ad sanitatem, vt animi inter sese alienati reconciliarentur, vt sit omnium vna sententia vnusque sensus, vt sic imperij gubernatio facilis euadat*, quod † politicum di- 28
ctamen si in rebus ad Religionem & fidem attinentibus verissimum est multo magis est necessarium in rebus ad regimen Ecclesiæ concernentibus, qualis est electio Summi Pastoris, qui est Regula visibilis credendorum pacis inter Principes stabilimentum, Religionis Turris Dauidica, ex qua omnis armatura fortium aduersus hæreses pendet, in qua electione quælibet nouitas, quantum ad electores, qui debent esse, perniciosa est, & antiquitas semper proficua & veneranda. Hæc † illi semper anteponenda, 29
maximè in negotio tam graui & totam Ecclesiam immediate concernenti, quare *vetustas non cesset obruere nouitatem, & nouitas cesset insurgere in vetustatem.* Vnde Pastor *in epist. ad Hormisdam Papam* in graui negotio de semipelagianismi errore, dicit: *Putabunt enim ea rectè sentire, quos adhuc viderint in Ecclesia perdurare separetur ergo à sano corpore vulnus insanum* (in capite corporis mystici) *remoto quamorbi sanietis afflatu ca-*

tius,

tius, quæ sunt syncera perdurent & grex pu-
rior &c.

30 Quare † regula illa certissima quam no-
bis reliquit Vincentius Lyren. & totam
docuit Ecclesiam *lib. illo* (semper caracte-
ribus aureis recudendo, vt manibus tera-
tur fidelium) *contra hæresum vanitates Com-*
monito. 1. cap. 38. huic, de quo tractamus
negotio, necessario est applicanda, illud
enim non minus comprehendit quam ea
de quibus tractat S.D. qui sic fatur. *Si quan-*
do pars contra vniuersitatem, nouitas contra
vetustatem, vnius vel paucorum dissensio con-
tra omnium vel certe multo plurium catholico-
rum consensionem reuelauerit præferat (Eccle-
sia) *portionis corruptioni vniuersitatis integri-*
tatem, hincque eadem vniuersitate nouitatis
profanitati antiquitatis religionem, cumque
in hoc negotio tota antiquitas Doctorum
& Summorum Pontificum vetustas etiam
in contradictorio iudicio conclamarit &
vicerit, contra vnius vel paucorum dis-
sensionem, electionis antiquitas præferen-
da est nouitatis profanitati, & nō expediat,
nec licitum sit, quod Pontifex sibi eligat
Successorem in summum Pontificatum.

31 In hac enim † electione triplex scanda-
lum manifestè elucet, vulgare quia vulgus
videns hanc nouitatem miratur & minus
pendet minusque æstimat tantam dignita-
tem, modestiam, zelum & legum Ecclesia-
sticarum obseruantiam, quam semper Sum-
mi Pontifices tenuerunt, conseruarunt, de-
fenderūt. Theologicum ex quo tot occasio-
nes dimanarent offendiculaque ruendi in
tot peccata hæreticorum, in tot blasphe-
mias & spuria verba in Apostolicam sedē,
in tot schismara & auulsiones à suo Capite
32 visibili Catholicorum: Politicum † cum tot
alterationes, commotiones, tumultus, dis-
sensiones, rixæ excitarentur in politico re-
gimine, tam Ecclesiastico, quam ciuile, Ius
eligendi quod habent Eminentissimi Car-
dinales contra omne fas, & sine iusta causa
auferretur, contra ius Ecclesiæ quæ est in
pacifica possessione habendi caput visibile
pacificum, sanum, nulli expositum mor-
bo caducitatis, & sine scandalo electum,
sine turbine politico, inter Principes, &
ex qoo non dimanant diffidia, bella, opu-
gnationes, & inquietudines fidelium qui-
bus omnibus esset exposita electio Succes-
soris facta à Pontifice viuente.

Vnde non dubito quod veritas ista sit
33 vna earum, quas † custodiri iubet Paulus
Thimotheo in deposito moraliū assertio-
num, quas Ecclesia tenere debet: audiatur
Lyrenensis *vbi supra cap.* 27. explicans il-
lud Pauli. 1. *ad Thimo.* 6. *n.* 8. *O Thimothee de-*
positum custodi. Quid est (ait Vincentius) *ho-*
die Thimotheus, nisi vel generaliter vniuersa
Ecclesia, vel specialiter totum corpus Præpo-
sitorum qui integram diuini cultus scientiam,
vel habere ipsi debent vel alij infundere, quid
est depositum? id est quod tibi traditum est non
quod à te inuentum, quod accepisti non quod ex-
cogitasti, rem non ingenij sed Doctrinæ, non
vsurpationis priuatæ, sed publicæ traditio-
nis: & infra, O Thimothee, O sacerdos (*Summe*),
O tractator, O Doctor si te diuinum munus di-
gnum effecerit, intelligatur te exponente illu-
strius quod antea obscurius credebatur, per te
posteritas intellectum gratuletur quod antea
vetustas non intellectum venerabatur, ea-
dem tamen quæ didicisti doce, vt cum dicas no-
uè non dicas noua. Hactenus venerabilis Pa-
ter.

Etsi enim hæc dicta sint de deposito 34
veritatum speculatiuarum fidei, tamen
non minori emphasi & efficacia vigent in
præsenti negotio tanti ponderis, in quo
non quod excogitauit, sed quod accepit
debet tradere Pontifex, non id quod est
priuatæ vsurpationis, sed quod est publicæ
traditionis, expedit fieri, & si Summi Pa-
stores circa modum electionis ad vitandas
fraudes, nouè aliquid dicant, nouam ta-
men electionis formam auferendo in to-
tum electores, nunquam inuexerunt, quia
de hoc est publica Ecclesiæ traditio, cui
dedit initium vel ipse Clemens † electus 35
immediatè à B. Petro electioni suæ renun-
tians, vt postea tertius à Petro per electores
tunc designatos Petri successor constitue-
retur, & si enim valida esset Petri institu-
tio, tamen illi cessit & renuntiauit, vt tam
sanctæ consuetudinis quæ inuiolabilis sem-
per mansit in Ecclesia daret initium, alij
autem Pontifices variarunt modum, quem
obseruare tenerentur electores, & perso-
nas ad quas pertinere debebat electio, non
tamen electores abstulerunt, nam à tempo-
re S. Petri fiebat † electio à Præsbyteris & 36
Diaconis Romanæ Vrbis, à tempore S.
Syluestri adiunctus est Clerus omnis, & Po-
pulos Romanus in cuius præsentia fiebat
electio, postea ad sedandas seditiones, vi-
tanda schismata, & tumultus, Imperato-
res suam interponebant authoritatem huic
electioni quod ius tradidit Carolo Magno
Adrianus. I. *cap. Adrianus. el. 2. dist.* 63. &
postea Leo VIII. idē ius tradidit Ottoni, &
eius Successoribus; de hoc legendi sunt Ba-
ronius, *circa annum Christi* 774. *à n.* . o. Gret-
serus, *in Apolog. pro Baro. cap.* 1. & 2. Villa-
diego, *de orig. & potest. Card. quæst.* 5. *n.* 18.
Azor. *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2. *p.* 2. & 3.

Sed Nicolaus II. vir sanctissimus in Con- 37
cilio quodam Lateran. *an.* 1059. in quo fue-
runt Patres. 118. Præside ipso Nicolao con-
tra Berēgarium, & vt schisma auferretur ab
Ecclesia detulit (approbante Concilio quod

valde notandũ) ad Cardinales Episcopos taliter, quod à Clericis Cardinalibus reliquoque Clero & populo Romano approbanda esset. Genebrardus ibi, *ex cap in nomine Domini 23. distinct.* & Polydoro *lib 4 cap.* 10. & constat ex acclamationibus factis in electione Gregorij VII. tunc ab omnibus Clericis & populo acclamatum est. *Greg. Papam S. Petrus elegit. Roma* 10. *Kalend. Maij* 1073. sed post *anno* 1154. in quo vixit Ale-
38 xander III. † exclusa Cleri & populi approbatione, concessa est electio solis Cardioalibus, vt schismata maiori ex parte extinguerentur, suo enim tempore Pontífex hic doctissimus præualuit contra Philisteos quatuor Antipapas quos illi supposuit Fredericus Imperator. Habetur hæc alteratio in electoribus *cap. licet de elect. in 6.*

39 Rursus Greg. X. † *in Concil. Lugdu. ann.* 1274. statuit vt electio celebraretur in Conclaui à quo egredi nulla ratione possint Cardinales nisi electo Summo Pontifice. Clemens V. *in Concil. Vienn. ann.* 1310. Clemens VII. *in sua Constit. cum charissimus 26. octobr.* 1529. Paulus IV. *in alia, cum secundum, anno* 1554. *& alia in eligendis. 7. Idus octob.* 1562. Greg. X V. *in sua celebri constit. Æterni 17. Kalend. Decemb.* 1621. & Vrbanus VIII. *in alia ad Romanum. 5. Kalend. Febr.* 1525. (vt conticeant audacissimæ linguæ, quæ effuderunt vocem ipsum tractasse de eligendo sibi successore) hi omnes Summi Pontifices
40 plura sanctissimo zelo statuerunt † circa circunstantias quas obseruare debent Cardinales electores, nec tentarunt ab eis aliquo modo ius eligeodi Summum Pontificem, quod habent ex vi dignitatis Cardinalitiæ auferre, quod ita affixum habent, vt in casu, quod tempore congregati Concilij generalis legitimi vacaret Sedes Apostolica non ad Concilium, sed ad solos Cardinales priuatiuè pertineret electio, & sic obseruatum sit *in vltimo generali Concilio Lateran. ann.* 1512. quo staote collegium Cardinalium elegit Leonem X. nisi in casu schismatis, in quo Concilium etsi non auferat electionem, à Cardinalibus potest alios electores adiungere, vt fecit *Concilium Constant. anno* 1417. in electione Martini V. constat
41 ergo † ex traditione Pontificia ab ipsis summis Pontificibus comprobata nunquam in electionem ad apicem summæ dignitatis aliquem esse euectum per institutionem ab ipso Pontifice viuente factam, præterquam, in S. Clemente, quam & ipse renunciauit, non ergo introduci expedit, cum damno & scandalo totius Ecclesiæ.

42 Sed inquires, si est traditio Sedis Apostolicæ, quod summus, qui sedet nunquam nominet successorem, neque hoc vnquam expediat, at quid deseruit potestas & ius quod habet Pontifex, vt id possit facere, sicut diximus *Resol. anteriori* habere non frustra est potentia, quæ nunquam reducitur ad actum. Respondetur, bona obiectio, sed illius est multiplex solutio quælibet adæquata, &
omnes simul manifestè satisfaciunt. Prima, 43
quod hæc potestas ex se potest ad actum reduci, sed propter impedimenta ex fragilitate, malitia, aut astutia sine quibus moraliter nõ existunt Respub. prouenientia, quæ Summus Pastor ex vi officij tenetur aduertere non expedit, quod reducatur ad actum, vt suauiori pascua sustentetur grex Christi.

Secunda, datur hæc potestas in Summo 44
Pontifice, vt si occurrat casus particularis accerrimi schismatis, & non sit facilè conuocare Concilium generale & Cardinales electores nolint conuenire vllo modo, tunc Pontifex approbantibus Principibus, electiunem sicut olim reqnirebatur acceptatio populi Romani posset eligere successorem, pro hac vice in bonum Ecclesiæ, & eius vtilitatem priuans Cardinales iure eligendi, tunc enim vt Rector & Gubernator vniuersalis ex causa ita rationabili, & iusta potest id facere si persooa electa est omni exceptione maior cognita Priocipibus sæcularibus, quod si aliquis eorum ex maioribus dissentiat, non expediet talis electio, nec vllo modo facienda.

Tertia, si totum collegium, quod Deus 45
auertat peste intereat, tunc Pontifex non repugnantibus Principibus potest eligere successorem, ne ipse ioterea contagio deficiat & Ecclesia sine capite existat, etsi enim aliqui dixerint, quod tunc electio pertioet ad Canonicos Lateranenses quorum Ecclesia est propria Episcopi Romani. Ita S. Antoninus *3. p tit. 22. §. 2. n. 4.* & alij quos citat & sequitur Barbosa *lib. 1. de iur. Eccles. vniuers. cap. 1. n. 75.* alij quod Concilium generale, ita Hostiens. *cap. licet de elect. in 6.* alij ad Patriarchas, ita Lancellotus *in templo omnium Iudicum lib. 1. cap. 1. §. 2. n. 6.* Sed ego
existimo, quod † Summus Pontifex tunc 47
potest vti plenitudine potestatis à Christo sibi relictæ pro his casibus, qui contingere possunt. Nec Deus permittet, quod Pontifex tunc erret, sed illi assistet speciali assistentia, sicut assistit in confirmanda aliqua Religione sic enim, vt aiunt Ananias, *cap. final. de appellatio.* Syluester *verb excommunicatio, 9. n. 2.* Laborinus *tom. 1. tit. 4. cap. 6.*
num. 25. quod si † duo tantum Cardinales re- 48
maneant in conclaui habent ius eligendi, quia vnus potest eligere alium. Imò si vnus remanserit ad illum spectabit electio. Glossa *verb. omnes Clement. ne Romani de electio.* Laudensis *de Card. quæst.* 14. Pauinus *de officio & potestat. capituli sede vacante.* Ius enim eligendi est nomen vniuersitatis, quod in

vnó

vno conseruatur. *Leg. fient § in Decurionibus*, vbi Bart. *D. de cuius vntuer. nom.* Albanus *de Cardinalib. q* 23 *& quæst* 24. dicit, *quod tulit Cardinalis potest seipsum eligere*; tamen omnes præfati simul cum Panormitano, *cap. li-*
49 *cet de electione*, conueniunt † quod si vnus duntaxat superuiuat Cardinalis ex contagio, aut vnus solus sit in conclaui cæteris omnibus absentibus potest eligere Summum Pontificem; ergo multo magis poterit in simili casu Papa eligere sibi successorem, nec enim video quod ex electione vnius Cardinalis non possint ferè eadem inconuenientia inferri, quæ supra inferebamus si Papa eligat sibi successorem.

Quarta solutio, quia nullus Catholicus dubitat, quod Papa vtpotè summus Legislator potest derogare, quamcunque legem Ecclesiasticam, ita vt eius obligatio, & vis coactiua non subsistat; † & tamen multæ sunt quas nunquam derogant ob grauia inconuenientia, quæ sequentur, de iure tamen diuino sicut habet, quod sit Legislator, ita quod possit derogare, quamuis si ex derogatione futurum est scandalum in Ecclesia mortaliter peccet, si deroget; ita in casu Pontifex de iure diuino habet posse nominare sibi successorem in Papatu, tamen propter inconuenientia, sibi non conueniat neque Ecclesiæ paci nominare, sicut si vnus duntaxat, aut duo Cardinales superuiuerēt in conclaui, possint quidem eligere successorem Petri, habent enim ius & potestatem id faciendi non tamen id expediet, quod negotium grauissimum ex iudicio vnius, vel duorum pendeat. Itaque in Pōtifice est potestas iure diuino sibi concessa, vt possit eligere successorem, cæterum quum ex vsu huius potestatis timētur probabiliter secu-
50 tura scandala in Ecclesia, iure † naturali & diuino tenetur non vti tali potestate. *Væ homini illi per quem scandalum venit, expedit enim vt suspendantur mola asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.* Et alibi, *si oculus tuus scandalizat te erue eum & proijce abs te, &c.* sic si ex vsu huius potestatis futurum est scandalum in Ecclesia, vt de facto futurum erit, talem vsum vti perniciosum, ab se tenetur iure diuino & naturali abiicere, & non exercere.

51 Et hic est sensus genuinus, † doctissimi Cardinalis Turrisrematæ *cap.* 51. *lib.* 2. *de Ecclesia* in hanc difficultatem tractat & ex multis rationibus & textibus probat, conuenientissimum fuisse, quod Pontifex Summus Christi Vicarius & Petri successor non fieret per institutionem antecessoris, quam conuenientiam ex multiplici venatur capite, quia qui præstantior, qui doctior, qui in omni virtute eminentior eligendus est, *cap. licet* 8. *quæst.* 1. & multis aliis rationibus probat conuenientiam institutionis Summi Sacerdotij euangelici, quod non fiat per carnis successionem, hoc enim prohibitum est à Christo Domino ad differentiam Sacerdotij Aaron, quare † Ponti- 52
fex Romanus potestatem non habet, vt faciat quod iure sanguinis & hæreditario succedatur in Cathedra Petri, vel in quolibet alio Sacerdotio Euangelico *cap. electionem* 79. *dist.* vbi Anacletus id determinat, & Leo Papa, *cap. in nomine Domini* 23. *distinct.* postea vero, §. *cæterum* probat ex aliis rationibus, quod non conueniat Papam sibi eligere successorem, non tamen dicit, id esse ex iure diuino, sed ex inconuenientibus probat id non expedire. Legatur attentè & inuenietur eius mens ista.

§. *vnic.*

Quid sentiat Dominus Caietanus.

SVMMARIVM.

1. *An in Papa sit potestas ad eligendum sibi successorem.*
2. *Candidi & Pulazeda sententia.*
3. *Dum existunt electores, nunquam Papa eligit sibi successorem, & n* 4 *&* 5.
6. *Authoritas Papæ est superior authoritate Concilij generalis.*
7. *Christus Dominus statuit Petrum in successoribus perpetuum.*
8. *An in Summo Pontifice sit potestas eligendi sibi successorem ex Caiet.*
9. *Potestas quæ formaliter est in inferiori eminentialiter est in superiore.*
10. *An Summus Pontifex voluntariè & ad libitum sibi successorem eligere possit, ex D. Caietano.*
11. *Quid sanitas pacis induceat.*

NOn parum authoritatis, sed multum per omnem modum conferet nostris resolutionibus, enodare, quid sentiat Dominus Caietanus, qui verè in hac materia de Summo Pontifice & Conciliis magis scientia & eruditione eminentissimus fuit, quam purpura. Igitur clarissimè docuit nostram sententiam, quoad vtramque resolutionem; nam † quod in Papa sit pote- 1
stas ad eligendum sibi successorem his verbis dicit *tom.* 1 *tract.* 2 *de author. Papæ, & Concilij cap.* 13. *de authoritate autem applicatiua Papam & aliarum Ecclesiasticarum Potestatum ad hanc personam, vel illam, sciendum est quod potestas ista regulariter & principaliter est in Papa & non nisi in casu in concilio siue Ecclesia. Et in Papa quidem esse potestatem hanc quoad applicationem potestatum inferiorum patet ex gestis Apostolorum,* dum

dum ſingulos Epiſcopos per loca inſtituebant:
tum Eccleſia conſuetudine, qua quotidie hac
à Papa faciente ſuſcipit abſque conſcientia
ſcrupulo, tum ex ratione officij ſui, ad eun-
dem namque ſpectat plena poteſtas ſupremi
regiminis, & aſſumptio aliorum in partem
ſolicitudinis. Quoad applicationem vero Pa-
patus, ex geſtis B. Petri Apoſtoli cum inſtituit
Clementem Papam (*vt habetur.8.quæſt.1.cap.ſi*
Petrus & authoritate Ioan. III. qui ſedit anno
Domini. 600. *tempore Iuſtini Imperatoris, &c.*
quo nihil clarius, cum fundamentum præ-
cipuum noſtræ primæ Reſolutionis ponat,
quare iure optimo Suarez *vbi ſupra* illum
adducit pro noſtra & ſua ſententia.

a Cæterum † quia Reuerendiſſimus P.Ma-
giſter Candidus *vbi ſupra* & Doctor Pala-
zeda *n.* 76. Caietanum pro ſe adducunt ip-
ſum non recte callentes, videndum eſt in
quo fundentur: viderunt enim in D.Caiet.
tract. 3. (tomi primi) *qui eſt Apologia de*
*comparata authoritate Papæ & Concilij. p.*2.
cap. 22. vbi duo dicit (quaſi explicans id
quod dixerat in priori tractatu) *Primum*
nunquam dixi (ait) *quod Papa poteſt ſibi eli-*
gere ſucceſſorem nec quod Poteſtas applicatiuà
Papatus ad perſonam ſit in Papa formaliter,
ſed quod huiuſmodi poteſtas eſt in Papa regu-
lariter, & principaliter. Secundum quod hæc
poteſtas eſt in Papa eminenter. Summantur (*in-*
quit) *verba mea in hoc ſenſu; quod poteſtas ele-*
ctiua eſt in poteſtate Papæ virtualiter ſeu
eminenter, & hoc quoad modum eſſendi, &
quod eſt in poteſtate Papæ regulariter, ideſt
ordinario iure ad differentiam Eccleſiæ viduæ:
in qua eſt huiuſmodi poteſtas in caſu, & princi-
paliter ad differentiam eiuſdem Eccleſiæ, in
qua eſt ſecundario, pro quarto caſu poteſt non
ſolum eligere ſed facere electores, & ordinà-
riè de modo electionis. Sentit ergo Eminen-
tiſſimus vir, quod Papa non habet formali-
ter potentiam ad eligendum ſibi ſucceſſo-
rem, quod probat. §. *quoad ſecundum.*

Verum enim vero mens Caiet. profun-
dior eſt, quàm iſti ſunt eam aſſecuti, loqui-
tur enim ex vi præſentis Prouidentiæ Ec-
cleſiaſticique Regiminis in quo poteſtate
Papæ ſtatuti ſunt electores ad Papatum,
3 quare in ſenſu compoſito † quod ſint, &
exiſtant iſti electores nunquam Papa eliget
ſibi ſucceſſorem, quia poteſtas formalis eli-
gendi in iſtis eſt, non vtetur poteſtate emi-
nentiæ quam habet ad eligendum Sum-
mum Pontificem, hunc eſſe manifeſtum
ſenſum eius patet *ex hoc. §. ad ſecundum. ver-*
ſic. ſubiectum. aut. poteſtatis electiuæ formaliter
iuxta Peripateticam, & Apoſtolicam ſimul au-
thoritatem ex ipſius electionis actus exercita-
tione inueſtigandum eſt. Apparet autem abſque
omni ambiguitate, quod electio Papæ ad Roma-
nam Eccleſiam ſpectat computando intra Roma-
nam Eccleſiam Epiſcopos, & Cardinales, qui
veluti ſuffraganei Romani Archiepiſcopi intro-
ducti videntur, & propterea ceſſante omni hu-
mano ſtatuto, certiſque exiſtentibus Eccleſiæ
Romanæ membris, in eadem regulariter eſt po-
teſtas electiua Papæ, non minus, quam in cæte-
ris Eccleſiis poteſtas electiua ſuorum Epiſcopo- 4
rum, & infra, *ex ſtatuto autem humano Apo-*
ſtolica authoritate contractum per viam deter-
minationis poſitiuè eſt ſubiectum poteſtatis ele-
ctiuæ ad Cardinales Romanæ Eccleſiæ ſolos. Pa-
pa enim ex eminentia poteſtatis Curiæ, ac re-
giminis vniuerſalis poteſt de electiua poteſtate
decernere, ipſamque ſic dirigere & ordinare,
vt contrario modo faciendo irrita ſit, in ſuo
opere, & ſubiecto, & infra §. *quoad tertium,*
exiſtentibus ſic certis electoribus qui hodie 5
ſunt Cardinales, non ſuccedit humana Eccleſia
vniuerſalis, defunctis autem omnibus Cardina-
libus, Romana Eccleſia à qua Linus eſt electus
ante omnia iura nobis nota immediatè ſucce-
dit, quia tamen pars clauditur in toto, & in
Eccleſia vniuerſali clauditur Eccleſia Romana,
ſi Concilium generale cum pace Romanæ Eccle-
ſiæ eligeret in tali caſu Papam verus Papa eſ-
ſet, ille qui electus eſſet. Ex quo ego mani-
feſtè indueo. † Authoritas Papæ eſt Supe- 6
rior auctoritate Concilij generalis, ergo ſi
Papa in pace Romanæ Eccleſiæ & vniuer-
ſalis eligeret, verus Papa eſſet ille qui ele-
ctus eſſet. maior & conſequentia ſunt ipſius
Eminentiſſimi Cardinalis.

Qui ſubdit ibidem. *Chriſtus † Dominus ſta-* 7
tuit Petrum in ſucceſſoribus perpetuum, quo
ſtante cum ſucceſſio carnalis in nouo teſta-
mento conſilio caſtitatis maximè conuenienti,
perfectiſſimo ſtatui, qualis Papa eſt, diſſonet
voluntaria quoque quaſi adoptio, vel inſtitu-
tio ſucceſſoris ſuum Eccleſiæ diſpoſitioni aduer-
ſetur via electionis perpetuandus relinquitur
ſucceſſor Petri procul dubio ab Eccleſia ſua, &
in ſolutione ad 5. *quod non poteſtas ſed abuſus*
poteſtatis eſſet perniciosus. & infra. *Tertia gloſ-*
ſa (quæ erat quod in caſu neceſſitatis, quo
electores non poſſent congregari, & pro
occurrente periculo opus ſit Paſtore poteſt
Papa moriens inſtituere ſucceſſorem) *ſi*
acceptetur eminentia poteſtatis Papæ ſanet vt
patet.

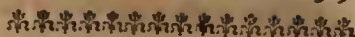
Ex quibus omnibus liquidò conſtat,
quod non aborruit D. Caiet. † in Summo 8
Pontifice poteſtatem eligendi ſibi ſucceſ-
ſorem, ad hoc enim in eo conſtituit emi-
nenter poteſtatem electiuam, nam poteſta-
tis electiuæ formalis eſt Collegium Cardi-
nalium, in quo repræſentatur Eccleſia
Romana, cui competit eligere ſuum Epiſ-
copum, qui ex iure diuino habet anne-
xum Summum Pontificatum, poteſtas
enim † quæ formaliter eſt in inferiori
eminentialiter eſt in Superiore, quæ ſi
deficiat

deficiat inferior & in casu vrgentis necessitatis potentia illa eminentialis Superioris potest ex ire in actum validum & eiusdem speciei cum actu à potestate formali sicut sol calefacit, & producit calorem eiusdem speciei cum calore producto ab igne, & tamen potentia calefactiua solis est solum eminentialis, non formalis, sicut ignis.

Verum est, quod Summus Pontifex nequit voluntariè, & ad libitum eligere suc-
10 cessorem, † quod dixit egregiè Dominus Caiet. illis verbis summa profunditate prolatis postquam dixit, *quod successio carnalis dissonat statui Summi Pontificis*, addit *voluntaria quoque quasi adoptio vel institutio successoris suaui Ecclesiæ dispositioni aduersatur*, quare sicut ad alienandas res Ecclesiæ debet esse vrgens necessitas, vel Ecclesiæ euidens vtilitas, ita vt Pontifex eligat sibi successorem, vnum vel aliud debet interuenire, & quod interuenit debet Principibus innotescere, & Cardinalibus; aliàs sequentur inconuenientia supra illata ad hanc enim voluntariam, & ad libitum electionem dixit Dominus Caiet. non esse in Pontifice potestatem in quo conueniunt omnes Theologi Catholici & sic pro nobis est eminentissimus Cardinalis.

Et hæc de his grauissimis dubiis, quæ hoc tempore valdè fuere controuersa, & de quibus consultus summariè respondi, & ad longum hîc digressus, si quid bene di-
11 xi. † *Sanitas pacis hoc facit* (vt verb. vtar Augustin. *libro secundo. contra Donatistas, cap. 4. vt cum diu ius aliqua obscura quaruntur, & propter inueniendi difficultatem diuersas pariant in fraterna disceptatione sententias, donec ad verum liquidum perueniatur, vinculum permanet vnitatis, ne in parte præcisa remaneat insanabile vulnus erroris*, si quid vero dissonum vel Sanctæ Sedi, vel Regimini Politico Principum Catholicorum. *Decet & expedit* (ait Possessor ad Hormisdam Papam) *ad capitis recurrere medicamentum quoties agitur de sanitate membrorum. Quis enim maiorem circa subiectos solicitudinem gerit, aut à quo magis stabilitas expectanda quam ab eius Sedis Præside, cuius primus à Christo Rector audiuit.*

Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

RESOLVTIO IV.

Vtrum Papa qui non vult residere Romæ possit ab Ecclesia deponi.

RESOLVTIONE prima docui, quod iure diuino est coniunctus Summus Pontificatus cum Episcopatu Romano, est enim de fide, quod Episcopus Romanus, est Summus Pontifex. Rursus *lib. 1. Res. 5.* ostendimus, quod iure diuino tenetur personaliter residere in sua Diœcesi, quare ille Episcopus aut Pastor, qui personaliter non residet contra ius diuinum peccat, & contra officium Pastoris.

§. I.

Rationes dubitandi à Gersone inducta.

SVMMARIVM.

1. *Pastor nec nomen Pastoris meretur, si non personaliter suo gregi attendat.*
2. *Præceptum de correctione fraterna cum sit diuinum ad omnes extenditur.*
3. *Principes tam Ecclesiæ quam orbis Papam Ecclesiam scandalizantem arguere possunt, ex Caiet.*
4. *Quotuplex correctio adhibenda.*
5. *Qui emendari nolens non vult audire Ecclesiam, & perseuerat pertinax in peccando cum scandalo, habendus Ethnicus.*
6. *An Pontifex possit deponi à Concilio.*
7. *Nunquid Papa possit Imperatori dare potestatem vt deponat ipsum.*
8. *Hæc potestas quibusdam hodie insit.*
9. *Corpus non est perfectum quod non potest à se membra putrida abycere.*
10. *Quandonam Pontifex seipsum deponere renuntiando teneatur.*
11. *D. Thomæ affertur sententia.*
12. *Ius naturale quandonam non obliget.*
13. *Quibus de causis potest deponi Pontifex.*
14. *An Papa teneatur se purgare cum laborat infamia publica, quâ Ecclesia scandalizatur.*

1. RAtio dubitandi est, quia vt egregie D. Caiet. 22. q. 185. *art. 5. §. in art. 5 v. in oppositum autem est.* † Pastor nec nomen 1
Pastoris meretur si non personaliter attendat suo gregi. Non enim quilibet ouium Dominus, sed ille tantum qui pascit oues suas,

suas, vocatur Pastor, alioquin Principes habentes multos ouium greges, quos per alios pascunt pastores ouium essent, quod est falsum: Episcopus autem est vere Pastor iuxta verbum Domini ad Petrum *pasce oues meas*. Ergo si successor Petri in officium Pastoris, personaliter non pascit oues Episcopatus sui, nec nomen meretur pastoris, ergo relicta est Ecclesiæ potestas & si ministerialis vt si correctus non emendatur possit deponi, vtpote non exercens suum officium, sed veluti mercenarius, cuius non sunt oues propriæ fugit & reliquit vt lupus veniat & eas dispergat, & mactet.

2 Secundò, quia † præceptum de correctione fraterna cum sit diuinum ad omnes extenditur, & cuicunque est correctio facienda, etiamsi sit Papa exemplo Pauli qui correxit Petrum, & ad Colosenses *vlt. n.* 12. dicit, dicite Archiepiscopo ministerium tuum imple, sic etiam docet articulariter D. Tho. 2.2. *quæst.* 33. *artic.* 4. quia est actus charitatis, qui pertinet ad vnumquemque respectu cuiuslibet personæ, ad quam charitatem debet habere, si in eo aliquid corrigibile inueniatur ex quo colligit Caiet. *ibidem §. in eadem solutione, quod*
3 *ad hoc tenentur † Principes tam Ecclesiæ quam orbis cum Papa scandalizat Ecclesiam & monitus non resipisceret. Probabile namque est, quod venerebitur Princeps palam arguentes. Quamuis subditorum salutem contemnat, & si ipse non sit bonus, saltem alios non scandalizabit. Multo enim magis ad hoc tenentur, qui possunt hoc ferre, quam ad eruendum eos, qui ducuntur ad mortem temporalem, debent enim opponere se murum ex aduerso pro domo Israel. Igitur respectu Summi Pontificis currit obligatio illi faciendi correctionem fraternam secreto, vel publicè, prout expedire iudicabitur.* Tunc sic, sed ordu qui ponitur in Euangelio.
4 *Matth.*18. vt † primo corrigatur secreto inter te & ipsum solum, secundo quod adhibeantur duo testes, tertio si hoc non proficerit ad emendatiunem & vitandum scandalum, dicendum est Ecclesiæ quod si Ecclesia non audierit, sit tibi sicut ethnicus, qui ordo est præceptus diuino iure nisi qui renuntiet iuri suo, quod an possit alibi disputo) cum ergo hoc præceptum pertineat ad vnumquemque, respectu cuiuscunque personæ etiam Papæ, ergo etiam respectu istius relicta est potestas Ecclesiæ, vt ipsum iudicet si non emendatur, & auferatur scandalum à fidelium cœtu, ipsum deponendo.

5 Tertiò, quia vt ait Christus † ille qui emendari nolens non vult audire Ecclesiam, sed perseuerat in sua pertinacia in peccando eum scandalo, & non audiens Ecclesiam non vult emendari, habendus velut Ethnicus: ergo si esset ethnicus aut gentilis potest ab Ecclesia deponi, ita si quia non vult emendari residens in suo Episcopatu Romano, sed est pertinax & contumax absens à sua Diœcesi absque iusta causa, potest etiam ab Ecclesia deponi.

Quartò, quia † Pontifex Summus potest 6
deponi à Concilio repræsentante Ecclesiam ob alia delicta, quam ob hæresim inter quæ valde graue & perniciosum est non residere in suo Episcopatu Romano absque rationabili motiuo, sed solum pro libito suæ voluntatis. ergo ob hoc potest deponi: antecedens probatur primò. Cum Pontifex est incertus, quia est in schismate eum aliis, qui prætendunt esse Summos Pontifices, vt constat factum in Concilio Constantiensi. Secundò, quia Concilium generale repræsentans Ecclesiam, est supra Pontificem, & potest illum deponere, si ita videbitur expedire, vt determinatur in Concilio Basiliensi, quod deposuit Eugenium Papam & elegit Ioannem, qui Balthasar prius est nominatus. Tertiò, quia vt ait Glossa, *in cap. si Papa verb. ex fide*. Quod si Papa cummittit crimen notorium (etiam si non sit hæresis) & scandalizatur Ecclesia per factum eius potest ille accusari de tali crimine, vt per Abbatem, *cap. significasti n.* 4. *de electio.* vbi dicit hanc glossam singularem. Barbatius *in Clementi. ne Romani n.* 86. *eodem.* asserens glossam communiter approbari. Sequitur Decius, *in dicto cap. significasti n.* 21. dicens quod *totus mundus illam sequitur*, & quod practicata fuit in Concilio Constantiensi. Quartò, quia Glossa *in cap. in Synodo.* 63. *dist. verb. sit Patricius. & verb. Apostolicam.*
ait † nunquid Papa possit Imperatori dare 7
potestatem, vt deponeret ipsum sic in hæresi, & de consensu Cardinalium, imo in omnibus se potest subiicere ei; quod in praxi reduxit Otto Imperator, qui facta prius correctione fraterna Ioanni, coram Cardinalibus in Consistorio pleno congregato Concilio Romæ ex totius Italiæ Episcopis ob turpem & scandalosam vitam deposuit Ioannem XII. & communi voto substitutus est Leo VIII. circa annum 963.

Quintò, principaliter, quia in fieri generationis relicta est Ecclesiæ potestas ad coniungendam dignitatem Summam Papatus
cum determinata persona, quæ † potestas re- 8
sidet hodie in Collegio Cardinalium, ergo in fieri corruptionis, etiam debet esse potestas in Ecclesia ad separandum Summum Pontificatum cum persona cui coniungitur notoriis & scandalosis peccatis & criminibus euertit & destrueret Ecclesiam malos mores introducendo, & suo malu exemplo scandalizando fideles, aliàs non videretur rectè prouisum recto bono regimini corpo-

ris

ris politici, & mystici Ecclesiæ; non enim
9 † perfectum est corpus quod non potest putrida à se membra abiicere, vel sanare, sed cum totius damno euidenter emergente oportet, sustinere, neque est perfectè dispositum regimen quod non potest commune bonum & necessarium conseruare, abiiciendo, manifestè commune bonum vsurpantes, diripientes, dilapidantes, &c.

Confirmatur quia summus Pontifex po-
10 test seipsum deponere renuntiando, † & aliquando ad id tenetur, vt quum captiuus detinetur, sine spe redemptionis, & in captiuitate nequit, prout conuenit gubernare Ecclesiam; ergo potiori iure in ista est relicta potestas ad deponendum, cum Pontifex scandalozè viueret, symoniacè omnia beneficia, & dignitates vendendo; vxores aliorum rapiendo, bella, & seditiones inter principes Catholicos seminando, & similia scelera committendo, vt homicidia iniusta, &c.

11 Sextò, quia vt Diuus Thom. † *opusc. de Regimine Principum, libro primo, cap. sexto,* & si expressè dicat & probet veritatem, quæ certa debet esse apud Catholicos, quod non liceat occidere tyrannum priuata authoritate, *quum enim sit verus Rex tyrannicè gubernat, quod esse verum ostendit multis & vrgentissimis rationibus, tamen quod si ad ius multitudinis alicuius pertineat sibi prouidere de Rege non iniustè ab eadem Rex institutus potest destrui vel refrenari eius potestas si potestate Regia tyrannicè abutatur. Nec putandum est talis multitudo infideliter agere tyrannum destituens etiam si se eidem perpetuo subiecerat, quia hoc ipse meruit in multitudinis Regimine se non fideliter gerens vt exigit Regis officium quod ei pactum à subditis non seruetur.* Hæc ibi, ex quibus tale formo argumentum, ex vi pacti quod vassalli fecerunt cum Rege, cui se perpetuo subiecerunt, iure naturæ tenentur illi obedientiam præstare, & tamen pro multitudinis salute & incolumitate, quum tyrannicè gubernat
12 † hoc ius naturale non obligat sed potest multitudo Regem deponere, quia hoc dictat naturalis ratio; ergo licet Ecclesia non tribuat potestatem summo Pontifici sed hanc habeat immediatè à Deo & iure diuino illam possideat, tamen in Ecclesia manet potestas saltem in Concilio generali legitimè congregato, interpretandi ius diuinum, quod in hoc casu quo Papa notoriè scandalizat, Ecclesiam possit ab eo separari summus Pontificatus & alteri coniungi.

Septimò, quia potestas data à Christo summo Pontifici est in ædificationem Ecclesiæ non in destructionem, & hoc constat ex iure diuino, ergo † si illa vtatur in 13
destructionem luxuria, simonia, blasphemiis, iniustitia, promotione indignorum, & similibus, quibus Ecclesiam scandalizando destruit in moribus, potest ab ipsa Ecclesia legitimè in Concilio congregata deponi, non minore iure, ac potestate ac quando deponit vel hæreticum, vel eum quem esse certo Pontificem, toti Ecclesiæ non constat vt deposuit tres Papas Concilium Constantiense.

Octauò, quia † Papa tenetur se purgare 14
cum laborat infamia publica, qua scandalizatur Ecclesia, sic fecerunt Damasus accusatus de adulterio, vt testatur Hieronymus, *de viris illustribus in Damaso*, Sixtus, Leo & Symmachus 2. *quæstio septimò, capite, si quis,* cum enim teneatur, *pascere oues suas*, & scandalum, ipsas depascat; tenetur se purgare ab scandalo; qui autem tenetur se purgare si non faciat iudicandus est, *capite si quis secundo, quæst. septima,* vbi id fecit Gregorius Magnus non ex humilitate, sed ex debito, vt existimat Gerson, ius enim naturale, & diuinum ad id obligat, quare si bene non se expurget deponi potest ab Ecclesia.

§. II.

Indubitata sententia stabilitur & propugnatur.

SVMMARIVM.

1. *Quæstionis nodus ab Eminentiss. Cardin. Caietano & Turrecremata expenditur.*
2. *An possit summus Pontifex deponi & à summa dignitate priuari.*
3. *Hac sententia ab omnibus est admissa.*
4. *Summus Pontifex Romanus est summus & altissimus iudex visibilis in terris.*
5. *Prima sedes à nemine iudicatur.*
6. *Romanus Pontifex de omnium Ecclesiarum præsulibus iudicasse legitur, ex Adriano.*
7. *Inter Bonifacium Papam & Bonifacium Martyrem discrimen.*
8. *Nemo primum Sedem iudicabit iustitiam temperare desiderantem, ex Innocentio.*
9. *Hoc verbum*, Nemo, *non solum recipitur pro singulis personis diuisim, sed etiam pro singulis coniunctim.*
10. *Sedes Apostolica de tota iudicat Ecclesia, ipsa vero ad nullius commeat iudicium; ex Gelasio Papa.*
11. *Deus voluit B. Petri successores cælo tantum deleri innocentiam, ex Symmacho* PP.
12. *Innocentij III. sententia.*
13. *An in Ecclesia est potestas electiua Papæ, secluso Papa.*
14. *Dispositiones in Petro quot sint requisita.*

15. *Quænam sint illæ dispositiones requisi-*
ta, & 16.
17. *Quæ reddant Papam deponibilem?*

1 QVæstionem valdè perplexam disqui-
rimus, in qua prout oportet discutien-
da, & determinanda duo Eminentissimi
Cardinales enixè auxilio speciali Spiritus
sancti insudarunt, vt videre est in Caiet.
*tom. 1. opusc. tract. 1. de authorit. Papæ &
Concilij, à cap. 24. vsque ad* 28. inclusiuè
& in Turricremata, *lib. 2. de Ecclesia, à
cap.* 93.*vsque ad* 106.vbi catholicè vt Theo-
logus, vt Canonista, vt Politico-Christia-
nus rem eruditissimè tractat, & resoluit, &
ab his duobus Ecclesiæ vberibus cæteri,
qui post ipsa scripsere lac veræ doctrinæ su-
xere contra quosdam Doctores, qui anti-
quitus contra veritatem insurrexere moti
Concilio Constantiensi, & Basiliensi,igitur
ego existimo verum docuisse duos præfa-
tos Eminentissimos Cardinales à quorum
sententia nullus sine temeritate discedere
2 potest.Certissimum enim † debet esse,quod
propter nullum etsi enormissimum crimē,
& quod maximè scandalizet Ecclesiam
(dummodo non sit hæresis externa ritè &
rectè seruato Iuris ordine probata) potest
Summus Pontifex deponi & à summa di-
gnitate priuari iuridicè ab aliquo etiam Ge-
nerali Concilio legitimè congregato nisi à
solo Deo, si tamen Summus Pastor ritè &
rectè sit electus prout iura disponunt.Qua-
re etsi cum scandalo Ecclesiæ non residear
personaliter in sua diœcesi nulla potestas
est relicta à Christo, quæ ipsum valeat de-
ponere, & iurisdictione, quam habet in
totum corpus mysticum Ecclesiæ, & quod-
libet membrum,priuare.

Hæc indubitata resolutio duobus dum-
taxat mediis est hîc probanda. Primum sit,
3 quia hoc est indubitatum apud Summos
Pontifices, Patres Ecclesiæ, & Theolo-
gos, atque Canonistas rectè sentientes
apud quos omnes hæc habetur proposi-
tio, vel axioma, vt dignitas in regimine
Monarchico (quod instituit Christus Do-
minus in Ecclesia, quæ regitur ab vno ca-
pite, quæ est visibilis Regula, tum creden-
dorum tum ipsius regiminis, etsi enim po-
tuerit Christus instituere quod Pontifex
deponetur à Concilio Generali, vel ab ele-
ctoribus non solum ob hæresim externam,
sed etiam ob aliud crimen scandalosum
Ecclesiæ, tamen id non instituit ex vi præ-
sentis prouidentiæ; quæ nota est nobis ex
sequenti axiomate ab initio nascentis Ec-
clesiæ, quod †. *Summus Pontifex Romanus*
4 *est summus & altissimus Iudex visibilis in
terris, quod omnes potest redarguere & iudi-
care, ipse vero à nullo quantumuis altissimo
Principe, vel etiam Concilio iudicari valet,
quia soli Deo (excepta hæresi externa) Iudici
subiectus est.*

Ita constat ex facto Marcellini, qui pro-
pter externam idololatriam se præsenta-
uit Concilio, vt de eo ferret sententiam,
& Concilium dixit, † *Prima Sedes à nemi-* 5
*ne iudicatur, tu te ipsum iudica, c. nunc autem
21. distinct.* vnde Anacletus Papa, *cap. ele-
ctionem 79. distinct. dicit, electionem Summo-
rum Pontificum sibi Dominus reseruauit, licet
electionem eorum bonis Sacerdotibus & spiri-
tualibus populis concessisset.* Vbi glossa, &
ita fallit Regula, *ad quem spectat institutio
& destitutio*; quare idem Anacletus subdit:
*Doctor & Pastor Ecclesiæ si à fide exorbita-
uerit erit à fidelibus corrigendus, sed pro re-
probis moribus magis est tolerandus, quam
distringendus.* Idem sentiunt Fabianus, *epist.
vnica ad omnes Episcopos*, Eusebius etiam
Papa relatus, *cap. oues 2. q. 7.*

Vnde Adrianus Papa *in allocutio. 3. ha-
bita in Concilio Romano & fuit lecta in 8. Sy-
nodo* sic ait, † *Romanum Pontificem de om-* 6
*nium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legi-
mus, de eo vero quemquam iudicasse non le-
gimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus
post mortem anathema dictum sit, sciendum
tamen est, quod super hæresi fuerat accusatus
propter quam solam licitum est minoribus ma-
iorum suorum motibus resistendi, vel prauos
sensus eorum liberè resistendi.* Hæc Adrianus
quibus totum,quod dicimus cōprehendit.

Sed accedant alij Summi Ecclesiæ Præ-
sules Bonifacius Papa & Martyr. *cap. si Papa
dist. 40. cap. Romani Pontificis culpas redargue-
re præsumit nullus, quia cunctos ipse iudicatu-
rus à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur
à fide deuius, & quamuis Pighius, lib. 4. Eccle-
siast. Hierarch. cap. 8. in fine*, & correctores
Decreti non dicant esse † hoc cap. ex Boni- 7
facio Papa, sed ex Bonifacio Martyre & Ar-
chiepiscopo Moguntino, & Sedis Apostoli-
cæ Legato, vt fatetur, Deusdedit Presbyter
Cardinalis, *Tulo Apost. in Eudoxia Victoris
Papæ III lib. 1. de rebus Ecclesiast. c. 231.* vnde
hoc testimonium etsi non sit Pontificium
est magnæ authoritatis, & ponderis & vt
tale receptum ab hominibus rectè sentien-
tibus, est enim stillata doctrina in S. Sede
Apostolica calore veritatis fidei.

Vnde Innocentius siue Concilium Ro-
manum sub Syluestro, *capite vigesimo*, &
citatur, *capite nemo, 13. 9. quæstione tertia,*
ait † *nemo iudicabit primam Sedem Iusti-* 8
tiam temperare desiderantem (vel vt vul-
gata Concilij editio habet. *Quoniam om-
nes à prima sede Iustitiam temperare desi-
derant.*) *Nec enim ab Augusto neque ab*

omni

omni Clero, neque à Regibus, neque à populo iudex iudicabitur. Vnde glossa ibi, *verb. ab omni Clero*, ait, *quod Concilium non potest Papam iudicare, cap. significasti de electio*, quare
9 † ly *nemo*, non solum recipitur pro singulis personis diuisim, sed etiam pro singulis coniunctim, siue collectiuè & sic nomina distributiua, quæ opponuntur nominibus collectiuis non sumuntur distributiuè, sed collectiuè vt constat ex multis locis Scripturæ, *ad Hebræos tertio, numero quinto, in omni domo sua*, idest in tota domo Synagoga, & *3. Reg. octauo, numero tertio, benedixit omni Ecclesia.*

Et Gelasius Papa, *eadem causa, & quæst. cap. ipsi sunt* 16. scribens *ad Faustum legatum*
10 *vel ad Michaelem. epist.* 7. dicit † *ipsam* (Sedem Apostolicam) *de tota Ecclesia iudicare ipsum vero ad nullius commeare iudicium, & in epist. ad Episcopos per Dardaniam constitutos*, ait. *Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quod Sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi, nec cuiquam de eius liceat iudicare iudicio*, & infrà. *Sed neque illa præterimus, quod Apostolica Sedes sine vlla Synodo præcedente, & soluendi, quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit habuit facultatem & hoc nimirum pro suo Principatu quem B. Petrus Apostolus Domini voce, & tenuit semper & tenebit.* Hæc Gelasius quibus euidenter conuincitur auctoritas Sedis Apostolicæ supra Synodum, & Concilium istud ergo nequit nisi ob hæresim externam probatam deponere.

Id ipsum confirmatur ex Symmacho Papa, *cap. aliorum 9. q. 3.* dicente, *aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed Sedis istius præsulem suo sine quæstione reseruauit arbitrio*, & quod loquatur de causis peccatorum patet, ex eo quod subdit
11 dicens. † *Voluit B. Petri successores cælo tantum debere innocentiam*, & excludens obiectionem subdit. *Nolite æstimare eas animas, inquisitionis non habere formidinem, quas suos præ cæteris suo reseruauit examini.* Ex quo hanc difinitionem elicuit Bonifacius VIII. *in extrauag. vnam Sanctam. Si deuiat suprema potestas à solo Deo iudicatur.*

Et ex his omnibus fundamentum rationis dedit Innocentius III. *In sermone conse-*
12 *crationis Papæ*, dicens. † *In tantum mihi fides est necessaria, vt cum de cæteris peccatis Deum iudicem habeam propter solum peccatum quod in fide committitur possem ab Ecclesia iudicari.* Hoc est secundum medium quo probanda est veritas, quod imbibitum est in præ adductis testimoniis summorum Pontificum, (nam testimonia Patrum omitto breuitati attendens) & his verbis elegantissime elicuit Eminentissimus D. Caietanus & formauit sic.

Secluso Papa † in Ecclesia est potestas ele- 13
ctiua Papæ cui applicatiua Papatus ad Petrum, quomodocumque vocetur habet pro obiecto, coniunctionem personæ, & Papatus, in fieri & in dissolui, vt patet de actu electionis quo Petrus fit Papa, & de actu depositionis, quo Petrus Papa hæreticus incorrigibilis deponitur. Constat etiam quod ad hoc quod Petrus fiat Papa efficaciter ita quod sit Papa, & consequenter ad hoc quod potestas illa Ecclesiæ exerceat actum constructiuum coniunctionis efficaciter inter Petrum, & Papatum aliquæ † dispo- 14
sitiones requiruntur in Petro de necessitate simpliciter, aliqua ad bene esse requisitæ, de necessitate simpliciter sunt duæ, simpliciter esse voluntarium, & esse Christianum, nunquam enim aliquis quantumcumque electus est Papa nisi consentiat & similiter non est Papa nisi sit membrum Christi. Secunda dispositio exigitur de iure diuino, & quia ordo gratiæ præsupponit ordinem naturæ, prima dispositio exigitur de iure naturæ.

Requisita autem † dispositiones ad bene esse 15
sunt boni mores, scientia Ecclesiastica, charitas; experientia Regiminis & huiusmodi, sine istis enim Petrus si est electus, & acceptat, est Papa quamuis ineptus & malus, constat etiam quod facilius est destruere quam construere; duabus simul necessario requisitis conditionibus ad constructionem quacumque enim deficiat solui potest coniunctio ista. Namque si Petrus non vult, amplius esse Papa potest renuntiatione dissolui coniunctio ista, & dissoluitur dum acceptatur renuntiatio: vt patet de Cælestino, & rursus si Petrus Papa labitur in hæresim incorrigibiliter potest deponi inuitus. Ex quo desiit, quantum est ex se esse membrum Christi sicut in primo casu desinit esse voluntarius. Hæc omnia certa sunt ex quibus necessariò requiritur, vt deficientibus in Petro conditionibus, quæ om-
nino sunt necessariæ simpliciter, sed ad bene esse 16
non propterea fit depositus, vt possit dissolui coniunctio ista, vt possit attingi Petrus à potestate depositiua. Nam depositiones illæ quæ non requiruntur in subiecto ad hoc quod vniatur efficaciter formæ, sed tam cum eis, quam cum suis contrariis, vniri potest forma, & constituere compositum, non sunt tales, vt earum contraria pertineant, ad constitutionem compositi. Quod est dicere, quod si Petrus sceleratissimus, criminosissimus, scandalozus & incorrigibilis, Christianus tamen & consentiens, fit & est Papa si eligatur, oportet quod huiusmodi crimina superuenientia Petro iam Papa aut perseuerantia, & si reddant ipsum malum Papam, & non solum malum hominem vt prius, non tamen reddunt illum deponibilem. Ex hoc enim quod

quod ad bene esse Papæ requiritur bonitas, & non adesse Papa constans est, quod malitia ad male esse Papa, & non ad non esse Papa, spectat, ac per hoc sicut non spectat bonitas ad esse quod est effectus electionis, ita malitia non spectat ad non esse quod est effectus depositionis.

Ex his patet ratio, & potest formari sic. Sola contraria conditionibus necessario requi-
17 *sitis adesse Papa* † *addunt Papam deponibilem, sed inter crimina, infidelitas contrariatur conditionibus necessario requisitis ad esse Papa. Ergo sola infidelitas inter crimina reddit Papam depoaibilem. Prima propositio patet ex hoc quod depositio est non esse Papa, & unum quod in suo esse perseuerat, si contrarium non superuenit. Nunquam enim homo desinit esse. Si non superueniret aliquod contrarium illi esse, & simile est in aliis. Secunda propositio probata est quia cætera vitia contrariantur conditionibus requisitis, ad bene esse Papa. Hanc rationem vellem in statera poni & non friuolas & apparentes per accidentia vagantes.* Hactenus Cardinalis qui recte dicit, quod *ponatur in statera*, non enim inuenietur, *minus habens*, sed

Diuinum quiddam remque admirabilem inesse, comprehendit enim energiam omnium aliarum, quas hucusque DD. excogitarunt, quare eas in medium afferre superfluum est, & fastidio legentes afficiet, cum dici solet Prouerbio. *Vnus*, Caiet. *multorum instar est.*

§. III.

Rationes in oppositum adducta euanescunt.

SVMMARIVM.

1. *An ille qui est supremus Pastor non recognoscens superiorem in terris à Pastoricia dignitate ob non residentiam personalem scandalosam deponi iuridicè possit.*

ALiquibus Doctoribus antiquis arrisit sententia, quod Papa scandalosus à Concilio quod Ecclesiam repræsentat, & aiunt, est Papa superior deponi causa cognita, potest, & horum DD. partus sunt argumenta non inermia quæ adduximus, §. 1. quibus satisfacere sicut necessarium ita non erat operosum.

Ad primum respondetur, quod † ille, qui
1 est supremus Pastor non recognoscens Superiorem in terris à Pastoricia dignitate ob non residentiam personalem scandalosam, deponi iuridice nequit; quia nullus est qui iuridicè valeat agnoscere an habeat sufficientem causam, ad non residendum personaliter, *cap. satis est 96. dist.* vbi Nicolaus Papa ait, *quod cum summus Pontifex Deus appelletur in terris*, vtpotè eius visibilis Vicarius cuius Tribunali non ponit in numero, cum Tribunal Dei in Terra, *manifestum est non posse ab hominibus iudicari*; quamuis pessimè suum officium Pastoris exerceat, sed soli Dei iudicio reseruatur, *cap. Sacerdotibus, c. continua* 11. *q.* 1.

§. IV.

Satisfit argumento explicato præcepto de correctione fraterna Matthæi. 18. quid intelligatur ibi nomine Ecclesia.

SVMMARIVM.

1. *Præceptum correctionis fraternæ omnes obligat vtriusque sexus fideles.*
2. *An Pontifex nulli in terris inferior possit charitatiuè corripi.*
3. *Per* dic Ecclesiæ, *quid obseruandum.*
4. *Idem est* dic Ecclesiæ, *ac* dic Prælatis.
5. *Turrisremata sententia.*
6. *De correctione fraterna quid senserit Clemens Papa.*
7. *Quid nomine Ecclesia non intelligatur, & num. 8.*
9. *Multorum Theologorum sententia.*
10. *Oues quæ Pastori commissa eum nec reprehendere debent, nec vllatenus accusare possunt, ex Eusebio, & n. 11. 12.*
13. *Prælati quamuis sint corripiendi à subditis, non tamen est iis pœna infligenda, sed ad superiorem recurrendo, ex D. Thoma.*
14. *Summa superioritas Vicarij Christi & Pastoris non dependet ab ouibus.*
15. *Ordo Euangelij obseruandus in correctione fraterna, nequit obseruari in Pontifice.*
16. *Stabilis manet Pontificis authoritas, quandiu in Petra qui Christus est fundatur.*
17. *An cum Pontifex est incertus, vt in Schismate, Concilium generale totam Ecclesiam representans possit illum deponere.*
18. *Quid Concilium Basileense senserit.*
19. *Affertur sententia minimè admittenda.*
20. *Papa non potest summæ potestatis & superioritatis apicem iure diuino ab omni alia etiam Imperiali exemptum alteri subiicere, vt contra ipsum procedat.*
21. *Imperatores tyrannicè, & de facto summos Pontifices ritè & Canonicè electos deposuerunt.*

HOc est contrariorum Achileum argumentum, quod egregiè arietauit Card. Turris

Turrisceremata, *vbi su. c. 92. per totum* in quo
vtēs *gladio Delphico* simul & semel & Achil-
lem viribus detruncauit & victor victimas
1 veritati obtulit. Igitur † fatemur quod præ-
ceptum correctionis fraternæ omnes obli-
gat vtriusque sextus fideles, respectu etiam
cuiuscunque siue Prælatus etiam summus
siue subditus, ordo etiam ibidem assignatus
à Christo Domino cadit similiter sub præ-
cepto, vt est communis, & Patrum indubi-
tata intelligentia, quum corrigendus est ca-
pax quod in illo obseruetur ille ordo. Ponti-
2 fex autem † summus cum nullum in terris
superiorem agnoscat, neque Ecclesiam visi-
bilem, quam repræsentat generale Conci-
lium, neque Cardinalium Collegium, vt ex
dictis satis liquet; manifestum est, quod
respectu Summi Pontificis non potest ob-
seruari ordo charitatiuæ correctionis, quem
Christus posuit quantum ad tertium, *dic
Ecclesiæ*, sed solum quantum ad duo prio-
ra, *corripe inter te, & ipsum solum, & adhibe
duos testes*, etsi peccatum fuerit publicum
coram multis.

3 Ratio autem cur ly † *dic Ecclesiæ* obser-
uari nequeat respectu summi Pastoris est,
quia vel nomine Ecclesiæ in hoc locu in-
telligit Christus Ecclesiam vniuersalem to-
to orbe latè diffusam, aut prout est conci-
liaretur coaduuata in vniuersali Concilio,
aut intelligitur Prælatus, & Superior eius,
qui fraternaliter corrigitur sub nulla harum
acceptiune comprehenditur Summus Pon-
tifex: ergo respectu illius impossibile est ob-
seruari ordo præceptus in correctiune fra-
terna; & quidem ordine retrogrado gradiēs;
cum certissima sit Patrum & Expositorum
Scripturæ interpretatio, quod nomine Ec-
clesiæ intelligatur Superior & Prælatus, qui
4 Iudex est corrigendi; idem est † dicere *dic
Ecclesiæ*, ac *dic Prælatis*, qui Ecclesiæ præ-
sunt, vt interpretantur Hieronymus, Chry-
sostom. & Tho Hugo Cardinalis, Lyra, Al-
bertus Magnus, & cæteri expositores, ad
cap. 18. Matth. num. 19. & quod magni
ponderis est; ita *in cap. nouit de Iudiciis*, de-
terminat Cælestinus III. rescribens *Præ-
latis per Franciam constitutis*, vbi nomine
Ecclesiæ non vniuersale Concilium, etsi
ageretur de causa grauissima inter Reges
Anglorum & Francorum, sed Ecclesiæ Præ-
latum intelligit. Quare non vacat magna
temeritate, qui hanc interpretationem nun
admittit, iuxta quam, quæ litteralissima est
cum nullus sit in terra Prælatus Superior
Papæ, illi iste denuntiari nequit, vt tan-
quam Iudex contra ipsum procedat.

5 Vnde bene † Turrisceremata dixit, valdè
ridiculum est, & satis abominabile, quod
aduersarij contemptis tantorum Sanctorum
Patrum & Doctorum testimoniis, & asser-
tionibus præsumant scripturam ad propriā
voluntatem exponere. similes illis de qui-
bus Clemens Papa, *cap. perlatum 37. dist.*
loquitur dicens; *Perlatum nobis est, quod
quidam in partibus vestris commorantes, sa-
nis doctrinis aduersantur, & prout videtur
non secundum traditionem Patrum, sed secun-
dum suum sensum docere videntur* Hæc ille,
† qui antea dixerat, & idem confirmaue- 6
rat ex practica & consuetudine obseruatis
à Sanctis Patribus, & ab vniuersitate fide-
lium ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio, ab
ipsa Ecclesia circa obseruationem præcepti
siue ordinis de correctione fraterna sem-
per fuit, & est denunciare Prælato, & non
vniuersali Ecclesiæ, siue dispersæ siue con-
gregatæ, fratris delinquentis peccatum.

Sed quod hîc † nomine Ecclesiæ non in- 7
telligatur Ecclesia per orbem dispersa, cer-
tius est quam quod probatione indigeat,
nullus enim nisi demens ita intelliget, cum
huc sit impossibile; Ecclesiæ enim dispersæ
fratris delictum denunciari non est possi-
bile, & Christus supremus, & prudens Le-
gislator impossibilia non iubet, vt est de fi-
de, & ferè propter eandem rationem non
intelligitur hîc † nomine Ecclesiæ Conciliū 8
generale etiam legitimè congregatum, etsi
enim hoc Ecclesiam vniuersalem repræsen-
tet, cæterum inpræsentiarum hoc non in-
tellexit Christus, qui in hoc ordine corre-
ctionis, quæ instituit, & præcipit si frater
non emendetur medio primo, & secundo,
cum remittit ad Ecclesiam cum autē quo-
tidie contingat, quod frater sit denunciādus
Ecclesiæ nomine Ecclesiæ, hîc intelligi ne-
quit Concilium generale, quod tam raro cō-
uocatur; & aliquando rarissimè cum aliquā-
do transierint centū anni & multoties quin-
quaginta, vt videre est in tomis Concilio-
rum; quis enim considerās suauitatem legis
Christi non execratur tanquam onus insu-
portabile, quod fideles tenerentur, vt adim-
plerent præceptum de correctione frater-
na, venire ad generale Concilium, & illud
expectare, vt dicerent Ecclesiæ, quod frater
nolebat se emendare; hoc quidem ridicu-
lum est, & omnino alienum à prudentia, nō
dico Christi, sed cuiusvis puri hominis Le-
gislatoris, & quidem cum omnes Theologi 9
Hispani, & cæteri alij paucis Gallis demptis
in hoc conspirent, quod Papa est supra Cō-
cilium, & isto superior, nomine Ecclesiæ ad
quam, vt ad Iudicem remittatur Pontifex
nequit intelligi Concilium generale.

Hinc est quod Sanctus Eusebius Papa
scribens *ad Episcopos Alexand. epistol. 2.* di-
xit: *Oues † quæ Pastori suo commissæ sunt* 10
*eum, nec reprehendere (nisi à recta fide exor-
bitauerit) debent, nec vllatenus accusare
possunt, quia facta Pastorum oris gladio*

ferienda non sunt quamquam recte reprehendenda videantur. Quare sententia nostra definita videtur in Synodo Romana. 219. *Episcoporum*, Præsidente Symmacho Papa
11 temporibus Theodorici circa *ann.* 498. vbi sic habetur. *Non est necesse super his noua condere, sed vetera recitare atque confirmare, est enim à multis ex nostris antecessoribus Synodaliter decretum, atque firmatum vt oues quæ Pastori suo commissæ fuerunt eum nec reprehendere, nisi à recta fide exorbitare præsumat & in Synodo.* 8. *Constant. circa annum* . . . . *Porro* (ait Concilium) *si Synodus vniuersalis fuerit congregata & facta fuerit de Sancta Romanorum Ecclesia quauis*
12 *ambiguitas oportet venerabiliter, & cum conuenienti reuerentia de proposita quæstione sciscitari & solutionem accipere, & proficere vel profectum facere, non tamen audacter sententiam dare contra Summos seniores Romæ Pontifices.* Sileant ergo DD. contrarij, dum tam aperta contra ipsos vident testimonia.

In hoc fundatur illa egregia Doctrina D. Tho. *in* 4. *dist.* 19. *quæst.* 3. *arti.* 2. *qu.* 3.
13 *ad* 2. dicentis, *quamuis † Prælati sint corripiendi à subditis, non tamen est eis pœna infligenda, sed recurrendum est ad Superiorem denuntiando, vel si non habet Superiorem ad Deum, vt eum emendet, aut de medio tollat,* de cuius orationis efficacia dicam §.4. idem egregius Doctor Vlricus *lib.* 6. *summa. tract.* 3. *cap.* 17. *Admonitio priuata habet locum, etiam in Prælato non habente Superiorem, sed quia membra non habent ibi locum, quia non habet Superiorem, cui ipse denuntietur, ideo si per admonitionem non corrigitur, non restat nisi orare pro eo, vt emendetur vel vt subtrahatur de medio, ne Ecclesiam exemplo suo perdat.* Hæc ibi, quæ sequuntur omnes recte
14 sentientes, & sic dicere cogit † Summa Superioritas Vicarij Christi & Pastoris omnino independentis ab omnibus, cuius innocentia soli Deo debetur & soli Deo eius crimina sunt reseruata.

Ex dictis clarè constat argumenti secun-
15 di solutio, dicimus enim quod † ordo Euangelij obseruandus in correctione fraterna, nequit obseruari in Pontifice, quantum ad tertium scilicet quantum ad denuntiandum eum Ecclesiæ, cum sit Superior omnino independens, nisi à Deo, nisi in casu hæresis externæ, in qua contumaciter perseuerat, legitimis testibus comprobatæ.

Ad Tertium respondet Vlricus, *vbi supra cap.* 15. vbi adducto argumento dicit,
16 *sed hoc non credo verum esse, quia cum † stabilis maneat sua authoritas, quandiu in Petra qua Christus est fundatur, & hoc etiam fit per informem fidem, ipsa sola fide manente, non habet Superiorem, à quo iudicari possit, insuper quod soli infidelitati tribuit de aliis omnibus negatur. Symbolica autem & transumptiua locutione, contumacia dicitur infidelitas vel hæresis. cap. qui presbyteri.* 91. *dist. & contumax dicitur, infidelis cap. nullus.* 27. *dist. & argumenta ex talibus tanquam sint propriè dicta nihil valent.* Hæc ille, quibus manifestè euertitur argumentum.

Ad Quartum respondetur negando antecedens ad primam probationem respondetur, quod † quum Pontifex est incertus, 17
vt constat in schismate, Concilium generale repræsentans totam Ecclesiam potest illum deponere, vt constat in exemplo ibi adducto in Concilio Constant. quod deposuit tres Pontifices, Gregorium, Benedictum, & Ioannem, vt latissimè & eruditissimè ostendit Turriscremata *cap.* 99. Tunc enim non constat, quis sit canonicè electus, & sit successor Petri habens authoritatem supremam in Ecclesia Dei, tanquam caput visibile illius; vnde nullus tenetur fidelium, alicui determinatè obedientiam præstare, & sic Concilium generale potest electos absoluere à iure dubio, erga supremam dignitatem respiciens vniuersalem vtilitatem Ecclesiæ, & hoc est, & non aliud quod fecit præfatum Concilium.

Ad secundum respondetur falsum omnino esse antecedens, & probationem eius nullius roboris, quia Concilium Basiliense, 18
quum id determinauit acephalum erat, cum noluerit recipere Præsidentes Papæ in authoritate sua, sicut mos erat, & fuit antiquitus in aliis Conciliis generalibus. Legatur Turriscremata *cap.* 100. vbi theologicè & historialiter rem tractat, & determinat.

Ad tertium respondetur † illam glossam 19
sicut & illos, qui eam sequuntur, non esse admittendos vt constat ex dictis, vel intelliguntur non de accusatione rigorosa coram iudice accusati, sed largo modo quatenus accusatio idest, quod Correctio.

Ad quartum respondetur primò, negando antecedens, quia † Papa non potest 20
summæ Potestatis & Superioritatis apicem iure diuino ab omni alia etiam imperiali exemptum alteri subiicere, vt iuridicè contra ipsum procedat, id autem quod fecit Otto Imperator, & congregato Concilio deposuerit Ioannem XII. magis fuit de facto, quam de iure, & sic depositio, vt contra ius facta non stetit, siquidem reiecto Leone VIII. qui electus fuerat loco Ioannis, iste iterum restitutus est Sedi, vt videre est apud Baronium *circa annum* 963. & Genebrardum *ibidem* multoties enim † Imperatores 21
tyrannice & de facto summos Pontifices rite & canonicè electos deposuerũt, nos autẽ non debemus attendere, quod factum est de facto in præterito, sed quid debet fieri de iure in futuro. *c. cum ad causam de electio.*

§. V.

§. V.

Occurritur quinto argumento, & ponuntur remedia ad obuianda inconuenientia.

SVMMARIVM.

1. *Qua Ratione summus Pontifex euertit & destruit Ecclesiam.*
2. *Ad quot capita possunt reduci crimina à Papâ patrata qua scandalizent Ecclesiam.*
3. *Cardinalis Turrisiremata pro his omnibus affert remedium.*
4. *Pralati quot peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt, quos ad subditos perditionis exempla transmittunt.*
5. *An ab aliquibus Pontifici danda correctio.*
6. *Quid in his correctionis modis sit adhibendum.*
7. *Vnde fiat quod Papa etsi nequissimus possit appellari sanctissimus.*
8. *Etsi mali & peruersis moribus dediti Pontifices, eorum tamen dignitas Sacrosancta est, veneranda, & defendenda contra inimicos.*
9. *Petilianus arguitur.*
10. *Licet sint summi Pontifices nocentissimi, honor seruandus tamen S. Sedi.*
11. *In quo casu orandus Deus pro Domino Papa.*
12. *Deprecatio vnius iusti assidua multum valere dicitur.*
13. *Audita est Ecclesia contra Anastasium secundum, qui orationibus iustorum percussus interiit.*
14. *Item Ioannes XII.*
15. *Cuiuslibet particularis persona oratio pia perseuerans & petens necessaria ad salutem pro se est causa efficacissima, & infallibilis, & num.*16.17.18.19.20.ex Caietan.
21. *An delegata sit potestas in Ecclesia ad deponendum Papam fidelem.*
22. *Vnde sequatur scandalosi Papa conuersio, emendatio, aut exterminatio.*
23. *An omnes communitates Ecclesiastica tam saeculares quam Regulares teneantur sub mortali orare pro illo, vt emendetur. & num.* 24. 25. 26.
27. *Aliud est auferre gladium, resistere, impedire, &c. & aliud est facere authoritatiuè.*
28. *An Papam inuasorem liceat se defendendo occidere.*
29. *An resistendum sit in faciem Papa publicè delanianti Ecclesiam.*
30. *Multa sunt via quibus absque rebellione Principes mundi & Pralati Ecclesia si vellent resistentiam impedimentumque abusus potestatis auferrent.*
31. *Quibus licet scandala sedare, & n.* 32. 33. *&* 34.
35. *An Pralatos & Episcopos congregare conueniat, vt in congregatione ista abusus potestatis cohibeatur in Papa scandalozè viuente, & res Ecclesia dilapidante.*
36. *Exhortatio à tota Ecclesia facta est magna efficacia.*
37. *Quod si duo consenserint super terram de quocumque petierint fiet eis à Patre meo, ex Matthao, & n.* 38.
39. *In schismate possunt Domini Cardinales conuocare Concilium.*
40. *Nullus nisi Pontifex potest legitimè congregare Concilium.*
41. *Cardinal. in conuocando Concilio desidibus, ad quos pertineat conuocare, & n.* 42.
43. *Quibusnam competat remedium adhibere vt cesset conturbatio.*
44. *De Pontifice heretico, aut dubio vt est in schismate diuersa ratio.*

QVintum argumentum quod praxim respicit Regiminis Ecclesiæ, ob cuius constructionem & ædificationem data est Pontifici potestatis plenitudo, non vt ea vtatur in destructionem; grauem continet difficultatem, quum † summus Pontifex noto- 1
riis, & scandalosis criminibus euertit & destruit Ecclesiam, malos mores introducendo, suo malo exemplo fideles scandalizans, si enim his inconuenientibus in regimine vniuersalis Ecclesiæ non est relictum remedium, non est perfectum regimen vt in argumento bene tangitur, ego vero huic argumento ex aliorum Doctrinis satisfaciam.

Hæc autem crimina à Papa patrata quæ 2
scandalizent Ecclesiam, ad diuersa possunt reduci capita: Primum, quia moribus personalibus dissolutè viuit luxuriæ, ludis, conuiuiis & commessationibus impudicis vacat, suo exemplo alios ad similia inducens. Secundum, si discordias, & bella inter Principes Catholicos seminet, & ea foueat sine iustis motiuis, aut velit à Principibus auferre id quod pacificè possident, sine rationabili titulo. Tertium, si beneficia Ecclesiastica simoniacè diuendat, promouens manifestè & notoriè indignos, spretis dignis. Quartum, si bona Ecclesiarum dilapidet & sine causa auferat. Quintum, si hæreticis faueat in temporalibus (etsi non consentiat hæresi) contra Principes Catholicos.

Et quidem generale remedium pro his omnibus posuit his verbis Cardinalis † Tur- 3
risiremata, *cap.* 106. *Humilis admonitio, & fraterna charitatiua correctio, qua vt in superioribus diximus etiam ad superiores se extendit; deberet autem ipse in tali casu tam*

per Dominos Cardinales, quam prælatos quam
per alios notabiles Prælatos, & Dominos ac
Viros religiosos, dulciter admoneri exhortari,
& obsecrari, vt dignaretur vitam suam,
quæ multis est scandalum, corrigere, & emen-
dare, & vt tenetur sic viuere, vt eius vita
cunctis sit in exemplum sanctitatis, commemo-
rando etiam exhortationis gratia aliqua dicta
de sacra Scriptura; sicut est illud quod Dominus
ait Apostolis Matt. 18. qui autē scandalizaue-
rit vnū ex his pusillis expedit ei, vt suspēdatur
mola asinaria & demergatur in profundū ma-
ris. Quanto magis in dānatione est qui vniuer-
sam Ecclesiam scandalizat? Item aliqua de
Sanctis Patribus, & DD. sicut & illud B. Gre-
gorij habetur cap. præcipuè 1. quæst. 3. scire de-
4 bent Prælati † quod si peruersa, vnquam per-
petrant, tot mortibus digni sunt, quot ad sub-
ditos perditionis exempla transmittunt. Vnde
necesse est tanto se cautius à culpa custodiant
quanta per praua quæ faciunt non soli moriun-
tur. Hæc autem humilis admonitio & charita-
tiua correctio tanquam filij ad Patrem, tan-
quam ouis ad Pastorem, tanquam subditi ad
superiorem in spiritualibus, & in temporali-
bus nulli subiectum nisi soli Deo † fieri potest ab
5 Imperatoribus; Regibus, & Principibus siue
per se siue per legatos, & oratores suos, vt agno-
scens Papa crimina sua ita nota esse, quod ad
notitiam publicam Principum, & Potestatum
sæculi deuenirent, ad se reuertens vitam emen-
det & corrigat, ne maiora sequantur damna,
fieri etiam potest hæc admonitio, vel secreto,
litteris missiuis, vel consistorio Cardinalium, vt
fecit Otto Imperator cum Ioanne XII.

Verum enim vero antequam alia expo-
namus remedia ad cohibendam exorbitan-
tiam hanc, opere pretium est adnotare quā-
ta reuerentia, & summissione sint adhiben-
6 da, † nc maiora damna, maiorque pertur-
batio Ecclesiæ si modus correctionis & ad-
monitionis desit, sequantur, aduertere enim
debent admonitores; & correctores, vt be-
nè Gerson lib de potest. Eccles. considerat. 11.
Quod ex consideratione potestatis stupen-
dæ & miraculosæ Papæ, Imperatores &
Reges procumbunt ad oscula pedum illius,
7 & hinc fit † quod absque mendacio, vel
adulatione, Papa nequissimus potest ap-
pellari Sanctissimus, potest adorari cultu
duliæ vsque ad oscula pedum & ita de reli-
quis honoribus.

Notent præterea doctrinam egregiam
Augustini; quod † etsi mali & peruersis mo-
ribus dediti sint Summi Pontifices, tamen
eorum dignitas Sacrosancta est, veneranda,
defendenda, vlciscenda contra inimicos, &
tuēda à blasphemiis hæreticorum, Auscul-
ta lib. 2. contra litteras Petiliani cap. 48. Qua-
8 re si non habebat Saul sacramēti sanctitatem,
quid in eo Dauid venerabatur? Si autem ha-
bebat innocentiam, cur innocentem perseque-
batur? Nam eum propter sanctam vnctionem,
& veneratus est viuum, & vindicauit occisum,
& quia vel panniculum ex eius veste præci-
dit, percusso corde trepidauit: Ecce Saül non
habebat innocentiam, & tamen habebat san-
ctitatem non vita sua (nam hoc sine innocen-
tia nemo potest) sed sacramenti Dei, quod
& in malis hominibus sanctum est, & eodem
lib. cap. 51. contra eundem Petilia qui Cathe-
dram Apostolicam cathedram pestilentia dice-
bat, sic arguit. Si omnes per totum orbem tales
essent, quales vanissimè criminaris, cathedra
tibi quid fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus
sedit & hodie Anastasius sedet, quibus nos in
Catholica veritate connectimur, & à quibus
vos nefario furore separastis? Quare † appellas 9
cathedram pestilentiæ, cathedram Apostolicā?
si propter homines, quos putas legem loqui, &
non facere, nunquid Dominus Iesus Christus
propter Phariseos de quibus ait dicunt, & non
faciunt cathedræ in qua sedebant, vllum fecit
iniuriam? Nonne illam Cathedram Moysi com-
mendauit, & illos seruato honore cathedræ, re-
darguit? Ait enim Matth. 18. super Cathedram
Moysi sedent, quæ dicunt facite, quæ autem fa-
ciunt nolite facere, dicunt enim & non faciunt.
Hæc si cogitaretis non propter homines, quos in-
famatis blasphemaretis Cathedrā Apostolicā,
cui non communicatis. Sed quid est aliud quam
nescire, quid dicere, & tamen non posse nisi
maledicere? Sint igitur † Summi Pontifices 10
quales sibi fingunt hæretici, quales Conci-
liarij Principum, & ipsi Principes certis re-
lationibus agnoscunt, & publica vox con-
clamat, pessimis moribus dediti impollutā
Ecclesiam suis sceleribus conspurcantes;
sint nocentissimi, seruandus tamen est ho-
nor debitus sedi & rationi huius sedenti in
ipsa etsi sceleratissimus, tamen sanctissimus
dicendus, propter quod remedia correctio-
nis summa veneratione, humilitate Paternæ
dignitatis recognitione adhibenda.

Sit ergo remedium secundum, vbi præ- 11
cedens locum non inueniret (ait Turriscre-
mata) deuota oratio: orandus est enim Deus in
illo casu pro Domino Papa, per totam vniuersi-
tatem fidelium, hoc constituentibus Prælatis Ec-
clesiæ, vt illum Dominus, aut illuminaret, aut
de medio tolleret. Hoc remedium communiter
assignant DD. & non parua virtutis censen-
dum est: quoniam si iuxta scripturam, † de- 12
precatio vnius iusti assidua multum valere
dicitur, quantò magis oratio iustorum om-
nium, qui per orbem diffusi Christi sponsam
exornant? cuius veritatis plura ponit exem-
pla D. Thom. lib. 2. de regimin. Princip. vbi
suprà ex veteri test. quod si omnino contra
Tyrannum auxilium humanum non possit
haberi, recurrendum est ad Regem omnium
Deum, eius enim potentia subest: Hoc reme-
diu

13 *dio audita est Ecclesia † contra Anastasium*
secundum, qui orationibus istorum percus-
sus interiit, dum enim assellaret emisit inte-
stina de quo cap. Anastasius. 19. distinct. cum
glossa. Item hoc remedio vsus est Beatus Hila-
rius qui contra Leonem Papam, secundum
alios Liberium orando praeualuit Hæc ille
14 quibus † adde Historiam Ioannis XII.
qui vita scandalosus & pessimis deditus
moribus in temporibns ita est percussus à
dæmone vt intra spatium octo dierum in-
teriit ex vulnere ad eo inflicto vt Eccle-
siam suam liberaret ab scandalo æquo libe-
rare desiderans orabat, tanta est orationis
Ecclesiæ efficacia.

Vt enim egregie ait D. Caiet. *vbi supra §.*
ad quiatam. Non est minus efficax causa secun-
da oratio Ecclesia pro se petens necessaria ad
salutem perseueranter, quam prouidentia hu-
15 *mana: cum constet quod † cuiaslibet particularis*
persona oratio pia perseuerans, & petens neces-
saria ad salutem pro se est causa efficacissima,
& infallibilis vt diffusè habet in 3. contra Gen-
tes cap. 95. & 96. vnde si necessarium est ad
salutem Ecclesia quod Papa talis auferatur sine
dubio oratio sic conditionata auferret illum de
medio, & si non est necessarium, quod aufera-
tur, quid causamur bonum Dominum qui ne-
gat quod volumus, & tribuit quod nolumus?
si est necessaria eius ablatio non potest non au-
ferri ab eo rogato, qui promisit quod nihil de-
16 *esset timentibus eum. Si non est necessaria diui-*
no iudicio, & tamen iudicio humano vtilis, &
necessaria creditur cur praponis te Deo, volens
illum deponere. Tu quis es qui iudicas alienum
seruum? Domino suo stat aut cadit Iesu Christi
Vicarius.

Et infra ait, *oportet inquiunt prouidentia*
nostra puniri Papam non diuina prouidentia
soli & orationibus relinqui. Quare hoc dicunt
17 *nisi quia prouidentiam humanam praferunt*
orationum efficacia? Quare hoc dicunt, nisi quia
animalis homo non percipit qua Dei sunt? Qua-
re hoc dicunt nisi quia didicerunt confidere in
homine & non in Domino, & ponere carnem bra-
chium suum?

Et paulo inferius prosequitur. *Vade con-*
cluditur, quod, aut abscissio Papa fidelis, &
incorrigibilis post humana remedia est in veri-
tate necessaria ad salutem Ecclesia, & oratio
fit sine intermissione ab Ecclesia & sic habetur
18 *certa, & multo celsior & efficacior promissio,*
quam si auctoritas deponendi humana esset pro-
uidentia delegata. Aut non est necessaria aut
non fit oratio, vt debet, & tunc nullus est quæ-
rela locus, si non necessariis abest prouisio exter-
minatiua. Quoniam neque humana prouiden-
tia deberet ea vti auctoritate si eam haberet.

Et aliquanto post concludit. *Et si contra hac*
instetur, quia oratio commune est remedium om-
nibus occurrentibus malis, in hac autem re
proprium quaritur remedium sicut in cateris re- 19
bus; vltra communem causam propria assignan-
da est. R. quod suprema causa, quamuis sint cau-
sa communes respectu inferiorum, sunt tamen
propria respectu Superiorum effectuum, & pro-
pterea oratio, quia est inter supremas causas
secundas supernaturales respectu inferiorum est
causa communis, respectu autem Summorum ef-
fectuum (qualis est exterminatio Papa fidelis
vtpotè effectus reseruatus Deo) est causa pro-
pria & remedium proprium vltra quod sunt
alia humana adminicula, qua scripsit Do-
minus Ioannes de Turrecremata, lib. 2. de Ec-
les. cap. 106. cum his tamen omnibus memento
quod pessimus Papa fidelis toleratus à Deo non 20
potest totum corpus Ecclesia inficere, aut in per-
niciem ducere: nam Deus non potest seipsum ne-
gare de quo scriptum est. Fidelis Deus qui non per-
mittit, vos tentari supra id quod potestis, sed fa-
ciet, etiam cum tentatione prouentum. Hacte-
nus Cardinalis.

Qui profundissim loquitur supposita
veritate; quod † non sit delegata potestas 21
in Ecclesia ad deponendum Papam fidelem
& si incorrigibilem, & scandalosum, reme-
dium proprium nullum est aliud, nisi oratio
facta ab Ecclesia vniuersali, pro eo conuer-
tendo aut exterminando, quia hic effectus
sibi Deus reseruauit, vnde à solo Deo di-
manare debet, sicut animæ rationalis aut
Angeli annihilatio; vt autem Deus incline-
tur à causis secundis ad talem effectum cau-
sa debet esse proportionata & nulla est àlia
nisi oratio pia, perseuerans qua petamus à
Deo hoc quod Ecclesiæ suæ est necessa-
rium, vt † aut conuersio & emendatio aut 22
exterminatio Papæ fidelis incorrigibilis &
scandalosi sequatur cætera vero quæ addu-
cimus potius sunt humana media & ad-
minicula ad detinendum damnum, quod
afferret Papa scandalosus, quam remedia
ad ipsum deponendum. Quare non dubi-
to si casus (quod Deo vertat) contingat
† quod omnes communitates Ecclesiasticæ, 23
tam sæculares, quam regulares omnesque
fideles (nisi ignorantia eos excuset) tenen-
tur sub mortali orare Deum, vel vt emen-
det, vel vt de medio tollat, quia præce-
ptum orationis obligat quando adest vr-
gens communis, publica necessitas, vt est
omnino certum, & cum D. Tho. 2. 2. *quæst.*
79. art. 5. docent omnes Catholici.

Tertium sit vbi præcedentia occulto Dei
iudicio non iuuarent hoc superesset, vide- 24
licet resistentia, *resistendum enim esset* (ait
Cardinalis Turriscremata) *in faciem per*
Dominos Cardinales, mala eius opera expro-
brando, ac rationibus conuincendo, & etiam
scandalis, qua Papa vellet attendere, se oppo-
nendo sicut Paulus restitit Petro, quia non am-
bulabat ad veritatem Euãgely & sicut Episcopo

vel

vel Abbati seu Priori dilapidatori Ecclesiæ sub-
diti & cõtrauenirẽt ita in proposito si Papa pro-
ut exemplificas. D. Petus de Palude thesaurum
25 Ecclesiæ vellet dare parentibus suis aut Ecclesiã
S. Petri destruere, & ædificare palatia paren-
tibus suis, aut dare Patrimonium S. Petri, quod
non licet vel aliquid huiusmodi, quod tamen
non est verisimile posse contingere, non esset ei
permittendum, sed resistendum, & non obedien-
dum, sine tamen ipsius depositione. Similiter si
vellet contra statum vniuersalis Ecclesiæ gene-
raliter aliquid attentare vt si vellet omnes
Episcopos deponere, aut similia ex quibus vniuer-
26 salis turbaretur Ecclesia. Et hoc modo dicunt
Hostiensis, Innocentius, & Archidiaconus, quod
non esset Papa sustinendus, idest permittendus
hoc facere, sed ei tamen cum humilitate, & re-
uerentia resistendum forte. Hactenus Cardi-
nalis vnns.

Sed audi Cardinalem alterum Eminen-
tissimum Caiet. vbi supra sigillatius & ex-
pressius hoc medium enucleantem; §. ad se-
27 cundam. vbi sic fatur. † aliud est auferre gla-
dium, resistere impedire & huiusmodi, & aliud
est facere ipsamet auctoritatiuè. Auferre nám-
que gladium de manu furiosi, resistere Tyranno,
impedire oppressorem & huiusmodi cuilibet li-
cet, & debitum est, vt actus virtutes, sed facere
ista auctoritatiuè soli Superiori licitum est. Vn-
de licet cuilibet liceat vim in se, & in proximum
vi repellere cum moderamine inculpatæ tute-
læ, non tamen cuilibet licet punire eum qui vim
28 infert. Et similiter † quamuis licitè possit Papam
se defendendo occidere, nulli tamen licet Papam
propter homicidium punire pœna mortis vnde hu-
iusmodi argumenta, & similia non concludunt
auctoritatem iudicis ad puniendum, sed cuiusli-
bet priuati debitum ad resistendum, impedien-
dum, defendendumque, nisi quis adeo desipiat,
quemlibet esse iudicem cuiuslibet.

29 Resistendum est † ergo etiam in faciem Papæ
publicè dilanianti Ecclesiam v. g. quia non vult
dare beneficia Ecclesiastica, nisi pro pecunia aut
commutatione officij & cum omni obedientia, &
reuerentia neganda est, possessio talium benefi-
ciorum, his, qui emerunt, & allegand a est causa
Symoniæ, etiam cum Papa commissa, & sine du-
bio Principes sæculi clarius gladium de manu
30 furiosi sic cum modestia tollerent. Multa † quo-
que sunt viæ quibus absque rebellione Principes
mundi & Prælati Ecclesiæ si vellent resistentiam
impedimentumque abusus potestatis auferrent,
sed quando Principes & Prælati non curant nisi
quasi somniando, cur quæruntur, quod non potest
deponi? cur opponunt, quod potestas data est
in ædificationem, & non in destructionem?
Abusui namque potestatis, qui destruit obuiam
eant congruis remediis, non obediendo, in malis
non adulando, non tacendo, arguendo, aduocan-
do Illustres ad increpandum exemplo Pauli &
præcepto eiusdem (dicite Archiepiscopo vide mi-
nisterium, quod accepisti in Domino, vt illud im-
pleas ad Colossens. vlti.) & purum, aut nihil
abuteretur potestate.

Ex hac celebri Doctrina, vtriusque
Eminentissimi Cardinalis possemus multa
ad praxim inferre, quibus Principum, &
Prælatorum iustificarentur actiones. † qui- 31
bus licet cohibere scandala, quæ ex malis
moribus, & iniustis posset Papa incorrigi-
bilis toti Ecclesiæ dare, sed quia casus Papæ
fidelis scandalosi, & incorrigibilis rarissimus
est (Deo sic specialiter prouidente) Docti-
na nimis specialis assignanda, sed quasi in
vniuersum principia moralia proponere, ex
quibus resolutiones morales faciliter dedu-
cantur, in casu quum contingat vt pax Ec-
clesiæ, iura specialia Regum, & Principum
conseruentur illæsa. Papæ Summus honor
& reuerentia deferatur, quia, & si iniquis-
simus sit propter crimina est tamen San-
ctissimus propter dignitatem & tanquam
Christi Vicarius adorandus, & pedibus os-
culandus, etiam ab Imperatore & Rege,
quantumuis absoluto Monarcha.

Cæterum cum præfata doctrina maximè 32
D. Caiet. non fundetur non in iurisdictione
& authoritate, quam, quis in terris habeat
vt iudex supra Papam; sed in iure naturali
qua quis cum moderamine inculpatæ tute-
læ se & sua defendere etiam auferendo gla-
dium de manu furiosi, cuius est, ne eo in
suam & publicam perniciem abutatur, si
hunc abusum impedire nequeunt, nisi vi &
vi armata, possunt ea vti etiam cum exer-
citu si adhibitis aliis remediis politico-Chri-
stianis, & Catholicis, impetũ abusus Pontifi-
cij cohibere nequeunt, si talis abusus mani-
festè est in perniciem sui regni, & conserua-
tionem sui status, v. g. habet aliquis Prin- 33
ceps Catholicus aliquod feudum Ecclesiæ,
quod pacificè possidet vult Papa sine causa,
iusta illud auferre, & conferre alteri Princi-
pi Catholico, sed inimico alterius possiden-
tis; ex qua collatione magnum damnum
sequitur conseruationi alterius, qui posside-
bat, tunc iste iustè non auctoritatiue, sed
iure naturali, quo potest se, & sua conserua-
re cum moderamine inculpatæ tutelæ
Summa tamen reuerentia & summissione
erga Summum Pontificem vi & vi armata,
si aliter non potest tueri ne inimico suo feu-
dum conferatur & auferatur à se sine iusta
causa id quod possidet. Vnde potest resi-
stere, defendere, & impedire damnum quod 34
suo Regno, & statui imminet, non puniendo
personam Papæ aut illi damnum inferendo,
aut eius auctoritati, absit hoc à Principe Ca-
tholico, sed suũ regnum defendendo iure si-
bi à natura concesso ab inuasione mali abu-
sus Potestatis Pontificiæ, cui non tenetur
obedire cum tam notabili detrimento sui.

Sed

35 Sed † num conueniat Prælatos & Epis-
copos congregare, vt in congregatione ista
abusus Potestatis suæ cohibeatur in Papa
scandalosè viuente, & res Ecclesiæ dilapi-
dante. D. Cardinalis Turriscremata dicit.
Quartum remedium est conuocare Conciliũ ge-
nerale, quæ congregatio esset facienda per domi-
nos Cardinales vbi ipse Papa nollet congrega-
re, aut per alios illis negligentibus, & hoc non
ad deponendum Papam, quia superius probata
talem potestatem habere non posset, sed ad tria
prædicta faciendum cum maiori solemnitate, &
authoritate, primò ad admonendum, est exhor-
tandum Papam de correctione sua, denuntian-
do & qualiter perniciosa vita sua exemple vni-
uersam Ecclesiam scandalizet, & conturbet
36 *quæ † exhortatio à tota Ecclesia facta non du-*
bium quin magna efficacia, & virtutis esset ad
eius animum in bonum commouendum. Secun-
dum quod Concilium facere deberet vbi pri-
mum non sufficeret, est deuotissimis precibus &
ieiuniis & operibus rectis, diuinæ clementiæ au-
res pulsare, vt dignaretur Ecclesiæ suæ misere-
ri, vt eorum Pontificem, aut illuminare digna-
retur aut auferre de medio. Hoc plane reme-
dium esset magnæ virtutis. Tum quia si Domi-
37 *nus pollicetur Matth. 18. quod si † duo consense-*
rint super terram, de omni re quacunque petie-
rint fiet eis à Patre meo, qui est in cælis, quan-
to magis vbi tot & tanti Patres Ecclesiæ con-
gregati, vno animo, & vna communi intentio-
ne, consentientes concurrerent, & potissimè de
re maximè necessaria Ecclesiæ ipsi vniuersali.
Credendum namque est quod nisi peccata nostra
obsisterent quod Deus preces Ecclesiæ suæ non
despiceret, nec pateretur sponsam suam pro qua
mortem amarissimam pertulit, per vnius hominis
malitiam funditus demoliri aut in tanta neces-
38 *sitate relinquere. Tertium quod Concilium de-*
beret facere vbi priora occultis nobis causis, vs-
quequaque non proficerent etiam cum inuoca-
tione brachij sæcularis, vt putà Imperatoris, vel
aliorum Principum prouidere de modo & forma
resistendi malis, quæ Papa tentaret facere ne
Ecclesia periclitaretur. Hactenus Cardinalis.

Circa quæ aduerte primum ex Doctrina
Turriscrematæ, quod in casu huius & similis
39 necessitatis, sicut & † in schismate possunt
Domini Cardinales conuocare Concilium
ita Alua de *Conciliis p. 2. cap. 2. n. 4.* Albaous.
de Card. quæst. 42. priuileg. 14. si enim Papa
illud non conuocat ad Cardinales deuolui-
tur ius conuocandi vtpotè maiores cum
sint Ecclesiæ: argumento. *leg. 1. D. de alb.*
scrib. quod Concilium & si imperfectum, &
tamen venerabile, vtporè congregatum, ad
subueniendum extremæ & vrgētissimæ ne-
cessitati Ecclesiæ, circa quam est auctoritas
defendendi se ipsam, & tuendi se ab scan-
dalo, sicut est ad prouidendum sibi de ca-
pite certo canonicè electo, quamuis enim
Concilium perfectum cui competit res fidei
tractare, & leges vniuersali Ecclesiæ dare,
nullus † nisi Pontifex possit legitimè con- 40
gregare, secus tamen quum est vrgentissi-
ma Ecclesiæ necessitas ad conuocandum
Episcopos in congregatione generali, ad de-
liberandum de mediis opportunis pro vr-
gentia necessitatis, & si Pontifex nolit con-
uocare possunt Domini Cardinales.

Nota Secundum quod si † Cardinales de- 41
sides sint in conuocanda hac congregatione
Imperator & Monarcha aliquis Catholicus,
vel maior pars Principum, qui Ecclesiæ
sunt defensores possunt eam congregare
petendo ab Episcopis vt conueniant ad me-
dium opportunum, ad vitanda scandala
ponendum, hæc autem congregatio propriè
non erit Concilium nisi acephalum, quia
Summus Pontifex illud non conuocauit vt
dicebam, sed erit cœtus legitimus Prælato-
rum, non qui iudicet Papam, sed † qui 42
emendet ipsum, & corrigat atque ab scan-
dalosa vita cohibeat, & de hoc ponat op-
portuna remedia, sic enim factum est in
Concilio Sinuesano *an.* 303. celebrato tēpo-
re Marcellini contra Marcellinum ipsum,
quem correxit, non iudicauit quia concla-
mantibus Patribus nemo vnquam iudica-
uit Pontificem, quoniam *prima Sedes à nemi-*
ne iudicatur quod rectè tuetur ibi Coriola-
nus, in annotatione illius Concilij, & De la
Vigne nouus compilator Conciliorum.

Aduerte tertiò quod si conuocatio Con-
cilij difficilis sit, & Collegium Cardina-
lium negligens, & damnum instet, & re- 43
medium sit necessarium possunt Principes
vt Ecclesiæ defensores remedium compe-
tens adhibere, vt cesset conturbatio, & pax
Ecclesiæ consequatur, summa tamen reue-
rentia exhibita Pontifici, & quanto minori
rumore fieri possit ad quod tenentur, quod
si expectetur remedium, post aliquod tem-
pus patienter tolerare debemus, & suffer-
re diuinam iustitiam, quæ nunquam obli-
uiscitur misericordiæ, maximè quando ad est
pia tolerantia.

Ex quibus constat quid sit dicendum ar-
gumento 7. (nam ad 6. §. sequent. dicam)
est enim † diuersa ratio de Pontifice hære- 44
tico, aut dubio vt est in schismate, nam Pon-
tifex hæreticus externus desinit esse mem-
brum corporis mystici, & ita nequit esse ca-
put visibile atque adeo iure deponitur, nam
qui non credit iam iudicatus est, similiter
Ecclesia habet ius ad habendum caput cer-
tũ à quo regatur & gubernetur, atque ita si
est dubius Pontifex ipsum valet Concilium
deponere vt certus canonicè eligatur & vt
certus Petri successor certa fide credatur,
adoretur, obediatur.

§. VI.

§. VI.

Expugnatur sextum argumentum.

SVMMARIVM.

1. *An Rex multitudinem sibi subditam tyrannicè regens, ab ipsa possit deponi.*
2. *Potestatis Ecclesiasticæ plenitudo quæ, ex Gersone.*
3. *Concilium generale sine authoritate Papæ acephalum est.*
4. *An auferibilis sit aut mutabilis lege stante qualibet Politia ciuilis Monarchia, ex Gersone.*
5. *Fas esse plures Papas aliqui malè sentiunt.*
6. *Illius assertores sententiæ hæretici censendi.*
7. *Ecclesiæ Monarchia est ex Christi institutione.*
8. *Ecclesia non habet potestatem ad deponendum Monarcham Ecclesiæ.*
9. *Vtrum magis sit obediendum maiori potestati quàm minori, ex Sancto Thoma.*
10. *Causa prima plus influit super causatum causæ secundæ, quam etiam ipsa causa secunda, ex eodem S. Thoma.*
11. *Inter regimen Monarchicum ab hominibus institutum, & regimen Monarchicum Ecclesiæ disparitas.*
12. *Ecclesia etiam conciliariter congregata iure naturali, non habet aliquid in regimine Monarchico, cuius immutabilis institutio supernaturalis adæquatè prouenit à Deo auctore supernaturali.*
13. *Pontifex scandalosus tenetur ad iuridicam purgationem faciendam, siue coram populo, siue in Concilio.*
14. *Priuilegium dedit Christus Romanæ Ecclesiæ, vt omnes ei sicut Christo obediant, ex S. Thoma.*

SExtum argumentum non paruam continet difficultatem me quidem iudice
1 omni alia maiorem, quia † multitudo aliqua perpetuo pacto (quod iure naturali debet seruari) alicui Regi se subdidit si iste non fideliter regeret vt exigit Regis officium, sed tyrannicè gubernat, multitudo ipsa non adstringitur pacto inito, sed potest Regem deponere, ergo etsi Pontifex iure diuino habeat Iurisdictionem immediatè à Deo in omnes fideles, qui iure diuino tenentur ei obedire, possunt quum Papa scandalosè notoriè viuit ab ipsa Ecclesia in Concilio Congregata deponi, interpretans ius diuinum, quod in his circumstantiis non obligat, sed quod ius naturale quod habet ad se conseruandum deponendo Pastorem ab officio, illæsum manet, quum aliter conseruari non potest, quia ius diuinum non euertit ius naturale, sed illud supponit & illæsum conseruat.

Hoc argumentum rigorosius esset si non supponeret id quod omnino falsum est scilicet Concilium esse supra Papam, & quod in Ecclesia est aliqua iurisdictio etsi radicalis vt possit iudicare suum caput fidele, si est scandalosum sed vtrumque deficit à vera doctrina & sana vndequaque sententia, vtrumque apud rectè sentientes indubitatum est. Audi de vtroque Gersonem (vt ipsum suis principiis euincamus) de primo *in lib. de potest. Ecclesiæ consid. 11. si vero considere-*
tur † plenitudo potestatis Ecclesiasticæ in sua 2
supremitate, tunc absque vlla dubitatione plenitudo Ecclesiasticæ potestatis Papalis superior & maior est ad reliquas, sed cum illud quod reliquum est nullo pacto potest constituere generale Concilium in sua ratione formali quæ includit de necessitate Papalem authoritatem. Ex quibus constat quod Concilium nequit esse supra Papam, cum huius auctoritas sit necessariò requisi-
ta vt Concilium generale sit, nam † Concilium 3
generale sine auctoritate Papæ acephalum est, & Synagoga Diaboli, vnde non habet aliquam iurisdictionem supra Papam canonicè electum, nedum circa aliquod aliud membrum, & sic deponere Papam nequit, neque aliquod Concilium hoc egit nisi irrito conatu vt Concilium Basiliense quod totis viribus curauit deponere Eugenium IV. & non potuit quia præualuit veritas Catholica.

De secunda sic fatur idem Gerson. *tract.*
de auferibilitate Papæ considerat. 8. † Auferi- 4
bilis est (ait) aut mutabilis lege stante qualibet Politia ciuilis Monarchia siue Regalis vt fiat Aristocratica, non sic de Ecclesia, quæ in vno Monarcha supremo per vniuersum fundata est à Christo, quia nullam aliam politiam instituit Christus immutabiliter Monarchicam, & quodam modo regalem nisi Ecclesiam, & oppositum
sentientes de Ecclesia scilicet † quod fas est es- 5
se plures Papas, aut quod quilibet Episcopus est in sua Diœcesi Papa vel Pastor supremus æqualis Papæ Romano errant in fide & in vnitate Ecclesiæ contra illum articulum: Et in vnam
Sanctam, &c. & † si pertinaces maneant iu- 6
dicandi sunt hæretici sicut Marsilius de Padua & quidam alij. Consonat ratio, quia sicut ad vnam fidem & eadem Sacramenta obligantur omnes viatores sic oportuit, vt non esset schisma reductionem finaliter fieri ad vnum supremum.

Ex quibus manifestum deduco argumentum non est in Ecclesia potestas ad mutandam Monarchiam in Aristocra-
tiam, sed semper † Monarchia debet ex 7
Christi institutione, & si quælibet alia

Monarchia

Monarchia purè humana possit ex populi
cunsensu propter inconuenientia quæ se-
qui possunt in Regimine Monarchico, quæ
etiam possunt sequi in Monarchia Ecclesiæ,
& tamen quia immutabiliter est à Christo
instituta mutari nequit, etiam per Conci-
lium generale, quia non dimanauit ab Ec-
clesia huius forma regiminis, sed immedia-
8 tè à Christo. Ergo † Ecclesia non habet po-
testatem ad deponendum Monarcham Ec-
clesiæ, scilicet Summum Pontificem, quia
huius potestatis plenitudo non ab Ecclesia,
sed à Christo dimanat, quare ab ipso solo
dimanare debet eius absolutio, & depositio,
quia tota ista Monarchia, quæ hodie est
corpus Mysticum Ecclesiæ, cuius caput
existit Innocentius X. nec radicaliter ab
Ecclesia dimanat, sed radicaliter & furma-
liter est à Christo Domino cuius Vicarius
est Papa Romanus, Ecclesia ergo etiam rè-
præsentata in Generali Concilio nullam
iurisdictionem habet in Monarcham suum
fidelem, etiam si scandalosè viuat, non
enim est aliquod Testimonium Scripturæ,
quæ talem ei tribuat potestatem imo ex
Ecclesiæ traditione contrarium in superiò-
ribus, est probatum.

Totus hic discursus, qui manifestus
est, fundatur in Doctrina S. Thom. *in 2.
dist. vlti. in expositione Littera Magistri.*
9 Vbi quærit. *Vtrum † magis sit obediendum
maiori potestati quàm minori, & dicit quod po-
testas superior & inferior dupliciter se possunt
habere, aut ita quod inferior potestas, ex to-
to oriatur ex Superiori & tunc virtus tota infe-
rioris fundatur super virtutem superioris, &
ideo simpliciter in omnibus est magis obedien-
dum Superiori, quam inferiori sicut etiam in
10 naturalibus † causa prima plus influit super
causatum causæ secundæ, quam etiam ipsa cau-
sa secunda, vt in lib. de caus. & sic se habet
potestas Dei ad omnem potestatem creatam. Sic
se habet potestas Imperatoris ad potestatem
Proconsulis. Sic etiam se habet potestas Pa-
pæ ad omnem potestatem in Ecclesia, vnde eius
potestas est quoddam Ecclesiæ fundamen-
tum, & ita magis tenemur obedire Papæ
quam Episcopis, & Archiepiscopis.* Qui
etiam si sint congregati in Concilio, ni-
hil possunt statuere sine Papæ auctorita-
te, vt ait *in opusc. contra impugnantes Re-
ligionem.*

Ex quibus liquidò constat quam iner-
11 me sit argumentum. Constat enim † ma-
nifesta disparitas inter Regimen Monarchi-
cum ab hominibus institutum, quod va-
riari potest visis inconuenientibus & malo
Regimine Monarchæ, at Monarchia Ec-
clesiastica immutabiliter est instituta à
Christo Domino qui nullam in terris re-
liquit potestatem ad eam immutandam,
aut ad suum Monarcham fidelem de-
ponendum, quamtumcumque scandalo-
sè viuat, sed hoc sibi soli Dominus re-
seruauit, etenim † Ecclesia etiam Con- 12
ciliariter congregata iure naturali, non
habet aliquid in hoc regimine Monar-
chico, cuius immutabilis institutio super-
naturalis adæquatè prouenit à Deo au-
ctore supernaturali, vnde ad deponen-
dum Pontificem nihil conducit ius na-
turale, quòd quælibet communitas habet
ad se conseruandam, sed huius Eccle-
siæ communitas à Deo auctore super-
naturali conseruatur, & conseruanda est
vsque ad consummationem mundi. Vnde
non manet in Ecclesia potestas ad in-
terpretandum ius diuinum nisi in Pon-
tifice, vt in primo fonte à quo in reliquos
dimanare potest.

Ad octauum respondetur, quod † Pon- 13
tifex scandalosus non tenetur ad iuridi-
cam purgationem faciendam, siue co-
ram Populo siue in Concilio, quia non
habet iudicem in terra, tenetur tamen
ex lege naturali & ex charitate, vt rui-
na proximi, & scandalum multitudinis
auferatur, sicut fecerunt Damasus &
alij si tamen hanc charitatiuam purgatio-
nem non faciat, nullus in terris potest
ipsum punire, sed peccatum soli Deo
reseruatur.

Concludo ergo hanc grauissimam Re-
solutionem (quam vno ore confitentur
Hispani, tam Reges quam Theologi cæ-
terique Sapientes vtriusque iuris) ver-
bis D. Tho. *opuscul. decimo-nono, con-
tra impugnantes Religionem. Hoc † priuilegium* 14
*dedit Christus Romanæ Ecclesiæ, vt omnes ei
sicut Christo obediant. Vnde dicit Cyrillus
Alexand. libro 2. thesaur. Vt membra ma-
neamus in capite nostro Apostolico Throno Ro-
mani Pontificis, à quo nostrum est, quære-
re, quid credere, quid tenere debeamus, ip-
sum venerantes, ipsum rogantes, pro om-
nibus, quia ipsius solus est reprehendere,
corrigere, statuere, disponere, soluere &
in loco illius ligare, qui ipsum ædificauit
& nulli alij, quod suum est plenum sed ipsi
soli cui omnes iure diuino caput inclinant
& Primates mundi, tanquam ipsi
Domino Iesu obediunt.*

Hæc ibi

RESOLVTIO V.

Vtrum Cardinales ex vi dignitatis Cardinalitiæ teneantur Romæ residere.

NON loquimur de Cardinalibus Episcopis de quibus, *infra Resolutio.* 8. plura dicam, sed de Cardinalibus simplicibus, qui nullam habent Episcopalem dignitatem, de quibus etiam aliquid *ibidem* dicemus, ex his quæ in præsenti Resolutione tractabimus. Vt tamen ea recte considerentur, quæ de eorum residentia in Vrbe dicenda sunt, aliqua prælibare prius licet. Quanta sit Eminentissimorum Cardinalium dignitas & veneranda auctoritas, non est cur inpræsentiarum inquiratur, est enim nota Vrbi & Orbi, & tamen eximia sit vt immediata consistat summæ Pontificiæ dignitati habens innumera priuilegia, quorum plura congessit Albanus. *de Card. quæst.* 42. quod prælibandum est inpræsentiarum est exercitium huius supremæ dignitatis, eius antiquitas, & institutio à quo iure dimanet, & originem ducat.

§. I.

Officium & Dignitas Cardinalitiæ est de iure diuino.

SVMMARIVM.

1. *Cardinalitiam dignitatem iure humano introductam esse in Ecclesia, & summum Pontificem posse illam extinguere, qui asserant?*
2. *Contrarium sentientes afferuntur.*
3. *Officium & dignitas Cardinalium Romanæ Ecclesiæ ex primario suo obiecto, & exercitio, originem ducit à iure diuino & Ecclesiæ traditione.*
4. *Responsio Christi ad Petrum Romam desererentem.*
5. *In nouo testamento lex de Cardinalibus obseruari debet, & ita à iure diuino dimanat.*
6. *Cardinalis dignitas quantùm sit sublimis, & alia excellentior & n.7.*
8. *Ab exordio Ecclesiæ sicut & hodie summis Pontificibus in regenda gubernandaque Ecclesia vniuersali assistunt Cardinales.*
9. *Cardinales B. Syluester coadiutores suos in Concilio generali congregatos vocauit.*
10. *Cardinalium Papæ assistentium tres ordines distinxit idem B. Syluester & n.11.*
12. *Cardinalatus dignitas maior est dignitate Archiepiscopali.*
13. *Christus sponsam suam, Ecclesiam nempe varijs statibus, officiis, & gradibus decorauit & miro ordine distinxit, ex Card. Turrecremata.*
14. *Varietas hac statuum, officiorum, & graduum non ab humana dispositione, sed ab ipso Christo Ecclesiæ capite ortum habet.*
15. *Apostoli in triplici circumstantiarum ordine possunt considerari.*
16. *Quoad primum & secundum DD. Cardinales succedunt Apostolis, quatenus coadiutores summi Pontificis.*
17. *Episcopalis dignitas non est maior Cardinalitia.*
18. *Apostoli prius fuerunt Cardinales, quàm Episcopi.*
19. *Apostoli prius sunt Cardinales Orbis quàm vrbis.*
20. *Quale sit præcipuum exercitium eximiæ dignitatis Cardinalitiæ.*
21. *Cardinales assumpti sunt in adiutorium gubernationis totius orbis.*
22. *Summis Pontificibus non fuit bene visum omnem suam sphæram propalare.*
23. *Vsque ad Bonifacium VIII. nullus Episcopus volebat fieri Cardinalis.*
24. *Quanti æstimanda dignitas Cardinalitia.*
25. *Pontifex potest Cardinales ad libitum assumere ad sibi condiuuandum.*
26. *An de plenitudine potestatis possit Pontifex ardua negotia se ipso solo expedire.*
27. *Papa an sine Concilio Cardinalium requisito possit absolutè, & valent res arduas se solo definire & concludere.*
28. *Pontifex an debeat adhibere Cardinalium consilia, vt res bene dirigantur, & leges ferantur conuenientes.*
29. *Facta à Cælestino Papa reuocata sunt, quòd sine Cardinalium consensu ea fecit.*
30. *Papa in negotiis arduis Cardinalium consilium sibi adiungere debet, & vti iis vt Consiliariis.*
31. *Cardinales lumina & columnæ Ecclesiæ.*
32. *Cardinales, flores orbis electi ex vniuersa Ecclesia vt viri excellentissimi in vita & doctrina, ex Caiet.*
33. *An ad Cardinales rerum arduarum pertineat decisio.*
34. *Qui viri adhibendi in ferendis legibus.*
35. *An Pont. possit minuere vel augere Cardinalitiam dignitatem.*
36. *Status Religiosus partitus est per vniuersum orbem ad prædicandum Euangelium*

gelium , & numero 37.

38. *Ad perfectionem acquirendam quid spectet essentialiter.*

39. *Innocentij III. & Eugenij IV. afferuntur fundamenta.*

40. *In Euangelio multa sunt omissa , quæ per Apostolos sũt suppleta scripto & verbo.*

41. *Cardinalatus officium & dignitas ex traditione habetur Ecclesiæ.*

42. *An Summus Pontifex posit omnino extinguere statum Religiosum in Ecclesia?*

43. *Item statum, dignitatem & officium Cardinalitium?*

44. *In Synodo Romana sub Syluestro plures requiruntur testes ad damnationem Episcopi , quàm Cardinalis presbyteri.*

45. *Maior comitatus conceditur Episcopo visitanti, quàm Cardinalibus.*

DE antiquitate , & institutione , qui-
1 dam adfirmant esse † solum iure hu-
mano introductam in Ecclesia Cardinali-
tiam dignitatem , & sic posse Summum
Pontificem illam extinguere. Ita Sanchez
lib. 7. consilior. cap. 1. dub. 10 *num.* 2 Balde-
lus *tom. 1. lib. 5. de lege disput. 7. num.* 11. Bo-
nacina *de electio Sum. Pont. disput. 1. quæst.
punct. 1. §. 3.* Suarez *de legibus lib. 4. cap. 6.
num. 5.* Azor. *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæst. 5.*
sed quod Cardinalium institutio prima &
fontalis origo & adumbratio sit de iure di-
uino sentiunt antiquiores Magistri Augu-
stinus Triumphus *de potest. Eccles quæst.* 102.
Camillus Borrellus *in summa tit. 5. num.* 8.
Barbatius *de Card. quæst.* 1. Laudens. *in simili
p. quæst.* 34. Albanus *quæst.* 5. S. Antoninus
p. 3. tit. 21. cap. 1. & 2. quos citat & se-
quitur Barbosa *de iure Eccles. vniuers. lib. 1.
cap. 3. num. 5.* Mamphredus, *de Card. quæst.*
105. Villadiego *in simili quæst.* 1. Iacobatius
de Concil. lib. 1. artic. 12. Ojeda *de Beneficiis
in præfatio. lib. 1. num. 5.* & omnium † ele-
2 gantissimè Cardinalis Turrisremata, *lib. 2.
de Ecclesia. cap. 80. & 81.* quare miror quo-
modo Diana *p. 5. tractat. 2. Resol* 2. di-
cat quod prior sententia est communiter
recepta , & tenenda, quam ego dico neces-
se communiter receptam , nec tenendam ;
nisi limitatam, vt modo dicam, & proponã.

Igitur mihi certissimum videtur , quod
3 † officium , & dignitas Cardinalium Roma-
næ Ecclesiæ ex primario suo obiecto , &
exercitio , quod quale sit infra dabo) origi-
nem ducit à iure diuino , & Ecclesiæ tradi-
tione. Ita determinant duo Summi Ponti-
fices Innocentius III. *in Concilio Generali
Lateran.* Præsidens refertur , *cap. per vene-
rabilem, Qui filij sint legitimi.* Ita dicens, *sa-
nè cum Deuteronomium lex secunda interpre-
tetur ex vi vacabuli comprobatur, vt quod ibi
discernitur in nouo testamento debeat obserua-
ri. Locus enim quem elegit Dominus Apostolica
sedes esse cognoscitur , cum eam Petrus vrbem
fugiens exiuisset , volens eum Dominus ad lo-
cum , quem elegerat reuocare, interrogatus ab
eo, Domine quo vadis ? Respondit † venio Ro-* 4
*mam iterum crucifigi , quod intelligens pro se
dictum ad locum ipsum protinus est reuersus ,
sunt autem Sacerdotes Leuitici generis Fratres
nostri , qui in iure Leuitico in executione Sa-
cerdotalis officij coadiutores existunt.* Hacte-
nus Innocentius ; ergo † in nouo testamen- 5
to lex de Cardinalibus obseruari debet , &
ita à iure diuino dimanant , quod colligit
Pontifex non per simplicem sensum accõ-
modatiuum , sed sensu litterali inhibito in
figura Sacerdotum Leuitici generis.

Sed enucleatiùs , expressiùs , & à primo
fonte id elicuit Eugenius IV. in epist. decre-
tali missa à ciuitate Florentiæ (vbi tunc tẽ-
poris *anno* 1448. Concilium Generale prò
vnione vtriusque Ecclesiæ celebrabatur) *ad
Henricum Archiepiscopum Cantuariea.* qui in-
tendebat , quod dignitas Episcopalis maior
esset quam Cardinalitia, ponens fundamẽta
firmissima sententiæ nostræ, sic fatur: *Quan-
tũ autẽ hæc † Cardinalis dignitas sit sublimis ,* 6
*& aliis excellentior, & ita hactenus in Ecclesia
reputata, si eius officium, ac SS. Patrum statuta
& consuetudinem, tam apud hanc sedem, quam
Generalia Concilia semper obseruatam, si ueris
diligenter scrutari facilè sibi innotescet. Quip-
pe etsi huius dignitatis nomẽ, quod modo in vsu
est, ab initio primitiua Ecclesia nõ ita expres-
sum fuit, officium tamen ipsũ, à B. Petro, eiusque
successoribus institutum euidenter inuenies. Imò
vt inquit Innocentius III. ex veteri testamento
iussu Dei traxit originem , asserit enim id quod
Deut. 17. dicitur , vt pro difficultate & ambi-
guitate iudicij accedatur ad Sacerdotes Leuiti-
ci generis & iudicẽ, qui fuerit illo tempore , &
obediatur ipsorum iudicio, qui præsunt loco, quẽ* 7
*Dominus elegerit, de Summo Pontifice intelligẽ-
dum esse, & Fratribus eius, id est S.R.E. Cardi-
nalibus, qui ei iure Leuitico in executione Sa-
cerdotalis officij coadiutores existunt.*

Itaque, † & ab exordio Ecclesiæ, sicut & ho- 8
*die Sum. Pontificib. in regenda gubernandaque
Ecclesia vniuersali assistebat, & vt ex Concilio
Stephani Papa colligitur dicentis. Oportebat vt
hæc Sacrosãcta Domina nostra R.E. iuxta quod
à B. Petro eiusque successoribus institutum est
ritè ordinaretur , & in Apostolatus culmine
vnus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis
consecraretur , &c. datur manifestè intelligi
hos Fratres nostros , qui inter Cardinales lo-
cantur tempore Beati Petri extitisse in confiat
autem Niceni Concilij. † Beatus Syluester* 9
*(qui cœpit Ecclesiam regere anno Incarnatio-
nis Dominica 230) in Synodo Generali congre-
gatis præsidẽs hos coadiutores suos vocauit Car-
dinales , & magno admodum priuilegio eos*

insigniuit, quale nullus Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Canonibus habere reperitur, vt videlicet sine plurima testium multitudine damnari non debeant.

Et infrà † postquam distinxit tres Cardi-
10 nalium ordines, assistentes Papæ, qui purgantium, illuminantium, & proficientium fungerentur officio, subdit. *Decuit etiam vt quemadmodum Christo conuersanti in terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans coram Papa assisteret, reliqui vero Episcopi vbique diffusi Apostolos repræsentant ad prædicandum per orbem missos*, & infrà. *Multum etiam mouere te debet diuturna per Christianum populum, vbique seruata consuetudo, quæ etiamsi cætera*
11 *deessent, ex quo tam vetusta est vt eius initij memoria non extet in contrarium pro constituto iure habenda foret, præsertim, quando sciente & approbante summo Pontifice non quidem vno, sed tot, quot vnquam habuit Ecclesia, id actum esse dignoscitur. In omnibus enim nationibus, & Regnis, & in Anglia vt memorauimus hactenus huiusmodi præeminentia Cardinalibus delatus est honor qui quidem non tam ipsis, quam nobis (cum nostra sint membra) attribui censendus est.*

12 Vnde concludit epistolam. Quis † enim non videat Cardinalatus dignitatem Archiepiscopali maiorem esse dignitate? Quia cum illa priuatæ vnius Patriæ præsit vtilitati, ista publicæ totius populi Christiani, illa vnam dumtaxat regit Ecclesiam, ista cum sede Apostolica vniuersas, & cũ à nemine nisi à solo Papa iudicentur Cardinales, ipsi & Patriarchas, & Archiepisc. & reliquos Ecclesiæ gradus cum summo Pontifice iudicant, quorum officio nomen ipsum consonat optimè, nam sicut super Cardinem voluitur ostium domus, ita super hos Sedes Apostolica (totius Ecclesiæ ostium) quiescit, & sustentatur.

Huius decretalis Doctrina desumpta videtur ex Turrecremata, *vbi suprà*, & Canonizata à summo Pontifice, dicit enim Car-
13 dinalis. *Christus † sponsam suam videlicet tanquam splendentibus monilibus decorauit, & miro ordine distinxit. Vnicuique autem nostrùm data est gratia secundum mensuram donationis Christi, propter quod ascendens in altum dedit bona hominibus, & ipse dedit quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios autẽ Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij ædificationis corporis Christi. Ex quo Apostolico documento apertè colligitur quod varietas hæc statuum, officiorum, & graduum quibus hierarchicè distincta est Ecclesia non ab humana dispositione, princi-*
14 *paliter † sed ab ipso Christo Ecclesiæ capite fundatore atque ordinatore ortum habet, & per consequens, quod Dominorum Cardinalium status post statum Papalem, ad ordinem Hierarchicum Ecclesiæ, ex institutione diuina pertineat, cum ipsi quantum ad hunc statum statui Apostolico immediatè succedat.*

Quæ doctrina, vt percipiatur rectè, & dilucidè, atque solidè enodetur, noto quod vt colligitur ex Euangelio, † Apostoli in 15
triplici circunstantiarum ordine possunt considerari. Primò, postquam Christus eos elegit, ipsi astiterunt vt ipsemet dixit illis, *vos estis qui permansistis mecum, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater Regnum*, videlicet Ecclesiæ Militantis, *vt sedeatis super Thronos iudicantes*. Secũdò pro vt ante diuisionem ad prædicandum Euangelium omni creaturæ Petro vt Vicario Christi assistebant in administratione Papalis officij. Tertiò provt obedientes Christi præcepto à Petro separati, vnusquisque abiit in regionem, quæ sibi ex diuina sorte contigit, quantum enim ad primam, & secundam considerationem. † DD. Cardin. succedunt Apo- 16
stolis, quatenus coadiutores summi Pontificis, & simul cum illo iudicant orbem in iustitia, *c. fundamenta de electio. in 6.* sed quantum ad tertiam Episcopi succedunt Apostolis statum ipsorũ repræsentantes, vt ait, *Trid. sess. 23. c. 4.* dicens, *ad ordinem Hierarchicum præcipuè pertinere*, quod sic debet intelligi non quod † Episcopalis dignitas maior Car- 17
dinalitia cuius contrarium determinat Eugenius IV. sed, quod dignitas ordinis Episcopalis, maior sit & præcipuè ad Hierarchiam de qua loquitur Concilium pertineat, non verò de dignitate iurisdictionis in qua longè excedit Cardinalis Episcopo, dum iste vnam Ecclesiam gubernet ille simul cum Papa vniuersas, quam doctrinam clare docet Eugenius IV. illis verbis. *Decuit etiam vt quemadmodum Christo conuersanti in terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans coram Papa assisterent, reliqui vero Episcopi vbique diffusi Apostolos repræsentant ad prædicandum per orbem missos &c.*

Ex quibus constat quòd † Apostoli prius 18
fuerunt Cardinales quam Episcopi, nam Cardinales fuerunt viuente Domino, cui assistebant, at Episcopi & Pastores constituti sunt post passionem, quoniam Christus post resurrectionem dixit Petro *pasce oues meas*, tunc enim status pastoralis institutus, & in nouo testamento cum ante solum esset status Apostolicus, rursus † Apostoli prius 19
sunt Cardinales orbis quam vrbis, sicut Petrus prius fuit Papa orbis, quam Episc. vrbis.

Cæterum antequam meum propale iudicium, & sententiam ratione firmissima probem, prælibandum est aliud quod proposui, † quale sit præcipuum 20
exercitium huius eximiæ dignitatis

Eugenius

Eugenius I V. illud non semel explicuit, quod sint coadiutores Summi Pontificis in regimine Vniuersalis totius Ecclesiæ, illique assistant, itaque ab exordio Ecclesiæ, sicut & hodie Summis Pontificibus in regenda gubernandaque Ecclesia vniuersali assistebat(Dignitas Cardinalitia) vnde Teste B. Greg. relato *cap. decreto. 2. quæst. 6. Episcopi & alij Prelati assumpti sunt in*
21 *partem solicitudinis*, † *isti vero in adiutorium Gubernationis totius Orbis* & S. Bernar. *lib. 2. de considerat ad Eugen.* dicit: *Hi quoque (Cardinales) qui tibi continuo assistunt senioris populi Orbis Iudices &c. flent viriliter pro afflictis & iudicent in æquitate pro mansuetis terræ.*

Verum enim vero etsi huius altissimæ dignitatis tanta fuerit eminentia, imo & supereminentia in se tamen quoad nos ali-
22 quando latuit, quia † Summis Pontificibus non fuit bene visum omnem suam sphæram propalare; antiquitus enim Cardinales in humiliora charitatis opera se exercebant administrando Sacramenta & similia vnde vsque ad Clementem 3. *anno* 1190. dignitas hæc non dabatur nisi Monachis, Abbatibus, Decanis, & Prioribus
23 & vsque ad Bonifacium VIII. † nullus Episcopus volebat fieri Cardinalis, quia putabant non licere descendere à maiore dignitate ad minorem, etsi enim dignitas Cardinalitia à Christo Domino instituta in se maior sit, tamen quoad nos non erat nota vt maior, quo vsque Summi Pontifices agnoscentes eorum officium altissimum, & magisterium supremum mundo propala-
24 runt, † quanti æstimanda est dignitas Cardinalitia propter eius exercitium, quod est gubernare vnà cum Papa vniuersalem Ecclesiam.

Rursus hoc regimen, & gubernatio magis vel minus diffusa est, nam etsi Pontifex Cardinales debeat creare vt mox di-
25 cemus; tamen † potest illos ad libitum assumere ad sibi coadiuuandum in regimine, vel quia non agnoscit eximiam prudentiam vel litteraturam, aut propter malos mores, vel ob alia motiua sibi visa, vnde potest illis non committere aliquas causas, & res decidere sine Cardinalium concilio, imo & si adhibeat non tenetur, etiam si sit maior pars, sequi eorum concilium, imo
26 † de plenitudine potestatis potest qualibet ardua negotia se ipso solo expedire, vt deponere Cardinales, Imperatores, cognitis causis, Sanctos canonizare, res fidei proponere, vt tenent Barbatius *Concil. 1. per totum ibi*, Castro, *consilio. 415. n. 6.* Troil. Malecit. *de Canoni. Sanct. dub. secundo, à numer.* 31. quos refert, & sequitur Barb. *de iur. vniuers. libro primo, capite 3. numer.* 81.

Quod ego sic intelligo, quod † Papa sine 27
Concilio Cardinalium requisito potest absolutè, & valet res arduas se solo definire, & concludere ad hoc enim se extendit potestatis plenitudo à Domino sibi concessa, vt egregiè considerat S. Bernard. *lib. 1. de considerat. ad Eugenium*; sed Summus Pontifex qui omnia disponit summa prudentia non latitudinem plenitudinis potestatis, tam attendit, quam id quod debet facere, & expedit fieri, ne alteretur modus regiminis, ab antecessoribus suis, diuino dirigente spiritu dispositus; quare † vt 28
res bene dirigantur & leges ferantur conuenientes, Pontifex adhibere debet concilia Cardinalium & aliorum peritorum in materia, quæ determinanda est. *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi. cap. auctoritate de priuileg. in* 6. Quare iure optimo gloriabatur in Dominus Martinus V. *nunquam in arduis aliquid determinasse sine consensu Cardinalium.*

Vnde notat Zabar. *consil.* 137. *num.* 6. *&* 7. quod † facta à Cælestino Papa re- 29
uocata sunt, quia ea fecit sine consensu Cardinalium, quod ego sic intelligo, non quia non essent valida, sed quia non expediebat ea conseruare vt facta sunt, & quidem cum vt modo dicam sit officium Cardinalium de iure diuino, & officium sit Papam iuuare, & coadiuuare in regimine vniuersalis Ecclesiæ sicut Consules, & Auditores Regij, ad politicum regimen iuuant Reges, & Principes, expedit omnino quod † Papa in 30
negotiis arduis Cardinalium concilium sibi adiungat, & eis vt Conciliariis, vtatur vnde vt notat Barbosa *ex Barbatio. & Fiaminio vbi supra num.* 3. Beatus Petrus elegit viginti quatuor quasi Senatores Romanæ Ecclesiæ inter quos præcipui fuerunt Linus, Cletus, & Clemens, vt ab omnibus concilium caperet in rebus arduis, sunt enim Cardinales Consules *vrbis & orbis* & pro illius recto regimine Papæ & Tribunalis Pontificij integerrimi Conciliarij, *capite Ecclesiasticis duodecimo quæstione secunda capite in Parochia decimosexto quæstione prima capite fundamenta de electionib. in Sexto.* Vnde † & lumina & 31
columnæ Ecclesiæ sunt, vnde dicuntur pars corporis Papæ.

Et sic egregiè Dom. Caiet. *in Articulo quinto praposito huic tomo*: dicit quod
† Cardinales *sunt flores Orbis electi ex vniuersa Ecclesia vt viri excellentissimi in vita & doctrina.* Et in hoc quod dicitur Cardinalis Romanæ Ecclesiæ præsumitur de iure 32

quod sit vnus ex primis sapientibus orbis
ad regendam,& pascẽdam Ecclesiam Dei.
Vnde manifestum fit,quod in arduis tene-
tut Pontifex, Cõcilia Cardinalium sapien-
tum inquitere, & aliorum, qui periti sunt
33 in materia de qua tractatnr,non quia † ad
Cardinales rerum arduarum decisio, ali-
quatenus pertineat,cum solum pertineat ad
Sedem Apostolicam, quæ in ferendis legi-
bus, & aliis ad communem Ecclesiæ vtili-
tatem attinentibus habet specialem Spiri-
tus sancti infallibilem assistentiam, vt non
erret, sed quia Pontifex,vt hæc faciat de-
bet ponere media ordinaria, vt fiant pru-
denter, ad quod debet adhibere homines
34 practicos, & prudentes inter quos † sunt
selectissimi flores DD.Cardinales, vt dice-
bat Caiet.& ita debent adhibeti,vt consul-
tores,non decisores.

Ex dictis colligitur ratio fundamentalis
nostræ sententiæ. Quia, etsi officium & di-
gnitas Cardinalitia tot insigniis,priuilegiis,
muniis & munetibus condecorata, tanta
amplitudine & honoribus atque prærroga-
tiuis munita non ita antiqua sit in Ecclesia,
35 sed iure Pontificiò introducta,qnare † Sũ-
mus Pontifex potest eam vel augere, vel
minuere in priuilegiis & exemptionibus
sibi concessis, tamen officium ipsum & di-
gnitas ex sua prima institutione, & secun-
dum eius primum exercitium, quod ex-
plicauimus est de iure diuino, & à Christo
Domino institũta in suis Apostolis ante
ipsius mortem, sicut instituta est dignitas
Episcopalis,in eisdem post resurrectionem,
dum dixit Petro *pasce oues meas* & ex huius
mandato per sortes partiti sunt ad vniuer-
sum,vt prædicarent Euãgelium omni crea-
36 turæ Non secus ac licet † status Religio-
sus, prout hodie est condecoratus à Sum-
mis Pontificibus tot priuilegiis, & exem-
ptionibus, distinctus in tot communitates
diuersis constitutionibus, & regulis,& mo-
dis viuendi partitus,sit à iure humano Ca-
nonico dimanans tamen status ipse regula-
ris prout dicit communitates, cuius mem-
bra ligantur tribus votis essentialibus,Pau-
37 pertatis,Castitatis,& Obediẽtiæ,de iure di-
uino est à Christo Domino institutus, vt
est certa,& indubitata sententia,vt videre
est apud S.Tho. 2.2.*quæst.* 185. Suarez *tom.*
3.*de Relig.lib.*3.*cap.* 2. Bellarmin. *lib.* 2. *de
Monach cap.*5.*&* 6.Azor.*p.*1.*lib.*11.*cap.*23.
*quæst.*8.*&* 9.Miranda *tom.*1.*quæst.* 3.*art.* 2.
& 3.Pellizar. *tom.*1. *cap.* 2.*quæst.* 4.& ratio
est præcipua, quia Christus instituit sta-
tum perfectionis acquirendæ;ad perfectio-
38 nem autem † acquirendam pertinet essen-
tialiter,quod,quis per tria vota renunciet
omnibus,& sic fiat holocaustum Domino,
vt probat. S.D. *vbi supra art.* 6. hoc autem
faciunt Religiosi; ergo statum Religio-
sum Christus instituit. Sic Christus Domi-
nus instituit officium Cardinalatus,vt sum-
mo Pontifici assisterent assumpti in curam
& regimen totius Ecclesiæ.

Hoc autem probant ea omnia, quæ ex 39
Innocentio III. & Eugenio IV. adduxi-
mus fundamenta,quorum viuacitas sumi-
tur ex traditione Ecclesiæ, quæ tunc cen-
setur esse,quãdo à primordiis ipsius,ita ob-
seruatur, & consuetudine inuiolata reti-
netur,vt dicitur in Cõcilio Nicæno *actio.*7.
Tertullian.*lib.de corona milit.cap* 4. August.
lib. 2. *contra Donatistas*, & quod latissimè
probat Antonius Perez, *in Penteceu. fidei.
volum.*4.*per totum*. Vnde Innocentius III.
cap.non est dubitandum dist. 4. *non est dubi-
tandum*(inquit)*quin Ecclesia hac ab Aposto-
lis susceperit*. Nec obest quod in Euangelio
non habeantur,quia† multa sunt in Euan- 40
gelio omissa, quæ per Apostólos sunt sup-
pleta scripto & verbo multa alia adducit
Card.Bellarm.*lib.*1.*de verbo Dei non scripto.*
Ast Eugenius IV. in præfata epistola. *Mul-
tum etiam* (ait) *mouere te debet diuturna per
Christum populum vbique seruata consuetudo,
quæ etiam si catera deessent ex quo tã vetusta
est,vt eius initij memoria non extet in contra-
riam, pro constituto iure habenda foret, præ
sertim quum approbante, & sciente Summo
Pontifice,nonquidem vno,sed tot quot vnquam
habuit Ecclesia.* Ex quo clarissimè liquet,
quod † Cardinalatus officium & dignitas 41
ex traditione habetur Ecclesiæ,quæ ex nul-
lo certiore origine dignoscitur, quam ex
consensu Summorum Pontificum. Vnde
iure diuino ad Hierarchiam Ecclesiasticam
iurisdictionis pertinere mihi non dubium.

Ex quibus patet, quod sicut † Summus 42
Pontifex nequit omnino extinguere sta-
tum Religiosum in Ecclesia, etsi illum pos-
sit moderari, tam in numero Religionum,
& domorum, & redituum,quam in exem-
ptionibus, & priuilegiis ipsi statui con-
cessis, quia ista ex iure humano dimanant,
at status ipse ex iure diuino, quod Ponti-
fex abrogare nequit.Ita † nequit extingue- 43
re statum, dignitatem, & officium Cardi-
nalium, quod esse ex traditione Ecclesiæ
iureque diuino constat, licet possit illum
augere, vel minuere tam in numero,quam
in priuilegiis & exemptionibus illis con-
cessis, imo aliquando minores habuerunt,
quam Episcopi, siquidem † in Synodo Ro- 44
mana sub Syluestro maior numerus testiũ
requiritur ad damnationem Episcopi,quam
Presbyteri Cardinalis, ad huius enim 44.
Testimonia requiruntur, ad Præsulis 72.
exigit Concilium *act.*1.*cap.* 3. *non damnabi-
tur Præsul,nisi in septuaginta duobus: neque
Præsul Summus à quoquam iudicabitur, quia*

scriptum

scriptum est, non est discipulus supra Magistrum. Presbyter nisi in quadraginta quatuor non damnabitur, Diaconus autem Cardin. constructus Vrbis Romæ, nisi in triginta sex, &
45 *cap. cum Apostolus 6. decensibus*, † maior comitatus conceditur Episcopo visitanti, quam Cardinalibus, quia tunc temporis quoad nos maior existimatur dignitas Episcopalis, quam Cardinalitia, quamuis in se longè altior sit, iurisdictione & non ordine.

§. II.

Quod Cardinalis ex vi suæ dignitatis tenetur residere, vbi Pontifex residet, ostenditur.

SVMMARIVM.

1. *Officium Cardinalis primarij quod.*
2. *Cardinalis non eligitur in Episcopum, sed postulatur.*
3. *Cardinalis ex vi sui officij tenetur assistere summo Pontifici, & illum coadiuuare.*
4. *S. Bernardus Cardinalis qualitates quomodo exprimat.*
5. *Attributa à S. Bernardo Cardinalibus data residentiam omni ex parte requirunt.*
6. *Beatissimus Rom. Pont. ex muneris sui officio debet sibi lectissimos Cardinales sibi adsciscere.*
7. *An ex vi officij debeant personalem residentiam Cardinales.*
8. *Inter Papam & Cardinales ex vi Cardinalatus, non est tantum simplex vnitas, sed etiam quadam identitas.*
9. *Cardinales sunt cardines Romanæ Ecclesiæ, quibus ostium Pont. adiutus, totam vniuersalem gubernat Ecclesiam.*
10. *Dignitas Cardinalitia altior est quam Archiepiscopalis & Patriarchalis, ex Eugenio IV. & n. 11.*
12. *Cardinalatus dignitas cum Sede Apostolica vniuersas regit Ecclesias.*
13. *Eugenij IV. testimonium illustre.*
14. *An sub mortali teneantur non abesse per multum tempus.*
15. *Pontifex non requirit causam ita vrgentem ad dispensandum cum Domin. Cardinal. in residentia in Curia, ac cum Episcopis.*

HOc probant multa & efficacis considerationis (præterea quæ *resolut*. 8. vbi de Cardinalibus Episcopis erit sermo, & plura conducent ad præsens intentum) pri-
1 mum sit † ex vi officij primarij Cardinalis, quod est assistere, & Concilio & industria suæ personæ, summum Pontificem iuuare circa curam totius ouilis Christi quod clauditur terminis vniuersi, hoc autem officium cum sit quasi compastoris residentiam exigit vbi Pastor residet; vnde ex natura rei sunt beneficia incompatibilia Episcopatus, & Cardinalatus, quia vtrumque iure naturali ex vi officij requirit residentiam, vnde
† Cardinalis non eligitur in Episcopum, sed 2
postulatur, vt docent Villadiego, *tractat. de origine Card. quæst. 5. num. 17.* Azor. *p. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 15.* vnde ille Cardinalis, qui eligitur, *cap. Ecclesia vestra, el secundo de elect.* non erat Cardinalis S. R. E. sed Canonicus principalis illius Ecclesiæ, electio enim supponit subiectum capax, postulatio vero expostulat vt dispensatione Apostolica capax fiat, sicut fecit Gregorius Magnus cum quodam Cardinali, *capite vltim. vigesimo, quæstio. prima*, sicut enim Episcopus ex vi officij Pastoris tenetur residere, in sua Dioe-
cesi, ita † Cardinalis ex vi officij instituti à 3
Christo Domino tenetur assistere summo Pontifici, & illum coadiuuare, quia hoc iuuamen in cura, & regimine, est exercitium officij sui & quis dubitat quod hoc requirat personalem residentiam in loco vbi residet coadiutus?

Huius officij magnitudinem propter assistentiam quam coniungens tenetur habere
summo Pastori, considerans † S. Bernardus 4
qualitates Cardinalis sic exprimit, *libro primo, de considerat. ad Euge.* quod hanc residentiam exposcant. *Itaque neque volentes, neque currentes, sed cunctantes, sed renuentes, etiam coge, compelle intrare in talibus, vt opinor requiescet Spiritus tuus, qui non sint tritæ frontis, sed verecundi, sed timorati Catholici ad fidem, fideles ad dispensationem, consortes, ad pacem, conformet ad vnitatem, qui sint iudicio recti, in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericor-
dia non remissi*, quæ † attributa residentiam 5
maiori ex parte requirunt. Vnde Hostiensis, *in summa tit. de pœnit. & remis. versic. cui Cardin.* dicit, *caueant Cardinales ne sint Dracones stantes iuxta arcam Domini, &c.* stare ergo debent iuxta summum Pontificem vt Angeli pacis, consilij & salutis.

Hinc est quod Concilium Trident. *sess. 24. capite primo, de reformat.* dicit, *eadem. S. Synodus tot grauissimis Ecclesiæ incommodis commota non potest non commemorare, nihil
magis Ecclesiæ Dei esse necessarium quam † vt* 6
Beatissimus Romanus Pontifex, quam solicitudinem vniuersæ Ecclesiæ ex muneris sui officio debet, eam hic potissimum impendat vt lectissimos tantum sibi Cardinales adsciscat; & bonos maximè atque idoneos Pastores singulis Ecclesiis præficiat, quibus verbis residentiam Cardinalium, vbi Pontifex residet sicut

& Pastorum in suis diœcesibus, quibus præficiuntur non obscurè docet, verbum enim *adsciscat*, coniunctionem Cardinalium cum Papa denotat, *adscisco* enim in proprietate sermonis in præsenti idem est, quod adiungo tanquam coadiutores circa curam vniuersi gregis. Quare dubio procul Cardinales ex munere sui officij residere personaliter tenentur vbi Pontifex residet.

7 Secundum id constat ex variis attributis, quæ dantur tam ab Authoribus classicis, quam à iure, & Summis Pontificibus, Cardinalibus † quibus competunt ex vi officij & dignitatis Cardinalitiæ, & ex vi & proprietate nominis residentiam personalem denotant in loco vbi curia Pontificia sedem habet, dicuntur enim & sunt membra Pontificis, vt ait Eugenius IV. in sua decretali. Vnde Ioannes Andreas. *cap. requisisti n.* 12.

8 *de testam* Iacobatius *de Concil. lib.* 1. *a.* 172. & alij quod inter Papam & Cardinales ex vi Cardinalatus non est tantum simplex vnitas, sed etiam quædam identitas, vnde faciunt vnum corpus cum Papa, sicut Epi-

9 scopus cum Canonicis, vnde † sunt Cardines Romanæ Ecclesiæ, quibus ostium Pontifex adiutus totam vniuersalem gubernat Ecclesiam; quæ omnia & plura alia, quæ omitto, & habent Cardinales ex vi suæ dignitatis, manifestè demonstrant personalem residentiam in loco vbi Papa residet, sine cuius licentia abesse non possunt.

Tertium accedit, quod cum Eugenius IV. velit ostendere Archiepiscopo Can-

10 tuariensis, quod † dignitas Cardinalitia altior sit, quam Archiepiscopalis & Patriarchalis; sic fatur: *Hoc enim rationi consonum est, vt dignius minus dignum ad se trahat, & & res à potentiori & nobiliori denominetur, quod in ipsis Cardinalibus euidenter seruatur, qui licet certarum Ecclesiarum dum ad Cardinalatum assumuntur Episcopi sint, nihilominus eos non Episcopos, sed Presbyteros Cardinales, S. R. E. Sedes Apostolica appellat. Quinimo si eis suas priores Ecclesias, in titulo dimittat, non amplius sub nomine Ecclesiarum, sed tituli Cardinalatus scribit, quasi ad maio-*

11 *rem dignitatem, & iurisdictionem assumpserit, alioquin non ascendisse, sed descendisse non honorari, sed dehonorari viderentur. Quis enim nō videat Cardinalatus dignitatem Archiepiscopali maiorem esse dignitate? quia cum illa priuata vnius patriæ præsit vtilitati, ista publica totius populi Christiani illa vnam dū-*

12 *taxat regit Ecclesiam, ista † cum Sede Apostolica vniuersas, & cum à nemine nisi à solo Papa iudicentur Cardinales. Ipsi, & Patriarchas, Archiepiscopos, & reliquos Ecclesiæ gradus cum Summo Pontifice iudicant. Quorum officium, nomen ipsum consonat optimè, nam sicut super cardinem voluitur ostium Domus, ita super hos Sedes Apostolica (totius Ecclesiæ ostium) quiescit, & sustentatur.*

Hoc † Eugenij testimonium adeo est illustre, vt me quidem iudice rem determinet, & sicut Episcopus ex vi suæ dignitatis, tenetur in sua diœcesi residere, ita Cardinalis tenetur, vt cardo Ecclesiæ residere, vbi ostium Ecclesiæ Summus Pontifex residet, quare ita tenent Lotterius *de re benef. lib.* 1. *quæst* 8. *num.* 49. Sanctarellus *variarum resol. quæst.* 2. *num.* 8. Barbosa *de potest. Episcopi p* 3. *allegat.* 53. *num.* 12. Burrel. *in summa Decis. tit.* 10. *num.* 8. Hojeda *de incompatib p.* 1. *cap.* 2. *n.* 6. & 15. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. gloss.* 24 *n.* 123 Germonius *de indultis Card.* §. *sibi n.* 18. Gambar. *de potest. Legati tit. an legatus possit vni plur. benef. n.* 227. Flaminius Parisius *lib.* 2. *de resignat. quæst. n.* 34 Quare 13

† sub mortali tuentur non abesse per multum tempus sine licentia Summi Pontificis Præsidis Collegij Eminentiss. Cardinal. qui ipsos mittit legatos à latere, ad vniuersas mundi prouincias, vt dissidia inter Principes Christianos componant, tumultus sedāt, bella extinguant, pacem Ecclesiæ inducant. Verum est quod † Pontifex non requi- 14

rit causam ita vrgentem ad dispensandum cum Dom. Card. in residentia in curia, ac requirit ad dispensandum cum Episcopis ne resideant in sua diœcesi, nam defectus Cardinalis in curia facilius suppletur, quam defectus Episcopi in suo Episcopatu. 15

RESOLVTIO VI.

Vtrum sit sufficiens motiuum ad dispensandum cum Episcopo, aut Cardinali in obligatione residendi, quòd vadat, vt dux exercitus sui Principis contra alium Catholicum?

SVMMARIVM.

1. *Episcopi armati lorica & galea velut monstra Ecclesiæ primò visi sunt.*
2. *Quod Episcoporum officium?*
3. *Quo tempore Episcopi & Abbates ad bella procedebant, & num.* 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.
11. *An Episcopi pro fide pugnantes excusari possint.*
12. *Qui defendendi Episcopi, qui in aciem ibant.*
13. *An absolutè licitum sit Catholicam inuare in bello iusto regem infidelem pugnantem*

gnantem contra aliam regem infidelem
iniustè debellantem.

1 EPiscopos † armatos lorica & galea ve-
lut monstra Ecclesiæ primo visos fuis-
se Salonium & Sagittarium fratres ambos
Episcopalibus insulis insignitos, in bellis
longo barborum contra Gallos narrat Ba-
ronius, *ad annum* 575. Verum Carolus Ma-
nus *in Concilio Vuormatiens.* quod ex pluri-
bus Episcopis congregauit, *anno* 770. &
habetur in Capitularibus Regum Franco-
rum, *lib. 6. cap.* 285. *&* 286. *postulantibus*
populis valde enixè, ne Pastores animarum sua-
rum bella adirent; decreuit nedum aliquod bel-
lum gereretur Episcopi cum militibus pergerent,
nec prælijs interessent vulneribus obnoxij, sed
2 *† in suis Ecclesijs residentes missas celebrarent,*
ac preces ad Deum pro exercituũ incolumitate
funderent, eleemosynas facerent, sed paucos
tantum Sacerdotes eosdémque pietate, & do-
ctrina conspicuos, cum exercitibus mitterent ad
benedictionem dandam & periclitantium re-
conciliationem faciendam. Hactenus ex Ba-
ronio resumpsit Spondanus ad præfatum,
annum 770. *n.* 3.

Et circa *ann.* 888. refert idem Sponda-
3 nus. *ex Baronio n.* 2. *quod † deterius videtur*
ac plane monstruosum illud fuit, quod tam
Episcopi, quam Abbates armati ad bella pro-
cederent, hostes caderent, & caderentur ab
ab ipsis, quod execrandum facinus cum diu in-
oleuisset in Gallijs, eius merito accidisse pu-
tamus, vt externis, atque ciuilibus bellis ca-
dem prouinciæ afflictarentur, sed deterius, quod
ijdem ab eisdem temporis auctoribus laudati
reperiuntur nomine bellicæ fortitudinis, cum
tanquam sacrorum Canonum violatores, &
muneris Pastoralis desertores detestandi fuerint.
4 Vnde *anno* 1196. sic fatur; *ad rem ipse*
Spondanus ex Cardinali suo. Cælestinus Papa
III. literis Bellouacensis Episcopi rogatus scribe-
re ad Regem Angliæ pro sua liberatione (qui sci-
licet dimicantibus inter se Francis & Anglis
præter fas, iusque Ecclesiasticum armatus hasta,
& clypeo aduersus Anglos progressus ab ijs ca-
ptus fuerat) quamuis eumdem Episcopum acriter
redargueris de armorum tractatione, egit ni-
hilominus solicitè apud Regem pro eius libera-
tione, quem & in Epistola sua, vt magis fle-
5 *cteret Regem Charissimum vocauit fratrem, &*
filium suum, & Ecclesiæ. Sed Rex missa lorica
Episcopi ad Papam. Vide (inquit) an tunica fi-
lij tui sit, an non? cui Papa non filius meus est
vel Ecclesiæ, ad Regis igitur voluntatem redi-
matur, quia potius Martis quam Christi miles
indicat. Hæc ibi quod an iure tantum Ec-
clesiastico an etiam iure naturæ, & diuino
sit illis prohibitum, iam explico si prius
ex occasione nostros antiquos Antistites
Hispaniarum defendam.

Et quidem, olim permissum fuisse im- 6
pune imo cum maxima laude Episcopis
nostris, dum Hispania à Mauris Summa in-
iusta tyrannide possideretur, contra eosdem
Mauros arma assumere, & bella Domini fa-
cere clare constat ex Historiis, in illa enim
miraculosa Victoria (quam Ecclesia Hispa-
na celebrat, 16. *Iulij* obtenta à Alphonso IX.
contra innumerabilem Maurorum multitu-
dinem, & dicitur, *de las Nauas de Tholosa*
Archiepiscopus Toletanus Rodericus, &
eius crucifer D. Paschasius ibi interfuerunt
non clypeo & lorica muniti, sed in Pontifi- 7
cali præeunte signo crucis in quo parta est
victoria; in simili habitu Eminentissimus
Cardinalis D. Franciscus de Cisneros Ar-
chiepiscopus Toletanus, & debellauit, &
vicit præsentialiter Mauros eos eijciens ab
Oranio in Affrica, vt late refert noster Eu-
genius de Robles nostræ Religionis profes-
sus, *in vita eiusdem Eminentiss. Cardinalis*, cui 8
adiunxit, *missæ Muzarabum officium & cæremo-*
nias, prout hodie exercentur in Capella Muza-
rabesita in Ecclesia Matrice Toletana, & inser-
ta est Latino idiomate tom. 15. *Biblioth. vete-*
rum Patr. Agripin. Multique alij Hispani
Præsules dimicantes pro fide Catholica
tuenda contra Maumetanos fortes facti
sunt in bello & tanquam Martyres Christi 9
vitam æternam pro temporali commuta-
runt, vt notant Antonius Yepes, *in annali-*
bus ordinis Benedicti tom. 5. *cent.* 6. *anno Domi-*
ni. 1010. *& fundationis ordinis.* 530. Castil-
lo. *tom.* 7. *de Tertiis, cap.* 9. *n.* 48.

Sed difficile est excusare, id quod ex 10
Cardinale suo refert Spondanus, *ad annum*
1010. *num.* 2. *quod ad res Hispaniarum Eccle-*
siasticarum eam in eas quoque ille prauus vsus
illapsus esset, vt Episcopi armati certarent in
acie, & quod nefas est amplius pro Arabibus
contra Arabes, ita secum ciuili bello pugnanti-
bus Corduba Principibus Zeluma & Almahadio:
accidit Deo vindice vt qui stabant pro Zeluma
Episcopi in prælio hoc anno gesto occisi fuerint
victorque existent Almahadius Corduba hoc an-
no regnare cœpit. Hæc ibi. † Hi enim Epis- 11
copi tanquam pugnantes pro fide excusari
nequeunt, vt minus bene, putat Diana. *p.* 10.
tract. 2. *Resolut.* 5. si enim pro iure Arabum
pugnabant quomodo pro fide pugnant?

Aliter ergo † defendendi sunt huiusmo- 12
di Episcopi Hispani, vel quia ipsi non vo-
luntariè, sed coacti ad debellandum ibant,
minis, & extorsionibus cadentibus in con-
stantissimum virum, ne contra oues suas
persecutio validior excitaretur, erant
enim tyrannico iugo subiecti, & non id
quod volebant, sed quod nolebant opera-
bantur, pro vita ouium suarum, & ea-
rum securitate, non enim vltro se ad
bellum pro Arabibus contra Arabes se
offerebant,

offerebant, sed inuitè adibant, vel quia ille contra quem debellabant, acerbior & crudelior in Christianos erat, & proquo pugnabant benignior, & suauior, vel tan-
13 dem,quia † absolutè licitum est verum Catholicum iuuare in bello iusto Regem fidelem contra alium Regem infidelem iniustè debellantem, vt benè aduertit Granados, *controuers.3. de charit. tract.12. disp.4.sect.6. num.52.* sic enim Machabæi fœdus inierunt cum Romanis infidelibus, vt alia infidelium regna expugnarent, quod exemplum illi Episcopi sunt secuti.

§. II.

Quo iure teneantur Episcopi, & Cardinales non belligerare?

SVMMARIVM.

1. *An iure Ecclesiastico Episcopi & Cardinales personaliter possint bellum gerere.*
2. *Prohibentur sub mortali culpa Episcopi & Cardinales bellum gerere.*
3. *An Pontifex possit in hoc dispensare.*
4. *Articulus necessitatis duplex in bello contingit.*
5. *Quis finis legis.*
6. *In quo casu possit Clericus bellum gerere.*
7. *In quo casu non sit licitum.*
8. *Quandonam Clericis liceat manu propria pugnare, victoria causa.*
9. *Nulla communitas clericalis, siue regularis, siue sæcularis, rei ablata sibi recuperanda causa, & à qua siue iustè, siue iniustè est expoliata potest sine grauissimo scandalo & peccato mortali pugnare propria manu.*
10. *Antiqui & primitiui regulares rapinam bonorum suorum cum gaudio suscipiebant.*
11. *Qui pugnant propter iniurias domorum suorum non profitentur se nolle pati pro Christo.*
12. *An pugna prohibita sit constitutis in sacris non solum iure humano in bello iusto, sed etiam altiori lege diuina.*
13. *Valentia sententia.*
14. *Christi ad Petrum dictum volentem ipsum defendere.*
15. *Christi præceptum impositum est Clericis ne propria manu pugnent, ex SS. Patribus.*
16. *Clerici debellantes sacrorum Canonum sunt contemptores.*
17. *Innocentij III. sententia.*
18. *Officium Clericatus inhabiles facit ad pugnandum.*
19. *Et cur.*
20. *Diui Thomæ sententia.*
21. *Miles Christi & miles sæculi ex vi suæ institutionis pugnantia habent exercitia.*
22. *Omnes ordines Clericorum ordinantur ad altaris ministerium.*
23. *D.Pauli sententia.*
24. *Ad eam potentiam, artem, & virtutem ad quam pertinet finis pertinet etiam disponere de medijs.*
25. *Licet ex iure gerere bella iusta meritorium sit, tamen Clericis illicitum.*
26. *Araujo sententia non admittenda, & n.27.*
28. *In legibus Hispaniæ indicitur à Regibus Episcopos & Clericos suis personis Regem in bello debere iuuare.*
29. *Tenentur Clerici & Episcopi in bello proprijs manibus pugnare in defensionem Regni & patriæ ex Araujo.*
30. *Leges iustæ non sunt nisi adsit casus & articulus necessitatis, & 31.*
32. *An Clerici pugnantes etiam ob iustam patriæ defensionem etiam cum merito vitæ æternæ incurrant irregularitatem.*
33. *Clemens V. decernit eum immunem ab irregularitate qui iniustum aggressorem pro tuenda propria vita occidit, & n. 34. & 35.*

COmmunis sententia tenet, quod † so- 1
lum iure Ecclesiastico prohibentur
Clerici, & Religiosi in sacris, Episcopi, &
Cardinales personaliter bellum gerere, &
etiam in bello iusto pugnare siue proprijs
manibus, in vi & vi armata expugnando inimicos tam Reip. quam Religionis Christianæ, siue ducendo exercitum, siue naualem, siue terrenum; hoc ad minus probant textus, quos adducunt Scribentes tam antiqui quam moderni Castro Palao, *tom.1.tract.6. disp.5.* Azor, *p.3.lib.2.cap.16.quæst.13.& 12.* Maldetus, Syluius, Bannez, Torres, Araujo, Becanus, *22.qu.40.art.2.* vbi vterque Thomas, punctum exagitat, Molina, *tom.1.tract.2.disp.106.& 108.* & alij quos citat & sequitur Diana, *vbi suprà resol.6.& p.6.tract.4.resol.33.ex cap.clericum, cap.eos 20.q.3.& c.quicunque clericus, & cap. ex multa, de voto,* vbi Canonistæ Barbosa & alij qui omnes con-
ueniunt † prohibitionem hanc esse sub gra- 2
ui mortali culpa, cum sit de re grauissima, & valde indecenti ordini sacro, Episcopali, & Cardinalitiæ dignitati institutæ ad regendas animas non ad eas, pugnis & armis defendendis, vnde fit quod cum iuxta hanc communem sententiam solum sit *hoc malum, quia prohibitum*, lege Pontificia, quod
† Pontifex potest ex rationabili causa in hoc 3
dispensare, vt multoties dispensatum est imo si non subsit rationabilis causa & si Papa male faciet dispensando, Cardinalis
exercitum ducens non peccabit, quia solu- 4
tus est à lege id prohibente, ex dispensatione Apostolica.

Imo

Imo vt benè D.Caiet. *vbi supra §. ad hoc*
4 *dicitur*, ait, *quod † articulum necessitatis du-*
pliciter potest contingere in bello, primo scili-
cet defensiuè, vt scilicet nisi Clerici aliqui pu-
gnent ciuitas, vel exercitus euertitur ab ho-
ste: Secundò ratione victoria scilicet, quia nisi
Clerici aliqui pugnent non haberetur victoria,
tunc parata: in primo casu Clerici non peccant
pugnando manu propria, quia lex positiua qua
Clerici arcentur ne pugnent manu propria ve-
nit ad casum in quo si Legislator adesset di-
5 *spensaret, cum enim † finis legis, sit commune*
bonum, & legis spiritualis bonum spirituale,
quod in iusto bello defensiuo seruatur praestet
bono particulari alicuius, quo habilis est alta-
ris ministerio constans est, vt licitè Clericus
sciens benè dirigere bombardas, aliis ad hoc
non existentibus, vel alio simili casu manu pro-
pria saluet patriam, vel exercitum sine tali au-
6 *xilio pereuntem. Nec † solum videtur, quod hoc*
possit Clericus, sed etiam quod ad hoc tenea-
tur in tali articulo propter eandem rationem,
praesertim si cum infidelibus agitur. Neque ob-
stat quod fiant & maneant irregulares, quia
irregularitas sine peccato, & cum merito vita
aeterna incurri potest, propter quod sicut Lai-
cus ad hoc tenetur, sic & Clericus in casu in
quo lex, quoad peccatum locum non habet, licet
semper habeat locum quoad irregularitatem,
quia irregularitas sequitur factum Neque ob-
stat dictis ratio littera, scilicet nulli de pieta-
te ad aliquod officium licet id per quod suo of-
ficio incongruum redditur, quoniam hoc est ve-
rum regulariter non autem in singulari casu.
7 *In secundo autem casu † non videtur com-*
muniter licitum, & ratio diuersitatis est, quia
victoria est necessaria propter recuperationem
rerum, vel punitionem aut expulsionem ho-
stium, qua non sunt necessaria sicut salus, qua in
primo casu defenditur. Dixi autem communi-
ter, quia si parta tunc victoria esset pax vni-
uersalis Ecclesia, aut fidei Christiana magna
8 *protectio, crederem † Clericum licitè manu pro-*
pria pugnando illam facere, & hac intelligo
saluis aliis conditionibus, iusti belli scilicet, quod
Clerici publica authoritate hoc faciant, & con-
stet de iustitia belli, quoniam in eis non habet
locum obedientia excusans. Hæc Cardinalis,
quibus rectè comprehendit ferè omnia,
quæ alij diffusè tractant.

Ex qua doctrina, quæ certa est inter Ca-
9 tholicos, liquidò constat, † quod nulla com-
munitas clericalis, siue regularis sit siue sæ-
cularis, vt recuperet rem sibi ablatam, & à
qua sunt iustè vel iniustè expoliati, potest
sine grauissimo scandalo, & peccato morta-
li pugnare prupria manu, aut ducẽdo exer-
citum ipsum ordinando, consilia, submini-
strando arma, & alia bellica ad pugnam cõ-
tra eum, qui iustè vel iniustè expoliauit,
qui iniustè aggreditur armis, sine autho-
ritate publica congregato exercitu, istos
enim qui sic pugnant sub imagine Religio-
nis, obrepit impietas, Antiqui enim † & pri- 10
mitiui Regulares rapinam bonorum suorũ
cum gaudio suscipiebant, quod iniustè ex-
cluderentur, diuitias fugiebant martyrium
à Tyranno, & tribulationes à propriis ap-
petendas, at † qui sic pugnant palam pro- 11
fitẽtur se nolle pati pro Christo iniurias do-
morum suarum gloriam alteri non ceden-
tes. Misera quidem & miserabilis vox in
ore Sacerdotis, qui Christum sic agnoscit,
vt se eum nolle sequi in tolerantia persecu-
tionis palam confitetur, dum in vi & vi ar-
mata contra fas & modestiam religiosam
dux exercitus iniusti factus sua recuperat,
cum strage fidelium & scandalo Ecclesiæ.

Sed modo restat dubium, an non solum 12
iure humano constitutis in sacris sit prohi-
bita pugna in bello iusto, sed altiori lege di-
uina scilicet aut naturali † negant, qui supra
retuli Auctores, at affirmant alij. Turriscre-
mata, *cap. Clericum* 50. *dist.* Valentia 22. *dist-*
put. 3. *quast.* 16. *punct.* 4. *versic. & quoad pri-*
mam, vbi neruosè eam probat, quem sequi-
tur Didacus Granados, *vbi supra num.* 48.
versic. 3. vbi sic prauissimè loquitur. *Cum di-*
ximus obligari clericos ad non pugnandum ex
vi iuris naturalis intelligendum est itaut sint
varij casus in quibus licet possint bellare, ex
dispensatione Pontificis, aut in magna neces-
sitate. Non vero contendimus, quod clericus sem-
per, & absque vlla necessitate dimicet, optimè
† enim probat Valentia iure natura prohibi- 13
tum esse, vt persona Ecclesiastica perinde pu-
gnace possint, atque Laici: verè enim id est
contra dictamen rectè rationis, & contra Pa-
trum doctrinam. Vnde Pontifex non posset di-
spensare cum Clerico, & sine vlla causa pugnet,
quia in lege naturali non potest Ecclesia dispen-
sare. Hæc ille, quæ etiam docuit Gratianus
23. *quast.* 8 adducẽs illud *Matthai* 26. quod
† dixit Christus ad Petrum volens defen- 14
dere ipsum *mitte gladium tuum in vaginam,*
omnis enim, qui gladium acceperit gladio peri-
bit, ac si apertè ei diceretur, hactenus tibi tuis-
que pradecessoribus inimicos Dei gladio corpo-
rali licuit per se, qui deinceps in exẽplum patiẽ-
tia gladium tuum id est tibi hactenus conces-
sum in vaginam conuerte, & tantum spiritua-
lem gladium, quod est verbum Dei in macta-
tione veteris vita exerce. Hactenus Gra-
tianus.

Quod † Christi præceptum Clericis im- 15
positum sit ne propria manu pugnent satis
confirmant dicta Patrum asserentes, ante-
quam esset ius Canonicum valde esse re-
prehensibile Sacerdotibus, qui nec possunt
nec debent bellum aduersus inimicos gere-
re. Ita Ambr. *lib.* 5. *epist. qua est oratio in Ma-*
xentium. Bernard. *lib.* 4. *de considerat.* Nico-
laus

laus Papa *epist. ad Ludouicum & Carolum Reges*. Gregorius Magnus *lib. 7. epist. 1. ad Sabinianum*. Concilium Meldense, *cap. 37.* vbi ex vi rationis naturalis duo efficacia
16 elicit argumenta. Primum quia † Clerici debellantes sacrorum Canonum contemptores, ecce ius Canonicum & Ecclesiasticæ sanctitatis profanatores, ecce ius naturale, quia non possunt simul Deo & sæculo militare, ecce rationem efficacissimam vtriusque. Profanare autem sanctitatem ius naturæ prohibet, quod magis enucleo.
17 Ex ratione, quam † Innocentius III. *rescribens Cantuarsens. Episcop.* refertur *cap. ex malta. §. de Clericis de voto dat.* dicens. *De Clericis vero ducimus respondendum, quod tum Clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnãdam, nisi vel consilio strenui, vel officio prædicationis instructi*, &c. ex quibus validum
18 sumitur argumentum † officium Clericatus *facit eos inhabiles ad pugnandum*; ergo nõ ex iure Canonico, sed ex vi officij Clericatus hanc habuit inhabilitatem, quia ex vi illius significant mansuetudinem Christi, qui pro nobis sanguinem suum fudit, non effudit alienum. Tum quia officium Clericatus ex vi sua dicit sanctitatem Ecclesiasticam, quam profanat, qui propria ma-
19 nu in bello pugnat. Sed † cur Clericatus officium eos inhabiles reddat ad pugnandum? quia vt ait Basilius Seleuc. *orat. 24. Acies ab hominibus in homines ordinata & armis iaculisque confligens graue quiddam, ac sanum est, natura enim voluntate improba in se ipsam insaniens, à semet eandem sibi perniciem molitur*. Et Ennodius *in vita Epiphanij capite quadragesimo octauo, Pralitt temperantiam nullus annectit statuta sunt dimicantium, quidquid non licet tunc licere. Hostem suum, qui non lasit adiuuat*. Quæ omnia iure naturæ dissonantia sunt clericali officio.

Huc accedunt plures & vrgentes ratio-
20 nes † quas adducit S. Thomas *vbi supr.* quæ omnes probant ex iure naturæ esse id prohibitum Episcopis, & Clericis in sacris propria manu bellum facere, aut in bello etiam iusto pugnare. Primò, quia bellica exercitia maximè pugnant officiis Ecclesiasticis propter maximas inquietudines, quas habent, quæ impediunt animum à contemplatione diuinorum, laude Dei, & oratione pro populo, quæ ad officium pertinent
21 Clericorum. Vnde † miles Christi & miles sæculi, ex vi suæ institutionis pugnantia habent exercitia, vt dicebat Concilium Meldense. Vnde Apostolus *2. ad Thimot. 2. num. 6.* ex vi huius contrarietatis exercitiorum vtriusque militiæ dixit: *nemo militaris Deo implicat se negotiis sæcularibus*, & propter hoc etiam iure naturali, est prohibita publica negotiatio Clericis, vt vult & benè Valentia, quamuis non ita strictè sicut bellica exercitia; quia exercitia negotiationis non ita videntur pugnare exercitiis clericatus.

Secundò, quia † omnes ordines Clerico- 22
rum ordinantur ad altaris ministerium in quo passio Christi repræsentatur, & ita eis non competit occidere, aut fundere sanguinem, sed magis esse paratos ad propriam sanguinis effusionem pro Christo, vt imitêtur opere quod gerunt ministerio, & propter hoc est institutum, quod effundentes sanguinem etiam sine peccato sint irregulares, nulli autem qui est deputatus ad aliquod officium licet id per quod suo officio incongruus redditur. Quæ D. Thom. ratio me quidem iudice manifesta est, quia officium Clericatus, & deputatio ad altaris ministerium est de iure diuino, ergo iure naturali tenetur quis vitare quod illi officio adfert incongruitatem, & diuertit à primaria sua significatione, quale est occidere, & sanguinem fundere, etiam sine peccato.

Tertiò in solut. ad primum, id colligit ex Apostolo *2. ad Corinth. 10. numero 4.*
† *arma militia nostra* (ait Paulus) *non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum*. Vbi Primasius, *arma nostra non est scutum, vel gladius, sed potentia Dei, quia plus facimus verbo, quam aliis armis*. Et Augustinus *libro de fide & oper. capite secundo, quia in Ecclesia disciplina visibilis fuerat gladius cessaturus*; hoc est ex iure diuino Christi, quod intimat Paulus. 23

Quartò *ex solutio. ad 3.* ex ratione naturali, quia † ad eam potentiam, artem, & 24
virtutem ad quam pertinet finis, pertinet etiã disponere de mediis, quæ sunt necessaria ad finẽ, vt dicitur. *1. Ethico. c. 1. & 2.* bella autem in populo fideli sunt referenda sicut ad finem bonum spirituale diuinum, cui Clerici ex vi iuris diuini deputantur, vnde bellare illis interdicitur non quia peccatum sit ex suo obiecto, sed quia tale exercitium eorum personæ non congruit, hæc autem non congruentia oritur ex deputatione ipsorum ad bonum diuinum, quæ oritur ex iure diuino.

Quintò, *ex solut. ad 4.* quia † licet, ex iure 25
gerere bella iusta, meritorium sit, tamen illicitũ videtur Clericis propter hoc quod sũt ad opera magis meritoria, deputati, ex quo principio clarè infertur, quod est illicitum ante omnem legem humanam, antequam Clerici habeant hanc deputationem, quod explicat S. Doctor manifesto exemplo, *sicut* (inquit) *matrimonialis actus potest esse meritorius, & tamen virginitatem voventibus damnabilis redditur propter obligationem*

eorum

eorum ad maius bonum. Atqui hoc est illicitum iure naturæ, ergo & quod Clerici pugnent etiam in bello iusto.

Quibus rationibus motus S. Doctor *in solut ad 2.* colligit, *quod superior nequit dare licentiam vt Clerici propria manu pugnent, sed vt iuste pugnando illis interessendo ad subueniendum eis suis exhortationibus & absolutionibus, & aliis huiusmodi spiritualibus subuentionibus sicut & in veteri lege mandabatur Iosue 6. quod Sacerdotes sacris buccinis in bellis clangerent, & ad hoc primo fuit concessum quod Episcopi vel Clerici ad bella procederent, quod enim aliqui propria manu pugnent, abusionis est.* Quid clarius? vt enuclearet quod hoc est illis iure naturæ prohibitum, quare non est admittenda solutio Araujo dicentis quod D.
26 Thom. loquitur seclusa licentia Papæ cum de ea expressè loquatur, & dicat, *quod datur non ad pugnandum manu propria, sed ad interessendum bello, vt subueniant exhortationibus & spiritualibus subuentionibus*, quare hanc esse S. D. mentem mihi nec in dubium venit. Aduerte tu Thomista, & da gratias Deo,
27 qui tibi dedit Doctorem, & Magistrum, qui nihil sine ratione efficaci dixerit, vix enim est periodus, quæ rationem non contineat eorum quæ tractat.

Ex dictis colligitur clara intelligentia le-
28 gum Hispanicarum, in quibus † dicitur, & indicitur à Regibus Episcopos & Clericos suis personis Regem in bello debere iuuare, sic habetur, *l. 52. tit. 6. p. 2. & l. 6. tit. 19. p. 2.* vbi ponuntur duo casus in quibus tenetur. Primus, cum quis insurgit & rebellatur Regi tanquam proditor. Secundus, est quum hostes extranei Regnum intrant, ad præliandum cum Rege, & regnicolis, omnes naturales & regnicolæ qui sunt in ætate capiendi arma etiam non vocati tenentur venire ad prælium sub proditionis pœna, & in his duobus casibus ait Illustrissimus Araujo
29 † tenentur Clerici, & Episcopi in bello propriis manibus pugnare in defensionem Regni & Patriæ. Nec credendum est has leges adeò iustas eos obligare ad opus prohibitum iure naturæ, aut per quod inhabiles in suis officiis reddantur, *& infrà* probat, quod hæ leges etsi ciuiles non tamen vt ciuiles, sed vt iuri naturali conformes Episcopos & Clericos obligant, & quod isti propria manu pugnantes non fiunt irregulares.

Sed me quidem iudice in his omnibus deficit præfatus Doctissimus Magister in primo quod absolutè has leges iustas vocat,
30 non enim † iustæ sunt nisi adsit casus & articulus necessitatis, ita vt si Clerici non pugnent ciuitas vel exercitus euertetur ab hoste, vt aiebat D. Caietanus, si enim hic articulus non sit necessariæ defensionis, nullus potest præcipere etiam Papa, quod Clerici & Episcopi propria manu pugnent & leges nostræ, vt iustæ sint supponunt hunc articulum necessitatis interuenire, qui facilius tunc temporis quum leges latæ sunt poterat interuenire tam propter multitudi- 31
nem Arabum inimicorum, quam propter paucitatem gentis Christianæ quæ pugnaret contra illos.

Deinde falsum est, & contra vtrumque Thomam, quod † Clerici pugnantes etiam 32
ob iustam patriæ defensionem etiam cum merito vitæ æternæ non incurrant irregularitatem, etsi enim Pontifex non dispenset, dubio procul eam incurrent ob defectum lenitatis sicut incurrit iudex dans reo iustam mortis sententiam, vt enim ait D. Thom. institutum est vt effundentes sanguinem etiam sine peccato sint irregulares, ob defectum significationis mansuetudinis Christi, qui in altari à Clericis offertur.

Nec obligat quod, *in Clementi. si furiosus de homicid.* Clemens V. † decernat immu- 33
nem ab irregularitate eum, qui iniustum aggressorem pro tuenda propria vita occidit, & bellum iustum defensiuum tuetur pro patria propriis manibus pugnando contra iniustos patriæ aggressores ipsam, & personas defendit, ergo iure nouo huius Clement. immunis est ab irregularitate. Inerme profectò argumentum, vt Magistrum 34
& Doctorem nostrum deseramus, non enim in iure quis absoluitur vel ligatur ab irregularitate ex paritate rationis, nisi enim expressetur in iure irregularitas non contrahitur neque ab irregularitate expressa liberatur nisi expressò iure. Clementina autem citata Pontifex declarat dispensando & dispensat declarando, quod qui occidit iniustum inuasorem pro tuenda vita, non manet irregularis non tamen extenditur ad alios casus, etiamsi sine pecca- 35
to fiant, vt si quis alium occidat pro defensione proximi, etiamsi valdè necessarius sit Reip. nec si quis occidat pro defensione rei familiaris, iste enim irregularis manet, & sic manebit etiam si in bello iusto occidat inimicos, quia voluntariè occidit & fundit sanguinem humanum & sic nisi expressè eximatur, incurrit irregularitatem ob defectum lenitatis.

§. III.

Satisfit titulo Resolutionis.

SVMMARIVM.

1. *Triplex praeceptum interuenit.*
2. *Primi praecepti obligatio strictissima est.*
3. *Si Rex Hispaniae alicui Episcopo vel Clerico in sacris praecipiat, vt sit dux exercitus contra iniustos inuasores sui regni, etiamsi non resideat in suo Episcopatu, aut beneficio curato, an teneatur, & n. 4. & 5.*
6. *Quod tempus determinet Concilium in ducendo exercitu.*
7. *An consuetudo introduci possit quod princeps saecularis ius diuinum de Residentia interpretetur.*
8. *An Princeps praeceptum naturale de non pugnando propriis manibus possit interpretari &c.*
9. *Princeps potest speciales conuenientias status considerare in Episcopo quae non in saeculari.*
10. *Rex potest declarare an sit casus vrgentis necessitatis, defensionis regni facienda per Episcopum.*

EX dictis resolui potest difficultas proposita *in titulo*, an sit sufficiens motiuum dispensandi in residentia personali Episcopi in sua Dioecesi, & Cardinalis in Curia Pontificia, quod vadat, vt dux classis, aut
1 exercitus. Hic † interuenit triplex praeceptum vnum residentiae, quod est diuinum, alterum non pugnandi propriis manibus, & tertium defendendi proprium regnum,
2 Patriam, aut Ciuitatem, obligatio † primi strictissima est quae vt non exerat vires & efficaciā suam requiritur quod pugnare propriis manibus & industria ita sit necessarium, vt obliget praeceptum de defensione Patriae, ita vt nullus sit alius, qui possit tueri eam officio ducis aut alterius officialis bellici, si enim est alius, qui id bene faciat, & si non aeque bene dispensatio in praecepto residendi non est valida nec toto Cardinalis, aut Episcopus officium ducis exercitus admittere & retinere potest vltra tempus à Concilio Trident. assignatum, etenim si est Princeps saecularis, qui bene & fideliter officium ducis administret, non est aliqua ex causis propositis à Concilio, ad dispensandum in praecepto residentiae, cum in hoc casu non interueniat *Christiana charitas vrgens necessitas, debita obedientia, aut euidens Ecclesiae vel Reip. vtilitas.*
3 Quod † si Rex Hispaniae alicui Episcopo vel clerico in sacris praecipiat, vt sit dux exercitus contra iniustos inuasores sui Regni, etiamsi non resideat in suo Episcopatu aut beneficio Curato, an iste teneatur? & quidem si hoc officium illi in perpetuum detur, dubio procul illud sine expressa Pontificis dispensatione nequeunt admittere, quia praeceptum de residendo, cum sit diuinum nullus in perpetuum potest interpretari vt non obliget nisi Summus Pontifex, constat ex Bulla *Clementis* 8. *directa ad Philippum.* 3. *anno* 1599. *die* 26. *February*, vnde bene Petrus Gonzalez de Salzedo *lib.* 2. *de lege politica cap.* 12. *n.* 58. postquā plura adduxerit, vt probet Episcopos, posse non residere in perpetuum ad mandatum Regis Hispani, sed tandem concludit dicens. *Contrariam sententiam tuendam esse fateor & Episcopos quoscūque in praecepto de residendo inesse cum per Pontificem declarationem ad obtinenda qualiacunque officia saecularia vel mixta non habuerint: vae illis nam nec potentia, nec fastus eos à tremendo iudicio liberabit, nec dignitas, nec magistratus, nam haec cito pereunt, & solum illis superest sepulchrum.* 4

Si vero ad tempus sicut munus legationis ad alios Principes, pro pace Reip. similiter & pro duce exercitus, & pro consultationibus ad curiam, de rebus ad regnum pertinentibus, delegationibus, & consultationibus in curia de officio ducis exercitus, dupliciter possumus loqui vel ducatus iste non durat trimestri, quod † Concilium determinat esse paruum tempus, pro Episcopis, aut durat vltra si prius quantum est ex vi praecepti de Residentia potest in ducatu existere si causa sit sufficiens, quod concilium relinquit conscientiae, ipsius Episcopi, *quam spirat religionem & timoratam fore cum Deo corda pateant.* Si vero absentia ducatur vltra tres menses, & ad hoc est necessaria Pontificis expressa licentia, has enim legitimae absentiae causas à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano vel eo absente à Suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis esse approbandas *cap.* 1. *sess.* 23. quare † nulla potest consuetudo introduci quod Princeps saecularis ius diuinum de residentia postquam Trident. sic decreuit interpretetur vt bene Salzedo *n.* 90. *de his lib.* 2. *plura.* 5 6 7

Sed an † Princeps praeceptum naturale de non pugnando propriis manibus, possit interpretari & praecipere Episcopo quod tribus mensibus, ex quibus potest ex causa non residere, vel si Pontifex dispensauerit ob iustas causas, quod Episcopus non resideat in sua Dioecesi, sed in Curia Regis, vt sit dux classis, aut exercitus, ex causa quam ipse Rex iustam iudicat, ex qua mouetur ob bonum publicum, quamuis per alium saecularem posset eadem vtilitas consequi, 8

quia

quia non debet attendere Princeps vtilitatem, quam per Episcopum consequi potest etsi aliter consequi possit, vt ex multis probat Ioannes del Castillo, *lib.3. controu. cap.*
9 *28. num.3.* præcipuè quia † Princeps potest speciales conuenientias status considerare in Episcopo quæ non sunt in sæculari. Sed existimo quod nisi in casu defectionis necessariæ Reip. aut ciuitatis non potest Princeps sæcularis interpretari ius Canonicum, & naturale quod Clerici non pugnent propriis manibus, aut quod ducant classem aut exercitum, quia ad Regis iurisdictionem non pertinet absoluere à lege Ecclesiastica, quæ fertur à summo Pontifice, & multo minus legem naturalem, quæ specialiter respicit personas Ecclesiasticas, quæ sunt extra iurisdictionem Regiam, interpretari,
10 verum est quod † Rex poterit declarare an sit casus vrgentis necessitatis, defensionis Regni faciendæ per Episcopum, cui debet esse manifesta ratio, qua Rex hoc declarat alias nec potest, nec tenetur illi obedire iuxta Doctrinam Abbatis, *cap. venerabilis, vers. 3 nota de elect.* Innocentij, *c. inquisitioni n.4. de sententia excomm.* Immolæ, *cons.4. col.1. vol.1.*

RESOLVTIO VII.

De Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Prænestino, Albanensi, & aliis qui Romæ perpetuo resident etsi alibi suas habeant Diœceses?

SVMMARIVM.

1. *De Episcopis Cardinalibus Ostiensi, Prænestino, Albanensi, & aliis Romæ residentibus, Cardinalis Petri Damian. sententia, & n.2.*
3. *Romæ quinque Patriarchales Ecclesiæ.*
4. *Patriarchales Ecclesiæ singulæ septem Cardinales Presbyteros habent.*
5. *Septem hi Cardinales Collaterales & hebdomadarij tempore Damiani, & n.6.*
7. *Vrbani VIII. Bulla contra Cardinales Episcopos non residentes.*
8. *Quod in Cardinali de Borja comprobatur, & num.9.*
10. *Sex Episcopatus supradicti pertinent ad Episcopum Romanum summ. Pontif.*
11. *Hi Episcopi erant hebdomadarij Papæ.*
12. *Ab institutione ordinis Cardinalitiæ dignitatis sacro Collegio aggregati sunt Cardinales Episcopi.*
13. *In illis Episcopatibus Romanus Episcopus residet, & n.14. & 15.*
16. *Pontifex & præfati sex Episcopi Cardinales securi sunt in conscientia non residendo in propriis Ecclesiis.*
17. *An possit duplex Ecclesia Cathedralis in titulum dari, & n.18.*
19. *In Germania multi pastores in tribus vel quatuor Cathedralibus intitulantur, & num. 20.*
21. *Qui Caluini errore essent infecti si non obuiassent Ecclesiastici Electores, & numero 22.*
23. *Valde censendus felix qui vnam Ecclesiam benè ac fructuosè gubernat.*
24. *In quibus decretu Emmentissimi Cardinales comprehendantur.*
25. *In quibus Concilium Tridentinum non sit receptum in Germania.*
26. *Multorum sententia.*
27. *An vnus ex sex Cardinalibus habens Cathedralem in titulum possit non obstante, his Concilij decretis aliam Cathedralem dari illi in commendam perpetuam.*
28. *Pij V. sententia, & 29.*
30. *An si Archiepiscopus Toletanus vult residere Romæ teneatur dimittere Archiepiscopatum.*
31. *Contrarium sentientes afferuntur, & numer. 32.*
33. *Episcopus vnius Ecclesiæ an teneatur residere iure diuino in sua Diœcesi.*
34. *Episcopus ex priuilegio est dispensatus quod semper in sua Diœcesi non resideat.*
35. *Qui Cardinales priuilegiati.*
36. *Vrbani VIII. sententia.*

EMINENTISSIMVS Cardinalis Petrus Damiani, *lib.2. epist.1.* (cuius titulus est, *Venerabilibus in Christo Sanctis Episcopis Lateranensis Ecclesiæ Cardinalibus Petrus indignus intimæ deuotionis affectum*) in qua plura de præstantia, dignitate Cardinalitia & virtutibus, quibus aliis excellere debent religiosè tractat, de his Cardinalibus Episcopis sic alloquitur. † *Hinc est quod ipsa Ecclesia* (Lateranensis) *excellentioribus præ cæteris* 1
totius Orbis Ecclesiis nititur priuilegiis, sed & mysticis etiam instituta atque disposita non ambigitur sacramentis. Nam vt de pluribus pauca perstringam, Lateranensis Ecclesia sicut Saluatoris est insignita vocabulo, quæ nimirum est omnium electorum caput, ita mater & quidem apex & vertex est omnium per orbem Ecclesiarum. Hæc septem Cardinales habet Episcopos, quibus solis post Apostolicum Sacrosanctum illud altare licet accedere, ac diuini cultus mysteria celebrare. In quo nimirum illud Zachariæ c.3. continetur, euidenter oraculum; ecce inquit lapidem, quem dedi coram Iesu super lapidem vnum septem oculi sunt, lapis iste illa proculdubio pe-

2 *tra est, de qua verus Iesus Petro pollicetur, super*
hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.
Septem igitur oculos habet hæc petra, & infrà.
Quod vtique Sacramentum & B. Ioannes in
Apocalypsi, capite primo, se didicisse non tacuit,
cui dictum est. Mysterium septem stellarum,
quas vidisti in dextera mea, & septem
candelabra aurea, septem stellæ Angeli sunt
septem Ecclesiarum, & candelabra septem, septem
Ecclesiæ sunt.

Circa epistolam hanc & titulum eius ha-
ctenus inauditum sic fatur Spondanus ex
Baronio, *ad ann.* 1057. *numero tertio, ex scri-*
pto antiquo Vaticano codice Sacrorum rituum
constat hanc fuisse istorum temporum Romanæ
3 *Ecclesiæ formam, vt † essent Romæ quinque*
Patriarchales Ecclesiæ videlicet Lateranensis
(quæ & Constantiana & Basilica Saluatoris
aliis nominibus nuncuparetur) Sanctæ Mariæ
Maioris. S. Petri, & S. Pauli, & S. Laurentij
extra muros; atque in Lateranensi septem es-
sent Cardinales Episcopi videlicet Ostiensis,
Portuensis, S. Ruffinæ (siue silua Candida) Al-
banensis, Sabinensis, Tusculanus, & Prænesti-
nus, iidemque dicti Collaterales, atque etiam
hebdomadarij eo quod singuli hebdomadibus
4 *per vices explerent munus Pontificis. † Aliæ*
quoque Patriarchales Ecclesiæ singulæ septem
pariter haberent Cardinales Presbyteros, qui-
bus assignati essent totidem tituli Ecclesiarum
intra vrbem existentium; ita tamen vt Late-
ranensi Ecclesiæ præfectus esset primus Episco-
pus collateralis S. Mariæ, & S. Petro, Archi-
presbyteri Cardinales, S. Paulo & S. Laurentio
Abbates Cardinales, & infrà. *Ac denique præ-*
ter septem collaterales Episcopos essent in di-
uersis Italiæ Prouinciis alij Episcopi numero se-
xaginta duo, qui dicerentur Suffraganei Romani
Pontificis & nulli alij Primati aut Archiepisco-
po subiecti, frequenter ad Synodos vacarentur,
hactenus ibi, quatenus ad præsens institu-
tum attinet.

Sed quamuis tempore Damiani, & circa
5 *annum* 1057. † septem essent hi Cardinales
Episcopi collaterales & hebdomadarij, ho-
die tamen sunt tantum sex Ostiensis, Por-
tuensis, Albanensis, Sabinensis, Tusculanus
& Prænestinus (nam S. Ruffinæ non extat)
de quibus hoc est viuæ vocis oraculum fa-
ctum à Pio V. *ann.* 1568. Cardinali Farnesio,
quod sex isti Episcopatus qui sunt propè vrbem,
non inducunt incompatibilitatem, iuxta for-
mam alias traditam tempore felicis recorda-
6 *tionis Pauli Papæ III. die.* 18. *Februarij* 1547.
quod viuæ vocis oraculum mihi dedit Emi-
nentissimus Cardinal. Pimentel. & Clemens
VIII. ad dubia Cardinal. Bellarm. *ad dubit.*
4. & Vrb. VIII. *speciali decr.* 28. *Nou.* 1633.

7 Et idem Vrbanus VIII. in Bulla † quam
edidit, *contra Episcopos Cardinales personali-*
ter non residentes die 7. *Dec.* 1634. *Pontificatus*
sui anno 12. hos eosdem Cardinales Episco-
pos excipit, à residentia personali in suis
Diœcesibus vrbi proximis, quibus Cardina-
les in ordine priores præesse solent, residen-
tia enim si quæ apud præfatas Ecclesias titu-
lorum Cardinalium fieret aliquam excusa-
tionem eisdem Cardinalibus (vt præfertur)
non præstaret quominus ipsi in alia vel
aliis Ecclesiis quibus eos etiam pro tempore
præfici contigerit, residere omnino teneantur,
quod † de facto executum est in Emi- 8
nentissimo Cardinali de Borja, qui cum esset
Cardinalis S. Sabinæ vnus ex sex præfatis
Cardinalibus Lateranensis Ecclesiæ, & si-
mul Archiepiscopus Hispalensis, & si ratio-
ne primi Episcopatus liber esset à residentia
personali nisi in Romana Curia ex rationi-
bus, & motiuis infrà adducendis, tamen coa-
ctus est à Curia Romana discedere, & His-
palensem Diœcesim migrare, ibique resi-
dere sic declarante Pontifice priuilegium
concessum sex Episcopis Lateranensibus 9
Cardinalibus, & decernente, quod si quam
aliam habeant Ecclesiam in ea resideant, &
non Romæ.

Igitur hoc certum cum sit, superest exa-
minare † quomodo isti sex Cardinales Epis- 10
copi liberi sint à præcepto diuino de resi-
dentia personali Pastorum, ita vt extra suas
Diœceses possint Romæ residere. Quidam
dicunt sex istos Episcopatus pertinere ad
Episcopum Romanum summum Pontifi-
cem, & ita à multis vocantur Titulares vt
Bellarminus, *de Clericis cap.* 16. alij titulares
Collegij Cardinalium, sic apellat Vrba-
nus VIII. *in sua Bulla. de anno* 633. ad quod
dicendum mouet primò qui Episcopatus
Romanus non debet coarctari intra mœnia
vrbis. Secundò, quia vt vidimus ex Baronio:
hi † Episcopi erant hebdomadarij Papæ & 11
dicuntur illi collaterales, vt illi assistant in
sua curia personæ Hyrarchiæ Ecclesiæ, vt-
potè cũ sit summus Hyerarcha, & ita sicut
assistũt & suo lateri adhærent in Curia Pres-
byteri Cardinales & Diaconi debẽt assistere
Episcopi. Tertiò, quia † ab institutione Ord. 12
Cardinalitiæ dignitatis Sacro Collegio ag-
gregati sunt Cardinales Episcopi, quare ex
vi huius Collegij Eminentiss. erectionis, &
fundationis in eo residere debent Episcopi
Cardinales, sicut Presbyteri, & Diaconi.

Secundò, alij dicunt, hos Episcopos Car-
dinales non habere iurisdictionem ordina-
riam in illis ciuitatibus, cuius sunt Episcopi,
sed solum delegatam à Papa qui vt Episco-
pus Romanus est Ordinarius Pastor illa-
rum, quæ pertinent ad Episcopatum Ro-
manum, † & sic Episcopus Romanus in 13
illis residet, & satisfacit præcepto diui-
no de residentia personali, sex autem E-
piscopi cum solum habeant iurisdictio-
nem

nem delegatam, eam subdelegant vicariis, qui præsentes sunt, personaliter dictis ciuitatibus.

14 Tertio, & melius alij, rationique conformius, dicunt Pontifices Summos dispensasse cum his sex Episcopis Cardinalibus, qui septem erant primis temporibus quam dispensationem vsus, & consuetudo firmauit, solicitauit, muniuit. Neque enim codex antiquus Rituum S. R. E. ita disposuisset, nisi Summi Pontifices, qui tot sæculis illo
15 sunt vti, non haberent motiua grauissima ad sic interpretandum ius diuinum, dispensandum cum istis Episcopis Cardinalibus, inter quæ non est parum efficax, quod adducit Petrus Damiani, (celantissimus circa Pastorum residentiam personalem) ex oraculo sacræ Scripturæ, quod euidens esse dicit, *super lapidem vnum septem oculi sunt*, idem est septem Episcopi Cardinales, quod etiam præuidit Ioannes, dum hos septem Cardinales septem stellas, dicit, id est septem Angelos, qui sunt septem Episcopi Cardinales, præsidentes septem Ecclesiis. Quare priuilegium, vel immemorialis consuetudo non residendi personaliter suis Ecclesiis his Cardinalibus assi-
16 stit, † & sic tam Pontifex, quam isti sex Eminentissimi Cardinales Episcopi, securi sunt in conscientia non residendo in propriis Ecclesiis, declararunt enim facto ipso Summi Pontifices anteriores residentiam horum sex Episcoporum in Romana Curia, esse in euidentem Ecclesiæ Lateranensis (quæ mater est, & vertex omnium Ecclesiarum) vtilitatem, vtpotè ad eius eximiam grauitatem, expedienter repræsentandam, quod motiuum non leuiter insinuauit Cardinalis Petrus Damiani verbis supra addictis & colligitur ex codice sacrorum Rituum. R. E.

17 Ex quibus potest colligi, quod † licet vni ex istis sex Cardinalibus possit dari alia Ecclesia Cathedralis, sed non in titulum, sed in commendam ad tempus sicut data fuit Cardinali de Boria Episcopo Sabinensi Ecclesia Hispalensis, & multis aliis filiis Regum & Principum, vt habeant congruam decentem tamen in titulum hodie non dabitur duplex Cathedralis Ecclesia, nisi adsit vna ex causis, quas Trident. ponit ad
18 excusandum à residentia personali, quia in duplici Ecclesia esse non potest, olim enim in Hispania & Italia vsus fuit, quod vni personæ duplex Ecclesia Cathedralis in titulum daretur. Sed Paulus III. *in Decreto Consistoriali anno* 1547. obliganit Cardinales quod solum retinerent, vnam Ecclesiam ex his quas habebant.

19 Sed hodie in Germania perseuerat, quod multi Pastores, in tribus vel quatuor Cathedralibus intitulantur, eas in titulum habentes. Qui vsus, & consuetudo reprobari non debet cum illum non solum permittat, sed etiam approbet, S Apostolica, vtpotè cum sit per tot annos continuatus. Neque obstat obliquitas, & læsio quæ videtur esse iuris naturalis & diuini de residentia personali, quia per aliud excellens & diuinissimum bonum resarcitur, & interpretatur † quod in his circunstantiis, quæ ibi occurrunt non obliget, vnde cum 20
concurrat cum præcepto diuino de fide tuenda, isti, illud cedit, cum enim in illis partibus incrassata & impinguata hæresis recalcitret Catholicis, imo illius regionis potentiores Principes sint vel hæretici, vel hæreticorum fautores, indiget fides Catholica potentioribus Ecclesiasticis Principibus. † Cum enim Dux Saxoniæ Mar- 21
chio de Bradebur, & Comes Palatinus Rheni sint hæresi Caluini, & Lutheri imbuti & infecti, si non obuiarent potentiores Ecclesiastici Electores, Imperator, Hæreticus eligeretur, & sic periret Germaniæ fides; quod dicendum non est, & sic obligatio ad maius malem vitandum absorbet obligationem de minori, & facit quod non exerat vires suas, & forsan ex hoc capite, vt esset in Ecclesiasticis potentia ad expellendos mauros à Regno plu- 22
res Cathedrales, in titulis vni personæ dabantur?

Sed huic doctrinæ videtur manifestè obstare Concilium Tridentinum *sess. 7. cap. 2. de reform.* vbi dicitur: *Nemo quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens plures Metropolitanas, aut Cathedrales Ecclesias in titulum siue commendam, aut alio quouis nomine contra Sacrorum Canonum instituta recipere, vel simul retinere præsumat cum † valdè felix sit ille censendus, cui vnam* 23
Ecclesiam benè ac fructuosè & cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit, & *sess. 24. cap. 17.* sic ait sancta Synodus, *debitam regendis Ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præsenti decreto quod in quibuscumque personis, quocunque titulo etiam Cardinalatus honore fulgeant mandat obseruari, statuit vt imposterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur honestè sustentandam non, sufficiat liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtramque personalem residentiam non requirat, eidem conferri, &c.*

Respondetur his decretis etiam Eminentissimos Cardinales comprehendi, in secundo non est dubium cum exprimantur, in primo etiam certum est. Primò quia teste Aldana *lib. 2. titul. 3. numero 2.* ita declaratum est ab Eminentiss. Interpretibus 24

Concilij in Congreg. 2. quia stamus in lege
correctoria ob peccati materiam & ita eos
comprehendit, quibus ratio decisionis tan-
git, ratio autem est, quia *valde felix est ille
qui bene & fructuosè vnam Ecclesiam & omes
sibi commissas salubriter regit.*

25 Respondetur secundò † Concilium
Trident. quantum ad hoc punctum non
esse receptum in Germania, approbante, &
consentiente supremo Ecclesiæ capite sum-
mo Pontifice, qui dispensare potest decla-
rando ius diuinum, quod vnus possit duas
Ecclesias Cathedrales simul in titulum vel
commendam perpetuam obtinere, *cap. re-
lato 21. quæstio. 1. capite is, cui. de elect. in 6.*
& cum multis tenet Cardinalis Tuschus,
tom. 6. littera P. concl. 49. numero 18. & con-
26 *clus. 69. numero quarto.* † sequuntur Garzia,
*de benef. part. 12. capite secundo, numero 56.
& seqq.* Reginaldus, *in praxi lib. 30. tract.
tertio, numero 296.* Cenedo, *ad decretal. col-
lect. octuagesima-septima*, vnde multo melius
potest Papa habenti vnam Cathedralem in
titulum aliam, vel alias illi dare in com-
mendam.

27 Sed † numquid, vt vnus Cardinalis ex
istis sex, qui habet Cathedralem in titulum
possit non obstante, his Concilij Decretis
aliam Cathedralem dari illi in commen-
dam perpetuam? Quæstio fuit ventilata
inter purpuratos interpretes Concilij in
Congregatione. Aliqui dicebant posse, quia
Canones antiqui concedentes, quod vni
possent duæ Ecclesiæ conferri vna in titu-
lum, altera in commendam non sunt im-
mutati, *capite qui plures, capite relatio, cum
sequentibus 21. quæstio. prima, capite dudum,
el. secundo, de elect.* vbi Glossa, *verbo inti-
tulatum*, vnde præfati DD. intelligebant
loca Concilij, quod loquatur, quod vnus
possit habere plures intitulatas, aut plures
commendatas Ecclesias. Hanc sententiam
28 † visus est amplecti Pius V. *in viua vocis ora-
culo dato Cardinali Farnesio*, quod supra dedi,
videlicèt quod hi sex Episcopatus non in-
ducant incompatibilitatem cum aliis. Et
ratio congruitatis videtur satis efficax, quia
cum Episcopus Prænestinus v. g. sit obliga-
tus Romæ residere in seruitium vniuersalis
Ecclesiæ, non videtur rationabile quod illi
29 auferatur capacitas ad aliam Ecclesiam sal-
tem in commendam possidere, vt congruam
decentem ex fructibus Ecclesiæ cui inser-
uit obtineat, extrauag. *execrabilis de præben-
dis.* Deinde quia hos Episcopatus habent
ratione antiquitatis in dignitate Cardinali-
tia. Antiquiores enim Cardinales illos pos-
sident, ergo si aliquis Cardinalis antiquior
30 sit Archiepisc. Toletanus, hunc Archiepis-
copatum tenetur dimittere si vult Romæ
residere, vt Episcopus Prænestinus, quod
valdè durum videtur, quare istum saltem
commendatum potest simul cum alio inti-
tulato retinere, vel vtrumque in titulum,
& quidem cum summus Pontifex possit
facere, si videt & consentit, videtur fa-
cere.

Sed nihilominns alij Eminentissimi in- 31
terpretes contrarium sentiebant, tum ex
antiquis Conciliis & Canonibus quibus
omnino prohibetur, ne vnus duplici Eccle-
siæ Cathedrali præficiatur, *capite Clericum
21. quæstio. prima, ex Concil. Calced. capite de-
cimo, & capite vnio quæstio. tertia, ex Nicæno 2.
capite decimo-quinto*, hoc videtur clarè do-
cere, *Trident. capite secundo, cit.* ex ratione
quam subdit, *cum valde felix sit ille censen-
dus, cui vnam Ecclesiam bene regere contige-
rit*, quæ ratio efficax est, etiamsi vnam ha-
beat in commendam, idem etiam clarius
constat, *ex capite decimo-septimo, session. vi-
gesima-quarta*, vbi decernitur ne vnus offi-
cia habeat plurimorum, siue in titulum
siue commendata; quibus adde quod cum 32
hodie commendæ sunt perpetuæ cum fa-
cultate percipiendi fructus, & eos conuer-
tendi in vsus proprios magis participant,
de collatione, & vero titulo, quam de
deposito simplici vt antiquitus fiebant, vt
bene notat Ludouicus Gomez, *in regu-
lam de Trien. quæsto. quinta, à numero de-
cimo.*

Hanc sententiam vltimam veram ego
teneo, quum † Episcopus vnius Ecclesiæ te- 33
netur residere iure diuino, in sua Diœcesi,
& in eo non est dispensatus à Papa tunc
enim necessarium est, vt dispensetur in iure
Trident. quod manifestè loquitur de illis
Episcopis, qui tenentur residere in suo Epis-
copatu vt constat ex rationibus quas expli-
cat, quia nemo potest duabus Ecclesiis per-
sonaliter residere; ast prima opinio vera
mihi videtur, quum † Episcopus ex priuile- 34
gio, est dispensatus quod semper in sua
Diœcesi non resideat, vt sunt sex isti Emi-
nentissimi Cardinales Episcopi, qui Romæ
resident, & sunt collaterales summi Ponti-
ficis, quibus ex iure Tridentini non prohi-
betur quod illis detur alia Ecclesia in com-
mendam, quia absoluti sunt à residentia,
alibi quam Romæ, vnde quod illis detur
commendata alia Ecclesia non est prohibi-
tum à Trident. sicut enim habent titulum
illius Ecclesiæ à cuius residentia sunt liberi,
ita possunt habere commendam alterius,
etsi Romæ dumtaxat resideant, vnde cla-
rum videtur quod Concilium in his decre-
tis non loquatur † de his sex Episcopis Car- 35
dinalibus Lateranens. sunt enim specialiter
inter Cardinales priuilegiati, quare si de eis
non fiat expressa mentio eorum singulare
priuilegium (quod cedit in authoritam

Papæ

Papæ & Ecclesiæ Lateranensis quæ apex est & vertex aliarum omnium Ecclesiarum) non intelligatur derogatum.

36 Dixi ex iure Trident. precisè † nam ex iure nouo Vrbani VIII. contrarium est sequendum, quia sic determinauit Pontifex in Bulla quæ, incipit. *Sancta Synodus Tridentina edita anno. 1634. die. 7. Decemb. & Pontificatus sui anno. 12.* ibi. *Nos pro nostro Pastorali debito, nedum animarum præfatarum sed etiam Ecclesiarum indemnitati prouidere volentes in Consistorio nostro secreto declaramus eosdem S.R.E. Cardinales, qui aliis Ecclesiis Metropolitanis, aut Cathedralibus præerant & apud eos non residebant, non fecisse nec facere fructus suos, etiam sub prætextu quod alicui ex dictis Ecclesiis Episcopalibus, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent præsideant, & ibi vel in vrbe commorentur, aut cuiusuis tolerantia, vel facultatis præterquam per breue speciale nostrum vel Romani Pontificis pro tempore existentis sibi concessæ, &c.* Quare hoc ita tenendum esse censeo, vt sua diplomate sanctissimus, quod integrum dabo ad finem huius primi Tomi.

RESOLVTIO VIII.

Vtrum Cardinalitia dignitas excuset.

SVMMARIVM.

1. *An Cardinalis ex vi Cardinalitia dignitatis est liber à residentia in Episcopatu multum distante à Romana Curia, & num.* 2.
3. *Ante Bonifacij VIII. tempora paucissimis Cardinalibus, idque raro, & nonnisi ex graui causa Episcopatus iura demandabantur.*
4. *Cardinales si sint Episcopi & Pastores iure antiquo non possunt eximi lege aliqua generali.*
5. *Cardinalatus an incompatibilis sit cum Episcopatu.*
6. *Innocentius IV. statim atque coronatus fuit Pontifex omnes Cardinales Episcopos à Curia abiecit.*
7. *An Cardinalis Episcopus excusatus sit à residentia personali in suo Episcopatu?*
8. *Cardinalatus Romanæ Ecclesiæ in quot discipulis sit significatus de iure diuino?*
9. *Quando sunt duæ obligationes iuris diuini incompatibiles, quæ sequenda?*
10. *Cardinalis est adstrictus iure Vniuersalis Ecclesiæ, cuius bonum præferendum est bono particulari.*
11. *An teneantur Cardinales assistere Papæ, vt consulant in rebus agendis, concernentibus totam Rempublicam Christianam?*
12. *Papa consilio, assensu Dominorum Cardinalium vniuersalem Ecclesiam regit, disponit & ordinat.*
13. *An Cardinales non possint ex Curia Romana discedere sine licentia expressa Papæ.*
14. *Ioannes XXII. expressè excipit Eminentissimos Cardinales à residentia beneficiorum curam animarum habentium.*
15. *An Cardinales Papæ assistentes habeantur pro residentibus.*
16. *Augustini Germonij sententia, & n.* 17.
18. *An causa non residendi sit iusta.*
19. *Priuilegium aliquod corpori iuris insertum, nisi fiat de illo expressa mentio, non intelligitur reuocatum quod est de iure communi, & n.* 20.
21. *An Cardinales Episcopi non teneantur residere sine ante Cardinalatum siue post ipsum Episcopi consecrentur & n.* 22.
23. *An ex vi Tridentini non tenentur Cardinales Episcopi non residere Romæ, sed solum tenentur residere in sua Diœcesi, si non assistunt Romæ.*
24. *Nisi Papæ voluntas ita clarè exprimeretur potest Episcopus Cardinalis Romæ residere tutus in conscientia, & n.* 25.
26. *Pontifex noluit quod Cardinalis in suo Episcopatu non resideret.*
27. *Cardinalis etsi habeat ex vi suæ dignitatis sponsam suam Romanam Ecclesiam vt coadiutor Papæ, tamen dum est Episcopus habet aliam.*
28. *An exemptus sit ex vi suæ dignitatis Cardinalitiæ à residentia.*

SED dubium est, an † Cardinalis ex vi Cardinalitiæ dignitatis est liber à residentia in Episcopatu multum distante à Curia Romana? quod dubium aut potest exagitari de iure communi antiquo, aut ex iure nouo, Concilij Tridentini, & Bullarum Apostolicarum, quas post ipsum edidere Summi Pontifices, & quidem, quod Papa possit dispensare non obstante Concilij, & Summorum Pontificum decreto, & bullis de nouo editis ita certum est, quod contrarium sit temerarium, vt tenet Bellarminus, *in obseruationibus doctrinæ ad caput primum sessio.* 23. *littera.S. vers. an autem.* 1

Si tamen quæstio agatur & iure communi antiquo pro vtraque parte sunt argumenta non contemnenda pro negatiua est, *caput bonæ memoriæ el 1. de postul. Prælatorum,* vbi Pontifex non admisit postulationem factam de Presbytero Cardinali Sanctæ Praxedis, 2

xedis, quia (ait) *eiuſdem Cardinalis præſentia vtilior eſt non ſolum Romanæ, ſed etiam vniuerſali Eccleſiæ.* Ergo ex vi Cardinalitiæ dignitatis non eximitur à reſidentia.

3 Secundò, quia † ante Bonifacij octaui
tempora, pauciſſimis Cardinalibus idque
raro, & nonniſi ex graui cauſa Epiſcopa-
tus iura demandabantur quia ſi Cardinali
datur titulus Eccleſiæ, infra vrbem ergo
aliam Eccleſiam ſponſam habere non po-
teſt, eſſet enim impoſſibile in Epiſcopatu &
in titulo, cui tenetur. *cap. 2. de clericis non
reſidentibus.*

Tertiò, quia ſi Cardinalles ſunt Epiſco-
pi & Paſtores tenentur iure diuino adſtri-
cti ad reſidendum in ſua Diœceſi, ergo
4 † iure antiquo non poſſunt eximi lege ali-
qua generali, ita vt ex vi ſuæ dignitatis te-
neantur, non reſidere quia contra ius diui-
num non poteſt lex humana ferri quæ vali-
da ſit.

Quartò, quia de iure communi Cardi-
nalatus, & Epiſcopatus ſunt beneficia in-
compatibilia, vt manifeſtè conſtat *ex capi-
te bonæ memoriæ*, ex quo id Dominus Caie-
tanus docet 22. *quæſtio.185. art.5.§. ſecundo
iuxta doctrinam iuris communis.* Vnde etiam
ante concilium Tridentinum, *in reforma-
tione, per electos Cardinales ſub Paulo tertio*
5 *abuſu octauo concluſum fuerit † Cardinalatum
cum Epiſcopatu incompatibilem eſſe.* Vnde
Villadiego *tractatu de origine Cardinalium,
quæſtio. 5. num. 17.* probat quod Cardinalis
ad Epiſcopatum non eligitur ſed poſtula-
tur, quia eſt incapax vt eligatur propter in-
compatibilitatem vtrius dignitatis, & ſic
6 † Innocentius quartus ſtatim vt coronatus
fuit Pontifex omnes Cardinales Epiſcopos
à Curia abiecit & coegit abire in ſuas Ec-
cleſias, ſub Anathemate exceptis illis qui
propter loci vicinitatem, permittuntur in
Romana Curia intra ſuas diœceſes perma-
nere vt Hoſtienſem Portuenſem &c.

Ex alia parte ſunt plura & efficacia argu-
7 menta ex iure quod † Cardinalis Epiſcopus
excuſatus ſit à reſidentia perſonali in ſuo
Epiſcopatu, & quod tuta conſcientia ſit
reſidens curiæ Romanæ, primo quia eo ipſo
quod ſit Cardinalis Eccleſiæ Romanæ ha-
bet identitatem perſonalem moralem cum
Papa in ordine ad regimen vniuerſalis Ec-
cleſiæ, vt tenent Ioannes Andreas *cap. requi-
ſiſti num. 12. de teſtamentis* & alij quos citat
& ſequitur Diana. *tract. de Cardinalibus Re-
ſolutio.1.* Vnde idem Diana *Reſolutio. 2.* plu-
res & graues Doctores tam antiquos, quam
8 modernos adducit docentes † Cardinalatum
Romanæ Eccleſiæ de iure diuino ſignifica-
tum in 72. duobus diſcipulis, quibus ſuc-
cedunt ad iuuamen gubernationis orbis, ita
Cucus *in inſtitut. canoni. lib. 2. tit. 4. num. 52.*
Lancellotus in templo iudicum. *lib. 2. cap. 2.
§. 3. num. 17.* Mandfredus. *tractat. de Cardi-
nalibus. deciſio. 112.* Loticus *in theſauro Theo-
log. verbo Cardin. §. 10.* & nos vtrumque pro-
bauimus *ſupra. Reſolut. 5. §. 2.* ergo de iure
diuino ſicut Pontifex eſt Epiſcopus Romæ
ita Cardinalis cum Pontifice Romæ, vel
vbi fuerit curia Romana debet eſſe, proba-
tur conſequentia, quia quando † ſunt duæ 9
obligationes iuris diuini incompatibiles,
maior eſt exequenda, atqui maior eſt obli-
gatio gubernationis vniuerſalis Eccleſiæ,
cuius eſt Paſtor Summus Pontifex, cui
ex iure diuino aſſiſtunt Cardinales, quam
obligatio reſidentiæ in proprio Epiſcopatui
ergo illa exequenda eſt ex vi Cardinalatus,
quamuis enim vtraque dignitas ſit incom-
poſſibilis, tamen ſemel quod ex diſpenſatio-
ne Papæ compatiantur principaliori atten-
dendum, qualis eſt Cardinalatus, cuius
munera ſuppleri non poſſunt, per admini-
ſtratorem ſicut poteſt ſuppleri munus paſ-
cendi oues.

Secundò, *ex capite bonæ citato*, vbi Ponti-
fex dicit, quod † Cardinalis eſt adſtrictus 10
iure vniuerſalis Eccleſiæ, cuius bonum præ-
ferendum eſt bono particulari; ergo ſemel
conceſſo, quod Cardinalis ſit factus Epiſco-
pus, excuſatur à reſidentia particularis Ec-
cleſiæ, ne cogatur non reſidere in curia Ec-
cleſiæ vniuerſalis; aliàs ſi non eſt adſtrictus
reſidere Romæ non bene Pontifex negaret
fieri Epiſcopum Rauennantem Cardinalem
Sancti Xiſti poſtulatum.

Tertiò quia, vt dicitur, *capite per venera-
bilem, qui filij ſint legitimi & capite fun-
damenta de electio. in 6.* ideo † tenentur Car- 11
dinales aſſiſtere Papæ, vt conſulant in rebus
agendis, *concernentibus totam Rempublicam
Chriſtianam, decet ipſi Romano Pontifici per
fratres ſuos Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardi-
nales (qui ſibi in executione officij ſacerdota-
lis aſſiſtunt libera prouenire Concilia.* Si
ergo iure communi, & ex ſua inſtitu-
tione Cardinales ſunt Coadiutores Papæ,
quatenus eſt vniuerſalis Paſtor cui com-
miſſæ ſunt oues Chriſti ex ſua inſtitu-
tione, & iure naturali, & diuino ſup-
poſito, quod ſint Cardinales tenentur re-
ſidere Romæ, vt enim ait Cardinalis, *ca-
pite quamquam colum. 2. verſ. quod ſicut 2. quæ-
ſtio. 8. Sicut Cardine oſtium regitur, ita † con- 12
cilio, & aſſenſu Dominorum Cardinalium Pa-
pa regit diſponit & ordinat vniuerſalem Ec-
cleſiam.* Hinc Sanctus Bernardus, *lib. 1. de
conſideratione ad Eug. appellat Cardinales
Seniores populi, & orbis iudices.*

Quartò, quia vt dicunt Ioannes Andreas
& Doctores, *ad caput. veſtra. el 2. de ele-
ctione.* † Cardinales non poſſunt ex Cu- 13
ria Romana diſcedere, ſine licentia ex-

pre ſſa

pressa Papæ, *habent enim à lat. ligatat*, vt ait Laudensis, *de Cardinalibus quæstio* 43. & sic Ioannes Andreas, *in additionibus ad speculat. titulo de legatis.* Oldradus *consil.* 48. dicunt quemdam Presbyterum Cardinalem tituli Sancti Marcelli fuisse depositum, quia sine licentia Papæ titulum suum per quinquennium deseruit & absens fuit à Curia.

14 Quintò, quia † Ioannes 22. *in extrauag. execrabilis de prabendis, & dignitatibus*, expresse excipit Eminentissimos Cardinales à residentia beneficiorum curam animarum habentium, dans rationem *Cardinales inquit S. R. E. qui circa nos vniuersali Ecclesiæ seruiendo singularum Ecclesiarum commoditatibus impendunt*, & Glossa *ibi verbo circa nos*, dicit quod Cardinales sunt ad instar senatorum lateri Principis assistentium, ergo iure communi tenentur residere Romæ, & lateri Pontificis assistere, & ita Oldradus. *vbi supra* Sarnanus *de Visit. cap.* 2. *à num.* 5. Laudensis. *quæstio* 68. Barbatius, *de Cardinalium potestate quæstio* 12. qui alios citant,

15 dicunt quod † Cardinales assistentes Papæ habentur pro residentibus, & faciunt in absentia fructus suos, quia seruiunt Romanæ Ecclesiæ, quæ est omnium mater & Magistra, assumunt enim partem ponderis diei, & æstus, quia sunt de visceribus Papæ, & pars corporis ipsius, capitis eius *cap. ex parte de Clericis non residentibus. & in proœmio sexto decret. capite bonæ memoria de postulat. & capite felicis de pœnis in sexto.*

Sed dicet aliquis hanc extrauag. derogatam esse, per Tridentinum *sessio.* 23. *cap.* 1. sed contra insisto multipliciter & efficaci-

16 ter primò, quia vt ait † Augustinus Germonius *tractat. de Cardinalibus paragrapho tibi quoad vixeris, numer.* 10. explicans præfatum locum Concilij Cardinales Romæ residentes Papæ assistentes eo ipso quod Papa illos occupet in congregationibus, conciliis, & vocet ad consistoria in quibus causæ communes tractantur, hec illos licentiet, & excludat extra curiam, iam approbat causam iustam non residendi, in propria Ecclesia sicut approbaret causam alicuius Episcopi ad non residendum. Concilium autem declarat posse Episco-

17 pos, etiam Cardinales extra suam diœcesim esse causa cognita & approbata, à summo Pontifice, & respectu Cardinalium Romæ existentium, sat est quod sit implicita nec requiritur quod sit in scriptis, nisi vt existat alibi; vt in curia Regis vel alterius Principis, ad hoc autem requirunt Cardinales Episcopi licentiam, & approbationem in scriptis.

Secundò ex eodem Concilio vbi dicitur quod † causa non residendi iusta est euidens Ecclesiæ vtilitas, & si Episcopatui sit annexum aliquod munus & Reipublicæ officium, atqui Cardinalatus est dignitas instituta, vt Romæ resideat Cardinalis in euidentem vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem, *capite bonæ, citato extrauag. execrabilis*, & aliis iuribus citatis; rursus Cardinalatus est annexa cura totius Ecclesiæ, vt Barbatius, Sarnanus, Laudensis & alij citati docent, ergo ex vi Tridentini non tenentur Cardinales residere in suo Episcopatu, sed si residet Romæ habetur pro residente in illo. 18

Tertiò, quia quando † priuilegium aliquod est insertum corpori iuris, nisi fiat de illo expressa mentio non intelligitur reuocatum, quod est de iure communi, atqui priuilegium datum Cardinalibus in extrauag. Ioannis 22. *execrabilis.* est in corpore iuris inserta titulo *de prabendis & dignitatibus* inter extrauagantes communes, ergo cum de illo non fiat expressa mentio in Tridentino non censetur reuocatum firmat regulam in contrarium, cum in præfata extrauaganti solum excipiantur Cardinales, & filij Regum, cæteri omnes censentur comprehensi sub illa, etiam si sint in seruitio domestico Papæ, quamuis in iure excipiantur. *capite cum dilectus capite ad audientiam capite de cætero de Clericis non residentibus*, nisi expresse dispensentur à Papa; limitanda sunt hæc iura per Concilium, quia isti seruitores non adstringuntur, vt non dimittant officium sicut Cardinales, quare quando Concilium Tridentinum docet, quòd etiamsi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel diœcesi residentiam, intelligendum est nisi sint in Romana Curia, quæ etiam est propria Ecclesia Cardinalium; tanquam coadiutores Papæ in officio Pastorali *capite fundamenta de electio. in sexto.* & hoc ex vi institutionis dignitatis Cardinalatus; quare ex vi huius Tridentini decreti solum adstringuntur Cardinales Episcopi, ad residendum in sua diœcesi, si non resident Romæ Pontifici assistentes. 19 20

Hæc sunt vtriusque sententiæ fundamina pro vtraque valde vrgentia meum iudicium (quod ex animo sublicio summo Ecclesiæ Pastori) est de iure communi decretalium & extrauagantium † Cardinales Episcopi non tenentur residere siue ante Cardinalatum siue post ipsum Episcopi consecrentur; hoc me quidem iudice manifestè probant argumenta secundæ sententiæ ex claris iuribus ibi citatis, quamuis enim residentia personalis 21

personalis in propria diœcesi sit obligatoria, ex præcepto diuino & naturali, vt vidimus, *lib.* 1. tamen etiam ex iure naturali officij & dignitatis Cardinalitiæ tenetur Romæ residere pro bono vniuersalis Ecclesiæ *cap. bona*, *& extrauag. execrabilis:* Quare nisi Papa declaret, quod eius assistentia non indiget semper censetur velle, quod exequatur exercitium suæ dignitatis, quæ altior est quam Episcopatus, vt declarauit Eugenius IV. *in epistola ad Henricum Archiepiscopum Cantuariens.* nam vi-
22 dens Papa Cardinalem Episcopum in Romana Curia & non eiicit, imo potius occupat in congregationibus & aliis muneribus concernentibus vniuersalem Ecclesiam, & tacet consentire videtur, & implicitè dispensare, quod non resideat in Episcopatu, & ex hac taciturnitate mihi videtur ortum ducere, quod sex illi Episcopi Cardinales Romæ, & non in sua diœcesi resideant, nam vicinitas diœcesum non excusat præcisè à residentia iuris diuini præcepta, vt constat ex pluribus declarationibus Cardinalium circa residentiam Parochorum de quibus *infra lib* 3.

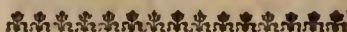
Existimo secundo propter argumenta facta in fauorem August. Germonij, quod
23 † ex vi Tridentini non tenentur Cardinales Episcopi non residere Romæ, sed solum tenentur residere in sua diœcesi, si non assistunt Romæ, hoc constat ex dictis argumentis, quæ me quidem iudice valdè efficacia sunt, nec enim voluit Concilium priuare Pontificem coadiutoribus sui Pastoralis officij, nisi ipse Pontifex expressè excludat Cardinales Episcopos, à curia Romana, vt vadant ad suos Episcopatus, vt fecit Innocentius IV. & consecuti sunt Pius V. & Vrbanus VIII. speciali bulla edita quam *infra* adducam.

24 Quare † nisi voluntas Papæ ita claré exprestetur potest Episcopus Cardinalis Romæ residere tutus in conscientia, si Papa ipsum videns tacet, quia tacens consentire videtur, quod vtatur exercitio suæ dignitatis, quare Diana *vbi suprà Resolutione* 8. *in fine* dicit, Hæc sententia quæ excusat Cardinales à residentia quamuis multorum
25 authorum iudicio sit firmata, tamen hodie per Tridentinum & Bullam Vrbani VIII. sustineri non potest ego quidem dico, quod per bullam Vrbani VIII. nam Tridentinum sufficienter videtur explicatum ex dictis.

Ad argumenta primæ sententiæ, quæ nostræ Resolutioni videntur opponi. Respondetur ad primum, quod illius capitis decisio pro nostra sententia est, vt vidimus,
26 noluit † tamen Pontifex, quod Cardinalis non resideret, in suo Episcopatu, quia quamuis ex licentia Pontificia liceret non tamen decebat.

Ad secundum Respondetur, quod etsi † Cardinalis habeat ex vi suæ dignitatis 27
sponsam suam Romanam Ecclesiam, et coadiutor Papæ, tamen dum est Episcopus aliam habet sponsam, ad cuius personalem residentiam tenetur, quia ex vi dignitatis Cardinalitiæ assistit vtilitati vniuersalis Ecclesiæ.

Ad tertium Respondetur, quod in iure illo diuino de residentia in propria Ecclesia
† est exemptus ex vi dignitatis suæ Cardi- 28
nalitiæ, nisi Papa expressè contrarium velit, sicut voluit Vrbanus VIII. alios suos antecessores sequens, volens se priuare iuuamine Cardinalium Episcoporum, vt suis Ecclesiis personaliter residerent, & oues suas pascerent verbo, & exemplo, non quia si vellent non possent licitè Cardinales Episcopos, suos coadiutores in Ecclesiæ vtilitatem detinere in Romana Curia. Vnde Card. Bellarm. *in additionibus ad c.* 1. *sess.* 23. *Trid.* ait, *quod est causa sufficiens, vt Cardinalis Episcopus excusetur à residentia in suo Episcopatu, si ex mandato Papa, ei assistit, quia officium Cardinalis est necessarium in Curia ad vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ.*

RESOLVTIO IX.

De causis excusantibus Episcopos à personali residentia.

SVMMARIVM.

1. *Omnibus Patriarchalibus Primatibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo præfectis, & si S.R.E. Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel diœcesi residentiam, ex Conc. Tridentino.*
2. *Legitima absentia causas decernit Sacrosancta Synodus Tridentina, & n.* 3.
4. *An causa sufficiens ad translationem, & cessionem Episcopatus sit sufficiens ad dispensandum in residentia.*
5. *Episcopi translatio, depositio & cessio non tam constitutione canonica, quàm institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata, ex Innocentio III.*
6. *Cur translatio, depositio & cessio solum sint Romano Pontifici reseruata, ex sancto Thoma.*
7. *Vt hæc fiant à Summo Pontifice, non est æquitas in grauitate causæ requirenda.*
8. *Episcopus depositus propter culpam, an de*

de iure communi non possit iterato ad Episcopatum reuocari.

9. *Si propter hæresim vel schisma est depositus, an reuocandus ad ouium curam.*

10. *Quod Pontifex prudenter indicet Episcopum, maiorem fructum in Episcopatu ad quem transfertur, an sit satis.*

11. *An Pontifex poterit præcipere in virtute obedientiæ Sanctæ alicui Episcopo, vt se transferat ad alium Episcopatum, ex eo solum quod maiorem vtilitatem sperat accepturas oues Episcopatus ad quem transfertur.*

12. *An hic Episcopus teneatur obedire Pontifici sub mortali, & num.* 13.

14. *Si sit alia persona à Rege proposita, quæ æqualem, vel maiorem afferat gregi vtilitatem in spiritualibus & temporalibus, an teneatur obedire, nisi Pontifex præcipiat.*

15. *Quam similitudinem habeant cessio Episcopatus & dispensatio in residentia, & num.* 16.

17. *D. Thomas ad tria capita hæc omnia reducit.*

SACROSANCTA Tridentina Synodus, *sess.* 13. *cap.* 1. *de reformatione.* sic
1 fatur. *declarat Sacrosancta Synodus † omnibus Partriarchalibus Primatibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo præfectis, etsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam, vbi iniuncto sibi officio defungi, teneantur, nec obesse posse, nisi ex causis & modis infra scriptis. Nam cum Christiana Charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas, aliquos*
2 *nonnunquam abesse postulent, & exigant, † decernit eadem Sacrosancta Synodus, has legitimæ absentiæ causas, à Beatissimo Roman. Pontifice, aut Metropolitano, vel eo absente Suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis, esse approbandas, nisi, quod absentiam inciderit propter aliquod munus, & Reipublicæ officium, Episcopatibus adiunctum, cuius, quoniam causæ sunt notoria, & interdum repentinæ nec eas quidem significare Metropolitano necesse erit.*

3 Quæ verba norma sunt moralis directionis, circa residentiam personalem Episcoporum, & eas enodare operæ prætium iudico, nam de causis excusantibus alios Pastores inferiores *infra* dicam, & priusquam ad causas respectu Episcoporum de-
4 ueniamus, dubitabit aliquis, † an causa sufficiens ad translationem, & cessionem Episcopatus, sit sufficiens ad dispensandum in residentia? Innocentius Tertius, *in capite inter corporalia. & cap. licet. de translatione Episcoporum.* dicit quod hæc tria † *Episcopi*
5 *translatio, depositio, & cessio non tam constitutione Canonica, quam institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata.* & Diuus Thomas, *opuscul.* 18. *de perfectione vitæ spiritualis, cap.* 25. expresse docet Episcopum non posse ad Religionem transire sine licentia Papæ non esse ex constitutione Ecclesiæ, sed est ex ipsa obligatione, quâ se Episcopi obligant ad perpetuam curam plebis habendam, quam doctrinam latè & eruditè confirmat. 22. *quæstio.* 185. *art.* 4.
Ratio autem cur † hæc tria solum sint Ro- 6
mano Pontifici reseruata, est, propter votum, quo Episcopi se obligant ad perpetuam animarum siue subiectarum, curam habendam, cumque, ex eadem radice oriatur obligatio residentiæ personalis cuius dispensatio soli Romano Pontifici de iure diuino competit, hæc enim quatuor translatio, cessio, depositio & personalis residentia cadunt sub Præcepto diuino, ex quo prohibetur Episcopus, transferri, cedere, deponi, & obligatur ad personalem residentiam.

Cæterum vt hæc fiant à summo Pontifice, † non est æqualitas in grauitate causæ re- 7
quirenda, nam ad depositionem multo maior requiritur, cum sit necessarium delictum iuridicè probatum, & vt ad probationem deueniatur magnum scandalum procedere, vel quod sit Hereticus, aut Schismaticus Episcopus de his plura alias. *Solum aduerto Doctoris Sancti Doctrinam articulo quarto citato ad* 2. quod † Episcopus depositus propter 8
culpam, de iure communi non potest iterato ad Episcopatum reuocari, *cap. nequaquam* 7. *quæstio.* 1. tamen Pontifex potest in hoc iure communi dispensare, & iterum reuocari, vel ad eundem, vel diuersum Episcopatum † si tamen sit depositus pro- 9
pter hæresim aut Schisma difficillimè reuocandus est ad ouium curam.

Ad translationem de vno Episcopatu in alium cum hodie ex rationabilibus motiuis, & ad regum instantiam fiat translatio ordinarie facilior, & non ita grauis causa exigitur, sat enim est, quod † Pontifex pruden- 10
ter indicet Episcopum, maiorem fructum, facturum in Episcopatu ad quem transfertur, tum in eleemosynis, quia ditior est, tum in animarum fructum, quia amplior.

Sed nunquid † Pontifex poterit præcipe- 11
re in virtute Sanctæ obedientiæ alicui Episcopo, vt transferatur ad alium Episcopatum ex eo solum quod maiorem, vtilitatem sperat accepturas oues Episcopatus ad quē transfertur? res est dubia, & apud nullum disputatas, existimo primò, quod si nulla sit alia persona, quæ æque benè pascat Episcopatum

patum ad quę fit translatio si Pontifex ponat præceptum, vt eius dispensatio acce-
12 ptetur, † tenetur sub mortali obedire Pontifici, quia hoc cedit in vtilitatem Ecclesiæ & dispensatio est licita, quare præceptum de illa acceptanda est de re licita, & conseruatio in priori Ecclesia est impeditiua maioris boni. Similiter si ex hoc, quod Episcopus non acceptet nouum Episcopatum sequitur magnum damnum in temporalibus circa prouisionem beneficiorum, cum detrimento naturalium, verbi gratia, Archiepiscopatus Toletanus, cuius amplitudo & beneficiorum multitudo nota est, si Archiepiscopus non est Cardinalis, cui ex
13 Priuilegio Summi Pontificis competit omnium prouisio naturalibus faciendasi Cardinali Episcopo præcipiat Summus Pontifex, quod acceptet Archiepiscopatum, tenetur acceptare, vel ex hoc capite propter bonum publicum.

14 Existimo secundò, † quod si fit alia persona proposita à Rege, quæ æqualem, vel maiorem afferat gregi vtilitatem in spiritualibus, & temporalibus, non teneatur obedire, nisi Pontifex præcipiat, quod eius opinio, quæ probabilis est sequatur, cui se debet subditus conformare: si tamen Rex nō proponat nisi iustum iste tenetur obedire, quamuis alias sit alia persona, quæ æque benè inseruiret, sed de hoc aliàs dixi consultus an Eminentissimus Cardinalis de Sandoual Episcopus Giennensis, teneretur, acceptare Archiepiscopatum Toletanum cum in translatione dispensaret Summus Pontifex, tenebatur enim dubio procul.

15 Maiorem similitudinem habent † cessio Episcopatus & dispensatio in residentia, sicut enim tenetur quis personaliter residere & inuigilare super gregem suum, ita tenetur iure diuino non deserere gregem in quo fuit positus ab Spiritu sancto, vt regeret & pasceret, quare æqualis causa videtur ad vtrumque requisita D. Thomas *articulo 4. citato*, aliquas ponit ad cessionem, quæ continentur his versibus.

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis,
Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possunt.

16 Quas ponit Summus Pontifex, *cap. nisi cum pridem* 10. *de renunciatio*, de quibus latè Barbosa, *ibi in collectaneis, & de potestate Episcopi allegatio.* 79. *à num.* 75. Tamburinius *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 13. *quæst.* 1. *nu-*
17 *mero* 10. D. Thomas tamen † ad tria capita hæc omnia reducit: primum eorum, quæ se tenent ex parte ipsius Episcopi, vt debilitas corporis, ex infirmitate accidentali; aut ex senectute, mala conscientia, irregularitas, scandalum: secundum ex parte plebis, quæ ipsum odit tanquam inimicum. Tertium ex parte extraneorum, qui ipsum persequuntur, de quibus latè Authores citati, & Syluius 22. *quæstio* 185. *art.* 4. sed in dispensatione à personali residentia ad alia capita reduxit Concilium Tridentinum, *vbi supra*, quæ sigillatim sunt enucleanda.

RESOLVTIO X.

Quid Concilium per Christianam charitatem?

SVMMARIVM.

1. *Per Charitatem Christianam à Concilio positam, vt primam causam non residendi, quid intelligatur.*
2. *An relicto proprio grege vicario idoneo commendato possit Episcopus ad tempus necessarium in aliena prouincia & diœcesi commorari.*
3. *Officium Episcopi circa quæ versetur, ex Dom. Caietano.*
4. *Quod spirituale sit magis necessarium, quàm aliud?*
5. *Quod humana prudentiæ relinquatur pensandum?*
6. *Ex doctrina Eminentissimi Cardinalis Cajetani quid colligendum.*
7. *Hæresis sicut cancer serpit.*
8. *An Episcopus possit deserere gregem prouidendo de administratore prudenti, & sufficienti instructus scientia.*

COMMVNIS, & certa sententia, † per 1
Christianam charitatem à Concilio positam, vt primam causam non residendi, intelligunt proximorum vtilitatem, quando scilicet Episcopi industria, & in rebus agendis dexteritas, prudentia, maximè si iam sit experta necessaria est ad inimicitias, grauesq; discordias, & alterius populi peccata vitanda, maximè contra fidem propter adstantes hæreticorum turmas, quas Episcopus sua prædicatione disperget, & populum in fide consolidabit, tunc enim
† relicto proprio grege vicario idoneo com- 2
mendato, potest ad tempus necessarium in aliena prouincia & diœcesi commorari, ita Toletus *in summa lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. *vers. per Christianam charitatem* Palao, *tractatu* 17. *disp.* 5. *punct.* 4. *num.* 3. Marcus Antonius Genue. *in manual. Pastorum, cap.* 31. *num.* 3. Molfesius *tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 9. Sanctarellus *variarum quæstio.* 3. Barbosa *de potestate Episcoporum allegat.* 53. *n.* 3. & aliis terminis non meminentes Concilij Tridentini docuerunt

cuerunt, Soto, *lib. decimo, de iustitia, quæst.* 3.
articulo quarto. Caietanus 22. *quæstio* 185 *ar-
ticulo quinto, §. dupliciter*, & Syluius, *ibi quæ-
sito vnico, §. charitas.* Couarruuias, *lib.* 3. *va-
riarum capite* 13. *numero* 9. Cordub. *libro* 1.
quæstio. 18. Vasquez, *de beneficiis, capite* 1. §. 1.
dub. 2. sed audiamus Dominum Caietanum,
cuius integrum commentarium *suprà lib.* 1.
dedi digestum, nullus enim post Diuum
Thomam melius scripsit de residentia E-
piscoporum, quare non erit inutile aliqua
3 verba etiam repetere. † *Officium Episcopi cum
præcipuè circa spiritualia, versetur & spirituale
est magis necessarium Ecclesiæ, quam temporale
non licitè Episcopus propter temporalem nego-
tium alterius personæ vel Ecclesiæ priuaret Ec-
clesiam suam spirituali pastu, ad quem perso-
næ sua præsentia tenetur, sed è contra optimè
faceret si in temporalibus damnum sustineret,
vt alteri in spiritualibus subueniret; similiter
4 cum † vnum spirituale sit magis necessarium
quam aliud puta negotium fidei vel pacis, quam
administratio Sacramentorum & huiusmodi
laudabiliter Episcopus pro negotio fidei vel pa-
cis in aliena moraretur Ecclesia, posset tamen
tanta necessitas alteri Ecclesiæ vel personæ in
minus bono spirituali imminere, vt laudabili-
ter Ecclesia eligeret sustinere aliquod detri-
mentum in se ipsa per subtractionem sui Pasto-
ris ad tempus, vt tantæ alterius necessitati sub-
5 ueniret. Prudentia † autem humana relinqui-
tur pensanda quantitas alienæ necessitatis cum
quantitate damni spiritualis, præcipuè Ecclesiæ
propriæ si enim bona fide prudens propter ali-
quod pietatis opus Ecclesiam suam ad tempus
corporaliter deserit, etiamsi minus rectè iudica-
ret non imputaretur ei ad culpam mortalem ab
eo qui intuetur, quod cogitationes mortalium
timidæ & incerta prouidentia nostra*, hactenus
Card.

6 Ex qua † doctrina colligitur primò, quod
si Episcopus mittatur à summo Pontifice ad
aliam Ecclesiam, in qua est periculum la-
bendi in hæresim & apostatandi à fide,
quamuis in propria Ecclesia sequatur nota-
bile damnum in administratione Sacramen-
torum, & prædicatione verbi Dei, aut aliis
moribus licitè potest Episcopus adire, quia
maiori malo Ecclesiæ est succurrendum,
7 † hæresis enim serpit sicut cancer & vna
Prouincia infecta cuntagio suo, alias inficit,
quod tenet verum si non fint alij, qui ita
bene solicitè, & prudenter malo immi-
nenti obuiarēt; quod si Episcopus vadit de-
ferens suam prouinciam, summo Eccle-
siæ Pastori qui illum mittit, competit pro-
uidere de remedio ad euitandum dam-
num.

Colligitur secundò, ad Christianam pie-
tatem pertinere, si familia Episcopi, hoc est
puritas sanguinis, vel infamia de læsa Ma-
jestatè immineret, si † prouideat de admi- 8
nistratore prudenti, & qui vigeat zelo San-
cto, & sit scientia sufficienti instructus po-
test deserere gregem suum illi commissum,
vt sua stemmata, & puritatem defendat,
siue dicat bona fide profuturum, & quam-
uis minus rectè iudicet, non tamen impu-
tabitur ad mortale, & Ecclesia eligeret lau-
dabiliter suo Pastore ad tempus carere, vt
suam defendat sanguinis puritatem, & de-
decus quod imminet quod in Ecclesiæ suæ
non parum verget honorem, quod prudens
rectè iudicet pensans quantitatem huius fa-
miliæ, necessitatis cum quantitate damni,
quod potest contingere ex temporali Pasto-
ris absentia, neque hoc est contra ordinem
charitatis quando prouidetur, de Vicario
prudenti, & per accidens est quod sequatur
damnum spirituale.

RESOLVTIO XII.

Quid vrgens necessitas?

SVMMARIVM.

1. *Diui Augustini ad Clerum & vniuersam plebem Hypponensem se excusantis epistola, & n.* 2.
3. *Vrgentem inter & extremam necessitatem discrimen, & n.* 4.
5. *Vtrum Episcopi possint se absentare.*
6. *An ob tyranni vel populi insolentiis persecutionem licita sit absentia.*
7. *An Pastor possit se absentare dum imminet damnum in spiritualibus proprij gregis.*
8. *Pastor debet minus æstimare vitam propriam, eiusque detrimentum quam proprij gregis.*
9. *S. Athanasius an instinctu diuino se absentauit.*
10. *An ad vrgentem necessitatem pertineat quod Episcopus absens sit à propria Ecclesia vt sit in Concilio generali, Prouinciali, aut Nationali.*
11. *An assistentia propria in Concilio non sit admodum necessaria.*

Diuus Augustinus † *epistola* 138. *ad Cle-* 1
rum, & vniuersam plebem Hipponensem
excusans se, quod aliquandiu non resideat,
sic fatur. *Peto charitatem vestram, & per* Ie-
svm Christvm *obsecro, ne vos contri-
stet, mea absentia corporalis, nam spiritu,*

& cordis affectu puto vos non dubitare nullo
modo me à vobis posse discedere, quamuis me
amplius contristet , quam forte vos ipsos,
quod infirmitas mea sufficere non potest omni-
bus curis , quas de me exigunt verba Christi,
2 *quibus me & timor eius , & charitas saluire*
compellit , illud vero nouerit dilectio vestra,
nunquam me absentem fuisse licenciosa liber-
tate , sed necessaria seruitute , que sapè san-
ctos fratres , & collegas meos, & labores ma-
rinos , & transmarinos compulit sustinere ,
à quibus me semper non indeuotio mentis , sed
minas idonea valetudo corporis excusauit , vbi
sanctus Doctor pro eodem accipit , *necessa-*
3 *riam seruitutem* , ac concilium † *vrgentem*
necessitatem ; non dicit *extremam* , quia
vbi est extrema necessitas salutis anima-
rum , quibus succurrere potest Episcopus
tenetur iure naturali , non residere , vt illis
subueniat ; de vrgenti necessitate dubium
est, quæ dicatur in præsenti?

Ex quo colligunt omnes , quod infirma
valetudo à qua commodè sanari in sua
4 Diœcesi non potest , vel ob acris in salu-
britatem Medicorum & medicamentorum
indigentiam , vel quia necessarium ad bal-
nea adire , potest Episcopus absentari toto
illo tempore , quod Medici prudentes , &
timoratæ conscientiæ , & non adulatores ,
assentatoresve iudicauerint , dummodo de
gubernatore competenti prouideat , si ta-
men morbus perpetuus sit, & insanabilis
nullatenus licet Pastoribus gregem desere-
re , ita Armendariz in additionibus, *libro 2.*
titulo vigesimo tertio , lib. 2. §. 2. Rubrica
5 † *vtrum Episcopi possint se absentare , nume-*
ro 4. & 7. vbi dicit decisum esse à sacra Con-
gregatione, cuius decisionem refert Bellar-
minus , *sessio. 23. capite 1.* ibi *non licet Epi-*
scopo absentare se ab Episcopatu suo etiam
propter morbum perpetuum , quod ego intel-
ligo sine Papæ dispensatione ad quam fa-
ciendam sufficiens causa est morbus perpe-
tuus, non tamen magna senectus.

6 Secundò conueniunt omnes , quod † ty-
ranni aut populi insolentis persecutio per-
sonæ non Ecclesiæ, aut aliarum ouium sua-
rum , etsi sit persecutio personæ quam ini-
mici quærunt interficere , non tamen time-
tur magnum damnum Ecclesiæ, aut ouium
spirituale detrimentum , tunc enim licita
est absentia à plebe & fuga Prælati, sic fece-
re multi & insignes sancti, sanctus Ioannes
Euangelista , sanctus Thomas Cantuarien-
sis , sanctus Stanislaus , & innumeri alij , si
7 tamen † immineret damnum in spirituali-
bus proprij gregis , ex nulla causa potest se
absentare Pastor , quia *bonus Pastor animam*
suam ponit pro ouibus suis. Ioannis 10. nume-
ro 10. ita enim strictissimi iuris est pastora-
le munus, & ita arctè obligat , † quod mu- 8
nus debet æstimare propriam vitam , eius-
que detrimentum , quam proprij gregis ;
vt est Patrum indubitata sententia , quam
manifestè colligunt ex præfato Ioannis te-
stimonio. Ita Augustinus , *libro de Pastori-*
bus capite octauo. Nicolaus Papa relatus *ca-*
pite sciscitaris 7. quæstione octaua. Bernardus
libro de persecutione sustinenda capite trigesi-
mo primo , Athanasius *in epistolam ad He-*
bræos , capite vltimo , quod si dicas , quod
Beatus Athanasius suum gregem relinque-
bat expositum lupis rapacibus Arrianis ,
quorum hæresi totus penè orbis infectus
erat ; ergo cum periculo detrimenti spiri-
tualis ouium licita est fuga , & absentia à
proprio grege. Respondetur † sanctum 9
Doctorem hoc fecisse instinctu diuino , vt
totam Ecclesiam defenderet , & articulum
consubstantialitatis, trium personarum diui-
narum , tunc enim nomine totius Ecclesiæ
legatione fungebatur , pro Christo , si au-
tem Arriani ipsum caperent absque dubio
interficerent cum magno totius Ecclesiæ
detrimento , pro quo tanquam pro bono
corporis licitè permittebatur detrimentum
alicuius partis minus principalis.

Tertiò conueniunt omnes † ad necessi- 10
tatem vrgentem pertinere , si Episcopus ab-
sens sit à propria Ecclesia , vt sit in Conci-
lio generali , Nationali , aut Prouinciali.
Hæc enim assistentia ad præfata Concilia,
est munus Episcopale altissimum, cum per-
tineat ad totam Ecclesiam , nationem , aut
prouinciam , agitur enim de bono com-
muni , quare si prouiso administratore
conuenienti aliquod detrimentum sequa-
tur in propria diœcesi permittendum est ,
quia potius est bonum totius , quam partis,
verum est quod † assistentia propria in con- 11
cilio non est admodum necessaria , quia
sunt multi alij , qui benè , doctè, & pruden-
ter tractent ibi materias communes , eas-
que proponāt summo Ecclesiæ Pastori, sine
cuius voto decisiuo nihil agetur , & sine
illo nihil canonice decernitur , & ex alia
parte sit valdè necessarius suæ Ecclesiæ,
non tenetur Episcopus assistere Concilio ,
imo maior potest esse necessitas in sua Ec-
clesia , quam interessentia Concilij , quod
non posset se absentare tuta conscientia,
quamuis de hoc certiorem debeat
facere Summum Pontificem,
vel Præsidem
Concilij.

RESOLVTIO XIII.

An votum peregrinationis sit vrgens necessitas?

SVMMARIVM.

1. *An si Episcopus fecerit votum alicuius magnæ peregrinationis, teneatur sub præcepto ad illud implendum, etiam non residendo & sic voti adimpletio sit vrgens necessitas.*
2. *In Pastoris consecratione est votum residendi personaliter ex D. Thoma.*
3. *An si quidam Episcopus fecit votum peregrinationis Hierosolymitanæ, quod Pontifex non declarauit esse irritum & nullum, imò potius illud commutauit, an sit validum.*
4. *Quando id licitum fuisse Episcopis, dicat Sanchez.*
5. *Votum longæ peregrinationis quod excedat spatium trium mensium si fiat ab Episcopo qui habeat actualem animarum curam, & non sit expressè dispensatus an sit irritum ipso facto.*
6. *Quando id votum sit irritum, ex Sanchez.*
7. *An votum factum ab Episcopo ingrediendi religionem sine expressa licentia Papæ est nullum, & inualidum.*
8. *In Episcopi consecratione an votum Religionis impediatur.*
9. *Quousque dispensatio à Papa sit facta, materia voti ingrediendi Religionem est impeditiua maioris boni.*
10. *Ante actualem dispensationem materia voti de eleemosyna est ex natura rei opposita cum materia voti paupertatis.*
11. *Inter ea quæ sunt inhibita, quia mala, & inter ea quæ sunt mala quia inhibita manifestū intercedit discrimen, & n. 12.*
13. *Materia residentiæ ex natura sua est opposita materiæ voti Religionis.*
14. *Exemplum affertur, & n. 15.*
16. *Si Episcopus dum emittit votum Religionis aut longæ peregrinationis expressè ponat conditionem, si Papa dispensauerit, an tunc validum sit votum.*
17. *Papa dispensante in residentia non est Episcopo Religio impeditiua maioris boni præcepti iure diuino.*
18. *An Episcopus qui sub conditione expressa vouit Religionem teneatur petere licentiam, & dispensationem in residentia.*
19. *An quando superioris consensus consecutio facilis est, sit etiam licentia.*
20. *Quandonā obligatio voti maneat suspensa.*
21. *Qui fecit votum Religionis exprimens conditionem, si Papa dispensauerit, quas causas prudenter iudicare debet.*
22. *An Pontifex in præcepto diuino de personali residentia non possit dispensare sine causa sufficienti.*
23. *An Episcopus qui vouet Religionem, si Papa dispensauerit, si iudicetur à viris timoratis quod causa non sit sufficiens excusetur à petitione illius.*
24. *Qui facit votum dandas magnas eleemosynas si illi det Archiepiscopatum Pontifex an sint exercitia virtutis.*
25. *Votum longæ peregrinationis & Religionis ab Episcopo factum, an ipso iure irritum sit, remissiuè, & n. 26.*
27. *Domini Caietani sententia affertur.*
28. *Licèt præceptum sit affirmatiuum obligans semper, sed non pro semper, tamen obligat semper ad residendum continuè personaliter, ex D. Caiet.*
29. *Quid sit modicum tempus ratione cuius moraliter non discontinuetur residentia continua, quæ præcipitur.*
30. *Cuius arbitrio relinquatur modicum tempus.*
31. *Modicum tempus quod dicatur, ex Graffis.*
32. *Corseti sententia.*
33. *Papa post Concilium Tridentinum potest declarare attenta qualitate personæ & consideratis aliis circumstantiis, quod modicum tempus non discontinuans residentiam sit plusquam tres menses, vel vnius anni.*
34. *Alexandri III. sententia, & n. 35.*
36. *Quando nondum erat detractum quid sit modicum tempus ad non residendum.*
37. *Quid sit modicum tempus supposita declaratione Concilij.*
38. *Episcopus satis prudenter facit qui tale votum emisit.*
39. *Sanchez sententia.*
40. *An Prælati regulares possint vouere votum transmarinum in subsidium terræ Sanctæ, ex Barbos.*
41. *An prius debeat Episcopus implere votum quàm fiat Episcopus.*

SEd modo superest, an si † Episcopus fecerit votum alicuius magnæ peregrinationis, verbi gratia, Hierosolymitanæ, aut Compostellanæ teneatur sub præcepto ad illud implendum, etiam non residendo & sic voti adimpletio sit vrgens necessitas de qua Concilium? Et quidem hoc votum, aut commissum est ante susceptionem Episcopatus; aut postquam quis factus est Episcopus, & Pastor consecratus, in cuius † consecratione, vt suprà vidimus *ex Diuo Thoma*, est votum residendi personaliter de voto isto facto ab Episcopo post consecrationem dicit Thom. Sanch. *lib. 4. summ. c. 25.* secutus. Suarez, *tom. 2. de Relig. tra. 3. de voto, c. 4.* Ta- 1 2

 bienha.

bienna, *verbo votum* 5. *q.* 2. *n.* 1. quod est vali-
dum , sicut votum subditorum de rebus
licitis , quia in tali voto est imbibita condi-
tio affirmatiua, si superior consenserit , &
in voto Episcopi , si Papa dispensauerit ,
quia istis non subest aliqua ratio cur sit nul-
lum votum , nisi ratione materiæ prohibi-
tæ , quæ saluatur , ex illa imbibita condi-
3 tione , si auferatur prohibitio. Secundo,
quia *capite magna , de voto* , quidam † Epi-
scopus fecit votum peregrinationis Hiero-
solymitanæ , quod Pontifex non declarauit
esse irritum , & nullum , imo potius illud
commutauit , atque ita supposuit illud esse
validum. Tertiò , quia votum in Hieroso-
lymitanum subsidium licitum erat , emit-
tere , & exequi ab Episcopis inconsulto
Summo Pontifice , vt docent Butrius , *cap.
scriptura num* 4. *de voto* Abbas *numero vlti-
mo*, Cardinalis *numero* 3 *quæstio*. 8. Ananias
numero 9. Cardinalis, *cap finali numero vnico
quæstio*. 2. Ancharranus , *capite magna nu-
mero* 12. *de voto* , & alij de quibus assenti-
4 tur ipse Sanchez , *numero* 42. *in fine*, aliis ci-
tatis dicens † id fuisse licitum Episcopis,
quando omnibus generaliter concedebatur
aditus in terram sanctam , at cum hodie
hic aditus non pateat , indiget Pontificia
licentia , quare ex vi residentiæ personalis
non est irritum votum , adeundi in subsi-
dium terræ sanctæ.

Sed hæc Sanchez , & sequacium opinio
5 mihi summè displicet, existimo enim, quod
† votum longæ peregrinationis, quæ exce-
dat spatium trium mensium , etiamsi sit
Compostellanæ & Hierosolymitanæ , si
fiat ab Episcopo , qui habeat actualem
ouium curam , & non sit expresse dispen-
satus in residentia, hoc, inquam, votum es-
se ipso facto irritum, ita Syluester, *verbo vo-
tū* 3. *q.* 3 *n.* 4. *q* 4. *n.* 4. Tabienna, *q.* 1. *n.* 3. Alu.
in speculo iuris Pontificij , *cap.* 9. Azor. *p.* 1.
lib. 11. *cap.* 16. *quæstio*. 2. Sayrus *in claui li-
bro* 6. *capite* 5. *numero* 24. Antonius Ge-
nuensis *in Manuali capite* 31. *numero* 11.
Filliucius *tractatu* 26. *cap.* 6. *numero* 169.
dicens hoc votum esse inualidum , quia
materia est iure naturali , & diuino prohi-
bita. Malderus 22. *tractatu* 10. *cap.* 5. *dub.* 7.
Richardus *in* 4. *distinctione* 38. *articulo* 4.
quæstio. 2. Paludanus *quæstione* 3. *articulo* 1.
Maior. *quæstione* 3. *dub.* 1. Antoninus 2. *par-
te titulo* 11. *cap.* 5. §. 6 Angelus , *verbo vo-
tum* 2. *numero* 1. & 2. & tandem ipse San-
chez *numero quadragesimo*. Sic fatur, *indica-
6 rem* † *esse irritum id votum , quando attentis
circumstantiis indicaretur maius Dei obsequium
residere , nec petere eius absentiæ facultatem ,
quia tunc tanquam obstans maiori bono , non
obligaret*. Hæc ille, atque longa absentia vl-
tra spatium trium mensium semper ex na-
tura sua, est impeditiua maioris boni pascē-
di gregem , cuius obligatio est de iure diui-
no. Ergo votum de longa peregrinatione
semper est impeditiuum maioris boni, at-
que ita nullum & irritum.

Secundò, quia † votum factum ab Episco- 7
po ingrediendi Religionem sine expressa
licentia Papæ, nullum est , & inualidum , vt
expresse tenent D. Thomas *quæst.* 185. *art.* 4.
Sayrus *vbi supra* , & alij citati , & colligitur
manifestè *ex capite nisi cum pridem de renun-
ciatione* , votum enim renunciandi Episco-
patum nullum est , quia est impeditiuum
maioris boni, quod promisit Episcopus voto
perpetuo, & solemni in sua consecratione,
vt expressè sanctus Thomas *quæst.* 189 *art.*
7. de vacando diuinis obsequiis in procu-
randa proximorum salute, ratione curæ Pa-
storalis , quam † ex natura sua impedit vo- 8
tum Religionis ; ergo istud ex natura sua
nullum est , nisi antecedat prius Pontificis
licentia, & dispensatio in vinculo matrimo-
nij contracti cum Ecclesia.

Neque valet dicere, quod tale votum
Episcopi est validum si Pontifex dispensa-
uerit, aut licentiam concesserit transuolan-
di ad religionem. Hoc , inquam , manife-
stè reiicitur , quia † quo vsque sit facta 9
dispensatio , materia huius voti est im-
peditiua maioris boni , & contra maio-
rem obligationem scilicet iuris diuini , de
pascendo grege sibi commisso , atque ita
votum de tali materia ipso facto est irri-
tum. Sicut si Religiosus Professus faciat
votum elargiendi mille in eleemosynam,
ipso facto est nullum & irritum, quia quam-
uis Pontifex possit dispensare in voto so-
lemni paupertatis iuxta sententiam San-
chez & aliorum , tamen , quia † ante 10
actualem dispensationem , materia voti de
eleemosyna est ex natura rei opposita cum
materia voti paupertatis , nullus hucusque
dixit , quod tale votum est validum, & con-
ditionale , si Papa dispensauerit , atqui
materia voti Religionis non est minus op-
posita ex natura rei cum materia præ-
cepti diuini de residentia ; ergo votum Re-
ligionis factum ab Episcopo , actu exer-
cente Pastoritiam curam , ipso facto irri-
tum est.

Secundò probatur ex manifesto discri-
mine, quod versatur † inter ea quæ sunt in- 11
hibita, quia mala, & ea quæ sunt mala, quia
inhibita : ista enim cum seclusa prohibitio-
ne non sint mala, possunt esse materia præ-
cepti , & voti in aliquo casu in quo ordi-
nentur ad aliquod bonum , vt egregiè ad-
uertit Dominus Caietanus, *secunda secun-
da quæstione* 88. *articulo* 8. §. *vnde ad primum
dubium* , at vero ea quæ sunt inhibita , quia
mala ex natura rei , quia ex natura rei sunt
impedi-

impeditiua huic personæ maioris boni nullo modo esse possunt huic personæ materia voti, licet enim votum Religionis ex sui forma vt ait Alexander III. *rescribens Episcopo Trecensi, cap. Magnæ, de voto,*) id est, ex suo genere sanctum, & honestum sit, tamen ex persona vouentis minus licitum videtur, cuius ratio est perspicua, quia huic personæ scilicet Episcopo non residere, est illicitum ex natura rei, & diuino præcepto,
13 & sic materia † huius præcepti diuini, ex natura sua est apposita materiæ voti Religionis, quæ in Episcopo est impeditiua maioris boni, quare ante dispensationem, vouere Episcopum Religionem, non est opus virtuosum nec in voto imbibitur conditionalis, si Papæ placet, quia in his quæ sunt inhibita ex natura rei, non imbibitur talis conditio, vt supra dicebam de Religioso.

14 Et explico † alio exemplo, quamuis ex iusta causa possit Rex mihi applicare diuitias Petri, tamen si antequam applicem ego faciam votum elargiendi in eleemosynam mille quæ sunt actu Petri, & non mea, num quis dicet tale votũ esse validum & conditionale & imbibere conditionem, si Rex illas mihi diuitias Petri applicauerit? cuius ratio est quia bona Petri ante actualem applicationem non sunt mea, vnde quando voueo de illis elargiri pauperibus, non intelligitur conditio, si Princeps ea mihi applicauerit. Ita est in præsenti quia materia voti respectu Episcopi vouentis
15 Religionem ex natura rei est illicita, illi ergo non intelligitur conditionalis si Papæ placet, quod secus est in illis quæ sunt inhibita iure humano & mala quia inhibita, quia ablata inhibitione posita ab homine non manent mala, imo sunt bona, vt actus virtutis abstinentiæ, & similes, atque ita dum voueo de illis votum est validum conditionatè si superiori placet, vt est communis & certa sententia, cum Diuo Thoma, *articulo octauo citato, ad tertium.*

16 Si tamen † Episcopus dum emittit votum Religionis, aut longæ peregrinationis expresse ponat conditionem si Papa dispensauerit, tunc validum est votum, & obligauit, posita conditione ex qua expresse
17 posita oritur quod materia voti Religionis non sit impeditiua maioris boni, quia † Papa dispensante in residentia non est Episcopo Religio impeditiua maioris boni præcepti iure diuino, in quo supponitur quod Papa dispenset, idem iudicium esto de Religioso professo, qui vouet dare mille pro eleemosyna, si Papa dispensat in voto paupertatis, nam tale opus conditionale bonum est, & virtuosum.

18 Verum est; quod † Episcopus qui sub hac conditione expressa vouit Religionem est valdè probabile quod teneatur petere licentiam, & dispensationem in residentia, ita tenent Paludanus, Antoninus, supplementum Gabrielis, Syluester, quos citat & sequitur Sanchez, *vbi suprà, numero vigesimo-quarto*, Caietanus 22. *quæstio octuagesima-octaua, articulo octauo, paragrapho, ad hoc dicitur, & in summa verbo Votum capite secundo, numero septimo*, sed ego hanc communem sententiam intelligerem hoc modo, quod quando † consecutio consensus superioris facilis est, & etiam licentia, quia sunt 19
rationes, quæ prudenter obligare possunt ad licentiandum subditum circa rem, quam vouet, tenetur subditus petere licentiam dicendo expressè, quod fecit votum, etsi licentia concedatur tenetur votum implere, quia iam sit absolutum, cum sit conditio posita, ex cuius positione tenetur ad actum absolutum, si tamen non concedatur si explicuit votum fecisse, votum manet irritum, & non reuiuiscit aliquando, si tamen non explicuit qualitatem voti, & si non teneatur ad illud, quia materia manet sibi inhibita, & sic † obligatio voti manet suspensa. Vnde si alio tempore Prælatus licentiam concedat, reuiuiscit voti obligatio, exeritque vires suas, & tenetur subditus illud adimplere, quia iam conditio, quam votum exigebat, ponitur de facto, & vsque ad eius positionem suspenditur vis obligandi subditum, qui non manet obligatus cum materia voti sit sibi inhibita. 20

Si tamen, † qui fecit votum Religionis exprimens conditionem; si Papa dispensauerit, prudenter & timoratè iudicat causas, quas habet ad ingrediendum Religionem, & Episcopatum relinquendum non esse sufficientes vt Papa dispenset, & licentiam concedat, atque iudicent viri timoratæ conscientiæ; non tenetur petere licentiam, à Papa, sed semper manet votum conditionatum, quo vsque superueniat causa, quæ prudenter iudicetur sufficiens, cuius ratio est, quia † Pontifex in præcepto diuino de personali residentia non potest dispensare sine causa sufficienti, sine qua nulla est dispensatio, vltra peccatum mortale; quod committitur tam à petente; quam à concedente: Ergo † Episcopus qui vouet Religionem, si Papa dispensauerit, si iudicatur prudenter à viris timoratis quod causa non est sufficiens, excusatur à petitione illius, præterquam quod qui vouit hoc modo non obligatur, nisi ad ponendum media natura sua sufficientia, ad illud implendum; 21 22 23

plendum, at si iudicatur prudenter, quod causa ad dispensandum ad residentiam, non est sufficiens nullatenus vouens tenetur ex vi voti ad petendam dispensationem, quare votum illud erit solum conditionatum validum, eritque actus virtutis Religionis, sicut votum Religiosi Professi de dando mille in eleemosynam si Papa dispensaret in voto Paupertatis,
24 & † votum, quod quis facit dandas magnas eleemosynas si Pontifex illi det Archiepiscopatum Toletanum, sunt exercitia virtutis, tum Religionis, tum misericordiæ, at nec Religiosus tenetur petere talem dispensationem, nec alter procnrandi Archiepiscopatum.

25 Id quod dixi, votum † longæ peregrinationis & Religionis factum ab Episcopo, esse ipso iure irritum, vtpotè de materia impeditiua maioris boni, & obligationis, & quod in illo voto non est imbibita conditio si Papæ placet, hoc inquam intelligi debet de Episcopis actu exercentibus munus Pastorale circa gregem suum, non vero de Episcupis titularibus non exercentibus actu munus pascendi oues, cum quibus non est necessaria actualis dispensatio in iure diuino de actuali personali residentia, quia illam ex defectu materiæ sibi moraliter impossibili habere non possunt, &
26 sic solum exigunt licentiam intrandi Religionem, & longæ peregrinationis, quæ iure humano est illis prohibita, nec est aliqua dispensatio iuris diuini necessaria, hoc enim in illis consopita manet, nec exerit vires suas, quare in horum Episcoporum votis est imbibita conditio si Papæ placet, & de his intelligo doctrinam Domini Caietani, *in summa vbi supra numero septimo*
27 citato dicentis, *si † Episcopus vouerit ingredi Religionem, subintelligitur si Papæ placet, vnde tenetur requirere si Papa placet, vt impleat votum an non, si placet implere, si non, irritum est votum, quia Episcopo prohibitum est ingredi Religionem*, hæc ille; isti enim Episcopi, vidui sunt cum Ecclesia sponsa sua sit extincta, quare solum habent vinculum matrimonij in habitu, non in actu.

Ex dictis colligitur, vt egregiè adnotauit Dominus Caietanus 22. *quæstio.* 185.
28 *articulo quinto*, quod † licet præceptum sit affirmatiuum obligans *semper, sed non pro semper*, tamen obligat semper ad residendum continuè personaliter, quare omnis non residentia, quæ per multum temporis discontinuat residentiam mandatam iure diuino opponitur præceptu residendi, & vigilandi super gregem commissum Epi-
29 scopo, quid autem † sit modicum tempus ratione cuius moraliter non discontinuetur residentia continua, quæ præcipitur, pertinet ad superiorem Legislatorem, aut ad eius in terra Vicarium, quid autem dicatur modicum tempus variè & iuxta varia negotia, & negotiorum circunstantias, determinatur in iure, vt videre est apud Antonium Corsetum *tractatu de minimis, qui habetur tomo decimo octauo D D. parte secunda, numero decimo octauo.* Albericum *in dictio. verbo modicum temporis*, Brixianum, *in repertorio*, qui dicunt quod † modicum 30
tempus relinquitur arbitrio iudicis secundum qualitatem operis, loci & temporis & personarum iuxta Bartolū *lege si susceperit, Paragrapho* 1. *D. de iudiciis, in verbo modica*, Glossa *capite præterea, verbo breue de ætate, & qualitate.* Vnde Graffis *libro secundo de arbitriis capite quadragesimo primo, numero decimo*, dicit, quod † modicum tempus ali- 31
quando dicitur viginti dies, aliquando biennium, aliquando vnus annus, aliquando septennium, aliquando sexdecim menses, vt determinauit Rota *in vna Nephesina Canonicatus vigesimo quinto Februarij millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, coram Domino Merlino*, cum autem Concilium Tridentinum modicum tempus circa Episcopalem residentiam personalem declarauerit esse trium mensium dumtaxat, atque ita si sit huius modici tēporis excessus, non residentia ex natura rei opponitur præcepto diuino, & sic votum magnæ peregrinationis vltra spatium modicum temporis assignatum à Tridentino (ratione cuios non discontinuatur residentia, nam modicum & nullum æquiparantur in iure, vt ait † Corsetus *vbi supra parte* 1. *nu-* 32
mero sexto, ex *capite licet causam, de probationibus, & capite cum te, de re iudicata*, & sic Romanus *consil.* 263. docet quod aliquis dicitur continuo residere, quamuis modico tempore absit) est irritum, & nullum, nec potest habere implicitam conditionem si Papa dispensauerit; quia ante dispensationem absentia vltra modicum tempus, ex natura rei & seclusa quacumqoe lege humana, est illicita, & impeditiua maioris boni, nisi in voto exprimatur conditio si Papa dispensauerit, vt supra.

Dices † Papa etiam post Concilium Tri- 33
dentinum, potest declarare attenta qualitate personæ, & consideratis aliis circunstantiis, quod modicum tempus non discontinuans residentiam sit plus, quam tres menses, vt vnius anni & amplius. Ergo in voto peregrinationis facto imbibitur conditio si Papa prolongarit tempus modicum, quod sit sufficiens ad

meam

meam peregrinationem, atque ita non est modo irritum ipso facto, sed conditionatum.

Respondetur primò, quod forsan pro-
34 pter hoc † Alexander III. *in c. Magna, de voto & voti redempt.* declarauit validum votum factum ab Episcopo Trecensi, qui vouit votum longæ peregrinationis Hierosolymitanæ, cuius ipse Episcopus petit absolutionem, & tamen Pontifex non irritauit, sed commutauit in hoc quod expensas itineris in eundo redeundo, & ibi morando in vsus terræ sanctæ mitteret absque diminutione, quia quamuis non concessa licentia votum manebat nullum, tamen quia propter conditionem imbibitam manebat obligatus sub conditione hanc obligationem commutauit in prædicta, ne scandalizentur Laici &
35 dicerent, *vbi est Deus Clericorum?* Et hoc exemplo crederent, quod ipsi non tenebantur ad voti obseruantiam; quare votum huius Episcopi, & fuit validum sub conditione, si Papæ placuerit, & ita manebat obligatus, ad requirendum Papæ placitum, & erat non validum absolutè, quia Papa non concessit licentiam, quia ex parte cessauit motiuum voti mortuo Comite Campaniæ, ad quem ibat pro libertate suæ Ecclesiæ, & sic obligationem voti conditionati commutauit, illa enim tenebatur Episcopus quatenus erat ex parte sua, tunc autem temporis
36 imbibatur conditio præfata, quia † nondum erat detractum, quid sit modicum tempus ad non residendum, & hoc dependebat à voluntate Papæ, hodie tamen est iam determinatum tempus trium mensium, qua supposita determinatione est præceptum diuinum.

37 Respondetur secundò, quod † supposita declaratione Concilij, quid sit modicum tempus, quod pro nullo reputatur ad discontinuandam residentiam, eo ipso quod notabiliter excedatur iam discontinuatur residentia, nec est in potestate Papæ quod non sit discontinua, & sic quod non opponatur diuino præcepto, & sit impeditiua ex sua natura maioris boni, & sic votum de longa peregrinatione est de materia illicita, nisi antecedat declaratio Pontificia de modico tempore quæ extendat ad manus spatium, quam Tridentinum, & sic in voto isto non est imbibita conditio si Papa prolongauerit tempus, & nisi expressè ponatur à vouente votum irritum ipso facto. Fateor
38 tamen † satis prudenter Episcopum facere, qui tale votum emisit si consultet Pontificem, de validitate voti qui forsan illud commutauit, ad maiorem securitatem sicut fecit Alexander III. cum Episcopo Trecensi.

Ex dictis constat quod sit dicendum ad fundamenta Sanchez, qui falso † existimat, 39 quod tempore antiquo licitum erat Episcopis transitus in terram sanctam; cum omnibus generaliter tempore passagij generalis transeundi, dabatur licentia in qua generalitate etiam includebantur Episcopi, quare votum de hoc transitu erat illis licitum. Sed hoc est falsum si transitus duraturus esset multum temporis, vt constat expressè, *ex capite Magna citato*, vt expressè tenet Syluester, *verb. votum 3. q. 4.* & expressè decidit Honorius III. *cap. postulastis, de voto*, vbi videndus est Barboza. Vnde Pontifex cũ interrogatus esset, *an † Prælati Regulares* 40 *possent vouere votum vltra marinum in subsidium terræ Sanctæ; verbo pariter & exemplo dimissis Procuratoribus idoneis in Ecclesiis vestris potestis & tenemini votum peregrinationis implere*, vbi nec verbum de Episcopis, & sic reprehenditur Episcopus Trecensis, *capite Magna*, quod sine licentia summi Pontificis fecerit votum vltra marinum, Episcopi enim strictiorem residentiam vouent, propter maius detrimentum, quod sequitur ex eorum notabili absentia, de voto tamen facto ab Episcopo ante Episcopatum de ingrediendo Religionem vel peregrinatione longa ad Ierusalem vel Compostellam, *in capite per tuas 10. de voto*, respondet Papa 41 quod prius debet implere votum, quam fiat Episcopus, ita Reginaldus, *in praxi lib. 8. num. 282.* sed de hoc alias legatus Azor, *2. p. lib. 3. cap. 32. quæst. vlt.*

RESOLVTIO XIV.

Quid debita obedientia?

SVMMARIVM.

1. *Omnes inferiores Pastores summo Ecclesiæ Pastori Christi vices gerenti in terris sunt subditi.*
2. *Finito negotio ad quod vocatus est Episcopus, si illo anno non fuerit vsus priuilegio mensium sibi concesso à Tridentino, an posset illo vti, & n. 3.*
4. *Si aliquis Episcopus vir sit insignis sapientia, Concily & industria & in rebus agendis magna dexteritatis, qua omnia longa experientia cognita habet Pont. siue iste Episcopus Cardinalis sit siue non, an sit legitima causa vt Papa dispenset in residentia.*

CVM † omnes inferiores Pastores summo Ecclesiæ Pastori Christi vices gerenti in terris subditi sint, illique, vel explicitè 1

citè vel implicitè obedientiam promittant, *c. Magn. de voto*. Causa sufficiens erit, vt vltra tres menses Tridentinos non teneantur residere, & actu inuigilare personaliter super gregem suum, si Summus Pontifex ipsos ad curiam Romanam accedere iubeat, pro ministerio aliquo, aut ad petendū conciliū, aut, vt assistat alicui congregationi factæ pro bono alicuius Religionis, in qua ipse est valde spectus, vel pro bono alicuius Reipublicæ, cuius ipse est eiuis, & valde nociuus dummodo finito negotio ad suam se conferat Ecclesiam, quam primum possit, etsi tempote absentiæ rectè sit gubernata, pet administrationem. Valentia, *tomo tertio. disputatio. 10. quæstio. 3. punct. 5. vers. debita obedientia*. Toletus, *lib. 5. summ. cap. 4. num. 7.* Azor. *p. 2. cap. 4. num. 5.* Palao *tractat. 13. disputatio. 5. punct. 3.* Vazquez *de Beneficiis cap. 3. dub. 2. num. 141.* Reginal. *vbi supra* Sanctarellus *variarum quæstio. 3. num. 3.* Miranda *tract. de residentia. cap. 12.* & est certa & indubitata sententia.

2 Existimo tamen, quod finito † negotio ad quod vocatus est Episcopus, si illo anno, non fuerit vsus priuilegio trium mensium sibi concesso à Tridentino, posset illo vti, etiamsi nouem mēsium spacio fuerit in negotio, si tamen per annum ibi fuerit, non potest vti priuilegio illius anni, quia iste
3 transactus iam fuit, & priuilegium expirauit, vt potest anno adstrictum, sicut recitatio officij adstricta est diei.

4 Existimo secundò quod † si aliquis Episcopus vir sit insignis sapientiæ, concilij, & industriæ, & in rebus agēdis magnæ dexteritatis, quæ omnia longa experientia cognita habet Pontifex, siue iste Episcopus Cardinalis sit, siue non, est legitima causa vt Papa dispenset in residenria, & vt præcipiat ne discedat à Curia. Vnde Antistes iste tutus erit in conscientia, quia obedientia detinetur, & Pontifex tuto ipsum detinet, propter Ecclesiæ vniuersalis vtilitatem. *vt infrà dicam de Legatis.*

RESOLVTIO XV.

An officia à Papa concessa in curia Romana excusent.

SVMMARIVM.

1. *Circa obedientiam debitam quæ excusat à residentia personali aliqua interueniunt dubia.*
2. *Quæ sufficiens & secura causa vt Pontifex dispenset in præcepto residentiæ in sua Ecclesia siue Episcopali siue Parrochiali.*
3. *An Papa hæc officia det alicui qui iam est Episcopus, & vt illa exerceat in curia Romana vocatus vel huiusmodi ministris non Episcopis tribuit Episcopatum.*
4. *Azorij sententia. & n. 5.*
6. *An Episcopus iure diuino ad deponendum Episcopatum possit compelli.*
7. *Quid iuris sit in eo, quem primò Romanus Pontifex Cardinalem creat, & deinde certæ Ecclesiæ Episcopum præficit.*
8. *In Cardinali an requiratur expressa dispensatio & relaxatio iuris diuini de residentia in sua Ecclesia.*
9. *An ius diuinum strictius obliget quam ius humanum.*

SED † circa hanc debitam obedientiam, quæ excusat à residentia personali sunt aliqua dubia scitu digna primum, an vt aliquis Episcopus soluatur à lege residendi ex Papæ dispensatione sit sufficiens, & secura causa, quod sit Curiæ Romanæ Camerarius, Cameræ Apostolicæ Thesaurarius, Vicecancellarius, Summus Pænitentiarius, Auditor Rotæ, à secretis vel à confessionibus Papæ, Capellæ Pontificiæ Sacrista, Summus cantor in ea, communis huius dubij resolutio est apud Authores citatos horum officiorum exercitia, vtpotè circa vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ esse † sufficientem, & securam causam, vt Pontifex dispenset in præcepto residentiæ in sua Ecclesia siue Episcopali, siue Parrochiali, si tamen non sint alij, qui æquè benè & simili dexteritate illa faciat. ita Barbosa, *alleg. 53. num. 11.* Vasquez, Palao, Reginaldus, & alij *supra* citati. 1 2

Sed posset aliquis non improbabiliter, dicere, & distinguere; quod vel huiusmodi officia dantur † à Papa alicui qui iam est 3 Episcopus, & vt illa exerceat in Curia Romana vocatus vel huiusmodi ministris non Episcopis tribuit Episcopatum; si priori modo; eo ipso videtur Pontifex habuisse sufficientem & rationabilem causam ad dispensandum, in residentia pastorali, cuius munus & officia ista sunt incompatibilia, cum exercitium horum officiorum sit continuum in Curia Papæ, & sic si ad illud vocatur Episcopus dispensatur in residentia Episcopali quod videtur insinuare Azor. *2. part. libro 7. cap. 4. quæst. 5. dicens † si autem desint qui his muneribus pares esse possint,* 4 *licite Papa Episcopum hisce officiis profert facultate concessa vti à suis Ecclesiis absint* atque eo ipso, quod Pontifex Episcopum ad hæc munia eligit, censet non esse alios aptiores ad illa exercenda, quare electus tuta est

est conscientia non residens & Papa semper est præsumendus bene fecisse, & causam habuisse ad talem electionem faciendam per notata à Doctoribus *cap. bona memoria de potestate Prælati. & cap. Ecclesia vestra. de electio.* Si tamen huiusmodi mini-
5 stris Episcopatum conferat Azor *vbi supra quæst. [illegible] vers. dubitari.* loquens de Cardiualibus dicit meo iudicio quandocumque Cardinalis eo est concilio, sapientia, prudentia, industria, & elegantia, vt Papa hisce adminiculis plurimum indigeat, licite illū Papa soluit hac lege, cū eius præsentia in curia Romana ob commune totius Ecclesiæ
6 bonum sit necessaria, vel vtilis: vnde † iure diuino ad deponendum Episcopatum minimè compellitur, dum Papa prædictam legem hac de causa relaxat, quæ doctrina accommodatur pro officiis relatis, vno excepto Sacrista, & Cantore, quorum officia non afferunt vniuersali Ecclesiæ vtilitatem, etsi Romanæ possent adducere aliquem splendorem, ni summus Pontifex iudicet personas, in his duobus officiis constitutas, plurimum sibi inseruire, & non facile alias similes inueniri.

Addit Azor, idem iuris est in eo quem
7 † primo Romanus Pontifex Cardinalem creat, & deinde certæ Ecclesiæ Episcopum proficit, quod enim vnus & idem sit Cardinalis & Episcopus communi Ecclesiarum saluti prodesse potest, cùm tanta est personæ auctoritas, vel ob vitæ probitatem, vel ob sapientiam & industriam, vel ob potentiam, & nobilitatem, vt vtrique muneri & officio satisfacere commodè possit, sed quamuis in his circunstantiis ita sit, loquen-
8 do de Cardinale † tamen requiritur expressa dispensatio & relaxatio iuris diuini, de residentia in sua Ecclesia, quæ non intelligitur concessa ex eo quod factus Cardinalis fiat Episcopus, quod clarè constat ex *capite bona memoria l. 1.* Vbi Innocentius tertius noluit assentiri postulationi factæ à Clericis Rauennatibus, cuiusdam Cardinalis in Episcopum Rauennatem, quia vt Cardinalis decebat Romæ residere & noluit dispensare in residentia, in suo Episcopatu ad quam tenebatur ex iure diuino, quare nisi expressè dispensetur, tenetur residere in sua diœcesi, & idem est iudicium, si ministris relatis tribuat Episcopatum; ex iure enim diuino tenentur ad suam diœcesim transuolare, nisi expressè dispensetur, quia
9 † ius diuinum strictius obligat, quam ius humanum habendi illa beneficia, quod secus est, quando iam Episcopis dantur prædicta officia, & ad illa exercenda in Romana curia tanquam vtiles Ecclesiæ vocantur, tunc enim tacitè & virtualiter dispensat Pōtifex in residentia, quam agnoscit esse de iure diuino, & nihilominus, vocat ad officia iuris humani exercenda, at dum habet quis hæc officia & dat ille Papa Episcopatum, eo ipso censetur velle, quod illa officia deferat (nisi contrarium exprimat) cum sit fortior obligatio iuris diuini, quæ vires suas exerit nisi Pontifex dispensando declaret quod hic & nunc non ligat.

RESOLVTIO XVI.

Quid euidens Ecclesiæ & Reipublicæ vtilitas? an Nuntiatura?

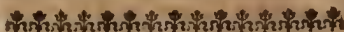
SVMMARIVM.

1. *Circa causam quam Concilium ponit excusantem à Residentia pastorali alicuius Ecclesiæ, dubia.*
2. *Filliucy sententia.*
3. *Adrianus secundus in causa Ignaty Patriarchæ Constantinopolitani iniustè depositi direxit nuntios ad Basilium Imperatorem.*
4. *Summi Pontifices mittebant Episcopos ad legationem & nuntiaturam, ex Eccles. hist.*
5. *Caietanus quid sentiat.*
6. *Sixti V. declaratio.*
7. *An Episcopus sit legatus à Papa ad Principes & à Principibus ad Papam, an sit necessarium requisitum, vt Episcopus excusetur à residentia personali, & n. 8.*
9. *An tam missus quàm mittens tuti sint in conscientia.*

CIRCA hanc causam, † quam concilium ponit excusantem à Residentia 1
Pastorali alicuius Ecclesiæ, aliqua supersunt dubia scitu digna in quibus comprehenduntur omnes fere causæ, quæ superius erant explicandæ excusantes à Residentia Pastoris personali. Primum est an officium Nuntij, & Legati à latere missi à Papa ad Reges, & Principes, sit sufficiens causa vt quis Episcopus non resideat personaliter in sua diœcesi? & Respondetur affirmatiuè, quod obseruatum est etiam in primis Ecclesiæ seculis: Ita Filliucius † *de statu Clerico-* 2
rum tom. 3. tract. 41. cap. 6. num. 29. & alij. Vnde est consuetudo iuris diuini, de personali residentia interpretatiua & ab omnibus iusta semper habita vt tali residentia Episcopi legationem aut nuntiaturam exercentes sint liberi, Pontificibus approbātibus ipso exercitio talem laudabilem consuetudinem

dinem, vnde semper laudatur hæc consuedo vt frequẽtior & vtilior experientia comprobata & sic vt constat, *ex octaua Synodo*
3 *act.* 1. Adrianus † Secundus *in causa Ignatij Patriarchæ constantinop. iniuste depositi* direxit nuntios suos ad Basilium Imperatorem, & eius filios; videlicet Donatum Episcopum Hostiensem & Stephanum Episcopum Nephesinum & Marinum Diaconũ Cardinalem, qui Phocium anathematizantes Ignatium restituere vt habetur. *cap. Adrianus* 1.63.*dist.* Similiter Agatho Papa misit legatum suum Ioannem Episcopum Portiensem ad Imperatorem vt releuaretur quantitas auri, quod illi dabatur, pro ordinatione summi Pontificis, quod est consecutus, vt refertur ex gestis Romanorum Pontificum, *cap. Agatho. distinct. eadem.* Similiter ex historiis Ecclesiasticis passim erit ob-
4 uium, quod † summi Pontifices mittebant Episcopos, ad legationem & nuntiaturam, etiam longi temporis quod faciunt, quia legationes istæ & nuntiaturæ sunt, in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & subordinationem Regnorum ad vnum Ecclesiæ Pastorem vniuersalem; existimo etiam licitam esse hanc legationem & non abusio-
5 nem vt † Caietanus existimauit. 22. *q.* 185. *art.* 5. *versic. sed contra optime*) etiam si fiat pro rebus temporalibus magni ponderis. Imo non solum est iuridica interpretatio qua absoluuntur ab residentia Episcopi missi à Pontifice ad Principes sed etiam missi ad Pontifices ab ipsis Regibus & Principi-
6 bus ita † declarauit Sixtus V. *anno* 1. *sui Pontificatus*, in Bulla, *quæ incipit Romanus Pontifex edita anno* 1585. *tertio Kalendas Ianuarij* dicens *quum etiam Principes temporales si quid pro eorum pietate & erga hanc Sedem Apostolicam obseruantiam Romano Pontifici voluerint significare eosdem, siue Episcopos siue alios qui ab eis mittuntur fidos habebunt Nuntios ac Relatores, &c.*

Verum enim vero aduertendum maxi-
7 mè est, quod vt † aliquis Episcopus sit legatus missus à Papa ad Principes, & à Principibus ad Papam non est necessarium requisitum, vt Episcopus excusetur à residentia personali, quod non sit alius non Episcopus, qui idem officium, possit præstare, etiam si sit Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tum quia Concilium Trident. solum exigit vt Episcopus non resideat quod sit euidens vtilitas Ecclesiæ, quam adducere Episcopum, etiamsi sint alij, iudicat summus Pontifex, Secundò, quia licet sint alij Episcopi æquali dexteritate, & industria ast non æquali dignitate & auctoritate. Tertiò, quia non est credibile quod cum summi
8 Pontifices ordinariè miserint Legatos ad Reges & Principes, quod non fuerint alij non Episcopi, qui æquales essent industria scientia & dexteritate. Quartò, eo ipso, quod sit consuetudo iuridica, qua interpretatur ius diuinum de residentia personali ratione legationis apostolicæ, ad Principes vel Principum ad apostolicum solum requiritur, quod vtilitas consequatur vniuersali Ecclesiæ per quemcumque fit, vt tenent Simon de Prætis *libro primo & interpretatione vltimarum voluntatum. lib.* 1. *interpretatio.* 2. *dub.* 1. *num.* 26. *&* 27. Ioannis del Castillo. *lib.* 3. *contr. cap.* 28. *num.* 3. quarè 9
tam missus quam mittens tuti erant in conscientia, verum est, quod magis decet animarum vigilantem Pastorem (sicut fecit Sanctus Carolus Borromeus, qui sæpius vocatus à Romano Pontifice, vt Romæ assisteret dispensando ipsum in personali residentia,) se humiliter excusare ne deficiat, in pascendo oues si sunt alij, qui legationem æque bene possunt perficere.

RESOLVTIO XVII.

Vtrum Princeps sæcularis absolutus possit interpretari ius diuinum de Residentia Episcopi.

SVMMARIVM.

1. *An Princeps sæcularis absolutus, vt Rex, Imperator, Respublica, non recognoscentes superiorem, possint ex aliquo iure saltem naturali, vel ex aliquo priuilegio apostolico interpretari ius diuinum de residentia personali Episcoporum.*
2. *Quandonam Rex, Imperator aut Princeps alius absolutus poterat interpretari ius diuinum Euangelij de residentia Episcoporum si horum absentia à suis Ecclesiis erat valdè vtilis ad regimen politicum, & ad administrandum Iustitiam.*
3. *An non solum Proceres & Magnates Regni Hispaniæ, sed etiam Prælati & Episcopi faciant iuramentum fidelitatis Regibus, & illis obediendi in rebus licitis & honestis.*
4. *An ex consuetudine, an ex Pontificis priuilegio hoc habeant Reges Hispaniæ.*
5. *An Episcopi teneantur accedere ad Curiam regiam vel imperialem ad iussum & vocationem Regis.*
6. *Osius Episcopus Cordubensis residentiæ personalis acerrimus defensor.*
7. *Iustiniani Imperatoris ad Epiphanium Archiepiscopum & Patriarcham Constantinop. Epistola.*

8. An

8. *An Princeps possit dispensare Episcopum ne in Ecclesia resideat.*

9. *An Princeps laicus toties quoties Episcopum vocat ad curiam etiamsi vocetur à Metropolitano teneatur obedire regio mandato.*

10. *An si Episcopus est feudatarius debeat prius obedire Regi quàm Pontifici.*

11. *Panormitani sententia.*

12. *Ioannes X X I I. concessit quod Prælati Ecclesiastici faciant iuramentum fidelitatis. & n. 13.*

14. *An absentia in propria diœcesi fiat propter aliquod munus, & Republica officium Episcopatibus adiunctum.*

15. *In Belgio & Germania debent interesse in Comitiis ordinum Episcopi.*

16. *Dum Rex conuocat Episcopos, vt mediante ipsorum consilio, vigilantia & prudẽtia ipsi assistant, an tunc declarat Rex ius diuinum de residentia personali.*

17. *An Imperator, Rex aut Princeps absolutus non possit iure politico regio, aut imperiali, declarare aut quolibet modo absoluere à præcepto diuino de residentia personali.*

18. *Ius diuinum interpretandum tradit Christus summo Ecclesiæ visibilis Capiti, & ipsius vicario in terris.*

19. *Lex diuina instituta est ad ordinandum hominem ad Deum, & Politia humana ordinat homines ad inuicem & in ordine ad bonum Politicum.*

20. *Potestas politica ex sua linea non respicit felicitatem æternam.*

21. *Deus voluit ad sacerdotes quæ Ecclesiæ dispenenda sunt pertinere, non ad seculares potestates, ex Ioanne PP.*

23. *An Summi Pontifices & Concilia magna priuilegia Regibus & Principibus absolutis concesserunt, & n. 22.*

24. *Ob quod Adrianus Papa concessit Carolo Regi ius & potestatem eligendi Summum Pontificem & ordinandi Apostolicã sedẽ.*

25. *Fragosij sententia.*

26. *An Rex ratione sui muneris & dignitatis ius habeat Episcopos conuocandi.*

27. *An Episcopi possint non residere propter aliquod officium Episcopatibus coniunctum.*

28. *An aliquod Priuilegium concessum sit Regi Hispaniæ, & n. 29.*

30. *An si Pontifex declaret Episcopum habere causam sufficientem ad non residendum, an possit Rex vtens priuilegio sibi concesso cogere Episcopum vt non resideat, sed sit Præses Consilij, &c.*

31. *An Rex iure Politico interpretetur ius diuinum.*

32. *Quod paruum tempus intelligatur in Bulla Clement.*

33. *An Episcopi teneantur accedere ad Curiam vocati à Rege, & ibi residere quantum negotij grauitas ad bonum publicum attinentis exigit.*

34. *Panorm. Abbatis doctrina absurda.*

35. *An præceptum regium oriatur ex Potestate politica, quæ semper ex natura rei subdita est potestati Pontificiæ.*

36. *Cui debeat parere Episcopus in occurrentia mandatorum simultanea.*

37. *An si ex interpretatione canonica iuris diuini facta à Concilio possit Rex vocare Episcopos, non vt Episcopos, sed vt Conciliarios in vtilitatem sui regni ad Curiam regiam, non in perpetuum officium exequendum, sed tantum temporis quantum fuerit necessarium prudenter iudicatum ad negotij expeditionem.*

SECVNDVM dubium est † an Princeps 1
sæcularis absolutus vt, Rex, Imperator, Respublicæ non recognoscentes superiorem possint ex aliquo iure saltem naturali, vel ex aliquo priuilegio Apostolico interpretari ius diuinum de residentia personali Episcoporum, si ita expedit, ad rectum regimem Politicum confusè nimis & licentiosè tractat hoc punctum, Petrus Gonzalez de de Salcedo *lib. 2. de lege Politica, cap. 12.* cuius doctrinam cauterizatam igne Theologico dabo, est enim vir eruditus, sed *fiscalis fat.* in immunitatem Ecclesiasticam austeritate magna.

Igitur prædictus Salcedo, *ex num. 90.* asserit, quod licet post decretum Tridentinum semper requiratur licentia & approbati, causæ, facta à Summo Pontifice, tamen † an- 2
te Rex, & Imperator aut Princeps alius absolutus poterat interpretari ius diuinum Euangelij de residentia Episcoporum, si horum absentia à suis Ecclesiis erat valde vtilis ad regimen politicum, & ad administrandam Iustitiam, & sic *in leg. Castellæ* statutum est, quod officium Præsidis concilij Castellæ sit Episcopus vt notant Bobadilla *lib. 2. politica cap. 17. num. 3.* Nauarrete. *disputatio. 19.* Solorcano. *lib. 4. de iure Indiarum.* Henriquez. *lib. 14. Sum. cap. 12. nu. 6.* Nicolaus Baldelus, *lib. 5. de legibus disp. 38. num. 28. & vers. si ergo.*

Igitur Principes seculares posse, interpretari ius diuinum de residentia personali Episcoporum multis & non inermibus rationibus potest comprobari. Primò, quia 3
† non solum Proceres & magnates Regni Hispan. sed etiam Prælati, & Episcopi faciunt iuramentum fidelitatis Regibus, & illis obediendi in rebus licitis, & honestis, & ita si ad istas exequendas necessaria sit absentia, à proprio Episcopatu potest Rex declarare ius diuinum, quod non tenean-

tur

tur personaliter residere, antecedens constat *ex leg. quinta tit.* 15. *p.* 2. & sequuntur & amplexantur aliquando. *de protect.* 1. *p. cap.* 1. *praeludio* 2. *num.* 6. Zeuallos. *de cognitio. per viam violentia in prologo nu.* 99. Solorzano *de iure Indiarum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 27. *à num.* 67.
4 quod † non solum ex consuetudine, sed ex Pontificis priuilegio hoc habent Reges Hispaniæ, sic enim concessit Ioann. XXII. vt referunt Salgado & Salcedo.

5 Secundò, quia *leg.* 65. *tit.* 5. *p.* 1. Episcopi tenentur accedere ad curiam Regiam vel Imperialem ad iussum, & vocationem Regis, quod non solum lege nostri Regni est sanctum, sed etiam iure canonico, *cap. Pastoralis.* §. *cum autem de officio & potestate iudi. de leg. & cap. si Episcopus.* 18. *distinctio.* ibi. *ex Concilio Agathensi. cap.* 35. dicitur, *quod nullus Episcopus potest se excusari veniendi ad Synodum vocatus à Metropolitano excepta graui necessitate, aut praeceptione Regia.* ibi Glossa *verbo Regia*, quod quilibet Episcopus debet venire si vocaretur propter negotium Regni, quod etiam expressò dicitur in *Concilio Romano sub Eugenio secundo, & Leone IV. c.* 6. & in *Concilio Sardicensi. c.* 7. *& cap. si vobis* 28. *caus.* 23. *quaestio.* 8. desumptum ex *Concilio Sardicensi. cap.* 8. vbi
6 † Osius Episcopus Gordubensis residentiæ personalis acerrimus defensor dixit, *si vobis fratres carissimi placet decernite ne Episcopi ad comitatum* (idest ad curiam Principis cum omnibus suis officiis instructam, vt habetur *leg. vnica c. quando imperator inter pug.* & explicat ibi *glossa verbo comitatum*) *accedant nisi forte hi qui à Religiosis imperatoribus vel inuitati vel vocati fuerint*, & glossa ibi. *verbo vocati. nam tunc excusat eos Imperator* idest à residentia personali. Vnde *in Authent. quomodo oportet Episcop. & e. collati.* 1.
7 *nouella.* 6. *cap.* 2. Imperator † Iustinianus scribens Epiphanio Archiepiscopo, & Patriar: Constantinop. dicit *Illud etiam difinimus vt nemo Deo amabilium Episcoporum foris à sua Ecclesia plus quam per totum annum deesse audeat, nisi hoc per Imperialem fiat iussionem, tunc enim solum erit inculpabile*, vbi glossa Guthi-
8 fredi dicit † *Princeps dispensare potest Episcopum ne in Ecclesia resideat, & sic Episcopus Regis sui iussu negotia Reipublicæ tractare potest. Balsam. Calcedonens. Syno. cap.* 4.

9 Tertiò, quia † toties quoties Princeps laicus Episcopũ vocat ad Curiã, etiamsi vocetur à Metropolitano tenetur obedire Regio mandato, vt est Communis sententia antiquorum Canonistarum, quos citat Salcedo *num.* 8. & latè probat Illustrissimus Valenzuela, *consil.* 4. *num.* 112. dicens ita seruari à tempore, *Concilij Emeretensis*, quod celebratum est *anno* 666. sub Vitaliano Papa confirmatum ab Innocentio Tertio. *Epistola ad Petrum Compost. Archiepiscopum, & ca.* 5. dicitur quod per iussionem Regiam potest Episcopus detineri ne vadat ad Concilium vocatus à suo Metropolitano, cui per Litteras debet satisfacere, idem tenet Garcia de Loaysa *in eruditissimis adnotationibus illius Concily* Henriquez *de Pontifi. clau. lib.* 2. *cap.* 20. §. 3. qui liber non est typis mandatus 10
quare in concursu duplicis mandati Pontificij & Regij, & si quidam dicant quod si Episcopus est feudatarius prius obediri debet Regi, quam Pontifici, tamen hoc absolutè dictum est omnino falsum, quia sine dubio obediendum est Pontifici omisso Politico maudato; cum ius politicum ex iure diuino iuri spirituali capitis Ecclesiæ subsit. Cæterum si Rex est in maiori necessitate propter quam vocat Episcopum ad curiam quam Pontifex. Panormitanus, *in cap.* 11
cum parati. de appellationibus numer. 8. dicit, quod parendum est Regi tum quia est in maiore necessitate.

Tum quia prior vocauit quam superior Ecclesiasticus, tum præcipuè quia in nostro Regno Ioannes XXII. vt supra dixi concessit, quod Prælati Ecclesiastici faciunt iuramentum fidelitatis, & *Omenaje* parendi Regi, virtute cuius iuramenti maior manet apud Regem auctoritas. Siquidem mediante hoc priuilegio subsunt Episcopi Regibus, vnde quod facit in executionem Pontificij priuilegij non facit derogatorium aliquid libertatis Ecclesiasticæ, vt tenent plures & graues Doctores quos citant ex Theologis Salzedo *num.* 19. & Pater Suarez, *libro quarto contra Regem Angliæ*, *cap.* 34. *num.* 29. non 13
audet damnare vsum horum priuilegiorũ, an vero hoc priuilegium, & similia sit derogatum per Bullam cœnæ Domini, quæ quotannis publicatur, etsi multi id affirment vt Sayrus, *de Censuris lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 10. & alij quos citat & sequitur Diana, *vbi supra Resolutio.* 6. tamen alij etiam grauissimi negant reuocatum, ita Filliucius. *to.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 258. Bannez. 22. *quaest.* 67. *articul.* 1. *dub.* 2. *conclus.* 2. Cruz *in director. parte prima præcepto octauo quaestio.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *conclus.* 3. Pesantius *de immunitate Ecclesiastica. disputatio* 3. Zenardus, *tomo tertio. directo. cap.* 50. Decianus, *tom. prim. libro* 4. *cap.* 9. *num.* 66. ego ipse *tomo primo tractatuum.* vbi alios adduxi.

Quartò, & valdè efficaciter, quia Concilium Tridentinum, *sessio* 23. *cap.* 1. dicit quod † cum absentia in propria Diœcesi fit 14
propter aliquod munus, & Reipublicæ officium Episcopatibus adiunctum, cuius quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repentinæ, nec eas quidem significare Metropolitano

tropolitano oportebit. Vnde in Belgio & Germania debent interesse in Comitiis ordinum, in quibus ipsi primum locum obtinent & in Hispania erat idem officium Episcopis annexum interessendi *alas cor-*
15 *tes.* Vnde Episcopi Hispani habent annexum suis dignitatibus officium Consiliarij Regis, & sic superscriptio Litterarum ad ipsos dicit à D. N. Episcopum. N. *del Consejo de su Magestad* atque ita
16 † dum Rex eos vocat vt mediante ipsorum vigilantia, consilio, & prudentia ipsi assistant; tunc declarat Rex ius diuinum de residentia personali, quæ tunc non obligare certum est; vnde Clemens Octauus, *in Bulla directa ad Philippum Secundum Regem Hispaniæ, anno millesimo quinquagesimo nonagesimo-nono. die vigesimo-sexto February,* ordinauit, quod si Rex Episcopos ad Curiam vocat debent mandatum Regis seruare.

His tamen nullo modo obstantibus, existimo omnino certum, ita vt oppositum fit
17 dignum graui nota, quod † Imperator, Rex aut Princeps, absolutus, non potest iure politico Regio, aut imperiali interpretari, declarare aut quolibet modo absoluere à præcepto diuino de Residentia personali, per multum temporis vt ipse obliget nullus, qui sincere, Romanam sequatur Ecclesiam, potest dissentire ab hac
18 conclusione, ius enim † diuinum interpretandum tradidit Christus Summo Ecclesiæ Visibilis, Capiti, & ipsius Vicario in terris, est enim ius hoc omnino spirituale, & supernaturale quare iure Politico, & Regio, interpretari & declarari nequit, cum ius Politicum, & Regium ex natura rei subditum sit iuri diuino, & spirituali quod est omnino altioris ordinis, & politiam altiorem constituens, & fundans.

Cuius rationem fundamentalem & à priori dedit Diuus Thomas 1. 2. *quæst.* 99.
19 *art.* 3. quia † lex diuina principaliter est instituta, ad ordinandum hominem ad Deum, politia autem humana ordinat homines adinuicem & inordine ad bonum politicum, & sic quod Princeps Politicus iure regio politico nihil potest declarare circa ius diuinum, & spirituale,
20 quia † potestas politica ex sua linea non respicit felicitatem æternam nec circa homines viatores potest disponere de materia spirituali conducenti ad finem vltimum supernaturalem, hoc enim ex Christi institutione pertinet ad Pastorem animarum & maxime ad Summum Pontificem. Vnde Ioannes Papa, *in capite si Imperator nonagesimo-sexto, distinctio.* ait
21 † *ad sacerdotes Deus voluit quæ Ecclesiæ disponenda sunt pertinere non ad sæculi potestates, quas si fideles sunt Ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subiectas, non sibi vendicet alienum ius, & ministerium, quod alteri deputatum est,* &c. & Gelasius Papa, *ad Anastasium Imperatorem. Nosti ex illorum (Sacerdotum) te pendere Iudicio* (quoad spiritualia ait glossa) *non illos ad tuam redigi posse voluntatem*, & egregie Nicolaus Papa *ad Michaelem Imperatorem.*

Dixi iure politico & regio, nam si id fa- 22
ciant ex priuilegio expresse concesso à summis Pontificibus, vel eorumdem consensu iuridico, & legali interpretatione iurisditione de residentia personali id poterunt facere Reges, & Episcopi securi erunt in cõscientia si ad iussionem Regiam parentes à suis Ecclesiis ab sunt; maiora enim † priuilegia Pontifices summi, & 23
Concilia, Regibus & Principibus absolutis concesserunt, quibus vtebantur tuta conscientia, quia in remunerationem, & ob alia motiua concedebantur. Sic enim Adrianus Papa, (vt refertur *ex historia Ecclesiastica cap. Adrianus el 2. 63. distinct.*) concessit simul cum Concilio Romano 153. Episcoporum † Carolo Regi ius, & pote- 24
statem eligendi Summum Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem in remunerationem, quia liberauit Italiam ab inuasione Desiderij Regis, & in alia Synodo Romana ad imitationem Adriani idem priuilegium concessit Leo Papa Otthoni primo Regi Theutonicorum & eius successoribus, similiter aliud magnum priuilegium conceditur Regibus Hispaniæ & Galliæ. *capite cum longe. distinct. eadem.* Si ergo hoc faciebant licite Imperatores, & Reges ex priuilegio sibi concesso à sede Apostolica, cur non poterunt ex simili priuilegio interpretari ius diuinum.

Vnde Fragosius *tomo primo parte prima libro secundo disputat. quarta numero ducentesimo sexagesimo octauo* † dicit. *Rex quatenus* 25
tales non habet ius conuocandi Episcopos, quatenus tales, sed tanquam regni priores, ac Principes, vnà cum aliis propter commune Regni salutem nisi ad id habeat priuilegium à Sede Apostolica & Azor *prima parte libro quinto capite decimo quarto, quæstio. vltim. versic. item non video,* cur † *Rex ratione muneris &* 26
dignitatis ius habeat Episcopos conuocandi potest quidem hortari, inuitare, suadere vt congregentur potest à Romano Pontifice impetrare priuilegium, quo illi in vnum conueniant. Præterea quia Episcopi solent esse Regni Principes, & Proceres Regum & præcipere vt tanquam tales, non quatenus Episcopi sunt,

vna cum aliis conuocentur ob commune Regni salutem , & bonum. Hæc ibi, quæ sunt,
27 quæ dicebat Tridentinum , quod † Episcopi poterant non residere propter aliquod officium Episcopatibus coniunctum; Cæterum vbi non est hæc coniunctio ex speciali priuilegio non solum monere vt veniant in curiam suam Episcopi,sed etiam cogere quod non facit vi politica & Regia, sed vi Pontificia.

Sed nunquid huiusmodi priuilegium
28 concessum fuit † Regi Hispaniarum sit derogatum supra dixi non reuocatum, quia in bulla cœnæ solum reuocantur priuilegia prætexta , idest *sub cuius prætextu* Reges operantur contra immunitatem Ecclesiasticam , si autem tale priuilegium concessum est , cùm virtute illius Regis operantur , nihil faciunt contra libertatem Ecclesiasticam , sicut qui ex priuilegio non ieiunat non facit contra legem Ecclesiastitam, à qua reuera est exemptus per priuilegium.

Sed quamuis omnia bæc vera sint de
29 iure antiquo , & consuetudine interpretatiua iuris diuini , tamen post concilium Tridentinum nullatenus est sustinendum, quia ad absentiam Episcoporum vltra tres menses in anno , requirit causas prædictas quarum cognitionem , & approbationem reseruauit Summo Pontifici , aut Metropolitano , & eo absente Suffraganco Episcopo Antiquiori , residenti priuatiuè ad omnes alios , & quamuis concilium non deroget expresse priuilegium Regibus concessum ad iubendum quod Episcopi accedant ad Curiam Regiam , tamen eo ipso, quod reseruauit causarum absentiæ cognitionem soli Papæ , Metropolitano , & antiquiori Suffraganeo , manifestè abstulit potestatem Regibus vacandi Episcupos,
30 verum est quod † si Pontifex declaret Episcopum habere causam sufficientem , ad non residendum , potest Rex vtens priuilegio sibi concesso , cogere Episcopum vt non resideat,sed quod sit Præses concilij , aut Consiliarius vel habeat alium officium publicum.

Ex dictis colligitur solutio argumentorum oppositæ sententiæ ad primum. Respondetur verum esse antecedens , sed ne-
31 gatur consequentia , quod † Rex iure politico interpretetur ius diuinum aut declaret apage , sed ius diuinum declarat ius canonicum & concilium Tridentinum, vt vidimus & post Tridentinum Clemens octauus speciali bulla expedita *anno millesimo sexagesimo nonagesimo nono.* Regi nostro facultatem concessit vocandi Episcopos ad curiam pro rebus necessariis , & paruo tempore quod erit paruum vel magnum iuxta qualitatem negotij supra tres menses menses assignatos à Tridentino. quare
† paruum tempus intelligitur in bulla Cle- 32
mentina vnus annus argumento *ex authent. quomodo oportet Episcopis. collat. prima Nouella.6.cap.2.*

Ad secundum respondetur , quod
† Episcopi tenentur accedere ad curiam 33
vocati à Rege , & ibi residere quantum negotij grauitas ad bonum publicum attinentis exigit , non tamen dispensat Rex iure Regio in Residentia Pastorali , sed cum occurrant duo præcepta vnum boni totius Regni prospiciendi , aliud de residentia ad tempus in Episcopatu , si maior est necessitas boni publici , quam in Ecclesia particulari residentiæ istud cessat , & non obligat , nec indiget Regia interpretatione , sed Pontificia causæ publicæ approbatione , & cognitione, quare decreta illa iuris canonici declarant , quod quando Reges vocant Episcopos ad comitatum ex vi iuris canonici sunt liberi à residentia quandiu negotium durat , quod explicuit Tridentinum. *vbi supra sessio.vigesima tertia capite primo.*

Ad Tertium respondetur † illam doctri- 34
nam Panormi. Abbatis prorsus esse absurdam , si Pontifex vt successor Petri , & Christi Vicarius imperet vt Episcopus accedat ad Curiam Romanam , & simul Imperator, & Rex imperet Episcopum quatenus Procerem Regni , aut tanquam Episcopum virtute priuilegij , tunc enim parendum est summo Pontifici (si necessitas Regni non sit extrema) nam præceptum Papæ oritur à potestate spirituali , & in ordine ad finem super naturalem & † præce- 35
ptum Regium oritur ex potestate politica, quæ semper ex natura rei subdita est potestati Pontificiæ , & in iuramento fidelitatis factum Regi intelligitur hæc conditio nisi aliter summus Pontifex ordinet , & præcipiat, alias esset vinculum iniquitatis, imo & priuilegium quod habent Reges vocandi Episcopos , intelligitur etiam sub hac conditione nisi tunc vocet Pontifex
quia † isti , & non Regi est parendum 36
in occurrentia mandatorum simultanea , nisi sit Episcopi extrema necessitas aut vrgentissima quia tunc per Epistolam debet causa summo Iudici deferri, argumento. *ex capite quinto Concilij Emeritensis.*

Ad Quartum respondetur , illo 37
argumento probari optimè , quod si ex interpretatione canonica iuris diuini facta à Concilio potest Rex vocare Episcopos non vt Episcopos , sed vt Consilia-

rios

rios in vtilitatem sui Regni ad Curiam Regiam non in perpetuum officium exequendum, sed tantum temporis, quantum fuerit necessarium prudenter iudicatum ad negotij expeditionem, & tenebitur Episcopus Regi obedire, tum ratione officij Conciliarij, tum ratione specialis iuramenti fidelitatis facti Regi.

RESOLVT. XVIII.

Vtrum Episcopus dispensatus à Papa ad petitionem Regis, in Residentia teneatur sub mortali obedire Regio mandato.

SVMMARIVM.

1. *An si Rex proponat Pontifici aliquem Episcopum, vt sit Præses Concilij Regis dicens non esse alium qui ita bene munus illud grauissimum exerceat, & Pontifex approbet causam tanquam legitimam ad dispensandum in residentia, teneatur Episcopus iam dispensatus obedire regio mandato sub mortali.*
2. *An credendum Principi dicenti esse causam iustam dispensandi, & quod persona Episcopi sibi subditi est necessaria ad gubernamen Regni.*
3. *Cum vrgens necessitas requiratur, vt Princeps de illa attestetur, an eius prudentia relinquatur pensanda quantitas necessitatis Regni cum quantitate damni spiritualis, & n. 4.*
5. *Si Rex præcipit & Pontifex approbat causam non residendi, an teneatur Episcopus regi obedire, & acceptare officium publicum.*
6. *Rex debet timere prudenter damnum spirituale ortum ex absentia sui Pastoris.*
7. *Papa si sine causis à Concilio propositis dispenset, dispensatio est nulla.*
8. *An supposita probatione Pontificia in residentia propter causam quam illi Rex proposuit, si Rex præcipiat Episcopo vt accedat ad Regiam Curiam, & ibi exerceat munus & officium perpetuum vt Conciliarij, &c. teneatur Episcopus præcepto regio obedire.*
9. *Quodnam Episcopi iuramentum faciant?*
10. *An Episcopi teneantur accedere ad Comitatum si Rex iubeat & præcipiat.*
11. *Quamuis Papa ex vi dispensationis in præcepto diuino de residentia, non obliget ad præceptum officium seculare, aut ad aliud quod cedat in vtilitatem publicam, an possit obligare, si ita sibi expedire videatur bono aut Ecclesiæ aut Respub.*
12. *An Rex supposita dispensatione Pontificia possit obligare Episcopum ad acceptandum officium publicum Respublicæ.*
13. *An iure natura & possit Princeps iubere, & teneatur Episcopus obedire.*
14. *Azory sententia.*

Tertivm dubium est, an si † Rex proponat Pontifici aliquem Episcopum, vt sit Præses concilij Regis, dicens non esse alium, qui ita bene munus illud grauissimum exerceat, & Pontifex approbet causam tanquam legitimam ad dispensandum in residentia, teneatur Episcopus iam dispensatus obedire Regio mandato sub mortali, & idem dubium est, an Cardinalis Episcopus vocatus à Papa dispensando in residentia teneatur adire Romam ad ibi residendum in seruitio Ecclesiæ: sic enim contigit Beato Carolo Borromeo qui sæpius vocatus à Summis Pontificibus humiliter se excusauit. 1

Pro intelligentia Resolutionis dubij præsentis, aduertendum est cum communi sententia Doctorum vtriusque iuris interpretum, quod † credendum est Principi dicenti esse causam iustam dispensandi; & quod persona Episcopi sibi subditi est necessaria ad gubernamen Regni, de quo videndi sunt Panormitanus, *in capite quæ in Ecclesiarum numero decimo-quarto. de constitutionib.* Baldus, *in lege rescripta C. de Precibus Imperator. offerea.* Fachineus. *lib. 8. controuers. cap. 63.* Castillo. *tomo septimo de Tertiis capit. 18. à numero 136.* & vt ait & probat egregie vt assolet D. Ioannes de Solorzano, *tom. 2. de iure Indiarum lib. 2. capit. 27. à numero 91. vsque ad 98.* & videndæ sunt Rotæ decisiones apud Farinacium in postumis, *tom. 2. decisio. 630. die 5. Martij 1618.* coram Damasceno *& 339. die 15. Aprilis coram Manzanedo anno 1611.* Verum cum † vrgens necessitas requiratur, vt Princeps de illa attestetur, eius prudentiæ relinquitur pensanda quantitas necessitatis Regni cum quantitate damni spiritualis, quod potest contingere in absentia Episcopi à sua Ecclesia vt adnotauit Dominus Caietanus *secunda secundæ, quæst. centesima octuagesima quinta, art. 5.* quare si Pontifex ex Principis assertione facultatem concedat Episcopo, vt resideat 2 3

in curia, & accipiat officium Præsidis, alicuius Concilij Regis, est dubium, ao Episcopus dispensatus teneatur obedire Regi præcipienti vt munus istud accipiat.

4 Non vidi aliquem qui sub hac casus specie dubium tractet, videtur enim quod sic, quia licet Papa non præcipiat sed dispenset, & facultatem concedat ad acceptandum officium, quod ex sua natura est perpetuum, & ad non resideodum, tamen Rex præcipit, & Episcopus ratione specialis iuramenti fidelitatis quod præstant Regibus Hispaniæ, in virtute priuilegij Ioanois XXII. obediendi illis io licitis, & honestis, & sic potest Rex Episcopis præcipere non solum iore politico, quatenus Proceres sunt, sed etiam iure Ecclesiastico sibi concesso à Papa, vt imperet Episcopis, ratio-
5 ne iuramenti fidelitatis, vt si † Rex præcipit & Pontifex approbat causam non residendi, dubio procul videtur quod teoetur Episcopus Regi obedire, & acceptare officium publicum, quamuis noo resideat, quia dispensatus à Papa in resideotia non teoetur residere.

Ex alia parte durum videtur (nisi sit extrema aut vrgentissima necessitas à qua solus iste Episcopus potest liberare aut ciuitatem aut Rempublicam) obligare Episcopum sub mortali vt relinquat proprium gregem, in quo ipsum regere posuit Spiritus Saoctus, & obediat Regi maximè, si
6 † timet prudenter damnum spirituale ouium ex absentia sui Pastoris, vt æquum est iudicare fere semper euenturum, maximè in absentia propter officium perpetuum, quamuis autem sit dispensatus in residentia ad Regis petitiooem, tamen non est obligatus à Papa qui forsan non poterit ipsum obligare, nisi ita euidens sit vtilitas inferenda ab isto, quæ ab alio adduci non possit; cum sit obligatio iuris diuini ad resideodum personaliter nisi ad paruum tempus, & absentia ad longum & perpetua totaliter sit prohibita, nisi ex cau-
7 sis propositis à Concilio, & si † sine illis & similibus Papa dispenset nulla est dispensatio vt est communis & certa sententia Theologorum, neque iuramentum fidelitatis ipsum obligat, quia est impeditiuum maioris boni, quia est pascere oues io spiritualibus, quam regnum in temporalibus negotiis, nisi ista rueteot aut pene turbaretur regnum, nisi obediret quod rarissimè continget.

8 Sed existimo probabilius † supposita probatione Pootificia in residentia propter causam quam illi Rex proposuit; si Rex præcipiat Episcopo quod accedat ad commitatum, hoc est ad curiam Regiam, & ibi exerceat munus & officium publicum ex natura sua perpetuum vt Consiliarij, Confessoris Regis, aut Præsidis alicuius Consilij tenetur Episcopus sub mortali Regio præcepto obedire, & si contumax fuerit potest virtute iurameoti fidelitatis factæ facere quod non resideat in suo Episcopatu, in cuius residentia est dispensatus & multi dicunt (sed hoc ego noo approbo quia hæc erat pœna quam Rex ooo poterat ponere Episcopis) & quidquid sit de hoc meam resolutionem probo primò, quia si iuramentum quod faciunt Episcopi Hispani suo Regi est speciale, iuramentum enim † quod 9
Episcopi iure communi faciunt tantum est contra Regem & regnum non machinaturos, vt tradit Aluarus Velascus, *consultatio. centesima-decima, numero sexto*, Tuscus, *tomo 1. littera E. conclusio. trecentesima-secunda, numero sexto*, at virtute iuramenti fidelitatis facti ab Episcopis Hispanis io vi priuilegij Ioannis XXII. maior est penes Regem auctoritas præcipiendi, vt adnotat Salgado, *tom. 1. in epistola dedicatoria numero centesimo decimo-quarto*, cum ergo materia iussioois Regiæ sit hooesta, neque hic & nunc impediat maius bonum, quia dispensata est obligatio residendi, & à Pontifice in his circunstantiis sit iudicatum melius, quam quod resideat in Diœcesi, & quod resideat in curia Regia tenetur, ergo Episcopus sub obligatiooe præstiti iuramenti Regi obedire debet.

Secundò, ad idem probandum maximè conducunt textus, & auctoritates glossarum, quos adduxi dubio præcedenti in argumento secundo dicentes, quod † Episcopi 10
teneotur accedere ad comitatum si Rex iubeat, & præcipiat, *cap. Pastorali, de officio iudicis de leg. cap. si Episcopus* 18. *dist.* Concil. Rom. *sub Eugenio II.* Concil. Sardicense *c.* 7. *&* 8. Balsamo, *in Concilio Calcedonensi, capite* 4. tum insuper, quia si oon obstaret præceptum de resideutia personali valdè conueniens esset, quod Episcupi in administratione Regni essent occupati. Cassiodorus, *li. 2. epist. 8. ad Seuerum Episcopum, quis melius ad equitatis iura deligitur, quam qui Sacerdotio decoratur?* & Sinesius, *epist. 57. si vero sunt aliqui, qui, neque à condescensu læduntur poterunt sanè, & Sacerdotio fungi, & ciuitatum Præfecti esse.*

Ad ratiooem in contrarium respondetur quod, quamuis † Papa ex vi dispensa- 11
tionis in præcepto diuioo de residentia, non obligat ad præceptum officium sæculare, aut aliud quod cedit in vtilitatem publicam, tamen dubio procul potest obligare, si ita sibi expedire videatur bono aut Ecclesiæ aut Reipublicæ, quare † Rex sup- 12
posita dispensatione Pōtificia potest obligare Episcopum ad acceptandum officium, publicum

publicum Reipublicæ tum ex vi iuramenti præstiti tum ex vi boni communis quod damnum notabile patietur si Episcopus non
13 acceptet, quare † iure naturæ, & potest Princeps iubere & Episcopus tenetur obedire, quatenus membrum huius Reipublicæ liberum ab impedimento auctoritate Papæ, eo enim ipso quod Papa declarat esse causam sufficientem & euidentem Reipublicæ vtilitatem, dubio procul possunt Episcopi iura & causas seculares concernentes bonum publicum tractare officia illas continentia acceptando. ita tenet communis sententia apud Couarruuia *lib. 3. practicarum cap. 13. num. 9, vers. hi vero Casus.* Bartholu de Carranza. *in opere de residentia mirifice laudatus à Couarruuia vbi supra ca. vlt.* Moneta. *de commutatio. vltima voluntatis. cap. 4. quæstio 4. num. 112.* Bobadilla. *lib. 2. cap. 17. num. 2. & 22.* Azor. *p. 2. lib. 7. cap. 4.*
14 *quæstio 6. ibi † si tamen eu sit hominum penuria, vt aly satis idonei minime reperiantur, qui hæc præstent obsequia, licet Episcopo cum Romani Pontificis non Cæsaris indulgentia his muneribus præesse, eo quod ad commune bonum Reipublicæ pertineant, & priuato commodo cõmune bonum charitatis lege præponitur.* Hæc ille, vnde manifestum est quod supposita Pontificia indulgentia circa residentiam si Rex præcipiat, teneatur Episcopus sub mortali obedire ex vi iuramenti præstiti, vt supra dicebam.

RESOLVTIO XIX.

De inquisitore generali Hispaniæ.

SVMMARIVM.

1. *Inquisitor generalis etsi Iurisdictionem immediatam habeat à Pontifice cuius iudex est delegatus, nominatim tamen proponitur à Rege.*
2. *An si Rex proponat Pontifici aliquem Episcopum, vt det illi generalem Inquisitionem, si in nominatione dicat quod sit Episcopus, & hoc cognito à Papa fecit Inquisitorem generalem, eo ipso censeatur dispensatus in residentia.*

1 QVARTVM dubium est, de Inquisitore generali, qui, etsi † Iurisdictionem immediatam habeat à Pontifice, cuius est Iudex delegatus, ad omnes causas fidei, tamen nominatim proponitur à Rege. Dubitantur igitur duo. Primum an sit sufficiens causa dispensandi in residentia personali, quod quis sit Inquisitor generalis, ita vt possit Episcopus in Inquisitorum eligi generalem, & tamen sit tutus in conscientia non residendo, secundum † an si Rex 2
proponat Pontifici aliquem Episcopum vt det illi generalem inquisitionẽ, si in nominatione dicat quod sit Episcopus, & hoc cognito à Papa fecit Inquisitorem generalem, eo ipso censeatur dispensatus in residentia, & tutus sit in conscientia non residens personaliter,

§. I.

An si sufficiens causa dispensandi in residentia quod sit generalis inquisitor.

SVMMARIVM.

1. *Officium Inquisitoris generalis viris aliis non Episcopis commissum est.*
2. *Multorum sententiæ afferuntur.*
3. *Clemens VIII. constituit & decernit officium seculare, & expresse inquisitoris generalis officium non excusare Episcopos à residentia personali in sua Diœcesi.*
4. *An Inquisitor generalis immunis sit à vinculo residendi personaliter, ex Vusque.*
5. *Quid inquisitor generalis attẽdere debeat.*
6. *Si Pontifex non approbet dispensando, & dispenset approbando, quod Episcopus sit Inquisitor generalis, quod ex vi huius officy non liberatur à residentia personali, & vigilantia super gregem suum.*
7. *Et si Inquisitor generalis attendat causis fidei, & in extirpandis hæresibus, an sit necessarium quod sit Episcopus.*
8. *An sit causa sufficiens ad dispensandum quod aliquis Episcopus non resideat, quod sit Inquisitor generalis.*
9. *An Episcopus tale munus exercens tutissimus erit in conscientia, non residendo personaliter.*

CIrca primum dubium, negant communiter Doctores Salzedo. *vbi supra numero quinquagesimo - octauo. & quinquagesimo nono. & sexagesimo.* Palao. *vbi supra puncto quarto, numero decimo.* tum quia † hoc officium viris aliis non Epis- 2
copis commissum est à quibus optimè est & legitimè præstitum. Secundum quia officium Inquisitoris alicuius Tribunalis particularis non excusat Parrochum de residentia, vt decisum à Sacra congregatione Cardinalium referunt, Glossa, *sexta numero ducentesimo sexagesimo quinto.* & Glossa *quadragesima-tertia. n. 164.*

2 † Aloysius Riccius *Resolutio.393. numer.4.* Barbosa *allegatio. 53. num. 87. & de officio Parrochi, lib.2.cap.8.num.4.* quam decisionem adducit Bellarminus, *sessione vigesima tertia capite primo in declarationibus Cardinalium & ibidem.* alij collectores *declarationum* ex quibus Garzia *de beneficiis p.3. cap.2. num.140.* ergo neque officium inquisitoris generalis. Tertiò, quia Clemens octauus, *in bulla edita anno 1599. die vigesima sexta February qua incipit, Charissime in*
3 *Christo,* † constituit & decernit officium sæculare, & expressè inquisitoris generalis officium non excusare Episcopos à residentia personali in sua diœcesi, quod etiam decernit Vrbanus octauus *in bulla edita contra non residentes.*

Sed Vasquez. *opusculo de beneficiis capite quarto, paragrapho secundo, dub. secundo nu-*
4 *mero* 138. dicit quod † Inquisitor generalis immunis est à vinculo residendi personaliter, eo quod officium inquisitionis vix potest per alium quam per Episcopum præstari, *& ita* (inquit) *de facto iudicarem ego legitimum impedimentum.* Probatur quia inquisitor generalis causas fidei discutit, & in earum versatur cognitione, & puniendo Hæreticos separando triticum à zizania malæ doctrinæ, & contra bonos mores cuius officij vtilitas vergit in commodum publicum, tam spirituale, quam temporale
5 Ecclesiæ, & Regnorum, quare † illi attendi debet proposito commodo particularis Ecclesiæ in quod cedit, quod hæreses extirpentur, & extinguantur vt bene notant Sanchez *libro secundo summ. capite secundo,* Scobar. *de purit. sangui. quæsito tertio paragrapho secundo numero septimo* DD. *capite qualiter paragrapho iubemus de accusat. capite inquisitionis, de Hereticis in Sexto* Sixtus sextus. *Epistola ad Granat. Episcopum Cælestinus prima epistola ad Episcopos Galliæ.*

Cæterum ego sub distinctione loquendum existimo, si enim loquamur post Concilium Tridentinum exigens approbationem summi Pontificis causarum, quas po-
6 nit ad non residendum, certum omnino est quod † si Pontifex non approbet dispensando & dispenset approbando, quod Episcopus sit Inquisitor generalis, quod ex vi huius officij, non liberatur à residentia personali, & vigilantia super gregem suum, & hoc est quod intendunt summi Pontifices relati pro prima sententia, & contrarium asserere non est tutum, post Tridentinum, quod reseruauit summo Pontifici interpretationem, aut dispensationem à præcepto diuino de residentia personali maximè quando absentia à propria Diœcesi est per officium ex natura sua perpetuum, & hoc bene probant fundamina primæ sententiæ, cui nihil officit fundamentum secundæ, quia, † etsi Inquisitor ge- 7
neralis attendat causis fidei, & in extirpandis hæresibus, sicut etiam attendit Inquisitor Tribunalis Hispalensis, tamen non est necessarium quod sit Episcopus, siue sit generalis siue particularis & est de iure diuino obligatio ad residendum.

Si tamen loquamur † an sit sufficiens 8
causa ad dispensandum quod aliquis Episcopus non resideat, quia est Inquisitor generalis, existimo esse causam sufficientissimam, quia vt dicebat secunda sententia hoc officium vergit in magnam vtilitatem totius Ecclesiæ, quare si Rex noster presentet Summo Pontifici aliquem Episcopum vt exerceat munus Inquisitoris generalis, quia prudenter iudicat, ita conuenire suis Regnis quamuis sint alij non Episcopi, qui illud munus possint bene exercere, qui illud munus possint bene exercere, sed non ita bene, sicut Episcopus Papa potest dispensare in Residentiæ præcepto,
† & Episcopus exercens tale munus tutissi- 9
mus erit, in conscentia non residendo personaliter, sicut *suprà* dicebamus de Cardinalibus Episcopis assistentibus Romæ in Congregationibus institutis pro bono Communi totius Ecclesiæ.

§. II.

Si Rex proponat pro hoc officio Episcopum, & Papa ipsum facit Inquisitorem eo ipso censeatur dispensare in residentia?

SVMMARIVM.

1. *An si Rex præsentet ad Inquisitorem generalem suorum Regnorum Summo Pontifici Archiepiscopum Hispalensem, vel Granatensem, quem obligatum esse ad residendum personaliter in sua Diœcesi constat Papa ex iure diuino, eo ipso est dispensatus in residentia personali in sua Diœcesi.*
2. *An detur dispensatio tacita & virtualis.*
3. *Multorum sententia.*
4. *Si Pontifex sciat aliquos esse irretitos voto Castitatis, & sciens & prudens ipsos matrimonio coniungat, an censeatur dispensare in obligatione voti.*
5. *Si Episcopus sciat aliquem irretitum irregularitate, & ipsum ordinat, an censeatur dispensare in irregularitate.*
6. *Qua dispensatio tacita non subsistat iudicè aut extraiudicialiter.*

7. Prin

7. *Princeps non præcipit repugnantia, nec præsumitur præcipere iniquitatem, vel facere actum inualidum, ex Francisco Suarezio.*

8. *Vnde dispensatio tacita possit dici virtualis, ex eodem.*

9. *Si Rex præsentet Summo Pontifici pro officio Inquisitoris generalis Episcopum verbi gratia Conchensem, si illi Pontifex conferat officium tacitè dispensare in residentia personali sui Episcopatus.*

10. *An officium Inquisitoris generalis non excuset à residentia.*

11. *An residentia personalis in sua diœcesi sit de iure diuino.*

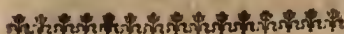
12. *An si Episcopus factus Inquisitor generalis fiat de nouo Archiepiscopus, aut Episcopus noui alterius Episcopatus, sit necessaria noua dispensatio.*

CIrca secundam difficultatē huius quarti dubij valdè probabile existimo, &
1 tutum in praxi, quod † si Rex præsentet ad Inquisitorem generalem suorum Regnorū Summo Pontifici Archiepiscopum Hispalensem, aut Granatensem, quem obligatum esse ad residēdum personaliter in sua diœcesi Papæ constat ex iure diuino, & ipsum constituit Inquisitorem generalem, & tribuit iurisdictionem ad inquirendum & extirpandum hæreticos & malas doctrinas contra fidem & bonos mores, eo ipso est dispensatus in residentia personali in sua diœcesi à qua absens tutus in conscientia potest præfatum officium Inquisitoris exercere.

Hoc mihi persuadeo ex hoc fundamento,
2 quia † datur dispensatio tacita, & virtualis etiam respectu præcepti superioris facta ab inferiore habente potestatē siue ex priuilegio siue ex consuetudine, siue ex delegatione, vt contra quosdā Canonistas sentientes inferiorem non posse tacitè dispensare in lege, & præcepto superioris, eleganter
3 defendūt Suarez † *de censuris disp. 41. sect. 3. in fine*, Ludouicus Lopez *1. p. instruct. c. 4.* & multis citatis Thomas Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 4. n. 17.* dicens *hanc opinionem esse tutam in praxi, & n. 18.* intelligendam etiam fore respectu Pontificis dispensantis, in iure diuino in quo dispensare potest, id quod adnotauit expressè Decius, *cap. cum in cun-*
4 *ctis, §. inferiora, n. 17. de electione.* Vnde † si Pōtifex sciat aliquos esse irretitos voto castitatis, & sciens, & prudens ipsos matrimonio coniungat, censetur dispensare in obli-
5 gatione voti, similiter † si Episcopus sciat aliquem irretitum irregularitate, & ipsum ordinat aut dat dimissorias, vt ordinetur, censetur dispensare in irregularitate, & idem sto iudicium, si superior regularis sciat aliquem esse inhabilem, vt sit superior, quia ex illigitimo thorosi facit superiorem, censetur illum tacitè & validè dispensare. Cum procedat ex certa scientia, defectus, & impedimenti sine quorum cognitione certa, aut † iuridice aut extraiu- 6
dicialiter dispensatio tacita non subsistit, quia voluntas nec tacitè fertur in incognitum, quando tamen adest in superiore talis certa cognitio, & facit actum, qui sine dispensatione, non subsistit, tunc est tacita dispensatio, quæ idem operatur ac si esset expressa *leg. de quibus 31. in fin. D de legibus* ibi *quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret an rebus & factis leg. quidam D. de re iudicata.* Princeps enim qui illi dignitatem dedit omnia gerere decreuit.

Vnde Pater Franciscus Suarez *lib. 6. de leg. cap. 13. num. 24.* sic fatur, reddens huius verissimæ sententiæ rationem. † *Prin-* 7
ceps non præcipit repugnantia, nec præsumitur præcipere iniquitatem, vel facere actum inualidum; ergo intelligitur concedendo, aut præcipiendo tollere impedimentum, qui enim introducit formam censetur præmittere dispositiones si sunt in illius potentia, & qui dat potestatem, dat omnia necessaria ad illam. & 8
concludit: *Vnde ita est hæc dispensatio tacita, vt posset dici virtualis*, quibus ego addo *quod ita est necessario connexa hæc tacita & virtualis dispensatio cum actu, qui conceditur, aut præcipitur, quod non possit Pontifex ex suppositione, quod concedat actum aut illum præcipiat tacitè & virtualiter non dispensare cum in præcepto, aut concessione non possint imbibi obiecta inter sese pugnantia.* Ex qua doctrina, quam hodie amplectuntur ferè omnes Theologi, vt videre est in Castro Palao *tom. 1. tractatu 3. disputatio. 6. punct. 12. numero 2.* Azor. *tom. 1. libro 5. capite 15. quæstione 10.* Salas *de legibus disputatione 20. sectio. 2. numero 8.* Amicus, *tomo quinto disputatione sexta, sectione 6. numero 80.* qui plures alios tum Theologos, tum Iurisperitos citant, manifestè colligi- 9
tur, quod si Rex præsentet Summo Pontifici pro officio Inquisitoris generalis Episcopum verbi gratia, Conchensem, si illi Pontifex conferat officium, tacitè dispensat in residentia personali sui Episcopatus, & nisi exprimat ad tempus, tacita dispensatio perpetua est sicut & officium generalis Inquisitoris, quia vt dicebam, non censetur Pontifex concedere ea quæ illicita sunt, & iure diuino in quo potest dispensare repugnantia, vnde ego singulariter intelligo *bullam* Clementis Octaui *ad Philippum secundum* directam, quod
† officium Inquisitoris generalis non 10

excusat à residentia si cum sit generalis Inquisitor fit Episcopus de nouo, nam tunc tenetur officium relinquere, nisi dispensetur (saltem per patientiam rationabilem quæ vt dicunt Amicus, & Diana, *p.8. tract. 3. resolutio.17.* causat tacitam dispen-
11 sationem) quia † residentia personalis in sua Diœcesi est de iure diuino in quo non dispensatur, neque tacitè quod secus est si Episcopus iam factus fiat Inquisitor generalis de nouo, quia tunc est dispensatio im-
12 plicita, tacita, & virtualis, si tamen † Episcopus factus Inquisitor generalis fiat de nouo Archiepiscopus, aut Episcopus alterius noui Episcopatus necessaria est noua dispensatio, quia est necessaria noua cognitio causæ dispensandæ in residentia, & vigilantia personali, super nouum gregem, qui forsan magis indigebit residentia personali sui Pastoris.

RESOLVTIO XX.

De Oratore Regio apud alios Principes?

SVMMARIVM.

1. *An pro Oratore Regis ad alium Principem; absolutum pro negotiis attinentibus ad bonum publicum, sit sufficiens causa excusandi à residentia personali ex vi decreti Trident.*
2. *Quo tempore Imperatores, Reges, & Principes mittebant Episcopos ad alios Reges, qui fungerentur officio Legati & Oratoris.*
3. *An à Pontificibus videatur interpretatum ius diuinum de residentia personali, quod non obliget tempore detracto, quo aliquis Episcopus fungitur pro bono communi & pace introducenda officio Oratoris apud alios principes tam Catholicos quam infideles, & n.4.*
5. *Antiquis temporibus licet ex permissione & taciturnitate Pontificum rationabili hoc esset licitum, tamen ius diuinum in hac parte nimis relaxatur, n.6. & quid Concilium Tridentinum statuat, n.7.*
8. *An Prorex Indiarum si necessitas publica vrgeat, & sit Episcopus in peragendis negotiis expeditus possit mittere ad legationem necessariam.*
9. *D. Caietani animaduersio.*

QVINTVM dubium est de Oratore Regis apud alium Principem absolutum, pro negotiis attinentibus ad bonum publicum, & de Prorege alicuius regni, an sit sufficiens causa excusandi à residentia personali ex vi decreti Tridentini? nam post Bullam Vrbani VIII. si vsu est recepta non dubitamus non licere, & quidem si annales reuoluamus Ecclesiasticos, passim inueniemus † Principes, Reges, & Imperatores, 2
misisse Episcopos ad alios Reges, qui fungerentur officio Legati & Oratoris hoc cõstat à tempore Concilij Emeritani celebrati, *ante mille ferè annos*, & à tempore Iustini Imperatoris multis exemplis confirmat Salzedo, *vbi suprà, à num.65. vsque ad num.72.* quare consuetudine ipsa non repugnãte, † à 3
Pontificibus videtur interpretatum ius diuinum de residentia personali, quod non obliget tempore detracto, quo aliquis Episcopus fungitur pro bono communi & pace introducenda officio Oratoris apud alios Principes siue Catholicos siue Ethnicos & infideles, sic fecit Michaël Dux Venetorum, qui misit ad pacem cum Emanuele Imperatore inducendam Michaëlem Episcopum Esquilinum, & Dux Sabaudiæ misit Episcopum Torulorien. ad Venetos, vt ipsos componeret cum Genuensibus in his enim casibus notoria est vtilitas Reipubli- 4
cæ, atque ita ipsa Concilij Tridentini legali interpretatione, quando causa notoria est, & aliquando repentina, videtur quod Episcopus iussu Regis, potest fungi ad tempus officio Oratoris & Legati.

Sed quamuis † antiquis temporibus ex 5
permissione, & taciturnitate Pontificum rationabili hoc esset licitum, & Episcopi licitè dum fungerentur his officiis, non residerent ex tacita Pontificis dispensatione orta, ex patientia prudenti, qua tunc temporis vti conueniebat, ad maiora vitanda inconuenientia & conseruandam Principum in Ecclesiam Romanam deuotionem; tamen
† quia ius diuinum in hac parte nimis rela- 6
xabatur. Concilium Tridentinum statuit, quod causæ quas ad non residendum ponit examinentur à Romano Pontifice, etsi ad hunc sit longus accessus à Metropolitano, & isto absente ab antiquiore Episcopo suffraganeo residente, & si non approbentur hic & nunc currere, non potest Episcopus abesse etiã de mandato Regis, huc accedit Bulla Clementis VIII. *supra adducta missa ad* 7
Philipp. II. declaratoria Concilij, quare sine licentia Papæ si commodè haberi potest vrgente necessitate, vel Metropolit. aut suffragan. antiquioris huiusmodi munia exercere possunt extra suam Diœcesim, huc accedit Bulla Vrbana, quam supra dedi, nisi ob summum eius rigorem non sit admissa.

Ex quo fit quod † Prorex Indiarum pò- 8
test si necessitas publica vrgeat, & sit aliquis Episcopus

Episcopus pollens prudentia, & dexteritate in peragendis negotiis, de consensu Metropolitani si vicinus sit aut antiquioris Suffraganei, ipsum mittere ad legationem necessariam vel ad nostrum Regem vel ad alium
9 Principem, sed vt † aduertit Dominus Caietanus 22. *quæstione centesima octuagesima quinta, articulo quinto*, pensanda est quantitas huius necessitatis cum quantitate damni spiritualis, quod potest oriri ex absentia Pastoris.

RESOLVTIO XXI.

Vtrum in dispensatione huius præcepti diuini; intelligatur conditio, si causa permaneat?

SVMMARIVM.

1. *In dispensatione iuris diuini de residentia personali qua intelligatur conditio.*
2. *An statim ac causa motiua dispensandi cessauit, statim ius diuinum exerat vires suas.*
3. *An dispensatio Pontificia esset iniqua, si cessante causa non cessaret.*

DVBIVM sextum an † in dispensatio- 1 ne iuris diuini de residentia personali intelligatur illa conditio, si causa ad dispensandum modo permaneat, & dicendum quod sic, nam si ista conditio non imbiberetur in tali dispensatione iniquè procederet dispensans, volens suam dispensationem iuris diuini extendi ad casum in quo causa prorsus cessaret, hæc enim omnino necessaria est non solum ad licitam, sed etiam ad validam dispensationem in iure diuino, quare † statim ac causa motiua 2 dispensandi cessauit statim ius diuinum exerit vires suas, & sic in eius d spensatione necessario imbibitur illa conditio, confirmatur ex lege, *ex facto D. de vulgar. & pupil. substit.* in qua conceditur priuilegium patri, vt possit testari pro filio amente, quia erat amens, quare cessante causa motiua scilicèt amentia, cessat priuilegium factum patri, quia iniquum est priuilegium Principis si cessante causa adhuc perseuerat, & sic † ini- 3 qua esset Pontificia dispensatio, si cessante causa non cessaret, quia sicut ista non existente à principio nulla est dispensatio, ita cessante prorsus euanescit, & incipit obligare ius diuinum de residentia personali.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER TERTIVS
DE
RESIDENTIA PERSONALI PARROCHORVM.

SVMMARIVM.

1. *Quid magis necessarium sit pro ouium salute.*

1 CVM † vna ex præcipuis, & magis necessaria pro ouium vtilitate spirituali sit residentia Pastorum, & residentia personalis super gregem suum, non absque consilio & amicorum suasione de hac materia diffusè tractare decreui, de qua multoties consultus sum, Romæ, Matriti, Hispali & alibi, non tamen omnem omnino quæstionem disputabo, sed solum eas quæ aliquatenus concernere possunt ad præsentem tractatum

RESOLV

RESOLVTIO I.

Vtrum residentia personalis Parrochorum, sit de iure diuino.

SVMMARIVM.

1. *Quomodo obligeatur ad residentiam Parochi.*
2. *Ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea qua sunt perfectionis cum aliqua solemnitate, ex S. Thoma.*
3. *An Parochi possint animarum curam deserere transeundo ad religionem absque licentia Episcopi.*
4. *Episcopi quia sunt in statu perfectionis non nisi Summi Pontificis authoritate Episcopalem curam potest deserere.*
5. *Innocentij III. sententia.*
6. *Papa soli licet dispensare in voto perpetuo, quo quis se ad curam subditorum adstrinxit, Episcopatum suscipiens, ex S. Thoma.*
7. *Obligatio voti perpetui prafertur omni alij obligationi.*
8. *Episcopi Prasulatum non possunt deserere quacumque occasione absque authoritate Romani Pontificis.*
9. *Diuersimodè obligantur ex iure diuino ad residentiam personalem Episcopi, ac obligantur Parochi, ac alij inferiores animarum Pastores.*
10. *Votum perpetuum non habent Curati.*
11. *Episcopi non faciunt votum non deserendi gregem sibi commissum, sed solum esse praceptum inducens obligationem perpetuam, ex Caiet.*
12. *Episcopi an formaliter habeant votum.*
13. *Quid dicat Episcopus in sua consecratione.*
14. *Quid iuret Episcopus.*
15. *Episcopus an possit per Papam dispensari, & illius votum non deserendi gregem an possit dispensari.*
16. *Cur Episcopus non potest ex iure diuino deserere gregem, benè tamen Curatus.*
17. *Discriminis ratio affertur.*
18. *Agentia principalia tenentur ad perfectionem suorum statuum ex propria virtute.*
19. *Diuersa obligatione iuris diuini adstringitur Episcopus, ac adstringitur Parochus.*
20. *Obligationem non deserendi gregem votum appellat & solemne S.Thomas.*
21. *Hanc obligationem oriri ex pracepto nunquam dixit S.Doctor, sed ex voto à solo Pontifice dispensabili.*
22. *An Episcopus obligetur ex iure diuino ad non deserendum gregem sibi commissum, vt à contemplatione vacaret, renuncians voluntariè Episcopatum, sicut Curatus renunciat Parochiam.*
23. *An Episcopus in sua consecratione voueat implicitè non se deserturum gregem commissum.*
24. *Episcopum facere votum intelligit S. Thomas, de voto quoad effectum non de voto quoad essentiam.*
25. *Eiusdem D.Thoma sententia.*
26. *An Episcopi voueant implicitè non deserere gregem sibi commissum à Papa.*
27. *Ex vi voti impliciti oritur obligatio iuris diuini.*
28. *Votum implicitum quod imbibitur in aliquo casu optimè potest dispensari.*
29. *An ratione voti impliciti non consecretur vouens specialiter & primariò.*

QVAMVIS vt supra vidimus ex scriptura, PP. CC. DD. vtriusque iuris, Theologis omnibus ferè consentientibus ex præcepto diuino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est, personaliter residere sub qua vniuersali comprehenduntur Parochi, quibus etiam commissa est animarum cura, sicut vidimus Episcopos & Prælatos maiores comprehendi, sed longè † diuerso modo obligantur isti ex præcepto diuino, ac Parochi cuius differentiam mirabili ingenio assecutus est est D.Thomas, & eam deduxit ex iure Canonico, etenim Episcopus ex vi sui muneris cum in vita spirituali Monarchiæ Ecclesiæ (quam iure diuino esse constantem, est indubitata sententia) sit in statu perfecto, & status absque immutabilitate subsistere nequeat; immutabilitas status Episcopalis, qui respicit proprium gregem, quem pascere tenetur prouenit à voto solemni, quod faciunt Episcopi residendi, & vigilandi super gregem suum, quod eleganter docuit sanctus Doctor 22. *quæst*. 184. *artic*. 4 *ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea qua sunt perfectionis cũ aliqua solemnitate*, ex qua doctrina colligit, *art*. 5. *discrimen inter Parochos, & Episcopos, quia illi neque ex parte ordinis sacri, neque ex parte cura animarum, quam suscipiunt, ponuntur in statu perfectionis, non enim obligantur ex hoc ipso vinculo perpetui voti ad hoc, quod curam animarum retineant, sed † possunt eam deserere, vel transeundo ad Religionem, etiam absque licentia Episcopi, vt habetur, in decretis* 19. *quæstione secunda, & etiam cum licentia Episcopi potest aliquis Archidiaconus Archidiaconatum, vel Parochiam, dimittere,* &

& simplicem prabendam accipere, sine cura, quod nullo modo liceret si esset in statu perfectionis, nemo enim manum suam mittens ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno
4 *Dei, ut dicitur Luc. 9. Episcopi autem † quia sunt in statu perfectionis, non nisi auctoritate Summi Pontificis ad quem etiam pertinet in votis perpetuis dispensare, possunt Episcopalem curam deserere & ex certis causis, ut dicitur infra, quaest. 185. artic. 4. Vnde manifestum est, quod non omnes Pralati sunt in statu perfectionis, sed soli Episcopi.*

5 Et *articulo quarto* idem repetit adducens verba † Innocentij III. *in capite nisi cum pridem extra de renanciationibus, si pennas habeas quibus satagas in solitudinem auolare, ita tamen adstricta sicut nexibus praceptorum, ut liberum non habeas absque nostra permissione volatum.* Hæc Pontifex ex quibus infert
6 sanctus Thomas, *solo enim † Papa licet dispensare in voto perpetuo quo quis se ad curam subditorum adstrinxit Episcopatum suscipiens & quaestione 189. articulo septimo, postquam in argumento, sed contra adduxit caput dua sunt leges 19. quaestio. 2.* vbi statuitur quod Parrochus potest etiam renuente Episcopo ad Religionem auolare, sic fatur *in corp.*
7 *art.* † *obligatio voti perpetui prafertur omni alij obligationi, obligari autem voto perpetuo, & solum ad vacandum diuinis obsequijs propriè competit Episcopis, & Religiosis. Presbyteri autem Curati, & Archidiaconi non obligantur voto perpetuo & solemni, ad curam animarum retinendam, sicut ad hoc obligantur Epi-*
8 *scopi, Vnde † Episcopi Prasulatum non possunt deserere quacumque occasione absque authoritate Romani Pontificis, ut habetur, extra de Regularibus, capite licet, Archidiaconi autem & Presbyteri possunt libere abrenunciare Episcopo curam eis commissam, absque speciali licentia Papa, qui solus potest in votis perpetuis dispensare.*

Quare apud Diuum Thomam omnino
9 certum est † diuerso modo obligari ex iure diuino ad residentiam personalem Episcopos, ac obligantur Parrochi, & alij inferiores Pastores animarum, nam Episcopi cum sint in statu perfecto ex duplici titulo iuris diuini obligantur ad præfatam residentiam, & quia Pastores quibus ius diuinum & naturale obligat ad vigilãdum personaliter super gregem suum, & quia in hac arte Pastoritia habent statum perfectum immobilem ratione voti perpetui, in quo solus Puntifex potest dispensare, non
10 deserendi gregem suum, quod † votum non habent curati, & alij Pastores inferioris animarum, cum libere etiam contradicente Episcupo possunt deserere gregem suum, & admittere beneficium sine cura animarum, vel ad Religionem se conferre, quare ex vi officij Pastoris tempore quo illud exercet obligantur ex iure diuino ad residentiam personalem.

Verum enim vero, quamuis vt dixi hoc sit indubitatum in doctrina Diui Thomæ, nihilominus Eminentissimus Dominus Caietanus in comment. *articulo 5. quaestione 184. & 189. articulo 7.* in ea est sen- 11
tentia, vt existimet, † Episcopos non facere votum non deserendi gregem sibi commissum, sed solum esse præceptum inducens obligationem perpetuam, & ita quando inuenitur, quod Episcopi vouent, ea quæ sunt perfectionis, vt est non deserere gregem sibi commissum, intelligitur de voto quoad effectum, non quoad essentiam, hoc est, quod habent obligationem, ac si vouissent, non tamen † formaliter 12
habent votum, & præterea transgrediendo non sunt rei voti facti, sed præcepti suscepti, quam sententiam probat, Primò, quia non vouent implicitè, sicut, qui suscipit ordinem sacrum in Ecclesia occidentali, vouent castitatem, cum hoc iure canonico inueniatur cautum, neque etiam explicitè cum in ritu, & ceremonia, quibus consecrantur Episcopi nihil tale inueniatur, nam solum † dicit quod credit, ea 13
quæ sunt fidei, & cum interrogetur de agendis, dicit, *volo*; verbum autem *credo* & *volo* non habent vim voti.

Secundò, quia *cap. ego ff. de iureiurando* † Episcopus iurat quædam particularia se facturum, & fidelitatem Summo Pontifici, non tamen iurat non deserturum oues sibi commissas. Tertiò, quia *capite nisi cum pridem, dicitur † Episcopum habere* 14
alias strictas nexibus praceptorum, & non dixit *nexibus votorum.* Quarto, quia votum solemne Religionis, vt ait sanctus Doctor *quaestione octuagesima, articulo quarto* † non potest per Papam dispensari, at votum Episcopi non deserendi gregem, potest dispensari *capite nisi cum pridem citato*, ergo hoc non est votum, nisi lato vocabulo & impropriè.

Sed cum hoc ita sit iuxta Caietani sententiam tradit optimam rationem, cur † 15
Episcopus, non potest ex iure diuino deserere gregem bene tamen curatus, quia ait (*articulo sexto, quaestione centesima octuagesima quarta, Paragraph. ad obiecta, contra primam rationem*) *Curati de iuris rigore non tenentur ad curam animarum retinendam, quoniam nec iure scripto hoc inuenitur cautum, nec naturali, seu diuino iure, ad hoc tenentur, sicut tenentur Episcopi † & ratio dif-* 16
ferentia est, quia Episcopi assumunt curam animarum, ut agentia principalia, Curati vero assumunt curam animarum, ut officiales principalium agentium. Hinc enim

enim prouenit quod Episcopi tenentur natu-rali vinculo ex diuino iure, ad curam anima-
18 *rum non deserendam, nisi casu, sicut† agentia Principalia tenentur ad perfectionem suorum effectuum ex propria virtute; officiales vero quia in virtute principalis agentis operantur vt instrumenta & sicut aliena agunt virtute, ita alienam exequuntur obligationem.* Hactenus satis profunde Dominus Caietanus, iuxta
19 cuius doctrinam etiam sequitur † diuersa obligatione iuris diuini adstringi Episcopum, ac adstringitur Parrochus, nam iste vtpotè instrumentum voluntarium non adstringitur ad non deserendum gregem, quia non est in statu perfectionis, sicut Episcopus, & ita adstringitur iure diuino ad non deserendum gregem sibi commissum.

Cæterum quamuis sententia ista Caietani valdè subtilis sit, & probabilis. Sanctus Thomas contrarium expresse docet vt vi-
20 dimus † semper enim obligationem non deserendi gregem votum appellat, & solemne, & numquam præceptum diuinum nisi supposito voto, cum adduxisset verba Innocentij III. *cap. Nisi.* dicentis, *Episcopos habere alas astrictas nexibus praeceptorum*, concludit, *quod Papæ soli licet dispensare in voto quo quis se ad curam subditorum adstrinxit Episcopatum suscipiens*, & mirum est quod
21 † nunquam hanc obligationem oriri *ex præcepto*, dixerit, sed semper, *ex voto*, à solo Pontifice dispensabili, ex hoc enim voto oritur immutabilitas status perfecti Episcopalis ad non deserendum gregem sibi à Pontifice commissum.

Tum etiam, quia vt *suprà* vidimus non apparet locus Sacræ Scripturæ, ex quo col-
22 ligatur † Episcopum obligari ex iure diuino ad non deserendum gregem sibi commissum, vt à contemplatione vacaret renuntians voluntariè Episcopatum, sicut curatus renuntiat Parrochiam, quia sicut iste est instrumentum & officialis Episcopi ita Episcopus esset instrumentum Papæ, cui tanquam Principali Pastori iure diuino commissæ sunt oues omnes Christi,& Episcopi accipiuntur in partem solicitudinis vt egregiè contemplatur Diuus Bernardus, *lib. de considerat. ad Eug. cap.* 8. at hoc dici ne-
23 quit, ergo ideò est quia † Episcopus in sua consecratione vouet implicitè, non se deserturum gregem commissum: & ratione huius voti constituitur agens principale, ad gubernandam suam Diœcesim, quia constituitur in statu perfecto, vt ait Dionysius *de Ecclesiastica Hierarchia, capite.* 5. qui status oritur ex immutabilitate voti præfati, quod ex natura sua est perpetuum.

Nec fundamenta Caietani me mouent contra sanctum Doctorem, & imprimis id quod dicit, quod quando sanctus Thomas docet † Episcopum facere votum intelligi- 24
tur de voto quoad effectum non de voto quoad essentiam, extorta est omnino interpretatio alias etiam possemus dicere quod Episcopus facit votum non mentiendi non peierandi, quia quantum ad effectum ita manet obligatus ad hæc non facienda ac si vouisset, quod est ridiculum, tum etiam, quia † Diuus Thomas expressè concedit 25
quod Papa potest dispensare in votis perpetuis, & tamen expressè negat quod possit dispensare in iure diuino, sed solum interpretari illud, iuxta ea quæ *in superiori lib.* discussa sunt.

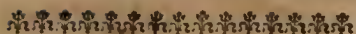
Ad primum respondetur, quod † Episco- 26
pi vouent implicitè non deserere gregem sibi commissum à Papa, quia hoc votum essentialiter requiritur ad statum perfectum, quem in consecratione assumit respectu huius gregis.

Ad secundum respondetur transeat, quia est argumentum ab auctoritate negatiua.

Ad tertium respondetur, quod † ex vi 27
voti impliciti oritur obligatio iuris diuini, & ita optimè dicitur ab Innocentio quod Episcopus tenetur, *nexibus praeceptorum.*

Ad quartum quod votum solemne explicitum iuxta doctrinam Diui Thomæ optimam & mihi certam non potest dispensari per Papam, vt alibi latè docui, at
† votum implicitum quod imbibitur in ali- 28
quo statu optimè potest dispensari, sicut potest Papa dispensare, quod Sacerdos Latinus ducat vxorem, quia est votum implicitum in statu Sacerdotali, aut in alio ordine sacro, ratio discriminis est quia ratione voti impliciti solemnis non consecratur specialiter Deo persona vouens sicut per votum explicitum solemne consecratur Deo, quæ consecratio semel facta nulla humana potentia auferri potest, quod verò † ratione 29
voti impliciti non consecretur vouens specialiter & primario est manifestum, quia sequitur ad aliam consecrationem aut Episcopalem, aut Ordinis sacri. Vnde hoc potest dispensari à Papa secus vero votum expressum solemne, ratione cuius primario & adæquatè consecratur quis Deo, legatur Diana, *part.* 8. *tract.* 1. *resolutio.* 72. vbi ex aliis plura ad hoc intentum dicit.

RESOLV

RESOLVTIO II.

Quid requiratur, vt Parrochus dicatur verè, & propriè residere?

SVMMARIVM.

1. *Vt Parrochus satisfaciat precepto diuino de residentia Pastorum, & vigilantia super gregem suum, dicaturque verè, & propriè residere, tria requiruntur.*
2. *Declarationes de residentia Parrochi quo tempore facta sint.*
3. *An si ista declarationes sub forma authentica facta sint, in iudicio & extra sunt necessariò admittenda.*
4. *Cardinalibus interpretibus qua authoritas data sit, ex Zippeo.*
5. *Ha declarationes non sunt solam doctrinales, sed definitiua & decisiua ac si à Papa rescripta essent, ex Nicolao Garzia.*
6. *Plurima afferuntur declarationes.*
7. *Quando Sacra Rota Romana nixa declarationibus Cardinalium sententiam tulit, an sit iuridica declaratio.*
8. *Doctorum sententia.*
9. *Minime mutanda sunt qua certam sententiam habuerunt, ex iisdem Doctoribus.*
10. *Si Doctor grauis & classicus declaratione Cardinalium vtatur, est in vtroque foro amplectenda.*
11. *Geminiani, & Ioannis And. sententia.*
12. *An Decretum Congregationis ex iussu Vrbani VIII. non intelligatur de his declarationibus.*
13. *Selly sententia.*
14. *An Declarationes quas adducunt Cardinales Bellarminus, Barbosa, & Marzilla ad Decreta Sacrosancti Concily Tridentini sint authentica, & numero 15.*
16. *An omnes declarationes prafata nullius sint authoritatis, & n.17.*
18. *An illis declarationibus sit fides adhibenda in vtroque foro.*
19. *Quid pro difficultate notandum.*
20. *Vt Parrochus verè & propriè dicatur residere, quid requiratur.*

1 Communis omnium sensus, & consensus est, tria requiri vt Parrochus satisfaciat præcepto diuino de residentia Pastorum & vigilantia super gregem suum, dicaturque verè & propriè residere. Primo vt in propria Ecclesia, secundo vt personaliter, tertio, vt continuo, ita omnes fere Doctores citati in superioribus, & in pluribus Eminentissimorum Cardinalium declarationibus constat, vt iam videbimus (cæterum † fere omnes istæ declarationes 2 factæ sunt ante declarationem & decretum Vrbani Octaui, quare opere pretium est adnotare, quod quamuis Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum *die* 20. *Aug.* 1631. ex speciali sanctissimi Domini Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui mandauerit, & præceperit, *huiusmodi declarationibus tam impressis quam imprimendis nullam fidem esse in iudicio siue extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis qua in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Prafecti, ac à Secretario eiusdem Congregationis pro tempore existentium munita fuerint.*

Ex quo decreto sequitur manifestè, quod † si istæ declarationes factæ sint sub forma 3 authentica vt præscribitur in illo, in iudicio & extra necessario sunt admittendæ, tanquam legis Tridentinæ iuridica interpretatio à Superiore potente interpretari legem, facta cuius non requiritur specialis promulgatio, sed sat est illa, quæ facta fuit legis, quæ interpretatur, vt optimè aduertit Emanuel Rodriguez, *qu. Reg. tom..... quæstio* 11. *art.* 2. quem sequuntur Hieronymus Rodriguez. *Resolutio. decima - octaua. numero vigesimo - secundo. & Resolutio. vigesima - tertia. numero primo.* Delrius. *libro sexto. disquis. capite primo. sectio. tertia. in fine.* Gambaruta. *de casibus reseruatis capite tertio. numero sexto.* Salas. *de leg. tract.* 14. *disputatio.* 21. *sectio.* 12. Zippeus, *in Analitica postrema iuris in Epistola ad Lectorem*, vbi sic loquitur. † *Cardinalibus interpretibus,* 4 *ea Authoritas data est, qua olim in Republica Romana prudentibus, quorum responsa accipiebantur pro iure vt illorum Resolutiones in vtroque foro seruandas & iuxta eas iudicandum asseratur.* & Nicolaus Garzia, *tomo primo de beneficiis.* plura satis cordatè & prudenter dicit de auctoritate declarationum huiusmodi, dicens † non esse solum 5 doctrinales sed diffinitiuas & decisiuas, ac si à Papa essent rescriptæ, vnde super declarationes Sacræ Congregationis Papa statim dat breue, & Auditor Cameræ monitorium in earum executionem, & Rota eas absque vlla controuersia & disputatione amplectitur, suscipit & obseruat vt praxis ostendit, sed de hoc latius dixi *tomo secundo tractat. Moralium tractat.....: Resolutio......*

6 Sed cum hoc ita sit, † & plurimæ sint
declarationes apud Auctores, Cardinalium
interpretum Concilij Tridentini, de quibus
non constat, an sint factæ in ea forma, quam
præscribit Congregatio, ex iussu Vrba-
ni octaui, & in illis fundent opiniones suas,
tum circa residentiam Parrochorum, tum
circa alias materias: & Rota Romana sen-
tentiam ferat illis nixa, vt *in Panorm. Ar-
chipresbyteratus 5. Iunij millesimi sexcentesi-
mi & vigesimi, coram Burato decisio. 479. nu-
mero 3.* & in *Niken. Parrochi vigesimi Maij
millesimi sexcentesimi vigesimi quarti coram
Vbaldo, & in Tiburt. Parrochi vigesimi septi-
mi Iunij millesimi sexcentesimi vigesimi noni
coram Pirouano, & Caualliero, decisio 627.*
Vnde Ferentil. *in annotatis ad decisionem*
479. Burat. *numero vigesimo & vigesimo pri-
mo*, optimè dicit quod non est necessarium
adducere declarationes Cardinalium in
actis, sed sufficit eas allegare ad instar
legis communis iuxta textum *in Paragra-
pho, responsa institut. de iure naturali*, quo-
modo ergo intelligendum est decretum
factum iussu Vrbani VIII.
7 Ego quidem existimo, quod † quando
sacra Rota Romana nixa declarationibus
Cardinalium sententiam tulit, ista decla-
ratio est iuridica, & authentica, & quam-
uis alias nobis non constet ex inspectione
oculari, sufficit Authoritas tam supremi
tribunalis, vt prout indubitata habeatur
talis declaratio obligetque in vtroque foro,
quando vero communis sententia vtitur
declaratione Cardinalitia, & de illa nun-
quam extitit dubium, quod sit iuridicè fa-
cta, & in lucem edita illis conditionibus
requisitis in decreto Vrbano, etiam in
vtroque foro est amplectenda iuxta deno-
8 tata † per Doctores *ad legem Barbarium D.
de officio Pratoris*, & † minimè mutanda
sunt quæ certam sententiam habuerunt,
9 *leg. minimè D. de legibus*, & in casu dubij
pro multitudine præsumendum est iuxta
glossam, *cap. finali de pænit. distinctione* 1.
& communis opinio inducit probabilem
errorem textus iuncta glossa, *in capite vni-
co, de postulat. Pralatorum in sexto*, & notat
Bartholus, *leg. de eo, Cod. de pænis iud. qui
10 mal. iud.* Si vero † Doctor grauis & classi-
cus declaratione Cardinalium vtatur, etiam
est in vtroque foro amplectenda, quia non
est præsumendum, quod Doctor iste illa
vteretur nisi esset authentica, & iuri-
dica, argumento *ex lege prima Cod. de vete-
ri iur. enucleand.* quod limitandum est se-
11 cundum Geminian. † *cap. 1. de summ. Tri-
nit in sexto*, & Ioannem Andream, *cap. 1.
de constitutionibus*, nisi notoriè maledicat,
& rationabiliter conuinci possit, quia vera
& certa ratio contraria assignatur.
Decretum igitur † congregationis ex 12
iussu Vrbani VIII. non intelligitur de de-
clarationibus, de quibus locuti sumus, qui-
bus vsi sunt Doctores iudices & scriptores
classici, quæ semper præsumuntur iuridicæ,
vt dixi, sed de aliis, quæ separatim impri-
muntur, vel sunt manuscriptæ & non in
authentica forma, istæ enim non faciunt
fidem aliquam in aliquo foro, siue externo,
siue interno; simile decretum fecit sacra
Congregatio Sacrorum Rituum 2. *Augusti
anno millesimo sexcẽtesimo trigesimo secundo*,
vt refert † Sellius *in selectis Canonicis capite* 13
primo, numero octuagesimo, & Lezan. *tomo
3. qq. Regul. verbo sacra Congregatio, nume-
ro quinto*; verum enim vero necessarium
non est, quod Authores dum vtuntur hu-
iusmodi declarationibus ibi inducant for-
mam authenticam, esset enim nimis
molestum tam scriptoribus, quam lecto-
ribus.
Cæterum dubitabis, an † declarationes 14
quas adducunt Cardinalis Bellàrminus,
Barbosa, & Marzilla, ad decreta Sacro-
sancti Concilij Tridentini sint authenticæ,
hodie post decretum Vrbanum, Barbosa
in priori impressione, & Postumus liber
Cardinalis Bellarmini, vidit lucem, *anno
millesimo sexcentesimo trigesimo quarto*,
quare in illo sic habetur, post priuilegium
Regis Christianissimi. *His declarationibus
sacra Congregationis Concilij nullam fidem
esse in iudicio, vel extra à quoquam adhiben-
dam, sed tantum illis, qua in Authentica
forma solito sigillo & subscriptione Eminen-
tissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij
eiusdem sacra Congregationis pro tempore
existentium munita fuerint, eadem sacra
Congregatio ex speciali sanctissimi Domini
nostri Vrbani Papa VIII. iussa mandauit &
pracepit Roma die secundo Augusti millesimi* 15
*sexcentesimi trigesimi secundi, & Concilium
sancta & generalis Inquisitionis Hispania
Regnorum cum huiusmodi declaratione, posse
liberè & licitè à quocumque vendi, & reti-
neri censuit Matriti die septimo octobris mil-
lesimi sexcentesimi trigesimi tertij.*
Quare † omnes declarationes præfatæ 16
nisi alias constet esse sub forma Vrbana
editas nullius sunt authoritatis, aut pon-
deris etiam doctrinales, sed tanquam
non dictæ habendæ sint, dixi nisi alias
constet ex aliis capitibus supra adductis
authenticas esse, nec enim semper quod
citantur constare oculariter debet de for-
ma Vrbana, hoc enim, vt monui esset into-
lerabile onus scribentibus & legentibus, isti
enim semper suspensum haberent iudiciũ
an declaratio, quam Auctor grauis & classi-
cus

eus adducit esset authentica, nisi videret subscriptionē Cardinalis Præfecti, & Secretarij Congregat. sed semper est præsumendum, quod hodie post declarationem Vrbanam scriptor adducens declarationem, vidit esse sub forma requisita alias innumeras exemptiones, & priuilegia quæ à multis possidentur ex vi declarationum Eminentissimi Cardinalis, quarum verba adducunt scribentes legentibus licitum esse in dubium vertere, quod dici nequit. Barbos. enim *tract. de dignitatib.* Sellius *in canonicis selectu*. Armendarez *ad leges Nauarra.* Diana *in suis Resolutionib.* & innumeri alij Doctissimi scriptores huius temporis scripsere post decretum Vrbanum, & quæstiones, grauissimas ad vtrumque forum attinentes, ex declarationibus Cardinalium omnium fere congregationum determinarunt, & non posuerunt subscriptiones requisitas in decreto Vrbano, & tamen dici nequit quod

17

18 † illis non sit fides adhibenda in vtroque foro, quare sufficit vt præsumatur esse authentica declaratio, quod ponatur dies, & annus in quo facta est, cui præsumptioni standum est, nisi rationabiliter contrarium possit conuinci, vt supra ex Ioanne Adria dicebam.

19 Quæ omnia valde notanda sunt pro iudicio practico prudentiali formando, tam circa Auctores antiquos, quàm modernos, quibus valde peruium est dicere, ita decisum est à sacra Congregatione, vel Concilij, vel Rituum, vel propagandæ fidei, vel Episcoporum, & Regularium, vel Sanctæ & generalis Inquisitionis Romanæ, & multas declarationes adducunt, sine die & annu, at Auctore classico aut communi opinione recepta, aut Tribunali illis vtente, ad ferendam sententiam declarationibus istis mutilis & non habentibus aliquam ex his circumstantiis nulla est fides adhibenda in vtroque foro, vt determinatur, à decreto Vrbano, quod valde prudenter fuit editum, sed de hac materia infra in digressione longiori redibit sermo, est enim valde necessaria his temporibus.

20 Hac digressione non inutili nostro instituto, ad propositum punctum de requisitis, vt Parrochus dicatur verè & propriè residere, redeuntes. Primum erat vt sit in propria Ecclesia, circa quod sequentia obseruanda sunt quæ induco, & quatenus declarata à Sacra Congregatione Cardinalium Interpretum Concilij Tridentini, quia communi Doctorum vtriusque iuris & Theologorum opinione firmata sunt.

RESOLVTIO III.

De conditionibus requisitis, vt Parrochus dicatur personaliter residere.

SVMMARIVM.

1. *Parrochus an teneatur residere intra Parrochiam intra cuius limites etiam habitant Parrochiani, etiamsi tantum fuerint in illa Parrochia tres vel quatuor incola.*
2. *Etiamsi Parrochus distet à ciuitate tantum tribus vel quatuor milliaribus, & diebus festiuis Parrochiali intersit, an possit constitui Magister Grammatica.*
3. *An Parrochialium Rectores debent residere in domo Parrochialium, & num. 4. 5. & 6. remissiuè.*
7. *Parrochi quamdiu manent cum animarum cura ratione officij sui, an teneantur de iure diuino naturali residere personaliter iuxta gregem sibi commissum, supra quem constitutus est Pastor immediatus.*
8. *Episcopi, Prælati, & Pastores iure diuino tenentur ad personalem residentiam ex Barthol. Carranza.*
9. *Qui fieri potest vt is cuius ad negotium arduum eligitur, industria alterum substituat.*
10. *Bartholomeus à Miranda idem ac Carranza, & n. 11.*
12. *Orbis semper habuit sacerdotum & doctorum magnam multitudinem;*
13. *Vox illa,* Operarius, *expenditur, n. 14. & 15.*
16. *Quomodo cognoscere debeant Pastores obligationem qua vrgentur in vtroque foro residere personaliter, & inuigilare super gregem suum, tempore quo lue pestifera est infectus.*
17. *Sancti Bernardi sententia.*
18. *Ecclesiæ prælatio magnum quiddam est, ex Chrysostomo.*
19. *Qui pastores figura sunt spiritualium Pastorum, ex Theophilo.*
20. *Damasus Papa in Episcopos inuehitur, & n. 21.*
22. *Qui Episcopi meretricibus similes, ex eodem.*
23. *Corepiscoporum subreptitium ordinem cur excluserit idem Damasus.*
24. *Omnis negligenter pascens, toties sibi commendatum Dominicum gregem conuincitur, summum non amare Pastorem, nec eius se velle discipulum fieri, cuius exempla negligit imitari.*
25. *B. Iacob. dictum.*

26. *Beneficia inferiora Ecclesiastica præsertim curam animarum habentia personis dignis & habi[illegible]bus conferantur ex Conc. Trid.*

27. *Cogendi sunt curati ad subeundum per se ipsos; & non per substitutos ea munia ad quæ tenentur, & n.28.*

1 PRIMVM † Parrochus tenetur resi-
dere intra Parrochiam intra cuius li-
mites, etiam habitant Parrochiani: etiam
si tantum fuerint in illa Parrochia, tres vel
2 quatuor incolæ. Secundum, etiamsi † Par-
rochia distet à ciuitate tantum tribus &
quatuor milliaribus, & diebus festinis Par-
rochiali intersit non potest constitui Magi-
ster ludi idest grammaticæ. Tertium, licet
Parrochialis sit in loco, vbi minor pars Par-
rochianorum habitat, & maior pars habitet
in locis longe remotis, tenetur habitare
prope Ecclesiam in ciuitate & succurrere
eis, qui longe habitant secundum loci con-
suetudinem iuxta dispositionem, *cap. 4. sess.*
3 21. *Trident. de reformatione.* Quartum †
Parrochialium Rectores debent residere
in domo Parrochialium quod si Parrochia-
les domus non habent, tunc in alia domo,
quæ sit intra limites Parrochiæ aut saltim
ita vicinæ Parrochiali Ecclesiæ, vt inde com-
mode possint per seipsos, ei inseruire, &
ad hoc cogendum esse Parrochum, imo
non excusatur Parrochus, quin intra Par-
rochiam residere debeat, quamuis non ad-
4 sit commoda domus, Parrochialis, & sit
magna aëris intemperies, & retineat ca-
pellanum in Parrochia, & ipse accedat sin-
gulis diebus festis, quæ omnia tradunt. Ni-
colaus Garzia. *p. 3. de beneficiis, cap. 2. num.*
179. Armendariz. *ad leges Nauar. lib. 2. tit.*
26. *an Parrochi debeant residere num.* 87. 149.
& 150. Sanctarellus *Variarum Resolutio. quæstio. 3. & 4.* Plura Gonzalez. *ad Reg. 8. glossa. 6. num.* 258. Barbosa *de potestate Episcopi. allegatio. 53. num. 71.* & *de officio Parrochi p. 1. cap. 8. à num.* 34. & *in Apostolicis decisionibus. collectio.* 559. quod opus scripsit & prælo
mandauit post decretum Vrbanum. Zerola
in praxi. verbo Parrochus, & innumeri alij.
5 Quæ omnia hodie in praxi indefectibili-
ter obseruantur, quia communis sententia
ita intellexit declarationes adductas à Præ-
fatis Doctoribus, quæ vim habuerunt ad
hanc practicam consuetudinem introducen-
dam, quod apud me est validum argumen-
tum has omnes declarationes authenticas
hos auctores vidisse non enim facile credi
potest Parrochos se obligatos iudicare, ex vi
6 harũ declarationum, nisi authenticas & ve-
ras iudicarent, cum ex vi Tridentini, nisi vt
declarati à Cardinalibus illius interpretibus,
non tenerentur ad tam strictam in domibus
Parrochialibus residentiam, & ad alia mul-
ta quæ retulimus.

Secundum, quod requiritur est quod
personaliter resideant circa quod sequentia
à communi & certa sententia recepta. Pri-
mum quod † Parrochi quandiu manent 7
cum animarum cura, ratione officij sui te-
nentur de iure diuino naturali residere per-
sonaliter iuxta gregem sibi commissum, su-
pra quem constitutus est Pastor immedia-
tus, ad quod probandum præterea quæ in
superioribus ex *Trident. sessio. 23. cap. 1.* id
expresse asserente sunt alia valde efficacia
argumenta quæ grauissimè congessit sapien-
tissimus Vir Pater Magister Bartholomeus
Carranza Ordinis Prædicatorum & Conci-
lij Tridentini insignis Theologus, quem iu-
re optimo vsque ad sidera extollit Couarr.
lib. 3. variarum cap. 13. num. 9. versic. cæterum. vbi sic loquitur probans idem assum-
ptum. † *Episcopique alij inferiores Prælati &* 8
Pastores iure diuino tenentur ad personalem residentiam, cum ex iure diuino teneantur pascere gregem sibi commissum, nam & decimæ dantur à Christianis ipsis Sacerdotibus, vt eis spiritualia administrent, & sint in hac Domini vinea operarij digni mercede Matth. & Luc. cap. 10. quod minime eis conueniet super vicarios, eas operas exhibuerint, ac potius ipsi Vicarij erunt operarij, quibus Domini Nostri Iesu Christi verbum conueniet, & præterea persona industria in his eligitur quod apertissimum est, quî
igitur fieri potest † vt is cuius ad negotium ar- 9
duum eligitur industria alterum substituat? quibus equidem rationibus, & aliis iure firmioribus probant hanc personalem residentiam iure diuino institutam esse Caietanus 22. quæstio. 185. art. 5. Ioannes Driedo *de libertate Christiana pagi. 204. omnium diligentissimè eruditione, pietate Christianisque moribus insignis vir*
† Bartholomeus à Miranda (qui idem est ac 10
Bartholomeus Carranza sub diuerso cognomine, quare malè pro diuerso à quibusdam citatur) in ea controuersia quam hac de re apud Trentum habuit, cui aduersus Ambrosium Catherinum subscripsit Dominicus à Soto vir omnium censura & iudicio in schola Theologica admodum illustris in calce eius operis cui titulum fecit de natura & gratia, & idem lib. 10. de iustitia, & iure quæst. 3. art. 5. & seqq. Hactenus Co-
uarruuias quæ adduxi, tum quia fundamen-
ta nostri asserti fere omnia continent, tum vt
videant moderni scriptores quanta venera-
tione vir tantus Scriptores ordinis Prædica-
torum citet, tanquam veritatis semper de-
fensores.

Deinde hoc ipsum confirmar Magister 11
Carranza de Miranda ex illo Matth. 10. n. 18.
messis quidẽ multa, operarij autem pauci, rogate Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam, sed hæc obiter adnotemus quia non dixit

12 xit Christus Sacerdotes pauci, quia † semper
orbis habuit Sacerdotum & Doctorum nume-
rosam multitudinem, operarios vero, qui Sa-
cerdotum & Episcoporum officio rectè funge-
rentur semper habuit paucos: hos igitur præ-
fatus primo ordinauit, vt gratis administra-
rent munera illa, cælestia tantum permisit, vt
operantes apud illos salutem æternam, quæ ad
vitam naturalem seruandam erant necessaria
desumerent, dicens edentes & bibentes, quæ
apud illos sunt, quoniam dignus est operarius
cibo suo Theophilus, hoc est à Discipulis pasce-
mini, debebunt enim hoc vobis, vt operariis.
Dixit autem cibo non luxu nec enim delitiari
oportet Doctorem, hæc Theophilus. Expenda-
13 mus † vocem illam operarius, qui non est ope-
rarius, non est dignus cibum sumere, in Ec-
clesia, sed qui non sunt in diœcesi, aut parro-
chia sua non possunt in ea operari; ergo absen-
tes nō possunt iure accipere mercedem aliquam,
cum nō sint operarij; hoc idem præscripsit Chri-
stus septuaginta duobus Discipulis quibus suc-
cedunt Parrochi. Lucæ 10. numero 14. comedi-
te & bibite, quæ apponuntur vobis, dignus est
14 operarius mercede sua Theophilus. pro merce-
de autem habete cibum, & ne quæratis, &
pasci & mercedem insuper accipere, sed ci-
bum pro mercede habetote, soli ergo operarij
suscipiunt ex institutione Euangelica merce-
dem in Ecclesia. Hæc ferè Miranda, cap. 4.
& cap. 3. circa medium adducit locum Eze-
chielis, cap. 34 n. 10. dispersa sunt oues meæ
& factæ sunt in deuorationem bestiarum agri,
eo quod non sit Pastor, quid est dictu non esse
Pastorem in Israel? Si nullus est Pastor quid est
15 quod Dominus dicit, ad Prophetam filij homi-
nis Propheta de Pastoribus Israel, & Prophe-
ta clamat væ Pastoribus Israel, quid dicit, eo
quod non sit Pastor, certum est dixisse Domi-
num non esse Pastores, aut ociosos nec exercen-
tes officia sua, quod non esse Pastores quid enim
confert esse Pastorem si nihil agat.

Plura alia adducit in confirmationem
huius manifestissimæ veritatis, ego vero
multis aliis è suo fonte deductis idem ma-
nifestè faciam. Est enim valdè necessarium
16 hoc confirmare, vt cognoscant † Pastores
obligationem, qua vrgentur in vtroque
foro, residere personaliter, & inuigilare
super gregem suum tempore quo lue pe-
stifera est infectus, maximè indigens con-
solationibus, & remediis spiritualibus, quæ
sine personali residentia impossibile est
ouibus adhibere, vt enim ait Augustinus
epistola 180. ad Honoratum, qui sic fugit, vt
gregi Christi ea quibus spiritaliter viuit ali-
menta subtrahantur mercenarius, ille est, qui
videt lupum venientem & fugit quoniam non
17 est ei cura de ouibus. Et egregiè sanctus Ber-
nardus in declaratione quadam, quemadmo-
dam ministret, quemadmodum pascat tri-
pliciter, exemplo conuersationis, fructu ora-
tionis, verbo prædicationis gregem Domini so-
licita secum examinatione discutiat lacte &
lana contentus, si non pascat oues, si non
vigilat in custodia gregis iudicium sibi man-
dasat, & vestit, væ væ tibi Clerice mors in
olla, mors in olla, mors in ollis carnium, &
cætera grauissima & tremenda, Cyrillus
Alexandrinus libro septimo, in Ioannem cap.
1. ad illa verba proprias oues vocat nomina-
tim, plura dicit satis egregia ad proposi-
tum Chrysostomus, tom. 59. in Ioannem
† magnum quiddam dilectissimi, magnum in- 18
quam est Ecclesiæ prælatio, & quæ multa in-
diget & fortitudine qualem Christus propo-
suit, vt nunquam oues deseramus lupo genero-
sè resistamus. Quare Parrochi cum Pastores
sint ouium nomen proprium ignorant pu-
tantes sibi ociosis vagari, licere, vel ne-
gotio longè ab officio alieno implicatis.
Etenim de Pastoribus Bethleemitis dixit
sanctus Lucas Euangelista, capite 2 nume-
ro 9. erant vigilantes, & custodientes vigilias
noctis super gregem suum ad quæ verba sa-
pienter Theophilus † Pastores, inquit, illi 19
figura sunt spiritualium Pastorum.

Idipsum possumus confirmare multo-
rum Summorum Pontificum, & Conci-
liorum decretis, pro nunc tamen vnus suf-
ficiat † Damasus Papa Hispanus, qui epi- 20
stola quinta ad Prosperum & alios, acriter re-
prehendit Episcopos, qui personalem vigi-
lantiam & residentiam omittentes gregem
suum Episcopis cōmittebant & pari ratione
reprehenderet Parrochos, qui vicariis eun-
dem commendarent. Verba autem Dama-
si quia grauissima, placuit huic loco inse-
rere, vt paueant Episcopi, & contremis-
cant Parrochi non residentes. Vt nobis re- 21
latum est, quidam Episcoporum ob suam
quietem plebes suas committere non formi-
dant, & vt illicita atque prohibita agant, &
ipsi in sua quiete torpent, & curam sibi à
Deo commissam negligant cum Dominus dicat,
Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus
suis & vocat eas nominatim, & cognoscit
suas & suæ cognoscunt eum, & item sicut
cognouit me Pater & ego agnosco Patrem &
animam meam pono pro ouibus meis. De mer-
cenario autem quid dicat, bene nostis, quia
videt lupum venientem, & demittit eas, &
fugit & lupus rapit & dispergit oues & reli-
qua. Pro talibus vero negligitur Cura Ec-
clesiæ, & eius status perturbantur, illi nam-
que † Episcopi qui talia sibi præsumunt vi- 22
deantur mihi esse meretricibus similes, quæ
statim, vt pariunt infantes suos, aliis
meretricibus tradunt educandos, vt suam
citius libidinem explere valeant, sic &

isti infantes suos id est populos sibi commissos, aliis educandos trudunt, vt suas libidines expleant, id est pro libito suo secularibus curis inhiant, & quod vnicuique visum fuerit liberius agant. Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi crescunt, hæresesque & schismata prodeunt, Ecclesia destruuntur Sacerdotes vilitantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt, sed ipsi qui curam susceperunt, ipsi peragant, & ipsi proprios manipulos Domino repræsentent, nam ipse perditam ouem diligenter quæsiuit, ipse inuenit, ipse propriis humeris reportauit, nosque ad ipsum facere perdocuit. Si ipse pro ouibus tantum curam habuit ipse docuit, ipse curauit, ipse sanauit, ipse propriis humeris reportauit, atque in tantum dilexit, vt etiam animam suam multas sustinens iniurias, multa opprobria, multasque passiones, pro nobis traderet. Quid nos miseri, & desides dicturi sumus, qui etiam pro ouibus nobis commissis curam impendere negligimus; & aliis educandas tradimus; colligantur hæc fratres necesse est, quia qui plus laborat maiorem mercedem accipiet. Hæc ibi & postquam † Corepiscoporum subrectitium ordinem pluribus ex-
23 clusit, quia introducti ad fugiendam Episcoporum personalèm residentiam sic ad finem epistolæ fatur.

Si Domini desideramus esse discipuli ipsius imitemur vestigia, vt nobis dicatur, ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, & voco eas nominatim, & cognoscunt me meæ, & iterum monente Dominica vocis imperio, quo Beatissimus Apostolus Petrus trina repetitione mysticæ functionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christum amant diligenter, & cum magna cura pascat & infra. † *Omnis negligenter pascens, toties sibi commendatum Dominicum gregem con-*
24 *uincitur, summum non amare Pastorem, nec eius se velle discipulum fieri, cuius exempla negligit imitari, nam gratia prorsus maior adquiritur si de commissis ouibus lucrum offerat Domino solititudo Pastoralis, nam & Beatus Iacob, qui pro vxoribus diu seruierat dixisse meminimus, viginti annis fui tecum, oues tuæ, & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi; ego † damnum omne reddebam, & quidquid furto perierat*
25 *à me exigebas die, noctéque æstu vrebar, & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis. Si ergo sic laborat & vigilat, qui pascit oues Laban, quanto labore quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oues Dei, sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis dedit ouibus animam & adiuuet nos, vt de his qui nobis commissi sunt fructum multiplicem, ac mensuram superfluentem ad æterna gaudia reportare concedat.* Hactenus sanctissimus Pontifex, quare nescio qua cæcitate ducti Parrochi hæc non aduertant tam clara, & quasi cœcis nota.

Ex quibus verbis constat, quàm sanctè detractauit Concilium Tridentinum, *sessione septima, capite tertio, quod inferiora beneficia ecclesiastica præsertim curam* 26
animarum habentia personis dignis, & habilibus, & quæ in loco residere, ac per se ipsos curam exercere valeant, iuxta constitutionem Alexandri tertij in Lateranensi, quæ incipit, quia nonnulli; & aliam Gregorij decimi in generali Lugdunensi, quæ incipit, licet canon, conferantur, aliter autem facta collatio siue prouisio omnino irritetur, & ordinarius collator pœnas constitutionis Concilij generalis, quæ incipit, graue nimis, se nouerit incursurum.

Circa quæ verba Farinacius *decisione nona.* Aldana *in compendio Canonica. Resolutio. libro primo, titulo septimo*, referunt decisum, *die tertia Iulij anno millesimo* 27
quingentesimo nonagesimo primo à Congregat. Concilij, cogendos esse curatos ad subeundum per seipsos, & non per substitutos ea munia ad quæ tenentur tolerandos autem, vt per substitutum suppleant in illis tantum casibus, quibus expressis verbis canonum decretorum & Concilij permissum est eis, vt per Vicarios coadiutores, vel substitutos possint officio suo fungi. Et alia declarando facta ad instantiam Episcopi Pistoricensis, quam refert Garcia *numero centesimo septuagesimo nono*, sic habet, *an sit dispensandum cum eis, qui propter Monialium, & hospitalium curam, in Ecclesiis, quas in omnibus obtineat non facilè residere queunt: amplitudo tua id efficiet, quod definitum est capite primo, sessione vigesima tertia, quo non amplius id permittitur, quod in capite sessione sexta, erat relictum arbitrio ordinarij, sed omnino imponitur necessitas residendi*, & plures alias declarationes inuenies strictissimè declarantes præceptum diuinum de Residentia Parrochorum.

RESOLVTIO IV.

An Parrochus teneatur per seipsum administrare Sacramenta, & pro ouibus offerre Sacrificium?

SVMMARIVM.

1. *Parrochus tenetur per seipsum administrare Sacramenta, & pro ouibus offerre sacrificium, &c.*

2. Parro

2. *Parrochi præsentia ministerio destituta nihil prodest.*
3. *An residere idem sit sit quod deseruire.*
4. *Innocentij III. sententia.*
5. *Quæ conuentio & contractus iure diuino & naturali sint inter Parrochum, Pastorem & Parrochianos, & oues rationales.*
6. *Quis teneatur personaliter ministeria sui officij præstare ouibus.*
7. *Parrochus ad minus se præsentem in Ecclesia constituere tenetur.*
8. *Pastor tenetur lupos arcere, & n.9.*
10. *Manuelis Rodriguez sententia, & n.11. & 12.*
13. *Peccat qui indigenti panem non ministrat.*
14. *Parrochus tenetur ad audiendas subditorum confessiones, quoties isti velint confiteri extra tempus necessitatis.*
15. *Officium Parrochi est attendere profectui spirituali subditorum.*
16. *Syluestri sententia reprobatur.*
17. *Ad discernendam Parrochi obligationem quid attendendum, & n.18.*
19. *Authoris sententia.*
20. *An Parrochus non teneatur ex vi officij & sub mortali, sed solum ex Charitate residere.*
21. *An officio suo satisfaciat si onera à iure vel à superiore imposita compleat.*
22. *Curatus ad quid non teneatur sub mortali.*
23. *Quandonam lege charitatis non teneatur.*
24. *Quandonam vituperatione sit dignus & venialiter peccet.*
25. *Licèt subditus aliquod ius habeat petendi Sacramentum à suo Curato, non tamen habet coactiuum quo posset contra eundem agere.*
26. *Aliud est congruitas & decentia & superabundantia Charitatis & Iustitia ex vi officij.*
27. *An pauper qui ostiatim eleemosynam petit habeat ius congruitatis illam transeuntibus petendi.*
28. *An munia debita ex vi officij aut sunt imposita à superiore aut à iure.*
29. *Quid teneatur Parrochus ex præcepto Charitatis aut ex vi officij sui præstare ouibus suis.*
30. *Si ingressus beneficij Parrochialis sint pingues, tenetur Parrochus plurium personarum & frequentius obedire confessiones voluntarias, quam si ingressus tenues sint.*
31. *Obligatio iustitiæ quæ dimanet à fructibus, & n.32.*
33. *Curatus non tenetur audire confessiones subditorum quoties illi volunt confiteri, sed quoties indigent, & illis est necessarium confiteri, ex Ioanne Medina.*
34. *Exemplum affertur.*
35. *Quando tenebitur Curatus audire confessiones.*
36. *Vasquis & Lagonis sententia.*
37. *Syluestri sententia.*
38. *An consensus Parrochi aut Episcopi si non est habitus, sit debitus.*
39. *Ratio difficultatis, & n.40.*
41. *Quis Parrochus sine rationabili causa nolens subditum audire abutatur iurisdictione sibi data, & n.42.*
43. *An Parrochus nolens audire crebras Confessiones subditorum peccet contra iustitiam, & contra Religionem.*
44. *Quandonam Parrochus suo muneri satisfaciat.*

EX qua doctrina plura deducuntur ad 1
praxim Parrochorum valdè vtilia,
primum † Parrochũ teneri per seipsum ad-
ministrare Sacramenta, pro ouibus offerre
Sacrificium, curam gerere pauperum, &
miserabilium personarum & hoc totum,
quia ad hæc munia electa est industria per-
sonæ, à Patribus & Conciliis, quæ ex sacra
pagina id deduxere, vt optimè adnotarunt,
Corduba lib.1.quæst.19.§.minor vero, Posseui-
nus, *de officio Curati, cap.1.num.8.* nihil enim
† prodest Parrochi præsentia ministerio de- 2
stituta, imo potius impedit, & offendit, vt
notarunt Soto, *lib.10. de iustitia, qu.3. art.1.*
Graffis, *tom.1.cons.lib.3.cons.vnico, num.7. de
Clericis non residentibus*, Bartholomæus à
Carranza, *tractat.de residentia, cap.3.* idem
enim est inutiliter adesse ac abesse, nec ali-
ter, nisi ministrando saluatur præceptum di-
uinum de residentia cum præceptum non
sit de materiali mansione in Parrochia, sed
est officium suum personaliter exercere,
sine exercitio enim officij vana est & fru-
stratoria assistentia, cum teste Hostiensi, *in
summ. titul. de Clericis non residentibus*, §. 2.
† residere idem est quod deseruire, ita Vas- 3
quez, *opusc. de beneficiis, cap.4.§.2.num.181.*
Sanchez, *lib.3.de matrim. disputatio.91.n.11.*
Ledesma, *in summ. tract. de los Estados folio 28.
col.2.* Azor, *p.2.li.7.c.3.q.6.* Lessius, *lib.2.c.34.
dubit.29.* Garzia, *de beneficiis, p.3.c.2.num.52.*
Durantus, *de ritibus Ecclesiæ, lib.3.c.12.n.8.* Sa
emendatus, *verbo residentia, n.1.* & est om-
nium quos citaui, §.1. vnde verè dixit † In- 4
nocentius III. *c.inter corporalia, de translatio-
ne Episcoporum*, Ecclesiam illam viduam esse
quæ licèt Episcopum, & Pastorem habeat,
inutilis tamẽ est, respectu illius & quis inu-
tilior qui oues non pascit, nec ducit ad pas-
cua, nisi per mercenarios, & substitutos.
Secundum, quod † cum inter Parro- 5
chum & Pastorem & Parrochianos & oues
rationales, sit quædam conuentio & con-
tractus iure diuino & naturali institutus,

do vt facias & facio vt des, ideſt do fructus vt miniſteria tui officij facias, & Parrochus hæc miniſteria faciat obligatus ex perceptione fructus beneficij colligitur manifeſte, quod ſicut Parrochiani tenentur ex iuſtitia dare fructus vt ſuſtentetur Parrochus
6 ita † iſte tenetur perſonaliter miniſteria ſui officij præſtare ouibus, quibus locauit operas ſuas conueniens ex denario diurno, quas tenetur exhibere, quantum æquitas rationabilis patitur, nec enim vltra vires tenetur quis operari, ſicut operarius conductus non tenetur facere amplius quam æquitas rationis patitur. Vnde Parrochus
7 adminus tenetur † ſe præſentem in Eccleſia conſtituere, vt Parrochiani ſi velint ipſum eligant ſacramentorum adminiſtratorem, etiamſi ſint confeſſiones quotidianæ. Vnde tenetur ex vi ſui officij & conuentionis ex iuſtitia neminem arcere ſuorum Parrochianorum à profectu ſpirituali, quem deſiderant ab ipſo miniſtrante, accipere; non ſolum, non apponendo impedimen-
8 tum, ſed etiam poſitiuè coadiuuando † non ſolum Paſtor, tenetur lupos arcere ne diſpergant oues, ſuccurrendo neceſſitati vrgenti, in qua ſunt, ſed etiam extra neceſſitatem tenetur ouium vtilitatem, commodum, & profectum procurare. Hoc enim eſt quod ſacra Patrum concilia & Theologi omnes clamant & proclamant, & vnum propter quod iudicant Doctores neceſſariam iure naturali, & diuino Paſtorum perſonalem reſidentiam ne ſi purus mercenarius, ſed Paſtor, parens, & conſeruator animarum, ſuarum ouium, at nullatenus in profectu ſpirituali conſeruaret nedum au-
9 geret ſi ſolum, ex vi muneris, & officij Parrochi ſolum locaret operas ſuas, quæ neceſſariæ ſunt, vt grex ſaluetur, & ſalutem conſequatur; ſed vtiles, quæ commodè ab ipſo, & tempore competenti conferri poſſunt, à quibus defraudari oues ſuas magnum, & grauiſſimum iudico piaculum. Ita Valentia 3.*part diſp.*7.*quæſt.*10.*punct.*3. Poſſeuinus *de Officio curati, cap.*5.*num.*7. Suarez *de pœnitentia. diſput.*32.*ſect.*1.*num.*4. Sotus *in* 4.*diſt.* 18.*quæſt.*4. *art.*2. Fagundez 3.*præcept. Eccleſ. lib.*3.*cap.*3.*num.*4. Gaſpard. Gallego *diſputatione de obligatione Parrochi tempore peſtis, part.*2.*num.*26.*&* 27. Vaſquez *de pœnitentia, quæſt.*93.*art.*3 *dubit.*6.

Manuel Rodriquez 1.*part. ſumm. cap.*63. *num.*1. vbi ita loquitur ſecutus communem
10 & certam ſententiam. *Y Obligados eſtan los curas à confeſſar ſus ouejas aunque ſea la confeſſion voluntaria como reſuelbe Nauarro, cap. placuit de pœnitentia diſtin.*6.*num.*152. dixit, *aunque ſea voluntaria porque ſiendo forçoſa por obligar el derecho al penitense à confeſſarſe no ay duda ninguna, ſino que eſtan obligados a ello. Verdad es que los curas no eſtan obligados a confeſſar los enfermos de peſte en ſus caſas,* 11
pudiendo ſer commodamente llebados a otra parte, donde les confeſſores con menos peligro de la vida les pueden adminiſtrar eſte Sacramento. Ya ſi no eſtan obligados a confeſſar los tales en ſu cama pudiendo ſe lebantar y poner a la puerto o en otra parte donde corra el ayre, como lo noto Rebuffo, in praxi benefic. tit. diſpenſat. de non reſidend. *Y adviertaſe que eſtan obligados los Parrochos a confeſſar los Parrochianos en tiempo de Iubileo, y no pudiendo obli-* 12
gacion tienen de les buſcar confeſſores, laqual obligacion tienen en las otras confeſſiones de entre año, pues no eſtan obligados a oirlos eſtando metidos en otras occupationes mayores y tan neceſſarias ò teniendo vna probable conjetura que no conuiene oirlos de confeſſion tan frequentemente. Hæc ille, quibus comprehendit, quidquid auctores citati dicunt. Vnde Doctiſſimus Petr. de Soto *in inſtruct. Sacerd. tract. de Offic. Paſtoris*, dicit: *Boni Paſtoris eſſe curare ne confeſſio néve communio alicui, vel indigenti, vel petenti deſit. Quare † ſicut pec-* 13
cat qui indigenti panem non miniſtrat, ita qui petenti negat, cum facile poſſit porrigere, vel per ſe, vel per alium ne grex clamet, paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

Vnde egregiè Pater Vaſquez *vbi ſupra, num.* 3. dicit † quod Parrochus tenetur ad 14
audiendas confeſſiones ſubditorum, quoties ipſi velint confiteri extra tempus neceſſitatis, & aperte conſtat, quia † officium Par- 15
rochi eſt attendere profectui ſpirituali ſubditorũ, qui non mediocris eſt ex frequentia confeſſionum, tenetur ergo non ſolum ex charitate, & miſericordia ſpirituali iuuare ſubditum, ſed ratione officij; eum ad hoc ei officium datum ſit, vt bono ſpirituali ſubditorum proſpiciat, ſi frequentiam confeſſionum expedire iudicauerit, vel ſi ſint alij confeſſores eligibiles iure à pœnitente.

Quare † mihi non omnino probatur ſen- 16
tentia Sylueſtri, *verb. Confeſſor* 1.*nu.*13.*q.*18. ex ſententia Richardi *in* 4.*diſt.*18. *art.*2.*q.*3. aſſerentis, quod ſi ſubditus ſi de neceſſitate tenetur confiteri, tenetur Parrochus ipſum audire, & abſoluere ſi fuerit capax, ſi vero non tenetur de præcepto confiteri, nec Sacerdos obligatur audire, niſi de conſilio. Stant enim contra hanc opinionem Auctores citati, & plures quos congeſſit Ioannes Sanchez *ſelect.*47. *num.*6. quibus addo Cardinalem de Lugo *de pœnit. diſp.*22.*ſect.*1. qui *num.*6. *&* 7. addit † ad diſcernendam hanc 17
Parrochi obligationem attendendum fore multitudinem ouium volentium frequenter confiteri, nam ſi magna eſt, imponitur onus intolerabile Parrocho: ſimiliter attendi debet, an fructus beneficij pingues ſint vel

vel tenues, nam si pingues tenetur ex vi offi-
cij plures audire fidelium sibi subditorum
confessiones, si verò tenues sint & plures in
oppido qui frequenter confiteantur onus
esset nimis graue, & non tolerandum ex
iustitia ex vi officij: sicut medicus corporalis
18 stipendiatus à communitate, vt infirmos
curet si stipendium est tenue & infirmi
multi, non tenetur adhibere exquisitam di-
ligentiam frequentius inuisendo, & assisten-
do, quia tenuitas stipendij ex vi suæ tenui-
tatis supponit medium alia via posse sibi
necessaria quærere, & eodem modo est
philosophandum de medio spirituali Par-
rocho, sequuntur Coninch. *disp.* 8. *de pænit.*
dubit. 17. *n.* 129. *&* 130. Bonaci. *disp.* 5. *quæst.* 7.
punct. 4. §. 2. *n.* 23. Azorius, *p.* 1. *lib.* 2. *c.* 17. *q.*
10. Molfesius, *tom.* 1 *tract.* 7. *c.* 22. *n.* 36. Bal-
seus, *verbo Parrochus, n.* 2. Nauarrus, *in c. pla-*
cuit, de pænit. dist. 6. *num.* 169. *&* 170. vbi id
probat satis efficaciter.

19 Fateor quidem † hanc esse communem
Neotericorum sententiam, & in fauorem
Parrochianorum introductam pie, & san-
ctè, ne desint illis omnia media, quæ ad ani-
marum profectum, & salutis augmentum
conducere, queunt. Cæterum imponere
Parrochis obligationem ex iustitia & ex vi
officij sui vt extra casum necessitatis tenea-
tur per se pœnitentem toties, quoties vel
20 aliquoties mihi durissimum est, quare † non
teneri ex vi officij & sub mortali, sed solum
ex charitate, & libero consilio valde proba-
bile est, non solum speculatiue, sed etiam
practice, & præter Syluestrum & Richardũ
tenent. Armilla, *verbo Absolutio, n.* 18. Regi-
naldus, *in praxi lib.* 1. *c.* 8. *n.* 81. vbi sic fatur.
Nec ratione Pastoralis officij mortaliter peccare
21 *contra iustitiam probatur, quia † officio suo sa-*
tisfacit si onera sibi à iure vel à superiore impo-
sita compleat, sed neque ius, neque superior im-
ponit curato Sacramentum Pænitentiæ subditis,
nisi cum necessarium est hos illud recipere. Vnde
quamuis curato commissa sit cura subditorum
tanquam Patri filiorum spiritualium, tamen si-
cut Pater carnalis satisfacit officio suo dando
filio suo necessaria aliis abundantioribus dene-
gatis, ita etiam Curatus suo satisfacere iudi-
candus est Sacramenta necessaria tunc mini-
strando subdito, cum eorum suscipiendorum ne-
22 *cessitas vrget, dixerat autem prius, † curatum*
ad hoc non teneri, sub mortali extra casum in
quo confiteri illi adstringuatur vel iure huma-
no, vt semel in anno, vel iure diuino, vt in vero
simili mortis periculo, vel quoties tale reme-
dium eis necessarium esse videtur ad ali-
quod mortale peccatum vitandum, alias
23 † nec lege charitatis fraternæ tenetur, quæ
omnes æqualiter respicit iuxta illud, *Eccles.*
17. *n.* 12. *mandauit illis vnicuique de proximo*
suo, vnde cum alius Sacerdos non peccet
mortaliter contra legem fraternæ charitatis
nolendo audire alicuius confessionem, nec
peccabit Curatus, addit verò, *nu.* 82. *negan-*
dum tamen non est quin officium Pastoris, si non
de necessitate saltem de congruitate exigat à
Curato vt suis opem præstet iuxta priorem sen-
tentiam, ita vt † eam denegans vituperatione 24
dignus sit & venialiter peccet idque non va-
quam grauiter, vt eum lucrandum esset Iubi-
leum aut subditus ostenderet, se pati aliquam
indigentiam spiritualem opportunoque tempore
peteret, nec rationabilis negandi causa adesset.
Non peccaret tamen mortaliter contra debitum
iustitiæ, quia † licèt subditus aliquod ius ha- 25
beat petendi Sacramentum à suo Curato non
habet tamen coactiuum quo posset contra eun-
dem agere, & extra casum necessitatis compel-
lere ad Sacramentum ipsum ministrandum,
sicut nec filius potest compellere patrem ad ali-
qua necessaria, licèt commoda sibi largienda,
hactenus ibi.

Quæ fere desumpsit ex Doctissimo Ioan-
ne Medina Doctore Complut. *C. de confessione*
q. 37. vbi id satis neruosè comprobat, soluit-
que ea quæ in contrarium adduci possunt
† aliud enim est congruitas, & decentia, & 26
superabundantia charitatis, & iustitiæ ex vi
officij hoc vltimum extra casum necessita-
tis mihi manifestum est non interuenire,
sed solum prius, cuius contrarium magis
indecens est in curato, quam in alio confes-
sore non habente animarum curam, quia
optimè Reginaldus Parrochiani habent ali-
quale ius petendi à patre suo spirituali non
solum alimenta necessaria, sed etiam vtilia
ad maiorem profectum spirituale, sicut fi-
lius legitimus habet ius simile vt pater ali-
menta vtilia ad sustentationem, & ornatum
conuenientem suæ personæ, sed non ius iu-
stitiæ, declaratur; pauper qui ostiatim elee- 27
mosynam petit habet ius congruitatis illam
à transeuntibus petendi, non tamen ius
iustitiæ, & tamen si diues valde non porri-
gat, nec peccabit contra præceptum chari-
tatis aut misericordiæ, nisi vrgens sit ne-
cessitas, magis tamen indecens in hoc diui-
te obulum non porrigere quam in alio non
ita diuite.

Vrgetur quia munia debita ex vi offi- 28
cij, aut sunt imposita à superiore, aut à iure
ex nullo ex his capitibus constat, curatum
teneri administrare Sacramenta extra ca-
sum quo fideles tenentur, aut iure humano,
aut naturali, aut diuino confiteri, aut osten-
dant contrarij ex quo fonte oriatur huius-
modi obligatio in Parrocho, nisi quia solum
est ex congruitate & decentia conueniens
Pastori & Patri spirituali animarum, quam-
uis enim valdè sit vtile & ingens incremen-
tum gratiæ, adferat, quotidiana communio,
& confessio de venialibus nullus cordatus
dicet

29 dicer teneri † Parrochum ex præcepto charitatis aut ex vi officij sui, id quotidie præstare ouibus suis: ergo quamuis confessio sit de mortalibus, si ex denegatione absolutionis nullum sequatur proximum periculum labendi in alia mortalia, non tenetur Parrochus confessiones voluntarias audire.

Tandem confirmatur contra Eminentissimum Cardinalem de Lugo qui, *loco citato*
30 *n.8.* dicit, *quod si † ingressus Beneficy Parrochialis sunt pingues, tenetur Parrochus plurium personarum & frequentius audire confessiones voluntarias, quam si ingressus tenues sint.* Etenim distinctio ista fructuum quantum ad obligationem iustitiæ ortam ex vi officij nulla prorsus est ad rem præsentem, quia si auditio confessionum voluntariarum, quia vtiles sit ad animarum profectum, habetur ex vi officij Curati, eo ipso quod curatus sciens quantitatem fructuum, & si non magna officium admittit tenetur ea omnia præstare quæ præstat alius curatus ex vi officij cuius
31 sunt pingues fructus, neque enim † obligatio ista iustitiæ dimanat à fructibus, sed ab officio Patris spiritualis, ex vi cuius Paternitatis tenetur sub mortali ea omnia præstare quæ per se conducunt, ad filiorum spirituale incrementum; vt dicit Cardinalis, quare magnitudo fructuum non inducit obligationem iustitiæ, sed solum maiorem indecentiam, & ingratitudinem, quæ non obligat ad mortale. Neque exemplum quod
32 adducit, conducit, quia medicus, etsi stipendiatus magno stipendio non tenetur ad magis ex iustitia, quam stipendiatus paruo stipendio, vterque enim tenetur solum ex iustitia ad curandum infirmos, ita vt nullus ex sua negligentia moriatur, aut deficiant ea quæ sunt necessaria ad salutem corporis, facere plures accessus ad infirmum, quam alij faciunt non tenetur ex iustitia sed ex congruentia.

Quare optimè Ioannes vbi supra conclusit quæstionem dicens *stat sententia supra*
33 *probata quod † curatus non teneatur audire confessiones subditorum, quoties illi volunt confiteri, sed quoties indigent, & illis necessarium est confiteri; est autem eis necessarium confiteri non solum tempore quo infirmi sunt in quadragesima, sed in multis alijs vt supra quæst.14. vbi de tempore quo necessarium est confiteri.* in qua ponit quinque casus. Primò, quando peccator est in probabili periculo mortis, siue ratione infirmitatis in qua homines solent mori, siue ratione belli quod homines breui suscipere parati, & determinati sunt, siue
34 ratione tempestatis in mari subortæ, siue si quis sumere medicinam compellitur vnde verisimiliter timet, quod in perpetuam incidat amentiam, & similia: iure enim diuino tenentur peccatores confiteri, si volunt remissionem consequi peccatorum: vnde qui in periculo mortis habens confessoris copiam, confiteri nequit, dignus est qui in peccato sine remissione decedat, & ad istum casum cæteri alij reduci queunt, & sit ista generalis regula † tunc tenebitur cura- 35
tus audire confessionem subditorum, quoties sibi innotuerit subditos obligari aut præcepto diuino aut Ecclesiastico ad confessionem peccatorum & ad summum ter in anno tenebuntur, sicut olim tenebantur communicare fideles. *cap. & si non frequentius de consecratione distinctio.2.* sicut hodie tenentur semel in anno *ex cap. omnis ætatis.* in quo non relaxatur obligatio Parrochorum sed solum fidelium subditorum vt optimè Nauarrus *vbi supra n.157.*

Quod si inquiras si Curatus nolit audire subditorum confessiones concedit illis facultatem alteri confitendi † negant Vasquez, 36
& Lugo eo moti fundamento desumpto ex Medina. *C. de confessione tract.2.quæst.3.* quia licet hæc sit negatio actus debiti, non est concessio iurisdictionis ex iure enim. *in cap. placuit. de pœnitentia distinctio.6.* Solum datur iurisdictio, vt quis possit confiteri alieno Sacerdoti, quando proprius est ignarus omnibus aliis causis exclusis; quare *in capite omnis. de pœnitentia, & remissione,* dicitur *quod si quis rationabiliter velit alieno confiteri, à proprio Parrocho licentiam petat & obtineat.* Vnde textus videtur apertè loqui de confessionibus voluntariis intra annum faciendis.

Sed mihi contrarium magis arridet quod † sequuntur Syluester *vbi supra* sic loquens. 37
Si autem volentem pluries confiteri audire noluerit, libere potest alteri confiteri & ille poterit absoluere, nisi Sacerdos proprius eum ad determinatum Sacerdotem miserit, quia si nec audire nec alium determinatum assignare vult, videtur ei tacite dare licentiam, vt pro illa vice illi cõfiteatur cum voluerit. Richard. *in 4. dist.17. art. 3. quæst.7.* Henriquez *de pœnitentia l.3. cap.13. num.4. in comm. littera E.* quando consensus Parrochi aut Episcopi si non est habitus certe est debitus ex quadam iustitia præsumi- 38
tur ratihabitio Papæ de præsenti, vt tenent Henriquez de Gandauo. *quodlib.9. qua 24.* Adrianus. *de confess. quæst.5. dub.3.* & multi alij quos ibi adducit & in textu optimè probat secutus Medinam. *quæst. 33. de confess. §. sed quoniam.* & hos omnes Amicus. *de pœnitentia disp.15.n.60.*

Et † ratio est quia augmentum maioris 39
perfectionis nequit superior immediatus impedire denegando licentiam ad illud consequendum & si deneget, altior superior tacitè concedit, argumento manifesto *ex c. licet. de Regul.* vbi petita & non obtenta licentia transeundi ad perfectiorem Religionem, Pontifex tacito consensu dat licen- 40
tiam

tiam vt qui petit, & non obtinuit se transferat & alteri superiori se subiiciat illique obediat, & sua peccata confiteatur, ergo pari modo si Parrochus non vult audire subditurum voluntarias confessiones, eo ipso superior censetur implicitè licentiam concedere, & alteri ex approbatis confiteatur, ne animæ suæ profectus impediatur, quod maximè verum tenet, quando non est facilis reuersus ad Episcopum quod maximè vrgetur ex doctrina Sancti Thomæ,
41 *in 4. dist. 2. quæst. 3. art. 3. quæreta 3. ad 6.* † iste enim Parrochus sine rationabili causa nolens subditum audire, abutitur iurisdictione sibi data, non in sui profectum, sed subditorum, quare iure optimo, censetur in foro animæ superior licentiam pro hac vice subdito concedere, si superior immediatus recusat audire.

42 Caput autem *omnis, de pœnitentiis, & remissione*, melius intelligitur à Medina, *q. 32. §. alia potest*, quam *in qu. 30.* de illo qui cum possit & velit audire confessionem subditi, iste tamen vult tempore debito, & statuto à iure, alteri confiteri à quo sperat magis promoueri ad bonum, tunc enim subditus, & debet petere & obtinere licentiam à proprio Curato, vt possit alteri confiteri; non tamen loquitur decretalis quando Parrochus non vult audire subditum.

43 Ex dictis colligitur primùm † Parrochum nolentem audire crebras confessiones subditorum nec peccare contra iustitiam nec
37 contra Religionem, & minus contra illam virtutem contra quam operatur subditus, si eum à confessionibus præfatis non audierit Parrochus, qui minus peccat contra virtutem pœnitentiæ, cuius actus non exercetur, quia non vult subditi confessionem excipere, non peccare contra iustitiam constat ex dictis, quia non tenetur ex officio, vt vidimus quare peccata quæ ex negatione auditionis peccatorum subdito occasionantur nullatenus refunduntur in Parrochum,
38 vt male Ioannes Sanchez, *num. 9.* & si consequenter ad suum principium, quod ex hoc ipso deprehenditur falsum.

44 Colligitur secundò † Parrochum suo muneri satisfacere, si confessarios idoneus exponat vt suarum ouium confessiones excipiant id enim praxis ferè omnium confirmat, sicut sermonem ad populum per alios habet & muneri prædicandi satisfacit, etiam
39 si ex officio habeat nisi in casu, in quo subditus velit cum Parrocho & non cum alio confiteri, ob speciale motiuum, quod ipse habeat ad animæ suæ salutem, & profectum spiritualem; contrarium tenet Ioannes Sanchez, *num. 12.* sine vrgenti ratione, aut fun-
40 damento, operarius enim conductus ad vineæ cultum satisfacit conductori, si alium sibi æqualem substituat in laborando nisi expressè contrarium paciscatur non autem expressè pactum est quod curatus per seipsum confessiones subditorum excipiat si alium substituat.

RESOLVTIO V.

Adducuntur verba Concilij Tridentini, ad tempus absentiæ Pastorum à suo grege.

SVMMARIVM.

1. *An sint aliquæ generales exceptiones de non residendo, si non ad semper & pro semper, saltem pro aliquo temporis spatio.*
2. *Quibus temporibus non abesse debent Parrochi.*
3. *Quid Concilium Tridentinum decreuerit.*

PLVRIMAE sunt graues quæstiones circa hanc residentiam quam ius diuinum Pastoribus animarum iniunxit in vniuersum † an scilicèt sint aliquæ etiam 1
generales exceptiones si non ad semper & pro semper, saltem pro aliquo temporis spatio, & quidem Concilium Tridentinum, *sessio 23. c. 1.* loquens de Episcopis sic dicit, *Quoniam autem qui aliquantisper tantum absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt; Sacrosancta Synodus vult illud absentiæ spatium singulis annis, siue continuum, siue interruptum extra prædictas causas nullo pacto debere duos aut ad summum duos menses excedere & haberi rationem, vt id æqua ex causa fiat, & absque vllo gregis detrimento, quod an ita sit absecedentium conscientiæ relinquit, quam sperat Religiosam & timoratam fore, cum Deo corda pateant, cuius opus non fraudulenter agere suo periculo tenentur eosdem interim admonet & in Domino hortatur † vt per illius temporis spa-* 2
tium Dominici aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes, item & Corporis Christi diebus quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoru præsentia oues debeant ipsi à sua Ecclesia Cathedrali vllo pacto absint nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi eos aliò vocent.

Et infrà loquens de Parrochis. † *Eadem* 3
omnino etiam quoad culpam omissionem fructum & pœnas de Curatis inferioribus & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum obtinent Sacrosancta Synodus declarat & decernit, ita tamen vt quandocumque eos causa prius per Episcopum cognita

cognita & approbata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cũ debita mercedis assignatione relinquant, discedendi autem licentiam in scriptis gratis, quam concedendam vltra bimestre tempus nisi ex graui causa non obtineant, &c.

RESOLVTIO VI.

Vtrum hoc decretum Tridentinum vires exerat, vbi morum reformatio, à Sacro Concilio determinata, non est recepta?

SVMMARIVM.

1. *Circa residentiam tam Episcoporum quam Curatorum dubia veniunt discutienda.*
2. *Quid modicum tempus in Episcopis intelligatur.*
3. *An nullus excusetur à residentia.*
4. *An iure naturali & diuino sit residendum.*
5. *Modici temporis interpretatio.*
6. *An obligetur vbi Tridentinum Concilium non est receptum.*

1 CIRCA quod decretum † tam de Episcopis quam de Curatis (est enim de vtrisque paucis exceptis quantũ ad residẽdum fere eadem omnino ratio) plura sunt dubia grauissima discutienda. Primum sit vtrum hoc decretum vires habeat in locis illis, & Regnis vbi tridentina morum reformatio, non est recepta, nec admissæ sanctiones circa Ecclesiasticum regimen? & quidem decretum hoc tria continet, quæ necessario distinguenda sunt. Primum est dogmaticum scilicet iure diuino obligari animarum rectores ad personalem residen-
2 tiam. Secundum † quod per modicum tempus in Episcopis intelligatur duorum aut ad summum trium mensium spatium. Tertium pœnæ impositæ non residentibus vltra spatium præfatum; de primo dubium non est quod vbique obligat, ita Nauarrus *de constitution consil.* 10. *n.* 43. ibi. *Concilium Tridentinum videtur declarasse Beneficiarium curam animarum habentem iure diuino residere*
3 *debere in illo, cui consequens est † nullum excusari à residentia, nisi iusta causa, & eodem modo quo dicitur ibidem. Secundum quod hoc non est inuentum Concil. Trid. idem enim iuris fuisse ante illud communis sententia habet: vnde Felinus. in cap. cum omnes de Constit. n. 33. post alios dixit non posse induci consuetudine vt quis non resideat in beneficio curato, quod nulla alia*
4 *ratione defendi potest, quam, quia † iure naturali vel diuino in illo residendum est, Tertio quod est huic consequens seruandum esse hoc etiam in terris in quibus concilium Tridentinum non seruatur, nec debet seruari.* Hactenus Alpizqueta & ex ipso Cardinalis Bellarminus. *in additione ad c.* 1. *sess.* 23. *num.* 1. Lelius Zechius *de casibus Episcopo reseruatis casu* 3. *folio* 552. & 555. & sic Papa non dispensat, nisi interpretando iuxta ea quæ diximus supra.

Secundum † de interpretatione, modici 5
temporis, & si sit Iuridica interpretatio & necessario sequenda, vbi Concilium est receptum non tamen videtur necessario amplectenda in terris vbi non fuit receptum, nam declaratio illa modici temporis pendet ex iuris dispositione quæ potest derogari consuetudine contraria in maius vel minus spatium, iuxta prudentum virorum dictamen, vnde in iure varie interpretatur modicum tempus, vt videre est in Iacobo de Graffis *de arbitrariis confessariorum lib.* 2. *c.* 41. *n.* 11. Menochio. *de arbitr. casu* 57. *n.* 30. Cardinalis Tuscus *to.* 2. *littera D. concl.* 249. & *l.* 2. *C. de Episcopis.* tempus modicum ad non residendum vnius anni spatium assignatur ab Imperatoribus.

Tertium omnino certum † non obligari 6
vbi Tridentinum non est receptum, quia harum pœnarum impositio facta est per legem à Tridentino factam de nouo, quare vbi lex non est recepta nec pœna legis incurritur.

RESOLVT. VII.

Vtrum consuetudo poßit interpretari ius diuinum de residentia personali.

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudo introducere quod Pastores animarum personaliter non resideant.*
2. *Auctoris sententia.*
3. *An dum Pontifex dispensat in residentia, non procedat disponendo vt superior, sed interpretando ius diuinum per potestatem sibi à Christo datam.*
4. *An imperium diuinum possit mutari.*
5. *Iacobi Gretseri sententia.*
6. *Necnon Auctoris opinio.*
7. *Si maneat obligatio, an pœna imposita à lege contraria dissuetudine euanescant.*
8. *An contra ius diuinum non possit, vllo tempore praualere consuetudo.*
9. *An Consuetudo possit interpretari legem diuinam & n.* 10.

11. *Petri*

1 SECVNDVM dubium est, † an possit
consuetudo introducere, quod Pa-
stores animarum personaliter non resi-
deant? Nauarrus, *in manuali. c. 25. num.*
121. *vers. quinta consuetudo* honesta ait iux-
ta Innocentium, *in cap. tua de clerico non re-*
sidente receptus à Panorm. & aliis commu-
niter, quamuis consuetudo absentandi se
sine causa nihil valeat iuxta eundem, &
2 omnes; ego tamen existimo † iuxta tria di-
cta in præcedenti dubio præsens decidere,
si loquamur absolutè de Residentia perso-
nali Pastorum, quod hæc sit de iure diuino
naturali, quod est immutabile, & actus con-
tra ipsum habent malitiam omnino insepa-
rabilem, & ita implicat quod fiant liciti, ne-
dum quod sub obligatione cadant, & de-
rogent naturalem legem, & de iure diuino
Christi Domini, quod etiam non cadit in
humanam dispositionem, contra vtrumque
nulla potest præualere humana cõsuetudo,
3 dum enim † Pontifex dispensat in residen-
tia non procedit disponendo, vt superior,
sed interpretando ius diuinum per potesta-
tem sibi à Christo datam, in iure enim na-
turali, nec Deus ipse propriè dispensat, &
in diuino positiuo solus ipse Deus, quam-
uis enim materia huius diuinæ legis sæpè
non sit intrinsecè mala, tamen cum illius
prohibitio sit diuina non potest humana
4 potestas contra illam præualere, cum † non
possint diuinum imperium mutare, nec
Deus ipse censetur implicitè, & consensu
legali consentire in ipsius mutationem, hoc
enim non constat nobis, neque est princi-
pium, aut fundamentum ad hoc præsumẽ-
dum, nisi interueniat reuelatio diuina, ne-
que enim maximè si loquamur de lege Euã-
gelica id expediens, aut decens est. Vnde
5 egregiè Iacobus Gretserus † *lib. de immu-*
nitate Ecclesiastica, consideratio. 13. vers.
tandem dicit, *ego autem nihil aliud respondeo,*
quam nullam penitus consuetudinem, cuius ori-
go ignoratur contra ius diuinum valere, id
quod sequuntur omnes Theologi, cum D.
Thoma 1.2.*q.*97.*art.*3.& 4 Canonistæ, *ad*
caput vltimum de consuetudine, & *cap. si con-*
*suetudo dist.*8.& sic talis cõsuetudo nullo tẽ-
pore transacto quantũuis longo cõfirmatur.
*Auth. vt nulli Iudicũ liceat. collat.*9.*tit.*9. *c.*1.
Si vero loquamur de secundo, & tertio, 6
existimo quod cum totum illud dependeat
ex interpretatione iuridica, & pœnarum
impositione, quod originatur ex humana
constitutione, contra ipsam posse præualere
consuetudinem subsequentem, quæ vtrum-
que abroget, quamuis enim maneat apud
eum obligatio sub mortali ad residendum,
orta ex præcepto diuino, possunt pœnæ de-
rogari ex consuetudine humana, neque
enim nouum est, quod etiam † si maneat 7
obligatio legis, pœnæ tamen à lege impo-
sitæ contraria dissuetudine euanescant. Sic
enim manente obligatione sub mortali, *ex-*
*trauag.*1. *de simonia* pœna ibi statuta contra
dantes, vel accipientes ob ingressum in mo-
nasterium per consuetudinem est abroga-
ta, idem constat in multis aliis exemplis,
*extrauag.*1. *de rebus Ecclesia non alienandis.*
Clementina *ambitiosa eodem*, & *cap. cum mul-*
*tis, dist.*15. legãtur Nauar. *in sum. c.*27.*n.* 250.
Suarez *lib.*7.*de legibus c.*19.*n.* 3. Syluius 12.
*q.*97.*art.*2.*concl* 6. Palao *tract.*3.*disp.*3.*punct.*
4.§.1.*n.*3. Salas *de leg. disput.*19.*sect.*9.*n.* 75.
Bandel. *disp.*20.*n.*4. & alij communiter.
Sed quamuis † contra ius diuinum non 8
possit, vllo tempore præualere consuetudo,
illud verè limitare, aut coarctare (quidquid
dicant aliqui ex Canonistis sumentes forsan
ius diuinum pro lege Canonica à tempori-
bus Apostolorum originata) vt optimè, &
singulariter Pater Franciscus Suarez, *vbi*
supra cap 4 *num.* 13. *in fine*, † consuetudo 9
potest interpretari legem etiam diuinam,
& quod in tali casu & tali causa interue-
niente non obligat, quia non pro illo casu
posita est, potest etiam consuetudo inter-
pretari legem diuinam, quantum ad quan- 10
titatem obligationis, quod sit sub mortali,
aut veniali & etiam quantum ad tempus
quo obliget. Sic extremæ vnctionis est Dei
mandatum, vt expressit Tridentin. *sess.*14.
*cap.*3.& Concilium Coloniense, *anno* 1536.
*p.*7.*c.* 50. quidquid dicant Syluius, *in addi-*
*tionibus q.*32.*art.*1.*quæst.*1. Palao *tom.* 4. *tra-*
ctatu 26 *punct* 8.*num.*1. contra quos sufficiat
magnus ille † Petrus de Soto è Dominicana 11
familia cuius doctrina, & non alia legitur
in vniuersitate Dilingensi, vbi fuit prima-
rius Moderator, vt fatur Eminentissimus
Cardinalis Otto Episcopus Augustanus *in*
epistola, quæ est in tractatu de institutione Sa-
cerdotum. Hic igitur tantus vir *lectione vlti-*

ma de Sacramento extremæ vnctionis, existi-
mat esse diuinum præceptum de illa sumē-
da, si enim solum per se cadit sub consilio,
quumodo illius omissio est per se veniale
12 peccatum, quod non subsistit, nisi sit lex
contra quam sit, neque consiliorum omis-
sio peccatum aliquod veniale est, quod au-
tem hoc Dei mandatum solum obliget sub
veniali consuetudo fidelium interpretatur,
nisi adsit contemptus, vel sit casus in quo
infirmus conscius mortalis, non possit aliud
Sacramentum suscipere nisi extremam vn-
13 ctionem. Similiter † confirmatio cadit sub
præcepto diuino & mandato Christi, vt cō-
stat ex Melchiade, *in epistola ad Episcopos
Hispaniæ, cap.* 2. vbi dicit, victuris necessa-
ria esse confirmationis auxilia & sequitur,
ibi glossa, Diuus Thomas 3. *p. q.* 62. *art.* 8.
vnde optimè Sotus *in* 4. *dist.* 7. *quæst. vnica
art* 8. §. *sed arguunt*, dixit quod *cap. omnes fi-
deles, de consecratione distinct.* 5. determinat
ius diuinum quod est, vt hoc Sacramentum
non sit simpliciter necessarium, sed vt vti-
14 le, & ad hoc ponderat † verba Canonis, quod
non dicit, *omnes teneantur confirmari*, sed
*omnes debent. Similiter caput omnis vtriusque
sexus de pænitentiis & remissionibus*, deter-
minat, quod præceptum diuinum de con-
fessione, quod antea ex constitutione Ec-
clesiæ *cap. etsi non frequentius, de consecratio-
ne distinct.* 2. obligabat ter in anno, deter-
minat, quod solum obliget semel in anno,
& tandem quamuis D. Thomas 2. 2. *q.* 147.
art. 3 & ibi Caietanus, & Syluius, & cōmu-
15 nis sententia doceat † ieiunium esse de iu-
re naturæ, tamē Ecclesia detractauit ætatē
in qua obligentur fideles ad ieiunandum, &
vt optimè aduertit Pasqualigus, *de ieiunio
decis.* 37. *n.* 6. stantibus ieiuniis institutis ab
Ecclesia, non est putandum, quod præter
ipsa aliquod aliud ieiunium sit necessarium,
quia præsumendum est, quod Ecclesia pro
singulis sufficienter prouiderit, quod au-
tem potest lex humana potest etiam con-
suetudo.

16 Ex quo fit quod etiam † si personalis re-
sidentia sit de iure diuino, potest esse con-
suetudo, ipsum interpretans, quod stante
tali causa, quæ rationabilis videatur vltra
eas, quas Concilium adnumerauit, diuinum
hoc præceptum non obliget, verum est
17 † quod interpretatio iuris diuini ad solum
Pontificem, & Concilium eius authoritate
congregatum pertinet, sicut & condere le-
ges pro tota Ecclesia, sufficit tamen eius cō-
sensus saltem legalis, vt talis consuetudo
iuris diuini interpretatiua vim habeat &
efficaciam.

18 Hinc est quod † tam hodie, quam anti-
quitus fuerunt plures leges Pontificiæ, &
consuetudines in Ecclesia interpretantes
diuinum præceptum de residentia persona-
li Pastorum ex variis causis, quæ tunc tem-
poris iudicabantur sufficientes ad excusan-
dum à residentia personali Pastorum, nam
in extrauaganti, *execrabilis Ioannes XXII. de
prabendis* † expressi excipiuntur Domini 19
Cardinales à residentia personali suorum
Episcopatuum, & Beneficiorum, curam ha-
bentium animarum, quam derogatam esse
per Tridentinum tenet Bellarminus, *vbi
supra* §. *non obstat*, quare vbi Concilium re-
ceptum non est, talis derogatio ex vi illius
non subsistet, sed manet extrauagans exci-
piens Cardinales, & Regum Catholicorum
filios exceptos. Similiter, *cap. cum dilectus
de Clerico non residente* Honorius IV. exci-
pit à residentia eos, qui commorantur in
seruitiu Papæ, quod priuilegium deroga-
tum est in Tridentino *sess.* 24. *de reforma-
tione cap.* 12. deinde † Parrochus Ecclesiæ 20
in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex
institutione Capellaniæ imposita fuit tota
cura animarum, seu vicaria perpetua, non
tenetur in ea residere, ita Bellarminus *in
declarationibus* Barbosa *ibidem de officio Par-
rochi part.* 1. *cap.* 1. *à num.* 56. Garcia, *p.* 3.
de beneficiis cap. 2. *num.* 176. & *numero* 179.
Gonzalez *ad Regulam* 8. *glossa* 6. *num.* 99.

RESOLVTIO VIII.

Vtrum Episcopus possit non residens continuare trimestre vnius anni cum trimestri alterius.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus non residens possit continuare trimestre vnius anni cum anni sequentis trimestri.*
2. *An tempus vnius anni continuetur cum tempore anni sequentis.*
3. *Difficultas enodatur exemplo.*
4. *Doctorum sententia.*
5. *An ratione paruitatis temporis moraliter non dicatur abesse ab ouium regimine Pastor.*
6. *Pastor quod tempus non debeat excedere in absentia?*
7. *Continuatio trium mensium vnius anni cum trimestri alterius an liceat.*
8. *An ratione continuationis crescat quantitas temporis.*
9. *An possit Pastor per quinque menses continuos discedere.*
10. *Quantitas cibi duarum vnciarum in die ieiuny an frangat mortaliter ieiunium, ex Diana & n.* 11.
12. *Qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum*

terum Canonum sententia, non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt, ex Trident.

13. *Absentiæ tempus limitatur ad trimestre vnius anni non continuatum.*

14. *An Episcopus transacto primo trimestri ad diœcesim reuertatur, ibique resideat per aliquot dies, possit iterum absentari per trimestre anni sequentis.*

1 TERTIVM dubium, est † an Episcopus non residens possit continuare trimestre vnius anni, cum trimestre anni sequentis? & idem de Parrocho in suo bimestre affirmat Diana *p.9.tract.6.Resol.22.* secutus Pellizarium *in Manuali tom.1 tract.5. c.8.sect 3. n. 162.* addens id posse facere ad expediendum negotium inchoatum in trimestri vnius anni, & sic continuat cum trimestri anni sequentis, tum quia Concilium dum dat licentiam vt Episcopus per tres menses, & Parrochus per duos non re-
2 sideat non limitat, aut vetat, quod † tempus vnius anni non continuetur cum tempore anni sequẽtis, & lex generaliter & absque restrictione lata, generaliter & in sua latitudine debet intelligi, & vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus. Secundò quia ex communi sententia apud
3 Sanchez *l.8. de matrimonio disp.34.n.36.* † si alicui salubris imponatur pœnitentia siue in breui à sacra Pœnitentiaria, siue à confessore in sacramento pœnitentiæ, vt singulis mensibus confessionem faciat peccatorum, & Eucharistiam excipiat, potest id facere, & satisfaciet si confiteatur die vltima Nouembris, & prima die Decembris vbi continuat confessionem vnius mensis, cum confessione subsequentis, ergo pari modo id licitè præstabunt animarum Pastores in absentia à residentia vtrumque trimestre continuando.

4 Sed † miror hominis doctos in re tam graui nixos tam debilibus fundamentis cum Concilium apertè sit in contrarium, citat Diana pro hac sentẽtia Texadam *in Theologia morali lib.2.tract.2.controu.10.nu.22.* sed ibi nec verbum de hac difficultate sed de alia tractanda *dub.5.* igitur falsam omnino esse Pellizarij sententiam clare constat ex verbis Concilij *sess.23. cap.1.* vbi sacrosancta Synodus postquam declarauit esse de iure diuino personalem Pastorum residentiam, ipsum diuinum ius interpretans, vt
5 † ratione paruitatis temporis moraliter non dicatur abesse ab ouium Regimine Pastor, sic fatur. *Quoniam autem, qui aliquantisper tantum absunt ex veterum canonum sententia, non videntur abesse, qui, statim reuersuri sunt sacrosancta Synodus vult, vt illud absentiæ spatium singulis annis siue continuum, siue interruptum, extra prædictas causas † nullo pacto debere duos vel ad summum* 6 *tres menses excedere, & haberi rationem vt id æqua ex causa fiat, & absque gregu detrimento, quod an ita sit abscedentium conscientia relinquit quam sperat religiosam esse &c.*

Ex quibus manifeste ruit sententia Dianæ, & Pellizarij, quia Concilium ex paruitate temporis (quæ est duorum aut ad summum trium mensium spatium singulis annis) vltra quod iam non est paruitas temporis, ergo † continuatio trium mensium 7
vnius anni cum trimestri alterius nullatenus licet, quia † ratione continuationis cres- 8
cit quantitas temporis, in qua non licet discedere à residentia: vnde idem Concilium ibidem dicit: *alienum esse à mente Pauli III. in Bulla de residentia, quod Pastores, quinque mensibus continuis abesse possint.* Quæ verba absoluta sunt comprehendentia omnes casus, quia quinque menses continui est magna temporis quantitas in præsenti materia, & quidem vel cæcus videt, quod si Patres Concilij, non iudicassent non posse vnum trimestre, cum altero continuare, non dixissent † quod dicere posse per quin- 9
que cõtinuos mẽses discedere, esse sensum alienum à Sanctæ Synodi mente ergo multo magis semestre continuum; quare me iudice nullam probabilitatem practicam habet opinio Pellizarij.

Secundò, quia non semper, quod in diuersis temporibus aliqua materia criam multiplicata in illis est parua potest continuari in vno & eodem tempore, quia iam fit magna: sunt plura exempla † quantitas 10
cibi duarum vnciarum iuxta Dianam in die ieiunij, est parua, & non frangit mortaliter ieiuniũ sicut nec carnis vna vncia & tamen quis dicet, quod si quis in dimidia nocte vnius diei quadragesimæ sumat duas vncias illius diei & duas alterius sequentis, aut duas vncias carnis non frangat ieiuniũ, tam quantum ad præceptum affirmatiuum quam quantum ad negatiuum non comedendi carnes? Ratio cuius est quia licet duæ vnciæ in quolibet die ieiunij sit paruitas ma- 11
teriæ, si tamen continuentur sit materia notabilis, ita licet quolibet anno trimestre sit paruum tempus, tamen hoc si continuetur cum trimestri anni sequentis ratione continuationis fit magnum temporis spatium.

Huius certæ Resolutionis rationem assignauit Tridentinum illis verbis † *qui ali-* 12
quantisper tantum absunt ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt, & ly *aliquantuper* & ly *statim* determinat ad trimestre singulis annis; ergo qui non reuertens ad suum Episcopatum per sex menses continuos,

abest non *aliquantisper* abest, nec *statim* reuertitur, nam addita notabili quantitate ad trimestre, iam nō est tēporis *aliquantisperum*, nec est *statimus* reuersus ad suas oues regendas, *leg. Postliminium §.captiuis, leg. nihil D. de captiuis, & postli. reuer.* quare existimo, quod vltra hebdomadam supra trimestre non potest Pastor abesse iuxta decretum Tridentinum.

Fundamenta opposita futilia sunt ad primum iam constat clarè Concilij mens, &
13 qualiter † limitetur ad trimestre vnius anni non continuatum, quia alias non statim reuerteretur, quod requiritur vt sit paruum tempus, vt ipsum Trident. manifestè distinguit. Ad secundum respondetur, quod ille Pœnitens satisfacit pœnitentiæ impositæ, vt singulis mensibus confiteatur, & continuatio confessionis nōn fuit illi prohibita, sed est prohibita à Trident. absentia sex mensium, & continuatio vnius trimestris cum alio anni sequentis, eo ipso quod quantitas parua est determinata tri-
14 mestris, quare † existimo quod si Episcopus traslacto primo trimestri ad diœcesim reuertatur ibique resideat per aliquot dies potest iterum absentari per trimestre anni sequentis, quod si negotium etiam si sit consanguineorum, aut amicorum graue sit, & ita sit inceptum, vt magnum detrimentum consanguineis & amicis verè sequatur, si relinquatur, vt ait Concilium, vel Summo Pontifici, aut Metropolitano, aut eo absente Suffraganeo antiquiori causas absentiæ referat, vt an sint legitimæ in scriptis probet.

RESOLVTIO IX.

Vtrum Parrochus possit existens in sua Parrochia per duos menses non ministrare Sacramenta?

SVMMARIVM.

1. *An si Parrochus in sua Parrochiali existat possit tuta conscientia per duos menses siue continuos siue discretos, nullius Sacramenti ministrandi muneri incumbere, designando ad huiusmodi munus Vicecuratum idoneum.*
2. *Parrochus à loco beneficij per duos menses potest abesse ex Trid.*
3. *Vnde magna morum corruptela in Ecclesia serpserit.*
4. *An Parrochus possit abesse à sua Ecclesia, siue petita siue non ab Episcopo licentia per duos menses*
5. *An liceat Parrocho tempore ieiunij, quod in suo oppido sub præcepto seruatur, etiam animo non seruandi illud abesse, & ad alium locum vbi non est tale præceptum se conferre.*
6. *An Parrochus animi recreandi causa possit amicos inuisere, vt à labore cesset, & per decem aut duodecim dies ab actuali residentia vacare?*
7. *Qua interpretatio vocetur odiosa?*

QVARTVM dubium est, an si Parrochus in sua Parrochiali existat possit tuta conscientia per duos menses siue continuos, siue discretos nullius Sacramenti ministrandi muneri incumbere, dum tamen Vice-curatum idoneum ad huiusmodi munus designet? Ioannes Sanchez *selecta 41. num. 5.* adfirmat, *quia* (inquit) *ex Tridentino sess. 23 cap. 1. constat per duos menses abesse potest Parrochus à loco beneficij, igi- 2 tur à fortiori, vel saltem pariter abesse poterit à seruitio isto, licet in loco beneficij maneat causa tamen abesse debebit, vt à ministerio cesset, à labore scilicet vacare, animum recreare, amicos visitare commodius, vires nouas resumere ad deincept laborandum, neque ad vacandum à ministerio per illos duos menses licentia ab Episcopo desideratur.* Hactenus ille, cuius intrepidum in re morali ingenium semper miror, ex hoc enim & similibus † maxima morum corruptela in Eccle- 3 sia Dei serpsit, magno animarum detrimento, & vt se faciant singulares cæteros corrumpunt & *Peliam lauant*, dum promittētes conscientiæ pacem exitium inducunt.

Etenim licet † Parrochus possit abesse à 4 sua Ecclesia siue petita siue non (de quo *dubio sequenti*) ab Episcopo licentia per duos menses, tamen quod existens in illa possit pro libito per eosdem duos menses continuos, nullum præstare seruitium nullamque habere curam suarum ouium, sed illas ipso præsente mercenario committere, nullus est qui ausus sit id affirmare: licitum quidē est mihi tēpore ieiunij, † quod in meo 5 oppido sub præcepto seruatur, etiam animo non seruandi illud abesse, & ad alium locum vbi non est tale præceptū me conferre, ast si permaneo in oppido teneor ieiunare. Ita quamuis Parrochus possit à sua Parrochiali per duos menses continuos abesse, quia hoc illi permittit Concilium, sed si non abest, non video, qua securitate conscientiæ possit se eximere ab obligatione diuini præcepti inuigilandi super gregem suum per duos continuos mēses. Poterit tamen † ani- 6 mi recreādi gratia amicos inuisere & vt à labore cesset, vel vt exercitia spiritualia faciat vt tam anima, quā corpore vegetet, per decē aut duodecim dies ab actuali residētia vacare; quare fundamētum Ioan. Sanchez prorsus

sus euanescit cũ non sit par ratio de Parrocho absente, & de presẽte, & Concil. loquitur de absente, nõ de presẽte, de illo qui interpretatur ius diuinum, quod sit paruum tem-
7 pus duorum mensium spatium, quæ † interpretatio cum sit odiosa ad Parrochum presentem extendi sine duce & sine luce mihi non videtur probabile in praxi, neque vllatenus consulendum puto, imo, ita iudico declarandum à Sacra Congregatione Eminentissimorum Cardinalium interpretum Concilij Tridentini.

RESOLVTIO X.

Vtrum vt Parrochus per duos menses non resideat requiratur Episcopi licentia.

SVMMARIVM.

1. *An vt Parrochus non resideat per duos menses, Episcopi licentia sit necessaria.*
2. *Gregorius Papa ordinat Maximiano Episcopo Syracusano, vt latorem sui decreti restituat in suam Parrochiam à qua absens fuit causa infirmitatis.*
3. *Tempus bimestre pro paruo reputatur à Concilio.*
4. *Quantum ad tempus absentiæ assignatum, eodem modo Concilium remittit Parrochorum conscientiæ, ac remisit timoratæ Episcoporum conscientiæ.*
5. *Parrochi non possunt vltra bimestre abesse, nisi ex causa Episcopo cognita, & approbata.*
6. *Absentia honesta causa non requirit causæ cognitionem, nec Episcopi approbationem.*
7. *An si Parrochus absit per hebdomadam requiratur licentia Episcopi.*
8. *Dum Parrochus abest per bimestre sibi concessum à Concilio, etiam si teneatur relinquere Vicarium pro Sacramentorum administratione, an Vicarius sit approbandus & nominandus ab Episcopo.*
9. *An Episcopus possit siue in Synodo siue extra sancire ne Parrochus vltra hebdomadam aut vltra biduum absit sine eius licentia & approbatione.*
10. *Concilium non potest impedire quin Episcopus possit reseruare cognitionem causarum absentiæ.*
11. *Per quod bimestre non possit abesse Parrochus sine licentia Episcopi.*
12. *In Parrochis post Concil. Tridentin. nec licentia sine causa, nec causa sine licentia excusat à residentia, ex Vasque.*
13. *Discriminis ratio, & n.14.*
15. *Ecclesia præsumit iure optimo Episcopos in sua causa iudices esse integriores, quam Parrochos etiam in propria.*
16. *Plura in iure remittuntur superiorum maiorum conscientiæ, & iudicio etiam in propria causa.*
17. *Concil. Trident. mens.*
18. *An olim potuerint Parrochi abesse per duos menses etiam sine Ordinarij licentia.*
19. *Ludouici de San Ioan sententia.*
20. *An ius Tridentini expressit licentiam fore approbandam ab Ordinario.*
21. *Tempus bimestre pro paruo reputatur à Concilio.*
22. *Quid particula* etiam *denotet.*
23. *Quæ causæ examinanda.*
24. *Tempore quadragesima cum Parrochus non residet multa possunt euenire circumstantia.*
25. *Multorum sententia.*
26. *Absentia vnius hebdomadæ si non adsint infirmi, &c. parua est materia temporis.*
27. *Abesse tota die quando nullus infirmatur, nec laudat, nec vituperat Barbosa, & num. 28.*

Qvintvm dubium est, † an vt Parrochus per duos menses non resideat sit necessaria Episcopi licentia? negant Sanchez, *lib.3. de matrim. disp.3. n.11.* Valerus, *verbo Parrochus differentia 5. n. 1.* Bonacina, *variorum tract. disp.5. punct.5. num.9.* Ioannes Sanchez, *in selectis disput.47. nu.5.* Ceballus, *q.583. num.6.* etsi etiam fateatur contrarium in praxi seruari Lopez, *tom.1. instructo. c.148.* Azor, *p.2. lib.7. c.4. q.10.* Sà emendatus, *verbo residentia, n.7.* Rodriguez, *in summa tomo 2. c.36. in fine*, & *in expositio. Bulla compositionis, n.18.* Palao, *tomo 1. tract.13. disput.5. puncto 5. n. 3.* & olim docuit Doctissimus Nauarrus, *in manuali, c.25. num.121.* primò quia iure decreti, *cap. præsentium 7. q. 1.* † Gregorius Papa ordinat Maximiano Episcopo Syracusano, vt latorem sui decreti restituat in suam Parrochiam, à qua absens fuit causa infirmitatis, & tenet ibi glossa, *verbo per duorum*, dicens, *quod absens ex iusta causa non debet puniri*, quia potest habere iustam excusationem, *cap. frequenter*, extra *vt lite non contestata*, quando autem in capite si quis in Clero ibidem punitur Presbyter, qui per tres hebdomadas abest ab sua Ecclesia per triennium à communione suspendatur, intelligitur quando absque iusta causa abest. 1 2

Secundò, quia † tempus bimestre pro paruo reputatur à Concilio, & qui illo tantum abest, statim reuersus abesse non videtur, *leg. postliminium, §. captiuis, D. de postlim. reuers.* 3

Tertiò, quia † Concilium quantum ad
4 tempus absentiæ assignatum eodem modo remittit conscientiæ Parrochorum, ac remisit conscientiæ timoratæ Episcoporum, quod denotant illa verba, *eadem omnino etiam, quoad culpam*; illa enim particula, *etiam*, denotat quod eadem sit in vtrisque ratio absentandi, quare si in Episcopis nulla est culpa per trimestre cum causa abesse, ita nec in Parrochis per bimestre etiam non petita licentia.

Quartò, quia † licèt Concilium dicat Par-
5 rochos non posse vltra bimestre, nisi ex causa Episcopo cognita & approbata, non licèt ex hoc inferre quod per bimestre non possit abesse cum causa, sine licentia Episcopi.

Quintò, quia qnælibet honesta causa vt recreandi animi ergo, amicos inuisendi, vt ait Garcia infra citandus est sufficiens ad se
6 absentandum per bimestre, ergo † pro hac absentia requiri non potest causæ cognitio, & Episcopi approbatio, quæ exigitur propter dubium, quod esse potest in causæ approbatione: non potest autem esse dubium in causa, per bimestre absentia approbanda.

7 Sextò, quia alias † si Parrochus per hebdomadam absit requiritur licentia Episcopi, quod est contra praxim receptam, vt ait Barbosa, *de potestate Episcopi allegatio*. 53. *num*. 106.

Ex quo colligunt huius sententiæ defen-
8 sores quod † dum Parrochus abest per bimestre à Concilio sibi concessum, etiamsi teneatur relinquere Vicarium pro Sacramentorum administratione, & cæteris necessariis muneribus obeundis, tamen Vicarius iste non est approbandus & nominandus ab Episcopo, sed id potest facere Parrochus ipse, quia Concilium quando disponit contrarium, intelligitur quando causa cognita recessurus est Parrochus vltra bimestre.

Colligit secundò. Palaò, *num*. 4. hoc non
9 obstante † posse Episcopum siue in Synodo siue extra Synodum sancire, ne Parrochus vltra hebdomadam aut vltra biduum absit sine eius licentia, & approbatione, tum quia ita declarauit Congregatio teste Garzia, *infrà n*. 23. & extat declaratio apud Barbosam, Bellarminum & Farinacium, *sessione* 23. *cap*. 1. tum quia licèt Concilium cognitionem de sufficientia causæ absentiæ remittat conscientiæ Parrochorum, non ta-
10 men impedit quin † Episcopus possit, sibi reseruare huius absentiæ causarum cognitionem vt tanquam generalis Pastor videat, an ex illa sequatur aliquod gregi sibi commisso detrimentum, sic enim declarauit Sacra Congregatio Concilij, *in vna Tarraconensi II. February* 1628. & in Metropolitana, *die* 16. *Dec. anno eodem*, & antiquitus idem declarauit apud Garziam, *infrà*.

Secunda sententia est ex diametro opposita asserentium † Parrochum non posse ab- 11
esse per hoc bimestre sine licentia Episcopi quam licentiam Castro Palao, *vbi suprà*, dicit omnino securam, & tenendam, quam tenent. Barbosa, *de potestate Episcopi allegat*. 53. *n*. 96. *& de potestate Parrochi, p*. 1. *c*. 8. *n*. 55. *& in decisionibus Apostolicis, collectanea* 559. *num*. 6. & est communis, quam sequuntur Vasquez, *opusculo de beneficiis c*. 4. §. 1. *artic*. 1. *dubit*. 3. *n*. 149. *& art*. 2. *dubit*. 3. *n*. 189. dicens & optimè quod † in Parrochis post Conci- 12
lium Trident. nec licentia sine causa, nec causa sine licentia excusat à residentia, quod secus est in Episcopis, vbi causa sine licentia sufficit, vt absit per trimestre, Concilium enim conscientiæ Episcoporum examinationem causæ reliquit, non tamen conscientiæ Parrochorum, † ratio discriminis 13
est quia quando Concilium legem hanc vniuersalem tulit, erat valde magnus Parrochorum abusus nimium sibi indulgentes, iudicantes sufficientes quaslibet causas ad non residendum, quare Patres Concilij radices huius abusus abscindentes, fundati in præsumptione iuris, & de iure decretum ediderunt, causas absentiæ Parrochorum Episcopus examinaret & approbaret, nisi in casu in quo virtus epicheia dictaret, non esse expectandam licentiam, cum ex obser- 14
uatione talis decreti in talibus circumstantiis aliquod maximum sequeretur inconueniens, hæc autem præsumptio iuris & de iure non est ita manifesta in Episcopis, qui cum sint in statu perfecto eorum conscientia dictabit, quando causa est æqua ad non residendum per bimestre, quare † Ec- 15
clesia præsumit iure optimo Episcopos in sua causa iudices esse integriores, quam Parrochos etiam in propria, etenim magis est consentaneum rationi, & æquitati quod auctoritati Episcopi vel quasi auctoritatem, Episcopalem auctoritatem habentis, qui causas omnes etiam Parrochorum iudicat, & examinat iudicium in propria causa ad absentiā trimestrem committeretur, quam Parrocho bimestrem, & quidem certissimum est † plura in iure remitti superio- 16
rum maiorum conscientiæ, & iudicio, etiam in propria causa, quæ par non est quod remittantur superiori inferiori.

Et hæc fuit manifesta Concilij mens constans ex litterali & sincera illius lectione. Postquam enim dixit, † *eadem omnino etiam* 17
quoad culpam amissionem fructuum & pœnas de curatis inferioribus Sacrosancta Synodus declarat & decernit. & ponens discrimen inter Episcopos & Parrochos subdit, *ita tamen vt*

quan

quandocumque eos abesse contigerit causa prius per Episcopum cognita & approbata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant. quæ verba si sincere meditentur manifestè concludunt sententiam nostram quamuis enim vt ait Selua, *de Benef. 4. p. c. 16.*
18 & secutus est Ceuallos, *qu. 585. n. 13.* † olim potuissent Parrochi abesse per duos menses, etiam sine Ordinarij licentia. Hodie tamen ex Congregationis sententia non licet, quam declarationem adducunt Bellarminus, Barbosa, & Farinacius, melius Cardinales Sacri Concilij interpretes eius sinceram mentem sunt asseeuti, & illis magis standum, quam subtili verborum constructione & ipsorum voluntaria intelligentia quæ in re morali parui pendenda est, quare præter citatos idem defendunt Garçia. *de Benefic. p. 3. n. 2. c. 23.* vbi adducit declarationem, *& p. 9. c. 2. n. 295. dub. 2.* Sanctarellus *variarum Resolut. qu. 4. n. 12.* Possœuinus, *de offic. curati lib. 2. c. 1. n. 11.* Antonius Gomez, *in explicatione Bullæ composit. c. 7. clausul. 4. n. 22.* Fillu. *t. 3. de Beneficiu, c. 4. n. 149.* vbi plures congerit cum Barbosa. *in collectan. ad Concil. sess. 23. c. 1. n. 69.* Armendariz, *in additione legum Nauarræ, l. 2. tit. 23. leg. 2. §. 2. sub titulo de Episcoporum*
19 *& Parrochorum residentia, n. 157.* quare minus bene Ludouicus de San Ioan. *in Summ. tit. de administr. Sacrament. tractat. de residentia, n. 17.* dixit contrarium esse securum cum potius vt ait Ceuallos. *vbi supra, n. 6.* contrarium obseruetur in praxi, & sic malè Lessius, *l. 2. de Iustitia & iure, cap. 34. dub. 29. n. 159.* dixit se credere hoc non esse in vsu, & quidem in abusu, qui omnino extirpandus cum tuta conscientia nun fiat.

Ex quibus fundamina opposita ruunt ad primum respondetur cum Bellarmino, &
20 Ceuallos † ius Tridentini expressisse licentiã fore approbandam ab Ordinario. Respondetur secundò, infirmitatem habuisse Presbyterum illum, postquam discessit ex qua factus est impussibilis redditus ad suam Ecclesiam, legatur Glossa *ibi & in cap. si quis in Clero.*

21 Ad secundum Respondetur, quod † tempus bimestre vtique pro paruo reputatur à Concilio in hac materia, sed ad hoc requiritur iusta causa absentiæ, per illud spatium & ne sequatur detrimentum ouibus quod examinaretur, Trident. remittit Episcopo.

Ad tertium Respondetur negando, quod
22 † particula, *etiam* denotet, quod sicut in Episcopo non requiritur licentia ad absentiam trimestrem, ita neque in Parrocho & si enim in vtroque requiratur par ratio absentiæ, sed in Parrocho requiritur causæ examinatio, & approbatio facienda ab Episcopo, quæ non requiritur in Episcopo, sic disponente Tridentino, ex motiuis supra adductis. Vnde patet solutio ad 4.

Ad quintum Respondetur, quod † adhuc 23
illæ causæ examinandæ sunt, non propter ipsas, sed an videat Episcupus, an ex absentia propter illas causas possit detrimentum ouibus oriri, & an de facto sit necessaria Parrochi præsentia, & an sit tempus opportunum regimini ouium, non enim æquum est, quod † tempore quadragesimæ Parro- 24
chus non resideat, possunt enim plurimæ interuenire circumstantiæ propter quas, non expediat absentia Parrochi, & non sufficiat honestas causæ, quæ in aliud tempus deferre possit, & sic sanctissimè statutum est quod remittatur causa absentiæ Parrochorum iudicio & prudentiæ Episcoporum.

Ad sextum Respondetur primò, quod vt 25
notant Garzia, *vbi supra n. 23. in tertia declaratione.* Armendaris *n. 157.* Barbosa *de officio curati p. 1. cap. 8. n. 56.* Sacra Congregatio declarauit hoc non licere sine Episcopi licentia obtenta, etiam relicto Vicario ab Episcopo approbato. Respondetur secundò, quod † absentia vnius hebdomadæ, si non adsint 26
infirmi in Parrochia aut mortis periculo proximi, parua materia temporis est, de qua loquitur Concilium. Cæterum aduertenda valde sunt, ea quæ ex Posseuino adnotat Barbosa. *in Collect. ad caput. 1. sess. 23. si Parrochus* (ait *n. 51.*) *rationabiliter iudicauerit, quia nullus infirmatur potest abesse per aliquas horas etiamsi nullum substituat † abesse vero tota* 27
die quando nullus infirmatur nec laudo nec vitupero, abesse autem per duos aut tres dies nullo infirmante & nulla alia causa iustificante, habet valde de rationabili esse mortale, propter multa quæ possunt eo tempore euenire, maximè in illis villis in quibus nullus est alius sacerdos à Parrocho, in ciuitatibus vero vel oppidis vbi 28
sunt alij sacerdotes, erit maius, minusve peccatum ratione periculi vel damni euenturi, cui tamen facilius, quam in illis potest subueniri.

COROLLARIA EX dictis ad Praxim vtilia.

Scriptor moralis non satisfacit, si resolutiones suas typis det, in quibus res in vniuersum determinet, nisi ad praxim principia applicet. Et sic ea quæ in superiori Resolutione docui, variis documentis applicanda sunt.

SVBRESOLVT. I.

Parrochus absens, nequit ponere Vicarium, sed hoc competit soli Episcopo.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus ex Concilio Vicarium debet approbare.*
2. *Si Vicarius qui in absentia Parrochi adest non sit speciali Episcopi approbatione designatus an habeat iurisdictionem administrandi Sacramenta.*
3. *Quanto tempore limitetur absentia Parrochi.*

EX quibus infertur primò, quod Parrochus qui per bimestre abest à sua Ecclesia non potest ipse ponere Vicarium, sed iste ab Episcopo ponendus est, ita omnes adducti pro nostra sententia, & decisum à Sacra Congregatione quatenus, vt supra vidimus declarauit, quod Parrochus per bimestre à Concilio concessum, non posse abesse, sine Episcopi licentia, tunc autem
1 † ex ipso Concilio Episcopus debet Vicarium approbare speciali approbatione; nec enim sufficit, quod sit approbatus absolutè etiam approbatione remota, ad excipiendas Confessiones sui Episcopatus, imo addo,
2 quod † si Vicarius qui in absentia Parrochi adest, non sit speciali Episcopi approbatione designatus non habet iurisdictionem administrandi Sacramenta neque assistendi matrimoniis, quod maximè notandum vellim à Parrochis, non tamen placet, id quod ex Posseuino, sui oblitus adnotat Barbosa *in collect. num.* 65. posse Parrochum si velit abesse per sex aut septem dies, & relinquere substitutum, etiam sine Episcopi approbatione *id declarante vniuersali consuetudine* (inquit) contrarium enim declarauit Sacra Congregatio apud eundem. *ibidem num.* 71. *& cap.* 8. *citat. de officio Parrochi, n.* 56. & apud Garziam, & Armendariz, *vt supra* retuli,
3 quare † ad summum ad quatuor dies, id poterit, vel ad quinque, quia eo ipso, quod Congregatio taxauit hebdomadam videtur concessisse dies citatos, & hoc declarat consuetudo non vero hebdomadam, quam excludit Congregatio, quæ ad minus requirit licentiam petitam, vel obtentam.

SVBRESOLVT. II.

Si causa non manifestetur Episcopo, etiam ob iusta motiua, si Episcopus non det licentiam non est tutus Parrochus si abscedat.

SVMMARIVM.

1. *Si Episcopus non det licentiam Parrocho, non est tutus in conscientia si discedat, & non resideat.*
2. *An possit per bimestre non residere.*

INfertur secundò, quod Parrochus qui petit licentiam, & curat se habere grauem causam, quæ multoties contingere potest non expedire Episcopo manifestare, quia est in materia honoris, & similium. † Si Episcopus non det licentiam, non est tutus in conscientia si discedat, & non resideat, similiter si exprimat rationabilem causam iudicio prudentis, & Episcopus rigidus non concedat licentiam, quia iudicat confictam, cum reipsa vera sit non est tutus in conscientia. Ita sacra congregatio apud Bellarminum, Barbosam, & Farinacium, quod ego intelligo in foro externo, non interno probabile est etiam in praxi, quod † possit non residere per bimestre, nam forma inducta à Concilio pro Parrocis videtur inducta solum ad vitandas fraudes & pro foro externo, & vt Episcopus ve Pastor vniuersalis videat, si ex absentia oritur gregis detrimentum graue, quod magis præponderat, quam damnum particulare ipsius curati, quod infra magis enodabo dum inquiram an Epicheia locum habeat in hac lege. 1 2

SVBRESOLVT. III.

Parrochus mortaliter peccat si fingit causam iustam?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus impetrans licentiam fingendo causam iustam quam reuera non habet, peccet mortaliter, & teneatur fructus restituere.*
2. *An assignato Vicario idoneo ab ipso Episcopo teneatur fructus restituere.*

INfertur tertiò, quod † Parrochus impetrans licentiam fingendo causam iustam, quam re vera non habet peccat mortaliter, & tenetur fructus restituere, ita Barbosa *de potestate Parrochi cap.* 8. *num.* 60. Azor *p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *quæst.* 3. Sanctarellus. *Resolutio. variarum. quæst.* 4. *n.* 15. quod ego intelligo si licentia sit ad non residendum vltra timestre nam si sit per bimestre concessum à Concilio cum licentia petatur, vt Episcopus videat an ex absentia curati damnum sequatur gregi, & eo ipso quod videat non sequi & assignetur vicarius idoneus ab ipso Episcopo non videtur, cur teneatur fructus restituere, 1 2

restituere, aut mortaliter peccare; nisi venialiter ratione mendacij, & fictionis, quamuis enim causa, quam supponit non subsistat, subsistunt aliæ, quæ nunquam deficiunt vt absentia ad vacandum à labore vt iterum ad illum redeat, ad inuisendum amicos, parentes, ad recreandum animum, & aliæ similes causæ quæ multoties non expedit Episcopo propalare.

SVBRESOLVT. IV.

Potest Episcopus prohibere ne Parrochus absit per biduum sub pœna pecuniaria.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus possit prohibere, ne Parrochus per biduum absit sub pœna pecuniaria.*
2. *Si Parrochus sæpius incidat an poterit Episcopus sub excommunicatione id prohibere.*

1 INfertur quartò, Episcopum † vt *supra* dixi posse prohibere, ne Parrochus per biduum absit sub pœna pecuniaria, quæ nimium non excedat non tamen sub pœna excommunicationis ipso facto. sic Garzia. *vbi supra num.* 23. Armendariz. *num.* 156. & est *declaratio authentica in vna Terracinens.* 11. *February* 1628. poterit tamen sub pœna excommunicationis non latæ sententiæ, quia congregatio ideo latæ sententiæ prohibuit, 2 imò † si sæpius incidat Parrochus poterit Episcopus sub excommunicatione latæ sententiæ id prohibere, quia congregationis decretum intelligi potest pro prima vice.

SVBRESOLVT. V.

Non sufficit licentia tacita.

SVMMARIVM.

1. *An licentia tacita aut expressa requiratur vt Parrochus absit.*
2. *An necessitas vrgens excuset ab obseruanti præcepti etiam diuini positiui.*

1 INfertur quintò, non sufficere licentiam tacitam vt Parrochus absit, sed requiri expressam ita Garzia. *n.* 35. Armendariz *n.* 164. Sanctarel. *n.* 16. Bellarminus dicens ita fuisse declaratū à sacra Congregatione. Barbosa. *in collectanea. ad Concilium sess.* 23. *cap.* 1. *num.* 67. nisi repente tam vrgens necessitas recurrat, quæ non patiatur dilationem petendi huiusmodi licentiam, quo casu quamprimum debet facere certiorem Episcopum de absentia ratione necessitatis vrgentis ita Garzia dicit fuisse decisum, à sacra Congreg. *vbi supra num.* 34. necessitas enim † vrgens 2 excusat ab obseruantia præcepti etiam diuini positiui, vt constat in sacerdote, qui necessitate vrgente celebrat existens in peccato mortali non habens copiam confessoris, qui quam primum tenetur confiteri, vt decernit Trident. *sess.* 13. *c.* 8. Tunc enim totum implicitum Confessionis contentum in contritione sufficit, ita hîc licentia implicita ratione necessitatis, sed sicut Sacerdos tenetur, quamprimum confiteri, ita Parrochus quamprimum petere licentiam expressam.

SVBRESOLVT. VI.

Quis intelligatur in hoc decreto, nomine Ordinary?

SVMMARIVM.

1. *Quis nomine Ordinarij intelligatur.*
2. *Quis item nomine Episcopi.*

INfertur sextò, quod in hoc Concilij decreto † nomine Ordinarij intelligitur non 1 solum Episcopus, sed Abbates & alij habentes quasi Episcopalem Iurisdictionem, ita Azor. *p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 5. *quæst.* 3. Sanctarellus, *quæst.* 5. *nu.* 64. Possevinus, *num.* 69 qui etiam dicunt id posse capitulum Sede vacante. Diana *part.* 8. *tract.* 2. *Res.* 7. Sed Selua *de Beneficiis*, *p.* 4. postquam adduxit glossam qui per Ordinarium intelligit Superiorum, siue Superior, siue Inferior, sit Episcopo subdit, at, *in Concilio Trident. sess* 23. *cap.* . *statum est, vt si abesse debet is qui Beneficium cum cura animarum habet, id faciat prius per Episcopum cognita & approbata*, Sed contrarium & est verius & commune quia † nomine Episcopi intelligitur Ordinarius de quo in *cap. licet canon. citato*, habens quasi Episcopalem iurisdictionem, & est melius. 2

SVBRESOLVT. VII.

Non requiritur licentia in scriptis.

SVMMARIVM.

1. *An licentia vt Parrochus non residcat per bimestre à Concilio concessum sit necessaria in scriptis.*
2. *Ad non residendum per bimestre, an requiratur licentia expressa Episcopi.*

INfertur septimò licentiam vt Parrochus 1 non resideat per bimestre à Concilio concessum non esse necessariam in scriptis dandam colligitur ex Trident. quod solum 2 exigit licentiam in scriptis ad non residendum

dum vltra bimestre *ibi licentiam in scriptis gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi graui ex causa non obtineant*, quare vt per bimestre non resideat non requiritur licentia in scriptis, cuius contrarium sine fundamento tenet Garzia. *vbi supra n.* 25. secutus Ochon Senatorem Regium *in repetitio. ad cap.*1. *de Clerico non residente*, *n.*51. contrarium constat ex Concilio, quamuis
2 enim, vt vidimus † non residendum per bimestre non requiritur licentia expressa Episcopi, tamẽ in scriptis solum exigitur, quando vltra bimestre graui ex causa non est residendum.

SVBRESOLVT. VIII.

Non tenetur restituere etiam, si licentia non sit in scriptis.

SVMMARIVM.

1. *Si Parrochus vltra bimestre de licentia Episcopi, & ex vrgente necessitate non resideat, cùm non sit concessa licentia in scriptis, an peccet.*
2. *Nisi licentia monstretur scripta, & nisi Episcopus ipse verbo tenus dicat, se talem licentiam concessisse, an condemnabitur Parrochus in foro externo.*
3. *An ad validitatem testamenti requirantur aliquæ solemnitates in foro externo, quæ non in foro conscientiæ.*
4. *Ad valorem naturalem sufficientem, & ad tutamen conscientiæ, an licentia scripta requiratur à Concilio.*

1 INfertur octauò, quod est valdè probabile & securũ in praxi, quod † si Parrochus vltra bimestre de licentia Episcopi, & ex vrgente necessitate non resideat, quamuis non sit licentia concessa in scriptis, non peccat & facit fructus suos, cuius contrariũ sẽtiunt Palao, *tom* 2. *de beneficiis tractat.* 13. *punct.*5.*num.*8. Garcia *num.* 27. sed nostram illationem tenent Lessius, *lib.* 2. *de instit. cap.* 34. *num.* 158. quia talis licentia iure gentium & naturali valida fuit, quare forma illa, vt in scriptis concedatur solum fuit
2 pro foro externo, in quo † condemnabitur Parrochus, nisi licentia monstretur scripta, nisi Episcopus ipse verbo tenus dicat se talẽ licentiam concessisse, tunc enim nec in foro externo condemnari potest, quare si licentiam verè obtinuit, tutus est in consciẽtia, & fructus facit suos. Deinde quia etiam
3 si ex iure ciuili † requirantur aliquæ solemnitates ad validitatem testamenti, in foro externo, tamen si desint tales solemnitates validum est testamentum in foro conscientiæ, & absque scrupulo potest retinere, quod ex tali testamento habetur, vt alibi latissimè docui, estque sententia omnino vera, vt latè ostendit Lessius, *vbi supra num.* 12. *& sequentib.* quare dubio procul talis Parrochus, etiamsi in scriptis non habeat licentiam, eã tamen verè habet, nec peccabit, & fructus facit suos, nec enim † ad valorem natura- 4
lem sufficientem ad tutamen conscientiæ talis scriptura requiritur à Concilio, cuius mens ea fuit, Parrochum ad libitum & sine vrgente necessitate non posse oues relinquere commissas mercenariis, qui aduenientibus lupis fugiunt & relinquunt oues eorum incursibus expositas.

SVBRESOLVT. IX.

Detentus Romæ an teneatur residere?

SVMMARIVM.

1. *Detentus Romæ datâ cautione de non recedendo à curia an teneatur residere.*

INfertur nonò, quod † detentus Romæ 1
data cautione de non recedendo, à curia non tenetur residere, respondet Congregatio ad Episcopum Stritinum apud Bellarm. & Barbosam *vbi supra*, vnde facit fructus suos, etiam si vltra bimestre absit, sed idem dicẽdum si data cautione de nõ recedendo à curia Episcopali? Respondeo, quod non, quia tum Episcopus habet causam sufficientem, vt iste non resideat, tenetur tamen ponere Vicarium idoneum.

RESOLVTIO XI.

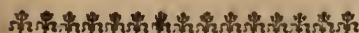
Vtrum sit praceptum obligans, quod Episcopus resideat diebus, de quibus Concilium.

SVMMARIVM.

1. *An sit praceptum obligans, quod Episcopi sint in sua cathedrali diebus quos Concilium assignat.*
2. *Authoris sententia.*

DVBIVM sextum, vtrum † sit præceptum obligans, quod Episcopi sint 1
in sua cathedrali diebus quos Concilium assignat illis verbis, *eosdem interim admonet & in Domino hortatur, ne per illius temporis spatiũ Dominici Aduentus Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item & Corporis Christi diebus, quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debeant ipsi ab Ecclesia sua cathedrali*

si vllo pacto absint nisi Episcopulia munia in sua diœcesi eos aliò vocent? Negat Cardinalis Bellarminus, *vbi supra*, quamuis dicat olim fuisse præceptum in *cap. si quis in Clero 7. quæst. 1. ex Concilio Agathense canone* 64. vbi sub pœna suspensionis triennalis mandatur ne, quis Clericus absit à sua Ecclesia in Natiuitate Domini, in Epiphania, Pascha-
2 te & Pentecoste, sed †existimo hoc præceptum dissuetudine abrogatum, & loquitur de Clericis, non de Episcopis quos solum monet & hortatur Tridentinum, ne trimestrem absentiam à sua Cathedrali in his temporibus faciant.

RESOLVTIO XII.

Vtrum sit Simoniacus Ordinarius si gratis non det licentiam.

SVMMARIVM.

1. *Si Ordinarius non det gratis licentiam ex iusta causa non residendi vltra bimestre, an committat simoniam.*
2. *An aliquid spirituale insit in danda licentia ex iusta causa non residendi.*

1 DVBIVM septimum, an si Ordinarius gratis non det licentiam ex iusta causa non residendi vltra bimestre simoniam committat? Bellarminus *vbi supra, litera V.* dicit, *si Episcopus hac de causa pecuniam accipit, simoniam committit.* Rebuff. *de dispensat. de non residendo num.* 16. sed cum non sit simonia iuris diuini, vt patet sed solum ex iure humano, non video ius vbi simonia ista, sed exprimitur *sess.* 24. *cap.* 18. vbi agitur de examinatoribus Synodalibus, ne pro examine ad parrochialem aliquid accipiant *alioquin* (ait Concilium) *simonia vitium tam ipsi, quam alij dantes incurrant, nisi dimissis beneficiis &c.* quare cum hoc non exprimatur in præsenti decreto, solum videtur quoddam præceptum simplex de bono regimine, non
2 enim apparet quid † spirituale insit in danda licentia ex iusta causa non residendi, quare solum videtur Episcopus peccare, sicut Iudex qui accipit pecuniam pro ferenda sententia iusta.

RESOLVT. XIII.

Vtrum decretum Concilij intelligatur, de coadiutoribus Parrochorum.

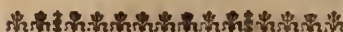
SVMMARIVM.

1. *An decretum Concilij intelligatur in coadiutoribus Parrochorum cum titulo curæ animarum.*
2. *Multorum sententia.*
3. *Si coadiutor datur ab Episcopo propter illiteraturam, infirmitatem &c. non potest abesse sine Episcopi licentia, qui prouidebit de alio idoneo, & n. 4.*
5. *Quandonam Parrochus possit dare licentiam abessendi coadiutori.*
6. *Archiepiscopus Hispalensis omnium fere Ecclesiarum immediatus Parrochus.*
7. *Auctoris sententia.*

DVBIVM octauum, an hoc† decretum Concilij intelligatur in coadiutoribus Parrochorum cum titulo curæ animarum; Respondetur, quod sic ita declarauit sacra Congregatio 21. *Iuly* 15. 5. vt referunt Bellarmin. *in additio. n.* 6. & Zechius. *in casibus ipsis reseruatis casu* 3. *n.* 2. *in fi.* quorum residentiæ institutio & electio non est de iure diuino, vt tenet Barbatius *de præsentia Cardinalium quæst.* 2. Selua *de beneficiis p. . quæst.* 2. *&* 4. tenent tamen residere ex iure canonico vt notant præfati, quos sequitur † Duar. *de sacra Ecclesiæ administratione cap.* 5. Gonzalez. *Reg.* 8. *glossa* 5. §. 9. *num.* 17. Sanctarellus, *variarum Resol. quæst.* 4. *n* 17. Barbosa, *de potestate Parroch. part.* 2. 1. *vlt. n.* 14. *& de potest. Episcopi allegat.* 53. *num.* 58. qui adfirmant ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem, sed an requiratur licentia Episcopi, vt isti coadiutores non resideant? non explicant clarè isti Doctores, an sufficiat Parrochi consensus, ergo quidem existimo quod † si Coadiutor datur ab Episcopo propter illiteraturam, infirmitatem, vel quia valde suspectus sit de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, non potest abesse sine licentia Episcopi, qui prouidebit de alio idoneo, si tamen datur Coadiutor, quia populus crescit, & vnus Parrochus nequit, 4
existimo satis probabile, quod ad absentiam in illis temporibus, in quibus non multum vrget Sacramentorum administratio, quia non sunt infirmi, aut non adest Iubileus, vel aliæ magnæ solemnitates, in quibus solet popu'us confiteri, quod † potest Parrochus 5
dare licentiam abessendi pro illo tempore in quo ipse iudicat posse satisfacere per se ipsum solum, si tamen prouideat sacerdotem ad missam diebus festiuis in quibus tenetur populus eam audire.

De Vicariis ad nutum amobilibus, quales sunt fere omnes Archiepiscopatus Hispalenses in quo pauci sunt Parrochi, sed †Illustrissimus Archiepiscopus est fere omnium 6
Ecclesiarum immediatus Parrochus,) quod secus

secus cōtingit in Archiepiscopatu Toletano in quo omnes sunt Parrochi iurisdictionem ordinariam habentes)an isti teneantur residere?& proculdubio affirmatiue est respondendū iuxta dicta de coadiutoribus,cū currat potior ratio de istis Vicarijs amobilibus, quod si in vno oppido magno sint plures vicarij curati habentes Iurisdictionem delegatam, ab Archiepiscopo, & quilibet inseruit
7 sua hebdomada † existimo,quod si alius vult ad tempus residere, administrando sacramenta pro alio,potest iste abesse ex iusta,& honesta causa absque Episcopi licentia cum nullum damnum ouibus sequatur & sacramenta recte ab alio Cōuicario administrentur, & Concilium & sacra Congregatio hunc casum videatur omisisse.

RESOLVTIO XIV.

Vtrum Episcopus aut Cardinalis possit in suo seruitio occupare Parrochum cum actuali cura?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus aut Cardinalis Episcopus possit occupare Parrochum habentem actualem animarum curam, & in suo seruitio sit exercens officium Prouisoris, Vicarij, alteriúsve muneris sui regiminis in Diœcesi sua vltra bimestre à Conc. concessum.*
2. *An Ordinarius possit dare licentiam obtinenti curatum vt absit, ad hoc vt alterius Episcopi sit Vicarius Generalis.*
3. *Papa seruitium aut Episcopi ob Ecclesiæ vtilitatem an excuset à residentia.*
4. *An Inquisitoris officium excuset Parrochum à residentia personali.*
5. *Quæ Inquisitoribus debeantur.*
6. *Residentia Canonicorum, & dignitatum in suis Ecclesiis an sit de iure naturali diuino.*
7. *In omnibus curatis Beneficiis habentur pro Præsidentibus, quoad omnes fructus.*
8. *Romani sententia.*
9. *Si Episcopus iudicauerit Parrochum valde vtilem futurum, si munus exerceat Inquisitoris, an poterit illum absentem à Parrochia pro præsenti habere.*
10. *Multorum Doctorum sententia, & n.11.*
11. *An possit Episcopus pro visitatione suæ diœcesis vti opera Parrochi vltra quadrimestre singulis annis.*
12. *An Episcopus causa cognita & approbata vt conuenienti in vtilitatem ipsius Parrochi possit vltra bimestre illi licentiam conferre vt non resideat, & num.13.*
14. *An Episcopus possit dispensare in residentia personali Parrochi per octo menses, vt opera pro vacare possit.*
15. *An vltra bimestre graui ex causa possit Episcopus licentiam concedere Parrocho, vt personaliter non resideat, & n.17.*
16. *Garcia, Bellarmin. Barbosæ & aliorum sententia, & n.18.*
19. *An Parrochus habens curam animarum non possit esse Vicarius Episcopi, vel Capituli Sede vacante, nisi Ecclesiæ Cathedralis Parrochus sit, & num.21.*
20. *Vrbani VIII. sententia.*
22. *An si aliquando Pontifex alicuius Episcopi Cardinalis consilio, & industria indigeat ad causas decidendas, vel negotia grauia pertractanda quæ expediri non possunt per alios possit illum à residentia excusare.*
23. *Pontifex speciali priuilegio Episcopo, vel Parrocho an possit concedere quod sit pronisor, aut Inquisitor, &c. & n.24.*

QVÆRITVR nonum, vtrum Episcopus 1 aut Cardinalis Episcopus possit occupare Parrochum habentem actualem curam animarum, & in suo seruitio sit exercens officium Prouisoris Vicarij, Visitatoris, fiscalis alteriúsve muneris sui regiminis in diœcesi sua vltra bimestre à Concilio concessum Nauarrus, *Consil.* 15. *de cleric. non resident. num.* 1. & *consil.* 5. *de ætate & qualitate num.* 1. & 2. tenet partem affirmatiuam (addit tamen *consilio* 15. *citato in fine.* sacram congregationem vt refertur censuisse † Or- 2 dinarium non posse dare licentiam obtinenti Curatum, vt absit ad hoc vt alterius Episcopi sit Vicarius generalis, & sic debet licentia peti à sede Apostolica) sequitur Oxeda. *de incompatibilitate cap.* 17. *num.* 29. *casu* 8. *& parte* 2. *cap.* 10. *num.* 15. Syluester. *verbo residentia quæst.* 7. *num.* 7. *vers.* 2. Sa emendatus. *verbo eod. num.* 8. † excusat à residentia Papæ 3 seruitium aut Episcopi ob vtilitatem Ecclesiæ. *cap. iubemus de consecratio. dist.* 1. *cap. cum Pastoris* 2. *quæst.* 2. sufficit enim, quod vtilitas sit Ecclesiæ seu diœcesis propriæ, nec requiritur quod vtilitas sit talis quod ab alio non possit simpliciter præstari, sed sat est quod non ita bene præstetur sed à Parrocho.

Vnde Spino. *in speculo testamenti glossa.* 3. *num.* 74. & Cenedo. *quæst.* 1. *canonica num.* 29. teste Barbosa *de potest. Parrochi p.* 1. *cap.* 8. 4 *num.* 16. & de *potestate Episcopi allegat.* 53. *num.* 87. sentiunt † officium Inquisitoris excusare Parrochum à residentia personali. Ita vt faciat fructus suos, sicut ex priuilegio speciali fidei à summis Pontificibus sibi concesso excusantur Inquisitores, & habentur in suis Canonicatibus & dignitatibus, aut præbendis pro præsentibus & residentibus

&

& percipiunt integros fructus etiã distribu-
5 tiones quotidianas, imo mihi certum † quod illis debentur manualia, & anniuersaria, & aliæ obuentiones & emolumẽtæ, quæcumque cum omni integritate, ac si residerent singulis diuinis tam diurnis, quam diurnis horis, anniuersariis processionibus, & aliis, officiis interessendo, etiam si personalem residentiam non fecerint, vt eisdem verbis decreuit Vrbanus VIII. *motu proprio edito die*
6 *8. Ianuarij* 1636. vnde † cum sit de iure naturali diuino residentia Canonicorum, & dignitatum in suis Ecclesiis, quod præceptum interpretatur propter fidei priuilegium, vt non teneantur residere, etiam cum eadem ratio militet in Parrocho propter idem fidei priuilegium excusabuntur à residentia personali.

Accedit quod vt refert Sarauia, *de adiunctis*, q.35. §.7. Auditores Rotæ Romanæ, ex priuilegio Clementis VII. *anno* 1525. *in*
7 *Bulla, quæ incipit conuenit equitati.* §.5. † in omnibus etiam Curatis beneficiis habentur pro Præsidentibus, quoad omnes fructus, & quamuis Pius IV. *const.* 91. §.4. videtur contrarium in vniuersum decidere, tamen si non fit expressa mentio de auditoribus, non est reuocatum priuilegium illis concessum,
8 vt in specie tenet Romanus, *cons.* 436. sequitur Rota, *decis.* 85. *lib.* 1. apud Puteum, *in nouis. n.*1. & Cherubinus filius, *in comp. Bullarum, scolio* 2. *Bulla* 13. *Clement. VII.* addens ex Rota verum hoc etiam si in Bulla derogatoria extet clausula, *quorum tenores, &c.* ergo
9 † si Episcopus iudicauerit Parrochum valde vtilem futurum, si munus exerceat Inquisitoris, poterit illum absentem à Parrochia pro præsenti habere, & quod suos faciat fructus, si ipse Episcopus prouideat, de Vicario idoneo assignata mercede ex fructibus.

Tertiò, non parum vrget declaratio Eminentissim. Cardinal. de qua mentionem fa-
10 ciunt Garzia, *de benef. p.*2. *c.*1. *num.* 43. Vega Minimus, *in speculo Curatorum, cap.* 17. Lessius Cacheus, *de casibus reseruatis, casu* 3. *n.*2.
11 & alij, vbi dicitur, *quod † potest Episcopus pro visitatione suæ Diœcesis vti opera Parrochi vltra quadrimestre singulis annis*, nec valet quod respondet Garzia, *num.* 44. quod hæc declaratio iam est correcta & sublata per alias infra adducendas, nam Eminentissimi Cardinales Concilij Tridentin. interpretes, eo ipso quo semel interpretarunt legem à Concilio latam, illa interpretatio est iuridica habens vim legis, quam non possunt ipsi amplius derogare, sed id pertinet ad summum Pontificem.

Accedit quartò, satis vrgens argumen-
12 tum ex Concilio decernente, quod † Episcopus causa cognita & approbata, vt conue-

Tom. I.

nienti in vtilitatem ipsius Parrochi potest vltra bimestre licentiam illi conferre, vt non resideat, quia causa non debet esse inducens necessitatem simpliciter, sed magnam vtilitatem ipsi Parrocho, vel ad remouendum aliquod damnum illi imminens vel ne impediat aliquod bonum quod illi accrescere est propinquum, ergo si Episcopus agnoscat magnam dexteritatem, vel in visitanda Diœcesi, vel in exercendo aliquo alio officio publico, poterit hac causa cognita, & approbata, vnde Sacra Congregatio apud Garziam, *num.* 42. Bellarm. Barbosam, Farinac. *ad cap.* 1. *sess.* 23. declarauit,
quod, † *Episcopus potest dispensare in residen-* 13
tia personali Parrochi per octo menses, vt operi pio vacare possit, v.g. fabrica Monasterij, quam
licentiam poterit Episcopus ex iusta causa 14
cognita & approbata prorogare pro tempore necessario, ad fabricæ perfectionem, ergo similiter in aliis officiis suæ Diœcesis rectè exercendis ab aliquo Parrocho pio, docto, ac prudenti idem poterit facere.

Vrget argumentum quia Congregatio Cardinal. nequit interpretari Concilium contra ipsius expressa verba; atqui Concilium expressè dicit, quod † vltra bimestre 15
graui ex causa possit Episcopus licentiam concedere Parrocho, vt vltra bimestre personaliter non resideat; ergo si Episcopus iudicauerit grauem esse causam quod Parrochus absens sit visitando, aut exercendo aliquod officium publicum, dubio procul videtur id posse facere.

Vrgetur secundò, quia † declarationes 16
quas adducunt Garzia Bellarmin. Barbosa & alij, quod Episcopus non potest vltra bimestre occupare Parrochum in officio Visitatoris, Prouisoris, Inquisitoris, &c. nec illi dare licentiam ad non residendum vltra bimestre ratione suorum Cathedralis Ecclesiæ negotiorum, hæ inquam declarationes optimè intelliguntur; quod hoc non possit Episcopus sine graui causa prius cognita, & ab ipso approbata expressè; potest autem hæc grauis causa interueniri vt Episcopus dispenset, vt Parrochus non resideat, 17
etiam vltra bimestre, vt autem per hoc spatium absens sit non causa grauis, sed qualibet honesta conuenientia sufficit.

Cæterum his non obstantibus, probabilior sententia est opposita, quam tuentur, Gonzalez, *ad regulam* 8. *glossa* 6. *num.* 158.
Garzia, *vbi suprà n.*42. Barbosa, *de potestate* 18
*Parrochi, p.*1. *c.*8. *& de potestate Episcopi alleg.* 53. Bonacina, *disput.* 5. *variar. q.*3. *n.*4. Palao, *tom.* 2. *tract.* 13. *punct.* 4. *n.*6. Riccius, *p.*4. *resol.* 393. *num.* 4. Sa emendatus, *verbo, residentia, n.* 1. & alij quos isti citant & Sellus, *in selectu Canonicis, c.* 3. *n.*12. testatur sub *die* 12.
Maij 1629. declaratum fuisse † Parrochum 19
habentem

N

habentem curam animarum non posse esse
Vicarium Episcopi vel Capituli sede vacan-
te nisi Ecclesiæ Cathedralis Parrochus sit,
quia tunc bene potest esse Vicarius, ego
addo vel nisi sit Parrochus in eadem ciuita-
te, eandem sententiam, declarauerat antea
Sacra Congregatio multis declarationibus,
quas ad verbum inducit Garzia cum Bellar-
20 mino Barbosa & Farinacio, † & declarauit
Vrbanus VIII. quantum ad Officium Inqui-
sitoris, *in Bulla suprà citata*, cuius verba re-
fert Doctissimus Dominus Doctor D. Pe-
trus Gonzalez Guillelmus in allegatione
eruditissima pro Dominis Inquisitoribus,
quorum numero dignissimi est ipse aggre-
gatus in hoc Hispalensi tribunali, vt debeant
etiam anniuersaria & manualia lucrari,
num. 18.

Sed quamuis vt dixi hæc sententia pro-
babilior & securior sit in praxi, sequenda
21 tamen limitanda est. Primò, si adsint alij,
qui æque bene huiusmodi officia exercere
valeant, si enim non adsunt, est tunc causa
grauis de qua loquitur Concilium, cum qua
cognita, & approbata ab Episcopo, ipse Epis-
copus potest dispensare, vt clarè probant
quartum argumentum & eius confirmatio-
nes, quibus clarè enucleantur Cardinalium
declarationes, legatur Palao, *n.* 8. qui *nu.*6.
addit & bene loquens de Cardinalibus Epis-
copis respectu Papæ (& est eadem omnino
ratio de Parrochis respectu Episcopi,) quod
22 † si aliquando Pontifex alicuius Episcopi
Cardinalis consilio, & industria indiget ad
causas decidendas, & negotia grauia per-
tractanda quæ æque bene expediri non pos-
sunt per alios Cardinales non Episcopos po-
terit à residentia eum excusare, & idem est
de Episcopo respectu Parrochi, qui in ali-
quo negotiorum genere potest esse valde
expertus, vt in causis Monialium, quarum
per multos annos visitator fuit.

Limitanda est secundò in illis, quibus
23 † Pontifex speciali priuilegio facto Episco-
po vel ipsi Parrocho concessit quod sit Pro-
uisor, aut Monialium Visitator, aut Inquisi-
tor hereticæ prauitatis sciens, quod sit Par-
rochus curam animarum habens cum qua
non compatiuntur præfata officia, censetur
dispensare in residentia dummodo in reli-
quis obseruetur Trident. de ponendo Vica-
rio idoneo in quo priuilegio ordinariè poni-
tur expressa dispensatio, semper est præsu-
mendum de summo Pastore quod habet
causas motiuas sufficientes ad hanc dispen-
sationem, vnde Parrochus tutus in con-
scientia manebit.

Ex quibus limitationibus manent expli-
24 cata fundamenta oppositæ sententiæ quæ
intelligenda est iuxta dicta alias nulla pro-
babilitate practica gaudet, quãuis enim de

iure communi decreti & decretalium Epis-
copus possit ob huiusmodi officia dispensare
in residentia personali ad tempus, *c. si quis in
Clero* 7. *q.* 1. & ibi glossa, & Canonistæ plures
ad titulum, *de Cleric. non resident.* tamen to-
tum hoc derogatum est à Trident. intelle-
cto à sacris Interpretibus Eminentissim.
Cardinalibus.

AMPLIATIONES NOSTRÆ sententiæ.

SVBRESOLVT. I.

Nequit Episcopus dare licentiam Parrocho ad quinquennium studiorum causa.

SVMMARIVM.

1. *An non possit Episcopus concedere licentiam Parrocho non residendi studiorum causa ad quinquennium, vt poterat ante Trid. ex iure communi.*
2. *Solus summus Pontifex potest concedere licentiam Parrocho non residendi studiorum causa.*
3. *Gratia de non residendo non valet sine Ordinarij consensu.*
4. *Parrochus cui conceditur studendi facultas quid debeat obseruare, & n.* 5.
6. *An Episcopus possit causa studiorum Parrochis dare licentiam, vt non resideant per septennium, & n.* 7.
8. *Clericus potest percipere fructus beneficij Curati in absentia causa studiorum, ex Panormitano.*
9. *Ordinarij consensus requiritur in huiusmodi licentiis in curia datis ex declaratione Pij IV. remissiuè.*
10. *Nulli priuilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur, &c. ex Conc. Trid. & n.* 11.
12. *An habentes curam animarum in Parrochialibus dispensentur, vt possint ratione studij, gaudere, & frui fructibus beneficij constituto Vicario idoneo pro seruitio, toto tempore studiorum.*
13. *Sacrosancta Synodus reuocat omnia priuilegia, licentiam, familiaritatem, exemptionem, &c.*
14. *Qua executio non suspendi possit, ex Concilio.*
15. *An reuocata licentia, & vocatus per edictum Parrochus, & citatus non potest executionem sententiæ latæ contra ipsum edictum suspendere.*
16. *An facultates de non promouendo præterquam in casibus à iure expressis concessa ad annum tantum suffragentur.*
17. *Beneficia curata an non dentur, nisi in concursu præmisso examine coram Episcopo,*

po, & examinatoribus Synodalibus.
18. *Auctoris sententia & n 19.*
20. *Si Parrochus factus in concursu incipit studere in vniuersitate insigni, in qua miros fecit progressus, duobus primis annis, cur priuandus priuilegio, vt possit de licentia Episcopi quinquennij curriculum absoluere.*
21. *Si Ecclesia Parrochialis sit iuris patronatus laici, & præsenteiur idoneus, qui debet approbari, etiamsi sint magis idonei non præsentati, cur priuandus est priuilegio studendi in vniuersitote insigni, cōstituto Vicario idoneo*
22. *Ludouici Correa sententia.*
23. *Priuilegium Eugenianum affertur.*
24. *An scholares studentes in vniuersitate etiā si Curati sint lucrentur fructus eosdem omnium & singulorum beneficiorum cum cura & sine cura.*
25. *Concilium Tridentinum solum requirit licentiam nouam à Papa concessam, vel ab Episcopo cognitam & approbatam ratione studij.*
26. *An requiratur vt absens vel residens in vniuersitatibus generalibus habeat nouam licentiam à Papa, vel ab Episcopo.*
27. *Priuilegia vniuersitatum an sint derogata per Trident.*
28. *Auctoris sententia & n 29. & 30.*
31. *Parrocho non datur licentia studiorum causa, vt non resideat, apud Garciam.*
32. *Papa non dat licentiam perpetuam ad non residendum, non tamen negat quod possit dare, ex Bellarmino.*
33. *Nec Concilium, neque Sacra Congreg. priuilegia abrogauit, sed coarctauit ad casus de quibus Episcopus rationabiliter iudicauerit expedire licentiam ad studendum concedere.*

AMpliatur primò nostra sententia, quod
1 non possit † Episcopus concedere licē-
tiam Parrocho non residendi studiorum causa ad quinquennium, vt poterat ante Trident. ex iure communi, *cap. cum ex eo de electione in 6.* vt declarauit Sacra Congregatió apud Garciam, *vbi supra num.* 81. Bellarminum, Barbosam & Farinacium *ad cap. 1. sess 23. die enim 22 Februarij an.* 1590. *censuit Congregatio Parrocho causa studiorum non esse dandam licentiam, cum hodie per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati iuxta decretum sess. 24. cap. 18. de reform.* quare ita tenent Aloysius Riccius, *in collectaneis decisionibus collect.* 583. ex Rota *apud Farinacium in nouissimis decis.* 29. vbi sacra Rota decernit non posse Episcopum hanc licentiam concedere Parrocho Prosper. August. *in additionibus ad Quarantā verbo residentia,* Gonzalez *vbi supra, num.* 251. Sanctar. *quæst. 3. variarum n.* 25. Alzedo, *in praxi Episcopor. p. 2. c. 9. n. 27.* Barbosa *de potest. Episcopi alleg. 53. num. 77. & de potestate Parrochi p. 2. cap. 8. num. 27.*

Vnde † solus Summus Pontifex potest 2
concedere licentiam non residendi studiorum causa, vt declarauit sacra Congregatio, quam refert Zerola 1. *p. verbo studium* & ad verbum affert Garcia, *vbi supra declaratione* 4. & Gonzalez *num.* 249. aliam adducit his verbis, *obtinentibus Parrochiales Ecclesias post Concilium Tridentinum (hoc est post eius confirmationem) studendi licentia atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, quod si à Papa alicui huiusmodi licentia detur, nō valet gratia illi facta, nisi & ordinarij consensus accedat.* Ita Pius IV. *die 24. Nouembr. ann.* 1564. in declara-
tione, quod † gratia de non residendo non 3
valet sine ordinarij consensu, quam ad verbum refert Barbosa *ad sess. 6. cap. 1. in remissionibus.* Vnde sacra Congregatio censuit, quod quando alicui Parrocho conceditur studendi facultas hæc supradicta, obseruare
debet primo † si resideat in Curia Romana, 4
personaliter se præsentet Illustrissimo ac Reuerendissimo Prælato signaturæ sanctissimi, qui ex aspectu & breui examini per se ipsum & non per subditus, aut officiales suos facto: secundò, vt studeat Theologiæ, aut iuri Canonico in insigni vniuersitate. Tertiò, quod petens licentiam si habeat triginta annos illi licentia nō concedatur. Quartò, quod solum concedatur ad quinquennium, & addatur clausula, quod infra annum ad subdiaconatum promoueatur. Quintò, quod interim ponatur ab Episcopo Vicarius idoneus assignata illi con-
grua portione. Sextò, quod hoc locum te- 5
neat in Parroehialibus obtentis ante Tridentinum, nam in obtentis post non concedatur licentia. Septimò, quod decretū Tridentini solum vrget in Curatis non in Canonicis, quibus concedi potest facultas per quinquennium studendi in vniuersitate celebri.

Verum enim vero quamuis hæc doctrina verissima sit & practicanda, cæterum Doctissimus & Reuerendissimus Thomas Zerola Episcopus Beneuentanus, *in praxi Episcop. p. 1. verbo studium, §. ad 7.* sentit qnod Sacra Congregatio in declaratione non abrogauit ius commune, *in cap. cum ex eo de electione in 6.* vbi expressè habetur, quod
† Episcopus potest causa studiorum Parro- 6
chis dare licentiām, vt non resideant per septennium, dummodo intra annum subdiaconi fiant, & elapso septennio intra annum fiant Sacerdotes, nisi legitimè sint impediti, solum enim præfata declaratio, & aliæ similes loquuntur, quando licentiæ pe-

tuntur *in vrbe* & dant instructiones obseruandas in concedendis huiusmodi licētiis, quibus etiam vti debeant locorum Ordina-
7 rij, si quandu ,eas velint concedere ad quas paucissimè se debent habere, alias essent correcta iura antiqua,quod si nouum ius nō exprimat dicendum non est; vnde doctissimus Nauarrus post Trident. scripsit *in manuali, cap.25.à num.* 121. numerans absentiæ Parrochi ab Ecclesia causas vnam numerat, *studium*, mentionem non faciens de Trident. nec derogatione, *cap. cum ex eo*, imo illud adducit in confirmationem suæ sententiæ, & loquitur capnt expresfè de Parrochis, quod mihi magnnm est argumētum, si enim sapientissimus vir sensisset ius antiquum fuisse in Curatis correctum, dubio procul id expressisset, cum *eodem cap.* ad longum adducat verba Concilij de Pastorum residentia *sess.*23 *cap.*1. vnde Panormitanus *cap.extirpanda,§.qui vero num.* 33.
8 *de prebendis*, dicit † Clericum posse percipere fructus beneficij curati in absentia causa studiorum, quia(inquit)seruiunt vniuersali Ecclesiæ *cap. cum ex eo citato*, *& cap. super specula de Magistris.*

Et quidem quod hæc Zerolæ intelligentia satis sit probabilis & ea possint vti D.D. Episcopi, constat ex declaratione Pij I V. supra relata,quæ loquitur manifestè de li-
9 centiis in curia datis, † quæ vt sortiatur effectum, reqoirit Ordinarij consensum, vt nullus sit, vel fraudi vel circumuentioni locus,quod si velit Pontifex caput, *cum ex eo* derogare & sibi soli reseruare, has licentias concedere id expressisset cum dicat hac declaratione se decretis Tridentini inhærere,deinde Concilium ipsum *sess.*6.c 2. di-
10 cit *nulli priuilegia † seu indulta perpetua de non residendo aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur,indulgentiis vero & dispensationibus temporalibus ex veris & rationalibus causis tantum concessis, & coram ordinario legitimè probandis in suo robore permāsuris*: Et quia causa studiorum est rationabilis à iure approbata in Parrochis, *cap. cum ex eo citato*; ergo Episcopus ex ea potest licentiam non residendi concedere, & quidem hoc argumentum apud me maximæ est efficaciæ & vigoris.

11 Confirmatur ex eodem Concilio, *sess.* 5. *cap.*1.*de reform.*vbi agitur de lectione sacræ Scripturæ, & *in fine cap.*sic loquitur † *docentes vero ipsam sacram Scripturam dum publicè in scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis studeant priuilegiis omnibus de perceptione fructuum prębendarum,& beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis plene gaudeant & fungantur*, atqui in iure
12 communi, *cap.cum ex eo* † habentes curam animarum in parrochialibus dispensantur, vt possint ratione studij gaudere & frui fructibus beneficij constituto Vicario idoneo pro seruitio, toto tempore studiorum,quod priuilegium nullibi in Trident. reperitur expressè derogatum, & sic hodie quantum est ex rigore iuris Tridentini manet in sua vi.

Nec obstat id quod dicit sancta Synodus *sess.*23.*cap.*1.*in fine*,reuocans † umnia priui- 13
legia, licentiam,familiaritatem exemptionem,etiam ratione cuiuscumque beneficij, pactionem, statum, etiam iuramento, vel quacumque authoritate confirmatum,consuetudinem, etiam immemorabilem, quæ potius corruptela dicenda est siue appellationem siue inhibitionem, etiam in Romana curia,vel vigorē Eugenianæ constitutionis, nam manifestè loquitur Sacrum Concilium, quando Parrochus absens citatur per edictum etiam non personaliter,& contumax est excusando se à residentia,ad quā potest Episcopus compellere omnibus iuris remediis, etiam vsque ad priuationem beneficij fructuum subtractionem, † quam 14
exactionem ait Concilium, nullo ex capitibus citatis suspendi posse, ex hoc autem nec leuiter sequitur, quod sit derogatum *cap.cum ex eo citatum*, vbi data facultas Episcopis, vt ratione studiorum posśit licentiā Parrochis ad tempus determinatum, quinquennij,causa studiorum non residere, loquitur enim Concilium, quando Parrochus vocatur per edictum ad residendum,quamuis enim ex vi capitis citati licentiam præfatam concedat potest illam ex causa reuocare,vt ait Zerola *vbi supra*,contra Sanchez *lib.*3.*de matrimonio*, *lib.* 3 *disput.*31.*num.*11. reuocata autem † licentia, & vocatus per 15
edictum Parrochus & citatus non potest executionem sententiæ latæ contra ipsum edictum aliquo ex præfatis titulis suspendere,& hæc est genuina Concilij mens, deinde loquitur Concilium de Parrochis absentibus vltra bimestre,non ex causa studiorū, quæ rationabilis iudicata est à iure communi,& canonizata, vt talis à Bonifacio VIII. sed à Concilio canonizatæ sunt aliæ causæ, quas supra memorauimus,& enucleauimus similiter *cap.* 12. *sess.* 8. † facultates de non 16
promouēdo præterquā in casibus à iure expressis concessæ ad annum tantum suffragentur etiam margine citantur, *cap.licet canon.cum ex eo*, *de electione in* 6. vbi clare patet, quod priuilegia hæc non sunt reuocata à Concilio *in cap.* enim *licet canon.* statuitur quod qui prouisus est in parrochia infra annum Sacerdos fiat; & *in cap. cum ex eo* approbatum à Trident. excipitur *causa studiorum*.

Nec obstat secundò, item Concilinm, *sess.*23.*cap.*18. *de reformatio.* quod † benefi- 17
cia

cia Curata non dentur, nisi in concursu præmisso examine coram Episcopo, & examinatoribus Synodalibus, & quod eligendus sit, qui magis idoneus iudicabitur ab Episcopo ex vi examinis & aliarum circumstantiarum, ergo cum studium concedatur ideo vt idoneus sit Parrochus, si ante collationem iam iudicatus est idoneus ex vi iuris Tridentini, & aliter collatio nulla est vt latius explicui, *tomo 2. tractatu 12.* Resolutio... manifestè sequitur quod causa studij, post Trident. ad non residendum Parrochum iam cessauit, & vsu non subsistit priuilegium, *c. ex eo de electio. in 6.* per subtractionem. Respondetur hoc esse argumentum
18 validum oppositæ sententiæ, sed † quod me quidem iudice multipliciter soluitur.

Respondetur primò, quod si in examine concurrant oppositores, qui studiis publicis scientiarum non dederunt opera; sed tantum summis casuum cõscientiæ sunt instructi sufficienter ad administrationem Sacramentorum, & Regiminis ouium, deturque Parrochialis, vni magis idoneo, & perito in casibus conscientiæ, qui tamen habet talentum vt progressus faciat, in studiis scientia-
19 rum, quibus maiori cum fructu, possit oues regere & toti Diœcesi inseruire; non video cur Episcopus non possit hnic licentiam per quinquennium ad minus concedere, nec video ex quo loco Concilij sit illi derogata hæc facultas sibi à iure communi concessa.

20 Respondetur secundò, † si Parrochus factus in concursu incipit studere in vniuersitate insigni, in qua miros fecit progressus in duobus primis annis, cur priuandus priuilegio, vt de licentia Episcopi, possit curriculum quinquennij, vt gradus lauream, conse-
21 quatur. Respondetur tertiò, quod † si Ecclesia Parrochialis sit iuris Patronatus laici & præsentetur idoneus qui debet approbari, etiam si sint magis idonei, qui non sunt præsentati & ille idoneus sit vir nobilis, & magni ingenij, qui non est contentus studio summarum, cur priuandus est priuilegio studendi in vniuersitate insigni constituto Vicario insigni cum ex hominibus & Parrochis in studiis insignibus magnum acrescat Ecclesiæ lumen & tutamem aducrsus leones circuientes oues, quas deuorent, *cap.*
22 *finali de Magistris?* vnde † Doctissimus Lud. Correa in Conibricensi Academia Pontificij iuris primarius professor sensit non esse vllatenus derogatum. *c. ex eo*, per Trident.

23 Quod confirmo validissimè, quia † priuilegium Eugenianum concessum speciali Bulla dupliciter edita, prima, *anno* 1431. 6. *Kal. Martij*, & secunda, *eodem anno mense & die*, expedita, directa ad Archiepiscopum Toletanum, & Abbatem Sancti Facundi, & Scholastic. Salmantinum vt primum exe-

cutioni mandet pro incremento vniuersitatis Salmanticensis, in quibus tam docentes publicè etiam si non habeant in proprietate aut substitutione, sed sint conducti ab vniuersitate lucrantur fructus beneficij Curati, vt ad instantiam Nicolai Garziæ, *anno* 1605. declarauit Sacra Congregatio vt ipsemet refert, *p. 3. c. 2. n. 559.* quam † Scholares 24
studentes in prædicta vniuersitate, etiam si Curati sint lucrentur fructus eosdem omnium & singulorum beneficiorum cum cura, & sine cura, hoc in quam tam magnum priuilegium derogatum non est per Tridentinum, imo post Tridentinum fuit in vniuersitate Salmantina in viridi obseruantia ita tenet Rodriguez, *2. p. summ. c. 36. n. 2.* & multi alij, qui post Concilium scripsere quare Concilium Tridentinum, *sess. 23. c. 1.*
† solum requirit licentiam nouam à Papa 25
concessam vel ab Episcopo cognitam, & approbatam ratione studij, vt tam priuilegium Eugenianum, quam, quod habetur, *c. cum ex eo citato*, locum habeant; quare Antonius Gomez, *in explicatione Bullæ cruciatæ c. 7. ad clausulam 4.* & D. Ioannes Ochon, *vbi suprà*, & ex ipsis refert Garzia, *n. 78.* dicunt vt satisfaciamus requisito, *in cap. 1. sess. 23.* necessariam esse licentiam in scriptis redactam, † requiritur vt absens vel residens in 26
vniuersitatibus generalibus habeat nouam licentiam à Papa, vel Episcopo, quod ita in supremo huius Regni iudicio contradictorio, semel atque iterum pronuntiatum est, & hac noua licentia secure percipiant fructus residentes in studiis & quieta conscientia deseruiunt per substitutos, addit Garzia, *num. 79.* id quod dixerat, *num. 69. & 70.*
priuilegia † vniuersitatum derogata non esse 27
per Tridentinum, *sess. 6. cap. 2.* nec per sessionem 23. *cap. 1.* in quo licèt sit mentio de Eugeniana est sermo de Eugeniana, de qua *in extrauaganti. 3. de priuilegiis*, nec etiam derogantur illis verbis Concilij, *cap. 1. quolibet priuilegio*, quia derogatio simpliciter priuilegiorum, non intelligitur de priuilegio inserto in iure, vt est communis sententia, per notata, *ad legem, de curionibus, Codice. de silentiariis, lib. 12.* pro qua sententia plures refert Garzia, *numero 72.* & ego plures etiam attuli, *tom. primo, moral. tractatu. vltimo.*

Quid ergo dicemus ad tot declarationes, Eminentissimorum Cardinalium in contrarium adductas, ego dicerem, 1. † quod Emin- 28
ent. Patres secuti sunt oppositã sententiam quæ tutior est, & sequenda in praxi non tamen abstulerunt probabilitatem oppositæ, quam in aliquo casu possunt Domini Episcopi, sequi, dicerem. 2. maximè expedire vt hodie Domini Card. Conc. Trid. interpretes 29
declaratione iuridica id declararet post-

quam Vrbanns VIII. omnes declarationes authenticas abrogauit 3. dicerem declarationes, quæ hodie stant, & inducuntur ab auctoribus suas non incongrnas habeant interpreterationes, nam illa quæ habetur apud Garziam *num.81. in vna Astoricensi*: quod priuilegiis omnibus de præceptione fructunm non excusantur à residenria in Par-
30 rochialibus, intelligitur causa non cognita, & non approbata à Pontifice, vel Episcopo, iuxta Tridentin. *sess.23. c.1* alia etiam quam supra adduxi. Et est apud Garziam *num.80. in fin.* quod post Tridentinum † non datur licenria causa studiorum Parrocho, vt non
31 resideat cum non admittantur, nisi qui in causa magis idonei iudicantur. Intelligunrur 1. quod non datur ordinariè, non tamen negatur, quod possir dare, sed Bellarminns *in Obsernat. doctrina ad cap. 2. sess.6. in fin.* ex Panuino *tract. de visit. tom.3. quæst.5. p.1. n.6.*
32 dicit quod † Papa non dat licentiam perpetuam ad non residendum non tamen negar quod possit dare. 2. de studiis necessarils ad exercitium officij Parrochi, nam eo ipso quod iudicarur idoneus ad illud non indiget simpliciter studere ad regendas oues, non tamen excludit sacra Congregatio; quod si pro tempore, & occasione Episcopus iudicauerit aliquem Parrochum alias idonenm posse in studiis magnos facere progressns, quibus iuuet Ecclesiam, illámque illustret, vt *ex cap. fin. de Magistr. & cap. cum ex eo de elect. in 6.* non possit illam concedere, neque
33 enim † hæc priuilegia abrogauit Concilium, neque sacra Congregatio, sed illa coarctauir ad casus de qnibus Episcopus rarionabiliter iudicauerit expedire licentiam ad studendum concedere, quare opinio Zerolæ, & aliorum speculariuè valde relinquitur probabilis.

SVBRESOLVT. II.

Vicario perpetuo, potest Episcopus, causa studiorum, hanc licentiam dare.

SVMMARIVM.

1. *An possit Episcopus concedere causa examinata licentiam non residendi studiorum causa Vicariu perpetuo.*
2. *Quid sit vicarius perpetuus.*
3. *An possit Episcopus eandem licentiam concedere Canonico, cuius Canonicatui est annexa Parrochialis.*
4. *An Canonico qui deseruit per vicarium amouibilem, possit Episcopus causa study licentiam non residere concedere.*

1 AMpliatur hæc sententia, quod † possit Episcopus concedere causa examinata licentiam non residendi, studiorum causa. Vicario perpetuo, ita Zerola *vbi supra* securns Geminianum *cap. cum ex eo de elect. in 6. vers. quaro.* Gloss. *Clementin. vnic. de Offic. Vicary.* Ioann. Andr. *ibi verbo Sacerdotium*, est enim de Vicario perperuo eodem modo philosophandum, ac de curato: Vicariarus enim iste est Beneficium curatum. † Est 2
enim Vicarius perpetuus Rector animarũ, quarum penes ipsum est cura, & exercitium, ita vt si principalis spreto Vicario velit, se ingerere in cura animarum non posset, vr est communis senrenria apud Azor. *part. 2. lib. 3. cap.6. quæst. 2. in fin.* Ancharan. *cap. exposnit, num.6. de prabend.* & renuit Rota *in Barchino Vicaria. 17. ann. 1624. coram Merlino.* potest etiam eandem licen- 3
tiam concedere Canonico, cuius Canonicatui est annexa Parrochialis, quam inseruit Vicarius, siue perpetuus, & independens ab eius amotione, siue amouibilis, & dependens *extrauag. execrab. vers. quantum de prabendu.* Quamuis enim Officium Vicarij sit, perpetuum, qnia Parrochia est vnita perperuo Canonicatui sicut omnes ferè Parrochiæ Archiepiscopatus Hispalen. sunt vnitæ dignitati Archiepiscopali in omnibus tamen vnitis officium Vicariatus est perperuũ, quamuis Vicarij sint amouibiles ab Archiepiscopo, qui per Vicarios describit. Dico igitur, quod huic † Canonico, qui deser- 4
uit per Vicarium amooibilem, quamnis possit, se ingerere animarum curæ & illius exercitium, porest Episcopus causa studij licenriam non residendi concedere, quia cum ipsis liberum sit se ingerere curæ de Parrochiali, & Canonicns per se curet ratione huius Beneficij, potest abesse ad quinquennium studiorum causa.

SVBRESOLVT. III.

Nequit abesse Parrochus à sua Parrochia, vt alibi docet grammaticam.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus non possit non residere in sua Parrochia, vt sit Grammatica Magister.*
2. *Multorum Authorum sententia.*
3. *An si non sit alius qui docere possit, quam ipse Curatus, tunc adsit publica vtilitas.*
4. *Si aliquis sit Sacrista Papa, & nullus reperiatur magis idoneus, an Papa possit cum illo in residentia dispensare.*

SEd nostra sententia quod hodie Episco- 1
pus nõ possir licentiam concedere etiam ex causa cognita, vt sir exrra suam Parrochiam exercens aliquod officium ex ibi relatis ampliatur secundò, quod † Parrochus

non

non possit non residere in sua Parrochia, vt
sit Magister grammaticæ in aliqua vrbe in
qua talis Magister deficit, etiamsi ponatur
Vicarius idoneus, & ipse Parrochus Domi-
nicis & Festis debus in Parrochia resideat,
2 ita desiderauit sacra Congregatio Concilij
† Testibus Garzia *vbi supra,num.79. in 6.de-
claratione.* Barbos. *de potest. Episcop. alleg.53.
n.76.& de potest. Parroch.p.2.c.8.n. 28.* & *in
collect.ad Concilium sess.5.cap.1. num.4.* Gon-
zalez *ad regul.8.gloss.6. n.264.* Sanctarellus
variar.resolut.quæst.3.num.32.& alij, quos isti
citant, dicit enim sacra Congregatio, *quod
non est causa sufficiens etiam si Parrochus esset
necessarius Magister ludi, seu grammaticæ, in
ciuitate siue oppido*, quam declarationem &
communem sententiam, ego intelligerem
si non est in ciuitate magna iuuenum mul-
titudo qui non vacant studiis ob defectum
3 Magistri, & in Diœcesi non est alius, † qui
docere possit grammaticam præter cura-
tum istum, tunc adest publica vtilitas, quam
nullus alius supplere potest, qua cognita &
approbata per Episcopum non est impro-
babile, quod possit Episcopus licentiam da-
re, ad non residendum, posito idoneo vi-
cario iuxta doctrinam Palao.*tom.1.tract.13.
4 puncti.4.* quod si aliquis sit Sacrista Papæ, ita
vt alius non reperiatur, qui ita bene offi-
cium suum exerceat, potest Papa cum illo
in residentia dispensare, & idem est de of-
ficio Secretarij, & similium, & idem poterit
in magisterio grammaticæ Episcopus, in
sua Diœcesi causa cognita, & approbata.

SVBRESOLVT. IV.

*Canonicus qui habet Parrochialem, & Canoni-
catum debet in illa residere.*

SVMMARIVM.

1. *Si Canonicatus est in eodem loco vbi est Parrochialis, an possit vtrique inseruire & habere distributiones quotidianas.*
2. *In quonam possit dispensare Episcopus.*
3. *Duo dubia veniunt enodanda.*
4. *An iuxta spatium Parrochis præfixum, non vero Canonicis danda sit licentia isti Canonico Parrocho.*
5. *Cum duæ concurrunt obligationes iuxta maiorem & præcipuam curam quid operandum.*
6. *An dum Concilium & sacra Congregatio concedit, vt Episcopus ex causa graui, possit concedere licentiam non residendi Parrocho, per aliquod tempus debeat hoc tempus intelligi vltra bimestre.*
7. *Auctoris sententia & n.8.*
9. *An arctiori vinculo debeant residere Canonici quam Curati.*
10. *An Episcopus possit edicere ne Canonici sine eius licentia abesse possint.*

AMpliatur tertiò, quod si aliquis habeat
Canonicatum simul & parrochialem
Ecclesiam debet residere in parrochiali &
percipit fructus præbendæ iuxta *Bullam Pij
V. editam die 23. Ian.* 1568. † si canonica- 1
tus est in eodem loco vbi est parrochialis,
potest vtrique inseruire & habere distri-
butiones quotidianas, sed si canonicatus di-
stet per leucam cum dimidia à parrochia,
etiamsi canonicatus esset in Cathedrali,
debet residere in parrochiali, non obstante
quacunque nobilitate canonicorum, aut
Ecclesiæ cathedralis, aut metropolitanæ,
nec in hoc † potest dispensare Episcopus, à 2
quo non aufertur potestas vt possit licen-
tiam concedere huic Canonico parrocho ex
iustis causis, vt abesse possit à parrochia dũ-
modo sit intra limites præscriptos à Tri-
dentino, & à sacra Congregatione Eminen-
tissimorum interpretum eiusdem *cap.1. ses-
sio.23.*

Sed sunt circa hanc ampliationem duo
dubia enodanda primum, † an licentiam 3
quam potest dare Episcopus huic canonico
Parrocho futura sit iuxta terminum præfi-
xum à Concilio Parrochis vel iuxta termi-
num præfixum à Canonicis, quibus statu-
tum est spatium trium mensium, & quidem
cum iste vtrunque Beneficium compatibi-
le possideat, vtriusque priuilegio debet gau-
dere, vel ad minus priuilegium canoniæ,
quod est absentia trium mensium, cum pri-
uilegia sunt amplianda, & odia restringen-
da. Respondetur, quod † iuxta spatium præ- 4
fixum Parrochis, non vero Canonicis, &
iuxta causas, quas Concilium ponit ad dis-
pensandum cum illis, & non cum istis dan-
da est licẽtia isti Canonico Parrocho, vt cla-
re constat ex Bulla Pij V. ibi loquens de istis
Canonicis Parrochis *cum prima & præcipua
debeat esse cura animarum eos ad residendum
in Parrochiali & ibi in diuinis deseruiendum
debitoque eorum officio fungendum teneri & ob-
ligatos esse; ad idque cogi & compelli per Epis-
copos, & Ordinarios statuit, præcipit & ordinat*
† quando enim duæ concurrunt obligatio- 5
nes iuxta maiorem & præcipuam, operan-
dum est, & alterius priuilegia trahenda, &
moderanda, fortius est vinculum curæ ani-
marum, & eius priuilegium præualet pri-
uilegio Canoniæ consopito & obliterato,
quo nullatenus licet vti.

Secundum † an dum Concilium & sacra 6
Congregatio concedit vt Episcopus ex cau-
sa graui, possit concedere licentiam non re-
sidendi Parrocho per aliquod tempus de-
beat hoc tempus intelligi vltra bimestre †
quod concedit Paulus Comitol. *lib.1.respons.*

morul.quæst. 59. *num.*3. loquens de Canoni-
cis affirmatiuè respondet, tum quia trium
mensium spatium beneficio legis concedi-
tur & ita Prælati non eget arbitrio, & licen-
tia, tum quia legitimæ absentiæ causa post-
quam quis tres menses abfuit ex legis Be-
neficio accidere potest, & sic spatium qua-
tuor mensium, quod concedit Sacra Con-
gregatio decisum est.

7 Sed ego existimo, † quod si Canonicus
per tres menses, & Parrochus per bimestre
suum, ex causa honesta quam requirit Par-
rochus, etiam ad hoc ex Sacra Congregat. vt
suprà vidimus non abfuerunt si petant li-
centiam ab Episcopo ad non residẽdum, per
quatuor menses, ex legitima, vt vrgenti
causa, quod intra hos quatuor menses com-
prehenditur bimestre Parrochi, & trimestre
Canonici; & quidem de Parrocho mihi
non est dubium, quia vt declarauit Sacra
Congr. ad absentiam bimestrem requiritur
licentia Episcopi, ergo si abest per quadri-
8 mestre, & iam ex licentia non abfuit, bi-
mestre hoc in illo manifeste continetur, de
canonico etiam constat: quia cum ipse Co-
mitolus, *quæst.*60.*nu.*6. *& in tr. de residentia.*
9 ex Hostiensi † arctiori vinculo residendi
alliget Canonicos quam curatos, quia Ca-
nonicus est quotidie sub selliis chori affixus,
ad omnes horas, & missam assistens, deinde
Concilium, *sess.*6.*cap.*2. dicit, quod licentiæ
temporales de non residendo debent con-
cedi, ex veris, & rationabilibus causis coram
Ordinario legitimè probandis, quare si tri-
mestre non est assumptum, intra quadrime-
stre, quod ex præfatis causis concedi debet
continetur, ne per septem menses absit
Canonicus, & ad minus quod Episcopus,
ita potest ordinare, mihi in dubium est, quia
sacra Congregatio. *in vna Terracinensi.* 11.
Februarij 1628. *& in alia monopolit. die* 16.
Decemb. eiusdem anni. quas refert Barbosa.
*de canoni. & dignitatibus.cap.*20. *num.* 5. de-
10 clarauit quòd † Episcopus potest edicere, ne
Canonici sine eius licentia abesse possint;
quare poterit etiam edicere quod trimestre
à Concilio concessum intra quadrimestre
quod concedit ex interpretatione Cardi-
nalium contineatur, quia ita expedire vi-
detur sibi, cultui, & assistentiæ chori; vnde
ruunt fundamenta *Comitoli.*

SVBRESOLVT. V.

An sit à Concilio reuocata Eugeniana?

SVMMARIVM.

1. *An Eugeniana Constitutio derogata fuerit concessa vniuersitatibus.*
2. *An priuilegium quod vniuersitatibus conceditur sit perpetuum vel temporale.*
3. *Cum in aliquo priuilegio alicui personæ concesso, aut communitati ponitur clausula, quod vt derogetur, quid requiratur.*
4. *Per clausulam generalem non obstantibus quibuscumque priuilegiis, an non sufficienter declaretur voluntas Pontificis derogatoria huius priuilegij.*
5. *Quod priuilegium datum sit causa publicæ vtilitatis.*
6. *An declaratio Cardinalium deroget priuilegium Eugenianum vniuersitatibus concessum.*
7. *An Curati non possint abesse sine causa per Episcopum cognita & approbata.*
8. *Quæ reuocatio tacita & implicita priuilegij, ex Suare.*
9. *Cur voluntas posterior semper efficacior.*
10. *Parrochus vltra bimestre non absit à sua parrochia sine graui & vrgenti causa quæ cognoscatur & approbetur ab Episcopo, ex Concilio.*
11. *An Parrochi studium non sit causa sufficiens ad non residendum.*
12. *Sa Emendati sententia. & n.*13.
14. *Auctoris sententia. & n.*15. *& n.*16.

EX dictis aliqua pro praxi residentiæ colliguntur. Primum cum Barbosa in col-
lectaneis Doctorum. *in varia loca concilij
Tridentini sess.*6. *cap.* 2. *num.* 6. vbi sic fatur.
vide Paulum Comit. *Resp. moral. lib.* 1. *qu.*
60. *n.*6. Cenedum *pract. & Canonicarum. qq.*
*l.*1.*quæst.*1.*n.*32. *vbi resoluit per clausulam ge-
neralem in præcitatis Concilij verbis*, † *non* 1
*fuisse derogatum Eugenianam constitutionem
concessam vniuersitatibus, quem refert & sequi-
tur* Sanctarellus *Variar. quæst.*16.*n.*2. *&* 3. *&
num.*4. *vbi respondet in hoc priuilegio tolli pri-
uilegia, & indulta perpetua de non residendo, &
de fructibus in absentia percipiendis, vt apertè
indicatur illis verbis indulgentiis quoque, &
dispensationibus temporalibus, &c. at* † *priui-* 2
*legium, quod concedit vniuersitatibus, non est
perpetuum, sed temporale, quamdiu scilicet
Scholasticus, & Magister studet, & docet in
illis, & propterea docendum est, per Concilium
non tolli priuilegium concessum vniuersitatibus.*
Hactens illi, & quidem Eugenij Bulla gra-
uissima est, & in ea cauetur quod si expres-
sa mentio, & plena eius relatio *de verbo ad
verbum* non fiat non intelligitur derogata,
quod non reperitur in aliquo Concilij loco
aut aliqua Eminentissimorum Cardinalium
declaratione *solum enim inuenitur vna in qua
dicitur, quod priuilegiis omnibus de perceptione
fructuum, non excusantur à residentia in Parro-
chialibus*, quæ verba non derogant Eugenia-
nam, cum de illa nulla fiat mentio, nedum
expressa relatio *de verbo ad verbum*, quando
enim † in aliquo priuilegio concesso alicui 3
personæ,

personæ, aut communitati ponitur clausu-
la, quod vt derogetur requiritur, quod de
eo fiat expressa mentio *de verbo ad verbum*
non sufficit, vt hoc derogatum esse, vt dica-
tur *non obstantibus omnibus & quibuscumque*
priuilegiis in contrarium, sed requiritur, quod
in derogatoria ponantur verba *volumus ta-*
les litteras haberi pro expressis, ac si de verbo
ad verbum insererentur; vel *non obstantibus*
priuilegiis sub quacumque forma verborum
concessis, sic habet stylus curiæ, & docent
Mandosius *in regulam.* 13. *quæst.* 8. *num.* 6.
Panormitanus, *cap. cum instantia, de censibus,*
num. 5. Barbosa ibi Portel. *verb. priuileg. n.* 79.
Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 9 *art.* 6.

4 His accedit quod † per clausulam gene-
ralem, *non obstantibus quibuscumque priuile-*
giis, non sufficienter declaratur voluntas
Pontificis derogatoria huiusmodi priuilegij
vt tenent Miranda, *in manuali tom.* 2. *quæ-*
stio. 45. *artic.* 6. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *quæst.* 12.
Bonacina *de legibus disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 8.
§. 3. *num* 11. & alij, tum præcipuè, quia cum
5 † hoc priuilegium datum sit causa publica
vtilitatis, *cap. cum ex eo de electione in* 6 &
cap finali de Magistris, non censetur reuoca-
tum per clausulam istam, vt Filinus, *vbi su-*
pra num. 26. Romanus *consilio* 498. *consil.* 5.
ex textu *in leg. de curioribus. Cod. de silentia-*
riis, lib 12. quos refert & sequitur Moneta,
de commutatio. vltim. volunt. cap. 7. *num.* 184.
6 quare mihi manifestum est, quod † decla-
ratio Cardinalium, quam ad verbum af-
fert Garcia, *vbi supra num* 80. nullatenus
derogat priuilegium Eugenianum conces-
sum vniuersitatibus & sic post Concilium
Tridentinum aliqui Parrochi cathedras re-
gebant Salmanticæ & fructus percipiebant,
vt refert idem Garcia, *num.* 53.

Sed obiicit, *num.* 108. huius priullegij de-
rogationem clarè deduci *ex cap.* 1. *sess.* 23.
7 quatenus decernit & statuit, ne † curati ab-
esse possint nisi causa prius per Episcopum
cognita, & approbata, & quod vltra bime-
stre nisi graui ex causa licentia non conce-
datur, & Sacra Congregatio non iudicauit
causam grauem studere in curati, post Tri-
dentinum, post quod non datur beneficium
curatum nisi præuio examine, digniori, &
magis idoneo; vnde tacitè est derogatum
priuilegium Eugenianum, & quod habe-
tur *cap. cum ex eo de electio. in* 6. iuxta egre-
giam doctrinam Suarez, *lib.* 8. *de legib. c.* 38.
8 *numer.* 4. *vbi agit de reuocatione* † *tacita &*
implicita priuilegij, quæ tunc fit quando Prin-
ceps fecit aliquem actum qui non potest subsiste-
re, vel habere effectum intentum, vel saltem
non adæquatum sine derogatione priuilegij
prius concessi, tunc enim cum duæ illæ volunta-
tes Principis sunt contrariæ necesse est, vt vna
impediat aliam, quia earum effectus, vt sup-
ponit, non possunt simul subsistere, & consequē-
ter posterior voluntas vincet priorem, & tollit
effectum eius, quia † *semper posterior voluntas* 9
efficacior est, quia cadit supra præcedentem,
vnde posterior actus derogat priorem, vel in to-
tum, vel in partem, secundum quod eius effectus
in totum, vel in partem euertit effectum prio-
ris voluntatis, & sic posterior voluntas est vir-
tualis retractio prioris concedentis priuilegiū,
& per consequens ipsius priuilegij tacita de-
rogatio si in Principe est scientia priuilegij, si-
ne qua cum præsumatur Principis ignorantia
talis priuilegij, non censetur reuocatum cap. vt
animarum, de constit. in 6.

Quæ doctrina, & verissima, & vtilissima
est & inpræsentiarū verificatur satis aper-
tè, quia Conciliū vult quod † Parrochus vltra 10
bimestre nō absit à sua Parrochia sine gra-
ui, & vrgenti causa quæ cognoscatur & ap-
probetur ab Episcopo; at Sacra Congrega-
tio, quæ habet iuridicam potestatem à su-
premo Principe delegatam interpretandi
legē Concilij, quod est supremus Princeps
simul cum Summo Pōtifice declarat, quod
in parrochialibus beneficiis cum dantur
proprio examine oppositorum digniori
causa studij non est causa grauis, & vrgens
ad non residendum, quam requirit Legis-
lator non obstante quocumque priuilegio;
ergo manifestè videtur omne priuilegium
etiam Eugenianum tacitè esse derogatum,
ac per consequens hodie non subsistit. His
accedit, quod † Cardinalium declaratio, 11
quod studium Parrochi non est sufficiens
causa ad nō residendum iuxta Concilij de-
cretum, est quædam sententia lata ab habē-
te potestatem, ex delegatione Principis su-
premi, ad derogandum illi priuilegium
decreto oppositum & sic de facto deroga-
uit, argumento *ex cap. suborta, de re iudi-*
cata.

Fateor argumentum esse valdè vrgens,
cui nititur Sà emendatus. † *verbo Benefi. cum,* 12
num. 8. dicens, *post Concilium Tridentinum*
non est in vsu, cum eo qui obtinuit Beneficium
curatum ex hac causa (scilicet studij) *dispen-*
sare & ita statuit Sacra Congregatio, ita ille
quare per non vsam iuncta declaratione
Cardinalium derogatum videtur priuile-
gium contentum, *in cap. cum ex eo*, & priui-
legium Eugenianum concessum vniuersi-
tatibus; quare ibi præfatus non vsus, non est
in viridi, sed porius vsus cōtrarius, quia sus- 13
cepta non est Cardinalium declaratio, non
est aliquatenus derogatum Eugenianum,
nec explicitè nec implicitè.

Verum enim vero non desinam † hîc ad- 14
notare pro meis vniuersitatibus Complu-
tensi, & Salmantina, in quibus sum nutri-
bus litteris, & quibus vt parentibus si quid
sū, debeo, quod si quis postquā incepit actus
publi

publicos literarios tentatiuâ, & primû principium, pro Doctoris gradu, adipiscendo, in concursu acquisiuit Beneficium Curatum potest esse vltra bimestre totum illud temporis spatium quod est simpliciter necessarium, ad cæterorum actuum curriculum, perficiendum & ad eos studendos, & communicandos, ea commoditate requisita & possit D.D. argumentis satisfacere, vt in graduarione optimum locum adipiscatur, qui datur iuxta merita literaria, & hoc siue vir-
15 tute priuilegij Eugeniani, quod quantum ad hoc non est derogatum à Sacra Congregatione siue de licentia Ordinarij, qui habet sufficientem & grauem causam, licentiandi, euitationem scilicet grauissimi dam-
16 ni, quod Parrocho sequitur, si non prosequatur curriculum actuum literariorum pro gradu consequendo, imo si quis cursum studiorum compleuit, vt vult adscribi intra numerum Doctorum ad maiores progressus faciendos, potest Episcopus licentiam dare vt vltra bimestre absit à Parrochia, vt curriculum actuum perficiat.

SVBRESOLVT. VI.

Si completo bimestre suboritur noua causa tenetur prolongare licentiam.

SVMMARIVM.

1. *An si completo bimestri suboriatur noua causa, an Parrochus teneatur licentiam prolongare.*

Colligitur secundò, quod † si Parrochus per bimestre ex honesta causa cognita ab Episcopo & concessa licentia absfuit à sua Ecclesia; & vt redeat ad residendum in illa suboritur periculum, grauis & mortalis infirmitatis propter nimios calores, & mutationes locorum, concedenda est dilatio licentiæ vt incolumis redire possit, & interim fructus lucretur, acsi esset præsens, quia absens ex iusta causa non dicitur abesse, *c. ex parte. el primero. de Cleric. non resident.* de aliis causis iustis non residendi latè Barbosa & Bellarminus, *locis citatis.* 1

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER QVARTVS,

DE OBLIGATIONE RESTITVENDI fructus ob non residentiam Pastorum.

CVm Pastores animarum ex vi sui officij residere personaliter teneantur. Concilium Trident. postquam obligationem illis indixit, aliam restituendi fructus, si non resideant, impositis his verbis. Sancta Tridentina Synodus, *sess.* 23. *c.* 1. §. *si quis autem*, dicit. *statuit Sacrosancta Synodus præter alias pœnas aduersus non residentes sub Paulo III. impositas & innouatas ac mortalis peccati reatum quem incurrit cum pro rata temporis absentiæ suæ fructus suos non facere nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante, per superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conuentione, vel compositione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, non obstantibus quibuscumque priuilegiis cuicumque Collegio, aut fabricæ concessis, eadem omnino etiam quoad culpam amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent, Sacrosancta Synodus declarat & decernit.*

RESOLVTIO I.

De coharentia huius decreti, cum alio, ex cap. 1. sess. 6.

SVMMARIVM.

1. *Patrum Concilij Trid. decretum, & n.* 2. 3. 4.
5. *Qua ratione decretum istud cohæreat cum illo, in quo ipso iure subtrahuntur fructus omnes, pro rata temporis absentiæ.*
6. *An si vltra tres menses per annum non resideat omnes illius anni fructus in conscientia teneatur restituere.*
7. *Castri Palai sententia.*
8. *Sacra Congregationis sensus.*

9. Tam

9. *Tam Parrochi, quàm Episcopi non residentes, si vltra sex menses continuos absint duplici plectuntur pœna.*

10. *Pœna subtractionis quartæ partis fructuum lata contra Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, non videtur quod infligenda sit Parrochis propter absentiam sex mensium.*

11. *Non potest Episcopus ante citationem per edictum punire Parrochos in quarta fructuum parte.*

12. *In Parrochis per edictum vocatis eadem interualla obseruanda sunt, ac in Episcopis ante edictum.*

13. *Quæ pœna non habeat locum hodie, nisi in Episcopis, & aliis Ecclesiæ Præfectis maioribus, & num. 14.*

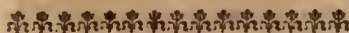
CIRCA quod decretum plurima sunt
gratissima dubia scitu digna enu-
cleanda. Primum sit, qua ratione cohæreat
1 hoc decretum cum alio *sess.6.c.1.* Vbi † sic
fantur PP. Trident. *Placuit sacrosanctæ Sy-
nodo antiquos Canones qui temporum, atque ho-
minum iniuria penè in desuetudinem abierunt,
aduersus non residentes promulgatos innouare,
quemadmodum virtute præsentis decreti inno-
uat, ac vlterius pro firmiori eorum residentia
in hunc, qui sequitur modum statuere atque
2 sancire. Si quis à Patriarchali, Metropolita-
na, seu Cathedrali Ecclesia, sibi quocunque ti-
tulo, causa, nomine, seu iure concessa, quacun-
que illi dignitate, gradu, & præeminentia præ-
fulgeat, legitimo impedimento, seu iustis & ra-
tionabilibus causis cessantibus, sex mensibus
3 continuis extra suam Diœcesim morando abfue-
rit, quartæ partis fructuum vnius anni fabricæ
Ecclesiæ pauperibus loci per superiorem Eccle-
siasticum applicandorum pœnam ipso iure in-
currant, quod si per alios sex menses in huius-
modi absentia perseuerauerint, aliam quartam
partem fructuum, similiter applicandam amit-
4 tat crescente vero contumacia, vt seueriori sa-
crorum Canonum censuræ subyciatur. Metropo-
litanus Suffraganeos Episcopos absentes, Metro-
politanum vero absentem Suffraganeus Episco-
pus antiquior residens, pœna interdicti ingressus
Ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per
literas, vel Nuntium Romano Pontifici denun-
tiare teneatur, qui in ipsos absentes prout cu-
iuscumque maior, aut minor contumacia exege-
rit suæ supremæ Sedis authoritate animaduer-
tere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus vtilioribus
prouidere poterit, sed in Domino nouerit salu-
briter expedire.* Hæc ibi.

5 Igitur primum dubium est, † qua ratio-
ne decretum istud cohæreat cum priori re-
lato ex *cap. 1. sess. 23.* in quo ipso iure sub-
trahuntur omnes fructus, pro rata tempo-
ris absentiæ, quod non videtur conueuire
cum decreto *sess.6.* quod propter absentiam
sex mensium continuam; quarta pars dum-
taxat aufertur, & si per alios sex menses
continuus, alia dumtaxat quarta pars, & si
adhuc duret contumacia aliis seuerioribus
pœnis canonum vsque ad Episcopatus pri-
uationem puniendus nulla facta mentione
de alia fructuum priuatione, ex vi autem
decreti *sess.23.* † si vltra tres menses per an- 6
num non resideat, omnes illius anni fructus
in conscientia tenetur restituere, non enim
illos facit suos, etiam ante omnem senten-
tiam declaratoriam, non ergo videntur sa-
tis sibi cohærere hæc duo decreta.

Castro Palao *tom.2.tract.13.disp.1.punct. 3.
num.* 2. dicit † quod decretum *sess.6.* loqui- 7
tur, de fructibus tempore residentiæ lucra-
tis, quorum quarta parte priuandus pro ab-
sentia priorum sex mensium, & altera pro
absentia aliorum sex, & fructibus tempore
absentiæ priuari debet in integrum, & ad
hanc pœnam non requiritur sententia de-
claratoria criminis, sed requiritur ad pri-
mam, quam interpretationem satis confir-
mat declaratio sac. Congregat. quam his
verbis Refert Garzia. *nu.32. vbi supra* à qua
inquiritur, an Episcopus procedens per sub-
tractionem aduersus Parrochus non resi-
dentes iuxta Concilium Trident. teneatur
obseruare eadem interualla, eamdemque
rationem, quæ contra Episcopos non resi-
dentes statuit *cap.1.sess.6.* † *Congregatio cen-* 8
*suit teneri quoties in pœnam omissæ residentiæ
vult subtrahere partem fructuum, quos suos fe-
cerunt; non vero teneri obseruare eadem inter-
ualla in executione facienda in illis fructibus,
quos Parrochi pro rata temporis absentiæ suos
non fecerunt.* Ex quibus colligitur, quod
† tam Parrochi, quàm Episcopi non resi- 9
dentes si vltra sex menses continuos absint
duplici plectuntur pœna, vna post declara-
tionem criminis, quæ est quarta pars fru-
ctuum quos suos fecerunt, & hæc continet
cap.1.sess.6. altera ante omnem declaratio-
nem, quæ est subtractio fructuum quos
suos non fecerunt pro ratione absentiæ,
quam statuit *sess. 23. cap.1.* & hanc tenetur
sustinere ante omnem declarationem, prio-
rem tamen non tenentur exhibere, nisi
post declarationem, & sententiam.

Cæterum cum † pœna subtractionis 10
quartæ partis fructuum lata sit contra Pa-
triarchas, Archiepiscopos & Episcopos, ibi-
que nulla fiat mentio de Parrochis, & pœ-
næ non sint extendendæ ad alias personas
præter nominatas, non videtur quod infli-
genda sit Parrochis propter absentiam sex
mensium iuxta interualla posita à Concilio
respectu Patriarcharum &c. quamuis possit
Episcupus per subtractionem, fructuum
sequestrationem, & alia iuris remedia con-
tra ipsos procedere, si per edictum citati,
etiam

etiam non personaliter, contumaces fuerint
quam citationem per edictum non exegit
Concilium respectu Episcoporum, & ita
11 † nequit Episcopus ante citationem per edi-
ctum punire Parrochos in quarta fructuum
parte, sed superior potest Episcopum qui
per sex menses continuos non fuerit resi-
12 dens in sua Ecclesia; quare † in Parrochis
vocatis per edictum eadem interualla sunt
obseruanda ac in Episcopis ante edictum &
sic intelligitur Cardinalium declaratio, qua-
re egregiè Cardinalis Bellarminus, *in obser-
uationibus doctrina*, *littera V.* ad illa verba,
13 *4.p.c.1.sess.6.* sic dicit. † *hac pœna sic destina-
ta non habet hodie locum nisi in Episcopis, &
aliis Præfectis Ecclesiæ maioribus, nam quod
attinet ad Curatos inferiores non proceditur sic
gradatim, sed vel attenditur dispositio, capitis
ex tua, vbi glossa, de Cler. non resident. vel de-
cretum Concilij, sess. 23. cap. 1. propè finem, ibi
quod si per edictum citati relinquitur enim Or-
dinarij arbitrio sit velit expectare ordinem hic
præscriptum vt priuet post triennium, vel sta-
tim priuare, vt ibi post citationem per edictum
14 factam, tamen Illustrissimi Domini, mediam
sententiam secuti censuerunt expectandum esse
aliquod tempus, & attendendam esse contuma-
ciam Rei, qualis sit, & ita ex facti qualitate
arbitrio boni iudicis existimandum, si vel sta-
tim post edictum priuari debeat vel obseruari
necesse sit formam præscriptam*, hactenus Car-
din. cui consentio.

RESOLVTIO II.

Vtrum non residens in Parrochia sit ipso iure priuatus beneficio curato?

SVMMARIVM.

1. *An non residens in Parrochia sit ipso iure beneficio curato priuatus.*
2. *An Episcopi monitio debeat præcedere hanc priuationem quam incurrit Parrochus non residens, vt resideat.*
3. *Licet non residentia sit notoria an requiratur monitio Episcopi iuridicè facta Parrocho, vt resideat.*
4. *Quando lex imponit pœnam non taxando tempus quo incurratur debet præcedere superioris monitio, vt quis pœnã incurrat.*
5. *Cur vt Parrochus priuetur monendus sit prius.*
6. *Garçia sententia.*
7. *Non residens in beneficio an ante omnia monendus sit personaliter.*
8. *Innocentij sententiam sentiunt communem Ioan. Ochon, & Ant. Gomez.*
9. *An Parrochus non residens per edictum sit monendus.*
10. *Si Parrochus admonitus non resideat, in libertate Episcopi relinquitur.*
11. *Parrochus qui non vult in sua Parrochiali residere, debet seruato iuris ordine priuari.*
12. *Parrochus monitus per edictum si contumax sit & nolens parere non resideat ipso facto sit priuatus beneficio curato.*
13. *Concilij Tridentini mens.*
14. *Barbosæ sententia.*
15. *An quando est priuatus Parrochus, priuatio sit absoluta.*
16. *An Parrochus sui beneficij retineat dominium, & n. 17.*
18. *An hunc priuationem Concilium arbitrio Episcopi reliquerit.*
19. *An Episcopus possit ad residendum compellere.*

DVBIVM secundùm, an † non residens 1
in Parrochia sit ipso iure beneficio
curato priuatus? affirmatiuè respondent.
Garzia, *c. 2. cit. à n. 131.* Palao, *vbi suprà à n. 7.*
Barbosa, *de potestate Episcopi allegatio. 53. à
n. 105.* & *de potestate Parrochi, p. 2. c. 8. nu. 72.*
Azor, *p. 2. lib. 7. c. 6. q. 4. & 3. ex c. extirpandæ,
§. qui vero, de præbendis*, vbi omnes ferè Ca-
nonistæ, Antonius Augustinus, *lib. 4. collect.
decreta. & lib. 7. tit. 2. c. 6.* Barbosa, *ibi n. 1. § qui
vero*, alios citans, sed † an hanc priuationem 2
ipso iure quam incurrit Parrochus non resi-
dens debet præcedere Episcopi monitio, vt
resideat. Palao, *n. 8.* secutus Azor, *q. 4.* dicit,
quod si delictum non residendi est noto-
rium; aut si manifestum est Parrochum ha-
bere beneficium pro derelicto nõ esse opus
Episcopi licentia præuia, secus vero si noto-
rium hoc non sit, at mihi hoc non arridet,
existimo enim, quod † quamuis non resi- 3
dentia sit notoria requiritur monitio Epis-
copi facta iuridice Parrocho vt resideat, tum
vt constet an iustam habeat excusationem,
tum vt iuridicè constet an habeat benefi-
cium pro delicto, & sic eius prouisio pacifi-
ce fiat litibus inexposita, est enim certissi-
mum in iure, quod † quando lex imponit 4
pœnam non taxando tempus, in quo incur-
ratur debet præcedere monitio Superioris,
vt quis pœnam incurrat. Ita Felinus, *c. 2. n. 4.
de Magistris.* Bern. Diaz, *Regula* 474. quare
in hoc casu requiri monitionem sentiunt
Innoc. *ad §. qui vero*, Ojeda, *de incompatib. be-
nef. c. 18. n. 16.* argumento, *ex c. ex p. c. qualiter.
c. inter. quatuor, c. final. de Clerico non residente*,
in quibus requiritur monitio præuia, vt quis
priuetur beneficio residentiam requirente
ob absentiã. Cur ergo Parrochus vt priuetur
monendus non est prius? *c. enim, extirpandæ*
quamuis dicat, quod quando Parrochus non 5
residet authoritate huius decreti priuatus,
eius beneficium alteri libere detur, non ta-
men excludit monitionem præuiam, quam,
ius

ius commune in præcitatis capitulis, exigit
in beneficiis residentiam exigentibus.
6 Quare mihi nun probatur † sententia
Garciæ *n*. 138. dicentis nouum ius de Par-
rochis inductum, *cap. extirpanda §. qui vero*,
vt enim nouum ius introducatur necessa-
rium est, quod clarè, id exprimatur, quod
nō fit in præfato capite, quia vt optimè Bar-
bosa, *cap. final. de cleric. non resident. num.* 2.
7 † non residens in beneficio ante umnia mo-
nendus est personaliter, si commodè fieri
possit ad residentiam, itavt verè constet de
delicto, & pateat nullam ei competere ex-
cusationem, quæ ratio manifesta est etiam
in Parrochis. Quare notorietas delicti non
residendi non sulum debet esse de absentia,
quia ista potest habere excusationē legiti-
mam, sed debet esse notorietas de absentia,
quæ sit delictum, quæ nullam habet excusa-
tionem, aut beneficium haberi pro de reli-
cto, si per decennium ab illo sit absens Be-
neficiatus, qui alias residere debet, glossa,
cap. ex parte citato verbo, *per decem annos* &
8 ibi Barbosa *num.* 4. quare † Innocentij sen-
tentiam & nostram esse suo tempore com-
munem sentiunt Ioannes Ochon, & Anto-
nius Gomez citati à Garcia, *n* 135 & multis
citatis docet Tuscus, *littera R. concl.* 254.
num. 6. vnde Sacrum Trident. Concilium
9 *sess.* 23. *cap.* 1. expressè requirit quod † Par-
rochus non residens per edictum monea-
tur ad hoc quod contra illum, vt contuma-
cem possit Episcopus procedere, vsque ad
beneficij priuationem, & quidem vt quis
ipso iure priuetur re sua contumax debet
apparere, & nullam suæ absentiæ habere
excusationem.

Sed inquires an hæc pœna priuationis
10 parrochiæ, ipso iure † si Parrochus admo-
nitus non resideat sit in viridi, hodie post
Tridentinum, negant Palao *n*. 9. Barbosa,
allegat. 53. *num.* 105. Garcia, *num.* 130. tum
quia, *sess.* 23 *cap.* 1. in libertate Episcopi re-
linquitur, vt post citationem per edictum,
contra contumaces publicatum, possit illos
ad residendum compellere, siue censuris,
siue sequestratione, aliisque iuris remediis,
vsque ad priuatiunem Beneficij, si autem
ipso iure priuati existerent deberet Episco-
pus ad declaratoriam procedere, neque illi
esset liberum aliis remediis vti, vt liberū est,
vt declarauit Sacra Congregatio apud Gar-
ciam, *vbi supra*. qui aliam inducit tenoris
11 sequentis † *Parrochus, qui nō vult in sua par-
rochiali residere debet seruato iuris ordine pri-
uari*; non dicit, *declarari priuatus*; & sic pri-
uatio requiritur ac per consequens non est
ipso iure priuatus.

Cæterum mihi probabilius videtur, vtpo-
12 tè conformius Tridentino, quod † Parro-
chus monitus per edictum, si contumax sit,
& nolens parere non resideat; sit *ipso facto*
priuatus beneficio curato; quod mihi ex eo
persuadeo, quia in *cap. extirpanda §. qui vero
de præbendis* expressè ponitur hæc pœna cō-
tra Parrochos non residentes, si moniti non
resideant; at quia hoc caput expressè inno-
uatū est à Trident. *sess.* 6. *c.* 1. ibi, † *statuit S. Sy-* 13
*nodus antiquos Canones, qui temporum & homi-
num iniuria penè in desuetudinem abierūt ad-
uersus non residētes promulgatos innouare quē-
admodum virtute præsentis decreti innouat.*
negari ergo nequit hanc pœnam innouatam
esse à Concilio hodieque subsistere.

Verū est, quod vt notat Barbos. † *n.* 16. *ad* 14
cap. 1. *sess.* 23. Sacra Congregatio declarauit,
quod est relictū arbitrio Episcopi, qua via,
& quo remedio ex his quæ posuit ibi Con-
cilium vti voluerit, contra non residentes,
nec enim tenetur omnibus illis remediis
vti contra Parrochum in non residendo
contumacem, sed facta monitione siue per
edictum, siue personaliter si inueniri possit,
quāuis existat in remotis regionibus, potest
Episcopus declarare ipsum priuatū à die cō-
tumaciæ iuridicè probatæ. Hæc declaratio
† quod sit priuatus, priuatio absolutè dicitur, 15
quia in executione reducitur de Parrocho
ad non Parrochum, cum ante declaratio-
nem Parrochus erat beneficij possessionem
habens, quod poterat vel commutare, cum
alio vel dare ad pensionē de Pontificis con-
sensu, nō secus ac hæreticus exterior occul-
tus tamen ipso facto est priuatus bonis, qua
addicuntur fisco, ipsorū tamē ante sententiā
declaratoriam criminis habet possessionem,
& dominium, vt docet communis sententia
apud Sanch. *in sum. lib.* 2. *c.* 22. *n.* 3. quare tam
hæreticus bonorū, quam † Parrochus sui be- 16
neficij retinent dominium, & possessionem
impliciter, quamuis secundum quid, & sub
conditione, illud amittat si proferatur sentē-
tia criminis declaratoria. Vnde retrotrahi-
tur sententia ad diem criminis commissi, & 17
huius possessionis, & dominij simpliciter
priuatio est, de qua loquitur declaratio
Cardinalium adducta à Garcia.

Verum est † Concilium arbitrio Episcopi 18
reliquisse, an velit vt hoc remedio priuatio-
nis, vel aliis quæ ponit, *c.* 1. *sess.* 23 si tamen,
vult vti remedio priuationis est declarando
seruato iuris ordine Parrochū non residen-
tē priuatū esse ipso iure *ex cap. extirp.* quam
pœnā, vt dixi ipsū Concilium renouauit &
nō inuenitur relaxasse, & sic quando dicit,
quod † Episcopus potest ad residendū com- 19
pellere, etiā vsque ad priuationē; intelligitur
ipsā declarando; vel vsque ad priuationē, in-
telligitur non residentē priuando dominio
Beneficij, quod etsi debile & conditionatū
retinebat, quo etiam priuatur hæreticus
sententia declaratoria criminis.

RESOLVTIO III.

Vtrum vt Parrochus non residens, non faciat fructus suos, requiratur iudicis sententia saltim declaratoria.

SVMMARIVM.

1. *An vt Parrochus non residens fructus pro rata absentiæ non faciat suos, requiratur sententia declaratoria criminis non residentiæ.*
2. *In Decretis pœnalibus etiamsi dicatur quod pœna incurratur ipso facto absque vlla declaratione, intelligitur de declaratione pœnæ, non vero de declaratione criminis.*
3. *An sit necessaria aliqua criminis non residentiæ declaratio.*
4. *An teneatur Parrochus restituere fructus quantùm ad partem debitam pro crimine.*
5. *An hæreticus à die declarationis criminis fiat omnino incapax bonorum.*
6. *Leges obligantes ad restitutionem afferuntur.*
7. *Lex item certa & infallibilis in iure affertur.*
8. *Legislator potest reddere in pœnam aliquos incapaces dominij propter aliquod delictum.*
9. *Pij V. sententia.*
10. *Si Parrochus initio anni percipiat grossam suorum fructuum, & postea non resideat, an teneatur grossæ partem restituere.*
11. *Auctoris mens.*
12. *Dum qui beneficij grossam acquirit & illius sit dominus, an non acquirat dominium absolutè.*

1 TERTIVM dubium est, an † vt Par-
rochus non residens fructus pro rata
absentiæ non faciat suos, requiratur senten-
tia declaratoria criminis non residentiæ.
Ratio dubitandi est Concilium ipsum, quod
loco citato, dicit Parrochum non residen-
tem pro rata temporis absentiæ fructus non
facere suos, neque tuta conscientia illos sibi
detinere posse, alia etiam declaratione non
secuta. Pro altera etiam parte est ratio du-
bij, quia decretum hoc est pœnale, in de-
2 cretis † autem pœnalibus, etiamsi dicatur
quod pœna incurratur *ipso facto*, absque vl-
la declaratione intelligitur de declaratione
pœnæ, non vero de declaratione criminis,
vt latè & eruditè probat Sanchez *vbi supra,*
à num. 19. & 20. Ex multis iuribus, & aucto-
ribus quos apud ipsum videre licet.

Sed proculdubio affirmandum est † non 3
esse necessariam aliquam criminis non re-
sidentiæ declarationem, sed ante ipsum Par-
rochum non residentem, teneri restituere
fructus pro ratione absentiæ, ratio est per-
spicua, quia vt optime Sanchez *vbi supra*
num. 20. & omnes DD. in materia de legi-
bus, legislator potest statuere, quod pœna
restituatur in conscientia, ante omnem cri-
minis declarationem, faciendo personam in-
capacem dominij illius, vt egregie aduer-
tunt Ludouicus Turrianus. *de Iustitia, &*
iure, disp. 14. dub. 2. num. 11. Vasquez *de leg.*
disp 168. cap. 4. Simancas *de catholicis institut.*
tit. 9. à num. 191. Caietanus *22. quæst. 62. art. 3.*
Sotus *lib. 1. de Iustitia, & iure, quæst. 6. art. 6.* eo
enim ipso quod lex dicat, quod in conscien-
tia *teneatur restituere*, & *quod non faciat fru-*
ctus suos, nec etiam si illos possederit fiat il-
lorum Dominus quantum ad grossam † te- 4
netur restituere, quantum ad illam partem
debitam pro crimine, & est istius partis Do-
minus non absolutè sed sub conditione, si
crimem non commiserit, ratione cuius ex
tunc fit incapax illius retẽtionis, sicut † hæ- 5
reticus à die declarationis criminis fit om-
nino incapax bonorum, quæ tam ipse quàm
eius hæres tenetur in conscientia restitue-
re, sic *lex 2. tit. 9. lib. 2.* & *lex 34. tit. 5.* & *lex*
30. eodem libro ordinam. † obligant in con- 6
scientia Ministros Regios munera accipien-
tes non tantum ad recipiendum, quod gra-
tis acceperant, quod suum non faciebant,
sed etiam in quadruplum, quamuis quan-
tum ad quadruplum temperatæ sint ablatis
particulis *in conscientia* sententia. *per legem 6.*
tit. 5. lib. 3. & aliis.

Quare hæc † sit regula & infallibilis in 7
iure, quotiescunque lex decernit, quod
committens tale peccatum aut crimen non
faciat fructus suos, aut quod in conscientia
teneatur illos aut rem acceptam restituere,
redditur persona incapax dominij, tenetúr-
que ante omnem sententiam declaratoriam
etiam criminis restituere; ratio est perspi-
cua, quia † legislator potest reddere in pœ- 8
nam aliquos incapaces dominij propter ali-
quod delictum, & per præfata verba hanc
esse suam mentem manifestè declarat, qua-
re, quisquis hoc delictum perpetrat, te-
netur id quod lex decernit, & non consi-
stit in actione, sed in perpessione, vt absti-
neam modo ab ea quæstione, an legislator
humanus possit statuere in pœnam actio-
nem ipsius eam patiens, de quo aliàs. Sic
† Pius V. in breui contra non recitantes offi- 9
cium diuinum quod *infrà* dabo imitatus
Concilium Lateranense sub Leone X. *act. 9.*
c. de reforma. curiæ. decreuit quod Beneficia-
tus, non recitans diuinum officium non

facit

facit fructus ſuos, ſed pro rata tenetur illos
reſtituere, quia Beneficiatus redditur inha-
bilis ad dominium illorum acquirendum,
& pari modo id decernit Tridentinum de
Parrocho non reſidente in ſua Parrochiali.
10 Ex quo fit, † quod ſi Parrochus initio an-
ni percipiat groſſam ſuorum fructuum (ſic-
ut Canonicus in multis Eccleſiis, vt Tole-
tana, & Hiſpalenſi) ſi poſtea Parrochus non
reſidcat, aut Canonicus, & Beneficiatus
non recitet, aut non reſideat tenetur reſti-
tuere partem groſſæ, quam iam acquiſierat
ſi cuius dominium habebat & correſponde-
bat, aut reſidentiæ, aut recitationi officij
diuini, ac ſi groſſa per ſingulos dies diuide-
retur, non quia lex obliget ad actiuam pœ-
næ executionem, vt exiſtimat Vaſq. *n.* 36.
11 probabilius enim iudico † id non poſſe fa-
cere legiſlatorem humanum, quia de ratio-
ne pœnæ eſt inuoluntarium, & quod con-
ſiſtat in paſſione, & ſic eo ipſo quod actiuè,
quis ad illam concurrit rationem pœnæ
12 amittit, de quo alias: ſed dum † quis groſ-
ſam beneficij acquirit, & illius fit Dominus
non acquirit dominium abſolutè, ſed con-
ditionatum, ſi ſatisfecerit obligationibus de-
bitis ex vi beneficij in illo anno, & ſi non
ſatisfacit pro rata non facit ſuos fructus ab-
ſolutè, & ſic tenetur pro rata illos reſtituere
ante omnem declarationem.

RESOLVTIO IV.

Vtrum Parrochus non reſidens teneatur in conſcientia reſtituere fructus.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Parrochus non reſidens teneatur in conſcientia reſtituere omnes fructus beneficij pro rata abſentia.*
2. *Quamuis Parrochus non reſidens officium diuinum recitet omnes fructus beneficij curati non facit ſuos, tenetúrque illos in conſcientia reſtituere.*
3. *Indefinitum an æquiualeat vniuerſali.*
4. *Non facere fructus ſuos, & non facere omnes fructus ſuos, an idem ſit Conc.*
5. *An iure naturæ Parrocho debeantur aliqui fructus arbitrio boni viri propter diuini officij penſum exſolutum.*
6. *An pœna ſit impoſita à Concilio, quòd Parrochus fructus non facit ſuos ſed teneatur eos reſtituere.*
7. *Parrochus non reſidens pro rata temporis abſentia fructus ſuos non facit ex Conc.*
8. *Epiſcopus debet compellere Parrochum qui per biennium non reſidet, licet poſtmodum reſideat ad reſtituendos fructus illius temporis, quos abſens recepit.*
9. *Si Epiſcopus in hoc fuerit negligens tenetur ipſe ex propriis reſtituere pauperibus aut fabricæ quibus tenebatur Parrochus.*

DVBIVM quartum, vtrum Parrochus 1
non reſidens teneatur in conſcientia
reſtituere omnes fructus Beneficij pro rata
abſentiæ? Vaſq. *opuſc. de benef. cap.* 4. §. 2. *dub.*
4. *num.* 155. duo dicit, primum, quod Par-
rochus non reſidens quantum eſt ex iure,
poteſt tuta conſcientia aliquos fructus per-
cipere, qui correſpondeant arbitrio boni
viri, ob recitationem horarum officij diui-
ni, quia inter munera & officia, propter
quæ datur beneficium etiam Curati, eſt di-
uini officij recitatio, quam ſi faciat Parro-
chus non reſidens ratione illius aliquos fru-
ctus percipere valet, quantum eſt ex obliga-
tione iuris diuini & naturalis. Secundum eſt
quod iure poſitiuo Trident. *ſeſſ.* 23. *capit.* 1. 2
† quamuis Parrochus non reſidens offi-
cium diuinum recitet, omnes fructus Bene-
ficij curati non facit ſuos teneturque illos
in conſcientia reſtituere, quia Concilium
abſolute & indefinite dicit, quod fructus
non facit ſuos; indefinita † autem æquiua- 3
let vniuerſali iuxta tam ius ciuile *l. ſi ſeruitus*
22. *D. ſeruitut. vrban. & l. ſi ita relictum & l.*
pluribus D. delegat. 1. quam Canonicum *cap.*
ſolitæ de maior. & obedi. cap. circa de priuilegiis
vt latè Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 13. *num.* 6.
Tuſch. *tom.* 4. *pract. littera I. concl.* 86. *&* 87.
Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici*
p. 1. *cap.* 9. *num.* 24. quàre † idem eſt Conci- 4
lio, non facit fructus ſuos; ac non facit om-
nes fructus ſuos, & ſic omnes tenentur re-
ſtitnere, vbi indefinita negatiue concipitur,
quæ certiſſimè æquipollet vniuerſali, vt
probat, Couarr. *num.* 7. & Tuſchus *conſ.* 86.
num. 15. *&* 16.

Verum enim vero huius Doctoris ſen-
tentia mihi nõ arridet. Exiſtimo enim, quod
cum † iure naturæ Parrocho debeantur ali- 5
qui fructus arbitrio boni viri, propter diuini
officij penſum exſolutum, vt bene dicit, quẽ
ſequitur Palao *vbi ſupra n.* 4. *verſ. deinde*; quod
ex vi iuris Trident. hos fructus non amittit
in conſcientia, ſed ipſos Parrochus non rè-
ſidens tuta conſcientia retinetur, quod enim
† fructus nõ facit ſuos, ſed teneatur ipſos re-
ſtituere, pœna eſt à Concilio impoſita, qua-
ſi declarans obligationem naturalem, & ex
naturali iure non tenetur reſtituere fructus,
qui debentur recitationi officij diuini, etiam 6
ſi nõ reſideat, ergo ex iure Tridentini, quod
cum ſit pœnale, & ſi indefinitè loquatur,
non æquiualet vniuerſali, ſed limitatur ad il-
los fructus, qui debentur ob illa munia, quæ

requirunt personalem residentiam, & quidem in pœnalibus, quod indefinita non æquiualeat vniuersæ rectè dicunt Tuschus, *Conc.86.ett.n.28.* Franciscus, *lib.3. de ritu nuptiarum, q.85.n.59.* Couart. *num.10.vers.12.* vnde Concilium data opera solum dixit
7 † Parrochum non residentem pro rata temporis absentiæ, *fructus suos non facere, nec tuta conscientia, &c.* id est, fructus quos percipit ratione residentiæ, de aliis vero qui debentur ratione aliorum munerum, quæ ita benè posset exequi absens non loquitur Tridentin.

Verum est quod vt teste Barbosa in declarationibus, *c.1.sess.23.n.5.* Episcopus de-
8 bet compellere Parrochum, qui per biennium non residet, licet postmodum resideat ad restituendos fructus illius temporis quos absens recepit, quamuis ad residendum nec per edictum quidem monitus fuerit, imo hoc est in defectum quod ipse non re-
9 stituat, quare † si Episcopus in hoc fuerit negligens tenetur ipse ex propriis restituere pauperibus aut fabricæ, quibus tenebatur Parrochus, quia Episcopus ex officio suo tenetur facere, quod Parrochus restituat fructus, pro rata absentiæ, fructus, inquam, qui debentur residentiæ, non tamen qui debentur penso horarum Canonicarum.

RESOLVTIO V.

Vtrum Parrochus si munia Parrochialia non obeat teneatur restituere fructus?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus personaliter in sua Parrochia præsens, si tamen munia Parrochialia non obeat tenetur fructus restituere.*
2. *Fructus an sint stipendia quæ dantur ob causam, & beneficium propter officij munera exequenda.*
3. *Doctissimi Barthol. Carranza de Miranda sententia, & n.4.5.& n.6.*
7. *Vasquis sententia.*
8. *Si Parrochus vno die non exequutur officium sed eius Vicarius an teneatur fructus restituere.*
9. *Residens & non laborans Parrochus non tenetur restituere fructus beneficij ex Garçia.*
10. *Concily Trid. mens.*
11. *Pœna imposita à Tridentino solum comprehendunt absentes.*
12. *An finis legis cadat sub lege.*
13. *Auctoris sententia.*
14. *Eo ipso quod Parrochus est expositus ad munia sua obeunda, si non petunt Parrochiani per ipsos stat, & cedunt iuri suo & contractui facto cum Parrocho.*
15. *An obligatio restituendi sit, si à Parrochianis exigatur.*
16. *An Pastores Ecclesiæ habentes beneficium curatum, etiam si non resideant teneantur iure naturali restituere fructus, ante sententiam iudicis.*
17. *Licet Clericus non residens priuetur beneficio non tamen reperitur coarctari, vt fructus restituere teneatur, ex Abbate.*
18. *Beneficium non datur simpliciter propter officium.*
19. *Multorum sententia.*
20. *Secundum leges & iura, quod acceptum est sub causam debet restitui.*
21. *Beneficium datur sub obligatione exercendi officium, non tamen sub conditione ex Palao.*
22. *Non implens officium tenetur restituere, ex S. Antonin.*
23. *Cum Clericus priuatur propter non residentiam, an cogatur restituere fructus.*
24. *An donatio ex causa ipso iure natura euanescit, si causa non ponatur, & n.25.*
26. *Lessij sententia, & n.27.*
28. *An ex non residentia & non recitatione horarum possit sumi fundamentum, vt non residens & non recitans, non faciat fructus suos, sed eos teneatur restituere.*
29. *Fructus beneficiorum non dantur immediatè pro officio quotidiano, ex Lessio.*
30. *Ad quid Parrochus teneatur lege iustitiæ.*

DVBIVM quintum, an † Parrochus per- 1
sonaliter in sua Parrochia præsens si tamen munera Parrochialia, non obeat personaliter, faciat fructus suos, ita vt teneatur eos restituere, si non obeat nisi per substitutum, Gabriel Vasquez, *vbi suprà à n.156.* duo dicit, primum quod Parrochus personaliter præsens in sua Parrochia non fungens officio suo, sed omnia omnino munia relinquit Vicario sibi Coadiutori, ipse tamen otio & aliis propriis negotiis vacans debet pro rata arbitrio boni viri fructus restituere excepto eo, quod pro horarum penso assignatur, cuius ratio est quia † cum 2
fructus sint stipendia, quæ dantur ob causam, beneficium nanque propter officij munera exercenda datur, & in his, quæ dantur ob causam, causa cessante ex vi iuris naturalis rescinditur donatio, vt est certum in iure, *titul. de donationibus ob causam*, & latè probat Tiraquellus, *tract. cessante causa*, hoc Vasquez, assertum amplectuntur, Ioannes Sanchez, *select.47. à num.4.* Ludouicus, à Sancto Ioanne, *in 4.tract.de officio diuino art.13.fol.611.concl.1.* Cordoua, *lib.1. quæst.19. circa fin.* Graffis. *in Decision.lib.2.c.77.àn.57.*

Caietanus

Caietanus 2 2 *quæst.*185.*art.*5. Soto *de iustitia lib.*10 *quæst.*3.*art.*5. Posseuinus *de officio Curati lib.*1.*cap.*1.*num.*10. Rodriguez *tom.*2. *summæ cap.*33.*num.*2.

Vnde grauissimè vir ille doctissimus Bartholomæus Carranza de Miranda in cele-
3 bri illo opusculo de Residẽtia cap.11.† postquam firmissimè fundauit sententiam Domini Caietani (qui sua tempestate primus veritatem hanc è tenebris in admirabile lumen induxit, quam penè extinxerat multorum Pastorum peruersa consuetudo) sic fatur in huius asserti confirmationem *Profectò si vellemus rationi obtemperare, nec extinguere mus igniculum illud nobis à superiori lumine (quod illuminat omnem hominem) non erat cur in re clarissima digladiaremur; dic mihi ô Pastor Ecclesiasticè) quo iure petis stipendium? qua ratione victum & necessaria? nimirum respondebis iure diuino. Præceptum enim erat vt fi-*
4 *liis Leui decimæ darentur in quorum loco Sacerdotes successimus & Christus mercede dignos Sacerdotes pronunciat, & Paulus exemplo vobis præcipit, ne vobis os alligetur, & hoc in confesso est apud omnes, rectè quidem respondes, sed quæro ego vicissim, an gratis vobis deberi ista dicant sacra Scriptura & ob donationem puram, an potius sit aliquis contractus, vltro citroque obligatorius (vt vulgo dici solet) num-*
5 *quid cum iubentur præstari decimæ filiis Israel mille opera ab illis exiguntur? imò verò pro ministerio, quod faciebãt Domino in tabernaculo, cum ait Christus vos dignos mercede non appellauit vos operarios, etiamsi mercedis nomen hoc satis declarabat? cum Paulus vetat ne vobis os alligetur exemplo. bouis non adiecit triturantis? ergo cur vis contractum ex altera*
6 *parte claudicantẽ, cur si in iure diuino tibi decimas debeo non tu eodem iure teneberis inseruire tabernaculo? cur non triturabis? cur non operaberis eodem iure, quæ iniquitas est, vt populum religioni alliges & tu religione sis solutus si nolis militare, at dices militare volo, sed per Vicarium, obsequium præstabo in templo, sed per suppostitium volo triturare, sed per cõductitium. O iagentem confidentiam! exclamãdum enim erat tragicè, an nonne est electa industria tua persona? an nos tantum stipendium daremus tuo Vicario quam tibi? si illum, quem nobis proficis dignus est Episcopatu, cur tu illum sua mercede integra spolias & salarium, nescio quid præstas, vt residuum deuores otiosus.* Hactenus ibi, quibus grauissimè hoc assertum conuincitur.

7 Secundum assertum Vasquez est, quod licet de iure naturali eadem sit ratio non residentis & residentis, sed non operantis tamen iure positiuo non est cautum, quod nõ laborans restituat fructus, sed sufficit quod Scriptura dicat 2.*ad Thess.cap.*3.*qui non vult operari non manducet*, & sic qui non residet amittit pro rata dierum, qui vero non laborat tenetur pro rata dierũ & officij exhibendi, quod notabiliter non laborat, quod enim † ipse vno die non exequatur officium, sed 8
eius Vicarius nõ tenetur ad restitutionem, sed ante Concilium Lateran. *sub Leone X* & Bullam Pij V. qui non soluebat officij diuini pensum, tenebatur restituere pro rata, si nõ tantum, bis aut ter, horas Canonicas omitteret non ex alio capite, nisi, quia Beneficiũ datur propter officium, & simili modo philosophandum de non laborante, etsi residente.

Secunda sententia est Garciæ *vbi supra n.*53. asserentis absolutè † quod residens, & 9
non laborans non tenetur, restituere fructus beneficij, & quidẽ quantum est ex iure Cõcil. Trid. mihi manifestum est non teneri cũ Concilium clarè loquatur, non, de non, laborantibus residentibus tamen in sua parrochia, sed non residentibus absentibus, & recedentibus ab illa, vt constat ex illis verbis *Metropolitani absentiam probare debet, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus & infra † qui aliquantisper tantum ab-* 10
sint, & infra pœnas imponens dicit *si quis autem cõtra huiusmodi decretum abfuerit statuit S. Synodus*, &c. quare indubitatum est † pœnas impositas à Trident. solũ compre- 11
hẽdere absentes, quare eos ante sequestrationem, & subtractionem fructuum, dicit prius esse vocandos per edictum, quare cum pœnæ restringendæ, sub illis nun comprehenduntur præsentes, & non operantes; etsi enim Concilij doceat, quod Pastores ibi debent residere & non abesse, vt in munia pastoralia incũbant, & quia tenentur iniuncto sibi officio fungi, quod præstare, & implere non possent, qui gregi suo nõ inuigilant nec assistunt, sed mercenariorum more deserunt, quod in effectu faciunt assistentes non tamen operantes Sacramentorum administrationem, nec pascunt gregem bonorum operum exemplo; tamen licet iste sic finis residentiæ legis, tamen † finis legis nõ 12
cadit sub lege, & ita licet pro se non operetur munia Pastoralia, sed omnino otiosus existat, in parrochia illa exercens per Vicarium, etsi mortaliter peccet, omittendo obligationem præcepti diuini exigentis, quod personaliter hæc munia exerceat non tamen tenetur restituere fructus beneficij.

Ego vero medius sum inter duo extre- 13
ma, & existimo primo † quod si Parrochus præsens adsit in suo oppido, aut Ecclesia expositus, vt quantum est ex se si petant Parrochiani administrationem Sacramentorum, fidei rudimenta edoceri, consilium præstari, consolationem exhiberi peccata & scandala vitari, & similia munia pa-

ſtoris, ipſe concedat; quamuis nihil horum faciat, ſeu otioſus permaneat, quia ſubditi contenti ſunt, quod hæc omnia præſtet Capellanus Coadiutor; Parrochus non tenetur fructus reſtituere, probatur quia non ex iure Tridentin. vt vidimus non ex
14 iure naturali, quia † eo ipſo quod Parrochus eſt expoſitus ad munia ſua obeunda, ſi non petunt Parrochiani per ipſos ſtat, & cedunt iuri ſuo, & contractui facto, cum Parrocho, & quamuis iſte teneatur aliquando aliqua munia obire, per ſe, quia ſuæ perſonæ dili-
15 gentia electa eſt, tamen † non eſt obligatio reſtituendi ſi non faciat, niſi à Parrochianis exigatur, quod talia munia per ſe exerceat.

Exiſtimo ſecundò, Parrochum reſidentem & non operantem, ſed otioſum omnino manentem in ſua Parrochia & munera paſtoralia exercentē per Vicarium non teneri reſtituere fructus beneficij, neque peccare contra iuſtitiam non operando perſo-
16 naliter, ratio quæ mouet hæc eſt, quia † Paſtores Eccleſiæ habentes Beneficium curatum, etiamſi non reſideant non tenentur iure naturali reſtituere fructus ante ſententiam iudicis: ergo multo minus reſidens & non operans, ſed otioſus perſiſtens tenebitur, conſequentia eſt manifeſta & docent. Syluester, *verbo Clericus 4.q.23.n.16.* vbi dicit, quod hæc opinio quæ eſt Panormitani, *c.1. de celebratio. miſſarum, eſt vera, ſic enim lo-*
17 *quitur.* Abbas, *licet † Clericus non reſidens priuetur beneficio non tamen reperitur arctari vt fructus reſtituere teneatur, de Clerico non reſidente cap. ex parte. patet de eo qui per annum non reſidet & occaſione tituli quem habet donec priuetur percipit fructus, & ſi non ſeruiuit iſte, dicendo officium ſeruiuit Eccleſia villi,*
18 *in ordine Clericatus, vnde † Beneficium non datur ſimpliciter propter officium, ſed etiam vt Clericus aſſumptus in partem Domini de patrimonio Domini viuat, & non mendicet, c. Diaconi. 93. diſtinctio* hæc Panormitanus quibus addit Syluester, *quod beneficium non datur ſub conditione, ſed ſub modo, vnde modo non ſeruato*
19 *fructus ſunt Beneficiati, † & ita tenent Innocentius, Ioannes Andreas & Butrius, c.1. de celebratio. miſſarum. Præpoſitus cap. Presbyter. 91. diſtinctio. Petrus de Palude, Anchar. Francus. Zabarella. Ioannes de Lignano. Cancellarius Pariſ. Felinus & penè omnes.* Hactenus Syluester.

Quibus addo Azor, *p.2. lib.7. c.6. q.6. verſ. magis probo*, vbi ſoluit argumentum Vaſ-
20 quez, *quia †* (inquit) *ſecundum leges & iura quod acceptum eſt, ſub cauſam debet reſtitui, ſi cauſa ſecuta non fuerit & ſic tota cauſa ob quam datum eſt, atqui non eſt tota cauſa ob quam Beneficium confertur, vt Clericus in ſua Eccleſia commoretur, nam ſunt alia cauſa nimirum vt ex bonis Eccleſia viuat, & non mendicet, vt preces horarum recitet, vt Miſſa Sacrificium offerat, vel denique vt tanquam Clericus in Eccleſia vniuerſali militet*, idem ex profeſſo docet Palao, *vbi ſuprà, punct. 4. n. 4.* dicens, *† Beneficium datur ſub obligatione exercendi* 21
officium, non tamen ſub conditione, quod eſt idem in re quod docuit Syluester quod beneficium datur, *ſub modo, & non ſub conditione*, & ita non ſeruato modo fructus ſunt Beneficiati, idem docet Roſella, *verbo Clericus quart. numero vigeſimo-tertio*, Tabiena, *verbo Beneficium 3. num. 12.* vbi ex Sancto Antonino *3. part. tit. 15. cap. 1. §. de fructibus* dicit † *non implens officium ſuum tenetur reſti-* 22
tuere, ipſe tamen, dicit *videtur tamen ſufficere ad ſalutem, ſi ipſe ſua cura, & impenſis prouidet, quod Eccleſia decenter officietur, & populus ſufficienter regatur, & ipſe honeſta vita, & morum bonum exemplum ſubditis oſtendat, & interdum per ſe ad locum accedat, & certificetur.* Ex quibus manifeſtum eſt, non teneri iure naturali ad fructuum reſtitutionem, & addit *num. 13. in fine.* nec reperitur, quod † quando clericus priuatur propter 23
non reſidentiam cogatur reſtituere fructus, & cogeretur ſi non faceret ſuos iure naturali, ſed modo cogitur, quia iuxta Tridentinum, non facit ſuos non reſideus.

Deinde idipſum confirmatur, quia licet † donatio ex cauſa, ipſo iure naturæ eua- 24
neſcat, ſi cauſa non ponatur, quando iſta eſt adæquata, & totalis motiua animum donantis, tamen quando non eſt adæquata, & totalis motiua, ſed ad ſummum inadæquata, & inpulſiua iſta ceſſante, manet dominium rei donatæ, apud donatarium, vt eſt certi iuris, vt docent Leſſius, *lib.2. cap.18. dubitat. 17. num. 129. & 130.* Amicus, *tom. 15. diſp. 18. ſect. 7. num. 4.* Sanchez *in Summ. lib. 4. c. 2. num. 6.* Trullenc, *lib. 7. in Decalog. c. 17. dub. 17.* Fagundez *lib. 4. de contractib. ca. 4.* Ognate, *de contractibus tract. 10. diſp. 30. ſect. 3. num 39.* at in præſenti iure naturali non eſt cauſa adæquata percipiendi fructus in Parrocho, 25
quod ſua munia per ſe ipſum exequatur, nec fructus iſti adæquatè dantur à fidelibus ob hanc cauſam, ſed ob multas alias enumeratas, ergo illa deficiente adhuc facit fructus ſuos iure naturali.

Addit & optimè Leſſius, † quod etiamſi 26
exprimeretur cauſa non inde inducitur, quod ſit adæquata, nam ſi quis dicat accipio te in vxorem, quia es diues, & quia bonis moribus ornata, talis contractus validus eſt, ſiue cauſa illa ſtet in re ſiue non idem eſt, quod dicimus de Parrocho, non operante aut non reſidente, quod iure naturæ facit fructus ſuos, nec tenetur reſtituere; dicimus de non recitante boras Canonicas, quod iure naturæ facit fructus ſuos, nec tenetur

reſtituere

restituere nisi obstaret, *Bulla Py V.* & sic te-
27 net Lessius *lib.2.cap.34.dubit.31.num.179.* & Couarruuias, *lib.3. Variar.cap.13.n.10.* fatetur esse communem, & tenet Sanchez, *l.2. Conciliorum cap.1. dub.81. num.1.* vbi plures adducit, ex quibus desumo argumentum,
28 quia licet † ex non residentia, ex non recitatione horarum possit sumi fundamentum, & sufficiens ratio, vt non residens, & non recitans, non faciat fructus suos, sed eos teneatur restituere, tamen ante Concilium Trident. & Lateranens. & Pium V. non extat lex aut canon, qui dicat Clericum, non residentem, aut non recitantem fructus suos non facere, ergo sicut non recitans ex iure naturali, non tenetur restituere, ita nec ex eodem iure non residens aut non operans tenetur.

Deinde huius sententiæ optimum fundamentum possit Lessius *vbi supra, n.180.* quia
29 † *fructus Beneficiorum non dātur immediatè pro officio quotidiano, sicut mercenario pro opere diurno, nec etiam famulo pro obsequio annuo, quia officium diuinum non est pretio æstimabile sicut obsequium famuli, sed dantur immediatè in sustentationem Ministri Ecclesiæ, sub onere recitandi illas preces, pro fundatore, & populo*
30 *Christiano. Vndè † tenetur quidem lege iustitia preces illas recitare, sicut Parrochus lege iustitia tenetur Sacramenta administrare, si tamen omiserit non tenetur iure natura fructus refundere, quia non censetur aliquid pretio æstimabile omisisse, vel detraxisse quod eo modo compensari debeat, non minus illi fructus dati sunt pro obsequio aliquo vtilitatem aliquā habente, sed absolutè in sustentationem eum obligatione orandi, &c.* quibus verbis egregia, vt assolet vir iste Doctissimus nostram sententiam confirmat, & fundamina Vasquez, & aliorum euanescunt.

SVBRESOLVT. I.

Ignorantia inuincibilis excusat Parrochum à restitutione fructuum.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochum à restitutione fructuum excuset inuincibilis ignorantia.*

1 EX dictis colligitur, quod † si Parrochus bona fide ignorans inuincibiliter pœnam latam à Tridentino contra non residentes non resideat vltra bimestre aut inuincibiliter iudicet causam absentiæ esse sufficientem, cum postea intelligat, non fuisse talem, non teneri restituere pro rata absentiæ, quia iure naturali facit fructus suos, & à pœna excusat ignorantia, etiam iuris pro foro conscientiæ.

SVBRESOLVT. II.

Non tenetur restituere etiamsi non habitet in domo Parrochiali.

SVMMARIVM.

1. *Si Parrochus non habitet in domo Parrochiali, an teneatur fructus restituere.*

COlligitur 2. quod licet sacra Congregatio determinauerit, quod † Parrochus non habitet in domo Parrochiali si diuinis inseruiat, & maiore diei parte, ibi assistat non tenetur restituere fructus pro rata, ita declarauit sacra congregatio apud Bellarminum *sess. 23. cap. 1. in declarationibus*, debet tamen cogi ad habitandum in illis domibus vel intra limites. 1

SVBRESOLVT. III.

Residens & non operans mortaliter peccat.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus & non operans, sed otiosus multo tempore manens mortaliter peccet.*
2. *Parrochus non operans & non inuigilans super gregem suum mortaliter peccat.*

COlligitur tertiò, Parrochum residentem, & tamen non operantem sed otiosum multo tempore manentem mortaliter peccare, facit enim in materia graui contra Dei præceptum, ex quo tenetur vt ait Trident. *cap. 1. citato, cum præcepto diuino* (inquit) *mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est oues suas cognoscere, pro his sacrificium offerre, verbique Diuini prædicatione sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera pastoralia munia incumbere, quæ omnia nequaquam ab his præstari & impleri possunt qui gregi suo non inuigilant. &c.* dubitare itaque non possum, hunc † Parrochum non operantē, nec inuigilantem, super gregem suum mortaliter peccare, & quidem contra iustitiam, quia non satisfacit officio & muneri suo, sed an in hoc detur paruitas materiæ & quanta, iam explico. 1 2

RESOLVT. VI.

Vtrum in non residentia detur paruitas materia.

SVMMARIVM.

1. *An in non residentia detur paruitas materia.*
2. *An vltra hoc tempus quod paruum vocatur à Concilio possit quis aliquod paruum sibi assumere.*
3. *An computatis anni diebus omnibus duo menses sint dua partes illius totius, & tres menses tres partes.*
4. *An computatio dierum, mensium adducta sit eligenda, quando lex non exprimit à quo tempore mensis incipiat.*
5. *Bimestre in Parrocho & trimestre in Episcopo quomodo computandum & n.6.*
7. *An primus dies absentia in Episcopo sit ille in quo exit à sua diœcesi.*
8. *An vltra bimestre vel trimestre quoad tempus residendi sit paruitas aliqua materia superaddenda qua excuset à mortali Episcopos & Parrochos.*
9. *An in fructuum restitutione sit etiam paruitas materia superaddenda qua excuset ab obligatione restituendi.*
10. *Si Parrochus non inueniat Vicarium quem relinquat an possit abesse.*
11. *Barbosa sententia. & n.12. & 13.*
14. *An si Parrochus siue cum licentia, siue sine illa absuerit per bimestre, isto expleto, detur paruitas materia in diebus absentia.*
15. *Sacrosancta Synodi mens.*
16. *An si Parrochus vno die vltra bimestre sibi concesso absit sine causa, mortaliter peccet, & fructus non faciat suos.*
17. *Parrochis discedendi licentiam in scriptis gratis concedendum vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa non obtineant, dicit Trid.*
18. *Ly* vltra *est terminus prafixus impertransibilis respectu bimestris, ex eodem Trid.*
19. *Qua paruitas temporis qua excuset à mortali taxetur à Trid. & n.20.*
21. *An detur paruitas materia in restitutione fructuum.*
22. *An Beneficiatus non recitans vno vel altero die teneatur aliquid restituere.*
23. *Caramuelis sententia.*
24. *Si Parrochus minus temporis quàm vnius diei absit vltra bimestre, an ratione absentia nihil teneatur restituere.*
25. *Beneficiatus non tenetur restituere aliquid fructuum si minus quam vna hora officij diuini omittat, ex Bartholomeo à S.Fausto.*
26. *Auctoris sententia.*

DVBIVM 6. An † in non residentia
1 detur paruitas materiæ; dari certissi-
mum est cum id Concilium manifestè do-
ceat *sess.* 23. *cap.* 1. ita, quod paruum tempus
pro Episcopis, sit *trimestre*, & pro Parrochis,
bimestre, sed quod dubitamus est, † an vltra
hoc tempus, quod paruum vocatur à Con- 2
cilio, possit quis aliquod paruum tempus si-
bi assumere ad non residendum, vellet si
resideat ad non operandum, & inuigilan-
dum super gregem suum, & quidem per
duos menses respectu Parrochorum, &
trium respectu Episcoporum intelligitur se-
xaginta in duobus, & nonaginta dierum in
tribus mensibus, ita loquens de Canonicis
Garzia *vbi supra num.* 306. plures citans, &
ratio est, quia isti menses possunt sumi in
qualibet parte anni continuè, vel interpo-
latè, sed Sanchez, *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 24.
num. 20. secutus Rochum *de iure patronat.*
quæst. 51. verbo *honorificum* Lambertinum *in*
simili tract. lib. 2. *p.* 2. *q.* 1. *art.* 14. & alios, dicit,
quod † computatis omnibus anni diebus, 3
duo menses sunt duæ partes illius totius, &
tres menses tres partes, ratio est satis cõgrua
quia cum in anno aliqui menses contineant
triginta, alij triginta & vnum diem, & Fe-
bruarius 28. & 29. in anno bisextili, nec in
dispositione Tridentina à quo tempore om-
nes absentiæ incipiant sit declaratum, non
est cur potius hunc, quam illum numerum
accipiamus, quare vt cõfusio vitetur † com- 4
putatio dierum, mensium, adducta eligenda
est, quando lex non exprimit à quo tempore
mensis incipiat; vt dum conceditur indul-
gentia duorum vel trium mensium; vel si
quis promittat per vnum mensem, alicui
particulari vel Ecclesiæ seruiturum gratis.

Sed existimo, quod † bimestre hoc in 5
Parrocho, & trimestre in Episcopo, quod
Tridentinum interpretatur esse paruum
tempus, computandum esse eo modo, quo
occurrit in Kalendario, à die, in diem sicut
bimestre concessum, *in c. ex publico, de con-*
uersione coniugat. ad deliberandum, currit
de momento in momentum, ab illo in quo
perfectus est contractus matrimonij, quod
bimestre, computatur prout est in Kalenda-
rio, & sic potest contingere, quod mensis
sit Februarius qui solum habet 28. dies, &
29. anno bisextili, vel potest esse alius tri-
ginta vel triginta & vno diebus verbi gratia 6
Parrochus fuit absens die 8. Februarij bime-
stre suum finietur die 8. Aprilis, quod si non
continuè, sed interpolanter bimestre con-
sumat, duo menses erunt duæ partes anni,
aliter enim computatio sine magna confu-
sione fieri nequit. Primus, † tamen dies ab- 7
sentiæ in Episcopo erit ille in quo exit à sua
Diœcesi, non in quo exit à ciuitate Matri-
ce; in Parrocho tamen erit ille dies in quo
exiit à limitibus suæ Parrochiæ animo non
redeundi nisi post aliquot, & relinquit Vi-
ce-curatum, quamuis ipse maneat in ea-
dem ciuitate.

Igitur duplex superest punctus extrican-
dus,

8 dus, in præsenti dubio. Primus, † an vltra bimestre vel trimestre, quoad tempus residendi sit paruitas aliqua materiæ super addenda, quæ excuset à mortali Episcopos, &
9 Parrochos? Secūdus † an in fructuum restitutione sit etiam paruitas materiæ superaddenda, quæ excuset ab obligatione restituēdi? & quanta? & quidem in primo puncto loquimur quando absuit relicto Vicario idoneo; & quando non superuenit causa vrgens, quæ non patitur dilatiouem, vt quia hostiliter impetitur, aut superuenit repentinum magnum incommodum, aut periculum,
10 tonc enim † etsi non inueniat Vicariū, quem relinquat potest abesse nisi oues relinquat simili incommodo, aut periculo, expositas, aut infirmos morti proximos, quibus nullus est, qui subministret Sacramenta necessaria ad salutem. Loquimur etiam de Parrocho non habente Vicarium coadiutorem.

Igitur citra hos casus in hoc puncto, sic
11 loquitur † Barbosa *de officio Parrochi part.2. cap 8. ex n 42.* cum aliquibus, quos citat. *Parrochus debet talem sui copiam facere, vt indigentes non careant necessaria ope, sed non arctatur, vt debeat manere quasi in compedibus, nisi habeat infirmos graues, quia tunc non debet vagari etiam per Parrochiam, sed propria in domo manere, potest enim fieri vt requiratur ab infirmis & non repertus illi moriantur sine Sacramentis. Vnde si Parrochus rationabiliter iudicauerit, puta quia nullus infirmatur*
12 *potest abesse per aliquas horas, etiamsi nullus substituat, quia consuetudo optima legum interpretatiua declarat, etiam apud timoratos, abesse vero tota die quando nullus infirmatur, raro in anno nec laudo nec vitupero, abesse autem per duos aut tres dies nullo infirmante, & nulla alia causa iustificante habet valdè de*
13 *rationabili esse mortale, propter multa, quæ possunt eo tempore euenire maximè in villis, vbi non est alius Sacerdos à Parrocho, in ciuitatibus vero, vel in oppidis, vbi sunt alij Sacerdotes erit maius, minusve peccatum, ratione periculi, vel damni possibiliter eueniri, cui tamen facilius quam in villis potest obuiari.* Hæc satis cordate.

Sed vlterius in hoc puncto extricandum
14 est, † an si Parrochus, siue cum licentia, siue sine illa absfuerit per timestre, isto expleto, detur paruitas materiæ in diebus absentiæ, itavt si vno die amplius, detineatur sciens & aduertens mortaliter peccet contra Tridentini decretum? mihi videtur affirmatiuè omnino respondendum, & sic extricabitur punctus secundus, probatur clarè, *ex cap.1. sess.* 23. vbi ita strictè loquitur
15 † Sacrosancta Synodus, vt nulla in hoc appareat difficultas, dicit enim, quod si quis contra huiusmodi decreti dispositionem absfuerit, *statuit Sacrosancta Synodus, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ fructus non facere suos, nec tuta conscientia alia etiam declaratione non secum illos sibi detinere nō posse,* quid
clarius? quoniam † si Parrochus vno die 16
vltra timestre sibi concesso absit sine causa, & mortaliter peccat, & fructus non facit suos, sed tenetur restituere (nisi ratione patuitatis fructuum illi diei correspondentium à restitutione sub mortali excusetur) & ita in absentia vltra bimestre post Tridentinum paruitas materiæ in diebus absentiæ admitti nequit.

Vrgetur ex eodem Tridentino ibidem
dicente, quod *Parrochis † discedendi licen-* 17
tiam in scriptis gratis concedendam vltra bimestre tempus, nisi graui ex causa non obtineāt, vbi Ly *vltra tempus bimestre* limitat, & numerum dierum in ipsis contentorum, vt multis citatis tenet Barbosa *de Dictionibus, Dictione vlt. num.* 5. ex Azeuedo, *ad legem 2. n.1. titul.4. lib 8. noua*, quare ex Tridenti-
no † Ly *vltra* est terminus præfixus imper- 18
transibilis respectu bimestris, vltra quod pro rata temporis absentiæ fructus non facit suos Pastor absens, etiam per vnum diem.

Vrgetur secundò, quia eo ipso, quod sit peccatum mortale non residentiæ contra præceptum diuinum de residentia, absens
non facit fructus suos ex Tridentino; † par- 19
uitatem autem temporis, quæ excusat à mortali taxauit Trident. Episcopis, *trimestre*, & Parrochis *bimestre*, quod quidem vltimo die terminatur; ergo dies alter cui multi possunt correspondere fructus, & multi & graues casus subditorum est vltra paroitatē requisitam à Cōcilio, sicut multi Docto- 20
res assignāt pro parua materia in die ieiunij duas vntias si quis vnam addat, dubio procul transgreditur materia paruitatē, & mortaliter peccat, sic multo magis in præsenti cum quantitas illa patua temporis assignetur à Concilio interpretante ius diuinum, quod non licet particulari personæ interpretari, maximè si ex iure Ecclesiastico est interpretatum & optimè Palao, *vbi supra punct.1. n.4. in fine.*

Vrgetur tertio, quia dubio procul est probabilior, & tutior sententia asserentium post *Bullam* Pij V. *quæ incipit, Pius Episcopus, & est* 138. non † dari paruitatem 21
materiæ in restitutione fructuum, quam tenentur facere non recitantes, etiamsi vnam horam omittant, cum Summus Pontifex, pro quolibet die, & pro qualibet hora restitutionem fieri præcipiat, suamque voluntatem hanc esse, clare explicuit, tanquam Dominus & Legislator determinās fructus correspondentes horis nocturnis, & diurnis,

si

si non recitent, suos non facere, & sic teneri ad restitutionem, ita tenent Bartholomæus à S. Fausto, *de horis Canonicis*, q. 185. Benartius, *lib.* 24. 11. *n.* 15. Palao *tom.* 2. *disp.* 2 *punct.* 7. *n.* 4. Azor, 1. *p. lib.* 10. *c.* 14. *q.* 7. Vasquez, *de Beneficiis cap.* 4. §. 1. *dub.* 8. *n.* 43. Bonacina, *de horis Canonicis*, *q.* 5. *punct.* 2. *n.* 8. Lessius, *lib.* 2. *c.* 34. *n.* 186. Suarez, *lib.* 4. *de oratio. c.* 30. *à n.* 9. Diana, *p.* 5. *tract.* 5. *resol.* 24. Rodriguez, *in expositio. Bullæ composi. casu.* 1. *dubio.* 1. Ludouicus, à Cruce *ibi disp.* 2. *dub.* 7. *n.* 2. Trullench. *casu* 2. *n.* 3. Ledesma. 2. *p. summ tract.* 9. *cap.* 4. Angles, *in* 4. *p. de restitutio. ob negligentiam Ecclesiasticam, art.* 1. Nauarr. *de oratio. c.* 21. *n.* 60. *&* 61. & alij quos refert & sequitur Garzia, *p.* 3. *c.* 3. *n.* 27. quare addit iure optimo, Palao, quod non sunt audiendi Soto, Lopez, Bartholomæus de Medina, & alij pauci asse-
22 rentes, quod si † Beneficiatus non recitet vno vel altero die, non tenetur aliquid restituere, cum expresse contrarium præcipiat Pius V. ego vero intelligerem hos Auctores si probabile iudicauerint, quod vno vel alte-
23 ro die non recitare nun sit mortale, vt † probabile iudicat Caramuel. *ad regulam S. Benedicti disp.* 108....... satis paradoxè, sicut & plura alia moralia, ad paradoxam reduxit, ergo cum Conc. Trident. dicat quod absens vltra bimestre pro rata temporis fructus non faciat suos si vno integro die absit, fructus respondentes illi diei tenetur restitue-
24 re, quod † si minus temporis, quam vnius diei absit vltra bimestre, Parrochus ratione absentiæ nihil tenetur restituere, quia fructus respondentes Parrochu ratione sui officij non pro multitudine operationum quæ vno die possunt esse plures quam in alio; sed pro integris diebus correspondent, sicut
25 optimè dicit Bartholomæus à S. Fausto. † Beneficiatus non tenetur restituere aliquid fructuum, si minus quod vna hora officij diurni omittat, vt si omittat duos Psalmos, quia lex ista cum pœnalis sit, quantum patitur mens legislatoris declarata; temperanda est & moderanda.

26 Concludu † cum Diana & multis ex citatis, non obstare dictis famulum omittentem vno vel altero die in anno debitum, & pactum seruitium pro salario præsumi à Domino non obligatum iri ad restitnendum partem salarij illis diebus correspondentem, ne videatur Dominus rigidus, & importunus exactor operum serui, hoc inquam non obstat quo minus dicamus omittentem officium diuinum & Parrochum non residentem non esse obligatum restituere pro rata temporis hoc est dierum absentiæ, & horarum Canonicarum omissione, quia in his casibus Dominus hoc est Ecclesia repræsentata in Concilio, & in eius Capite summo, suam voluntatem expressit dicens, *non facere fructus suos*, neque illorum Dominium acquirere, quare tanquam res aliena hoc est fabricæ, vel pauperum, pro rata temporis debent restitui.

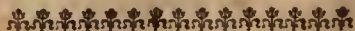
RESOLVTIO VII.

Vtrum bimestre Tridentinum possit conflari ex diebus discretis.

SVMMARIVM.

1. *An singulis hebdomadis Parrochus ruralis ad vrbem accedere possit inuisendorum Parentum aut amicorum causa, ex Lud. à Vega.*
2. *Absentia spatium singulis annis sine continuum sine interruptum nullo pacto debere duos aut ad summum tres menses excedere, ita Conc. Trid.*

DVBIVM septimùm, ponitur propter quemlibet Parrochum ruralem, qui vt ait, Ludouicus à Vega, *p.* 4. *responsio. casu.* 21. † in singulis quibuscumque hebdomadibus ad vrbem accedebat ad inuisendos Parentes & Amicos, & ego agnoui alium qui accedebat causa alia minus honesta: dubitatur igitur an duo menses à Concilio positi, & concessi vt abesse possit Parrochus ex his diebus collectis & numeratis confici possint, & debeant; Respondetur affirmatiuè. Ita Concilium, *sess.* 23. *c.* 1. *absentia spatium singulis annis, sine continuum, sine interruptum nullo pacto debere duos aut ad summum tres menses excedere*, ita de Episcopis, de Parrochis vero, *duos continuos pariter, aut interruptos.* Vnde Parrochus dum ab Episcopo accipit ab bimestre vt non resideat, tenetur computare dies illos integros, in quibus interpolatè non resedit, sed absens fuit à sua Parrochia, & aliter faciens tenetur restituere. 1 2

RESOLVT. VIII.

Vtrum Parrochus ingrediens Religionem anno nouitiatus faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus ingrediens religionem & posito ab Episcopo idoneo vicario, anno nouitiatus faciat fructus suos.*
2. *Beneficiati religionem ingredientes toto anno nouitiatus fructus residuos faciunt suos.*

3. In

3. *In beneficij fundatione an cautum sit vt vacet beneficium absente Beneficiario.*
4. *Quandonam nouitij beneficia vacarent.*
5. *An Beneficium illius qui religionem ingreditur sit infra probationis aunum alicui conferendum.*
6. *Curatus an debeat obtinere licentiam ab Ordinario in scriptis. & n. 7.*
8. *An Parrochus ad religionem transuolans, vel Episcopus Italiæ tempore nouitiatus, quamuis ex rationabili causa differatur professio, toto isto tempore non possit conferri beneficium, & faciat fructus suos.*
9. *An licentia ex causa cognita debeat esse expressa & obtenta, vt examinet an causa sit honesta & sufficiens, ex Conc.*
10. *An sufficiat quod Parrochus petat licentiam etiamsi non obtineat & quod post ingressum certiorem faciat Episcopum, vt de Vicario idoneo prouideat.*
11. *Lex priuata an sit dignior quam publica.*
12. *An eo ipso quod Episcopus contradicat Parrocho religionem ingredi volenti, summus Pontifex illi licentiam & libertatem concedit.*

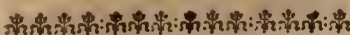
1 DVbium octauum, vtrum † Parrnchus
ingrediens religionem, & posito ab
Episcopo Vicario idoneo anno nouitiatus
faciat fructus suos. Garzia loquens de Ca-
nonico ingrediente religionem negatiuam
tuetur, *part. 3. cap. 2. num. 341. & num. 342.* de
Canonico electo Episcopo Italiæ, qui Romæ
debet examinari, dicit, quod tempore ab-
sentiæ fructus non facit suos, quia, & si isti
sint iustè excusati à residentia, tamen fru-
ctus non lucrantur in absentia, nisi in casi-
bus à iure expressis, qualis non est iste, qua-
re idem fortiori iure de Parrocho ingre-
diente religionem aut electo in Episcopum
Italiæ, quod fructus non faciat suos, sed te-
neatur restituere anno nouitiatus, & toto
tempore, quo non examinatur Romæ. Ita
tenent Dominicus *c. Beneficium. de reg. in 6.*
Tuscus *lib. 2. de visit. cap. 15. n. 84.*

Sed quidquid sit de Canonicis, de qui-
bus *infrà*, de aliis Beneficiatis etiam curam
2 animarum habentibus, certum est, † quod
ingredientibus Religionem toto annu noui-
tiatus fructus residuos suos faciunt; ita com-
muniter DD. quos refert, & sequitur Bar-
bosa, *cap. Benefic. de regulari. in 6. num. 3.* Bar-
tholomeus de Vechis *in praxi nouitiorum, disp. 8. dub. 7. num. 4. & 5.* Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 12. & 13.* Sanchez, *t. 3. Summ. lib. 6. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 18.* Garzia, *de Beneficiis, p. 11. cap. 9. num. 18.* Ro-
driquez, *tom. 1. quæst. 37. art. 1. & 2.* Miran-
da, *in Manuali, tom. 1. quæst. 23. art. 5.* Hiero-
nymus Rodriquez, *Resol. 15. in notis nu. 68.*
addens ex Sanchez, *cap. 4. cit. num. 30.* quod
etiamsi † in beneficij fundatione cautum 3
sit, vt vacet Beneficium absente Benificiario
certo tempore, quia in dubio censenda est
voluntas Testatoris iuri communi confor-
mis, vt tradunt *D. D. ad leg. hæredes mei. §. cum ita D. ad Trebellianum.* nostra sententia vide-
tur decisa à Bunificiu VIII. *cap. Beneficium de Regular. in 6.* cum enim ante præfa-
tam decisionem magna esset inter Doctores
controuersia, an † Beneficia Nouitij eo ipso 4
vacarent, quibusdam asserentibus ab Epis-
copo taxandum tempus bimestre, intra
quod teneretur renuntiare; quibusdam di-
centibus petendam esse ab Episcopo licen-
tiam ad Religionis ingressum, qua non pe-
tita Beneficia, ipso iure vacabant, quas opi-
niones refert Archidiacon. *ad Præfatum caput Beneficium*, in quo Puntifex in fauorem
religionis decidit cõtrouersiam dicens. † *Be-* 5
neficium illius, qui Religionem ingreditur, non est infra probationis aunum alicui conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus, sed interim eidem Beneficio per alium deseruiri debebit assignata sibi congrua de ipsius prouentibus portione, Hactenus, *ibi.* & sic non superest ea
dubirandi ratio.

Cæterum aduertit, & bene Garzia *n. 30.*
quod † Curatus debet obtinere licentiam 6
ab Ordinario in scriptis iuxta decretum Tri-
dentini *sess. 23. c. 1.* & si Ordinarius nollet eã
dare, esset appellandum, & recurrendum
ad superiorem, & idem die de Parrocho ele-
cto in Episcopum Italiæ, dum per iter lon-
gum vadit ad examen Rumæ exequẽdum,
de quo militat eadem ratio ad de ingre-
diente Religionem, etenim antequam ap- 7
probetur ab examinatoribus, non potest be-
neficium suum curatum alteri cunferri, sed
debet per alterum deseruiri, & non vacet
vsque ad præfatam approbationem, vt au-
tem fructus percipiat, qui supersunt, licen-
tiam in scriptis debet habere ab Ordinario.

Sed † an Parrochus ad religionem trans- 8
uolans, vel Episcopus Italiæ tempure noui-
tiatus, quamuis sit per biennium, vt in So-
cietate, & sexdecim mensium, vt in nostra
Religione, & quamuis ex ratiunabili causa
differatur professio; & tempore itineris
etiamsi occasione per multum temporis
differatur, vt quia captiuatus à Pyratis, toto
enim isto tempore non potest conferri be-
neficium, & Parrochus facit fructus suos,
vt dicunt DD. citati, an inquam sufficiet li-
centia petita, & non obtenta iuxta *cap. licet de regular.* Concilium enim ideo requisiuit,
quod † licentia ex causa cognita esset expres- 9
sa & obtenta, vt examinet an causa esset ho-
nesta, & sufficiens; at ingressus in Religio-
nem, non potest dubitari, quod sit honesta
causa, similiter & ass n'us ad Episcopatum,
cum sit status perfectionis, ergo sufficit,
quod

quod licentia petatur, etsi non obtineatur, quia præsumetur, quod Episcopus ex odio,
10 aliquo illam non concedat, quare † sufficiet, quod Parrochus petat licentiam etiamsi non obtineat, & quod post ingressum certiorem faciat Episcopum, vt de Vicario idoneo prouideat. Vnde *in cap. duæ sunt leg. 19. quæst. 2.* Vrbanus II. in capitulo Sancti Ruffini sic statuit, *si quis horum in Ecclesia sua sub Episcopo populum retinet, & seculariter viuit, si afflatus Spiritu Sancto in aliquo monasterio, vel regulari canonica saluare se voluerit, quia*
11 *lege priuata ducitur, nulla ratio erit, vt à lege publica constringatur dignior est enim lex priuata, quam publica. Spiritus quidem Dei Lex est, & qui spiritu Dei aguntur filij Dei dicuntur, & quis est, qui Spiritui sancto possit dignè resistere, quis ergo hoc spiritu ducitur, etiam Episcopo contradicente, erit liber nostra autho-*
12 *ritate.* Hactenus ibi, quare † eo ipso quod Episcopus contradicat Parrocho Religionem ingredi volenti summus Pontifex illi licentiam, & libertatem concedit; sed quamuis hoc non sit improbabile non recedo à communi intelligentia Concilij Tridentini tradita à sacra congregatione, quod licentia debet esse obtenta à Superiore, illam potenti dare, & alias non facit Parrochus fructus suos.

RESOLVT. IX.

Vtrum si culpa Episcopi non nominetur Vicarius idoneus teneatur fructus restituere.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum si per Episcopum stet non nominare Vicarium idoneum tempore absentiæ Parrochi, Episcopus teneatur restituere fructus pro rata temporis absentiæ.*
2. *Prælati aliqui & Episcopi sunt omnium Ecclesiarum Parrochialium fere Curati.*
3. *Episcopus qui omnino non prouidet de Vicario, & administratore Sacramentorum, tenetur restituere fructus sibi correspondentes ratione illius Ecclesiæ, cui non prouidet de Vicario & administratore.*
4. *An si ex omissione culpabili Vicarium non constituit Episcopus teneatur fructus restituere.*
5. *Licet Episcopus peccet contra iustitiam, quòd ex officio suo teneatur aliquid restituere.*
6. *An Episcopus teneatur restituere si ex omissione damnum temporale adueniat, vel Ecclesiæ, vel alicui ex subditis,*

DVBIVM nonum, vtrum † si per Episcopum stet non nominare Vicarium 1
idoneum tempore absentiæ Parrochi Episcopus teneatur restituere fructus pro rata temporis absentiæ; vel ipsi Parrocho si per ipsum non stat, vel Pauperibus aut fabricæ Ecclesiæ: hoc dubium scitu dignum est, propter quosdam Prælatos, & Episcopos,
† qui sunt Curati fere omnium Ecclesiarum 2
Parrochialium vt sunt Archiepiscopus Hispalensis & Episcopus Calagurritanus, similiter si Parrochus absens sit de licētia in scriptis habita ab Episcopo iuxta formam Tridentini, ipse tamen Episcopus negligens fuit, & in culpa graui non ponens Vicarium idoneum, vt decernit eadem Sancta Synodus, & quidem in priori specie huius dubij, dubio procul existimo quod † Episcopus 3
qui omnino non prouidet de vicario & administratore sacramentorum, tenetur restituere fructus sibi correspondentes ratione illius Ecclesiæ cui non prouidet de Vicario & Administratore; ratio est præspicua, quia ipse est verus Parrochus cui datum est inseruire per Vicarios ex consuetudine, & institutione, & quia alias cum sint plures Ecclesiæ, quibus omnibus residere nequit, residet per Vicarios, aut perpetuos, aut ad nutum amouibiles, vt tradunt Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 6. à num. 65* & Palao *vbi supra quæst. 1. num. 4.* Ergo † si ex omissione culpabili Vi- 4
carium non constituit pro rata temporis tenetur fructus restituere, quia secus facit, nec de hoc potest esse cōcertatio, nisi in vna Ecclesia ex cōsuetudine sint plures Vicarij designati, & vno mortuo sit negligens Episcopus culpabiliter in nominatione alterius, tunc si per alios rectè & sine defectu administrantur, non tenebitur restituere aliquid, quia nullum detrimentum oues patiuntur.

In posteriori tamen specie huius dubij dicendum est, quod † licet Episcopus peccet 5
contra iustitiam, quia ex officio suo tenetur prouidere de Parrocho Vicario in absētia ipsius Parrochi, vt constat *ex ca. 1. sess. 23.* non tenetur tamen aliquid restituere si culpabiliter non ponat cum fructus Beneficij Parrocho accrescant, & ipse Episcopus nihil accipiat nec est aliquod ius, quod Episcopo omittenti ponat pœnam ipso facto, si tamen † ex omissione ista aliquod damnum 6
temporale adueniat, vel Ecclesiæ, aut alicui ex subditis, dubio procul tenebitur restituere Episcopus, sicut in republica ciuili gubernator, tenetur ponere ministros necessarios, quod si ex omissione damnum graue sequatur, tenetur satisfacere, vt est communis sententia.

RESOLVT. X.

Vtrum Parrochus cui datur coadiutor, cum futura successione, si non resideat, teneatur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus cui datur conditor cum futura successione si non residet faciat fructus suos, itavt non teneatur restituere.*
2. *An per dationem coadiutoris non auferatur à Parrocho obligatio non residendi in perpetuum.*
3. *An Rector qui habet Vicarium perpetuum in eius parrochia siue rectoria possit & debeat compelli ad personaliter residendum, nisi tota cura animarum translata fuerit legitimè in solum Vicarium perpetuum.*
4. *Aliud est Vicarius perpetuus cum futura successione, aliud quod habeat totum animarum curam & administrationem.*
5. *Si Vicarius perpetuus detur Parrocho ratione infirmitatis, vel senectutis, an ipso facto Vicarius habeat totalem animarum curam, & 6.*
7. *An ex consuetudine Parrochus, qui habet Vicarium perpetuum cum futura successione faciat fructus suos.*
8. *Vicaria perpetua an sit Beneficium Curatum.*
9. *An Parrochus habens Vicarium perpetuum debeat cogi, vt personaliter resideat.*
10. *Si Vicarius perpetuus detur solum in coadiutorem ad subleuanda onera Parrochiæ, non releuatur Parrochus à residentia.*
11. *Coadiutor in parrochialibus non releuat Parrochum in totum, sed datur in adiutorium onerum.*

1 Vbivm decimum, an Parrochus cui datur coadiutor, cum futura successione, si non resideat faciat fructus suos, itavt non teneatur restituere, Garcia *cap. 2. citato 3. part. num.* 571. tenet, Parrochum istum, non excusari ad residentia, sed ad illam teneri ac per consequens, si non resideat, non facit fructus suos, quod probat, quia residentia est de iure diuino, vt *supra* latè ostendi, 2 & est hodie indubitatum, & ita † per dationem coadiutoris, non aufertur à Parrocho obligatio residendi in perpetuum, nec Papa hoc intendit dum coadiutorem concedit, sed solũ vt ipsum adiuuet; etenim ex coadiutoris concessione, non aufertur à Parrocho administratio, nec transfertur in coadiutorem, tota animarum cura, & sic declarauit sacra Congregatio apud Barbosam, & Bellarminum, † *Rector qui habet Vicarium* 3 *perpetuum in eius parrochia, siue Rectoria potest & debet compelli ad personaliter residendum, nisi tota cura animarum translata fuerit legitimè in solum Vicarium perpetuum*, hæc Congregatio, cuius alias decisiones & declarationes adduxit ipse Garcia, & Gonzalez, *glossa 6. citat. à num.* 97. adducit vnam, quæ satis explicat difficultatem, *si etiam datus fuisset Parrocho Vicarius perpetuus, in quem tota animarum cura atque administratio translata fuisset à Parrocho, abdicata erit à residentia munere excusandus.* Ex qua declaratione, clarè habetur, quod † aliud 4 est Vicarius perpetuus cum futura successione, & aliud, quod habeat totam animarũ curam, & administrationem: primum enim potest esse, sine secundo, & secundum sine primo, non sufficit ad excusandum Parrochum à residentia sine qua non facit fructus suos, vt decernit Trident sed illos tenetur restituere.

Sed quamuis hoc sit verum de rigore iuris Trident. interpretati à Sacra Cardinalium Congregatione, ego existimo, quod † si Vicarius perpetuus detur Parrocho ra- 5 tione infirmitatis, & senectutis propter quam, est impeditus Parrochus munia parochialia exercere, facto ipso Vicarius habet curam totalem animarum; quare non videtur obligatus ad residendum in parrochia, itavt si non resideat non faciat fructus suos, & teneatur restituere, si enim 6 sit cæcus, aut mutus, aut omnino surdus, ad quid eius residentia deseruiet, si est ita senex, vt sit decrepitus ad quid? faciet tamen fructus suos, quia est Dominus beneficij.

Deinde suspicor, quod † ex consuetu- 7 dine Parrochus, qui habet Vicarium perpetuum cum futura successione faciat fructus suos; quia † vicaria perpetua, est Be- 8 neficium Curatum, vt tradunt Doctores, & datur præmisso examine de sufficientia, & sic eo ipso quod datur cum futura successione, eo ipso habet animarum totam curam de præsenti, & tandem, quia licet Congregatio declaret, quod † Parochus 9 habens Vicarium perpetuum debeat cogi, vt personaliter resideat iuxta formam traditam à Concilio, tamen non declarat, quod non faciat fructus suos, & quod teneatur eos restituere ante omnem declarationem, sicut tenetur Parrochus non residens, Concilium autem manifestè loquitur de Parrocho, non habente Vicarium perpetuum, non vero de illo qui habet cum futura successione, vt legenti constabit, verum est quod † si Vicarius perpetuus detur 10 solũ in coadiutorẽ ad subleuanda onera Parrochiæ non releuatur Parrochus à residẽtia, quia

quia aliud est coadiutor etiam perpetuus, aliud Vicarius perpetuus cum futura successione. † Coadiutor vt ipsum nomen sonat in Parrochialibus non releuat Parrochum in totum, sed datur in adiutorium, onerum, nisi detur in coadiutoria perpetua cum futura successione sicut dantur Canoniæ, tunc enim idem est coadiutoria ac Vicaria perpetua.

RESOLVTIO XI.

Vtrum qui tuta conscientia non residet, faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An si quis tuta conscientia non resideat, hoc est sine mortalis peccati reatu faciat fructus suos, ita vt non teneatur restituere.*
2. *An in foro animæ liber sit Parrochus de præcepto diuino residentiæ personalis relicto Vicario idoneo.*
3. *Auctoris mens, & n.4. & n.5.*
6. *Qui non recitat pro rata omissionis non facit fructus suos & in conscientia tenetur eos restituere, ex Pio V.*
7. *Vt Episcopi possint abesse à suo Episcopatu à quibus causæ legitimæ absentiæ sint approbandæ.*
8. *An Parrochi ex leuibus causis contrauenire possint diuino residentiæ præcepto.*
9. *Licentia in scriptis & causæ cognitio & approbatio Episcopi an requiratur, tum vt fidem legitimæ absentiæ in foro externo faciant Parrochi, tum vt omnis deceptio, & inanis prætextus abscindantur.*
10. *An non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi defuncti voluntatis satisfactum esse videatur.*
11. *Lessij sententia, & n.14.*
12. *Qui possidet per contractum minus solemnem, an tutè possideat.*
13. *An per contractus iure irritos propter defectum solemnitatis essentiali transferatur dominium.*
15. *Parrochus qui re ipsa habet causam grauem absentiæ & non palliatam an teneatur fructus restituere.*

1 Dubium vndecimum, an † si quis tuta conscientia non resideat hoc est sine mortalis peccati reatu faciat fructus suos, ita vt non teneatur restituere, quamuis non obseruarit formam, quam Tridentinum constituit? verbi gratia, re ipsa habet quis causam grauem non residendi, quam non vult admittere Episcopus, aut alius superior potens dare licentiam; cum re ipsa sit sufficientissima non tamen admittitur, quia probari nequit, nec expedit vt in iudicium adducatur; quare † in foro animæ liber est 2 Parrochus à præcepto diuino residentiæ personalis, & relicto Vicario idoneo, qui vices suas gerat, ad negotium faciẽdum absens sit à sua Parrochia, dubitatur an iste fructus faciat suos, ita vt non teneatur eos restituere? nullus, quem viderim dubium attigit eum sit valde vtile & necessarium, tum pro decisione casus positi in exemplo adducto, tum similium, qui passim occurrere possunt in Episcopis & aliis animarum Pastoribus maioribus.

Et mihi videtur dicendum (saluo saniori sensu) † quod qui sine peccato mortali abest 3 à sua Ecclesia, etiamsi propter legitimam excusationem, non obseruet formam quam Concilium ponit, *sess.* 23. *c.* 1. dũmodo causa se absentandi & non residendi grauis sit, quam ob motiua grauia & rationi consentanea, non expedit Episcopo manifestare; in conscientia facit fructus suos, quos non tenetur restituere ante sententiam, hoc mihi persuasum habeo, *ex anno* 1642. dum 4 essem consultus in hac ciuitate Hispalensi à grauissimo viro ex multis & grauissimis motiuis.

Primò, quia Concilium vt non residens fructus non faciat suos, & teneatur restituere supponit in illo peccati mortalis reatum, quem incurrit, & vt transgressorem diuini præcepti, pœnam priuationis fru- 5 ctuum & incapacitatis Dominij illorum ipsum punit, ergo si ex ratione congruæ & probabili homini scienti, & timorato non residet, quamuis formam Tridentinam non obseruet fructus conscientiæ facit suos.

Secundò, quia Pius V. *in Bulla suprà citata de recitatione Officij diuini*, statuit quod † qui 6 non recitat pro rata omissionis non faciat fructus suos, quos in conscientia restituere tenetur, & tamen si quis non recitet excusatur rationabiliter ex ratione probabili, cum non peccet mortaliter non recitando facit fructus suos, & non tenetur eos restituere in conscientia, ergo qui non residet non peccans contra diuinum de residentia præceptum, fructus similiter in conscientia faciet suos.

Tertiò, quia forma quam ponit Concilium, vt † Episcopi possint abesse à suo Epis- 7 copatu, vt causas legitimæ absentiæ, *à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano vel eo absente à suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit in scriptis esse approbandas*, *quam formam in* §. *si quis autem*, statuit respectu Parrochi, ibi, *quicumque hos causa prius per Episcopum cognita & approbata abesse contigerit Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum*

approbandum cum debita assignatione mercedis relinquant licentiam discedendi in scriptis gratisque concedendam vltra bimestre, tempus, nisi ex graui causa non obtineant, istæ inquam formæ determinatæ à Concilio pro foro externo sunt statutæ, & vt res de-
8 duci possit ad publicum iudicium, ne † Parrochi ex leuibus causis contrauenire possent diuino residentiæ præcepto: ideo enim
9 † licentia in scriptis, & causæ cognitio, & approbatio Episcopi requiritur, tum vt fidem legitimæ absentiæ in foro externo faciant, tum vt omnis deceptio & inanis prætextus abscindantur, & vt perfectissima veritas rationabilis absentiæ reueletur, argumento manifesto. *in l quæst. C. de fideicomm.* vbi statuitur quod pluralitas testium (præter duos) ad valorem testamenti requiritur, ne quid falsitatis incurrat per duos forte testes compositum testamentum; vnde iure naturæ, validum est testamentum, minus solemne duobus tantum testibus confectum, ita quod legatarius tuta conscientia retineat legatum, vt clare habetur *l. & si inutiliter* 2.
10 *C. de fideicomm.* ibi. *quia † non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi defuncti voluntati satisfactum esse videtur*, & quidem quod testamentum minus solemne validum sit in conscientia, quamuis non in foro externo communem esse sententiam fatentur Lessius *de iustitia & iure lib. 2. c. 17. dub. 5. num. 12.* & eam egregie probat Diana *p. 5. tract. 3. resol. 19. & p. 1. tract. 8. resol. 75.* Comitol. *lib. 7. resp. quæst.* 8. & prius docuerat Sanct. Antonius 3. *p. tit. 10. cap.* 3. §. 14. addit
11 † Lessius. *num.* 32. ea quæ dicta sunt de solemnitatibus testamentorum à quibusdam extendi ad contractus, donationes, Beneficiorum & officiorum collationes, electiones, præsentationes & similes actus qui ex dispositione iuris ciuilis vel canonici requirunt varias solemnitates, si vero hi actus solo defectu solemnitatis laborent, ob quam iure positiuo decernantur irriti non ideo desinere valere in foro conscientiæ. Ita enim docent omnes Doctores iuris, qui tenent testamentum minus solemne valere.

Vrgetur, ex sententia Dominici Bannez, 22. *quæst. 62. disp. 5 præambula. dub. vltim. pagi.*
12 *mihi* 163. *conclus.* 2. † *qui possidet per contractum, minus solemnem, iuste possidet, quo vsque à iudice spolietur, nec tenetur indicare vitium talis contractus alteri parti v. g. hæres institutus per testamentum minus solemne iuste adit hæreditatem, & possidet bona defuncti, & in-*
13 *fra. conc.* 3. † *per huiusmodi contractus iure irritos propter defectum solemnitatis essentialis transfertur quidem dominium, sed infirmum & reuocabile per iudicis sententiam.* Durum
14 enim est (ait optime Lessius *num.* 34. vt qui rem habet ex consensu ejus, qui poterat il-

lam tradere, cogatur sponte ea cedere, quod non eo tempore, vel loco, vel coram illis Testibus, quos lex præscribit, tradita fuerit adde & tu dutissimum esse & præter naturalem æquitatem, quod † Parrochus qui re 15
ipsa habet causam grauem absentiæ, & non palliatam, aut confictam, ita vt sit excusatus à præcepto diuino residentiæ, quia omisit solemnitatem requisitam à lege humana Concilij, non facere fructus suos, & teneri ad restitutionem ante omnem iudicis sententiam, quod non credam, nisi à potente declarare, declaratum fuerit.

RESOLVTIO XII.

An Parrochus, qui per bimestre sine licentia abest teneatur fructus restituere?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus qui per bimestre absens est à sua Parrochia sine licentia Episcopi faciat fructus suos, & teneatur restituere.*
2. *Bimestre cum sit paruum tempus an possit sequi magnum ouibus detrimentum.*
3. *Curatus inferior qui vltra duos menses abfuit à sua residentia potest, & debet cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentia, ex Sacra Congreg.*
4. *Garziæ sententia.*

DVBIVM duodecimum, an qui per 1
bimestre absens est à sua Parrochia, sine licentia Episcopi faciat fructus suos, & teneatur eos restituere? affirmat. Garzia *cap. 2. cit. num. 26. & 27.* ex declaratione Congreg. dicentis, *fructus amittuntur duntaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia.* Sed mihi contrarium arridet, quia quamuis requiratur licentia Episcopi ad non residendum, per bimestre vt *supra* dixi ex sacra Congregat. cæterum cum † bimestre 2
paruum tempus absentiæ reputetur à Concilio, si ex illius absentiá non sequatur magnum ouibus Ecclesiæ detrimentum, & Cōcilium non dicat, qnod qui abest per bimestre à se concessum, tanquam paruam absentiæ materiam teneatur restituere fructus, & quod ipsos non faciat suos. Manifestum est, ad hoc non teneri Parrochum; & cum lex ista valde pœnalis sit strictissima quantum verba Concilij patiuntur est intelligenda. Vnde Sacra Congregatio in declaratione alia dixit: *Curatum inferiorem, qui* 3

vel publicum dummodo talis sit quod per alium, nisi per Parrochum non possit exequi, vbi autem ius non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. non distinguimus D. de recep. arbitrar. leg. Præses D. de officio Præsid.*
8 † Sousa, *in relectio. de censuris Cœnæ Domini.* Narbona conciuis meus, *de appellat. Vicary ad Episcopum, p. 2. q. 2. n. 37.* Aldrete, *de Religio. discip. tuenda, lib. 2. c. 28. n. 11.* si enim Patres Concilij voluissent exprimere, quod causa absentiæ non debeat cedere in propriam vtilitatem, & commodum, vtique id expressissent, *l. vnica, §. sin autem C. de caducis tollendis,* & latè explicant Tiraq. *ad leg. si vnquam, verbo libertatis n. 3. C. de reuocandis, donatio.* Guttier. *lib. 3. pract. q. 22. n. 7.* Gonzal. *ad regul 8. glos. 9. § 1. n. 33. & glos. 42. n. 11.* Canonistæ, *c. ad aud. de dec. & c. 2. de transl. Præl.*

9 Ad fundamenta opposita respondetur, quod licet negotium quod, quis per alium perficere possit, non excuset, neque Episcopus possit ad hoc dare licentiam vltra bimestre, tamen quando per alium exercere nequit, & hoc ita esse approbet Episcopus; Parrochus absens facit fructus suos.

10 Ad secundū respondetur, quod illi D.D. intelliguntur de licentia data non agnita causæ grauitate, tum insuper scripsere ante Trid. & non loquuntur de non perceptione fructuum in conscientia ante sententiam.

11 Verum etiam est quod † vtilitas Ecclesiæ, vel Episcopatus in communi & genericè non excusat à residentia Parrochum, nisi à Papa dispensetur, vnde ad Concilium generale nequit accedere, nisi expressè vocatus,
12 quamuis sit insignis Theologus, neque † potest mitti à Rege, vt nomine suo sit assistens Concilio, nisi dispensatus à Papa.

Ad tertiū respondetur, quod Sacra Con-
13 gregatio optimè dixit, quod † causa prosequendæ litis non potest Parrochus abesse, nec Episcopus potest ad hoc dare licentiam, quia hoc potest per alium præstare, nisi forsan ipse esset insignis Legista vel Canonista, & nullus alius ita benè id munus præstabit, tunc enim videtur posse, ex hac causa licentia ad aliquod tempus vltra bimestre concedi, & faciet fructus suos, nec de hoc casu loquitur Sacra Congregatio.

14 Sed † si Episcopus cōcedat de facto licentiam Parrocho vt litem prosequatur, & Parrochus ipse bona fide absens fuit, vltra bimestre? Respondetur quod faciet fructus suos, quia bona fides ipsum excusat, à peccato mortali, contra præceptum diuinum: & sic in foro conscientiæ tutus est non restituendo fructus Beneficij.

RESOLVT. XIV.

Vtrum si Papa sine iusta causa det licentiam Parrocho non residendi, iste faciat fructus suos?

SVMMARIVM.

1. *An si Papa concedat licentiam Parrocho sine iusta causa non residendi, faciat fructus suos.*
2. *An Papa nec cum causa nec sine illa possit propriè dispensare in iure diuino positiuo.*
3. *An si Pontifex interpretetur sine causa, an hæc interpretatio quæ latè dispensatio est, sit irrita.*
4. *An si Papa dispenset in voto, matrimonio rato & residentia Pastorum sine causa nulla erit eius dispensatio, & n. 5.*
6. *An si aliquis per simplicitatem Pontifici causam falsam allegauit, vt non resideret, & Papa dispensauit, an faciat fructus suos. & n. 7.*
8. *An dispensatio subreptitia in exprimenda falsitate impugnari possit.*
9. *Multorum opiniones afferuntur.*
10. *An si Pontifex sine causa dispenset, in eo quod qui sine legitima causa non residet faciat fructus suos, sitque liber ab illorum restitutione, an dispensatio valida sit.*
11. *Auctoris mens.*
12. *An obligatio restituendi fructus sit de iure naturali & diuino.*
13. *Licet Pontifex dispensando sine causa in residentia Pastorum, cum dispensatio nulla sit non excusat eos à mortali peccato commisso contra præceptum Diuinum.*
14. *Pontifex dispensando in proprijs legibus vel latis à Concil. generali, & si peccet mortaliter aut venialiter, an dispensatio valida sit.*
15. *Quæ pœna lata à Tridentin. cum iure naturali.*
16. *Py V. sententia.*

DVBIVM decimum quartum, an si 1
Papa concedat licentiam Parrocho sine iusta causa, non residendi, iste faciat fructus suos ita vt in conscientia non teneatur restituere? duplex inuoluitur in hoc dubio difficultas. Primò, an possit sine causa dispensare in præcepto diuino, de residentia Pastorum communis est certaque sententia, quod † Papa nec cum causa ne- 2
que sine illa, potest propriè dispensare in iure diuino positiuo (quidquid dicant aliqui Canonistæ) qui videntur confundere

ius diuinum cum iure Canonico orto ab Apostolorum tempore (sicut ieiunium quadragesimæ ab aliquibus Patribus dicitur à iure diuino) vt latè tradit Castr. Palao *to. 1. tract. 3. disput. 6 punct. 3 à n. 5.* quem sequitur Diana *p. 8. tract. 3. resol. 2.* non enim propriè dispensat in iure diuino positiuo, aut naturali, sed illud interpretatur, quod in his circunstantiis non currit eius obligatio, vt explicat D. Thom. 1. 2. *quæst. 88. art. 12.* & ibi Dominus Caietanus, *quæst. 97. art. 4. ad 3.* & *quodlibet 4. art. 13.* & *quodlibet 9. art. 15.* qua-
3 te † si sine causa, & ratione motiua sufficienti illud Pontifex interpretatur hæc interpretatio, quæ latè dispensatio dicitur irrita & nullius efficaciæ, quātum ad releuandum ab obligatione præcepti diuini, peccatque mortaliter Pontifex si sine causa in præcepto diuino dispensat declarando, non obligare in hac circunstantia sine sufficienti
4 causa; quare † si Papa dispenset in voto, matrimonio rato, & residentia Pasturum sine causa nulla erit eius dispensatio, non enim accepit à Deo potestatem dispensandi pro libito, sed iusta causa intercedente, alias esset illi talis potestas concessa non in ædificationem, sed in destructionem; nec esset dispensator fidelis & prudens, sed dissipator imprudens, & infidelis ita D. Tho.
5 *vbi supra*, Vasquez 1. 2. *disput. 188. num. 17.* Salas *de legibus disput 20. num. 30.* Sanchez *de matrimonio disput. 17. num. 3.* Suarez *tom. 3. de religio lib. 6. de voto, cap. 17. & de legibus lib. 7. cap. 9.* & constat *ex cap sunt quidam, cap. contra statuta ex cap. omne, quod l. 25. q. 1.*

Si tamen quis per simplicitatem, aut ig-
6 norantiam allegauit Pontifici causam falsam, quam Pontifex indicauit veram secundum allegata, vt dispensaret, in voto vel residentia, & vt non residens faceret fructus suos, nec teneretur illos restituere; existimo quod licet dispensatus propter ignorantiam & simplicitatem excusaretur à non residendo, & à non implendo votum, tamen obligatio iuris diuini semper manet, quia dispensatio nulla fuit argumento, *ex capite, super litteris de rescriptis*, cæterum quantum ad legem humanam de percipiendis fructibus videtur, quod iste ma-
7 neat dispensatus, quamuis ignoranter allegauerit causam falsam.

Sicut Basilius Pontius *lib. 8. de matrim. cap. 16. num. 5.* quod magis explicat, *capite 17. num. 42.* dicens, quod † dispensa-
8 tio subreptitia in exprimenda falsitate impugnari non potest, & transit in rem iudicatam, quoniam Ordinarius cui commissa est dispensatio facta in formatione iudicauit secundum allegata esse causas veras, dispensatio est bona & matrimonium validum, sed hanc sententiam † Pontij latè impugnant Castro Palao, *vbi supra punct. 16.* 9
§. 5. *num. 4.* & Sanchez *lib. 8. de matrimonio disput. 2. num. 56. & 57. ex cap. super litteris de rescriptis*, vbi Abbas *num. 4.* tamen sententia Basilij probabilitate non caret, vt ab ipso egregiè explicatur, *num. 42. citato* quamuis enim rescriptum, & dispensatio in falsitate fundetur, tamen quia ignoranter & per simplicitatem facta est relatio, videtur Pontifex de plenitudine potestatis dispensare iuxta doctrinam adpræfatum, *caput super litteris, num. 7.* sed opinio Sanchez in praxi sequenda.

Secunda difficultas in hoc dubio est, † an 10
si Pontifex sine causa dispenset in eo quod qui sine legitima causa non residet faciat fructus suos, sitque liber ab illorum restitutione dispensatio valida sit & non residens tutus sit in conscientia non restituendo? Vasquez *de Beneficiis cap. 4. §. 2. dub. 4 numero* 155. negat sic asserens. † *existimo secun-* 11
do non posse immunem ab hac obligatione residendi alias restituendo quemquam effici per Pontificem, nisi ex causa adeo rationabili, quæ sufficiat tollere naturalem obligationem residendi, fundamentum ipsius est, quod obligatio restituendi fructus est de iure narali & diuino est ipsa residentia, quia sicut in hac validè Pontifex sine causa non dispensat, ita neque in fructuum restitutione, quæ obligat & residentia personalis.

Ego quidem existimo, quod † licet Pon- 12
tifex dispensando sine causa in residentia Pastorum, cum dispensatio nulla sit non excusat illos à mortali peccato commisso contra præceptum diuinum; potest tamen valdè dispensando in decreto Tridentino *sess. 23. cap. 1.* facere quod non restituat fructus & quod illos faciat suos, vel quod 13
possit vti Bulla compositionis, vel quod ad illos restituendos expectetur sententia declaratoria iudicis comperentis, ratio est perspicua, quia † Pontifex dispensando in 14
propriis legibus, vel latis à Concilio generali (quod possit facere indubitatum est apud Catholicos rectè sentientes, etsi id faciat sine causa, sed pro sua libera voluntate) etsi peccet mortaliter aut venialiter iuxta varia Doctorum placita, tamen dispensatio valida est, vt tenent omnes citati in prima difficultate, atqui Parrochus non residens faciat fructus suos ita quod sit incapax dominij illorum, & sic in conscientia teneatur eos restituere ante omnē declarationē, & sine potestate componendi se per bullā cruciatæ, teneaturque illos dare pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ, hæc in quā omnia sunt † pœnæ latæ à Trident. cū iure naturali ad hoc nō sit obligatus Parrochus absēs vt suprà probaui, ergo validè in hoc

hoc dispensat, etiāsi nullā habeat causam ad
dispensandum, & quidem hæc omnia rela-
ta pœnas esse de nouo impositas à Concilio
Tridentino constabit ipsum legenti, § *si quis*
16 *autem*, hoc idem monstratur, quia † Pius V.
iuxta Concilium Lateranense, statuit quod
Beneficiarius non recitans Officium Diui-
num fructus non faciat suos, & eos in con-
scientia teneatur restituere, quam pœnam
posse à Papa valide relaxari, etiam sine cau-
sa indubitatum est, apud antiquos & mo-
dernos Canonistas, & sequuntur plures
Theologi, vt suprà dixi, ergo pari modo in
simili pœna statuta pro non residentibus
Pastoribus.

RESOLVTIO XV.

Vtrum Episcopus ex iusta causa non residens gaudeat alternatiua?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Episcopus non residens per trimestre à Concil. concessum, gaudeat alternatiua.*
2. *An vt gaudeant alternatiua Episcopi debeant verè & personaliter residere in suis Diœcesibus & Ecclesiis.*
3. *Multorum DD. sententia.*
4. *Quid dictio verè requirat.*
5. *Alternatiua forma dicitur vera & personalis residentia.*
6. *An Episcopi absentes alia ex causis enumeratis à Concilio, debeant gaudere alternatiua.*
7. *Contraria sententia affertur & verior.*
8. *Quo tempore gaudere debeant Episcopi alternatiua.*
9. *Sub diuersis Pontificibus diuersa fuit alternatiua.*
10. *Residentiam diuersi Pontifices diuersimodè intellexere.*
11. *Alternatiua cum sit gratia, Pontifex pro libito potest addere & explicare conditiones sub quibus illam facit.*

Vbivm decimum-quintum vtrum
1 † Episcopus non residens per trime-
stre a Concilio concessum, vel alias ex iustis
causis, quas idem Concilium approbat v. g.
propter assistentiam in Concilio generali,
vel euidentem totius Ecclesiæ, vel reipu-
blicæ vtilitatem, quam approbat sua licentia
summus Pontifex, gaudeat alternatiua? de
materia huius dubij latè tractant. Garzia, *de
Beneficiis, part. 5. c. 1. à n. 461.* Barbosa, *de po-
testate Episcopi, alleg. 53. à n. 35.* Gonzalez, *ad
regulam 8. cancellariæ glos. 43. à n. 84.* Castro
Palao, *tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 13. §. 1.* &
quidem hodie iuxta verba, *regul. 8.* quæ con-
seruatur à tempore Sixti V. Pontificis, qui ad
alias regulas alternatiuæ Pij V. & Grego-
gij XIII. addidit illa verba, *vt † gaudeant* 2
*alternatiua debent Episcopi esse residentes verè
ac personaliter in suis Diœcesibus aut Ecclesiis,*
quare Barbosa, *in collectaneis ad Concilium,
sessio. 6. cap. 1. num. 7.* sic loquitur. *Episcopum
non residentem in sua Diœcesi alternatiua non
gaudeat*, referunt decisum † Galet. *in mar-* 3
garita casuum conscientiæ verbo Episcopus. Ste-
phan. Gratian. *disceptatio forens. c. 156.* Aloy-
sius Riccius, *in praxi, decision. 540. alias 462.*
Gonzalez, *ad regulam 8. cancellariæ, glossa 43.
num. 84. etiam si absit ex causa à Concilio ap-
probata vel alias pro exercitio sui officij prout
Sanctissimum.* Respondisse referunt Gar-
zia, *p. 5. cap. 1. num. 463.* Ioannes Antonius
Mosobri, *in praxi habenti concursam præludio
23. dubio 3. in vltima impressione, ego ipse alle-
gat. 53. num. 35. & tract. de Canoni. c. 14. n. 23.
quia † particula verè quæ ad præsens reperitur* 4
*in modernis regulis cancel. veram requirit præ-
cisam residentiam, vt doceat* Garzia, *num. 467.*
Moneta, *de optione canonica cap. 3. nu. 79. ego
ipse dicto cap. 14. num. 23.* Hactenus ille, qui-
bus addo ego Castro Palao, *vbi suprà, nu. 2.*
Rotæ decisionem pro maiori parte Domi-
norum, *in vna Segouiens. Beneficij 26. Martij*
1604. *& aliam eluens Beneficij, coram Card.
Bonon. post Orig. 15. die 30. Martij anno 1602.
num. 2. vbi † alternatiua forma dicitur vera &* 5
*personalis residentia; vnde excluditur residen-
tia ficta fictione iuris, quod verum est iuxta re-
gulam Sixti V. nam iuxta Bullam & Regulam
alternatiuæ Pij V. sic loquitur Cardinalis Bel-
larminus in obseruationibus doctrinæ, capit. 1.
sess. 23. littera E.*

Sed quæritur † an Episcopi absentes, alia ex 6
*istis causis innumeratis à Concilio, debeant in-
terim gaudere alternatiua, de iure videtur,
quod sic: quia dicuntur legitimè vt per Conci-
lium, hic tamen verba Concilij disponunt, quod
debeat esse præsens in Diœcesi. † Contrarium* 7
*videtur verius, & est fundata in fauorem resi-
dentiæ; præsens autem dicitur, qui par est sensi-
bus corporis, secundum glossam communiter re-
ceptam, in Clementin. Dudum in verbo præsen-
tari, de sepulturis.* Rochus de Curtis, *de iure
patronatus, colum. 3. vers. 3. quæro, sed quantum
alia Bulla alternatiua sub Pio V. edita excipit
has absentiæ causas fuit in congreg. resolutum,
quod † gaudere debeant alternatiua sub die 9.* 8
*Iulij 1573. quia absens ex iusta causa non vi-
detur abesse cap. ex parte, cl. 2. de Clericis non
residentibus & alternatiuæ sunt Episcopis odio-
sa, cum ipsi habeant intentionem fundatam in
iure communi.* Staphil. *de grat. expectat. nu. 27.
fol. 5.* Hactenus ibi.

Nec mirum, cuique videri debet, quod
† sub diuersis Pontificibus diuersa fuerit al- 9

ternatiua, etsi enim gratiam alternatiuæ, qua duos menses ex octo, quos sibi reseruauit Pontifex Episcopis, Archiepiscopis,& Patriarchis concedat, vt possint si resederint in illis Beneficia vacantia, quæ alias non fuerint affecta,& reseruata Sedi Apostolicæ ad libitum prouidere; tamen illam condi-
10 tionem scilicet † residentiam diuersi Pontifices diuerso modo intellexere, & explicarũt Greg. enim XIII. in sua regula addidit verbum, *personaliter*, Pius V. in sua posuit, *si resederint iuxta dispositionem Cõcily Tridentini*, quæ verba patiuntur interpretationem de residentia personali, per fictionem iuris, qua, quis personaliter dicitur adesse quando parum abest; vt explicuit Tridentin. *sess.* 23. *c.* 1. At Sixtus V. in sua regula ad ly *personaliter* addidit *verè*, exclusit residentiam fictam fictione iuris, ex quacunque causa quamuis licita, ex illa proueniat, cum
11 enim † hæc alternatiua gratia sit, Pontifex pro libito potest, addere & explicare conditiones sub quibus illam facit, & sic qualibet gratiæ consequendæ conditione deficiente gratia non subsistit.

AMPLIATIONES Regulæ Sixtinæ.

Sed huius alternatiuæ regulam Sixtinam, quam hodie in praxi obseruat Cancellaria Pontificia; aliquibus ampliationibus, & limitationibus, claritatis gratia enucleabimus.

SVBRESOLVT. I.

Non datur paruitas materia in distantia à Diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Etiamsi Episcopus parumm distet à sua diœcesi, an detur paruitas materia & numero* 2.
3. *An Ly* apud suas diœceses, *idem sit quod* intra illas.
4. *An aduerbium* verè *intra diœcesim existentiam explicet.*

1 AMPLIATVR primò, etiamsi † Episcopus parum distet à sua diœcesi, ita quod in hoc non detur paruitas materiæ, taliter quod etiamsi per centum & minus passus sit distans à suo territorio, non gaudeat alternatiua, ita Garzia *vbi supra num.* 446. Barbosa *alleg. cit. num.* 54. Palao §. 2. *n.* 2. Gonzalez. *gloss.* 43. *à num.* 11. & sic decisum est in Rota *anno* 1604. *die* 26. *Marty in causa beneficy Segob.* quod Illustrissimus D. Maximilianus de Austria *anno* 1603. prouidet ab- 2
sens à sua Diœcesi solum per quatuor milliaria, & idem esset si solum per viginti passus iuxta regulam Sixtinam, quæ requirit *verè* & *personaliter residere* in sua Diœcesi; & ly *vere* omnem omnino fictionem iuris excludit, cum includat veram existentiam in sua Diœcesi & pedum in ipsam realem possessionem, quam excludit quæcunque minima distantia, vnde † ly *apud suas Diœce-* 3
ses, idem est, quod *intra illas*, quamuis enim, *apud*, in iure idem sit, quod *prope lege is apud quem. D. de acquir. hereditat.* & *leg.* 11. *apud quem D. de verbor. signif.* & alijs iuribus apud Barbosam *de dictionibus dict.* 40. *num.* 2. tamen vt notant Palao, & Gonzalez *n.* 44. in præsenti denotat idem, quod necessario est dicendum propter aduerbium *vere*, † quod existentiam intra Diœ- 4
cesim explicat, nam *ab eo, quod res est, vel non est propositio, & locutio redditur vera, vel falsa*, & veritas omnem fictionem excludit, & includit proprietatem. Legantur Gonzalez *glossa* 15. *num.* 15. Farinacius *in praxi part.* 4. *consil.* 76. *num.* 8.

SVBRESOLVT. II.

Vtrum si Episcopus absens sit timore mortis non gaudet alternatiua?

SVMMARIVM.

1. *Etiamsi Episcopus absens sit timore mortis cadente in constantem virum, vtrum gaudeat alternatiua.*
2. *Licet Episcopus violenter detineatur, ne suum ingrediatur territorium, an in alieno gaudere possit alternatiua.*
3. *Gonzalez sententia.*
4. *Ratio difficultatis expenditur.*
5. *Pontifex solum excludit à priuilegio alternatiua Episcopos, qui voluntarie absunt.*
6. *Qui violentia excluditur à sua Diœcesi, & absque voluntate id faciat, an debeat priuari ab alternatiua priuilegio.*
7. *Qui conditionem ponere incipit, & habet temporis tractum, an impediatur violenter, quod gaudeat alternatiua priuilegio, & n.* 8.
9. *Si quis ob delictum confugiat ad Ecclesiam. an gaudeat immunitate Ecclesiastica.*
10. *Episcopus expulsus per violentiam, aut per eandem detentus ingredi suam Diœcesim est affectus pro ipsa residentia.*
11. *Suarezy sententia.*
12. *Si Episcopus residens in sua Ecclesia capitur à Turcis, Pyratis, & violenter ducatur*

ducatur in captiuitatem, an gaudeat alternatiua.

1 AMpliatur secundò † etiamsi Episcopus absens sit timore mortis cadente in constantem virum, vel quia violentia potentis impeditur ingressum, aut violentia excludatur à Regno, & sua Ecclesia cuius immunitatem defendit. Ita Palao *n.* 3. quia (inquit) negari non potest te in supradicto casu *verè & personaliter* à tua Diœcesi abesse; ergo in supradicto casu cessat concessio alternatiua, nam esto tibi impossibile sit, *vere & personaliter* residere, illud sufficit, quominus alternatiuam sub conditione personalis residentiæ concessam non
2 habeas. Secundò, quia licet † Episcopus violenter detineatur, ne suum ingrediatur territorium, in alieno nequit nisi ex priuilegio dato. *Clem. 1. de foro competent.* iurisdictionem contentiosam ex iure, cum ergo nullibi habeatur quod inuoluntariè non residens gaudeat alternatiua, fit quod in illo casu gaudere illam non possit.

3 Sed Gonzalez, *glossa* 43. *n.* 200. *ad præfatam regulam* 8. contrarium tenet, quod in his casibus gaudet priuilegio alternatiuæ; quod & ego verius existimo, quãdo extrinseca violentia per detentionem iniustam, qui vel detinetur ne diœcesim ingrediatur,
4 vel iniustè cogitur, vt egrediatur; † ratio est, quia quando violentia extrinseca coactus Episcopus detinetur ingredi, aut cogitur egredi, nulla data occasione irrationabili ab ipso, sed vel ob defensionem Ecclesiæ, vel iustitiæ, aut miserabilium personarum, ad quam tenetur ex vi residentiæ in officio suo, quantum est ex se, *vere & personaliter* residet, quamuis iniustè per violentiam ab exercitio residentiæ impeditur in executione à maiore vi & potestate, à qua excluditur ipso renuente, & repugnante; ergo non videtur hoc venisse in mentem Pontificis, vt hunc Episcopum à residentia violenter exclusum, ipse excludat à gratia alternati-
5 uæ; quare illis verbis Pontifex solum excludit ab hoc priuilegio illos, qui voluntariè absunt, quamuis ex iustis causis, etiam approbatis à Concilio, & à Papa, quia voluntarius recessus apponitur verbis regulæ, quandiu apud Ecclesias suas vel Diœceses
6 *vere & personaliter* resederint; † qui enim violentia extrinseca excluditur à sua Diœcesi, absque voluntate id faciat, & quidem valdè durum est velle excludere à priuilegio eum, qui violentia extrinseca impeditur ponere conditionem, quam ipse voluntariè vult exercere, vt enim, quis non gaudeat priuilegio concesso sub conditione requiritur, vt voluntariè conditionem non
7 ponat, qui enim † conditionem incepit ponere, & cum habeat temporis tractum, impeditur violenter, mihi videtur omnino dicendum, quod gaudeat priuilegio. Deinde quia vt optimè Bellarminus, Regula ista facta est in fauorem residentiæ, ne quis voluntariè absit à suis ouibus, etiam ex causa 8
iusta & rationabili, quando autem, quis violentia extrinseca abest, & est exclusus vel detinetur ne adsit, & si non resideat propriè non dicitur ipse non residere.

Totum hoc confirmatur, quia † si quis 9
ob delictum confugiat ad Ecclesiam gaudeat immunitate Ecclesiastica, itavt hoc priuilegio tuetur, dum est intra Ecclesiam, & esse intra illam est conditio posita, vt gaudeat immunitate, taliter, quod si voluntariè etiam ob metum cadentem in cõstantem virum exeat ab Ecclesia potest capi, & non gaudet priuilegio, cæterum si violentia, vi aut dolo extrahatur per quascunque personas, & si non sint ministri iustitiæ gaudet priuilegio immunitatis, vt docent Megala 3. *p. lib.* 4. *cap.* 2. *quæst.* 1 *num* 52. Peregrinus *de immunitate Ecclesiæ cap.* 20. *num* 314. Gennensis *in praxi cap.* 17. *num.* 5. vbi refert *anno* 1598. sic iudicatum fuisse in curia Archiepiscopali Neapoli, vt refert & sequitur Diana *p.* 1 *tract.* 1. *resol.* 16. ergo pari modo dicendum in priuilegio alternatiuæ concesso Episcopis *vere & personaliter* residentibus.

Cuius ratio me quidem iudice videtur manifesta, quia talis † Episcopus expulsus 10
per violentiam, aut per eandem detentus ingredi suam diœcesim, est affectus pro ipsa residentia, quia iniustè expoliatur; ergo ad quemcunque transierit locum, semper habet priuilegia residentiæ, sed reus vi expulsus ab Ecclesia gaudet priuilegio immunitatis. Quare non approbo sententiam Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 17. † dicentis, quod si reus inueniatur à 11
iudice extra Ecclesiam quacumque ratione, etiam per violentiam si non dimanet ab ipso iudice potest capi, nec reus gaudet immunitate, hoc mihi non probatur, quia licet iudex non teneatur inquirere causam per quam reus inuenitur extra Ecclesiã, & sic possit contra ipsum procedere, tamen eo ipso, quod sibi iuridicè constet talem reum, per violentiam fuisse exclusum tenetur illum restituere Ecclesiæ, quia vere gaudet eius immunitate, à quo iniustè est expoliatus. Vnde † si Episcopus residens in sua 12
Ecclesia capitur à Turcis, Pyratis, & violenter ducitur in captiuitatem, iste talis gaudet alternatiua; & sic respondi Romæ interrogatus *anno* 1625.

SVBRE

SVBRESOLVT. III.

Vtrum gaudeat alternatiua si sit in loco exempto intra Diœcesim?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus gaudeat priuilegio alternatiuæ, etiamsi verè & personaliter resideat in aliquo loco exempto, sito tamen intra Diœcesim suam.*
2. *An homines in isto loco morantes sint huius Episcopi oues.*
3. *Gonzalez sententia.*
4. *An Episcopus in loco exempto suæ Diœcesis versans, sit apud Diœcesim suam.*
5. *An Episcopus habeat iurisdictionem,* in habitu.
6. *Si Episcopus recreationis causa vel alio motiuo commoretur in aliquo Monasterio Regularium exempto, an valeat tunc vti alternatiua.*

1 AMpliatur tertiò, quod † Episcopus non gaudeat priuilegio alternatiuæ etiam si verè & personaliter resideat in aliquo loco exempto, sito tamen intra Diœcesim suam, ita Garzia, 5.*p.c.*1 *n.*704. quem sequitur Palao, *vbi suprà, n.*10. quia locus iste cum sit exemptus eo quod in illo nisi specialibus casibus à iure sibi concessis nullam iurisdictionem valeat Ordinarius nullum exercitium residentiæ Pastoris in suas oues, qoas ligare, aut soluere potest intra illum locum existens, quare idem est in illo loco existere ac extra Diœcesim, vt latè Ludouicus Gomez, *in §.statuto c.*2.*de constit.in* 6.ex Felino *in cap.graue, n.*2.*de Officio Ordinary*, homines
2 enim † illo in loco morantes oues non sunt huius Episcopi, atque ita residentia Episcopi in loco exempto suæ Diœcesis non est quæ expostuletur in alternatiua cum ibi Episcopus resideat corpore, non iurisdictione, nisi forsan tunc occurrat occasio exercendi vires suæ iurisdictionis in casu à iure sibi concesso.

3 Cæterum Gonzalez, † vir peritissimus in hoc genere intelligentiæ regularum Cãcellariæ, quas singulari eruditione & ferè omnium applausu est commentatus. *Regula* 8. *glos.*45. *qu.*7.*n.*187. contrarium tenet, quod mihi verius & conformius Pontificum intentiuni videtur, & & hoc discursu, primo quia ad hoc vt Episcopus gaudeat alternatiua solum exigitur, in regula quod *apud Ecclesias & Diœceses suas verè & personaliter*
4 *resideat*; sed, qui est † in loco exempto suæ Diœcesis est apud Diœcesim suam, ergo apud illam residet formaliter quantum ad effectum alternatiuæ, probatur minor, quia locus exemptus, pertinet ad Diœcesim, *cap. cum Episcopus de officio Ordin.in* 6. *& Clem.*II. *de priuilegiis*, vnde Episcopus in his locis exemptis suæ Diœcesis pluribus in casibus exercet iurisdictionem, *c.*1.*de priuilegiis in* 6. Trident. *sess.*7.*c.*8.*& sess.*21.*c.*8 & alibi; quare antequam succedant isti casus † Episco- 5
pus habet iurisdictionem *in habitu*, & sic non solum ibi residet materialiter, & hoc aliter, sed aliquid amplius habet ratione cuius residet formaliter, cum enim residentia expostulata ad alternatiuam odiosa sit, vt notat Bellarminus, *vbi suprà*, cum sit grauamen à iure communi alienum, & ita qualiscumque vera & personalis residentia sufficit, & quis dicat quod si Episcopus recrea- 6
tionis causa vel alio motiuo commoretur in aliquo Monasterio Regularium exempto non valeat tunc vti alternatiua; & quod beneficium ibi ab eo prouisum, possit impetrari, quare fundamenta Palao ex dictis ruunt.

SVBRESOLVT. IV.

Vtrum gaudeat si sit dispensatus in residentia?

SVMMARIVM.

1. *Si Episcopus sit dispensatus in residentia an gaudeat alternatiua priuilegio.*
2. *Clemens VIII. noluit concedere cuidam Episcopo exercenti officium Inquisitoris generalis in curia Regis Catholici, & non residenti, quod etsi fructus faceret suos, posset gaudere alternatiuæ beneficio.*
3. *Acceptatio alternatiuæ facta ex vi regulæ habet vim cuiusdam contractus nominati permutationis, & n.*4.
5. *Quandonam Episcopus illa permutatione, & alternatiua priuilegio non gaudeat.*
6. *An Episcopi qui absunt ex causis à Concil. approbatis gaudeant alternatiua.*

AMpliatur quartò, † etiãsi Episcopus sit 1
dispensatus in residentia & quod non residens, *personaliter & verè*, faciat fructus suos si expresè in dispensatione non dicatur gaudere alternatiua, illa non gaudet, quamuis fungatur munere Inquisitoris generalis, aut Præsidis consilij, alterius Regij & non sit alius qui possit tale munus & officium exercere, ita omnes citati, sic aiunt Masibrius, *in praxi habendi concursum, pralud.* 23.*dubit.*3.Garzia, *part.*5.*c.*1.*n.*463.Barbosa, *alleg.*53.*num.*35. declarasse Sanctissimum & Gonzalez, *glos.*43.*n.*84.refert † Clem.VIII. 2
noluisse concedere cuidam Episcopo exercenti officium Inquisitoris generalis in curia Regis Catholici & non residenti, quod etsi fructus faceret suos, posset gaudere beneficio alternatiuæ, quo non gaudere Epis-

copum

copum Inquiſitorem generalem tenuit Rota apud Farinacium. *in poſtrem. dec.* 64. *coram Cardinali Bonon. num.* 3. *&* 4.

3 Ratio eſt, quia † acceptatio alternatiuæ facta in vi regulæ babet vim contractus nominati permutationis, in qua Papa ex octo menſibus anni quatuor communicat Epiſcopo, iſte vero ex quatuor ſibi communicat duos; ſit tamen bis contractus ſub ea conditione, quam Papa ponit, vt alliciat ad reſidentiam, & Epiſcopus acceptat ſi *vere*
4 *& perſonaliter* reſederit, ergo iſta conditione non poſita ex voluntate, quamuis ſancta & honeſta non adimpletus eſt contractus & ita Epiſcopus illa permutatione ex voluntate, quamuis ſancta & boneſta non ad
5 impletus eſt contractus, † & ita Epiſcopus illa permutatione & alternatiuæ priuilegio nō valet gaudere, vnde illa nō gaudet, etiāſi non reſideat quia vocatus vadit ad Concilium ſiue generale, ſiue prouinciale ſit, ſiue ſpeciali priuilegio, quod id concedat ſicut conceſſit Paulus IV. Epiſcopis intereſſentibus Concilio Tridentino, vt refert Garzia *vbi ſupra num.* 467. quia voluntarie *vere & perſonaliter* non reſident; quam conditionem poſuit Pontifex in præfato loco, contra permutationes vt duos menſes vltra quatuor qui competebant Epiſcopis conceſſit, verum eſt quod adeſt ſufficiens cau-
6 ſa & rationabile motiuum † vt illi qui abſunt cauſis à Concilio approbatis gaudeant alternatiua ex ſpeciali indulto, & priuilegio.

LIMITATIONES eiuſdem Regulæ.

SVBRESOLVT. V.

Gaudent Eminen: iſſ. Cardinales ex priuileg o.

SVMMARIVM.

1. *An Epiſcopi Cardinales ex Priuilegio Pontificis gaudeant alternatiua.*

1 LIMITATVR primò, in Epiſcopis Cardinalibus, iſti enim ex priuilegio Pontificis non habent alternatiuam, ſed omnes menſes habent ſuos ad prouidendum omnia Beneficia vacantia non reſeruata ſummo Paſtori ſpeciali reſeruatione vt latè & doctè diſcutit Garzia *vbi ſupra ex num.* 34. *& ſeqq.* Et quantum ad hanc regulam de alternatiua & ſimiles verum eſt illis non ligari Eminentiſſ. Card. vt tradunt Barboſa *de Cardinal. quæſt.* 6. Azor *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 11. *q.* 5. Puteus. *l.* 1. *deciſ.* 95. *n.* 1. & alij.

SVBRESOLVT. VI.

Vtrum non teneat Regula in duobus menſibus fixis.

SVMMARIVM.

1. *An in duobus menſibus fixis Iunio & Decembri non teneat regula.*
2. *An alternatiua remoueat obſtaculum reſeruationis Pontificia, & n.* 5.
3. *Quandonam Ordinarius non cogatur vti priuilegio alternatiua.*
4. *Qua ſententia in fauorem DD. Epiſcoporum afferatur.*
6. *An ſi attendantur duo menſes fixi aliàs competentes iure ordinario in illis alternatiua non ſit remotio obſtaculi per ſe & ex vi priuilegy.*
7. *An in alternatiua ſit quidam contractus permutationis ſub conditione, ſi Epiſcopus reſideat, quam ponit Pontifex.*
8. *An ſint alÿ menſes qui non maneant affecti reſeruationi.*
9. *Propter quod tota alternatiua dicatur remotio obſtaculi, & permutatio.*
10. *An ex vi permutationis contractus ſub conditione reſidentia, ſibi Papa reſeruauit ſex menſes, ſi Epiſcopus non reſideat.*
11. *An poſt acceptationem alternatiua menſes ſuos Martium & Septembrem ita acceptauit Pont. quod Epiſcopus, ſiue reſideat, ſiue non in illis beneficia vacantia prouidere nequit, & n.* 12.

LImitatur ſecundò, in duobus menſibus Iunio & Decembri qui dicuntur fixi 1
qui & ſi ponantur in ſex menſibus, in quibus per Alternatiuam poteſt Epiſcopus prouidere Beneficia, tamen illi competebant iure ordinatio ſecundū quod nō erāt reſeruati Ponnfici, & ſic Epiſcopus quamuis non reſideat poteſt prouidere beneficia in illis vacantia; & ſi enim in alternatiua ponantur eſt per accidens & gratia ſolum demonſtrationis non nouæ cōceſſionis, primò quia
2 † alternatiua remouet obſtaculū reſeruationis Pontificiæ Caſſiadorus, *deciſ.* 8. *n.* 6. *&* 10. & multis citatis probat Gonzal. *gloſ.* 41. *à num.* 13. atqui iſti duo menſes fixi nunquam fuernnt reſeruati à Papa, ergo facultas qnam habeat Ordinarius, ad prouidendum in illis beneficia vacantia ablata non fuit per alternatiuam, nec † Ordina- 3
riuscogitur in illis vti priuilegio alternatiuæ, ſed poteſt vti poteſtate ordinaria; ſed ex octo mēſibus ſibi cōpetentibus, quatuor ſibi retinuit, videlicet Ianuarium, Maium, Iulium, Nouembrem, qui ſunt fixi vſu Papæ, quos nunquam Epiſcopis communicauit

cauit etiam in alternatiua, quid ergo mirum si d. o mēses Iu iius, & December reseruētur Episcopis respectu quorum sunt fixi absque residentiæ obligatione, ita tenent Garcia, *vbi supra cap.* 1. *num.* 506. dicens sic seruari in praxi, Palao §. 1. *n.* 3. & 4. Masobrius, *in praxi habendi concurs. prælud.* 23. *dub.* 2. *à num.* 5. Barbosa *allegat.* 53. *num.* 44.

4 Verum enim vero, etsi sententia hæc valdè sit probabilis, & † in fauorem D. D. Episcoporum inuenta, & communiter recepta à Modernis, tamen nondum est expressa à sacra Romana Rota, sed sub dubio reliquit, vt constat ex graui illa decisione, quam affert Barbosa *vbi supra, coram Martino Andrea Pupien. Beneficij, die* 10. *Aprilis* 1617. *num.* 51. & contrariam sententiam sequitur & probat latè Gonzalez *Regula* 8. *glossa* 43. *n.* 121. cuius fundamentum satis

5 est efficax, quia † licet alternatiua sit remotio obstaculi reseruationis Pontificiæ, quæ semper est inhærens quatuor mēsibus, quos ex suis dat Pontifex Episcopis, in quibus propter priuilegium alternatiuæ non exercet vires suas, sed Episcopis est libera facultas prouidendi Beneficia in illis vacantia, si tamen resideant apud Diœceses suas.

6 Et sic † si ex isto cap. attendantur isti duo menses fixi cum alias competant iure ordinario in illis per se alternatiua non sit remotio obstaculi per se, & ex vi priuilegij, quod enim quis habet à iure communi ad illud per se non indiget priuilegio; cæte-

7 rum quatenus † in alternatiua est quidam contractus permutationis sub conditione, si Episcopus resideat, quam ponit Pontifex, & iste ex parte sua ponit quatuor menses ex suis desumens, ex parte Episcopi duos, & iste ponit duos ex suis quos ex vi contractus subiicit, conditioni positæ in contractu, & ita si conditio non ponatur, ex vi permutationis in alternatiua positæ, quem contractus iuridicè acceptauit, afecit suos menses fixos conditioni præfatæ, & positæ in contractu à quo nequit resilire, nec vti potestate ordinaria, quam habebat respectu mensinm fixorum, quin potius ex vi contractus renunciauit vsui legitimo talis potestatis, & manent

8 affecti residentiæ, sicut † & alij, quamuis per se non maneant affecti reseruationi, sed ratione conuentionis cum aliis quatuor Pontificis, & sic in omnibus sex mensibus alternatiua est remotio obstaculi reseruationis.

9 Vt optimè Puteus *decis.* 507. *num.* 1. *lib.* 2. *alias* 495. *in nouis* & egregiè Rota, *vbi supra num.* 59. quia licet Episcopus dimittat Papæ duos menses, & retineat duos ex suis, attamen recipit quatuor ex Apostolicis, & sic propter illum maiorem numerum, † tota alternatiua dicitur remotio obstaculi & permutatio, argum. *tex. in leg. quæritur. D. de statu hominum & in cap. quod in duobus, de consecratio. Ecclesiæ, vel altaris*, sic tradunt Butrius, Abbas, & alij, *cap. quæstiones de rerum permutatio.* Couarr. *lib.* 2. *variar. c.* 4. *num.* 9. licet respectu duorum mensium fixorum sit per accidens remotio obstaculi, est tamen per se permutatio † ex vi cuius per- 10 mutatiui contractus sub conditione residētiæ sibi Papa reseruauit sex menses, si Episcopus non resideat, hoc enim ius respectu duorum mensium fixorum acquisiuit Pontifex ex vi contractus permutationis suóque iuri renunciauit Episcopus, eo ipso, quod acceptauit alternatiuam, si non resideat, & ita in hoc contractu menses suos fixos affectos fecit præfatæ residentiæ; quare sicut † post acceptationem alternatiuæ 11 menses suos Martium & Septembrem, ita acceptauit Pontifex, quod Episcopus siue resideat sine non resideat in illis beneficia vacantia prouidere nequit, non enim est in potestate Episcopi alternatiuam acceptatam dimittere, vt latè Puteus *decis.* 88. *n.* 1. 12 *lib.* 3. ita in mensibus fixis, post acceptatam alternatiuam, si non resideat nequit prouidere, quia omnes sex menses sibi ex alternatiua competentes subiecit residentiæ, *cum Regula* 8. *in* 2. *p.* omnibus his sex mensibus eisdem verbis imposuit Episcopis conditionem residendi.

SVBRESOLVT. VII.

Quantum temporis absentiæ requirat alternatiua.

SVMMARIVM.

1. *Quam residentiam exigat alternatiua.*
2. *An vsus alternatiuæ priuilegio concessus ad diem & horam residentia referendus sit?*
3. *Rota sententia adducitur, & n.* 4. *&* 5.
6. *An præsentia Episcopi per mensem integrum sufficiat ad effectum, vt gaudeat alternatiua.*
7. *An Episcopi animus non possit cognosci, quod sit inscrutabilis.*
8. *An ad hoc vt Episcopus residens per horam vel diem prouidere possit beneficia ex vi alternatiua, debeat habere animum ibi permanendi & residendi.*
9. *An si Episcopus in fraudem alternatiuæ & vt ostendat se velle permanere, exercet munia Episcopalia in diœcesi, & habet vno vel altero die ante finem mensis discedere à diœcesi, an gaudeat alternatiua.*
10. *Auctoris mens remissiuè.*

Limitatur

1 LImitatur tertiò, quod † reſidentia, quā
exigit alternatiua non requiritur ſit
menſtrua hoc eſt per integrum menſem,
ita quod Epiſcopus reſidens vltimo die Fe-
bruarij etſi reliquis diebus fuerit abſens
poterit prouidere beneficium vacans illo
die; imo ſi reſederit per vnam horam quia
2 † vſus alternatiuæ priuilegio conceſſus ad
diem & horam reſidentiæ referendus eſt;
alias ſi requiritur reſidentia menſtrua ſe-
queretur, quod ſi primo die februarij va-
carit beneficium ſequeretur, quod Epiſco-
pus non poſſet beneficium prouidere vſ-
que ad reſidentiam menſtruam, quod eſt
abſurdum, ita Gonzalez *gloſſa* 43. *quaſt.* 5.
num. 41. Garcia *num.* 695. Palao §. 2. *nume-
ro* 6. excipitur tamen menſis Septembris,
qui iuxta alternatiuam integraliter eſt ſer-
uatus, ſic Rota *in vna fauentina Canonica-
tus* 16. *Decembris* 1585. vt notat benè Palao
iuxta ſuam ſententiam.

Sed quamuis hoc commune ſit placi-
3 tum horum D.D. placuit † hìc adducere
doctrinam Rotæ *in vna Elicen. Benef. ſanct.
Saluatoris coram Cardin. Bononi.* 30. *Octobris*
1602. *apud Farinacium p.* 3. *deciſ.* 64. in qua
ſub n. 5. ſic loquuntur Domini, *quod autem
Epiſcopus non reſederit, licet de tempore vaca-
4 tionis fuerit præſens, patet quia propter offi-
cium ſummi Inquiſitoris quo fungebatur in ci-
uitate Vlixbon. vbi continuè permanebat, licet
aliquando, & certis temporibus viſitaret Ec-
cleſiam Eluenenſ. vbi per aliquos dies moraba-
tur exercēdo munia Epiſcopalia, prout contin-
git de tempore vacationis, vnde ex hac mora,
quā fecit in ciuitate Eluenenſ. animo reuerten-
di prout reuerſus fuit ad ciuitatem vlixbonēſ.
non potuit pro reſidente haberi, leg.* 1. *§. hubita-
re D. de his qui de iur. vel effud. leg. poſtli-
minij §. captiuus. D. de captiuis, & poſtli.
& fuit in hac cauſa dictum* 22. *Martij* 1599.
*ex traditis per Archidiacon. in cap. licet canon.
num.* 5. *de elect. in* 6 *& per Corn. conſ.* 244 *nu-
mero* 18 *&* 19. *lib.* 2.

5 Facit quia cum non diceretur diſceſſiſſe
à ciuitate Vlixbon. à qua non receſſerat
animo reuertendi, *leg. quis ſit fugitiuus D.
de D. de Ædil. edict. §. in his antē animalibus,
inſtitutio. de rerum diuiſione*, & ita adhuc in
dicta ciuitate diceretur reſidere, Ioannes
Andreas *vbi ſupra*, Cardinalis *Clement.* 1.
quæſtio. 12. *de foro competenti*, non potuit
eodem tempore haberi pro præſente in cì-
uitate Eluen. *gloſſa, & DD. in cap. non po-
teſt de præbendis, in* 6. cum aliis allegatis
per Ripam *reſponſione* 14. *num.* 32. *titu. de
legibus, & conſuetudi.*

*Non obſtat deciſio in cauſa Fauent. Canon.
coram Illuſtriſſimo Cardinali Blanquetto,
6 quia illi reſpondetur in deciſione D. Moi,
Mellini, verum eſſe † ſufficere præſentiam
Epiſcopi per menſem integrum, ad effectum
vt gaudeat alternatiua, ſed debere intelligi
de tali præſentia, quæ ſit cum animo ibi per-
manendi, quia non dicitur, quis eſſe vbi eſt
corpore, ſi mente & animo abſit, leg. poſtliminij,
citata cum aliis adductis, ad id quod dicitur
† animum Epiſcopi non poſſe cognoſci cum ſit* 7
*inſcrutabilis reſpondetur, quod imo ſatis in
caſu noſtro declaratur, ex præcedentibus, &
ſubſequentibus, leg. ſed & Iulianus, §. prom-
de D. ad Macedon. leg. ſi ſeruus plurium §. fi-
nali. D de legatis* 1. Aymo. *Conſil.* 110 *n.* 7.

Ex qua deciſione clarè conſtat. Primò
ad hoc quod † Epiſcopus reſidens per ho- 8
ram, vel diem poſſit prouidere beneficia
ex vi alternatiuæ debere habere animum
ibi permanendi, & reſidendi aliàs in con-
ſcientia non poteſt prouidere beneficium
vacans, & in ſoro externo ſi probetur non
habuiſſe animum, prouiſus priuabitur be-
neficio.

Conſtat ſecundo, quod † ſi Epiſcopus in 9
in fraudem alternatiuæ, & vt oſtendat ſe
velle permanere, exercet munia Epiſco-
palia in Diœceſi, habet tamen vno vel
altero die ante finem menſis diſcedere à
Diœceſi non gauderet alternatiua, quia
fraus nulli patrocinari debet, de vſu al-
ternatiuæ plura alia hìc adduci poſſunt,
ſed ne metas noſtri inſtituti tranſilire vi-
deamur legantur Garcia, Gonzalez, Bar-
boſa & Palao, qui omnia diſcutiunt, quam-
uis non omnibus, quæ ipſi docent; ego † 10
aſſentiam, vt monſtro in tractatu meo de
beneficiis, quem Deo dante typis dabo,
interim vero ad alia tranſeamus dubia non
iniucunda.

RESOLVTIO XVI.

Vtrum Parrochus teneatur Sacrificium offerre pro ouibus ſuis?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Parrochus ratione reſidentiæ teneatur ſacrificium offerre pro ouibus ſuis.*
2. *Parrochus diebus feſtis debet in propria Eccleſia, & non in alia, quacumque conſuetudine in contrarium non obſtante, miſſam celebrare.*
3. *Parrochus tenetur miſſam pro populo ſuo applicare & offerre.*
4. *Parrochus bis celebrans eodem die in eadem Parrochia bis tenetur pro populo ſacrificium offerre.*

5. *Parrochus iure decimarum tenetur quotidie celebrare pro Parrochianis suis.*
6. *Non obstante obligatione, qua Parrochus tenetur pro Parræcia offerre, potest particulares pitantias ab aliis Parrochianis vltro oblatis recipere.*
7. *Idem Parrochus sacrificium potest & pro Parræcia, & simul pro tali Parrochiano facere.*
8. *Sacerdos tenetur pro suis Parrochianis à quibus decimas vel stipendium sumit sacrificium applicare.*
9. *Concilium id esse de iure diuino expressè dicit. & n.32.*
10. *Parrochus praecepto diuino tenetur sacrificium offerre de oblatione speciali, non de communi, ex Conc.*
11. *Hac sententia validè vrgetur.*
12. *Parrochus tenetur ad applicandum sacrificium pro ouibus suis ex vi officij Pastoris, & hoc ex iure diuino.*
13. *Nagno sententia.*
14. *An Parrochi ex vi officij & fructuum quos carpunt in decimis, primitiis & oblationibus fidelium non teneantur offerre specialiter sacrificium pro ouibus suis, & num.15.*
16. *An Parrocho ex Beneficij Curati vi nulla insit obligatio applicandi fructum sacrificij pro suis ouibus.*
17. *Hac sententia à Suare confirmatur exemplo, & n.18.*
19. *An ratione decimarum aut fructuum sui beneficij non teneatur Parrochus missas nec omnes, nec aliquas illarum quas celebrat offerre pro suis ouibus.*
20. *An Parrochus ratione institutionis primaria sui beneficij non teneatur ad offerendum vnquam pro subditis.*
21. *Cordubæ sententia.*
22. *Item Dianæ, Turriani & Ludouici à Cruce & aliorum opiniones afferuntur, & n.23. 24.25.& n.26.*
27. *An fructus non dentur nisi ratione totius officij pastoralis.*
28. *Hieronymi Garçia mens.*
29. *An nec Episcopus pro Episcopatu suo, nec Papa pro vniuersa Ecclesia teneantur applicare Missæ sacrificium.*
30. *Parrochi an teneantur sacrificium quando celebrant pro ouibus suis applicare.*
31. *Quæ obligatio oriatur ex statuto imperante facto ab Episcopo.*
33. *Parrochi tenentur aliquas missas offerre pro populo, ex Francisco de Amicis.*
34. *Omnis Pontifex ex omnibus assumptus pro hominibus constituatur in his quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.*
35. *An Pastores animarum teneantur specialem memoriam saltem virtualem habere in sacrificiis, an non obligentur.*
36. *Quæ obligatio oriatur ex consuetudine.*
37. *Ratio difficultatis affertur, & n.38.*

DVBIVM decimum-sextum vtrum 1
Parrochus ratione residentiæ teneatur sacrificium offerre pro ouibus suis, ita vt non possit eleemosynam ab aliis accipere? satis vtile, & pernecessarium dubium pro praxi Parrochorum, quod valde controuersum in hac ciuitate Hispalensi fuit annis præteritis, & quidem Concilium Trident. *sess.* 23.c.1. satis clarè videtur hoc dubium determinasse dicens, *cum praecepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est oues suas cognoscere pro his sacrificium offerre, &c.* quibus accedit declaratio Cardinalium, *in vna Lucana* 15. *Sept.* & 17. *Nou.* 1529. in qua habetur, *quod † Parro-* 2
chus diebus festis debet in propria Ecclesia & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante, Missam celebrare, & eadem Congreg. *in vna Fanensi.* 1. *Sept.* 1629. declarat quod, *Parrochi diebus quibus tenentur Missam celebrare non poss. pro ea manualem eleemosynam accipere*, ita referunt. Sellius, *in selectis Canoni. c.* 59. *n.* 34. & 36. Gauantus, *ad Rubricas Missalis, tom.* 1. *p.* 3. *tit.* 12. *n.* 5. & non ex alio capite id potest determinare Sacra
Congregatio, nisi † quia Parrochus tenetur 3
Missam pro populo applicare & offerre.
Vnde quoniam † Parrochus bis celebrat eo- 4
dem die in eadem Parrochia propter multitudinem populi & Sacerdotum paucitatem, vt potest ex licentia Episcopi sicut declarauit Sacra Congregatio, *die* 17. *Augusti.* 1627. teste Sellio, *vbi suprà, num.* 37. bis in eodem die tenetur pro populo Sacrificium offerre.

Et quidem ad hoc teneri Parrochum, tenent Barbosa, *de potestate Episcopi alleg.* 24. *num.* 23. *in fin.* & *de potestate Parrochi, p.* 2. *cap.* 11. *n.* 10. sequutus Sotum, *in* 4. *dist.* 13. *qu.* 2. *art.* 2. & *lib.* 9. *de iustitia q.* 3. *art.* 1. §. *nihilominus*, vbi duo dicit primò, *quod † Parrochus* 5
iure decimarum tenetur quotidie, celebrare pro Parrochianis suis, quotidie inquam pro humana fragilitate, nam si vno vel altero die non celebret, vel quia non se sentit idoneum, vel animi relaxandi gratia, non ideo constituitur in culpa. Hæc autem obligatio intelligitur si fructus Beneficij Curati satis sunt, ad eius sustentationem, sin minus pro eorum quantitate iuxta antistitis iudicium, secundum est quod † non ob- 6
stante obligatione qua tenetur pro Parœcia offerre, potest particulares pitantias ab aliis Parœcianis vltro oblatis recipere (nam ab aliis peregrinis, & extraneis qui de Parœcia non sunt nequit accipere) dummodo illas non extorqueat,

7 *extorqueat* , † *idemque ſacrificium poteſt & pro Parræcia & ſimul pro tali Parræciano ſacere*, hæc ibi, *in* §. *nihilominus* , cuius contrarium quantum ad ſecundum dictum dicit, *in* 4. *art*.2. *eſt ato*, §.*quibus autem*, ibi, *tenetur*
8 † *Sacerdos pro ſuis Parræcianis à quibus decimas,vel ſtipendium ſumit applicare,quare tunc non poteſt ſacrificium illud alijs tribuere* , & quidem quod Parrochus teneatur pro Parræcianis ſacrificium offerre ſaltem vno vel altero die eſt communis ſentẽtia, vt fatetur Palao,*infrà*,citandus,*n*.8. nec videtur cur in
9 dubium verti poſſit,cum id eſſe de *iure diuino* , expreſsè dicat Concilium ; nec valet quod dicit Palao,*num* 7.*in fine*,quod ſatis eſt quod Parrochus offerat pro illis ſacrificium , & orationes communes fundendo ; quia cum in hac oblatione communi omnes fideles comprehendantur, vt conſtat ex ex *Mementis viuorum,& mortuorum*, & Con-
10 cilium dicat , quod † Parrochus *præcepto diuino* , teneatur ſacrificium offerre de oblatione ſpeciali loquitur, non de communi & generali ad quam etiam tenentur non Parrochi.

Vrgetur valide hæc ſententia ex quadam
11 Cardinalium declaratione Congregat. Rituum facta 13.*Iulij* 1630.*quod quando in fundatione Beneficij ſeu Cappellæ expreſſe cautum ſit*, (nota verbum *expreſſe*) *non teneri celebrantem , ad applicationem ſacrificij, eo caſu poterit celebrans accipere nouum ſtipendium & vnica Miſſa ſatisfacere obligationi Beneficij , aut Cappellæ, & item danti nouum ſtipendium*. Hæc illa apud Gauantum, *vbi ſuprà*. Ex qua
12 manifeſtè colligitur, veriſſimum eſſe † Parrochum teneri ad applicandum ſacrificium pro ouibus ſuis, ex vi officij Paſtoris, & hoc *ex iure diuino*, quia in diebus in quibus tenetur celebrare nequit pitantiam accipere ab alio, proquo offerat idem ſacrificium, vt tenet Nugno 3.*part*.*q*.83.*art*.1.*difficultate* 2. *dub*. 9. *in quadam obiectio. contra* 2.*concluſio*.
13 quare omnino inconſequenter , & ſibi contrarius locutus eſt. Soto,*in dubiis dictis relatis ex lib*.9.

Sed quamuis hæc ſententia & tuta ſit, & probabilis, vtpotè conformis litteræ Trid.& declarationibus Eminentiſſ. Cardinalium in vtraque Congreg. Concilij & Sacrorum Rituum interpretum, & quam ſemper con-
14 ſulo, nihilominus quod † Parrochi ex vi officij & fructuum , quos carpunt in decimis, primitiis , & oblationibus fidelium non te-
15 nentur offerre ſpecialiter ſacrificium pro ouibus ſuis , niſi ex conſuetudine , vel fundatione, vel Ordinarij lege, aut præcepto ad id aliquibus diebus determinatis obligentur, ita tenet hodie communis recentiorum ſententia, quorum aliqua verba placuit ſubmittere. Caſtro Palao, *tom*.4.*tract*.22.*diſput*. *vnica* , *punct*.13. ibi , *cæterum verius exiſtimo*
† *ex Beneficij curati vi nullam Parrocho ineſſe* 16
obligationem applicandi fructum ſacrificij pro ſuis ouibus. Ratio eſt quia officium Curati eſt paſcere oues verbo , & exemplo , & Sacramentorum adminiſtratione ſacrificiique diſpenſatione , hoc autem fieri poterit, etiamſi fructus ſacrificij ſpecialiter ouibus non applicetur , ſed ſolum ea generali applicatione , qua omnibus fidelibus & præcipuè ſacrificio intereſſentibus applicatur, & ſic intelligendum eſt Trident. & locus Pauli ad Hebræ. 5. † *confirmat hanc ſen-* 17
tentiam Suarez exemplo Epiſcopi , & Prælati Regularis quos à ſacrificio pro ſuis ouibus offerendo conſuetudo excuſat , cum veri Parrochi ſint & Epiſcopis reditus abundantiſſimi ſoleant concedi, deinde ſi ob fructus beneficij perceptos , obligatus eſt Beneficiarius ſacrificium 18
pro ouibus offerre , partem illius obligationis retineret, ſi beneficium reſignaret reſeruata penſione, cum penſio ſit pars fructuum beneficij , at in Penſionario nullus talem obligationem agnoſcat, quippe, qui nec celebrandi obligationem habent, &c.

Naldus vir ſatis doctus, *in ſumm. verbo Parrochus* , *num*. 18. *verior videtur contraria*
opinio , nempè quod † *ratione decimarum , aut* 19
fructuum ſui Beneficij non tenetur Parrochus Miſſas nec omnes neque aliquas illarum , quas celebrat offerre , pro ſuis ouibus, ſed tantum coram populo illas celebrare , quo per ipſum præcepto Eccleſiaſtico ſatisfieri poſſet , & per conſequens poſſe aut à ſuis , aut ab alienis accipere ſtipendia , aut eleemoſynas pro ipſarum applicatione, & ita ſeruari videmus communi omnium Parrochorum conſuetudine & in hanc ſententiam apertè deſcendit Vaſquez 3.*p*.*diſp*.234.*cap*.6.*verſ*.5.*vera tamen ſententia eſt*, vbi *num*.27. ſic loquitur, *cum quibus &*
ego apertè pronuntio † *Parrochum ratione inſti-* 20
tutionis primaria ſui beneficij non teneri ad offerendum vnquam pro ſubditis, tametſi per ſe aut per alium celebrare debeat , vt populus ſacrificio Miſſæ intereſſe poſſit , quod longè diuerſum eſt, id autem verum exiſtimo quia oppoſitum nulla ratione , aut iure probari poteſt, cumque in nulla totius Eccleſiæ Diœceſi talis ſit conſuetudo fruſtra dicemus, iure ipſo & inſtitutione primaria beneficij ad hoc eos teneri ſtandum igi-
tur eſt † vt rectè notauit Corduba, *lib*.1.*q*.4. 21
dub.5.§.*& quia de Curatis conſuetudine & ſtatutis & legibus Synodalibus cuiuſcumque Diœceſis*.

Cardinalis de Lugo, *diſput*.21.*de Euchariſtia*, *num*.19. ibi, *de Parrochis poteſt eſſe maior difficultas , quos aliqui voluerunt obligari ad offerendum aliquando pro ſuis ouibus ; communis tamen ſententia iam negat eiuſmodi obligationem, cum ſolum teneantur adminiſtrandum, &*
conferenda Sacramenta, & infrà, *vnde* † *Dia-* 22
na mutata ſententia hanc tenet 3. *part*. *tr*.12.

resolutio. 20. sed acerbius loquitur † *Luisius*
Turrianus in disputatio. selectis p.2. disputat.
31. dub.16. vbi contrariam sententiam(*dicit*)
nullam habere probabilitatem , sed procedere
ex ignorantia & esse contra praxim receptam.
23 Hactenus ex Cardinali , qui *num.* 22. &
23. satisfacit declarationibus adductis, pro
contraria sententia , sed Turrianus non lo-
quitur de Parrocho , sed de Sacerdote,qui
accepit stipendium , vt dicat missam in
quodam loco,à quo non exposcitur , vt ap-
24 plicet Sacificium , sed à pari non malè
citatur , sed loquens de Parrocho ferè si-
milia dicit, Lud. à Cruce *in expositione Bul-*
*la disp.*3 *dub.*19. *n.* 17. loquens de opinione
cõtraria dicit,*hac opinio nullo nititur valido*
25 *fundamento, & consequenter non est tenenda.*
Eandem nostram sententiam sequitur ,
Suarez 3 *p.tom.*3.*disp.*86. *sect. prima , & se-*
cunda , Bonacina *disput.* 4. *de Eucharistia*
quast. vltim. punct. 7. *num.* 3. Reginaldus *in*
praxi lib. 23. *num.* 233. Diana 3. *part. tra-*
26 *ctat.* 14. *resolut.*26. vbi egregiè addit , *quod*
etiamsi adsit consuetudo putant Possemnus de
officio Curati, cap 2.*num.*4. *& Fraxinellus de*
obligatione Sacerdotum sect. 3. *conclus.*2. §. 1.
*num.*4 *& alij hanc consuetudinem non obliga-*
re sub mortali , quando de hoc onere non con-
stat ex tabulis Ecclesia , vel ex pracepto Epi-
scopi , cum in praiudicium alicuius non est in-
ducenda obligatio sine claris probationibus.
Hæc ille, Syluius 3. *part. quast.* 83. *artic.* 1.
*quast.*17. §. *quamuis* , absolutè docens non
teneri sacrificare , pro populo , *quia* † *fru-*
27 *ctus* (ait) *non dantur nisi ratione totius offi-*
cij pastoralis,sequitnr Ludouicus de S.Ioan.
de sacram.Eucharistia , *quast.*10. *art.* 2. *dif-*
*ficultate.*1 Marchinus *tract.* 3. *de sacramen-*
*to Ordinis , part.*2.*cap.* 30. Becanus *de sacra-*
*mento in specie cap.*25. *part.* 2. *quast.* 10. Al-
fonsus de Leone,*de Iubileo part.*3 *quast.* 20.
num. 27. Bartholomæus à S. Fausto *in simili*
tractatu lib. 1. *quast.* 81. Hieronymus Gar-
zia , *in summa morali , tract.*3 .*difficultate* 3.
*dub.*6.*num.*5.*pag.*408. ibi † *Por que à vn que*
28 *tienen los Parrochos obligacion de celebrar al-*
gunos dias , pero no que esta missa la ayan de
aplicar forcosa ente por el pueblo por que de
vna obligacion no se ha de hajer extension à
otra leg. Papinianus D. de Tutoribus. deinde,
quia † neque Episcopus pro suo Episcopa-
29 tu,neque Papa pro vniuersa Ecclesia tene-
tur applicare,Sacrificium Missæ , vt omni-
bus est in confesso ; ergo neque Parrochus
pro suis ouibus , quia sicut illi prouentus
fructuum habent propter alia pastoralia
munia , ita & Parrochus amplectuntur
Cruz. *de sacrificio , quast.* 1. *dub.* 8. *versic.an*
*Parrochus conc.*2.Aragon.22.*quast.*85.*art.*3.
vers. dubitabit aliquis Filluccius , *tractat.* 5.
*cap.*6.*à num.*173. Villalob.*tract.*8 *difficulta-*
te 14.*p* 1. Carceres. *relectio.* 1. *de casuum de-*
cisio.§.*non peccat mortaliter*,& innumeri alij,
quos isti citant & non vacat locus videndi.
Vrgens huius sententiæ est fundamen-
tum,quia,quod † Parrochi teneantur sacri- 30
ficium,quando celebrant (neque enim te-
nentur quotidie celebrare, sed ad summum
diebus festis,& solemnibus& ad summum,
quoniam Populus propter aliquod magnum
Iubileum communicat) pro ouibus suis ,
aut † oritur hæc obligatio ex statuto impe-
rante,facto ab Episcopo, siue in Synodo si- 31
ue extra in visitatione,aut ex speciali pacto
inito , cum ouibus , de quo clarè constat in
tabulis Ecclesiæ aut aliquo alio instrumen-
to publico , & in hoc casu non est difficul-
tas, quia imperio superioris lato per mo-
dum statuti , & pacto inito standum est , &
Parrochus denuo ingrediens beneficium,
debet illud accipere cum oneribus suis ; aut
oritur ex iure communi Decretorum , aut
Decretalium in quibus nihil tale inuenitur
aut ex iure Concilij Tridentini , cui nitun-
tur aut ex iure Concilij Trid. cui nituntur
auctores contrarij propter verba, *sess.* 23.
cap. 1. vbi dicit Concilium , † teneri *ex iure* 32
diuino Pastores animarum pro ouibus suis
sacrificium offerre, quem locum Francisc.
de Amicis *disp.*33.*de Eucharistia*,*n.* 283. di-
cit apertè probare † Parrochos teneri ali- 33
quas Missas offerre pro populo & idem sen-
tiunt aliqui ex citatis auctoribus ; verum
ex citatis Concilij verbis,nihil efficaciter &
solidè deducitur,alind enim est Pastores *iu-*
re diuino teneri Sacrificium offerre pro oui-
bus suis,aliud quod teneantur illud speciali
applicatione illis applicare ; ad primum te-
nẽtur Parrochi *iure diuino*,& *naturali* iuxta
illud Pauli *ad Hebr.*5.*n.*1.† *omnis Pontifex ex* 34
omnibus assumptus pro hominibus constituitur
in his,qua sunt ad Deum,vt offerat dona,& sa-
crificia pro peccatis, ad hoc enim ordinantur
munia Pastoralia,cæterum ad secundũ nul-
la obligatione ligantur Parrochi ex iure di-
uino promanãte,sicut nec ligãtur Episcopi,
æquali enim obligatione omnes isti tenen-
tur,ex vi sui officij & primaria illius institu-
tione ; quare † animarum Pastores(de om- 35
nibus enim æqualiter & absque distinctio-
ne loquitur Concilium)tenent specialẽ me-
moriam saltem virtualem babere in sacri-
ficiis,non tamen obligantur ex vi Trident.
specialissima applicatione sacrificiũ pro illis
applicare,& hanc esse Concilij mentẽ mihi
manifestum est, potest enim Religiosus of-
ferre sacrificium pro speciali persona sibi
coniuncta sanguine,aut amicitia, & tamen
nequit sine licentia superioris sacrificiũ ap-
plicare illi,quia hoc pertinet ad superiorẽ.
Aut † hæc obligatio oritur ex consuetu-
dine,& hæc in primis non est in vniuersali 36
Ecclesia,

Ecclesia, vt notant plures ex citatis pro nostra sententia, si autē est in aliqua Diœcesi, aut Parrochia hæc præcisa consuetudo non obligat ad morale, vti diximus supra cum Diana & aliis,quibus adiungo Hier.Garziā, *n.*8.Bauny,*de Euchar.q.*12.Nald.*verbo Parro-*
37 *chus,n.*15.† ratio est,quia eo ipso quod ignoretur origo consuetudinis,an fuerit orta ex actibus iustitiæ, aut ex liberalitatis, aut alio motiuo non præsumitur,quod oriatur ex iustitia cum sit semper præsumptio pro libertate Parrochi, & ita quandiu clarè sibi contrariū non constet potest interpretari,quod sit orta ex liberalitate, quæ enim est ratio vt introducatur cōsuetudo de iustitia,quæ forsan fuit introducta ex liberalitate,& denuo
38 imponere onus Parrochis; neque vt Parrochus iure suæ libertatis vtatur, necessarium est Episcopi consensus, nisi ad forum exterius deducatur,tūc enim ex allegatis & probatis datæ sentētiæ tenetur Parroc.obedire.

SVBRESOLVT. I.

An saltem aliquibus diebus teneatur ad id Parrochus?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus teneatur ex vi sui officij & primaria institutione Beneficij Curati, ad applicandam Sacrific. Missæ pro ouibus.*
2. *Episcopus curet vt Presbyteri saltem diebus Dominicis & Festis solemnibus, si curam habuerint animarum tam frequenter & suo muneri satisfaciant, Missas celebrent ex Conc.*
3. *An in iure nullum sit vestigium quo probetur obligatio pro ouibus sacrific. applicandi.*
4. *An aliud est quod ex æquitate & remunerationem,aut ex charitate teneatur Parrochus ad aliquoties offerendum Sacrificiū pro ouibus suis , aliud quod ex iustitia.*
5. *An aliud sit Parrochum teneri sacrificare & Missas celebrare,aliud offerre Sacrificium pro aliquo,illique illud applicare.*
6. *An Parrochus teneatur celebrare ad communicandum infirmum, & ad benedictionem sponsorum, non tamen tenetur pro illis sacrificium offerre.*

EX dictis colligitur primò , falsò & sine fundamento Garzia,Cruz,&aliquos ex
1 citatis dicere † Parrochum teneri, ex vi sui officij & primaria institutione Benef.Curati, ad applicandū Sacrif. Missæ pro ouibus suis, aliquibus diebus solēnibus,& aliis pro arbitrio boni viri secundū quantitatē decimarū &aliorū prouentuum,vt ait Bellarm.*ad c.*14.
2 *sess.*23.*litt.B.*vbi Conc.dicit,† *curet Episcopus vt Presbyteri , saltem diebus dominicis & festis solemnibus, si autem curā habuerint animarum tā frequenter & suo muneri satisfaciant, Missas* *celebrent*.Cæterū vt dixi limitatio hæc nullo nititur solido fundamento.Conc. enim solū dicit,quod cogātur celebrare,tā frequenter vt suo muneri satisfaciant, ad deuotionem, & obligationem quam habent fideles assistendi sacrificio incruento respicit Tridens. non ad hoc quod Parrochi teneantur illud ouibus speciali applicatione applicare , de quo nec verum quo insinuetur , & quidem cum † nullum sit in iure vestigium,quo pro- 3
betur obligatio , pro omnibus ita neque est pro aliquibus diebus,vel assignent.

Quare † aliud est quod ex æquitate,& re- 4
munerationé,etsi mauis ex charitate teneatur Parrochus, ad aliquoties offerendum sacrificium pro ouibus suis, aliud quod ex iustitia, ita vt nequeat stipendiū accipere pro sacrificio, quod tenetur celebrare corā populo,& non pro populo. 1. est verum. 2. falsum,vt enim optimè notat March. *vbi suprà n.*4.† aliud est Parrochum teneri sacrificare, 5
& Missas celebrare;aliud offerre sacrificium pro aliquo,illique illud applicare,& 1.potest esse sine 2. Parrochus † enim tenetur cele- 6
brare ad communicandum infirmum,& ad benedictionem sponsorum , & tamen non tenetur pro illis sacrificium offerre , & sic quamuis Episcopus obliget,vt Parrochus ter in hebdomada celebret , vt statutum est in Diœc. Mediol.non tamen obligat vt offerat pro populo,& illi speciali sententia applicet.

SVBRESOLVT. II.

Vtrum possit stipendium accipere pro illa Missa quam tenetur celebrare coram populo?

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus pro Missis quas tenetur celebrare coram populo,non tamen pro populo possit stipendium accipere & Sacrificium applicare illi, à quo accepit siue sit Parrochianus siue alius quicumque.*
2. *An Parrochus non sit obligatus ad applicandum Sacrificium pro populo.*
3. *An Parrochus non possit accipere stipendium pro applicatione sacrificij.*
4. *Sacrificij applicatio cum sit quid spirituale,an pro ipsa detur stipendium.*
5. *An Sacerdos sit liber ab applicatione sacrificij licèt stipendiatus , vt certo loco , aut hora sacrificet coram populo.*
6. *Sacra Rituum Congreg.sententia.*
7. *An pro applicatione Sacrificij possit stipendium accipi sine simonia.*
8. *Quod stipēdiū detur ratione specialis laboris.*
9. *An in beneficiis curatis sit obligatio Parrochi applicare sacrificium ouibus suis applicatione speciali.*
10. *Si Parrochus diues sit non obstat quamuis ex altari possit viuere , si altari deseruiat, & n.*11.

12. *Cardinalis de Lugo sententia.*
13. *Item Seraphini Freitæ, & multorum aliorum mens, & n.14.*

1 Colligitur secundò, quod † Parrochus pro illis missis quas tenetur celebrare coram populo, nõ tamen pro populo potest stipendiũ accipere, & sacrificiũ applicare illi à quo accepit eleemosynam, siue sit Parrochianus, siue quicumque alius extra Parrochiam, hæc illatio est contra Gauantum, *vbi supra.* Dianam. *Resol.* 80. *tract. citat.* qui sibi contrarius non est, vt existimat Lugo, dum
2 licet, quod † Parrochus non est obligatus ad applicandum Sacrificium pro populo; vt dixit *Resolut.* 16. & cum hìc *Resolut.* 80.
3 dicit quod † non potest accipere stipendium pro applicatione Sacrificij eo ipso quod ex vi sui Beneficij sit obligatus ad sacrificandum coram populo, est enim vtriúsque Resolutionis diuersum principium morale. Etenim primum ex quo deducitur, quod Parrochus, non teneatur sacrificare pro populo, hucusque à nobis & à ipso Diana constitutum est. Primum vero, ex quo infertur secundum, est tum declaratio Cardinalium supra inducta, tum, quia
4 † applicatio sacrificij cum sit quid spirituale pro ipsa non datur stipendium, aliàs committeretur simonia, vtrumque pouit ipse Diana, sed non ex ipso, & per ipsum excogitatum, sed à Manuele Rodriquez *tom.2. sum. cap.* 48. *num.* 4. stipendium námque datur pro ministerio extrinseco vt minister, qui *altari seruit de altari viuat.*

Sed nihilominus nostrum corollarium omnino certum est, quod docent Lugo, Suarez, Vasquez, Bonacina, Fraxinellus, & multi alij, quod manifestè probatur, quia
5 † Sacerdos liber est ab applicatione sacrificij quamuis stipendiatus, vt certo loco, aut hora sacrificet, coram populo, vel aliqua aut aliquibus personis, potest accipere stipendium ratione applicationis sacrificij, propter quod dicitur altari deseruire, ergo
6 minor expressè traditur à Sacra Rituum. Congreg. supra adducta, & *facta* 13. *Iulij* 1630. & sic est vltima, quæ in hac materia est promulgata, vbi sic habetur, *quando in fundatione beneficij seu Capellæ expressè cautum sit, non teneri celebrantem ad applicationem beneficij eo casu poterit celebrans accipere nouum stipendium, & vnica missa satisfacere obligationi beneficij, aut Capellæ, & item danti nouum stipendium.*

Ex qua declaratione quæ authentica est, vtpote publicata cum requisitis ab Vrbano VIII. & sic habenda, vt lex obligans iuxta à me alibi dicta & probata. Duo deducun-
7 tur. Primum, † quod pro applicatione sacrificij potest stipendium accipi absque simonia, cuius contrarium sine fundamento existimarunt Diana, & Rodriguez, applicatio tamen sacrificij non intelligitur actio spiritualis, & supernaturalis, procedens ex gratia Christi primi offerentis sacrificium, sed intelligitur seruitium sacerdotis sacrificantis pro peccatis dantis eleemosynam, ratione cuius seruitij debetur illi stipẽdium, ad sustentationem, quod noluerunt intelligere præfati D. D. aliud † verò stipendiom 8
datur ratione specialis laboris, qui reperitur in celebrãdo in hoc loco, & in hac hora, &c. quod in praxi communissimum est, vt receptissimũ, vt optimè adnotauit Lud. Turrian. dicens, *contrariam sententiam nullam habere probabilitatem, procedereque ex ignorantia, & esse contra praxim receptam*, vt supra retuli.

Secundum, quod † in beneficiis cu- 9
ratis ex sententia communi non sit obligatio Parrochi applicare obligationem, & sacrificium ouibus suis, applicatione speciali, sed solum est obligatus coram populo celebrare pro applicatione sacrificij potest stipendium accipere, quamuis beneficium pinguissimum sit, & Parrochus alias valde diues, quod enim † diues sit non obstat 10
quominus ex altari possit viuere si altari deseruit, vt egregiè adnotauit D. Thomas *quodlibet.* 6. *artic.* 10. quod enim pingue sit beneficium, ex aliis fructibus, non obstat quominus pro seruitio applicationis specialis alicui factæ possit stipendium accipere, agnoui ego Illustrissimum Archiepisco- 11
pum Hispalensem, cuius fructus pinguissimi sunt, qui accipiebat ex collectoria stipendium pro missa, quam quotidie celebrabat, quod Paoperibus erogabatur, erat autem præfatus Præsul, & Sanctissimus, & Doctissimus, munificentissimúsque in eleemosynis facieudis, cuius nomen sileo.

Ex quibus constat, quod respondendum, ad declarationem Eminentissimorum Cardin. Sacrosancti Concilij Trident. interpretum, † quam ad longum interpretatur 12
Cardinalis de Lugo, *num.* 22. & 23. qui ex Ludouico à Cruce *vbi supra*, & ex Henriq. *lib.* 6. *de sacrific. c.* 22. §. 6. *n.* 4. vere illam interpretatur, quando Parrochus, vel Sacerdos obligatur ex vtroque stipendio, ad applicandũ sacrificium applicatione speciali pro populo, aut pro persona instituente beneficium, aut capellam, aut pro alia quæ det nouum stipendium, quæ Congregationis declaratio conformis est *Decreto de celebratione missarum edito ab Vrbano VIII. constit.* 43. *tom.* 4. *bullar. edita die* 20. *Iunij anno* 1625. *quod decretum in Hispania* (& forsan in multis Italiæ & Franciæ locis) *non esse receptum tenent plures quos alibi citaui* quibus adiungo Seraph. Freitas *in suis eruditissimis Scholiis ad* 13
priuile

priuilegia sat ordinis B. Mariæ in Scholiis ad priuilegium quoddam Clement. VIII. circa hanc materiam de missarum stipendiis. Hieronymuni Garzia *vbi supra tract.* 3. *difficultate.* 10.*dub.*2.*num.*16. *vbi num.*15. optime distin-
14 guit inter auctores qui scripsere in Italia, & in Hispania; qui non exprimunt, an sit receptum, sed fallitur quia id supponunt saltem in Italia, solus Marchin.*tract.*3.*p.*2.*c.*32.dicit quod aliqui dicunt non esse in Italia receptum, & auctores qui in Hispania scripsere, & dicunt esse receptandum, hi sunt Hieronymus Rodriguez *resolut.*25.*num.*26. Ludouicus Turrianus *in selectis.p.*1.*cent.* 4. *dub.*80. & *p.*2.*disp.*30.*dub.*2.Granados *disp.* 1 *d. sacrificio missæ*, & auctores qui di- c tiam Hispaniæ non esse receptum, q praxis est in contrarium, & quidem vt sit receptum apud regulares, non sufficit quod Ordinarius Episcopus aut Archiepiscopus in sua diœcesi accipiat, quia cum Regulares sint exempti ab Ordinarijs, receptus Ordinariorum non cogit Regulares, sed quid sit in hoc tenendum dixi, *tom.* 2. *de Congrua.*

SVBRESOLVT. III.

Vtrum Beneficiarÿ Hispalenses liberi sint ad hac obligatione?

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarij Hispalenses & similes qui habent obligationem dicendi missam coram populo, liberi sint ad applicandum speciali applicatione pro illo qui nouum stipendium dederit.*
2. *An Curati etsi iure diuino teneantur pro ouibus suis sacrificium offerre, non sint obligati ad applicandum sacrificium speciali applicatione, sed pro ista possint accipere nouum stipendium.*
3. *Ludouici à Cruce sententia.*
4. *An Beneficiati Hispalenses recipiant decimas vt non solum coram populo, sed pro populo missam ad Tertiam dicant.*
5. *Ius decimarum postquam tertia data sunt Regi Catholico, valde imminutum est.*
6. *An obligatio cadat supra tempus & horã non supra obligationem & n.*7.
8. *An Ecclesia matrix missam tertiæ applicet pro populo.*
9. *An beneficiatis non habentibus curam animarum debeatur congrua.*
10. *Rota sententia.*
11. *An Beneficiati sacrificium ad tertiam pro populo adstante offerant.*
12. *Castri Palai sententia.*
13. *Quandonam consuetudo sit strictissimi iuris & n.*14.
15. *Quandonam actus applicationis sacrificij pro populo ex mera consuetudine constare nequit.*
16. *Beneficiati quandonam sint in possessione libertatis.*
17. *Quandonam Beneficiatus non teneatur offerre sacrificium pro populo remissiuè.*
18. *Dionysij Papæ sententia.*
19. *An Beneficiati accipientes decimas, sacrificiaque celebrantes coram populo, pro populo debeant offerre.*
20. *An Curati teneantur quoties celebrant offerre pro populo, à quo accipiunt decimas.*
21. *Gratiani opinio affertur, necnon Hieronymi Garzia. & n.*22.
23. *Gauanti & Card. de Lugo sententia & n.*24. *&* 25.
26. *Qui ratione Beneficij aut aliorum titulorum est obligatus ad applicandum sacrificium, nequit aliud stipendium accipere.*

COlligitur tertiò, † Beneficiatios Hispa- 1
lenses, & similes, qui habent obligationem dicendi missam coram populo, liberos esse ad applicandum speciali applicatione pro illo, qui nouum stipendium dedit, sic censuere sexaginta tres viri Docti omnium Religionum, in hac ciuitate Hispalensi de hac re in specie consulti, quorum nullus iterum requisitis à quodam retractauit sententiam, sed in dicta resolutione omnes perseuerarunt constantes, est enim verissima illatio facta, etenim † Cura- 2
ti & si iure diuino teneantur pro ouibus suis sacrificium offerre, tot & tam graues auctores sentiunt non esse obligatos ad applicandum sacrificium speciali applicatione, sed pro ista posse accipere nouum stipendium, cur obligabimus beneficiatos nisi solum ad sacrificandum coram populo, & non pro populo cum id solum exprimatur in fundatione, & in Synodalibus, vnde egregie Ludouicus à Cruce.*dub.*19.*citat.n.*15. sic fatur.
† *imo etiamsi cum officio horum beneficiorum* 3
interdum sit coniunctum onus celebrandi missam in tali Ecclesia, adhuc tamen per se & ex vi institutionis eorum, non oritur obligatio hanc missam applicandi pro hac vel illa intentione, nisi aliunde ex peculiari consuetudine seu statuto talis Ecclesiæ id constet, sunt namque illa duo valde diuersa neque vnum per se & directè ex alio sequitur ita Suarez.3.*p. tom.*3.*disput.*86. *sect.*1.*atque ex mox dicendis* (*de Parrocho*) *fiet manifestum.* ita ille satis ad rem.

Sed obiicit ille (qui quondam) plura satis futilia, *quæ gracili modulabatur auena*, sed quæ aliquam videbantur ingerere difficultatem, hæc sunt primò, quod † Be- 4
neficiati Hispalenses recipiunt decimas, vt non solum coram populo, sed pro populo

missam ad Tertiam dicant canant in choro &c. vnde visitatores fabricarum diligenter inquirunt, an satisfaciant huic muneri dicendi missam. Respondetur, negando assumptum, vt constat ex dictis imo † ius
5 decimarum, postquam tertiæ datæ sunt Regi catholico valde imminutum est, vnde in Synodalibus Illnstriss. D. D. Ferdinandi *cap. 1. de celebratio. missæ.* postquam dixit quod dicantur duæ missæ à beneficiatis vna ante solis ortum pro operariis, altera cantata *ad tertiam*, quæ suppleri nequeat, & additur ibi. *por esta constitucion no ponemos nuchas cargas de missas mas segnalamos tiem-*
6 *pos y horas congruentes.* quare † obligatio cadit suprà tempus, & horam, non suprà applicationem, circa quam nihil innouat Synodalis; quod enim visitatores inquirant de adimpletione huius Synodalis, etsi non sit impleta, puniant in eleemosynis missarum,
7 quæ dictæ non sunt hæc pœna imposita est, quia non sunt dictæ tempore assignato, non quia non applicant pro populo; nam si hoc esset, nec missa priuata, quæ dicitur ante solis ortum posset beneficiatus ad libitum applicare danti stipendium, quod ne-
8 gat, & bene iste, quod enim † Ecclesia Matrix missam *tertia* applicet pro populo nihil inde, quòd hoc capitulum tanquam liberalissimus Princeps facit ex gratitudine, & ex consuetudine immemoriali, quam vult obseruare.

9 Secundùm, quia † beneficiatis non habentibus animarum curam, non debetur congrua pro sustentatione, sed debetur curatis ex Trident. *sessio. 2 4. cap. 1 3.* quare beneficiati eo ipso, quod tenentur celebrare coram populo tenentur pro populo offerre, assumptum constat ex decisio. Rotæ facta. *die 26. Nouembr.* 1593. quam refert Farinac. *p. 3. decis. 7. in vna Burgens. congrue.* & resolutum fuit coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, *in Toletana congruarum* 13. *February* 1576. & multis aliis ibi *num. 2. relatu.* quod tenet verum etiamsi
10 beneficia sint patrimonialia, vt tenuit † Rota coram Oldrando, *in vna Calagur. congruarum. 16. Nouembr.* 1571. Respondetur futilem esse illationem, nisi alias constet ex primaria beneficij, etiam patrimonialis, institutione aut ex tabulis, vel superioris imperio.

Tertium ex consuetudine, quæ est in hoc
11 Archiepiscopatu, ab *anno* 1490. vt † Beneficiati sacrificium *ad tertiam*, pro populo adstante offerant: & ita est iam hodie præscripta in fauorem populi, quod constat, ex eo quod beneficiati potuerunt hoc punctum litigare, sed litem possit pro aliis, & ita illi consentire videntur, & assentiri consuetudini in qua conseruatur; tum etiam, quia, vt dicunt D. D. *in materia de legibus*, tunc est legitima consuetudo, quando Prælati, & Superiores puniunt illam violantes, † ita Palao. *tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 2.* 12
num. 13. Suar. *lib. 7. de legib. cap. 1 5. num. 14. &* 15. atqui visitantes, & Archiepiscopi puniunt, non sacrificantes pro populo ad complementum missarum omissarum, ergo talis consuetudo viget, tum etiam quia † consuetudo est strictissimi iuris sicut priuilegium. Surdus, *consil. 262. num. 11.* Alexander. *consilio. 112. in fine volum. 4.* vnde restringitur ad actum quo est vsus, & ea tantum acquiritur, quantum per eam fuit seruatum, *leg. quod meo §. si D. de acquirenda possessione, leg. iam hoc iure §. aquaductus D. de aqua quotidiana & æstiu. cap. super quibusdam. §. præterea de verborum significatione, cap. cum contingat de foro competenti*, & sic consuetudo præscripta habet vim publici instrumenti, vt docent singulariter Innocent. *cap. nouit de Iudiciis.* 14

Respondetur primò, hanc consuetudinem esse constantem, quantum ad hoc quod beneficiati celebrent coram populo statutis temporibus à Synodo, hic enim actus exterior est qui constat deberi fieri coram ouibus fidelibus, actus † autem ap- 15
plicationis sacrificij pro populo ex mera consuetudine constare nequit, nisi vel ex tabulis, vel instrumento publico, aut Superioris mandato aut statuto recepto, quod inpræsenciarum non adest, imo † Benefi- 16
ciati sunt in possessione suæ libertatis propter quod de hoc non litigarunt, quod enim Prælati puniant non obseruantes consuetudinem, bene faciunt, quia contra illam non celebrant coram populo, cætera autem quæ inducuntur potius sunt pro nobis, quam contra nos, vt discurrenti constabit.

Respondetur secundò, quod cum non constet clarè hâc consuetudinem introductam ex titulo iustitiæ, sed ad summum gratitudinis, † non tenetur Beneficiatus sa- 17
crificium pro populo offerre, vt supra diximus ex Diana, Lugo, Garzia, & aliis, & sic responsum quod refert dedisse Clementem VIII. Beneficiatis sancti Marci de hoc inquirentibus, vt teneant consuetudinem aut dimittant Beneficinm, loquitur de consuetudine celebrandi coram populo, non vero offerendi pro populo.

Quartum obiicit, quia inquit † ex Dio- 18
nysio Pontifice *in epist. 2. ad Seuerum Episcopum* & refertur 13. *quæst. 1. cap. 1. Ecclesiast.* (ibi) *Decimæ à Deo constitutæ sunt per Moysem, vt persoluerentur à populo filiis Leui pro ministerio, in quo deseruiebant ei in Tabernaculo, non accipiebant filij Leui decimas, nisi ab eis pro quibus offerebant preces, & sacrificia, quia ergo nos seruimus Domino in tabernaculo offeren-*
do

do pro istu preces & sacrificia, & ipsi debent nobis persolvere decimas & sacrificia. Hæc in de-
19 creto, ergo † si Beneficiati accipiunt decimas, sacrificiaque celebrant coram populo, pro populo debent offerre, respondetur primò, hæc verba non esse summi Pontificis, vt constat *ex epist. 2. cit.* Sed sunt Gratiani, & sic sunt impressa caracteribus cursiuis diuersis à verbis Pontificiis. Respondetur secundò, quod si aliquid probat multum probat, quod etiam missa quæ dicitur coram populo ante solis ortum, debeat pro
20 populo offerri, probat etiam quod † Curati teneantur quoties celebrant offerre pro populo à quo accipiunt decimas & primitias, cuius contrarium cum cummuni sententia resolutum manet. Respondetur tertiò, quid-
21 quid sit de opinione † Gratiani, solom probari quod sacrificium debent offerre Beneficiati pro populo, sicut supra diximus de Curatis pro ouibus suis; de applicatione communi non specialissima, pro qua possunt accipere stipendium, vt Caterua D.D. quos supra dedimus, *plenis bucciis*, defendunt.
22 Quintò, & est omnium difficilius desumitur ex declaratione authentica Congregationis Trident. quam refert Gauant. *vbi supra*, & ad verbum adducit Hieronymus Garzia *vbi supra pag. mihi* 619. in qua plura resoluuntur dubia, quorum quartum erat. *An sacerdotes, qui tenentur celebrare missas ratione beneficij, seu Capellæ legati, aut Salarij, possint etiam manualem eleemosynam pro missis votiuis aut Defunctorum recipere & vnico missæ sacrificio vtrique oneri satisfacere?* cui respondet sacra Congregatio, *Sacerdotes quibus diebus tenentur missas celebrare, ratione beneficij, seu capellæ, legati, aut salarij si eleemosynas, pro aliis etiam missis celebrandis susceperint, non posse eadem missa vtrique obligationi satisfacere*. Hæc ibi vnde Gauan-
23 tus † *vbi supra* dicit, *quod notent Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare missam conuentualem seu Parrochialem in propriis Ecclesiis, ratione canonicatus aut Rectoria, qui ad eam tenentur ratione beneficij*.
24 Respondetur hoc esse maioris ponderis argumenti nisi expressè Eminentissimus Cardin. de Lugo, *vbi suprà*. Romæ residens bene callens mentem huius declarationis, & decreti non respondisset, *num. 23. ibi. declaratio huius decreti*, (scilicet addito anno anteriori de Celebratione missarum) *debet intelligi iuxta terminos ipsius decreti, scilicet, quando ex vtroque stipendio obligatur*
25 *sacerdos ad celebrandum ob commoditatem eorum qui tali hora audituri sunt missam facilius potest existimari, quod non exigatur applicatio sacrificii, sed circa hoc relinquatur sacerdoti libertas, vt possit cui voluerit applicare*. Hæc ibi, & legi possunt quæ docet, *num. 14.* quæ satis ad rem conducunt, magis autem faciendus est Cardinalis quam Gauantus, quare mens huius declarationis est, quod, 26
quando, quis ratione beneficij, & aliorum trium titulorum est obligatus, ad applicandum sacrificium, nequit aliud stipendium accipere ad applicandum idem sacrificium, in *missis votiuis & de requiem*, quia vt *in decreto de celebratione missarum statutum est*, nequit sacerdos duplex stipendium pro vnius sacrificij applicatione accipere.

RESOLVT. XVII.

Vtrum non residens possit se componere per Bullam.

SVMMARIVM.

1. *An Pastores non residentes fructuum amissionem possit componere per bullam Cruciata.*
2. *Per qua verba reuocetur compositio facta per Bullam cruciata.*
3. *An Beneficio compositionis vti possint quicunque rem alienam quacunque forma & modo etiam illicito acquisita retinent, creditore non comparente, dummodo non acquisierint sub spe & fiducia huius compositionis & n.4.*
5. *Summus Pontifex qui bonorum Ecclesiasticorum est dominus, & dispensator, quam remissionem possit concedere.*
6. *An qui simoniace habet beneficium possit vti compositionis Bulla.*
7. *Sub qua clausula vniuersali comprehendatur compositio supra fructibus male perceptis ob non residentiam pastorum.*
8. *Quid in calce Bulla cœnæ contineatur, & n.9.*
10. *An Bulla cruciata reuocetur per Bullam cœnæ.*
11. *Clemens VIII. cur duos viros Hispanos reprobauit in examine Episcoporum.*
12. *Tridentinum quam excludat compositionem.*
13. *Hieronymi Garziæ sententia.*
14. *An expressè in Bulla excludatur compositio ob non residentiam.*
15. *An si Pontifex vellet compositionem excludere expressisset quod non dispensaretur in votis religionis &c.*
16. *Sub qua clausula generali Bulla compositionis includatur compositio fructuum ex non residentia.*
17. *Licet Pontifex dum annum sanctum & Iubileum publicat ponat similia verba reuocatoria ac ponit in Bulla cœnæ, an non reuocentur*

reuocentur priuilegia concessa in cruciata,& n.18.

19. *Vrbanus VIII. dixit non esse eius mentem per Iubileum anni sancti reuocare Bullam Cruciatæ.*

20. *Quotquot Bullam Cruciatæ commenti sunt in quibus conuenerint.*

21. *Tridentinũ Conc.meus.*

22. *An non possit componi debita restitutio fructuum perceptorum vi cruciatæ, vel aliarum facultatum obtentarum post Concilium.*

23. *Cui declarationi nulla sit danda fides neque in iudicio neque extra & n.24.*

25. *Auctoris opinio.*

26. *Multorum Authorum sententiæ afferuntur,& n.27.& 28.*

29. *An compositio facta contra stylum supremi Tribunalis Cruciatæ non valeat, nec in foro fori,nec in foro poli.*

DVBIVM decimum septimum,vtrum
1 † Pastures non residentes,fructuum
amissionem possint componere per Bullam cruciatæ, Trident.*sess.23.c.1.§.si quis,* expressè fatetur Pastores non residentes teneri *ad restitutionem fructuum prohibita quacunque conuentione, vel compositione*, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur.

2 Sed an † per hæc verba reuocetur, compositio facta *per Bullam cruciatæ* non est ita facilè; quare miror auctores explicantes præfatam Bullam ita per transennam docuisse omnes non posse Episcopos, & alios animarum Pastores fructus amissos propter non residentiam componere per *Bullam compositionis*, sed in contrarium sunt efficaces rationes, quæ rem dubiam reddunt prima est,ex ipsa Bulla cõpositionis, in cu-
3 ius fine hæc sunt verba † *Beneficio compositionis vti possunt quicunque rem alienam quacumque forma & modo etiam illicite acquisita retinent, creditore non comparente dummodo non acquisierint sub spe & fiducia huius compositionis*, quæ verba vniuersalissima sunt nullum casum excludentia. Ex quibus colligunt & benè Auctures infra citandi, posse vti compositione, dum quis habet beneficium absque titulo; quia est verè publicè
4 excommunicatus, & irregularis, dum illi collatum est, vel illud simoniacè acquisiuit,in his enim casibus, quos non expressit Bulla, quia comprehenduntur in præfata vniuersali clausula:communis & certa sententia docet posse vti compositione, quia quãuis isti sicut nõrecitantes diuinum officium fructus non faciant suos, sed teneantur restituere, vel fabricæ vel pauperibus.
5 Tamen † Summus Pontifex, qui bonorum Ecclesiasticorum est Dominus, & dispensator hanc remissionem concedit,sub ea cõditione vt vltra eleemosynam in subsidium belli alia similis fabricæ Ecclesiæ concedatur, & quidem mirum est quod † ille, qui 6
simoniace habet beneficium, aut inualida est eius collatio,possit vti *compositionis Bulla* non vero Parrochus, aut Episcopus non residens,cum maius delictum quale est simonia minus sit indulgentia dignum.

Secunda, quia cum † sub ista clausula 7
vniuersali comprehendatur compositiu super fructibus malè perceptis ob non residentiam Pastorum, & promulgata sit post Tridẽtinum, videtur implicitè derogatum illi maximè, cum Concilium non loquatur de cruciata concessa Regibus Hispaniarum ob motiuum tam excellens, scilicet bellum aduersus infideles, ad cuius derogationem requiritur expressa mentio illius, cum priuilegia Bullæ cruciatæ dentur per modum contractus, vt est indubitata sententia, adeo quod nisi restituatur eleemosyna derogari nequeat,vt tenent auctores *infra citandi*, quare Concilium per illa verba non derogat cruciatæ.

Tertia, & est valde vrgens confirmatio
præcedentis, quia † licet in Bulla Cœnæ in 8
illius calce dicatur, *quod reuocantur omnia & quacunque indulta gratia,indulgentia,littera Apostolica & facultates generales, vel speciales, seu sub quauis alia forma & tenore, & cum quibuscunque clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis à Sede Apostolica concessa,quibuscunque personis,tam Laicis quam Ecclesiasticis, etiamsi Pontificali seu Imperiali,*
aut regali præfulgeant dignitate,vel eorum re- 9
gnis,prouinciis, ciuitatibus, seu locis ex quauis causa etiam per viam contractus aut remunerationis, & cum clausula quorum tenore, vt in dicto §.non obstantibus, habetur,qua non poterat clatior reuocatio excogitari, aut desiderari, & tamen ea non obstante com-
munis sententia docet, quod † Bulla cru- 10
ciatæ nõ reuocatur per Bullã cœnæ (quidquid dicet Garcia,*p.11. de beneficiis cap. 10. num.130. citans Bledam in defensionem fidei*
in causa Moriscorum cap.13.pag.93. quod † 11
Clemens VIII. duos viros Hispanos reprobauit in examine Episcopurum, quia Bullam cruciatæ,non derogare per Bullam cœnæ) vt latè & doctè defendit Ludouicus à Cruce *in expositione Bullæ disput.1. cap. 10. dubio 4.& 5.* quia videlicet *in* §.vbi tractat de absolutione censurarum non ponitur particula per modum contractus,qualis est absolutio,quæ datur ex vi Bullæ cruciatæ.
Ergo † cum Trident. excludat composi- 12
tionem factam super fructus malè perceptos ob non residentiam,& non facit mentionem de ea quæ fit per priuilegium datũ per modum contractus,non videtur exclu-
sisse Bullam, † vnde Hieronymus Garcia, 13

in

in ſum.tract.2. difficultad 8.duda 3 num. 10.
dicit *los Prelados Parrochos ſi ſe auſentan*
mas del tiempo que les ſeñala el derecho es
cierto que deben reſtituir los frutos de la grueſ-
ſa como lo decide el Concilio Tridentino ſeſſ.6.
cap. 1. de reform. pero pues ſeñala la fabrica
o pobres parece,que de eſto podia haber compo-
ſicion, lo contrario dicen algunos Doctores pero
no traben el fundamento.

Ex quibus ſumitur quarta ratio dubi-
14 tandi,quia cum † expreſsè in Bulla non ex-
cludatur compoſitio ob non reſidentiam,
& fructus aſſignentur Pauperibus, & fabri-
cæ, ſupra quos habet plenum dominium
Pontifex, & eos velit tam eximio operi
applicari, non eſt ratio cur excludatur in
15 illis compoſitio, ſi enim † vellet Pontifex
eam excludere abſque dubio expreſiſſet,
ſicut dum voluit, quod non diſpenſaretur
in votis religionis, & caſtitatis ille expreſ-
ſit,quod non abſolueretur quis ab excom-
municationibus quibuſdam contentis in
præfata Bulla cœnæ; quare hæreſi externa
excepta ab omnibus cenſuris in Bulla cœ-
næ virtute Bullæ, poteſt quis abſolui ſemel
in vita, & ſemel in morte & ſumpta alia
Bulla iterum in morte & non amplius, quia
16 ſic explicatur in priuilegio; ergo ſub clau-
ſula illa generali Bullæ compoſitionis etiam
includitur compoſitio fructuum ex non
reſidentia, cum in hac compoſitione non
magis appareat Dominus quam in aliis, ſed
ſolum pauperes vel fabrica,qui ad illos non
habent dominium in re.

17 Quintò, quia licèt Pontifex dum annum
ſanctum vel Iubileum publicat, ponat ſimi-
lia verba reuocatoria,ac ponit in Bulla cœ-
næ, at non reuocantur priuilegia conceſſa
in cruciata, quia ſunt conceſſa ſub contra-
ctu oneroſo, cuius debeat ſpecifica mentio
fieri, conceſſa enim ſunt priuilegia hæc ſin-
gulis, quia ſinguli ſignatam & aſſignatam
18 eleemoſynam tribuunt & non alias; & vt
reuocentur deberet vnicuique eleemoſyna
data reddi, alias reuocatio eſſet iniuſta &
nulla. Ita Henriquez, *lib.7.de indulg.cap.*21.
*n.*7.Salas,*diſp.*20.*de leg.ſect.*18.§.*hinc colligi-*
tur.Sanch. *lib.*3.*de matrimonio*,*diſp.*33. *n.*10.
Bonac.*diſp.*1.*de legibus*,*q.*3.*punct.*8.§.3.*n.*13.
Baſilius, *legion.lib.*8.*de matrim.c.*19.*n.*13. &
alij quos infrà citabo, vnde anno 1625. *die*
19 15. *Februarij* † Vrbanus VIII. dixit non eſſe
eius mentem per Iubileum, *anni ſancti*, re-
uocare Bullam cruciatæ. Ergo Trid. in ver-
bis relatis non excludit compoſitionem per
bullam cruciatam conceſſam Regi Hiſpa-
niarum.

Hæc argumenta apud me non ſunt infi-
mæ notæ, ſed vt videtur non mediocriter
20 vrgent,video tamē omnes,quotquot † Bul-
lam cruciatam ſunt commenti in hoc con-
uenire, & plures alij in fructibus amiſſis ob
non reſidentiam locum non habere com-
poſitionem per Bullam ita Palao,*tom.4.tr.de*
bulla cruciata,punct.vlt.§.2.*n.*2.*quia* (inquit)
iſti prædicti fructus certo creditori reſtitui non
debeant, ſed Eccleſiæ vel pauperibus ſint ero-
*gandi Concil.Trident. ſeſſ.*23. *c.*1. *de reforma-* 21
tio, prohibuit hanc fieri compoſitionem ibi pro-
hibita quacumque conuentione vel compoſitione
quæ pro fructibus male perceptis appellatur, vt
notauit Nàuarr.*in ſumma c.*25.*n.*122 Rodri-
guez,*ad Bullam compoſitionis*,*nu.*18. Villalo-
bos,*n.*20.quibus ego addo.Trullench.*lib.*3.
caſu 2.*n.*6. Henriquez, *lib.7.de Indulg.c* 36.
n. 3.Ludouicus à Cruce,*diſp.*2.*dubio* 8.*num.*2.
Lopez,2.*p. inſtruct. tractat.de Bulla,pag.*859.
Sanctarellum,*variar.q.*4.*n.*2.Garzia,*de Bene-*
*ficiis,p.*3.*c.*2.*n.*30.Sotum,*lib.*4.*de iuſtitia q.*7.
*art.*1. *ad* 3. Sayrum,*lib.*10.*tract.*2.*c.*5.*nu.*23.
Barboſ.& Bellarm.*ad cap.*1.*ſeſſ.*23.vbi addu-
cunt Cardinalium declarationem publica-
tam, *die* 28. *Martij anno* 1585. † *non poteſt* 22
componi debita reſtitutio fructuum perceptorum
vi cruciatæ vel aliarum facultatum obtenta-
rum poſt Concilium.

Et quamuis poſt decretum Vrbanum quo
derogantur Cardinalium declarationes, niſi
publicatæ ſub certa præſcripta forma; † huic 23
declarationi nulla ſit danda fides neque in
iudicio neque extra, vt declarauit ſacrum
& ſupremum fidei Concilium Hiſpanum,
die 7.*Octob.*1633.quare ſecluſa alia declara-
tione authentica res non ſit,ex iure omnino
certa; tamen ſi huic declarationi adiunga-
tur praxis obſeruata, in ſupremo conſilio
cruciatæ,& quod numquam facta ſit huiuſ-
modi compoſitiu, in fructibus male perce- 24
ptis ob non reſidentiam,res videtur in praxi
indubitata, quamuis argumenta poſita ali-
quam ingerant mentibus non improbabili-
tatem ſpeculatiuam, quare omnibus illis
vnico verbo reſpondeo, † praxim cui ſtan- 25
dum eſſe in contrarium quod eſt funda-
mentum concludens ſi quidem praxis, &
ſtylus alicuius curiæ, aut tribunalis, lex eſt
inuiolatè obſeruanda, vt tenent † Abbas, 26
*c.ex litteris n.*6. *de conſtit.* Decius, *conſil.*699.
*n.*5.Theſaurus,*deciſ.*1.*n.*9.& latè Euerardus,
in loc. à ſtylo curiæ per totum, quos citat & ſe-
quitur Rota apud Farinacium,*part.*3.*in vna*
Romana coram Damaſceno 17.*Feur.anno* 1612. 27
*deciſ.*376.*n.*1.*in fine*,legatur alia deciſio, *p.*1.
in vna Toletana Canonicatus 11. *Ianu.* 1610.
Coram Lancelloto quæ eſt in n. 211. His adde
cottam,*in memorabilibus,verbo leg.iudiciaria*,
*pag.*428.Montan.*de author.magni Conſilij, n.*
170. Paz, *in praxi in initio*,*n.*11. & omnino
videndus Doctiſſimus vir Ludouicus de Sa-
rauia,*in tract.de adiunctis,q.*25.§.10.*vbi egre-*
giè de ſtylo, & quando faciat ius, quando 28
conſuetudinem obligantem & concludit
quod

quod sententia facta contra stylum non valet, vt latè Portales, 4.p.vers.stylus pag.411.& ita multo magis compositio facta contra stylum supremi tribunalis cruciatæ, non valet nec in foro fori neque in foro Poli.

RESOLVT. XVIII.

Vtrum Parrochus non residens possit sibi fructus amissos applicare?

SVMMARIVM.

1. *An sibi ipsi Parrochus non residens possit applicare fructus malè perceptos ex non residentia.*
2. *An fictione iuris sit determinata persona.*
3. *Concilij mens affertur.*
4. *Quid nomine pauperum intelligatur, & n.43.*
5. *Qui pauperes graduandi iuxta ordinem charitatis.*
6. *Corduba & aliorum sententia.*
7. *Quid nomine congruæ sustentationis intelligatur à Corduba & alijs.*
8. *Quos terminos habeat congrua sustentatio, & n.9.*
10. *Nauarri sententia, & n.11.nec non Sanchez, & n.12.& 13.*
14. *An Clericus possit ex reditibus Ecclesiastieis viuere secundum decentiam sui status.*
15. *Clericus ex reditibus potest viuere secundum qualitatem beneficij, non tamen secundum qualitatem personæ.*
16. *Cardinalis de Lugo sententia, & n.17.*
18. *Item auctoris mens.*
19. *An maioris valoris, & æstimationis humanæ, est obsequium factum in vtilitatem & decorem Ecclesiæ, à filio legitimo Regis, ac à non legitimo.*
20. *Si filius Regis habeat vnde sustentetur iuxta qualitatem suæ personæ, an possit sumere congruam ex fructibus beneficij, iuxta qualitatem beneficij.*
21. *Quæ intentio Ecclesiæ vt det Ministris suis non indigentibus.*
22. *An debita contracta ex fastu non Clericali debeant solui ex patrimonio, & n.23.*
24. *Regibus, Principibus, necnon summis Pontificibus quid obseruandum.*
25. *An ob præstantiam magnæ nobilitatis, aut insignis litteraturæ possit plus accipi ex reditibus Ecclesiæ.*
26. *Clericus potest vlterius sibi accipere ex fructibus beneficij, quando vltra id quod ex officio debet longe plus laboris & industriæ impendit in Ecclesiæ vtilitatem, ex Card. de Lugo.*
27. *An Ecclesia cogatur emere laborem spontaneum, & n.28.*
29. *Quæ nobilitatis magnitudo, quæ litteraturæ, propter quæ detur beneficium.*
30. *Auctoris sententia affertur, & num.37.& num.44.*
31. *Exemplum adducitur, & n.38.& 39.*
32. *An debita contracta sint à Parrocho, Episcopo, &c. ex vsibus profanis, si habet patrimonium, teneatur soluere ex eo, si non habeat, an ex reditibus beneficij.*
33. *Debitor tenetur soluere quoties potest.*
34. *An si debita contracta sint à Parrocho ex pijs operibus, & isto opera pia fecit postquam acquisiuit beneficium, etiamsi habeat patrimonium possit satisfacere ex fructibus beneficij.*
35. *Opera pia & sustentatio Clerici pro tempore antecedenti non debent ex fructibus beneficij nondum habiti desumi. Et quæ ex hoc sequerentur, & num. 36.ex Card. de Lugo.*
40. *An si Parrochus aut Episcopus pauper sit & non habeat sufficientem congruam ad quotidianam sui, suæque familiæ sustentationem, possit sibi ipsi tanquam pauperi fructus amissos ob non residentiam applicare propria auctoritate.*
41. *Cardin. de Lugo difficultatem enodat, & num.42.*
45. *Diui Thomæ opinio, & n.51.*
46. *An distributor liberè institutus possit seipsum inter pauperes computare.*
47. *An si Parrochus vel Episcopus pauper sit considerans se ipsum vt extraneum, possit sibi fructus non residentiæ applicare.*
48. *Multorum DD. sententia, & n.49.& 50.*
52. *An Pastor non residens sibi si verè pauper sit, sibi fructus possit applicare.*
53. *An Episcopi & Parrochi ea facilitate qua sibi applicabunt fructus in Episcopatu & Parrochia, possint non residere.*
54. *Pontifex non vult Beneficiato pauperi fructus applicare, ex Palao.*
55. *Parrochus & Episcopus non residentes tenentur vt fructus restituant parcius viuere.*
56. *An Parrochi vel Episcopi si aliàs habeant bona, vel Ecclesiastica recondita, & in marsupiis, vel patrimonialia, ex illis debeant supplere congruam decentem, vt restituant fructus amissos ob non residentiam.*
57. *An Parrochus non residens, dum restituit fructus, cui possit illos restituere, & n.58.& 59.*
60. *Nauarri sententia.*
61. *An Episcopus vel Parrochus si non est simpliciter pauper, possit sibi applicare fructus malè perceptos ex non residentia.*
62. *An Parrochus non indigens simpliciter non faciat opus pium sibi restituendo simpliciter.*
63. *An si filius Regis Episcopus per annum non residcat*

resideat fructus Episcopatus non possit sibi applicare ad congruam.

64. *An filius Regis Episcopus possit differre restitutionem quousque Patre, vel Matre mortuo adeat hæreditatem.*

65. *Vtrum Episcopus non residens per annum possit fructus quos distribuere debet pauperibus partim restituere, partim reseruare restituendos sequenti anno.*

DVBIVM decimum-octauum verum,
sibi ipsi Parrochus non residens possit
applicare fructus male perceptos ex non re-
sidentia? Concil. Trid *sess.* 23. *c.* 1. §. *siquis au-*
1 *tem*, dicit huiusmodi Pastores, *non residentes*
teneri fructus male perceptos fabricæ Ecclesia-
rum aut pauperibus loci erogare, si enim Con-
cilium diceret erogandos esse hos fructus
soli *fabricæ*, vtique non posset non residens
sibi illos applicare, quia iam fabrica illius
Ecclesiæ ius in re acquisiuit; sicut dum
bona incerta debentur communitati, quam-
uis ignoretur Dominus in particulari, ita
Lessius, *lib.* 2. *de iustitia*, *c.* 14. *n.* 32. est enim
2 † determinata persona fictione iuris, vna
scilicet fabrica Ecclesiæ, quam nullus potest
legitimè relinquere; Ecclesia enim passa est
detrimentum ex absentia Pastoris, quod re-
compensatur restitutione fructuum, verum
est cum Pontifex sit Dominus illorum fru-
ctuum, etiamsi lex dicat quod determinate
applicantur fabricæ, potest concedere com-
positionem.

3 Cæterum † cum Concilium dicat, quod
restituatur, vel fabricæ, vel pauperibus su-
perest locus nostræ dubitationi, an si Parro-
chus, vel Episc. sit pauper vel habeat cõsan-
guineos pauperes possit tuta conscientia sibi
vel consanguineis hos fructus vt pauperi-
bus applicare? & quidem supponendum
4 est. Primò, quid † nomine pauperum intel-
ligatur? & dicendum, quod non solum in-
telliguntur mendici, qui hostiatim eleemo-
synas quæritant, sed etiam loca pia, Mona-
steria, Hospitalia pauperum, Ecclesiæ indi-
gentes luminaribus, ædificiis, ornamentis,
vel similibus; Virgines Maritandæ, vel in-
gressuræ Monasteria, indigentes tamen; in-
telliguntur carentes necessariis ad con-
gruam, & decentem vitæ sustentationem;
ita Nauarr. *in Manuali*, *c.* 17. *n.* 93. Azor, 3. *p.*
lib. 4. *cap.* 26. *quæst.* 3. Reginaldus, *in praxi*, *lib.*
10. *num.* 196. Molina, *tom.* 3. *disput.* 746. *n.* 1.
& disput. 747. *num.* 1. Fillucius, *tom.* 2. *tract.* 32.
c. 4. *n.* 95. Torres, 22. *disput.* 40. *dubio* 1. *nu.* 6.
5 huiusmodi † pauperes graduandi sunt se-
cũdum ordinem charitatis quem constituit
D. Thom. 2. 2. *q.* 23. & ibi Bannez, Lorca, &
alij Expositores, ita quod in urdine paupe-
rum primo sint consanguinei, deinde affi-
nes, postea eiusdem patriæ, & sic in cæteris.

Secundò supponendum quod sit congrua
sustentatio (loquor extra extremam neces-
sitatem vel etiam vrgentem) varia est iuxta
qualitatem personarum, quæ indigent circa
quam notandum est † ex Corduba, *lib.* 1. 6
q. 18. Molina, *disp.* 147. Sanchez, *lib.* 2. *consili.*
cap. 2. *dub.* 4. Cardinali de Lugo, *tom.* 1. *de iu-*
stitia & iure disp. 4. *sect.* 4. *nu.* 52. *nomine* † *con* 7
gruæ sustentationis intelligunt communiter
D. D. necessaria ad sui status & suæ familiæ
honorabilem sustentationem secundum conditio-
nem gradus, dignitatis, & qualitatis & Regio-
nis, in qua, quis habitat qui non tenetur vitam
parcam, sed potest moderatos & decentes sum-
ptus facere secundum statum suum, non vt cum
pompa & delitiis profanis, sed vt honorabiliter
more Christiano viuunt. Hæc fere Cardinalis
describens congruam substentationem satis
prudenter, & cordatè, vt assollet, vnde col-
ligit, *num.* 53. quod sicut in pretiis, est supre-
mum, medium, & infimum, ita † eosdem 8
terminos habet congrua sustentatio quæ
non cõsistit in indiuisibili. Vnde non est æ-
quali valore taxanda pro omnibus sed atten-
tis circunstantiis personæ, dignitatis, loci,
temporis, carestiæ rerum venalium, & si-
milium prudentis & timorati iudicio; ita vt 9
sit regula moralis taxæ, quod vnusquisque
sibi sumat eam congruam, quam alij similis
qualitatis, & dignitatis sumunt paulo ma-
gis vel minus, quare mihi videtur certissima
regula Nauarri, † *tract. de oratio. in Miscella-* 10
neo. 62. *n.* 9. *vt Clericus prudens & timoratus*
æstimet, quot aureos ipse daret, ad alendum
alium suæ conditionis & status, ad quem alen-
dum decenter obligaretur ex aliquo testamento,
vel contractu, & totidem sibi ad propriam su-
stentationem sumat, descendere vero ad par-
ticulares personas Principum, Cardina-
lium, Episcoporum & Archiepiscoporum
nimis molestum & odiosum est, quare ab
hoc abstineo, cum ex hac regula Nauarri 11
bene prespecta, & ruminata, quid taxan-
dum sit facile erit viro experto, & pru-
denti, quam qui taxat pro se potest in limi-
tationes congruæ iustæ supremum illius
assumere, dum tamen taxet pro alio vel
infimum vel medium, dare. Sed de con-
grua plura dixi duobus tomis de hac ma-
teria.

Verum enim vero quia ad præsens insti-
tutum plurimum conducit vnum vel alte-
rum prolibare, primum † videlicet quod 12
vt notat Sanchez, *lib.* 2. *consili.* *c.* 2. *dub.* 41. *n.* 9.
pernecessaria ad statum sunt intelligenda
non solum, quæ sunt necessaria ad decen-
tiam status, secundum qualitatem benefi-
cij, sed secundum qualitatem personæ, verbi
graria, si Regis filius fiat Archiepiscopus 13
Tolet. potest ex reditibus Episcoparus de-
ducere necessaria ad decentiam status non

tantum Archiep. Toletani sed filij Regis, ratio est, quia status istius est status filij Regis, & quæ sibi ad hunc statum opus sunt, verè ad statum necessaria sunt. Hanc conclusionem innuunt vniuersi D.D. fatentur enim † absolutè posse Clericum ex reditibus Ecclesiasticis viuere secundum decentiam sui status, tenent eam expresse Nauarrus, *opus. de reditibus quæst.1. num.91.& 94.*
14 Molin. *tom.1. disp.*145. quamuis addat Sanchez *num.*10. hoc esse verum, nisi Ecclesia indigeat reparatione necessaria, vel ornamentis, & aliis vtensilibus, *& num.*11. nisi Clericus habeat bona patrimonialia, ex qui-
15 bus potest viuere, tunc enim † ex dictis reditibus tantum posset viuere secundum qualitatem beneficij, non vero secundum qualitatem personæ, ita Nauar. *in Summa Hispana, cap.*25. *num.*130. & Molina *vbi supra*.

Sed Eminentissimus Cardinalis de Lugo
16 † *loco citato num.* 61. dicit non videre quomodo hæc cohæreant inter sese, quia, vt communis sententia tenet, & ipse Sanch. *dub.*44. *num.*5. consentit multis citatis D.D. Clericus alias diues, ita vt sine beneficio possit commodissimè sustentari, potest ex beneficio secundum qualitatem ipsius beneficij omnem congruam sustentationem ex fructibus desumere; ergo si filius Regis potest sumere congruam iuxta qualitatem Regiam, quam habet ex sua filiatione ex fructibus beneficij idem poterit facere, etiãsi alias habeat vnde sustentetur.

Quare ipse Cardinalis sub distinctione
17 procedit aut enim filius Regis Archiepiscopus Toletanus, non habeat alios reditus, vnde viuat, & sustentetur iuxta qualitatem suæ personæ, & sic omnem obstentationem filij Regis potest assumere ex reditibus Ecclesiasticis, vt tenet Sanchez cum commu-
18 ni: ego tamen distinguerem inter filium ex legitimo matrimonio, & filium non legitimum, sed naturalem, & spurium, cognitum & recognitum, vt filium, & non cognitum vt filium publicè, iste enim non debet habere tam magnam congruam, quia non tam amplam familiam sicut ille cognitus, nec iste tantam sicut filius legitimus, quod nul-
19 lus notauit, & est valde notandum; † maioris enim valoris, & æstimationis humanæ est obsequium factum in vtilitatem, & decorem Ecclesiæ à filio legitimo Regis, ac à non legitimo, & ab illo, qui est recognitus: & ita pro gradu valoris obsequij potest esse maior vel minor congrua, quia cogitur habere maiorem ostentationem in familia conuiuiis, recreationibus, & illustribus ministris, & reliquo comitatu.
20 Aut † Filius Regis habeat alias, vnde sustentetur iuxta qualitatem suæ personæ, & sic absolute non potest sumere congruam ex fructibus beneficij, iuxta qualitatem personæ sed iuxta qualitatem beneficij, ratio est quia beneficia Ecclesiastica, non sunt instituta ad sustentandã ostẽtationem secularem, & ciuilem iuxta qualitatem personæ, sed ostentationem Ecclesiasticam statui congruentem, non enim est † Ecclesiæ 21 intentio dare suis Ministris alias non indigentibus, nisi sustentationem necessariam formaliter hoc est necessariam, vt eidem Ecclesiæ iuxta suum statutum, & ministerium Ecclesiasticum decenter possint deseruire, esset enim valde perniciosum Ecclesiæ, pauperibus & miserabilibus personis; tales ministros sibi assumere, quorum sustentatio tam onerosa, & difficilis sit, nec afferens tantam vtilitatem suis ouibus, quantum infert damni, quare sicut † debita contracta 22 ex fastu non Clericali, si habeat patrimonium tenetur ex illo soluere, ita fastum debitum suæ personæ propter generis nobilitatem non ex reditibus Ecclesiasticis, sed ex aliis secularibus debet sustentare. Fastus enim iste per se & primario in filio Regis non competit illi ratione status Ecclesiastici, vnde si alias habeat aliud patrimonium seculare, non debet sustentari ex his 23 quæ pertinent ad statum Ecclesiasticum, sunt enim diuersi fastus, vnde fructus, quibus sustentari debent ad diuersas radices pertinent, & vna sustentari non debet fructibus alienis irrigata, attendant Principes, & Reges necnon & summi Pontifices (qui dispensatores sunt non Domini bonorum Ecclesiasticorum) † quomodo filiis & con- 24 sanguineis bona Ecclesiastica impertiant innumera vni dumtaxat accumulando, vt ostentationem mere Regiam ciuilem, & secularem ostentent, sicque pauperibus spretis in familiis, conuiuiis, recreationibus, superfluis sustentandis patrimonium Christi & pauperum insumant.

Verum est vt notat Cardinalis Lugo, & bene explicat *num.* 63. posse † ob præstan- 25 tiam magnæ nobilitatis & insignis litteraturæ aliquid sibi plus accipere ex reditibus Ecclesiæ, licet enim Ecclesia non debet Clerico ad viuendum secundum gradum nobilitatis & Doctrinæ, debet tamen plus stipendij dare propter maiorem æstimationem obsequij viri insignis literaturæ, & nobilitatis, ab his enim personis non solum honorem, sed operam etiam, & vtilitatem longè maiorem Ecclesia accipit, qui eruditione, & potentia, & maiori vigilantia eam defendunt, & sic debetur hoc titulo maius stipendium.

Sed ponenda sunt hic verba Cardinalis ex *num.*65. quæ valde nostro instituto deseruient. † *Potest vlterius Clericus sibi accipere* 26 *ex fructibus beneficij quando vltra id, quod ex officio*

officio debet longè plus laboris, & industriæ impendit in Ecclesiæ vtilitatem v. g. prædicando, audiendo confessiones, docendo &c. potest enim sumere vltra sustentationem, quantum labor & opera illa meretur. Ita Nauarrus, Maior, Couarr, quos refert & sequitur Molina tr. 2. disp. 144. columna. penultima Petrus de Soto libro de instruct. sacerdo. tract. de vita sacerdo. lect. 3. Thom. Sanch. *dicto cap. 2. dubio. 38. num. 16. qui probant, quia dignus est mercenarius mercede sua*, & cum contra hanc rationem argumentum fuisset Card. subdit.

Cæterum ratio illa in casu nostro locum habere potest, nec discedendum est à sententia illo-
27 *rum DD. quia in hoc casu † non cogitur Ecclesia emere laborem spontaneum, sed ipsemet Clericus qui Dominus est eorum redituum, potest ac debet eos insumere in vtilitatem Ecclesiæ, vel in pios vsus, sicut posset alterius operam similem in vtilitatem suæ Ecclesiæ emere seu remunerari, quia ille vsus pius esset, sic potest operam suam & industriam ex Ecclesiasticis bonis quasi emere seu applicare sibi pro tali labore tantam, & talem bonorum portionem, potest enim ea bona insumere sicut Ecclesia posset, sed Ecclesia posset illam maiorem operam & labo-*
28 *rem emere, & remunerare. Ergo & ipse Clericus potest id facere, nec enim tunc cogitur Ecclesia emere cum expendatur pecunia ex voluntate, vel Ecclesiæ, vel eius cui dedit Ecclesia bona illa cum eadem obligatione expendendi in eos vsus, in quos ab Ecclesia ipsa possent expendi.* Hæc illi.

29 Sed, † quæ nobilitatis magnitudo, quis litterarum excessus, quæ maior solicitudo, & labor vltra debitum, ex vi officij, propter quod detur beneficium, non explicat Cardinalis Lugo, neque est ita facile, sed relinquendum est prudentis Consiliarij arbitrio, neque enim requiritur tanta nobilitas, quanta requiritur *in extrauag. extirpandæ. de prebendis*, nec tantus excessus litterarum qualis inuenitur in hominibus insignibus, qui multos tomos in Ecclesiæ seruitium typis dedere, nec tam extraordinaria solicitudo quanta in Pastoribus sanctis reperitur, sed quota sit positiue determinanda ex cir-
30 cumstantiis multis pendet † existimo tamen, quod si Parrochus sit Doctus, aut pius, & velit imprimere, vel librum aut libros spirituales aut morales, aut scholasticos, qui ex approbatione Doctorum possunt vtilitatem inferre Reipublicæ, potest ex fru-
31 ctibus beneficij id facere, similiter † si vir nobilis sororem maritet alicui viro nobili, potest etiam ex fructibus donationem aliquam competentem facere, & aliquam maiorem ostentationem pro nuptiis celebrandis, &c.

32 Alterum quod prælibare licet, est, † circa debita contracta à Parrocho, vel Episcopo, aliove Beneficiato, quod vel sunt contracta ex vsibus profanis, & vitæ profusione, & sic aut habet patrimonium, & ex hoc debet illa soluere; aut non habet nisi reditus beneficij, & tunc tenetur ex ipsis satisfacere creditoribus, ita Sanch. *vbi supra dub. 41. num. 4.* & praxis ita habet vt dicit Azor. *1. p. lib. 7. cap. 9. quæst. 6.* & colligitur clare *ex c. peruenit. de fideiussoribus*, vbi Barbos. *num. 5.* & alij & *ex cap. olim, de restit. spoliatorum*. Debitor † enim tenetur soluere 33
quoties potest, quare sicut potest alios ære alieno oppressos subleuare, imo aliquando tenetur, ita & seipsum ex fructibus beneficij cum aliunde non habeat ex quo soluat.

Aut debita ista sunt contracta ex piis operibus, & vel ista pia opera fecit postquam acquisiuit beneficium, † & sic etiam- 34
si habeat patrimonium, potest satisfacere ex fructibus beneficij, vt tenent Sanchez *num. 6.* & multi quos citat; aut debita ista ex piis operibus contracta fuere, ante collatum beneficium, & sic Cardinalis de Lugo *n. 67.* existimat quod si habet patrimonium ex ipso, & non ex fructibus beneficij debet satisfacere; quia (inquit) opera pia † & susten- 35
tatio Clerici pro tempore antecedenti non debent, ex fructibus beneficij nondum habiti desumi, cum non teneatur Ecclesia alere suum Ministrum pro toto tempore antecedenti vitæ suæ, neque opera illa pia fieri potuerunt ex bonis Ecclesiæ, quæ tunc non habebat Clericus, neque præceptum aliquod ea pie expendendi, † alioquin possit 36
compensare sibi Beneficiarius ex reditibus beneficij omnia quæ per totam vitam pie expendit quod nemo concedat.

Sed ego in hoc puncto aliter sentio si 37
enim, quis Clericus ex bonis patrimonialibus pia opera exercuit, aut illis nixus debita, pro piis operibus contraxit absque ordine ad beneficium futurum, de quo nullam spem proximam habebat, etiamsi fortuna fauente habuerit beneficium ex huius fructibus, nequit compensationem facere, aut debita soluere, vt bene probat fundamentum Cardinalis, si tamen, quis † est in 38
seruitio summi Pontificis, aut magni alicuius Prælati, à quo sperat magnum aliquod beneficium, & huius spei nixus patrimonium consumit & debita contrahit, pro piis operibus, non dubito quod iste talis ex fructibus beneficij, & potest recompensare suum patrimonium & creditoribus satisfacere, cum spe beneficij id opus pium præstiterit, satis enim congruum est & rationi conforme, quod si quis pia opera exercuit 39
intuitu beneficij, quod beneficium ipsum satisfaciat, hoc enim nihil aliud fuit, quam commodato dare beneficio, vt bene offi-

cium ipsum compensaret acquisitum de hislongus sermo est, *tomo citatis.*

40 His prelibatis dubium superest † si Parrochus, aut Episcopus pauper sit & non habeat sufficientem congruam, ad quotidianam sui & familiæ suæ sustentationem, possit sibi ipsi tanquam Pauperi fructus amissos ob non residentiam applicare, propria authoritate, negat Cardinalis Lugo *vbi sup.*

41 *disp.* 6. *num.* 143. † & dicit primum, quod debita ex delicto quorum Dominus non compareт in odium debitoris, & ne procliuiores sint alij ad simile delictum patrandum sub spe lucri; creditor (qui hoc casu) est Ecclesia, præsumitur velle debitorem quam citissimè re illa ne fruatur illo commodo & fructus distrahi in pauperes, & fabricam Ecclesiæ, ne maneant apud iniquum possessorem, qui illorum non habet dominium, ne illicitè illis fruens alliciatur ad non residendum.

42 Et *num.* 148. dicit secundum debitorem si ipse verè pauper sit posse sibi per modum eleemosynæ applicare in parte, vel in toto illos fructus, licet hoc non sit faciendum propria authoritate sine consilio confessarij, propter magnum periculum fraudis, cessante tamen omni periculo non esset illicitum, & hoc licet deberentur illa bona ex iniusta acceptione, vt fatetur Molina *disputat.* 747 & Lessius *infra citandus, num.* 41.

43 Dicit tertium, *ibidem versic. in foro* † nomine Pauperum intelligi, etiam alia opera pia, imo & illos, qui licet non cogantur mendicare, attenta tamen ipsorum qualitate non possunt nisi iuuentur, se in decenti statu conseruare & instituere.

44 Verum enim vero; ego etsi † aliquibus dictis Eminentissimi Cardinalis Domini mei colendissimi ex tribus relatis libenter assentiam, tamen iuxta mea, & communia principia, quantum ad hoc punctum singulariter deducam, primum si Episcopus, & Parrochus, etiamsi malitiosè non resederit in suo Episcopatu, aut parrochia, si tamẽ pauper est iuxta dicta de conditione paupertaris, de qua egregiè est philosophatus Cardinalis; potest propria authoritate sibi vt pauperi fructus malè perceptos ob non residentiam, vel in toto vel in parte iuxta indigentiam propriam sibi applicare, ita tenent Lugo citatus *in tertio dicto*, Molina *tomo* 3 *p.* 2. *disput.* 747. *num.* 1. *versic. vtrum autem*, Nauarr. *in sum. cap.* 17. *num.* 92. Sanch. *lib.* 6. *summa cap.* 11. *n.* 54. *&* 55. plures citans, vt assolet addens quandam limitationem de qua *infra*, Petr. Nauarr. *de restit. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 50 Lessius *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 41. Vasquez *de restit. cap.* 5. *dub.* 1. *num.* 9. *&* 12. *& dub.* 4. *n.* 43. Aragonius 22. *quæst.* 66. *art.* 5. Cai. *quæst.* 62. *art.* 5 §. *in responsione versic. &* *tum ipse*, vbi ponit eadem ferè verba modo inducenda, & *quæst.* 32. *art.* 9. *ad* 3. vbi D. Thomas † sic fatur, *nullus sibi eleemosynam facit nisi forte ex persona alterius, puta cũ aliquis ponitur distributor eleemosynarum, potest & ipse sibi accipere si indigeat, eo tenore quo & aliis ministrat*, ad quæ verba Eminentissimus commentator D. Caier. *stat ergo solida littera doctrina, quod † distributor liberè institutus potest se ipsum inter pauperes computare, si est, & absque fraude, tantum sibi distribuit sicut similibus distribuit, debet enim se sicut extraneum computare, & in persona donantis distribuere*, atqui Concilium Tridentinum, *sess.* 23. *cap.* 1. *versic. si quis*, ipsum Parrochum vel Episcopum cõstituit distributores in pauperes, & in eius defectum Ordinarium; ergo † si Parrochus vel Episcopus pauper sit considerans seipsum, vt extraneum, potest sibi fructus non residentiæ applicare, sicut de fructibus non recitantis officium diuinum, est communis omnium sententia, vt fatetur Sanch. *tom.* 1. *consil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 87. *num.* 3. ibi, *Si Beneficiarius ipse, qui debet restituere fructus, sit verè pauper potest sibi eos restituere, quia obligatus aliquid restituere Pauperibus potest sibi retinere quando vere pauper est, cum non sit peioris conditionis, quam alij pauperes, vt fatetur communis omnium sententia in materia de restitut.* Hæc ibi, quæ iuxta sua principia intelliguntur propria authoritate, quod etiã tenent Syluester, *verbo restitutio.* 8. *quæst.* 5. Tabienna, *verbo eleemosyna num.* 4. Armilla *num.* 9. Rodrig. *tom.* 1. *sum. cap.* 199. *num. vlt. & tom.* 3. *quæst. Reg. quæst.* 70. *art.* 4. Turrian. 22. *disp.* 42. *dub.* 2. Palao *tom.* 2. *disput.* 2. *punct. vlt. num.* 12. Suar. *lib.* 4. *de horis Canon. cap.* 30. *num.* 21. Bonac. *tom* 2. *disp.* 1. *q.* 5. *punct.* 4 *n.* 8. Toletus *in sum. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 5.

Quare mihi non arridet sententia multorum Iurisperitorum quos citat Syluester, 48 *vbi supra*, † quem sequitur Bonacina *disp.* 1. *de restit. q.* 3. *punct.* 4. *num* 13. *versic. sed horum sententia*, loquens de restit. incertorum, quod expresse fatetur D. Tho. *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *art.* 5 *q.* 4. *ad* 3. de eisdem sermonem faciens, vbi requirit arbitrium Episcopi, vel illorum ad quos pertinet regimen oppidi in cuius pauperie facienda est distributio, alij autem requirunt arbitrium confessoris, 49 vt iudicet de paupertate, ne quis in sua causa sit iudex & iudicandus, & quidem hoc satis videtur congruum ad omnem fictionem vitandam, & maiorem securitatem conscientiæ cõsequendam, tum & maximè qui si Parrochus, vel Episcopus vident sibi posse, vt Pauperibus, & non habentibus cõ- 50 gruam & decentem familiæ suæ & authoritatis sustentationen non sentient pœnam priuationis fructuum ob non residẽtiam, & sic

ſic facilè incident in delictum hoc,cum non paruo ouium diſpendio, & dãmno.

Sed nihilominus, vt dixi mihi hæc ſen-
51 tentia placet, ſed oppoſita, quam adduxi & eſt abſque dubio D. Tho. *in ſum. Theologiæ locis citatis*, in 4. autem ſententia loqnitur ex conſilio, & rebus inuentis aut debitis incertis iuxta *caput. cum ſit de iudiciis*, non tamen de reſtit. fructuum ob non recitandum, vel non reſidendum, ad hanc enim diſtributionem Concilium conſtituit diſtributorem in pauperes, primo loco ipſum non reſidentem, & eo ceſſante ſu-
52 periorem Eccleſiaſticum, quare † Paſtor non reſidens ſibi, ſi verè Pauper eſt iuxta qualitates paupertatis ſupra enucleatas ſi ſibi fructus applicare, ſicut applicaret aliis, ſe ipſum vt extraneum conſiderans, & hoc propria authoritate ſine conſultatione Ordinarij, vel alterius ſuperioris; confeſſoriſve, quamuis cum hoc ſecurius ſit, conſulere cum viro Docto & timorato.

53 Ad id quod dicitur, quod † Epiſcopus, & Parrochus ea facilitare, quia ſibi applicabunt fructus in Epiſcopatu, & parrochia non reſidebunt, dico quod de hoc ſtrictiſſimum habebunt in alia vita ſupplicium Deinde quia in hac vita à ſuperiore viſitante ſtrictiſſima debet pœna affici, & mulctari iuxta qualitatem criminis priuando ad tempus, iniiciendo in carcerem, & aliis pœnis proportionatis, credo tamen (ait Palao)
54 † nolle Pontificem beneficiato Pauperi fructus applicare, quoties ipſe ſiſus hac applicatione facienda non reſidet, quia credendum non eſt velle Pontificem occaſionem peccandi ſuppeditare; quare tamen Bulla compoſitionis eos à priuilegio compoſitionis excludit, qui ſub ſpe compoſitionis furantur, vt tenent Bonac. *vbi ſupr. n. 9.* Trullẽc. Rodriguez, Villalobos, Ludouicus à Cruce *in expoſitione Bullæ*, Henriq. *de indulgentiis lib. 7 cap. 30. num. 6.*

55 Deinde † Parrochus, & Epiſcopus non reſidentes tenentur, vt fructus reſtituant parcius viuere in victu, & veſtitu, & alia ſupellectili, quæ etſi ad congruam poſſit pertinere, non tamen eſt neceſſaria ad de-
56 centiam dignitatis, aut perſonæ; quare † ſi aliàs habeant bona, vel Eccleſiaſtica recondita, & in marſupiis, vel patrimonialia: ex iſtis debent ſupplere congruam decentem, vt reſtituant fructus amiſſos, ob non reſidentiam, quia ſi huiuſmodi bona habent non ſunt pauperes, & fructus ſibi non poſſunt applicare.

Secundum eſt, quod † Paſtor non reſi- 57
dens, dum reſtituit fructus poteſt illos retinere, ſiue fabricæ debet eſſe illius Eccleſiæ in qua ſitum eſt beneficium; ſeu Pauperibus, & ſi congruum & æquum ſit, & conformius intentioni fundatoris, quod ſint pauperes, aut Diœceſanis, aut Parrochianis, tamen ſatisfaciet conſcientiæ ſuæ, & præce-
pto Concilij, ſi in quoſcumque pauperes di- 58
ſtribuat ſiue ſint Pauperes conſanguinei, ſiue affines, ſiue Peregrini, ſiue exteri, Concilium enim ſolum præcipit, quod erogentur Pauperibus, vt enim notauit Na- 59
uarrus † *in Apologia contra Sarmientum, quæſtio. 1. monito 28. n. 1.* non eſt neceſſarium, quod reſtitutio fiat inter Pauperes eiuſdem loci, vel inter Pauperiores, ſed ſufficit in 60
pauperes quoſcũq; id quod prius notauerat Syluest. *verbo reſtit. 8 q. 3.* loquens de bonis incertis, quæ Pauperibus ſunt diſtribuenda.

Secundum & valdè notandum, quod † 61
Epiſcopus, vel Parrochus ſi non eſt ſimpliciter pauper, & non ſit vera indigentia ſimpliciter, ſed ad tempus, ex aliqua occaſione, vt quia illi non dantur redditus ſui patrimonij, aut quia ob ingruentem tempeſtatem fructus non collegit ex ſuis vineis; &c. tunc enim non poteſt ſibi applicare fructus malè perceptos ex non reſidentia, aut ex omiſſione officij diuini, ſed debet reſtitutionem fructuum differre, ab ea tamen non liberabitur, vt aduertit benè Vaſquez *de reſtit. cap. 4. §. 4. dub. 1. num. 11.* etenim † non 62
indigens ſimpliciter non facit opus pium ſibi retinendo ſimpliciter, ſed tantum retinendo pro eo tempore, quo eſt indigens in caſu, & pro tempore excuſatur à reſtitutione faciẽda Pauperibus. Vnde † ſi filius Prin- 63
cipis Epiſcopus per annum nõ reſideat fructus Epiſcopatus, non poteſt ſibi applicare ad congruam, ita vt ſit ſimpliciter liber à reſtitutione facienda Pauperibus, ſi ipſe ſit vnicus filius hæres magnæ hæreditatis, ſed poteſt differre reſtitutionem quo vſque pa- 64
tre, vel matre mortua hæreditatem adeat, tunc enim reſtituere tenetur niſi à Papa indultum ad non reſtituendum accipiat.

Quartum † Epiſcopum non reſidentem 65
per annum poſſe fructus quos diſtribuere debet Pauperibus partim, ſtatim reſtituere, partim reſeruare reſtituendos ſequenti anno, vt ipſe habeat vnde congruè poſſit ſuſtentari, & ne ſibi omnes applicando pauperes defraudentur, imo ad hoc tenentur.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER QVINTVS,

DE RESIDENTIA CANONICORVM.

DE residentia Canonicorum & dignitatum sæcularium, plura sunt scitu digna, & quæ ad conscientiæ praxim pertinent, & aliquam non vt par est discutere, nec in vnum collecta ab aliquo scriptore, quare ea discutere operæ pretium iudicaui.

RESOLVTIO I.

Verba Concilij Tridentini extricantur.

SVMMARIVM.

1. *Obtinentibus in eisdem Cathedralibus aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, prabendas aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, ex Conc. & n.2.3.& 4.*
5. *Concilium strictissimam personalem residentiam Canonicis Dignitatibus, Cathedralis & insignis Collegiata Ecclesia indixit.*
6. *Pauli Comitoli sententia.*
7. *Quid discriminis inter residentiam Beneficiarij & interessentiam intercedat, & n.8. & 9.*
10. *An iure Pontificio ad percipiendos & assequendos fructus beneficij, sola residentia absque ministerio personali & prasentia in diuinorum officiorum celebratione sufficiat.*
11. *An Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum insignium, residentia non solum sit personalis prasentia, sed quotidiana statutis temporibus interessentia.*

1 SAcrvm Trident. *sessio. 23. cap. 12. §. praterea. de reformatione.* sic fatur, *obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut collegiatis dignitates, Canonicatus, prabendas, aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis, quolibet anno abesse; saluis nihilominus Ecclesiarum constitutionibus, qua longius seruitij tempus requirunt, alioqui primo anno*
2 *priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam prabenda, ac residentia fecit suos, quod si iterum eadem fuerit vsus negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit, crescente vero contumacia contra eos, iuxta Sacrorum Canonum constitutiones procedatur. Distributiones vero* 3
qui statutis horis interfuerint, accipiant, reliqui quauis collusione, ac remissione exclusa, his careant iuxta Bonifacij VIII. decretum, quod incipit consuetudinem, quod sancta Synodus in vsum reuocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus, omnes verò per se, & non per substitutos compellantur obire diuina officia; & Episcopo celebranti, aut alia Pon- 4
tificalia exercenti adsistere, & inseruire, atque in choro ad psallendum instituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reuerenter distinctè, deuotéque laudare.

Per quæ verba Concilium strictissimam 5
personalem residentiam indixit dignitatibus
Canonicis, &c. Cathedralis, & insignis Collegiatæ Ecclesiæ Ex quibus Paulus Comitolus *lib. 1. Respons. quæst. 61. num. 2.* dixit. † *meminerint Canonici Hostiensis dictum, quod in nostris responsis sæpe numero est à nobis vsurpatum ar-* 6
ctiorem quodammodo legem residendi in suis Ecclesiis indictam esse Canonicis, quam Ecclesiarum Parrochialium curatis, quandoquidem ab illis, non item, ab his singulis diebus ac ratis temporibus certum obsequium flagitatur. Hæc ille.

Vt tamen modus iste strictior residendi Canonicis, &c. impositus comprehendatur, notandum est, ex Sanch. *lib. 2. consil. cap. 2. dubio. 96. num. 3.* & Didaco à Couarr. *lib. 3. variarum. cap. 13. num. 3.* discrimem inter residen- 7
tiam Beneficiarij, & interessentiam etsi enim qui alicui loco interest, quorum terminorum rationem sic explicat Couarr. *scribunt siquidem.* Anton. & Decius, *in cap. cum omnes de constitution.* Dominicus & Francus *in cap. vnico de Clericis non resident. in 6.*
† *maximum esse discrimem inter residentiam,* 8
(qua dicitur, cum quis in eo loco habitat in quo Ecclesia est cuius beneficium habet appellaturque ab aliis prasentia) & interessentiam, cum obtinens beneficium ipsis diui-
nis officijs celebrandis prasens est, & mi- 9
nisterium eorum celebrationi ac altari exhibet glossa in dicto cap. vnico. verba affuerit ibi, faciet eum reputari pro prasente, sed
non

non pro interessente Diuinis Officiis, ex qua ij
10 *Doctores adnotarunt* † *iure Pontificio ad percipiendos, & ad sequendos fructus beneficij solam residentiam absque ministerio personali, & praesentia in Diuinorum Officiorum celebratione sufficere, non sic, ad obtinendas quotidianas distributiones, quas quis nisi intersit Diuinis Officiis habere non potest, hoc probatur argumento ab speciali, in dicto. c. vnico secundum Dominicum & Francum*, ibi hactenus Doctissimus Præses ex quo desumpsit Barbosa, *in collect.*
11 *ad præfatum, c. vnicum, n.* 24. cum ergo † Canonicorum Cathedralium & Collegiatarum insignium residentia non solum sit personalis præsentia, sed vltra addat quotidianam statutis temporibus interessentiam, strictior est, quam Pastorum curam animarum habentium.

Sed circa hoc primum ita statutum Concilij authoritate, & munitum ratione atque Doctorum consensu, plura sunt notatu digna corollaria deducenda & resolutiones & dubia enucleanda, non tamen omnia quæ circa distributiones quotidianas tractantur ad amussim discurram.

RESOLVTIO II.

Quo iure teneantur Canonici interesse choro?

SVMMARIVM.

1. *An iure Pontificio Canonici teneantur priuatim recitare Diuinum Officium.*
2. *Nauarri sententia.*
3. *Vtrum Canonici ex iure positiuo teneantur choro assistere, ibique Diuinum Officium cantare.*
4. *An strictè præcipiatur Officium Diuinum celebrari à Clericis non solum priuatim sed publicè in Ecclesia.*
5. *An Ecclesia non solum intendat per Officium Diuinum deuotionem Ecclesiasticorum promouere, sed etiam totius populi assistentis.*
6. *An oratio quæ fit per Ministros Ecclesiæ, oportet quod innotescat toti populo pro quo offertur.*
7. *Augustini sententia, & n.* 10.
8. *Qui Beneficiati teneantur publicè officium dicere & cantare in Ecclesia ex lege positiua humana.*
9. *Episcopus an non debeat obligari ad Chorum, ne per hoc à maioribus obligationibus retrahatur.*
11. *An non sit imponenda obligatio nisi adsit clarum præceptum, aut lex illam impingens.*
12. *An superior habeat quasi Episcopalem dignitatem cum iurisdictione in vtroque foro respectu suarum ouium.*
13. *Quodnam præcipuum munus Abbatibus incumbat.*
14. *Martini Braccarensis Episcopi dictum.*
15. *Quæ grauis obligatio ponatur Presbytero seu Parrocho si officium in Ecclesia non psallat.*
16. *Quodnam præceptum quantum ad Curatos in multis Parrochialibus consuetudine contraria existente non obliget.*
17. *Quandonam Curatus teneatur substitutum constituere qui Sacerdos sit.*
18. *Quonam strictiori iure teneantur Canonici interesse Choro ad Diuinum Officium celebrandum ideoque debitum cultum exhibendum.*
19. *An Canonici ex naturali æquitate, & iuris naturalis efficacia adstringantur ad interessentiam Chori.*
20. *Canonia quæ est beneficium Ecclesiasticum primo & per se non est præmium virtutis, sed merces laboris.*
21. *Cantores qui Deorum templis præ cæteris erãt harmoniei, Canonicos dicebant prisci.*

POSSVMVS loqui de Canonicis, quatenus Clerici sunt & ex vi ordinis, quo sunt insigniti, aut ratione beneficij, quod datur propter officium; & quidem si loquamur ratione ordinis sacri, etsi † iure Ponti- 1
ficio teneantur priuatim recitare Diuinum Officium, at non tenentur illud dicere in Ecclesia, nisi vbi adest de hoc consuetudo, vt ait Nauarr. *de horis Canonicis, c.* 5 *num.* 18.
† nam iura, quæ de Clericis loquuntur, in- 2
telliguntur de Clericis deputatis ratione beneficij, vt constabit legenti, *c. vlt.* 92 *dist. c.* 1. *& Clem.* 1. *de celebratione Missarum*, legantur Azor, *p.* 1. *lib.* 10. *c.* 11 *q.* 8. Suar. *lib.* 4. *de oratio. c.* 10. *à n.* 10. Bonac. *disp.* 1. *de horis Canonicis, q.* 3. *punct.* 5. *n.* 5. Valentia. 22. *disp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. Raph. de la Torre, *q.* 83. *disp.* 2. Fillucius, *tract.* 23. *c.* 4. *q.* 6. *n.* 131. & in hoc vt dixi omnes conueniunt.

Si vero loquamur ratione beneficij, certum est, quod † Canonici ex iure positiuo 3
Ecclesiastico (exceptis quibusdam mensibus) tenentur choro assistere, ibique diuinum Officium cantare, ita nouo iure Trid. *verbis relatis*, & iure antiquo decreti, *c. vlt.* 92 *dist.* quod desumitur ex consilio Martini Papæ, & vt alij volunt Martini Brachar. Episcopi, *c.* 64. & desumitur, *ex c.* 5. *Concilij Tol.* 1. *c.* 1. *& Clem.* 1. *de celebratione Missarum*, vnde
in præfato, *c. Dolētes* † strictè præcipitur Offi- 4
cium Diuinum celebrari à Clericis non solum priuatim, sed publicè in Ecclesia, vt intelligunt tam Theologi quam Canonistæ; cuius rationem tradidit D. Thom. *opusc.* 19.

5 *cap.5. circa finem.* quia † Ecclesia non solum intendit per officium diuinum, deuotionem Ecclesiasticorum promouere, sed etiam totius populi assistentis ipsúmque ad deuotionem excitare, vt contemplatus est, Diu. Tho. vbi supra dicens, *orationibus & Psalmis vacare in Ecclesia est quoddam opus publicũ ad Ecclesiæ ædificationem ordinatum.* Quæ fidelium in deuotionem erectio consequi nequit, nisi officium publice in Ecclesia, vbi fideles debent congregari diceretur, quod repetit 22. *q.83. art.12. in corp.* cuius aliam
6 rationem assignat scilicet, *quia † oratio quæ fit per ministros Ecclesiæ oportet, quod innotescat toti populo pro quo offertur*, quam rationem optime ibi enucleat D.Cai. *verſ. necessitas communis & quæst.91.art.1.& 2.* enucleat vterque Thomas, quomodo cantus, & instrumenta musica sint introducta in Ecclesia ad excitandam tum canentium, tum audientium deuotionem, & sic Aug.
7 *lib.10.confess. cap.33.* dixit † *adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, vt per oblectamenta aurium infirmorum animus in affectum pietatis assurgat* & late dixi *t.5.* in digressione de choro.

8 Sed † qui Beneficiati teneantur publicè officium dicere, & cantare in Ecclesia ex lege positiua humana, variant DD. & primo de Episcopis communis sententia negat secluso scandalo ad hoc teneri, quia maioribus negotiis, & occupationibus est irretitus legantur Suar. *tom.2. de orat. lib.4. de horis Canonicis, cap.9.* & Palao, *t.2. disp.3. punct.1. num.8. & 9.* Carolus Maccin. *de horis cap.57.* Barthol. à Sancto Fausto, *in simil. qu.184.* insinuatur à S.Tho. *2.2. quæst.91. artic.2. ad 3.*
9 tum quia † non debet obligari Episcopus ad chorum ne retrahatur per hoc à maioribus obligationibus. Episcopus enim, vt ait Chrysostomus, *hom.3. in acta.* nihil differt à naui quæ fluctibus iactatur, omnium enim onera gestare debet, summis enim & maximis occupationibus & molestissimis oneribus premitur, & sic Possidonius in vita Augustini, dicit, *vsque ad horam pastus, quandoque tota die ieiunus vacabat audiendo dirimendisque Christianorum litibus*, & ipsemet
10 Aug. *in l. de oper. Monach.* † *Teste inuocat Deum se malle per singulos dies* (quantũ in bene moderatis monasteriis constitutum est) *aliquid manibus operari, & certas horas ad legendum, & orandum habere quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotiis secularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præscindendis.* Hæc ibi; videant Episcopi si has causas habeãt ad quotidianã à choro excusationem, & sic, vt Augustinus
11 operentur. Deinde quia † non est imponenda obligatio, nisi adsit clarum perceptum, aut lex illam impingens, qualis nulla respectu Episcopi inuenitur, congruum tamen, vt aliquibus solemnioribus festis choro adsistant, *cap. Episcopus de consecratio. distinctio. 3.* ex Concilio Aurelianen. I. *canone 33.* quod dico de Episcopo, intelligatur de Superiore illo, † qui habet quasi Episco- 12
palem dignitatem cum Iurisdictione in vtroque foro respectu suarum ouium, non tamen intelligitur de Abbatibus aliquarum Collegiatarum insignium, quorum præcipuum † munus est, præesse Capitulis & re- 13
gimini Ecclesiarum, choro & diuinis officiis, quare de istis Abbatibus eodem modo est philosophandum, ac de dignitatibus, & Canonicis Cathedralium.

De Parrochis est maior difficultas propter, *cap.vlt.92.distinct.* vbi Martinus Braccharensis Episcopus sic colligit, † *si quis pres-* 14
byter, aut Diaconus, vel quilibet Clericus Ecclesiæ deputatus si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est ad quotidianum psallendi officium matutinis vel Vespertinis horis ad Ecclesiam non conuenerit deponatur à Clero; si tamen castigatus veniat ab Episcopo per satisfactionem noluerit promereri. quibus verbis manifestè ponitur obligatio grauis Presbytero siue Parrocho, si officium in Ec- 15
clesia non psallat, tam ad matutinas horas quæ mane dicuntur, quam ad Vespertinas, id est à nona vsque ad noctem, vt explicat *ibi glossa in verbo matutinis.* quod autem hæc sit obligatio sub mortali, constat ex pœna quæ imponitur scilicet suspensio, idem præceptum constat *ex cap. 1. de celebratione missarum, & clem.1. eodem.*

Sed notant Suarez, Palao, Bonacina, & Fillucins, *vbi supra* † hoc præceptum quan- 16
tum ad Curatos in multis Parrochialibus consuetudine contraria existente non obligare, quia in multis ob paucitatem Clericorum, aut fructuum, vel in totum, non dicuntur horæ canonicæ, vel dicuntur diebus festiuis, in quibus in multis solæ vesperæ decantantur, in eo autem in quo vrget præceptum obligat principaliter Parrochum, nisi subsit causa rationabilis, quæ non est necessarium, vt sit nimium vrgens, † tenetur ta- 17
men substitutum constituere, qui Sacerdos sit vel ad minus Diaconus, si sit in populo, vt vna cum scholaribus, (id est Clericis in minoribus aut filiis fidelium, qui antiquibus in Ecclesia, vt in schola edocebantur canere, & bonos mores) dicetur diuinum officium.

Sed † an alio strictiori iure teneantur 18
Canonici interesse choro ad diuinum officium celebrandum Deo, quam debitum cultum exibendum? non est dubium spernendum, & quidem cum Canonia & aliæ dignitates in Ecclesia Cathedrali, & Collegiata

giata sit beneficium institutum ad cultum
Deo exhibendum, in ministerio Taber-
naculi, hoc est Ecclesiæ per orationem pu-
blicam, quæ est opus publicum institutum
ex traditione Ecclesiæ ad ædificationem
fidelium ordinatum, beneficiumque ex
natura sua detur propter officium, & opus
publicum à Beneficiario exequendum, non
9 dubito quod † ex naturali æquitate & iuris
naturalis efficacia adstringantur ad interes-
sentiam chori, sicut Parrochi obligentur ad
administrandum ouibus Sacramenta, Pastor
enim primario respicit oues, Canonicus ve-
ro cultum diuinum in choro exhibẽdum in
10 Tabernaculo, & Ecclesia, † Canonia enim
quæ est beneficium Ecclesiasticum primo
& per se non est præmium virtutis, sed mer-
ces laboris, & sic Deuter. *cap.* 18. & Nu-
mer. *cap.* 18. dicitur *filiis Leui dedi omnes de-
cimas Israel in possessionem pro ministerio, quo
seruiunt mihi in tabernaculo fœderis.* Canoni-
ci autem legis Euangelicæ, qui ex vi sui be-
neficij assistunt Ecclesiæ ad cultum Deo exi-
bendum; per orationem publicam in cho-
ro, & sacrificium laudis succedunt Leuitis
legis scriptæ; imo teste Rodiginio *lib.* 5. *lect.
cap.* 11. ex Ciceron. *lib. de natura Deorum.*
11 † Cantores qui Deorum templis præ cete-
ris erant harmonici Canonicos dicebant
Prisci, sed qua ratione teneantur restituere
iure naturæ, & dixi supra de Parrochis
non teneri iure naturæ ante latam senten-
tiam, & infra amplius enodabo.

RESOLVT. III.

Qui Prouentus debeant restitui à non residentibus in choro.

SVMMARIVM.

1. *Prouentus ex Canonia ad quot capita reducuntur.*
2. *Qui fructus exprimi debeant in valore ad impetrandum beneficium à Summo Pontifice.*
3. *Difficultas enodatur.*
4. *Quæ Ecclesiæ ex fundatione sua habeant omnes fructus partitos in distributiones quotidianas.*
5. *Multorum authorum sententia.*
6. *An Pontifex sicut potest ex causa concedere, quod quis absens lucretur distributiones quotidianas, ita potest ex causa illas pro fructibus computare.*
7. *An si Pontifex expressè mentionem faciens de propriis distributionibus quotidianis super illas ponat pensionem.*
8. *Quæ distributiones affecta sint oneri pensionis.*
9. *An Pensionarius cum habeat distributiones quotidianas sibi obligatas, & hypothecatas possit agere contra Capitulum, à quo sunt percepta.*
10. *An si Pontifex certioratus quod ponatur pensio super fructus beneficij, pensio nullius sit effectus, nihilque oneris imponatur super proprias distributiones.*
11. *An distributiones quotidianæ non sint fructus beneficij, nec in iure veniant nomine fructuum.*
12. *Cur distributiones quotidianæ propriæ dicantur Manualia.*
13. *Quæ distributiones impropriæ dicantur, ex Zerola.*
14. *An distributiones omnes quotidianas percipere debeant illi qui licentia legitimè obtenta studiorum causa absunt.*
15. *Auctoris mens adducitur.*
16. *Quæ distributiones sint massa communis.*
17. *An requiratur quod in libello simplici ad Pontificem fiat expressa mentio de distributionibus impropriis.*
18. *Quæ distributiones sint reali onere grauata.*
19. *Secundum genus prouentuum quod contineat.*
20. *Quænam distributiones sint stipendia quædam personalia quæ ex reditibus Ecclesiæ, Canonicis, & Beneficiariis, seu Clericis Cathedralium diuinis Officiis interessentibus pro diuino officio in choro dicendo tribuuntur.*
21. *An si quis priuetur distributionibus quotidianis, priuetur fructibus beneficij.*
22. *An cum distributiones sunt distincta à nomine fructuum non veniant distributiones quotidianæ.*
23. *An Canonici interessentes diuinis fiant quotidie Creditores pro rata interessentiæ diuinorum illius stipendij quod est vltra grossam assignatum.*
24. *Vtrum Canonici distributiones quotidianas quæ propriæ sunt tales faciant suas.*
25. *Canonicus an possit reseruare distributiones quotidianas, quas lucratus est per totam vitam suam.*
26. *An manualia ad secundum genus prouentuum pertineant.*
27. *Quæ manualia non distribuantur absentibus.*
28. *Inter Beneficiatos animarum curam habentes actualem, & Canonicos qui habent residentiam in suis Ecclesiis, quid discriminis intercedat.*
29. *An Canonici si à suis Ecclesiis vltra tres menses absint quolibet anno priuentur pro primo anno dimidia parte fructuum quos fecerunt suos.*
30. *An nec post biennium, nec post triennium completum possit Canonicus priuari ob non residentiam.*

31. *An*

31. *An Canonicus transacto triennio citari debeat personaliter, siue absit de licentia Episcopi siue sine illa.*
32. *Canonici non possunt vltra tres menses abesse vigore cuiuscumque statuti aut consuetudinis, ex Conc.*
33. *Garzia sententia.*
34. *Canonici non possunt abesse nisi consuetudo sit introducta sciente & patiente Papa.*
35. *Auctoris opinio.*
36. *Concilij mens.*
37. *Vacationes vltra tres menses si sint positæ in fundatione Ecclesiæ non abstulit Trident.*
38. *Lappi, & Staphill. sententiæ adducuntur.*

PLVRES sunt, qnos percipiunt Ca-
nonici & Portionarij prouentus ex
1 Canonia, † aut portione quos ad duo capi-
ta redneo. Primum, eorum prouentuum,
qui proprie dicuntur fructus assignati Be-
neficiatis pro titulo iusto & Canonico be-
neficij, & ex sua fundatione de iure com-
muni dantur etiam absentibus, & isti ha-
bent ius ad illos; dicitúrque grossa bene-
ficij aut vestuarium vel similibus nomini-
bus apud diuersas Ecclesias nuncupantur,
leguntur. Couarr. *lib. 3. variar. cap. 13. num. 1.*
Bonacin *de horis Canonicis disp. 1. q. 5.* Suar.
2 *lib. 4. de horis cap. 29.* † fructus autem isti sunt,
qui exprimi debent in valore ad impetran-
dum beneficiom à summo Pontifice, iuxta
Regulam Cancelleriæ 21. 60. & 62. non ve-
ro distributiones quotidianæ pro horis diur
nis, pariterque nocturnis canendis in cho-
ro; manualibus, responsis & cæter. quia
hæc omnia non augent beneficij laborem,
dantur enim ob laberem personalem & ex-
presse habetur. *cap. vnico de clericis non resi-
dentibus in 6.* & tenent *ibi* Barbos. & alij com-
muniter apud Ludouicum Gomez. *expect.
num.* 104. Staphil. *de litteris grati. tract. de for-
mis, forma 9. num.* 44.

3 Quæ doctrina intelligi debet in illis be-
neficiis, Canoniis, & Portionibus, quæ
præter quotidianas distributiones habent
alios fructus stantes, vt contingit in fere omn-
nibus Ecclesiis Castellæ, Portugalliæ, Ara-
goniæ, Leonis, & similium. Nam vbi om-
nes fructus consistunt in distributionibus
quotidianis assignatis interessentibus cho-
ro, vt sunt fere omnes Ecclesiæ Indiarum
Occidentalium; in cathedrali sancti Iacobi
4 in Gallicia; † istæ enim Ecclesiæ ex funda-
tione sua habent, omnes fructus partitos
in distributiones qootidianas, quare si im-
ponatur pensio super fructus beneficij,
quamuis de iure per fructus non intelligan-
tur distributiones, sed ipsius beneficij gros-
sa, tamen quando non habent alios fructus
nisi distributiones istæ grauantur, pensione,
vt mox dicam; si tamen pensio ponatur su-
per distributiones quotidianas, quæ propriæ
sunt tales debent exprimi in supplica & po-
ni expresse, etsi Papa certioratus illam
cōcedit grauantur distributiones peusione,
quod grauamen non habent, nisi vt dixi sit
certior factus Pontifex, vt ex glossa. *cap. vni-
co de Clericis non residentibus in 6.* tenent 5
Azor. *p. 2. l. 8. c. 8. q. 17.* Monet. *de distribut. q. 6.
n. 14.* Dec. *t. 1. consil. 43. n. 14. & 15.* quos ci-
tat, & sequitur Bonacina, *tom. 1. disp. 2. de his
quæ ad diuinum officium, quæst. 2. punct. 1. n. 8.*
ratio est, quia † Pontifex sicut potest ex 6
causa concedere, quod, quis absens lucre-
tur distributiones quotidianas, ita potest ex
causa illas pro fructibus computare, & illos
pensione grauare Beneficiato consentiente,
cui non fit iniuria, si sua culpa absit, ita vt
lucretur distributiones, & nihilominus obli-
gari debet eo ipso, quod in illam consentit,
quæ doctrina adeo vera est, quod † si Ponti- 7
fex expressè mentionem faciens de propriis
distributionibus quotidianis, super illas po-
nat pensionem; si Canonicus non illas lu-
cretur, quia non interfuit choro vnde ac-
crescūt Capitulo, Capitulum tenetur solue-
re pensionario pensionis quantitatem, quæ
illi accreuit, quia † distributiones istæ affe- 8
ctæ sunt oneri pensionis cum quo transeunt
ad Capitulum, ita expressè ex multis & vr-
gentibus motiuis Rota apud Farinacium,
*tom. 3. decis. 133. in vna Colimb. pensio. 28.
Ianuarij* 1605. *coram Eminentissimo Cardi-
nali Melino.* ibique dicitur, *sic sanctiss. Pa-
pam declarasse in alio simili.* vnde † Pensio- 9
narius cum habeat distributiones quotidia-
nas sibi obligatas, & hypothecatas potest
agere contra Capitulum à quo sunt perce-
ptæ, quamuis possit agere contra Canoni-
cum, qui sua culpa non potuit inseruire,
quia suspensus aut excommunicatus, vt
tradit Gigas.

Dixi † si Pontifex certioratus, nam si 10
supplica dicat, quod ponatur pensio super
fructus beneficij, pensio nullius est effectus,
nihilque oneris imponitur, super proprias
distributiones, ita determinauit Rota Roma.
in vna Hispalens. pensio 26. Nouemb. 1575. &
in vna Salmant. 18. *Martij* 1588. *coram Bu-
balo.* ratio est perspicua, quia, vt determina-
uit Rota *in vna Lucana pensio.* 10. *Ianuarij*
1622. quam refert Bonac. *vbi supra num.* 8.
† distributiones quotidianæ non sunt fru- 11
ctus beneficij, nec in iure veniunt nomine
fructuum, & ita imposita pensio super fru-
ctus beneficij, si illud non habeat nisi di-
stributiones, pensio imposita euanida est,
& nullius efficaciæ, vt soluatur, nisi illæ ex-
pressentur in supplica oblata Papæ.

Dixi, † de distributionibus quotidianis 12
propriis,

propriis, quæ manualia dicuntur, quia ad manum quotidie dantur, siue in pecunia, siue in alio comestibili, aut potabili iuxta glossam, *cap. vnico. de cleric. non residentibus*, *in 6.* nam si tota quantitas fructus beneficij partita est in distributiones quotidianas tamen non sunt manualia, quæ dantur interessentes, sed ad finem anni, quæ non dicuntur propriæ distributiones, vt docent glossa, *ad c. licet. 32. de prabendis verbo distributiones, & ad c. vnic. eod in 6. verbo, receperint, vers. sed quid dices de Ecclesiis*, vbi id clarè docet Azor, *part. 2. lib. 7. cap. 7. quæst. 7.* Petrus Gregorius, *de beneficiis c. 7. n. 12.* Cenedus, *in pract. quæst. 1. num. 31.* Gratianus, *tom. 1 cap. 168. num. 29. & tom. 2. cap. 283. num. 10.* Ant. Gomez, *in explicatione Bullæ, clausula. 4. n. 29.* Emanuel. Rodrig. *in summa, tom. 1. c. 17. nu. 3.* Quaranta, *verbo residentia. §. quod autem*, & plures alij quos refert & sequitur D. Ioannes Solorzano, *tom. 2. de iure Indiarum lib. 3. cap. 14. à num. 23.* vnde Zerola, *in praxi epi-*
13 *scop. 1. p. verbo distributio*, dicit † *quod istæ dicuntur distributiones impropriæ cum potius veniant in massam communem, & in fructibus beneficij, quia non actu quotidie dividuntur, sed Procurator Capituli seu Collegij colligit, & sic exactas diuidit inter Canonicos*, & *n. 3.* refert hanc Eminentiss. Cardin. interpret. Trid. declarationem, *illi qui licentia legitimè ob-*
14 *tenta studiorum causa absunt*, † *distributiones omnes quotidianas percipere debent exceptis incertis, & quotidianis prouentibus, qui tantum inter eos diuidi solent qui quotidie intersunt Sacris*, eandem refert Garzia, *p. 3. de beneficiis, c. 2. n. 113.* quam declarationem, *n. 553.* ait intelligendam esse de distributionibus impropriis.

De his ergo distributionibus impropriis
15 † existimo non esse necessarium quod fiat in supplica expressa mentio, quod omnes prouentus siti sunt in distributionibus quotidianis, vt grauetur pensione proportiona-
16 ta, quia † istæ distributiones potius sunt massa communis, quamuis distributa inter interessentes Officio Diuino, nec dantur ad manum quotidie propter laborem quotidianum sed ad finem anni vel semestris; & quamuis id quod pertineat ad Canonicum nō interessentem choro Capitulo accrescat, quia vt dixit. Rota, *in Vlisbonensi. citata*, manet affectum, & hypothecatum pensionario, vt ab illo repetat pensionem; vel ab illo qui cōsensit imponi suprà Canoniam suam,
17 tamen non requiritur, quod † in libello supplici ad Pontificem fiat expressa mentio de distributionibus illis impropriis, sat est quod dicatur quod Canonica, aut dignitati nihil debetur, nisi post præstitum seruitium in diuinis, etsi hoc non obstante Papa concedit pensionem super prouentus, isti manent hypothecati affecti & obligati ad illam soluendam, & sic ad quoscumque deueniant transeunt hoc onere, & sic capitulum tenetur soluere, id, quod superfit soluendum in fine anni, nec capitulum illas acquirit ex iure non decrescendi, cum † distributiones 18
istæ sint à Papa reali onere grauatæ & illarum portio, quantum sufficiat ad soluendam pensionem, separata est per ius hypothecæ Pensionario, & sic ex vi talis separationis capitulum nequit iure proprio non decrescendi illas sibi applicare iuxta doctrinam, Baldi. *cons. 542. vers.* & ibi *lib. 1.* Paulus Castr. *cons. 262. vers. dicit autem Barth.* & sic portio illa venit, ex iure accrescendi capitulo, sed cum onere soluendi pensionem.

Secundùm genus † prouentuum conti- 19
net tam distributiones proprias quotidianas, quæ si rigorosè accipiantur vt accipi debent in hoc genere, sunt illa pars pecuniæ aut æquiualentis, quæ distribuitur inter præsentes chorum in Officiis Diuinis, tam nocturnis quā diurnis, siue soluantur ex mensa capitulari siue ex alio capite dimanent, siue ex legato pio, *c. vlt. de rescriptis*, ita Barthololmæus à S. Fausto, *lib. 3. de horis, qu. 1.* Barbosa, *de iure Ecclesiastico lib. 3. c. 18. n. 3.* Garzia, *3. p. de beneficiis c. 1 n. 440.* Bonacina, *vbi suprà, q. 2. punct. 1.* Trullench. *lib. 1. in decalog. c. 8. n. 58.* vnde distributiones istæ propriæ, sic definiuntur, † *sunt stipendia quadam per-* 20
sonalia quæ ex redditibus Ecclesiæ (præter præbendam, aut portionem certam pro beneficio competentem) Canonicis & Beneficiariis seu Clericis Cathedralium Diuinis Officiis interessentibus (siue realiter siue fictione iuris) pro Diuino Officio in choro dicendo tribuuntur. Ita DD. citati & alij communiter, etsi non ita expressè.

Ex qua doctrinali descriptione colligitur, quod, † si quis priuetur distributionibus 21
quotidianis non illico priuatur fructibus beneficij. Ita Bonac. *n. 5.* Barbosa, *n. 8.* Trull. *n. 2.* & constat, *ex c. licèt de prabendis*, & alij. Cæterum si tota grossa beneficij sit distributa inter interessentes choro, qui priuatur distributionibus priuatur etiam fructibus, quia beneficium non habet alios fructus distinatos, & ita intelligo Naldum, *in summa verbo distributiones, n 1.* ex Nauarro, *cons. 6. de verborum significatione*, sed male citatur quia ibi nihil dicit, & ex Rota, *decis. 618. part. 1. in Nouissimis*, quæ intelligitur iuxta aliam decis. *in vna Motulens. 26. Aprilis 1613. coram Cerino Decano, & est 449. apud Farinacium, part. 3. num. 1.* vbi plures citantur. Cæterum quando † distributiones sunt distinctæ à grossa no- 22
mine fructuum non veniunt distributiones quotidianæ, legatur Naldus, *vbi suprà num. 2.* qui optimè addit, quod vt istæ distributiones sint & dicantur quotidianæ, nihil interest,

eſt, quod diſtriburio fiat actualiter, ſingulis
diebus ſiue in fine cuiuſcumque hebdoma-
dæ, vel menſis, imo & anni, ſatis enim eſt
23 quod † Canonici intereſſentes diuinis fiant
quotidie creditores pro rata intereſſentiæ
diuinorum illius ſtipendij, quod eſt vltra
groſſam aſſignatum pro intereſſentia diui-
norum. Ita Peruſinus, *ad c. vnic. §. ſtatuimus*
de Cler. non reſidentibus in 6. Pariſius, *conſ.* 33.
n. 24. *in fine, lib.* 4.

24 Colligitur ſecundùm, quod † Canonici
diſtributiones quotidianas quæ propriæ sũt,
tales, faciunt ſnas, & in omnium opinione
etiamſi probabilis ſit ſententia adſtruens,
quod beneficiati non acquirunt, verum
dominium fructuum; de quibus nequit ad
libitum diſponere tamen de propriis iſtis
diſtributionibus habet liberam diſpoſitio-
nem, qua poteſt de illis teſtari, etiam in Ita-
lia ſicut de re acquiſita proprio ſudore, iſte
enim eſt denarius diurnus Miniſtri chori,
ita Couar. *cap. cum in officiis, n.* 14. *de teſtam.*
D. D. cap. vnico de Cler. non reſidentibus in 6.
25 Domin. Franc. Bart. & alij, vnde † Canoni-
cus in omnium opinione poteſt reſeruare
diſtributiones quotidianas, quas lucratus
eſt in tota vita ſua, & enngruam deſumere
ex groſſa beneficij ad ſuam ſuſtentatio-
nem, & de diſtributionibus quotidianis
prout libuerit ſiue in vita, ſiue in morte ſi-
cut de patrimonio proprio diſponere.

26 Ad hoc † ſecundum genus prouentuum
præter diſtributiones quotidianas aſſigna-
tas pro officio diuino diurno pariter, & no-
cturno pertiuent manualia, quæ originan-
tur ex anniuerſariis, & miſſis pro defunctis,
ex proceſſionibns, & feſtiuitatibus & etiam
pro ſepeliendis defunctis, ex candelis, &
aliis terræ fructibus, quæ omnia ex volun-
tate, diſpoſitione teſtatoris diſtribuuntur,
intereſſentibus re ipſa, & nun fictione iuris,
imo ſolent teſtatores inſtructi ab aliquo
ſciolo Confeſſore, aut Conſiliario expreſsè
27 addere in teſtamento, quod hæc † manua-
lia nullatenus diſtribuantur abſentibus,
quacunque ex cauſa, etiam iuſtiſſima, etiãſi
ſit Inquiſitor actu exercens munus ſuum
in ſancto fidei Tribunali, etiamſi vocatus
fuerit ad Cnncilium generale, &c.

His prælibatis decidendum ſupereſt, qui
prouentus ſint reſtituendi à non reſidenti-
bus & nõ intereſſentibus in choro, ſed prius
28 notandum diſerimen † inter Beneficiatos
habentes curam animarum actualem, vt
ſunt Epiſcopi, & Parrochi, & Canonicos
alios, qui habent reſidentiam in ſuis Ec-
cleſiis & choro, ſine tamen actuali cura
animarum; quod illi ſi non reſideant, ſine
iuſta & legitima cauſa, vltra tres menſes
Epiſcopus, & vltra duos Parrochus, ſine
aliqua ſententia etiam declaratoria tenen-
tur, reſtituere fructus, vt ait Trident. *ſeſ-*
ſione 23. *cap.* 1. *de reformat.* iſti vero ſcilicet
† Canonici & alij, ſi à ſuis Eccleſiis vltra 29
tres menſes ſint abſentes quolibet anno, vt
priuentur pro primo anno dimidia parte
fructuum quos ſecerunt ſuos, etſi eadem
vſi fuerint negligentia priuentur omnibus
fructibus, requiritur ſententia lata, à ſupe-
riore competenti, vt habetur, *ſeſſ.* 24 *cap.* 12.
de reformat. quarum pœnarum gradus ob-
ſeruandi ſunt circa Canonicos non reſiden-
tes antequam deueniatur ad priuationem
Canonicæ; imo hæc fieri nequit virtute hu-
ius decreti niſi tranſacto triennio. Vnde † 30
nec poſt biennium imo niſi poſt triennium
completũ non poteſt Canonicus priuari ob
non reſidentiam, vt teſte Bellarm. *in ob-*
ſeruat. decreti litera E. in alphabetico græco,
reſcripſit Sacra Congregatio Trident. Epi-
ſcopo Roſanenſi. 6. *Idus Aprilis* 1564. &
† tranſacto triennio, citari debet perſona- 31
liter, ſiue abſens ſit de licentia Epiſcopi
ſiue ſine illa, quod ſi ignoretur vbi ſit in ſua
Eccleſia citari debet tribus citationibus, ne-
que vna pro tribus ſufficit, & poſt vltimum
edictum de iure communi expectari debet
per ſex menſes (quamuis hodie hoc tempus
arbitrarium ſit, vt notant Garcia *p.* 3. *cap.* 2.
num. 155. Mantica *decif.* 67. *num.* 5.) *cap. ex*
tua. de Cleric. non reſidentibus Rota apud Se-
raphinum, *deciſ.* 1548. *num.* 5. & *in vna, Orio-*
la. Decanatus 14. *Martij* 1622. *coram R. D.*
Nauarro, in qua dicitur quod aliter facta pri-
uatio Canoniæ nulla eſt.

Addit Concilium non poſſe Canonicos 32
vltra tres menſes abeſſe vigore cuiuſcum-
que ſtatuti, aut conſuetudinis; quæ verba
intelliguntur. Primo de ſtatuto etiam iura-
to niſi Summus Pontifex ex certa ſcientia
illud confirmauerit † ita Garcia, *vbi ſupra* 33
n. 329. & quacunque conſuetudine etiam
immemoriali idem *num.* 192. Sanctarel. *va-*
riar. reſolut. q. 4. *num.* 33. Barboſ. *de Canonicis*
cap. 23. *n.* 10. niſi † conſuetudo ſit introdu- 34
cta, ſciente, & patiente, & tolerante Papa,
idem Barboſa *num.* 11. cum aliis Moneta *p.* 2.
q. 12. *num.* 45. *&* 46. ſed an ſi ſolum conni-
ueat conſuetudini ſufficiat, negat Barboſ. *in*
collect. ad Concil. n. 72. ſed exiſtimo † quod 35
conniuere eſt dum quis ſciens diſſimulat,
eſt ſufficiens Principis legalis conſenſus, vt
conſuetudo introducatur derogans hoc de-
cretum, Concilium tamen per hæc verba,
† abſtulit poteſtatem, quam ex iure com- 36
muni habebat capitulum ad inſtitnendum,
quod Canonici ſeruiant vna hebdomada &
duabus vacent, & ſic per octo menſes va-
cabant, & faciebãt fructus totius anni ſuos,
ex gloſſa *cap. propoſuiſti. verbo, quod in tem-*
plo 83. *diſtinct.* Turrecremata *ibid.* & Dnmi-
ni. *cap. vnico de Cleric. non reſidentib. in* 6 hãc
inquam

inquam potestatem abstulit Trident. prohibēs vacationem vltra trimestre, quod debet obseruari, vbi Trident. est receptum, quantum ad morum reformationem. Cæ-
37 terum † vacationes vltra tres menses si sint positæ in fundatione Ecclesiæ non abstulit Trident. vt censuit Congreg. Trid. 16. *Decembris* 1604. tum ne homines retrahantur à fundationibus multa permittuntur etiam contra ius, glossa *cap. dilectus de iure Patronatus*, vbi scribentes, tum quia in generali derogatione non veninnt conditiones, & clausulæ positæ in fundatione Lappus, *alle-*
38 *gat. 96. a.* 3. Staphillus *de modo & forma interpret. num.* 7. verum est quod ne detur occasio fingendi fundationes, debet constare talis fundatio, ex doctrina & principio iuris posito plura sunt summariè valdè vtilia colligēda, quæ Doctores laro calamo scribunt, quantum ad obligationem restitutionis Canonicorum & aliorum, qui tenentur residere in choro, nam de aliis, quæ pertinent ad forum exterius non vacat locus tractare, nec est mei muneris.

SVBRESOLVT. I.

Canonicorum residentia qualis.

SVMMARIVM.

1. *An ad residentium Canonicorum satis sit, quod sint in ciuitate in qua sita est Ecclesia.*
2. *Canonici in Choro, vel in Ecclesia sine habitu Canonicali, & superpelliceo debent punctari, & sic priuari distributionibus.*
3. *Canonici si recipiant distributiones non tenentur eas restituere, si priuentur iustè priuantur.*
4. *An Canonici possint remittere.*

1 COlligitur primum † ad residentiam Canonicorum non satis esse, quod sint in ciuitate in qua sita est Ecclesia, sed debere residere in choro, nec sufficit, quod sit in Ecclesia nisi in diuinis intersit, cum superpelliceo, aut rocheto; quia aliter non est ibi tanquam Canonicus, sed tanquam secularis. Ita Riccius *in praxi resol.* 392. *n.* 2. Garcia *n.* 323. Armend. *in additio. n.* 42. Sanctatel. *vbi sup. quæst.* 4. *n.* 24. si enim non assistit choro in habitu, & in stola nō assistit diuinis, nec residet in Ecclesia, vt pluries declarauit Sacra Congreg. Trident. ab omnibus Doctoribus citata, & admissa, vt videre est apud citatos maximè apud Garciam, Bellarminum, Barbosam, & alios. Hinc est, quod sacra Rituum Congreg. in vna *Sarzanen.* 3. *Martij* 1633. quam refert Sellius *in selectis, c.* 3. *n.* 107. determinauit, quod
† Canonici in choro vel in Ecclesia sine 2
habitu Canonicali, & superpelliceo debent
punctari; & sic priuari distributionibus, &
fructibus si vltra tempus sibi concessum ita
sint, si tamen ibi assistant sine habitu & per-
mittantur sic interesse † si recipiant distri- 3
butiones non tenentur eas restituere, si ta-
men priuantur iustè priuantur, & hoc mo-
do intelligo ego Garciam *vbi supra n.* 357.
& alios quos citat Bonac. *tom.* 1. *disp.* 2. *q.* 4.
punct. 1. *in fin.* de iure enim communi nihil
est statutum, sed iuxta Ecclesiarum consue-
tudines agendum, † possunt tamen Cano- 4
nici remittere, quia de his non loquitur
Concilium, sed simpliciter de non interes-
sentibus.

SVBRESOLVT. II.

Digreßio de praxi obseruanda circa declarationes Cardinalium ante decretum Vrbani VIII.

SVMMARIVM.

1. *Quid veniat notandum circa nouas declarationes Trident. collectas ex Bibliotheca Cardinalis Bellarmini.*
2. *S. Congregat. mandatum ex speciali Vrbani VIII.*
3. *An declarationes Congreg. impressa, vel imprimenda nisi habeant circunstantias, quas ponit Pont. habeant vim legis siue extra siue intra iudicium.*
4. *De istis declarationibus, qua ratio habenda, & n. 5. 6. 7.*
8. *An publicatio ex fama publica orta à principio fide digno sufficiens sit.*
9. *An Auditor Camera, & sacra Rota Romana sint principium fide dignum.*
10. *An item Cardinalis sit principium authenticum & fide dignum.*
11. *An Doctor claßicus & Episcopus, & n.* 12.
13. *Decretum Vrbanum affertur, &* 14.
15. *Qua conditio expressa requiratur tam in iudicio, quam extra vt supradictis sit adhibenda fides, & n.* 16.
17. *An statim ac Papa dat breue, & Auditor Camera monitorium, vt declaratio executioni mandetur, & semotis litibus exequatur.*
18. *Iuxta quas interpretationes vult Papa obseruari leges latas in Trident.*
19. *Quod inter sacram Rotam Romanam discrimen inueniatur.*
20. *Qua declarationes sint authoritatiua & necessaria.*
21. *Mynsingeri opinio adducitur.*
22. *Ad practicam intelligentiam declarationis Vrbana quid requiratur.*
23. *Qua declarationes nec in iudicio, nec*

extra vllo modo admitti debeant, & nu. 24.& 25.

26. *Auctoris mens affertur.*
27. *An declarationes quas DD. classici inducunt reducta sint ad praxim.*
28. *Quid de declarationibus quas ponunt Cardinales Bellar. Barbosa, &c.*
29. *An declarationibus quas adducunt Marzilla, Bellarminus, & Barbosa sub titulo*
11 *declarationis sit adhibenda fides, & num. 30.*
31. *An declarationes quas adducit Bellarminus in obseruationibus doctrina & in additionibus sint vera & iuridica, & numer. 32.*
33. *Diana sententia.*
34. *Barbosa mens adducitur.*
35. *An declarationum certitudo appareat ex signatis mensibus diebus & annis.*
36. *An declarationibus quas adducunt sine qualitate requisita Bellarm. Barbos. & Marzil. sit adhibenda fides.*
37. *Garzia opinio.*

SEd circa declarationes Cardinalium, tam
circa Trident. quam circa ritus & cære-
monias Ecclesiasticas, quas communiter ci-
tant præfati D. D. & iuxta eas multa deter-
minant, quæ sunt iam in vsu & praxi om-
nium fere Ecclesiarum, tam in beneficiis,
quam in ritibus, & Sacramentorum, Con-
fessionis, Matrimonij, & aliorum admini-
1 stratione. † Notandum quòd ante nouas
declaratione Trident. collectas ex Biblio-
theca Eminentissimi & Prudentissimi Car-
dinalis Bellarmini, impressas Lugduni apud
Laurentium Durand. *anno* 1634. sic habe-
tur, *his declarationibus Sacra Congreg. Concilij
nullam fidem esse in iudicio vel extra à quo-
cumque adhibendam, sed tantum illis qua in
authentica forma, solito sigillo, & subscriptio-
ne Eminentiss. Card. Præfecti, ac Secretarij eius-
dem Sacra Congregationis pro tempore existen-
tium munita fuerint. Eadem S. Congreg. ex spe-*
2 *ciali † SS. D. N. Vrbani diuina prouidentia
Papa VIII. iussu mandauit & pracepit die. 2.
Aug.* 1631. & Consilium Sanctæ & generalis
Inquisitionis Regnorum Hispaniæ; *cum hu-
iusmodi declaratione posse libere & licitè à quo-
cumque vendi & retineri censuit. Matriti, die.
7. Octob.* 1633. decretum vero Congreg. ad
verbum affert Barbosa, *lib.1. de iure Ecclesia-
stico vniu. cap.4. n.* 83.

Circa hoc præceptum Papæ, & decre-
tum Congregationis Concilij & Sanctæ &
generalis Inquisitionis Hispanæ, noto illo
3 solum prohiberi, ne † declarationes Congr.
impressæ, aut imprimendæ nisi habeāt illas
circunstantias, quas ponit Pontifex habeant
vim legis, siue extra, siue intra iudicium vt
enim notant Barbosa, *in collect. Bullarum*
verbo Congregatio, §.2. Lezana, *in summa Re-
gularum, tom.* 3. *verbo Sacra Congregationis,
num.*8. Zerola, *in praxi, p.1. verbo authoritas.*
Garzia, *in præfatione ad tom.1. de beneficiis*, &
ego alibi latè probaui, agens de vi declara-
tionum Cardin. † eadem est ratio habenda 4
de his, quæ in Sacris Congregationib. Car-
dinalium rescribuntur, ac si à Papa scripta
essent (ait Sacra Congreg. respondens cui-
dam Abbatissæ Messanensi) si Cardinales
obseruent, ea quæ Papa disposuit, dum
Congregationem instituit & refert Corcol-
lanus, *de casibus reseruatis, p.1. sect.1. art.21.
num.* 5. Prima est, vt subscribatur à Secreta- 5
rio, & Cardinali Decano & sigillo Congreg.
Secunda, vt fiat consulto Papa. Tertia, vt
solum interpretentur; non vero restrigant
aut laxent vltra verborum vim, & iuris re-
gulas, nisi id fiat speciali Papæ commissione.
Quarta, vt constent notitia publica quæ 6
oriri potest ex triplici capite. Primò, quia
Auditor Cameræ Apostolicæ eas mandauit
publicare. Secundò, quia Episcopus in sua
Diœcesi id mandauit iuridicè. Tertiò, ex
fama publica orta ex principio fide digno,
sine his enim requisitis non habeant vim
obligandi, siue in iudicio, siue extra; hæc 7
autem requisita censentur habere eo ipso
quod sint subscriptæ ab Eminentiss. Cardin.
Præfecto, à Secretario Congreg. & eiusdem
sigillo munitæ & sic hanc solum conditio-
nem posuit Pontifex Vrbanus, quia ista po-
sita cæteras alias secum trahit.

Publicatio autem † ex fama publica orta 8
à principio fide digno sufficiens est, sed
quod sit hoc principium authenticum &
fide dignum, existimo esse, 1. † Auditorem 9
Cameræ Apostolicæ, qui instrumento publi-
co fidem facit quod talis declaratio facta est
à Congreg. Secundum, † est Sacra Rota Ro-
mana, quæ eo ipso, quod vtatur in decisione
causarum aliqua Cardinalium declaratione
semper præsumitur, quod habeat eas con-
ditiones quas requirunt Pontifices. Ter-
tium, † est Cardinalis præcipuè si sit eius- 10
dem Congregat. cuius testimonium est au-
thenticum & facit fidem publicam. Quar-
tum, † est Doctor classicus, & grauis, qui 11
motus declaratione Congreg. secutus est
sententiam, vel in consulendo, vel senten-
tiando, vel eam typis mandando. Quintum,
† est si Episcopus aliquis, interrogauerit su- 12
per aliquod dubium Congregationem, quæ
authenticè respondit, & ipse Episcopus iu-
ridice facit eam publicare in suo Episco-
patu.

Et quidem, quod declaratio Congreg. vt
obliget in iudicio & extra, non requiratur
quod publicetur de ordine Sanctissimi,
quidquid † dicat Sanchez, *lib.8. de matrimo-* 13
*nio disp.2. n.*10. mihi manifestum est, post de-
cretum

eretum Vrbanum quod sic habet, *eumque ad illius* (Congreg.) *notitiam peruenerit quam plures ex declarationibus, interpretationibus, decisionibus, iuxta contingentiam casuũ, illorũmque qualitates, & circumstantias, à se diuersis temporibus factis, secundum ea quæ proponebantur fuisse alteratas, imminutas, diminutas, ac forsan aliàs mentito Sacra Congreg. nomine confectas, nulloque propterea authentico sigillo munitas, istásque, qui tribunalia tam in vrbe, quam per orbem circumferri, & imprimi considerans quãtum detrimenti recipi possit, si aliqua fides illis adhibeatur ex speciali SS. D.N. Vrbani diuina prouidentia Papa VIII. iussu mandat, & præcipit huiusmodi declarationibus tam impressis & imprimendis, quam manu scriptis, nullam fidem esse à quoquam adhibendam in iudicio, vel extra sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentiss. Cardinalis Præfecti, ac Secretary eiusdem Congreg. pro tempore existentium, &c.*
14

15 Ergo † si ad sit hæc conditio expressa tam in iudicio, quam extra, illis est adhibenda fides tanquam declarationi iuridicæ, cui necessario est standum, ita vt si contra fiat, factum erit nullum & irritum; non enim sunt
16 dumtaxat Doctrinales factæ à DD. & iurisperitis: sed sunt definitiuæ, & decisiuæ; vtpotè factæ à personis legitimis, & legitimam habentibus vim, & potestatem legis & Concilij interpretandi, sibi à Legislatore concessam.

17 Vnde † Papa statim dat breue, & Auditor Cameræ monitorium, vt declaratio executioni mandetur, vt semotis litibus exequatur, quamuis enim declarationes Eminentiss. interpretum Concilij non sint per se primo leges, sunt tamen per se iuridicæ
18 legum Trident. † interpretationes iuxta quas vult Papa obseruari leges latas in Trident. & non alio modo, & sic sicut decreta Trident. sunt vniuersalia totam Ecclesiam respicientia, ita & interpretationes & declarationes Cardinalium, quamuis excitatæ sint ex casibus particularibus, argumento *ex leg. vlt. C. de legibus. & cap. in causis de re iudi-*
19 *cata.* † & sic est discrimen inter sacram Rotam cuius decisiones sunt Doctrinales, & magnæ authoritatis, tamen non habent D. D. Auditores, faciendi iuris communis iuridicam interpretationem, & declarationem, sed iudicant iuxta iuris Regulas & Eminentissimi Cardinales sunt interpretes iuridici Cõstituti à summo legislatore ad faciendas iuridicas declarationes decretorum
20 Cõcilij, quare † sunt authoritatiuæ & necessariæ, vnde sunt sicut erãt in Republica Romana Prudentũ respõsa, quæ accipiebantur pro iure contra, quod nullus determinabat. *§. responsa Prudentum instituta de iure natu-*
21 *rali.* vt Iurisconsultus Mynsingerus, (etsi Auctor damnatus) explicat, ad propositum de Eminentiss. Cardin. Concilij interpretibus, eadem enim potestas iuridica, quam dedit Imperator Iurisconsultis ad interpretandas, leges dat, Pontifex Cardinalibus ad interpretandum Concilium, sed de hoc dixi, *in 1. tom. Morali.*

Ex quo † ad practicam intelligentiam declarationis Vrbanæ, quod omnes declarationes Cardinalium Trident. & Sacrorum Rituum (de quibus est similis declaratio apud Gauantum) quæ seorsim sunt inpressæ, aut imprimentur, aut scriptæ nul ius omnino sunt authoritatis. Imò sunt prohibitæ à Sacra Congreg. indicis, nisi sint sigillatæ & subscriptæ, vt requirit Vrbanus VIII. cuius hic fuit principalis scopus, & finis, quare † declarationes istæ (sine qualitate expressa) nec in iudicio, nec extra vllo modo admitti debent, quia sunt prohibitæ, neque illis aliqua fides adhibenda est, & sic neque vt Doctrinales aut probabiles citari possunt, cum præsumantur diminutæ, imminutæ, & ementitæ, & nullam classicam habeant authoritatem in iudicio, vel extra. 22 23 24

Si tamen adducantur ab authore classico, cuius diligentia nota est in disquirendis Doctrinis, & auctoritatibus in confitmationem alicuius sententiæ, existimo, † quod debent admitti tam in iudicio, quam extra, quamuis referendo declarationem, non dicat expresse habere eam qualitem Vrbanam, vel esse authenticam, quia sicut dum Rota adducit aliquam declarationem præsumitur esse authenticam, ita dum auctor classicus, & grauis, qui non mouetur omni vento Doctrinæ, sed solidè inquirit fundamenta quod maxime tunc verum tenet, quando † declarationes, quas isti DD. classici inducunt reductæ sunt ad praxim, & iuxta eas diriguntur capitula, distribuuntur beneficia, administrantur Sacramenta, & sic receptæ sunt tanquam interpretationes iuridicæ, vnde vim habent in iudicio, & extra tales sunt plures quas adducunt Garzia, Armendariz, Sellius, Barbosa *in collectan. Bullarum*, Nouarius, & alij. 25 26 27

Sed, quid † de declarationibus, quas possunt Cardinales Bellarminus, Barbosa, & Vincentius de Marcilla, *in adnotationibus ad Concilium*; de his enim expresse videtur loqui Congregatio Vrbana, & loquitur sine dubio Concilium Sanctæ, & Generalis Inquisitionis Hispanæ, nullam illis esse adhibendam fidem in iudicio, & extra, & quidem mihi videtur distinguendum in his auctoribus, & dico primò, † declarationibus quas adducunt Marcilla, Bellarminus, & Barbosa sub titulo *declarationis*. 28 29

prout sunt ibi nulla est danda fides iuridica, quia educta sunt ex illis quæ seorsim impressæ sunt, vel manuscriptæ, non authenticæ de quibus non constat, an habeant
30 qualitatem Vrbanam, & cum opus Bellarmini fuerit posthumum, neque ab eo remissum declarationes sub titulo *declarationis* Cardinalium forsan additæ sunt & collectæ, ex his quæ seorsim impressæ erant, & hodie prout seorsim impressæ sunt prohibitæ.
31 Dico secundò † declarationes Concilij, quas adducit Bellarminus in obseruationibus doctrinæ, & in additionibus sunt veræ, & iuridicæ, & illis adhibendæ fides in & extra iudicium, ratio est, quia Cardinalis in illis obseruationibus est auctor Classicus, valde diligens habétque in illis singulares doctrinas, quas multoties confirmat declara-
32 tionibus Cardin. quod non faceret, nisi apud ipsum Authenticæ essent, nec de tanto viro aliter est præsumendum, & Cardinali asserenti aliquid factum à Papa, vel Congrega-
33 tione credendum est, † vt tenet cum multis Diana, *p. 5. tract. 1. Resol. 41. vers. nota tamen.* in declarationibus, quas in obseruatione doctrinæ ipse adducit ferè semper, dicit causam in qua data est declaratio, diem, mensem & annum, vt videre est in ipso, idem puto dicendum de declarationibus quas adducit Barbosa, in remissionibus ad Concilium, quas vel vidit authenticas, vel desumpsit ex Authore Classico, vt Garzia, qui diligentissimus indagator fuit authenticarum declarationum, cui studio per triennium quo fuit Romæ auide, & sedulo si addixit, vt fatetur, *in proœmio ad tom. 1. de Beneficiis.* Vnde
34 † ipse Barbosa hanc doctrinam recognoscens in libris qui typis mandauit post *annum* 1632. declarationes Congregationum, quas citat, ita id facit, quod signet mensem, diem, annum, in quo facta est, vt sic ex Archinio
35 Congregationum † possit eius certitudo videri, si opus fuerit sic fuit *in lib. de Canonicis, & dignit. anno* 1640. & *in summ. Apostolicarum Decis. impressa anno* 1645. quæ ex declarationibus Congregationum ferè tota est composita & quidem citatio mensis, diei, & anni; sufficit, vt authentica sit in iudicio & extra; cum eius veritas euidenter comprobari possit ex Archiuis.
36 Dico tertiò, quamuis † Declarationibus, quas sine qualitate requisita adducunt Bellarmini opus, Barbosa, & Marcilla non sit adhibenda fides in iudicio, vel extra, vt vidimus tamen si non sunt confictæ, immutatæ, aut diminutæ, aliqualem habent probabilitatem, quatenus fundatæ sunt in regulis iuris, & recta ratione; sicut qualibet alia conclusio alterius Authoris, aut responsum alicuius viri prudentis, vnde sicut decreta Apostolica, Bullæ Pontificiæ, quamuis non sint recepta in aliqua prouincia, & sic non habeant vim legis obligatoriæ, tamen pondus authoritatis habent propter Doctrinam, & opinionum electionem, magis conformem iuri canonico, vt bene † no- 37
tat Hieronymus Garz. *in summ. tract. 3. difficult. 10. dub. 2. n. 16.* in fine & hæc dicta sint transeunter de praxi obseruanda circa declarationes Cardinalium, vnum tamen aduerto quod Authores, qui scripserunt post annum 1631. in quo vidit lucem declaratio Vrbana si adducunt aliquam declarationem si author classicus est semper præsumitur quod sit qualificata, & prout oportet, vt fidem faciat in iudicio & extra.

SVBRESOLVT. III.

De Canonicorum cantu.

SVMMARIVM.

1. *An Canonici & Prabendati Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum insignium teneantur in choro canere.*
2. *An Canonici & Prabendati teneantur cantum figuratum scire.*
3. *An consuetudine introduci possit quod Canonici non canant in choro etiam cantu Gregoriano.*
4. *An Canonici canant in choro cantu alta voce prolato.*
5. *An teneantur Canonici canere in choro.*
6. *Multorum DD. sententia.*
7. *Canonicorum assistentia, an grauitatem, decorem, & solemnitatem inducat.*
8. *Quæ determinatio deprompta sit à Chrysostomo.*
9. *Anacletus Papa Chorum in Religionibus & Ecclesiis ad canendum instituit.*
10. *Canonicis in choro religiosissimè standum, & psallendum est.*
11. *Canonicorum in choro conuenientium quod præcipuum munus.*
12. *Ad quid Chorus institutus est.*
13. *Quæ maxima perfectio status Ecclesiastici tam secularis quam regularis.*
14. *Chori exercitium perfectio non est, sed perfectionis instrumentum, ex Francisco Suare.*
15. *An Paupertas non sit perfectio sed perfectionis instrumentum, & n. 16.*
17. *An chorus sit perfectissimum perfectionis instrumentum.*
18. *An illud institutum perfectius erit quod simul cum psalmodia habet cætera instrumenta perfectionis.*
19. *Vtrum cantus publicus ab Ecclesia vsurpetur ad excitandam fidelium deuotionem.*
20. *An multæ particulares personæ sine psalmo-* dia

dia habeant perfectam contemplationem.
21. *An Psalmodia ex se inducat ad contemplationem diuinorum.*
22. *Licet Ecclesia ordinet cantum in choro ad excitandum fidelium deuotionem, an ex natura sua sit excitatiuus.*
23. *Et hoc firmatur SS. Patrum.*
24. *Canonici an teneantur ex vi iuris communis in choro clara & consona voce psallere.*
25. *Licet Canonici non teneantur canere, tenentur tamen vt fructus faciant suos.*
26. *Gaugerici Hispani sententia adducitur.*
17. *An si Canonici non psallant, possint priuari distributionibus.*
28. *Bonaciua mens affertur.*
29. *An Canonicus per maiorem Sacrificij partem confabulans satisfaciat obligationi.*
30. *An Concilium & sacri Canones requirant in Canonicis, quod intersint choro, vt distributiones lucrentur, & n.* 31. *&* 32.
33. *An Canonici in choro confabulantes lucrentur distributiones.*
34. *Garziæ opinio affertur.*
35. *Distributiones debentur his qui intersunt horis Canonicis.*
36. *An qui tota missa dormit dicatur sacrificio assistere.*
37. *An Canonici lucrentur distributiones etsi non canant, sed authorizent chorum sua præsentia.*
38. *Raphaelis de la Torre mens adducitur, nec non aliorum authorum, & n.*34. *&* 40.
41. *Item Auctoris.*
42. *An Canonicus aut Præbendatus distributiones faciat suas.*
43. *Innocentij III. dictum.*
44. *An præceptum Ecclesiasticum sit assistendi choro ad lucrandas distributiones.*
45. *An sit diuersa ratio de Clerico stipendiato.*
46. *An assistentia in choro exigatur à iure, vt deuota & religiosa sit, vtpotè in loco diuinis laudibus destinato.*

1 COlligitur secundò, an † Canonici, & Præbendati Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum insignium teneantur canere in choro, ita vt si non canant teneantur restituere distributiones quotidianas, quæ dantur propter officium diuinum in choro celebrandum iuxta festiuitatem diei? & quidem certum est, quod, quando in aliqua solemnitate canitur figurate, cantu organi, & similium instrumentorum, quod Præbendati, (nisi sint ad hoc stipendiati, vt sunt aliqui in Tolet. & Hispalensi Ecclesiis) non tenentur sic canere, vt constat ex praxi;
2 & consuetudine, † non enim tenentur huiusmodi cantum figuratum scire, & sine eius scientia cantum ipsum corrumperent, & Cachophoniam inducerent, ita Lessius, *de Iustitia, & iure l.2.cap.34.dub.*33. & omnes.

Deinde certum est, quod consuetudine & statuto introduci potest, quod † Canonici 3
non canant in choro etiam cantu Gregoriano, sed hoc faciant alij Clerici; quòd valdè consuetudine, & praxi multarum Cathedralium introductum est, sed habent Clericos ad id deputatos, & Canonici solum assistunt & intersunt in choro diuinis officiis; & sic faciunt fructus suos, & lucrantur distributiones, ita Dominus Caietanus, *in Summa verbo, Hora Canonica* Thomas Sanchez *lib.2. consil. cap.2. dubio.* 99. *&* 100. Barbosa *de iure Ecclesiast.l.3. c.18.n.*83. Barthol. à Sancto Fausto. *de horis l.3.q.14.&* 15. Bonac. *t.1. disp.1.q.3.punct.2.* §.1. Magister Candidus *t.1.disquis.28.art.26.dub.2.3.* Bitant. 22. *q.* 92. *art.2.disp.4. à n* 4. Petrus Nauarra *lib. 2. de restitutione, cap.2. à num.*114. Naldus *verbo officium num.*14. Garzia *de beneficiis, cap.2.ettat.n.*514. Molfesius, *in Summ. tract.5. cap. 2 num.*15. Fillucius, *tract.23.cap.6. num.*197. Moneta. *de distrib. p.2. quæst.2. num.*18. Suarez *2.de Relig. l.4. cap.12.à n.*11. Azor. *p.2. lib.10. cap.11. quæst.5.&* 6. & ratio est, quia,
quod † Canonici canant in choro cantu alta 4
voce prolato, quod propriè dicitur psallere, est tantum de iure positiuo Canonico, contra quod potest præualere consuetudo, vel potest priuilegio Pontificio dispensari, aut Ecclesia potest id habere ex sua fundatione; & sic solum Canonici tenentur existere diuinis, non tamen canere, cum Cantoribus, & mansionariis, etiam cantu Gregoriano, & plano vt dicitur.

Verum enim vero circa hanc Doctrinam, quæ communis est & à nullo negatur omnium quos vidi aliqua sunt notanda. Pri-
mum, † hoc esse verum ex fundatione, ex 5
consuetudine, & priuilegio Pontificio dispensanti in iure communi, iuxta quod Canonici tenentur canere in choro hoc enim
tenentur facere, ita † Doctiss. Paulus Comi- 6
tolus *lib.1.Resp.1.q.62.n.2.* Barbos. *n.*60. Suar. *n.*8. Villal *in summa tract.23. difficult.10.n.*9. & alij, constat ex Bulla Pij, quæ incipit ....& est 13.5. in Bullario Cherub. sic etiam declarauit sacra Congreg *sub die 20. Aprilis.* 1601. quam referunt Barbos. *in collect. Apostolicis Decis. collect.*93.*n.*2. Sell. *in select. c.* 3. *n.*95. ibi. *Canonici sua obligationi non satisfaciunt si in choro alta & consona voce psallant;* quæ determinatio est sanctissima, prudentissima, & valde conformis institutioni cho-
ri primææ, chorus enim † (vt latè osten- 7
di *tom. de vero martyrio fidei &c.* non ad assistendum solum, quamuis Canonicorum assistentia grauitatem, decorem & solemnitatem inducat; tamen hæc consequenter se habent, nam primarium, & primæuum ministerium in choro est canere, vt expresse

determinat Trident. *sess. 24. cap. 12. de refor-*
matione ibi. *omnes vero diuina & per se &*
non per substitutos compellantur obire officia,
atque in choro ad psallendum instituto hymnis
& canticu Dei nomen deuotè laudare.
8 Quæ † determinatio ex Sanctis Patribus
antiquis, est deprompta Chrysostomo. *ho-*
mil. 69. ad populum. Eusebius *lib. 2. hist. cap.*
16. loquens Essenis facti Canonicis industria
S. Marci Euang. nec ab initio nascentis Ec-
clesiæ, (speciale priuilegium Papæ) Religio
Monachalis, aut Mendicans, Ecclesia Ca-
thedralis, aut Collegialis instituta, aut fun-
data, quæ non obliget assistentes choro ca-
nere, aut clara voce dicere officium diui-
num, ad excitandum fidelium deuotionem.
9 Anacletus enim † Papa. *anno.* 85. chorum in
Religionibus, & Ecclesiis ad canendum in-
stituit, & dum in cryptis & in cauernis
terræ latitabant Christiani propter perse-
cutiones congregabantur, (sonitu cuius-
dam mallei lignei, vt late dixi *in digressio-*
ne de choro, tom. 5. ex Amazario. lib. 4. de di-
uinis Officiis cap. 25. & quidem si Canonici
ex primæua sua institutione, non tenéren-
tur psallere in choro, ad quid instituta est
in Ecclesia alternatiuæ vocis, vt dum canit
vna chori pars, altera deuotè audiat, vnde
Concilium Aquisgranens. Primum celebra-
tum *anno* 816. *sub Stephano V. & Ludouico*
Imperatore. cap. 130. *&* 131. *&* 132. *&* 133.
10 dicitur. † *Canonicis in choro Religiosissimè*
standum, & psallendum est, & cap. si quis Pres-
byter. 92. *distinct.* sub pœna depositionis te-
nentur Canonici conuenire in Ecclesia ad
psallendum officium diuinum. Nullus ergo
11 dubitare quit † Canonicorum in choro
conuenientium præcipuum munus esse
psallere Domino voce clara & audiuili, dixi
solum psallere, &c. quia iuxta Trident. &
12 eius declarationem chorus institutus est ad
psallendum prout psalmodia comprehendit
cantum seu recitationem voce alta, & con-
sona iuxta consuetudinem, & fundationem
cuiuscumque Ecclesiæ, quæ ius commune
interpretatur.
13 Ex quo fit † maximam esse perfectionem
status Ecclesiastici tam secularis quam re-
gularis psalmodiam in choro siue recitan-
do clara voce siue canendo iuxta Ecclesia-
rum consuetudinem, & fundationem (nam
statutum cõtra ius commune non subsistit,
quia est contra voluntatem primi Legisla-
toris quæ illi non assistit sicut assistit consue-
tudini, quæ paulatim introducitur & fun-
dationi, ne deterreantur homines à fundan-
dis Ecclesiis) vnde nescio quid sibi velit P.
Franciscus Suar. *tom. 4. de relig. lib. 1. de insti-*
14 *tuti. Societatis cap. 8. num.* 8. dum dicit † chori
exercitium perfectionem non esse sed per-
fectionis instrumentum, atque ita cantus
publicus in choro institutus est ad excitan-
dam fidelium deuotionem magis quam pro- 15
ficiat canenti adducit ad confirmationem
doctrinam Diui Th. 2. 2. q. 188. *art. 7. ad 1.*
vbi sic Doctor dicit, *quod paupertas non est*
perfectio sed perfectionis instrumentum & idem
dicit de obedientiæ & castitatis votis; &
sic in Societate Iesu, nec docere nec præ-
dicare, orare, contemplari & similiter vo-
ta simplicia, quæ post biennium emittunt, 16
& solemnia quibus aliqui eiusdem societa-
tis adstringuntur non sunt perfectio, sed
instrumenta perfectionis, quare perfectio
vitæ desumitur ex melioribus instrumentis
perfectionis.
Quod autem chorus sit perfectissimum 17
perfectionis instrumentum, vtpotè insti-
tutum ex sua primaria origine ad vitam
contemplatiuam, sitque illius instrumen-
tum constat ex eo quod nullus Antiquus
Monachorum Patriarcha vitæ contempla-
tiuæ instituta; nullus fundator Mendican-
tium profitentium vitam mixtam vsque ad
fundationem Societatis fuerit, qui suos
alumnos psalmodiæ non applicauerit; qua-
re † illud institutum perfectius erit quod si- 18
mul cum psalmodia habet cætera instru-
menta perfectionis; & sic communitas quæ
sine choro est instituta quamuis non habeat
defectum perfectionis moralem, quia ex
priuilegio Papæ id habet, habet tamen ca-
rentiam medij, & instrumenti à Patribus
agniti vt vtilissimi ad perfectionem, quare
ex vt fundationis status Ecclesiastici ab Ec-
clesiæ primordiis nisi accederet priuile-
gium Papæ imperfecto & indebito modo
esset fundata ea Religio, quæ sine choro es-
set fundata vt latius dixi *tom. 5. digressio*
de chori Ecclesiastici antiquitate.
Rursus, *quamuis* † *cantus publicus ab Ec-* 19
clesia vsurpetur ad excitandum fidelium deuo-
tionem, tamen non est (inquit) *necessarius vel*
simpliciter vel moraliter ad propriam & inter-
nam perfectionem vitæ contemplatiuæ earum
personarum, quæ in huiusmodi exercitio occu-
pantur. Sed bone Deus, quod vir prudens
pius & doctus hæc dicat non videns con-
tra se habere omnem antiquitatem, quam-
uis ex natura rei psalmodia in choro non
sit simpliciter necessaria ad vitam contem-
platiuam; multi enim † particulares perso- 20
næ sine palmodia habent perfectam con-
templationem, & meditationem superna-
turalem altissimam, sed ex vi institutionis
vitæ ordinatæ in communitate ad contem-
plationem per hoc medium, scilicet psalmo-
diam est instrumentum illius moraliter ne-
cessarium ex vi regulæ multo magis propor-
tionatum, quam sit studium, librorum scri-
ptio, consultationum solutio, & alia opera in
quibus exercetur Religio non vacans cho-
ro,

21 ro, psalmodia enim † ex se inducit ad contemplationem Diuinorum, quod non faciunt opera relata, & alia multa, quibus vacant, quæ sunt instrumenta ad perfectionẽ animæ, sed multo minus proportionata, quam psalmodia in choro, quamuis enim Ecclesia ordinet cantum in choro ad exci- 22 tandum fidelium deuotionem, iste ex natura sua est excitatiuus, atque ita ex se valet deuotionem excitare in psallente: ad hoc enim in Religionibus Monachalibus extra vrbem in solitudinibus fundatis instituta est psalmodia, primo & per se, *vt offeramus Deo Sacrificium laudis, attentè pariterque deuotè*, quod autem audientes excitentur ad deuotionem consequenter se habet, & per se secundo, quod quidem esse verissi- 23 mum clare inueniet, qui legerit † sanctos Antiquos P. P. & ordinum institutores, Bernardum *serm. 7. & 47. in Cantica*. Pachomeũ *in Regula ab Angelis sibi reuelata cap.* 81. Sanctum Basilium *in Regulis contractio. n.* 307. S. Benedictum *in Regula cap.* 14. 17. & 18. idem fecere S. Franciscus *cap.* 3. sanctus Dominicus, & omnes alij Religionum Fundatores.

24 Tenentur ergo † Canonici, ex vi iuris communis, in choro clara, & consona voce psallere; nisi vt dixi vbi est consuetudo legitima præscripta, aut fundatio, aut statutũ à Sede Apostolica confirmatum; quamuis 25 tamen † isti non teneantur canere, tenentur tamen, vt fructus & distributiones faciant suas, & sint liberi à restitutione, sibi assistere attendendo saltem exterius ad ea quæ ab aliis psalluntur, ita vt non confabulentur inter sese aut aliud opus externum faciant diuersiuum attentionis, ita tenent omnes ferè antiqui, quorum opinionem sequuntur moderni prudentiores, quam expressit satis eleganter D. Caietanus *in summ. verbo hora in fine*, dicens *num.* 16. *maiores in choro non debent cantare, sed meditari, qua ab inferioribus cantantur.*

26 Neque Cardinali obstat, quæ obiecit † Quagericus Hispanus *ibi littera* 1. ex Trident. quod loquitur vbi non est consuetudo præscripta, non canendi Canonicos, tunc enim sicut posse cogi, vt canant, ab Episcopo, vt ait Trident. *cap.* 12. *citato*, ita habent obligationem canendi, aut psallendi, 27 quod † si non psallant possunt quidem priuari distributionibus, tamen ante sententiã non tenentur restituere; & ita Concilium dicit ibi, *quod distributiones accipiant, qui statis horis choro intersint*, si cum choro, attente saltem exterius intersint modo decenti qui competit orantibus, & laudantibus Deũ. Ita Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. cap.* 12. *n.* 20. Pessantius *disput* 4. *cit.* Moneta *vbi supr. n.* 24. 28 quos citat & sequitur † Bonacina *citata disputat.* 1 *quæst.* 3. *punct.* 2. § 1. *num.* 19. & mihi videtur manifestum, quia dum quis facit opus externum, cum quo non compatitur aliud opus externum morale, quod tenetur facere ad satisfaciendum alicui obligationi isti obligationi non satisfacit, dum illud opus incompossibile exercet verbi gratia, quis vt satisfaciat præcepto audiendi sacrum, se ex- 29 hibens præsentem sacrificio, morali præsentia tenetur non facere opus externum, quod illi præsentiæ morali opponatur; si enim per maiorem partem sacrificij confabuletur, omnes cordati dicunt, quod iste nõ satisfacit obligationi, quia opus hoc externum voluntarium euertit præsentiam moralem religiosam respectu sacrificij, cui non dicitur attendere eo ipso, quod opus incõpossibile faciat, & sic illi non est præsens moraliter, etsi physicè ibi assistat, *leg. coram Titio D. de verb. signific.*

Cum ergo † Concilium, & sacri Canones 30 requirant in Canonicis, quod intersint choro, vt distributiones lucrentur, & hæc interessentia sit religiosa, ordinata ad cultum diuinum; peractum præsentiæ moralis, si ibi faciat actum oppositum, qualis est confabulatio, & alia similia, si fiant pro toto tempore, aut maiori parte, dubio procul, non sunt præsentes choro, morali præsentia, & religiosa, quam exigit Trident. idem etiam 31 manifestè constat in recitatione officij diuini cuius obligationi, qui exterius facit opus illius attentioni externæ incompossibile, vt est indubitata sententia, & tenent omnes Canonistæ *ad caput dolentes, de celebratione missarum* omnes Scholastici cum Magistro *in 4. dist* 15. expositiones D. Thom. 2. 2. 32 *quæst* 83. *art.* 13. neque in hoc est aliqua inter Doctores controuersia quamuis sit circa attentionem internam quibusdam asserentibus requiri ex Ecclesiæ præcepto, quibusdam negantibus, cum autem Concilium Tridentinum in Canonicis requirat, quod in choro deuotè assistant sicut *in cap. dolentes*, requiratur, deuotio ista ad minus debet esse externa.

Hac dixerim contra P. Thom. Sanchez, *lib. 2. consil. cap. 2. dub.* 100. *n.* 2. vbi dicit † *Ca-* 33 *nonicos confabulantes in choro lucrari distributiones, ista enim illis dantur pro assistentia in choro, & vt chorum sua præsentia authorizent sicut Clerici funus aliquod comitantes, licet confabulentur licitè acquirunt stipendium, quia datur illis vt comitentur & authorizent.* pro sua sententia citat Medinam *in sum. lib.* 1. *cap.* 14. §. 11. & tenuit Henriquez à se consultus & alij docti Magistri, quibus videtur assentiri Garcia † *de beneficiis p.* 3. *cap.* 2. *num.* 514 dicens *in fine, & ita videtur esse* 34 *consuetudo, & praxis Ecclesiarum*, quamuis dicat peccare mortaliter si excessus fuerit

notabilis: vt si maiorem partem dormiat: litteras legat, confabuletur, &c.

Sed omnino falluntur isti, quia tam Concilium Trid. quod, *c. licet 32. de prabendis, & cap. vnicum, de Clericis non resident. in 6.* dum
35 dicunt quod † distributiones debentur his qui intersunt, adsunt vel assistunt, horis Canonic. intelliguntur de assistentia morali &
36 humana; qui enim † tota Missa dormit non dicitur sacrificio assistere, sed materialissime, & sic non satisfacit obligationi, & verba legis in formali significatione intelligi debent & aliter sentire est magnum ostium aperire ad indecentiam, & loquacitatem in choro, qui silentij & deuotionis locus est designatus, & ad diuinas laudes peragendas, vt ait Trid. quare quamuis à multis annis sit consuetudo introducta rationa-
37 bilis, quod † Canonici lucrentur distributiones etsi non canant, sed authorizent chorum sua præsentia, & assistentia cum cantus exerceatur per inferiores Clericos & Capellanos, tamen non potest introduci consuetudo, quod Canonicus dormiens, aut confabulans, maiore temporis parte distributiones lucretur, ita fere omnes vt dixi, sed impropriis vt aiunt terminis, tenēt antiqui interpretes decretalium & Clemētinarum, quos citat & sequitur Sandoual. *de*
38 *Officio diuino c. 16 p. 6.* † Raphaël de la Torre *22. q. 83. art. 13. tract. de horis Canonic. controuers. 10. disp. 9. n. 5.* ibi *qui assistentes choro confabulantur, aut exercent actiones præfatæ attentioni repugnantes, notabili parti horarum, peccant mortaliter non implendo præceptum de assistendo Horis, & tenentur restituere omnes distributiones, & fructus pro rata:* & postea
39 limitat, *n. 6. nisi colloquia sint breuia quamuis sæpè, misceantur nunc colloquendo nunc attendendo.* Aragon, *q. 83. art. 12. vers. sed dicendum.* Ledesma, *in summ. p. 1. c. 128. casu. 10.* Nauarr. *de oratione c. 13. n. 17.* Diana, *p. 2. tract. 12. res. 7.* dicens, *quod hæc opinio est prorsus tenenda.*
40 Suarez, *de Relig. tom. 2. tract. 4. lib. 4. c. 14. n. 9. 10. & 14.* Palao, *tom. 2. tract. 7. disp. 3. punct. 4. n. 2.* Bonac. *disp. 1. cit. punct. 2. §. 1. n. 19. & 21.* Barbos. *in pastorali alleg. 52. n. 132. & de cano. & dignit. c. 34. n. 13.* Barthol. à S Fausto, *lib. 3. de horis, q. 17.* Ludou. Lopez, *tom. 1. instructo. c. 146.* Azor, *1. p. lib. 10. c. 11. q. 5.* Ledesma, *in summ. tract. 9. c. 4. concl. vlt. difficult. 1. & 2.*

Quod quidem ita mihi certum est, quod
41 † existimem Auctores quos in contrarium adducunt Diana, & alij, loquantur de collocutione breui, & quæ non impedit attentionem externam ad minus, si enim istam adimit, alia actio exterior incompossibilis
42 non dubito, quod † non possit Canonicus, aut præbendatus distributiones quotidianas facere suas, sed tenetur in conscientia illas restituere, cum dentur, propter assistentiam religiosam, decentem, grauem, & quæ chori authoritatem augeat, & quomodo erit, decens grauis & chorum authorizans si maiori ex parte sit confabulatio; aut dormitio, aut litterarum & aliorum impertinentium ad cultum diuinum negotiorum? imo etsi esset Prouisor & Archidiaconus, & in choro negotia expediat, non lucratur distributiones, hinc obligatus est
Pontifex Iunocentius III. *in Concilio Latera-* 43
nens. c. 17. & refertur, c. dolentes de celebratio. Missæ, agens de Canonicis, dicere, *etsi quando hæc celebrantur intersint chori silentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus Laïcorum: dumque auditum ad indebitos sermones effunduntaures intentas nō porrigunt ad diuina*, idem fere statuit Clem. V. *in Clem. 1. eodem.* vbi Papa dicit, *per has confabulationes, & similia graui se turbatione moueri.*

Ex quibus iuribus (quibus conformatur 44
Trid. *sess. 24. c. 12.*) colligitur manifestè esse præceptum Ecclesiasticum assistendi choro ad lucrandas distributiones, assistentia deuota & Religiosa, non enim vt dixi loquuntur de assistentia pure locali, & interessentia physica corporis in loco materiali chori, cum hæc assistentia ordinetur ad cultum diuinum exhibendum ab homine, *c. vnico, de Cleric. non residentibus, in 6.* quare dubio procul nō satisfit huic præcepto, nisi per assistentiam moralem saltem externam, sicut de præcepto audiendi sacrum & recitandi
Officium Diuinum est indubitatum; vnde 45
est diuersa ratio omnino de Clerico stipendiato, vt associet funus, qui quamuis confabuletur in itinere vel dum dicitur officium lucratur stipendium quia sic stipendiatur & eos inuitans, sic dat stipendium; non enim requirit ab illis vt deuotè & attente funeri adsint, sed vt adsint præsentia locali, quamuis Clericus peccet opus diuini cultus negli-
genter & inreligiosè faciendo; at † assi- 46
stentia choro exigitur à iure vt deuota & Religiosa sit, vtpotè in loco diuinis laudibus destinato, quare existimo quod opinio Sanchez, non est sequenda in praxi, quod maximè verum tenet iuxta constitutionem, Pij V. supra citatam ibi tametsi aliquis choro *addictus*, non *recitans*, omnibus horis Canonicis, *cum aliis præsens adsit, &c.*

SVBRESOLVT. IV.

Vtrum pro distributionibus quotidianis possit Canonicus vti Bulla compositionis?

SVMMARIVM.

1. *An tantum restituendum quantum horarum consumptum est in confabulationibus.*

2. An Canonicus possit uti Bulla compositionis ad non restituendum.
3. An distributiones dum absunt Canonici à Choro accrescant aliis interessentibus, & num. 4.
5. Vtrum Canonici assistentes Choro confabulantes, aut dormitantes solum præsentia locali punctentur ab officialibus.
6. An coram Deo non satisfaciant Canonici obligationi suæ de præsentia morali in choro, ut possint in conscientia distributiones quotidianas facere.
7. Conc. Trident. confirmatio.
8. Honorij III. statutum.
9. An deuotio & reuerentia externa distinctum quid sit ab interessentia in choro.
10. An ex natura rei distributiones non accrescant Canonicis præsentibus.
11. Quas distributiones confabulantes teneantur restituere.
12. Qui possit uti Bulla compositionis in Ecclesia in qua est usus canendi.
13. An ille qui non recitat suam partem attendat ad partem quam dicit alter chorus.
14. Multorum Doctorum sententia.
15. Item Caietani affertur mens.
16. An Canonici non satisfacientes præcepto assistendi & interessendi choro, & non facientes distributiones suas, aliis Canonicis accrescant.
17. An distributiones indebitæ assistentium Choro restituendæ sint pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ in qua indebite intersunt Choro.
18. Suaris sententia adducitur, & n. 19.
20. An Beneficiatus, qui uno die emisit officium diuinum satisfaciat obligationi iustitiæ de restituendo fructus correspondentes, recitationi.
21. Licet officium obligatum sit diei an restitutio facienda non sit obligata diei.
22. Vnde obligatio restituendi Canonicis indebitè interessentibus distributiones quotidianas, oriatur. & n. 23.
24. An qui accepit plura stipendia missarum quæ consumpsit, & illis obligationibus nequit satisfacere celebrando missas, teneatur quotidie celebrare pro omnibus illis à quibus accepit stipendia, & n. 25.

1 VErum est, quod † tantum est restituẽdum quantum horarum consumptum est in confabulationibus & cæteris actibus incompossibilibus exteriori deuotioni, quæ ad minus exigitur, à iure in assistentia chori, vt lucrentur distributiones quotidianæ, sed nunquid Canonicus, qui assistit choro, sed confabulando, aut dormiendo, aut aliud incompossibile faciendo; non tamen priuatur, aut punitur, quare accipit distributiones, quas tamen in conscientia tenetur restituere, vt vidimus, an † possit vti bulla 2
compositionis ad non restituendum? quamuis enim omnino certum sit, quod absentes à choro non possint vti bulla præfata pro distributionibus quotidianis, vt tradunt Rodriguez *in explicatione illius casus* 1. *dub.* 2. *n.* 16. Ludou. Lopez *in explicatione simili.* Ludouic. à Cruce *disput.* 2. *dub.* 8. Villalob *tract.* 29. *num.* 20. Henriq. *lib* 7. *de pœnitentia c* 36. *num.* 3. Castro Palao *tom.* 5. *tract.* 25. *punct.* 2. *n.* 3. Acosta *q.* 66. qui omnes banc tradunt rationem, quia † distributiones dum absunt 3
Canonici à choro accrescunt aliis interessentibus; & sic est Dominus certus, cognitus, & præsens cui restitui possunt, vnde in illis nequit fieri compositio virtute Bullæ.

Sed quamuis hoc sit omnino certũ, si loquatur de Canonicis absentibus; qui nullatenus sunt præsentes choro neque præsentia locali ibi assistunt; sic enim declaratum ab Illustrissimo Commissario generali Cru- 4
ciatæ, tamen si loquamur de Canonicis qui præsentia locali sunt præsentes, quamuis dormitent, confabulentur, & aliud incompossibile faciant cum exteriori deuotione requisita in choro possit alicui non improbabile videri, quod quamuis in foro conscientiæ teneantur restituere distributiones quotidianas, posse tamen vti Bulla cruciatæ compositionis sicut in non recitatione officij diuini punctum hoc nullus, quem viderim tractauit, est tamen scitu dignum & huius affirmantis partis fundamentum esse potest. Primò, quia † Canonici sic assisten- 5
tes in choro confabulantes, aut dormitantes solum præsentia locali, non punctantur ab Officialibus, neque ad hoc habent isti specialem ordinem à Capitulo; quare istud videtur renunciare iuri, quod habebant, vt præsentibus accrescant distributiones, quas isti Canonici confabulantes in conscientia amittunt coram Deo, quia † coram ipso nō 6
satisfaciunt obligationi suæ de præsentia morali in choro, vt possint in conscientia distributiones quotidianas facere suas, & sic tenentur illas restituere non Canonicis, quia isti ex eo quod capitulum non ordinat, quod confabulantes punctantur iuri suo cesserunt, vt sibi accrescant distributiones, & istæ possint componi per Bullam, quia debent restitui pauperibus, vel fabricæ.

Secundo & valdè efficaciter hoc ipsum confirmatur ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. ibi † *distributiones vero, qui statis horis intersunt* 7
recipiant; vnde *cap. vnico de Cleric. non resident. in* 6. idem statuitur addens, *qui aliter de distributionibus ipsis quicquam exceperit rerum sic acceptarum dominium non acquirat, neque faciat eas suas, sed ad omnium restitutionem teneatur*, idem statuit Honorius III.

in

8 *in cap. licet de præbendis & dignitatibus* † quod autem hæc assistentia & interessentia, quantum ad hoc quod distributiones non accrescant, aliis sufficiat, quod sit corporalis, & localis in choro & non requiratur, quod sit deuota, & religiosa, constat clare, tum quia Concilium statim subdit, quod *Canonici compellantur in choro ad psallendum instituto, hymnis & canticis Dei nomen reuerenter distinctè, deuotéque laudare;*
9 ergo † deuotio & reuerentia externa distinctum quid est ab interessentia in choro, si enim ista sit quamuis tantum localis & physica, alij Canonici nullum ius habent ad distributiones confabulantium, quamuis isti in conscientia non faciant suas, sicut neque facit qui dicens officium diuinum omnino voluntariè distractus tam interius, quam exterius, vt fatentur omnes, & ita possunt componi per Bullam cruciatæ, cum enim
10 † ex natura rei distributiones non accrescant Canonicis præsentibus, sed hoc solum fit ex Papæ concessione, poterat enim aliis piis operibus applicare, vnde si præsentibus applicat intelligitur præsentibus præsentia locali, quæ opponitur absentiæ vtique locali, vt constat clare *ex cap. licet & ex cap. vnico essatis*, atque ita vbi est localis præsentia quamuis non sit deuota, & religiosa, Cano-
11 nicis nihil accrescit distributionum, quas † confabulantes tenentur in conscientia restituere, ex iure enim Canonico non oritur ius accrescendi distributiones nisi ex absentia locali.

12 Ex qua non improbabili opinione colligitur, posse etiam vti bulla compositionis, illum in Ecclesia in qua est vsus canendi Canonicos, ipse tamen sine causa non canit, sed vel tacet, vel recitat secretò, vel medita-
13 tur, assistens tamen in choro, & † ille qui nō recitat suam partem attendit tamen ad partem, quam dicit alter chorus, quãuis enim isti teneantur iu conscientia restituere omnes distributiones, vt tenet communis opinio contra Suarez *lib. 4. de Relig. cit. cap. 12. num. 18.* Petrum Nauarra. *lib. 1. de restitut. cap. 2 num. 221.* Bonac. *vbi supr. q. 3. punct. 2.*
14 *§. 1. num. 17.* † dicentes hos Canonicos, qui suam partem non recitant, vel si recitant summissè, itavt à populo non audiantur, sed audiunt alterum chorum lucrari medias distributiones, id quod dicunt multi recentiores, quamuis contrarium probabilius D. Caiet. *tom. 1. opusc. tract. 31. Responsio. 8.* loquens de Canonico qui non cantat, sed recitat suam partem, dicat quod non satis-
15 faciet vt lucretur; *quia* (inquit) *communis exsolutio, qualis est, quæ fit in choro diuinarum laudum communicantium est, qui autem non canit suam partem, vel non recitat, sed audit alterum chorum, non communicat alteri choro, sed tantum audit, quare nullas in conscientia lucratur distributiones* assistit tamen decenter pariter & deuotè, hos omnes vt dixi posse vti bulla compositionis, cuius à priori ratio est, quia licet † non satisfaciant præ- 16
cepto assistendi, & interessendi choro & sic non faciant distributiones quotidianas suas, sicut non facit, qui non recitat Officiũ diuinum cum sit Beneficiarius, tamen aliis Canonicis non accrescunt, quia solum distributiones absentium dicunt iura, quod accrescant, cuius signum euidens est, quia isti solum punctantur; quare distributio- 17
nes indebitæ assistentium choro restituendæ sunt pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ in qua indebitè intersunt choro, atqui isti possunt vti bulla compositionis. Hæc alicui forsan videbuntur plausibilia, & non improbabilia; de hoc enim casu nullus quem viderim tractat consultus tamen fui à viro timoratæ conscientiæ *anno 1646.* in quadam huius Regni ciuitate, & dixi hoc mihi videri non improbabile, & modo remitto prudentioribus, & sapientioribus Magistris.

Ex quo fit quod cum sit valdè probabilis 18
opinio P. Francisci Suarez *tom. 2. de relig. tract. 4. lib. 4. cap. 29.* (quem malè intellexit Garcia Hieronymus *in sum. tratado 2. dificultad. 8. duda 1. punct. 3. num. 12.*) Diana etiam *p. 2. tract. 12. resol. 24.* malè intellexit, tum Snarez, quem quoad hoc punctum, tūc non vidit, tum Molfesium, Suarez enim quem sequitur Fillutius non solum loquun- 19
tur de primis sex mensibus, vt legenti constabit, sed vt dicam loquuntur de restitutione facienda ex vi iuris naturalis, quod secluso iure positiuo Concilij Lateran. & Pij V. (in constitutione edita *anno 1571. duodecim Kalēd Octob. qua incipit ex proximo*) ipsum explicantis si loquamur de iure naturæ † Beneficiarus qui vno die emisit offi- 20
cium diuinum satisfaciat obligationi iustitiæ de restituendo fructus correspondentes recitationi, si altero die duplex dicat officium, vel dicat integrum rosarium, vel sacrificium missæ, aut alia opera spiritualia æquinalentia, sicut qui ex pacto obligatur dicere in vna septimana tres missas, quamuis peccet si non dicat eas in ea septimana, si tamen dicat in alia non tenetur restituere stipendium (nisi sit pro necessitatis releuandæ auxilio, quæ futura est in illa septimana, quæ transacta iam ad hoc intentum non deseruiunt tria illa sacrificia) quamuis enim † officium sit diei alligatum, tamen restitu- 21
tio facienda non est obligata diei, & ita potest aliis operibus spiritualibus suppleri obligatio restituendi, cum autem obligatio restituendi Canonicis indebitè interessentibus distributiones quotidianas oriatur,

tum

tum ex iure naturali dictante, quod intersit
humano modo, & decenter, potest hæc
restitutio fieri per assistentiam tot dierum,
quot abesse potest à Choro, si ibi deuotè as-
sistat, tum etiam ex præcepto Ecclesiasti-
co, (sicut est de recitatione officij diuini, vt
suprà monstratum est) quod requirit assi-
stentiam moralem, & Religiosam, vt distri-
23 butiones faciat suas; & vt sit reipsa & loca-
liter absens, vt distributiones accrescant in-
teressentibus; fit, quod Canonicus indebite
præsens choro possit recompensare aliis
diebus in quibus sit religiosè, & deuotè præ-
sens, ex his qui illi dantur vacationis, & vt
dicitur de *Recle*.

Ex qua Patris Suarez doctrina quam etiã
defendunt Molfesius *in Summ. tract.* 5. *cap.* 5.
n. 17. & dicit esse probabilem, Bonacina *vbi
supra quæst.* 5. *punct.* 2. *n.* 5. Fillucc. *t.* 2. *tr.* 23.
cap. 10. *n.* 307. & alij ex horum inquam sen-
14 tentia colligitur, quod † qui accepit plura
stipendia missarum quæ consumpsit, & illis
obligationibus nequit satisfacere celebran-
do Missas teneretur quotidie celebrare pro
omnibus illis à quibus accepit stipendia, in-
super recitare officia defunctorum, integra
rosaria, & alia pia opera satisfactoria face-
15 re, & eorum satisfactionem applicare illis
personis, vel earum intentioni à quibus sti-
pendia accepit, vt sic habeant saltem ex
parte, id quod ex sacrificio consequi debe-
rent, & ille qui accepit Missarum stipendia,
tenetur ex iustitia ad id facere, quia qui
non potest satisfacere ad æqualitatem tene-
tur satisfacere quantum potest.

SVBRESOLVT. V.

Quando Canonici lucrentur distributiones in absentia.

SVMMARIVM.

1. *An secluso statuto priuilegio speciali consuetudine aut fundatione in contrarium, Canonici & alij Præbendati lucrentur distributiones quotidianas tribus mensibus quos habent recreationis causa.*
2. *An ex iure Trident. solum dentur distributiones interessentibus.*
3. *Thomæ Sanchez sententia.*
4. *An de iure communi tribus mensibus vacationis Canonici lucrentur distributiones quotidianas & n.* 5.
6. *Quarum Canoniarum fructus consistant in distributionibus.*
7. *Quandonam tertia pars distributionum Canonicis non adiuuatur.*
8. *An fundator alicuius Ecclesiæ possit determinare in fundatione quod distributiones dẽtur absentibus tribus mensibus vacationis.*
9. *Multorum doctorum opinio.*
10. *Quandonam absentes Canonici non lucrentur anniuersaria.*
11. *Anniuersariorum duplex genus affert Bonacina.*
12. *An Canonici absentes possint lucrari id quod cuilibet contigit ex dotatione aut stipendio.*
13. *Qui commodum sentit, onus sustinere debet.*
14. *Bonacinæ sensus.*

DIco quod † secluso statuto, priuilegio 1
speciali consuetudine, aut fundatio-
ne in contrarium Canonici, & alij Præ-
bendati lucrantur distributiones quotidia-
nas illis tribus mensibus, aut quatuor quos
habent vacationis, recreationis, & quietis,
causa, & concessit Trident. aut habent ex
aliquo priuilegio, aut statuto à Papa con-
firmato; ita tenent Couuarr. 3. *lib. variar.
cap.* 13. *num.* 5. Carol. Macin. *de distribution.
cap.* 45. *num.* 21. Moneta *p.* *quæst* 12. *num.* 54.
Thom. Sanch. *lib.* 2. *consil. cap.* 2. *dub.* 103. *n.* 2.
Machad *lib.* 4. *par.* 4. *docum.* 3. *num.* 3. quamuis
enim iure Trident. *sess.* 24. *c.* 12. & *cap. vnic.
de cleric. non residentib. in* 6. solùm dentur di- 2
stributiones interessentibus; & sic declara-
uerit sacra Congreg. *die* 5. *iulij* 1598. & *die*
3. *August.* 1586. tamen vt optimè à Castro
Palao *tract.* 7. *disputat.* 3. *punct.* 9. §. 12. *num.* 4.
dum Concilium derogat statuta & consue-
tudinem, vt id declarat Congregat. intelli-
guntur ante Concilium, quas omnes dero-
gat, non tamen consuetudinem quadrage-
narias ex rationabili causa introductas; vn-
de bene † Thom. Sanch. dicit quod sic vsus 3
ius commune interpretatus est, vnde † de 4
iure communi à communi vsu interpretato
& recepto tribus mensibus vacationis Præ-
bendati lucrantur distributiones quotidia-
nas, quod in multis Hispaniarum Ecclesiis 5
in praxi obseruatur, & possunt omnes ob-
seruare, sicut enim his mensibus lucrantur
fructus, vt illorum lucro allecti auidius re-
deant, ad sacrificium laudis in choro per-
agendum, id multo auidius & diligentius
præstabunt distributiones, quæ ordinariè
ex fructibus sunt detractæ non amittant;
quæ doctrina omnino vera est in Canoniis
indiarum † quarum fructus consistunt in di- 6
stributionibus, his enim tribus mensibus ni-
hil amittunt; quod secus est si causa stu-
diorum, aut seruitij, & assistentiæ Episcopi
sint absentes, tunc enim † tertia pars illis 7
adimitur, legantur Solorzano *l.* 3. *de iure In-
diarum, tom.* 2. *cap.* 24. *ex num.* 28. Machad.
vbi supra, tract. 3. *docum.* 1. *num.* 5.

Ex quibus subinfertur, quod † fundator 8
alicuius Ecclesiæ potest determinata in fun-
datione, quod distributiones dentur absen-
tibus

tibus in his tribus mensibus vocationis,
etiamsi sint anniuersariorum, & aliorum
manualium, est contra Azor *2.p.lib.7.cap.6.*
9 *q.3.* sed illationem tenet Moneta, *vbi supra*
q.13.à n.33. dicens ita declarasse Congreg.
Cardinalium, Garcia *p.7.cap.1.à n.118.* Bar-
bos. *de potest. Episcop. alleg.60.n.78.* hoc enim
non est contra sanctos Canones, qui statuta
in fundationibus maximè iurispatronatus
laici non alterant etiamsi dicant, *non obstan-*
tibus quibuscumque fundationibus, quæ in-
telliguntur iurispatronatus Clerici & Ec-
clesiastici, quod si non addantur hæc verba
10 tenet fundatio iurispatronatus Ecclesiastici,
vt optimè Garcia *n.121.* si tamen id nō ex-
primeretur in fundatione absentes his tribus
diebus non lucrantur anniuersaria & aliæ
dotationes, nisi ad id habeant speciale pri-
uilegiū, vel sit consuetudo præscripta, ita
Suar. *tom.2. de relig. tract.4. lib.4.c.10.n.6.* ex
Nauarro *in Enchiridion. cap.5. dict.2. & 5.* se-
quuntur Moneta, *vbi supra quæst.3. num.12.*
Azor. *lib.7. cap 7 quæst.4.* Bonac. *de legib. di-*
sput.1. quæst.1. punct. vlt. n.10. & 11. §. 3. vbi
11 benè distinguit † duplex genus anniuersa-
riorum, vnum eorum, quæ sunt perpetua &
applicata oneribus Capituli ex aliqua fun-
datione, pro quibus conferuntur distribu-
tiones ad modum horarum Canonicarum;
alia sunt anniuersaria diaria, vt sic loquar
siue pro festiuitate aliqua, siue pro mortuo
sepeliendo, vel facienda missa & de omni-
bus *ex cap. vnico de Cleric. non residentibus*
in 6. probat & ex ratione naturali, quod
12 † non possunt lucrari id quod cuilibet con-
tigit ex dotatione, aut stipendio nisi sit
præsens, cuius est duplex ratio satis efficax.
13 Primò, quia par non est, vt † commodum
sentiat, qui onus non sustinet. Secundò, quia
ita fundatores horum anniuersariorum siue
festorum, siue funeralium voluerunt, vt sic
solemnius celebrentur, & ita absentes ni-
hil de illis participant, etsi recipiunt tenen-
tur restituere (possunt tamen pro illis ac-
cipere Bullam compositionis) *cap. vnico ci-*
14 *tato*, & ibi glossa, aduertit † prudenter Bo-
nacina, quam malè faciant Præbendati qui
in huiusmodi anniuersariis funeralibus mē-
te vagantur, & alia ad diuinum officium
non assistentia tractant, quod si sint incom-
possibilia; ergo existimo teneri ad restitu-
tionem iuxta in superioribus dicta.

SVBRESOLVT. VI.

De Dominis Inquisitoribus & Promotore Fiscali sancti Officij.

SVMMARIVM.

1. *Distributionum multiplex differentia.*
2. *An portiones quæ contingunt ex funeralibus, quæ vocantur anniuersaria, &c. nō sint distributiones licet gaudeant priuilegio distributionum.*
3. *De distributionibus impropriis remissiuè.*
4. *An Canonici distributiones proprias lucrentur licet non intersint choro.*
5. *Exemplum adducitur, & n.6.*
7. *Vt distributiones & alia emolumenta pro defunctorum anniuersariis elargienda percipiantur, quid requiratur.*
8. *An D D. Inquisitores & Promotor fiscalis in fauorem fidei quam tuentur, dum ministeria ista actualiter exercent, sint priuilegiati.*
9. *Congregationis Concilij statutum, & n.10 & 11. & 17.*
12. *Ob quam causam distributiones debeantur Inquisitoribus.*
13. *An Inquisitores habeant priuilegium Summi Pontificis ad lucrandas distributiones.*
14. *Quanto tempore hoc priuilegiū perdurarit.*
15. *Bartholi mens affertur.*
16. *Quid priuilegium exprimat concessum Inquisitoribus à Sum. Pont.*
18. *An omnia emolumenta debeantur Inquisitoribus, quæ debentur interessentibus.*
19. *Cassiodori sententia affertur.*
20. *Vrbani VIII. decretum, & n.21. & 22.*
23. *Qui indultis Papalibus calumniam faciat.*
24. *An priuilegium idem faciat, quod facit interessentia.*
25. *Multorum DD. opinio adducitur.*
26. *An si anniuersaria & alia minuta non exprimerentur in priuilegio, sed solam distributiones, an illa non perciperet Minister sancti Officij.*
27. *Causæ quibus possunt lucrari distributiones afferuntur.*
28. *An non sit interpretatum à Sum. Pont. quod absentes ex his causis lucrentur anniuersaria, manualia, &c. & n.29.*
30. *An Summus Pont. interpretetur voluntates defunctorum, qui in vita tenuerunt fidem Catholicam.*
31. *Petri Gonzalez doctrina.*
32. *An Consultores & Iudices ordinarij, qui loco Episcopi vnà cum Inquisitoribus in tribunali adsunt, qui si præbendati sint tempore illo, quo adsunt, habeantur pro interessentibus, & n.33.*
34. *An de Qualificatoribus idem sit iudicium faciendum, & n.35.*
36. *Concilij supremi Iudicium.*
37. *An sicut Commissarij, Consultores tam Theologi quam Iuristæ, & alij ministri solum lucrentur emolumenta omnia, eo tempore quo detinentur occupati à sancto Officio.*
38. *An D D. Inquisitores & Promotor fiscalis, vt lucrentur emolumenta omnia, quæ his*

die

diebus contingunt, non tenentur residere, & n.39.

VT ex dictis in superioribus constare poterit distributiones in multiplici sunt differentia, quæ ad præsens corollarium ritè & rectè enucleandum ad memoriam sunt reducendæ per anacephaleosim, aliæ
1 † sunt ordinariæ, aliæ extraordinariæ, aliæ propriæ, aliæ impropriæ, aliæ à fructibus & massa grossa beneficij separatæ, aliæ à fructibus immistæ, & non distinctæ in pecunia, aliæ in fructibus, pane, & vino, aliæ quæ Canonicis Diuino Officio præsentibus conferendæ præscribuntur, iuxta vniuscuiusque Ecclesiæ statutum, fundationem, consuetudinem, aut priuilegium, quarum omnium distributionum, naturam & institutionem enucleant, Garzia. 3. *p.c.2. à n.440.* Fillucius, *to.3. tract.41.c.6. à n.46.* Lotterius, *lib.1. de re benef.q.19. à n.36. & lib.3.* Bonac. *de his quæ ad Diuinum Officium, & c.disp.2.q.2. punct.1. &* 2. Castro Palao, *tom.2.tr.7.disp.3.* Fragosus, *de regimine tom.2.disp.23.§.1. à n.6.*
2 sed obseruat, Moneta. *n.12.* quod † portiones, quæ contingunt ex funeralibus quæ vocantur anniuersaria, & aliæ quæ ex festiuitatibus dotantur, candelæ, quæ distribuuntur, & aliæ quæ non proueniunt ex prouentibus beneficij propriè non sunt distributiones, etsi gaudeant priuilegio distributionum & solum dentur interessentibus, id, quod prius notauerat Azor. *p.2. lib.7.c.7.*
3 *q.* 8. & de his † distributionibus impropriis, quæ anniuersaria & manualia communiter dicuntur, est corollarium præsens quod ea omnia lucrentur DD. Inquisitores & Tribunalis Promotor Fiscalis actu inseruientes in Tribunali Sancti Officij contra hæreticam prauitatem contra quam est institutum in fauorem fidei Catholicæ Romanæ, quæ sola est vera & à Christo Domino erecta, & instituta.

4 Et quidem quod † distributiones proprias lucrentur, etiamsi non intersint choro nulli debet esse dubium, cum summi Pontifices suis priuilegiis, eos pro interessentibus habeant, & iuris fictione interessentes faciant, constabitque manifestè ex his quæ modo subiiciam, probatur ergo, quod omnia anniuersaria, manualia omnia, Missæ, processiones, & quæcumque aliæ obuentiones, quæ inter præsentes partiuntur à Dominis Inquisitoribus etiam lucrentur, ita vt illis sua pars debeat impertiri iuxta qualitatem præbendæ, & quod capitula Ecclesiarum sub obligatione restituendi ad id teneantur.

Hoc probo manifesto argumento, quia
5 † priuilegium, quo Princeps absolutus eximit aliquẽ à lege, vel supplet aliquid quod requiritur in illa, ad percipiendum aliquem prouentum, vtitur verbis exemptionis, ita vniuersalibus contrariis iis, quibus lex loquitur, vel requirit aliquam qualitatem, aut conditionem ad illud emolumentum percipiendum. Priuilegiatus est liberatus à tali conditione, omnia ea lucretur, ac ille, qui talem conditionem ponit, hoc est omnino certum in iure, nam eandem vniuersalitatem, quam ponit lex requirens præfatam 6
conditionem habent verba priuilegij, & sic eundem effectum habebunt, ac habet lex, exposita cõditione, & sic eundem effectum causant ex vi priuilegij, ac causatur ex vi conditionis, vnde omnia illa, quæ continebantur in lege requirente interessentiam ad lucrandum, continentur etiam in priuilegio dispensante, in interessentia, ac si omnia fuissent nominata & expressa, *l.1. & 2. D de lib. & posthumis, c.ex p. de officio delegati,* vbi Barbosa, *n.2.* multos refereos, atqui vt dicitur, *c.1. de Clerico non residente, in 6.* vt † di- 7
stributiones & alia emolumenta pro Defunctorum anniuersariis elargienda requiritur, & exposcitur assistentia personalis & interessentia, atque ita dispensata hac conditione, quidquid lucrantur interessentes siue manualia, siue Missæ, siue Candelæ, siue processiones, siue quæcumque alia quouis appellentur nomine Priuilegiati lucrantur.

Sed † D.D. Inquisitores & Promotor fis- 8
calis, in fauorem fidei, quam tuentur, & defendunt, dum ministeria ista actualiter exercent, & toto tempore quo huiusmodi officiis insistunt, sunt priuilegiati, & fiunt suis Ecclesiis interessentes ex priuilegiis Pontificiis: ergo, quidquid lucrarentur si interessent, lucrantur dum actualiter exercent sua munia. Minor huius discursus constat ex priuilegiis Bullatis Innocentij VIII. Pauli III. & Pij V. quæ refert Petrus Zenedo, *in Canonicas qq. in 1. quæst. nu.28.* quorum summorum Pontificum mentem explicauit Sacra Congr. Concilij die 6. *Iuny, anno* 1594. ad petitionem Eminentiss. Cardinalis Toledo, his verbis. † *Congregatio Concily iam dudum consulti respondit Inquisitoribus hæreticæ prauitatis minimè ius esse percipiendi distributiones quotidianas Canonicatuum, dignitatum, aut aliorum beneficiorum, eo tempore quo Beneficiis prædictis non inseruiunt. Quam decisionem Hispaniarum Inquisitores veriti ne lederentur eorum priuilegia à diuersis Romanis Pontificibus ad tempus concessa, & à felicis Record. Gregorio XIV. vt eis prædicto muneri* 9 *vacantibus liceret distributiones quotidianas percipere, ad Congregationem adierunt, illorumque tenore exhibito declarari petierunt, eandem decisionem de iure communi depromptam ad eorum priuilegia nequaquam pertinere itaque Congregatio priuilegiorũ exemplare diligenter inspecto iuri consentanea, Inquisitores postulare censuit, atq; adeo declarauit decisio-* 10

nem à se editam de distributionibus quotidia-
nis in absentia non percipiendis;non habere lo-
cum vbi cum specialibus priuilegiis, aut indul-
tis Apostolicis Inquisitoribus,seu aliis sancti Of-
ficij Ministris fuerit concessum,vt quotidianas
distributiones quantumuis absentes lucrentur,
tunc enim priuilegia & indulta huiusmodi,qua
ad tẽpus,quo fuerint concessa,durent,& eo fir-
mius esse custodiẽda,quo praestantius & vtilius
est Christiana Reipublica Inquisitorum officium
ad conseruationẽ& propagationẽ Orthodoxa fi-
dei constitutũ Hactẽn.Cõgregatio,cuius ver-
ba prius retulit Garc.*p.3 de benef.c. 2 n.356.*
Cuius verba adduxi,quia licet solum fiat
expressa mentio de distributionibus quoti-
12 dianis,tamen ratio qoã tribuit,ob quã † istæ
debentur Inquisitoribus absentibus, euidẽ-
ter currit in omnibus aliis obuentionibus,
quæ interessentibus dãtur;vt sunt anniuer-
saria,manualia,festiuitates dotatæ,&c. quæ
etiam Inquisitoribus sancti Officij debẽtur
dari in conscientia. Ratio autẽ Eminentiss.
13 Card.est ,quia † ad lucrandas distributiones
Inquisitores habent priuilegiũ Rom.Pontif.
atqui simile habent priuilegium ad cæteras
alias obuentiones lucrandas, quod conces-
serunt,confirmarunt,& prolongarunt Sum-
mi Pastores à tempore Innocentij VIII. vs-
14 que ad Paulũ V.† *in sua constitutione,qua in-*
cipit. Alias per nos accepto,sub die 5. Martij
1610.*à quinquẽnio in quinquẽniam;vbi nõ so-*
lum distributiones quotidianas,sed etiam , qua
manualia nuncupantur,& obuentiones & alia
emolumenta,&c.vox autem *alia* est relatiua,
& repetitiua similiũ,& facit propositionem
eiusdẽ qualitatis ad præcedentia , vt est in-
15 dubitatum in iure,*leg quidã relegatus*, vbi †
Bart.*D.de reb dubiis leg finali §.cui dubia D.de*
vino,& tri.oleóque leg. Mandos. reg.12.Can-
*cellaria q.6.a.2.*Ioseph de Sesse *decis.146.n.*
6.Sanch.*de matr. lib.3.disp.20.à n. 2.* multis
citatis,quos refert Barb *de dictionib.vsufreq.*
*dict.16.*atque ita cũ Congreg. Cardin.dicat
quod priuilegiũ supplet in Inquisitorib. in-
teressentiam requisitã in iure ad lucrandas
16 distributiones cum † priuilegium exprimat,
manualia , anniuersaria & alia emolumenta,
quæ dantur interessentibus;non video,quo
Iure absque obligatione restituendi capitu-
la Ecclesiarũ possint ea Inquisitoribus, actu
exercentibus,suum ministerium denegare.
Quod confirmat vrgentissimè. Ratio se-
17 cunda,quam dat Sacra Congr. † *vt prafata*
priuilegia custodiãtur,obseruentur & executio-
ni mandentur , quo praestantius & vtilius est
Christiana religioni Inquisitorũ officiũ ad pro-
pagationẽ , & conseruationem Orthodoxa fidei
est constitutum,qua ratione purpurati Patres
conscripti explicant rationabilissimum mo-
tiuũ,quod habẽt Sum.Pont.ad dispensandũ
18 cum Inquisitoribus,vt † omnia emolumẽta,
quæ dantur interessentibus illis impertian-
tur,*euidens*,scilicet,*Ecclesia vtilitas*;cum hæc
semper quod actu exercent suũ munus &
ministerium subsistat,iniustè illis aufertur,
quod priuilegio Principis cõceditur,vt enim
ait † Cassiod.*lib. 3.variar.epist.25.ad Romulũ* 19
inconcussum debet esse Principis votum , neque
pro studio malignorum euelli,quod nostra nosci-
tur praceptione firmari, & *epist.45.ad Arigor-*
num,iustitia nostra conuenit,vt de indultis be-
neficiis calũnias fieri non sinamus, & quidquid
praua interpretatione tegitur , fugata menda-
cij nube reuelemus.
Quod aduertẽs Sum.Pont.Vrbanus VIII.
*Bulla edita , die 8. Ianuar. ann.*1636. vt om-
nẽ auferat calumniarum materiam,& sini-
stras interpretationes submoueat,† sic fatur 20
actu tamen inseruientes omnes fructus, reditus,
& prouentus,quorumcunq; beneficiorum per vos
& alios prafatos ad prasens obtentorum & in
posterum obtinentiam,etsi Canonicatus & Pra-
benda non tamen Theologales , quibus actu de-
seruiri solet dignitates Personatus,administra-
tiones,vel officia in Cathedralibus,vel Metro-
politana,etsi Pontificales maiores , vel in colle-
giatis Ecclesiis,huiusmodi persona fuerint;dũ-
modo beneficia ipsa parrochialis Ecclesia , vel
earum perpetua vicaria beneficia cura anima- 21
rum non existãt;ac illorum ratione percipi,exi-
gi, & leuari solitas quotidianas distributiones,
etiam qua manualia nuncupantur & anniuer-
saria,ac alias obuentiones & emolumenta qua-
cũque cum ea integritate percipere,exigere, &
leuare valeatis , & prafati omnes officiales &
ministri valeãt,cũ qua illa perceperitis exege-
ritis, vel habueritis,si in eisdẽ Ecclesiis perso-
naliter resederitis,& dicti officiales,ac ministri
seu omnes prafati residerẽt,singulis diuinis, tã 22
diurnis quã nocturnis horis,anniuersariis,pro-
cessionibus,& aliis officiis interessendo,etiãsi in
illis primã residentiã personalem non feceritis,
nec prafati officiales & ministri omnes fecerint
consuetã residentiã ,ac diuinis interessendo,in-
terim eisdem minimè teri,neque ad id à quoquã
inuitos cõpelli valere authoritate applicata vo-
*bis concedimus & indulgemus.*Hactenus Pont.
Cũ ergo ita aperta & manifesta sit Ponti-
ficia mens,& clarum eius priuilegiũ nõ as-
sentiens illi † indultis Papalibus calumniam 23
facit,& praua interpretatione eorundẽ gra-
tiã tegit & obscurat,quod tuta conscientia
fieri nequit,priuilegium namq; istud & in-
dultũ dat Ministris sancti Officij ius iustitiæ
ad omnes,quascũq; obuentiones,& emolu-
mẽta percipiẽda,ac si essẽt interessentes, si
autẽ essent,omnia lucrarẽtur;ergo etiã ab-
sentes,consequentia est euidens,quia † pri- 24
uilegium facit,quod faceret reipsa interes-
sentia,vnde mortaliter peccãt,& tenẽtur ad
restitutionẽ Capitulares Ecclesiarũ,qui deti-
nẽt ministris S.Officij,priuilegiatis,quidquid
lucrarẽtur si essẽt præsẽtes,ita tenẽt † glos- 25
sa *c.unico verb. affuerint de Cler.nõ resid. in 6.*
quam

quã sequuntur Monet. 2. *p. distrib. q. 14. n. 19.* Lott. *de re benef. l. 1. q. 19. n.* 40. D. Ioan. Escobar del Corro. *de horis Canon. q. 5. §. 2. n.* 159. Ægidius Trullencb. *vbi supr. dub.* 13. *n.* 1. Ca-
26 stro Palao *vbi suprà* §. 10. *n.* 7. dicens quod † si anniuersaria,&alia minuta nõ exprimerẽtur in priuilegio,sed solũ distributiones,illa non perciperet Minister Sãcti Officij, sed solum istas,quia non præsumitur Põtifex velle cõtra volũtatem Defunctorum procedere, qui huiusmodi distributiones interessentibus reliquerunt, ergo si Pontifex exprimat, vt de facto exprimit dubio procul ea lucrantur.

Quod ita verum est , quod causæ illæ,
27 quas ponit Pontifex † *cap. vnico cit.* scilicet *infirmitas , necessitas , & vtilitas Ecclesiæ* , ex quibus , quis potest lucrari distributiones quotidianas non tamen potest lucrari ex vi iuris communis manualia , & anniuersaria, quia defuncti ea solum reliquere interessentibus, quorum Defunctorum vltima voluntas veibis nisi expressis non intelligitur interpretata, aut derogata, vt tenent Gonzal. *ad reg.* 8. §. 7. *n.* 177. *&* 181. Bonac. *vbi supra*
28 *disp.* 2. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 6. non est antẽ † interpretatũ à sũmo Põtifice,quod absentes ex bis causis lucrẽtur anniuersaria,manualia,& alias obuentiones relictas à Testatoribus solũ interessentibus,sicut interpretata est talis defun-
29 ctorum voluntas,quod nõ cõprehendat Ministros SãctiOfficij,quia præstãtius & vtilius Christianæ Reipublicæ Inquisitorum officiũ ad propagationẽ, & cõseruationem Orthodoxæ fidei est institutũ,vt aiebat Sacr.Con-
30 greg.quæ ratio validissima,est,vt † Summus Pontif. interpretetur volũtates defunctorũ, qui in vita fidẽ Catholicã tenuerunt,& eius incrementũ,propagationẽ,& conseruationẽ tota conatu optauere buius propagationis, & cõseruationis Ministros nõ cõprehẽdere.

Eandem sententiam multis citatis tenent Barbos. *de Canonic. c.* 24. *n.* 23. Garz. *de benef. p.* 3. *c.* 2. *n.* 356. Rojas *de priuileg. Inquis. n.* 420. Hieron. Garz. *in Summ. Moral. tr.* 2. *difficult.* 9. *duda vlt. punct.* 1. latè, doctè, & eruditè, D. Petrus Gonz. Guigel. *in particulari informatio-*
31 *ne iuris de hac re edita.* vbi † innumeros citat, & mirabili claritate enucleat,addens *n.* 18. *in fin.* banc doctrinã non solum esse verã in Inquisitoribus,& Promotore Fiscali,sed etiam in Cõsultoribus, & Iudicibus ordinariis, qui
32 † loco Episcopi vna cũ Inquisitoribus in Tribunali adsunt, qui si Prabendati sint tẽpore illo,quo adsunt pro interessentibus habẽtur & omnia emolumẽta lucrantur, ac si essent præsentes,& testatur de cõsuetudine Ecclesiæ Metropoli Hispalensis & de Commissariis,dumactualiter suum officium exercent, & testatur de praxi Segouiensi & Oxomẽsi, & clarè id determinant Pontifices in priuilegiis Bullatis vniuersaliter loquentibus de
33 omnibus Ministris Sancti Officij, quamdiu

actualiter sua munia ex ordinatione Tribunalis exercẽt, & soliti sũt exercere, vt habetur expresse in Bulla Innocentij,& Vrbani.

Ego addo, quod idem iudiciũ faciendũ est 34
de qualificatoribus,qui si sint Regulares, & qualificationes, quas illis cõmisit Tribunal indigẽt multo studio,eo ipso cẽsentur excusati ab exercitiis cbori & aliis,toto tempore, quo indigẽt ad illas faciẽdas,imo si Superior sit,& vocetur ad negotia Sãcti Officij,dũmodo Vicarium relinquãt, quãuis à domo residentiæ suæ absens sit,nõ potest Prouincialis 35
illũ cogere,vt reuertatur ad domũ,nec illum ab officio amouere,quia in maiore causa,vtpotè fidei occupatus est , ita † iudicauit su- 36
premum consilium fidei, dũ me vocauit ad congregationem illam celeberrimã Eminẽtissimorum virorũ ad reuidendũ processum sororis Ludouisiæ de Carrion;erã enim Præpositus Cõplutẽsis,&Cõgregatio celebrabatur Matriti,& Prouincialis intẽtauit propter absentiã à Collegio,me absoluere à Præpositura,& renũtiationẽ,quã quotannis faciunt Præpositi admittere,quã intẽtionem supremus senatus perstrinxit ordinãs Prouinciali vt nihil immutaret sub grauibus pœnis.

Sed modo superest scrupulus † an sicut 37
Cõmissarij,Consultores,tã Theologi quã Iuristæ,& alij Ministri solũ lucrãtur emolumẽta omnia,illo tẽpore,quo occupati detinẽtur à Sancto officio an DD. Inquisitores si Præbendati sint in Ecclesia ciuitatis in qua situ est Tribunal,teneãtur diebus festiuis, & vacationis,Natal.Dom.vsque ad Epipbaniã, & septimanæ sãctæ vsque ad Paschã inclusiue, & trium dierũ festi Spiritus sancti,in quibus omnibus diebus nõ exercẽt actualiter Sãctũ Officiũ, & sint expediti ab illius negotiis, an inquã vt emolumẽta,quæ illis diebus cõtingunt lucrẽtur,teneãtur interesse suis Ecclesiis? in his enim diebus deficit moriuũ priuilegij, & ratio adæquata propter quam est cõcessum scilicet actuale exercitiũ Sãcti Officij.Non vidi disputatum dubiũ,mihi tamẽ videtur saluo meliori dictamine, quod † D. 38
D. Inquisitores & Promotor Fiscalis vt lucrentur emolumenta omnia quæ his diebus cõtingunt,non tenentur residere;quia semper sunt intẽti negotiis grauissimis quæ tractant,& semper debent ad hoc actualiter esse parati , tum studendo , tum consulendo, tum dirigendo negotia , & boc est actuale 39
exercitium sancti Officij,tum etiam ad animi recreationem,& similia ; & propter boc concessum est illis tam amplum priuilegiũ, cæterum maxima erit fidelium ædificatio, quod his diebus vacationum, & magnis festiuitatibus suis Ecclesiis intersint.

SVBRESOLVT. VII.

Vtrum Inquisitores lucrentur si fundator festiuitatum excludat illos expresse.

SVMMARIVM.

1. *An si fũdator anniuersarij festiuitatis dotata, expresſè dicat quod non distribuantur nisi inter præsẽtes & absentibus personaliter non dentur, licet Inquisitores sint, an ex vi priuilegij Põtificij possint lucrari.*
2. *Ex vi priuilegiorum, Inquisitores lucrari qualia emolumenta possint.*
3. *An Ecclesia subsiat gubernationi & dispositioni Summi Pontificis.*
4. *An in omni donatione, fundatione, erectione ad Ecclesiam attinente semper intelligatur Summi Pontificis authoritas.*
5. *Testator quod ius publicum & administrationem Pontificis suis captionibus, &c. nequeat limitare.*
6. *Anniuersaria, manualia, & festiuitatum dotationes distribuuntur iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordinationẽ, ex mandato Pont.*
7. *An conditio contra edicta Imperatorum & leges tanquam non adiecta reiiciatur.*
8. *Vrbanus VIII. derogat omnes dispositiones in contrarium factas à Testatoribus.*
9. *In summo Pastore est potestatis plenitudo.*
10. *Iure communi quæ emolumenta non debeantur nisi interessentibus, etiamsi absentes sint Inquisitores.*
11. *Iure communi absentes quibus ex causis à perceptione emolumentorum expresſè non excludantur.*
12. *An priuilegium quod includit derogationem iuris communis sit odiosum.*
13. *An Pontifex in concessionibus nisi exprimat non censeatur uti plenitudine potestatis, & n. 14. & 15.*
16. *An voluntas testatoris sit lex & pro lege seruanda, & n. 17.*
18. *An vna est legis intentio, vt quæ disposita sunt à morientibus impleantur.*
19. *Voluntas defuncti modis omnibus seruari debet, ex Greg. Mag.*
20. *Vrbani VIII. priuilegium.*
21. *Moneta sententia.*
22. *Item Pauli V. Bulla & n. 23.*
24. *An ius tertij non intelligatur derogatum, nisi exprimatur in priuilegio derogatorio.*
25. *Quid Pontifex possit ex iusta causa facere.*
26. *Quæ fundationes nõ sint contra ius cõmune.*
27. *Quænam disponantur quæ non sint turpes dispositiones.*

1 SEd inquires si fundator anniuersarij fe-
stiuitatis dotatæ; expresſè dicat quod nõ
distribuantur nisi inter præsentes & absen-
tibus personaliter nullomodo dentur, quamuis
sint Inquisitores actuale officiũ exercentes;
an ex vi priuilegij Pontificij adducti possint
illa lucrari, & exigere, & teneantur capitula
Ecclesiarũ contribuere? Doctissimus D. Do-
ctor Petr. Gonz. Guilel. *in alleg. cit. art. 2. n.*
2 23. totis viribus contendit, ex † vi præfatorũ
priuilegiorũ posse Inquisitores lucrari talia
emolumenta quãtumuis expresſè excludã-
tur à testatore, talis enim cõditio & exclusio
pro non adiecta intelligitur, *cap. finali de cõ-
ditio. apposit.* & patet primò, quia quidquid à
fidelibus elargitur Ecclesiis pru animarum
suarũ salute, & quidquid illis donatur siue
earũ Clericis subsunt Episcopi potestati, &
ab illo gubernãtur, *c. decret. 10. q. 1. cap. omnes* 3
Basilica 16. q. 7. & sic multo magis subsunt
gubernationi & dispositioni Sum. Pontif. qui
est omnium Ecclesiarũ caput, & Pastor ha-
bens plenitudinem potestatis, *cap. in memo-
riam 19. dist. extrauag. vnam sanctam, de ma-
ioritate, & obedientia*, & sic habet plenam
administrationem beneficiorum, & rerum
singularum Ecclesiarũ totius orbis de qui-
bus subsistentibus causis, ad libitum potest
disponere, Greg. Lopez *leg. 5. tit. 5. partita 1.
gloss. 21.* Gonz. *reg. 8. in proœmio § 1. à n. 31.*
vnde † potest auferre, mutare, alterare vt si- 4
bi benè visum fuerit, & rem ad vnũ vsũ de-
stinatam in alium cõmutare, Clement. *quia
contigit. de relig. domibus.* Et sic † in omni do-
natione, fũdatione, erectione ad Ecclesiã at-
tinente, sẽper intelligitur Sum. Pont. autho-
ritas excepta, tanquã Ecclesiæ capitis & Sũ-
mi Pastoris, vt monstãt Couar. *lib. 3. variar.
c. 6. n. 7.* Spino *in spec. testam. in Rubric. 1 n. 21.*
ergo † nequit testator hoc ius publicũ, & altã 5
administrationẽ Pontificis, suis captionibus,
exclusionibus aliquatenus limitare, & coar-
ctare, & immutare formã constitutã, & ge-
neralẽ Canonum Constitutionẽ, *cap. requis.
de test. leg. quidã decedens, de administr. tut.* ne-
mo enim potest efficere leges non habere
vim, in suo testamento, *leg. nemo potest. leg. si
quis §. finali D. de legat. 1.*

Secundo (vt multa alia omittam, quæ si-
milẽ habent doctrinam & eiusdem parẽ in-
telligentiã) ex *cap. vnico de Cleric. non residẽt.
in 6.* vbi Pontifex mandat, quod † anniuer- 6
saria, manualia, festiuitatũ dotationes distri-
buantur iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordina-
tionẽ rationabilem factã, vel faciendam at-
qui inter percipientes connumerantur, qui
sancto Officio Inquisitionis inseruiunt, vt
constat ex Bullis Apostolicis, & priuilegiis
Põtificiis relatis; ergo testator indulta papa-
lia hæc cõtrario imperio, & adiecta condi-
tione tollere, vel infringere nequit, cõditio
enim † contra edicta Imperatorum, & leges 7
tanquã nõ adiecta reiicitur *leg. conditione, la
segunda. D. de condit. instit.* & aliis communi-
ter adductis, quod respiciẽs Vrbanus VIII.
in suo Breui, † derogat omnes dispositio- 8
nes in contrarium factas à testatoribus, non
obstantibus quorũcunque vtriusque sexus
Testatorum, & defunctorum dispositioni-
bus & ordinationibus, &c.

Fateor hanc sententiam valdè esse pro-
babilem propter fundamenta posita, & au-
thoritatem

thoritatem sui Authoris, sed contra illam pulsat animum scrupulus non contemnen-
9 dus, quamuis enim libentissimè fatear † in summo Pastore esse potestatis plenitudinẽ, & altam administrationem, quorumcunque iurium ad totius orbis Ecclesias attinẽtium, quolibet titulo, aut modo, itavt iusta existente causa possit de illis liberè disponere, & vltimas testantium voluntates interpretari, conditiones admittere, vel remittere, reiicere, aut approbare iuxta circunstantiarum exigentium, & totius Reipublicæ Christianæ rectum regimen, maius augmẽtum & conseruationẽ, de hoc enim nullus dubitare quit. Cæterum circa Testatorum vltimas voluntates, nunquam etsi expressè ponatur & circa conditiones legatorũ (quæ si in se inhonestæ non sint & turpes semper admittuntur) nõ censentur se intromittere, nisi expressè, vt iacent exprimantur in
10 diplomate, aut breui, † iure enim communi hæc emolumenta non debentur nisi interessentibus, etiamsi absentes sint Inquisitores, vt Sacra Congregatio relata *supra* de-
11 clarauit, imo † iure communi absentes, nisi ex tribus causis *infra*, adducendis à perceptione illorum expressè excluduntur, *cap. vnic est.* quare Domini Inquisitores id solum habent ex priuilegio Põtificio; quod cum sit contra ius commune est odiosum, & strictè intelligendum, vt certum & commune dicit Abbas Panormitanus, *cap. olim. cap. Abbate, de verborum signific. & cap. quia circa de priuilegiis*, & ad hæc iura omnes scribentes, quorum plures refert Barbos. *in collect. ad illa*, Syluester *verbo priuilegium q.3.* Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 1. n. 1. & 4.*
12 quia † derogatio iuris communis, quam includit hoc priuilegium odiosa est, continet enim illius dispensationem, quæ iuxta omnes stricti iuris est, legatur P. Suarez, *de legibus lib 8. cap. 27. & 28.*
13 Quibus addo quod † Pontifex in cõcessionibus, nisi exprimatur, non censetur vti plenitudine potestatis, & si exprimat solum intelligitur, ea vti, ad ea quæ exprimit, cuius ratio est, quia clausula *de plenitudine potestatis* est odiosa, vt multis citatis tenet Barbos. *de clausulis vsu, freq. clausula 41. n 4. & 5.* est autẽ plenitudo potestatis exercita semper, quod Pontifex det priuilegium contra ius commune, vel alicuius tertij, & in præsenti casu vtrumque interuenit; atque ita cum dispositio Testatoris, quod manuale, aut festiuitatis dotatio, non detur nisi inter præsentes, etiamsi absentes sint Inquisitores, sit secundum ius commune, ex hac parte non
14 est turpis, & ex alia parte Pontifex nõ exprimat in suo priuilegio, quod non obstante hac conditione posita exclusiua Inquisitorũ, isti lucrentur, lucrari illud emolumentũ

nequeunt, quia nisi Princeps expressè contrarium dicat, quilibet est suarum rerũ moderator & arbiter *leg. in re mandata, C. mandati. leg. non vsque adeo. D. si quis à parente*, in testamentis etiam prima cõditio est Testatoris, *leg in conditionibus D. de condit. & demonstr.* etiamsi Ecclesiæ legatum fiat, *cap. verum de conditio.* & quælibet onera apponere 15
& sibi vel aliis reseruare, *cap. præterea, el secundo de iure Patronatus, cap. quanto de censibus, & ibi* Panorm. *n. 3.* Lara *de anniuersar. lib. 2. c. 1. à n. 11.* ex Trid. *sess. 25. c. 5. de reform.*
Quorum omnium ratio est, quia † volũ- 16
tas testatoris est lex & pro lege seruãda, vt omnes docent, ex *authent. de nuptiis §. disponit. collat. 4.* probat Moneta *de commutatio. vlt volunt. c. 4. q. 5. n. 145.* ergo ea necessario obseruanda nisi supremus Legislator aliter disponat *leg. si quis eum, D. de cond. & demonst.* ait Iurisconsultus secundum voluntatẽ Te- 17
statoris, quis facere compellitur quoties cõtra legẽ nihil est futurum, & *leg. nulli C. de Episc. & Cler. Nulli* (ait Imperator) *licere decernimus dispositores pij testatoris infringere, & authent. de hæred.* & Falud (inquit) *Vna est* 18
legis intentio, vt quæ disposita sunt à morientibus impleantur, nihil enim tam conueniens est naturali æquitati, quam voluntatem Domini volentis rem suam in alium transferre ratum haberi, leg. qua ratione §. hæ quoque res D. de acquir. rer. domin. Vnde Gregor. Magn. *c. vlt. voluntas 13. q. 2. Vltima* (ait) † *volũtas defuncti modis omnibus seruari debet*: vnde manifestè videtur deduci, quod si Pontifex in suo priuilegio expressè non dispenset derogando legem & vltimam voluntatẽ testatoris ex- 19
cludentes omnes absentes etiã Inquisitores, quod illa omnibus modis est obseruanda, & exequenda.
Neque sufficit, quod † Vrbanus VIII. in 20
suo priuilegio, dicat *nõ obstantibus quorũcunq; vtriusq; sexus testatorum, & defunctorum dispositionibus, & ordinationibus*; nisi expressè fiat mentio de vltima voluntate testatoris apponẽtis, expressè talẽ conditionẽ, etenim in derogatione vltimarũ volũtatum hoc requiri, & non sufficere verba generalia, *vt non obstãtibus quibuscunq; constitutionibus, vel ordinationibus Apostolicis in contrarium facientibus*, tenent Ruin. *cons. 80. n. 7. & 8.* Cephal. *consil. 111. n. 45.* quos citat & sequitur Cardin. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11 tit. 12. n. 32.* & multi alij quos citat & sequitur Moneta † *vbi sup. c. 7. q. 3 à n. 176.* nisi Pontifex 21
dicat in suo rescripto priuilegio, *non obstãtibus quibuscunque & etiamsi de ipsis oporteret facere expressam mentionem*, quia ista verba derogant quamcunque clausulam positam, in lege vel testamento, Bartol. *leg. si quis de legatis 3.* Butrius, Aret. Felinus, & alij, quos citat & sequitur Moneta *n. 185.*

22 Vnde data opera videns Paul V. in Bulla edita *an.*1610.*die* 10. *Iul.* ad vitandã fraudẽ, qua quidam faciebãt ne soluecetur subsidiũ instituẽtes capellanias, cũ expressa cõditione ne tale subsidiũ solueretur alias Capellania dissolueretur. Summus Pontifex expressè derogauit, & reiecit hanc conditionem dicens, quod, *Capellani prædicti tenerentur ad contributionem talis subsidy non obstante, quod in fundatione Capellaniæ expresse caueatur, quod Capellani huiusmodi ad contributiones huiusmodi subsidy minimè teneantur.*
23 vnde mihi probabilius & certius videtur, quod nisi expresè derogetur voluntas expresè excludentis absentes, etiamsi sint Inquisitores isti non lucrantur emolumenta ab isto Testatore assignata.

Ratio horum omnium est, quia cum Testator habet ius, vt sua vltima voluntas modis omnibus exequatur, quando non innoluit aliquid contra ius commune; ius autem
24 † Tertij non intelligitur derogatum, nisi exprimatur in Priuilegio derogatorio; nam in dubio non censetur Princeps voluisse tollere ius Tertij, vt ex multis probat Menoch. *de præsumpti. lib.*2.*præsumptio.* 9. *à n.*1. *vsque ad* 17. & sic nisi Princeps exprimat, censetur vti velle iure communi & ordinario, & secundum illud concedere priuilegium, *cap. innotuit de electio. & leg. ex facto. D. de vulg. & pupill. subst.* & latè idem Menoch. *præsumptio.*12.*à n.*1.

Ex quibus ruunt fundamenta opposita ad primùm respondetur, quod probat Pontifi-
25 cem † posse id ex iusta causa facere, quod non obstante illa conditione posita, D. D. Inquisitores lucrentur illa emolumenta, non tamen constat ad hoc extendisse suum priuilegium, sed ad ea, quæ communiter instituuntur communibus clausulis, non cum exclusiua, quod absentes personaliter nullatenus lucrentur, etiamsi sint Inquisitores, legendus omnino Sanchez, *tom.*1. *consil. l.*2. *cap.*2.*dub.*105.*art.*4.

26 Ad secundũ respondetur, quod fundationes præfatæ cum dicta exclusiua, non sunt contra ius commune imò iuxta ipsum, vt declarauit Sacra Congregatio; quamuis enim sint contra priuilegium, quod concedit ad tempus limitatum Papa, & non est in corpore iuris non ideò sunt contra leges, & Principum edicta, atque ita non continent turpitudinem legalem, multa enim
27 † disponuntur, quæ non sunt turpes dispositiones, quamuis sint contra priuilegia specialia concessa aliquibus personis, potest enim quis disponere de re sua illis, qui non gaudent tali priuilegio, quia rem suam priuilegiatis, non vult concedere; præcipuè quum habet motiuum honestum ad sic disponendum.

SVBRESOLVT. VIII.

Explicantur tres causæ ex quibus, quis absens potest lucrari distributiones quotidianas.

SVMMARIVM.

1. *Quas causas ponat Pontifex, vt absens lucretur distributiones quotidianas.*

IN *cap. vnico de Cleric. non resident. in* 6. tres causas infirmitatem, necessitatem, & 1 Ecclesiæ vtilitatem ponit Pontifex, ex quibus si aliquis absens fuerit ab Ecclesia lucratur distributiones quotidianas, non est animus impresentiarum coaceruare ea quæ diffusè tractant Theologi & Iuristæ circa huiusmodi causas extricandas cresceret in immensum opus absque vtilitate, & necessitate: solum expendam ea in quibus aliquid speciale sum contemplatus. Igitur.

§. I.

Explicatur infirmitas.

SVMMARIVM.

1. *An infirmitas causa sit sufficiens, vt quis non assistens choro distributiones lucretur.*
2. *Consuetudo an possit introduci, quod neque absentibus quacumque causa etiam infirmitatis distributiones dentur.*
3. *An Operario non laboranti iure naturæ merces debeatur quacumque ex causa.*
4. *Authoris mens.*
5. *An Infirmitas debeat esse grauis.*
6. *Qua ratione præscindantur litium occasiones, & non addatur afflictio afflicto.*
7. *Barbosa sententia adducitur, & n.*8.
9. *An si quis assuetus sit non residere, si infirmitatem incidat, & Capitulum habere notitiam sua infirmitatis tur in conscientia distributiones toto tempore infirmitatis, & n.*11.
10. *Multorum DD. opiniones.*
12. *An absentia causa adæquata non sit infirmitas.*

Circa primam causam scilicet infirmitatem; hanc † esse sufficientem cau- 1 sam certum est, vt quis non assistens choro distributiones lucretur. Ita Vasquez *de Beneficiis cap.*4.§.3.*dub.*3.*num.*224. ex Couarr. *lib.*3.*variar. cap.*13. *n.*8. Menoch. *de Arbitr. lib.*1.*casu* 429. *num.*14. & alij communiter, colligiturque manifeste *ex cap. vnico citato,* vbi Pontifex aufert non solum malam consuetudinem dandi distributiones, quacunque ratione absentibus relinquens consuetudinem

tudinem rationabilem, quod dentur absen-
tibus ratione infirmitatis, sed etiam præ-
cipit Innocentius quod infirmis dentur, vt
expendit Couarr. verum est quod contra
hoc preceptum Bonifacij confirmatum à
2 Trident. *sess. 22. cap. 3.* potest † introduci con-
suetudo quod neque absentibus quacunqne
ex causa, etiam infirmitatis dentur; hoc
enim neqne contra ius naturale aut diui-
nnm est; nam distributiones debentur Ca-
nonicis tanquam merces operariis, & per
accidens dantur vt alimenta in sustentatio-
3 nem ministrorum; quod † si operarins non
laborat, quacunque ex cansa infirmitatis
& necessitatis merces inre naturæ non de-
betur *l. si vno §. item D. locati.* Lex Regia 44.
tit. 14. part. 5. nisi sit in vtilitatem ipsius Ec-
clesiæ hac enim ratione datur stipendium
æquiualens distributionibns, non tamen per
modum distributionum, quæ dantur inter-
essentibus diuinis, si enim in hoc non labo-
rant propter hoc non datur, stipendium; &
sic obseruant multæ Hispaniarum Ecclesiæ,
4 quare † existimo non posse introduci con-
suetudo, quod si quis est occupatus in vti-
litatem Ecclesiæ non dentur distributiones
per modum *æquiualentiæ*, sicut neque quod
non detur stipendium laboranti in vtilita-
tem alicuius.

5 Infirmitas † tamen ista debet esse grauis
vel si leuis, quæ habeat periculum incre-
menti si ad chorum vadit Canonicus; gra-
uitas enim vel periculum hoc siue in iudi-
cio siue extra iudicium ex Medicorum iudi-
cio, & consilio determinandum est; infir-
mitas hæc excusat siue infirmus dederit
causam illius siue non sie, decisum referunt
à sacra Congreg. Garzia *3. p. de Benef. cap. 2.
num. 363.* Moneta *2. p. de distribut. q. 6. à n. 12.*
Azor. *2. p. lib. 7. cap. 7. quæst. 11.* Barbos. *de po-
testate Episcopi alleg. 53. n. 168.* & *Apostols. De-
cis. collect. 258. & de Canonicis cap. 25. n. 10.*
Armendariz *additio. ad recopilatio legum Na-
6 uarr. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. nu. 95.* † Hac enim
ratione præscindnntur litium occasiones, &
non additur afflictio afflicto. Infirmi hoc
loco etiam intelliguntur valetudinarij, qui
ex consilio Medici iudicatnr graue damnum
euenturum salnti, si domo egrediantur, &
ij à quibus sanguis emittitur aut purgantur
7 &c. Barbos. † *allegatio. cit. num. 169.* qui va-
dunt ad balnea, qui fugiunt ad tempus tem-
periem aeris, sibi nociuam; senes septuage-
narij, quia senectus ipsa est morbus nisi alias
sint fortes, & ad alios labores expediti, de
8 omnino surdo vtraque aure & vtroque ocu-
lo cæco † dixi lucrari distributiones, etiamsi
non assistant choro *tom. 2. tract. 12. de exa-
minatoribus Resolut. 20. n. 813. & 814.*

9 Adde quod † si quis assuetns sit non resi-
dere, si in infirmitatem incidat, & capitu-
lum, faciat, habere notitiam suæ infirmita-
tis, quare ipsa enm impedit interesse diui-
nis, lucratur in conscientia distributiones
toto tempore infirmitatis, cuius ratio est
quia ante infirmitatem non adibat quia no-
lebat, & poterat ire, si vellet sic infirmus
non potest ire, & si habeat voluntatem & ita
infirmitas sola est causa necessaria absentiæ,
vnde mutans voluntatem, & habens pro-
positum si conualescat adeundi mihi vi-
detur certum, quod in conscientia lucretur
distributiones. Ita Nauarr. *lib. 2. de restit. c. 2.* 10
num. 238. Bonacin. *disp. 2. citat. quæst. 5. punct. 1.
num. 12.* & satis probabilem existimat Palao,
tom. 2. disp. 3 punct. 9. §. 1 num. 4. vers. fateor &
ego *Resolutio. citata n. 816.* vbi adduxi Car-
dinal. declarationem.

Neque huic dictamini opponitur com- 11
munis opinio, quæ intelligitur quando as-
suetus non residere in infirmitatem incidit,
& non habet propositum emendæ residen-
di, si conualescat de infirmitate; quia in ta-
li circunstantia infirmitas non est adæquata
causa non residendi, quæ est fundamentum
communis sententiæ, at si habeat proposi-
tum residendi, infirmitas est adæquata cau-
sa non residentiæ, & ita lucratur, si tamen,
quis non residens sit absens loco sua volun-
tate, aut in eodem loco habeat officium in-
compatibile cum residentia, si incidat in in-
firmitatem non lucratur distributiones,
quia † absentiæ causa adæquata non est in- 12
firmas sed recessus à loco, & officium in-
compatibile, si tamen à loco absit ex legiti-
ma causa, & incidat in infirmitatem lucra-
tur, si causa iusta sit, ex his quas ius admit-
tit.

§. II.

Explicatur necessitas.

SVMMARIVM.

1. *An sufficiens causa sit necessitas, vt absentes à choro percipiant distributiones, n. 2. & 3.*
4. *An Canonicus in exilium missus, aut in carcerem detrusus nocens iuridicè probatus cum reipsa sit innocens, possit recipere emolumenta distributionum.*
5. *An si temporis lapsu Canonici illius innocentia constet, aut quia fuit excommunicatus, distributiones quæ illi debebantur si sint consumptæ ab illis, quibus fuerunt partitæ, & non sint facti ditiores, teneantur restituere, & n. 6.*
7. *An si Canonicus fuerit iniuste excommunicatus, Canonici quibus distributiones sunt partitæ si non facti sunt ditiores, ad nihilum teneantur.*
8. *An Canonicus iniustè condemnatus possit à*

indice repetere omnia nocumenta sibi obuenientia, etiam litis expensas.

9. *An Canonicus non per modum attentati, sed per modum querelæ fructus recuperet, & distributiones.*

10. *An excommunicatus possit lucrari distributiones si choro assistat, si iusta fuit excommunicatio.*

11. *An licet Canonicus peccet & dignus sit distributionibus, priuari nullo iure constet.*

1 Circa secundam causam, scilicet, *necessitatem*. notandum, quod necessitas intelligitur, quando ex assistentia in choro, vel in ciuitate rationabiliter timetur graue damnum vitæ, famæ, aut fortunæ, ita Palao *vbi suprà*. §.2. cum communi & certa sententia, ex quo principio deducunt Authores varia Corollaria quæ videri possunt apud Bonacin. *n.* 4. Moneta *à n.* 8. Azor. *cap.* 7. Hoieda *de incompatibilitate Benef.* 1. *p. c.* 12. *n.* 17. Garzia *à n.* 30c. Menoch. *lib.* 2. *de arbitris casu* 453. *à n.* 13. vbi si in ciuitate habeat
2 inimicitiam grauem, etiamsi ipse causam dederit, quam curauit quantum est in se auferre, & satisfacere parti læsæ, de incarcerato, vel in exilium misso, si causam dedit iudici non lucratur, & si occulta sit, & iudex absque sufficientibus indiciis, eum capere fecit; non lucratur, quia reipsa causam de-
3 dit; si tamen reipsa causam non dedit, tamen iudex secundum allegata, & approbata in exilium mittit, quia iuxta illa inuentus est reus, lucratur distributiones. Ita Couarr. *n.* 8. *vers.* 11. Quarant. *verbo distributiones vers. de Canonico*. Garzia, *n.* 164. Monet. *quæst.* 5 *à n.* 80. & est communiter recepta, quia talis Canonicus corporali necessitate, quam repellere nequit, impeditur ab assistentia chori.

Sed ego existimo, quod † licet iste Ca-
4 nonicus in exilium missus, aut in carcerem detrusus nocens iuridice probatus, cum reipsa sit innocens possit recipere emolumenta distributionum, tamen Capitulum, aut alij Canonici non possunt tuta conscientia distributiones illi tribuere, aut condonare, quia in foro externo iudicatus est reus iuridice, & legitimè; & ipsis non constat iuridicè de innocentia; quare cum in foro fori culpabiliter sit absens, illi non possunt distributiones elargire, donare, aut remittere.

Si tamen † temporis lapsu eius innocen-
5 tia publicè constet, aut, quia fuit excommunicatus distributiones, quæ illi debebantur si sunt iam consumptæ ab illis, quibus fuerunt partitæ, & non sunt facti ditiores, non tenentur restituere, imo neque Capitulum diuidens ad aliquam restitutionem tenetur, quia diuisit attenta iuxta sententiã secundum allegata, & cum à se distributiones exclusit in nihilo factum est ditius; imo neque à iudice potest eas expostulare, quia iste legitimè tulit sententiam 6
secundum allegata, nisi probet culpabilem negligentiam in veritate examinanda.

Si vero re maturius considerata inuenta est sententia lata iniusta, & quod † Cano- 7
nicus fuerit iniustè excommunicatus; Canonici quibus distributiones sunt partitæ si non facti sunt ditiores ad nihilum tenentur, imo nec capitulum, quia in nullo factum est ditius & processit secundum præsentem iustitiam, nec enim grauanda sunt capitula cũ bona intentione procedant, supposita præsente sentẽtia, quæ iusta prudenter iudicatur, potest tamen † Canonicus in- 8
iustè condemnatus à iudice repetere omnia nocumenta sibi obuenientia, etiam expensas litis, quia omnium istorum iudex iniustè fuit causa, qui in foro externo condemnabitur, quia semper præsumitur, processit mala fide, ita Vgolinus, *de censu. Tabula.* 1. *c.* 12. *n.* 4. Suarez, *de censu. disp.* 13. *sect.* 2. *nu.* 13. Sayrus, *lib.* 2. Decens. *c.* 5. *n.* 27. Genuensis, *in practicabulo, Ecclesiast. qu.* 206. *n.* 2. vbi dicit quod † Canonicus non per modum atten- 9
tati, sed per modum querelæ fructus recuperat, & distributiones quod etiam tenet Lancellotus, *de attent. p.* 2. *c.* 12. *n.* 22.

Sed an † excommunicatus possit lucrari 10
distributiones si choro assistat si iusta fuit excommunicatio? (nam si iniustè excommunicatus nec fructibus, neque distributionibus priuatur, vt est certa sententia) communis sententia est si assistit choro, etsi male faciat, assistendo tamen lucratur ita Nauarra, *vbi suprà, c.* 2. *n.* 143. Vasquez, *dubio* 4. *n.* 229. Auila, *de censuris.* 2. *p. c.* 6. *disp.* 6. *dubio* 1. Coninch. *de censuris, disp.* 14. *n.* 80. Bonac. *vbi suprà, q.* 5. *punct.* 2. §. 2. quamuis enim
† peccet & dignus sit distributionibus pri- 11
uari, *c. Pastoralis*, §. *verum, de appellat.* tamen nullo iure constat, quod ipso iure sit priuatus, & teneatur restituere, antè sententiam, saltem declaratoriam, ita præter citatos tenent Couarr. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8. *vers.* 12. Suarez, *de censu. disp.* 13. *sect.* 2. *n.* 14. Marius Alterius, *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 6. *c.* 8. *vers. ad dubit.* Moneta, *p.* 2. *q.* 15. *n.* 18.

SVBRESOLVT. IX.

Vtrum excommunicatus debeat esse toleratus vt distributiones lucretur?

SVMMARIVM.

1. *An excommunicatus debeat esse toleratus vt possit ante sententiam sibi retinere distributiones.*

2. *Inter*

2. *Inter excommunicatum toleratum, & non toleratum, distinctio.*
3. *An possessor malæ fidei si laborem impendat in vtilitatem rei possessæ pro labore mereatur stipendium.*
4. *An excommunicatus non toleratus nullomodo satisfaciat penso horarum, quæ in choro Ecclesiæ dicuntur.*
5. *Bonacinæ mens adducitur.*
6. *An ante Concil. Constantiens. non esset distinctio excommunicati tolerati & non tolerati.*
7. *An post Bullam Martini V. in Concilio Constant. inductam & ab vniuersali Ecclesia receptam excommunicatus toleratus admittatur in consortium ciuile, & Ecclesiasticum.*

1 SEd dubium est an † excommunicatus debeat esse toleratus, vt possit ante sententiam sibi retinere distributiones, maximè si occulta sit excommunicatio quæ sufficit vt sit expulsus à choro, & nequeat illi assistere? multi ex Auctoribus citatis doctrinam traditam intelligendam esse de excommunicato, siue occulto, siue publico; tolerato, vel non tolerato, non enim inuenitur in iure hæc distinctio, & Ecclesiæ censura eosdem primarios & principales effectus causat in omni excommunicato excommunicatione maiori, siue occulta sit, siue publica, tolerata, vel non tolerata, quia Ecclesia in nullo vult fauere excommunicato occulto, ita expressè Palao, *vbi suprà, num.* 5.

Sed opposita sententia semper mihi placuit, quæ quantum ad distributiones, & as-
2 sistentiam chori propter quam dantur, † distinguit inter excommunicatum toleratum, & non toleratum, quod ille si intersit horis diurnis pariterque nocturnis illas lucratur, secus vero non toleratus, ratio huius est perspicua, quia excommunicatus toleratus, ex vi tolerantiæ ab Ecclesia admittitur ad diuina exercenda, cum aliis in choro in quo suum officium præstat, sicut alij & propter officium dantur distributiones, qua-
3 re sicut † possessor malæ fidei si laborem impendat in vtilitatem rei possessæ pro labore meretur stipendium, ita quamuis excommunicatus toleratus, licèt apud Deum male agat, tamen quantum ad Ecclesiam bene operatur, & illi ita est vtile suum ministerium quantum ad externum officium, sicut est ministerium præstitum à non ex-
4 communicato. Cæterum excommunicatus non toleratus nullomodo satisfacit penso horarum, quæ in Ecclesiæ choro dicuntur, quia Ecclesia ex vi non tolerantiæ istius, ipsum repellit & non vult per ipsum orare, quare publicæ orationi non satisfacit, & ita non potest distributiones quotidianas tuto dictamine retinere, quia eius ministerium non recipitur ab Ecclesia imò excluditur, repellitur, reprobatur, quare qui contra voluntatem meam in vinea laboraret nullatenus est dignus mercede, ita † Bo- 5
nac. qui pro se citat. Vasqu. Auilar. Nauar. & tenet Sanch. *lib.* 3. *de matrim. disp.* 51. *num.* 12. quamuis enim iure Canonico eo ipso quod esset excommunicatus maiori excommunicatione, esset quantum ad Ecclesiam non toleratus; etenim ante Concilium Constanti, non erat distinctio tolerati, & non tolerati. & sic ministerium cuiuscumque excommunicati excommunicatione maiori, etiam occulta ab Ecclesia repelleretur vt inutile; nec talis excommunicatus admittebatur in orationis publicæ consortium.
Ast † post Bullam Martini V. in Concilio 6
Constantiensi inductam, & ab vniuersali Ecclesia receptam excommunicatus toleratus admittitur in consortium ciuile, & Ecclesiasticum, & in orationis publicæ com- 7
mercium, quare si in ista ministerium suum impleat lucratur dubio procul, quantum est ex parte Ecclesiæ ipsum admittentis, non quidem primo & per se in vtilitatem ipsius excommunicati, & ob ipsius commodum (quod illi per accidens resultat) sed ob vtilitatem fidelium.

SUBRESOLUT. X.

De Canonico publico Clerici percussore?

SUMMARIUM.

1. *Vtrum Canonicus excommunicatus ob publicam Clerici percussionem, possit menses quos habet ex indulto Apostolico computare, vt recuperet absentiam, & sic distributiones lucrari sicut lucrantur qui mensibus illis absunt à Choro.*
2. *An pœna priuationis distributionum solum incurratur ob absentiam à Choro vltra menses vacantia, quos habent ex indulto Apostolico.*
3. *An excommunicatus non toleratus non lucretur distributiones, imò sit incapax eas lucrandi.*
4. *An Clerici percussor publicus eo tempore quo excommunicatus est toleratus distributiones non lucretur.*
5. *An excommunicatus nullum influxum habeat in lucrum distributionum.*
6. *Quæ absolutio iuridica debeat esse.*
7. *Castri Palai mens affertur.*

ESt dubium secundum, quod excitat Bonac. *disput.* 2. *q.* 5. *punct.* 2. §. 2. *de horis Canonicis, n.* 3. vtrum † Canonicus excom- 1
municatus

municatus ob publicam Clerici percussionem (ob quam Episcopus vel Ordinarius suus, ipsum per aliquot dies intra proprios lares detentum habet, & sic abest à choro) possit menses, quos habet ex indulto Apostolico computare; vt recuperet absentiam, & sic distributiones lucrari, sicut lucrantur, qui mensibus illis absunt à choro? Respondet perdoctus vir affirmatiuè, quia (inquit) nullo iure probatur ipsum carere distributionibus correspondentibus tempori excommunicationis, cum liberum ei esset, tunc temporis impunè abesse à choro, etiam præcisè excommunicationis cau-
2 sa. Secundò, quia pœna priuationis distributionum solum incurritur ob absentiam à choro vltra menses vacantiæ, quos habent ex indulto Apostolico, vnde si reliquos præsens fit, distributiones totius anni lucratur, etiam si illis mensibus indulti sit excommuoicatus.

Sed miror virum Doctissimum tam cito
3 fuisse sui oblitum cum *num.* 2. dixerit † *excommunicatum non toleratum non lucrari distributiones imo esse incapacem lucrandi.* at
4 † publicus Clerici percussor est excommunicatus non toleratus, & vitandus ergo toto tempore, quo excommunicatus distributiones non lucratur, & ita istæ auferendæ sunt à distributiunibus totius anni, nec tempus excommunicationis potest computare intra menses priuilegiatos, quia cum sint ex priuilegio illo gaudere nequit excommunicatus; præter quam quod hoc priuilegium influit in lucrum totius anni, ast ex-
5 communicatus † nullum influxum habet in lucrum distributionum, cum sit segregatus ab Ecclesia, quæ omne eius ministerium renuit, si tamen iste Clericus statim absoluatur ab excummnnicatione, dies, quibus detentus est potest computare intra menses priuilegiatos, sicut potest qui ob sua de-
6 licta incarceratus est, absolutio tamen † ista iuridica debet esse, & satisfacta parte, an vero sufficiat si per Bullam cruciatæ absoluatur & hoc constet ex subscriptione absoluentis non est hìc discutiendum, cum alibi discutiam.

Quomodo autem lucretur distributiones, qui aliis censuris, suspensione interdicto, & etiam tempore cessationis à diuinis
7 † latè Castro Palao, §.2. *citat.* à *n.*9. & non vacat locus ea digerere, sunt enim peruia.

§. III.

Extricatur euidens Ecclesiæ vtilitas.

SVMMARIVM.

1. *An euidens Ecclesiæ vtilitas sit causa excusans, & quid veniat notandum.*
2. *An Capitulum eo ipso quod aliquem Prabendatum mittit ad aliquod negotium, declaret; quod absentia illius sit in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem & numero* 4.
3. *An Euidens Ecclesiæ vtilitas Episcopos excuset à residentia.*
5. *An qui non absens est in euidentem Ecclesiæ necessitatem nec fructus nec distributiones lucretur.*
6. *Bonifacy VIII. statutum. & n.*7. *&* 8.
9. *Cuius Canonis antimoniæ duplex solidus sit concordantia.*
10. *Qui lucrentur fructus Beneficiorum suorum.*
11. *An si Canonici receperint distributiones, possint eas sibi retinere.*
12. *An absentes à loco Ecclesiæ non lucrentur distributiones etiamsi sint occupati in eius vtilitatem.*
13. *An vtilitas Ecclesiæ foras extra ciuitatem exerceatur.*
14. *Casus singulares in quibus cernitur moralis & politica euidens vtilitas propriæ Ecclesiæ innumeri adducuntur, & n.* 15. 17. 18. 19. *&* 21. *&* 22.
16. *An Canonici deputati ad ratiocinium faciendum habeantur pro præsentibus in choro.*
20. *Garziæ sententia adducitur.*
23. *An si qui defendēdo iura Ecclesiæ iniustè vel iustè excommunicetur, ipsi debeantur distributiones ab Ecclesia pro cuius defensione excommunicatur. & n.*24.

Circa tertiam causam excusantem, quæ † est *euidens Ecclesiæ vtilitas*, notandum 1
tanquam certam, & securam, quæ nullam patitur limitationem, semper quod Capitulum vna cum Episcopo, vel capitulum solum (iuxta diuersam Ecclesiarũ consuetudinē) declarãs, quod aliquis Præbendatus, siue sit dignitas siue Canonicus, siue Portionarius conueniens esse suæ Ecclesiæ, & vtile, quod siue in eadem ciuitate, siue extra absēs sit à choro, siue ad paruũ, siue ad magnum tempus, toto tempore absentiæ lucratur non solum fructus, sed etiam distributiones, ac si præsens esset, & Capitulũ eo ipso quod ali- 2
quem Præbendatum mittit ad aliquod negotium declarat, quod absentia illius est in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem, & quod in his circumstantiis est grauis vtilitas, quæ in humano conuictu dicitur necessitas moralis, hæc regula statuta est à Bonifac. VIII. *in cap. consuetudinem, de Clericis non resident. in* 6. & est satis conformis Concilio Trident. quod loquens de Episcoporum residentia dicit, quod † euidens Ecclesiæ vtili- 3
tas ipsos excusat; pertinet tamen ad alios cognoscere, quæ sit Ecclesiæ euidens vtili-

tas

tas non ad ipsos Episcopos, quare summus
Pontifex est primus declarans, secundo à
Metropolitano, deinde à Suffraganeo resi-
denti antiquiori, ita *sess.23. c.1. de reform.* in
4 præsenti tamen, † capitulum cui incumbit,
est declarans, quæ sit euidens & grauis vtili-
tas suæ Ecclesiæ de alienæ enim Ecclesiæ
vtilitate nequit iudicare quantum ad effe-
ctum faciendi præsentem vt lucretur fru-
ctus & distributiones.

5 Quare † nisi absens sis in euidentem alie-
næ Ecclesiæ vtilitatem nec fructus neque
distributiones lucraris; sed illa Ecclesia par-
ticularis cuius vtilitatem absens tractas tibi
rependat, & det stipendium, hanc regulam
tenent. Gutierr. *lib.1. Canonic.qq.c.1.n.144.*
Garzia. *3.p.c.2.n.302.* Azor, *p.2.lib.7.c.7.q.14.*
Couarr. *lib.3.variar.c.13.n.8.vers.8.* Moneta,
p.2. de distrib.q.11.n.11. & sequent. Riccius,
in praxi resol.386. in 2.editio. Duenas, *Regula*
206. vers. limita.6. Palao, *tom.2.tract.7.disp.3.*
punct.9. §. 3. D. Ioannes Delcorro, *de horis*
Canonicis, q.3.§.2.n.40. Bonac. *q.5. citata p.3.*
n.5. Trullench. *ad 1.decalog.præceptum, lib.1.*
c.4. dubio.9. & est communis certaque sen-
tentia.

Neque illi opponitur, *c.cum non deceat.30.*
de electio.in 6. vbi idem Bonifac. VIII. dicit
6 † *quod Canonici qui mittuntur, ad Sedem*
Apostolicam iuxta constitutionem Nicolai III.
vt referant electionem factam à Capitulo, cum
tales prosequantur Ecclesiarum suarum vtili-
tatem censeri debent residentes, lucrantur om-
nes fructus Beneficiorum (quotidianis distribu-
tionibus dumtaxat exceptis) Nam respon-
detur omissis pluribus concordantiis quas
adducit & reiicit Moneta, *quæst.11. citata, à*
7 *n.22.* & ipse sequitur nihilo meliorem quod
c.cum non deceat. loquatur de vtilitate Eccle-
siæ cui ipse adscriptus est Canonicus, sed
alterius ipsius ciuitatis, vel vniuersalis Ec-
clesiæ; at *c.consuetud.* loquitur de vtilitate
propriæ Ecclesiæ, hæc concordia discordat
expressè à textu, *in cap. cum non deceat*, ibi
enim dicit Pontifex dans rationem suæ de-
8 terminationis, *cum talis Ecclesiarum suarum*
prosequentes vtilitatem censeri debeant resi-
dentes, ex quo colligit, quod lucrentur fru-
ctus beneficiorum, *exceptis distributionibus*
quotidianis.

9 Quare † duplex solida est concordantia
huius Canoniæ antinomiæ, quam ponit
glossa, *ad c.consuetudinem.* Prima est Archi-
diaconi; quod *in c.cum non deceat 30. de ele-*
ctione, loquatur Pontifex conformis se cum
illis Ecclesiis, in quibus est talis consuetudo,
quod absentes etiam in vtilitatem Ecclesiæ
(quibus ordinariè assignatur salarium) non
lucrentur distributiones quotidianas; quare
10 illas excipit, & dicit quod † *lucrantur fructus*
Beneficiorum suorum, at, *cap. consuetudinem*,
loquatur generalius cum Ecclesiis, in quibus
est talis consuetudo quæ est conformis ra-
tioni naturali, quia vt ait Pontifex, *in cap.*
cum non deceat; quod officium suum cuique sit
damnosum.

Secunda, Synnomia & vni vocatio est;
quod primum, *cap. cum non deceat*, releuet
capitulum vt non teneatur reddere distri-
butiones quotidianas. Secundum *cap. con-*
suetudinem, concedit † Canonicis potesta- 11
tem vt si receperint eas, retinere possint, &
illarum requirant Dominium, ac si interes-
sentes fuissent.

Tertia autem quam ponit ibi glossa &
sequuntur Couarr. & Garzia, quod † absen- 12
tes à loco Ecclesiæ non lucrentur distribu-
tiones, etiamsi sint occupati in ipsius vtili-
tatem, & de his loquitur, *cap. cum non deceat*,
at *cap. consuetudinem*, loquatur de præsenti-
bus ipsi Ecclesiæ, etiamsi non intersint
choro, si alias inseruiunt vtilitati Ecclesiæ,
probabilis quidem Synnomia; ast cum se-
pissimè contingat † quod vtilitas Ecclesiæ 13
foras extra ciuitatem exerceatur, non vi-
detur congruum quod præsentes ciuitati
non tamen Choro lucrentur, & tamen ab-
sentes cum multoties in maiorem vtilita-
tem sint occupati non lucrentur.

Casus vero † singulares in quibus cerni- 14
tur, hæc moralis & politica euidens vtilitas
propriæ Ecclesiæ innumeri sunt, vt si mitta-
ris nomine Episcopi, ad visitanda limina, &
instruendum Episcopum de statu propriæ
Ecclesiæ; si comiteris Episcopum qui se-
cum duos potest portare, etiamsi duos alias
relinquat in suo seruitio vt declarauit Sixtus
V. *constitutio.* 17. & ex multis declaratio. pro-
bat Garzia, *nu.349.* Parrochus autem vltra
tempus concessum à Concilio non potest ad 15
hoc mitti ibi, *nu.350.* deinde si mittaris vt
Theologus, aut Canonista ad Concilium
generale, aut prouinciale. Tertio si mittaris
ad Pontificem, vel Principem gratulationis
causa de aliquo felici successu, aut de filio
nato aut de matrimonio contracto. Quartò,
si designeris ad sumendas rationes redi-
tuũ, quia hoc est valde vtile Ecclesiæ, quam-
uis alio tempore quam Diuinorum Officio-
rum possis præstare. Garzia, *n.368.* quamuis
hanc designationem, vt exeqoatur ante me-
ridiem reprobat Concilium Prouinciale To-
letanum, *act.3. decreto 12.* & Garzia, *c.2. cita-*
to, n.569. abusum & corruptelam dicit, quod
† Canonici deputati ad ratiocinium facien- 16
dum habeantur pro præsentibus in choro,
vespertinis & diebus quibus rationes non
sunt subscriptæ. Quintò, si mittaris ad iuris-
dictionem Ecclesiæ annexam exercendam,
† etsi *sede vacante*, eligaris in prouisorem, 17
iudicem Ecclesiæ, aut testamentorum, toto
tempore, quod expendis circa hæc officia

ea

es occupatus in vtilitatem Ecclesiæ; quod
secus est si ab Episcopo in hæc officia eligatis, quia tunc non deseruis Ecclesiæ, sed
Episcopo, & hæc officia tunc cedunt in
vtilitatem Diœcesis, & non specialiter propriæ Ecclesiæ, sic tenet Palao *loco cit. num.* 7.
Garzia, *n.* 359. & alij quos citat & declara-
18 uit Rota 2. *p. diuis. decis.* 222. *n.* 6. & † idem
dicito de examinatore Synodali si sit Canonicus, quod dum examinat *sede vacante* lucratur distributiones, secus viuente Episco-
19 po propter eandem rationem. Sexto, † si habeas præbendam, Canonicatum, dignitatem
aut personalem, quibus annexa est animarum cura, lucraris distributiones toto tempore, quo es occupatus in administratione
Sacramentorum, ita Trident. *sess.* 22. *cap.* 3. *vers. quod si alieui de reformat.* & pluribus
declarationibus enucleat Garzia *num.* 335.
20 † & hoc verum tenet non solùm de distributionibus specialibus assignatis talibus dignitatibus, &c. sed etiam de distributionibus propriis constitutis ex bonis communibus Ecclesiæ, ita contra Bonacinam, Palao
21 *n.* 8. & est conformius Trident. 7. † si occupatus visitando Ecclesiam aut cura Præbendarum, aut defendendo iura Capituli,
vel Ecclesiæ; etiamsi salarium tibi assignetur, vt diligentius defensioni incumbas, non
vt remittas ius ad distributiones, quas lucrareris, si non esses occupatus in vtilitate Ec-
22 clesiæ, ita Barbosa, *allegat.* 53. *n.* 17. idem si
occuperis in defendendis iuribus, & priuilegiis tui beneficij, quod ob illa nobilius redditur (secus verò, si vt defendas ius tuum
contra Tertium prætendens idem benefi-
23 cium) hoc autem ita est, quod si † defendendo iura Ecclesiæ iniustè, vel iustè excommuniceris tibi debentur distributiones
ab Ecclesia pro cuius defensione excõmunicaris recompensari, & per æquiualentiam
contribuere; etsi enim vt *suprà* vidimus excommunicatus iustè nullatenus distributiones quotidianas lucretur, quarum lucri incapax est; tamen cum iste non excommunicetur propter se, sed quia defendit iura
Ecclesiæ, quam tenetur defendere quousque conuincatur Ecclesia tenetur ex iustitia
ad recompensationem damni, colligitur,
ex Gutierrez, *lib.* 1. *canonic. cap.* 1. *n.* 242.
Barbosa *vbi supra n.* 173. & idem est si cum
24 sis Prouisor, aut iudex Ecclesiæ *sede vacante* ratione officij excommunicaris, quia es excommunicatus ob officium ad Ecclesiam
pertinens.

Hæc fere omnia cum peruia sint apud auctores scribentes de beneficiis, & de distributionibus quotidianis; aliqua super sunt enucleanda in quibus aliquam patior difficultatem, qua coactus aliquod speciale sum contemplatus.

SVBRESOLVT. XII.

De Canonico Pœnitentiario, & Magistrali.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus Pœnitentiarius dum negotia ad confessiones attinentia cum pœnitentibus tractat, aut confessiones audit, lucretur distributiones.*
2. *An priuilegium quod Canonicus Pœnitentiarius potest lucrari sit contra ius commune, & sit strictè intelligendum.*
3. *Vtrum à fideiussore exactum iuramentum prosit etiam reo.*
4. *Castri Palat iudicium.*
5. *Qua assignatio debeat fieri ab eo qui potest & debet iudicare de euidenti Ecclesia vtilitate. & n.* 6.
7. *Non debentur lectori distributiones quotidianæ pro illis horis, quibus legit, ex dispositione iuris communis, ex Garzia.*
8. *Gregory XIII. sententia.*
9. *An cum matutina cum laudibus dicantur die anteriori ad vesperam, an lector S. Scriptura & Magistralis prædicaturus die sequenti lucrentur distributiones.*
10. *An Lectores & Prædicatores pro matutinis & laudibus lucrentur distributiones.*
11. *Garzia mens refutatur.*
12. *An gratia vni facta, fiat omnibus.*
13. *Vtrum Canonicus magistralis prædicaturus in sua Ecclesia per octo dies fiat præsens & lucretur distributiones ante sermonem. & n.* 15.
14. *Quæ rationabilis consuetudo videatur.*
16. *Vtrum Pœnitentiarius dum actu audit confessiones, censeatur præsens in choro.*
17. *An lector sanctæ Scripturæ dum actu legit lucretur distributiones.*
18. *Si Pœnitentiarius in alia Ecclesia quam sua audiat confessiones, non lucratur distributiones & n.* 19.
20. *Si Capitulum temporibus designatis ad diuina celebranda, & ipsum celebretur, an Capitulares illi interessentes possint lucrari distributiones.*
21. *An Canonici capitulares Ecclesiarum siue Cathedralium siue Collegiatarum insignium, possint distributiones lucrari & numero* 22.
23. *Clementis VIII. sententia adducitur.*
24. *An Congregationes capitulares habendæ non sint, eo tempore quo diuina officia celebrantur & n.* 26.
25. *An Episcopus sine adiunctis coniudicibus possit multare Canonicos habens capitulum tempore diuinorum officiorum extra casum vrgentem.*
27. *Authoris mens affertur & n.* 28.
29. *Pontifex & S. Cong. non solum prohibent celebrationem*

celebrationem Capitularium actuum tempore celebrationis diutnorum, sed illam reprobant tanquam iniquam, & numer. 30.

31. *Quotiescumque consuetudo à lege vt iniqua & irrationalis damnatur ac reprobatur, tunc damnata eodem pacto censebitur quauis consuetudo etiam immemorialis, ex Couarruuia, & numero 32.*

1 DE Canonico pœnitentiario, dum † ne-
gotia ad confessiones attinentia cum
pœnitentibus tractat, aut confessiones au-
dit, aut est expositus tempore Iubilei, qua-
dragesimæ, & aliarum sulemnitatum, in
quibus frequentet confitentur fideles etiam
si actu non audiat, confessiones lucratur
distributiones iuxta Trident. *sess. 24. cap. 8.*
de reformat. Ita Bonacina, *quæst. 5. citata.*
punct. 3. §. 5. dixi dum est expositus tempo-
re Iubilei, &c. quia in aliis temporibus in
quibus non est magna pœnitentium multi-
tudo intelligendum est rigorosè Conci-
lium, *dum confessiones audit*, vel aliquid tra-
ctat ad confessionem attinens, priuilegium
2 enim † quod posit lucrari, est contra ius
commune & ita strictè intelligendum. Si
tamen mortuo pœnitentiario, alij asignen-
tur loco ipsius à Capitulo, vel Episcopo de
isto subrogato, idem affirmandum est, quod
in casibus relatis lucretur distributiones,
cum subrogatus sapiat naturam ipsius Offi-
cialis, in cuius locũ subrogatur, & sibi com-
petunt illius qualitates omnes etiam acci-
dentales, *leg. si eum, §. iniuriarum. D. si quis*
cautionibus, leg. in duobus, §. 1. D. de iure
3 *iurando*, ibi † *à fideiussore exactum iuramen-*
tum prodesse etiam Reo Cassius, & Iulianus
aiunt, nam, qui in locum solutionis incedit,
hic quoque eodem loco habeudum est, quod
doctè probat Tiraquellus, *de retract. lignag.*
§. 32. glossa. 1. à num. 10. si tamen ob multi-
tudinem pœnitentium, alij Canonici assi-
gnentnt vt etiam audiant confessiones, Pa-
4 lao, §. 5. *num.* 3. & 4. existimat quod † si
assignentur lucrantur distributiones, & ha-
bentur pro interessentibus Choro; sed exi-
5 stimo, quod nisi † hæc assignatio fiat ab illo,
qui potest & debet iudicare de euidenti
vtilitate Ecclesiæ, quod tales adiuncti non
lucrantur, distributiones; quare si ad Epis-
copum extra capitulum non attinet hanc
vtilitatem declarare, etiamsi ipse assignet
extra Capitulum non lucrantur; benè ta-
men si Capitulum ipsum declaret esse vti-
6 litatem Ecclesiæ, quod alij Canonici assi-
stant confessionibus, Episcopus poterit illos
quos magis idoneos iudicauerit assignare &
isti lucrabuntur.

Pro Canonicis, Magistrali, & Lectore S.
Scripturæ, diebus quibus legunt per totum,
sic satur Congregatio ad Episcopum Pla-
centinum, *anno millesimo quinquentesimo sep-*
tuagesimo, & refert. Garzia, *vbi suprà, nu-*
mero 119. † *non debentur Lectori distri-* 7
butiones quotidianæ pro illis horis, quibus le-
git ex dispositione iuris communis, Doctores,
post glossam vltimam, in cap. quia nonnulli, de
Magistris, quos dixit, *Sanctitas sua non lo-*
quitur respectu illius lectoris, qui legit in Ec-
clesia sua, vt faeit iste de quo hic, tamen Sanct.
D.N. Gregorius XIII. † *audita relatione Con-* 8
gregat. ex gratia deberi eis voluit, non modo
pro illis horis, vt si mane legunt pro horis ma-
tutinis & Missa solemni, sed etiam pro tota
die & ita sapius consultus respondit. Hactenus
ibi, quam declarationem ferè omnes Ec-
clesiæ admisere.

Sed an † cum matutinæ cum laudibus 9
dicantur die anteriori ad Vesperam, an le-
ctor Scripturæ, & Magistralis prædicaturus
die sequenti lucretur distributiones, ex vi
huius declarationis, negant Garzia, *num.*
119. Bonacina, *quæst. 5. citata, punct. 3. §. 3.*
Barbosa, *allegatio. 56. num. 8.* fundantur in
quadam declaratione Cardinalium quam
ad verbum refert Garzia, expressè id di-
cente; sed existimo satis rationabiliter pos-
se introduci, quod etiam pro matutinis,
& laudibus lucrentur absentes; quia † Le- 10
ctores & Prædicatores magis indigent ad
studendum tempore vespertino diei ante-
rioris, & in declaratione præfata summus
Pontifex dicit, quod pro tota die sint præ-
sentes, at tota dies Officij Diuini etiam
includit Matutinum, & Laudes, quod
maximè verum tenet, si dicantur me-
dia nocte, vt dicuntur in multis Eccle-
siis.

Non tamen † assentior Garziæ dicen- 11
ti, quod præfata responsio Gregorij XIII.
solum intelligitur habere vim in Ecclesiis,
qui hanc gratiam petierint, & impetra-
rint, non vero indiscriminatim in omni-
bus, hoc inquam mihi non arridet, quia
in hac responsione summus Pontifex, etsi
vt responderet excitatus fuerit ab Epis-
copo Placentino, tamen responsio fuit vni-
uersalis, cum in omnibus Canonicis Ma-
gistralibus, & Sanctæ Scripturæ, eadem
sit omnino ratio, quare † gratia facta vni, 12
omnibus fit; fit enim gratia non Canoni-
co huius Ecclesiæ, sed Canonico Magi-
strali, qui idem est; in omnibus Eccle-
siis. Hæc enim gratia, non datur per mo-
dum priuilegij personalis, sed per mo-
dum priuilegij Magisterij, & digni-
tatis.

In aliquibus Ecclesiis inualuit consue-

13 tudo, quod † Canonicus Magistralis præ-
dicaturus in sua Ecclesia per octo dies fiat
præsens, & lucretur distributiones an-
te sermonem, quod statutum est Com-
postellæ in quodam Concilio prouinciali,
act. 2. decreto 39. dummodo assistat Missæ
maiori, quam Ecclesiam multæ aliæ, sunt
immediatæ, sed non arridet Garciæ *nu-*
14 *mero* 125. nec Palao §. 6. *numero* 2. sed †
mihi consuetudo ista rationabilis videtur,
quia in istis viris cum sint magnæ authori-
tatis, etsi sapientes & docti necessum, vt
multum studium exerceant, & memo-
riæ mandent prædicanda, & sint expedi-
15 ti, vt pro æstimatione sua pugnent, hoc
etiam verum tenet, etiamsi sermonem sint
habituri extra Ecclesiam suam, tamen ad
capitulum ipsum quod processionaliter va-
det ad aliquam stationem, vt sæpius con-
tingit.

16 Sed notandum, quod † Pœnitentiarius
dum actu audit confessiones, etiam cense-
tur præsens in choro, & processionibus,
etiam quæ per vrbem fiunt, & exequiis
defunctorum, quæ eo tempore fiunt quo
ipse audit confessiones; sed non sufficit,
quod sit in confessario, nisi realiter ipse
confessiones audiat, ita Sacra Congre-
gatio apud Garciam, *lib.* 5. *cap.* 3. *nume-*
ro 125. quam admittit Barbosa *in collectaneis*
ad Concilium sess. 24. *cap.* 9. *de reformat. nu-*
mero 30. etsi contra senserit Moneta *part.* 2.
quæst. 11. *num.* 65. idem pari modo dicen-
17 dum est, de lectore † sanctæ Scripturæ, dum
actu legit, cum sit eadem ratio, sed Barbo-
sa *in Apostolicis decisionibus collect.* 181. *nu-*
mero 14. dicit, quod si Pœnitentiarius ce-
lebret Missæ Sacrificium, aut recitet offi-
cium, vt opportunius auditui confessionum
incumbat, sit præsens & lucratur, at *de*
Canonicis, *cap.* 26. *num.* 20. contrarium di-
cit esse decisum à Congregatione, & re-
ipsa certum est, vt dicunt Doctor Salazar
de Mendoza *in libello de institutione Canoni-*
cat. pœnitentiaria, quam ipse habebat, §. 6.
& alij quos ibi citat, quare prior locus
mendosus est, existimo etiam contra ip-
18 sum Barbosam, quod † si Pœnitentiarius
in alia Ecclesia, quam sua audiat confes-
siones, non lucratur distributiones; se-
cus vero si aliqui confessionem in propria
Ecclesia incepit & incidens in morbum
19 vocet pœnitentiarium, dum in domo in-
firmi ipsum audit, & Sacramentum Pœ-
nitentiæ illi impertitur, lucratur & præ-
sens est.

20 De capitulo, an † si temporibus designa-
tis ad diuina celebranda & ipsum cele-
bretur, Capitulares illi interessentes distri-
tiones quotidianas possint lucrari, de obli-
gatione assistendi Capitulis dixi *tomo* 1.
Morali. tractat. 12. *numero* 1446. & 1464.
Hîc tamen aliqua addenda † circa Cano- 21
nicos Capitulares Ecclesiarum siue Cathe-
dralium siue Collegiatarum insignium,
vt videamus an possint distributiones quo-
tidianas lucrari, & quidem SS. D. D. Cle-
mens Papa VIII. Breue edidit *anno* 1601.
die 18. *Ianuarij*, & *Pontificatus sui anno* 9.
quod licet in Hispania non fuerit recep- 22
tum, vt testantur Garcia, *num.* 558. tamen
quia ius naturale diuinum enucleat, & eius
fundamenta ponit, vt licitè Capitula Eccle-
siarũ tempore destinato ad diuina non cele-
brentur hîc eius verba (quibus confirman-
tur verba declarationis Cardinaliũ factæ ad
petitionem Nicolai Garcia quam dicit
num. 560. authenticam apud se habere)
non piget & hîc transcribere, sic enim lo-
quitur † *Clemens Papa VIII. ad perpet. rei* 23
memo. decet Romanum Pontificem in his au-
thoritatem suam interponere, per quæ diuini
cultus manutentioni opportunè consulitur,
prout in Domino salubriter conspicitur expe-
dire, cum igitur qui de altari viuunt eos altari
inseruire oporteat, deceatque illos diuino cul-
tui prius quam temporalibus negotiis vacare,
Nos, quibus nuper innotuit in Visbonen. &
aliis forsan Cathedralibus, seu Metropolita-
nis Ecclesiis, interdum capitula Congregatio-
nes, tractatus, & actus Capitulares per Ca-
nonicos, & Capitulum earum Ecclesiarum eo
temporis spatio, quo diuina officia, & Missa
maior celebratur fieri solere cum non modica
diuini cultus diminutione; huic incommodo
quantum possumus occurrere volentes ex votu
venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Car-
dinalium super sacris ritibus & cæremoniis
deputatorum, harum serie declaramus Capi-
tula, Congregationes, &c. per Canonicos Me-
tropolitanarum Cathedralium, & Collegia-
tarum Ecclesiarum, peractis diuinis officiis &
præsertim Missa maiori, ne diuinus cultus pro-
pter Ministrorum substractionem, minuatur
habendos esse, quod si dum missa, aut alia
diuina officia celebrantur, aut hora canonica
recitantur Capitula habere voluerint, nisi
fortè euidens aliqua & vrgens necessitas, id
postulauerit eius hora in qua id commiserint
quotidianas distributiones minimè lucrari de-
bere, &c.

Quibus se confirmauit Sacra Congre-
gatio Concilij, cuius declaratio authenti-
ca est apud Garciam *vbi supra*, dicens &
respondens ad interrogationem ipsius Gar-
ciæ, † *Congregationes huiusmodi Capitula-* 24
res habendas non esse, eo tempore, quo di-
uina officia celebrantur, nisi causa aliqua vr-
gens eas in aliud tempus differre non pote-
rit, quod si hæ Congregationes absque causas

prædi

prædicta tempore celebrationis diuinorum habitæ fuerint Canonicum iare ab his, vt Choro intersit habere potest, nec propterea esse multandum. Hæc ibi, idem determinauerat, Sacra Congregatio Concilij 1. *Febr. anno.* 1593. vt refert, Sellius, *in selectis, cap.* 35 *num.* 30. & Sacrorum rituum Congregatio, *die.* 17. *Nou.* 1600. *& in vna Eguitan. die* 10. *Iuny* 1602. quam refert Lezana, *tom.* 2. *qq. Reg. c.* 12. *n.* 5. vnde Concilij Sacra Congregatio consulto
25 Vrbano VIII. *anno* 1632. *die.* 6. *Martij in vna Orelian.* declarauit, † quod *Episcopus sine adiuncti contudicibus potest multare Canonicos habentes capitulum tempore Diuinorum Officiorum extra casum vrgentem.*

Ex quibus omnibus claret Capitulares;
26 † qui tempore Diuinorum Officiorum assistunt capitularibus actibus, & omittunt interesse choro, non lucrantur distributiones; vnde Capitularis assistentia (nisi sit vrgens necessitas) non est causa sufficiens ad excusandum, quia non cedit in Ecclesiæ vtilitatem, sed in damnum Diuini Officij, & seruitij altaris, vt dicit Clemens VIII. *in suo breui*, & inuertit ordinem naturalem præponendo negotia temporalia diuino cultui, qui valde diminutè fit deficientibus Canonicis in Sacris à Choro.

Quæ ratio ita mihi est vrgens vt existi-
27 mem † nullam consuetudinem in contrarium introduci posse, quia rationabilis non est; quamuis enim breue Clementinum & declarationes Cardinalium, quantum ad ius positiuum quod inducunt, non essent receptæ, tamen quantum ad ius diuinum naturale, quod enucleant non possunt reiici,
28 sed admitti necessario debent; quando eum materia legis humanæ in ordinationem contra ius naturæ aut diuinum continet, semper prohibita censetur, quamuis prout proposita à legislatore humano non inferat obligationem specialem, quia licet lex humana non loquatur nisi à populo acceptetur, tamen loquitur ius diuinum naturale, quod videlicet non omittantur diuina propter humana, quando non vrget
29 necessitas; cum enim † Pontifex, & Sacra Congregatio non solum prohibeant celebrationem Capitularium actuum tempore celebrationis diuinorum, sed illam reprobent tanquam iniquam, & irrationabilem,
30 & vt peruersiuam ordinis iuris diuini, & naturalis, contra quod nulla præualet rationabilis consuetudo, etiamsi immemorialis sit, vt tenet Couarr. *lib.* 3. *variarum. cap.* 13.
31 *num.* 5. *vers. ex quibus*, docens quod † *quotiescumque consuetudo à lege vt iniqua & irrationalis damnatur, ac reprobatur, tunc damnata eodem pacto censebitur quauis consuetudo etiam immemorialis centenariaque*, & infrà, *& fortasse vbi lex præterita consuetudini etiam immemoriali derogat, etiam futuris immemorabilibus derogare censebitur, ex eo quod*
non solent leges nouæ immemorabilibus con- 35
suetudinibus derogare, nisi quoties irrationabiles visa legislatoribus fuere, hæc ille.

SVBRESOLVT. XIII.

De aliis excusationibus à residentia in Choro, vt lucrentur distributiones?

SVMMARIVM.

1. *Causæ quibus Canonici & Præbendati excusantur ne amittant distributiones, afferuntur.*

HVcusque causas excusantes in iure expressas ab interessentia Chori, vt quis possit lucrari quotidianas distributiones summatim enucleauimus, aliæ supersunt
enucleandæ, quibus † Canonici & Præben- 1
dati excusari valent, ne amittant distributiones præfatas. Prima, consuetudo. Secunda, priuilegium Papæ. Tertia, statutum alicuius Ecclesiæ, & de his sigillatim, & breuiter est agendum, & vt in superioribus solum specialia disputabo.

§. I.

De consuetudine?

SVMMARIVM.

1. *Non licet vigore cuiuslibet statuti aut consuetudinis vltra tres menses ab Ecclesiis abesse, ex Conc. Trid.*
2. *De qua consuetudine loquatur Concilium.*
3. *An immemorialis consuetudo non excuset à residentia, in Cathedralibus & Collegiatis insignibus.*
4. *Immemorialis consuetudo an non comprehendatur in reuocatione consuetudinis, etiam dictione vniuersali, & numero* 5. *&* 6.
7. *Residentia Canonicorum in choro ad lucrandum fructus & distributiones an sit de iure naturæ.*
8. *An leges nouæ non soleant immemorialibus consuetudinibus derogare, nisi quoties irrationabiles visa sunt legislatoribus, & num.* 9.
10. *Non excludi immemorialem consuetudinem existimat Palao.*
11. *Consuetudo immemorialis præsumitur ex fundatione, vel priuilegio, aliove iusto titulo dimanare.*
12. *In multis Ecclesiis dignitates non obligantur ad residendum per spatium nouem mensium, & n.* 13.

14. *Authoris mens affertur.& n.15.*
16. *Concilium immemorialem consuetudinem exclusit iuxta Cardinalium declarationes.*
17. *Quæ Cardinalium declarationes non sint recepta in Hispania.*
18. *An quando Legislator reprobat aliquam consuetudinem tanquam iniquam & irrationabilem etiam deroget immemorialem.*
19. *An Legislator nunquam præsumatur reprobare consuetudinem tanquam iniquam nisi id exprimat. & n.20.*
21. *An vbi sunt Cardinalium declarationes receptæ, illis sit omnino obediendum.*
22. *Cum residentia sit de iure naturæ, non est de iure naturæ quod dignitas resideat nouem mensibus. & n.23.*
24. *An consuetudo possit abrogare legem cuiuscumque humani Legislatoris.& n.25*
26. *An nequeat Legislator humanus legem statuere ea conditione, vt nunquam contra ipsam valeat consuetudo derogare.*
27. *Princeps an non possit facere quod lex sua semper & omni tempore sit vtilis Republicæ,& de materia possibili.*
28. *Licet Legislator aliquam consuetudinem abroget, quia irrationabilis & nociua Reipublicæ,& bono communi, in qua derogatione etiam comprehendatur consuetudo immemorialis.*
29. *Multorum Authorum sententiæ afferũtur.*
30. *Bonifacij VIII. opinio.*
31. *An possit subesse ratio sufficiens, vt consuetudo introducatur ex nouis circumstantiis superuenientibus, ex quibus materia consuetudinis cohonestatur.*
32. *Quando lex prohibet & reprobat consuetudinem solum intelligitur de consuetudine qua non habet iustum motiuum, ex Bonacina.*
33. *Consuetudo quæ legem Ecclesiasticam derogat ex quo dicatur irrationalis.*
34. *Quæ materia intra rationis æquitatem possit concludi, & n. 35.*
36. *An consuetudo rationabilis debeat respicere rationis honestatem.*
37. *Quæ consuetudo irrationabilis dicatur.*
38. *Sanchez & aliorum sententia.*
39. *Consuetudo irrationabilis est, quæ est contra ius diuinum, aut naturale, ex Sanchez & aliis.*
40. *Quod Canonicus aut dignitas alicuius Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ insignis habentes sufficientes prouentus omnino non resideant, introduci nequit.*
41. *Authoris mens adducitur.*

1 QVamuis Sacrum Concilium Tridentinum, *sess. 24. cap. 12. vers. hortatur.* dicat, *quod non liceat vigore cuiuslibet statuti aut consuetudinis, vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis abesse*, quibus verbis omne statutum, & consuetudinem derogat, secundum quam Præbendari fructus, & distributiones quotidianas lucrabantur, etiamsi absentes essent, vltra præfatos tres menses tamen sunt plura notatu digna circa hoc decretum, quæ non grauabor hîc examinare; prius tamen aliqua sunt necessario prælibanda.

Primum est, quod Concilium † loquitur 2
de consuetudine immemoriali Garcia, *de beneficiis, p. 3. cap. 2. à num.* 197. quod probatur multis Cardinalium declarationibus datis circa præfatum *caput* 12. prima est S. D. N. Gregorij XIII. ex sententia Con-
gregationis declarauit, † *Immemorialem con-* 3
suetudinem non excusare à residentia, in Cathedralibus & Collegiatis insignibus, &c. secunda est data Episcopo Segobien. *vndecima die Iulij* 1590. *de residentia Canonicorum & dignitatum Congregatio respondit sublatum esse ex decreto Concilij cap.12.sess.24.*

Secũdo probatur *ex Rota in vna Spulenti. Iurisdictio. 25. Maij* 1565. *coram D. Orano*,
vbi doctrinam DD. quod † immemorialis 4
non comprehenditur in reuocatione consuetudinis, etiam dictione vniuersali, (quæ est communis sententia & declarauit Sacra Congregatio 4. *Maij anno* 1575. vt refert Bellarminus, *in notis ad Trident. sess. 22. cap. 7. littera S. & sess. 24. littera Z.* quam sequitur Rota *in vna Placenti. Canonic. die 25. Maij*
1612. *apud Farinacium tom. 2. decis. 286. n. 1.*) 5
hanc inquam doctrinam, Rota *coram Orano, limitat duobus modis, primo quando tollitur consuetudo tanquam irrationabilis, & sic procedit quod tradit Antonius Gabriel, de præscriptionibus conc. 1. à n. 27. secundo quãdo eadẽ ratio militat in immemoriali*, ex Couarr. hæc
ibi, atqui quamuis in Concilio solum pona- 6
tur clausula vniuersalis derogatoria cõsuetudine, & non faciat mentionem immemorialis; nihilominus Greg. XIII. & Congregatio declarant, quod ex decreto Concilij excluditur immemorialis, ergo ideo est, quia declarat talẽ consuetudinem esse irrationalẽ. Vnde data opera eadem Congreg. *die 27. Septemb. anno* 1575. quamuis Concil. *sess. 24. c. 20.* derogat consuetudinẽ declarat ibi Cõcil. nõ derogare consuetudinẽ immemorialẽ quãuis omnem consuetudinẽ excluserit.

Tertiò, quia † residentia, Canonicorũ in 7
choro ad lucrandũ fructus, & distributiones est de iure naturæ, quod ius nullus nisi Sum. Pont. potest iuridicè declarare, & Concilium generale similiter, & tam Pontifex quam Concilium solum ad tres menses in anno absentiam concesserunt, nulla ĩmmemorialis subsistere quit, quia opposita iuri naturæ, vt enim aiebat egregiè Couar.

lib. 3.

Lib. 3. variarum cap. 13. num. 5. vers. ex quibus
8 *idem erit*, † *non solent leges noua immemo-*
rabilibus consuetudinibus derogare, nisi quo-
ties irrationabiles visa sunt Legislatoribus,
nisi enim consuetudo non residendi vltra
tres menses à choro irrationalis esset non
9 ex eo quod consuetudo absolutè est dero-
gata, Congregatio declararet etiam esse de-
rogatam immemorialem.

Sed in contrarium obiicit Palao *punct. 9.*
10 *§. 12. num. 1.* existimans † non excludi im-
memorialem consuetudinem, quia (in-
quit) absentia vltra tres menses non est
per se turpis, & inhonesta, & ita non cen-
setur reuocata, si consuetudine immemo-
riali sit firmata & stabilita. Secundò, quia
11 † consuetudo immemorialis præsumitur
ex fundatione, vel priuilegio aliòve iusto
titulo dimanare, at reuocans consuetu-
dinem non censetur reuocare priuilegia &
fundationes, ita tenent Menochius *consil.*
90. num. 65. & cons. 402. num. 9. Manci-
nus *de horis quæst. 65. num. 9.* Bonacina re-
putat probabile, *quæst. 5. citatu punct. 6.*
num. 6 vers. verum, Puteus *decis. 52. &*
12 *205.* & sic in multis Ecclesiis Hispaniæ, vt
in Toletana, & aliis dignitates non obli-
gantur ad residendum per spatium nouem
mensium, quia allegant immemorialem,
13 etsi Concilium immemorialem exclusit,
dicunt non fuisse admissum quantum ad
hoc responsum & declarationem Cardina-
lium, ad quas nihil respondet Palao.

14 Ego vero † fateor punctum hoc esse dif-
ficillimum, quia fundamenta primæ sen-
tentiæ valdè firma sunt & fundamenta se-
cundæ non sunt debilia, maximè, quod
desumitur à consuetudine Ecclesiæ Hispa-
nicæ, quæ apud me magni ponderis est, non
enim possum in animum inducere, quod
tam sanctarum Ecclesiarum Capitula, vbi
sunt homines potentes virtute, & litteris
15 viri famosi, quod si hoc esset contra Con-
cilium Tridentinum, quod in tota Hispa-
nia complectitur, veneratur, & colitur in
praxi retinerent, & quod Summus Ponti-
fex, qui hoc non ignorat, nisi esset iustus
titulus id permitteret obseruari? quare exi-
16 stimo primum † Concilium immemoria-
lem consuetudinem, etiam exclusisse iuxta
declarationes Cardinalium adductas, quæ
cum apertissimè id declarent non potest
17 quis id negare. Existimo primum † decla-
rationes Cardinalium adductas non esse
receptas in Hispania, sed solum Concilium
vt iacet in quo non exprimitur consuetu-
do immemorialis, & ea quæ derogatur
non ideo derogatur, quia irrationalis sit;
sed quia est contra *cap. consuetudinem, de*
Cleric. non resident. & quia magis conue-
nit cultui diuino assistentia in choro, Ca-
nonicorum & dignitatum. Existimo ter-
tiò, quod quando † Legislator reprobat ali- 18
quam consuetudinem, tanquam iniquam
& irrationabilem etiam derogat consuetu-
dinem illam, etsi sit immemorialis, quia
eius iniquitatem non aufert immemoriali-
tas, etiamsi sit centenaria, quia iniquitas
nunquam præscribitur, ita Couarr. *vbi su-*
pra; existimo quartò, quod † Legislator 19
nunquam præsumitur reprobare consuetu-
dinem tanquam iniquam, nisi id expri-
mat, quia nunquam præsumitur iniquitas,
quando factum, aut verba id non expri-
munt; vnde cum Trident. non exprimat
consuetudinem non residendi, vltra tres
menses derogari, quia est iniqua ex verbis
Concilij immemorialem non esse deroga-
tam, nisi id declarasset Sacra Congregatio
cumque vllæ declarationes non sint rece-
ptæ in Hispania, consequitur, quod digni- 20
tates, etsi non resideant per nouem men-
ses illis fauet consuetudo immemorialis
iustè percipiunt fructus & alia emolu-
menta.

Ex quibus constat ad fundamenta pri-
mæ sententiæ, † ad declarationes Cardi- 21
nalium iam diximus, quare vbi sunt rece-
ptæ illis omnino obediendum, ad secun-
dum respondeo optimam continere do-
ctrinam & aliis vsibus valdè vtilem, tamen
cum declarationes præfatæ non sint rece-
ptæ in Hispania; non est receptum funda-
mentum ibi relatum, quod hæc consuetu-
do sit contra residentiam, quæ est de iure
naturæ, vt vidimus in superioribus, † quā- 22
uis enim residentia sit de iure naturæ, ta-
men non est de iure naturæ, quod digni-
tas resideat nouem mensibus, sicut enim in
sua fundatione potest institui, quod solum
resideat per duos menses, ita potest esse,
consuetudine immemoriali, ex qua toti-
dem diebus teneantur dumtaxat in choro
interesse, & sic constat ad secundum, quid
sit respondendum.

Secundum, quod prælibandum est, quod
† consuetudo potest abrogare legem, cu- 23
iuscunque humani Legislatoris, etiamsi lex
prohibeat, & deroget consuetudinem con-
trariam; lex enim ista derogat quancum-
que consuetudinem generalem antece-
dentem, & contrariam legi *cap. vt anima-*
rum. 1. de constitutio. in 6. tamen consuetu-
do subsequens legem ipsam, legem etiam si 25
ista dicat, quod abrogat quamcunque
consuetudinem, nam intelligitur de ante-
cedenti, non de subsequenti, ita Legio-
nensis *de matrimon. lib. 6. cap. 6. num. 19.* 26
Palao *tom. 1. tractat. 3. disputat. 3. punct. 4.*
§. 2. numer. 7. Vuigers. *12. quæst. 97. arti-*
cul. 3. num. 43. Suarez *lib. de legibus cap. 7.*
num. 2. & cap. 19. num. 18. Salas *disput. 19.*

sect.7.n.71. Bandelus *lib.5. de lege. disp.47.*
26 imò † nequit legislatur humanus legem statuere ea conditione, vt nunquam contra ipsam valeat consuetudo derogare, ratiu sumitur ex D. Thom. 12. *quæst.97. art.3.* quia
27 † Princeps non potest facere, quod lex sua semper & omni tempore sit vtilis Reipub. & de materia possibili atque ita nequit facere, quod consuetudo non vincat legem, ipsámque deroget, quia inducit maiorem vtilitatem.

28 Imo addo, quod † licet legislator aliquam consuetudinem abroget, quia irrationabilis est, & nociua Reip. & bono communi in qua derogatione, etiam comprehenditur consuetudo immemorialis; hoc intelligitur attentis circumstantiis, in quibus declaratur consuetudo nociua & irrationabilis, nam istis mutatis potest consuetudo non esse nociua, quia contra ius diuinum, sed vel propter indecentiam, incommodirarem magnam populi, ob pericula, & alia incommoda, quæ omnia successu temporis mutari
29 possunt † ita Legionens. *n. 9.* Suarez *cap.19. num.14.* Sanchez *l.7. de Matrim. disp.4.n.14.* Azor. *tom.1. lib.5. cap.17. quæst.10.* non enim semper quia nociua positiuè, sed quia Reip. & Ecclesiæ non censetur conueniens.

Ex quo addo contra Bonacinam, *vbi infrà n.3.* quod etiam si lex non solum deroget consuetudinem, sed etiam eam reprobet,
30 † vt facit Bonifacius VIII. *cap. vnico de Cleric. non resident.* consuetudinem percipiendi distributiones quotidianas à non residentibus; ad vsque potest induci consuetudo in contrarium; quod lucrentur ab absentibus, quia non eo ipso quod reprobatur consuetudo, declararur irrationabilis contra ius na-
31 turæ, aut diuinum, quare † potest subesse ratio sufficiens, vt consuetudo introducatur ex nouis circumstantiis superuenientibus ex quibus materia consuetudinis cohonestatur, & materia legis, vt aliis circumstantiis lata, his & minimè in hoc casu speciali redditur minus vtilis, & sic contra ipsam valet introduci consuetudo, quare, vt ipsemet
32 Bonacina *num.4.* dicit quod quando † lex prohibet & reprobat consuetudinem solum intelligitur de consuetudine quæ non habet iustum motiuum, sed intrinsecam habet malitiam, & sic prohibitio solum excludit consuetudinem futuram circa materiam indecentem.

33 Tertium prælibandum, est † consuetudinem, quæ legem Ecclesiasticam derogat, non ex eo dicitur rationalem, quia actibus peccaminosis introducatur alias cum consuetudo actibus contra legem factis introducatur & actus contra legem turpes sint & peccata, omnis consuetudo irrationalis esset, & nulla rationabilis, quod dici nequit; quare consuetudo rationalis tunc est, quando actus quibus introducitur seclusa lege quam intendunt derogare versantur circa materiam, alias nulla lege naturali, aut diuina prohibitum † potéstque materia illa in- 34
tra rationis æquitatem concludi, aut lege, aut statuto deroganre legem, aut priuilegio honesto Principis, quo quis à lege illa eximatur, si enim vtilitas resplendens in materia consuetudinis, quæ opposita est vtilitari, quæ resplendebat in materia legis, quæ de- 35
rogatur, nequit intra rationis naturalis cancellos concludi, lege derogante aut priuilegio eximente, aut statuto disponente, nequit etiam esse materia consuetudinis derogantis, aut inducentis nouam obligationem oppositam obligationi legis priori, consuetudo enim † rationabilis, sicur, & lex debet res- 36
picere honestatem rationis, quæ vtilis sit bono communi secundum se, quamuis actus, quibus introducitur ex obiecto proximo, non habeant honestatem cum sit prohibitum; & ideo malum, quamuis secundum se malum non sit. Vnde † consuetudo 37
irrationalis est, quæ respicit materiam, quæ secundum se vtilitatem attentis circumstantiis obiectiuis, nequit intra rationis & honestatis metas concludi, aliqua lege aut priuilegio, aut statuto, vnde etsi accedat Principis tacitus consensus, nequit habere vim legis, sicut habet consuetudo rationalis.

Hæc doctrina & si nõ ita enucleata docetur communiter, ita † Sanch. *de matrimonio,* 38
lib.7. disp.14. à n.14. Suar. *lib.7. de leg. cap.18.* Granad. 1.2 *tract.7. p.2. disp.52. sect.1. num.2.* Legionens. *lib.6. de matrim. cap.5. num.2.* Bandel. *vbi supra.* Salas *sect.18. disp.19. cit.* & me iudice idem senserunt Gerson. 3. *p. de vita spirit. lect.4. coroll.13.* Gabriel. *in 4. distinct.42. quæst.1. art.3. dub.6.* Nauarr. *lib. consil. tit. de censibus* (in meis) *consil.7. n.3. in nouis conf.3. num.3.* dum dicunt † illam consuetudinem 39
solum dici irrationabilem, quæ est contra ius diuinum aut naturale, per ius naturale intelligentes rationis naturalis æquitatem. Ex quo fit, quod consuetudine introduci nequit, quod animarum Pastores absint à suis Ecclesiis, quia hoc, vt vidimus est contra ius diuinum, & naturale contra quod consuetudo omnino irrationalis est, iniqua, & nociua ouibus, similiter introduci nequit, quod † Canonicus aut Dignitas alicuius 40
EcclesiæCathedralis, aut Collegiatæ insignis habentes sufficientes prouentus omnino non resideant, & tanquam præsentes choro omnes fructus, & prouentus percipiant, quia ex iure naturæ beneficium datur propter officium in choro persoluendum, & sic absentia omnimoda à choro introduci nequit, quæ rationalis sit, sed erit omnino irrationalis

irrationalis, quantum vero temporis sit requisitum, vt consuetudo sit introducta, & faciat materiam, quam respicit, liberam ab obligatione legis contrariæ non est hîc disputandum legatur Castro Palao *tom.1. tr.3.*
41 *disp.3.punct.2.§.2.n.9.* vnum aduerto † quod dicendis valde conducit, si consuetudo est iam introducta; & exurgit dubium an sit rationabilis & bono communi aut non contraria, aut vtilis, standum est pro consuetudine; si tamen consuetudo expresse reprobetur à lege, & dubitetur de consuetudinis æquitate standum est pro lege, quæ est in possessione honestatis suæ, quæ cum sit clara ab honestate dubia nequit vinci, vt optimè Salas & Castro Palao §. 1. n. 2. & communis sententia.

§. II.

Ponitur regula generalis circa excusationem ex consuetudine.

SVMMARIVM.

1. *Consuetudo introducta post Concilium Tridentinum de lucrandis distributionibus quotidianis, an sit maioris vacationis quam trium mensium.*
2. *Consuetudine stante Canonicus potest lucrari distributiones quotidianas, ex Garzia.*
3. *An stante consuetudine missus Canonicus ad negotium Ecclesiæ possit lucrari distributiones quotidianas.*

INseritur hæc regula tanquam morale principium in hac materia de distributionibus quotidianis lucrandis in absentia à choro, *et-*
1 *si † consuetudo introducta post Concilium Tridentinum de lucrandis distributionibus quotidianis præfatis sit vacationis maioris quam triũ mensium, si tamen sit ex rationabili causa sic iudicata prudentum arbitrio valida erit & legitima, quæ semper præsumitur tulis, si Prælatis videntibus & non contradicentibus obseruetur.* Ita tenent & defendunt præfatam regulam & principium, loquentes in hac materia Couarr. *lib.3. variar. cap.13. num.6.* Garz. *p.3. de benef. cap.2. num.348.* Carol. Macin. *de horis cap.71. num.41.* Bonacin. *quæst.5. punct.6. n.4.* Vasq. *de benef. cap.4. §.3. dub.1. num.4.* Duen. *Regul. 206. limit. 1.* Hojed. *de incompatibil. cap.17. num.10.* & constat ex declarationi-
2 bus Card. quas adducit Garz. *an. 361.* vbi stante consuetudine dicit, quod † Canonicus potest lucrari distributiones quotidianas huius principij, & regulæ ratio est, quia ex *dictis notat. 3.* constat, quod consuetudo potest legem abrogare, etiamsi lex dicat non obstantibus consuetudinibus, &c. quare si-
3 cut vt ait Congregatio † stante consuetudine missus Canonicus ad negotium Ecclesiæ potest lucrari distributiones quotidianas. *cap. vnic. de Cleric. non resident.* si adsit similis consuetudo, in aliis casibus pariter etiam excusabit ab interessentia, & lucrabuntur præfatæ distributiones.

§. III.

Subresolutiones amplìantes regulam præfatam.

Regula adducta valdè vtilis est, continet enim sub se varios casus, qui extricandi sunt ad conscientiæ securitatem.

SVBRESOLVT. I.

Licet ex consuetudine abesse vltra tres menses.

SVMMARIVM.

1. *An ex consuetudine liceat abesse plus quam per tres menses.*
2. *Canonicus etiam ex vi consuetudinis immemorialis non potest lucrari distributiones quotidianas tribus mensibus recreationis à Concilio concessis, ex Congreg. apud Garziam.*
3. *An contra naturam rei non possit esse consuetudo etiam immemorialis. & n.4.*
5. *An distributiones ex natura rei solum debeantur realiter præsentibus.*
6. *Distributiones quotidianæ an dentur præsentibus, siue realiter siue fictione iuris.*

EX hac Regula plures veniunt casus decidendi. Primus † ex consuetudine li- 1
cere abesse plus quam per tres menses, vt per quatuor, & illis lucrari distributiones, quia ex priuilegio licet, vt fit Alma Ecclesia Hispalensis, & sic etiam ex consuetudine, potest introduci, similiter tempore recreationis, quo sicut lucrantur fructus ex Tridentin. *sess.24. cap.12.* ob eandem rationem potest introduci consuetudo, vt eodem tempore lucretur distributiones, vt sic alle&i efficacius, & alacrius, toto alio anni tempore choro assistant.

Quando enim Congregatio apud Garz. *num.149.* dicit, quod † Canonicus, etiam 2
vi consuetudinis immemorialis non posset lucrari distributiones quotidianas tribus mensibus recreationis à Concilio concessis, cuius videtur esse ratio, quia † contra natu- 3
ram rei non potest esse consuetudo etiam immemorialis, natura autem distributionum est quod dentur præsentibus, non absentibus, sicut licet contractus fiant ex voluntate humana tamen semel celebrati inducunt obligationem naturalem, contra quam nulla consuetudo potest præualere, hoc inquam (quod fuit multorum funda-

mentum vt tenerent contrarium) non ob-
4 stat, quia Congregatio intelligitur de consuetudine introducta sine causa rationabili, vt *suprà* vidimus, ratio etiam quia nimium probet inefficax est, si enim veram doctrinam contineret, vtique nec infirmitas, nec necessitas, nec euidens Ecclesiæ vtilitas, sat essent vt lucrarentur distributiones, nec Pontifex posset permissiuè approbare causas istas, vt de facto approbat *c. vnico. de Cle-*
5 *ric. non resident.* Etenim † distributiones ex natura rei solum debentur realiter præsentibus, cum omnes qui absint ex causis istis, absentes sint realiter, non potest introduci consuetudo, vt lucrétur distributiones quo-
6 tidianas, quare verum est quod † distributiones quotidianæ dantur præsentibus; siue realiter, siue fictione iuris, quam fictionem introducit vel lex scripta, aut priuilegium, aut consuetudo rationabilis; quare glossa, *ad præfatum c. vnic.* distinguit inter præsentem esse & interessentem esse, vnde præsentia potest introduci fictione iuris: secus interessentia, quia ista semper realis est.

SVBRESOLVT. II.

Quando potest introduci quod in absentia lucrentur fructus, potest introduci quod lucrentur distributiones?

SVMMARIVM.

1. *Quod introductum est lege, aut priuilegio, aut consuetudine, quis absens lucretur fructus, potest etiam introduci consuetudine quod lucretur distributiones quotidianas.*
2. *An studentes lucrentur distributiones quotidianas.*
3. *An si non adsit consuetudo possint lucrari distributiones quotidianas.*
4. *An possit consuetudine introduci, vt Canonici alliciantur ad assistendum officio nocturno.*

DEinde ex hac Doctrina infertur, quod
1 † semper quod introductum est lege, aut priuilegio, aut consuetudine, quod quis absens lucretur fructus, potest etiam introduci consuetudine, quod lucretur distributiones quotidianas, quia causa, quæ honestat lucrum fructuum in absentia potest honestare lucrum distributionum, & intro-
2 duci potest quod † illas lucrentur studentes, inseruientes summo Pontifici, aut suo Ordinario, visitantes suam iurisdictionem, ita Couarr. *nu. 5.* & alij, potest etiam introduci consuetudine, vt quis lucretur has distributiones, etiamsi dum celebrantur diuina ipse vel sacrum faciat, vel confessiones audiat, sic enim & excitantur Canonici ad missandum & Ecclesia speciale habet splendorem, tum ex multitudine Missarum, tum ex frequentia confessionum, ita Garzia, *c. 2. citato, n. 333. & 348.* † si vero non absit con- 3
suetudo, eas non lucrabitur, nisi ad hoc munus exequendum mittantur à Superiore, vt declarauit Congreg. apud Garziam, *n. 401.*

Potest consuetudine introduci, vt † Ca- 4
nonici alliciantur ad assistendum officiu nocturno, quod perficitur matutinis & laudibus, quod tot distributiones illi dentur ac illis, qui omnibus aliis horis intersunt. Ita Azor. *2. p. lib. 7. c. 7. q. 6.* Bonac. *punct. 6. nu. 14.* non tamen ex hac consuetudine eximitur talis Canonicus ab assistentia aliarum horarum, sed si assistat lucrabitur, secus vero si non assistat.

SVBRESOLVT. III.

Potest introduci quod fructus primi anni dentur hæredibus defuncti?

SVMMARIVM.

1. *An possit introduci quod fructus primi anni applicentur hæredibus Canonici defuncti, dentur etiam distributiones.*
2. *Authoris mens adducitur.*

INfertur etiam, quod sicut † potest intro- 1
duci fructus primi anni applicandos esse hæredibus Canonici defuncti, vt constat, *ex extrau. suscepti Regiminis, de elect. inter comm.* ita quod dentur etiam distributiones, subest enim causa honesta, vt Canonicus recens hanc exerceat in suum antecessorem misericordiam, ita Azor. *q. 5.* Bonac. *num. 12.* sed † ego hoc intelligo, si Canonicus recens ha- 2
beat ad victum, & vestitum ex patrimonio, aut aliis beneficiis; si tamen non habeat, vnde viuat, consuetudo est iniqua cum charitas bene ordinata incipiat à se nec decens est, quod Canonicus aliis minus decentibus exercitiis occupetur.

SVBRESOLVT. IV.

De diebus ad tonsuram.

SVMMARIVM.

1. *An Tonsura non sit sufficiens causa vt Canon. lucretur distributiones quotidianas.*
2. *Martini Nauarri sententia affertur.*
3. *Aliud est veram esse causam absentia, aliud quod sit verum impedimentum.*

DE diebus ad tondendam barbam, Castro Palao, *§. 12. citato, nu. 18.* Garzia, *n. 245.*

1 n.245. Mone. 2.p.q.13.n.45. negat † esse sufficientem causam vt Canonicus lucretur distributiones quotidianas, quia Barbæ rasio breui tempore perfici potest, absque chori absentia, & diuini cultus dimioutione, possitque fieri extra tempus Diuinorum Officiorum. Sed ego non tam facilè damno consuetudinem hanc, quæ in multis Ecclesiis à viris timoratæ conscientiæ obseruatur &
2 eam † approbat Religiosissimus Martinus Nauarrus vir valde timoratæ coosciencitiæ, *de oratione, c.5.n.21.* vbi dicit, *se aliquando in contraria fuisse opinione, nunc autem altius cogitanti æquior videtur sententia, quod hac consuetudo sit rationabilis*, tum quia benignior;
& parum nocens diuino cultui, dat tamen
3 doctrinam egregiam ibi, dicens quod † *aliud est veram esse causam absentiæ, aliud quod sit verum impedimentum; tamen ad introducendam consuetudinem, satis est veritas causæ honestæ, quamuis non subsit verum impedimentum, cum possit alia hora barba radi, quæ non sit impedimentum assistendi Choro.*

SVBRESOLVT. V.

An possit introduci, quod distributiones anniuersariorum dentur absentibus?

SVMMARIVM.

1. *An possit introduci consuetudine quod anniuersariorum distributiones absentibus dentur.*
2. *Qua voluntas ex iure naturæ exequi debeat.*
3. *An quicquid priuilegium Principis potest concedere, possit operari consuetudo.*
4. *An consuetudo legitimè introducta ab aliqua communitate, iuri tertij deroget, & vim legis obtineat.*
5. *Quid per modum æquiualentiæ detur.*
6. *Aliud est quod de facto non sit introducta consuetudo, aliud quod non subsit honesta causa vt introducatur. & n.7.*

1 SEd † an possit introduci consuetudine quod distributiones, quæ ex testatorum voluntate solum dantur iotereffentibus, anniuersariis & missis, dentur etiam absentibus ex iusta & rationabili causa? negant Bonac. *punct.6.cit.n.8.* Castro Palao, *n.21. & alij*, quia licet distributiones quæ sunt deductæ, possit introduci consuetudo vt lucrentur ab absentibus, tameo istæ distributiones ex voluntate testatorum solum dantur præsen-
2 tibus, vode cum † ex iure naturæ voluntas ista exequi debet, non potest consuetudo contra ius istud præualere, quia est irrationalis & iniqua, vnde io omoibns ferè Hispaniæ Ecclesiis vsus obtinuit, vt neque infirmis, oeque in vtilitatem Ecclesiæ occupatis, neque alia quauis legitima causa impeditis diuidantur, sed solum interessentibus.

Sed noo arridet opioio; oam, † quidquid 3
priuilegium Principis potest coocedere, potest operari consuetudo, vt ipsi contrarij fatentur, neque eoim Princeps potest aliquid contra ius naturale, aut diuinum, atqui multi ex Papæ priuilegio lucrantes absentes distributiones has de quibus loquimur, vt Innocentius VIII. & Vrbaous VIII. concesserunt DD. Inquisitoribus, vt suprà monstraui, ergo & consuetudo; ex qua potest haberi interpretatio vltimæ voluntatis defuocti, consuetudo eoim † legitimè intro- 4
ducta ab aliqua communitate iuri etiam Tertij derogat, & vim legis obtinet, *l. de quibus, leg. diuturna. D. de leg. cap. cum dilectus, & cap. finali, de consuetudine*, & latè Suarez, *li.7. de leg. cap. 18. ferè per totum*, quamuis enim in ferè omnibus Hispaniæ Ecclesiis sub oomine anniuersariorum, & manualium non sit introducta consuetudo, quod dentur istæ distributiones, tamen sub alio nomioe dantur, † per modum *æquiualentiæ* eo ipso quod 5
ex iusta causa oriatur absentia, rursus quamuis neque hoc modo esset iotroducta consuetudo, sed † aliud est quod de facto non 6
sit iotroducta, aliud quod non subsit honesta causa, vt introducatur, sicut est, vt detur priuilegium, verum est quod iuxta dicta in superioribus si testator expressè, excludat absentes ex quacumque causa, quantumuis honesta & non obstante priuilegio, sicut neque priuilegium nihil tunc operatur, vt *suprà* dixi, ita nec consuetudo aliquid operabitur, nisi ex circumstantiis de nouu occurrentibus talis conditio posita à testatore in damoum ootabile vergeret Ecclesiar.

§. IV.

Subresolutiones limitantes Regulam.

SVBRESOLVT. VI.

Vtrum possit introduci quod distributiones non dentur infirmis & similibus?

SVMMARIVM.

1. *An quod infirmis dentur distributiones possit consuetudine introduci.*
2. *Bonifacij sententia adducitur.*
3. *Infirmis non debent dari distributiones quotidianæ, ex Garzia.*

INfertur primò, posse introduci consuetudinem rationabilem, quod † neque in- 1
firmi, oeque existentes in necessitate, aut pro vtilitate Ecclesiæ laboraotes, si ab suis absint

absint Ecclesiis, & non intersint choro distributiones quotidianas non lucrentur. Subest enim rationabilis causa, ne cultus diuinus minuatur. Vnde etsi Bonifac. VIII.
2 *in cap. vnic. est.* † dixerit huiusmodi infirmis, & aliis non interessentibus ex necessitate impediti; aut in vtilitatem Ecclesiæ occupati, quod dentur distributiones, cum hoc sit ius positiuum, contra ipsum potest introduci consuetudo, præter quam quod huiusmodi impeditis dentur distributiones, sed approbat consuetudinem illarum Ecclesiarum, in quibus ex honesta causa introductum est, vt infirmis, & aliis dentur. Ita
3 Garzia *num.* 361. vbi affert verba Concilij approbantis consuetudinem, quod infirmis non dentur distributiones quotidianæ. Dicit tamen Congregatio quod hæc consuetudo præscribitur spatio quadraginta annorum.

SVBRESOLVT. VII.

Vtrum possit introduci quod non sint assignatæ distributiones quotidianæ?

SVMMARIVM.

1. *An possit esse consuetudo in aliqua Ecclesia quod non sint distributiones dandæ his qui intersunt diuinis.*
2. *An consuetudo introduci possit, aut fieri statutum à Papa confirmatum, quod distributiones non dentur interessentibus, sed applicentur fabricæ Ecclesiæ. & n. 3.*
4. *Quæ obligatio sit ex iustitia orta ex contractu, quo quis se obligat assistendi choro, etiamsi non sint distributiones sibi acquirendæ.*
5. *An supposito quod distributiones quotidianæ sint assignatæ (non consentientibus Canonicis) non possit introduci consuetudo perpetua quod distributiones istæ illis non dentur. & n. 6.*

INfertur secundò, Resolutio illius dubij,
4 an † possit esse consuetudo in aliqua Ecclesia quod non sint distributiones dandæ his, qui intersunt diuinis, breuiter dico primò, sicut potest fundari Ecclesia, vt ferè omnes Indiarum fundatæ sunt, quod omnes fructus præbendæ sint distributiones quotidianæ, ita potest fundari Ecclesia in qua non sint aliquæ distributiones, sed quod præbendæ habeant sufficientem grossam ad sustentandum Ministrum, qui tenebitur interesse diuinis, & si non intersit tenebitur restituere partem grossæ, iuxta taxationem prudentum.

Dico secundò, etiam si supposito quod
2 † distributiones quotidianæ sint assignatæ, & constitutæ, potest introduci consuetudo; aut fieri statutũ à Papa confirmatum, quod istæ distributiones non dentur interessentibus, sed applicentur fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus, nec tunc diminuetur diuinus 3
cultus, sed omnes tenebuntur residere sub obligatione restituendi si non intersint, id quod correspondet horis in quibus abest à choro; nam consuetudo, ita introducta est ex consensu Canonicorum, qui consensus habet imbibitam obligationẽ assistendi choro, ne diuinus cultus minuatur, hæc autem
† obligatio ex iustitia orta est ex contractu, 4
quo, quis se obligat assistendi choro, etiam si non sint distributiones sibi acquirendæ, sed pauperibus erogandæ, aut fabricæ (quia pauper est) applicandæ.

Dico tertiò, supposito quod † distribu- 5
tiones quotidianæ sint assignatæ (non consentientibus Canonicis) non potest introduci consuetudo perpetua, quod distributiones istæ illis non dentur; ratio est, quia iure naturali & diuino est debitum stipendium laboranti, ex quo, qui altario seruit, de altario debetur stipendiũ. Est enim hæc obligatio naturalis, quare nisi cedat, is cui 6
facta est obligatio, contra illam nequit introduci consuetudo, ita Tusch. *tom. 2. lit. D. conclus.* 514. *num.* 4. quidquid dicant Azor. *p. 2. lib. 7. cap. 7. quæst.* 5. Bonac. *punct. 6. n.* 21. quos sequitur Castr. Pal. *n.* 21. qui sine fundamento vrgenti contrarium defendunt.

SVBRESOLVT. VIII.

Vtrum Canonico possit concedi Iubilatio?

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudo introduci, quod Canonicus qui per quadraginta annos inseruit Ecclesiæ iubiletur, & in absentia lucretur fructus & distributiones quotidianas.*
2. *Castri Palai, Zenedi sententiæ adducuntur nec non Nauarri, & n. 3.*
4. *An qui inseruit per quadraginta annos valens sit viribus, & nulla infirmitate præpeditus, nequeat ex quacumque consuetudine, quæ rationabilis sit iubilari omnino à residentia in choro.*
5. *An possit pro aliquibus diebus & horis iubilari.*
6. *Spatium temporis non est institutum, vt quis absoluatur omnino ab obligatione naturali residendi. & n. 7.*

INfertur tertiò, quid dicendum est de iubileo absentiæ, † an possit consuetudo in- 1
troduci quod Canonicus qui per quadraginta annos inseruit Ecclesiæ iubiletur & etiam

etiam in absentia lucretur fructus & distributiones quotidianas? sicut septuagenario conceditur à multis qui ex consuetudine etiam in absentia lucratur præfatas distributiones, cum qui quadraginta annis inseruit senex ferè semper sit infirmus, & vale-
2 tudinarius, affirmant † Castro Palao *punct. 9. §. 12. num. 9.* Zened *in collect. ad. 6. decret. collect. 15. num. 8.* argumento ex *lege, à muneribus, D. de muneribus*, in qua veterani milites iubilabantur, & ita consultus Gregor. XIII. à Congreg. Concilij respondit tolerandum esse statutum Ecclesiæ Compostellanæ, id determinans. Neque huius contrarium do-
3 cuit Nauarr. *consil. 12. de cleric. non resident.* solum enim dicit quod non est aliquis Canon, qui ita determinet; aut lex ciuilis, & loquitur de consuetudine introducta post Concilium.

Hæc sententia est probabilis, sed existi-
4 mo, quod † si ille qui inseruit per quadraginta annos valens est visibus, & nulla infirmitate præpeditus, nequit ex quacumque consuetudine, quæ rationabilis sit iubilari omnino à residentia in choro, quæ est absolutè de iure naturali, quia Beneficium Canonicatus datur propter officium, quare si hoc potest bene exerceri, quia valens viribus, nequit aliqua consuetudo ab
5 hoc omnino releuare; potest tamen † pro aliquibus diebus, & horis iubilari qui quadragenario spatio inseruit Ecclesiæ, quod vero ex vi quadragenarij seruitij ex nulla consuetudine possit iubilari omnino mihi est indubitatum, nisi adsit alius titulus, vt magnæ senectutis, quæ ipsa est morbus, &
6 similis. Spatium enim † temporis non est iustus titulus, vt quis absoluatur omnino ab obligatione naturali residendi, quod motiuum adeo est vrgens quod nec Pontifex ex vi huius tituli solius possit Canonicum omnino à residentia releuare, ita vt lucraretur distributiones quotidianas. Sed de
7 hoc infra Resolutio..... iterum redibit sermo, & meum dictamen propalabo, id enim verum teneo, nisi Pontifex dispenset in radice residentiæ, quæ est de iure positiuo in Canonicis.

SVBRESOLVT. IX.

Vtrum Canonici Procuratores residentes Romæ & in vna Regia lucrentur distributiones?

SVMMARIVM.

1. *An consuetudine introduci possit, quod Procuratores Cleri Hispani, residentes pro negotiis eiusdem cleri in Congregationibus, in Curia Romana, & Philippica, lucrentur fructus, distributiones quotidianas, & alia emolumenta, quæ lucrantur præsentes.*
2. *Vt vtilitas faciat præsentes quid requiratur.*
3. *An possit consuetudine introduci, quod Vicarius, Prouisor, &c. lucrentur distributiones.*

INfertur quartò, an possit consuetudine introduci, quod † Procuratores cleri Hispani residentes pro negotiis eiusdem cleri in congregationibus, in curia Romana & Philippicca, lucrentur fructus, distributiones quotidianas & alia emolumenta quæ lucrantur præsentes. Hæc omnia lucrari non posse ex iure communi certum est, sic Rota *in vna Caluagurri. fructuum. 18. Martij 1583. coram Bubalo* quam refert Gonz. *vbi supra gloss. 5. num. 262.* quare si ea lucrantur est ex breui Clementis VIII. *dato. 28. Febr. 1597.* quia vt est communis sententia † vt vtilitas faciat præsentes non sufficit, quod sit vtilitas totius Episcopatus aut ipsius Episcopi, sed debet esse vtilitas Ecclesiæ in speciali, vt tradit Rota citata ex Ioanne Andrea *ad cap. vnic. de cler. non resident. num. 3.* Dominico *ibi num. 8.* Selua *de benef. quæst. 6. casu 17.* potest tamen † introduci consuetudine, quod omnes isti, Vicarius, Prouisor, Iudex Ecclesiæ, & similes officiales lucrensur distributiones, quia est causa honesta, inseruiunt enim toti Episcopatui, & etiam suæ Ecclesiæ Matrici, quamuis sub ratione vniuersali, & maior vtilitas cernitur in hoc quod inseruiat toti Episcopatui, quam si Ecclesiæ.

1 (right margin, at "Procuratores cleri Hispani")

SVBRESOLVT. X.

Vtrum possit consuetudine introduci, quod quis per alium suppleat residentiam in choro?

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudine introduci quod quis per alium satisfaciat obligationi residendi in choro, & interessendi horis canonicis per alium.*
2. *Hoc in aliquibus Italiæ Ecclesiis esse introductum testatur Bonacina.*
3. *An damnum fiat cultui diuino cui non interest quod vnus potius quam alius infirmus, si sit eiusdem Ecclesiæ.*
4. *Cur non possit introduci quod substitutio fiat per ministrum aut sacerdotem alterius Ecclesiæ.*
5. *An non possit consuetudine introduci quod quis omnino non resideat in Ecclesia per se, sed per substitutum, & sic lucretur fructus.*
6. *Quãdonã coadiutor habeat ius ad beneficiũ.*

7. An

7. *An consuetudine introduci possit vt aliqua hebdomada vnus Canonicus non occupatus, & absolutus à residentia, pro alio substituatur. & num.* 8.

9. *Canonici omnes diuina per se, & non per substitutos debent obire officio ex Conc.*

INfertur quintò, an ficut ex priuilegio
Pontificis coadiuti inseruiunt suam præ-
1 bendam per Coadiutores; † possit introdu-
ci consuetudine quod quis per alium satis-
faciat obligationem residendi choro, & in-
teressendi horis Canonicis per alium? affir-
mant Bonac. *vbi supra, num.* 17. Castro Palao
num. 11. Perr. Nauar. *de restitutio. lib.* 2. *cap.* 2.
num. 217. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 185. &
2 sic † testatur Bonacina in aliquibus Ecclesiis
Italiæ esse introductum, post Concilium
Trident. quod derogauit omnem consuetu-
dinèm, quæ erat ante ipsum, tum quia quod
fiat residentia in choro personalis solum est
de iure humano, quod potest derogari con-
3 suetudine, tum quia † non fit damnum cul-
tiui diuino, cui non interest quod vnus po-
tius quam alius inseruiat, si sit eiusdem
Ecclesiæ, sed ego non video cur non possit
4 etiam introduci quod † hæc substitutio fiat
per Ministrum, aut Sacerdotem alterius Ec-
clesiæ. Verum est, quod ex vi prioris con-
suetudinis non infertur secunda, quia cum
sit contra ius strictè est interpretanda.

5 Sed ego existimo primò, † non posse
consuetudine introduci, quod quis omnino
non resideat in Ecclesia per se, sed per sub-
stitutum, & sit lucretur fructus, & distribu-
tiones, quia residentia ex vi Canonicatus
est personalis, de iure naturæ quia habet
personaliter beneficium requirens residen-
tiam, & sic personaliter debet exercere of-
ficium requisitum, nisi Pontifex alteri det
beneficium in Coadiutoriam cum futura
6 successione, tunc enim † coadiutor habet
ius ad beneficium, & sic ex vi huius con-
cessionis Pontificiæ coadiutus, & coadiutor
non ponunt in nostro, & sic coadiutus ha-
bet personalem residentiam ratione coad-
iutoris; est quandu non datur Canonicatus
in coadiutoriam coadiutor, & substitutus
non habet ius ad beneficium, & sic non po-
test supplere residentiam personalem.

7 Existimo secundò, consuetudine intro-
duci posse, vt aliqua hebdomada vnus Ca-
nonicus non occupatus, & absolutus à resi-
dentia, quia est intra dies vacationis, pro
alio substituatur ita declarauit sacra Con-
gregatio Concilij *die* 17. *Iuly* 1585. ad peti-
8 tionem Episcopi Abulens. & refert Garzia
cap. 2. *citat. num.* 503. & sacra rituum Con-
greg. *die* 18. *May* 1602. & Zerola *in praxi,*
2. *p. verb. Canon.* §. 5. refert aliam declaratio-
nem circa idem *in vna Placentina, die* 25. *Iu-*
nij 1570. vtramqoe nostram conclusionem
tenet Garz. *num.* 459. & hinc est quod Con-
cilium *sess.* 24. *cap.* 2. *vers. praterea.* præcipit
Episcopis, & aliis Superioribus habentibus
iurisdictionem in capitula, quod iurare te-
neantur, *quod † Canonici omnes diuina per se,* 9
& non per substitutos obeant officia, quo stan-
te præcepto nequit consuetudo introduci
quud ego intelligo, iuxta *d.* 1. *conclus.*

SVBRESOLVT. XI.

Habens duos Canonicatus in diuersis Ecclesiis, non potest lucrari distributiones in Ecclesia in qua non residet.

SVMMARIVM.

1. *An non possit habens duos Canonicatus in duabus Ecclesiis acquirere ius percipiendi distributiones quotidianas illius Ecclesia in qua non residet.*
2. *Garzia & Ojeda mens adducitur. & numero* 3.
4. *An dum Canonicus lucratur fructus, distributiones lucretur. & n.* 5.
6. *An dispensatus in non residentia non lucretur fructus, nisi id expresè concedat Pontifex in dispensatione, & n.* 5.

INfertur sextò, † non posse habentem 1
duos Canonicatus in duabus Ecclesiis ac-
quirere ius percipiendi distributiones quo-
tidianas illius Ecclesiæ in qua non residet,
& si non interueniat consuetudo quæ ratio-
nalis non potest esse, ita Couarr. *lib.* 3. *va-*
riar. cap. 13. *num.* 6 sed hîc nihil dicit de hac
illatione, sed an debeatur duplex distribu-
tio ei qui est simul Archidiaconus, & Ca-
nonicus quare male citatur à Bonacina, sed
† eam tenet Garzia *c.* 2. *cit. num.* 343. *&* 185. 2
vnde sacra Congregatio dicit, quod debet
residere, si sunt æquales in quo maluerit,
nō potest tamē distributiones quotidianas,
nisi illius in quo residet lucrari, bene tamen
fructus eo ipso, quod Papa dispensauit
quod duos Canonicatus haberet: idem te-
net Ojeda *de incompatibili.* 1. *p. cap.* 17. *versic.*
& ita conclus. nisi fructus Canonicatus con- 3
sistant omnes in distributionibus, & sciente
Papa ita esse, nihilominus dispensauit, tunc
enim † sicut lucratur fructus, lucratur distri- 4
butiones vtriusque, sed non omnes illius in
quo non residet, etiamsi non habeat alios
fructus, sed aliqua pars ob alia onera, quæ
habet Canonia illi potest tribui, vt pro re-
citando officio; dignus est operarius cibo
suo; quare respectu istius habentes duos
Canonicatus ex dispensatione, ille in quo
non residet habet modum beneficij simpli-
cis, quem constituit Papa implicitè dispen- 5
satione sua, sine qua implicat quod consue-

tudine

cudine introducatur, quod quis habeat duos Canonicatus Cathedralium, aut Collegiatarum insignium, quia isti ex sua fundatione requirunt residentiam personalem. Vnde notat optimè Rebuf. *in prax. tit. de dispen-*
6 *sat. in non resid. num.* 22. *&* 60. quod † dispensatus in non residendo non lucratur fructus, nisi id expresè concedat Pontifex in dispensatione: quæ si non exprimat, ad id deseruiet, vt propter absentiam non possit priuari præbenda: hinc est, quod si Canonicus fiat Religiosus, aut Episcopus Italiæ, qui
7 Romæ examinatur, etsi legitimè excusentur à residentia non tamen lucrantur fructus, sed neque priuari possunt.

RESOLVTIO IV.

De priuilegio excusante.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium Principis an sit priuata ipsius voluntaria determinatio.*
2. *An si aliquid contra ius commune non elargiatur princeps, propriè priuilegium non sit.*
3. *Priuilegium propriè, est propriè dispensatio.*
4. *An Priuilegium ad lucrandum fructus Canonicæ & quotidianas distributiones in absentia sit dispensatio, & exemptio à iure communi.*
5. *Quodnam priuilegium nullus possit concedere, contra n.* 6.
7. *Ad quam dispensationem requiratur causa sufficiens.*
8. *An Pontifex non possit vltimas voluntates fidelium sine causa mutare & n.* 9.
10. *Authoris mens.*
11. *An non possit præscribi contra voluntatem testatoris requirentis residentiam in choro, & n.* 12.
13. *Castri Palai sententia.*
14. *Summus Pont. de facto concessit priuilegium tum Ecclesiarum Capitulis tum personis particularibus, vt in absentia personali lucretur fructus & distributiones quotidianas ex causis, quas ipse Pastor iudicauerit rationabiles, & n.* 15.
16. *Tribus mensibus vacationis alium adiunxit summus Pont.*
17. *Vnde Inquisitores lucrentur distributiones quotidianas, & n.* 18.
19. *An Præbendati qui summo Pontifici inseruiunt ex Apostolico priuilegio lucrentur fructus & si non distributiones.*
20. *An Præbendati ex priuilegio Apostolico fiant præsentes ad fructus Præbendarum suarum lucrandos.*
21. *Qui Papæ familiares sint declarati.*
22. *An lex Concilij posterior limitetur per legem priorem.*
23. *An liceat Episcopo habere duos Canonicos in suo seruitio qui lucrum facient fructus suæ Præbendæ, ac si præsentes essent, non tamen distributiones quotidianas, & numero* 24.
25. *Nauarri mens adducitur.*
26. *Qui Canonici lucrentur distributiones & n.* 27.
28. *An Episcopus qui comitari debet, debeat esse ille in cuius Ecclesia est Canonicus.*
29. *Si Canonicus habeat duos Canonicatus an debeat comitari Episcopum in cuius Ecclesia residet.*
30. *An hodie subsistat priuilegium absentiæ ad lucrandum fructus, quod concessit Pontifex Regibus Galliæ.*
31. *An Canonici & Præbendati existentes in seruitio Regiæ Capellæ, possint lucrari fructus suorum Canonicatuum.*
32. *An Priuilegium Regibus concessum sit derogatum & n.* 33.
34. *Quodnam priuilegium possint amittere Principes per non vsum.*
35. *Bonacina mens.*
36. *Item auctoris opinio.*
37. *An qui legato Papæ seruit & Cardinali actualiter Romæ residenti in seruitium Ecclesiæ, censeatur Papæ inseruire & numer.* 38. 39. 40. *&* 41.
42. *Qua immunitate non gaudeant seruitores Collectorum, & Subcollectorum aut Auditorum Rotæ.*
43. *Garziæ sententia.*
44. *Cardinalis Raynutij doctrina.*
45. *Quodnam statutum ex vi viuæ vocis oraculi confirmatum fuerit.*
46. *Per decretum Concilij non est derogatum indultis Apostolicis, ex Cong. Card.*
47. *Priuilegium absentiæ ad lucrandum in absentia cum sit contra ius commune, strictè est interpretandum seruata vocum & verborum propria significatione, remissiuè.*
48. *Priuilegium absentiæ est diminutiuum cultus diuini.*
49. *An duæ partes distributionum ponantur loco fructuum, & tertia relinquatur interessentibus.*
50. *Canonicus qui habet priuilegium absentiæ ad lucrandas distributiones non potest per iudicem cogere Capitulum ad distributionum restitutionem, quas bona fide partitum est in reliquos Canonicos ex Bonac.*
51. *Priuilegiatus habet ius ad fructus & distributiones à die quo Romæ expedita sunt Bullæ priuilegij non à die subscriptionis supplicæ, & n.* 52.
53. *A quibus distributiones sint expostulandæ. & n.* 54.

55. *Qui habet priuilegium absentia ad duos, tres & menses, si vltra hos menses absens sit in anno, potest vti integru mensibus priuilegij,ex Bonac.*

56. *Qua absentia debeat munerari iuxta interessentiam in Choro eiusdem anni.*

57. *Qui toto anno non assistit cultui diuino an debeat gaudere priuilegio dato in lenamen grauitatis residentia.*

1 CVM † priuilegium Principis sit priuata ipsius voluntaria determinatio, qua alicui concedit Beneficium, aut gratiam aliquam specialem contra commune ius, à quo Priuilegiatum eximit dispensando cum illo in lege communi, qua communitas obligatur vt constat ex Isidoro *lib. 5. originum, cap. 18.* relato, *cap. priuilegia 3. distinctio. cap. in his de priuileg.* & est communis priuilegij definitio vt tradunt Azor *tomo 1. lib. 5. cap. 22.* Vasquez *12. disput. 151. num. 2. 3. & 19.* Suarez *de leg. lib. 8. cap. 1. numero 3.* Syluester *verbo priuilegium num. 1.* & alij si
2 enim † aliquid contra ius commune non elargiatur Princeps, propriè priuilegium non est; sed indultum, & beneficium Principis, vt declaratio iuris communis. Donatio Principis vel rei pretio æstimabilis, vel iurisdictionis & potestatis vt sunt multa Regularium priuilegia ad absoluendum, ad dispensandum, ad lucrandum indulgentias, &c. Quæ si non sint contra ius commune propriè priuilegia non sunt, vt tenent Sylvester *vbi suprà*, Panormitan. *in cap. olim de verborum significatio. num. 7.* Bartholus *leg. si finita §. ex hoc edicto D. de damno infecto, num. 5.* & est apud vtrius iuris peritos
3 communior sententia, & ratio est † quia priuilegium propriè est propriè dispensatio, *capite Abbate, capite in hu de priuilegiis*, ast propria dispensatio, est propria exemptio à lege, & sic dispensat in aliquo, quod lex præcipit, & sic est contra legem tam dispensatio, quam priuilegium.

4 Igitur † priuilegium ad lucrandum fructus Canoniæ, & quotidianas distributiones in absentia propriè est tale cum sit dispensatio, & exemptio à iure communi, *in cap. vnico. de Cleric. non resident. in 6.* & Trident. *sess. 24. cap. 12. vers. præterea*, vbi statuitur quod distributiones quotidianæ solum dentur interessentibus Choro horis
5 nocturnis, pariter & diurnis. Hoc † priuilegium si perpetuum, aut ad longum tempus nullus præter Concilium generale, & summus Pontifex potest concedere, siue priuatæ personæ, siue communitati, aut capitulo alicuius Ecclesiæ, *vt infrà*, latius ostendam.

6 Et quidem † summum Pontificem, & Concilium generale vna cum suo capite posse hoc priuilegium quantum ad non assistentiam in Choro absolutè concedere, nulli Catholico debet esse dubium, quia Pontifex habet plenitudinem potestatis ad dispensandum in toto iure positiuo humano Canonico, ast assistentia Canonicorum in Choro, & quod assistentes fructus & distributiones quotidianas lucrentur, est ex iure positiuo atque ita in illo poterit dispensare. Sed † an ad hanc dispensationem 7 requiratur causa sufficiens sine qua si non subsistit nulla sit dispensatio, ita vt dispensatus tutus non sit in conscientia. Castro Palao §. 10. dicit quod licèt quoad Chori assistentiam valida esset quia tota & totaliter pendet à iure Canonico, tamen quoad lucrum distributionum quotidianarum si istæ relinquatur à fidelibus illis, qui Choro intersunt, cum † Pontifex non possit vlti- 8 mas voluntates fidelium sine iusta causa mutare, quia horum bonorum Papa non est Dominus, sed Administrator, & dispensator, ideo nequit in hic distributionibus sine iusta causa validè dispensare, si tamen distributiones quotidianæ extrahantur ex fructibus beneficiis, diuidanturque singulis diebus interessentibus etiamsi dispensatio, & priuilegium concedatur sine causa; licitè potest quis illo vti quamuis illicitè, absque causa sit concessum.

Ex quo fit quod Canonicatus & præbendæ quarum fructus constituti sunt in distributionibus quotidianis ex sua fundatione, quia sic fundatur voluit instituere vt maiori feruore, & assistentia cultus diuinus celebretur, nequit Pontifex sine iusta causa, dare priuilegium absentiæ ad eas lucrandas distributiones quotidianas. 9

Sed † ego existimo quod si distributiones istæ deprompta sunt ex fructibus ipsorum Canonicatuum cum isti à fundatore sint instituti ad psallendum in Choro, & hæc fuerit eius vltima voluntas vt diuinus cultus celebraretur, omnis fructus est ex institutione suæ Canoniæ annexus Choro; quia tamen lapsu temporis hæc annexio maiori ex parte propter corruptelam contra voluntatem fundatoris separata fuit, Ecclesia volens hanc corruptelam euertere, vt cultus diuinus frequentaretur ex grossa beneficij aliquam portionem se rogauit, vt sic testatoris voluntas quantum fieri possit omni meliori modo exequeretur, neque enim † potest præscribi contra voluntatem fundatoris requirentis residentiam in Choro (maximè ad multum temporis) vt tenent multi quos sequuntur, & citat Moneta, *de vltimo, voluntatem,* 10 11

commun.

commut. cap. 10. *quaest. 4. num.* 224. *&* 225.
vnde cum fructus isti mancipati sint ex vo-
luntate Testatoris officio diuino in choro
12 naturali obligatione orta ex tali voluntate,
nequit Pontifex valdè dispensare, sicut ne-
que de aliis, quæ relicta sunt assistentibus
13 in choro de quibus † loquitur Castro Pa-
lao, quod secus est si distributiones istæ de-
sumptæ sint ex aliis legatis liberis à choro
relictas Capitulo, vel ex aliis beneficiis
simplicibus, tunc enim sine causa valet di-
spensatio.
14 Sit igitur certa Regula † *licitè & validè*
Summus Pontifex de facto concessit priuile-
gium tam Capitalis Ecclesiarum, tum personis
particularibus, vt in absentia personali lu-
cretur fructus & distributiones quotidianas
ex causis quas ipse Summus Pastor rationabi-
les iudicauerit. Hæc regula est indubi-
tata in iure, & apud omnes scribentes;
vnde vt Concilium de facto concesserit
pro tribus mensibus priuilegium absentiæ
15 sufficiens causa est, quod residentia ipsa sit,
& nimis pœnosa, quare ad animi leua-
mentum, & recreationem ne grauetur ni-
mis fragilis, & infirma natura, sicque cum
alacritate cultum diuinum Præbendati
16 exequantur, Summus † etiam Ecclesiæ
gubernator, & rector attendens etiam ad
Religionis temperiem, vltra tres menses
alium adiunxit ex singulari priuilegio, vt
est in hac alma Hispalensi Ecclesia.
17 Hinc est quod † Inquisitores & Fiscales
sancti Officij ex multis bullis & vltima Vr-
bani VIII quam supra dedimus. Audito-
res Rotæ ex bullis Clementis VII. quam
refert Barbosa *allegat.* 53. *num* 155. & in-
ter alia DD Auditorum indultarefert Sara-
uia, *de autunctis quaest. vltima*, Collectores
generales Cameræ Apostolicæ Subcolle-
ctores, Aduocati, Procuratores, fiscales, &
Notarij in causa spoliorum, & virium præ-
fatæ Cameræ, eorum officio durante ex
18 Bulla Sixti V. *edita* 8. *Maij* 1590. Hi enim
omnes lucrantur nun solum fructus suo-
rum Canonicatuum, sed etiam distributio-
nes quotidianas.
19 Rursus † ex Apostolico priuilegio lucran-
tur fructus etsi non distributiones Præben-
dati, qui Summo Pontifici inseruiant, quod
seruitium est sufficiens causa absentiæ *cap.*
cum dilectus de Cleric non resident. vbi red-
ditur causa huius priuilegij, *quia* (inquit
Pontifex) *circa Nos se obsequiales exibent*
& persequens, se obsequiales exhibeat vni-
uersis, & sic Papæ familiares dicuntur vni-
uersæ Ecclesiæ inseruire, & sic quamuis
20 habeant salarium † ex priuilegio Apostoli-
co fiunt præsentes ad fructus præbendarum
suarum lucrandos; quia circa personam
Principis exercent seruitium; ex cuius de-
fectu Protonotarij, & alij multi officiales
Romanæ Curiæ, etsi sint familiares Papæ,
non tamen gaudent hoc priuilegio, quia
non exercent officium circa Papæ perso-
nam, vt exercent Capellani, Camerarij, Se-
cretarij, qui ex mandato Papæ expresso
in curia commorantur ad aliquod ipsius
seruitium, vel quibus committitur in curia
vel extra negotium.
De Cantoribus, & aliis Officialibus mu- 21
sicæ inseruientibus in Capella sanctissimi
† isti enim omnes sunt declarati familiares
Papæ à Sixto V. *in Constitutione edita anno*
1586. §. 3. iuxta quod Rota *in vna Barba-*
sten. Canon. 26. *Iunij* 1626. *coram Duran.*
determinauit, quod istis Cantoribus actu
inseruientibus debentur fructus suarum
præbendarum; vnde *cap. cum dilectus* cita-
tum, & *caput de cætero*, & *caput ad audien-*
tiam, de Cleric. non resident. non sunt dero-
gata per Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. *versic.*
præterea, imo † lex Concilij posterior limi- 22
tatur per legem priorem de qua non fit ex-
pressa mentio in posteriori, vt latè doctis-
simus Barbos. antiquior, *leg.* 1. *num.* 8. *D. so-*
luto matrimonio, Thomas Sanchez *lib.* 2. *de*
matrim. disput. 24. *num.* 6. cui doctrinæ innixa
Sacra Congr. Cardin interpretum Triden-
tini censuit † licere Episcopo habere duos 23
Canonicos in suo seruitio iuxta *cap. de cæte-*
ro. & cap. ad audientiam citat, qui lucrum fa-
cient fructus suæ præbendæ, ac si præsentes
essent, non tamen distributiones quotidia-
nas, nisi Canonicatus consisteret in distri-
butionibus quotidianis, tunc enim Canoni-
ci comitantes Episcopum solum amittunt 24
tertiam partem, quia accrescet deseruienti-
bus, vt declarauit eadem Congregatio.
Si tamen consuetudo stet, quod Cano-
nici seruientes, & comitantes Episcopum
lucrentur distributiones quotidianas, etiam
si in his sit sita tota grossa Canonicatus
etiam lucrabuntur tertiam partem, quam
excipit Sacra Congregatio, quæ accrescit
præsentibus & ex consuetudine lucrantur
prædicti, quamuis Nauarrus † *consil.* 2. *de* 25
Cleric. non resident. satis probabiliter sen-
tiat, quod consuetudo non iuuat, vt Ca-
nonici comitantes Episcopum distribu-
tiones lucrentur. Has tamen lucrantur Ca-
nonici missi à suis Episcopis ad suo nomine 26
visenda limina Apostoli; sic determinauit
Sixtus V. *Bulla ad hoc edita anno* 1585. *inci-*
pit, Romanus Pontifex & anno sequenti 1589.
die 21. *Aprilis* Sacra Congreg. Concilij ad
Archiepiscopum Hispalens. reseribens ni-
tens præfatæ Bullæ, iterum declarauit
quod verum tenet etiamsi non sint Ca-
nonici de Capitulo, sed alij præbenda- 27
ti, si comitentur Episcopum visitan-
tem duo Canonici ambo lucrabuntur di-

stributiones, etiamsi alij duo maneant inseruientibus Episcopo in ciuitate, qui etiam lucrabuntur non tamen possunt mitti ab Episcopo duo ad visitanda limina, nisi
18 consuetudo stet in contrarium. † Episcopus autem qui comitari debet, debet esse ille in cuius Ecclesia est Canonicus, & non alius, etiamsi sit Episcopus originis, aut beneficij: quia quantum ad hoc non censetur proprius Episcopus *cap. de caetero. & cap. ad au-*
29 *dientiam citat.* Si tamen habeat duos Canonicatus, debet commutari Episcopum in cuius Ecclesia residet, & huius lucrabitur distributiones quotidianas, & non alterius, sed solum fructus.

30 Sed nunquid † hodie subsistat priuilegium absentiae ad lucrandum fructus, quod concessit Pontifex Regibus Galliae, vt testatur Boërius *decis.* 17. & Rebuff. *in concordia tit. de collat.* §. 1. *versic. residentia.* & Regibus Hispaniae concessit Paulus III. vt testatur
31 Garz. *vbi supr. num.* 265. vt † Canoniei Praebendati existentes in seruitio Regiae Capellae, possint lucrari fructus suorum Canonicatuum affirmant subsistere, Boërius, & Rebuffus citati, Petrus Grego. *de beneficiis, cap. 7. num.* 9. Ceuallos *in comm. contra comm. quaest.* 585. *num.* 7. Selua *de beneficiis, part. 4. quaest. 6. casu.* 24. Negant vigere tale priuilegium sed derogatum per Trident. & Bullam Pij V. Garzia *num. citat. & n.* 389. Bonacina *disp. 2. citat. quaest. 5. punct. 3. §. 1. n.* 3. Palao §. 8. *n.* 5.

Sed mihi prior sententia arridet quia licet Concilium, & Pius V. omnia priuilegia
32 concessa aliquibus personis derogauerit, † tamen priuilegium concessum Regibus derogatum non censetur, nisi fiat expressa mentio de illo, tum, quia ordinariè priuilegia conceduntur regibus ob seruitia facta, aut facienda Ecclesiae quare transeunt in vim contractus, & sint causa expressa in derogatione priuilegij Regij istud non cense-
33 tur derogatum; tum quia in communibus formis derogandi, nisi Regum fiat expressa mentio indulta illis concessa, non intelliguntur comprehendi; & reuocatio generalis non comprehendit personam Regiam, argumento *cap periculosum de senteut. excom-*
34 *municat. in* 6. verum est quod † hoc priuilegium possunt amittere Principes per non vsum, & quia volunt illi renuntiare, & non vti gratia sibi à Papa concessa.

De seruitoribus Cardinalium, an gaudeant simili priuilegio ac gaudent seruitores Papae, negant Garz. *n.* 388. & 423. Moneta *2. p. quaest. 9. n.* 7. Bonacin. *n. 3. citato.* Castro Palao *num.* 4. sed affirmant Selua *vbi supra, casu* 21. Villa Diego *de Card. n.* 63. Azor. *2. p. lib. 7. cap. 4. vers. quaerat aliquis.* Zerol. *in prax. 1. p. verbo Residentia.* §. 4. tenet etiam Diana *q. 5. tract. 2. resolut.* 89. pro qua citat verba Cuchi. *in institut. Canonic. lib. 2. tit. 4. n.* 69. tenent Laudens. *de Cardin. quaest.* 69. Albanus *de Cardin. quaest. 42 priuileg.* 6. qui alios citant, & † Bonacina *num.* 4. idem sentit de 35
Legato à Latere Summi Pontificis, & sic (*inquit*) tenet communis opinio apud Garziam *n.* 381. id quod Rota in vna Romana. S. Petr. 8. *April.* 1622. *vers. placebat etiam Dominis: coram Pirouano dixit.*

Sed ego † sub distinctione loquor, & di- 36
co quod si Cardinalis est Romae actu inseruiens Ecclesiae vniuersali, vel extra Romam exercet officium aliquod sibi à summo Pastore designatum in vtilitatem Ecclesiae, vel ad pacem componendam inter Principes Catholicos, vel quid simile eius familiares lucrantur fructus Beneficij & non distributiones, non secus ac familiares legati, haec est mens ferè omnium Doctorum secundae sententiae, & determinauit *Rota citata*, quia † qui legato Papae seruit, & Car- 37
dinali actualiter Romae residenti in seruitium Ecclesiae censetur inseruire ipsi Papae, quia isti sunt de corpore Papae, vnde familiares Cardinalium actualiter in seruitium praesumuntur, inseruire ipsi Papae nec ex hoc sequitur processus in infinitum vt infert Bonacina, quia seruitor seruitoris non 38
censetur pertinere ad Cardinalis seruitium, & sic nun praesumitur seruire Papae.

Si tamen Cardinales neque sint legati 39
Papae, neque actualiter sint in curia Rumana, illi in Consistoriis, congregationibus, & consultationibus inseruientes; sed sunt vel in suis Dioecesibus, vel apud suos in proprils laribus, & sic existimo veram primam sententiam, quia etsi Cardinales semper sint de corpore summi Pontificis; tamen dum non sunt actu inseruientes non gaudent priuilegiis inseruientium quorum vnum est, 40
quod seruitores ipsorum possint lucrari fructus in absentia, quia sunt necessarij, vt Cardinalis se exerceat in vtilitatem Ecclesiae, quare si in hac non se exerceat actualiter seruitores ipsius non habent influxum in vniuersalem Ecclesiam Romanam.

Nec est necessarium vt exemplo seruitorum Cardinalium actu inseruiẽtium exprimeretur in iure sufficit, quod exprimantur 41
seruitores Papae, in qua serie continentur seruitores praefatorum Cardinalium, vnde seruitores Nuntiorum Apostolicorum, quos ad diuersos Reges mittit summus Pontifex gaudent hac immunitate tum quia habent priuilegia legatorum à latere; tum quia sunt occupati in negotio vniuersalis Ecclesiae, seruitores tamen † Collectorum, & subcol- 42
lectorum aut Auditorum Rotae hac immunitate non gaudent, esset nimis longa extensio.

Sed

43 Sed hîc obiter aduertendum, quod Gar-
cia † vbi *supra num.* 253. agens de quodam
statuto Ecclesiæ suæ Abulensis, vt per qua-
tuor menses absentiæ possint lucrari fru-
ctus, & distributiones, dicit hoc confir-
matum fuisse; quodam Breui Sacræ Pœni-
tentiariæ datum ab Eminentiss. Cardinalis
Raynutio *Idibus Februarij anno 4. Pontifica-
tus Iulij 3. de cuius mandato super hoc viua vo-*
44 *cis oraculo, nobis factum* (ait Cardin) † *statu-
tum prædictum quatenus vsu receptum, & vt
præmittitur obseruatum existat tenore præsen-
tium approbamus & confirmamus*, &c. quod
hoc viuæ vocis oraculum nun est reuoca-
tum per Bullas Vrbanas, iuxta à me dicta,
*tom. 2. Moral. tract. 12. in digressione de hac re
num* 1177. quia hîc Cardinalis loquitur tan-
quam Minister Publicus Papæ, & munit si-
gillo officij, & non propriæ familiæ, vt ibidẽ
latius probaui, vnde etiam non est deroga-
tum à Concilio, *sess. 24. cap.* 12. dum dero-
gat, *omnia statuta in contrarium*, quia loqui-
tur de statutis non confirmatis à Sede Apo-
45 stolica, & † statutum hoc ex vi huius vi-
uæ vocis oraculi confirmatum fuit, & ita
Congreg Card. 12. *Septembr.* 1585. declara-
uit, quod per decretum Concilij non est
derogatum Indultis Apostolicis, etiamsi fue-
rint concessa contra fundationem Ecclesiæ,
46 in qua Pontifex ex causa potest dispen-
sare.

47 Cæterum aduertendum, quod † priui-
legium absentiæ ad lucrandum in absentia,
sit vt videmus contra ius commune strictè
est interpretandum seruata vocum & ver-
borum vsitata & propria significatione, ita
benè cum communi Bonac. *quæst.* 5. *citat.
punct.* 4. *n.* 4 ratio est quia priuilegium pro-
priè non est aliud, quam dispensatio in le-
ge, atqui dispensatio strictè est interpre-
tanda, est enim iuri odiosa, vt tenent innu-
meri, quos citat, & sequitur Sanchez *de
matrim lib. 8. disp.* 4. Suar. *de leg. lib* 6. *cap.* 13.
48 priuilegium autem † absentiæ est diminu-
tiuum diuini cultus; & sic, qui habet priui-
legium percipiendi fructus ex vi illius non
potest percipere distributiones quotidianas
quæ ex iure communi non veniunt nomi-
ne fructuum, glossa *ad cap. vnicum de Cleric.
non resident. in* 6. & omnes, nisi omnes fru-
ctus sint in distributionibus partiti, quæ vt
priuilegium non reddatur inutile (quod
non licet, *leg. quoties D. de rebus dubiis & leg.
quoties D. de verborum oblig.*) loco fructuum
substituuntur, quamuis vt supra ex Congr.
dixi sicut Canonico comitante Episco-
pum tertia pars separatur, quæ datur in-
teressentibus, ita in præsenti est dicendum,
49 quia † duæ partes distributionum ponuntur
loco fructuum, & tertia interessentibus re-
linquitur, quia Pontifex nisi exprimat non
censetur dare priuilegium in damnum Ca-
nonicorum interessentium, quibus accres-
cit pars distributionum quotidianarum ab-
sentium.

Ex quo principio plura alia deducunt au-
thores circa, quæ nihil in materia morali
occurrit speciale dicendum ad præfatos
DD. remitto, solum aducrto duo. Primum
Bonacinam in ea esse sententia, quod † Ca- 50
nonicus, qui habet priuilegium absentiæ
ad lucrandas distributiones non potest per
iudicem cogere Capitulum ad distributio-
num restitutionem, quas bona fide parti-
tum est in reliquos Canonicos, quia Capi-
tulum non recepit distributiones, sed illas
partiendo functum est officio suo, vt in an-
no, statis temporibus distributiones absen-
tium distribuantur inter præsentes; tũ quia
Capitulum potest continere plures inno-
centes, & sic totum Capitulum obligari ne-
quit ad soluendum.

Sed ego existimo quod † Priuilegiatus 51
habet ius ad fructus & distributiones à die
quo Romæ expeditæ sunt Bullæ priuilegij,
non à die subscriptiunis supplicæ, vt Rota
apud Puteum, *decis.* 169. *in noua impressione*,
& etiam in signatura Iustitiæ, idem coram
SS. Pontifice decretum est teste Bonacina, 52
vbi supra; quare ab eodem die distributio-
nes quotidianæ huius priuilegiati iure non
accrescunt aliis Canonicis, neque Capitu-
lum iure potest eas partiri in alios; quam-
uis, quia ignorat inuincibiliter tale priuile-
gium bona fide procedat, & sic non tene-
tur ad restitutionem ratione iniustæ parti-
tionis, Capitulo autem solum competit par-
titio non res partita quæ datur Canonicis
vnde † ab istis expostulandæ sunt, qui te- 53
nentur ratione rei acceptæ in eo in quo fa-
cti sunt ditiores, si vero vel vnus de Capitu-
lo, in Capitulo dicat, quod Petro v. g. Pa-
pa concessit priuilegium absentiæ ad lu-
crandas distributiones, Capitulum non pro- 54
cedit bona fide canonica & vel ipsum vel
particulares tenentur restituere, & ad hoc
cogentur à iudice competente.

Secundum est Bonacinam bene dicere,
num. 11. contra Monetam, quod † qui habet 55
priuilegium absentiæ ad duos, tres, vel qua-
tuor menses (secluso statuto aut consuetu-
dine) si vltra hos menses absens sit in anno;
potest vti integris mensibus priuilegij. & nõ
solum pro rata interessentiæ & seruitij Ec-
clesiæ, cum priuilegium clarè & proprietа-
te verborum dicat, quod lucretur distribu-
tiones per duos menses, &c. gratis additur,
quod † hæc absentia debeat innumerari 56
iuxta interessentiam in choro eiusdem an-
ni, & vt vbi lex non distinguit, nec nos
distinguere debemus; verũ est quod si Ca-
nonicus nimis negligẽs fuerit in residẽdo in

anno; potest multari ne lucretur eas etiam tempore concesso à priuilegio, neque enim
2 decens videtur, quod † qui toto anno non assistit cultui diuino, gaudeat priuilegio dato in leuamen grauitatis residentiæ.

RESOLVTIO V.

Vtrum Episcopus possit in legibus Pontificiis dispensare?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus in suo Episcopatu possit dispensare in legibus Pontificiis.*

SEd superest grauissima difficultas, an hoc priuilegium absentiæ; ex aliis honestis causis præter recentiores in iure, *cap. consuetud. de cleric. non residentib.* possit concedere Episcopus dispensando in lege lata respectu sui subditi? cuius difficultatis decisio de-
1 pendet ex alia † an Episcopus in suo Episcopatu possit dispensare in legibus Pontificiis quarum dispensatio non est reseruata eidem legislatori supremo; graue sanè dubium. Ex quo quam plurimæ morales decisiones originantur, quare extricandum est pro dignitate.

§. I.

Sententia negatiua.

SVMMARIVM.

1. *Negatiuam tenentes sententiam afferuntur.*
2. *In lege humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex authoritatem habet ex S. Thom.*
3. *Clemens V. determinat legem superiorem tolli nec dispensari posse per inferiorem.*
4. *An ex voluntate superioris imperantis & statuentis oriatur obligatio in subditis.*

1 NEgatiuam sententiam tenent † Suarez *lib. 3. de legibus cap. 14. num. 4. & 5.* Salas *disp. 20. sect. 3. n. 20.* Sell. 12. *quæst. 97. artic. 4.* Granados *controuers. 7. tract. 3. p. 2. sect. 1. num. 4.* Amicus *disput. 6. sect. 4. num. 55.* Azor *tom. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 7.* Garzia *de benef. vbi suprà cap. 2. num. 406.* Couarr. *lib. 3. variarum, cap. 13. num. 9. versic. qua ratione* Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 5. num. 9.* Gutierrez *lib. 1. canon. cap. 5. num. 10.* Diana *p. 8. tract. 3. resolutio 9.* & insinuare videtur S. Th. 1. 2. *quæst. 97. artic. 4. ad. 3.* vbi dicit *quod*
2 *† in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex authoritatem habet, vel is cui ipse commiserit.* Probatur primò, *ex Clementin. ne Romani, de elect.* vbi Clemens V. † de- 3
terminat legem superioris tolli, nec dispensari posse per inferiorem, maximè cum inferior à superiori acceperit potestatem, vt Episcopus à Pontifice. Secundò, quia multa sunt in quibus Prælati inferiores non possunt dispensare, etiam si expressè non sint probibita. Tertiò, quia ex voluntate superioris imperantis, & statuentis oritur obligatio in subditis, quandiu non reuocatur semper exercet vires, & efficaciam ad obligandum, atqui † inferior non habet vim, 4
quia est inferior in voluntatem superioris, nisi isti ille communicet facultatem, quam non communicat Pontifex Episcopis respectu suarum legum, quia solum illis impertitur facultatem eam, quæ necessaria est ad suauem & rectam gubernationem, quæ non exigit, vt in omnibus legibus non reseruatis Episcopos dispensare.

§. II.

Sententia Affirmatiua.

SVMMARIVM.

1. *Sententiam affirmatiuam tenentes adducuntur.*
2. *Episcopus in his quæ sunt de genere permissorum potest, ex rei natura, & ex ipso iure diuino intra propriam diœcesim ea omnia, quæ summus Pontifex potest in Ecclesia Dei vniuersali, nisi per sacros canones aut per summum Pont. prohibeatur, ex Barbosa.*
3. *Super eo quod factum est potest Episcopus dispensare in lege Pontificis aut Concily, non tamen in eo quod faciendum est contra canones, ex Syluestro.*
4. *In Canonibus Concily generalis non potest Episcopus dispensare nisi ex magna causa necessitatis, ex Barbosa.*
5. *Quando est maxima causa & vrgens, potest Episcopus dispensare contra canones, ex Tabiena.*
6. *An quidquid potest Papa in toto orbe, possit Episcopus in suo Episcopatu.*
7. *An sicut Papa potest dispensare in omni voto simplici, possit etiam Episcopus cum suis subditis stando in solo iure diuino.*

SEd nihilominus est opposita sententia affirmatiua, quam tuentur expressè Th. Sanchez, *lib. 1. de matrim. disp. 61.* vbi ponit, *axioma, quidquid potest Pontifex in vniuerso orbe si ea excipias quæ ad vniuersæ Ecclesiæ statum pertinent vt res fidei definire; potest Episcopus in sua Diœcesi, nisi ei per Pontificem aliquid specialiter reseruetur,* pro qua sententia refert Abulensem, Victoriam, Sotum, Ganbaram 1

baram. Thesaurum Christianæ Religionis,
Nicolaum Decussa, Veracruz, Perez, Hen-
riquez, Aragon, & Maiolum; quod exioma
repetit. *lib.2.disp.40.n.2.* quare quando ibi,
n.1. dicit quod omnes inferiorem non pos-
sunt dispensare in lege superioris, verissi-
mum est (vt *infrà* enucleabo) similia habet
lib.8.disp.5.n.9. His auctoribus alios annu-
mero, hi sunt Barbosa, *de potestate Episcopi*
2 *alleg. 33. à n. 16.* vbi dicit † *Episcopum in his,*
quæ sunt de genere permissorum posse, ex rei
natura & ex ipso iure diuino intra propriam
Diœcesim ea omnia, quæ summus Pontifex po-
test in Ecclesia Dei vniuersali, nisi per Sacros
Canones, aut per summum Pontificem prohi-
beatur, & n.19. testatur fuisse apud antiquos
Canonistas communem, vt indubitatam,
tradit Victoria relectio, *de matrim. num.7.*
Aluarus Pelagius, *de planctu Ecclesiæ, lib.1.c.*
50.vers.in his, vbi dicit communem, sequi-
tur Syluester, *verbo.dispensatio,n.14.q.9.* vbi
3 dicit, *quod † super eo quod factum est, potest*
Episcopus dispensare in lege Pontificis, aut Con-
cilij, non tamen in eo quod faciendum est, con-
4 *tra Canones,* addit Barb.*n.25.& 26.*quod † *in*
Canonibus Concilij generalis non potest Episco-
pus dispensare, nisi ex magna causa necessitatis,
& ad hoc citat plures, eandem secundã sen-
tentiam tenent Mon.*de commut.vlt.vol.c.5.à*
n.351. cum quo plura inferemus corollaria.
Maxianus Socin.*de oblatio.libelli, lib.4.n.10.*
Rodoanus, *tract. de simonia,p.1.c.20.n.2.*So-
lorzanus, *de iure Indiarum, tom.2.lib.3.c.10.*
*n.31.*vbi citat alios, tenent etiam Acugna, *ad*
c.vlt.68.dist.n.1. Raphaël de la Torre, *22.q.*
*87.art.·.disp.8.n.3.*Couarr.*lib.1.variar.c.17.*
n.5. Basil.Legionensis, *lib.8.de matrim.cap.6.*
n.7.& de Sacramento Confirm.p.4.cap.3.nu.5.
Anguianus, *de l.lib.2.contron.5 n.25.* Homo-
bonus, *in responsionibus, tom.1.p.2.respons.67.*
& p.4.respons.107. Baunius, *tom.3.lib.2.tr.9.*
q.12.assertio.3. Castro Palao, *tom.2.tract.7.*
disp.3.punct.9.§.10. Dicastillus, *tom.3.de Sa-*
*cram.tract.10.disp.8.dub.4.n.78.*tenent com-
muniter Canonistæ, *c.at si Clerici, §.de adul-*
*teriis,*vbi glossa dicit. *Alia est magis communis*
opinio, quod Episcopus vbicumque potest vbi non
inuenitur prohibitum, quod dictum glossæ
sequuntur Cotta, *in memorabilibus, verbo*
Episcopus, Hieronymus de Ottero, *in Roma-*
nis lucubratio. q. 32. per totam. Henrriquez,
lib.10.summ.c.35.num.2. littera D. Tabiena,
verbo dispensatio, n.16.q.10. vbi dicit, *quod*
5 *† quando est maxima causa & vrgens, potest*
Episcopus dispensare contra Canones, secun-
dum Doctores, de Rota *decis. 255.* & Bald.
l.omnes populi.D.de iusti. & iure, per textum
notabilem in l. si hominem D. Mandati, dicit
quod Episcopus, ex causa potest statuere contra
iura, & sic fortius dispensare, &c. Ledesma 2.
*p.4.q.24.art.2.fol.340.*vbi doctissimus vir sic
loquitur, † *quidquid potest Papa in toto orbe* 6
potest Episcopus, in suo Episcopatu stando solum
in iure diuino paucis exceptis, vt creare Episco-
pos, diuidere alias prouincias, & de illis dispo-
nere & alia id genus spectant ad Papam tan-
quam ad personam vniuersalem, & non ad
Episcopum vnius Prouinciæ tantum, in aliis au-
tem, si Papa non restringeret Episcopalem dig-
gnitatem sicut in multis restringit, vt constat
in iure Canonico posset Episcopus in suos subdi-
tos ea quæ potest Papa in toto orbe vti, sicut
† Papa potest dispensare in omni voto simplici 7
potest etiam Episcopus, cum suis subditis stando
in solo iure diuino, sed Papa potest reseruare
sibi aliqua, vt de facto reseruat votum castita-
*tis, Religionis, & Hierosolymitanum, &c.*idem
tenet Pasqualigus, *de ieiunio, decis. 390. &*
alibi in opere alio, vt certum supponit, &
quia hanc sententiam verissimam iudico vt
à me enucleatam, priusquam eius funda-
menta quæ vrgentissima sunt proponam
tria ad summum sunt prælibanda.

§. III.

Ponuntur tria libamina pro explicatione veræ sententiæ?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus possit dispensare in legibus Pontificiis & Conciliaribus, quando materia leuis est.*
2. *Materia leuis reputatur pro nihilo.*
3. *An nullo iure probetur sed sola rationis congruentia, quod dispensatio non inducatur, nisi sit à principe approbata, & n.4.& 5.*
6. *Vtriusque sententiæ Doctores inter se conueniunt.*
7. *Quæ dispensatio non sit propria.*
8. *An inferior possit dispensare in lege sui superioris.*
9. *Inferior continetur in sua linea extra quam propria virtute diuagare nequit.*
10. *An Episcopi iure diuino sint summo Pontifici subordinati.*
11. *Episcopi dicuntur Vicarij Papæ & illius Corepiscopi.*
12. *Christo immediate subordinatur Papa, & Papæ cæteri Episcopi.*
13. *An Episcopi possint dispensare in legibus Papæ.*
14. *An Episcopus possit excommunicare, casus reseruare, aut omnia subditorum vota dispensare aut commutare.*
15. *An Episcopi ex vi subordinationis ad Papam tanquam illius Vicarij ordinarij, participent potestatem dispensandi in legibus Pontificiis, & n.16.*
17. *An lex charitatis & rectæ gubernationis quid expostulet, & n.18.*

19. *An lex Pontificia obligutionem inducut, & num. 20.*
21. *Caietani & aliorum sententia.*
22. *Quid æquitas & rectum regimen ordinarium exigat.*

PRimum est, omnes ferè Doctores
vtriusque sententiæ supra adducti,
quibus adiunge Bandelum *lib. 5. de leg. di-
sput. 49. num. 5.* Azor. *p. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 7.
& 8.* Bonac. *q. 2. de leg p. 1. n. 17.* Sayr. *in claut.
lib. 3. cap. 10 num. 9* Martinum Perez *disp. 4.*
1 *sect. 5. de matr. n. 3* docere † Episcopum posse
dispensare in legibus Pontificiis & Conci-
liaribus, quando materia leuis est(non qui-
dem solum in se ipsa, sed in ordine ad
finem sub ordinationis, quam inferiores
debent habere respectu sui superioris in or-
dine ad quem finem pensanda est grauitas,
vel leuitas materiæ in hoc puncto, vt *in-
fra* in tertio fundamento latius enucleo)
2 vel frequenter occurrit, quia † eo ipso si
leuis est reputatur pro nihilo, & frequen-
ter occidit, censetur commissa illi cui com-
missa est communis administratio, & gu-
bernatio populi, cum non sit verisimile,
Pontificem velle, vt tam frequenter, & pro
rebus tam communibus, & leuibus ad ipsũ
recurratur, quæ doctrina quam ex Caiet.
12. *q. 97. ar. 4.* præfati Theologi desumpsere,
non placuit Magistro meo Patri Fr. Petro de
Lorca 12. *disp.* 27 *de legib. §. est tamen dubiũ,*
3 *vers. hanc doctrinum* dicens † quod *nullo iure
probatur, sed sola rationis congruẽtiu, quod di-
spẽsationẽ nõ inducit, nisi sit approbata à Prin-
cipe, & ex ea potestas dispensundi cõcessa, alias
quotiescumque ratio subesset, qua dispensatio
posset dari, censetur data, plus enim expedit, vt
in leuibus & frequentibus, nisi adsit materia
Epikiæ integritas legis obseruetur, quam, vt
prohibito dispensandi authoritas concedatur il-*
4 *lis, quibus iure non competit*; cæterum in hoc
Magistrum meum alias in materia Morali
virum Prudentissimum, & rectissimi dicta-
minis desero, quia tenet me consensus om-
nium ferè, qui in hac materia scripsere, quia
leges superiorum abstrahendæ sunt à seue-
ritate in suauitate, & duritia, vt sic suauius
obseruentur, quod motiuum non dicit so-
5 lum puram rationis conguentiam, sed indu-
cit causam iustam, vt lex superioris dispen-
setur ab inferiori, non per Epikiam solum,
sed per relaxationem, & exemptionem ab
illa, & sic non conceditur dispensandi libe-
ra potestas.
6 Conueniunt, etiam † omnes vtrius sen-
tentiæ desensores in casu vrgentissimæ ne-
cessitatis, quando ex obseruantia legis se-
quitur graue aliquod damnum tertio, aut
scandalum, & non est aditus facilis ad su-
periorem, inferiorem posse dispensare in
lege Summi Pontificis, aut Concilij, nisi in
tali lege sit posita forma alicuius cõtractus,
vel dispositionis; quia eo ipso talis lex cen-
setur omnino reseruata superiori, nullus
enim etiam in casu vrgentissimæ necessita-
tis, nisi Papa, potest dispensare quod ma-
trimonium celebretur sine Parrocho & te-
stibus) verum † hæc non est dispensatio 7
propria; sed legis interpretatio, quod lex
non obligat in hoc casu, quod facit virtus
Epikiæ, vt latius dixi *tom. 1. moral. tract. 3.
resol.* 34. cum D. Thom. *2. 2. quæst. 120 art. 1.*
quam explicat *ibi* egregiè Eminentissimus
Caietanus.

Secundum prælibandum est, quod infe-
rior, † quatenus intra suam inferioritatem 8
continetur, implicat quod dispenset propriè
in lege sui superioris, quatenus exercet of-
ficium suæ superioritatis imperando per
legem id quod iudicat expedire bono com-
muni. Hæc prælibatio est ita certa, vt ra-
tione naturali ex principiis moralibus de-
monstretur, neque vllus qui ratione natu-
rali ducatur & lumine rationis illustretur,
eã negare potest, cuius radicem inuestiga-
uit D. Thom. *1. 2. quæst. 97. art. 4. ad* 3. quia
† inferior continetur in sua linea extra quã 9
propria virtute diuagare nequit, atque ita
legem iam acceptam obligantem commu-
nitaté nequit infringere & eius efficaciam
impedire, lex enim suas vires resumit à vo-
luntate superioris, quæ eo ipso, quod supe-
rior est, nequit cohiberi à voluntate subdi-
ti, & inferioris, nisi in quantum iste emen-
dicat à voluntate Principis virtutem, qua
dispensando, cum aliquo indiuiduo doti-
neat, ne lex in illum exerceat vires suæ obli-
gationis; *vnde in lege humana publica non
potest dispensare nisi ille à quo lex authorita-
tem habet, vel is cui ipse commiserit.*

Tertium prælibandum, quod quamuis 10
Episcopi iure diuino sint Summo Pontifici
subordinati ab illóque (demus hoc Dianæ)
suam Iurisdictionem ordinariam accepe-
rint seu à primo fonte, cui vitæ fons Chri-
stus pastoritiam, & vniuersalem dignita-
tem in totum suum ouile primo communi-
cauit, tamen Episcopi iure diuino medio
Summo Pontifice suam dignitatem & Iu-
risdictionem habent; iuxta illud *act. 20. at-
tendite vobis*, vnde *cap. multum stupeo. 3.
quæst. 6. & cap. qui se scit. 2. quæst. 6.* & aliis
quæ adducit Gonzalez, *ad Reg. 8. §. 1. proœ-
mials à num. 5.* † Episcopi dicuntur Vicarij 11
Papæ, & illius Corepiscopi *cap. Eleuther. 18.
quæst. 1. cap. quoties 24. quæst. 1. cap. quam gra-
uis de crimine falsi*, ita Petrus de Monte de
de Primatu Petri, *p. 1. num. 10.* Cassaneus *in
Catalogo p. 4. consil. 24.* Garcia *de nobilitate
glossa 48. §. 3. num. 54.* & prius *glossa 9. num. 4.*
non quia habeant solum modo delegatam
Iurisdi

iurisdictionem habent enim ordinariam, sed quia istam participans à summo Pontifice, quia isto mediante Christus Episcopis potestatem distribuit.

11 Vnde † Christo immediate sub ordinatur Papa, & Christo mediate Papæ cæteri Episcopi, vnde ex vi huius subordinationis quidquid Papa potest ex immediata subordinatione ad Christum in toto orbe, possunt Episcopi in sua Diœcesi mediante subordinatione ad Papam, & Christum mediante Papa, sicut autem Christus potuit Papæ limitare potestatem, & in his quæ non limitauit, potest Papa dispensare etiam

13 in legibus quas tulerunt Apostoli, ita † Episcopi possunt dispensare in legibus Papæ, & facere in sua Diœcesi, quidquid Pontifex in

14 toto orbe, vnde † potest excommunicare, casus reseruare, omnia subditorum vota aut dispensare, aut commutare, nisi in his summus Pontifex, aliqua sibi soli reseruet, similiter, & in legibus Pontificiis ad tempus, & in aliqua occasione dispensare, nisi hoc sibi sit prohibitum, vel ex consuetudine, vel expressa Pontificis prohibitione;

15 Episcopi † enim ex vi subordinationis ad Papam tanquam illius Vicarij ordinarij participant hanc potestatem dispensandi in legibus Pontificiis, quando non adest recursus; vel non est facultas adeundi ad curiam, vel faciendi expensas pro impetranda dispensatione, quas non tenetur ipse Episcopus facere etiamsi posset (vt dicam *infrà*) si enim expressè in lege, aut per consuetudinem, non prohibeatur Episcopus, ex præfata subordinatione accipit virtutem ad dispensandum; *nam supremum infimi attingit vim supremi infimi*, sic enim æstimatiua in homine ex subordinatione ad rationem fa-

16 cit suos discursus circa singularia, sicut intellectus circa vniuersalia, & appetitus sensitiuus hominis, ex subordinatione ad voluntatem accipit libertatem.

Ratio horum omnium est, quia leges Pontificiæ in ordine ad mores (de his enim legibus loquimur principaliter) dirigantur ad componendos fideles & dirigendos ad naturam salutis æternæ hic enim est finis

17 principalis harum legum. † Lex ipsa charitatis & rectæ gubernationis ad vitandum peccatum expostulat; quod, quando occurrat ratio vrgens ad dispensandum in lege Papæ, sitque iusta causa ad id faciendum, & non sit facilis aditus, vel ratione distantiæ, vel paupertatis, infirmitatis, & similium, vel quia nimis ordinariè occurrit;

18 Pontifex ex vi subordinationis quam habent Episcopi ad ipsum communicet authoritatem ad talem dispensationem faciendam; quia Episcopi assumpti sunt in partem solicitudinis quam habet Papa respectu omnium Ecclesiarum, Pontifex enim iustus atque discretus semper præsumitur Episcopis hanc authoritatem dispensandi concedere, argumento, *ex c. 1. de pœnitent. dist. 6.* nisi aliter statutum, aut lege ipsa, aut consuetudine fuerit, ab ipso Romano Pontifice.

Cum enim † lex Pontificia obligationem 19 inducat iuxta communitatis exigentiam, nedum lex prodesse intendit, vt semper intendere noxa fiat aliquibus, Episcopi ex vi subordinationis ad Papam in cuius solicitudinis adiutorium sunt, ex iure diuino assumpti, habent potestatem directiuam circa obligationem legis ne vires suas exerceat in aliquibus, & sic dispensat in obligatione legis respectu illorum, potestatem 20 autem directiuam accipiunt circa obligationem legum summi Pontificis ex vi subordinationis in suo regimine animarum sic æ Diœcesis ad supremum Caput Ecclesiæ, quod influit in omnes Episcopos, qui in virtute talis influxus talem dispensationem faciunt.

Id autem quod dicimus de legibus Pontificiis latis pro tota Ecclesia in quibus pro suis subditis potest dispensare Episcopus; potiori iure dicendum est si latæ sint à supremo legislatore respectu alicuius Diœcesis in particulari, vt † bene Caiet. *vbi suprà,* 21 & sequuntur, Azor. *q.* 7 & Bandelus *n.* 6. & multi alij contra Suar. *lib. 8. de legib. c. 14. n.* 10. quia Episcopus ratione suæ Diœcesis & specialiter assumptus à Papa in partem solicitudinis est, quæ ei specialiter subordinatus, vnde † æquitas & rectum regimen ordina- 22 rium exigit, vt huiusmodi leges Prouinciales latæ à Papa relinquantur moderationi Episcopi, qui præest tali Episcopatui, & Prouinciæ.

§. IV.

Fulcitur & roboratur sententia affirmatiua?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus potest absoluere ab excommunicatione incursa ex detentione violenta Clerici in carcere.*
2. *An Episcopi possint dispensare vbi specialiter dispensatio non est inhibita.*
3. *An Episcopus possit absoluere ab excommunicatione lata à iure per legem vniuersalem.*
4. *Barbosa & Legionensis opiniones afferuntur, & n. 5. 27. 28. & 29.*
6. *An Parrochus possit dispensare in lege Pontificia.*
7. *Ratio difficultatis enodatur.*
8. *An absolutio ab excommunicatione lata à iure, ex iure ipso pertineat ad legislatorem.*

9. Qua

9. *Quæ pœna legislatori intelligatur ex vi legis reseruata.*
10. *Qui relaxando legem, an impediat absolutionem, & n.11.*
12. *Dianæ sententia, & n.13.& 24.*
14. *An absolutio à censura non sit dispensatio aut relaxatio legis & n.15.*
16. *An Episcopus possit dispensare in legibus Pontificiis.*
17. *In qua relaxatione consistat dispensatio, & n.18.*
19. *An Episcopus tantum possit in sua diœcesi quantum Pontifex in toto orbe.*
20. *An Episcopus consideratus ante legem Pontificiam possit in suo Episcopatu, quid Pontifex in toto orbe & n.21.&.22.*
23. *Exemplum affertur, & n.25.*
26. *An Pontifex dum fert legem vniuersalem toti Ecclesiæ, hæc lex exerat vires ad derogandum leges particulares aliquarum diœcesum.*

HIs ita prælibatis vrgentissime probatur
nostra sententia prima, ex *cap. nuper,*
de sentent. excommunicat. vbi Innocent. III.
respondens Vuratiltlonien. Episcopo, dicit: quod
1 † Episcopus potest absoluere ab excōmuni-
catione, incursa ex detentione violenta Cle-
rici in carcere, cuius rationem tradit: *quia;*
quando conditor Canonis eius absolutionem sibi
specialiter non retinuit, eo ipso concedisse vide-
tur facultatem aliis relaxandi, ad quæ verba
2 sic glossa, ibi: *Et est hic argumentum † Epi-*
scopos posse despensare, vbi specialiter dispen-
satio non est inhibita: Argumento supra de
sponsalibus, cap. cum apud, & 16. quæst. 1. cap.
sunt nonnulli, & concessum videtur, quod non
est prohibitum. D. ex quibus causis, l. neque non.
§. quod eis, hæc glossa, & quidem hoc argu-
mentum euidens est in præsenti, quod vr-
3 geo ex ratione quam dat Pontifex, vt † Epi-
scopus possit absoluere ab excommunica-
tione lata à iure per legem vniuersalem;
quia quando conditor legis & canonis eius
absolutionem specialiter non retinuit; eo
ipso concessisse videtur facultatem aliis re-
laxandi: atqui dispensatio non est aliud,
quàm legis, & Canonis Pontificij relaxatio
respectu huius ex causa iusta; ergo eo ipso,
quod lex vel Canon non prohibuit Episco-
po dispensare potest ex iusta causa id
4 præstare, vt velit nolit fatetur † Barbosa
aliquibus citatis, ibi, *num.* 15. hæc enim ra-
tio dogmatica est, & vniuersalis respectu
omnium legum ex qua colligit Papa, quod
Episcopus potest relaxare excommunica-
tionem latam à iure per legem vniuer-
salem.
5 Ad hoc argumentum, quod re vera est
achilleum nostræ sententiæ variè respon-
dent Auctores oppositæ primò, Basilius
Legionens. *cap 6. cit. num. 2.* hîc loqui. Ponti-
ficem de absolutione à censura quæ si non
est reseruata eius absolutio non est contra
ius, sed secundum ius, & ideo censetur con-
cessa potestas absoluendi eo ipso quod non
prohibetur, at dispensatio est contra ius, &
sic dicitur vulnus iuris, & legis & ita non
censetur concessa, quando expresse non
datur, alias ex hoc *cap.* probaretur quod
etiam † Parrochus posset dispensare, in le- 6
ge Pontificis, & Episcopi, si ei dispensatio
non prohibeatur cum Innocentius Parro-
chis concedat facultatem absoluendi à cen-
sura non reseruata.
Sed † solutio hæc vires argumenti non di- 7
rimit; quamuis enim veram doctrinam con-
tineat in assignando discrimine inter abso-
lutionem & dispensationem quod ista sit
vulnus legis, quia ipsam relaxat quod non
facit absolutio, cæterum ratio Pontificis
non solum respicit absolutionem, quæ non
relaxat legem, sed etiam ipsam legem circa
quam dat potestatem aliis relaxandi eo ip-
so, quod sibi specialiter non retinuit relaxa-
tionem.
Secundò, quia etiam † absolutio ab ex- 8
commun. lata à iure; ex iure ipso pertinet
ad legislatorem ferentem legem sub tali
pœna, quate si alius absoluat implicite dis-
pensat in iure illo, quo talis absolutio per-
tinebat ad superiorem (quamuis non sit ex-
communicatio illi specialiter reseruata) nec
si legislator ex vi non reseruationis aliis
non concederet relaxandi potestatem, nul-
lus posset talem absolutionem impedire,
quia † pœna illa ex vi legis superiori intelli- 9
gitur reseruata quantum ad remissionem
(vt constat in omnibus pœnis ordinariis
iuris ciuilis, in qua nullus potest nisi Prin-
ceps, qui tulit legem sub tali pœna) non
autem Episcopus potest absolutionem im-
pedire quia Pontifex declarat; quod si
specialiter non reseruat concessisse videtur
potestatem aliis relaxandi, vnde † qui rela- 10
xando legem impedit absolutionem, verè
dispensat, & vulnus legi superioris infligit,
& sic manifestum est, quod, idem iudi-
cium est faciendum de absolutione, & dis-
pensatione, cum illa sine ista non subsistat.
Neque aliquid valet ad propositum quod
dicit de Parrochis, quibus in absolutione à 11
censuris expresse concedit Pontifex, quod
possit relaxare ob animarum vtilitatem ne
in excommunicatione maneant; quam ex-
tensionem ad Parrochos non est in aliis iu-
ribus; nec eam habent, ex vi immediatæ
subordinationis ad Papam, sicut habent
Episcopi; isti enim, & non illi assumuntur
in partem sollicitudinis Ecclesiarum, an ve-
ro Parrochi possint dispensare aliquando in
legibus Episcopi dicam *infrà*.

Respon

12 Reſpondet ſecundò, Diana † quod cum
abſolutio ab excommunicatione ordinetur
ad bunum animæ, & ſit neceſſaria ad vſum
Sacramentorum, ideo ex conſuetudine me-
rito conceſſa intelligitur, quando non re-
ſeruatur, ſed huc ſolutio, enim ſubſiſtit;
quia *caput nuper.* expreſsè cuncedit faculta-
13 tem relaxandi excommunicationem, quia
tamen ita proximè ordinatur ad ſalutem
animarum & Sacramentorum adminiſtra-
tionem, hæc poteſtas non datur ſolum Epiſ-
copis, ſed Patrochis, & ſic nullus alius etiam
Regularis ex vi huius iuris, poteſt eam rela-
xare quamuis poſſint ex aliis priuilegiis.
Reſpondet tettiò, Bandelus *n.* 3. quod
14 † abſolutio à cenſura, non eſt diſpenſatio,
aut telaxatio legis, ſed vltima executio, &
adimpletio cum hoc ipſum vltimo & præci-
piat lex, vt præſtetur abſolutiu, quum de-
lictum eſt ſufficienter emendatum, ex hoc
autem, quod alicui committatur legis exe-
cutio, ſi non adſit alia ſpetialis poteſtas
commiſſa, non intelligitur commiſſa pote-
ſtas diſpenſandi, ſed hæc ſolutio protſus eſt
euanida, & nullius momenti, & imprimis
mirum, quod tam gloſſa tam decreti, quam
15 dectetalium. Gloſſ. *in cap. poſtulatis de Clerico
excommunic. verbo diſpenſatum.* Gloſſa *ad ex-
communicamus el.* 1. *de hæretic. verbo Apoſtoli-
ca.* Gloſſ. *ad caput cum illorum.* 32. *de ſentent.
excommunicat. verbo interdicta. gloſſ.* 2. *ad ca-
put requiritis* 1. *quæſt.* 7. *verbo vt plerique. ver-
ſic. de diſpenſatione Epiſcoporum, & gloſſa ad*
16 *caput nuper citatum.* Expreſſo dicant † quod
Epiſcopus poteſt diſpenſare in legibus Pon-
tificiis, quando illis non eſt inhibitum le-
ge ipſæ, au conſuetudine, & vſu recepta,
& velint Auctores moderni, ita certo ſta-
tuere contrarium, quod ego non credo cum
in materia Canonum, & legum primum
authoritati locum poſt extra textum te-
neant gloſſæ.
Deinde Pontifex expreſsè dicit, quod eo
ipſo, quod auctor legis & Canonis ſibi ſpe-
cialiter abſolutionem non retinuit, eo ipſo
conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxan-
di vtique legem, & Canonem, & in hac
17 † relaxatione conſiſtit diſpenſatio; tum in
ſuper, quia vt contra Legionenſem dice-
bam non poteſt impendi abſolutio excom-
municationis latæ in iure ipſo facto à ſum-
mo legiſlatore, quin ſit aliqua ipſius legis
relaxatio, non in hoc præcisè, quòd impen-
datur abſolutio, ſed in hoc quod impenda-
tur ab alioque à ſuperiore ferente legem.
Tertiò, quia non ſolùm committitur legis
18 executio, hæc enim non eſt canonis & legis
relaxatio, ad quam dicit Pontifex concede-
re facultatem. Quartò, quia ſi hoc ita eſt,
vt dicit Bandelus, non eſt neceſſaria pote-
ſtas conceſſa ſicut concedit Pontifex eo ip-
ſo, quod non reſeruat.
Secundùm huius ſententiæ fundamen-
tum, quia, vt dicunt Auctores cuntrarij illud
præloquium apud Antiquus tritum. † *tan-* 19
*tum poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi ſicut Pon-
tifex in toto orbe, intelligitur* (inquit Diana)
*quoad ea quæ pertinent ad Ordinariam iuriſ-
dictionem & gubernationem moraliter neceſſa-
riam, vel conuenientem ad ſalutem animarum
& conſiderando poteſtatem Epiſcoporum prius
quam Pontifex aliquid agendum ſtatuat, vel
prohibeat, ſic enim intelligitur vnúſquiſque
Epiſcopus habere in tota ſua Diœceſi totam po-
teſtatem, quia ex vi muneris conceditur, & vt
ſic ſpectata non habet. Vnde limitetur, poſt-
quam enim Pontifex aliquid particulare per
ſuam legem proſcribit, aut prohibet eo ipſo ex-
cipit ab ordinaria iuriſdictione Inferioris &
nonniſi altas concedatur poteſtas diſpenſandi
non habet illam ex vi ordinariæ poteſtatis.*
Hactenus Diana.
In cuius verbis manifeſta cernitur impli-
cantia etenim † Epiſcopus conſideratus an- 20
te legem Pontificiam poteſt in ſuo Epiſco-
patu quidquid Pontifex in toto orbe, &
hoc ex vi muneris Epiſcopalis ſecundum
poteſtatem ordinariam ſibi conceſſam, er-
go ex vi muneris, & poteſtatis o:din ·æ
idem poterit niſi Pontifex ſibi diſpenſatio-
nem reſeruet, & coactet expieſſ ꝑoteſta-
tem iſtam ordinariam, conſequentia eſt eui-
dens, quia poteſtas ordinaria nun limitatur
niſi expreſſe, id quod cadebat ſub illam 21
ſibi reſetuet, & inhibeat inferiurem ſicut
Parrochus, qui ante legem Epiſcop: pꝛteſt
abſoluere à peccatis ſuos ſubditos & ad hoc
habet poteſtatem ordinariam n ſi Epiſco-
pus expreſſe ſibi aliqua delicta reſeruet
ſemper poteſtas ordinaria Parrochi poteſt
exercere vires ſuas ad abſoluendum, etſi
Epiſcopus ſub graui pœna prohibeat tale,
peccatum, ergo ſi Epiſcopus ex vi ſui mu-
neris, & poteſtatis ordinariæ, poteſt in ſuo
Epiſcopatu quidquid Pontifex in orbe, 22
quamuis aliquid prohibeat lege ſua, ſi ta-
men nõ adimat Epiſcopo poteſtatem ſuam
ordinariam vel lege ipſa vel conſuetudine
ex vi illius poteſtatis, & ſubordinationis
ad primam poteſtatem poterit in lege illa
Pontificia diſpenſare ſi Pontifex facile adiri
non poteſt, quia hoc exigit moralis guber-
natio Epiſcoporum, & iuriſdictio ordinaria
ipſorum, quatenus aſſumpti ſunt in partem
ſolicitudinis Pontificiæ reſpectu Eccleſia-
rum.
Tertium fundamentum ſit, quia † ſi ma- 23
teria legis Pontificiæ ſit propria Archiepi-
ſcopatus v. g. Hiſpalenſis, aut Epiſcopatus
Gienenſis, poteſt Epiſcopus diſpenſare in
illa ex iuſta cauſa, vt tenent Caietan. Me-
dina *quæſt.* 97 *art.* 4. Valentia 12. *diſp.* 7. *q.* 5.
punct. 6.

*punct.*6.Sotus *vbi supra* Amicus *n.*57. Diana *resol.*12.Azot.*tom.*1.*lib.*5.*cap.*15.*q.*7. Granado 12.*controuers.*7 *tract.*3.*part.*2. *disput.* 17. *sect.*1.*num.*3.Salas *de legib disp.*20.*sect.* 3. *numero* 22.Gordonus *in sum.lib.*3.*quæst.*13.*c.* 3.
24 ratio est inquit Diana secutus alios, quia cum lex illa sit lata solum propter commodum, & vtilitatem particularem talium subditorum videtur Summus Pontifex tacitè relinquere relaxationem illius inferiori Prælato, cui specialiter incumbit eorum subditorum gubernatio, quæ doctrina communis est, etsi displiceat Suar. *vbi supra, num* 10.& Castro Palao *tom.*1.*tract.*3.*disp.*6.
25 *punct.*5. atqui hæc doctrina & ratio manifeste procedit, etiamsi materia non sit propria subditorum illius Episcopi, sed communis toti orbi, quia quod sit communis aliis prouinciis, non tollit quin conuenientia, vel disconnenientia illius legis respectu subditorum huius diœcesis v.g. Hispalensis vel Toletanæ, magis nota sit Archiepiscopis illarum, quam Summo Pastori, & sic tacitè Pontifex etiam videtur concedere facultatem, vt pro conuenientia, aut disconuenientia subditorum possint dispensare; quia commodum, & vtilitas il-
26 lorum ex causa iusta, id exigit; sicut enim † Pontifex dum fert legem vniuersalem toti Ecclesiæ, hæc lex exerit vires ad derogandum leges particulares aliquarum diœcesum, textus expressus *cap. vt animarum de constitut. in* 6. nisi de illis fiat expressa mentio, ita lex Pontificia vniuersalis nisi expressè deroget iurisdictionem ordinariam ex vi cuius, vt Episcopus subordinatus Summo Pontifici potest in suo Episcopatu, quidquid ille in orbe non intelligitur derogata potestas sibi à Pontifice data ad dispensandum in lege Papali iuxta exigentiam suorum subditorum.

27 Quartum fundamentum, quia, vt ait † Barbosa *alleg. citata* & est certum vt constat ex *glossis Canonicis citatis* fuit ista quam defendimus sententiam in Ecclesia communis opinio ferè omnium Antiquorum, quorum auctoritas sufficiens fuit ad sic intelligendas leges Pontificias, idque sciente summo Pastore, qui non poterat ignorare hanc fuisse suo tempore communem opinionem, & tamen ipsam non reiecit, aut extinxit,
28 eliminauitve, cum ageretur de iurisdictione supremi capitis; temporum autem decursu nulla est noua constitutio papalis, aut conciliaris, quæ contrarium determinet & ita semper manet in sua vi interpretatio illa iuris Prudentum & glossarum, quæ incertæ sunt iuri Canonico. Neque recentiores suis
29 argumentis possint euertere antiquam sententiam, sed semper manet in viridi efficacia atque ita ex vi subordinationis Episcopi ad Summum Pontificem, iste illis tacitè concedit facultatem dispensandi in suis legibus iuxta prudentem suorum subditorum gubernationem, quod argumentum in re morali apud me plurimum valet maximè, quando opposita nullius sunt roboris.

§. V.

Occurritur fundamentis oppositis.

SVMMARIVM.

1. *An subditus & inferior non possit euertere in totum legem superioris.*
2. *An in multis quæ propria sunt Papæ non possint pro vna vice dispensare Episcopi, & n.* 3. *&* 4.
5. *A quo legis tota obligatio oriatur.*
6. *Dum inferior dispensat in lege superioris quid requiratur.*
7. *Ratio affertur. & n.* 8.

AD primum respondetur, quod textus illi loquuntur, vt legenti constabit, † 1 quod subditus, & inferior non potest euertere in totum legem superioris, neque in illa dispensare nisi ex tacita superioris facultate, quod libenter & nos concedimus. Ad secundum respondetur, quod † in multis 2 quæ propria sunt Papæ non possunt pro vna vice dispensare Episcopi, quia ad solum Summum Pontificem, vt difinire res fidei, damnare hæreses, Canonizare Sanctos & similia & multa quæ consuetudo ex consuetudine illis sunt reseruata & ablata potestas ab inferioribus. Ad tertium respondetur id solum probari, quod in secundo no- 3 tabili ducebamus, & est certissimum & lumine naturæ notum, neque nostra sententia illi opponitur, aut fuit intellecta ab aliquo in illo sensu, sed in eo quem nos enucleamus, aliud egregium fundamentum adducimus *infra corollario quarto*, ex Thoma Sanchez, qui dubio procul fuit pro hac sententia & *corollario sexto*, aliud ponemus ex doctissimo Dicastillo.

Verum enim vero antequam ad alia satis 4 vtilia in praxi calamus diuertat notandum valdè est, discrimen inter dispensationem factam à superiore in sua lege, & factam ab Episcopo in lege superioris; quod illa est valida etiam sine causa, & licitè dispensatus ea vtitur, & est securus in conscientia, etiam si sit ad contrahendum matrimonium, aut retinendum beneficium ex simonia iuris humani conquisitum vt tenet communis sententia, de qua Diana *tract. citat. resol.*4. Sanchez *de matrim lib.*8. *disput.*17. Salas *de legibus disput.* 20. *sect.* 4. vbi innumeros refert, & doctè de hoc discurrit Basilius, *lib.*8. *de matrim. cap.* 14. *numer.* 7. Suarez *lib.* 6. *de*

5 *de legibus cap.* 19. ratio est † quia tota legis obligatio, vt à prima radice pullulat à voluntate superioris ferentis legem, ergo si eius voluntas etiam absque causa eximat aliquos isti validè sunt exempti, & lex respectu illorum manet relaxata & sine valentia ad inferendam obligationem. Ast dum
6 † Inferior dispensat in lege Superioris requiritur, quod re ipsa sit causa id dispensandum, imo & ipsius causæ cognitio, sine qua vel saltem sinon sit reipsa causa, dispensatio nulla est in vtroque foro, vt late Sanchez, *vbi supra num.* 4. Salas *sect.* 4. *num* 31. Vasquez 12. *disp.* 178. *num.* 17. Basilius *num.* 8. Barbosa *allegatio.* 33. *n.* 31. Ioannes Sanchez *selecta.* 54. *num.* 38. Couarr. 2. *part.* 4. *cap.* 6. §. 7. *num.* 11. Diana *Resolut.* 8. *& est indubitatum.*

7 Ratio est † in promptu, quia inferior, vt vidimus nequit dispensare in lege superioris, nisi ex commissa potestate tacitè vel expressè; quam non censetur superior concedere, nisi pro rationabili ex causa iusta dispensatione; quare si inferior aliter dispensat, facit contra commissionem, & mandatum & excedit delegationem, quare nulla est dispensatio, etiamsi fiat à legato à latere (quidquid dicat Manuel Rodrig. *in summa nouiter impressa, tom.* 2. *cap.* 24. *num.* 5.)
8 isti enim & si possit Pontifex communicare, quod sit valida dispensatio etiam sine causa, & ait Salas *vbi supra num.* 32. (quamuis contrarium sentio) tamen nisi id exprimatur non est præsumendum de Pontifice id facere, de quo nō licet præsumere peccatum, secus est si infertur bona fide iudicat subesse causam, quæ re ipsa non est; alias si bona fides ad hoc quod dispensatio inferioris sit valida non sufficeret, locus daretur magnis scrupulis, & recta gubernatio turbaretur, ita Azor. *lib.* 7 *instit. p.* 1. *cap.* 29. *q.* 6. Sanchez vterque *vbi supra.*

SVBRESOLVT. I.

Episcopus de consensu Capituli potest dispensare vt absens lucretur, &c.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus vel Capitulum si ipsi incumbat, vel Episcopus de consensu capituli, vel istud cum assensu Episcopi possit dispensare causa iusta cum Canonicis, vt absentes lucrentur ad tempus etiam distributiones quotidianas.*
2. *Alcedi sententia adducitur.*
3. *Item Pij V. & n.* 4.
5. *Concilij Tridentini mens.*
6. *Qua temporales dispensationes non residendi facienda ab Episcopo.*
7. *An Episcopus possit dispensare in lege Pontificia ab tempus pro bono regimine suæ Ecclesiæ.*
8. *Garziæ sententia. & n.* 9.

EX resolutione huius grauissimæ difficultatis plura colligere licet ad praxim valdè vtilia. Primùm est † Episcopum, vel 1
Capitulum, si ipsi incumbit, vel Episcopus de consensu Capituli, vel istud cum assensu Episcopi posse dispensare ex causa iusta cum Canonicis, vt absentes lucrenter ad tempus, (vltra aliud, quod Concilium, Pontifex, statutum confirmatum, consuetudo, aut fundatio illis concedit) etiam distributiones quotidianas, ita in bis terminis tenet Castro Palao. *tom.* 1. *tract.* 7. *disp.* 3. *punct.* 9. §. 10. *num.* 3. citat Zerolam *in praxi p.* 1. *verbo priuatio.* §. 4. *dubio* 2. sed hic non agit de distributionibus, imò eas non lucrari, sed solùm fructus probat ex Congr. Card. concedit tamē quòd Episcopus potest dare licentiam absentiæ vltra tres menses, scilicet per quatuor. Armendariz *in additionibus lib.* 2. *tit.* 23. *n.* 124. Comitolus *lib.* 1. *quæstio.* 59. *num.* 2. Barbosa *allegatio.* 53. *num.* 13. sed hic solum agit de obligatione Episcopi ad residentiam; id tamen dicit de Canonicis, *c.* 20. *n.* 11. Alcedus † *de præstantia Episcopi Dignit.* 2
part. 2. *cap.* 9. *n.* 39. & sic videtur declarasse Sacra Congregatio Concilij facta ad instantiam Episcopi Cauriensis. *Nonu Iulij* 1566. cui datur facultas, vt possit dispensare cum Canonicis, vt per quatuor menses possint abesse propter causas relatas Summo Pontifici Pio V. & postea *anno* 1580. *die* 15. *Octob.* † ampliata est hæc facultas ad quintum 3
mensem. Hæc tamen fuerunt indulta facta à Pontifice concedente facultatem, vt possit ad multum temporis omnibus Canonicis, vt possint abesse per quinque menses sicut Concilium concessit per tres.

Ex hoc tamen sumitur argumentū, quod 4
Episcopus existente causa iusta possit concedere licentiam, vt absit à Choro, & lucretur fructus, etsi fuerit consuetudo etiam distributiones quotidianas; vltra tres menses vnū vel alterum iuxta causæ exigentiam, non secus ac existente causa potest licentiam impertire Parrocho, cuius residentia à strictiori causa dimanat, vt absens sit à sua Parrochia; quod valdè confirmatur ex Concilio Trident. *sess.* 6. *cap.* 2. vbi agens de beneficiis specialem residentiam ex quolibet titulo requirentibus, sic fatur. *Satis ad rem.* † *Ab eorum Ordinarijs quemadmo-* 5
dum eis pro bono Ecclesiarum regimine, & diuini cultus augmento, locorum & personarum qualitate pensata, expediens videtur opportunis iuris remediis residere cogantur nulliique priuilegia seu indulta perpe-

tua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur indulgentiis vero & dispensationibus temporalibus, ex veris & rationabilibus causis, & coram Ordinario legitimè probandis in suo robore permansuris, has
6 autem † temporales dispensationes non residendi faciendas esse ab Episcopo tenet Bellarminus, ibi, *in obseruationibus doctrinæ*, & adducit declarationem Cardinalium, quæ etsi loquatur de Parrocho multo melius de Canonico.

Ex quo sumitur non incongruum argu-
7 mentum, pro eo, quod † Episcopus possit dispensare in lege Pontificia ad tempus pro bono regimine suæ Ecclesiæ, & animarum, suorum subditorum; quod in omni lege Pontificia, nisi exprimatur contrarium & Sanctæ Sedi reseruetur & Episcopi inhibeantur, Doctrina Concilij generalis est ad omnem præfatam legem, ad declarationes
8 quas adducit Garzia † in contrarium, *cap. 2. ett. à n.* 406. Respondetur quod quamuis legitima causa sit quæ approbata est à iure legitimitate iuris; tamen non est ista sola quæ legitima est ad dispensandum ad tempus in residentia, sed aliæ possunt esse quæ legitimè iudicentur ab Ordinario, *secundum regimen Ecclesiarum*, & aliis circumstantiis occurrentibus, ex quibus fit dictamen prudentiæ hîc & nunc conuenire, esse quam legitimas legitimitati facti, quamuis non iuris; præterquam quod possunt reduci ad
9 aliquam ex annumeratis in iure, *c. vnico de Cler. non resident. in* 6. præcipuè *ad necessitatem*, quæ non semper debet esse Physicas sed sufficit quod sit moralis necessitas, quia iuxta prudentis æstimationem iudicat valdè conuenire, quod moraliter & iuxta conuictum humanum dici potest moralis necessitas.

SVBRESOLVT. II.

Non est eadem ratio de Parrochis, ac de Episcopis?

SVMMARIVM.

1. *An non sit idem iudicium de Parrochis ac de Episcopis.*
2. *An Episcopos Papa vocet in solicitudinis partem.*
3. *Parrochi assumpti sunt à Papa immediatè in partem solicitudinis Ecclesiarum mediis Episcopis.*
4. *An Parrochi ex consuetudine habeant posse dispensare in ieiuniis Ecclesiæ.*
5. *Qua licentia danda sunt à Vicario Episcopi, & n. 6. 7. & n. 8.*
9. *An in denuntiationibus praambulis non possit dispensare Episcopus.*
10. *Sanchez & aliorum sententiæ afferuntur.*
11. *Quodnam non videatur dispensatio sed interpretatio legis per epiikiam.*

SEcundum corollarium sit non esse idem † iudicium de Parrochis, istis enim, nisi 1
expresse concedatur licentia à Papa vel à consuetudine tolerata; non possunt dispensare in lege Pontificia, sed recurrendum est ad Episcopum, qui dispenset, quamuis enim Parrochus in sua Parrochia habeat tantam potestatem, ac Episcopus in sua Diœcesi, vt putauit Abbas, *c. 1. n. 28. de dolo & contumacia*, habentur loco Imperatoris ac Regis, vt dixit idem Panurmitanus, *ad c. venerabilem, n. 19. de electione*, & vt ait Barbosa, *de Officio Parrochi, p. 1. c. 1. n. 15.* sicut Papæ est commissa cura vniuersæ Ecclesiæ, & † Episcopos ipse Papa vocat in partem solicitudi- 2
nis illisque committit particulares Ecclesias, & Diœceses pascendas, & curandas ita Domino instituente Parrochorum ordinem, in septuaginta discipulis, Episcopis, eisdem Parrochis curam singularum Parrochiarum committunt, quoniam vt ait Trid. suas oues cognoscere valent, & à quibus solis Sacramenta possint Parrochiani sui accipere.

Quamuis inquam totum hoc verissimum sit tamen cum Parrochi non † sint assumpti 3
à Papa immediatè in partem solicitudinis Ecclesiarum, sed mediis Episcopis; illis vtpotè non immediatè subordinatis, non communicat potestatem dispensandi in suis legibus ex vi muneris; sed aliquando committit, vt constat, *ex c. nuper de sententia excommunicationis.* Vbi dicitur quod possint absoluere suos ab excommunicatione non reseruata. Ex consuetudine etiam † habent 4
posse dispensare in ieiuniis Ecclesiæ, ex causa rationabili; & quoniam facilè adiri non potest Episcopus in obseruatione festorum, vt est communis sententia, apud Azor. *p. 2. lib. 1. c. 28. q. 6.* Fagund. *ad præcepta Ecclesiæ præcepto 4. c. 14. à n. 25.* sic declarauit Sacra Congreg. Regula, & Episcoporum scribens Consentino Archiepisc. *die 2. Aug.* 1594. & in altera ciuit. Castellæ *die 21. Aug.* 1615. quæ Sacra Congr. in alia sub *die 28. Nou.* 1597. dixit quod † dare has licentias pertinet ad 5
Vicarium Episcopi, etsi foraneum, non ad Archipræsb. quãdo ad illos patet facilis aditus, & non sequitur damnum subditis, si expectetur Episcopi aut Vicarij licentia & adest causa sufficiens, quæ si euidens & indubitata, non requiritur dispẽsatio ad laborandum, imò si Episcopus ponat in tali casu 6
excommunicationem ne laboretur; excommunicatio non legaret & contineret intolerabilem errorem, aiuut Fagund. *vbi suprà, n. 26.* Sanch. *in summ. tom. 1. c. 45. n. 10.*

Sed

Sed hæc doctrina cum grano salis est intelligenda, quando scilicet causa est iodubitata publicè, si eoim labor publicus est,
7 & causa non est publicè indubitata, dubio procul potest Episcopus præcipere sub excommunicatione ipso facto iocurrenda, neque laboret sine sua liceotia io scriptis habita vt determioauit habendam esse Sacra Coogreg. *in vna Castellan. ciuitatis citat.*
8 vode Parrochus quando prouidet in aliquibus anni temporibus vt messis, & vindemiæ, & in portubus marinis, piscationis necessarium fore huiusmodi licentias impartiri Officialibus, vt laborent, præueniat se, & Episcopum, aut eius Vicarium consulat, & expiscetur dispeosandi potestatem, vt causa dubia ex aliquibus capitibus existeote, licentia facta securi in conscientia laboreot Parrochiani.
9 Io deountiationibus † præambulis ad matrimooium, quarum dispensatio commissa est solis Episcopis à Concilio, *sess. 24. cap. 10. de reformat. matrim.* nullo modo potest dispensare Parrochus, vt est omnino certum apud Sanchez *lib. 3. de matrim. disput. 5.* Bonacinam *de matrim. quæst. 4. p. 6. num. 8. & 9.* Basilium Legiooensem *lib. 5. cap. 30. num. 3.* oisi adsit periculum in mora, & adeo vrgens necessitas premat, vt
10 non sit locus adeundi Episcopum pro dispensatiooe, vt si instet mors, & accipienda sit aliqua in vxorem, vt famæ satisfiat, & filij legitimentur, vel si oporteat ita dispensare, vt vir æqualis cum æquali nubat fœmina, qui aliter discedet & voluntatem mutabit, ex quo sequuntur magna scandala, dissensiones, & damnum notabile fœminæ, quæ innupta maneret, in his enim casibus potest Parrochus matrimonio assistere non præmissis denunciationibus; ve-
11 rum hoc † oon videtur propriè dispensatio, sed ioterpretatio lignis, per epiikiam, oam si lex obseruaretur sequeretur magnum inconuenieos, & damnum tertio; maximè cum denunciationes non fiot de substantia matrimonij, sicut est Parrochi & testium assistentia, quam requirit Concilium & formam contractus in qua solus Pootifex potest dispensare.

SVBRESOLVT. III.

Episcopus potest in legibus Concilij diœcesani, aut Prouincialis similiter dispensare.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopi in legibus latis in Concilio diœcesano possint dispensare.*
2. *An Synodus non sit superior.*
3. *An iuramentum habeat subintellectam conditionem.*
4. *Vtrum Episcopus possit secum in iuramento dispensare sicut cum aliis.*
5. *An aliquis Episcopus excipiatur qui non possit dispensare.*
6. *An Archiepiscopi possint dispensare in legibus latis à Concilio prouinciali, & numero 7.*
8. *Si Concilium expressè non prohibeat Episcopis & Archiepiscopo dispensationem in legibus latis, an potest ex causa iusta in illis dispensare.*
9. *Vtrum Parrochi possint dispensare in legibus Episcopi & Ordinarij sui.*
10. *An Parrochus tantam habeat potestatem in sua parrochia, ac Episcopus in sua diœcesi.*
11. *An Papa Episcopos habeat immediatè subordinatos in regimine Ecclesiarum.*
12. *Valerij opinio affertur.*
13. *An sit diuersa ratio Episcoporum respectu Sum. Pont.*
14. *An Episcopi sint membra & pars corporis Papæ.*
15. *An Pontifex maiori cum securitate executionis suæ committat Episcopis authoritatem dispensandi in legibus suis, & n. 16.*
17. *An Episcopi prudentes se debeant putare Romanos Pontifices in suis diœcesibus.*

Tertium corollariũ sit, quod † Episcopi in legibus latis in Concilio diœcesano 1
& Archiepiscopus io legibus Concilij prouincialis; si in illis ooo fiat specialis prohibitio, ne dispẽsetur, aut specialis reseruatio, potest dispensare eo modo quo diximus de legibus Pontificiis; & quidem de legibus latis in Coocilio Synodali, posse Episcopum & Archiepiscopum cum suis dispensare, omnibus certum est & dispensatio valebit, etiam sioe causa, quia in hac Synodo solus Prælatus habet vim decisiuam, à qua vigorem obligandi accipiunt leges & statuta, vnde † Synodos non est superior, qoia omnes 2
ibi congregati præter Episcopum solum habent vocem consultiuam, ita Diana *p. 8 tr. 3. resolut. 26. §. sed quæro*, Suarez *de leg. lib. 6. cap. 15. num. 8.* Saochez *lib. 8. de matr. disput. 17. num. 33.* Basilius *lib. 8. cap. 5. num. 4.* Bonacina *disput. 1. de legib. quæst. 2. punct. 5. num. 5.* Barbosa *alleg. 34. n. 3.* Salas *de leg. disput 20. sect 4. n. 43.*

Quod tenet verum, etiamsi constitutiones ibi factæ sint iurameoto coofirmatæ, tum † qoia iurameotum subintellectam 3
habet conditionem, nisi subsit iusta dispensandi causa, tum quia † Episcopus 4
potest secum in iuramento dispensare sicut cum aliis, secus vero est si sint confirmatæ confirmatione speciali à Summo Pon-

 tifice,

tifice, quia tum de illis loquendum sicut de aliis legibus Pontificiis, vnum tamen
5 excipio † Episcopum, aut Archiepiscopum, non posse dispensare, aut mutare electionem examinatorum Synodalium, in qua habent votum decisiuum ibi legitimè Congregati, vnde cum in tali electione consistat radix formæ, quam instituit Trident. & confirmauit iterum Pius V. ad prouisionem Parrochialium, eam nullatenus Episcopus potest alterare: vt latius dixi, *in tract. de examinat. Synodal.*

6 De Archiepiscopis † respectu Concilij Prouincialis Auctores citati modo, & qui adducti sunt pro prima sententia principalis difficultatis sentiunt non posse dispensare in legibus latis in Concilio Prouinciali, quia quamuis ibi Metropolitanus sit caput, & præses Concilij, tamen quantum ad ferendas leges omnes Episcopi ibi Congre-
7 gati habent votum decisiuum; vnde si consideretur Concilium congregatum Metropolitanus respectu illius est inferior, & Concilium est superius. Vnde ab Archiepiscopo ad Concilium Prouinciale datur appellatio, vt traddunt glossa, *finalis in c. à collatione, de appellatio. in 6.* vbi Barbosa, Nauarr. *consf. 6. de maiorit. & obedient. in nouis. n. 4.* existimo tamen iuxta prædicta in superioribus, quod
8 † si Concilium expresè non prohibeat Episcopis & Archiepiscopo dispensationem in legibus latis potest ex causa iusta in illis dispensare, sicut diximus de Pontificiis.

9 De Parrochis † an possint dispensare in legibus Episcopi & Ordinarij sui sicut Episcopus in Pontificiis? Doctissimus Ioannes Valerus, *in differentiis inter vtrumque forum, verbo dispensatio. differentia* 8 *n. 4.* postquam nostram sententiam de potestate commissa Episcopis ad dispensandum in legibus Papæ multis citatis amplexus est, subdit, *Amplia præfatam Regulam ad Parrochos circa proprias oues eos scilicèt posse etiam omnia, quæ potest Episcopus nisi specialiter reseruata*, quod ego intelligo circa leges latas ab Episcopo, non à Pontifice iuxta dicta in superioribus & potest confirmari ex his, quæ diximus ex Ab-
10 bate, quod † Parrochus in sua Parrochia habet tantam potestatem ac Episcopus in sua diœcesi; vnde sicut Papa assumit, sibi Episcopos in partem sollicitudinis, Episcopos
11 † sibique habet immediatè subordinatos in regimine Ecclesiarum, & sicut Apostoli acceperunt sibi in partem suæ solicitudinis septuaginta duos discipulos, ita Episcopus accepit in partem sui regiminis Parrochos, sibique eos immediatè subordinat, vt prudens euadat animarum gubernatio, & sic ex vi huius gubernationis illis communicat authoritatem dispensandi in suis legibus secundum quod oportet ad regimen suæ Diœcesis.

Cæterum quamuis intellecta opinio Valerij † iuxta dicta non sit improbabilis cũ con- 12
sequenter loquatur, tamen non est extendenda hæc in legibus dispensandi potestas nimium, ne rigor disciplinæ minuatur, & leges vulnerentur, quare existimo † diuersam 13
esse rationem Episcoporum respectu summi Pastoris ac Parrochorum respectu sui Episcopi, quia summus Pótifex maiori cum fundamento præsumit rectam gubernationem in Episcopis de quorum prudentia magis fidit, vtpotè cum sint Corepiscopi cum ipso, successerintque Apostolis, quibus commissa est potestatis plenitudo, etsi subordinata capiti Ecclesiæ, & summo ipsius Pastori Petro Christi Vicario; vnde † sunt membra 14
& pars corporis Papæ argumento, *ex c. significasti, de elect.* & sic sunt Ecclesiæ Principes, *c. Ecclesia Principes 35. dist. & c. quorum vices 65. dist.* vnde sunt Ecclesiæ fundamenta, propter hæc & alia multa attributa, de quibus latè Alcedus *p. 1. c. 9.* † Pontifex maiori eum 15
securitate executionis suæ solicitudinis committit Episcopis authoritatem dispensandi in suis legibus, quando specialiter non inhibentur, aut earum dispensatio vel ipsis legibus expresè, vel ex consuetudine specialiter reseruetur.

Quod fundamentum non habent Episcopi ad similem authoritatem impartiendam Parrochis, vt possint dispensare in legi- 16
bus Episcopalibus; tum quia magis ad manum est Episcopus, vt nisi necessitas vrgeat ab illo petatur dispensatio; tum quia consuetudo ita declarat; tum tertio quia Parrochi non ita ordinariè sunt prudentes, nec sunt in statu perfecto, vt à se ipsis possint alios illuminare, sicut sunt Episcopi, quare istis iure optimo Pontifex committit tacitè, & ex vi subordinationis authoritatem dispensandi. Neque ex hoc vt misteriosè loquitur Diana *Resolutio 11. citata*, sequitur quod † Episcopi prudentes pu- 17
tent se esse Romanos Pontifices in suis Diœcesibus; sed putant se esse Romano Pontifici subordinatos, & quod ab illo dimanat potestas dispensandi, principiumque Canonistarum, *quod tantum potest Episcopus, &c.* sobrie intelligunt, quod si aliqui Episcopi minus prudentes, qui rarissimi sunt, aliter intelligunt ac nos enodauimus, coercendi sunt & continendi in sana & vera doctrina.

SVBRESOLVT. IV.

Episcopus potest dispensare in legibus Concilij generalis.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus possit sicut in legibus Summi Pastoris ita in legibus Concilij generalis.*
2. *Concilij Nicæni mens.*
3. *Quæ Pontificia confirmatio implicitam habeat & tacitam commissionem dispensandi datam Episcopis in suis diœcesibus, & num. 4.*
5. *Molinæ & aliorum sententiæ afferuntur.*
6. *Pontifex potest verè & realiter dispensare ius diuinum ex Thoma Sanchez, & numero 7.*
8. *Quæ recta gubernatio petat commissum esse Pontifici, vt in lege aliqua diuina verè & propriè dispensare possit.*
9. *An dispensatio inferiorum in lege superioris non deroget authoritati & iurisdictioni superioris.*
10. *An Episcopus possit ex causa in legibus Pontificiis dispensare in multis casibus.*
11. *An eadem fiat comparatio Pontificis ad Summum Legislatorem Deum, ac Episcopi ad Summum Legislatorem humanum, & num. 12.*
13. *Thomæ Sanchez opinio, nec non aliorum, & n. 14.*
15. *Quid per verbum* nisi dispensetur, *significetur, & n. 16.*

1 QVartum corollarium est; Episcopum posse, sicut in legibus Summi Pastoris, ita in legibus Concilij generalis; ratio est, quia leges conciliares, vt à prima radice obligationis suæ dependent à Summo Pontifice, vt à primo fonte, à quo dimanat omnis gubernatio Ecclesiæ vniuersalis *cap. significasti, de elect.* hic est enim vsus Ecclesiæ,
2 & intelligentia perpetua; vnde † Concilium Nicænum petiit suarũ diffinitionum, legum, & decretorum confirmationem, *vt regula nostra* (inquiunt Patres illius Synodi) *fixos possit habere gradus*; vnde sexta Synodus à Leone Papa, & Constantiensis à Martino V. & Trident. *à Pio V.* confirmata, & de aliis constat apud Osium Cardinalem *lib. 2.*
3 *contra Brentium*, vnde † eadem Pontificia confirmatio Implicitam habet & tacitam commissionem dispensandi datam Episcopis in suis diœcesibus in illis legibus conciliaribus sicut & in Pontificibus; verum est quod in legibus conciliaribus, vtpotè factis cum magna Patrum consideratione, & discussione conuenientiæ ad totam Ecclesiam,
4 maiori cum difficultate & maiori ex causa Episcopi debent dispensare, & quantum ad hoc deseruiunt regulæ quas adducit Thom. Sanchez *lib. 8. de matr. disp. 5. à n. 6.* quamuis enim ad Concilij generalis derogationem sicut & iuris Canonici requiratur expressa mentio, saltem in communi (vt si dicatur non obstante, quod in iure, vel in generali Concilio sit contrarium) vt colligitur ex *cap. ex parte & cap. vltimo de capellis monachorum*, & † docent Molina *tom. 1. tract. 2. disp.* 5
173. Henriquez *lib. 7. de indulgent. cap. 16. num. 3.* ex Couarr. *4. decretal. 2. p. cap. 8. §. 9. num. 6.* dicente *totum mundum hoc amplecti*, amen hæc doctrina intelligitur, quantum ad derogationem legis conciliaris; non tamen quantum ad dispensationem in aliquo casu vrgentis necessitatis, quod requiritur ad rectum regimen secundum circunstantias occurrentes.

Sed in confirmationem huius corollarij placuit afferre verba Thomæ Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 6. num. 5.* vbi satis probabiliter defendit Pontificem posse † verè, & reali- 6
ter dispensare (& non solum declarare) ius diuinum, & naturale non quidem ius in quo dispensat abrogando, sed eius obligationem verè tollendo per veram dispensationem in causa aliqua speciali & ex causa vrgenti, & subdit, *sed recta Ecclesiæ gubernatio petit, vt Prælatis inferioribus commissa sit facultas verè ac propriè dispensandi in legibus Pontificiis* 7
non in vniuersum, sed in casu aliquo speciali, quando necessitas occurrit, eo quod non debet destitui mediis necessariis ad eius tranquillum statum, & regimen tuendum, neque potest in his commodè adiri Pontifex, ita eadem † recta gubernatio petit 8
commissum esse Pontifici, vt in lege aliqua diuina, vere & proprie dispensare possit, ob necessitatem occurrentem, atque multo magis necessarium est, quia in priori casu, vere est aditus ad Pontificem, quamuis non commodus, at in posteriori nullatenus potest adiri Deus, vt dispenset, & amplius confirmatur, quia sicut † dispensatio 9
inferiorum in lege superioris, non derogat authoritati, & iurisdictioni superioris, eo quod ex eius tacita cõmissione fiat: ita hæc Pontificia dispensatio, in iure diuino non derogat authoritatem Dei, vtpotè quæ non propria Pontificis authoritate fit, sed ex tacita, & iure optimo præsumpta Dei commissione fit, &c. satis egregia.

Quare dubitandum non est sapientissimũ hunc virum pro nostra esse sententia, quod † Episcopus potest ex causa in legibus Põti- 10
ficiis dispẽsare in multis casibus prout oportuerit ad rectam, & prudentẽ suæ diœcesis gubernationẽ & regimen animarum, & sicut Pontifex non potest in omnibus præceptis diuinis, & naturalibus, sed in aliquibus, ita neque Episcopus in omnibus, sed in illis in quibus specialiter nõ prohibẽtur, aut specialiter non reseruantur, eadẽ enim † fit 11
cõparatio Pontificis ad Summũ Legislatorẽ Deũ, ac Episcopi ad Summũ Legislatorẽ huma-

humanum, summum Pastorem Ecclesiæ,
quæ doctrina valdè notanda est, pro Epis-
12 copis Indiarum, & partium remotissima-
rum à quibus non est facilis aditus, sed mul-
tum temporis spatio itineris difficilis ad
summum Pontificem, ex cuius tacita com-
missione possunt in multis magis dispensare
quam qui facilem habent aditum.

Ex quo deducitur cum Thoma Sanchez
13 *disp.5.cit.n.5.* quod si lex sit Concilij genera-
lis, quæ permittat dispensationem hæc dis-
pensatio etiam fieri potest ab Episcopo. Ita
Couarr. *in c.alma mater.1.p.§.7.n.8.* Iacoba-
tius *de Conciliis, lib.5. art.20. n.30.* Angelus
verbo dispensatio, n.5. Syluester *ead.q.9.in fine.*
Duegnas *Regul.242.n.2.* & alij quos citat &
14 non vidi; ratio est perspicua quia verbum,
si dispensetur, superfluè ponitur, quia cum
non ponatur superfluè loquitur respectu
Episcoporum, quibus traditur tacitè autho-
ritas dispensandi; & sic, *c.quisquis de electio-
ne*, quod desumitur ex Concilio generali La-
teranensi sub Innocentio III. pœna suspen-
15 sionis remittitur Episcopo dispensanda; † per
verbum, *nisi dispensetur*, vt tenet ibi Barbosa
à n.4 secutus Innocentium, Panormitanum,
& Azor. *p.2.lib.6.c.4.q.18.* idem est, de casu
de quo, *in c.in quibusdam, de pœnis*, quod de-
sumptum est ex constitutione Concilij La-
teranensis sub Alexandro III. vbi Barbosa
ex Henriq. *in summa lib.14. c.19. §.2. & in
comment. littera P.* & glossa finalis dicit, *quod
vbi iura dicunt posse dispensare intelliguntur
posse Episcopum*, quod quidem conuenit recto
16 Ecclesiæ Regimini, id autem quod hic po-
nitur expressè, tacitè intelligitur in omni-
bus de quibus in superioribus, tantum enim
implicitum operatur quod expressum & de
vtroque, idem est iudicium, *l. cum quid. D. si
certum petatur*, & aliis comm. & legi potest
Rota apud Farinacium *p.2. recentio. decis.
608.num.2.*

SVBRESOLVT. V.

Potest dispensare similiter in impedimentis dirimentibus matrimony?

SVMMARIVM.

1. *Quis possit dispensare tam in impedimentis dirimentibus quàm non dirimentibus.*
2. *An ex tacita Pontificis concessione possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus, & n.3. & 4.*
5. *An Episcopus possit dispensare ante contractum matrimonium.*
6. *Dilengani sententia, & n.7.*
8. *Authoris opinio adducitur.*
9. *Qua dispensatio possit fieri ab Episcopo.*
10. *Exempla à Suare, & Sanchez afferuntur.*
11. *Quandonam necessitas Episcopum dispensandi esset.*
12. *An tacitum & expressum idem operentur, remissiuè.*
13. *An votum & impedimentum dirimens maneant semper sub potestate Episcopo tacitè concessa.*
14. *An potestas vni concessa euertat illam alteri concessam.*
15. *An si vrgens necessitas dispensandi Episcopum oriatur ex paupertate non teneatur Episcopus facere expensas, vt à Pontifice impetretur dispensatio.*

ALia innumera corollaria ex dicto prin-
cipio colligi possunt quæ pertinent ad
diuersas materias, vt † de dispensatione in 1
impedimentis tam dirimentibus quam non
dirimentibus de qua Sanchez *lib.8.de matr.*
& Dilinganæ vniuersit. Cancell. Ioan. Dica-
stillo *disp.8.de Sacram.matrim.dubitat.4.* vbi
dicit, quod † ex tacita Pontificis concessio- 2
ne potest Episcopus dispensare in impedi-
mentis dirimentibus, quæ iure naturæ non
dirimunt, in foro conscientiæ, & quando
impedimentum est occultum, vel quando
est publicum, si non pateat facilis aditus ad
Pontificem (quod ego intelligo in partibus
Indiarum, & aliis valdè remotis) & coniuges
non possunt separari absque magno scanda-
lo, & hanc sententiam dicit & verè quod
est communis.

Ex qua verissima sententia aliud effica-
cissimum sumitur argumentum quod *suprà*
promisi, quia in legibus Pontificiis de impe- 3
dimentis Pontificiis quæ grauissimæ sunt, &
valdè necessariæ, in his *inquam legibus
quando est causa vrgens intelligitur tacita au-
thoritas commissa Episcopis esse à summo Pon-
tifice ad dispensandum, quia non est credibile
Pontificem pro tali casu, quando prædicta in-
conuenientia sequuntur, velle talem dispensa-
tionem sibi reseruare. Nam cum reseruatio sicut,
& quæuis, alia similis lex ordinetur in ædifica-
tionem animarum, non in destructionem cre- 4
dendum non est, pro tali casu sub his circum-
stantiis, sub quibus si reseruatio fuisset, verge-
ret in damnum animarum, velit Pontifex, eam
reseruationem locum habere*, hæc ille, & lo-
quitur de legibus reseruatis Papæ, ergo mul-
to magis eadem conditio tacita imbibitur
in omnibus aliis legibus, imo addit hoc ip-
sum posse † Episcopum ante contractum 5
matrimonium, quæ est communis sententia
recentiorum, quidquid dicat noster Pater
Auersa. *q.19.de matrim. sect.2.*

Quibus satis † benè addit idem Cancella- 6
rius Dilenganus, *cum multi celeberrimi Docto-
res hanc sententiam iam olim docuerint; non*

potuerunt

potuerunt Pontifices ignorare hanc sententiam, vtpotè tunc communem, esse receptissimam in Ecclesia, atque adeò satu poterat, tunc temporis Pontifici innotescere, quod Episcopi ea potestate vtantur, & tamen non reclamarunt, neque
7 *se opposuerunt Pontifices, quotquot fuerunt ex quo talis sententia cœpit vigere, signum ergo est saltem eam tacitè approbare, qua ratione soleo vti in variis occasionibus tanquam sufficienti signo, quod aliqua sententia à Superiore tacitè approbetur.* Hæc ferè ille.

8 Et ego † etiam addo, quod Episcopus non solùm potest dispensare in lege Pontificia non reseruata existente causa, non solùm iusta, sed etiam & vrgens; verum etiam in votis castitatis, & religionis emissis intuitu virtutis Religionis & Castimoniæ (hæc enim fiant solùm Papæ reseruata) ita multis citatis tenet Doctiss. Tho. Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 9. *à n.* 22. *& lib.* 4. *Summa cap.* 40. *n.* 32. 35. *&* 36. Suarez *t.* 2. *de Religio tr. de voto cap.* 29. *à n.* 7. sequuntur Moneta *de co-*
9 *mutat. vltima. volunt. cap.* 5. *n.* 35 1. † quæ dispensatio potest fieri ab Episcopo. Primò, quando Pontifex non potest adiri, vt partibus Indiarum, vt tenet Ludouicus Lopez, *part.* 3. *instruct. cap.* 9. *de clausibus.* Secundò, quando etsi Pontifex possit adiri, tamen ex mora sequitur grauissimum incontinentiæ periculum. Tertiò, quando imminet graue scandalum, aut magnum damnum tertiæ
10 personæ exempla ponunt † Sanchez & Suarez in illo qui deflorauit virginem, quæ si expectaretur Papæ dispensatio mutata voluntate deflorantis, virgo cum honoris iactura innupta maneret, etsi Episcopus non dispensaret proles illigitima maneret.

Quæ doctrina etiam verum tenet quamuis adsit Legatus à latere & Nuntius Apostolicus habens expressam facultatem à Papa, vt in casibus præfatis, tam votorum, quam impedimentorum adsit, sitque absque aliquo periculo ad eum facilis recursus, est contra Sanch. *num.* 38. Suarez, Lessium, &
11 alios quos citat, quia † tunc necessitas dispensandi Episcopum, cessat, cum sit iam à sede Apostolica hoc præuisum dando legato commissionem specialem ad hanc dispensationem, sed quod dixi verius existimo tenent Auila *de censuru, p.* 2. *cap.* 7. *disp.* 2. *dub.* 6. *notabili* 4. Henriquez *lib.* 12. *de Matrim. cap.* 3. *num.* 1. *& in comm. littera* (H) *& lib.* 6. *de pœnitentia.* Probabilem reputat Dicastillo *disp.* 8. *de Matrim. dub.* 4. *n.* 59. ratio quæ me mo-
12 uet est, quia, vt suprà vidimus † tacitum, & expressum, idem operantur secundum ius quare si tacitum est prius & per expressum non derogatur tacita facultas concessa Episcopis ad dispensandum in his casibus prior est quã expressa concessa Legato, hæc enim per accidens coniungitur cum legatione, & tacita concessa Episcopis per se iungitur cum dignitate Episcopali, ergo † votum & 13
impedimentum dirimens manent semper sub potestate Episcopo tacitè concessa, quæ respicit per se necessitatem secundum se, quam non derogat potestas expressè concessa legato, quæ non aufert iurisdictionem radicatam, in dignitate Episcopali, respectu cuius non cessat necessitas, vt dispenset, quamuis cesset in ligatis voto, aut impeditis necessitate adeundi Episcopum, tamẽ necessitas dispensationis ab aliquo qui non sit Summus Pontifex semper perseueret; sed quicumque dispensat est ex autoritate delegata à Papa.

Quare sententiam non solum existimo probabilissimam sed etiam securam in praxi, vna enim † potestas concessa vni, non 14
euertit potestatem alteri datam, circa eandem materiam, verum aduerte obitet contra Vasq. *t.* 2. *quæst.* 178. *cap.* 26 *num.* 16. quod
† si vrgens necessitas dispensandi Episcopum, oriatur ex paupertate non tenetur 15
Episcopus facere expensas, vt à Pontifice impetretur dispensatio, siue in votis siue in impedimento dirimente, sed supposita necessitate potest dispensare, cum enim non sit necessitas extrema in qua omnia sunt communia, & quis tenetur ex iustitia succurrere proximo ne pereat, non tenetur Episcopus nisi ex charitate; & sic quamuis non succurrat dispensatio valida est, ita Sanch. *num.* 39. Bonacin. *disp.* 1. *de legibus q.* 2. *punct.* 5. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *num.* 353.

SVBRESOLVT. VI.

Vtrum Episcopus possit simplici Sacerdoti delegare potestatem confirmandi.

SVMMARIVM.

1. *An Episcopus potestatem confirmandi simplici Sacerdoti possit delegare.*
2. *Martini Deledesma opinio, & num.* 3. *& n.* 4.
5. *Ioannis Andreæ sententia affertur.*
6. *Quid antiquitus ab Episcopis solum fiebat.*
7. *Leonis I. mens adducitur, item auctoris, & n.* 8. 11. *&* 14.
9. *Quid Papa prohibuerit.*
10. *Concilij Arausic. dictum.*
12. *An Pontifex potestatem quam habet committendi simplici Sacerdoti authoritatem administrandi sacramentum alteri, committat.*
13. *Qua commissio tacite Episcopis sit concessa.*
15. *Concily mens affertur.*
16. *Cuius sacramenti sit solus minister Episcopus.*

17. *An possit Episcopus subdelegare potestatem conferendi ordines sacros simplici Sacerdoti.*

1 SEd † nunquid Episcopus potestatem or-
dinariam quam habet confirmandi, &
summus Pontifex potest delegare simplici
Sacerdoti imo de facto delegauit pro parti-
bus Indiarum possit in casu vrgentissimæ
necessitatis Episcopus etiam simplici Sacer-
2 doti committere, affirmauit † Martinus De-
ledesma 1. *p.* 4. *quæst.* 13. *art.* 11. *dub. vnico.*
pagina 222. §. *ad hoc prius*, vbi sic loquitur.
*secundo dico & melius quod Episcopus poterat
in sua prouincia committere simplici sacerdoti
quod conferat sacramentum confirmationis,
stando in iure diuino, nisi Papa prohiberet,
quia habet tantam potestatem in sua prouincia
sicut Papa in toto orbe, & probatur, quod Epis-
copus possit committere simplici sacerdoti quod
3 confirmet, si Papa non restringeret quia in con-
cilio Toletano.* 1. *cap.* 20. *quod celebratum fuit
anno* 400. *confirmatum à Leone I.*) *in quo cir-
ca finem sic dicitur statutum vero est Diaconum
non chrismare, sed Presbyterum, absente Epis-
copo præsente vero non, nisi ab ipso fuerit præ-
ceptum, ergo ex præcepto Episcopi simplex sa-
cerdos potest confirmare, & forte vt dicebat
Armachanus in Græcia sic ex commissione Epis-
coporum confirmabant simplices Sacerdotes, ante-
quam à Papa prohiberentur, & in Armenia,
& in Ægypto, & quod ex commissione Episcopi
simplices sacerdotes poterant confirmare, vide-
4 tur* (*quia Papa cap. peruenit* 95. *distinctio.*) *non
dicit quod non teneret sacramentum collatum
ab illis sacerdotibus, sed quod non facerent am-
plius.* Hæc fere ille, quam sententiam pro-
babilem reputat Marchinus *de sacramento
ordin. tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 13. *num.* 19. quod satis
insinuant Gratianus 95. *distinctio.* §. *istud*, &
§. *prohibitio.* & Glossa *vlt. ad* §. *quod autem.*
5 (vbi idem etiam satis innuit) dicit † Ioan-
nes Andreas *in primitiua Ecclesia præsbyteri
chrismabant nunc vero minime, extra de con-
suetudine. cap. quanto.*

Dicere autem, quod *Concil. Toletan. &
cap. peruenit*; & Gratianus loquantur non
de Sacramento confirmationis, sed de Chri-
6 matione, quæ fiebat in Baptizatis, quæ † an-
tiquitus solum præstabantur ab Episcopo,
vel de eius consensu & licentia à Præsby-
teris, vt explicant Corollianus, & Seueri-
nus Binnius *in notis ad præfatum concil.* ex
Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 34. *sect.* 2. antiqui-
tus enim omnis vsus Chrismatis inhibitus
erat Præsbyteris, nisi de licentia Episcopi,
vt testantur Hugo Victorinus *lib.* 2. *de Sa-
7 crament. p.* 7. *cap.* 3. † Leo I. *epist.* 86. *alias* 88.
id quod repetit Seuerinus, *in vita Sancti
Syluestri, in Littera*, K. ibi *hic & hoc constituit,
vt Baptizatum liniat Præsbyter Chrismate le-
uatum de aqua propter occasionem transitus
mortis.*

Hæc inquam solutio etsi communis, & 8
plausibilis sit, tamen valdè suspicor exco-
gitatam ad argumentum fugiendum, non
quia in rei veritate subsistat. Primò, quia
Gratianus, & Ioannes Andreas hanc non
patiuntur explicationem, vt legenti con-
stabit. Secundò, quia nec Gratianus, qui
manifestè loquitur de Sacramento confir-
mationis, quod celebratur & conficitur,
dum Baptizatus signatur in fronte, *cap.
nouissime. de consecratio. disti.* 5. & S. Greg.
lib. 3. *epist.* 26. *ad Iannarium Episcopum Cara-
litanum* loquitur de tactu Chrismatis facto
per Præsbyteros, in fronte. Hoc autem
† Papa prohibuit facere; non tamen decla- 9
rauit irrita esse Sacramenta à Præsbyteris
de licentia Episcopi facta, & sic, vbi non ad-
est Episcopus ne aliqui contristentur Præs-
byteris potestatem delegauit, vt confirma-
rent, id autem concessit, quod ante prohi-
buerit, vt scandalum, & tristitia fidelium
auferretur.

Vnde † Concilium Arausic. 2. *cap. dicit*, 10
hæreticos in mortis discrimine positos si
catholicos esse desiderant, si desit Episco-
pus à Præsbyteris cum chrismate & bene-
dictione consignare placet, & Beda in *ps.* 26.
ad illa verba *Dominus illuminatio mea* dicit
quod confirmare propter arrogantiam non
concessa est singolis sacerdotibus, & Pseu-
do-Ambrosius *in cap.* 4. *epist. ad Ephesios circa
medium.* dicit *apud Ægyptios consignant præs-
biteri*, si non sit Episcopus id quod etiam
dicunt † Leo I. *epist. cita.* 88. & Innocentius 11
I. *epist.* 1. *cap.* 6. consignari enim ex communi
antiquitatis Ecclesiasticæ phrasi idem est
quod confirmare, ita Tertulli. *de præscri-
ptio cap.* 40. Pontius Diaconus *in vita sancti
Cypriani cap.* 9. Patianus. *epist.* 3. Gelasius Pa-
pa *epist. ad Episcopos per lucaniam &c. cap.* 7.
Constantinus Imperator *in priuilegio Roma-
na Ecclesia*, & Eusebius *lib.* 6. *Histor. cap.* 35.
vnde confirmationem *signaculum* & *sigillum*
appellant partim Patres, tam Græci, quam
Latini.

Confirmatur totum hoc ex doctrina Di- 12
castilli, *to.* 1. *tract.* 3. *de sacram. confirm. n.* 118.
vbi docet quod † Pontifex hanc potesta-
tem, quam habet committendi simplici sa-
cerdoti authoritatem administrandi hoc sa-
cramentum alteri committere, qui tanquam
delegatus nomine Pontificis quando sub-
est iusta causa potest hanc facultatem con-
cedere cum potestas ista in Pontifice sit or-
dinaria, vnde (ait) *consultius videri poterit
eam facultatem concedere alicui qui visis, &
consideratis causis eam possit subdelegare maxi-
me in illis regionibus, valde distantibus à sede
Apostolica.* Ex qua Doctrina colligitur
† hanc

13 † hanc commissionem tacitè concessam esse Episcopis, qui pro animarum salute possint ea vti in casu vrgentissimæ necessitatis, in terris valde distantibus.

14 Propter hæc † existimo nulla censura dignam esse sententiam Martini de Ledesma, sed esse probabilem sicut enim Episcopi in multis casibus, qui ad rectum regimen pertinent operantur, vt Apostolicæ sedis legati, quia sic expedit animarum saluti, ita in hoc casu tacite sunt constituti tales, vt hanc potestatem confirmandi possint simplici Sa-
15 cerdoti subdelegare, quamuis enim † Concilium Florentinum, *in decreto vnionis*, & Trident. *sess.7. canon.3* (conformans se summis Pontificibus Damaso. *epistola* 4. Leone *epist.*88. & Innocent. III. Vicario apud Constantinop. rescribenti (id quod tenent ferè omnes Patres, tam Græci, quam Latini
16 † Ministerium ordinarium huius Sacramenti esse solum Episcopum; tamen ex delegatione Papæ, aut ex subdelegatione Episcopi, posse esse simplicem sacerdotem, est tamen discrimen, quia vt delegatio Papæ valida sit causam non requirit, secus vt subdelegatio Episcopi, sicut diximus de legibus Pontificiis, & hoc videntur sentire ali-
17 qui RR. non tamen † potest Episcopus subdelegare potestatem conferendi ordines sacros (quidquid dicant aliqui) simplici sacerdoti, quamuis Summus Pontifex aliquibus Abbatibus consecratis id aliquando concesserit, vt latè Tamburinus *de iure Abbatum disp.*20. *quæst.*8. de quo alibi latius dico. Hæc dixerim, vt probabilitatem sententiæ enuclearem, non vt illi assentiam, quia contrarium certius.

SVBRESOLVT. VII.

Vtrum possit Episcopus in casu vrgentissimo dare tres ordines sacros in tribus diebus extra tempora?

SVMMARIVM.

1. *An possit Episcopus in casu vrgentissima necessitatis tres sacros ordines dare in tribus diebus extra tempora.*
2. *Auctoris mens affertur.*
3. *An quantò grauior est lex, eo maior & vrgentior requiratur causa.*

1 SEptimnm corollarium est, posse † Episcopum in casu vrgentissimæ necessitatis, vt grassantis pestis, & in Sacerdotum qoi administrent Sacramenta, magna penuria conferre tres sacros ordines in tribus diebus, siue festiuis, siue non festiuis, ratio est perspicua ex dictis, quia hæc omnia fieri solum sunt prohibita legibus Pontificiis, & conciliaribus, in quibus Episcopi possunt dispensare, ex iusta & vrgentissima causa, nec video cur hoc non possunt sicut pos- 2
sunt in simili dispensare in impedimentis Matrimonij, quæ non sunt ex lege naturæ, sed solum ex lege Ecclesiæ. Verum est, quod † quanto grauior est lex, eo maior & 3
vrgentior requiritur causa, & maius præuideri damnum ex non dispensatione futurum, & scandalum nasciturum, & proximius periculum animarum.

SVBRESOLVT. VIII.

An idem possint Prælati regulares cum suis subditis dispensando in lege Pontificia?

SVMMARIVM.

1. *An Prouinciales regulares possint in sua prouincia & Generales in tota religione, ea omnia circa suos subditos in dispensatione legum Pontificis, quæ possunt Episcopi in suo Episcopatu.*
2. *An nomine Episcopi veniant superiores regulares.*
3. *An Abbates & Prælati regulares in sua Diœcesi, domo, & prouincia habeant respectu suorum subditorum plenam Episcopalem iurisdictionem, & n.4.*
5. *Quod priuilegium non extendatur ad superiores regulares.*
6. *Quod decretum comprehendat solum Episcopos priuatiuè quoad omnes alios.*
7. *Quæ potestas Episcopis concessa exorbitet.*
8. *Garziæ mens adducitur, & n.9.*
10. *An collegium succedat in his quæ sunt iurisdictionis ordinariæ.*
11. *An non possint Eminentissimi Cardinales in sede vacante ea quæ sunt iurisdictionis ordinariæ Pontificis.*
12. *Conclaue solum est ordinatum ad electionem summi Pontificis.*
13. *Dianæ sententia.*
14. *Quo priuilegio non possint vti Cardinales in suis titulis.*
15. *Ratio difficultatis enodatur.*

SEd est dubium non spernendum, an † Prouinciales regulares possint in sua 1
Prouincia & Generales in tota Religione, ea omnia circa suos subditos (seruatis seruandis) in dispensatione legum Pontificis, quæ possunt Episcopi in suo Episcopato, vt vidimus; ratio dubij ea est, qnia † nomine Episcopi 2
veniunt Superiores regulares, vr constat ex Concilio Trid. *sess.*14. *c.*6. vbi Episcopis conceditur facultas dispensandi, &c. Vbi per Episcopos intelliguntur Abbates & Superiores regulares. Ita Marchinus *de Sacr. Ordinis tract*,

tract.1.p.9. diffic.1.n.3.c. 1.dicens quod hic
nomine Episcopi sumitur in lata significa-
tione, & comprehenduntur omnes haben-
tes iurisdictionem, *quasi Episcopalem*. Ita Ro-
drig. *tom.1.de Regul.q.61.art.9.* Sanch. *lib.8.*
de matrim. disp.2.n.10. & summ.lib.2.cap.11.
Villalobos, *in summ.tom.1.tract.21.difficult.9.*
n.7.& plures alij, quos sequitur & citat Dia-
3 na *p.7. tract.2.resol.4.* fundantur, quia † hu-
iusmodi Abbates & Prælati Regulares in
sua Diœcesi, Prouincia & domo habent res-
pectu suorum subditorum plenam Episco-
palem iurisdictionem, non quidem delega-
tam, sed ordinariam ratione dignitatis sicut
Episcopus, alias tales subditi cum sint exem-
pti ab Episcopis non esset illis sufficienter
prouisum, si pro absolutione, & dispensatio-
4 ne deberent recurrere ad Papam, vel Epis-
copos, essentque peioris conditionis, quam
alij fideles; quare prinilegium hoc cum sit
ordinatum in animarum salntem amplian-
dum, & extendendum est.

5 Sed hoc priuilegium non extenditur † ad
superiores regulares, imo neque ad Emi-
nentissimos Cardinales qui Episcopi non
sunt, mihi probabilius & certius videtur. Ita
Bonac. *tom.1.de censuris in communi disput.7.*
q.5.punct.1.n.7. & q.4. punct.vlt.n.12. Filuc.
tom.1.tract.20.c.10.n.170. Barbosa *alleg.39.*
n.17. Marius Alter. *tom.2.de censuris, disput.8.*
Suar. *de censuris, disp.41.sect.2.n.6.* Nicolaus
Garzia *de beneficiis, p.7.c.11.n.13. & 17.* Ce-
nedo *collect.4.ad 6.n.3.* Toletus *in summ.li.1.*
c.83.n.5. sic declarauit Sacra Congregatio
cuius verba adducunt Garzia, & Suar. dicit
6 enim quod hoc decretum † *solum compre-
hendit Episcopos priuatiuè quoad omnes alios.*
Quæ cum citetur à grauibus Authoribus,
præsumendum non est, non esse authenti-
cam, & factam in re tam graui sine consul-
tatione sanctissimi Papæ, quali effugio vtun-
tur contrarij.

Secundò, quia quod est à iure exorbitans
nequaquam in consequentiam est trahen-
dum, *l. quod contra rationem. D.de Reg.iuris, c.*
7 *quæ à iure 28. de eodem, in 6.* at † potestas ista
Episcopis coucessa à iure exorbitat cum
corrigat in parte ius commune. Ergo cum
Concilium dum illam concedit Episcopis de
istis priuatiuè, ad omnes alios, uon debet
extendi, etiamsi sint superiores nullius
Diœcesis quorum subditi, pro absolutione
debent recurrere ad summum Pontificem,
8 vt ait Garzia † *n. 29.* licet non sit improba-
bilis quod dicit Bonacina, quod decretum
etiam intelligatur de istis, qui non habent
priuilegium concessum à summo Pontifice
sicut habent regulares, vt iam dico, & cum
hoc priuilegium sit datum in vtilitatem ani-
marum ad istos superiores nullius debet
9 extendi, sed † quod dicit Garzia, magis con-
sequenter dicitur, vnde neque Capitulum,
in sede vacante, id potest, quia solum succe-
dit Episcopo in his quæ sunt de iurisdictio-
ne ordinaria, ex iure communi generali in
corpore iuris posito, aut ex consuetudine
generali, non vero in his quæ competunt
iure speciali, vt expresse tenent Filuc. *n.279.*
Suar. *n.13.*

Et idem iudicium esto de Collegio Card.
in Sede Pontificia vacante, vt enim ait & bene
Dicastillus *de Sacram. tom.1.tract.3.disput.5.*
n.117. quamuis † Collegium succedat in his, 10
quæ sunt iurisdictionis ordinariæ, tamen in
Sede vacante, summi Pontificis hæc regula
fallit in multis, non enim † possunt Emi- 11
nent. Card. in *Sede vacante*, ea quæ sunt iu-
risdictionis ordinariæ Pontificis, vt est caput
vniuersalis Ecclesiæ, cuius ordinariæ iuris-
dictionis potestas solum residet in succes-
soribus Petri, quare neque possunt dispen-
sare in impedimentis, &c. Cum † conclaue 12
solum sit ordinatum ad electionem summi
Pontificis, & ad alia quæ ad illius pacificam
electionem requiruntur, & conseruationem
status Ecclesiastici, & iurisdictionis, quod
totum habetur, *Clem.ne Romani, de electione*,
vbi pro irrito datur quod in contrarium fue-
rit factum. Vnde cum hoc dicat † Diana, 13
cum communi sentent. *p.5.tr.2.ref.9.* miror,
quod *p.7.resol.3.* seqnatur opinionem Cam-
pensis Capucc. *tom.2.tr.25.disp.5.sect.17.n.*
230. asserentis quod Card. *in Sede vacante*,
gaudent hoc priuilegio, cum quidquid ege-
rint iurisdictionis in ordine ad Regimen
Ecclesiæ nisi in casibus dictis irritum sit, &
inane, imo neque † Cardinales in suis titu- 14
lis hoc priuilegio possunt vti, quidquid dicat
ipse Diana *tract.2.p.5.resol.59.* est probabi-
lior opinio, quam sequitur Moneta *de com-
mut.vlt.volunt.c.5.n.453.* vbi dat rationem,
quia hæc potestas datur Episcopis ratione
plenæ ac propriæ Diœcesis, qualis non est ti-
tulus Cardinalibus Præsbyteralis, & Diaco-
nalis.

Ad fundamentnm oppositæ sententiæ
respondetur † quod subditis Superiorum 15
Regularium prouisum est, à Sede Apostoli-
ca per priuilegia illis concessa, vt possint
subditos suos à quibuscumque Papalibus
occultis, excepta hæresi absoluere, & dis-
pensare, de quibus priuilegiis Manuel
Rodriguez, *vbi suprà*, & quamuis hoc
priuilegium sit in vtilitatem animarum,
extendendum tamen non est, vt vidi-
mus.

SVBRESOLVT. IX.

*Possitne Ordinarius dispensare in ieiunio qua-
dragesimali ob imminentem epidemiam?*

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *An Ordinarius dispensare possit in ieiunio quadragesimali, & n. 2. 3. 4. 5. & 6.*

1 ANno 1650. feria 2. in die 21. mensis Februarij Illustrissimus & Excellentissimus D. D. D. Dominicus Pimentel Archiepiscopus Hispalensis (& post Eminentiss. Cardinalis R. E.) in suo Archiepiscopali palatio viros valdè doctos, & eruditos congregauit sciscitans ab eis, vt in his circunstantiis † licitum esset dispensare, vt in hac ciuitate Hispalensi ieiunium quadragesimale solueretur manducando carnes, & oua, itavt non cogerentur fideles edere pisces, tam recentes, quam siccos, & salatos, legumina & olera, & alia quadragesimalia obsonia?

2 Causa propositionis in tam graui Congregatione viginti trium Doctorum & Magistrorum fuit, quia consistorium ciuitatis conuocatis Medicis Doctoribus Ludouico Ramires D. de Valverdi & D. Demesa istis consultis respondêre & subscripsêre, esse valdè periculum proximum, quod hoc anno reiteretur contagium & epidemia, tum quia multi loci circunuinici ardent peste, & ciuitas ista, nisi dominus custodiat, est moraliter impossibile, quod custodiatur ab in-
3 fectorum ingressu tum qui epidimia præterita anno 1600. semel & iterum reuixit eum calore, quare vrget timor valdè cadens in constantes viros, ne hoc anno, iterum reuiuiscat, quam hodie attentis causis fecundis, & miraculo secluso, dubio procul imminet capitibus nostris iterum bellum diuinum, & sic prius vitia resecando, quæ cogunt Deum, vt contra nos debellet, corpora sunt stabilienda, vt possint resiste-
4 re infirmitati contagij, habeantque sanguinem purum & non excrementosum qualem generaut carnes, quælibet enim caro ad stabiliendum cor melior est, quam melior piscis, quamuis iste aliàs sit boni nutrimenti, hoc est non nociui ad nutriendum, cum
5 aliquando infirmis detur, quare deputatis nunciis postulauit ciuitas Hispalensis ieiunij quadragesimalis dispensationem.

6 Vt autem Congregationis P. P. ex ore Medicorum sententiam, quam subscripserant audirent duos ipsorum principaliores vocauit D. Ramirez & D. Valuerde ille in sua sententia firmior permansit, & constans dicens necessarium esse dispensare in lege ieiunij quadragesimalis, quantum ad cibos tristes & noxios, alter vero sententiam mutauit, necessitatem dispensationis denegans, istis auditis & missis, Illustrissimus & Excellentissimus Dominus Archiepiscopus difficultatem nobis proposuit, vt vnusquisque sensum suum aperiret, quilibet enim zelo sancto motus, suam sententiam firmauit, at qui negarunt his fundamentis se munierunt.

§. I.

Negatiua sententia roboratur.

SVMMARIVM.

1. *An actu grassante peste & epidmia sit quis dispensatus.*
2. *Quòd ieiunium quadragesimale sit antiquum, quid sequatur.*
3. *Innocentij III. sententia.*
4. *An homines sant in loco mortalitatis possint vesci carnibus, ouis, & caseo tempore quadragesimali, & n 5.*
6. *Quæ dispensatio ad solos diuites extendatur.*
7. *An qui omittit obseruantiam præceptorum Ecclesiæ, vt sequatur consilium medicorum ad præcauendam infirmitatem, videatur magis confidere medicis quã Deo.*

PRimò, quia licet † grassante actu peste, & epidemia dispensatus sit sæpius, vt feria 6. Sabattho, vigiliis, & quatuor anni temporibus, hoc anno dispensauit Capitulum *sede vacante* & Cordubæ ab Illustrissimo DD Petro de Tapia Episcopo, etiam dispensatum est in ieiunio quadragesimæ, & anno præterito dispensauit D. D. n. eus Illustrissimus Dominus Franciscus Guerra Episcopus Gautanus sub quibusdam conditionibus, tamen solum ob præseruationem pestis imminentis, nunquam legitur dispensatum vniuersale ieiunium quadragesimale, in aliqua ciuitate, oppido, aut prouincia, quod non expedit, vt in hac ciuitate Hispalensi dispensetur. 1

Secundò, quia † ieiunium quadragesimale ita antiquum est in Ecclesia, quod licet non sit de iure diuino, tamen ipsum videtur attingere, ortum enim ducit ab auctore iuris diuini Christo Domino, qui suo exemplo ieiunium hoc conseerauit, & sic illius præceptum habetur ex traditione Apostolica, aut expresè dicunt Hieronymus *epistola ad Marcellum* V. Leo Papa. *serm. de quadragesima*, & plures alij quos citant duo Cardinales, Bellarm. *lib. de bonis operibus cap.* 14. & Baron. *tom.* 1. *ad annum Christi* 57. *à n.* 194. Ambros. *serm* 25. dicit, *ieiunium quadragesimale esse à Christo indictum*, & serm. 14. dicit *esse legem diuinitus datam*, *& serm.* 36 *esse calesti maiestate præceptum*, quæ verba repetit Maximus *homil. de quadragesima*, & August. *in Psalm.* 100. *paulo post principium affirmat*, *esse præceptum ab Euangelio.* 2

Tertiò, ex *cap. consilio de obseruatione ieiunio* 3

iuniorum. Argumentabatur quidam non ignobilis Canonista, quia † Innocentius tertius, rescribens Bracarensi Archiepiscopo de quibusdam, qui diebus quadragesimalibus tempore magnæ famis, *eo quod inedia ingrueret tanta, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere sunt coacti. Quos in tali articulo, illos non credimus puniendos, quos tam vrgens necessitas excusauit, preces tamen Domino cum illis & pro illis effundat, ne ipsis aliquatenus imputetur, quia bonarum mentium est ibi timere culpam, vbi minimè culpa reperitur*. Hæc ibi vbi Glossa *verbo bonarum*, ait, *tamen propter ambiguum duplicitatis potest talibus pœnitentia imponi*. Ergo in ieiunio quadragesimali non est licita dispensatio propter necessitatem vrgentis inediæ, & multo minus Epidemiæ.

4 Quartò, arguebat alius P. Magister Societatis ex Hieronymo Prædiuelli *in tr. de peste, & eius Priuilegiis qui habetur to. 18. DD. impressionis Veneta anno* 1584. *§. dubium possit oriri*, vbi sic loquitur. *An † homines sani in loco mortalitatis possent vesci carnibus, ouis, & caseo, breuiter concluditur, quia non reperitur, quod qualitas ciborum quadragesimalium sit rationabilis causa, vel necessitas ad soluendum tale ieiunium, nec videtur rectè fieri per Pontificem si circa hoc dispensetur, quia quadragesimale ieiunium est decima totius anni, quam iubemur ab omnipotenti Deo dare, cap. quadragesima. de consecratione distinct. 3. Nec Gregorius eam constituit, vt vulgus æstimat. Sed Beatus Petrus secundum Archidiac. cap. à sacerdotibus de conserat. dist. 3.* Hæc ille.

5 Quintò, arguebant alij, quia non videbatur expediens, cum ciuitas hodie Dei benignitate, & misericordia esset libera à Contagio, nec vllus adsit Epidemiæ infectus solùm propter præuentionem futuri contagij in præcepto grauissimo dispensare; daretur enim hæreticis ansa & occasio mussitādi, & murmurandi & confirmandi se in errore, quem mordicus tenent contra Ecclesiastica ieiunia. Si enim naturæ cibi quadragesimales nocent, & infirmitates inducunt, quia naturaliter excrementosi, non videtur congruum ieiunium.

6 Sextò, si solueretur ieiunium, & daretur licentia carnium edendarum, istæ carissimè venderentur, vnde pauperes non habentes, vnde emerent, legumina, olera, lac & pisces salatos ederent. Vnde dispensatio ad solos diuites extenderetur, qui possunt cibis quadragesimalibus delicatis transigere, & pauperes manerent expositi causæ contagij, quod timetur, & sic paruum, aut nullum remedium induceret dispensatio.

7 Septimò, quia qui † omittit obseruantiam præceptorum Ecclesiæ, vt sequatur consilium Medicorum ad præcauendam infirmitatem, videtur confidere magis Medicis quam Deo, quod reprehenditur in Asa Rege Iuda. 2. *Paral. cap. 16. n. 12. Ægrotauit Asa anno 39. Regni sui dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsiuit Dominum, sed magis Medicorum arti confisus est.*

§. II.

Affirmatiua sententia defenditur.

SVMMARIVM.

1. *Affirmatiuam tenentes sententiam afferuntur, & n. 2. & 3.*
4. *Ficini opinio adducitur, & n. 9.*
5. *Innocentius III. illos qui diebus quadragesimalibus carnes propter ingentem inediam coacti sunt comedere, excusat; & n. 6.*
7. *Qui ob debilitatem carnes sumunt sabbatho an illis licitum sit.*
8. *Si periculum contigerit non est seruanda consuetudo ieiunandi, quia vtilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquitur.*
10. *Vt damna ex corrosione veneni pestiferi inducta auferantur, quid requiratur.*
11. *An non subiaceat legi necessitas.*
12. *An cum vrgens necessitas adest desideriorum infirmorum petentium esum carnium in quadragesima possit Episcopus & debeat supportare cum illis dispensando, vt maius in eis periculum euitetur, & numer. 13.*
14. *Superior debet non puro consilio sed authoritatem suam interponendo dispensare si videtur sufficiens causa.*
15. *An Episcopus peccet si non dispenset vbi patet ratio dispensandi.*
16. *Multorum opiniones adducuntur.*
17. *An quandoque Prælatus teneatur per dispensationem consulere.*
18. *Quid per verba* Infirmorum desiderium *veniat notatu dignum, & n. 19.*
20. *Pestis vapor omnem vapulare potest humorem sed potissimum sanguinem &c. ex Ficino.*
21. *An infirmitas imminens sit causa rationabilis dispensandi à lege ieiunij.*
22. *An secundum dispensationem superioris non obliget lex ieiunij.*
23. *Lex ieiunij non obligat ex quocumque detrimento salutis vel sanitatis.*
24. *Quis metus dicatur iustus.*
25. *Hieronymi Prediuelli mens, & n. 26. & 27. nec non Laurentij de Perrinis, & n. 28. 29. & 30.*
31. *An tempore pestis possit Episcopus dispensare vt tempore quadragesima possint tam viri quàm mulieres carnes comedere, n. 32*

33. *An*

33. *An quando magna pestilentia imminet, immineat mortis periculum.*
34. *Cardinalis Caiet. sententia affertur, & n.35.& 36.*
37. *In quibus casibus superior possit vocari Episcopus.*
38. *An causa æstimata à ieiunante rationabilis absque fraude, licet reipsa rationabilis non sit sufficiat vt quis excusetur à ieiunio, & petat dispensationem præcepti & legis.*
39. *Maius damnum an sit quod respectu totius corporis politici, quàm quod timetur respectu vnius particularis.*
40. *An quando causa est dubia accedente Prælati authoritate fiat rationabilis.*
41. *Nonnullorum DD. sententia adducuntur, & n.42.*
43. *An quilibet habeat ius dum agitur de vltimo damno corporis.*
44. *Sanchez mens affertur, & n.45.*
46. *An medicus non teneatur sequi opinionem de medicamento tutiori.*
47. *An omnes Medici conueniant securius, & tutius præseruari à contagio per esum carnium quàm piscium.*
48. *An assistentes infirmo mortaliter peccent si omissis mediis à Medicis designatis vtantur aliis.*
49. *An dispensationem à cibis quadragesimalibus possit facere superior regularis cum suis subditis.*
50. *Eugenij III. concessio prioribus & Vicariis ordinis S. Hieron.*
51. *An bellum imminens excuset ab obligatione ieiunij.*
52. *An casus sit maior epidemiæ quàm belli humani, & n.53.*
54. *Corpus humanum tripliciter consideratur, & n.55.& 56.*
57. *Quando periculum nascitur ex ipso facto, tunc factum illud non est expediens, ex S.Thom.& n.58.& 59.*
60. *An quando imminet epidemia pestifera lex ieiunij quadragesimalis sit contra æquitatem iustitia, & n.61.*
62. *Non potest legislator aliquod præceptum ponere, quod non oporteat in casu aliquo prætermitti, ex S.Thom.& n.63.*
64. *Doctorum sententiæ certitudo, & num.65. & 66.*

FAteor hæc motiua non parui esse ponderis, quæ mouerunt maiorem Patrum
partem, vt in negatiuam sententiam abirét,
cum Illustrissimo, atque excellentissimo Ar-
1 chiepiscopo. Verùm enim verò † mihi magis, ibi, & semper arrisit opposita sententia,
quare meum dictamen clarè propalaui, &
fortissimis muniui argumentis ex ratione
naturali, ex Authoritate, & morali Theolo-
gia deprompris, nec tamen ita tenaciter
defendo, quod proterue, sed illud sapientioribus libétissimè submitto. Dixi ergo coram venerando cœtu doctissimorum ex Metropolitana Ecclesia & ex omni ferè religione Magistrorum, quod in his circumstan- 2
tiis, etiam si ciuitas à contagio sit libera
cum nullus, quem sciamus hodie epidemia
intereat, tamen nondum annus est transactus à tempore quo ciuitas ardebat peste
tam crudeli, vt in historiis non legatur, quod
tam paruo tempore tot millia hominum perierint in vna ciuitate, nulla fuit tam paucis diebus sic lacerata in membris sicut
Hispalis nostra fuit, de ea enim licet cum
Sinesio loqui. *Nescio, quid de hisce calamitatibus dici oporteat, quæ in oculis omnium versantur, nam nec sermonem instituere vacat, iis, quibus flere necesse est, neque rerum acerbitati par*
inueniri oratio potest. Quare omnes quot- 3
quot ex bello diuino remanserunt viui, nondum rei integratis viribus ex conflictu humorum cum corpore pestifero robusti sunt,
imò debiles ab intrinseco ex pugna remanserunt. Rursus multi ex circumuicinis locis
fortissima Epidemia laborant, vnde minatur
proximum periculum, ne iterum ardeat
pestiferus humor, aut in his, qui cæsi sunt
reuiuiscat, & exhalatio venenosa, quæ vestibus, & lana occulta manet, & per tres annos
solet durare, vt ait Ficinus *in Epidemia Anti-* 4
dotis cap. 14. calore veris repullulet, & cæteros alios contagio contaminet, pestiferus
enim humor, vel est in sanguine, vel in humoribus sanguine permixtis, Ficino affirmante *cap.* 8. quare cum adsit hic timor, &
hoc tam grande malum immineat, vt sanguis bonus & minus excrementosus generetur, & natura vires, quibus resistere valeat resumat necessarium est, quod in ieiunio, quoad cibos tristes, & noxios dispensetur, etiam in quadragesima.

Huius dictaminis, sit primum fundamen-
tum, *ex cap. Consil. estat.* in quo † Innocentius 5
tertius, illos, qui diebus quadragesimalibus
carnes propter ingentem inediam coacti
sunt comedere excusat, dicens, *illos in tali articulo non credimus puniendos, quos tam vrgens necessitas excusauit.* vbi Glos. ait, *& sic necessitas excusat quæ legem non habet.* Atqui
in præsenti casu ad necessitatem comedendi carnes ob periculum reincidendi in contagium, quod hodie, & nunc imminet manifestè constat ex dicto plurium Medicorum
ita affirmantium, quamuis enim aliqui di- 6
cunt hoc periculum, non adesse ita proximum, quod sufficiens sit ad dispensandum,
tamen in re tam graui in qua ciuitas exponitur epidemiæ, tutior pars est eligenda, vt
infrà magis confirmabo, quare hic adest necessitas præcisa, eo ipso quod sit positum sub
opinione,

opinione, an ſit huinſmodi periculum?
7 Procedit Pontifex ad reſponſionem ſe-
cundæ interrogationis Archiepiſc. Brachar.
de quibuſdam † qui in ſabbato carnes ſu-
munt propter debilitatem, *quod in partibus
tuis nullatenus fieri, conſueuit cum hoc ab aliis
moleſtè feratur, & oriatur inde illis occaſio de-
trahendi. Reſpondemus, quod ſuper hoc conſue-
tudinem tuæ regionis facias obſeruari, ſic tamen
quod debilibus, & infirmis, propter hoc pericu-
lum non emergat*, quæ Pontificia deciſio
manifeſtè currit in caſu preſenti, nam vt
ait Gloſſa, *Si periculum contigerit non eſt ſer-
uanda conſuetudo ieiunandi* (aut lex) *quia
vtilius ſcandalum naſci permittitur quam ve-*
8 *ritas relinquatur*. At hic manifeſte adeſt pe-
riculum recidendi cum omnes, quotquot
fuerunt in hac ciuitate, aut aliis locis con-
tagio infectis debiles manſerunt, quia aut
vulnerati ſunt epidemia, aut non ſi prius,
cū vapor illius veneficus fuerit, ita læſit ca-
lorem, & humidum radicale, quod ad ipſum
reſtaurādum multum temporis ſit neceſſe,
manſit enim ſumme debile à venefica qua-
litate humoris, vt cum ait Ficinus *vbi ſupra*
9 *cap. 1. † peſtis vapor cum veneni iam ſuſcipit na-
turam calcis vel arſenici ſuſcipit naturam, cu-
ius effectus eſt putrefacere, rodere, ardere in-
tus, & extra, quibus effectibus potiſſimum in-
teritus omni qua poſſumus induſtria reſiſtendum
eſt*. Et vt ait Beatus Albertus Magnus, *lib. 25.
de animalibus cap. 1. venenum corrodit putre-
faciens ex acumine caloris in humido radicali*,
10 vt autem hæc † damna & ex corroſione ve-
neni peſtiferi inducta reſtaurentur multum
tempus neceſſarium eſt, in quo natura de-
bilis ab intrinſeco perſeuerat. Ergo hoc tem-
pore obſeruari non debet ieiunium cum de-
bilibus periculum magnum hac obſeruatio-
ne emergat, aut non ſunt vulnerati & iſti
etiam manent debiles, vt iam probo.
11 Pergit Innocentius tertius, ad tertiam
interrogationis partem (videtur enim Ar-
chiepiſcopus ſcrupulis angi) & ait Pont. *de
illis, qui in quadrageſima, vel in aliis ieiuniis
ſolemnibus infirmantur & petūt ſibi eſum car-
nium indulgeri. Reſpondemus, quod † non ſub-
iaceat legi neceſſitas deſideriorum infirmorum,
cum vrgens neceſſitas exigit ſupportare potes,
& debes vt maius periculum in eis euitetur*.
Hæc ibi, vbi Gloſſa *verbo maius periculum*
ait, *ſcilicet mortis ſicut olim permittebatur da-
re libellum repudij, vt maius periculum vitare-
tur 33. q. 2. c. ſi quod verius*.
12 Circa quæ verba tam gloſſæ, quam Pon-
tificis notandum eſt valde ad noſtrum in-
tentum, primum, quod † cum vrgens ne-
ceſſitas adeſt, deſiderium infirmorum pe-
tentium eſum carnium in quadrage-
ſima *poteſt Epiſcopus, & debet* ſupportare,
cum illis diſpenſando, vt maius in eis pe-
riculum euitetur, huius caſus deciſionem
manifeſte in præſentibus circunſtantiis in-
uenimus, cum excellentiſſimus comes de la
Puebla aſſiſtens huius ciuitatis in publicu
couſiſtorio Medicos valde doctos conuo-
cauit ad exquirendum ab eis, an fuerit ne-
ceſſarium petere diſpenſationem ieiunij,
quadrageſimalis, ab illuſtriſſimo Archie-
piſcopo, & omnes in conclaui illo ſubſcri- 13
pſerunt eſſe neceſſitatem huius diſpenſa-
tiouis ex qua informatione ortum fuit,
quod mitterentur legati deputati ad eam
diſpenſationem petendam, ergo Dominus
Archiepiſcopus poteſt, & debet, cum hoc
ex conſilio Medicorum neceſſitas exigat
diſpenſare, vt maius in eis periculum euite-
tur. Vnde Dominus Caietanus *in ſumm.
verbo ieiunium cap. 3. num. 9.* egregie dixit.
Superior † debet non puro conſilio ſed authori- 14
*tatem ſuam interponendo diſpenſare ſi videtur
ſufficiens cauſa, aut commutans in aliquam elee-
moſynam vel orationem vel aliquod aliud opus
pium, ſi de ſufficientia cauſa dubitat, &c.*
& Gloſſa *ſingularis. ad cap. domino ſancto 50.
diſt. verb. neceſſe* ait, *patet diſpenſationem quan-
doque eſſe debitam. cap. vt conſtitueretur eadem
diſt. cap nolt. 23. quaſt. 1. cap. ſi quis. verbo quod
ſic. & cap. conſiderandum eadem diſt.* & ſic pa-
tet quod † Epiſcupus peccat ſi non diſpen- 15
ſat, vbi patet ratio diſpenſandi *cap. fraterni-
tatis. 34. diſt. argumento ex cap. quanto 2. q. 5.*
& ait vnum ſingulare, tamen cum ſuperiori
poteſt agi officio iudicis vt fiat diſpenſatio,
cap. nullus de iurepat. licet non poſſit peti
iure actionis ſicut poteſt dici eleemoſyna
pauperi debita, *cap. ſicut 47. diſt. gloſſa*.
Quam ſententiam amplexati ſunt † Sua- 16
rez *de legibus. lib. 6. cap. 18. n. 20.* Salas *diſp. 20.
ſect. 7. n. 70.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 10.
n. 6.* vbi plures adducit, quibus adiungo Ba-
ſilium Ponce. *lib. 5. de matrim. cap. 32. n. 6.*
Hurtado *diſp. 5. difficult. 20. n. 71.* Martinum
Perez *diſputatione 43. ſect. 5. n. 1.* Bonacinam
tom. 2. de legibus diſp. 1. q. 2. punct. 3. num. 22.
Choninc. *de matrim. diſp. 27. n. 59.* Layman.
lib. 1. theolog. moralis tract. 4. cap. 22. num. 20.
Dianam. *p. 8. tract. 3. reſol. 27.* qui omnes, &
plures alij affirmant tunc teneri prælatum
diſpenſare, quando neceſſaria eſt diſpen-
ſatio ad vitandum publicum, vel priuatum
damnum, vel quando valdè vtilis eſt bono
communi, vel etiam priuato, conuenit enim
prælato poteſtas diſpenſandi in vtilitatem
& cummodum ſubditorum, quare ſicut qui-
libet tenetur aliorum neceſſitati occurrere,
quia *vnicuique mandatum eſt de proximo ſuo*
ita à fortiori † quandoque Prælatus tenetur 17
per diſpenſationem conſulere, atqui in
præſenti caſu circunſtantionato vt diximus
imminet crudeliſſimum damnū epidemiæ
ex teſtimonio valentiſſimorum Doctorum,
inter

inter quos mihi vnus sufficit D. Ramirez eminens in sua arte propter ingentem scientiam, & summam experientiam, vt omnibus notum est, cuius votum *infrà* ad verbum referam. Ergo tenetur Ordinarius dispensare in lege ieiunij quadragesimalis, imminet enim maius periculum mortis, non vnius particularis, sed ingentis multitudinis.

Secundum, quod notandum est circa illa
18 verba † *Infirmorum desiderium.* per infirmos enim non intelligit Pontifex, qui actu infirmantur febri, aut catarro, aut inflammationibus, doloribúsve, sed debiles ad resistendum infirmitati imminenti, cum istis enim dispensare tenetur Episcopus si dispensationem petant, infirmitas enim imminens in lege ieiunij excusat, vt *infrà* clarè docebo ex D. Th. & aliis, atqui omnes, quotquot interficere tempestati pestilenti, quam ventus vrens inuexit in hanc ciuitatem, om-
19 nes nullo dempto magis, minusve debiles remanserunt corredente humidum radicale, & alterante salubrem mixtionem veneno maligno epidemiæ, non secus acduo in palæstra colluctantes, & si vnus victor euadat tamen defessus relinquitur ex reactione, alterius contrarij colluctantis ex qua victor maculatus & deturpatus remanet. Vnde Ficinus, *cap.* 1. ait, *pestis vapor venenosus corpori humano solùm applicatur in quo apts ad febres extant humores, vt qui ad putredinem, & inflammationem sunt dispositi, nam si vitalis spiritus eo est potentior, expellit procul à se, si debilior fuget, eundem suum veluti contrarium opus, ideo est ex vsu aerem humores, & cor corrigere & roborare. &*
20 *cap.* 3. *pestis vapor † omnem vapulare potest humorem, sed potissimum sanguinem secundo choleram.* 3. *flegma* 4. *melancholiam, & ideo sanguines petus huic periculo subyciuntur, deinde cholerici flegmatici post modum melancholici, quid humor frigidus, & sicut ad inflammationem & putredinem ineptus est, vt strictos habet meatus.* Ergo quamuis, qui residui sumus victores remansimus de veneno pestifero, tamen infirmi & debiles in omnibus quatuor humoribus; ergo cibi excrementosi quales sunt quadragesimales nociui sunt, & tristes, quatenus suis excrementis debilitatem naturæ non confortant, imò augent. Ergo, vt possimus resistere malo imminenti, debilium desiderium supportare debet Ordinarius dispensando, quando expetitur dispensatio.

21 Fundamentum secundum huius meæ resolutionis desumitur, quia in casu præsenti adest causa, & motiuum rationabile dispensandi, & damnum commune imminet, si non dispensetur. Ergo Ordinarius tenetur dispensare. Consequentia est euidens ex dictis, & antecedens multipliciter ostendo. Primò, quia infirmitas imminens est causa rationabilis dispensandi à lege ieiunij, ita expressè S. Thom. *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 3. *art.* 2. *quæstiunc.* 4. ait, *ægritudine imminenti non tenetur quis ex præcepto ieiunare, sed secundum dispensationem Superioris diuinum soluere potest.* Atqui in præsenti casu 22
circumstantiis propositis manifestè imminet infirmitas toti multitudini, quam ex contagio infirmari magnum est periculum. Ergo † secundum dispensationem superioris non obligat lex ieiunij. Secundò, quia vt ait Doctissimus & Reuerendissimus Dominus Rutilius Benzonius Episcopus Lauretanus in manuale Episcuporum tempore pestis, *lib.* 1. *disp.* 1. *concl.* 1. *q.* 4. † lex ieiunij non 23
obligat ex quocumque detrimento salutis, & sanitatis, at in præsenti casu magnum est detrimentum sanitatis totius Reipublicæ & ciuitatis. Ergo tertiò, quia timor cadens in constantem virum est causa rationabilis dispensandi à lege ieiunij, ita omnes DD. vt videre est apud Azorium, *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 18. *quæst.* 7. ibi. *An metus alicuius mali legitimam det excusationem ieiuny? Respondeo metum iustum dare, iustus autem † metus dicitur,* 24
quem leges, & iura approbant qualis est qui in virum constantem cadit ex quo fit, quod si quis periculum mortis, seruitutis, carceris, tormentorum, iacturæ bonorum, vel ex toto, vel ex parte solutus sit ac liber à lege ieiuny. Caiet. 22. *quæst.* 147. *art.* 3. Hæc ibi. Atque in præsenti ex dicto Medicorum Sapientissimorum adest periculum contagij, & per consequens mortis. Ergo est motus cadens in constantem virum.

Quartò, Hieronymus Preuidellus tractatu de peste & eius priuilegiis qui habetur *vbi supra*, & malè citatus est pro contraria parte, §. *volenti.* ait † *sciendum est in-* 25
ter cætera, quod ex sententia Medicorum corpora ad hanc ægritudinem præparata, sunt illa, quæ malis & tristibus cibariis sunt vsa & vtuntur, vt sunt pauperes, & rustici, qui pane grosso, cape, & fabis vescuntur, iuxta glossam in lege seruis vrbanis in principio D. de legato 1. *ex quo inferri potest, quod quadragesimale ieiunium potest, & debet per Pontificem tempore pestis modificari, quoad cibos tristes & noxios, sed non quoad ieiunium tollendum.* Hæc ille, atqui pisces, & cæteri cibi quadragesimales noxij sunt, & tristes cum sint nimis excrementosi. Ergo quoad illos tenetur dispensare Episcopus, & Ordinarius, dicit tamen, *non quoad ieiunium tollendum:* quia 26
existimat etiamsi carnes comedantur deberi obseruare ieiuniū, quoad abstinētiā vnius comestionis, quæ opinio cum sit probabilis

lis & abstinentia non parum iuuet saluti,
potest superior imperare, quod etiamsi car-
nes comedantur tametsi vnica comestio in
die,& in hoc commutare ieiunium abstinē-
tiæ à piscibus, & cæteris cibis quadragesi-
malibus, nec obstat quod dicat *id facien-
dum tempore pestis*, quia quando præcessit
epidemia, vt est periculum recidiuij,etiam
27 est tempus pestis,cum rationabiliter timea-
tur ex dictamine Medicorũ, quibus in hac
parte summè deferendum est, vt testatur
ibidem ipse Preuidellus.

Quintò, accedat doctissimus Laurentius
de Peyrinis *tom. 3. priuileg. Minimorum in ad-*
28 *ditamen. ad constitutionem Clementis VIII.*
cap. 9. num. 16. in paruit pag 183. sic lo-
quitur (cuius omnia verba refero, vt ap-
pareat falso ipsum citasse pro contraria sen-
tentia sui Ordinis Prouincialem Hispalen-
sem) *Pestes hoc tempore per Italiam grassan-*
tes huic difficultati ansam dederunt, pro qua
consulti Medici responderunt, quod vescentes
cibis quadragesimalibus pestilenti infectione
sunt minus resistiui, tum quia huiusmodi ciba-
riis naturalis calor factus imbecillis, vitales-
29 *que spiritus ægrius refocillati inuadenti ve-*
neno, infirmius contranituntur, tum etiam
quod exuperans eorum humiditas, quæ putre-
dinis mater est, reddit corpus aliis ad susci-
piendum magis dispositum, cum ergo probaue-
rim tom. 1 de subdito religioso quæst. 4. cap. 3.
posse Minimos ad infirmitates præcauendas se
30. *purgare, & purgatione durante paschalibus*
vesci, teneor modo magis dicere posse paschales
comedere ad præcauendam pestem, quod est vl-
timum & supremum malum, quod potest res-
publica accidere, vt patet ex 2. Regum cap.
vltim. vnde merito ait Hieronymus Preuidel-
lus in tractata de peste verbo, lege municipali
n. 3. quod quando magna pestilētia imminet di-
citur imminere periculum mortis, quis ergo
erit tam seuerus & durus vt periclitanti vita
deneget illud, quod potest iuuare ad illam con-
seruandam.

Quare ait Venerus, lib. 4. examinis cap. 46.
31 *num. 43. quod † tempore pestis potest Episcopus*
dispensare, vt tempore quadragesimæ, tam
viri, quam mulieres possint carnes & lacticí-
nia comedere & in facti contingentia anno mil-
lesimo sexcentesimo vigesimo quinto, grassante
peste in ciuitate Panorm. Archiepiscopum il-
lius cum consilio Theologorum Canonistarum, &
Medicorum sic dispensasse, quam dispensatio-
nem profuisse testatur, atque ita Trimarchus,
qui testatur viros doctissimos à se cōsultos Mes-
sanæ, ita respondisse & Smardus refert in codi-
ce Minimorum consilio 5. ita censuisse Theolo-
32 *gos Lugdunenses tempore quo pestis ciuitatem*
illam inuasit anno 1627. in quorum omnium
confirmationem ait Marsilius Ferinus in anti-
dotis epidem. cap. 5. vitandi igitur (tempore
pestis) pisces, quantum fieri poterit; Qua er-
go fronte adducitur pro contraria senten-
tia sapientissimus Doctor, cum expresè no-
stram defendat, confirmationem tueatur, si
enim votum, quod strictioris est obligatio-
nis ad præcauendam infirmitatem nō obli-
gat, quanto minus non obligat ad præser-
uandum contagium in ciuitate, quæ est
mundi emporium in qua rationabiliter ti-
metur repullulatio epidemiæ; vnde egre-
giè Hieronymus Preuidellus citatus à Pey-
rinis ait, *est ergo conclusio, quando magna* 33
pestilentia imminet, dicitur enim imminere pe-
riculum mortis, & præterea testatrix perma-
nens in loco vbi ingens inualuit pestilentia po-
terit sine solemnitate ab statuto requisita te-
stari, quia verum est istam in discrimine vitæ
& periculo mortis esse constitutum, ita Corneus
consil. 53. vers. ideo debet largè sumi Florus
consil. 131. volum. 4. vbi clarè ait, quod vbi
inuadit pestis est mortis periculum, sed in-
ualuit Hispali atque ita quousque transacto
ad minus anno semper manet periculum
recidiuij, & sic est causa rationabilis di-
spensandi ad præseruationem.

Sextò D. meus Cardinalis Caiet. † *Ratio-* 34
nabilis autem causa in proposito vocatur tā ve-
ra, quam æstimata, quam authorizata, ita quod
nō solum quæ verè ac rationaliter est causa ra-
tionabilis, vt infirmitas, sed etiam quæ à ieiu-
nare debente creditur absque fraude, quod sit
causa rationabilis (puta dolor aut debilitas
talis, quod putat se quis excusare à ieiunio) &
rursus causa dubia an sit sufficiens ad frangen-
dum ieiunium si authoritate Episcopi fulcia-
tur, pro rationabili habenda est & num. 8.
caue, ne sis imprudens, & nimis sapiens occulti 35
tuti dicendo, quod omnino isti soluunt ieiunium,
&c. & n. 9. de rationabili demum causa autho-
rizata sciendum est, quod optimum refugiū du-
bitantibus ac timentibus est superioris authori-
tas, nam, qui causam aliquam habet rationabi-
lem quidem, sed iudicio suo non sufficientem, aut
dubiam exponat negotium suum fideliter su-
periori, & illius arbitrium potest sequi, supe-
rior autem debet non puro consilio, sed au-
thoritatem suam interponendo dispensare, si
videtur sufficiens causa, aut commutare in 36
aliquam eleemosynam, vel orationem seu ali-
quod aliud opus pium, si de sufficientia cau-
sa dubitas, aut causam minus sufficientem ab-
solutè cognoscit, sed supplendum per commu-
tationem iudicat in tali casu, & numer. 10.
vocatur autem † superior huiusmodi in casi- 37
bus Episcopus, etsi causa facilis est, aut Epi-
scopus non potest commodè adiri proprius cu-
ratus, & apud religiosos suus Prælatus.

Ex quibus doctrinalibus verbis colli-
guntur aliqua satis ad propositum: primum
quod

38 quod † causa æstimata à ieiunante rationabilis absque fraude, quamuis reipsa rationabilis non sit, sufficit, vt quis excusetur à ieiunio, & petat dispensationem præcepti & legis, si autem est Medicus doctus, & expertus qui dicat in his circunstantiis, non abstinere à carnibus propter timorem epidemiæ, causam esse rationabilem vnusquisque rationabiliter & absque fraude si hunc medicum audierit, æstimauit se habere talem causam, & sic rationabiliter petit dispensationem, aut commutationem legis ieiunij; ergo cum tota ciuitas hoc audierit, tota potest dispensationem à Prælato exigere, & si petat tenebitur concedere,
39 aut commutare, maius enim † damnum est, quod respectu totius corporis politici, quam quod timetur respectu vnius particularis, quare sicut isti ex causa sine fraude æstimata rationabili tenetur Prælatus concedere, multò magis respectu totius ciuitatis.

Secundò & valdè notandum est, quod
40 † quando causa est dubia accedente Prælati authoritate, fit rationabilis. Demus igitur quod in præsenti, causa sit dubia, quod ego non concedo, sed quod sit causa sufficientissima) an sit sufficiens, aliqui enim Medici ita sentiunt, & quando agitur de damno magno & irreprobabili vitando, tam corporis, quam animæ indubitatum est apud omnes Theologos, & vtriusque iuris Doctores, quod tutior pars est eligenda, & relinquẽdo incertum tenemur certum amplecti *ad legem si fuerit*, § *vltimo*, *ff. de rebus dubiis* & ad *cap. iuuenis de sponsalibus*, & *cap.*
41 *ad audientiam de homicidio*, vbi latè Barbosa & alij Canonistæ, & expressè id docet Pontifex *ibi*, Couarr. *cap. alma p. 1. n. 5. casu* 1. Nauarrus *in manuali cap. 27. num. 193. in meis*, Vasquez 12. *quæst.* 19. *art.* 6. Montesinos, Lorca, Salas, Martinez, Valentia, & alij innumeri, & loquendo de Medicis, quod debeant sequi opinionem tutiorem relicta opinione minus tuta in applicãdis remediis, sequuntur innumeri & graues DD. quorum plures referunt, & sequuntur Clauis *lib.* 1. *cap.* 10. Sanchez *in summa lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. Diana *p.* 1. *tract.* 13. *resol.* 7. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 21. *sect.* 4. & *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 6. Bonacina *tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 4. *n.* 21. & 22. Portel. *verbo opinio eligenda num.* 10. Magister Ioannes à Sancto Thoma 12. *q.* 19. *art.* 6. *num.* 64. Azor. *p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 11. Soto *de iustitia & iure lib.* 3. *quæst.* 6. *art.* 5. *ad* 4. Salon. 22. *quæst.* 63. *art.* 4. *controuers.* 2. *ad* 2. Villalob. *tom.* 1 *tract.* 1. *difficul.* 16. *numero* 6. cui opinioni consentiunt Canonistæ,
42 ad *cap. tua nos de homicidio*, vbi Innocentius *num.* 1. Butrius *numer.* 15. Abbas *num* 4. Ananias *num.* 4. Sommistæ verbo, *Medicus*, vbi Angelus *num.* 2. Syluester *q.* 4. *dict.* 1. quæ sententia ita mihi videtur certa, quod si agatur de vitanda morte, & contagio alicui reipublicæ vel personæ particulari, sit mortale peccatum contra charitatem & misericordiam & pietatem debitam reipublicæ, & proximo: quilibet enim † habet ius, vt 43 dum agitur de vltimo damno corporis, aut animæ, ille cui se committit, aliquis ad illud impediendum vtatur medio tutiori, illudque eligat relicto minus tuto, quamuis enim quando sunt opiniones probabiles de medicamento an sit magis, vel minus profuturum, possit Medicus vti, quo maluerit, etiamsi sit minus certum, an sit magis profuturum, tamen quando agitur de vitanda morte particularis, aut contagio alicuius communitatis, dubio procul debet eligere, quod tutius, & securius ad illud impediendum, quare optimè Sanchez *vbi supra, numero* 34. ait † negari non posse contra cha- 44 ritatem esse periculo damni mortis animæ vel corporis proximum obiicere, cum possit vti medio tutiori ad illud periculum impediendum si enim pœnitens existẽs in articulo mortis potens elicere contritionem, esset peccatum mortale cum attritione cognita tam recipere quam administrare Sacramentum absolutionis propter graue dãnationis periculum, cui ille se exponeret si fortè exposita sententia non esset vera, cum possit auxilio Dei securum medium contritionis habere, cur si commestio carnium in omnium sententia, est medium securius, & tutius ad præseruandum à contagio imminenti non erit peccatum mortale illud omittere Medicum ad consulendum, cum agatur de toto esse, & de damno mor- 45 tis corporalis reipublicæ euitando, sicut qui administrat paruulo, vel adulto Sacramentum Baptismi, tenetur sequi tutiorem opinionem lege charitatis, & misericordiæ, cuius præceptum hoc exigit, ne opinioni minus tutæ exponat salutem animæ.

Quare auctores, qui dicunt Medicũ † nõ 46 teneri sequi opinionem de medicamento tutiori loquũtur, quando sunt opiniones an sit tutius: tunc enim quamlibet potest sequi, vt ait Castro Palao *tom.* 1. *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 8. qui alios citat, tamen quando est certũ medicamẽtum tutius, & securius operari, & liberaturum infirmum à periculo mortis non video quomodo, quis possit dicere licitum esse Medico illud relinquendo aliud minus tutum, & securum eligere; hoc enim esset relinquere certum & eligere incertũ, quod videtur contra dictamen luminis naturalis, & contra omnem modum prudenter operandi; atqui † omnes Medici conueniunt se- 47 curius, & tutius præseruari à contagio per esum carniũ, quam pisciũ, & quadragesima-

lium ciborum, ergo hoc medium eligendum est ad euitandum periculum contagij, quod imminet.

Ex quo vlterius fit vt docet Palao, *vbi su-*
48 *prà, num.* 10. ex Villalobos, quod sicut † assistentes infirmo peccant mortaliter si omissis remediis, à medicis designatis vtantur aliis, vt satisfaciant infirmo, ita qui potest impedire, ne manduecentur cibi quadragesimales sed paschales, ex qua potest sequi contagium & infirmitas ciuitatis imminens, si id meliori modo quo possit absque nota & scandalo non impediat.

Tertium, quod notandum est ex doctrina Eminentissimi D. Caietani, hanc † dis-
49 pensationem, à cibis quadragesimalibus, posse facere superiorem regularem cum suis subditis, ita quod, si subsit periculum imminentis epidemiæ, potest cum illis dispensare, etiamsi Episcopus non dispenset, cum suis ouibus, est enim superior habens iurisdictionem ordinariam respectu suorum subditorum, qui exempti sunt à iurisdictio-
50 ne Episcopi. Vnde † Eugenius IV. concessit Prioribus, & Vicariis Ordinis S. Hieron. & per communicationem priuilegiorum Prioribus, Supprioribus, atqui in horum absentia, eorum Vicariis vt possint licentiare vt fratres, & familiares Monasterij præsentes, & futuri infirmi seu debiles possint comedere carnes, & oua, atque alia sanis interdicta in quadragesima, & in aliis ieiuniis Ecclesiasticis, sine licentia Diœcesani, & ita in compendio priuilegio, *verbo, ieiunium*, §. 7. & referunt vterque Rodriguez.

Septimò, idem de Caiet. 2. 2. *q.* 147. *art.* 3.
51 §. *ad hoc dicitur*, affirmat, quod † bellum imminens excusat ab obligatione ieiunij. Intellige non solum personam particularem, sed etiam totam communitatem, cui imminet bellum. Ergo etiam excusat imminens pestilentia, quæ est bellum diuinum, vt dicunt Hieronymus Preuidelli, *vbi suprà*, Bart. & multi alij, *ad l. naturaliter ff. de vsucapion.* Anton. de Butrio, Panormit. *in c. extra missa, de præscriptione*, Immola, *in c. non liceat. eod. titulo.* Bart. *in l. cum notissimè*, §. *imo*, C. *de præscriptio.* 30. *vel* 40. *annorum*, dicit, *maiorem*
52 † *esse casum Epidemiæ*, quam *belli humani*, & sic concludunt Doctores valere argument. *de bello, ad pestem*, vt arguit Bart. *in dicta leg. naturaliter, & in l.* 1. *D. de bon. possess. ex test. milit.* Alexander, *cons.* 30. *col.* 2. *lib.* 5. Panorm. *cons.* 3. *q.* 18. *lib.* 2. *& cons.* 18. *col final.* & ita arguit textus Concilij Basiliensis, §. *locum, sub rubrica de authoritate generalium Conciliorum*, quam doctrinam sequuntur Ripa, *tra.*
53 *de peste, fol.* 2. *in paruis, n.* 10. *art.* 11. Melchior Gallego Hispal. *de oblig. Parrocho. tempore pestis, disp.* 1. *n.* 2. ex Euerardo, *in loco de tempore ad tempus*, *n.* 22. atqui in præsentiarum imminet bellum diuinum huic ciuitati, vt manifestissimum est, & vtinam non ita esset ex consilio eruditissimorum virorum in sententia medicinæ, vt enim ait Preuidellus, *vbi suprà*, §. *casus præsens*, *n.* 3. ex Geminiano *cons.* 143. sicut minæ mortis à potentiori illatæ iustissimum metum inferunt, ita & iudicia Medicorum de aliqua infirmitate, pro quo etiam citat Ioannem Andream.

Tertium fundamentum huius nostræ resolutionis sumitur ex eodem Laurentio de Peyrinis *in subdito Religioso, q.* 4. *c.* 3. & formatur sic iuxta Galenum. *li. de art. parua.* † corpus humanum tripliciter consideratur, aut 54
simpliciter sanum, quando proprias actiones rectè agit, aut simpliciter infirmum, quando eas agit imperfectè, & neutrum, quando, nec imperfectè, nec omnino perfectè operatur, vt dicit idem Galenus *in lib. methodi*, & quidem corpus sanum non indiget in quadragesima cibis paschalibus, indiget tamen corpus infirmum, quare de his non est dubium, sed de corpore neutro, & istud potius est infirmum quam sanum, cum facilè à statu salutis recedat, & facili negotio in simpliciter ægrum relabitur, ad quod præcauendum coguntur Medici medicamenta adhibere, & tales sunt omnes 55
habitatores huius ciuitatis, qui tam ab intrinseco propter debilitatem contractam ex pugna cum veneno pestifero præterito, quam ab extrinseco propter contagium vicinorum oppidorum prudentissimè timetur relapsus in pestiferam epidemiam. Ergo Medici doctissimi coacti dicunt, quod tempore quadragesimæ manducentur cibi paschales ad præcauendum hoc tam crudele pestilentiæ damnum, nam prudentis est obstare principiis ne in deterius datur, & sic principiis infirmitatis, tam intrinsecis, quam extrinsecis resistendum per præcepta Medi- 56
corum, ne morbus inualescat, ingrediatur, & serpat vt serpsit tanquam cancer, quæ resistentia fit per abstinentiam, à cibis crassioribus, & ex crementosis, & debiles spiritus generantibus, quales sunt quadragesimales. Ergo hoc remedium præcautorium necessario est adhibendum. Vnde Ecclesiastici, *c.* 18. *n.* 20. *antè languorem adhibe medicinam*, vel vt legit Complutensis, *ante languorem curare*, id est, præcaue, & præserua te quantum possis ab infirmitate, & verè quis neget posse facilius curari & reparari, quod imminet ad corruptionem & infirmitatem, quam quod iam infirmum & contagiosum? nam quis prudens potens præcauere ruinam, non præcauet. Vnde D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 4. *ad* 2. egregiè dixit, *quod* † *quando periculum* 57
nascitur ex ipso facto, tunc factum illud non est expediens. Atqui ex commistione ciborum quadragesimalium, nascitur in his circumstantiis

ſtantiis periculum Epidemiæ, & ruinæ ti-
mor. Ergo ieiunium hoc expediens non
eſt, *& art.11.ad 3.* dicit, *quod cum abſtinen-
tia vergat aliquando in periculum perſonæ po-
teſt diſpenſari.*
58 Quartum fundamentū ſumitur ex Diuo
Th.2.2.*p.*120. vbi agit *de epikia*, quæ vt ait
*ar.1. eſt quando legiſlatores in ferēda lege atten-
dunt ad id quod in pluribus accidit circa ſingu-
laria contingentia, quæ infinitis modis variari
poſſunt: legem in aliquibus caſibus obſeruare &
contra æquitatem iuſtitiæ & contra commune
bonum, quod lex intendit ſicut lex inſtituit,
quod depoſita reddantur, quia hoc in pluribus
iuſtum eſt, Contingit autem aliquando eſſe no-
ciuum puta ſi furioſus depoſuit gladium, &
eum depoſcat, dum eſt in furia, vel ſi aliquis
depoſcat, depoſitum ad patriæ impugnationem,
in his ergo & ſimilibus caſibus malum eſt legem*
59 *poſitam ſequi. Bonum autem, eſt prætermiſſis
verbis legis ſequi id quod petit iuſtitia ratio, &
communis vtilitas, & art. 2. in corpore*, dicit
*quod iuſtitia quæ reſpicit verba legis dirigitur
ſecundum epikiam, vnde epikia eſt quaſi
ſuperior regula humanorum actuum.*
60 Ex qua doctrina quæ veriſſima eſt tale
formo argumentum, licet legem ieiunij
quadrageſimalis obſeruare iuſtum eſt, &
debitum abſolute loquendo, & eam infrin-
gere ſine cauſa ſit mortale peccatum, ta-
men in hoc caſu particulari, † quando im-
minet epidemia peſtifera, eam obſeruare
eſt contra æqualitatem iuſtitiæ, & contra
bonum commune, quod lex intendit, defi-
cit ratio legis, & legiſlatoris intentio obli-
gandi, deficit inquam non ſolum negatiuè,
ſed etiam contratiè, quia in hoc caſu non
61 ſolum ceſſat ratio legis, ſed iniquè ageretur
ſeruando legem (ait Caietanus) vt patet
de lege de reddendis depoſitis ſi redderen-
tur poſcccoti ad impugnandam ciuitatem &
de lege non aſcendendi mœnia ciuitatis ſub
pœna decapitationis, ſi non aſcendendo
permitteretur ciuitatem capi, & alij huiuſ-
modi in quibus ſeruare legem, eſſet à re-
cto deuiare, atqui in caſu præſenti ſi lex
ieiunij obſeruaretur, quando imminet tam
grande periculum contagij ad euerten-
dam ciuitatem peſtilentiæ requiretur val-
de abſurdum exponēdo ſe periculo tali. Er-
go in præſenti lex ieiunij quadrageſimalis
non obligat, quia eius ratio deficit non ſo-
lum negatiue, ſed etiam contrariè, & ſic
eam ſeruare eſſet à recto deuiare ſic regu-
lante epikia eius obſeruantiam in ordine
ad bonum commune, & ad impediendum
commune irreparabile damnum, quando
autem legis ratio deficit vt diximus contra-
riè omnium ſententia eſt, quod non obligat
in illo caſu in quo deficit, vnde D.Th. *in* 4.
62 *diſt.*15.*q.*3.*art.*2.*q.*1. dixit, *quod † non poteſt
legiſlator aliquod præceptum ponere, quod non
oporteat in caſu aliquo prætermitti.* Id quod
clarius & ſatis ad propoſitum docuit 1.2. *q.*
96. *art.*6. *ſi emergat caſus in quo obſeruatio le-
gis ſit damnoſa, communi ſaluti non eſt obſer-
uanda.* At in præſenti caſu obſeruatio ieiu-
nij quadrageſimalis eſt damnoſa communi
ſaluti. Ergo oon eſt obſeruanda abſtinentia
à carnibus.
Quintum fundamentum ſit, quia licet 63
timor iſte de venturo cootagio, quando
poſt tempeſtatem præteritam ciuitas noſtra
miraculosè eſt ſana, & ſalua ab epidemia,
quamuis enim timor iſte reſpectu alterius
loci aut oppidi non eſſet ſufficiens ad diſpē-
ſationem ieiunij quadrageſimalis, eſſet ta-
men ſufficientiſſima cauſa, vt diſpenſaretur
cum ciuitate noſtra, etenim cauſa quæ reſ-
pectu vnius hominis ordinarij non eſt ſuf-
ficiens ad diſpenſandum in eſu carnium &
aliis materiis, eſt ſufficiens reſpectu homi-
nis publici, & neceſſarij ad conſeruationem
reipublicæ, aut communitatis, vt eſt certa
† DD. ſententia, tam in materia ieiunij, 64
quam in aliis. Ergo cum ciuitas noſtra ſit
nobiliſſima inter mundi ciuitates, quarum
eſt principaliſſimum emporium ad totam
Hiſpaniam, Flandriam, Alemaniam, Gal-
liam, cæteraſque mundi partes, vel de ne-
ceſſaria ad comercium gentium, Regium-
que ſubſidium, minus periculum ſufficit
reſpectu illius, vt ſit cauſa rationabilis, vt
cum illa diſpenſetur, ſunt enim fere om-
nes mundi ciuitates cum Hiſpali conca-
tenatæ, & ab illa pendentes in comerciis,
quare dum contagio erat infecta, omnes tam 65
proprij, quam extranei contriſtabantur, &
orationes ad Deum pro ipſa fundebant, etiā
in aſperiſſimis & remotiſſimis montaneis,
quando enim ardebat contagium diuinum
bellum, periere, extinctæ ſunt Hiſpalitanæ
res (ait Sineſius *in cataſtaſi de calamitate Pen-
tapolitana*) *ad exitum venerunt, confectæ ſunt,
occiderunt, nec nobis omnino amplius nec Regi
ſuperſunt.* Neque enim Regis poſſeſſio dici 65
poteſt de qua nihil vtilitatis reportet. Ecquis
verò fructus ex deſerto colligere vllus po-
teſt. Secundò, ſic enim erat abſumptum
mūdi marſupium ex quo omnis ferè aurum,
& argentum purificatum colligunt, tam ne-
ceſſaria eſt vniuerſo orbi Hiſpalitana ciui-
tas, atque ita, vt præſeruetur à contagio im-
minenti minor cauſa requiritur, vt diſpen-
ſetur in ieiunio quadrageſimæ.

§. III.

Fit ſatis oppoſitis fundamentis.

SVMMARIVM.

1. *An fuerit ad præſeruationem diſpenſatum.*

2. *Multorum Doctorum opiniones afferuntur.*
3. *Ratio difficultatis.*
4. *Qua decimatio sit tropologica & impropria.*
5. *An quando adest periculum graue imminentis infirmitatis Reipublicæ,non obliget lex, & n.6.*
7. *An ad gubernatores ciuitatis, qui iuridicè petunt dispensationem attineat de cibis paschalibus prouidere.*
8. *In quo peccarit Rex Asa, ex Abulensi.*
9. *An confidere medicis quando infirmitas ex causis naturalibus dimanat; nobis præcipiat Deus.*

AD primũ respõdetur, primò, quod licèt
1 non sit scriptum, † an fuerit ad præseruationem, dispensatum, non sequitur, quod nõ fuerit. Respondetur secundò, quod si expedit ex Medicorum consilio nihil obstat, quod non constet, an aliquando sit factum. Ad secundùm respondetur, quod etiam ieiunium feriæ sextæ, per annum habet eandem antiquitatem ac quadragesimale, cum vtrumque sit ex traditione Apostolorum, vt
2 dicunt † Doctor. de La Vigne, & Coriolanus *ad Canonem* 25. *Apost.* & Azor. *vbi suprà* ne vtrumque autem est de iure diuino, neque ipsum attigit, vt est communis, certáque sententia, quare semper manet ab homine dispensabile, PP. autem *ibi* citati loquuntur de ieiunio, quatenus est præceptum iure naturæ, vt medium ad edomandam carnem, quod est idem, quod abstinentia à cibis, non tamen ab his cibis in speciali, vt prohibet quadragesima.

Ad tertium respondetur, quod iam vidimus caput illud manifestè esse pro nostra re-
3 solutione, ratio enim † qua ibi assignat Pontifex manifeste est conuincens in casu præsenti.

Ad quartum respondetur, quod Hieronymus ille, *alio in loco easdem tractat.* oppositum dicit expressè. Ad rationem quam in argumento adducit respondetur, friuolam
4 esse, nam † illa decimatio est tropologica & impropria non tamen de iure diuino.

Ad quintum respõdetur nullius esse ponderis quia hæretici & si fidem abnegent, tamen ratione naturali vtuntur quia dignosci-
5 tur, quod, quando † adest periculum graue imminentis infirmitatis Reipublicæ non obligat lex, sicut nec apud ipsos cum tali periculo leges suæ obligant, propterquã quod hic non dispensatur pro tota Ecclesia, sed
6 pro locis huius Diœcesis contagio infectis tempore antecedenti, & timentibus prudenter iterum inficiendis epidemia, ad cuius præuentionem, & præcautionem, datur iustissima dispensatio, quod Hæretici scandalizantur erit scandalum Pharisæorum.

Ad sextum respondetur, illud motiuum nullum est, nam † ad Gubernatores ciuita- 7
tis, qui iuridicè petierunt dispensationem attinet, de cibis paschalibus prouidere, & quamuis pretium aliquatenus cresceret, erat minus inconueniens, quia etiam locationes Officialium crescerent, vt ex aliis occasionibus creuerunt eleemosynæ etiam debitum incrementum haberent, &c. & pauperes, qui ostiatim viuunt meliùs, quàm hodie haberent ius carnium, & carnium frustula, quibus sanitatem tutiorem consequerentur.

Ad septimum respondetur ex Abulensi 8
ibi, q. 36. 37. latissimè explicat id in quo peccauit Rex Asa, non enim peccauit in recursu ad medicos, & sequens illorum consilia, sed, quia cum infirmitas illa inflicta esset à Deo in pœnam carcerationis Sancti Prophetæ, magis confidit ministerio Medicorum, quam Dei benignitati; desperans reccurrit ad Medicos, qui nihil poterant efficere circa sanitatem Regis, cum Deus miraculosè inflixerit podragam, & impedierit efficaciam medicamentorum, ne aliquod, vel leue solatium ex illis consequeretur, confidere † tamen medicis, quan- 9
do infirmitas ex causis naturalibus dimanat salubriter id nobis præcipit Deus Ecclesiastici 38. n. 2. dicens. *Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creauit altissimus, &c.* Cum enim sint DD. Medici sapientissimi, qui ob præcautionem contagij ordinent abstinentiam à cibis quadragesimalibus, eorum consilium summo honore amplecti debemus ad tyrannidem epidemiæ fugiendam.

§. IV.

Vltima subresolutionis decisio.

SVMMARIVM.

1. *Aut heris mens affertur & n.2.*
3. *Lex diuina positiua non obligat in mortis periculo, quando adest metus cadens in constantem virum.*
4. *Quandonam lex diuina positiua non obliget homines.*
5. *Dauid ob famis necessitatem crimen non commisit, dum panes propositionis comedit.*
6. *Transgressio legis humanæ ob mortem corporalem euitandam, non est semper peccatum mortale, vnde metus mortis sæpe excusat.*
7. *Lex ieiunij non obligat cum notabili detrimento salutis.*
8. *Fortior est lex diuina & naturalis, quam omnis lex humana.*

9. *Causa*

9. *Causa rationabilis excusat ab obseruatione legis humanæ.*
10. *Potestas humana non est in destructionem, sed in ædificationem ciuium, & reipublicæ.*
11. *Quid ex dictis colligere liceat, & n. 12. & 13. & n. 14.*
15. *Quæ abstinentia sit medium proportionatum secundum Medicinæ regulas ad præseruationem infirmitatis imminentis.*
16. *Chrysostomi sensus affertur.*

VIdimus fundamina oppositæ sententiæ nullius esse ponderis, & momenti, quod
1 sufficeret, vt † nostra sententia & sapientissimi doctoris Ludouici Ramirez, & aliorum amplecteretur sine mora (est enim in mora summum periculum contagij) propter quod Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus meus Archiepiscopus rigorem negatiuæ temperauit, conuocans superiores regulares, & Parrochos specialibus Congregationibus ipsos monens, vt faciles essent in danda licentia edendi cibos Paschales, cuicumque eam petenti, nolens publica dispensatione id facere propter rationes po-
2 liticas non incongruas. Ego † etiam Medicis à me consilium petentibus, an si solum ad præcautionem possint comedere carnes, affirmatiuè respondi, id enim manifestè conuincunt argumenta adducta, §. 2. in cuius ampliorem confirmationem placuit subiicere egregiam doctrinam Reuerendissimi D. D. Rutilli, Bençoni, Romani Episcopi Laurentani, *in speculo Episcoporum & curatorum tempore famis, pestis, & belli, lib. 1. disp. 1. q. 4.* vbi sic sapienter doctrinam generalem ad tempus harum trium calamitatum pestis, famis, & belli, tradit, & probat.

3 *Quarta Concl. † lex diuina positiua non obligat in mortis periculo, quando adest metus cadens in constantem virum, explico quando quis ex tali metu non obseruat legem diuinam positiuam non peccat, licèt voluntariè id agat, vt si quis ob nimiam paupertatem in die dominico opus seruile faciat non erit transgressor legis,*
4 *nec dignus vituperatione, quia † lex diuina positiua non obligat homines, quando huiusmodi casus accidit. Et quantumuis Deus potuisset vniuersos homines obligare, vt suam legem seruarent, cum periculo mortis, verumtamen quia benignus, & misericors est, & filij hominum sunt eius delitiæ, noluit eos obligare cum tanto discrimine.*

5 *Sic Dauid primo Regum 21. † ob famis necessitatem crimen non commisit dum panes propositionis comedit, qui Sacerdotibus dumtaxat concedebantur, quod factum comprobauit Dominus Matth. 12. & 1. Machab. c. 2. Matathias in die Sabbati necessitate compulsus pugnauit, & 2. Macha. c. 7. Iudæis propter extremam necessitatem famis licuit illis carnibus vesci, & Iosue, c. 5. filij Israel fuerunt per annos 4. incircumcisi non obstante lege Circumcisionis. Genesis 17. & radix huius veritatis est, quia cum lex diuina naturalis obligat vnumquemque ad vitam conseruandam, & eam defendendam, non est credendum Deum velle, nos obligare cum mortis periculo in sua lege positiua, nisi quando id ipse expresserit, atque hæc apud D. D. certissima sunt.*

Quinta Conclus. † transgressio legis humanæ 6
ob mortem corporalem euitandam, non semper est peccatum mortale vnde metus mortis sæpè excusat, explico conclusionem. Humana potestas si simpliciter consideretur & præcisè vt humana potestas est, non potest ita obligare neque de facto suos subditos obligat, vt teneantur obedire etiam cum periculo mortis, nisi accedat humanæ potestati necessitas boni communis, ex illa obedientia, quod profectò est clauis intelligentiæ huius quæstionis, & probatur,

Primò. † Lex ieiunij non obligat cum notabili detrimento salutis, imò inconueniens esset 7
lex, si obligaret cum detrimento quocumque sanitatis. Ergo multo minus obligat cum periculo mortis, amplius non tenetur quis audire Sacrum, vt seruiat infirmo, quando eius absentia obest infirmo, ergo multò minus tenetur audire si vitæ suæ noceat.

Secundò. † Fortior est lex diuina & natura- 8
lis, quam omnis lex humana, sed illi non semper obligant cum vitæ discrimine, vt quarta conclusione diximus, ergo nec humana, antecedens patet, nam restituere non tenetur quis aliena, cum periculo mortis, imò nec cum periculo famæ secundum Caietanum, lex autem restitutionis, & diuina, & naturalis est, præceptum Baptismi non obligat adultum (vt superius dictum est) cum periculo mortis, item præceptum confessionis integrè est præceptum diuinum, & tamen ob periculum mortis non tenetur quis confiteri tale peccatum propter quod probabiliter à Sacerdote occideretur.

Tertiò. † Causa rationabilis excusat ab ob- 9
seruatione legis humanæ, vt dicitur, c. si quando, de rescriptis, & docet Panormitanus in rubrica de obseruant. ieiunij, at nulla rationabiliter causa esse potest quam conseruatio propria vitæ, metus igitur cadens in constantem virum legitimè excusauit, similiter qui fecit votum Religionis obligatur ex iure diuino illud adimplere, & si iudicio medici status illi aduersatur probabiliter vitæ suæ tale votum non obligat & facillimè à Papa dispensatur.

Quartò. † Potestas humana non est in destru- 10
ctionem, sed in ædificationem ciuium, & reipublicæ. Ergo non potest cum mortis periculo respectu cuiuscumque finis obligare legislator, in omni sua lege, nam sæpissimè maius medium esset, quam finis, cum vita hominis aliquando in maiori reputatione & æstimatione sit habenda,

quam

quam id quod ex obseruantia huiusmodi legis prætenditur. Hæc ille satis benè ad propositum.

Ex quibus resolutoriè colligitur primùm,
11 † secundum principia certa Theologiæ moralis, quod omnes qui tacti metu cadenti in virum constantem, ex relatione docti medici quod si non comedant carnes ad præseruationes contagij imminentis, habent periculum mortis & pestis, possunt illas comedere, & Episcopus, & Parrochus & Superior regularis subditis suis tenentur dare licentiam, quod si non dent, petita, & non obtenta, possunt sine scrupulo comedere, *argumento, ex cap. licèt de regularibus,* metus enim huiusmodi periculi est causa sufficientissima ad deobligandum à lege abstinentiæ à carnibus.

12 Colligitur secundò,† diuites etiamsi possint piscibus exquisitis, ouis,& sibi optimè, & delicatè conditis vesci, posse ex tali metu carnes manducare ad se præseruandum à contagio imminenti, quia caro qualibet meliorem generat sanguinem, si ordinariè comedatur, quam piscis etiam delicatus, & quodlibet aliud condimentum ad præseruationem intentam in hoc casu id quod est tutius & securius ad illam consequendam potest eligi.

13 Colligitur 3.† si aliquod oppidum, aut ciuitas cui tale contagium imminet ex medicorum sententia habet pro toto populo prouisionem carnium, vt possint illam consequi pauperes, & petant dispensationem ieiunij quadragesimalis tenetur Episcopus dare illam publicè, vt omnibus constet, & sic ad euitandum damnum commune imminens abstineant à cibis quadragesimali-
14 bus. Verum est quod superior sequens opinionem probabilem, quod ille qui non ob infirmitatem actualem nec ob debilitatem naturæ, sed quia cibi quadragesimales illi nocent, tenetur ieiunare, quamuis ex consilio Medicorum carnes comedat, sequens inquam istam opinionem, potest præcipere, vt quamuis sint homines dispensati, in cibis quadragesimalibus nihilominus obseruetur ieiunium, quantum ad vnicam comestionem, quam obseruare tenebuntur sub mortali, quia vt communis sententia docet, subditus tenetur sequi opinionem probabilem superioris, vt *in 1. tom. mearum resolutionum, tract. 4. resol. 1.* abundè probo superior, qui ad hanc opinionem sequendam habeat rationabile motiuum, tum vt ne penitus absoluantur à ieiunio& hæretici clarè conspiciant dispensationem à cibis quadragesimalibus ortam fuisse ex necessitate, tum vt abstinentia voluntaria, & pœnalis moueat Deum ad auertendum conta-
15 gium, tum etiam quia † ista abstinentia est etiam medium proportionatum secundum Medicinæ regulas ad præseruationem infirmitatis imminentis, quod egregiè dixit Chrysost. *homil. 29. super ad Hebræos,*† *nihil* 16
sic sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat, vt moderata refectio, sufficientia quippè cum nutrimento, *& sospitate, simul etiam procreat voluptatem: exundantia vero morbum facit, & molestias ingerit & ægritudines generat,* id quod certissimum est etiam in bono medicinarum.

§. V.

Trutinatur sententia sapientissimi Magistri Pauli Nazarij.

SVMMARIVM.

1. *Pauli Nazarij sententia affertur.*
2. *An superior Papa inferior possit in casu præsenti cum qualibet singulari persona authoritatiuè interpretari legem ieiunij quadragesimalis.*
3. *An si casus sit aliquo modo dubius, & tantam moram patiatur, quod possit esse recursus ad superiorem pro dispensatione habenda, non potest inferior Prælatus cum tota communitate dispensare in lege superioris, & num. 5.*
4. *An non expediat nec possit Ordinarius cum tota ciuitate aut Diœcesi dispensare in lege de ciborum delectu fidelibus ab Ecclesia præscripto, tempore quadragesima.*
6. *Inferior non potest tollere legem superioris abrogando vel dispensando.*
7. *Quos non expediat vt non dispensentur vesci cibis Paschalibus.*
8. *Quæ dispensatio sine magno scandalo totius Ecclesiæ concedi non posit.*
9. *Pestis & epidemia est plaga ad vlciscendum mortalium scelera, & n. 10.*
11. *An etsi dispensationi præceptum adderetur, esset plenè prouisum.*

POstquam scripseram cum huius sapientissimi viri omnia possiderem opera etiam opuscula dicata Reuerendissimo Patri Magistro Generali Ordinis Prædicatorum Fratri Nicolao Rodulfo, *anno* 1633. impressa Bononiæ, in hoc libro incidi, *in opusculum tertium, casu* 1. in quo † est resolutio 1
præsentis difficultatis, quam *in terminis terminantibus*, proponit in casu omnino simili contingenti Bononiæ per ingentem epidemiam, quæ illam ciuitatem fere per sex menses vexauit, & restituta sanitati quæsitum est, an ob timorem eadem tem in constantem virum, ne iterū rediret contagium; quia in locis circumuicinis adhuc serpebat pestis possit Epis. in ieiunio 40. dispensare.

Cui

Cui difficultati respondens (post multa quæ tractat de dispensatione stricte & latè sumpta, quatenus est idem quæ declaratio, quæ omitto, quia ad præsens non multum
2 necessaria) dicit primò † superiorem, Papa inferiorem posse in casu præsenti cum qualibet singulari persona authoritatiue interpretari legem ieiunij quadragesimalis, quod illum in his circunstantiis contagij imminentis est metus cadens in constantem virum secundum Medicorum communem sententiam, non obligat, sed posse carnes & cæteros cibos paschales edere.

3 Dicit secundò, quod † si casus sit aliquo modo dubius & tantam moram patiatur, quod possit esse recursus ad superiorem pro [dispen]satione habenda, non potest inferior [Pr]ælatus cum tota communitate dispensare [i]n lege superioris, si tamen moram non pa[ti]atur casus occurrens, & sit causa ration[ab]ilis, & non omnino dubia secundum quam rationabiliter iudicet, quod si adesset, dispensaret, poterit cum tota communitate dispensare, secus autem si causa sit omnino dubia, quia tunc debet omnino à dispensatione abstinere.

4 Dicit tertiò in casu proposito † nec expedire, nec posse Ordinarium cum tota ciuitate, aut diœcesi dispensare in lege de ciborum delectu fidelibus ab Ecclesia præscripto, tempore quadragesimæ, probat primò, quia vel loquimur de dispensatione latè sumpta prout est idem, quod declaratio, & ista non habet locum in præsenti, quia supponit certam & euidentem notitiam defectu legis, quæ non adest cum iudicium Medicorum, & mathematicorum cui nititur coniecturalis est & incerta penitus propter variabilem tum humanorum corporum, tum astrorum dispositionem, aspectum, tum etiam non adest subitum periculum contagij, quod requiritur ad dandum hanc dispensationem sine recursu ad superiorem, vt expressè docet S. Thom. 1.2.q.96.art.6.

5 Aut est sermo de dispensatione propria, quatenus est authoritatiua legis relaxatio, & hæc si casus est dubius, & patiatur moram recursus ad superiorem, euidens est, quod non habet locum respectu inferioris, cum inferior non possit irritare, vel impedire voluntatem superioris, cum virtus inferior non possit impedire virtutem superiorem, tum etiam, quia regimen politicum inordinatum esset, nisi superioris voluntas emineat, & præualeat inferiori. Et sic
6 *in Clement. nec Romani de elect.* diffinitur † inferiorem non posse tollere legem superioris abrogando, vel dispensando, &c. & hoc non solum respectu communitatis *cap. inferior de maiorit. & obed.* & habetur in iure ciuili, *lege prima Cod. de legibus.*

7 Secundò probatur, quamuis in hac amplissima ciuitate Bononiæ (& amplioris Hispali) plurimi sunt robustissimi & optimo temperamento, cuius virtute malæ qualitates ciborum quadragesimalium facilè superantur, ergo † non expedit quod isti dispensentur, ad vescendum cibis paschalibus, sed quod ieiunio extenuentur ad superanda carnis incendia, quæ ad pestis infectionem disponunt.

8 Tertiò probatur; hæc † dispensatio sine magno scandalo totius Ecclesiæ concedi non potest, cum vbique terrarum statim per litteras sciretur ex quo paulatim cum minori causa similis dispensatio poterit, vt sic paulatim lex ieiunij quadragesimalis abiret in abolitionem, & sic hæretici in Germania, Gallia & alibi dispersi ansam sumerent se confirmandi in sua hæresi de abrogatione ieiunij.

9 Quartò, quia pestis, & epidemia est plaga magis ad vlciscenda mortalium scelera diuinitus immissa, quæ secundum cursum rerum naturalium ex influxibus cælestibus & aliis inferioribus causis generata, igitur remediis magis, & prius curanda est spiritualibus scilicet ieiunij, orationibus, eleemosynis, & aliis pietatis operibus, & actibus pœnitentiæ, quam carnium & aliorum ciborum esu, quos Ecclesia hoc sacro tempore quadragesimæ fidelibus interdixit, antecedens constat ex sacra pagina quorum plura testimonia inuenies in concordantiis *verbo pestis*; vnde 2. *Paralip. cap. 7.* dicitur, *quod si Deus miscuit pestilentiam in populum, si populus conuersus pœnitentiam egerit à viis suis pessimis; ergo exaudiam de cælo & propitius ero peccatis eorum & sanabo terram eorum*, & quidem hanc plagam immittia Deo in vltionem delictorum, constat etiam ex annalibus, & historiis quarum plurimæ ibidem referuntur ab isto doctissimo viro quas in dubium vertere, temeritas est.

Quintò, quia etiam facta dispensatione 10
non esset sufficiens promissum ciuitatis sanitati, tum quia multi ex Christiana pietate non vterentur, tum quia adhuc maius periculum remaneret, ob ingentem pauperum multitudinem, qui cibis vtuntur, vt plurimum saluti contrariis, comedentes herbas & panem malæ mixturæ, & fructus omnis generis, etiam immaturos, dormientes in terra, vel etiam subdio & alia huiusmodi sanitati contraria facientes; vnde etiam ex illis solet primo pestilentia germinari cum his etiam computandi sunt, viles artifices, & mercenarij, qui quotidie suas operas locant, nec eis merces sufficit ad cibos emendos, saluti proficuos, & cætera vitæ necessaria iuxta regulam Medicorum, ex quo patet,

12 tet,quod †etiamsi dispensationi præceptum adderetur, vt ea quilibet vteretur (quod mihi numquam probari potuit adhuc non esset plenè prouisum, sed opus esset dictis pauperibus de sufficienti ac sano cibo, & aliis bonæ valetudinis necessariis prouidere, quod fieri non posse docet experientia, & est moraliter impossibile, maximè in ciuitatibus onustis vectigalibus,& tributis, quales sunt omnes ferè Hispaniæ.

§. VI.

Excluditur præfata Nazary sententia?

SVMMARIVM.

1. *Pauli Nazary sententia refellitur:*
2. *Qui nullatenus indigeant dispensatione ad edendum cibos Paschales delicatos ratione infirmitatis.*
3. *An debeat & possit ordinarius dispensare cum tota communitate, cùm toti immineat periculum subitum.*
4. *An sicut cum vna persona propter timorem cadentem in constantem virum possit dispensare, & ad id teneatur Episcopus in ieiunio quadragesimali.*
5. *An dum actu serpit in ciuitate lues pestifera debet dispensari cum communitate in ieiunio quadragesimali.*
6. *An dum actu serpit pestis eximantur omnes pensatione generali à delectu ciborum quadragesimalium toti populo indicto ab Ecclesia.*
7. *Cuiusnam executio respiciat malum imminens communitati.*
8. *Quid legislator aut dispensator attendere nec debeat, nec possit in sua lege vniuersali facienda, & dispensatione concedenda toti communitati.*
9. *D. Thomæ sententia.*
10. *Quamuis regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificu, aut Concily, potest tamen in casu vrgentis necessitatis, quando ad Pontificem aditus non patet, ex Thoma Sanchez.*
11. *Episcopus potest in sua Diœcesi, quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi aliquid Pontifex reseruet, ex Th. Sanchez.*
12. *Ad quem potestatem dispensandi in lege plenaria habere pertineat.*
13. *De ratione legis est quod respiciat bonum commune inducendum.*
14. *An Episcopus eo ipso quod iure ordinario habeat curam & iurisdictionem in suas oues, eodem iure habeat potestatem dispensandi in legibus Papæ.*
15. *An tempore epidemiæ & ad fugiendum contagium possit Episcopus dispensare, ne tota ciuitas sacrum audiat, & numer. 16.*
17. *Quid requiratur ad dispensandum in lege Papali.*

VErum enim vero, quamuis huiusmodi argumenta non infimi sint ponderis, quibus probat tertiam conclusionem præ- 1
dictus Pater Magister, tamen ni fallor aliqua ex illis probant, quod nec grassante actu peste, sit dispensandum cum tota communitate, sed cum quolibet particulari petente dispensationem, vt constabit ex secundo, quarto, & quinto argumentis, quæ ita concludunt de dispensatione ieiunij ad præseruationem pestis imminentis tuti communitati, ac imminentis alicui particulari personæ, quando actu serpit pestis in ciuitate, sicut enim tunc licita est, & rationabilis dispensatio non solum respectu eorum, qui actu sunt vulnerati, isti enim † nullatenus 2
indigent dispensatione cum coacti sint edere cibos paschales delicatos, ratione infirmitatis actualis, sed etiam respectu eorum, qui non sunt vulnerati ad præseruationem, ne vulnerentur, & vt vires & spiritus generosos habeant ad resistendum, quibus tunc temporis indigent, quamuis robustissimi & optimi sint temperamenti. Ergo quando ex Medicorum communi sententia imminet periculum recidiuij in pestem toti communitati prupter vicinitatem locorum peste actu infectorum, & quia nondum transiuit influxus malignus pestiferæ combinationis Astrorum, ex qua ex certa Astrologorum experientia oritur pestilentia, & quia omnes, quotquot fuerint in hac ciuitate manserunt debiles ex pugna cum maligna qualitate, & non adsit temporis spatium propter locorum distantiam adeundi Pontificem. vt dispenset pro tota communitate, dubio procul potest & debet Ordinarius dis- 3
pensare, cum tota communitate, cum toti immineat periculum subitum. Ita expressè D.Thom. 1.2.*q.96. art.6.* ita dicens, *si vero sit subitum periculum non patiens tantam moram, vt ad superiorem recurri possit, ipsa necessitas dispensationem habet annexam, quia necessitas non subditur legi.*

Secundò, quia ita se habet in hac ciuitate vna particularis persona respectu totius ciuitatis, sicut se habet tota ciuitas & communitas illius respectu totius corporis pollitici Ecclesiæ. Ergo † sicut cum vna persona 4
propter timorem cadentem inconstantem virum, potest dispensare & ad id tenetur Episcopus in ieiunio quadragesimali. Ergo propter eundem timorem mali imminentis toti communitati potest, & debet cum illa dispensare imò, multo magis quanto maius est malum commune, quam alicuius particularis.

Tertiò, & me quidem iudice satis effica-

cior,

5 citer, quia † dum actu serpit in ciuitate lues
pestifera debet dispensari cum communitate
in ieiunio quadragesimali. Ergo quando
est timor cadens in constantem virum,
quod iterum accendatur ignis veneficus,
propter vicinitatem ad loca infecta antecedens
constat ex multis dispeusationibus
factis ab ordinariis in diuersis diœcesibus
peste actu infestis Panormitana, Lugdunensi,
Cordubensi, Gaditana, Hispalensi,
quantum ad feriam sextam, vigilias, & quatuor
tempora quæ omnia constant ex relatis *in superioribus*. Consequentia manifestè
6 probatur, quia dum † actu serpit pestis
eximuntur omnes pensatiòne generale à
delectu ciborum quadragesimalium toti populo
indicto ab Ecclesia. Ergo etiam, quando
ad præseruationem ob timorem cadentem
in constantem virum futuri imminentis
contagij, datur similis vniuersalis dispensatio
etiam sufficienter prouisum erit toti
communitati, prouidentia enim humana
cum incerta sit, quamuis regatur prudentiâ
quæ attẽdit omnes circunstantias quas prouidere
potest humana cognitio ob suam limitationem,
& impotentiam non semper
consequitur finem, quem intendit in omnibus
singularibus, & singulis indiuiduis,
quia nequit omnibus ea media applicare,
quæ necessaria sunt ad finis conseeutionem;
vel quia singulares personæ ea non possunt
habere, & sic nequeunt assequi fiuem superioris
intendentis suæ dispensationi auertere
malum imminens, & nihilominus superior
qui respicit reipublicæ bonum & ab illa
malũ auertere provt est bonum, aut malum
commune non provt est in singulis & sin-
7 gulis tenetur dispensarè in lege cuius † executio
respicit malum imminens communitati,
vt singuli non habeant hoc impedimentum,
vt se præseruent à contagio, quod
si ob impotentiam idem non possint exequi
est valde per accidens, respectu boni, aut
mali communis & est inconueniens ineuj-
8 tabile, quod † legislator, aut dispensator
attendere nec debet, nec potest, in sua lege
vniuersali facienda & dispensatione concedenda
toti communitati, sed solum attendit
id quod in pluribus contigit vel bonum
commune conseruandum vel ad malum
commune imminens auertendum, vt enim
9 ait † Diuus Thomas. 1. 2. *q*. 96. *art*. 1. *ad* 3. ex
Aristotel. 1. *Ethicorum cap*. 3. *&* 7. loquens
de legibus, quæ sunt regulæ actuum humanorum
vt ait *q*. 97. *art*. 4. Regula autem
debet esse certissima, vt autem certissima sit
practice loquendo sufficit talis certitudo vt
aliquid sit verum, vt in pluribus licet interdum
deficiat in paucioribus.

Quartò, pono verba P. Thomæ San-
10 chez *lib*. 1. *de matrim. disp*. 40. *art*. 3. † *quamuis regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificis aut concily dispensare potest, tamen in casu vrgentis necessitatis, quando ad Pontificem aditus non patet, vt docent Lignano cap. at si clerici. §. de adulteris, de iudiciis vbi Abbas n*. 9. *Baldus leg. Omnes populi. n*. 8. *de iustitia & iure Romanus singulari* 480. *Speculator titul de dispensatio. §. nunc de Episcoporum n*. 3. *Felinus ca*. 1. *fallentia* 7. *de constitutione, Cotta in memoral. verbo Episcopus, Melis. in repertor verbo dispensare potest Episcopus, Rebuffus in praxi beneficio. titulo de dispensatione ad plura beneficia num*. 30 *&* 31. *Lambertinus de iure patronat. lib*. 2. *p*. 1. *quæst*. 7. *à n*. 19. *Bernardus Diaz regul*. 238. *Ludouicus Gomez tract. breuium n*. 21. *Duenas regul*. 248. *limit*. 2. *Staphileus de litteris gratia titu. de qualit. benefic*. §. 1. *n*. 5. *Cuccus lib*. 2. *instit. maior. tit*. 6. *num*. 33. 4. *Gutierrez lib*. 1. *canonicarum cap*. 23. *n*. 11. *Gratianus reg*. 433. *n*. 18. *sed in hoc casu concurrit grauissima necessitas, &c*. Hæc ille, & quidem satis ad rem, cum in præsenti incurrat grauissima & publica necessitas commune scilicet & grauissimum periculum contagij & sumus in casu, in quo non patet aditus facilis ad Pontificem propter loci distantiam, & periculi instantiam ergo, &c.

His adde aliam doctrinam eiusdem Tho- 11
mæ *ibidem*, quod † Episcopus potest in sua
Diœcesi quidquid Pontifex in tota Ecclesia,
nisi aliquid Pontifex reseruet vt inquit, probaui
lib. 1. *disp*. 61. *num*. 3. pro quo citat vndecim
grauissimos DD. idem sentientes, quibus
adde doctissimum virum Basilium Legionensem,
lib. 6. *de matrim impedimentis impedicatibus in p*. 8. *n*. 11. dicẽtem quod etiã
post legem latam à Pontifice vel Concilio
potest Episcopus dispensare, dum illi non
adimitur facultas dispensandi, & sic dicit
Iacobus Agrasis. 1. *parte de ieiunio lib*. 2. *cap*.
85. *num*. 29. fuisse declaratum in Concilio
Neapolitano *cap* 40. Ordinarius propter humana
pericula talem licentiam poterit facile
& gratis concedere, loquitur enim de
dispensatione ad adhibendam solemnitatem
nuptiarum temporibus prohibitis à
Concilio, Syluestrum *verbo dispens. quæst*. 9.
Angelum *eodem* §. 5. Cordubam *lib*. 1. *q*. 11.
versicul. quorum primum est & hanc esse communem
doctrinam dicit Gutierrez *vbi supra*, idem eleganter docuit Soto *in quarto*.
dist. 32. *quæst. vnica art. tertio in fine versiculo*
at vero & lib. 1. *de iustitia & iure q*. 2. *art*. 3.
versiculo respondetur nihilominus † potesta- 12
tem (dispensandi) in lege licet plenaria ad
solum legislatorem pertinet nihilominus in
casibus nonnullis penes inferiores gubernatores
sitam esse, primũ potestate à superiori
delegat quod vel iure inferioribus cõcedũt
vel consuetudo interpretatur, potest inquam

Episcopus io legibos Papæ dispensare coocessione vel consuerudine, & nos in principali Resolutione ostendimus. Cum autem lex quadragesimalis ieiunij,ita sit Pootificia quod dispensatio in eius obseruatione soli Pontifici non sit reseruata,dubio procul iuxta hanc doctrinam io casu præsenti poterit & debet Episcopus dispensare noo solum cum particnlaribus, sed etiam eum tota ciuitate,cum imminet periculum.

13 Horum omnium ratio à priori ost, quia † de ratione legis est,quod respiciat bonum commune inducendum, vel malum commune euitandum, vt est iodubitatum principium moralis Theologiæ, & iuris vtriúsque prudentiæ,ergo si ex obseruatione legis adsit periculum immineos multitudini, vel ciuitati illius gubernator in spiritualibus, si lex sit Ecclesiastica potest & debet ad malum commune imminens euitandum dispeosare. Legatur S.Th.1.2.q.96. *art*.6.*& q*. 97.*art*.4.*&* 22.*q*. 120. *art*.1. & ibi Domi-

14 nus Caietanus. Vnde † Episcopus eo ipso, quod iure ordinario habet curam & iurisdictionem in suas oues, eodem iure habet potestatem dispensandi in legibus etiam Papæ io casibus, in quibus timetur magnum damnum, & noo est facilis ad Papam recursus, quando quidem non esset sufficieos prouisum de remedio omnibus necessario.

15 Quintò, quia non minus est lex Pontificia lex de audiendo sacro integro diebus festiuis, & tamen † tempore Epidemiæ ad præseruationem & fugiendum cooragium, potest Episcopus dispensare, ne tota ciuitas sacrum audiat, vt homines maneant domi reclusi, euitantes aliorum Communicationem. Ergo pari modo ex eodem motiuo poterit cum communitate dispensare in le-

16 ge ieiunij quadragesimalis. Nec est alicuius ponderis, quod respondet Magister Nazarius,quod runc debet Episcopus prouidere, vt in plateis, & viis publicis erigantur altaria,vt homines in domibus reclusi per fenestris sacrum audiant, quamois enim hoc factum sit in peste Bonooiensi, vt ipse refert, tamen noo est, quia obliget præceptum, si enim hoc noo faceret Episcopus nullateous tenetur domum exire propter ratiooabilem metum contagij. Ergo quamuis multi noo obstante dispensatione in ieiunio ipsum nihilominus obseruarunt, ex deuorione tamen, nullus tenetur ad illud obseruandum propter timorem cadentem in constantem virum contagij imminentis, vt *supra* ex Caiet. D. Thoma, & aliis vidimus.

17 Sextò, quia † ad dispensandum in lege Papali in perpetuum, licet requirarur causa omnino certa, maximè si loquamur respectu commuoitatis tamen ad dispensandum, pro vna quadragesima ob timorem mali grauissimi immineotis non requiritur,quod malum,quod timetur sit certo & infallibiliter euenturum, si obseruatur ieiunium, sed sufficit, quod immineat ex Medicorum communi sententia, sicut, vt dispenseetur cum particulari sat est,quod ex Medicorum decreto illi immineat.

§. VII.

Fundamenta Nazarij eneruantur.

SVMMARIVM.

1. *Quot modis sumatur dispensatio.*
2. *An ad dispensationem latè sumptam requiratur notitia certa & euidens defectus legis.*
3. *Ars medica diuinitus est acceptu,& diuinitus exercetur.*
4. *An vox* subitum *cum temperamento temporu sit intelligendum.*
5. *An dispensatio propriu sit legis relaxatio impleta.*
6. *An respectu malignæ qualitatis veneficæ & pestiferæ nullus sit itu robustus, & valens viribus, qui non indigeat optimo temperamento.*
7. *Ex qua dispensatione nullum sequatur scandalum nisi Pharisæorum.*
8. *An ictu grassante pestilentia, non debeat Episcopus dispensare.*
9. *An quando pestis miraculosè infligitur à Deo, non sit recurrendum ad Medicorum consilia, & n.14. & 15.*
10. *Abulensis sententia adducitur.*
11. *Natura omnium operatrix Medicus verè minister, ex Hypocrate, ex n.12.& 13.*
16. *An cum dispensatio esset vniuersalis facta per Prælatum Ecclesiasticum, iste non tenetur prouidere de cibis Pusebulibus.*
17. *An si Rectores ciuitatis non possint prouidere de cibis non sit eorum negligentiæ tribuendum,sed temporum calamitati.*

Ex dictis facillimo negotio corruunt fuodamenta Nazarij. Ad primùm respondertur, quod in præseoti † vtroque 1 modo sumitur dispensatio, & prout est idem, quod declaratio virtute epiikiæ, quod hic & ounc non obligat præceptum & lex, quia cum immineat commuoe periculum ex eius obseruatione,imminet grauissimum malum publicum, quod quanto maius & acerbius est, taotum crescit timor viri constantiis, & sic minor causa requiritur, vt dispensetur in lege cuius obseruatio aliquatenus conducit, vt malum, quod timetur eueniat, quare fallitur omnino, diceens, quod † ad dispensationem latè sum- 2 ptam

ptam requiritur notitia certa & euidens de-
fectus legis, si loquatur de notitia specula-
tiuè euidenti, sat enim est notitia & iudi-
cium practicè euidens de periculo, & infir-
mitate imminenti, siue sit respectu parti-
cularis personæ, siue totius ciuitatis, cum
autem respectu personæ particularis hoc
iudicium sufficiat, sufficiet vtique respe-
ctu totius ciuitatis ad quod dictamen & iu-
dicium faciendum sufficit scientia Medico-
rum, & Astrologorum, quibus hac parte
danda est fides, sicut datur in aliis rebus
pertinentibus ad Astrorum influxus circa
anni temperiem, pluuias, siccitates, in-
firmitates, & fructus naturales: Medicis
etiam plurimum doctis deferri debet, cir-
ca corporum curationem, præseruationem
ab infirmitatibus, & aliis huiusmodi, ars
3 enim † medica diuinitus est accepta & di-
uinitus exercetur, Medicusque honoran-
dus propter infirmitatem, vt sæpè ait Sacra
Scriptura Ecclesiastici 38. *numero* 1. & mul-
to magis, quando præcauent infirmitates
ingruentes, quam dum expellunt præsen-
tes, vt ait Maximus, *sermone quinquagesi-
mo*, quamuis enim ars medica sicut & astro-
logia maiori ex parte coniecturalis sit, se-
cundum quod practica, fundatur enim in
experientia & obseruationibus præterito-
rium euentuum, tamen coniecturæ istæ &
experientiæ possunt generare iudicium
practicum certum ad dispensandum in le-
ge ieiunij, vt præcaueatur malum, quod
timetur, de artis tamen medicæ certitudi-
ne & vtilitate in solutiune ad quartum egre-
gia dicam ex Abulensi, adest enim in præ-
senti subitum periculum, quod requirit
Diuus Thomas ad hanc dispensationem,
subitum enim non dicitur, nisi quia non est
mora adeundi superiorem, subitum enim
periculum id est, ac periculum statim se-
4 quendum, ita quod non sit mora, quare †
vox *subitum*, cum temperamento tempo-
ris, est intelligendum, *argumento ex lege
quod dicimus D. de solutionibus & leg. fin. C. de
indictis* Glos. *verbo statim in c. quicumque* 77.
dist. Farina. *in praxi criminum p* 4. *decis.* 10. *n.*
12. Gonz. *ad reg* 8. *Cancel. glossa* 9. §. 1. *n.* 217.
5 Adest etiam † dispensatio propria quæ
est legis relaxatio implicita, tamen quate-
nus superior rectori inferiori dedit pote-
statem & iurisdictionem ordinariam re-
gendi subditos, non enim erat sufficienter
prouisum de ouibus, nisi rectures habe-
rent hanc dispensandi potestatem imbibi-
tam in potestate ordinaria regendi, & gu-
bernandi, esset enim potestas ordinaria de-
curtata, & diminuta, & sic in destructio-
nem potius quam in ædificationem.
6 Ad secundum respondetur, quod † re-
spectu malignæ qualitatis veneficæ, & pe-

stiferæ nullus est ita robustus, & valens
viribus, quod non indigeat optimo tempe-
ramento, & spiritibus generosis ad resi-
stendum, maximè quando antecedenter
semel dimicatum est cum illa quod etsi
vicerint, tamen ex mutua reactione vene-
ni debiles valde ab intrinseco manserunt,
pestis enim vapor (ait Ficinus) *cum veneni
tam suscipit naturam calcis, vel arsenici qua-
litatem recipit, cuius effectus est putrefacere, ro-
dere, & ardere*, &c. & quamuis robusta ho-
minis natura subdita veneficæ, & influen-
tiæ, est putrefacta aliquatenus rosa.
Ad tertium respondetur † nullum scan- 7
dalum nisi Pharisæorum ex huiusmodi di-
spensatione sequi, cum necessitas præserua-
tionis ad dispensandum obliget, idque fiat
ex Medicorum, & Theologorum sapientiũ
consilio, quod manifestũ fiet vniuerso orbi,
cui etiã manifestũ erit, ciuitatem fuisse in-
genti pestilentia oppressam, quare sicut ex
dispensatione, quando actu grassatur epide-
mia non sequitur scandalum, quod tenea-
mur euitare, ita nec ex dispensatione in
præsenti casu ad præseruationem non adest
periculum scandali.
Ad quartum respondetur, quod etiam
probaret, quod † actu grassante pestilentia, 8
non deberet Episcopus dispẽsare, quia actu
flagellat nos Deus in pœnam delictorum,
quare eius iram ieiuniis, & pœnitentiis de-
beremus placare, & non carniũ esu præca-
uere pestem, quod est ridiculum: responde-
tur igitur ex Abulensi *vbi supr. q.* 36. *&* 37.
& q. 31. quod quando † pestis miraculosè in- 9
fligitur à Deo nõ est recurrẽdum ad Medi-
corum consilia, quæ nihil iuuant cum non
possint efficaciam miraculi impedire, cum
sit miraculosa, quare potius per conuersio-
nem, & pœnitentiam negotiandum cum
Deo, & ab illu impetrandum, vt miraculum
suspendat, at quando pestilentia ex causis
naturalibus uriginatur multum conducunt
medicamenta naturalia, tũ ad sanãdum alue
contracta, tum ad præseruationem, ne con-
trahatur, & sic conducit abstinentia à cibis
tristibus, & noxiis, & quis hoc dubitabit cor-
datus? (Quamuis Deus placãdus sit aliis bo-
nis operibus & abstinentia à peccatis & ex-
cessibus, eleemosyna, oratione, sacrificiis, &
similibus, audi Sapientis. Abulens. *q.* 37. † cu- 10
ius verba transcribo, quia ad propositũ val-
dè conducunt, sic enim fatur, *Causa efficiens
sanitatem est medicamentum oppositum, quod
naturalem habet efficaciam, sicut ignis ad com-
burendum domum, hoc tangit Hypocrates in
quodam aphorismo dicens: natura † omnium* 11
*operatrix Medicus verè minister. Cum er-
ergo medicina sit scientia, qua cognoscimus
habitudines corporum humanorum ægrotorum,
& sanorum, & neutrorum, & virtutes*

rerum naturalium ad applicandum, si ita est, quod res naturales habent efficaciam ad nocendum, & sanandum erit scientia medicina proficua, quæ secundum hoc operatur: est ergo nunc tractandum, an res naturales habeant virtutem sanatiuam, nisi omnino insaniat? & sic apparet artem medicinæ, (quia de his est) proficuam esse, atque commendabilem, & non solum natura ipsa testis est, sed & sacra Scriptura testimonium affert laudans autem medicandi, vtpotè Eclis. 38. numero 1. 2. & 3.

12 Et infrà *pro quo sciendum, quod Deus posset dare ægritudinem, quæ haberet causam naturalem contrariam ad expellendum eam, & potest infligere ægritudinem, quæ non habeat aliquid naturale contrarium ad posse expellere illam, si secundo modo manifestum est, quod non poterit curari naturaliter per Medicos talis ægritudo, cum nihil sit eis tanquam instrumentum, quod applicari possint ad exclusio-*

13 *nem morbi: si primo modo dicendum est, quod licet morbus à Deo inflictus fuisset sine aliqua causa naturali, posset tamen curari per Medicos. Ratio huius est quia talis morbus habet causas ex quibus peruenire posset, licet omnes ex illis non peruenerit, & habet causas ex quibus auferatur, & ideo ex illis posset auferri, nec hoc est inconueniens, quia manifestum est, quod aliqua res sunt facta à solo Deo, & tamen possunt destrui naturaliter.*

Et concludens totam quæstionem, dicit

14 † *si ægritudo sit à solo Deo inflicta siue habeat causas naturales contrarias, siue non, nequaquam est confidendum arti Medicorum, quia curari non possunt, si autem perueniat ægritudo à causis naturalibus, quia interdum non potest curari ægritudo, vt declaratum est supra non est confidendum, tunc arti Medicorum, si autem sunt ægritudines illæ, quæ curari possunt, tunc possumus confidere arti Medicorum scilicet, quod per ipsam posset curari morbus, & quod certissimè curabitur & quod non possint vllo modo impediri curatio:*

15 *alio modo, licet confidere quod arte Medicorum possit fieri curatio, tanquam per viam quandam naturalem: & tamen quod nihilominus possit impediri voluntate Dei volentis claudere vitam, vel defectu naturæ non se adiuuantis*, vel imperitia Medicorum, & sic in ægritudine nunquam est habenda confidentia de arte Medicorum, *scilicet quod per eum homo indubitanter sanetur, & quæstio.* 38. egregiè explicat an in aliquo sensu sit verum, an liceat in ægritudine magis confidere arti Medicorum, quam Deo.

Ad quintum respondetur, idem argumentum probaret, quod nec actu grauante qualitate pestifera, esset sufficienter prouisum per dispensationem ab esu ciborum quadragesimalium. Respondetur secundò, quod cum † dispensatio ista esset 16
vniuersalis facta per Prælatum Ecclesiasticum, iste non tenetur prouidere de cibis paschalibus, sed solum per dispensationem facilitare fideles, vt abstineant à cibis noxiis, & tristibus, qui nocere possunt, & disponere ad epidemiam facilius inducendam. Prouisio autem ciborum ad Rectores seculares attinet, quibus incumbit, quantum in se est facere, vt cibi paschales emantur in pretio moderato, vt pauperes, & officiales possint illos consequi, † quod 17
si Rectores ciuitatis non possent ex penuria id perficere non est eorum negligentiæ tribuendum, sed temporum calamitati, & si ex impotentia nequeunt conficere totum, conficiant maiorem partem, hanc seruent & defendant si illud totum seruare non valent, vt enim ait Iacobus Billius in Antholog. Socratis.

Est bonus ille cibus, qui numum seruat, vt aiunt
quæque caput seruans, vulnera pulmo capit
Est bonus hic Medicus, qui noxia doctus ab imis
Partibus ad summam pertrahit arte cutem;
Ergo caue melior, ac spes te deserat vnquam
Sæpè tuos casus experiare graues.
Nam ne fortè tumens agitet pia pectora factus
Vexari patitur corpora sæpè Deus.

Si enim quantum in se possunt, faciunt, & in prouisione ciborum Paschalium non molli brachio & lento pede procedant, non sunt culpandi, nec ob id non est facienda dispensatio ab Ordinario hæc sicut & lex respicit bonum commune, quod si deficiat in aliquibus non ob id lex non ferenda, nec dispensatio dilatanda.

§. VIII.

Vtrum sit conueniens imponere præceptum, ne manducentur cibi quadragesimales tempore epidemiæ.

SVMMARIVM.

1. *Dispensatio circa cibos quadragesimales an sit facienda imponendo præceptum ne quis cibos noxios manducet.*
2. *Quæ dispensatio sit obligatio implicita obligationis præcepti naturalis, conseruandi salutem corporis politici.*
3. *An qui probabiliter iudicat ex cibis quadragesima*

dragesimalibus oriri salutis minuimentum, peccet grauiter.
4. *Necessitas non subiacet legi, sed lex subiicitur necessitati.*
5. *Multa prohibita iure diuino & humano fiunt licita & permissa ex necessitate.*
6. *Authoris mens, & n 7.*
8. *Quid sit publica generalis dispensatio.*
9. *Nonnullorum opiniones afferuntur.*
10. *Si abundantia sit ciborum vtilium an teneantur diuites elargiri egenis.*
11. *An omnes dotationes pro maritandis puellis, pro redemptione captiuorum possint applicari, ne deficiant cibi vtiles.*
12. *Vtrum praeceptum implicitum sufficiat in dispensatione facta ad euitandum damnum commune imminens.*

IN consultatione Bononiensi, quam refert Nazarius *vbi supra*, viri docti in ea fue-
1 re sententia † dispensationem circa cibos quadragesimales faciendam fore imponendo praeceptum, ne quis cibos istos noxios manducet, sed solummodo cibos paschales, vt carnes, oua, lacticinia & condimenta delicata, verbi gratia, non tristia fundabantur, quia cum haec dispensatio sit generalis respiciens bonum publicum, & praeseruare ciuitatem ab imminenti epidemia, si facta hac dispensatione non imponitur praeceptum dictum, non erit sufficienter prouisum saluti communitatis, nec dispensatio vtilitatem intentam conducet, multi enim Christiana pietate ducti & fidentes naturali robusticitati cibis quadragesimalibus vtentur, ex quibus generabitur contagium, quod paulatim inficit totam multitudinem, & sic nihil deseruiet dispensatio.

Secundò co ipso, quod sit dispensatio haec in re grauissima facta propter bonum commune ad vitandum damnum, quod imminet communitati, si manducentur cibi quadragesimales noxij & tristes, eademmet
2 † dispensatio est implicita declaratio obligationis praecepti naturalis conseruandi salutem corporis politici, ad quam tuendam, quisque tenetur, ex iustitia legali contra quam peccat si facit aliquid in propria persona, ex quo damnum politicum timeri rationabiliter potest, vt est, manducare cibos quadragesimales tristes, & noxios, & sic multi & graues Doctores dicunt, quod si quis est dispensatus, vt carnes manducet tempore quadragesimae,
3 si cibos quadragesimales edat † ex quibus probabiliter iudicat oriri salutis minuimentum peccat mortaliter. Ergo multo magis, si timetur nocumentum communis salutis, & contagij in vniuersam multitudinem, est enim materia ita grauis, vt nulla alia in humanis grauior, & sic praeceptum de tuenda in hoc casu grauissimè obligat.

Tertiò, quia dispensatio ista fit propter necessitatem ciborum, quorum priuatio notabiliter incommodat communi saluti propter imminens contagium, quia † ne- 4
cessitas non subiacet legi, imo lex subiicitur necessitati, *cap. 1. de obseruantia ieiunij*, & *cap. licet de ferijs*, tenent Syluester, *verbo necessitas*, Antonius *cap. 1. de ferijs*, Antonius Augustinus *in collectanea decreti lib. 2. titul. 5. cap. 3.* & eleganter Iason *ad legem si ex toto D. de legat. 1.* vbi ponit plura exempla, in bello fame & peste. Ancharanus *consil. 191. numer. 4. & 5. & consil. 243. numero 4.* dicens quod † multa prohibita 5
iure diuinu & humano fiunt licita, & permissa ex necessitate, & è contra permissa fiunt prohibita, pro quo axiomatè plures refert Barbosa *axiom. 157. numero 1. & 2.* ergo cum dispensatio fiat ob publicam necessitatem, haec eadem necessitas obligauit, grauiter ad abstinendum à cibis noxiis, & tristibus.

Caeterum existimo † necessarium non 6
esse praeceptum expressum, vt dispensati in cibis quadragesimalibus, aut tempore epidemiae, actu grassantis, aut ob praecautionem ne iterum grassetur, illis non vtantur, sed quod manducent cibos paschales, ratio quae me mouet est, quia aut sunt cibi paschales, vt carnes, oua, & lacticinia in abundantia & paruo pretio emenda, etiam pauperibus (quod si ciuitas sit po- 7
pulosa, iudico moraliter impossibile) & sic ex vi praecepti naturalis conseruandi corpus politicum, & patriam sub mortali tenentur abstinere à cibis noxiis, & tristibus, qui inducere, ac augere possunt pestilentiam, & contagium, ex Medicorum praescripto cuius praecepti est declaratio iuridica, ipsa † publica & generalis dispensa- 8
tio, vt probat secunda ratio, aut non est praefata abundantia ciborum vtilium, & praeseruantium quos pauperes acquirere nequeunt, quia pauci sunt, nec sufficiunt pro omnibus existentibus in ciuitate & sic ne pereant fame, quae est importunus exactor, nec patitur dilationem, possunt comedere, quantum sufficiat ad exsoluendum exactori ventri, de quibuscumque cibis, vt enim † refert Stobaeus, *serm. 93.* 9
Antiphanes dicebat, *famem omnia dulcia facere prater seipsam*, & Menander.

Fames maximus hominibus dolor est,
Fami enim nullum est contradicere ventum.

Est enim efficacior omni arte famis necessitas, cuius magnitudo excusationis in se plurimum habet, cum sit legibus excepta, tanta est famis necessitas, *vt nec Dy ipsi reluctari possint*, ait Liuius, *decade 1. lib. 9.*

Si tamen adsit copia, & abundantia ciborum vtilium, & præseruantium à contagio, & pauperes artistæ, & alij inopes ob ino-
10 piam nequeunt emere, existimo † teneri diuites largas eleemosynas distribuere, vt ex cibis paschalibus, quantum fieri possit, huiusmodi egenis elargiarur, vt enim aiunt Nazianzenus, *orat.* 28. & Niuenus, *in vita Thaumaturgi*, diuites in necessitatibus publicis non sunt Domini diuitiarum, sed dispensatores in pauperes, & egenos. Vnde dubio procul existimo non solùm teneri de superfluis, sed de non multum necessariis eleemosynas elargiri pauperibus, ob commune bonum, & ad commune malum vitandum. Ad idem consequendum consultus ob Illustrissima Congregatione pro tuen-
11 da salute tempore pestis, dixi † posse omnes dotationes pro maritandis puellis, pro redemptione captiuorum applicari, ne deficiant huiusmodi cibi, & alij Ministri ad talem præuentionem faciendam, quare etiam ad id multò magis tenentur Ecclesiastici diuites, quorum bona sunt pauperum patrimonia, quare nihil superfluum in hac necessitate tuta conscientia reseruari sibi possunt. Sic fecerunt Patres, qui & propria vendidere, vt tempore famis & pestis pauperibus subuenirent, legatur Sozomenus, *l. 6. histor. cap.* 12. agens de Beato Basilio magno.

Ad rationes oppositas, quatenus huic resolutioni opponuntur respondetur. Ad primum negando cum non sit sufficienter prouisum cum sola dispensatione sine expresso præcepto de non manducandis cibis quadragesimalibus noxiis, & tristibus, suffi-
12 cit enim † præceptum implicitum in ipsa dispensatione facta ad euitandum damnum commune imminens, vt vidimus & id probat secundum argumentum, & sic non est opus illi satisfacere cum probet nostram sententiam. Ad tertium respondetur eodem modo, vt necessitas, quæ obligat ad dispensationem faciendam obligat, vt quis se abstineat à cibis noxiis nisi adsit maior necessitas famis cui omnia dulcia, vt explicatum relinquimus.

§. IX.

Quid possit operari in hoc casu Bulla Sancta - Cruciata.

SVMMARIVM.

1. *Quo priuilegio gaudeat Hispania*, num. 2. & 3.
4. *An quantum ad esum carnium de consilio vtriusque medici videatur aliquid operari priuilegium.*
5. *Villalobos mens adducitur.*
6. *Si cibi quadragesimales grauiter noceant, absque dubio carnibus vesci potest, ex Castro Palao.*
7. *An lex sit certa & non possit solui per executionem dubiam.*
8. *Multorum sententia adducuntur.*
9. *An Medicus spiritualis non debeat esse nimium scrupulosus.*

SVmmum allatura est solatium huius dif- 1
ficultatis resolutio ex certa doctorum doctrina collecta, quam præuidens P. Magister Paulus Nazarius, *vbi suprà pag.* 338. adducens dispensationem factam ab Illustrissimo Archiepiscopo Panormitano. *Respondetur quarto*, (dicens,) *Siculos habere priuilegium Bullæ cruciatæ, & ideo cum minori admiratione & sine tanto scandalo potuit illi ea dispensatio concedi.* Ergo cum † tota Hispania eo- 2
dem gaudeat priuilegio, ciuitati cui imminet contagiosa lues, sine admiratione, & scandalo poterit dispensatio dari. Cæterum priuilegium examinemus, igitur in Bulla plumbea, quam expediuit Gregorius XIII. quam postea successores in Pontificatu vsque ad Innocentium X. confirmarunt, & concesserunt omnibus, & singulis Christi fidelibus in regnis, & Dominiis Hispaniarum, ac illis adiacentibus necnon Sardiniæ insulis consistentibus, & ad illa declinantibus sic habetur, §. 4. *Item, vt dicto anno durante, in omnibus & singulis regnis, insulis, terris, oppidis, & Dominiis prædictis, (& non extra illa) carnibus de consilio vtriusque Medici temporibus ieiuniorum, totius anni, etiam quadragesimalibus, pro eorum libito, ouis & lactici- 3
niis, ita quod, qui carnes non comederint seruata in cæteris ieiunij Ecclesiastici forma dicto ieiunio satisfecisse, censeantur, & sub hoc indulto vescendi carnibus, ouis, & lacticiniis comprehenduntur omnes cuiusvis militiæ regulares. Patriarchis vero Archiepiscopis, & Episcopis aliisque inferioribus Prælatis, necnon aliis personis regularibus, & qui in ordine Presbyteratus fuerint secularibus id minimè conceditur, nisi sexagenarij fuerint. Hæc in bulla plumbea.*

Ex quo priuilegio, quod reuera magnum 4
est, plura sunt dubia scitu dignissima, sed quæ ad præsens institutum attinent, sunt. Primum, quia † non videtur, quantum ad esum carnium de consilio vtriusque Medici aliquid operari de nouo hoc priuilegium, cum etiam, si quis non habet bullam, si tamen est infirmus, actu, aut imminet infirmitas de consilio vtriusque Medici imò iure naturæ quo gaudet, ad conseruandam salutem, sine alicuius consilio, sed solum propria consultatione prudenti, potest carnes comedere, sicut in aliis multis præceptis humanis contingere potest, vt de non

recitando Officio Diuino, de non audiendo Sacro, & similibus.

Villalobos, *tom. 1. summ. tractat. 27. clausula* 6. succumbit difficultati dicens, *num. 1.*
5 *no pare çe que trahè enesto la bulla concession nuena*, & relatis opinionibus concludit, *yo no hallo que tengan bastante fundamento, en las palabras de la bulla loqual parece que era necessario.*

Castro Palao, *tomo 4. tractat. 25. disputatione vnica, punct. 8. §. 1. num. 2.* sic loqui-
6 tur † *si cibi quadragesimales grauiter nocent absque dubio carnibus vesci potest, si autem de nocumento non constat, nequit confessor, aut corporalis Medicus licentiam vescendi carnibus concedere*, communis sententia de qua Diuus Thom. 2.2. *quæst. 147. artic. 4.* Lessius *lib. 4. de iustitia & iure, cap. 2. dubit. 6. num.* 45. Vega 1. *part. summ. cap. 14. casu* 36. Palatius *in 4. distinctio. decima-quinta, disputat. octaua, folio centesimo decimo-octauo*, Graffis *lib. 2. cap. 37. num. 15.* Filluc. *tom. 2. tract. 27. cap. 6. num. 128. & alij affirmant stante dubio an tibi cibus quadragesimalis noceat, te obliga-*
7 *tum esse lege ieiunij, quia † lex est certa, & solui non potest per excusationem dubiam, Bullæ. Ergo priuilegium operabitur, vt asserente Medico corporali dubium esse cibos quadragesimales tibi grauiter nocituros possit spiritualis medicus tecum dispensare in abstinentia à carnibus, qua dispensatione facta omnes scrupulus deponitur qui absque ea dispensatione non sine fundamento, consurgere possit.* Hæc ille, cuius sententia verissima est, quam tenent verè omnes qui bullam ex professo enuclearunt, & eius priuilegia fi-
8 delibus exposuerunt. † Antonius Gomez *clausul. 7. num. 1.* Ludou. Lopez 2. *part. instruct. pag. mihi* 805. *cap. 6. de bulla.* Ludouicus à Cruce, *disput. 1. cap. 5. dubitat. 9. numer. 4. & 5.* & latè Ægidius Trullench *lib. 3. §. 4. dubit. 1. num. 5. & 6.* Henrriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 13. num. 12. in littera N. sicut iudex (ait) in causa dubia profert sententiam pro altero litigantium, ita potest Medicus*, Sanchez *selecta. 51. num. 6. & 9.* Caietanus 22. *quæst. 147. art. 1.* Ortiz *in summ. cap. 19. mandam. 2. numer. 15.* Ledesma *in summ. tom. 2. tractat. 17. cap. 2. conclus.* 5. qui
9 addunt quod † Medicus spiritualis non debet esse nimium scrupulosus, quando enim causa est dubia, tunc superior dispensando iustam efficit, & hoc causat priuilegium Bullæ cruciatæ, iustam reddens causam ad edendas carnes, quam Medicus corporalis dubiam agnoscit.

§. X.

Expenditur doctrina Ioannis Sanchez.

SVMMARIVM.

1. *An maior reperiatur causa ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem præcepti, & numer. 2.*
3. *Exemplum affertur, & n. 4.*
5. *An magnum priuilegium concedatur per Bullam, quantum ad facultatem edendi carnes in diebus prohibitis.*
6. *Quid Medici in concedendis licentiis ad carnes edendas quid attendere debeant.*
7. *Medicum spiritualem inter, & temporalem quid discriminis intercedat.*
8. *An in re morali maximum sit inconueniens, & n. 9.*
10. *Aliquorum Medicorum sententia.*
11. *Quid Medicus corporalis attendere debeat, & n. 12.*
13. *An quando causa est dubia requiratur dispensatio facta virtute Bullæ à Medico spirituali.*
14. *An existente causa dubia opus non sit dispensatione.*
15. *Henriquez sententia.*
16. *An ius ad conseruandam vitam in homine certum sit & antiquius.*
17. *Authoris mens, & n. 18.*
19. *An quando periculum est dubium non requiratur dispensatio Bullæ.*
20. *An licet ius ad conseruandam vitam respiciat vtramque causam inductiuam damni & certam & dubiam, tamen diuerso longè respectu, & n. 21.*
22. *Vtrum dum quis rationabiliter dubitat de extrema necessitate sibi imminenti, non teneatur ei succurrere qui eam actu patitur.*
23. *An iudex in causa dubia speculatiuè possit se determinare ad ferendam sententiam determinatam.*
24. *Qando necessitas comedendi carnes iudicio Medici corporalis vel alterius viri experti est probabilis practicè, etiam in causa speculatiuè dubia, non requiritur nec Episcopi nec Medici spiritualis per Bullam dispensatio, ex Trullenc.*
25. *Sanchez fallitur.*
26. *Palao verus sensus adducitur. n. 27. & 28. etiam S. Thom. doctrina & n. 29.*
30. *Difficultas enodatur.*

VErum enim veró Ioannes Sanchez *selecta* 51. postquam *num.* 6. dixit, quod explicare hoc priuilegium adeo difficile visum fuit Doctotibus *vt hactenus expositum minimè fuerit*, subdit hanc doctrinam,
pro explicatione tamen notandum † maio- 1
rem repetiri causam ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem illius præcepti, dum enim

agricola imbrem perfluere aspicit dispensatione non indiget ad laborandum die festiuo, at dum solum timet aliqualiter ex
2 mora colligendi triticum posse damnum euenire, causam habet ad postulandam dispensationem, vnde si stante illo probabili timore solum labori manum admoueret absque dispensatione, in crimen sanè incideret, aliàs si stante quacumque causa integrum esset legem soluere nullius potestatis dispensatiuæ in superioribus opus esset, quamuis enim præcepta positiua cum iactura vitæ non obligent, vt admittunt communiter Doctores in materia de legibus, & egregie Sanch. *in summ. lib.*1. *cap.*18. tamen cum aliquali damno obligare pariter fatentur.

Igitur quando quis habet causam comedēdi carnes repræsentet illam Medico corporali, quo declarante sufficientem esse ad inferendum aliquod nocumentum saluti illis vesci fas erit ob Bullæ priuilegium, vnde
3 † existentibus duobus parem habentibus causam, ad carnes edendas à Medico cognitam, quorum vnus Bullam non habet, alter vero illa fruetur, primus comedere nequiuit, eo quod causa licet sufficiens sit ad petendam dispensationem, non tamen sit ad frangendum præceptum absque illa adepta, supponimus enim abstinentiam à carnibus obseruari posse tunc, absque vitæ iactura, & etiam sine morbo graui habenti vero Bullam, siue aliud priuilegium, nefas non erit, carnes edere, cum causa Medico repræsentata sufficiens sit, ad petendam dispensationem cuius signum erit si infirmus interroget Medicum, num iste qui
4 Bulla cruciata non fruitur obtenta, indicet causam suæ infirmitatis sufficientem ad rogandum dispensationem à summo Pontifice, respondeat sufficientem esse, nam summus Pontifex vel statim dispensat declaratione Medici corporalis præmissa, & licentiam Medici spiritualis vel dispensandum committit huiusmodi Medico spirituali.

5 Vnde † magnum sanè priuilegium conceditur per Bullam, quantum ad facultatem edendi carnes in diebus prohibitis ob quod ingentes agere gratias Pontifici sumus deuincti: cum quisque dominus habeat dispensationem ob eleemosynam duorum argenteorum, nec Romanas dilationes expectare vltra teneatnr, & quidem maiorem requiri causam ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem pro præcepto colligitur ex dictis à Suarez *tom.*1. *de religione cap.*132.*num.*1. loquens de excusatione præcepti de festorum obseruatione; & Expote id ait, *cap.*33.*n.*30. Hurtado *de matrim. disp.*29.*diffi.*3.*n.*11. Episcopus Troianns *en la prematica del trigo c.*8.

Quare † medici in concedendis licentiis 6
ad carnes edendas id tautum attendere erunt adstricti, num causa infirmitatis præsentis, aut præseruationis ad futuram sufficiens sit ad petendam à Pontifice dispensationem prudenter, & non illusorie, nec ad ipsos spectat iudicare, an ex illa causa concedenda sit vel non de facto dispensatio, quod si sufficientem esse ad petendam dispensationem reperiant, quamuis non adesset Bulla, tuto concedere possunt licentiam ex facultate Bullæ.

Et *num.*13. seruatur † in hoc discrimen 7
inter Medicum temporalem, & spiritualem quod corporalis tautum datur à summo Pontifice, vt declarans infirmitatem sufficientem esse ad comedendas carnes, spiritualem vero interuenire vult dispensantem, idem namque est concedere facultatem ad non obseruationem alicuius legis, quod illius dispensationem permittere, vnde priuilegium dispensandi in esu carnium hoc est facultas Medico spirituali inest in non suscipienti Bullam, quamuis in illius fauorem sit concessum, hucusque perdoctus vir.

Et quidem quamuis hic author in multis audacter discurrat, quod † in re morali ma- 8
ximum est incōueniens, cæterum in his quæ ex ipso adduximus solide, & maxime procedit fundamento nixus & ea applicare nostro instituto facillimum erit, & non iniucundum ad sedandas conscientias timoratas multorum ciuium & quidem si cum timore probabili, quando est mora colligendi triticum in horreum, potest petere rusticus licentiam, & dispensationem ad laborandum 9
die festiuo, cum sit timor valdè probabilis futuri contagij si quadragesimalibus eibis vtamur in his præsentibus circunstantiis dubio procul, cum id ex consilio doctissimi Medici est sufficiens causa ad petendam dispensationem, poterit Medicus spiritualis dispensare, quis vero sit iste, dicam *infrà*.

Deinde quamuis † aliqui, etsi pauci 10
huius ciuitatis Medici dixerint non esse dispēsationem faciendā ab Ordinario in esu quadragesimalium, tameu nullus cordatus dubitare potest, quod timor cadens in constātes viros imminentis epidemiæ supposita magna præterita, pro illa qua omnes fune conuersi & muniti gratia Dei ad portum peruenerint sanitatis, si sufficiens causa petendi dispensationem istam à summo Pontifice, qua sententia (quæ euideus est) posita dubitare nullus debet iuxta huius doctoris principium, quod approbant ferè omnes doctores citati quod Medicus spiritualis in hoc dubio possit dispensare cum omnibus distributiue sumptæ virtute bullæ. Parrochus cum omnibus suæ Parrochiæ, plebanus

plebanuscum omnibus ſui oppidi, Epiſco-
pus cum omnibus ouibus ſuis.

Ex quo in præſenti caſus huius occurren-
11 tiæ † Medicus corporalis attendere debet
ſolum quam debiles relicti ſunt huius ciui-
tatis incolæ, ex pugna cum venenoſa pe-
ſtiſera qualitate, quam vicinæ ſunt aliquæ
ciuitates & oppida, quia actu patiuntur con-
tagium, quam infectæ ſemini peſtifero
manſerint veſtimenta, domus, & bumana
vtenſilia, quam noxij & triſtes ſunt com-
munes cibi quadrageſimales, ob quæ &
multa alia imminet periculum iterum infi-
ciendi bomines ſi eos debiles maligna qua-
litas inueniat, ſanguine humido genito, cru-
12 ditatibus, & humoribus groſſis plenos, nul-
lus mediocris iudicij non iudicabit ſufficien-
tem eſſe cauſam, vt Pontifex pro hac vice
diſpenſet, atque ita ex vi priuilegij Bullæ,
Medicus ſpiritualis poſſit & teneatur diſ-
penſare.

Pergit vlterius Ioannes Sanchez ſatis ef-
ficaci diſcurſu, *nu.*9. contra eos, qui dicunt,
13 quod, quando † cauſa eſt dubia, requiritur
diſpenſatio facta virtute Bullæ à Medico
ſpirituali, vt nos etiam dicebamus cum plu-
ribus auctoribus, quibus adiungo Armillam,
*verbo, ieiunium, num.*6. Syluestrum *num.* 20.
Raymundum *in ſumm. tract.*4. *cap.*8. *de ieiu-
nio.* Raynerum *part.*1. *ſumm. cap. de ieiunio,*
Moure. 2. *p. cap.*8. §. 2. *num.*13. Angles *in* 4.
tract. de ieiunio 1. *p. quaſt.*5. *difficultate* 4. con-
tra hos (inquam) arguit ſelector ſic. Aucto-
res iſti fatentur exiſtente cauſa manifeſta
non egere ieiunantem diſpenſatione, ita
nec infirmum egere in cauſa manifeſta pri-
uilegio ad licitè carnes comedendas fateri
conſtringuntur, & fatentur omnes, eodem
14 ergo modo † dubia cauſa exiſtente opus
non erit diſpenſatione cum idem ius habeat
aliquis ad fugiendum damnum certo euen-
turum, atqui, illud de quo rationabiliter du-
bitat, an ſit exoriendum, ſed qui probabili-
ter & rationabiliter dubitat quod in extre-
mam neceſſitatem deueniet, ſi extremè in-
digenti ſubueniat non tenebitur ſubuenire,
& quia dubium in fauore rei ſit interpre-
tandum, & impendentis fauorem accipien-
dum ex regula iuris, *in* 6. de qua latè, *diſp.*42.
num. 8. quod expreſsè docet Henriquez,
*lib.*7. *cap.*13. *n.*12. *& in comm. littera N.* rectè
15 † dicens, quod ſed iudex in cauſa dubia
profert ſententiam pro altero litigantium,
ita poteſt Medicus, aut vir expertus conce-
dere in cauſa dubia, ſed probabili vſum car-
nium abſque Medico ſpirituali, quaſi dicat
abſque priuilegio Bullæ concedentis licen-
tiam.

Nec in hoc caſu, ius dubium vincit ius
certum, nam quamuis præceptum abſti-
nendi à carnibus ſit certum, & in poſſeſſio-
ne obligandi, etiam † ius ad conſeruandum 16
vitam in homine certum eſt, & antiquius, &
antiqua etiam eſt poſſeſſio in illo ad conſer-
uandam ſuam vitam, ſed etiam eſt illi ius
ad non exponendam vitam periculo du-
bio, eam amittendi, & quamuis dubium ſit
homini, an ex abſtinentia à carnibus ſit de-
trimentum paſſurus in ſalute, non eſt ta-
men illi dubium quod ius habeat certum
non ſe comittendi tali dubio, ſit quod ius cer-
tum conſeruandæ ſalutis ſuperet ius, cer-
tum præcepti abſtinendi à carnibus, vnde
non ad hoc quod cauſa ſit dubia, vel mani-
feſta reduci debet licentia ab vtroque Me-
dico concedenda, in virtute Bullæ, ſed ad
hoc quid cauſa ſit talis quod ob eam poſſit
ſummus Pontifex diſpenſare in eſca car-
nium. Hæc ille.

Verum enim vero † vir doctus confun- 17
dit principium bonum Theologiæ moralis,
mala illatione, in quo ſæpiſſimè deficit, qua-
re iure optimo interceptus eſt à ſancta In-
quiſitione Romana quo vſque corrigatur,
aliud enim eſt, & quidem veriſſimum, quod
quis habeat ius certum non ſolum ad con-
ſeruandam à nocumento graui certo ſibi
imminenti, ſed item à nocumento quod ra-
tionabiliter & probabilibus coniecturis iu-
dicat ſibi imminere, ſed datur præceptum
diuinum non ſolum de non fornicando, ſed
etiam defigienda occaſione proxima, imò
idemmet præceptum ad idem obligat & ita
idem ius quod quis habet ad conſeruandam
vitam, vtrumque graue nocumentum reſ-
picit fugiendum, & certo futurum & pro-
babiliter imminens: ex quo principio vt 18
dixi certiſſimo manifeſtè deducitur, quod in
caſu noſtro, in quo ex Medicorum conſi-
lium imminet grauiſſimum damnum iſti
multitudini, ſi iſta petat diſpenſationem ci-
botum quadrageſimalium triſtium & no-
xiorum, & ad comedendas carnes tenetur
Ordinarius ſub mortali eam concedere, ſal-
tem in virtute Bullæ, quia ſi non concedit
lædit ius grauiſſimum, quod conſeruari &
in ipſo manuteneri petit ciuitas, & quicum-
que particularis.

Aliud vero eſt, quod quando † pericu- 19
lum eſt dubium non requiratur diſpenſatio
Bullæ, ſed quando eſt cauſa manifeſta, hoc
enim dici ſine temeritate nequit, cum ſit in
re grauiſſima contra omnes, quotquot ſcri-
pſere: quare S. Thom. 2. 2. *quaſt.*147. *artic.*4.
vbi hanc eandem quæſtionem tractat. Reſ-
pondet ſic, *ſi cauſa ſit euidens per ſe ipſum
licitè poteſt hoc ſtatuti obſeruantiam prateri-
re, præſertim conſuetudine interueniente, ſed
ſi non poſſit facilè recurſus ad ſuperiorem
haberi, ſi vero cauſa ſit dubia debet aliquis ad
ſuperiorem recurrere qui habet poteſtatem in
talibus diſpenſandi, & hoc eſt obſeruandum in
ieiuniis*

ieiuniis ab Ecclesia institutis ad quæ omnes com-
muniter obligantur, nisi in eis fuerit aliquod
speciale impedimentum, idem repetit, *ar-*
ticulo septimo, ad tertium, & in quarto, di-
stinct. decima-quinta, quæstio. tertia, art. 2.
quæst. 4.
20 Secundò, quia licèt † ius ad conseruan-
dum vitam respicit vtramque causam in-
ductiuam damni, & certam, & dubiam, ta-
men diuerso longè respectu & habitudine,
quia causam manifestam respicit absque vl-
la dependentia, & ius naturæ causæ huius,
vincitius humanum de ieiunio, cuius obli-
gatio euanescit in illius præsentia, at quan-
do causa est dubia, non illico euanescit obli-
gatio præcepti de ieiunio, quia semper stat
de manifesto omnes in ætate conuenienti
obligans, & quamuis ius de conseruanda sa-
lute, etiam dum respicit causam dubiam,
semper stet, tamen non exerit vires suas
existente causa dubia, vt impediat præce-
21 ptum de ieiunio ad cuius obseruationem
habet ius determinatum legislator ex causa
certa & determinata, quæ semper extat ad
præsentiam causæ dubiæ, quam respicit ius
conseruandæ salutis, quousque superior
dispenset, quod facit Pontifex per virtutem
Bullæ cruciatæ ex consilio vtriusque Me-
dici.
Tertiò, quia ea quæ adducit Sanchez
nullius sunt ponderis ad propositum, pri-
22 mum dum † quis rationabiliter dubitat de
extrema necessitate sibi imminenti, non te-
netur succurrere ei qui eam actu patitur,
quia est in possessore determinata rerum
suarum, quod possessio illi iuuat, at in præ-
senti casu non possidet causam certam boni
futuri: sed solùm causam dubiam, quare
possessio illi non iuuat, contra certam posses-
sionem legislatoris, vt lex sua obliget, alias
temerariè laxaremus habenas non obseruã-
23 di præcepta iuris positiui. Secundum, iudex
in causa dubia speculatiuè potest se deter-
minare, ad ferendam sententiam determi-
natam, quia non est qui habeat ius deter-
minatum, vt hanc potius, quam aliam præ-
ferat, sed ipse ex potestate iudicandi, quam
habet format iudicium practicum, magis
pro vna quam pro alia parte, at legislator
habet ius determinatum, & causam deter-
minatam, & certam quod omnes in ætate
competenti existentes ieiunent, & sic causa
dubia mali imminentis nequit illius vires
eneruare nisi potens dispensare dispenset,
quod præstat Pontifex per Bullam, quare
benè Trullenc. *vbi supra, nu.* 4. dicens, quod
24 quando † necessitas comedendi carnes iu-
dicio Medici corporalis, vel alterius viri ex-
perti est probabilis practicè etiam in causa
speculatiuè dubia non requiritur, nec Epis-
copi, nec Medici spiritualis per Bullam dis-
pensatio, benè tamen quoniam dubium est
formale, an detur causa sufficiens, nec in-
tellectus inclinatur ad alteram partem, tunc
enim dispensatio exigitur, in primo enim
casu operatur ex conscientia probabili, at
in secundo cum maneat semper causa du-
bia, nisi accedat dispensatio manet dubium
motiuum, & sic conscientia dubia mane-
bit.
Quartò, fallitur omnino † Sanchez ex- 25
plicans priuilegium hoc Bullæ, non quod
operetur, quando est causa inductiua infir-
mitatis, sed quando Medicus corporalis iu-
dicat causam esse sufficientem petendi dis-
pensationem à Summo Pontifice abstinen-
tiæ à carnibus ipsúmque Pontificem pru-
denter concessurum, tunc potest Medicus
spiritualis tecum dispensare, vt possis carni-
bus vesci. Hanc inquam interpretatio-
nem huius magni priuilegij Bullæ nullate-
nus existimo posse sustineri, nisi quatenus
fundetur in eo, quod Medicus corporalis
declaret dubiam esse causam inductiuam
grauis infirmitatis, vt asserit Communis
certáque sententia Diui Thomæ, si enim
intelligatur aliter omnino falsa est sententia
huius Doctoris, quippe cum ait sapienter
Palao † *vbi suprà num. 4. habenas laxat &* 26
occasionem prabet præceptum quadragesimalis
ieiunij penitus abrogandi, quis enim est cui ali-
quale nocumentum cibus quadragesimalis non
inferat, & illius occasione non possit à Pontifice
dispensationem petere, quam si illa concederet
excusatus maneret à ieiunio? affirmare enim ex
eadem causa quo petı potest dispensatio à Ponti-
fice posse dispensare Confessarium. Lati via ab-
rogandi patet ieiunium. Quapropter credo in 27
hoc priuilegio non dispensandi potestatem ibi
facta est mentio concedi Medico spirituali, sed
nec corporali æque enim vtriúsque consilium
exigitur, vt manifestè indicant illa verba de
consejo de ambos Medicos, nulliúsque potestatis
dispensandi ibi facta est mentio, sed vtriús-
que consilio & iudicio posito. Medici (in- 28
quam) corporalis de nocumento graui du-
bio, spiritualis de conuenientia tua conscien-
tia Pontifex dispensat, & facultatem tibi
vescendi carnibus si alias causa in re insuffi-
ciens est si vero sufficiat, vt securius &
absque scrupulo vllo procedas semper ta-
men Medicus corporalis iudicare debet sal-
tem sub dubio ex abstinentia à carnibus,
graue tibi nocumentum euenturum, quod si
vrgeas stante hoc iudicio non esse opus priuile-
gio iuxta probabilem sententiam. Respondetur
satis esse quod iuxta communem sententiam
necessarium sit, nam eo casu prudenter conce-
ditur, ad tollendam omnem dubitationem.
Hactenus satis cordatè Castro Palao.

Quibus

29 Quibus addo doctrinam † S. Tho. *art*. 4. *citato*, quia vt statutum non obseruetur, discretio adhibenda est, hæc autem discretio quando causa excusans est dubia deobligans à præcepti obseruatione, non ad particulares reducenda est, sed ad superiorem, qni dubium illud determinet, & auctorizet, vt ait Caietanus *in summa*, *verbo ieiunium*, *cap*. 3.

30 Ex dictis † manifestè constat magnam esse operationem priuilegij Bullæ in casu præsenti, ad dispensandum in abstinentia à carnibus ob timorem cadentem in constantem virum, imminentis contagij, in tota enim Hispania, & regnis quibus concessa est Bulla cruciatæ, quamuis sit tempus, & sufficiens mora consultandi Pontificem, & petendi ab eo dispensationem, aut eius Nuntio talis consultatio necessaria non est, nec noua dispensatio cum eam iam habeamus concessam in Bulla consulentibus Medicis spirituali & corporali, quibus consulentibus vesci potest absque aliquo scrupulo.

§. XI.

Quis sit Medicus spiritualis cuius Bulla mentionem facit.

SVMMARIVM.

1. *Quid per Medicum spiritualem intelligatur.*
2. *An non sit necessum quod Confessarius qui dispensat aut dat consilium, id faciat intra confessionem.*
3. *An Parrochus non Sacerdos non veniat in hoc priuilegium nomine Medici spiritualis.*
4. *Nomine Medici spiritualis solum intelligitur Parrochus, ex Ioanne Sanchez.*
5. *An Bulla omnes confessiones comprehendat.*
6. *An consuetudo ex ignorantia originata non inducat obligationem.*

FAtentur omnes, qui bullam ciuitatæ explicuere, per Medicum spiritualem
1 † intelligere summum Pontificem, quemcumque Saeerdotem qui confessiones excipere potest siue ex potestate ordinaria vt Episcopus, & Partochus, siue ex delegata ita Trullench, Palao, Rodriguez, Villalobos, Henriqnez, *vbi suprà* citati, id enim ex manifesto constat Bulla cum quilibet confessarius approbatus ab Ordinario Medicus sit spiritualis, & hunc simul cum corporali exigat priuilegium, cum retenta vocum proprietate ad id extendi potest, aduertunt
2 præfati autores † non esse necessarium, quod confessarius qui dispensat aut dat consilium, id faciat intra confessionem aut earum personarum, quarum confessiones excipit aliquando, sat est quod sit confessor approbatus, & possit excipere pro tunc confessiones, vnde † Parrochus non Sacerdos 3 non venit in hoc priuilegio nomine Medici spiritualis, quia pro tunc nequit confessiones suarum ouium excipere, sed quia illi possunt oues suæ statum animæ suæ aperire, & illi tanqnam pastori incumbit illarum cura spiritualis, non est improbabile quod veniat in hoc priuilegio Bullæ nomine Medici spiritualis.

Sed cum hæc certa sint, vt dixi apud D. D. Ioannes Sanchez *disp*. 51. *num*. 12. † dicit 4 ex consuetudine in aliquibus locis quos ipse inhabitauit, nomine Medici spiritualis solum intelligi Parrochum, ad quem aderant fideles pro dispensatione in virtute Bullæ, & hoc quidem ex consuetudine, qnia tribuit iurisdictionem illis dumtaxat, & ait ita sentire Thomam Sanchez *lib*. 8. *de matrim. disp*. 9. *num*. 22. sed fallitur, quia doctor iste non loquitur virtute Bullæ, sed ex potestate ordinaria, quam habet ad regendas oues. Bulla enim † omnes confessiones comprehendit; 5 qui Medici sunt spirituales, in multis tamen oppidis Hispaniæ ad solum Parrochum adeunt fideles, quia ignorant priuilegij amplitudinem, & adeunt ad illum, qui verè ordinarius est suus Medicus spiritualis, nam si scirent Bullæ priuilegium amplissimum quemlibet confessorem adirent, vt multi faciunt. Consuetudo enim † ex ignorantia 6 originata non inducit obligationem, vt est communis certaque sententia, *l. quod ratione. D. de leg. c. consuetudo* 8. *dist. l. si per errorem, D. de iurisdictione omnium iudicum*, tenent Salas *de legibus disputat*. 17. *sect*. 61. Granado *tom*. 2. *pag*. 250. *num*. 27. Gregor. Lopez *ad legem* 3. *&* 5. *tit*. 2. *part*. 1. Hentiquez *lib*. 4. *cap*. 13. *littera N*.

§. XII.

Parrochus, aut confessor, etiam præsente Episcopo potest virtute Bulla dispensare.

SVMMARIVM.

1. *An Parrochus præsente Episcopo, & quilibet Confessor electus per Bullam possit dispensare.*
2. *An circa dispensationem in abstinentia à carnibus non adeatur Episcopus, sed Parrochus.*
3. *An Bulla solum requirat consilium Medici spiritualis, qualis est quilibet Confessor.*

CÆterum multiplex restat dubium, primũ † an Parrochus præsente Episcopo, 1

&

& quilibet confessor electus per Bullam possit hanc dispensationem impertire? Respondetur quod sic, quia sine priuilegio Bullæ, quando est caua sufficiens præsente Episcopo potest Parrochus dispensare, quia ex consuetudine quæ iurisdictionem præbet, *cap. cum contingat de foro competenti*, & ibi
2 glossa multis citatis, etenim † circa dispensationem in abstinentia à carnibus non aditur ad Episcopum, sed ad Parrochum, in rebus enim quæ frequenter occurrunt tacitus & debitus consensus legislatoris est, quod alij inferiores rectores dispensationem præmittat, aliàs esset onus intolerabile semper ex quocumque casu huiusmodi, ad superiores maiores recurrere vt notat Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim. disputat. 9. num. 27.* Caietanus 2.2. *quæst. 147. art. 4. dub. 1. & 12. quæst. 97. art. 4.* Nazarius *suprà citatus*, Suarez *lib. 6. de leg. cap. 14. in fine*, & innumeralij. Ergo cum priuilegio Bullæ poterit quilibet confessor electus per Bullam eandem dispensationem impertire etiam præsente
3 Parrocho & Episcopo, cùm † Bulla solum requirat consilium Medici spiritualis, qualis est quilibet confessor, quare ita expressè tenent Trullench, Palao, Villalobos & alij expositores, imò renuente Episcopo, & Parrocho id potest perficere quia isti non possunt contrauenire priuilegio Pontificio sine isto tamen nequit Parrochus dispensare cum omnibus in esu carnium, si facilè potest adiri Episcopus, vt asserunt D. Thom. & Caietanus citati.

§. XIII.

Solus Papa dispensat de consilio vtriusque Medici?

SVMMARIVM.

1. *An priuilegium Bullæ sit vt Medicus spiritualis dispenset posito consilio Medici corporalis.*
2. *An sic se habeant inferiores ad legem superioris, ac Pontifex ad legem Dei.*
3. *Azorij sententia adducitur.*
4. *An nullatenus Medicus spiritualis dispenset, sed solum Pontifex posito prius consilio vtriusque Medici.*
5. *Quando Pontifex vult committere alicui Officiali, aut Episcopo potestatem dispensandi, quid exprimat.*

Secundum dubium est an priuilegium
1 Bullæ sit † vt Medicus spiritualis dispenset posito consiliu Medici corporalis, an solus Papa dispensat posito consilio vtriusque Medici? multum enim interest an vnum vel alterum dicatur, si primum sit verum si non est iusta causa dispensandi, dispensatio est inualida, & nulla, si tamen secundum dicamus dispensatiu valida est, adnotant enim Doctores valde vtilem doctrinam, versatur enim huc discrimen inter supremum legislatorem, & inferiorem rectorem, quod supremus validè dispensat absque causa, licèt illicitè in latis legibus ab ipso, Rector verò inferior nec validè dispensat in lege superioris, nisi adsit causa vt optimè Vaz. 1.2. *disp. 178. n. 17.* Val. *disp. 7. q. 5. punct. 9.* quia † sic se 2
habent inferiores ad legem superioris, ac Pontifex ad legem Dei: vnde quoties inferiori committitur potestas dispensandi in lege superioris, intelligitur causa iusta existente, nec enim iure optimu præsumi potest constitui tunc inferiurem duminum voluntatis superioris, vt perinde ac de propria possit ad libitum disponere, vt multis citatis dicit Selector. *disp. 54. n. 338.* qui addit quod si Parrochus, aut confessur bona fide putauit causam esse sufficientem, quamuis reipsa non esset non solum, non peccat, sed dispensatio tenet, quia id rectaEcclesiæ administratio exigit, vt scrupulis obuietur, ac tutæ sint conscientiæ, vt enim benè Azor † *lib. 7. cap.* 3
29. quæstio 6. si Prælatus aliquis bona fide à lege ieiuny, aliquem liberet putans causam esse iustam, relaxatio prodest quia bona fide facta est.

Nihilominus vt securius sit hoc Bullæ magnum priuilegium, mihi videtur omnino dicendum † nullatenus Medicum spiritua- 4
lem dispensare, sed solum Pontificem posito prius consilio vtriusque Medici, hoc manifestè constat ex verbis Bullæ, ibi *item vt toto anno durante carnibus de consilio vtriusque Medici temporibus ieiuniorum totius anni etiam quadragesimalibus vesci possint.* Vbi nec verbum ponitur, quo denotetur potestas dispensandi, committi Medico spirituali, quando enim † Pontifex vult committere alicui 5
Officiali, aut Episcopo, potestatem dispensandi id exprimit, dicens, quod verificata causa dispenset, vt constat in matrimonialibus, ita tenent Paleo, *vbi suprà*, Ioannes Sanchez & arridit Ludouico de la Cruz, *n. 4. sicut* (inquit) *cum datur facultas in Bulla ad habendum oratorium cum approbatione Ordinarij nemo dicet Ordinarium tunc dispensare, sed approbare ponendo conditionem, quam petit Papa dispensans*, ibi.

§. XIV.

An hoc Bulla priuilegium intelligatur respectu totius ciuitatis?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum respectu totius ciuitatis intelligatur Bulla priuilegium.*
2. *An de consilio vtriusque Medici dispenset Pontifex,*

Pontifex, cum omnibus & singulis Christi fidelibus.

3. *Quid respectu totius communitatis consulatur.*

4. *An possit Episcopus qui vniuersalis est Medicus totius Diœcesis dare consilium, vt tota ciuitas carnibus vescatur.*

1 TErtium dubium est grauissimum † an quilibet confessor electus virtute Bullæ pœnitentibus omnibus ciuibus vel ipsorum nomine ciuitatis cauildum sæculare petat, cui incumbit regimen, dispensationem dare de abstinentia à carnibus in sextis feriis, vigiliis, & quatuor anni temporibus, & in quadragesima, ita vt Medicus iste spiritualis in virtute Bullæ possit dispensationem præfaram concedere, etiam renuente Episcopo, aut Ordinario, si tamen præcedat consilium Medicorum, quod talis dispensatio sit necessaria ad incolumitatem ciuium, & vt præseruentur ab infirmitate contagij imminentis? ego quidem (nisi obesset consuetudo) intrepidè affirmarem, ita posse fieri ratio quæ me mouet colligi-
2 tur ex dictis quia † de consilio vtriusque Medici, dispensat Pontifex cum omnibus, & singulis Christi fidelibus, in regnis Hispaniæ, vt in his diebus ieiunij totius anni & quadragesimæ possint vesci carnibus, at hic adest consilium Medici corporalis, imò & Medicorum, adest etiam Medici spiritualis, qui est confessor electus virtute Bullæ, qui etiam renuente Episcopo, & in eius præsentia sequitur, vt conueniens toti communitati consilium Medicorum corporalium. Ergo Pontifex tunc dispensat cum illa, in virtute priuilegij in amplissima forma concessi, singulæ huius discursus partes in superioribus ex communi sententia manent probatæ.

Dixi nisi obesset consuetudo, quæ numquam priuilegium Bullæ sic intellexit, sed solum respectu singulorum, respectu enim
3 † totius communitatis, aut consulitur Episcopus, aut summus Pontifex, si adsit temporis mora, & non instet subitum pe-
4 riculum. Cæterum existimo † posse Episcopum, qui vniuersalis Medicus totius est Diœcesis dare consilium, vt tota ciuitas carnibus vescatur, cum qua, simul cum consilio Medici corporalis Papa dispensat, in virtute Bullæ cruciatæ, & hanc dispensationem factam declarare per publicum edictum, quod facere nequit, nisi solus ipse, aut Parrochus, quando non est mora consulendi Episcopum propter loci distantiam.

§. XV.

An virtute Bullæ possit ieiunium commutari in opus pium?

SVMMARIVM.

1. *An dispensationi ieiunij quadragesim. quoad esum carnium factæ virtute Bullæ cruciatæ, possit Medicus spiritualis renuente illo cui concedit adiungere aliquod opus pium.*
2. *Vtrum Medicus spiritualis nequeat imponere aliud opus pium.*
3. *An Episc. teneatur dispensare in interstitiis.*
4. *Authoris mens.*
5. *An existente causa iusta ad dispensandum, teneatur ex iustitia superior semper dispensare.*
6. *Quibus de causis Pontifex non neget dispensationem.*
7. *An quando dispensatio non est debita, possit legislator imponere multam.*

QVartum dubium est † an dispensationi 1
ieiunij quadragesimalis quoad esum carnium factæ virtute Bullæ cruciatæ, possit Medicus spiritualis renuente illo cui concedit, adiungere aliquod opus pium, vt eleemosynam, macerationem carnis, vnicam comestionem in die, & similia, si causa dispensandi est iusta & sufficiens & quidem si qui dispensat est solus Pontifex, qui vt exequatur dispensationem expectat consilium vtriusque Medici, manifestum est, quod
† Medicus spiritualis nequit imponere aliud 2
opus pium, quam quod Pontifex posuit, quia Medicus spiritualis, non dispensat, imò et si dispenset cum sit iuxta requisita à Pontifice, qui delegat potestatem dispensandi, nequit aliquid adiungere cum in Medico spirituali, sit opus iustitiæ, dispensare, & posita conditione requisita à Pontifice constrictus est illam facere nullo onere denuo imposito, vt dum Pontifex delegat Episcopo vt in impedimento matrimonij, dispenset verificata narratione quæ si verificetur, tenetur ex iustitia dispensare sine aliquo onere denuo contrahentibus imposito, sicut
etiam † Episcopus tenetur dispensare inter- 3
stitiis supposita causa, quam requirit Concilium Trid. *sess.* 23. *cap.* 11. *&* 13. *&* 14. & similiter admittere ad ordines qui non habet beneficium sed patrimonium si adsit etiam causa quam requirit, *sess.* 12. *cap.* 2. qui huiusmodi dispensationes sunt illis commissæ, & delegatæ, *c. Dom. Sanct.* 50. *dist. c. quanto* 2 *q.* 4.

Si tamen loquamur de ipso summo Pont. qui est primus dispensans in legibus Eccles:
existimo † quod quãuis sit causa suffic ẽs ad 4
dispẽsandũ nõ cõstringitur ad impertiẽdum dispensationem, nisi ex illius denegatione

sequatur aliquod detrimentum, aut bono communi, aut magnum damnum personæ petenti dispensationem, tunc enim tenetur ex iustitia dispensare, qui cum ex officio sit fidelis dispensator, dum sequitur damnum corpori mystico, tenetur exercere actu iurisdictionem, qualis est dispensatio, quæ est exercitium iurisdictionis, vt docent Suarez *de legibus, lib.6.1.10.num.6.* Romanus *consil.325.num.11.* ex hoc tamen non colligitur vt malè colligit Sanchez Selector *disput.43.pagi. in meu disput.177. &*
5 *disput.54.nu.40.pag.407.* quod † exhibente causa iusta ad dispensandum teneatur ex iustitia superior semper dispensare, cuius contrarium docent Salas *de leg. tractat.14. disputat.20. section.7.* Suarez *lib.6. capit.18.numero vigesimo-secundo, & tom. 1. de Religionibus, lib. quarto, cap. 20. num. 15.* Hurtado *de matrim. disput.5. diffic.20. num. 71.* Sanchez *lib.3. disput.9. & 10.num.6.* Diana *p.8. tractat.3. resolut.22.* Palao *tom.1. disput.6. punct.8. §.2. num.7.* Basilius Ponce *lib.8. de matrim. cap. 14. num. 6.* & alij & est omnino indubitatum, multoties enim quamuis sit sufficiens causa ad dispensandum, non constringitur ex iustitia dispensare, vt quotidiana docet experientia, neque enim ideo
6 † Pontifex negat dispensationem solum quia probabile est non teneri, & sic sequitur opinionem probabilem, vt falso autumauit Selector, sed quia indubitatum est non teneri, sed quamuis leges ferre, sit actus iurisdictionis supremæ, non tamen tenetur ex iustitia ferre leges, quascumque iudicat expedire bono communi, etsi sit causa sufficiens illas ferendi, cum alias possit alia via prospicere bono communi, quare non omne bonum, quod ex lege oritur est ita necessarium Reipublicæ, quod sine illo inconuenientia mala orirentur, quare existi-
7 mo quod † quando dispensatio non est debita, potest legislator imponere multam pecuniariam, aut aliud onus, petenti dispensationem, & alias nolle dispensare, ita Suarez *lib. 6. de leg. cap. 16. num. 1.* dicens esse omnium, & habetur, *c. licèt, de feriis,* & est stylus Romanæ curiæ in dispensationibus matrimonialibus.

§. XVI.

Qualis sit futurus Medicus vterque corporalis, & spiritualis cuius consilium exigitur?

SVMMARIVM.

1. *An consilium vtriusque Medici exigat priuilegium Bullæ, corporalis scilicèt & spiritualis.*
2. *An requiratur consilium Medici spiritualis.*
3. *Qualis debeat esse Medicus spiritualis, remissiuè.*
4. *An omnis superior regularis etiamsi non sit aliquo ordine insignitus, Medicus sit spiritualis quoad suos subditos.*
5. *Quid requiratur in Medico corporali.*
6. *Authoris mens, & n.7.*

CONsilium † vtriusque Medici exigit 1
priuilegium Bullæ, corporalis scilicet & spiritualis, cæterum consilium Medici corporalis primas obtinet partes, si enim dicat ex abstinentia à carnibus & esu ciborum quadragesimalium damnum emanaturum, aut imminere informitatem, nequit Medicus spiritualis non sequi consilium Medici corporalis, argumento *ex capite Domino 50. distinct. & capit. quanto. 2. quæst.4.* cum nequeat (renuente parte) Medicus spiritualis consilium dare contra sanitatem petentis dispensationem, quam grauiter lædi affirmat corporalis Medicus, si abstineat à carnibus, ad quod ergo requiritur † consilium Medici spiritualis, si non po- 2
test dissentire consilio alterius Medici, dico quod requiritur tanquam confirmans illud nomine Ecclesiæ, quæ dispensat in sua lege.

Sed † qualis debeat esse Medicus spiri- 3
tualis, aliquid diximus in superioribus, debet enim esse confessor approbatus ab Ordinario, qui possit virtute Bullæ eligi, ad excipienda peccata in Sacramentali confessione, etsi nunquam illa exceperit à dispensando, quare † omnis superior regularis 4
etiamsi non sit aliquo ordine insignitus aut prima tonsura Medicus est spiritualis, quoad suos subditos, de Abbatissa tamen dubitare, quis possit. Sed mihi videtur quod non, quia non habet iurisdictionem spiritualem, nisi ad id habeat specialem ordinem superioris, quia experta, & nimis prudens est.

De Medico corporali maius dubium est.
Primum an † requiratur quod sit Doctor 5
in Medicina, vel licentiatus ad publicè curandum, an sufficiat quod sit homo expertus ex practica curandi & temporum obseruatione quales sunt plures in oppidis paruis in quibus non est sufficiens stipendium ad salarium Medici & aliquibus locis remotis, quô Medici non appropriant? Trullench. & Henriquez hominem expertum dicunt sufficere, qui prudenter, & probabiliter iudicet damnum imminere salutis, vt iuxta priuilegium possit quis carnes comedere in quadragesima, idem

idem dicit Selector, *disp.* 51. *num.* 34. *in fine*, & Ioannes Alfonsus *dum.* 1. *n.* 8.

6 Ego quidem existimo † quod si loquamur respectu alicuius particularis personæ consilium hominis experti curantis imò & mulieris expertæ, & obstetricantis sufficere, vt eius consilium sequi possint, etsi adsint alij Medici. Quia nomen Medicus in priuilegiis exteodcodum est ad omnem cum experientia curantem, & ad curandum vocatum & curari permissum, si tamen loquamur respectu communitatis, ad cuius curationem, maiores exiguntur considerationes, maior scientia, & iudicium de
7 arte medicinæ exiguntur. Sic dico † requiri consilium Medici eruditi, experti, & prudentis iudicij, vt omnibus consideratis consilium det de damno futuro, & infirmitate imminenti, in curiis tamen Principum, & ciuitatibus magnis in quibus sunt nobiles, & personæ delicatæ, assuetæ cibis multæ substantiæ, à quibus si abstineant, facilius cedent contagio, puto minorem causam requiri, vt vterque Medicus consilium det vt à carnibus non abstineant.

§. XVII.

Cuius Medici corporalis, si est discordia inter Medicos sequendum consilium?

SVMMARIVM.

1. *An si in vna ciuitate sit discordia inter Medicos, cuius Medici corporalis consilium sequendum.*
2. *An respectu ciuitatis maior pars Medicorum sit sequenda, & n.* 3.

1 DVbium est an † si in aliqua ciuitate magna vbi sunt plures Doct. Medicinæ, & vnus, aut plures dicant infirmitatem & contagium imminere, si sit abstinentia à carnibus, alius aut plures id negent, quid est agendum? respondetur magna prudentia opus esse, nam si loquamur de persona particulari ista potest sequi, quam maluerit sententiam, & carnes comedere in virtute Bullæ, si vult, quamuis alius Medicus etsi magis doctus dicat non nocituros cibos quadragesimales, cum habeat ius ad sequendam opinionem magis fauorabilem suæ salutis cōseruationi, tamen, si loquamur
2 respectu ciuitatis maior pars Medicorum, sanior, prudentior, doctior est sequenda, si tamen sit vnus doctor cæteris eminentior arte, & prudentia & experientia huius consilium omnino sequendum, *argument. ex leg.* 1. *Cod. de veteri iure enucleando*, ibi, *sed nec ex multitudine doctorum quod melius & æquius est iudicato cum possit vnius sententia multos in aliqua parte superare, cum ille doctor validioribus, solidioribus, & securioribus rationibus nitatur*, in subtilitatibus Medicinæ & textibus qui tenent in singulari, non in communi, & vt in pluribus quare sententia illius doctoris in casu isto grauissimo sequenda & amplectenda est, argumento ex §. *item pretium instit. de emptio. & venditio. & leg. edicto Cod. de edicto. D. Adriani tollen.* quod si huic doctori, alij etsi non ita docti accidant multomagis sequenda, & amplectenda est, vtpotè communi saluti benignior, quæ sequenda est, *leg. benignius, D. de legibus*, & docent Cinus, *l.* 1. *Cod. de legibus*, & Castrensis *in Clementina Romani in principio, de electione.*

§. XVIII.

Dispensatus virtute Bullæ in esu carnium tenetur vnica contentus dumtaxat comestione ieiunare?

PRo huius grauissimi dubij decisione aliqua sunt prælibanda breuiter ex Patribus & doctoribus.

SVB §. I.

Præceptum ieiunij est negatiuum & quomodo?

SVMMARIVM.

1. *An præceptum Ecclesiasticum ieiunij sit negatiuum.*
2. *Modus obseruandi ieiunium quadragesimale an non vnus omnium erat.*
3. *Authorum variorum sensus.*
4. *Præceptum de ieiunio est negatiuum ex Ioan. Sanchez.*
5. *Quid cadat sub exieiunij lege.*

PRimum est † præceptum Ecclesiastici ieiunij negatiuum esse, quo præcipitur determinatè non comedendi nisi semel in die, ita quod si comedere volueris vnica comestione debes esse contentus, non tamen præcipitur vnica comestio, alias si non comederis in toto die, & noctè peccares contra præceptum Ecclesiæ de ieiunio, & ieiunium Ecclesiæ non obseruares, quod temerarium ne dicam erroneum est, sic enim censuratum est in tribunali sancti Officij Vallisoletani contra quendam Religiosum nouitatis amatorem, qui ausus est dicere non adimplere legem Ecclesiastici ieiunij illum, qui semel in die non manducat, quod contra vsum virorum sanctorum pœnitentium, tam antiquorum, quam recentiorum est, vt enim constat

ex Irenæo apud Euseb. *infrà*, adducendo
2 † modus obseruandi ieiunium quadragesimale non vnus omnium erat, alij enim vno die, alij duobus, alij tribus, alij sex diebus ab omni cibo abstinebant, vt optimè notauit Coriolanus *annotatio. 1. ad canonem 69. Apostolorum*, quare affirmandum non est præceptum ieiunij affirmatiuum esse, sed negatiuum. Ita omnes ferè Summistæ, *verb. ieiunium*, Scholastici *in 4. distinct. 15.* Expositores, *2. 2. quæst. 147. artic. 7.* legantur Reginaldus *in praxi, lib. 4. n. 179.* Pontius *lib. 4. de matrimon cap. 8. num. 3.* Vasquez *1. 2. quæst. 77. in comm. artic. 6. num. 12.* Montesinos *ibi,*
3 *num. 50.* † qui conatur enodare si aliqua ratione sit affirmatiuum, sed enodatione sua incidit in negatiuum. Ludouic. de la Torre *2. 2. tom. 2. disput. 9. dubitat. 2. num. 10.* Lessius *de iustitia, lib. 4. cap. 2. dubit. 3.* Salas *de legibus, disput. 9. art. 1. num. 12.* Fagundez *ad 4. Ecclesiast. præceptum, lib. 1. cap. 1. num. 4.* Azor *tom. 1. lib. 7. quæst. 2. cap. 9.* vbi optimè dicit, *ieiunij præceptum in die semel tantum edendi, negationem quidem habet non simpliciter sed definitam & certam ne scilicet bis comedamus*, & in idem recidit, quod dicit Ioannes
4 Sanchez, *select. 54. num. 42.* † *præceptum de ieiunio esse negatiuum, quatenus habet indiuiduam materiam, quæ si semel transgrediatur, non est quod vlterius transgrediamur*, sequitur enim ad ieiunium materia vt tanta scilicet vnica comestio, & sic peccatum est in secunda comestione, qua posita ablata est materia præcepti, negatiui, & sic quamuis tertio, aut quarto comeditur non fit contra præceptum negatiuum ieiunij Ecclesiastici, quamuis possit esse contra temperantiam, verum est quod aliqua ratione potest præceptum de vnica comestione dici affirmatiuum, vt scilicèt comedas solum pro vna vice, si comesturus est, vt explicat Bonacina *infrà adducendus*.

5 Secundùm est † tria vel quatuor cadere sub exieiunij lege, vt ex communi certaque sententia constat & desumpsit ex D. Caietan. *2. 2. quæst. 147. art. 7. vers. in eodem art.*

Primùm est vnica comestio.

Secundùm abstinentia à carnibus.

Tertiùm abstinentia ab his, quæ originem à carnibus trahunt, vt lac, caseus.

Quartùm est, hora comedendi, vt sit ad meridiem, aut submeridiem, aut post meridiem, hodie enim vsus obtinuit, vt sit hora vndecima, iuxta horologium Hispanum, antiquitus enim erat post nonam, quæ incidit ad horam tertiam post meridiem, ex his ergo duci posteriora scilicèt abstinentia, à lacticiniis, & hora comedendi, etsi cadant sub præcepto ieiunij, ita vt ad mortale obligent tamen non sunt ita essentialia.

SVB §. II.

Abstinentia à carnibus requiritur ad ieiunium Ecclesiasticum ex præcepto Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *An abstinentia à carnibus sit necessariò requisita ad ieiunium Ecclesiasticum.*

ET quidem † abstinentiam à carnibus esse necessariò requisitam ad ieiunium Ecclesiasticum ex primæua sua & antiquissima institutione indubitatum debet esse, cum id assertum ab Apostolis primis institutoribus quadragesimalis ieiunij à PP. & Conciliis Canon enim Apostol. 69. Ignat. *Epist.* 8. ad Philipp. Basil. *orat. 1. de ieiun.* Nazianz. *oratione in Sanctum Lauacrum.* Iræn. *apud Euseb. lib. 5. histor. cap. 24.* Hieronym. *Epistola ad Marcellam*, August. *Epistola 86. ad casul. lib. 3. contra Faust. cap. 5. & serm. 64. de temp.* Clemens Romanus *lib. 5. constit. cap. 17.* Origenes *lib. 3. in 106.* Theoph. *serm. 5. de Pascha.* Chrysostom. *homil. 2. in Genes.* Gregor. Magn. *habetur, cap. denique de consecrat. distinct. 4.* Isidor. *lib. 1. de officiis, cap. 44. Canon. 56. in Trullo editus.* Concil. Toletan. 8. *Canon. 9.* ibi, *illi verò quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas extat non antea prohibita* (esus carnium & lacticiniorum) *quam à Sacerdote permissum accipiunt*, legendi sunt duo Cardinales Baron. *tom. 1. ann. circa annum 57. à num. 198.* Bellarmin. *lib. 2. de bonis operibus*, vbi id contra hæreticos huius temporis demonstrant, quare dubitare non licet Catholico quod ad ieiunium hodie est institutum ab Ecclesia esse à carnibus abstinentiam omnino requisitam. 1

SVB §. III.

Vnica comestio est essentialior ieiunio.

SVMMARIVM.

1. *Expressum iure Canonico non est, vt in diebus ieiunij semel tantum comedatur.*
2. *Quæ consuetudo vim legis habeat ex totius Ecclesiæ assensu.*
3. *An vnica comestio magis videatur in præcepto ieiunij præsupposita, tanquam communiter intellecta, quàm expressa.*
4. *An inter dies Dominicos & dies ieiunij in quadragesima ponitur, quod diebus dominicis abstinentia abstrahuntur.*

5. An

5. *An non tam qualitate ciborum ieiunium constet, quàm in vnica comestione.*

CIrca vnicam verò comestionem vt ex
plicatum relinquimus notabili primo,
adnotandum Azor. *vbi supra cap. 9. q. 1. sensisse* cum Syluestr. *Verbo ieiunium q. 3.* expres-
1 sum quidem † iure Canonico cautum non
esse, vt in diebus ieiunij semel tantum comedatur, consuetudo tamen, quæ est optima legum intetpres habet, vt in die ieiunij prandere non licet, sed tantum cœnare, idem docet Innocentius *cap. 1. de obseruant. ieiun. Consuetudine*, inquit, *semel tantum diebus ieiuniorum edimus.*
2 Sed quamuis † consuetudo ista cum vim
legis habeat ex totius Ecclesiæ assẽsu, & intelligentia, ita vt in omnium opinione mortaliter peccat quis, si bis comedat in diebus ieiunij; tamen mihi longè probabilius est hoc per Canonem & legem Ecclesiasticam fuisse præceptum, ita Barbos. *ad cap. solent de consecrat. dist. 1.* quod est Concilij Cabilonensis quod habet. *in cap. Theod.* Arelatensis *cap. 39.* & apud Lugonem. *p. 4. c. 45.* Bernard. *lib. 3. cap. 12.* & Mirolog. *cap. 49. de Ecclesiast. obseruant.* de illo meminit, & eo Canone vtitur S. Th. *2. 2. quæst. 147. art. 7. & art. 6.* ait: *Ecclesiæ moderatione statutum est, vt semel in die à ieiunantibus comedatur.* ad quæ verba sic loquitur. D. Caiet. *§. & primo quidẽ*
3 *† vnica comestio magis videtur in præcepto ieiu-*
nij præsupposita, tanquam communiter intellecta, quam expressa, ita quod hoc modo est statuta ab Ecclesia, & non solum ex consuetudine, iuxta illud lit. Ecclesia moderatione &c. Probatur autẽ quod dicimus, tum ex eo quod ieiunium tanquam à PP. veteris testamenti acceptum Ecclesia indixit, constat autem quod apud Iudæos semel tantum in die comedebatur constet ad vesperam. Tum ex cap. quadragesima de consecrat. dist. 5. vbi inter dies Dominicos, & dies ieiunij in quadragesima ponitur, quod dies
4 *Dominici abstinentia subtrahuntur & constat,*
quod non in aliquo subtrahuntur, quam in multiplicata comestione quoniam in qualitate ciborum conueniunt. Hæc ibi, *& art. 7. §. ad hoc breuiter* dicit quod *vnica comestio est de essentia ieiunij*: at essentia ieiunij expressè statuta est ab Ecclesia: vnde Panorm. *in rubrica de obseruat. ieiunij* dixit quod *in quadragesima dies Dominici non qualitate ciborum, sed numero epulationum à cæteris secernuntur*, & sic in Ecclesia comestio in die ieiunij non prãdium sed cœna dicitur, quia post vesperas facienda erit & qui antea maducarat nõ ie-
5 iunare dicitur. *c. solent citato* & qnidem † non
tam qualitate ciborum ieiunium constat, quam in vnica comestione, hæc enim etiam in veteri lege ad ieiunium requirit, quamuis in lege Euangelica variè limitata fuerit in qualitate ciborum, prohibendo carnes, & lacticinia, vt ieiunium perfectius carnem mortificaret.

SVB §. IV.

Hora determinata exigitur ad ieiunium Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *Solent plures qui se ieiunare putant in quadragesima, mox vt signũ audierint ad horam nonam comedere, qui nullatenus ieiunare credendi sunt, si ante manducauerint, quam vespertinum celebretur officium, ex Conc. Cabil.*
2. *Illa obseruantia ieiunij quantum temporis durarit.*
3. *Syluestri sententia.*

CIrca horam huius vnicæ comestionis, quod est imum ex requisitis *in cap. solent de consecrat. dist. 1.* vbi sic Concil. Cabi-
lon † *solent plures qui se ieiunare putant, in* 1
quadragesima mox vt signum audierint ad horam nonam comedere qui nullatenus ieiunare credendi sunt, si ante manducauerint, quam vespertinum celebretur officium. Quare tunc temporis fideles vsque ad horam nonam finito missæ sacrificio, vesperisque dictis, ieiunium porrigebãt, sic enim multi PP. de ieiunio loquuntur. Sic Epiph. *Hers. 75.* Basil. *s. 1. de ieiunio.* Hieron. *epist ad Paul.* Tertul. *aduersus Psichi. cap. 14.* quæ obseruantia, & ieiunij vigor durauit vsque ad tempora D.
Th. qui trecentos & amplius annos nos an- 2
tecessit, *& 2. 2. quæst. 147. art. 7.* ait *quod carnis consuetudo est hominibus comedẽdi circa horam 6. vt tamen ieiunantes aliquam sentiant afflictionem, pro culpa satisfactione conueniens hora concedendi taxatur ieiunantibus circa horam nonam, conuenit enim ista hora mysterio passionis Christi, quæ completa fuit hora nona, quando in cruce inclinato capite tradidit spiritum.* Ricard. de Media Villa, qui floruit paulo post D. Th. *in 4. dist. 15. art. 3. q. 8.* dicit *horam* (comedendi) *esse sextam vel paulo post sextam, vt nunc est in more positum, id est ad meridiẽ id est post meridiem, qui mos nunc seruatur in Ecclesia apud regulares, sed sæculares in hyeme vna hora, in æstate duabus ante meridiem laxant ieiunium.* obseruat tamen Sil-
uest. † *verb. ieiunium. quæst. 4. num. 12.* horam 3
meridianam computandam esse. *Non rigore astronomico sed secundum horologia vsitata.* legatur D. Caiet. *ad art. 7. §. ad existentiam*, vbi eleganti proportione enucleat vocem D. Th. vt modo habeat efficaciam congruentiæ, sicut habuit tempore S. Doct. quamuis hora ad comestionem modo sit altetata ad horam sextam, an veto sit pec-

catum mortale hanc horam sine causa anteuertere, existimo, quod solum sit veniale, vt infra in simili dicam de mutatione officij diuini.

SVB §. V.

Oua & lacticinia etiam sunt prohibita ex praecepto Ecclesiae.

SVMMARIVM.

1. *Qui cibi non ex iure scripto, sed ex consuetudine sint prohibiti.*
2. *Ioannis Sanchez sensus. & n. 3.*
4. *An si sacerdos plures species lacticiniorum vno prandio comedat duplex peccatum committat.*
5. *An non sit de essentia ieiunij quadragesimalis abstinentia à lacticiniis, sed à carnibus.*

1 Circa prohibitionem ouorum, & lacticiniorum, non est hic locus disputandi contra Fagun. *vbi supra cap.* 3. in quo conatur ostendere † non ex iure scripto, sed ex consuetudine huiusmodi cibos esse prohibitos, est enim omnino falsum, & ferè contra communem fidelium intelligentiam, vt alibi probo, vt enim ait Sanct. Doctor *articul.* 8. (ab his cibis praecipuè ieiunantibus Ecclesia statuit esse abstinendum, sic enim expresè habetur *can. denique dist.* 4. quod est Greg. Pap. & *in 6. Sinod. Cõstantinop. sub Iustino Imperat congregata in Trullo can.* 56. legatur Thom. Sanchez *lib.* 5. *consil. dub.* 19. Diana *p.* 1. *res.* 41 Regin. *in praxi lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 2. quod praeceptum nega-
2 tiuũ est, vt optimè † Ioan. Sanch. *select.* 41. *n.* 16. habet materiã diuiduã, vnde frangetur à Sacerdotibus toties, quoties in die oua, lacticinia, & caetera huiusmodi ederent, sicut toties delinquerent, quoties in die prohibito carnes comederent, & duplici labe inquinaretur Sacerdos, qui in die quadragesimae carnes & oua ederet absque legiti-
3 ma causa, cum sit distinctum praeceptum, quo Sacerdotibus lacticinia vetantur ab eo quo carnes; & tenetur explicare quoties si applicuit ad edendas carnes & quoties lacticinia; & ad idem tenetur laicus, qui in die quadragesimali sine causa edit carnes, & sine Bulla lacticinia, non tamen si in vno prandio plures carnes comedat, non est nisi vnum peccatum, sicut est quando etiam vno prandio plures species lacticiniorum
4 manducet, tamen † si Sacerdos vtrumque vno prandio edit duplex peccatum committit, sicut laicus sine Bulla lacticinia simul, & carnes, sine causa manducet, si vero (ait Diana *resol.* 45.) quis fregit ieiunium in quadragesima sine Bulla comedens oua, vnum tantum peccatum committit, quia 5 † non est (ait) de essentia ieiunij quadragesimalis abstinentia à lacticiniis, sed à carnibus, sed fallitur Diana, quia ea vi praecepti, vtrumque pertinet de facto ad essentiam ieiunij, sed esus ouorum dispensatur per Bullam.

SVB §. VI.

Toties mortaliter quis peccat toties carnem comedit.

SVMMARIVM.

1. *An praeceptum negatiuum abstinendi à carnibus non solum prohibeat sumere vnicam comestionem carnium, sed quamlibet.*
2. *Quoties quis in die ieiunij carnes edit mortale crimen committit.*
3. *An dispensatus in lege ieiunij de non edendo nisi semel, non sit dispensatus in esu carnium, & lacticiniorum.*
4. *Ratio difficultatis.*
5. *An si quis in virtute Bullae de cõsilio vtriusq; Medici sit dispensatus ad semel in die carnem comedere, non possit amplius illam edere, & n. 6.*
7. *Multorum DD. sententia afferuntur, & num.* 10.
8. *An qui vnica comestione carnium frangit ieiunium vnum duntaxat committat peccatum.*
9. *Authoris mens.*

Tertium est, quod † praeceptum nega- 1
tiuum abstinendi à carnibus non solum prohibet sumere vnicam comestionem carnium, sed quamlibet, ita quod toties quis mortaliter peccat in die ieiunij, quoties carnes comedit, est indubitatum apud omnes Catholicos, vt videre est, in Diana *part.* 1. *tract.* 9. *res.* 45 & iu omnibus infra citandis, etenim quando praeceptum est negatiuum, est simpliciter, & non solum circa materiam determinatam, & indiuiduam, toties quoties fit contra praeceptum si materia fit notabilis mortale est, vt non occidere, non fornicari, &c. & sic † quoties in die ieiu- 2
nij quis carnes edit mortale crimen committit, dixi si materia notabilis sit, nam si est parua veniale erit, & nullum si est ad gustandum condimentum, vt facit coquus, & infirmarius; vnde inter vtrumque ieiunij negatiuum praeceptum vnum, non comedendi nisi semel, alterum non comedendi carnes & lacticinia est discrimen. Primò, quod † dispensatus in lege ieiunij de non 3
edendo nisi semel, non est dispensatus in esu carnium & lacticiniorum, sunt enim diuersa praecepta, & peceptum de comestione poterit solui non soluto praecepto de vsu carnium.

Secundò,

Secundò, quod dispensatus in lege de
vnica comestione & licentiatus, vt amplius,
quam semel comedat potest toties quoties
voluerit comedere, vt egregiè Dominus
Caietanus 2.2.*q.*147.*art.*7. §. *in eodem art.*
quam sequuntur Nauarr. *in manual. cap.* 21.
num. 22. Dur. *in* 4. *distinct.* 15. *q.* 11. Palud. *q.* 4.
art. 5. Syluest. *verbo ieiunium quæst.* 8. Tab.
4 *q.* 9. Armilla, *n.* 14. & † ratio est, quia eo ipso
quod quis licentiatus sit ad secundam co-
mestionem, iam est ablata materia iudiui-
dua præcepti, & sic non manet præceptum,
& sic potest comedere cibos permissos,
quoties voluerit sicut in Dominica quadra-
desimæ, at ille qui facultatem habet ad se-
mel in die ieiunij carnes comedere, non po-
test secundo etiam in cœna illas comedere,
quia de non edendo carnes est negatiuum
absolutè, & non respicit materiam indiui-
duam, & vniuersaliter prohibet, qui enim
est dispensatus in vnu actu legis negatiuæ
non est dispensatus ad alios, idem dicen-
dum de esu lacticiniorum, quæ prohiben-
tur, etiam præcepto negatiuo.

5 Vnde fit, quod † si quis in virtute Bullæ
de consilio vtriusque Medici est dispensa-
satus ad semel in die carnem comedere non
potest ampliùs illam edere, etsi sit dispensa-
tus ad tres dies in hebdomada, non potest
ampliùs quam in tribus illis diebus & in
aliis tenetur ieiunare, ita Veja 1. *p. casu* 45.
Lopez 1. *p.c.* 112. cum enim Bulla dispenset
iuxta necessitatẽ secundùm approbatã men-
6 tẽ vtriusque Medici, & corporalis nõ iudicet
necessitatem vrgere, nisi tertio quoque die
carnes comedere, aut quod semel in die co-
medat, dispensatio Pontificia vltrà non pro-
greditur, sed intra limites designatos à Me-
dico continetur. Quare Medici cauti de-
berent esse in concedendis licentiis comeden-
di carnes, vt ne ampliores concedant quam
requirat necessitas petentis, vt notarunt
7 † Tolet. *lib.* 6. *sum. cap.* 4. *num.* 8. Syluest.
verb. ieiunium, *q.* 7. *in fin.* Tabiena *num.* 22.
Sanch. *in Sum. lib.* 4. *num.* 42. *&* 53. Ludo-
uicus *in Summ. tractat. de ieiun. articul.* 7.
dub. 2. Ioan. Alfonsus *in luminari* 2. *fol.* 29. *&*
30. qui vltimi aduertunt, quod Medici si
aliter faciant, duplici peccati malitia rei e-
runt contra duplex præceptum negatiuum
ieiunij, alterum de vnica comestione, & al-
terum de non edendo carnes.

Cæterùm huic doctrinæ non vsque-
quaque assentior, etsi enim ille qui fregit ie-
iunium pluries comedendo cibos permis-
sos, & postea in eodem die carnes edendo
duplicis peccati reus sit, quia diuersis acti-
8 bus frangit duplex præceptum, tamen † qui
vnica comestione carnium frãgit ieiunium,
vnum dumtaxat peccatum committit, ita
optimè Magist. meus Doctiss. Doctor Ludo-
uicus Montesinos, 1.2. *q.* 73. *art.* 2. *disp.* 3. *q.* 4.
num. 42. *vers. ad aliud*. Quia præceptum de
semel comedẽdo trãsgreditur per esum car-
nis, etenim in præcepto de vnica comestio-
ne est inhibitum, quod illa comestio non sit
carnis, aut lacticinij. Quare satisfaciet qui
dixerit confessori, comedi carnes semel in
die ieiunij non tamen assentia † Magist. o 9
meo quatenus dicit, quod est circumstantia
aggrauans in quacũque opinione confiten-
da, si enim est aggrauans, non video cur in
omni opinione confitenda; quare potiùs est
peccatum transgressiuũ præcepti ieiunij de
vnica comestione quæ, vt dixi essentialiter
cõtinęt, quod non sit de carnibus, est tamen
distinctum peccatum specie ab illo, quo
quis trãsgreditur præceptum ieiunij pluries
comedẽdo cibos quadragesimales. Si tamen
quis fecit votum ieiunandi die aliquo, quo
non sunt prohibitæ carnes, si semel trans-
gressus est ieiunium pluries comedendo, non 10
peccat pluries carnes edens ita Sanchez. *in
Summa libro* 4. *cap.* 11. *num* 41. Layman. *in
sua Theologia morali l.* 4. *tract.* 3. *capit.* 3.
n. 3. contra Suarez *tom.* 2. *de Religione, tract.* 4.
cap. 7. *num.* 12. quia iste vouens non tam at-
tendit in voto ad abstinentiam à carnibus
per se, sed quatenus ex statuto Ecclesiæ re-
quiritur ad ieiunium quod dicit vnicam
comestionem, quare hac transgressa ad ni-
hil aliud se intendit obligare, idem forsan
diceret de præcepto aliquarũ Religionum,
quo præcipitur vnusquisq; ieiunare in vigi-
lia sui Patroni, nisi aliud intẽderit legislator.

SVB §. VII.

Adducitur & firmatur Sententia negatiua circa dubium principale.

SVMMARIVM.

1. *An dispensatus in esu carnium, sit dispensatus in præcepto de vnica comestione.*
2. *An dispensatus in vnica comestione non sit dispensatus in esu carnium.*
3. *In præceptis Ecclesiæ cuius materia non est indiuidua, an qui non potest illa seruare in totum seruet in parte.*
4. *An sacerdos qui non potest recitare totum diuinum officium & potest partem teneatur ad illam recitandum.*
5. *An in tantum quis dispensatur à lege ieiunij, in quantum petat eius indigentia.*
6. *An ille qui in virtute Bullæ comedit oua & lacticinia verè ieiunet, & ad ieiunium teneatur.*
7. *An vnica comestio obseruetur quæ in omni lege fuit requisita.*

HIs positis quæ non iniucunda erunt le-
genti superest difficultas, an † dispen- 1

 satus

fatus in præcepto de vnica comestione, ita vt licitè possit cœnare, & pluries comedere in diebus ieiunij. Triplex sententia cōmuniter adducitur, duæ extremæ, & vna media. Prima sententia est negatiua. Ita Pedraza, *in 3. decalogi precep fol.* 35. Graff. *lib.* 1. *decisio. cap.* 37. *num.* 58. insinuat, Nau. *vbi suprà*, Medina Complut. *C. de ieiunio q.* 5. *&* 9. Ledesma 2. *p.* 4. *q.* 17. *art.* 3. *dubit.* 9. Acosta *in explicat. Bullæ, q.* 80. Gomez *ibi clauf.* 7. *num.* 5. Valent. 2. 2. *disp.* 9. *quæst.* 2. *punct.* 5. Lopez 2. *part. instruct.* 111. §. *hu non obstantibus*, Candelabrum 3. *part. cap.* 15. *num.* 49. Angles *in floribus de ieiun. pag.* 430. Bega *tom.* 1. *summæ c.* 14. *casu* 3. Hispanus *in annotationibus ad summam*, Caiet. *verbo ieiunium, cap.* 3. *versu* 2. *dubitatur*, & hanc verissimam & tutiorem vocat. Filliuc. *infrà citandus.*

2 Primò probatur, quia dispensatus in vnica comestione non est dispensatus in esu carnium, ergo qui dispensatur in esu carnium, non est dispensatus in vnica comestione vtrumque est de essentia ieiunij, imò vt Caietan. dicit *infrà* citandus, vnica comestio magis videtur requiri ad ieiunium, quam abstinentia à carnibus, cum in veteri lege, esset verum ieiunium, cum vnica comestione ad vesperam, aut solis occasum, & tamen non fit mentio de ciborum qualitate, vt iudicum 20. *num.* 15. dicitur quod *omnes filij Israël venerunt in Domum Domini, & sedentes flebāt coram Domino, ieiunaueruntque die illo vsque ad vesperam, & obtulerunt Domino holocausta, & pacificas hostias.* Hæc ibi, at de Hostiis pacificis comedere licebat, quæ erant de carnibus, & 2. *Reg. cap.* 3. dicitur quod *Dauid ieiunauit vsque ad solis occasum non gustans panem nec aliud quidpiam*; sub quo carnes contineri possunt, cum ex lege illa, non sint exclusæ.

3 Secundò probatur, quia, vt dicitur, *cap. cum dilecti de dolo, & contumacia*, in præceptis † Ecclesiæ cuius materia non est indiuidua, qui non potest illa seruare in totum, seruet in parte, vt notat ibi Glossa *Littera I.* Barb. *ibi num.* 8. Palatios. *in repetitio. cap. per vestras, de Donatio. inter vir. & vxor* §. 20 *n.* 6. etenim in duabus obligationibus, sublata vna rēmanet altera, & sic vt notat Nau. *de*

4 *oratione notabili.* 11. Cum multis aliis, † sacerdos qui non potest recitare totum diuinum officium, & potest partem tenetur ad illam recitandam. Cum enim præceptum ieiunij duo contineat, & vnicam comestionem, & abstinentiam à carnibus, & lacticiniis, & ista separentur, vt constat in laborantibus, qui excusantur ab vnica comestione, non tamen à carnium abstinentia, octauo, è contrario, potest quis excusari à carnium abstinentia, non tamen ab vnica comestiōne.

Tertiò probatur, quia † in tantum, quis 5 dispensatur à lege ieiunij in quantum petit eius indingentia, hæc enim est mensura dispensationis ex consilio vtriusque Medici, iuxta Bullæ priuilegium, sed stat, quod, quis indigeat esu carnium, non tamen cœna, aut comedere. Ergo dispensatus in abstinentia à carnibus non intelligitur dispensatus, in vnica comestione.

Quartò, quia non minus est de essentia ieiunij ex sua primæua institutione in principio nascentis Ecclesiæ abstinentia à carnibus, quam abstinentia ab ouis, & lacticiniis, atqui † ille, qui in virtute Bullæ comedit oua, & lacticinia iure ieiunat, & ad ieiunium tenetur, vt explicat ipsa Bulla, ergo qui comedit carnes; vnde in aliquibus Bullis dicebatur, quod, qui ex consilio vtriusque Medici semel carnem in die comederit, non amittebat ieiuuij meritum, & satisfactionem; quare sicut Pontifex constituit ieiunium per Bullam diuersum ab illo, quod primo institutum est, comedendo oua, quia † obseruatur vnica comestio, quæ in omni 7 lege fuit requisita ad ieiunium, ita etiam comedendo carnes vnica comestione potest instituere ieiunium Ecclesiasticum, cum sit abstinentia, qua rebellio carnis mortificari quit, & obseruat formam ieiunij, quæ est non manducare vsque ad vesperam. 6

SVB §. VIII.

Sententia affirmatiua.

SVMMARIVM.

1. *An dispensatus absolutè in abstinentia à carnibus sit etiam absolutus à lege ieiuny.*
2. *Quæ verba ponebantur in Bullis ante Pium quintum expediens.*
3. *Pontificis verba afferuntur.*
4. *Abstinentia à carnibus est magis de essentia ieiunij quam vnica comestio, ex Thom. Sanchez.*
6. *An soluta & dispensata essentia præcepti, totum præceptum necessariò soluatur, ex Fagundez.*
6. *An sit plus concedere carnes, quam non ieiunare.*

Secūda sententia in alio extremo opposita affirmat quod † dispensatus absolutè in abstinentia à carnibus, est etiam absolutus à lege ieiunij ita vt possit cœnare, & pluries in hic ad libitum comedere sicut potest in diebus paschalibus, ita tenent Fagundez 4. *precepto Eccles. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. *vers. & hæc tres opiniones.* Corduba. *in summ. quæst.* 161. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 21. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 52. 1

num. 51. Toletus *lib.* 6. *summ. cap.* 3. *num.* 8. Azor. 1. *p. lib.* 7. *cap.* 10. *quaest.* 3. Sa emendatus *verb. ieiu. num.* 11. Villalob. *tract.* 23. *difficul.* 8. *num.* 8. Ioan. Sanch. *select.* 51. *num.* 4. Onchala *opus. de ieiunio pag.* 113. Abul. *in caput* 6. *Matth. quaest.* 170. Medina *in summ. parag.* 10. Trullench. *in exposit. Bulla lib.* 1. §. 4. *dub.* 2. *num.* 5. Sanchez *tom.* 2. *concilio. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 19. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 13. Caiet. 2. 2. *quaest.* 147. *art.* 8. §. *ad hoc dicitur*, & est satis plausibilis inter auctores vt Dianæ, *prim. p. tract.* 9. *resolut.* 25. Ioanni de la Cruz, *in summa præcep.* 4. *art.* 4. *dub* 8. & aliis.

2 Probatur primò, quia in Bullis, ante Pium quintum expeditis hæc verba ponebantur, *quod comedentes ex dispensatione Bullæ carnes de consilio vtriusque Medici, si in reliquis seruassent formam ieiuny censerentur impleße præceptum & consequi eius meritum.* Ergo sentiunt Pontifices, quod isti comedentes carnes non ieiunabant alias nihil comederent, vbi per meritum intelligitur satisfactio, quæ alias consequenda erat, si esset abstinentia à carnibus, quam Pontifex supplet per indulgentiam, ac si verè abstinuisset à carnibus, putest enim Pontifex instituere nouum ieiunium, cum vnica comestione carnis, quo satisfiat præcepto Ecclesiastico, & quis hoc negauit? cum ieiunium quadragesimale sit de iure positiuo, quod Papa potest immutare.

Secundò efficacius probatur ex verbis Bullæ quæ hodie expeditur, ibi dicit Ponti-
3 fex, † *ita quod qui carnes non comederint seruata in cæteris ieiuny Ecclesiastici forma dicto ieiunio satisfecisse censeantur.* Quibus verbis duo declarat Pontifex primum, quod oua & lacticinia manducare non est de essentia ieiunij. Secundum, quod abstinentia à carnibus hodie est de essentia ieiunij, quia qui illas comedit, non satisfacit ieiunio Ecclesiastico, sed satisfacit, qui comedit oua, & alia, quæ ex carne procreantur.

4 Tertiò, quia vt ait Thom. Sanchez † abstinentia à carnibus est magis de essentia ieiunij, quam vnica comestio, sed dispensatus in vnica comestione non tenetur ieiunare, & quamuis pluries comedat non facit nouum peccatum, ergo dispensatus in abstinentia à carnibus liber est à ieiunio.

5 Quartò, ait Fagundez, quia † soluta & dispensata essentia præcepti totum præceptum necessario soluitur, & contrarium videtur inintelligibile, maximè quando obiectum est materia præcepti, non est partibilis de se, sicut non est partibile obiectum & materia ieiunij. Atque ita dispensatus in carnibus liber est à ieiunio, quando enim aliquid componitur ex duabus partibus ad illius consistentiam necessariò requisitis, vna ablata totum illud euertitur, & destruitur, siue sit totum naturale, siue artificiale cum autem ad ieiunium ex Ecclesiæ statuto requirantur necessariò duo, & vnica comestio, & abstinentia à carnibus, vt Dominus Caiet. explicuit *loco citato*, quem sequuntur reliqui, ablata siue ex priuilegio siue ex necessitate abstinentia à carnibus de medio aufertur & ieiunandi obligatio.

Quintò, quia † plus est comedere carni, quam non ieiunare, & sic fideles vsque ad vigesimum primum annum non tenentur ex præcepto Ecclesiæ ieiunare, & tamen tenentur non comedere carnes ex eodem præcepto, similiter feria sexta non ieiunamus, & tamen abstinemus à carnibus quare præceptum de abstinentia à carnibus strictius longe est, quam præceptum de vnica comestione, ergo solutus à præcepto de abstinentia à carnibus, solutus erit à ieiunij altero præcepto de vnica comestione. Probatur ex regula iuris. 46. in 6. *qui potest quod est plus, potest quoque quod est minus?* nihil enim refert quod hæc duo præcepta specie differant, nam commutatio & dispensatio voti etiam specie differunt, & tamen qui potest dispensare, posset commutare vt ferè omnes asserunt ex præfata regula iuris. 6

SVB §. VII.

Vera sententia propugnatur.

SVMMARIVM.

1. *An licentia ad comedendas carnes detur ex consilio Medici.*
2. *Ludouici à Cruce sententia, necnon. D. Caietani & n.* 3. *&* 4.
5. *An si dispensatus à Prælato in euidenti necessitate de vnica comestione, sit simpliciter dispensatus de ieiunio, & numero* 6.
7. *An præceptum de vnica comestione etsi sit negatiuum, tamen non simpliciter, sed est affirmatiuum, & n.* 8.
9. *Comedentes dispensatione Bullæ carnes de consilio vtriusque Medici, an si in reliquis seruassent formam ieiuny, censerentur impleße præceptum & consequi eius meritum.*
10. *Quæ sit forma adæquata ieiunij.*
11. *Quando materia virtualis respicit plura præcepta quid fiat.*
12. *An materia præcepti recitandi officium diuinum sit diuisibilis.*
13. *An dispensatio sit stricti iuris & strictè interpretanda.*
14. *Ieiunium ab Ecclesia constituitur ad concupiscentiam refrænandam.*

15. *An*

15. *Aapropter periculum imminentis contagij concedatur dispensatio.*

TErtia sententia, quæ non est media, vt quidam dicebant, sed est explicatio primæ, quæ mihi verissima videtur, & est absque dubio tutior & probabilior, eorúmque sic explicant primam sententiam, aut
1 † licentia ad comedendas carnes datur ex consilio vtriusque Medici, quia cibi quadragesimales notabiliter nocent saluti, quod experientia constat, & ex infirmitatibus anteriotibus, aut ex delicata complexione, non tamen habent necessitatẽ recuperandi vires, nec sunt ex compositione sua debiles, & isti etiam si carnes comedant tenentur ad vnicam comestionem dumtaxat & possunt vti vespertina refectiuncula, vt cæteri ieiunantes, isti enim carnes manducant ob præseruationem futuræ infirmitatis imminentis, sic multi magnates & Principes faciunt, ex priuilegio Pontificio, aut datur huiusmodi licentia ratione infirmitatis præsentis & ob naturæ & complexionis debilitatem, cui plurimum nocet vnica dumtaxat comestio, & sic cum adsit ratiunabilis causa dispensandi, vt pluries comedat, omnino manet liber à lege ieiunij Ecclesiastici.

Hæc est vt dixi verissima & tutissima sententia quam expresse defendunt omnes, quos adduxi pro prima, qui eandem addunt limitationem, vt legenti constabit, quibus addo Galaum *tom 4. tract. 25. disp. vnica p. 8. §. 1 num. 11.* dicens *hanc opinionem semper esse in praxi consulendam.* Ludouicum à Cruce, *disp. 1. cap. 5. dub. 11. vbi n. 8.* postquam suam sententiam satis bene probauit sic loquitur.
2 † *Vtinam dicta etiam sufficiant ad coercendum temerarium abusum aliquorum, qui leui ex causa dispensati in esu carnium, diebus ieiuny, ita crapula student, ac si nullum esset praeceptum Ecclesia, id interdicentis, putant enim sibi satis esse, consensum obtinuisse vtriusque Medici, qui passim respectu potius profano, quam Christiano ducti, se in huiusmodi consensibus faciles se prabent, cum tamen aliter sit sentiendum nisi rationabilis & legitima interueniat causa.* Hæc Doctissimus Pater Sanctæ Pœnitentiariæ Lateranensis Præses, Bonacc. *t. 2. de praeceptis Ecclesia disp. vlt. punct. 2. n. 3. sed mihi dicendum.* Fillucium *tract. 27. cap. 5. quæst. 4. num. 53. 163.* Reginal. *t. 1. lib. 4. num. 168.* Additionatorem Tolet. *lib. 6. cap. 2. in fine.* Comitol. *lib. 4. Respons. q. 46.* Rodriguez *in Summ. 1. part. cap. 24. num. 9. & in explic. Bulla §. 7. num. 4.* Conrad. *in Sum. casu 250.* Cæned. *q 4. num. 6.* Cordubam *in Sum. q. 143. & 167.* Lessium *lib. 4. cap. 2. dub. 6. in fin. n. 45.*

Et hanc esse Domini Caiet. sententiam mihi indubitatum est, quia *art. 7. §. ad hoc*
3 *breuiter dicitur,* sic fatur. *Proculdubio egens solum dispensatione ieiunij etiam si illa conditio sit de necessitate ieiunij, & in illa sola dispẽsatus siue à Pralato siue à necessitate sit, non est propterea dispensatus siue absolutus à ieiunio, verbi gratia, si quis non potest expectare horam consuetam prandij, sed potest summo mane comedendo ieiunium quoad reliqua seruare, & dispensatur à Pralato, quacumque hora voluerit non propterea est absolutus à vinculo ieiunij sed debet sicut potest ieiunare, & eadem ratione tenetur sic ieiunare si necessitas euidens ipsum dispenset, quoad dictam conditionem & hoc satis ex autoritate huius Littera habetur, & ratione firmatur, quia impotens seruare praeceptum Ecclesia quoad eius omnes conditiones debet seruare illum secundum, illas, quas potest, non est autem eadem ratio de vnica 4
comestione, & aliis conditionibus, quoniam ieiunium noui testamenti ex abstinentia carnium & vnica comestione constat, tanquam ex substantialibus, ita quod vnica comestio est essentialior ieiunio, vtpotè à principio ieiunij instituta in veteri testamento, in quo vsque ad vesperam affligendum hominem ieiunio statutum est, nullus tamen cibus vespere prohibitus erat. Patet etiam ex hoc, quod Ecclesia consuetudo traxit horam prandij in ieiunio, à nona in sextam, in vnica tamen comestione perseuerat, nisi in diebus Dominicis, quibus se non abstinere fatetur. Dispensatus ergo † à Pralato in 5
euidenti necessitate de vnica comestione, est simpliciter dispensatus de ieiunio & catera, quia ablato essentiali, aufertur res, sed dispensatus in aliis conditionibus, non est dispensatus à ieiunio: quoniam sine istis potest ieiunium quoad substantialia remanere.* Hæc ibi, quibus Eminentissimus Cardinalis fundamenta nostræ sententiæ posuit, asserẽs quòd vnica comestio est essentialior ieiunio, quia à sua primæua institutione in lege veteri habet illam, & non abstinentia à carnibus, quam dicit pertinere ad substantialia ieiunij in lege Euangelica in qua etiam à Principio nascentis Ecclesiæ pertinebat ad substantialia ieiunia abstinentia ab omni lacticinio, & trahente originem à carnibus, quare sicut hoc substantiali ablato manet essentia ieiunij si adsit vnica comestio, quæ est illi essentialior, ita ablata ex priuilegio aut necessitate abstinentia à carnibus.

Quòd autem dicit *art. 8. §. ad hoc dicitur.* quod ex consuetudine *dispensati ex impotentia euidenti ab abstinentia carnium sunt totaliter absoluti à pracepto ieiuny,* non est contra nostram sententiam, nam quando est 6
euidens impotẽtia est infirmitas actualis nõ obligat ieiunium, si autem non sint dispensati ex euidenti impotentia sed re, ex priuilegio Papæ, vt habent multi principes, aut ex probabili coniectura infirmitatis imminentis, & quia nocent cibi quadragesimales,

&

& sic in virtute Bullæ dispensatus in abstinentia à carnibus manet obligatus obseruandi essentialiorem partem ieiunij scilicèt vnicam comestionem.

7 Quod Probatur hoc manifesto discursu, quia † præceptum de vnica comestione & si sit negatiuum, tamen non simpliciter sed est affirmatiuum, quod vnica dumtaxat comestio sit facienda ex suppositione, quod quis velit comedere in die, præceptum tamen de abstinentia à carnibus, ouis, & lacticiniis est simpliciter & absolutè negatiuum, quæ duo præcepta longe diuersa sunt, & inter se separabilia, multis enim datur facultas pluries comedendi, & non datur facultas edendi vt iuuenibus nondum habentibus vigesimum primum annum completum, & hominibus & fœminis habentibus laborem corporalem excessiuum, cum quo non componitur vnica comestio, sed exiguntur plures, & tamen non datur facultas comedendi carnes, est sine Bulla oua & lacticinia. Rursus in vigiliis, & quatuor temporibus anni saluatur ieiunium, cum ouis, & lacticiniis etiam sine Bulla sed ex consuetudine, vt tenet communis, & certa sententia, quia ibi saluatur vnica comestio, quæ est de essentia ieiunij in omni lege naturæ, veteri, & noua, in qua, etsi primæua ieiunij institutio excluserit carnes, & lacticinia, æqualiter est absque dissentione aliqua, tamen consuetudo obtinuit vt si adsit abstinentia à carnibus & vnica comestio esset verum ieiunium, ergo si ex priuilegio, quis est dispensatus in abstinentia à carnibus ob nauseam piscium,
8 vel ob detrimentum, quod ex illorum comestione oritur, & ex ouis & lacticiniis, & illis sufficit vnica carnis comestio, dubio procul tenebitur non ampliùs comedere nec licentia, & absolutio à præcepto absolutè negatiuo est licentia, & absolutio à præcepto affirmatiuo de vnica comestione, si comedendum est, etenim quod facit consuetudo contra legem de abstinentia, ab ouis & lacticiniis facit dispensatio ab abstinentia à carnibus, & sicut consuetudo non euertit ieiunium, ita nec dispensatio in ista abstinentia à carnium esu.

9 Secundò, fulcitur valdè efficaciter ex verbis Bullæ expeditæ ante Pium V. in quibus hæc sunt verba. *Comedentes dispensatione Bulla carnes de consilio vtriusque Medici si in reliquis seruassent formam ieiunij censerentur implesse præceptum & consequi eius meritum.* Ex quibus tale formo validum argumentum Pontifex Summus, dum hæc loquitur instruit fidelium mores, declarans actus, quibus adimplent præceptum ieiunij, atqui actus quo comedentes carnes adimplere possunt ieiunium, est solùm vnica comestio, ergo † ista est adæquata forma ieiunij, quam primò & per se respicit ieiunium, cætera autem respicit tanquam conditiones materiales, atque ita dispensatus in forma, & actus quem per se respicit præceptum quo perse adimpletur, & in quo cadit dispensatio salua essentia ieiunij est vnica comestio, etsi ista potest subsistere salua sanitate ad illam tenetur dispensatus in abstinentia à carnibus, aliàs enim si vnica comestio non esset adæquatus actus adimpletiuus essentialiter ieiunij malè Pontifex id doceret, quod dicere absonum est, quare Papa his verbis declarat id quod in omni tempore fuit primo est per se adimpletiuum præcepti ieiunij, licèt in lege Euãgelica ex præcepto negatiuo addita fuerit pro materia huius comestionis pisces, legumina, & quidquid non est carnis terrestriũ & volatilium, & quidquid ex iis dimanat vt oua, lac, caseus, &c. in qua materia seruata forma ieiunij dispensat, aut priuilegium, aut consuetudo, aut necessitas, & sic ante Bullam si adderet hæc necessitas comedendi carnes tenebatur, quis ad vnicam comestionem, priuilegium tamen Bullæ id operatur, quod non requiratur ita magna necessitas, sed minor, quam ante Bullam, sufficiet. 10

Tertiò probatur, quia quãdo materia virtutis respicit plura præcepta si materia illa nõ potest prosequi, quatenus respicit omnia illa præcepta, debet secundùm ea quæ operanti sunt possibilia; rursus si præceptum aliquod respicit materiam diuisibilem, si nõ potest adimplere secundum totam materiam debet secundum partem, quam potest, rem explico exemplis, materia de festorum obseruatione, & respicit præceptum de nõ laborãdo opera seruilia, & de audiendo sacro, & tamen si quis indiget laborare, vt victum necessarium quærat, non deobligatur à præcepto de audiendo sacro, deinde † materia præcepti recitandi officium diuinum est diuisibilis, & sic qui non potest totum debet eam, quam potest recitare, partem, vt non peccet mortaliter, etsi Beneficiarius sit non teneatur ad restitutionem, ergo cum ieiuniorum obseruantia plura continuat præcepta, de vnica comestione, tanquam de forma, de abstinentia à carnibus, & lacticiniis tanquam de materia ex Ecclesiæ statuto, & de hora comestionis, qui non potest abstinere à carnibus, &c. tenetur tamen ad formam, quam obseruare potest, scilicet vnicam comestionem, etsi in materia extranea ex dispensatione, vel propter necessitatem, aut priuilegium. Cum enim sit contra ius commune strictè est intelligendum neque extendendum vltra posita, *cap. 1. de filiis Presbit. in 6. cap. ea quæ de* 11 12

de reg. iur. in 6. cap. fi. de transl. Episcop. est enim
13 † dispensatio stricti iuris, & strictè interpretanda, vt latè probaui *tom. 2. Resol. Moralium tract. 9.* quare si quis dispensatur in materia ieiunij non censetur quis dispensatus in forma scilicet vnica comestione.

Quartò, & est ratio à priori, quam tradit S. Thomas *quæst. 146. art. 6. citato.* quia
14 † *ieiunium ab Ecclesia institutur ad concupiscentiam refrænandam, ita tamen quod natura saluetur, ad hoc autem sufficere videtur vnica comestio per quam homo potest, & naturæ satisfacere, & tamen concupiscentiæ aliquid detraxit diminuendo comestionis vices, & ideo Ecclesiæ moderatione statutum est, vt semel in die à ieiunantibus comedatur.* Ex quibus tale formo argumentum, ieiunium statutum est ad concupiscentiam refrænandam, quod fit multipliciter, tum abstinentia à carnibus, lacticiniis, ouis, & similibus cibis, tum per vnicam dumtaxat comestionem, tum denique differendo cibos, vsque ad sextam vel nonam vel vesperas, iuxta diuersarum Ecclesiarum consuetudinem. Ergo si quis potest refrænare concupiscentiam vnica comestione qua detrahitur feruori concupiscentiæ, etiamsi non posset refrænare alio modo tenetur ad hunc, qui fit vna vice dumtaxat carnes comedendo.

Ex dictis deducitur hoc corollarium ad
15 propositum, quod cum † propter periculum imminentis contagij concedatur dispensatio, vt vnusquisque possit carnes impunè comedere, & hæc dispensatio ideo conccdatur vt reparetur humidum radicale effractum ex pugna præterita & vt alimento carnium vires reficiantur ad repugnandum inimicæ qualitati pestiferæ ieiuniumque debilitet naturam præcipuè iam debilitatam ob certamen cum contrario suo mortali contagio; quod eo ipso, quod fiat dispensatio in cibis quadragesimalibus, & vt possint carnes comedere fit etiam dispensatio in vnica comestione, & sic possunt cœnare, tenentur tamen abstinere quantum fieri possit à cibis tristibus, & noxiis.

SVB §. X.

Satisfit oppositis fundamentis.

SVMMARIVM.

1. *Fundamentis oppositis respondetur & satisfit, & n. 2.*
3. *An abstinentia à carnibus sit essentialis.*
4. *An strictius sit præceptum de non comedendo carnes ac de vnica comestione.*
5. *Authoris mens.*

1 AD fundamenta oppositæ sententiæ, quæ est secunda (nam fundamenta primæ cum sit nostra pro nobis sunt) respondetur, ad primum iam constat quod nostrum intentum probet, vt patet in secundo fundamento adducto pro conclusione. Ad secundum respondetur, quod Pontifex loquitur de his qui comedunt carnes sine consilio vtriusque Medici, quam conditionem posuerat antea, & non ponit ad comedendum lacticinia non tamen dicit, quod si comedant carnes de consilio vtriusque Medici, si in reliquis seruetur forma ieiunij non satisfaciant præcepto, sicut qui comedit lacticinia, sine Consilio Medici, sicut Sacerdotes & Consilio Medici comedant lacticinia tenentur ad vnicam comestionem, non enim Bulla, quæ hodie expeditur contrariatur antiquæ. 2

Ad tertium respondetur negando, quod † abstinentia à carnibus sit essentialis, neque dum essentialior quam vnica comestio, vt vidimus, & probauimus. 3

Ad quartum respondetur negando, quod obiectum & materia ieiunij non sit partibilis imo est, sicut materia de obseruatione festi.

Ad quintum respondetur, verum esse, quod est † strictius præceptum de non comedendo carnes ac de vnica comestione, sed non illico qui est dispensatus in illo est dispensatus in isto, nam dispensatio, vt dixi & est certum, est stricti iuris & non extenditur vltra dispensata expressè. 4

Hanc Resolutionem † scripsi anno 1650. & terminaui die quinta Aprilis eiusdem anni, ex mandato Eminentiss. D. D. Dominici Cardinalis Pimentel, quia tamen plura illius exemplaria sunt transcripta, volui amicorum suasione eam cudere cum multis additionibus, & si cum aliqua digressione principalis intenti huius libri quinti ad cuius materiam regredior. 5

RESOLVTIO VI.

De statuto excusante Canonicos à residentia in choro.

SVMMARIVM.

1. *Quod statutum Canonicos à residentia in choro excuset.*
2. *An statutum per quod permissum est Canonicis quatuor menses abesse quolibet anno ab Ecclesia, si à Sede Apostolica confirmatum, non censeatur derogatum per Concilium.*
3. *Barbosa, Bellarmini & aliorum opiniones. Item Sacræ Congreg. & n. 4.*
5. *An Confirmatio in forma speciali dicatur* in

in qua est insertus tenor rei confirmata.

Non loquimur de statuto, quod confirmatum sit à sede Apostolica, ex hoc
1 enim † excusaui à Residentia Canonicos vltra tres menses à Concilio concessos determinauit Sacra Congregatio Concilij, teste Garzia 3. *p. cap.* 2. *sæpius citat. num.* 197. *&* 214. *cum sequentibus*, est enim declaratum à Sacra Cardinalium Concilij interpretum Congregatione pluribus vicibus, vt refert idem Doctissimus vir, prima rescribens Ar-
2 chiepiscopo Valent. *die* 20. *Iun.* 1576. † *statutum per quod permissum est Canonicis quatuor menses abesse quolibet anno ab Ecclesia, si à sede Apostolica confirmatum est, non censetur derogatum per Concilium.* Et quidem si non fit expressa mentio de statuto confirmato à Sede Apostolica fuit resolutum à Rota & Congregatione Concilij de mente
3 Gregorij XIII. vt referunt. † Barbosa, & Bellarminus *ad cap.* 4 *sessio.*6. Ita Rota *decis.* 16. *part.* 2. *diuersorum in vna Benonens. coram Pamphilo* 27. *May* 1594. & apud Puteum *in decis.* 172. *lib.*3. & est indubitata sententia, vt videre est apud eundem Bellarm. *sess.* 25. *cap.*6. *in obseru. Doct. Litt.O.*

Cæterum hæc confirmatio non sufficit, quod fiat in forma communi, sed debet fieri in forma speciali, & ex certa scientia, cum
4 causæ cognitione. † Ita declarauit Sacra Congregatio 13. *Nouemb.* 1586. re maturè considerata & auditis vtriusque partis Aduocatis & in altera Segouiens. 11. *Iul.*1590.
5 *ad* 12. *dubium.* † Confirmatio in forma speciali dicitur, in qua est insertus tenor rei confirmatæ, vel saltem narrat eius substantialia, & est expedita solita discussione nam ante litterarum expeditionem non potest dici adhibita iuridica causæ cognitio, vt determinauit Rota *in vna Conchen.* 2. *Aprilis* 1591. *coram Mantica.* & in alia *Abulens. iurisdictio.* 22. *Ianuary* 1588. *coram Orano.* & est certa sententia inter peritos vtriusque iuris.

SVBRESOLVT. I.

De confirmatione statuti ex certa scientia.

SVMMARIVM.

1. *Circa statuta confirmata à sede Apostolica aliqua dubia veniunt enodanda.*
2. *An etsi posita clausula* ex certa scientia, *sit confirmatio ex certa scientia & confirmet actum aliàs de iure inualidum.*
3. *An clausula* ex certa scientia, *apposita in confirmatione facit eam specialem, etsi non inseratur tenor rei confirmata.*
4. *An clausula* ex certa scientia *idem valeat ac* de plenitudine potestatis, *& suppleat ea omnia quæ consistunt in iure & n.* 17.
5. *An si Princeps in confirmatione & in litteris expeditis ponat solum* ex certa scientia *&* de plenitudine potestatis *non dicatur vera confirmatio* ex certa scientia, *& non excedat formam communem & n.*6.
7. *Si Princeps siue sæcularis siue summus Pontifex an sit de facto statuto aut concordia certioratus & informatus.*
8. *Quæ confirmatio sit in forma speciali, & n.*9.
10. *Quid requiratur in confirmatione speciali.*
11. *An ex narratis à Pontifice comprehendatur confirmationem factam esse ex certa scientia.*
12. *An summi Pontifices multi confirmarint* ex certa scientia *priuilegia Regularium ab antecessoribus concessa.*
13. *Multorum DD. sensus, & n.*14.
15. *Quæ confirmatio fuerit generalis, ex multis DD.*
16. *An confirmatio respectu priuilegiorum de quibus Pontifex non habet notitiam magis reducatur ad formam communem quàm ad specialem.*
18. *An sufficiat quod Princeps confirmans* ex certa scientia, *exprimat se esse certioratum aut informatum statuti quod confirmat.*

Sed † supersunt aliqua dubia circa hæc 1
statuta confirmata à sede Apostolica quæ non paruam lucem adducent dictis, & dicendis. Primum dubium est, an si in confirmatione statuti, non sit insertus tenor rei confirmatæ, sed tantum Pontifex dicit quod illud confirmat ex certa scientia, confirmatio ista sit in forma speciali ita vt purget vitium subreptionis, an in forma communi? Garzia *vbi suprà num.* 233. sentit, quod
† etsi posita illa clausula *ex certa scientia*, 2
sit confirmatio ex certa scientia & confirmet actum alias, de iure inualidum non tamen tollere defectum intentionis, neque purgare vitium subreptionis quod probat ex multis Rotæ Romanæ decisionibus, ita *in vna Romana Secretariatus* 10. *April.* 1592. *coram Seraphino, & in eodem anno in alia coram Blancheto die* 24. *Aprilis, in vna Mediolanens. fructuum.* loquens de clausula *Motu proprio.* quam sententiam sequuntur plures, quos refert ibi Garzia.

Secunda sententia est, † quod clausula *ex* 3
certa scientia, apposita in confirmatione facit eam specialem, etsi non inseratur te-

nor rei confirmatæ, ita Abbas *cap. exami-*
nata de confirmatio. vtili. Romanus *consil.*
327. *num.*7. Antonius Gabriël *de clausulis*
conclus. 1. 2. *&* 3. Rota *in præfata decisione*
Abulens. & in alia *Burgens. iurisdict.*3. *Maij*
1589. *& decis.*780. *num.*5. *part.*1. *diuers.* se-
quitur Molina *de iustit. & iure tom.* 1. *disp.*
174. *num.*14. *&* 15. vbi ex altero Molina *lib.*
2. *de primogeni. cap.*7. *à num.*15. dicit, quod
4 † clausula *ex certa scientia*, idem valet ac
de plenitudine potestatis, & supplet ea omnia
quæ consistunt in iure; vnde si Princeps
habet notitiam facti, quamuis in litteris fa-
ctum non referat, nec tenor rei confirmatæ
non inseratur confirmatio non est in forma
communi, sed in forma speciali.

Ego verò inter has duas extremas sen-
tentias mediam constituo & assero. Pri-
5 mò, si Princeps in confirmatione, & in lit-
teris expeditis ponat solùm *ex certa scientia*
& *de plenitudine potestatis*; non dicitur ve-
ra confirmatio, *ex certa scientia*, & non ex-
cedit formam communem, sed re ipsa talis
confirmatio solum est in forma communi,
quæ parum, aut nihil operatur, vt ait Rota
*in vna Elboren. Decimarum. coram Lugdun.*28.
Decemb. 1608. *apud Farin. in postu. part.*3.
*decis.*229. *num.*11. & ad summum supplebit
6 defectus iuridicos, & confirmabit actum
alias iure inualidum, vt volunt vterque Mo-
lina *vbi suprà*, & Garzia *num.*233. tamen
non supplet defectum intentionis Princi-
pis, aut Litterarum subreptionem, vt dicit
Rota *in vna clausina coram Pironano* 23. *Maij*
*ann.*1614. *n.*8. *in fin.* apud Farin. *vbi suprà.* &
hoc probant fundamenta primæ senten-
tiæ.

7 Assero secundò si Princeps, siue secularis,
siue Summus Pontifex, alias est de facto sta-
tuto, aut concordia certioratus, & informa-
tus, quia illud reuidendum, aut examinan-
dum tradidit, vel aliquibus ex Eminentissi-
mis Cardinalibus, vel Reuerendissimorum
Auditorũ de Rota aliisue officialibus alicu-
ius Congregationis, vel vtriusque signatu-
ræ, qui æquitate, honestate, & conuenien-
tiæ statuti, aut concordiæ sanctitatem suam
informarunt, & ipse summus Pontifex con-
firmauit statutum *ex certa scientia*, quamuis
tenor rei confirmatæ non inseratur in litte-
ris expeditis, sed solum dicat Pontifex se cir-
ca tale statutum aut concordiam esse bene
informatum, confirmareque ipsum *ex cer-*
8 *ta scientia*, talis † confirmatio est in forma
speciali, & ex reseruatis ex concilio Tri-
dent. iuxta declarationes congregationis
supra inductas, vnde & tollit defectum in-
tentionis, & purgat vitium subreptionis,
hæc assertio est de mente secundæ senten-
tiæ habetque efficacissima fundamenta: in
primis eam docet Rota apud Farinacium,
*in postum. p.*1. *in vna Toletana. admissionis* 7.
Iunij 1609. *coram Pamphilo*, qui hodie Ec-
clesiam gubernat vocatus Innocentius X.
decis. 192. *num.* 3. vbi ex eo Domini cen- 9
suerunt Breue quoddam Clementis VIII.
non fuisse in forma communi expeditum,
sed in forma speciali, & *ex certa scientia*, tol-
lereque defectum intentionis, & purgare
vitium subreptionis, quia inquiunt, *Breue*
dimanauit re maturè discussa ex sententia S.D.
N. tunc Cardinalis Burghes, & Illustrissimi. Car-
dinalis Blancheti quibus hoc negotium viden-
dum, & examinandum, ac sibi referendum
Clemens ipse commiserat, quo casu dicitur con-
cessum ex certa scientia. Abbas. cap. 1. *&* 2.
*num.*6. *versic. quædam confirmatio, & ibi De-*
cius num. 47. *de confirmatio. vtilit. maxime*
stante clausula ex certa scientia posita in ipso
Breui. Glossa. in cap. statutum in primo, in verbo
litterarum de rescriptis in 6. *& in clementina*
2. *glossa finali eodem tit. Abbas in cap. exa-*
ctam in fin. de confirmatio. vtili. Decius in cap.
Porrecta num. 15. *versic. quarto eodem titulo*
*Romanus consil.*327. *num.* 7. *Reinaudus consi-*
*lio.*31. *n.*5. *lib.*1. Hactenus ibi.

Deinde, probatur, quia vt dicunt vter-
que Molina *vbi suprà*, & est omnino cer-
ta sententia omnium ferè Scriptorum,
ideo † in confirmatione speciali requi- 10
ritur insertus tenor rei confirmatæ, & quia
alias cum sit res pertinens ad factum ipsum
præsumitur ignorasse, & non habuisse in-
tentionem, & sic est confirmatio subre-
ptitia; atqui Pontifex in specie nostræ as-
sertionis Princeps est certificatus de natura
negotij & statuti, & concordiæ confirma-
tæ, ergo manifestum est quod confirmatio
ista & tollit defectum intentionis, & pur-
gat vitium subreptionis in vtroque foro
cap. Pastoralis. § præterea de officio Delegati. &
tenent Oldradus *consil.* 330. *num.* 6. Tuscus
tom. 1. *littera. C. conclusio.*341. *num.*1. Decia-
nus *consilio.*18. *n.*169. *lib.*1. Cephal. *concil.*419.
*num.*45. *lib.*1. Sanchez *in sum. lib.* 7. *cap.*29.
*num.*144. vbi optimam subiungit rationem,
quia quoties ex narratis à Pontifice com- 11
prehenditur confirmationem factam esse
ex certa scientia, tunc suppletur defectus in-
tentionis, & purgatur vitium subreptio-
nis; quia in hoc sola voluntas Principis at-
tenditur, à qua dependet intentio; & cum
hac voluntate explicanda, & declaranda
nulla sit constituta certa forma, sufficit quo-
cunque modo certo colligatur *leg. certum.*
D. si certum petatur Glossa. *ad cap. Pastoralis.*
cit. verbo ex certa scientia ibi Decius *nu-*
*mer.*15.

Secundò probatur, quia † sũmi Pontifices 12
multi confirmarunt *ex certa scientia* priui-
legia Regularium ab antecessoribus con-
cessa, & in Bulla confirmationis non sunt

inserta

inserta talia priuilegia, quæ confirmant; sed solum ponunt aliqua verba, quibus declarant suam intentionem, & quod sunt benè de illis informati, vnde talis confirmatiu est in forma speciali, ad id, quod confirmatio præfata reualidet priuilegia aliquando concessa, & per non vsum euanida, & nullius efficaciæ, vt tenent collectores priuilegio
13 Mendic. † apud Rodriguez *tom.1. qu.8. art. 2. in fine* Suarez *de leg. lib.8. cap.20. n.9.* interpretantes Bullam Iulij II. quæ incipit *in Militantis Ecclesiæ agro*, quam refert Rodriguez *in suo Bullario pag. mihi.* 570. in qua summus Pontifex declarauit quod confirmatio priuilegiorum facta à Sixto IV. non extenditur ad confirmanda ea priuilegia, quæ ex non vsu non subsistebant, quam
14 Bullam illi interpretantur, quod processit ex defectu relationis, & quod Bulla Sixti IV. processit *ex certa scientia, motu proprio*, mera voluntate, & propotiori cautela, quæ clausulæ etiam inualidæ reualidant, & de nouo concedunt priuilegia, & sic etiam si ex nouo vsu suas vires amiserunt, ex tali confirmatione eas reassumunt.

Quæ Doctrina aliquibus non placet, dicunt enim quod cum illa confirmatio
15 fuerit generalis, neque processit singulorum examen, & cognitio, ad ea tantum refertur, quæ sunt in vsu, & viridi obseruantia per Doctrinam Antonij de Butrio, *ad cap. dudum n.*15. *de decimis*, quam ibi commendat, quam amplectitur sacra Rota *decis.* 11. *n.* 3. *p.*2. *recentio.* & alij plures quos sequitur, & citat Barbosa *clausula.* 59. *num.* 55. vnde in prædicta Bulla Sixtina non tollitur defectus intentionis neque purgatur vitium
16 subreptionis, quare † confirmatio respectu eorum priuilegiorum de quibus Pontifex non habet notitiam magis reducitur ad formam communem, quam ad specialem, & iuxta hanc doctrinam respondit Iulius I. neque opponitur Sixto IV. qui loquitur de priuilegiis validis, & hæc confirmat confirmatione speciali, quamuis non exprimat,
17 ea realiter in Bulla, vnde † cum clausula *ex certa scientia* æquiualeat clausulæ *de plenitudine potestatis* vt multis citatis tenent Moneta *de comm. vltima volunt. cap.7. n.96.* Tuscus *vbi supra concl.* 340. *à num.* 11. Matienzo *leg.7. glossa.9. num.4. tit.7. lib.* 5. *nouæ recop.* Auendaño *ad leg.40. tauri glossa* 11. *num.*28. Vnde extenditur ad ea omnia confirmanda, quæ non præsumitur Princeps ignorasse, Tuscus *num.* 44. Sanchez *lib.8. de Matri. disp.4. num.6.* Aldrete *part.2. de regul. exemptio. cap.1. num.* 11. *citato*, manifestum relinquitur non requiri quod in litteris tenor, aut substantialia rei confirmaræ inferatur, vt confirmatio tollit defectum intentionis, & purget vitium subreptionis sed † sufficit quod Princeps confirmans *ex* 18
certa scientia exprimat se esse certioratum, aut informatum statuti, quod confirmat, & hoc & nihil aliud probant argumenta primæ sententiæ.

SVBRESOLVT. II.

De reuocatione sententiæ, quæ transiit in rem iudicatam.

SVMMARIVM.

1. *An Canonici non residere possint vltra tres menses à Concilio assignatos.*
2. *An cum sententia & res iudicata fundetur in immemoriali, ista sublata, vt aufert Concilium, sententia ipsa non subsistat.*
3. *Quod decretum sustulisset res iudicatas quæ nituntur priuilegiis ante Concilium obtentis.*
4. *An sententia lata propter consuetudinem immemorialem non sit derogata per Concilium.*
5. *Aliud consuetudo immemorialis, aliud Principis priuilegium.*
6. *An semper subsistat quamuis derogetur lex ad quam respicit semper sententia.*
7. *Rotæ sententia, & n.8. & 9.*
10. *An quando sententia est antiqua & habet effectum ex obseruantia subsecuta præsumatur iustificata.*
11. *An sententia lata, & res iudicata nitens priuilegio, ablato priuilegio totaliter ruat.*
12. *An consuetudo immemorialis non sit mera gratia Principis.*
13. *Concilium sustulit res iudicatas quæ nituntur priuilegiis.*

Secundum dubium est, an Concilium reuocauerit sententias, & res iudicatas ante Concilium latas, quod † Canonici non 1
residere possint vltra tres menses à Concilio assignatos? quia litigatum est super residentiam cum aliquibus, & isti allegantes consuetudinem immemorialem sententiam in suum fauorem habuerunt; an inquam huiusmodi sententiæ sint etiam reuocatæ à Concilio? Affirmat Garzia *num.* 210. quia
† cum sententia, & res iudicata fundetur 2
in immemoriali ista sublata vt aufert Concilium sententia ipsa non subsistit & corruit, nihil iuuans ad non residendum, quare sententia illa solum imponit finem liti, & sublato fundamento nullum ius inferret, quia quud non est, iuuare nequit, & sic in simili declarauit Sacra Congegat. *sic* (*ad cap.* 20. *sess.* 24.) quia *in fine huius decreti est derogatio priuilegiorum. Dubium*

3 *est, an † hoc decretum sustulisset etiam res
iudicatas quæ nituntur priuilegiis ante Conci-
lium obtentis. Congregatio censuit affirmatiuè
scilicet abstulisse, quia cum sententia cum nita-
tur priuilegio non dat plus roboris priuilegio,
quam in se habent, sed solum imponit finem
liti, ita die 9. Aprilis 1587. in vna Salmant.
Sixtus V. audita relatione Congregationis re-
spondit atque, ita mandauit in similibus respon-
dert.* Hæc ibi.

Sed iuxta ea quæ dixi supra agens de
consuetudine excusante in primo notabili,
aliter dicendum est, de consuetudine im-
4 memoriali, & dicendum, quod † sententia
lata propter eam, non est derogata, per
Concilium, nisi vt declaratum per Sacram
Congregationem cuius declarationes, vt
ibidem dixi non sunt receptæ in Hispania,
quantum ad hoc punctum, imo etiamsi re-
ceptæ essent, tamen Concilium non dero-
gauit sententiis latis fundatis in illis, quia
5 † aliud est consuetudo immemorialis, aliud
priuilegium Principis, quare sententia lata
super priuilegio corruit sublato priuilegio
in quo fundabatur, at consuetudo est lex
quædam iuxta cuius æquitatem lata est
sententia, & is in cuius fauorem lata est ac-
quisiuit ius tributum sibi à sententia se-
6 cundum legem, vnde † sententia semper
subsistit, quamuis derogetur lex ad quam
respicit semper sententia, quare nisi expres-
sè derogetur sententia nitens consuetudini
non amittitur ius, quod ab illa dependet in
fieri non in *conseruari*.

Vnde Rota coram Domino Blancheto *in
vna Legion. iurisdiction.* 13. *Nouembr.* 1583.
7 † dicitur, *neque obstat decretum Concilij Tri-
dent. cap.20. sess. 24. quia vt fuit resolutum
ab Illustriss. Cardin. Concilium non comprehen-
dit casus per sententiam determinatos, vt in
illa Lucensi cuius copia data fuit, &c.* quam
8 etiam confirmauit alia decisio *in vna Iu-
risdict. Archidiac. de Bribiesca. 2. Decemb.* 1585.
coram Seraphino. & in alia *in eadem causa die*
16. *Nouemb.* 1594. vbi idem dicit, quòd be-
ne ibi decisum est, *iuxta tenorem sententiæ
de partibus an.* 1512. quæ cum esset transacta
in rem iudicatam, non fuit à Concilio Trid.
sess. 24. cap. 20. sublata, neque enim potest in
dubiũ refricari quin illa sentẽtia intelligatur
9 de iurisdictione competente Archidiacono,
priuatiuè ad Archiepiscopum, primò quia
loquitur de iurisdictione acquisita ex pos-
sessione, vsu & consuetudine ipsius & an-
tecessorum suorum per quam quidem con-
suetudinem & præscriptionem acquiritur
iurisdictio priuatiuè ad superiorem, *cap. irre-
fragabili §. excessus de officio Ordinarij.* & in
alia in eadem 13. *Ianuar.* 1595. confirmatur
10 eadem decisio, & dicitur quod † quando
sententia est antiqua, & habet effectum ex
obseruantia subsecuta præsumitur iustifi-
cata & optima est præsumptio quæ ex effe-
ctu subsecuto colligitur, *leg. sed Iulian. §. pro-
inde D. ad Macedon. leg. quædam sunt D. de re-
bus dubiis.* Decius *consil.* 36. *colum.* 3. *in fi.*

Cæterum † sententia lata est res iudicata 11
nitens priuilegio, ablato priuilegio totaliter
ruit, quia in fieri & conseruari pendet à
priuilegio, quod est mera gratia Principis
vnde sententia quæ ponit in possessione pri-
uilegij cum sit iustificata ex vi priuilegij,
isto sublato de medio sententia euanescit
vtpotè radicata in gratia Principis: at † con- 12
suetudo immemorialis non est mera gratia
Principis, sed cum sit præscripta ratione il-
lius adquiritur ius ad rem consuetudine ad-
quisitam, in quo iure radicatur sententia
quæ transiit in rem iudicatam. Vnde cum
hoc ius non fundetur in mera gratia Princi-
pis; nisi expressè derogetur sententia &
res iudicata ex vi consuetudinis immemo-
rialis non intelligitur derogata, vnde data
opera Sacra Congregatio dicit † quod Con- 13
cilium substulit res iudicatas, quæ nituntur
priuilegiis, non dixit consuetudinibus in
quo iure præscripto ponit in possessione
sententiæ quæ trãsiit in rem iudicatam, quæ
quando fundatur in priuilegio fundatur vt
in radice in gratia Principis, nisi priuilegium
sit remuneratorium, & transierit in contra-
ctum, tunc enim non est mera gratia, vt di-
cunt DD.

SVBRESOLVT. III.

Vtrum Episcopus vel Capitulum possit condere statutum hoc?

SVMMARIVM.

1. *An possit Episcopus, vel Capitulum condere statutum, quòd Canonici lucrentur distributiones & fructus, etsi absentes, cum licentia tamen vltra tres menses Tridentinos.*
2. *An statutum à principio vires exerat ad releuandos Canonicos à residentia.*
3. *Authoris mens.*
4. *An sicut potest consuetudo rationabilis introduci circa absentiam pro paruo tempore ex causa iusta, ita possit fieri statutum quod iudicatur non esse contra Concilium.*
5. *An consuetudo quod qui per quadraginta annos seruierunt Ecclesiæ possint lucrari fructus, omnésque distributiones licita sit, an etiam statutum de eadem re, remissiuè.*

TErtium dubium est, an † possit Episco- 1
pus vel capitulum condere statutum,
quod

quod Canonici lucrentur distributiones & fructus etsi absentes sint, cum licentia tamen vltra tres menses Tridentinos? communis sententia negat, quia inferior nequit statuere contra legem superioris, vt constat ex iuribus citatis *suprà* & ex doctrina tradita cum D. Thom. 1.2. *quæst.* 97. *art. ad* 3. ita Garzia *cap* 2. *citat. num.* 404. & 197. & 214. Barbosa *allegatio.* 53. *num.* 116.
2 multis citatis, cum enim † statutum à principio vires exerat ad releuandos Canonicos à residentia, & tribuat ius ad lucrandum in absentia directè primo, & per se opponitur legi superioris, quod secus est de consuetudine, quæ paulatim introducitur, & à sua origine non ita directè opponitur, atque ita consuetudo potest de hoc introduci non tamen potest condi statutum, nisi hoc confirmetur à Papa.

Sed consequenter ad ea quæ in superio-
3 ribus sunt determinata existimo, † quod in illo tempore pro quo potest dispensare Episcopus ex causa iusta, vt quis lucretur in absentia vltra trimestre Tridentinum, potest etiam fieri statutum obseruandum de eodem, ratio est quia sicut statutum est contra ius, ita dispensatio est contra ius, & illius vulnus; ergo si Episcopus potest dispensare ita potest statuere ex consensu ca-
4 pituli. Hinc est quod † sicut potest introduci consuetudo rationabilis circa absentiam pro paruo tempore ex causa iusta, ita potest fieri statutum, quod iudicatur non esse contra Concilium eo ipso quod fit ex causa iusta, & sic intelligi potest illud quod dixit Gregor. XIII statuto Compostellano, & sic non est clarum quod hoc statutum ex causa rationabili potest comprehendi illis verbis *cap. consuetudinem de Clericis non residentibus in sexto, iuxta eniusc unque Ecclesiæ ordinationem.* Tunc denique
5 quia vt *suprà* vidimus; quod † consuetudo quod qui per quadraginta annos seruierunt Ecclesiæ possint lucrari fructus, & distributiones omnes etsi omnibus horis non inseruiant licita est, & etiam statutum de eadem re; vt docent Palao *vbi suprà* §. 11. Cenedo *part.* 3. *collect.* 15. *in fine.* Sanctarellus *variarum quæst.* 8. *num.* 14. & *quæst.* 10. *num.* 26. Piasecus *in praxi part.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *versic. de seno.* Stephanus Gratia. *discept. forens. cap.* 208. *num.* 19. quos citat, & sequitur Barbosa *alleg.* 53. *num.* 117. Moneta *de distributio.* 2. *p. quæst.* 7. *num.* 21. & *q.* 12. *n.* 61.

SVBRESOLVT. IV.

An fundator possit id statuere?

SVMMARIVM.

1. *An fundator Ecclesiæ possit facere statutum vt Canonici lucrentur fructus in absentia vltra tres menses Tridentinos.*
2. *Quam fundator Ecclesia non exigat conditionem.*
3. *An derogatio statutorum non comprehendat statuta facta in fundatione.*
4. *Quandonam deroget statutum factum in fundatione.*
5. *Authorum mens adducitur, & n.* 6.

VLtimum dubium fit, an † fundator 1 Ecclesiæ possit facere statutũ vt Canonici lucrentur fructus, & distributiones in absentia vltra tres menses Tridentinos; vera resolutio est quod sic, in ipsa fundatione, est communis & certa sententia (contra Azor. 1. *p. lib.* 7. *cap.* 6. *sub quæst.* 3. maximè si fundator non sit Clericus, sic decisum est à sacra Congregatione referunt Moneta *quæst.* 13. *num.* 33. Garzia *num.* 144. & *part.* 7. *cap.* 1. *num.* 118. Barbosa *alleg.* 60. *num.* 78. plures referentes, neque enim † fundator exi- 2 git conditionem, quam ponit damnosam Ecclesiæ fundandæ, imo ponit vtilem toti Ecclesiæ cui melius est habere beneficium cum aliqua residentia quam illo carere.

Quæ doctrina intelligitur siue sit Clericus fundator, quare † derogatio statutorum 3 non comprehendit statuta facta in fundatione; ita Abbas *cap. cum in cunctis.* §. *inferiora num.* 11. & 12. *de electione* Francus *in cap. ei cui de prabendis in* 6. Staphileus *de litteris gratia tit. de vi & effectu clausularum.* § *de clausulis non obstantiarum* Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *quæst.* 15.

Secus est si Pontifex dicat *non obstantibus fundationibus &c.* † derogat statutum factum 4 in fundatione Clerici ordinati in sacris, non tamen factum in fundatione laici, de quo vt intelligatur derogatum, debet fieri expressa mentio. Ita Caputacin. *decis.* 122. *p.* 1. dixi *in ipsa fundatione*, nam iam fundata Ecclesia ex consensu Episcopi, & ad executionem reducta, existimo † non posse fun- 5 datorem etiam laicum eam alterare faciendo statutum de non residentia, vltra tres menses, quia fundata Ecclesia iam transiit ad iura Ecclesiastica, iuxta quæ debet gubernari, neque eius alteratio subest fundatoris voluntati. Hìc poterat poni 6 alia causa excusans tempus scilicet Epidemiæ, de qua *infrà* agendum & aliquid egi *tom.* 5. *de Martyrio.*

RESOLVT. VII.

Vtrùm Canonicus non assistens choro, & non recitans officium diei, sed aliud breuius, teneatur restituere fructus iuxta Bullam Pij V.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus non assistens Choro, non recitans officium diei, &c. teneatur fructus restituere, iuxta Bullam Pij V.*

HOc dubium grauissimum est & à paucis, vt par est discussum & illius sensus
1 est, † an Canonicus qui choro non assistit, vel quia vtitur priuilegio trium mensium Trident. vel quia est in seruitio Episcopi, vel ex ipsius mandato vadit ad limina visitanda, vel est iuste in seruitio Ecclesiæ suæ occupatus, vel iniuste vel iuste detentus ne assistat in choro, & in sua Ecclesia resideat; ob ordinem statutum recitandi diuinum Officium, ita vt dicat Officium de Sancto Martyre pro Sabbatina feria, vel pro Dominicæ Officio, recitet Officium Resurrectionis; an inquam, iste mortaliter peccet, & teneatur ad restitutionem fructuum qui correspondent recitationi Officij, iuxta Bullam Pij V. editam?

§. I.

Adducitur sententia affirmans.

SVMMARIVM.

1. *Officium pro officio mutare ex se esse peccatum mortale qui sentiunt.*
2. *Multorum Authorum opiniones adducuntur, & n.4.*
3. *An non vno die excuset à mortali mutationem Officij pro Officio.*
5. *Præcepto Pij V. tenentur omnes obligati ex aliquo titulo ad recitandum diuinum Officium.*
6. *Bullæ verba afferuntur.*
7. *An materia præcepti grauis sit, & n.8.*
9. *Onufrij sensus.*
10. *An peccatum mortale sit scindere Ecclesiæ vnitatem in quacumque re graui ad diuinum cultum attinente.*
11. *Vnus ordo orandi & psallendi per omnem Hispaniam & Galleciam conseruatur.*
11. *Ad quid Pontifex possit sub mortali obligare.*
13. *An qui ad libitum mutat Officium pro Officio, contemnunt ipsius ordinem.*
14. *An Pontifex ex primaria intentione solum voluerit varietatem in substantia in recitando Officio Diuino ad vnitatem reducere.*
15. *An si quis Officium Diuinum non attentè neque deuotè recitaret, mortaliter peccaret.*
16. *Raphaëlis de la Torre & Suarez sententia, & n.17.*

MVlti & graues Doctores sentiunt
† mutare officium pro officio ex se 1
esse peccatum mortale contra Pij V. præceptum, quod imposuit in Bulla, quæ est in Breuiario Romano ab ipso correpto, & emendato, quamuis ob materiæ paruitatem duabus vel tribus vicibus excusetur quis à mortali, ita tenent Trullenc. *ad præcepta Decalogi. lib.1. cap.7. dub. 14. num.12. & 13.* Sanch. *p.2. consil. lib.7. cap.2. dub.25. num.2.* Suarez *tom.2. de Relig. lib.4. de oratio. cap.11. num.6. & cap.23. n.12. & 14.* dicens, *oppositam sententiam esse improbabilem.* Castro Palao 2
tom.2. tract.7. disp.2. punct.2. num.18. Bonacina *de horis Canon. quæst. 3. punct.1. num.18.* Garzia *de beneficiis part. 3. cap. 1. num.150.* Bellarm. *tom.3. lib.1. controuers. 9. cap.18.* Reginaldus *in praxi lib. 18. num.177.* Fillucius *tract. 23. num. 186.* Fr. Hieronymus Onufrius *in quæst. de hac re* quam typis mandauit. Gauantus *ad finem Thesauri Sacrorum Rituum.* Gauantus ipse *in commentar. Rubr. Breuiarij sect.1. cap.5. tit.2. num.7.* Squillantes *tract. de obligatione Clerico. cap.1. à num. 50.* Manuel Rodriguez *in Summ. tom.1. cap.152.* Aragon *2.2. quæst.83. artic.12. dub.5. principali concl. 2.* Philiarcus *lib.1. cap.6. concl.4.* Nauarr *de orati. cap.21. num.23.* in meis Bartholomæus à Sancto Fausto *de horis Canonicis, lib.2. quæst.125.* vbi † neque vno die ex- 3
cusat à mortali mutationem officij pro officio, & quidem magis consequenter ad suum principium, quàm cæteri alij Auctores, vt videbimus. Molphes. *in Sum. tr.5. c.2. nu.50.* Summa Corona. *1. part. c.1. n.20.* Nald. *verbo Diuinum Officium, n. 16.* Angelus *verbo hora n.14.* etsi excipiat ordinaros ad titulum patrimonij † Graffis *1. part. Decis. lib.2. cap.51.* 4
num.10. Fabius *de Sacram. ordinis in 4. distinct.22. disp.1. num.146.* Mendoza *in examine Moralis part.3. cap.13. §. 3. num.1.* Homobonus *in examine Ecclesiæ part.1. tract.4. cap.5. quæst.42.* Philibertus Marchin. *de Sacramento Ord. tract.1. part.6. cap.12. difficult. 4. à num.3.* quibus adde Raphaëlem de la Torre *2.2. quæst.83. art.12. controuers.8. num.*
6. Barbosa *in collect. ad cap. Presbyter de Celebr. Missæ.* Lezana *tom.1. cap.12. num.18.* & alij quos isti citant, & non vacat videre, quia non est necessarium.

Probatur

Probatur primò ratione,cui(inquit Onophrius) non videtur posse satisfieri nisi fingantur commenta & tergiuersationes)quia
5 † extat præceptum Pij V. quo tenentur
omnes obligati ex aliquo titulo ad recitandum diuinum officium & materia præcepti grauis est ; ergo illi extra causam, & ad libitum contrauenire peccatum est, mortale,quod extet præceptum verbis obligatoriis impositum, constat ex Bulla, ibi † *quoscumque qui horas Canonicas ex more & ritu Romanæ Ecclesiæ iure, vel consuetudine dicere,vel psallere debent propositis pœnis per Canonicas sanctiones constitutis, in eos, qui diui-*
6 *num officium quotidie non dixerint, ad dicen-*
dum, & psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas, & nocturnas ex huius Romani Breuiarij præcepto & ratione omnino teneri meminem, qui ex his quibus hoc dicendi psallendique munus necessario impositum est,nisi hac sola formula satisfacere posse. Vnde formam ad satisfaciendum penso horarum imponit Pontifex,& sic qui illam alterat cum non satisfaciat obligatione, procul dubio contra præceptum Pontificium operatur.

7 Quod verò † materia præcepti grauis sit
constat primò, ex verbis Bullæ, ibi dicit Papa *hanc orandi varietatem grauissimè ferens, Felicis Mem. Paulus Papa IV.* & in ea etiam occupati SS.Patres Concilij Tridentini,Clemens VIII. & Vrbanus VIII. quorum Reformatorum Officij diuini diligentia adhibita summo labore, & industria materiæ grauitatem manifestant, vt vnitas in recitando diuino officio, quantum fieri posset ab omnibus Ecclesiæ cultui dedicatis, personis obseruaretur, & ansa schismatis in colendo Deo amputaretur.

8 Secundò † ex pœnis à iure impositis & à
Pontifice confirmatis, quas videtur ponere, non solum contra recitantes quotidie, sed etiam contra non recitantes iuxta formulam impositam in Breuiario, quam si non obseruent non satisfaciunt obligationi dicendi officium, vt ait Pontifex ; vnde ait
9 † Onufrius tenetur restituere fructus tan-
quam non recitans,iuxta extrauagan. Pij V. quam ad verbum refert Nauarr. *in summa cap.25 num.122.*

Probatur secundò,eadem sententia,quia
10 † peccatum mortale est scindere Ecclesiæ
vnitatem in quacunque re graui ad diuinum cultum attinente, & ab Ecclesia constituta & obseruata ; ergo ad libitum mutare officium pro officio, cum hæc mutatio scindat vnitatem ab Ecclesia in forma recitandi horas Canonicas, tum à Summo Pontifice Pio V. tũ à Concilio Toletano IV. c.2. celebratum ante mille annos sub Gundemaro Rege Hispan. & Bonifacio Papa IV. *anno 610.* ibi † *vnus ordo orandi & psallendi* 11
per omnem Hispaniam & Galleciam conseruatur, vnus modus in missarum solemnitu, vnus in vespertinis officiis, quia vna fide & vno regno continemur. Hæc Concilium.

Tertiò, quia † Pontifex potest ad hoc 12
obligare sub mortali, de quo nullus potest dubitare,cum materia sit honesta, & conformis rectæ rationi ; ergo de facto ita obligauit, vt constat ex verbis citatis.

Quartò,quia † qui ad libitum mutat of- 13
ficium pro officiu ad vitandum laborem recitandi longius officium pro illo die assignatum ab Ecclesia,ipsius ordinem contemnit;qui contemptus,vtpotè de materia graui & ad cultum Dei attinente,mortalis est, & si non sit expressus implicitus in ipso facto sufficit.

Quintò, quia licet † Pontifex ex prima- 14
ria intentione solum voluerit varietatem,in substantia in recitando officio diuino ad vnitatem reducere;tamen vt hoc intentum ad executionem reduceretur præscripsit modum recitandi, tanquam medium necessarium ad illam varietatem excludendam, & vnitatem & conformitatem introducendam ; quare sicut, qui vteretur Breuiariis vetitis propter diuersitatem substantialem à Romano, ita qui alteraret & mutaret modum ipsius Breuiarij Romani, dicendo officium pro officio, primò quia vtrumque æquè primo cadunt sub præcepto Pij V. vnum, vt principaliter intentum, alterum, vt medium necessarium ad illius executionem.

Sextò, quia † si quis non attentè neque 15
deuotè recitaret officium diuinum, itavt voluntariè diuerteretur mortaliter peccaret,vt est indubitata sententia *ex cap dolentes de celebr. Missa.* & tamen solum contraueniret modo recitandi ibi statuto, *vt attentè pariter & deuotè* recitet;ergo qui mutat officium pro officio voluntariè, & ad libitum, etiamsi contraueniat modo peccat mortaliter.

Septimò † ex Raphaële de la Torre, & 16
Suarez,quia qui mutat officium Dominicæ, aut Sabbati in officium Resurrectionis, aut Pentecostes, sequitur defraudatio officij diuini in notabili quantitate, quam furatur, vt sic loquar contra voluntatem Papæ & sic mortaliter peccat.

Octauò ex eisdem, quia si quis in die 17
natalis Domini recitaret officium S. Ioannis Baptistæ ; & in hebdomada sancta in qua tota Ecclesia attendit ad passionem Christi, diceret officium Resurrectionis & alleluia, dubio procul finem cultus Ecclesiastici defraudat, & sic mortaliter peccat.

§. II.

Proponitur sententia negans.

SVMMARIVM.

1. *Officium pro offitio mutare ad libitum & sine causa non peccare nisi venialiter, qui tineant. & n.2.*
3. *Si mutatio fiat in fraudem, vt officium breuius dicatur, non est absque graui peccato.*
4. *Quid Prælati possint facere cum subditis.*
5. *An qui scienter & dedita opera Ecclesiasticum mutat offisium ex toto aut ex parte satisfaciat Ecclesiæ & n.6.*
7. *Soti & aliorum opiniones afferuntur, & n.8. necnon Caramuelis & n.9.*
10. *Præceptum recitandi horas Canonicas iuxta præscriptam formam in Breuiario continet substantiam & modum, ex Raphaële de la Torre.*
11. *An transgressio solius modi versetur circa materiam leuem.*
12. *Non est reus peccati mortalis commutans qualitatem horarum, ex Caiet.*

ALtera sententia est ex diametro præ-
cedenti opposita, quam tuentur non
1 ignobiles DD. quod † mutare officium, pro
officio ad libitum, & sine causa non pecca-
re nisi venialiter. Ita Diana *p. 2. tract. 12. re-
solut. 3.* ibi *si quis sine causa hanc mutationem
faceret ex quadam acedia animi, vt facilius
& breuius offisium expediatur, puto solum pec-
2 care venialiter, etsi beneficium habet non te-
neri ad restitutionem fructuum.* Syluest. *verbo
hora quæst. 12. num. 15.* ibi *melius dico secun-
dum Zabar. post Laudea in Clementin. 1 de ce-
lebr. Missæ, quod dicere hoc officium, vel illud
non est in præcepto cum diuersi diuersa dicant.
de consecratio. distinct. 1. cap. in die, imo dicit
Archidiaco. illud præceptum non est determi-
natum circa modum, & infra, si vero fiat in
fraudem, vt officium dicatur breuius secun-
3 dum Archidiaco. non est absque graui peccato,
non tamen intelligas, quod sit mortale, quia de-
terminatum officium non est in præcepto.* Hæc
ille, idem tenet Tabiena *verbo hora n. 16.
quæst. 16.* dicens cum Archidiacono esse
graue peccatum, sed patitur eandem ex-
plicationem, quam dat Syluester, D. An-
toninus *3. p. tit 13. cap. 4* §. 2. expressè dicit
quod modum recitandi non respicit præ-
ceptum, idem expressè tenet Armilla *ver-
4 bo hora num. 13.* dicens quod † *Prælati pos-
sunt hoc facere cum subditis secundum Magi-
strum Vincentium in constitutione fratrum præ-
dict. tit. 1. cap. 1.* pro quo etiam citat D.
Antonium Zerol. *in praxi p. 1. verbo horæ
Canonicæ, n 6.* vbi pro se citat Innocentium
in cap. deberent de celebrat. Missæ. Lessius *de
iustitia & iure lib. 2. cap. 37. num. 77.* vbi po-
nit optimum fundamentum. Azor. *part. 1.
lib. 10. quæst. 2.* vbi sic loquitur eruditissimus
vir, & in materia morali celeberrimus. *Fa-
tentur omnes eum † qui scienter, ac dedita ope- 5
ra Ecclesiasticum mutat officium, ex toto aut
ex parte Ecclesiæ satisfacere, & tantum ve-
niale peccatum admittere, nam iuris est Ca-
nonici, vt septem preces horariè recitentur,
quod vero officium hoc aut illud persoluatur 6
non attinet ad substantiam legis siue præcepti,
sed ad modum circunstantiamque ac solemnem
officij ceremoniam, ac ritum, ac proinde in mu-
tando officium, aut præpostere recitando mi-
nimè legis substantia violatur.* Hæc ille & ve-
rè quidem dicit omnes ita fateri, quia ex
Antiquis, qui hoc punctum tetigere vno
excepto Angelo, omnes ita confitētur. † So- 7
tus *de iustit. & iur. lib. 10. quæst. 5. art. 4. conc. 1.
§. ad vero* Fillucius *tom. 2. tract. 23. cap 7. q. 3.
num 227.* dicit esse probabile in praxi, ita vt
qui hanc opinionem, excusetur à mortali. 8
Valentia 2. 2. *disp. 6. quæst. 2. punct. 10. §. 3 quid
sit recitandum versic. posset tamen.* Layman.
lib. 4. tract. 1. cap. 5. num. 4. assertio. 4. Medina
in summa lib 1. cap. 14 §. 11. Metina Complu-
ti. *C. de orat. quæst. 19. diffi. 10.* Manuel Ro-
driguez *in sum. tom. 2. cap. 195. n. 3.* citat Dia-
na Binsfeldium *in Enchir. Theolog. p. 4. c. 9.
conclus. 7.* idem sequuntur Sà emendatus,
verbo hora, Vega *in sum. 1. p. cap. 118. casu 7.*
probabilem reputat Vasquez *opusc. de Bene-
ficiis, cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 2. n. 60.* Caramuel
disp. 109. in sanctam Reg. Seruatius Sair. Ve-
lez *in optica speculo 59. instruct. 12.* Bassæus
verbo hora Canonica, num. 12. Vnde dicit Ca-
ramuel *num. 1387.* quod † licet quisquam 9
dedita opera quærat officium totius Breuia-
rij breuissimum, & semper illud recitet,
peccat solum venialiter non mortaliter, qui-
bus addo Raphaëlem de la Torre *vbi supr.*
quatenus dicit & benè, quod † *præceptum* 10
*recitandi horas Canonicas iuxta præscriptam
formam in Breuiario continet substantiam &
modum, substantia est, vt recitentur septem
horæ integræ modus est, vt sub tali forma,
asserimus ergo vtrumque cadere sub illo præce-
pto, sed diuersi modi substantia recitationis
sub peccato mortali, modus vero tantum sub
veniali, itaque si transgressio fiat tantum circa
modum committitur dumtaxat peccatum ve-
niale, si autem erga substantiam sit mortale ex
genere suo. Hoc supposito probatur, quia † trans- 11
gressio solius modi versatur circa materiam le-
uem, modus enim ille, si seruetur substantia re-
citationis, materia leuis est, ergo tantum est
peccatum veniale quo fit, vt recitans de sancto
quando de feria recitandum esset tantam pec-
cet venialiter.* Hactenus ille, & benè.

Et pro coronide adduco D. Caietanum
in sum. verbo hora Canonica, num. 5. † *non est* 12
reus

rem peccati mortalis commutans qualitatem horarum, puta soluens iuxta Ritum Romanæ Ecclesiæ, qui deberet soluere iuxta Monachalem Ritum, grauiter tamen peccat qui absque rationabili causa huiusmodi mutationes ad libitum facit. Hæc Eminentissimus.

§. III.

Iudicium Auctoris?

SVMMARIVM.

1. *Sententia negans inefficaciter propugnat suum placitum, ex Bulla Pij V.*
2. *Pij V. Pontificis decretum, & num. 3. & ipsius intentum, & num. 4. & 5. & n. 15. & 16.*
6. *Omnia alia Breuiaria Romanæ Ecclesiæ inconformia derogauit Pius V. & num. 7. & 8.*
9. *Lex Pontificia & præceptum Pij V. primo & per se solum attendit ad derogationem & exclusionem varietatis & diuersitatis Breuiariorum.*
10. *Formam in substantia & vnionem substantialem vnius dumtaxat Breuiarij Romani introducere volebat Pius V.*
11. *Nullus in recitandis horis Canonicis extra formulam Breuiarij diuagetur ad alias formulas aliarum Ecclesiarum.*
12. *Præceptum non est determinatum circa modum simpliciter, benè tamen secundum quid.*
13. *An si mutetur modus non faciat satis quis Officio Diuino.*
14. *Squilantis & Onuffrij sensus.*
17. *Intelligentia constitutionis circa Breuiarium vnde deducatur, & n. 18.*
19. *Multorum Anthorum opiniones adducuntur.*

INter duos auctorum vtriusque sententiæ
exercitus medium se constituere pericu-
losum est, sed quia Auctores secundæ vete-
raniss. illis libentius adhæreo; per partes
tamen meum sensum enucleabo. Existimo
1 quod † sententia negans inefficaciter pro-
pugnat suum placitum, ex Bulla Pij V. ita
Lessius, Valentia quibus addo Villalobos,
quem agmini nostro adiungo, *in summ. 1.
part. tract. 24 difficult. 13. num. 2.* Raphaël de
la Torre, cum [illegible] hoc sit præcipuum con-
trariæ sententiæ fundamentum isto dirupto
2 & ipsa corruit. Igitur Pius V. sanctissimæ me-
moriæ summus Pontifex volens auferre
varietatem [illegible] orandi horas Canonicas in
Ecclesia [illegible] ut fere quælibet Diœcesis suum
officium [illegible] Breuiarium haberet; quæ prius
animum [illegible] IV. tetigerat, qui correctio-
nem & reductionem, quantum fieri possit
3 ad vnitatem reduceret Concilio Trident.
istud negotium commisit, cuius Conci-
lij decretum executioni mandari curauit
Pius V.

Cuius Pontificis hoc fuisse intentum clarè
constat ex verbis, ipsius Bullæ: ibi, † *quin* 4
*etiam in Prouincias paulatim irrepserat praua
illa consuetudo, vt Episcopi in Ecclesiis quæ ab
initio cum cæteris veteri Romano more horas
Canonicas dicere, & psallere consueuissent pri-
uatum sibi quisque Breuiarium conficerent, &
illam communionem vni Deo, vna & eadem
formula preces, & laudes adhibendæ, dissimilli-
mo inter se ac pæne cuiusque Episcopatus pro-
prio officio discerperent. Hinc illa tam multis,* 5
*in locis diuini cultus perturbatio. Hinc summa
in clero ignorantia cæremoniarum, & vitium
Ecclesiasticorum, vt innumerabiles Ecclesiarum
Ministri in suo munere, non sine magna Piorum
offensione versarentur.* Hanc nimirum orandi
varietatem, &c. Et postquam † omnia alia 6
Breuiaria Romanæ Ecclesiæ inconformia
derogauit, & exclusit præter illa, quæ à du-
centis annis in aliqua cummunitate erant
in vsu. subdit statuens. *Breuiarium ipsum
nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte
mutandum, vel aliquod addendum, vel omnino
detrahendum esse, ac quoscumque qui horas Ca-
nonicas ex more, & ritu eiusdem, iure vel con-
suetudine dicere, vel psallere debent, propositis
pœnis per Canonicas Sanctiones constitutis in
eos, qui Diuinum Officium quotidie non dixe-
rint, ad dicendum & psallendum posthac in per-
petuum horas ipsas diurnas & nocturnas, ex
huius Romani Breuiarij præscripto, & ratione* 7
*omnino teneri, neminemque ex his quibus hoc
dicendi, psallendique munus necessario imposi-
tum est, nisi hac sola formula satisfacere posse,*
& infra, *iubet omnes superiores cuiuscumque
gradus & dignitatis existant ipsos expressè no-
minans, vt Breuiarium hoc in suis quisque Ec-* 8
*clesiis introducant, & tam ipsi quàm cæteri om-
nes Presbyteri & Clerici sæculares & Regulares
vtriusque sexus, neque non milites & exempti,
quibus officium dicendi & psallendi quomodo-
cumque sicut prædicitur iniunctum est, vt ex
huius nostri Breuiarij formula tam in choro,
quam extra illum dicere, & psallere procu-
rent.*

Ex adductis verbis lucè clarius constat
† legem Pontificiam, & præceptum Pij V. 9
primò & per se solum attendere ad dero-
gationem & exclusionem varietatis, & di-
uersitatis Breuiariorum, vt quilibet Episco-
pus priuatum sibi Breuiarium conficeret, &
illam communionem, vna, & eadem formula
preces, & laudes vni Deo adhibendæ, dissi-
millimo inter se, ac pæne cuiusque Episco-
patus proprio officio discerperent, [illegible] quare 10
formam in substantia, & vnionem (si loqui
liceat) substantialem vnius dumtaxat Bre-
uiarij Romani introducere volebat, sicut
fuit

fuit constituta à Gelasio I. & Greg. I. quæ
antiquitate temporis ab antiqua institutio-
ne deflexit, quam institutionem & vnita-
tem iam scissam voluit iterum instituere
Pius V. tam pro publica quam pro priuata
officij recitatione, & hic est finis per se in-
11 tentus in Bulla; ita quod † nullius in reci-
tandis horis Canonicis, extra formulam
huius Breuiarij diuagetur ad alias formulas
aliarum Ecclesiarum; quod vero modum
huius formulæ in recitando obseruet, etsi
valdè decens, pium, & religiusum sit, illum
obseruare, sitque peccatum veniale ab illo
(sine rationabili causa) vel vna vice diuer-
tere est tamen à peccato mortali liberum,
quia modus iste non est per se intentus, sed
solum forma substantialis officij, quod per
se recipit præceptum, vt omnes ferè Docto-
12 res antiqui dicunt; † præceptum non est
determinatum circa modum simpliciter,
benè tamen secundum quid, & ad melius,
neque est verbum in tota Bulla quud indi-
13 cet contrarium, quod scilicèt † si mutetur
modus non satisfaciat qui Officio diuino,
sed si mutetur forma & substantia ipsius
officij Breuiarij Romani cuius varietatem
grauissimè ferebat Pontifex; non verò quud
aliquis particularis priuatè recitans variaret
modum recitandi, de quo neque verbum
facit, neque ad hos defectus priuatos atten-
debat, sed solum ad tollendos publicos, &
in varietate recitandi substantiali, etiam
priuatos, tamen respectu modi in recitatio-
ne priuata, non attendebat Pontifex nisi vt
dixi secundum quid.

Quod secus est respectu modi obseruandi
in formis Sacramentorum; quod noluerunt
14 aduertere † Squilantes, & Onufrius; modi
enim in formis Sacramentorum expresè,
sigillatim, & simpliciter sūt præcepti obser-
uari, & non solum substantialia & essentia-
lia, quod habemus; vel ex lege, vel ex con-
suetudine obligante ad mortale, vt tractant
Doctores, in materia de Sacramentis, de
quo videndi sunt Suarez, *tom. 3. in 3. p. disp. 6.
sect. 2.* Valent. *disp. 3. q. 1. p. 1.* Dicastill. *disp. 1.
dub. 8. n. 1013. & 117.* at ex nullo præcepto,
aut consuetudine obligante ad mortale ha-
bemus quod mutare officium pro officio
intra eandem formam & vnitatem Breuia-
rij sit mortale, ita Hieronymus Garzia, *in
summa tract. 2. difficult. 5. dub. 3. à num. 14.* etsi
lubricè.

15 Hoc autem ita esse † iuxta mentem Pij
V. manifestissimè constat ex simili constitu-
tione, quam edidit idem Pontifex pro Mis-
sali, in qua præcipit in virtute Sanctæ obe-
dientiæ omnibus superioribus cuiuscum-
que dignitatis, etiam Cardinalitiæ, *vt cæte-
ris omnibus rationibus & ritibus ex aliis Mis-
salibus quantumuis vetustis, hactenus obseruari
consuetis in posterum penitus omissis, ac planè
reiectis Missam iuxta Ritum, modum, ac nor-
mam quæ per Missale hoc à nobis nunc tradi-
tur, decantent, ac legant*, & infrà, *volumus au-
tem & eadem authoritate decernimus vt post
huius nostræ constitutionis ac Missalis editio-* 16
*nem, qui in Romana adsunt curia Presbyteri,
post mensem, qui vero intra montes post tres, &
qui extra montes incolunt post sex menses,
aut cum primum illis missale hoc venali propo-
situm fuerit, iuxta illud Missam decantare,
vel legere teneatur.* Hæc satis Pie Pius.

Ex qua constitutione circa Missale mani-
festè deducitur intelligentia constitutionis 17
circa Breuiarium, vtraque enim, sicut Bre-
uiarium & Missale connexa est, vt ipsemet
Pontifex dicit in proœmio Bullæ Missalis;
quæ solum extenditur & comprehendit
primò directè & simpliciter substantialia
ipsius Missalis, vel modum intrinsecum sub-
stantiæ, non verò modum accidentalem, qui
sumitur ex tempore & designatione, ratio-
ne illius; ita quod si secundum tempus di- 18
cenda sit Missa de Sanctoduplici, aut de fe-
ria non possit quis absque transgressione
mortali dicere votiuamde B. V. aut de Re-
quiem, vel ex deuotione, vel vt breuius di-
cat; dummodo dicat iuxta Missale Roma-
num, & in hoc consistit forma quam consti-
tuit Pius V. nec video discrimen aliquod
quantum ad hoc, ita si quis dicat officium
iuxta formam traditam in Breuiario, quam-
uis non sit iuxta tempus de feria, aut de
Sancto, &c. sed ad libitum mutetur, sicut si
dicit Missam in Festis Apostolorum, B. V.
& Christi Domini, si absit scandalum non
peccat quis mortaliter vt expresse tenent
† Suar. *3. p. tom. 3. disp. 83. sect. 3. concl. 1.* Miran- 19
da *in manuali, tom. 1. quæst. 41. art. 21. concl. 3.*
Dicast. *tract. 5. tractu 5. de Sacrific. Missæ, disp.
4. dub. 14.* Regin. *lib. 26. n. 208.* Henriq. *lib. 9. de
Missa, c. 23. n. 5. & litt. H.*

§. IV.

*Sententia negans aliis propugnaculis defendi-
tur & tuetur?*

SVMMARIVM.

1. *Vt lex obliget sub mortali quid requi-
ratur.*
2. *An legislatoris voluntas non sit ita libera,
quod possit sub mortali obligare, si mate-
ria leuis est.*
3. *Vnde materiæ grauitas sumatur, & nu-
mer. 4.*
5. *Mutare officium pro officio dummodo septem
horæ Canonicæ recitentur secundum Bre-
uiarium Romanum correctum iussu Pij V.
an non sit materia grauis.*
6. *An Breuiarium rectè disponi nequibat nisi
ordinem*

ordinem & modum recitandi quotidianum introduceret Papa.
7. *Quæ materia in ordine ad finem legislatoris non sit per se primo intenta.*
8. *Quæ mutatio officiorum materialis & accidentaria dicatur.*
9. *An si Pontifex vellet, posset præcipere quod vnusquisque non mutaret ad libitum Officium Dinum.*
10. *An modus recitandi non cadat sub præcepto Ecclesiæ, & n.11.*
12. *Syluestri sensus adducitur.*
13. *An vt præceptum obliget, debeat esse indubitatum.*
14. *Non potest quis mutare officium frequenter sine reatu peccati mortalis, ex Diana.*
15. *Suaris mens affertur, necnon multorum aliorum, & n.17. & 18.*
16. *An in præcepto ieiunij quadragesimalis determinetur ab Ecclesia hora prandij.*
19. *Vsus ex iusta causa & rationabili an possit horam anticipare, toties quoties talis causa occurrerit, & n.20.*
21. *Cur anticipare sine causa horam prandij in die ieiunij non sit peccatum mortale.*
22. *An hora prandij solum sit quædam conditio extrinseca essentiæ ieiunij, & n.23.*
24. *An dicuntur non ieiunare qui in quadragesima prandent, antequam vespertinum celebretur Officium.*
25. *An non peccent mortaliter qui sine causa anteuertunt prandium ante vesperas.*
26. *Hora est circumstantia accidentalis, & cadit sub præcepto accidentaliter & secundariò.*
27. *An mutans officium pro officio, non tamen mutans Breuiarium peccet mortaliter.*

VT tamen fundamentum à priori huius
opinionis radicitus eruatur supponen-
dum ex materia de legibus, quod ad boc vt
1 † lex obliget sub mortali, ita cum intentio-
ne obligandi in legislatore est necessaria
grauitas materiæ, quod legislator sine illa
nequeat imponere obligationem sub letali
culpa, ita vt nulla verba quamuis grauissi-
ma præceptiua, sub interminatione diuini
iudicij, & pœnæ æternæ illam valeant ex-
plicare, ita Suar. *de legib. lib. 3. c. 26. n. 1. & 6.*
Salas *de legibus disp. 10. sect. 6. & 9.* Vasq. *disp.*
2 158. *n. 44. & 45.* voluntas enim † legislato-
ris non est ita libera, quod possit sub mortali
obligare si materia leuis est, & non capax
talis obligationis, quare lex imposita etsi
non possit vires exercere ad obligandum
sub mortali, exercet tamen ad obligationem
sub veniali, vt notant Suar. *cap. 25. nn. 6.* Bo-
nac. *disp. 1. de legibus, quæst. 1. punct. 7. §. 4. n. 13.
in fine.*
3 Sed † vnde sumatur grauitas materiæ
venandum superest. Suar. *n. 7.* Bonac. *num. 21.*
Sanch. *in summ. lib. 3. c. 9. n. 34. & seqq.* Salas
sect. 9. Vasq. *disp. 158. à num. 30.* Medina 1. 2.
q. 90. art. 4. Martin. *ibi dub. 3.* & alij exposito-
res D. Thom. existimant quod grauitas ma-
teriæ, non est attendenda, & mensuranda
ex natura rei præcisè, sed ex circumstantiis
& hominum prudentum æstimatione, &
maximè finis, quem intendit legislator in
ordine ad quem res præcepta maximè con-
ducat grauitatem moralem accipi, propter
quam legis obligatio sub mortali est, quam- 4
uis ex natura rei leuis sit considerata præci-
sa vtilitate, in ordine ad finem legislatoris,
qui est semper bonum publicum commu-
nitatis in ordine ad quod primo, & per se,
sumitur vtilitas, & grauitas materiæ præ-
ceptæ, per legem aut præceptum, hæc do-
ctrina liquida est, & recepta ab omnibus, ex
qua tale formo efficax argumentum.
Mutare † officium pro officio, dummodo 5
septem horæ Canonicæ recitentur secun-
dum Breuiarium Romanum correctum &
emendatum iussu Pij V. non est materia,
grauis secundum se, sed leuis, ergo obliga-
tio illam respiciens, grauis non est, nec lex
& præceptum Pontificium non adstringit
sub mortali: consequentia est nota ex do-
ctrina tradita insuper, quia ex intento Pa-
pæ, quod fuit excludere diuersitatem Bre-
uiariorum, quæ tunc erant in Ecclesia, &
constituere vnum Breuiarium, extra quod
nullus denuo diuagaretur, sed intra illud
conclusus vni Deo vna & eadem formula
preces funderet, baberetque vnionem in
hac formula precandi, cum aliis in Eccle-
sia, quia tamen † Breuiarium boc rectè dis- 6
poni nequibat nisi ordinem, & modum re-
citandi quotidianum introduceret Papa, ita
vt assignarentur diuersi psalmi, lectiones,
responsoria, &c. pro feriali officio, & pro
Sancto Martyre, Confessore, & aliis inter an-
num festiuitatibus, hic modus consequen-
ter & secundario cadit sub lege quæ respe-
ctu illius non inducit in oratione priuata
obligationem grauem sub mortali, quia
† materia illius modi in ordine ad finem
legislatoris non est per se primo intenta, & 7.
ita non pertinet ad substantiam rei præce-
ptæ; atque adeo, si quis non diuagans ad
aliud Breuiarium, sed intra dispositionem
Breuiarij Romani vnum officium pro alio
mutaret non aufert per se vnitatem in reci-
tando, quam per se intendit introducere
Pontifex, sicut neque aufert qui dicit prius
horas vespertinas, quam matutinas, quis
enim dicit istum non satisfacere præcepto,
vterque enim dispositionem Romanam ob-
seruat, quamuis officium diei non recitet,
sed aliud in eodem Breuiario contentum, &
dispositum, quare † mutatio illa materialis 8
est, & accidentaria, & quæ primario non
cadit

cadit ſub lege Pontificia Pij V. reſpectu pri-
uati hominis recitantis officium diuinum,
ſicut de celebrante miſſam diximus, verum
9 eſt, quod ſi † Puntifex vellet, poſſet præ-
cipere, quod vnuſquiſque non mutaret ad
libitum officium diuinum, ſicut quis poteſt
vutum facere de eodem, & tunc tam lex,
quam votum ſub mortali obligaret, quia
materia illa in ordine ad cultum diuinum
tunc à Pontifice, vt grauis reſpiceretur, &
eſſet per ſe intenta à lege, ſicut eſt per ſe
intenta à vouente; dixi reſpectu alicuius
perſonæ priuatim recitantis in choro, alia
eſt ratio, vt dicam in corollariis doctrinæ ad
praxim.

Secundò probatur eadem ſententia ra-
tione qua vtuntur D. Antonius, Armilla, Syl-
ueſter, Archidiaconus, & alij qui ſcripſere
10 ante Trident. & Pium V. quia † modus re-
citandi non cadit ſub præcepto Eccleſiæ; er-
go illum mutare peccatum mortale non eſt,
conſequentia eſt clara, quia quolibet offi-
cio ſatisfit præcepto, quod per ſe ſolum re-
ſpicit ſeptem horas Canonicas, ab Eccleſia
à ſuis primordiis introductas, vt ſepties in
die laudes Domino diceremus Regium
11 Pſaltem imitantes, quod autem laudes ſint
de hoc vel illo die non attenditur per ſe, dū-
modo ſint ex inſtitutis ab Eccleſia, nec
Pius V. de hoc pronunciauit ſpeciale præce-
ptum, ſed ſolum quod dicerentur per Ro-
manum Breuiarium.

12 Tertiò, quia vt ait egregiè Sylueſter † *di-
cere hoc officium, vel illud non eſt in praecepto
cum diuerſi diuerſa dicant*, ex quibus deſumi-
tur efficax argumentum, quia eo ipſo, quod
vtraque opinio ſit probabilis poteſt vnuſ-
quiſque quam libuerit amplecti; ergo in
ordine ad operationem & praxim non eſt
tale præceptum, & ſic poteſt quis licitè ad
libitum mutare officium pro officio, conſe-
quentia eſt euidens, quia ſi reſpectu illius
extaret præceptum non poſſet vti tali opi-
13 nione, quia † præceptum vt obliget debet
eſſe indubitatum, quod exiſtat & ſuppoſita
opinione probabili, quod non exiſtat, tale
præceptum euanidum eſt, in ordine ad pra-
xim, & directionem volentis, vti opinione
probabili de non exiſtentia; ſicut eo ipſo
quod eſt opinio probabilis an aliqua propo-
ſitio ſit de fide, eo ipſo deſinet eſſe de fide
quia ſi quis eam negaret non eſſet hære-
ticus.

Quartò vtor ratione Vegæ *vbi ſupra*,
quam ponit Bartholomæus à S. Fauſto, vt
probet neque vno die eſſe licitum mutare
officium pro officio, & ſic proponit Diana,
14 *quia † non poteſt quis mutare officium frequen-
ter ſine reatu peccati mortalis, nec erit licitum
hoc facere vno, vel altero die (quod licere fa-
tentur Authores ferè omnes oppoſita ſententia)
nam pro quolibet die eſt praeceptum diſtinctum
& officium cuiuſlibet diei onus illius eſt, ita
quod in alium non tranſit, ſicut adeſt praeceptum
quolibet die in quadrageſima ieiunandi, &
tamen qui vno die ieiunare omittit, peccat mor-
taliter*, illud enim † quod addit Suarez *de* 15
*leuitate materia, non benè cadit in propoſitum,
nam licet mutans officium recites aequiualens
in quantitate non recitat, id quod debet, ſed
aliud diuerſum officium & ſic nō ſatisfacit, per-
inde ac ſi non recitaret, ſicut qui ex praecepto
tenetur ieiunare, aut audire miſſam, vel quid
aliud facere, non ſatisfacit ſi ad libitum id com-
mutet in aliud aequale, aut etiam maius euiden-
ter, quia non facit rem praeceptam.* Hæc ille,
atqui ideo vna vel altera vice mutare, non
eſt mortale, quia officium diei non cadit ſub
præcepto, aut conſuetudine obligante ad
mortale.

Quintò, quia, quamuis † in præcepto ie- 16
iunij quadrageſimalis determinetur ab Ec-
cleſia hora prandij, quod ſit vſque ad veſpe-
ras, *cap. ſolent. de conſecrat. diſtinct.* 1. quod
eſſe Concilij Cabilo. dicit Gratianus, vel
Chalcedon. vt vult D. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 147.
art. 7. in argumento, ſed contra, vel Sylucrij
Papæ, vt citat Bruchard. *in ſuo decreto lib.* 13.
cap. 12. ſed nullibi hodie reperitur, vt † te- 17
ſtatur Couarr. *lib. 4. variar. cap.* 20. *n.* 14. ſed
notant Correctores decreti ex iuſſu Gre-
gor. XIII. habetur *in capitulis Theodulphi Au-
relian. Epiſcopi cap.* 3. neque dubitare quis
poteſt ex aliquo graui Concilio deſumptum
vel Cabilonen. vt vult Gratianus *p. 4. cap.* 45.
Panormi. lib. 5. *cap.* 184. vel *Calcedonen. vt
vult D. Thom* legatur Azor. *p. 1. lib. 7. c. 4. q.* 1.
& 2. cuius Canonis præceptum admiſſum
fuit in Eccleſia, vt dixit † ſanctus Bernardus 18
ſerm. 3. de quadrageſima, & Michrologus *de
obſeruat. Eccleſ. c.* 49. quam horam anteuer-
tere etiam ſine cauſa non eſſe mortale, om-
nes ferè recentiores quos refert & ſequi-
tur Paſqualigus *deciſ.* 146. tenent in praxi
& ex antiquis plures Canoniſtæ, *ad cap. 1. de
obſeruat. ieiunio.*

Vſum † ex iuſta & rationabili cauſa poſ- 19
ſe horam anticipare, toties, quoties talis
cauſa occurrerit, etiam eſt certa ſententia
apud eundem *deciſ.* 149. cauſa autem iuſta,
quando ſuperuenit aliquid extraordina-
rium, aut etiam continuum pro toto tem-
pore quadrageſimæ, vt legere in ſcholis, aut
conuentu, iter facere, item, quando poſt
prandium ſunt tractanda aliqua grauia ne-
gotia, cum Principe, aut Magnate, aut in 20
aliquo Tribunali, aut Congreg. & ſic Iudi-
ces, Procuratores, Aduocati Principum Se-
cretarij & ſimiles.

Ratio autem cur † anticipare ſine cauſa 21
horam prandij in die ieiunij non ſit pecca-
tum mortale, ſed veniale ea eſt, quia hora
detra

detracta à Iure non est de essentia ieiunij,
sed solum circunstantia accidentalis, vt ex-
pressè tenent Dom. Caietan. 2. 2. *quæst.* 147.
ar. 7. §. *ad hæc breuiter.* Fillucius *tract.* 27. *p.* 2.
c 4. *num.* 66. Angelus Bossius *de triplici priui-
leg. Inb. sect.* 4. *casu* 18. *n.* 96. Diana *p.* 1. *tract.* 9.
resol. 27. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 23. *diffic* 9. *n.* 2.
Tamb. *de iure Abb. tom.* 2. *disp.* 12. *quæsito* 10.
Lezana *verbo ieiunium, n.* 5. Bonac. *disp. vlt.
de præceptis Ecclesiæ, quæst.* 1. *punct.* 4. *n.* 3. & 4.
Lessius *lib.* 4. *de instit. c.* 2. *n.* 13. Rodrig. *in sum.*
22 *tom.* 1. *cap.* 23. *n.* 3. Ludou. à Cruce *disput.* 1. *in
Bullam cruci. cap.* 5. *dub.* 11. *n.* 13. Basseus *verbo
ieiunium* 1. *n.* 16. & alij innumeri; vnde † ho-
ra prandij solum est quædam conditio ex-
trinseca essentiæ ieiunij, vt notant vterque
Sanchez, Ioannes *select.* 53 *num.* 5. Thomas
lib. 4. *sum. cap.* 11. *num.* 50. vnde sine illa salua-
tur tota substantia præcepti ieiunij, quæ in
sua essẽtia, quæ est vnica comestio, integrà
23 saluatur, etsi hora prandendi determinata,
à iure notabiliter & sine causa vrgenti ante-
ponatur & ad summum non sit talis antici-
patio nisi veniale.

Ex qua doctrina, quæ satis plausibilis &
probabilis in praxi est, manifestum desumi-
tur argumentum pro nostra, non obstante
24 quod *in cap. solent* † *dicantur non ieiunare, qui
in quadragesima prandent antequam vesper-
tinum celebretur officium*, multi & grauissimi
Auctores tam antiqui, quam moderni exi-
25 stimant † non peccare mortaliter qui sine
causa anteuertunt prandium ante vesperas;
quia tota essentia ieiunij saluatur in vnica
comestione, & determinata illius hora est
solum circunstantia accidentalis; vnde
Concilium non dicit, quod non ieiunent
qui horam anteuertunt, sed quod non sunt
credendi ieiunare, id est in foro externo,
in internu autem & quod attinet ad satis-
factionem præcepti verè satisfaciunt, quia
essentiam & substantiam ieiunij vnicam
duntaxat perficientes comestionem, ratio-
ne cuius se conformant vnitati Ecclesiæ, &
aliis fidelibus in ieiunando, nec vtilitatem
26 substantialem peruertunt, quia † hora est
circunstantia accidentalis, & cadit sub præ-
cepto accidentaliter & secundario; ergo si-
militer cum recitatio priuata de quotidia-
no officio diei sit accidentalis ipsi officio
diuino secundum substantiam & essentiam
considerato, quæ ex lege Pontificia Pij V.
solum sita est in septem horis Canonicis
Breuiarij Romani, qui illas recitauerit, quã-
27 uis † mutet officiũ pro officio si tamen non
mutat Breuiarium, vtique nõ peccabit mor-
taliter, sed ad summum venialiter; si tamen
subsistat causa quæ sibi probabilis videatur,
vt nimia occupatio in studiis & resolutio-
nibus casuum, consultationibus, negotiorũ,
ex quibus resultat quædam naturalis ace-

dia, neque venialiter peccabit, neque tam sine causa quam cum causa mutationem faciat, alterat, aut peruertit in aliquo vnitatem, & vnionem, quam in recitando introducit Pontifex, sed ad summum in aliquo accidentali.

§. V.

Occurritur fundamentis oppositæ sententiæ.

SVMMARIVM.

1. *Præceptum Pij V. an non respiciat modum dicendi officium per se, sed secundariò.*
2. *Materiæ grauitas probatur.*
3. *In lege lata quis modus non respiciatur.*
4. *Licet ordo recitandi sit medium necessarium ad quotidianam mutationem, tamen non est medium necessarium ad satisfaciendum præcepto de penso septem horarum.*
5. *Ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico quid requiratur.*
6. *An si secludatur scandalum qua mutatio officiorum sit merè accidentalis.*

EX dictis constat quanta facultate &
claritudine dissoluantur argumẽta op-
positæ sententiæ, ad primum quod diffi-
cilè reputauit Onufrius respondetur, quod
† præceptum Pij V. non respicit modum 1
dicendi officium per se, sed secundario;
vnde eius materia non respicit, vt grauis
cum sit accidentale respectu materiæ præ-
ceptæ, quæ est vnitas Breuiarij Romani
in qua vult Pontifex omnes conuenire si-
cut vult, quod conueniant in vnitate Mis-
salis, & Ecclesia etiam vult, quod omnes
ieiunantes conueniant in forma ieiunij,
vnde quod officium sit de sancto, aut de fe-
ria est ordo accidentalis, cuius obseruantia
non obligat sub mortali, ad secundum quod
† probatur grauitas materiæ respondetur, 2
quod ibi manifeste loquitur Papa de di-
uersitate substantiali Breuiariorum, quod
vult excludere; & introducere formam
substantialem vnius Breuiarij Romani, &
contra non obseruantes hanc formam sub-
stantialem Breuiarij Rumani impositæ sunt
pœnæ in iure restituendi fructus, vt §. 6.
dicam: & sic manet soluta secunda confir-
matio, circa grauitatem materiæ.

Ad secundum principale respondetur
benè probare de vnitate substantiali non
de accidentali, & de prima loquitur Con-
cilium Toletanum, vel loquitur de officio
publicè & solemni, vt dicam *loco citato.*
Ad tertium respondetur concedo antece-
dens, & nego consequentiam, quia † in le- 3
ge lata non respicitur modus iste, nisi vt
accidentalis, quatenus pertinet ad ordinem
Breuiarij Romani.

Ad quartum respondetur negando quod ibi sit contemptus mortalis ordinariè loquendo, quando vero sit, dicam §.6.

4 Ad quintum respondetur quod † etsi ordo recitandi sit medium necessarium ad quotidianam recitationem, tamen non est medium necessarium ad satisfaciendum præcepto de penso septem horarum.

Ad sextum respondetur negando quod

5 † ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico, sit necessaria interior attentio, quia licèt voluntariè se distrahat satisfacit vt cum communi recentiorum dicam esse valdè probabile *resolutio. sequenti.*

Ad septimum respondetur quod §.6. examinanda est doctrina illius sapientissimi Magistri an sit vera, cum illa defraudatio purè materialis sit.

6 Ad octauum respondetur, quod si † secludatur scandalum mutatio illa in illis diebus festiuis est merè accidentalis respectu cultus diuini tributi à particulari personæ.

§. VI.

Variæ subresolutiones utiles ad praxim?

QVamuis doctrinam in superioribus traditam probabiliorem & in praxi securam reputem, aliqua sunt ex fundamentis iactis pro vtraque sententia deducenda corollaria, quæ meum placitum aut amplient aut restringant, neque enim habent sunt omnino laxandæ, nec omnino restringendæ.

SVBRESOLVT. I.

Non peccat mortaliter qui vt breuius satisfaciat horarum penso mutat officium?

SVMMARIVM.

1. *An si quis ex consuetudine genita, vel ex indeuotione, &c. vt breuius penso horarum satisfaciat mutat officium peccet mortaliter.*
2. *Quis transgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit subiici ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam, ex S. Thoma.*
3. *Ad peccare ex contemptu quid requiratur, ex Caiet.*
4. *An qui ex consuetudine deliberata mutat officium pro officio in Romano Breuiario non peccet ex contemptu formali.*
5. *An possit quis per totam vitam recitare officium de resurrectione pro libito suo sine vrgenti causa illum excusante.*
6. *Multorum DD. sensus afferuntur.*
7. *An si quis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de resurrectione propositum illud respiciat materiam grauem, & sic sit mortale, & n.8.*
9. *An quando consuetudo est nimis diuturna & pluribus actibus confirmata de veniale fiat mortale.*
10. *Quandonam ex consuetudine de veniali fiat mortale, & n.11.*

PRima sit, si quis ex consuetudine genita, vel indeuotione, vel naturali acedia, aliave passione, vel vt breuius satisfaciat obligationi pensi horarum Canonicarum; vel genita ex certa scientia & animi perfecta deliberatione; non ideo peccat mortaliter ex contemptu disciplinæ Ecclesiasticæ & ordinis instituti in cultu diuino recitandi, est communis sententia in materia de legibus. Salas *disput.* 10. *sect.* 8. *à num.* 40. Bonacina *disput.* 2. *de peccatis quæst.* 3. *punct.* 5. *num.* 14. Vasquez 1. 2. *disputat.* 158. *cap.* 4. Azor. 1. *part. lib.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 11. D. Thom. 2. 2. *quæst.* 186. *artic.* 7. *ad* 3. dicens quod *tunc* † *quis transgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit subiici ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem aut regulam*, ad quæ verba sic loquitur satis ad rem D. Caietan. † *ad peccare ex contemptu non sufficit, etiamsi esset perpetua, & millies resoluta & deliberata consuetudo peccandi in tali commissione, sed exigitur, quod peccans peccet ex tali causa, scilicet ex hoc quod non vult subiici legi, siue regulæ, & Prelato, nam Prælatus lex est animata.* Hæc ibi, atqui ita, ille, qui ex consuetudine deliberata † mutat officium pro officio in Romano Breuiario non peccat ex contemptu formali, sicut neque ille, qui ex consuetudine mentitur iocose, aut otiosa verba profert, consuetudo enim non dat nouam maliciæ speciem actui commisso.

Neque ex hac doctrina sequitur, quod † possit quis per totam vitam recitare officium de resurrectione pro libito suo, sine causa vrgenti illum excusante, absque mortali peccato, quod videtur durum valdè & habenas nimium laxare, probatur sequentia, quia quælibet mutatio officij diei in officium resurrectionis si diuisim sumatur, est materia leuis, respectu præcepti impositi vt probatum est. Ergo si sic tota vita procedatur etiam erit leuis culpa.

Respondetur 1. ex doctrina Suar. † *lib.* 3. *de legib. c.* 28. *n.* 11. *& de censuris disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 11. & de Relig. *to.* 2. *de horis lib.* 4. *c.* 23. *n.* 14. quam

quam desumpsit ex Nauaro *de oratione cap. 19. num. 117.* quam sequitur Bandelus *lib. 5. disput* 24. quod si quis habeat propo-
6 situm hoc, dubio procul mortaliter peccat, quia respectu finis intenti à legislatore, qui est diuinus cultus habet materiam moralem, grauem; scilicet notabilem læsionem in disciplina Ecclesiastica, & diuino cultu à particularibus exhibendo in recitatione diaria diuini officij, quam alterare proponit per nimis longum tempus, ratione cuius mẽsuratur grauitas materiæ; vnde
7 † si quis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de resurrectione propositum illud respicit materiam grauem, & sic est mortale, si vero quis sine hoc proposito, sed vel ex acedia, vel vt breuius dicat iudicans melius esse dicere officium breue, quam nullum, vno die, & post alio, & sic deinceps ex passione, aut consuetudine ductus iudico, quod non peccet mortaliter sicut, qui vno die post alium sine proposito comprehendente totam quadragesimam, anteuertit sine causa
8 horam prandij, quia vtraque circunstantia, vt est diei alligata, est modus & conditio accidentalis, neque materia grauis respectu cultus diuini.

9 Respondetur secundo, quod quando † consuetudo est nimis diuturna & pluribus actibus confirmata ex deliberatione genita in præsenti materia, in qua actus moraliter continuantur circa læsionem cultus diuini; quia videlicet in continuo tempore fiunt multis diebus vno post alium facit de veniali mortale, & hoc modo intelligo ego Richard. de Media Villa, *quodlib. 1. quæstion. 9.* & Diuum Bernardum *de præ-*
10 *cepto & dispen. cap* 14 dum dicunt † ex consuetudine fieri de veniali mortale; quando licet materia actuum secundum se venialium continuatur, ex qua continuatione efficitur grauis, & sic actus ille, qui attingit grauem materiam mortale est, vt contingit in vltimo furto rei paruæ, quæ continuatur ad paruas antecedentes, & fit mortale, cum ergo quælibet officij diuini mutatio à me facta disciplinam Ecclesiasticam in cultu diuino lædat; & hæc læsio perseueret, cum continuis diebus fiat per multum tempus moraliter continuatur & sic post factam grauem læsionem muta-
11 tiones, quæ sequuntur mortales sunt, quod si quis multoties in anno officium mutet pro officio, dummodo non sint continuæ per multum tempus mutationes, non peccabit mortaliter, vt ex dictis constat.

SVBRESOLVT. II.

Mortale est in choro publico officium mutare.

SVMMARIVM.

1. *An peccatum sit mortale ex genere suo saltem ratione scandali, officium diuinum, vel semel ad libitum mutare in choro, in quo publicè recitatur.*
2. *Ab omnibus & singulis Clericis sæcularibus in psallendo idem modus & ordo in diuinis officiis & Canonicis horis obseruetur, ex Conc.*
3. *Qua determinatio sit conformis vsui primitiuæ Ecclesiæ.*
4. *Quodnam principale fuerit intentum Pij V.*
5. *Ordinem horarum transmutare an mortaliter peccet, cui incumbit chori dispositio.*
6. *An actio mutandi officium pro officio & transmutandi horas in choro cum ex sua institutione sit ordinata & ad Deum laudandum, & excitandum populum ad deuotionem, non possit non scandalum generare, & n. 7. & 8.*
9. *An si superior & Capitulares mortaliter peccent mutando officium pro officio, aut transmutando horas in choro, non teneantur fructus restituere.*

Secundum corollarium est, peccatum 1
esse mortale ex genere suo saltem ratione scandali Officium Diuinum, vel semel ad libitum mutare in choro in quo publicè recitatur, est indubitatum apud ferè omnes vtriusque sententiæ auctores, id probant authoritas Concilij Toletani *IV. cap. 14.* supra adducta, cui adiungo decretum Concilij Salz Burgensi celebrati *anno 1386. tempore Vrbani VI. in Palatio Pilgrini Archiepiscopi, cap. 1.* ibi, *quia accepimus Clerici diuersi diuersi modi in horis Canonicis & Officiis Diuinis diuersum psallendi tenent modum contra Canonica statuta: volentes ergo huic modo remedium apponere, opportunum districtè præcipimus, vt † ab omnibus, & singulis Clericis* 2
sæcularibus in psallendo, idem modus, & ordo in Diuinis Officiis & horis Canonicis obseruetur, ita quod vnusquisque in hoc Cathedrali sua Ecclesia siue fuerit Regularibus siue sæcularis rationabiliter conformetur. Ecce vbi modum & ordinem præcipit Concilium in psallendo publicè omnes tenere, & quamuis sit Prouinciale, est tamen grauis authoritatis, est enim † satis conformis hæc determinatio vsui primitiuæ Ecclesiæ vt videre 3
est apud Binninm *in nota ad Canon. 15. Conc. Laod. sub Sylvestro Papa,* & Bar. *ad ann. Christi 60.* & hoc † fuit intentum principale Pij V,

quod scilicet esset pulchra vnitas & pulchritudo vna, vt omnes communitates in vnione officij diuini conuenirent à qua fine grauissima causa diuertere est euertere publicam recitandi formulam & ordinem Ecclesiasticum, vt egregiè Diuus Thomas, *quodlib.* 3. *articulo* 29. dicit, *absurdum esse officium mutare*, quod ego intelligo in choro.

5 Similiter † & ordinem ipsum horarum transmutare Vasquez *opusculo citato*, *cap.* 4. *num.* 64. cum Soto, Angelo, Armilla, & Syluestro, tenet mortaliter peccare illum cui incumbit chori dispositio; quod videtur ex consuetudine introductum, quæ cum sit in materia graui publica, obligat ad mortale, id etiam præcipitur, *in Clementin.* 1. *de eclebrat. Missarum*, *& cap. Presbyter extra eodem*, vbi Barbosa *num.* 7. ibi *horis competentibus*, &c. *& cap. dolentes eodem*; & quidem hoc magni faciunt Prælati ti-
6 moratæ conscientiæ, nam † actio mutandi officium pro officio & transmutandi horas in choro cum ex sua institutione sit ordinata & ad Deum laudandum, & excitandum populum ad deuotionem, non potest non scandalum generare officium diei mutare & horas transponere canendo vesperas, prius quam primam, quare si est aliqua grauis causa excusans satius erit horas suo
7 ordine & de officio diei supplere, aut cursim dicere, quàm mutare aut transmutare officium, & horas: iudico tamen minus scandalosum si officium semel & iterum mutetur pro alio officio, quam quod in choro horæ transmutentur, indecens enim
8 valdè est, & indecorum, quod manè dicatur publicè in choro completorium & vespere dicatur prima, neque huius transmutationis apparet ratio, quæ conueniens sit:
9 existimo tamen, quod † si superior & Capitulares mortaliter peccent mutando officium pro officio, aut transmutando horas in choro; non tamen tenentur restituere, aut fructus aut distributiones quotidianas, quia satisfaciunt obligationi substantiali penso horarum.

SVBRESOLVT. III.

Moniales extra chorum possunt liberius mutare officium.

SVMMARIVM.

1. *An Moniales licet sub mortali teneantur recitare officium diuinum possint maiori cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius.*
2. *An obligentur Moniales ex consuetudine, cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano.*
3. *An Lectores, Confessores, Prædicatores possint mutare Officium in breuius.*
4. *Clementis VII. priuilegium.*

Corollarium tertium † Moniales quamuis sub mortali tenentur recitare Officium Diuinum extra chorum, vt consultus ab Eminentissimo Cardinali de Borja respondi & probaui, *tom.* 1. de congrua sustentatione Ecclesiasticorum omnium in speciali digressione de hac materia, (secluso priuilegio vt dixi, *tom.* 2. *Morali digressione de viua vocis oraculis*) posse maiore cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius, in illis enim est rationabilis causa, obligantur enim † ex consuetudine cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano; præcipuè cum ordinariè malè & cum summa difficultate latine legant & sic habent rationabilem causam huius mutationis officiorum, similiter lectores, Prædicatores, Confessores assiduis confessionibus, lectionibus Theologiæ vel Sacrorum canonum vacantes dum student ad suum munus bene exequendum, & scriptores Regulares; posse propria auctoritate mutare officium pro officio breuiori, ratio est quia omnibus istis concessum est priuilegium vt satisfaciant diuino officio dicentes septem psalmos assignandos à Priore cũ septem Pater noster, & bis Symbolum Apostolorum vt habetur in Comp. Diui Hieronymi in Hispania *verbo horæ Canonica* & Clemens VII. concessit Patribus Teatinis sancti Syluestri in vrbe, & referunt Diana, Portel, Manuel Rodriguez; quare ratio quæ mouit Pontificem ad tam magnum priuilegium concedendum sufficiens est, vt quilibet istorum propria auctoritate mutet, in breuius officium diuinum, si non vult vti priuilegio. 1 2 3 4

SVBRESOLVT. IV.

Clerico Romano non licet, vel vna vice mutare officium suum in officium alterius Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1. *An non sit licitum sine peccato mortali Clerico Romano recitanti officium Romanum, vel vno die recitare Officium Ordinis Prædicatorum, aut Carmelitarum, &c.*
2. *Multorum DD. opiniones adducuntur.*
3. *Pij V. mens.*
4. *An tenentur quis fructus Beneficij restituere, nisi aliàs iuuet dicere Officium Cardinali, aut Episcopo eiusdem ordinis,*

ordinis, si dicat officium sui ordinis, & num. 5.

6. *An si Monachus Carthusianus, vel Cisterciensis mutet officium suum extra chorum peccet mortaliter.*

7. *An in Choro nequeat officium Romanum dici, nisi adsit consensus maioris partis Capituli.*

8. *An Clerici sæculares in sacris & Beneficiati Archiepiscopatus Mediol. in quo recitatur officium Ambrosianum existentes in sua diœcesi teneantur tale officium recitare, & num.* 9.

10. *An non sit mortale officium pro officio mutare, remissiuè.*

11. *Lessij, Barbosa & aliorum sententia afferuntur.*

1 COrollarium quartum, non esse licitum sine peccato mortali Clerico Romano qui recitat officium Romanum, vel vno die recitare officium Ordinis Prædicatorum, aut Carmelitarum, ita Filhuccius *tract.* 23. *cap.* 7. *quæst.* 1. Azor 1. *part. lib.* 10. *cap.* 11. *quæst.* 1. Valentia 2.2. *disput.* 6. *quæst.* 1. *part.* 10. Vasquez *cap.* 4. *citat. art.* 2. §. 2. *dub.* 2. *n.* 57. Carolus Manci. *de horis cap.* 29. *num.* 31. Bartholomæus à S. Fausto *quæst.* 112. *circa finem.* & alij contra Dianam *part.* 1. *tract.* 12. *Reso-*
2 *lutio.* 10. † Ioannem de la Cruz, Nauarrum, & Reginaldum, quos *ibi citat.* & Raphaëlem de la Torre *controuers.* 8. *cit. num.* 1. sed prorsus nescio quomodo hoc possit defendi cum probabilitate post constitutionem Pij V. appositam in breuiario, in qua expressè habetur quod qui adstrictus est ad recitandum iuxta Breuiarium Romanum, ita tenetur vti illo, quod si alio vtatur non satisfaciat, ita
3 enim habetur. † *Ad dicendum & psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas & nocturnas ex huius Breuiarij præscripto & ratione omnino teneri nemin émque ex his quibus hoc dicendi & psallendi munus necessario impositum est, nisi hac sola forma satisfacere posse.* Hæc ibi, quare sicut qui non recitat vno die non satisfacit & mortaliter peccat, ita qui recitat officium Ordinis Prædicatorum, mutat enim substantiam officij Romani, & extra illam diuagatur.

4 Vnde existimo quod † teneatur fructus beneficij restituere, nisi alias iuuet dicere officium Cardinali aut Episcopo eiusdem ordinis, si dicat officium sui ordinis, ita Henriquez *in summa lib.* 7. *de indulg. num.* 4. Barho. à S. Fausto *lib.* 2. *quæst.* 121. qui male addit hoc verum esse, si qui recitat non potest
5 commode sine socio recitare; nam si potest non est verum sed ego puto quod commodè sine socio recitare; nam si potest non est verum, sed ego puto quod commodius, decentius & magis conformè est recitare cum socio, vt alternatim dicantur psalmi & respondeatur ad *Dominus vobiscum*, quare qui habet priuilegium recitandi officium breuius alicuius Religionis, socius qui illum iuuat satisfacit penso horarum & facit fructus suos.

Si vero † Monachus Cartusianus, vel 6
Cisterciensis mutet officium suum extra chorum cum officio Breuiaris Romani aut ordinis Prædicatorum, existimo non peccare mortaliter cum Caieta. *in summa verbo hora num.* 2. Vasquez *num.* 57. *citat.* quia hæc consuetudo ad summum obligat ad mortale in choro extra vero solum ad veniale, & sic etiam loquuntur anctores antiqui citati pro nostra sententia §. 2. Syluester, Armilla, Tabiena, Archidiaco. & alij; verum est quod † in choro nequit officium etiam 7
Romanum dici nisi adsit consensus maioris partis Capituli, ita vt neque solus Episcopus, Abbas, aut Superior possit officium à ducentis annis inuc teratum mutare.

Vnde † Clerici sæculares in sacris, & Be- 8
neficiati Archiepiscopatus Mediolanen. in quo recitatur officium Ambrosianum existentes in sua Diœcesi tenentur tale officium recitare. Ita vterque Garzia Ioannes *lib.* 3. *de benef. cap.* 1. vbi adducit *num.* 155. declarationem Cardinalium in confirmationem huius sententiæ. Hieronymus *in summa tract.* 2. *difficult.* 4. *duda* 2. fallitur tamen dicēs esse peccatum mortiferum, si aliter fiat, nam iuxta dicta § 2. & 3. solum est ex genere suo veniale (nisi adsit præceptum aut lex superioris sicut teste Bonaci- 9
na, *de horis canonicis disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 5. est in Archiepiscopatu Mediolanen. imposita à S Cardinali Borromæo) cum autem circa hos exemptos nihil innouarit Pius V. in sua constitutione ipsorum obligationem reliquit dispositioni iuris communis, secundum quod, vt vidimus † non 10
est mortale mutare officium pro officio; & cum nō sit exclusiō satisfactionis penso horarum, vt est in Bulla Pij V. circa recitationem in Breuiario Romano à se edito, sed solum sit quædam simplex ordinatio, vt constat in *Concilio Agathens. cap.* 30. *& cap. conuenit de consecratio. distinct.* 5. *cap. de his, & cap. placuit.* 12. *distinct.* vel si est præceptum est respectu recitationis in choro, colligitur, quod mutare officium vnius Diœcesis pro alio alterius non est mortale.
Ita † Lessius *lib.* 4. *capit.* 37. *numero* 74. 11
Barbosa *ad cap. Presbiter num.* 10. *de celebratione Missarum* & multi alij, quare priuilegium, quod datur *clement.* 2. *de Celebratione Missarum*, est ad hoc vt omnino sine peccato etiam veniali possint domestici & commensales Cardinalium Breuiarium Romanum horas Canonicas

Canonicas in Diœcesi in qua est aliud officium. Declaratio Cardinalium quam affert Postillator *ad Consilium*. 15. Nauarri de Celebratio Missarum Authentica non est,

SVBRESOLVT. V.

Quid de Clerico Milanensi si Romam vadat, & è contra.

SVMMARIVM.

1. *An Clericus Canonicus Milanensis si vadat Romam aut extra Diœcesim suam Mediolanensem, & è contra, & quot modis hoc possit contingere, & num.* 2.
3. *An Clericus Romanus non possit vti Breuiario Ambrosiano, si paucis diebus quam viginti, aut triginta Mediolani existat.*
4. *An Peregrini teneantur legibus locorum per qua transeunt, & de quibus legibus intelligatur.*
5. *Auctoris iudicium.*
6. *An Religiosus & Regularis vbicunque sit teneatur se conformare constitutionibus sui ordinis.*
7. *An Peregrini possint vti legibus & priuilegiis concessis illis locis per qua transeunt.*
8. *An Clericus Romanus per tres aut duos dies existens aduena Mediolani possit vti Breuiario Ambrosiano, ita vt satisfaciat penso diuini officij.*
9. *An Consuetudo si summi Pontificis authoritate, vel praescriptione sit roborata, potius obseruari debeat quàm ius commune.*
10. *An si quis vadat Mediolanum solis illis tribus diebus qui antecedunt Dominicam primam quadragesimae, possit in illis vesci carnibus, & n.* 11.
12. *An quando quis acquirit quasi domicilium in aliquo loco, an tunc efficiatur subditus legislatoris.*
13. *Quae mora sufficiat in loco vt quis sit obligatus legibus illius loci.*
14. *Aug. sententia affertur.*
15. *Quid ius naturale exigat.*
16. *Quandonam Peregrinus non teneatur ad leges & praecepta loci per quem transit, & n.* 17.
18. *An scholares qui study causa vadunt Mediolano Romam, vel Romà ad diœcesim Mediolanensem si sint Beneficiati, teneantur legibus & praeceptis illius.*
19. *An Clericus & Canonicus Romanus aduena Mediolani non teneatur legibus Romanis.*
20. *Iurisdictio adhaeret territorio sicut nebula in tota palude.*
21. *Consuetudo & lex an non obligat extra territorium iurisdictionis Principis ferentis legem, & approbantis consuetudinem, & n.* 22.
23. *Qui transitorie est in aliquo oppido licet ibi non sit in facto esse, sed imperfecto, tamen vere istic est.*

Corollarium quintum, quod † Clericus 1
Canonicus Milanensis, si vadit Romam aut extra Diœcesem suam Mediolanensem, aut è contra Canonicus Romanus vadit Mediolanum dupliciter vel tripliciter hoc potest contingere. Primò, si extra suum Episcopatum domicilium constituat, & sic probabilius est quod tenetur recitare officium ibi approbatum, quia eo ipso quod domicilium constituat tenetur legibus, quibus alij clerici illius Diœcesis, & in hoc conueniunt fere omnes, Trullenc. *vbi supra dub.* 14. *n.* 3. Bonac. *q.* 3. *cit. p.* 1. *n.* 7. Palao *num.* 5. & 2
alij, Secundò, si non constituat extra Diœcesim domicilium, sed vadat cum animo redeundi; & hoc dupliciter, vel alicuius negotij ergo, aut recreationis non requirentis tempus aliquod determinatum, aut studij, vel alterius rei causa, quae exigit detractum tempus, vel quia lector est publicus, vel concionator, vel studens studiorum curricula, in primo sensu auctores citati dicunt, quod † Clericus Romanus non potest 3
vti Breuiario Ambrosiano, si paucos dies viginti aut triginta Mediolani existat. Primò, quia qui transitoriè existat alicubi non dicitur rigorose ibi esse, *leg. quaesitum. §. finali D. de legatis.* 2. & ibi Scribentes. Secundò, quia etsi † peregrini teneantur legi- 4
bus locorum per quae transeunt, intelligitur de forensibus, & vniuersalibus inter quas non tenet recitatio officij. Tertiò, quia dicere officium Ambrosianum est priuilegiũ, quod non conceditur nisi Domiciliariis.

Ego vero existimo, quod † clericus Roma- 5
nus, si vadat Mediolanum, potest vti Breuiario Ambrosiano, etiamsi ibi per duos dies existat; si vero existat per maiorem anni partem, vel ad quatuor vel quinque menses teneatur se conformare ad recitandum officium iuxta Ritum Mediolanensis Diocesis, nisi sit † Religiosus & Regularis, qui vbicũ- 6
que sit tenetur se conformare constitutionibus sui ordinis, hanc resolutionem colligo ex duplici doctrina communi, qua confirmatur duplex prior pars, prima est quod licet aduenae & peregrini, quando vadunt ad aliquem locum per modum transitus non teneantur legibus, & statutis illius loci, vt est communis sententia apud Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 18. *num.* 16. *& in summ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 24. tamen bene † possunt vti 7
legibus, & priuilegiis concessis illis locis per quae transeunt iuxta illos versus, quos adducit Glossa *capite illa.* 12. *distinctio*, quod

quod desumitur e August. qui hoc docet ex sententia Ambrosij.

Dum fueris Romæ Romano viuito more.
Et si sis alibi, viuito sicut ibi.

Et glossa ciuilis, *ad legem,& quæ originem, verbo, debent. D. de muneribus & honor.*

Terra, ad quam pergis cape mores
quos ibi cernis.

8 Ex quo fit quod † Clericus Romanus per tres dies vel duos existens Aduena Mediolani potest vti Breuiario Ambrosiano, ita vt satisfaciat penso Diuini Officij, & non teneatur restituere fructus, cuius ratio me quidem iudice perspicua est; quia licèt constitutio Pij V. constituat ius commune obligans omnes Clericos Romanos, tamen lex ista non obligat Mediolanen. Diœcesim, quæ ante ducentos annos illo officio vtebatur, quare non est derogata in constitutione Pij, sed mansit in suo vigore, sicut antea, quare non est tam priuilegium quam lex antiqua illius Archiepiscopatus, in quo non obligat lex Pij V. de officio Romano recitando ex præscripta consuetudine approbata ab ipsomet Pontifice (consuetudo nam-
9 que † si summi Pontificis authoritate vel præscriptione sit roborata, potius obseruari debet, quam ius commune, vt tenent Gutierr. *lib. 1. Canon. c. 33. n. 3.* Barb. *l. diuortio. p. 2. n. 54. D. soluto matrim.* Garz. *de benef. p. 1. c. 1. n. 99.* Mant. *de tacitu conuentio. tom. 1. lib. 3. tit. 8. n. 1.*) ergo ibi existentes, siue vt Domicilliarij, siue vt aduenæ peregrini possunt illam obseruare.

10 Hinc est, quod † si quis vadat Mediolanum solis illis tribus diebus qui antecedunt Dominicam primam quadragesimæ, potest in illis vesci carnibus, quia ius commune, quod incipiat *à feria 4. cinerum*, ieiunium quoad illos tres dies non est receptum, similiter si quis in Sabbato transeat per locum vbi manducatur caro suina ferè per to-
11 tum animal, potest illam manducare, etiamsi in loco suo proprio non manducetur, & quidem ego non video rationem cur si Mediolanensis vadat Romam pro paucis diebus, possit vti Breuiario Romano, etsi Clericus Romanus vadit per simile tempus non possit vti Breuiario Ambrosiano, quod Mediolani est sub præcepto sicut Romanum Romæ.

Secunda doctrina, ex qua colligitur secunda pars resolutionis, est, quod quando
12 † acquirit quis quasi Domicilium in aliquo loco, tunc quis efficitur subditus legislatoris & contrahit obligationem ad obseruandas leges, & consuetudines præscriptas in illo loco, vt autem acquiratur hoc quasi Domicilium requiritur, quod, quis ibi habitet pro maiori anni parte, vel si habet animum manendi ad quatuor, vel quinque menses, vel ad longum tempus indeterminatum, vel donec finiatur negotiũ, quod expediri non valet breui tempore, ita Sanch. *vbi suprà, in summ. n. 41. & disp. 18. n. 9.* Lessius *lib. 4. c. 25. n. 49.* Nauarr. *de Iubilæo notab. 32. n. 43. verbo Incola.* Soar. *tom. 1. de Religio, lt. 2. de sacr. dierum obseruа c. 14. n. 6. & lib. 3. de legib. cap. 33.* Salas *disp. 14. sect. 4.* Bonac. *q. 1. punct. 6.* His adiungo eos D. D. qui existimant † eam 13 moram sufficere in loco vt quis sit obligatus legibus, & consuetudinibus illius quæ sufficiat & sit proportionata ad adimplendam legem. Ita Couarr. *lib. 4. variar. c. 20. n. 8.* Salas *n. 41. & 49.* Nauarr. *in Manuali, cap. 13. n. 120.* Henriq. *lib. 7. c. 13. n. 8.* Basil. *de matrim. lib. 5. c. 7. à n. 6.* vbi egregiè discurrit & probar secutus Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 184. n. 28.* probatque, *ex c. illa. 12. dist.* vbi † Aug. agit de 14 ieiunio Sabbati, quod tunc Romæ seruabatur, non tamen Mediolani, & sic consulit Ambros. quid agendum, & dicit quod Mediolani non ieiunetur, vnde idem Sanctus Doctor relatus, *c. qui contra, dist. 8.* probat hoc quia turpis est omnis pars vniuerso suo non congruens; atqui peregrini & aduenæ partes sunt illius loci in quo sunt; ergo non solum ratione scandali, sed quia se debent toti conformari, † ius enim naturale exigit hoc, 15 quam doctrinam ego verissimam semper iudicaui & in vniuersitate Complutensi, dum publicè legerem materiam de matrim. latissimè probaui anno 1634.

Existimo tamen, quod † ille qui per 16 vnum, aut duos dies semper cum actuali animo, vel reuertendi ad propria, vel ad alium locum transeundi, cum non sit pars in factu esse, sed quasi in fieri non tenetur ad leges, & præcepta loci, vnde si quis per diem ieiunij, aut festi transeat per locum ibique illo die maneat, neque tenetur ieiunare nec audire Missam, si secludatur scandalum, & etiam non tenetur recitare officium Ambrosianum Mediolani, nec Romanum Ro- 17 mæ, quod si per plures ibi existat iuxta principia posita tenetur legibus, consuetudinibus, præceptis, ligatur censuris ibi latis contra aliquid facientes, quam obligationem habent à prima hora qua ingrediuntur ciuitatem cum animo permanendi per plores dies, quia ex illo animo efficitur pars in facto esse illius ciuitatis. Vnde † scholares qui 18 studij causa vadunt Romam è Mediolano, vel à Roma ad Diœcesim Mediolanen. si sint Beneficiati, vel in Sacris tenentur legibus, consuetudinibus, præceptis illius, & sic recitare officium proprium illius, alias non satisfaciunt præcepto, an verò teneantur restituere fructus dicam *infrà.*

Et quidem, quod † Clericus, & Canoni- 19 cus Romanus aduena Mediolani non teneatur legibus Romanis quantum ad reci-

Dd 4 tationem

tationem officij Romani, mihi videtur manifestum in iure, *c. vt animarum, vers. statuto Episc. de const. in 6.* vbi reddit rationem cur existens extra territorium non possit ligari sentent. lata contra furantes, *quia impunè non paretur extra territor. ius dicenti*, ibi gloss. ver-
20 bo, *impunè*, † etenim *iurisdict. adhæret territorio sicut nebula in tota paludè*, vt dicunr Gregor. Lop. *leg. 1. glossa finali. tit. 4. p. 3.* Parisius *cons. 23. n. 21. vol. 4.* & alij quos citat & sequitur Barb. *in collect. ad præfatum c. n. 10.* & sic
21 Menchaca *controu. freq. c. 3. n. 19.* † consuetudo & lex non obligat extra territorium iurisdictionis Principis, ferentis legem, & approbantis consuetudinem, cur ergo quantum ad officij diuini recitationem lex Pij V. non se extendat ad territorium Mediolanense Clericus Romanus in illo existens non ligatur illa, sed omnino solutus est, & potest statim ac est in illo vti officio Ambrosiano; nisi forsan, quia in illius lectione & modo recitandi, non sit versatus velit vti
22 Romano quo semper est vsus, & videtur durum obligare, quod ille qui per paucos dies vadit Mediolanum teneatur, ad discere modum recitandi officium Ambrosianum.

Fundamenta oppositæ sententiæ nullius sunt roboris.

23 Ad primùm respondetur, † quod qui transitoriè est in aliquo oppido licèt non sit ibi in facto esse, sed imperfecto tamen verè istic est, quod sufficit ad nostrum intentum.

Ad secundùm respondetur, quod nullo iure probatur quod assumitur vt vidimus.

Ad tertiùm respondetur, quod dicere officium Ambrosianum est consuetudo præscripta præcepta obseruari ibi & confirmata à Sede Apostolica, vnde iuxta dicta obligat.

SVBRESOLVT. VI.

Quot peccata committat Clericus ordinatus, & Beneficiarius non recitans?

SVMMARIVM.

1. *Quot peccata committat is quis tenetur recitare Officium Diuinum.*
2. *An omissio Sextæ, aut Nonæ, aut Tertiæ sit peccatum mortale.*
3. *An materia grauis sit vna ex horis Canonicis Breuiarij Romani.*
4. *Pius V. expressè imponit obligationem restituendi ei qui omisit horarum singulas.*
5. *Caramuelis opinio adducitur.*
6. *Quæ omissio non sit mortalis.*
7. *Hieronymi Garziæ & aliorum opiniones afferuntur.*
8. *An obligatio recitandi Officium Diuinum oriatur ex præcepto Ecclesiastico.*
9. *Quando Clericus duplici mortali maculetur.*
10. *Beneficiarius non recitans officium non facit fructus suos, remissiuè.*
11. *An Beneficium detur propter officium.*
12. *An Clericus ordinatus ad titulum Patrimonij solum peccet mortaliter contra Religionem, & n. 13.*

COrollarium sextum † quot peccata 1
committat ille, qui tenetur recitare
officium diuinum, & qui ordinatus in Sacris, & qui habet beneficium; sed antequam, hoc resoluam ex dictis, aduerto contra Caramnelem *disp. 118. in sanctum Regul. n. 1462.* vbi dicit quod recitatio quindecim salutationum Angelicarum non est materia cuius omissio sit peccarum mortale, & similiter † omissio Sextæ, aut Nonæ, aut 2
Tertiæ non est peccatum mortale ac per consequens Beneficiarius non teneretur restituere partem fructuum correspondentium, sed hæc sententia in praxi admittenda non est; etenim in moralibus prudentium æstimatio multo plus, quam Metaphysica ratio est regula quantitatis materiæ sufficientis ad mortale, quæ sit grauis, vel non grauis, obligans ad mortale, vel veniale, atqui ferè omnes Classici qui hucusque scripsere, di-
cunt † materiam grauem esse vnam ex ho- 3
ris Canonicis Breuiarij Romani, ita vt eius omissio sit culpa lethalis, ita præter Valentiam, Toletum, Graffim, Azorium, Syluestrum, Tabienam, Seruatium, Lessium, & Tuscum, addo Dianam *p. 6. tractu 6. resol. 6.* vbi 25. quinque Auctores grauissimos tam antiquos, quam modernos adducit, quibus ego addo Suar. *loco citato, suprà c. 25. num. 16.* Miroll. *tom. 1. disp. 2. c. 4. d. 7. diffic. 3.* Monetam *de distrib. p. 2. q. 3. n. 33.* Malder. *2. 2. tractat. 10. c. 2. dub. 3. Magnum candidum disquis. 25. art. 27. dub. 3. Concl. 7.* Molfes. *tract. 5. c. 5. n. 7.* Filluc. *tract. 5. c. 5. n. 7.* Layman *lib. 4. tract. 1. c. 4. n. 5.* Caceres *relect. 7. de Casuum reseru.* Bonac. *disp. 1. q. 5. punct. 1.* Trull. *in decalogum lib. citato, dub. 17.* Villalob. *tract. 24. diffic. 11.* Baueum *in floribus, verbo hora 5. n. 2.* licèt referat opinionem Marchini, & non impugnet, Raph. de la Torre *2. 2. controu. 9. de horis disp. 9.* & innumeri alij quos videre non vacat locus, sed quod magis ita videtur declarasse Pius V. *in extrauag. Pius, edita anno 1578.* expressè
imponit † obligationem restituendi ei qui 4
omisit horarum singulas, atque ita dubio procul, peccatum est mortale, quamlibet omittere.

Quare existimo, quod opinio Caramuel. quam sequitur Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 2. p. 6. diff. 3. n. 5.* & videtur approbare

Basseus

Basseus *vbi suprà* & Soto *lib.* 10. *de iustit. quæst.* 5. *art.* 7. *versic. subiegitur* dicit, *quod for-*
7 *te hoc sit mortale*, † hæc inquam opinio ex audacia intellectus, etsi habeat aliquam probabilitatem speculatiuam, tamen practicè omninò est imprubabilis, quia non est probabile practicè, quod sit obligatiu sub mortali restituēdi sextam partem fructuum pro omissione singularum horarum, & quod
8 † non sit mortalis talis omissio, partitio enim illa officij diuini in octo partes entitatiuas ad libitum sumitur, & in materia morali non placitum, sed prudentum responsum, & æstimatio pro regula est habenda.

Hoc prælibato ne opinio ista Caramuelis vires resumat, accedens ad corollarium; aliqui existimant vnum duntaxat commit-
9 tere peccatum. † Ita Hieronymus Garzia *tract.* 1. *difficult.* 5. *dub.* 3. *num.* 18. Barbosa *ad cap. Presbyter num.* 13. *de celebratio. miss.* Diana *p.* 1 *tract.* 12. *Resolutio* 5. Castro Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *punct.* 5. *num.* 3. & alij quos isti
10 citant, ratio eorum est, quia † obligatio recitandi ufficium diuinum oritur ex præcepto Ecclesiastico quod solum constituit vnam bonitatem Religionis, cui opponitur omissio recitandi, siue obligatio oriatur ex consuetudine Religiosorum siue ex urdine sacro, siue ex beneficio.

Sed falluntur isti auctores (ni ego fallor) quare affirmandum est quod † clericus in sacris habens beneficium duplici mortali maculatur, vna contra Religiunem, & altera contra iustitiam, ita Bunacina *vbi supra quæst.* 5. *punct.* 1. *num.* 4. pro qua citat Squillantem, & sequitur Layma *vbi supra cap.* 4. *num.* 5. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disput.* 15. *num.* 6. *in fine* Suarez *tom.* 2. *de Religione lib.* 4. *cap.* 13. & me quidem iudice negari nequit post Bullam Pij V. *suprà* relatam; vbi dicit, quod † Beneficiarius non recitans officium non facit fructus suos, & teneatur ad restitutionem; vnde manifestum est, quod Beneficiarius non recitans peccat contra iustitiam ex vi beneficij, quod datur sub eo onere vt recitet, quare
11 transgreditur pactum initum, quum † Beneficium detur propter officium; quamuis enim iure naturæ non teneatur recitare septem horas canonicas institutas, ab Ecclesia, sed aliquas alias orationes, tamen supposito, quod Ecclesia Beneficiariis orationes determinauit, quod essent septem horæ canonicæ, has tenentur ex iustitia recitare, & eas omitens peccat contra iustitiam, sicut quamuis ex lege humana assignetur pretium rerum venialium, tamen qui illud transgreditur peccat contra iustitiam, & tenetur restituere, vnde fit quod
12 † Clericus ordinatus ad titulum patrimonij solum peccat mortaliter contra Religionem & Beneficiarius vltra peccat contra iustitiam, si ordinatus in sacris sit; quod si non sit ordinatus, sit tamen Beneficiarius, peccat, & contra Religionem quia non dat 13
cultum Deo sibi præceptum ex vi beneficij, & peccat contra iustitiam, quia Beneficium datur propter officium diuinum recitandum, vnde in isto est vnum peccatum mortale cum circunstantia, quæ mutat speciem, in materia Religionis, sicut adulterium est species luxuriæ cum circunstantia in iustitiæ.

SVBRESOLVT. VII.

Quo idiomate teneatur quis recitare Diuinum Officium.

SVMMARIVM.

1. *An si quis recitet officium diuinum lingua Hebræa, aut Græca non peccet mortaliter, nec teneatur fructus restituere.*
2. *Bonacina & Palao sensus.*
3. *An de Lingua vulgari Gallica, Itala, Hispanica & similibus sit difficultas.*
4. *An Sacram Scripturam impressam lingua vulgari legere grauissimo præcepto est prohibitum.*
5. *Quandonam non satisfiat præcepto de Horarum recitatione.*
6. *An si quis memoria retinens officium diuinum lingua vulgari ipsum pronunciet non peccabit mortaliter, nec contra præceptum Inquisitionis.*

Corollarium septimum, quod † si quis 1
recitet officium diuinum lingua Hebræa, aut Græca non peccat mortaliter, nec tenetur restituere fructus conueniunt in hoc omnes, quia linguæ istæ sunt Doctrinales, & in quibus scriptum est vtrúmque testamentum, ex quo compactum est Breuiarium Romanum maiori ex parte, quare, si quis bene caleat vtramque linguam in qualibet vel in vtraque recitando satisfacit horarum canonicarum penso, legatur † Bona- 2
cina *vbi supra quæst.* 3. *p.* 1. *num.* 15. Palao *p.* 2. *nu.* 14. dixi si bene præfatas linguas calleat, & legat, quia alias venialiter peccabit ex mala pronuntiatione cum possit lingua latina bene proferre.

De lingua † vulgari Itala, Hispanica, aut 3
Gallica, & similibus est difficultas, & quidem vbi permittitur Biblia lingua vulgari vt in Gallia, & Flandria, si est Breuiarium, aut officium B. M. V. in eadem lingua satisfaciet quis absque aliquo peccato etiam veniale, quia non videtur maior ratio vnius quam alterius si vero non sit permissa Biblia lingua vulgari nec Breuiarium, aut officium

4 ficium Beatæ Virginis, vt in nostra Hispania quæ conformatur Sacro Concilio Tridentino, dubio procul mortaliter peccauit, qui lingua vulgari recitauerit, per Breuiarium lingua vulgari impressum, quia † Sacram Scripturam impressam lingua vulgari legere grauissimo præcepto est prohibitum, obligans, si materia grauis sit ad mortale.

5 Sed, † an satisfaciat præcepto de horarum recitatione, Suarez *tom. 2. de Religione de horis lib. 4. cap. 7. num. 8.* videtur inclinari, quod non satisfaciat, & est probabile, sed probabilius est, quod satisfaciat præcepto, etsi sit Beneficiarius non tenetur restituere; quia idioma non pertinet ad substantiam orationis publicæ si dicatur totum, quod Breuiarium disponit, & sic pertinet ad acci-

6 dentalem circumstantiam, † si quis tamen memoria retinens officium diuinum lingua vulgari ipsum pronunciet, non peccauit mortaliter, neque contra præceptum Inquisitionis, quæ solùm prohibet legere, aut imprimere Sacram Scripturam lingua vulgari, non vero ipsam pronuntiare, etiamsi sit in magna quantitate.

SVBRESOLVT. VIII.

An possit quis vnica recitatione satisfacere duplici penso hodierno, & crastino?

SVMMARIVM.

1. *An nullus possit satisfacere duplici penso recitationis officij vnica dumtaxat recitatione.*
2. *Caramuelis sententia, & n. 3. 6. & 7.*
4. *An vnica recitatione Matutinarum & Laudum satisfiat duplici obligationi hodiernæ & sequentis diei, & n. 5.*
8. *An obligatio officij diuini sit alligata diei, & illi determinata.*
9. *An sicut dies non penetrantur, ita non possint penetrari obligationes satisfaciendi debitis assignatis illis diebus.*
10. *An præceptum de recitando mane implicet quod penetretur cum præcepto de recitando hodie.*
11. *An pro ratione omissionis teneatur fructus restituere Beneficiarius.*

1 COrollarium octauum, quod † nullus potest satisfacere duplici penso recitationis officij vnica dumtaxat recitatione, verbi gratia quis distulit recitare matutinum, & laudes hodiernas vsque ad vesperum, hoc est vsque ad quatuor horas post meridiem, & tunc recitat intendens satisfacere obligationi hodiernæ, & etiam obligationi diei sequentis, contrarium huic corollario summa audacia tutatus est Caramuel *disp. 114. in S. Regulam à n. 1421. vsque ad 1427.* † nullum pro se citans auctorem classicum, quod in re tanti momenti an careat temeritate iudicent Prudentiores, ipse vero sic probat. Primò, quia Petrus potest duobus præceptis non distinctis satisfacere vnica actione, vt si die Dominico concurrat festum S. Petri vnico sacro audito satisfit duplici præcepto de audienda missa, & pro Dominica, & pro festo S. Petri, & idem est in multis aliis casibus.

Secundò, quia etsi sit præceptum Ecclesiæ, vt quotannis fiat vna peccatorum confessio, *cap. omnes de pænitent. & remiss.* tamen vnica confessione satisfacit obligationi duplicis anni, si enim quis vno anno non confiteatur, manet obligatio confitendi etiam elapso anno, si tamen confiteatur anno sequenti vnica Confessione facta satisfacit obligationi anni præteriti, & præsentis, *vt inquit*, defensum est publicè *Louany 3. Iuny 1642.* sub eximio Domino Guullelmo ab Angelis, ergo pari modo † vnica recitatione 4 Matutinarum, & Laudum satisfaciet duplici obligationi hodiernæ, & sequentis diei, cumque iuxta huius Auctoris sententiam liberum sit vnicuique, vt sine mortali possit dicere semper breuissimum Breuiarij cum recitatione Matutin. & Laud. Resurrectionis facta post solis occasum satisfaciet duplici obligationi, neque si Beneficiatus, est tenebitur aliquid restituere hoc est fulmen, quod adolescens defensor Caramuelis iecit in Medicum, qui illi aduersabatur opinioni.

Verum enim vero, id fulmen non est 5 quod montes ac maria percutiat, sed *fulgur ex pelui*, & adolescens iste propugnator frumenti trituram è puris paleis fecit operam sterilem & infrugiferam sumens, sterilis quidem satis, & infrugifera est, vtpote contra omnes DD. & rectam Theologiam practicam, quæ mores instruit, & dirigit, etenim, etsi quando duo præcepta non distincta in eodem die concurrunt & penetrantur vnica actione compleantur, vt in exemplis adductis à Caramuele, quia præce- 6 ptum festi Sancti Petri non est adscriptum & determinatum pro eodem die, sed in quocunque adueniat obligat, quod si concurrat cum præcepto de die Dominica pro eodem reputatur, quantum ad satisfactionem, & idem est de præcepto annuæ confessionis omissæ ad sequentem annum, si enim vtriusque anni peccata commissa subiiciat quis clauibus vtraque obligatio vtrius- 7 que anni penetratur, & satisfacit vtrique obligationi si fateatur omissionem confessionis, & hic est sensus germanus illius thesis propugnatæ Louanij.

Ast † obligatio officij diuini est alligata 8 diei,

diei, & illi determinata, adeo quod non possim ego solutione anticipata officium diei, sequentis hodie persoluere, vnde singulis diebus singula officia sanctissima determinata ab Ecclesia in omni Breuiario ab initio ipsius institutionis, vnde ex vi huius, penso duplicis diei non possunt satisfacere,
9 † sicut enim nec dies penetrantur, ita non possunt penetrari obligationes satisfaciendi debitis assignatis illis diebus. Quæuis enim anticipata solutione ex Ecclesiæ permissione, & indulgentia & iuxta Ecclesiasticarum festiuitatum inceptionem à vespera vsque ad vesperam, possit quis ad solis occasum hodiernum dicere matutinum & laudes diei sequentis, tamen si eius intentio ad satisfactionem diei sequentis referatur, non satisfacit hodiernæ obligationi quæ alligata
10 est huic diei, vnde † præceptum de recitando mane implicat, quod penetretur cum præcepto de recitando hodie, nam illud incipit à media nocte, etsi vt dixi ex Ecclesiastica consuetudine anticipata solutione illi fiat satis, vnde solutio obligationis hodiernæ omittitur; & pensum hodiernum insolutum manet.

Totum hoc manifestius cernitur in Beneficiariis, qui ex iustitia tenentur quotidie officium dicere integrum secundum sub-
11 stantiam, ita vt † pro ratione omissionis illius teneatur restituere fructus iuxta determinationem Pij V. at quando est duplex debitum ex iustitia non penetratur, & fit satis vnica solutione, vt est perspicuum, quare sententia Caramuelis & sui adolescentis, etsi perspicacis ingenij practicè improbabilem iudico, sunt enim ad illam comprobandam argumenta fictilia, vt constat ex dictis.

SVBRESOLVT. IX.

Necessum est, quod voce sensibili, quis diuinum dicat officium.

SVMMARIVM.

1. *An vt Beneficiarius aut Clericus in Sacris secularis teneatur dicere officium voce sensibili, vt satisfaciat præcepto.*
2. *Clemens primus posuit in executione in Ecclesia vt publicè officium constaret ex septem horis.*
3. *Cum Ecclesia militaris sit corpus mysticum; visibile, & sensibile, oratio eius quæ fit per ministros necessario est vocabilis & sensibilis.*
4. *An ex priuilegio quale habens regulares possit satisfieri penso horarum ipsas mentaliter dicendo, & n. 5.*
6. *Etsi Beneficiarius mortaliter peccet contra legem Ecclesiæ an satisfaciat legis naturalis obligationi, quam habet ex vi beneficij.*
7. *Authoris mens, & n. 12.*
8. *Quæ sensibilitas pertineat ad substantiam præcepti.*
9. *Quanta debeat esse recitationis officij sensibilitas.*
10. *Hieronymi Garziæ sententia, necnon Caramuelis, & n. 11.*
13. *An oratio ministri publici debeat esse vocalis.*
14. *Concilij Basileensis mens, & S. Thomæ, & n. 15.*
16. *Quæ vocis prolatio requiratur ad satisfaciendum præcepto de recitatione officij.*
17. *Caietanus & multi alij quid sentiant.*
18. *An non quæcumque respiratio facta sit vox actu significans.*
19. *An obligatio recitationis officij solum respiciat lectionem horarum, non auditionem, ex Caramuele, & n. 20.*

COrollarium nonum, quod vt Benefi- 1
ciarius, aut Clericus in sacris sæcularis (secluso priuilegio) tenetur dicere officium voce sensibili vt satisfaciat præcepto, est communis & indubitata sententia cum D. Tho. 2. 2. *quæst.* 83. *artic.* 12. vbi expositores, & Canonistæ *ad cap. Presbyter, & cap. Dolentes de Celebratio. Missarum*, vbi Barbosa cateruam colligit Theologorum Moralium, & Summistarum, *verbo hora.* & † à Sancto 2
Clemente qui primus posuit in executione in Ecclesia, vt publicè officium constaret ex septem horis, vt videre est *lib.* 8. *const. c.* 25. *vsque ad Innocentium X.* qui hodie clauium tenet regimen omnium fidelium, sic obseruat traditio. Legantur Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis cap.* 26. Miranda *in Manuali quæst.* 37. *art* 1. & Azor 1. *p lib.* 10. *c.* 4. Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *punct.* 1. cum enim † Ec- 3
clesia militans sit caput mysticum visibile, & sensibile, oratio eius quæ fit per ministros necessario est vocalis & sensibilis, vt oratio conueniat personæ oranti.

Dixi *secluso priuilegio*, quia, vt dixi *tom.* 1. *Moral. tract.* 3. *Resolut.* 9. *à num* 40. † ex pri- 4
uilegio quale habent Regulares potest satisfieri penso horarum ipsas mentaliter dicendo, vnde si Regularis, (vel secularis si simile habeat priuilegium) mentaliter dicat officium non tenetur restituere fructus, si habeat Beneficium etiamsi Episcopatus sit. Si tamen sæcularis Beneficiarius non habeat priuilegium, & vt deuotius, & attentius priuatim recitet mentaliter sine aliqua pronuntiatione sensibili, peccabit vtique mortaliter, quia non est vera deuotio, prout oportet, quoniam adest legis obligantis 5
transgressio; nisi quis ducatur ignorantia inuincibili

inuincibili putans non esse peccatum & satisfacere mentali recitatione.

6 Si tamen † etsi mortaliter peccet contra legem Ecclesiæ, an satisfaciat legis naturalis obligationi, quam habet ex vi beneficij? dubiæ quæstionis est, quam apud nullum inueni discussam, imo nec tactam; alicui posset videri non teneri ad restitutionem, siquidem Deum orauit, & eas preces fudit quas Ecclesia præcipit, & si non eo modo quo præcipit, scilicet sensibiliter, vt enim Deus exaudiat non indiget voce sen-
7 sibili, sed † existimo teneri ad restitutionem nisi ignorantia excuset, quia beneficium datur propter officium institutum ab Ecclesia, quæ cum sit visibilis onus quod imponit sensibile est non mentale purum, & ita qui sensibiliter non recitat ex iure communi non satisfacit oneri, quod Ecclesia imponit, & sic restituere tenetur,
8 sensibilitas enim † hæc ad substantiam pertinet præcepti, quamuis enim Deus, vt nos exaudiat voce sensibili non indigeat; tamen Ecclesia cum sit sensibilis, vt in orationibus communicet, vocem sensibilem tam extra, quam intra chorum instituit, vt latius probaui, *tom. 5. in degressione de chori antiquitate, vtilitate, & fructibus.*

9 Sed † quanta debeat esse huius recitationis sensibilitas, quidam dicunt requiri, vt possit audiri vox à circunstantibus, quidam sufficere, quod audiatur à ipso recitante, quidam aiunt sat esse, quod labia moueantur taliter, quod possit dici quod non recitat mentaliter; ita Caramuel, *vbi supr. disp.* 108. *art.* 2. *à n.* 1380. Bonac. *q.* 3. *punct.* 1. §. 1. *n.* 23. Trullenc *in decalog. lib.* 1. *cap* 7. *dub.* 11. *num.* 9. Hieron. Garcia *vbi supr. diffic.* 6. *du-
10 da* 2. *n.* 5. ibi † *ni tan poco es en rigor necessario que se oyga à si mesmo, basta que mueba l à lengua y labios para la pronunciacion secreta, y que iuique que reca vocal mente y distinta mente pero no basta menos y a si explicandose. Diana part. 6. tract. 7. resol.* 10. *que esto es verdad respecto de los escrupulosos, sed non videtur pro omnibus admittenda, quia vox debet esse audibilis; ergo saltem ab ipso orante lo qual se ha de entender no en rigor sino para mayor abundancia que para escusar basta lo que hemos dicho.* Hactenus ille, & quidem quod non requiratur, quod sit audibilis etiam ab ipso recitante probat Caramuel, *quia vox nihil aliud est, quam respiratio facta
11 certo modo, per labia & linguam, & atqui non possunt labia, & lingua moueri quin frangatur respiratio, ergo neque moueri poterunt, quam sit vox quomodocunque; ergo articulentur, est vox, ergo & pronunciatio audibilis, ac proinde præcepto satisfaciens;* hæc sunt Ca-
12 ramuelis verba an bene articulata alij iudicent, ego enim etsi hanc sententiam probabilem reputem propter authoritatem eorum, qui ipsam tuentur sequi quæ possit & consiliari per media extrinseca formato dictamine.

Cæterum ductus per media intrinseca eam iudico falsam. Existimo enim † vt ora- 13
tio sit vocalis Ministri publici Ecclesiæ debeat saltim ab ipso orante audiri distinctè, itavt vox distinctè resonet rem significatam, mittatque speciem soni significantis ad auditum alias non est vox actu, sed solum habitu, & cum sit actu oratio vocalis ministri publici actu debet vox significari, neque sufficit, quod in gutture & inter dentes formentur dictiones, vt ait † Concilium 14
Basileens. *sess.* 21. quamuis enim qui inter dentes linguæ motione in gutture formet voces non dicat mentaliter officium, tamen non dicit vocaliter, vt Minister publicus Ecclesiæ, qui taliter debet vocaliter orare, vt oratione sensibili ædificetur Ecclesia, saltem in aliquo eius ministro, vt † cit. D. Th. 15
2. 2. *q.* 83. *art.* 3. si autem vox actu non mittit speciem sensus auditus ad cognoscendam rem significatam nullus ædificatur, aut excitatur deuotio ex vi orationis vocalis.

Deinde, quia † ea vocis prolatio requiri- 16
tur ad satisfaciendum præcepto de recitatione officij, quæ requiritur ad incurrendas censuras latas contra verba blasphemiæ, & contra hæreticos proferentes hæresim externam, at si quis ita loquatur inter dentes labia, & linguam mouendo (quod neque à se ipso audiatur neque ex natura talis pronunciationis possit audiri) verba Blasphemiæ aut hæresim, non incurrit censuras latas ipso iure, quia de eo quod non mittit sensibilem speciem rei significatæ, nullus potest iudicare, neque cadit sub iurisdictione Ecclesiæ, vt de facto tulit censuras ergo, &c. Ita † D. Caiet. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 12. 17
Barthol. à S. Fausto *lib.* 2. *de horis quæst.* 159. Valentia *disp.* 6. *q.* 1. *punct.* 10. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. Reginald. *lib.* 18. *num.* 174. & alij; intelligitur tamen sententia seclusis impedimentis surditatis rumoris, &c.

Quare ruit fundamentum Caramuelis, respondetur enim quod † non quæcumque 18
respiratio facta est vox actu significans nisi ita sit facta, quod mittat speciem auditui significatæ rei, quare idem significat actu vox intra dentes formata, ac vox non significatiua, quamuis ista ex sua institutione nō significet illa vero ex sua institutione possit significare, si enim † obligatio recitationis 19
officij solum respicit lectionem horarum, non auditionem, vt vult Caramuel, *n.* 1380. ergo si quis habeat coram se Breuiarium, & legat verba in illo scripta, oculis lineas trāscurrens satisfacit, vel iste sine pronunciatione

tione

tione expressâ verè legit & sic satisfacit præcepto, quod solum dicit lectionem veram, aut verè legit & sic non satisfacit verè, quod nullus dixit, dicere autem quod omnis vox est audibilis, verum dicit quantum ad sonum causatum ex motu labiorum, & linguæ, non est tamen omnis audibilis quãtum ad significationem actu imprimentem speciem auditui, quod requiritur ad orationem vocalem Ministri publici.

SVBRESOLVT. X.

Quis si ex officio suo maiorem partem dici est occupatus; & tenetur ad recitandum officium?

SVMMARIVM.

1. *An qui ex officio sibi iniuncto singulis diebus duodecim horis integris occupatur non tenetur legere officium diuinum, ex Caramuele & n.2.& 12.*
3. *Dies politicus quis dicitur.*
4. *Saarez sententia adducitur, n.5. & 28.*
6. *An sicut Pontifex nequit inducere horarum lectionem in damnum salutis priuatæ, ita neque in damnum salutis publicæ.*
7. *Pontifex in quibus casibus noluerit præcipere officij Canonici lectionem, & n.8.*
9. *An præceptum de recitandis horis non strictius obliget, quàm præceptum de ieiunio.*
10. *An quis non teneatur dimittere officium laboriosum, vt ieiunet.*
11. *Aliquorum DD. sensus adducuntur.*
13. *Vnde Ecclesiasticus rigor in recitandis horis Canonicis dissoluatur.*
14. *An si vna vel altera vice ob occupationem honestum etsi non necessariam possit omitti officij diuini recitatio.*
15. *An Confessarij possint excusari ab officij diuini recitatione, & n.16.*
17. *An occupatio quæ excusat à recitatione debeat esse repentina.*
18. *Caramuelis sententia refellitur, & n.19.*
20. *An studium sit honesta occupatio.*
21. *Quod studium non sit sufficiens motiuum honestum de officij diuini recitatione.*
22. *Variorum Authorum sententiæ afferuntur, & Authoris mens & n.23.*
24. *Quoduam principium sit œconomicum non excusatoriũ ab obligationibus legis diuinæ.*
25. *Quomodo absque detrimento Reipub. aut proximi possit quis etiam soluere horarum Canonicarum pensum.*
26. *In quibus casibus admittenda benigna Papæ intentio, & n.27.*
29. *An hora Canonica intermittenda dum adest visitatio diuina & mentis excessus, & n.30.31.& 32.*
33. *Quæ phantasia sit contra praxim omnium fidelium.*
34. *Rusbrochrij sensus, & n.35.36.& 37.*
38. *Authoris iudicium, necnon Eschuini & n.39.& n.40.*
41. *An intentio benigna summi Pontificis de facto non extendatur ad occasionem repentinam.*
42. *An qui non potest recitare matutinum cum laudibus à reliquis horis canonicis excusatus maneat.*
43. *An Beneficiarij teneantur restituere fructus quos non faciunt suos iuxta ratam omissionis horarum suarum canonicarum.*
44. *An si quis potens recitare partem officij nõ recitat ex iustitia teneatur restituere.*
45. *Quod præceptum obliget ad omnes horas.*
46. *An qui non potest recitare totum psalteriũ teneatur ex vi voti recitare quod potest.*
47. *An non recitans diuinum officium si Beneficiarius sit pro rata omissionis teneatur restituere ratam fructuum.*
48. *In præcepto ieiunij, & recitandi horas quæ disparitas intercedat.*
49. *An horarum Canonicarum pensum si eo modo quo disponit Ecclesia, soluatur facillimo negotio adimpleatur, & n.50.*

DEcimum corollarium sit propter dòctrinam quandam Caramuelis, qui raro non exoticè & peregrinè loquitur. Hic
disp.116.n.1438. banc ponit propositionem
† *qui ex officio sibi iniuncto singulis diebus, duo-* 1
decim horis integris occupatur non tenetur legere officium diuinum; vnde cum Pater Franciscus Suarez sæpè dixerit R. P. Ludouico Bernardo (quem ego sum Salmanticæ veneratus ob insignem eruditionem) se ferè omnibus diebus studere octodecim horis excusabatur à lectione
horarũ. † addit Caramuel de eodem sapiē- 2
tissimo viro. *Forte singulis diebus legebat officium de resurrectione, quod viri occupatissimi laudabiliter faciunt.*

Probat Episcopus Miscensis suam propositionem ex quodam principio politico œconomico, *quia nunquam vidi seruos, aut mancipia (inquit) operari plusquam horis duo-*
decim, vnde & † *diem politicum non viginti* 3
quatuor, sed duodecim æquinoctialibus horis cõstare asserui, illi enim, qui famulos vltra duodecim horas quotidie occupant Tyranni potius; quam Domini censendi sunt; & postquam duodecim alias horas distribuit ad somnum, prandium, cœnam & honestam recreationem, amicorum conuictum, & litterarum cũ absentibus scripturam, aut notam. Concludit: *igitur, qui tot miseriis laboras rigidus & temerarius eris si diem politicum vltra duodecim horas extenderis, concedito tuo officio horis duodecim, duodecim aliis satisfaciens naturæ, fortunæ, & amicorum legitimæ necessitati.* Ex quo principio infert propositionem inductam.

4 Quam probat primò ex doctrina Suar. *tom. 2. de relig. lib. 4. de horis Canon. c.* 25. † vbi ait doctissimus Pater, quod non tenetur recitare officium *si velit scholaris* publicam actionem litterariam per integrum diem habere, & recitare nõ possit, neque tenetur actionem dimittere etiã sine peccato, possit; ergo si Petrus habet officium publicum in cuius exercitium expendit duodecim horas diei potest omittere absque peccato lectionem horarum, & non tenetur dimittere officium, aut dignitatem vnde concludit
5 si occupatio sit publica (puta si Petrus sit aut Concilij Præses, aut Regni gubernator, aut pauperum Prouisor, aut Magister ægrotorum) &c. non potest Petrus præponere priuata publicis, neque censendus est iussisse Pontifex, vt communibus particularia præponat, seruire debet Reip. & patriæ, quando & quantum potest, neque ei officium legendum alicui debet esse impedimento.
6 Secundo probat hoc esse Pontificis intẽtum, quia † sicut Pontifex nequit inducere horarum lectionem in damnum salutis priuatæ, sic neque in damnum salutis publicæ; ergo sicut Petrus non tenetur obedire Ecclesiasticæ legi cum salutis graui detrimento, ita nec Reipublicæ.
7 Tertiò, quia † Pontifex noluit præcipere officij Canonici lectionem in propositis casibus, quod probo (ait) euidenter summa esset imprudentia velle, quod Suarius nõ scriberet doctissima illa volumina, quæ illustrãt Ecclesiam militantẽ; imperitia esset malle, quod Petrus horas legeret, quã audiret confessiones, rigor iniquus esset Paulum ita lectione impedire, vt ægro grauiter periclitãti
8 opitulari non posset, tyrannis, titulo recitationis præcipere Ioanni, ne faueat & seruiat Reip. assistentia indigenti, atqui Ecclesiæ & Pontifici est iniurius, qui ita ius Canonicũ explicat, vt Legislatores sint rigidi tyrãni, & imprudentes; ergo dicendum est noluisse in talibus casibus ad horarum recitationẽ obligare, nempe cum ex officio suo aliquis habet occupationes ita graues, vt non consistant cum horarum lectione.
9 Quartò, quia non † videtur strictius obligare præceptum de recitandis horis, quàm præceptũ de ieiunio, atqui quando labor est nimius, & durat per duodecim horas non obligat præceptũ ieiunij; ergo similiter quãdo labor in officio exercendo iuuãdi proximũ, vel Rempub. est nimius, & durat per totidem horas non obligabit præceptum de recitando quotidie officio, & sicut quis quã-
10 uis alias habeat vnde viuere, † non tenetur dimittere officiũ laboriosum, vt ieiunet, vt latè probat Pasqualigus *in praxi ieiunij decis.* 220. ita neque dimittere officium incõpatibile cum recitatione horarũ, vt recitet, neque tenetur petere dispensationem, & in vtroque malè dixit † Suar. *vbi sup. c.* 27. *n.* 33. 11
adducit Caramuel in huius placiti sui verè ad placitũ Anton. Perez *in c* 50. *Reg. S. Benedicti n.* 1. & Bass. *verbo hora* 6 *n.* 4. sed vterq; addit moderationes, quæ probabilẽ reddunt sententiam, nãm absolutè prolatam, vt Caramuel in praxi improbabilem iudico.

Igitur assero propositionem illam Caramuelis, † *qui ex officio sibi iniuncto singulis diebus duodecim horis integris occupatur non tenetur dicere officiũ diuinum*, sic absolutè prolatam graui inuri censura dignissimam iudico, cũ deducatur ex principio, quod magnã amplitudinem operandi contra leges Ecclesiasticas probet; & in re grauissima ad mores pertinẽte nimis friuolo & frigidis rationibus nitenti, existimo enim in rebus moralibus pertinentibus ad disciplinam Ecclesiasticam valde perniciosum, & sine graui auctore inducere principia practica ex quibus relaxetur & habenæ dilatentur, & sic † Ecclesiasticus rigor in recitandis horis Canonicis frigescit & dissoluitur. Aduocati enim, Consiliarij Regum, Præsides Consiliorum, si beneficiati & in sacris sint & multi alij ferè toto anno excusabuntur, ab officij diuini lectione, cum nullus ferè istorũ sit, qui duodecim horas diei non insũmat in studio requisito ad negotia & lites & expeditiones causarum, hoc autem est contra piam Catholicorum obseruantiam. 12 13

Secundò, quia etsi † vna vel altera vice ob occupationẽ honestã, etsi non necessariam, possit omitti officij diuini recitatio, vt aiunt Suarez, Basseus, & Ant. Perez citati, quia illa occupatio diuerti nequit in aliud tempus, & occupatus manet fessus ex illius exercitio; vnde videtur rationi cõsonum, vt abstineat à recitatione ex benigna Ecclesiæ intentione, quæ non præsumitur cũ tanto grauamine obligare, & sic † possunt excusari Confessarij, qui aliquibus diebus insudant sub prelo Confessionarij, & Prædicatores, qui toto corpore sudant in suggestu & indigent magno studio diebus illis, quibus hanc honestã occupationẽ exerceant, etiãsi duodecim horas non laborent, vnde non tenebũtur restituere; si tamen officiũ ex vi suæ occupationis, & exercitij sit incõpossibile cum recitatione horarum illud non potest suscipere, qui obligatus existit ad illarum lectionem siue ex Ordine sacro, siue ex Beneficio, nisi aliqua grauis necessitas publica aut priuata, à qua nisi iste habeat officiũ potest liberare Remp. aut proximum, vt benè notant Basseus *vbi supra*, Suarez *cap.* 28. *numero* 32. Bonac. *q.* 6 *punct.* 2. *n.* 3. Filluc. *tract.* 23. *cap.* 9. *q.* 9. & 10. Reginald. *lib.* 18. *n.* 187. Toletus *lib.* 2. *sum. cap.* 14. *n.* 3. & 4. Nauarrus *de orat. c.* 11. *n* 30. Azor. 1. *p. lib.* 10. *c.* 13. *q.* 15. vbi pruden- 14 15 16

prudentissimam, & sanam doctrinam tra-
dit ex principiis moralibus communiter
receptis non exoticis & peregrinis. Ludo-
uicus à S. Ioanne *in 4. quæstio. vnica de ora-
tio. art.* 11. *dub.* 6. Sanchez *in consi. tom.* 2. *lib.* 7.
cap. 2. *dub.* 52. Castro Palao *tom.* 2. *disp.* 2. *p.* 6.
Trullenc. *lib.* 1. *in decalog. cap.* 7. *dub.* 28. Bar-
tholomeus à S. Fausto *de horis lib.* 2. *q.* 247.
17 vbi bene dicit quod † occupatio quæ excu-
sat à recitatione officij debet esse repētina,
ita vt moraliter prouidere non possit, nam
si prouidetur, & est tempus opportunum
tenetur præuenire officium, vt est com-
munis & prudentum sententia.

18 Secundò, argumētor † contra Caramuelē,
quia moraliter est impossibile & casus om-
nino metaphysicus quod quis omnibus die-
bus ratione officij publici in Rep. vel exer-
citij charitatis in proximum sit occupatus
duodecim horis diei; ita vt non possit vnam
ab occupationibus istis subripere vt Deo
vacet, preces canonicas fundendo, & sa-
crum celebrando, nisi enim ex hac subre-
19 ptione magnum Reip. damnum, aut sibi
aut proximo euenturum, quis agnoscat;
prius debet Deo vacare & satisfacere fun-
dendo preces debitas suarum actionum di-
rectionem ad finem honestum faciendo;
vel si occupationes publicæ duodecim ho-
ras diei exigunt, ex aliis duodecim tem-
pus accipiat sufficiens saltim ad breuissi-
mum Breuiarij Romani officium recitan-
dum, & sic prouideat bona non solum co-
ram hominibus sed etiam coram Deo, cui
primo pensum soluere debemus, vt circa
proximos bene possimus ministerium exer-
cere.

20 Si vero † occupatio ista honesta, sit stu-
dium, quia quis summe occupatus est in
libris pro Ecclesiæ vtilitate cudendis, in
consultationibus casuum quotidianis; quæ
exigunt plures reuoluere libros, & similia,
existimo quod pro vno vel altero die est
sufficiens excusatio, at si diuturna sit; exi-
21 stimo † studium hoc sufficiens non esse
motiuum honestum, vt quis absque pec-
cato mortali possit omittere ad multum
tempus officij recitationem, etiamsi in-
sumat plus quam duodecim horas diei,
à quibus tenetur sub mortali segregare tem-
pus, ad fundendas preces horarum cano-
22 nicarum, ita Valentia † *vbi supra.* Azor. *lib.*
10. *cap.* 13. *quæst.* 7. Bonacina *quæst.* 6. *punct.* 1.
num. 8. Nauarr. *de oratio. cap.* 11. *num.* 32. vbi
refert dictum glossæ ad prag. sanctio. *cap.
qualit hor. colum.* 7. *Maledictum studium pro-
pter quod relinquitur officium diuinum.* Vnde
sine fundamento affirmat Caramuel P.
Franciscum Suarez ob illam continuam as-
sistentiam ad studia omisisse recitationem
officij, aut officium de resurrectione perle-
gisse; ego nihil horum † existimo probabi- 23
le, de viro obseruantissimo, & valde pio,
erga disciplinam Ecclesiasticam vt eius
opera satis abunde demonstrant, quare
recitationem officij ante omnia perage-
bat, & sic ita benedictum fuit eius stu-
dium benedictione cælesti, vt tot fructus
in Ecclesia faceret sicut vident etiam hæ-
retici.

Ad fundamenta opposita respondetur,
ad primum dico † principium illud œcono- 24
micum est, non excusatorium ab obliga-
tionibus legis diuinæ, vel humanæ, quæ
recipiunt diem naturalem, & Ecclesiasti-
cum; neque enim quod quis duodecim
horis insudat labori si occasio est audien-
di sacrum die festiuo excusatur à præcepto
ob laborem, qui iam transiit, si fessus om-
nino non mansit.

Ad secundum respondetur, quod iam ex
dictis constat † quomodo absque detri- 25
mento Reipub. aut proximi, possit quis
etiam soluere horarum canonicarum pen-
sum.

Ad tertium respondetur, quod pari modo
constat, qua ratione & † in quibus casibus 26
admittenda est illa benigna Papæ intentio
nolentis obligare vltra vires, quando sub-
est honesta causa necessaria, quæ in aliud
tempus referri nequit, dixi honesta quæ
si turpis, non excusat, si tamen turpitudo
causa fuit, quod quis debilitatem grauem
contrahat, ita vt recitare non possit excu-
satur ab officio & fructuum restitutione, 27
dixi necessaria, nam si voluntaria, etiamsi
secundū se honestissima sit qualis est diuina
contemplatio si ista incompatibilis est cum
solutione pensi horarum canonicarum, ista
præposita illa postponenda & omittenda
est.

Quare falluntur mystici qui contra-
rium dicunt, † vt bene Suarez, *vbi suprà* 28
capit. 28. *numer.* 33. quamuis enim vir ille
egregius sanctitate, & Mystica Theolo-
giæ insignis Ioannes Tauletus ordinis
Prædicatorum dicat † *intermittendas esse* 29
*dum adest visitatio diuina, & mentis exces-
sus*; aliaque similia, quæ refert Maxi-
milianus Sandens *lib. illo eruditiss. de Theo-
logia Mystica. comment.* 5. de auctoribus
huius scientiæ tamen verum sensum ha-
bere possunt neque suspicionem peruersi
dogmatis necessario iniiciunt, vt idem
Sandeus dicit secus Blosij iudicium, in *apolo-
gia satis pia, & erudita contra Ekiam pro
Taulero.* Etenim hæc doctrina sanam ha-
bet intelligentiam, & catholicum sensum
primò, quod † non dicit esse omittendas ho- 30
ras canonicas sed *intermittendas*, differēdas

ſcilicet ad aliud tempus poſt viſitationem
diuinam, & mentis exceſſum tranſactum,
intermiſſio enim opponitur *Omittere* iuxta
illud Ciceronis, *etſi ego id tempus inter-
miſeram potius, quam omiſeram.* Vnde
intermittere horas Canonicas idem eſt,
quod differre illas, quia apud linguæ latinæ
bonos Auctores ſæpius ſignificat intermit-
tere idem quod differre. Cæſar *lib.4.de bel-
lo Gallico ex eo quod obſides dare intermiſerant*
id eſt, *diſtulerant.* Quando enim adeſt ſpe-
cialis diuina viſitatio, & inſpiratio qua rapi-
tur, quaſi violenter anima ad contemplatio-
nem ſufficiens cauſa honeſta eſt, vt quis
horas Canonicas poſtponat. Secundò di-
31 cit † intermittendas horas Canonicas, quan-
do eſt mentis exceſſus id eſt quando homo
ita rapitur, vt ecſtaſim patiatur in qua liber
non eſt ad operandum ſenſibus externis,
mouendum linguam & labia.

32 Curſim hoc dixerim † propter quoſdam
nimis affectantes orationem mentalem, &
contemplationem à qua longiſſimè abſunt,
dum fideles retrahunt ab oratione vocali,
ita, quod neque Roſarium Beatæ Virginis
ſenſibiliter recitent, imo eo veniunt de-
mentiæ, vt ſuadeant ne globulos ipſos ſe-
cum portent; quod quam temerarium ſit
documentum tota Eccleſia proclamat, tot
Religiuſorum cœtus, qui huic deuotioni in-
ſiſtunt, publicant, prædicant in plateis, do-
cent in ſuggeſtu, & tot miracula & reuela-
tiones authenticæ confirmarunt, tot Sum-
morum Pontificum decreta ſtabilierunt,
tot Iubilea, & Indulgentiæ auxerunt, eſt
33 etiam phantaſia hæc contra praxim om-
nium fidelium, eſt ſcandola, & de hæreſi
ſuſpecta Illuminatorum & otioſorum de qua
latè, Rusbrochrius *lib. 2. de ornatu animæ à
cap.76.* cuius aliqua verba de primo horum
hæreticorum ſtatu placuit adducere, vt vi-
deant iſti ficti mentalizantes, quanto ani-
marum periculo circumagant, circumeant
domos, doctrinam vanam dogmatizantes,
& dum quietem animæ prædicant, inquie-
tudine diabolica aguntur.

Planè igitur fallantur (ait † Rusbrochrius)
34 *quicumque ſe ipſos intentione proſequentes in
naturali quiete molliter ſubſidant, ſiquidem
quies huiuſmodi in deſidioſo quodam conſiſtit
otio, quo penitùs ipſi vacent ad quod tam natu-
ra tum conſuetudine proclives, ac propenſi ſunt.
Quo ſanè in otio, quies magna & delectabilis
ſentitur, quæ tamen ſecundum ſe ipſam pecca-
tum nullum eſt, verum ſi quis piam eam ſecta-
ri, eique ſe dedere velit abſque ſtudio, & acti-
bus virtutum, idemque ipſe in ſpiritualem ruit
ſuperbiam, hoc eſt complacentiam ſui ipſius,
quod vitium vix vnquam benè curatur.*

35 Et *cap.77.* † *cum ſuperbia morbo laborent
neque tacti neque illuminati diuinitus ſunt,
hærent igitur atque ſubſidunt in ſe ipſis,
prorſúſque ſecundum appetentiam ad ſaporem,
& guſtum internum, & ſpiritualia naturæ
commoda captanda propenſi ſunt, quæ luxu-
ria ſpiritualis rectè dici poteſt, eo quod inor-
dinata quædam naturalis amoris propenſio eſt
ſemper ad ſe ipſum reflexit & ſuum commo-
dum in rebus omnibus aptantis & expe-
tentis.*

Et *cap. 78.* egregiè ad propoſitum, ho-
rum mentalizantium ſuperbiam & genium
explicat, dicens † *exiſtimant ſublevatos ſe* 36
*eſſe ſupra omnem Eccleſiæ cultum & exerci-
tium.* & infrà *putant planè ſe expeditos ac
otioſos eſſe & tranſcendiſſe omnia, iamque ob-
tinuiſſe ea quorum cauſa cultus & exercitia
inſtituta ſunt,* & infrà *licèt foris quandam ſo-
la ſimulatione præ ſe ferant euidentiam nulli
tamen intus neque actione neque voluntate,* 37
*quæcumque enim Sancta actitat & obſeruat
Eccleſia ab iis omnibus omnino vacant.* & infrà
*tanta eorum calliditas & verſutia eſt, vt diffi-
cile poſſint ratione ſuperari.* Hactenus ex-
pertiſſimus vir.

Hanc digreſiunculam feci non ſine
motiuo rationabili, faxit Deus, vt in re
non ſit. † Vidi enim homines Religioſos 38
parui pendentes orationes vocales, quas fi-
deles fundunt, vt otium inane introducant,
vtinam tale otium ſit de quo veri myſtici
mira dicunt, & eſt valde vtile animabus: de
quo latè Rubrochius, *vbi ſuprà cap.* 80.
Maximilianus Sandeus, ſed hoc non
conſequuntur, ſed ſolummodo in quadam
ſimulata exterioritate cum omni commo-
do naturæ vacent ſplendidè, & lautè eden-
tes, & bibentes, abſtinentiam ſpernentes
& ex leuiſſima cauſa illam omittentes pæ-
nitentias corporales paruipendent, &c. his
aptari poteſt non incongruè, quod Eſchui-
nes *in oratio. ad Cteſiphontem pronunciauit
capite hos prædones, qui ſemper in ore habeat* 39
*Rempublicam, nauigant enim in mari verbo-
rum, vt hoc prætextu Reipub. mala accerſant.*
Sic iſti, ſemper in ore nihil aliud inuenies
niſi mentalem orationem, contemplatio-
nem, ſed nauigant in mari verborum & cum
mens eorum longè ſit ab hoc exercitio nau-
fragant ipſi, & naufragium alios pati do-
cent, induunt enim iſti veſtem ex lana li- 40
noque contextam cum intus ſubtilitatem
malitia operit, & ſimplicitatem foris inno-
centiæ oſtendit, vt ait Greg. *l.8. Moral.c.*31.
& hæc de digreſſione, faxit Deus, vt nullum
comprehendat.

Ad tertium reſpondetur, ſicut ad ſecun-
dum, intentio enim † benigna Pontificis de 41
facto non extenditur ad occaſionem repen-
tinam, & ad aliquam particularem, quæ ex
accidenti

accidenti totum ferme diem occupat, vel
ex qua ita defessus quis maneat vt moraliter sit valde difficile recitare officium diui-
41 num integrum, quod si non possit † matutinum laudibus à reliquis horis canonicis
excusatus manet, vt tenent Thomas Sanchez *vbi supra dub.* 47. & *in summ. lib.* 1. *c.* 19. *num.* 9. Ioannes Sanchez *select.* 15. *num.* 2. Palao *punct.* 6. *n.* 8. *&* 9. Trull. *l.* 1. *in decalog. c.* 7. *dub.* 27. *num.* 5. Molphes. *in summ. tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 27. Dian. *p.* 1. *tr.* 12. *Resol.* 19. *&* 30. *& p.* 4. *tr.* 4. *Resol.* 222. & multi alij quos isti citant. Garzia *in summ. tract.* 2. *difficult.* 7. *dud.* 2. *num.* 14. ibi *meior es asentar con los auctores citados, que el que est a excusado de Maytines y laudes puede tuta conscientia deixar todo el de mas officio.*

Sed est contra hanc sententiam argumentum, quod licet vera sit respectu eorum qui non habent beneficium Ecclesia-
43 sticum, tamen † cum Beneficiarij teneantur restituere fructus, quos non faciunt suos iuxta ratam omissionis horarum canonicarum, si quis potest recitare horas minores, etiam si non possit matutinum, & laudes tenentur ex iustitia illas recitare, cuius virtutis obligatio maior est quam solius Religionis, cumque diuinum officium sit diuisibile, & iuxta illius partibilitatem parti-
44 ta sit & obligatio restitutionis, † si quis potens recitare partem officij non recitat ex iustitia tenetur restituere respondetur primò, quod propter argumentum est valde probabilis saltem in Beneficiatis sententia contraria, quod teneatur quis recitare ad quod potest, dummodo sit hora aliqua perfecta, ita Suarez *lib.* 4. *de horis canon. cap.* 28. *n.* 27. Candidus *vbi supra art.* 27. *dub.* 1. Garzia *de benef. p.* 3. *cap.* 1. *n.* 226. Villalobos *tract.* 24. *difficult.* 16 Bonacina *quæst.* 6. *punct.* 2. *n.* 7. Bartholomeus à S. Fausto *lib.* 2. *de horis q.* 228.
45 ita enim † præceptum hoc obligat ad omnes horas quod obliget sub mortali ad partes singulas, quæ sunt materia grauis, sicut votum de recitando psalterio omnes psalmos, qui sunt illius partes comprehendit,
46 quare † qui non potest recitare totum psalterium tenetur ex vi voti recitare, quod potest similiter qui debet centum quotidie dandum si non potest totum tenetur dare quod potest, & qui non potest totam quadragesimam ieiunare, tenetur dies quos potest vt omnibus est in confesso.

Sed quamuis hæc sententia, vt dixi valde sit probabilis & secura tamen, quia nimis est scrupulosa infirmis altera probabilior est, & etiam in praxi secura, quare respondetur secundò ad argumentum, & est valdè notanda solutio. Fatemur enim,
47 quod † non recitans diuinum officium si Beneficiarius sit pro rata omissionis tenetur restituere ratam fructuum; tamen hæc obligatio iustitiæ ad restituendos fructus fundatur in obligatione Religionis recitandi officium, quare si hæc obligatio non subsistit & illa euanescit, cumque probabile valde sit quod, qui non potest recitare matutinum, & laudes non tenetur recitare reliquas horas consequitur quod non teneatur restituere.

Ad quartum respondetur, † esse disparem 48
rationem in vtroque præcepto ieiunij, & recitandi horas, quod illud cum obliget ad vnicam omissionem requirit vigorem naturæ, & quod spiritus vitales & animales non consumantur laborando, & sudando in labore. Vnde qui ex maiori parte diem consumit laborans in operibus nimium difficilibus excusatur à ieiunio vt latè & diffusè per omnes artes & officia discurrens ostendit Pasqualigus. Cæterum † horarum Ca- 49
nonicarum pensum, si eo modo, quo disponit Ecclesia soluatur facillimo negotio adimpletur, etiamsi adsint aliæ occupationes, vt vidimus; nunquid Pater Suarez, qui tot tomos dedit & ipso antiquior S. Thom. Albertus Magnus Alfonsus Tostatus, Dionysius Cartusianus, & Laurentius Surius, Cardinalis Baronius qui tot scriptis, qui tot voluminibus Ecclesiam Dei illustrarunt & defendebant ab officio diuino abstinebant, imo in oratione, tam vocali, quam mentali à Domino impetrarunt quod intellectu, & studio non addiscerunt; quare licet duodecim horas in illo consumpserint iudicabant, se à penso officij diuini. non esse liberos, 50
quidni? cum non teneantur duodecim horas studio vacare, & teneantur horas Canonicas legere obligabantur ad non studendum, vt præcepto satisfacerent.

SVBRESOLVT. XI.

Coadiutor non tenetur extra chorum recitare officium ex vi coadiutoriæ.

SVMMARIVM.

1. *Canonicus coadiutor ex vi coadiutoria non tenetur ad recitandum diuinum officium extra chorum.*
2. *An coadiutores viuente coadiuto non sint verè & propriè Canonici.*
3. *An solum coadiutus teneatur horas canonicas legere.*
4. *Py V. sensus.*

VNdecimum Corollarium sit, Canoni- 1
cum coadiutorem ex vi coadiutoriæ non teneri ad recitandum diuinum officium extra chorum est communis sententia, quæ tenent Castro Palao *vbi supra* Bartholomeus à S. Fausto *lib.* 2. *de horis quæst.* 24. & sic de-

clarauit Paulus V. ad petitionem Ecclesiæ cathedralis Conimb. *anno 1606. motu pro-
2 *prio* ad id expedito; dicens † coadiutores viuente coadiuto non esse verè & propriè Canonicos, etiamsi habeāt futuram successionem, sed solùm sunt Canonici in specie, licèt vulgò absolutè Canonici nuncupentur, vnde Beneficium solum est in adiuto
3 non in coadiutore, & sic † solum tenetur coadiutus horas Canonicas legere, cum ex vnico beneficio in vno dumtaxat existente, vnica dumtaxat sit obligatio recitandi, si vero habeat pensionem supra illud tenebitur recitare horas Beatæ Virginis, si non recitat Canonicas in choro, si vero denturfructus aliqui, per modum stipendij ad nihil tenetur, quia non dantur per modum pen-
4 sionis de qua † loquitur Pius V. *in suo motu proprio*, legatur Suarez, *vbi supra lib. 4. c. 22. num. 19.* dixi extra chorum, quia in choro tenetur recitare, & canere eo modo quo tenetur adiutus, in cuius locum quantum ad hoc substituitur.

RESOLVT. VIII.

De attentione simpliciter requisita, vt Canonicus recitans diuinum officium lucretur fructus.

GRAVISSIMA est huius Resolutionis materia, & non solum quæstio de nomine, vt quidam ipsam non callentes autumarunt, sed sit valde necessaria, ex ea enim pendet decisio de valore ad impetrandum à Deo beneficia per orationes, obsecrationes, & deprecationes quas Sanctissima Mater Ecclesia fundit per vocalem orationem, quare examinanda est pro dignitate.

§. I.

1 *Aliqua certiora apud omnes prælibantur.*

SVMMARIVM.

1. *An officij diuini lectio & horarum canonicarum recitatio sit actio externa voluntaria.*
2. *An oratio vocalis sit externa cum Deo locutio.*
3. *An oratio sit actus religionis.*
4. *DD. sensus adducitur.*
5. *Aliud est voluntatem esse qua quis vult fundere Deo orationem vocalem per officium diuinum ab Ecclesia institutum & præceptum, aliud voluntatem qua vult satisfacere eidem præcepto, & numero 6.*
7. *Aliud est attentio ad orationem vocalem aliud intentio orandi vocaliter.*
8. *Quæ attentio dicatur triplex.*
9. *Quæ attentio virtualis sit, & n. 10.*
11. *D. Thom. sententia, & num. 12. 13. & 14. & 17. & 33. necnon D. Augustini & n. 15. & 16.*
18. *Euagatio ex proposito semper est cum mortali ex Caiet. & n. 19.*
20. *Triplex est attentio quæ orationi vocali potest adhiberi ex S. Thom. & numero 21. & 22.*
23. *Qua ratione possit Ecclesia iudicium facere de actibus internis.*
24. *Authoris & Medinæ sensus & n. 25. & 26. & 45. & 56.*
27. *An vitium ponderis propter quod quis à promotione repellitur, ad externum opus dilabatur, & 28.*
29. *Ratio difficultatis & n. 30. & 31.*
32. *Quid directè cadat sub præcepto legis.*
34. *An Ecclesia non possit cum strepitu iudicij interiora cordis iudicare.*
35. *An votum sit actus cordis omnino interior.*
36. *An Pontifex dum dispensat in votis non exerceat actum iurisdictionis, & numero 37.*
38. *An Pontifex sibi reseruet dispensare aliqua vota, circa quæ nullus alius potest validè dispensare.*
39. *Dicastilli sententia affertur.*
40. *An Deus possit conferre Ecclesiæ directam iurisdictionem in actus mere internos.*
41. *An leges de actibus purè internis per se sumptis non sint necessaria.*
42. *An Christus potuerit impendere Ecclesiæ suæ iurisdictionem in actus merè & purè internos, & n. 43. & 44.*
46. *Salas sententia adducitur, n. 58. & 59.*
47. *Ecclesia ex vi cuius prouidentia & potestatis sibi concessæ à Christo Domino possit præcipere aliquem actum internum.*
48. *Multorum DD. opiniones afferuntur, n. 49. 51. 52. & 53.*
50. *An quod non est omnino occultum exterius sit mentale.*
54. *An excommunicetur quicumque Clericus qui communicauerit scienter & sponte cum excommunicatis à Papa.*
55. *Nauarri mens, necnon Cæsaris Carena.*
60. *An possit princeps Ecclesiasticus vel sæcularis præcipere vt actus externi & ex animo fiant, n. 61. 62. 63 & 64.*

PRimum apud auctores vtriusque sententiæ conuenit; officij diuini lectionem, & horarum canonicarum recitationem, cum sit actio externa voluntaria, qua

cum

cum Deo loquimur orantes, & deprecantes debere imperari à voluntate, qua Deo
colloqui vocibus externis volumus; sine
hac enim voluntate legere, officium diuinum idem est ac legere officium non vt
oremus voce ad Deum, & ipsum verbis externis inclamemus, vt misereatur nostri; sed
ac si Historiam aut librum ad sciendum le-
2 geremus: oratio enim † etiam vocalis est
externa cum Deo locutio voluntaria, vnde
ex sua natura exigit, quod volens, quis loquatur vocibus, quibus oratur persona excellens cuius dependentiam profitemur,
dum ipsam oramus vocibus si oratio vocalis sit, vel mentali verbo si mentalis fuerit
oratio, in hoc principio, quod posuit D.Th.
2.2.q.83.ar.3. conuenire debent omnes Ca-
3 tholici, cum † oratio sit actus Religionis,
qua virtute homo Deo reuerentiam exhibet, in quantum ei se subiicit, & profitetur
orando, se eo indigere sicut Authore suorum bonorum, & virtus hæc sit in voluntate ordinans actus aliarum potentiarum
ad Dei reuerentiam; vnde vt lectio & vocalis oratio sit verus actus Religionis, saltē
virtuali voluntate debet ordinari ad Dei
4 reuerentiam, & cultum, vnde † conueniunt
omnes Doctores, quod ille, qui recitat officium diuinum, non debet facere aliquid
exterius, quod sit incompossibile cum hac
voluntate colloquendi cum Deo, & ipsum
vocaliter orandi.

5 Secundum est † aliud esse voluntatem,
qua quis vult fundere Deo orationem vocalem per officium diuinum ab Ecclesia institutum & præceptum, aliud voluntatem,
qua vult satisfacere eidem præcepto, potest enim illa sine ista subsistere, prior voluntas ad externam locutionem & orationem vocalem tanquam per accidens ordi-
6 natur, voluntas tamen satisfaciendi, vel non
satisfaciendi illo actu externo ipsi præcepto
consumatur interius; nec ad exterius opus
diffunditur; vnde notat Suarez *tom.2. de relig. lib.4. cap. 26. num. 6* ad satisfaciendum
præcepto horarum non requiritur expressa, vel actualis vel virtualis intentio satisfaciendi, sed iterum recitandi, vt *inferius*, §.6.
7 dicam contra Caramuelem; vnde † aliud
etiam est attentio ad orationem vocalem,
aliud intentio orandi vocaliter hæc in omnium sententia necessaria est, vt vidimus,
& pertinet ad voluntatem orandi voce; de
attentione, quæ ad intellectum attinet, vt
dicit D.Th. 2.2.*quæst.*173.*art.*3. in corpore,
est difficultas, an ista sit necessaria simpliciter ad satisfaciendum penso horarum Canonicarum.

8 Hæc autem † attentio, cui opponitur distractio, triplex est, actualis; quando quis
actu attendit, ad aliquid ex tribus *infra* adducendis, alia est habitualis, quando, quis
habet habitum expeditum ad attendendum, tertia est † virtualis media inter duas, 9
quando, quis facit actum attentionis, &
prosequitur amplecti media, ad finem attentionis consequendum, & tamen naturaliter
diuertitur à fine intento, cuius intentio virtualiter manet in mediis, quæ ad illius consecutionem eriguntur, v.g quis habet intentionem attendendi aliquo ex tribus modis modo afferendis, accipit Breuiarium ad
officium recitandum incipit recitare, sed
naturaliter diuertitur intellectus abstractus
& illectus ab obiectis sensibilibus, etiamsi sit 10
cum peccato veniali circa delectabilia; manet ista attentio, & intentio virtualis recitandi, prout oportet ad satisfaciendum præcepto de penso horarum.

Quod explicuit D. Thom. † *in 4. dist. 15.* 11
quæst. 4. art. 2. q. 4. cuius verba refero, vt
opportune importune arguatur, qui attentionem in oratione vocali non requirunt;
*Attentio actualis requiritur ad orationem aliquomodo, vel ad euitandum transgressionem,
qua est in illa oratione, qua est in præcepto,
vel ad meritum in illa, qua non est in præcepto,
sed non omnibus modis sicut enim dictum est
aliquis actus manet per essentiam, & virtu-* 12
*tem quandoque, sed quicunque transit actu &
manet virtute, sicut in exemplo de proiectione
lapidis patuit, & sic manere actum in virtute,
est quidam medius modus inter ipsum esse &
in habitu, & in actu, quia quod in habitu est
neque virtute, neque per essentiam actus est,
secundum hoc ergo dico, quod attentio in oratione manere debet semper secundum virtutem, sed non requiritur, quod semper maneat
secundum essentiam actus, manet tamen secun-* 13
*dum virtutem, quum aliquis ad orationem accedit cum intentione aliquid impetrandi, vel
Deo debitum obsequium reddendi, etiamsi in
prosecutione orationis mens ad alia rapiatur,
nisi tanta fiat euagatio, quod omnino depereat
vis prima intentionis, sicut in lapide virtus
motionis prima continuè debilitatur, vt cum
lapis impulsus quiescat, vel contrario motu mo-* 14
ueatur nisi iterum impellatur, vt ait August.
lib. de orando Deum cap. 9. & in solutione ad
secūdum eum abiecisse authoritatem Hugonis *lib. quo studio orandus sit Deus* dicentis 15
*si cum orationem fundimus aliud quodlibet à
corde versamus à culpa libere non sumus. Respondetur ad secundum dicendum, quod verbum
Hugonis intelligendum est, quod quum aliquis
ex proposito mentem ad alia distrahit in orādo
(tunc enim sine culpa non est & præcipuè si in
aliis se occupet sponte, quæ mentem distrahunt
sicut sunt exteriora opera) etsi ad contrarium* 16
*mens euagetur etiam culpa mortalis erit. Si
autem sanè hoc quod percipiamus mens ad alia
euagetur vel culpa caret, vel paruissima culpa*

Ee 4 est

est nisi praecedens cogitatio ex qua contingit
euagatio talis in culpa esse dicatur.
Quam doctrinam loquens de oratione
vocali confirmat 2.2.quæst.83.art.13.in cor-
17 pore, vnde ad tertium, dicit, quod si quis ex pro-
posito in oratione mente euagatur hoc peccatum
est, & impedit orationis effectum, quod egre-
giè explicat ibi D.Caiet.§.in solut.ad tertium
18 vers. Hæc igitur dicens, † euagatio ex proposi-
tio semper est cum peccato mortali quidem cum
ex contemptu, vel quum ex industria in oratio-
ne, quæ est sub præcepto quis in notabili parte
euagatur perinde namque est, ac si illam omit-
teret. Hæc Eminentiss. Card. quam doctri-
nam vtriusque Thomæ antecedenter ad
explicationem mei dictaminis adduxi, tum
vt illud indicem, nam quis me separabit à
doctrina vtriusque certè nec mors nec vita;
19 tum vt agnoscitur ante Durandum omnes
antiquos in eadem sententia perstitisse nisi
moderni Durandi doctrinam amplexati an-
tiquitatem turbassent.
Pergit vlterius S. Doctor & attentionem
istam quam in vniuersum necessariam &
dicit, & ducit, trimembrem facit, art.13.cit.
20 sciendum (ait) quod † triplex est attentio quæ
orationi vocali potest adhiberi, vna quidem
qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret,
secunda qua attenditur ad sensum verborum,
tertia qua attenditur ad finem orationis scili-
21 cet ad Deum & ad rem pro qua oratur quæ qui-
dem est maximè necessaria, & hanc etiam pos-
sunt habere idiotæ. Hæc ibi Angelic. Doctor
quibus, in 4. vbi suprà, quæst. 5. in corpore
iungit harum attentionum graduationem
dicens, & quæcumque harum attentionum ad-
sit non est reputanda inattenta oratio, vnde
etiam illi qui non intelligunt orationis verba,
22 ad orationem attenti esse possunt. Sed tamen
vltima attentio est laudabilior quam secunda
& secunda quam prima; & quia anima potest
vehementer attenta esse ad diuersa, ideo pri-
ma attentio potest nocere, vt minor sit orationis
fructus si secundam euacuet, & secunda si
tertiam omnino tollat, sed non contrario. Ha-
ctenus ibi.
23 Secundùm prælibandum est, † qua ra-
tione possit Ecclesia iudicium facere de
actibus internis illos præcipere aut prohi-
bere, & punire pœnis externis, non est ani-
mus in præsenti rem à primordiis disputa-
re, esset enim extrauagans disputatio; quam
si quis ad vnguem examinatam videre cu-
pit, legat Thomam Sanch. in summ. li.1.c.13.
Vasq. tom.4.in 3.p.q.9.art.1.dub.4 Dicastill.
tom.1.in 3.p.tract.5.disp.5.dub.7.& 8. Molin.
tom.6.de iust.tract.5.disp.58.D.Th. t.2.q.100.
art.9. vbi Caiet. Medina, Martin. & alij Tho-
mistæ, Bonac. de legibus in communi, q.1.punct.
6.à n.7. Suar. de legibus lib.4.c.12. Salas ead.
disp.9.sect.1.à n.1. Castro Palao to.1.tract.3.
disp.1.punct.6. Azor tom.1.lib.7.c.10. Igitur
libamen huius grauissimæ difficultatis so-
lum propino ad decisionem propositæ reso-
lutionis.
Assero ergo, † Ecclesiam non posse præ- 24
cipere ex vi præsentis prouidentiæ, & iu-
risdictionis illi à Christo datæ, actus mere
internos qui scilicet interius consumantur,
neque ad sui complementum exterius dif-
funduntur vt amorem Dei odium ipsius, &
similia, hæc assertio est indubitata, ita vt
existimem nullum illi opponi auctorem,
nam † Medina, C. de oratione, q.15. non lo- 25
quitur de actibus purè internis, sed de in-
ternis, qui si efficaces sunt in externum
prodeunt, & dum in 2. p. illius quæstionis,
agit de actibus purè internis non loquitur
resolutoriè, sed dicit. His tamen non obstanti-
bus posset probabiliter contrarium teneri, &
adductis argumentis ad id confirmandum
concludit quæstionem dicens. Sed de his ha-
ctenus quæ tamen gratia veritatis inquirendæ
dicta esse intelligantur, glossa etiam, ad c. cogi-
tationis de pœnitent. distinct. 1. de voluntate
quam punit lex actu externo aliquomodo
expressa, vt de ponderoso, dicit † qui repel- 26
litur à promotione, ponderosus autem vt con-
stat, ex c. hinc etenim 49. dist. §. ponderosus est
qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens
pondus turpitudinis gestat in corde; vnde vi-
tium ponderis, est cum humor viscerum ad
virilia labitur quæ profecto cum molestia dede-
coris intumescunt, vnde manifestum est quod
† vitium ponderis propter quod quis à pro- 27
motione repellitur ad exterius opus dilabi-
tur, similiter, glossa in Clem.1. de hæreticis, §.
verum, el segundo, verbo, eo ipso incurrunt, ma-
nifestè loquitur de hæretico occulto non
de mentali, vt legenti constabit, non ergo
ex vi iurisdictionis, † quam Christus con- 28
cessit Ecclesiæ suæ ista eam valet exercere
in actus humanos purè internos, quamuis
possit illos punire, si ab operante fateantur
commissi.
Sic enim † si quis ex suspicione de hæresi 29
sit notatus & ductus ad Tribunal sancti Of-
ficij & ab Inquisitoribus interrogatus, fatea-
tur se postquam fuit Baptizatus, sine aliquo
actu externo recessisse à fide Christi in cu-
ius negatione etiam modo persistit, iste talis
punitur ab Ecclesia quia suam hæresim iu-
ridicè confessus est; rursus quum actus ex-
terni non inducunt certam probationem
sed habent aliqualem indifferentiam, tor-
quentur rei in S.Tribunali ad inquirendum 30
de intentione qua actus illi sunt imperati,
etsi fuit intentio hæretica quamuis actus
illi ex se hæresim internam non manifestent
tamen iuridicè punitur etsi misericorditer,
quia iam cognoscitur actus illos externos
fuisse de facto infectos contagio hæreseos,
quæ

quæ in illos de facto influxit, vt reus confi-
tetur, si tamen interius omnino consumi-
tur, itavt ad exteriora non dilabatur etsi
31 constituat hominem hæreticum, tamen de
quo non loquuntur Concilia, dum in hære-
ticos anathema proiiciunt & fulminant,
quia de hæretico purè mentali non iudicat
Ecclesia, cuius rationem demonstratiuam
tradit D. Thom. 1. 2. *q.* 100. *art.* 9. quam ad
hanc formam deduco; de ratione legis est
32 vis coactiua, vnde † directè illud cadit sub
præcepto legis ad quod lex cogit, vnde sine
sine vi coactiua lex humana, nedum diuina
vires suas exerit in subditos; vnde nullus
potest lege præcipere, quod non potest
punire, neque potest punire, quod non
potest cognoscere, aut iudicare, Ecclesia
autem extra Sacramentum Pœnitentiæ,
nequit iudicare, aut cognoscere actus in-
ternos; ergo neque potest eos præcipere,
aut vitare, consequentiam probat. S. Doctor
33 † quia ex iudicio lex punit, homo autem,
qui est Legislator humanæ legis non habet
iudicare nisi de exterioribus actibus, quia
homines vident ea, quæ apparent.

Id autem quod ex Metina *in fine quæstio.*
34 *citata* dici quit, videlicet quod licet † Ec-
clesia non possit cum strepitu iudicij inte-
riora cordis iudicare, cum in foro fori pro-
bari non possint in quo sensu intelligitur
commune proloquium *Ecclesia non iudicat
de occultis, cap. tua nos, & cap. sicut tuis, de si-
monia*, at tamen in foro poli, & conscien-
tiæ, & sine strepitu iudicij pœnam impone-
re pro peccato cordis non videtur irratio-
35 nabile, sicut enim, etsi † votum sit actus
cordis omnino interior, & de quo iudicat
intuitiuè Dominus, tamen Ecclesia iuxta
potestatem circa illud exercet, vel dispen-
sando, vel commutando: ita poterit sibi
reseruare peccata omnino interiora & cir-
ca illa exercere vim coactiuam in foro con-
scientiæ, itavt nullus nisi Pontifex ab illis
possit absoluere; sicut sibi reseruauit & suæ
potestati dispensare in votis castitatis; &
Religionis, &c.

Hæc inquam solutio, aliquibus non pla-
cet, dicit enim ex aliis Dicastillus *num.* 105.
36 quod † Pontifex dum dispensat in præfatis
votis non exercet actum iurisdictionis pro-
hibendo, aut præcipiendo, sed vice Dei,
& nomine ipsius remittendo verbum pro-
missionis & condonando illud, quasi ius,
quod Deus cui facta fuit promissio, quam
37 acquisierat, similiter Pater & Prælatus Re-
gularis irritat vota filiorum, & subditorum
non per actum propriæ iurisdictionis; sed
vel patriæ-potestatis, vel potestatis, quam
acquirit in voluntatem subditi.

Verum hæc non euacuant vires præfatæ
38 solutionis. Primò, quia † Pontifex sibi re-
seruat dispensare aliqua vota circa quæ
nullus alius potest valdè dispensare, & il-
lorum auferre obligationem, quæ reserua-
tio actus iurisdictionis est; ergo pari modo
poterit sibi reseruare absolutionem inte-
rioris hæresis, aut odij Dei, itavt nullus
alius possit de illa cognoscere. Secundò,
quia si humana potestas, siue patria, siue
dominatiua potest actum suum exercere
circa actus merè internos cur circa eosdem
non poterit in foro conscientiæ exercere
iurisdictionem.

Quare mihi non probatur sententia † 39
eiusdem Dicastilli *num.* 85. dicentis Eccle-
siam non solum de facto, sed neque de
possibile posse præcipere actum virtutis ex
motiuo virtutis v. g. auditionem missæ ex
motiuo Religionis; hoc enim mihi non
probatur, & cum Molina *tom.* 6. *de iustit.
tractat.* 5. *disput.* 58. *num.* 2. Sanch. *tom.* 1.
sum. lib. 1. *cap.* 13. contrarium verius existi-
mo, vt probabo *infra*; vnde Valentia *tom.* 3.
disput. 7 *quæst.* 3. *punct.* 7. dicit, quod † Deus 40
possit conferre Ecclesiæ directam iurisdi-
ctionem in actus merè internos, tamen de
facto non fuit illi collata, quia vt benè Salas,
vbi supr. num. 4. *&* 27. quia conuenit ho-
mines puros habere facultatem, valdè li-
mitatam ferendi leges, & obligandi per il-
las, vnde non possunt communiter præci-
pere ea quæ valdè sunt difficilia neque obli-
gare cum periculo vitæ, neque leges im-
ponere nisi necessarias, vel satis vtiles Rei-
publ. leges autem † de actibus purè inter- 41
nis per se sumptis non sunt necessariæ, nec
essent simpliciter vtiles Reip. sed noxiæ,
quod secus est de potestate dispensandi, &
commutandi vota merè interna & reser-
uandi sibi dispensationem, & commuta-
tionem, quam concedere Pontifici valdè
expediens fuit pro bono & prudenti ani-
marum sibi subditarum recto Regimine, &
in fauorem Religionis, & virtutis.

Et quidem † potuisse Christum impen- 42
dere Ecclesiæ suæ iurisdictionem in actus
merè, & purè internos, itavt possit illos
sub censuris prohibere & in foro externo,
etsi non cum strepitu iudicij punire, mihi
indubitatum est, cum ipse vt homo sit iu-
dex constitutus à Deo viuorum, & mor-
tuorum potest iurisdictionem committere
summo Pastori, vt de actibus purè internis 43
(non prout latent interius) iudicet obli-
gans sub excommunicatione ipso facto vt
eos sibi manifestè extra confessum, &
illos etiam sibi reseruare, & prohibere sub
excommunicatione ipso iure incurrenda
à qua nullus nisi ipse reseruans possit absol-
uere, quæ excommunicatio effectus omnes 44
internos causabit, quamuis nullus teneatur
se prodere sic excommunicatus non erit se-
paratus

44 paratus à communicatione, & conuictu hu-
mano ; non enim video rationem cur si
Christus voluerit non posset communicare
Papæ iurisdictionem vt prohibeat sub ex-
commuoicationis pœoa & amissionis Do-
minij omnium bonorum, quæ habet quis ne
habeat hæresim mentalem, vt homines ma-
gis terrerent ab huiusmodi contagio ; & sic
45 † ego intelligo locutos plures ex auctoribus
quos larga maou refert Salas *nu.1.sect.1.cit.*
qui vel loquuntur de potestate quæ Eccle-
siæ potuit ex Christo communicari, noo
46 quæ de facto est ; vel si loquuntur de pote-
state quæ de facto est communicata, non
tractant de actibus purè internis, & intrà
specum interioris homiois habitibus, sed
actibus internis aliquo modo significatis
exterius, vel qualificantibus actus exter-
oos, vt iam explico.

47 Assero secundò, † Ecclesia ex vi præseo-
tis prouidentiæ & potestatis sibi concessæ à
Christo Domino potest præcipere aliquem
actum internum, quatenus requiritur non
quidem ad substantiam Physicam, & natu-
ralem actus externi ; sed ad valorem mora-
lem ipsius, quatenus homines illud exigunt
vel actus externus valet apud Deum, ad
ipsum colendum, & venerandum, hæc vt
dixi dubio procul est mens Authorum quos
Salas citat pro prima seotentia, quorum
plures hoc voluerunt & ooo aliud ; *vt suprà*
vidimus de glossis decreti, & Clement. ita
censisse constabit si legantur Pigius *lib. 6.
Ecclesiast. hierar. c. 16.* Rosilla *verbo absolutio,
n. 28.* Repertorium Inquisit. *verbo hæreticus,*
48 Cornel. *tract. de hæreticis, n. 134.* Rojas *de hæ-
ret. 1. p. n. 246. & 2. p. assertio. 37 num. 319.* vbi
loquitur de hæretico omnino occulto, &
quamuis priori loco, *n. 250. in fine,* etiam di-
cat de hæretico mentali, tamen hic sumit
mentale provt idem est quod occulto, ta-
men signo quod nollus vidit significata hæ-
resi, vnde *num. 246. 1. p.* conclusionem ponit,
quod hæreticus omnino occultus est ex-
communicatus ; ad quod probandum pluri-
mos authores citat, estque verissimum id
quod omnes ferè Theologi tam antiqui,
quam moderoi fatentur, oeque dissentiunt
49 in hoc puncto Theologi à Canonistis quod
noo aduertit Rojas, Theologi enim loquun-
tor de hæretico purè mentali, dum dicunt
non incurrere excommunicatiooem, non
de hæretico occulto exteriori tamen ; Ro-
xas vero vtpotè Iurista non aduertens ad
terminos Theologicos confundit omnino
occultum & mentale, quod valdè differre,
50 notum est, qoamuis enim † id quod est
meotale sit omnino occultum, tamen non
quod est omnino occultum exterius est
mentale, quare tam auctores quos adducit
Roxas, quam quos refert Salas loquuotur
de hæreticis occultis, non mentalibus ; vel si
loquuntur de actibus ioterioribus quos Ec-
clesia prohibet, sermocioaotur de illis acti-
bus quatenus qualificant actum externum,
illique tribuunt moralem valorem, exter-
num, quem exigere potest Ecclesia.

Quare assertionem nostram secundam
tenent Caiet. *opusc. de potestat. Papæ c. 17. &
2. 2. q. 11. art. 3. & in summ. verbo hæreticus n. 3.*
Sotus *de iust. q. 5. art. 5. Concl. 5.* Valent. *tom. 3.
disp. 3. q. 3. punct. 2.* Sayrus *in thesauro, tom. 2.
lib. 3. c. 6. n. vlt.* Azor *tom. 1. lib. 5. c. 10. quæst. 2.*
Aragon *2. 2. q. 11. art. 3.* Banoez *art. 4. dub. 2.*
Gutierr. *lib. 1. Canon. c. 13. n. 28.* Petrus Nau.
de restit. lib. 2. c. 3. n. 223. & lib. 3. c. 2. num. 191.
Couarr. *in resol. c. Alma p. 1. §. 11.* & ad regu-
lam *peccatum, p. 2. num. 7.* Bellarm. *de Ecclesia
Milit. cap. 10. & lib. 4. de Pontif. c. 20.* Soar. *de
legibus, lib. 4. c. 12. & 3. p. tom. 5. disp. 4 sect. 2.
n. 1.* Bandel. *lib. 5. de legibus, disp. 25.* Cast. Pal.
tom. 1. tract. 3. disputat. 1. punct. 6. num. 3. Bona-
cina *disp. 1. de legibus, quæst. 1. punct. 5. num. 8.
& 9.*

Id enim probant quamplurimi iuris Ca-
nonici expositores quos † ad longum refert 51
Salas *vbi suprà, Clem. 1. de hæreticis, §. verum,
Episcopi & §. verum, c. communiter de electio.*
vbi sub pœna excommuoic. & suspeosionis
mandatur Episcopo & Inquisitoribus, vt
fidei officium exerceant Inquisitionis sine
odio, ira, amore, timore, aut quocumque
humano affectu, & *c. vnico de Schismaticis, §.
omnem personam,* excommuoicaotur qui Ia-
cobum & Petrum à columna pro Cardina- 52
libus habuerit aut teouerit scienter & deli-
beratè, *& Clem. 1. § verò, de statu Monach.* ex-
communicatur Benedictinus, qui sine licen- 53
tia Præpositi animo accusandi illum ad cu-
riam Regiam se confert, quam noo incurrit
si booo animo vadit & ibi perseueret, vt
bene Bonac. *de censuris in particulari, disp. 2.
q. 8. punct. 9. n. 4.* Barb. *alleg. 50. n. 2220. & in
collect. ad præfatum, §. quia verò, & Clem. 3. de
sententia excommun.* vbi † excommuoicatur, 54
quicumque Clericus qui communicauerit
scienter & spontè cum excommonicatis à
Papa, quare hæc est communis opioio Ca-
nonistarum, & cum glossa singulari, *ad Cle-
ment. 1. de hæreticis,* ita tenent Cardinalis, An-
charra. Imola, & eam affirmat esse singula-
rem Abbas *in proœmio decretal. n. 6.* Felin. *cap.
finali. de hæreticis, & in c. si verò, el. 1. de senten-
tia excomm. & cap. 1. n. 7. de præsumptio,* dicens
† esse communem Nauarrus *de pœnitentia. 55
distinct. 5. c. 7. n. 22.* & manifestè videtur de-
finita hæc sententia, vt ait Castro Palao *cap.
dolentes de celebratio. Missæ,* quod *infrà* ex-
pendam.

Et meo iudicio † manifestè probatur pri- 56
mò ex vsu S. Officij Inquisitionis, in quo est
consuetudo, quod quum quis dixit verba
hæreticalia,

hæreticalia, aut fecit factum hæreticale, vt
qui abutitur Sacramentis, in ſortilegiis, ſi
iſte talis neget factum, verbumve dixiſſe,
aut feciſſe intentione, aut animo hæretico,
torquetur pro intentione declaranda, qui
vſus vt pius & Catholicus inualuit apud
Sanctiſſimum Tribunal, de quo latè Cæſar.
57 Carena *p.2. tract.1.§.21.* quare qui hoc ne-
garet licere temerarius dubio procul eſſet,
ergo Eccleſia poteſt iudicium ferre de actu
interno, iuncto actu externo non neceſſa-
rio, & per ſe directè, ſed indirectè vt con-
iungitur intentio hæretica cum facto illo
abuſus Sacramentorum in ſortilegiis, vel in
verbo blaſphemiæ hæreticalis; alias ſi hoc
non poſſet illicita eſſet tortura pro eruenda
intentione, à qua dimanauit factum, vel di-
ctum illud, argumentum iſtud apud me ma-
gni eſt ponderis.

Vnde egregiè Ioannes Salas *vbi ſuprà, n.*
58 24. † ſic fatur noſtram confirmans ſenten-
tiam loquendo latè, *de intentione prout dicit
volitionem alicuius obiecti, ſiue propter ſe ama-
ti, ſiue propter aliud, quamuis non ſit neceſſaria
ad actum externum ſecundum ſe poteſt cadere
ſub praecepto. ſi in toto eſt neceſſaria ad valorem
humanorum actuum in ratione contractuum,
vel Sacramentorum, vel caeremoniarum, aut
huiuſmodi rerum in quibus conſiſtit exterior
communicatio hominum inter ſe & cum Deo, in
quibus euentibus intentio latè dicta eſt de ſub-
ſtantia actuum externorum, non ſecundum ſe,
ſed vt ſunt contractus, Sacramenta, caeremoniae,
vel cultus Dei.* Hæc ille, quæ *infrà* exemplis
tam in ciuilibus, quam in Canonicis legibus
59 declarat. Vnde concludit † primò, quod
dum Eccleſia prohibet rebaptizationem ſub
irregularitate, adhibens omnia exteriora
ſine intentione baptizandi non incurrit
irregularitatem, quia non confert quantum
in ſe eſt ſecundum Baptiſmum.

Secundò ad propoſitum noſtrum præ-
60 ſentis reſolutionis, *poteſt enim † Princeps Ec-
cleſiaſticus, vel ſaecularis praecipere, vt actus ex-
terni ſerio, & ex animo fiant, ſic quia proferre
verba quae ſunt in Breuiario, verbi gratia, non
habent rationem orationis & cultus diuini, niſi
certo animo proferantur nimirum exhibendi
cultum Deo, vel petendi aliquid ab eo, ſiue hic
cultus, & petitio propter propriam bonitatem
expetatur ſiue non; ideo humana poteſtas quae*
61 *verum cultum Dei, & veram orationem, &
actum externum Religionis cum neceſſariis ad
rationem actus imperati Religionis praecipere
poteſt; poterit praecipere vt verbis apponatur
praedicta intentio, & haec latè eſt deuotio, quo-
niam eſt bonitas obiectiua Religionis ſufficiens,
vt religioſè amare poſſit, & iſte modus deuotio-
nis implicitè praecipitur, eo ipſo quod praecipia-
tur oratio, Miſſa, ſuſceptio vel adminiſtratio*
62 *Sacramenti, vel ſacrificij, quia eſt de eius ratio-
ne, attentio autem aliqua, vel actualis, vel
quantum eſt ex parte ſubiecti eſt de ratione di-
uini cultus, quia de eius ratione eſt aſſiſtere
Miſſae, vel proferre verba orationis non tan-
quam pſitacus, vel dormiens, ſed modo humano
nimirum attendendo ad ſenſum verborum, vel* 63
*ad id quod petitur, vel tractatur, vel ad Deum
aliqua ratione. Alij verò actus interni ſine qui-
bus cultus Dei, & communicatio externa cum
Deo, & hominibus ſeria, vtilis & valida eſſe
poteſt nec per ſe aut coniuncta actibus externis
ſubduntur humanae iuriſdictioni, neque id expe-
diret, quia ex natura ſua ſunt longe occultiores,
quam hi de quibus proximè loquebamur quae* 64
multis modis ſe produnt, vt notat Suarez *vbi
ſuprà, n. 27. & ideò ſaepè puniri poſſunt.* Hæc
ibi quæ ſi rectè expendantur euaneſcunt ea
quæ adducunt Vaſquez, quem citat & imi-
tatur Dicaſtill. *vbi ſuprà*, quare hæc ſufficiat
pro libamine.

§. II.

*Non requiri attentionem internam ad ſatisfa-
ciendum penſo horarum Canonicarum,
multi recentiores exiſtimant?*

SVMMARIVM.

1. *Internam attentionem ad ſatisfaciendum penſo horarum Canonicarum non requiri, qui ſentiant.*
2. *Praeceptum de recitando Officio Diuino ſolum expoſcere & contentum eſſe cum attentione externa, qui teneant? & numer. 3.*
4. *Quae attentio requiratur, quae ſit neceſſaria ad rectam pronuntiationem.*
5. *Propter quid attentio intrinſeca mentis ſit neceſſaria.*
6. *An forma Sacramenti extremae vnctionis ſit deprecatoria.*
7. *Quid ſit orare, & n.8.*
9. *An poſſit eſſe vera locutio cum Deo ſine attentione interna.*
10. *An ſicut oratio vocalis eſt ſignum orationis internae ita adoratio externa ſit ſignum internae ſummiſſionis ad Deum.*
11. *An diſtractio inuoluntaria ſit contra ſubſtantiam orationis.*

QVod placitum ſequuntur † Ægidius 1.
Coninch. *3.p.q.83.art.6.à n.191.vſque
ad* 301. Cardinalis de Lugo *de Euchar. diſp.
22.n.27.* Hurtado Complut. *diſp.5. de ſacrifi-
cio Miſſae diff.3.* Præpoſit. *n.225.* Dicaſt. *diſp.5.
à num.83. qui n.95.* aliquos ex antiquis pro ſe
adducit, ſequitur Carámuel *diſp. 108. in S.
Regulam.* Henrriq. *lib.9. de Miſſa, c.25 num.5.*
Valer. *verbo hora, differentia* 1. & probabilem
reputant, Diana *1. p. tract. 12. reſol.2. in fine,*
ibi, *ego ſine metu probabilem eſſe affirmo, & 4.p.
tract.*

tract.4. Resolut. 107. Machado *l.2.p.3.tract.2. documento* 5. Layman: *lib.4. tract.1. cap.5.n.* 10. Victorellus *in notis ad Summam Toleti lib. 2.cap.13. num.6.* vbi se citat idem dixisse, *verbo hora* §.11. Lessius *lib.2.cap.37.nu.63.*
2 hi omnes asserunt † præceptum de recitando officio diuino; solum exposcere & contentum esse cum attentione externa, id est, quæ externè non facit actionem incompossibilem cum attentione, vt dum pecunias numerat, ludit aleis, confabulatur, aut quodlibet aliud, quod requirit, vt bene fiat attentio, hic est distractus extrinsecè, atque adeo iste solus non habet attentionem extriusecam requisitam, si tamen interius distrahatur voluntarie, etiam ad inhonesta, quamuis in hoc peccet satisfacit tamen officio diuino, cuius præceptum non solum non exigit attentionem internam, ve-
3 rum nequit Ecclesia illam præcipere, quod probant primò, quia Ecclesia non potest præcipere quod non potest iudicare, at non potest iudicare quod non potest cognoscere, ast Ecclesia visibilis actus internos nequit agnoscere, ergo.

4 Secundò probatur, quia † ea attentio requiritur quæ est necessaria ad rectam pronuntiationem, & vt omnia, quis proferat, quæ sunt disposita in Breuiario quo vtitur, at vt omnia proferantur non requiritur attentio interior, sed exterior sufficit. Ergo & interior non præcipitur imo (addit satis liberè Caramuel) si per impossibile interior præciperetur non teneremur obedire, quia legislator excederet limites suæ iurisdictionis quæ non extenditur ad actus internos.

Tertiò, si propter aliquam rationem
5 † attentio intrinseca mentis est necessaria, esset quia talis attentio, est de substantia orationis, ita quod ista substantialiter non subsisteret sine illa, atqui hoc est falsum. Ergo talis attentio necessaria non est simpliciter: minorem multis probat Cardin. de Lugo *vbi suprà à n.30. vsque ad finem disp.1.*
6 quia † forma Sacramenti Extremæ-vnctionis est deprecatoria, & ita vbi non est oratio, & deprecatio non est huius Sacramenti substantia, atque ita si sacerdos qui accessit cum intentione conferendi hoc Sacramentum si voluntariè diuerteretur dum profert formam non deprecaretur, neque oraret & sic non subsisteret Sacramentum, consequens autem concedi nequit: est enim contra doctrinam generalem in materia de Sacramentis ad quorum valorem solum exigitur prolatio formæ super debitam materiam à Miuistro habente potestatem cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, quod totum hic reperitur etiamsi non adsit attentio intrinseca.
7 Secundò, quia † orare est loqui cum illo quem oramus, repræsentando illi nostram indigentiam, atqui sine attentione interna, imo cum voluntaria distractione mentis possum verè, & substantialiter loqui; possum enim loqui & orare Regem illi memoriter recitando orationem etiamsi distractus sim voluntariè ad alia, quæ erit vera oratio externa si habeam intentionem orandi, & loquendi, explicando Regi meam indigentiam.

Tertiò, quia dum Minister aliorum sacramentorum, ea administrat, verè & propriè loquitur dum dicit, verbi gratia *ego te absoluo*, etiamsi voluntarie distrahatur, dum verba profert si tamen habeat intentionem perficiendi sacramentum, similiter sacerdos si habeat intentionem consecrandi, & proferat verba voluntarie distractus ad alia obiecta, ergo † potest esse vera locu- 9
tio cum Deo sine attentione interna, idem est dum quis habens intentionem emittendi vota solemnia, & legat professionis formam, quam scriptam defert, etiamsi dum legit voluntarie distrahatur ad alia obiecta qua non obstante distractione, professio valida est, & vera, & propria locutio cum Deo. 8

Quartò, quia † sicut oratio vocalis est 10
signum orationis internæ, ita adoratio externa est signum internæ summissionis ad Deum, & tamen quis etiamsi distrahatur ad alia obiecta potest prosequi externam adorationem, vt genuflexionem &c. Ergo & confirmatur, quia † si distra- 11
ctio voluntaria est contra substantiam orationis etiam inuoluntaria, quia cum ista non stat attentio requisita, sicut somnus, siue voluntarius, siue inuoluntarius obstat substantiæ orationis vocalis.

§. III.

Requiri attentionem internam, verior sententia docet.

SVMMARIVM.

1. *Qua ex tribus attentionibus requiratur.*
2. *An sint censura contra non habentes attentionem.*
3. *An quoties vocalis oratio continuatur detur aliqualis attentio interna.*
4. *An si mens ad contrarium diuagetur erit culpa mortalis & n.5.*
6. *Quid ad inceptionem officij requiratur.*
7. *D. Caietani sententia.*
8. *Authoris & multorum aliorum iudicium, & n.9. & 11.*
10. *Quid veniat notandum.*
12. *Quis actus debeat esse externus.*
13. *An ille qui recitat offitium ex obligatione præcepti necessario habeas attentionem*

nem internam saltem virtualem ad id quod recitat.

14. *Qua intentio sine attentione ad orationem concipi nequeat & n.15.& 16.*

17. *Qua distractio aut diuersio interior licet voluntaria destruat attentionem virtualem requisitam ad orationem.*

18. *Quandonam mens euagetur in contrarium intentioni orandi.*

19. *An actus externus non sit incompossibilis cum intentione orandi.*

20. *Ratio difficultatis & n.21.& 24.*

22. *D. Ioannis Chrysostomi mens adducitur.*

23. *Dum laudes Deo deferimus & orationem vocalem fundimus, non tantum voce, sed corde fundendum, ex SS. Patribus.*

25. *An homo teneatur vocaliter orare & exteriorem oblationem facere.*

26. *In qua intentione imbibita sit attentio necessario requisita.*

27. *Innocentij III. decretum & n.28.*

29. *Quid illa verba* quantum eis Deus dederit, *significent & n.30.*

31. *Quid praeceptum attentionis exigat & numero 32.*

33. *Nauarri sententia affertur & n.34. necnon Tabiena.*

His tamen nullo modo obstantibus quæ
videntur excogitata ad conscientia,
Ecclesiasticorum laxandas verior, securior,
1 & probabilior sententia docet † requiri ali-
quam ex tribus attentionibus virtualem,
vel actualem, ex his quæ supra ex D. Tho-
ma inductæ sunt; ita tenent Pesantius 2.2.
*quæst.*62. *art.*1. *dub.*3. Aragon *quæst.*83. *ar-
tic.*13. Siluius *ibi concl.*4. Raphael de la Tor-
re. *ibi controu.* 9. *de horis disp.* 4. Malderus
tract. 10. *cap.* 2. *dub.* 2. Vasquez 1.2. *tom.*2.
*disp.*160. *num.*30. & 31. (licet ex alio prin-
cipio de quo *infrà*) Lorca *disput.* 16. *memb.*
2. §. *hac omnia sectio.*2. *de legibus* Greg. Mar-
tinez *tom.* 3.*q.*96.*art.*3. *dub.*5. *concl.* 3. Mon-
tezinos *disp.*26.*q. vnica difficult.*3.*n.*31. *ver-
sic. nam oratio* Salas *de legibus vbi supra.* Sua-
rez *de Relig. tom.*2. *tract.*4.*cap.* 26. & *lib.* 4.
*de legibus cap.*13. *num.* 12. & *num.*13. dicit,
2 quod † sint censuræ contra non habentes
hanc attentionem, etiamsi sit interna illas
incurrit, qui non recitat attentione interna.
Doctores qui speciales tractatus edidere de
horis Canonicis Carrolus Mancinus *cap.*86.
*num.*16. Moneta *p.*2. *quæst.*2. *num.*2. Bartho-
lomæus à Sancto Fausto *lib.*2. *quæst.*142. Na-
uarrus *de oratio. cap.*13. *à n.*18. Squillante *de
obligat. Clerici p.*1. *dub.* 20. *à n.*36. Ragutius
*de officio Canonicorum in choro q.*19. *à num.*2.
Scriptores Theologiæ moralis Azor. *part.*1.
*lib.*10. *cap.*16. *quæst.*2. Lopez *instructo. tom.*2.
*cap.*103. Molfes. *tom.*1. *tractat.* 4. *cap.* 2. *n.*8.
Homobonus *de examine Eccles. p.*1. *tract.* 4.
*cap.*5. *q.*40. Bellochius *de casuum reseru. p.*2.
*q.*15. Conrad. *p.*1. *q.*244. Beza *in responsio. ca-
su* 33. *p.* 2. Comitolus *lib.* 1. *q.* 63. Trullenc.
*lib.*1. *in decag. cap.*7. *dub.*17. *n.*4. Palao *disp.*2.
*cit. tom.*2. *punct.*3. Bonacina *de horis disp.*4.
*quæst.*3. *punct.*1. §.2. *n.*12. Thomas Sanchez
*in opere Morali lib.*1. *cap. num.*14. & *l.*7. *con-
sil. cap.*2. *dub.*28. Miranda *in Manuali tom.*1.
quæst. 37. *artic.*11. Hieronymus Rodriguez
*Resol.*25. *num.*18. Auunculus suus *in Summ.
tom.*1. *cap.*143. & *quæst.*41. *Regularium art.*8.
Vega *tom.*2. *cap.*128. *casu* 20. Ledesma *to.*2.
*tract.*9. *cap.*4. *concl.*20. Villalobos *to.*1. *tr.*24.
*diff.*15. *num.*6. Ioannes Sanchez *select.* 15. *à
num.* 2. Lezana *tom.* 1. *cap.*12. *num.* 11. Can-
didus *disquis.*25. *dub.*3. Interpretes D. Tho-
mæ 3. *p. quæst.*83. *art.*6. vbi Nugno *dub.* 2.
*conclus.*6. & tandem Cardinalis de Lugo *vbi
suprà num.*41. *concludit* dicens. *Fatemur ergo
† quoties vocalis oratio continuatur dari aliqua-* 3
*lem attentionem internam, sed hac est aliquan-
do adeo tenuis, vt merito nolint eum aduersarij
aliqui vocari attentionem, quando exigunt at-
tentionem, ex obligatione intelligunt de atten-
tione magis formali & explicita.* eandem sen-
tentiam tenent Marchinus *de ordine tract.*2.
*p.*6. *diff.*2. Fernandez *in examine Theolog. mo-
rali.*3. *p. cap.*13. §.6. *num.*2. Sayrus *de censuris
lib.*3. *c.*4. *n.*23. Summistæ etiam idem docent
verbo hora. Armilla *num.* 19. vbi satis bene
iuxta principia vtriusque Tho. discurrit Sa-
muel Lumbli. *num.*6. Tabiena *quæst.* 29. vbi
egregiè difficultatem enucleat Syluester
*num.*13. *quæst.*11. & *num.*14. miror enim au-
ctores contrarij ipsum pro se adducere,
cum manifeste sequatur sententiam D.
Tho. cuius formalia verba adducit, ex quar-
to, & ea approbat, ibi † *si mens ad contra-* 4
*rium diuagetur erit culpa mortalis, qua intel-
lige & limita* (Syluester ait) *quoad oratio-
nem qua est in pracepto num.*14. *ponit primum
conclusionem, quantum ad intentionem, vel
attentionem quilibet ad officium obligatus
tenetur in principio officij, ita quod offi-
cium ab intellectu & non ab imaginatione
proficiscatur, intra officium vero tenetur ita
ad se redire si fuerit mente vagatus, quod non
totaliter pereat dicta intentio secundum D.
Tho. id est frequenter, non tenetur autem quo-
uis pracepto esse attentus (intellige actuali at-* 5
*tentione) sed sine culpa mortali potest euaga-
ri etiam à proposito, dummodo sciat quid fa-
ciat sic scilicet quod stet prima intentio vel
virtus eius,* quæ est doctrina Paludani. *in
4. distinct.* 15. *quæst.* 5. *art.* 2. *conclus.* 4.
quam sequitur etiam D. Antoninus 3.
*part. tit.*13. *cap.*4. §. 8. vterque enim † re- 6
quirunt ad inceptionem officij attentio-

nem internam, & quod hæc maneat sal-
tem virtute, quam non distruat distractio
voluntaria, quod egregiè explicat D.
Caiet. *infrà* adducendus Basseus *verbo hora.*
4. num.6. Ledesma *2.p.4. quæst.16. art.6.*
dub.3. & 4. Sotus *lib.10. de iustit. quæst.5. ar-*
tic.5. conclus.6. & 7. Castro de lege pœnali.
lib.2. cap.15. conclus.1. Reginaldus *lib.19. cap.*
2. quæst.1. & multi alij quos isti citant &
non vacat videre.

Coronæ tam Illustrium Doctorum finem
7 imponat † Eminentissimus R. Cardin. Caiet.
2.2. quæst.83. art.13. §. in solutione ad tertium.
enucleans hanc sententiam mirificè loqui-
tur cuius verba *sup. §.1.* dedi, & ex illa mo-
do deducam admirabilem doctrinam, qua
extricatur veritas, quæ ab aliquibus Recen-
tioribus intricata fuit, confusa & male intel-
lecta, Canonistæ etiam nostram ferè omnes
sequuntur sententiam cum Glossa *ad caput*
dolentes de celebratione Missarum verbo stu-
diosè. hos refert Barbosa *in collectaneis ad il-*
lud caput n.1. & Nicolaus Garzia *part.3. cap.*
1. num.182. Fillucius *tract.23. cap.6. quæst.3.*
& c.8. quæst.2. videat ergo Dicastillus quo-
modo parui pendeat censuram Magistri sui
Patris Ludouici Turriani, qui in censuris
Theologicis *centuria.1. dub.28. censet con-*
trariam opinionem esse perniciosam, & impro-
8 *babilem*: de qua censura † ego non Iudico,
indicent alij, solum aduerto ferè nullum ex
Antiquis Scriptoribus dixisse sine aliqua at-
tentione interna saltem virtuali, posse ali-
quem satisfacere penso horarum, imo dum
9 aliqui dicunt non requiri attentionem in-
ternam loquuntur de actuali attentione, vt
explicat Tabiena, *vbi suprà versic. prima*
conclusio.

10 Quod, vt rectius intelligatur † notanda
est egregia doctrina quam colligo ex vtro-
que Thom. *locis iam citatis*, quod si quis
non habeat intentionem orandi dum reci-
tat officium diuinum, sed vel legendi, vel
addiscendi psalmos, & cætera, quæ in officio
continentur non verè satisfacit præcepto, id
in quo conueniunt Auctores citati, & pro-
bat Eminentissimus Lugo sicut si quis non
habeat intentionem conferendi Sacramen-
tum actualem, vel virtualem nullo modo
ipsum confert, etsi proferat verba supra
materiam debitam, quod est certum in Ec-
clesia Dei, ita nisi quis habeat intentionem
orandi, & ferendi Deo cultum, quamuis
proferret, verba instituta ab Ecclesia ad orā-
dum Deum; non orat, nec colit ipsum, ita
omnes citati pro nostra sententia & etiam
11 adducti pro contraria, expressè † D. Thom.
Syluester, Paludanus, Caiet. & alij: ratio est
euidens, quia oratio externa & vocalis ha-
bet bonitatem obiectiuam Religionis, &
cultus in Deum, hæc autem bonitas cum
sit moralis attingi nequit nisi actu volun-
tatis non quidem actu meritorio, aut ex
omni circumstantia bono moraliter, potest
enim quis ob inanem gloriam habere vo-
luntatem, & intentionem dicendi officium,
sed † actus iste debet esse internus, vocalem 12
orationem intendens illa Deum orare; alias,
vt optimè Syluester, mouebitur quis ad
orandum non ab intellectu, sed ab imagi-
natione sicut psitacus, aut ebrius, & a-
mens.

Ex qua doctrina quæ indubitata est ma-
nifeste deducitur, quod † ille, qui recitat 13
officium ex obligatione præcepti necessario
habet attentionem internam saltem vir-
tualem ad id quod recitat, saltem ad ver-
ba sine errore proferenda, vt cultus Deo
deferatur, & ad ipsum orandum, ratio est,
quia debet habere intentionem orandi vo-
caliter, atqui † ista intentio sine attentione 14
ad orationem, concipi nequit, vnde in-
tentio illa virtualiter continet attentionem
intrinsecam ad conceptus verborum, vel
eorum rectam pronuntiationem, ex qua
constat oratio vocalis, & ad Deum, quem
intendo orare illi meam indigentiam pro-
ponendo & explicando, non secus ac
amor Dei super omnia virtualiter continet 15
contritionem, quæ est dolor de peccatis
propter Deum summè dilectum, sicut
enim non potest quis amare Deum super
omnia apretiatiuè, quin in illo amore vir-
tualiter contineatur dolor de peccatis,
quatenus sunt offensā Dei; ita eo ipso,
quod, quis habeat intentionem orandi ha-
bet ad minus attentionem virtualem ad
orationem vocalem, & ad Deum, qui ora-
tur, nec illa intentio consistere aliter po-
test, & hoc est quod dicebat S. D. *in 4.* 16
quod attentio manere debet in oratione se-
cundum virtutem, manet tamen secun-
dum virtutem quum aliquis ad orationem
accedit, cum intentione aliquid impetran-
di, vel Deo debitum obsequium redden-
di.

Ex quo fit quod sola illa † distractio aut 17
diuersio interior, etiamsi sit voluntaria,
& ex proposito quæ est de obiecto opposi-
to obiecto orationis quam quis intendit fa-
cere opponitur, & destruit attentionem
virtualem requisitam ad orationem, vt di-
cit Sanctus Doctor *in illa solutione ad* 2. ibi,
si ad contrarium mens euagetur culpa mor-
talis est, mens autem tunc † euagatur in 18
contrarium intentioni orandi; vel quan-
do imperat actus externos appositos & in-
compossibiles cum obiecto intentionis orā-
di, & attentionis; vel quando interius se
diuertit ad contemplationem scientiarum
speculatiuarum

speculatiuarom; vel alicuius rationis politicæ, aut negotiorum, aut litium in his quæ multum perseueret, discurrendo, cum his enim cogitationibus internis, sicut non compatitur intentio orandi mentaliter, ita neque intentio interior circa obiecta præfata.

19 Si tamen † actus externus non est incompossibilis cum intentione orandi, vt deambulatio, manus & faciei lauatio, non euertit attentionem virtualem, etiamsi talis actus voluntarius & ex proposito fiat; similiter si diuersio interior etiam vltro facta sit non est incompossibilis ad alia negotia, si intenta est, & profunda dubio procul rapit animum, vt ad nihil aliud attendat, quare destruit intentionem orandi, & verba proferuntur tanquam abebrio aut amente, nec

20 est eadem ratio † vt malè excogitarunt Cardinalis de Lugo, & Coninch. quando distractio est in voluntaria, etiam in causa respectu recitationis, quasi intentio fuerit voluntaria & moralis solum illam destruit actus voluntarius & moralis, non vero physica distractio mentis; vt est indubitatum apud omnes in materia de peccatis.

21 Ex his extricata apparet iam communis, certaque sententia quam me quidem iudice & patres docuerunt, & Sacri Canones. D. Ioannes Chrysostomus *homi.19.ad populum Antiochens.* vbi agens de attentione, & intentione necessaria ad recitandas diuinas laudes; sine qua nemo excusatur sic dicit,

22 † *quæ enim excusatio aut venia dabitur nobis si cum amicis loquentes adsumus animo mentemque adhibemus, cum Deo vero loquentes animo in rebus indignis peregrinamur? possetque tum fœda ac turpis esse peregrinatio illa mentis, vt duplicis sceleris sui lethalis culpæ labem haberet, vnam v. c. cogitati optatique stupri vel homicidij, alteram insignis iniuriæ, qua diuina preces, psalmi, Sacræque Scripturæ verba, tunc afficiuntur.* Hæc ibi, vbi Sanctus Doctor non solum è suggestu, sed è Cathedra loquitur.

Hæc est communis SS.PP. sententia apud quos hæc propositio, vt indubitata consti-

23 tuitur; quod † *dum laudes Deo deferimus & orationem vocalem fundimus, non tantum voce, sed corde fundendam*, ita Aug. *enarrat. in psal.* 39. Hieronym. relatus, *in c. cantantes 92. dist.* S. Bonauent. *de perfectione spirituali.* D. Greg. *citatus à Tabiena*, & D. Thom. Hugo Victor. *lib. de modo orandi.* Laurent. Iustinian. & alij. Vnde Dominus Isaiæ 29. n. 8. conqueritur de populo suo, dicens, *populus iste ore suo & labiis suis glorificauit me, cor autem eius longè est à me.*

24 Ratio huius propositionis, † ex ipso naturæ lumine clarescit, cum enim oratio vocalis sicut sacrificium, & oblatio sit actus externus Religionis, quem homo tenetur Deo offerre in cultum externum; iste sine interna intentione illum dandi Deo subsistere nequit, vt enim ait D. Thom. 2.2. q. 83. & 84. † Homo tenetur vocaliter orare, & 25 exteriorem oblationem facere, & non interest vt interius hæc faciat, quia constat ex anima & corpore. Vnde per actiones corporeas debet etiam illi deferre cultum, & adorationem; actio autem corporis nisi conformetur actioni mentis ab illaque imperetur, est actio humana, & cultus & oratio æquiuocè, sicut cadauer æquiuocè est homo, debet ergo † oratio ab intentione 26 orandi imperari in qua intentione, inhibita est attentio necessario requisita; explicatur, nisi quis habeat intentionem deferendi latriam Deo per genuflexionem, quamuis toto die genuflexus existat, non erit adoratio talis genuflexio, sed sicut, si asina genuflecteretur, illa autem intentio implicat quod sit sine attentione diuinæ excellentiæ cui defertur latria.

Ex hoc patet iam clarus & genuinus sensus, *text. in c. dolentes, de celebratio Missarum*, † vbi Innocentius III. motus ex eo quod 27 Clerici in choro intendebant collocutionibus Laïcorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt aures intentas non porrigunt ad diuina propter quæ subdit, *districtè præcipientes in virtute Sanctæ obedientiæ, vt Diuinum Officium nocturnum pariterque diurnum, quantumcunque Deus dederit, studiosè celebrent pariter & deuotè.* Hæc ibi, vbi glossa, *studiosè quantum ad officium oris id est, sine syncopa deuotè quantum ad officium cordis.*

In quo textu quamuis Pontifex expressè 28 loquatur de his qui dicunt Diuinum Officium in choro, tamen dubio procul ratione sua comprehendit etiam, qui extra chorum penso horarum satisfaciunt, vt scilicèt canentes in choro id faciant ad quod tenentur, qui extra chorum recitant, *vt studiosè*, id est, *sine syncopa*, verba proferat, *& deuotè*, id est, *cum attentione cordis*, ad recitationem quam facit, & hoc significant illa verba † *quantum eis Deus dederit*; id est, at- 29 tentione quam Deus largiri vult, ita vt non voluntariè distrahatur, non solum exterius intendens collocutionibus & effundens auditum ad indebitos sermones, cum quibus non compatitur intentio orandi, sed etiam interius attendendo, per intentionem orandi ad rem impetrandam, vel ad Deo debitum obsequium, & cultum reddendo, quis enim orare intendit, quod cum oratio sit petitio decentium à Deo non attendat, vel ad Deum, vel ad rem decentem, quam à Deo petit certè quidem hoc est prorsus intelligibile.

Ex quo fit facillimum esse præcepto attentionis satisfacere in persoluendo Diuino
31 Officio, nam † nihil aliud præceptum attentionis exigit, nisi quod quis animo vacandi Deo horas inchoet, & in contrarium animus iste non mutetur dum exsoluit Diuinum Officium. Mutare autem in contrarium impossibile est ex inaduertentia, quando non voluntariè ab officio vagatur mens, & ideo si quis aduertat hæc, vel illa se cogitare, quæ sunt extranea à meditatione sua, sed non aduertit, quod ab Officio Diuino distrahatur, ac per hoc animus vacandi Deo à
32 principio officij habitus non est mutatus in contrarium, quia numquam iste habuit animum recedendi à vacando Deo in Diuino Officio, quod tunc recitat; oportet enim recessum humanum à termino à quo fieri per se, hoc est ex intentione, quæ sunt verba Caietan. *in summ. verbo hora*, §.8. videant ergo quomodo ad vitandos scrupulos contrariæ sententiæ pauci Auctores conscientias relaxant.

Addo ex Nauarr. *ad c. quando, de consecra-*
33 *tio. dist. 1. & c. 13. eod. n. 15. & ad c. inter verba. 11. q. 3. num.* 309. quod cum dicere Diuinum Officium sit actus virtutis Religionis, quæ non subsistit sine electione, quia est actus humanus deliberatus, debet procedere ex intentione hanc habet homo, dum accipit Breuiarium animo soluendi pensum horarum, si enim tunc interrogaretur, ad quid
34 illud accipit, & quare *Pater noster* dicit, responderet, quod ad persoluendum Diuinum Officium, sicut cum Sacerdos parat Calicem vestibus Sacris indutus interrogaretur qua propter illud faceret? responderet quod ad dicendam Missam Sacrumque faciendum. Vnde egregiè dicit Tabiena
35 *n. 32. q. 31.* † quod ex eo quod quis est assuetus dicere officium faciliter, & quasi insensibiliter facit talem deliberationem, sicut artifex quando incipit aliquod artificium non indiget magna deliberatione, sicut pulsans organum, & ista attentio sufficit, quæ non est grauis.

§. IV.

Triplex modus probabilis defendendi communem sententiam?

HÆc sententia quæ vt vidimus omnino communis est, & fuit ab omni ferè antiquitate defensa, & ferè ab omnibus sapiētibus ventilata, vt notat Tabiena *vbi suprà*, triplici modo tutatur, & quilibet eorum satis probabilis est & refert Tabiena, *vbi suprà, tres ista via tuta sunt per quas quisque sine offensione incedere valet.*

SVB §. I.

Modus defendendi Vasquez extricatur.

SVMMARIVM.

1. *An non attendere sed se voluntariè distrahere in oratione, quæ non est sub præcepto non sit peccatum mortale.*
2. *An Ecclesia nequeat prohibere neque actum internum secundum se nec prout coniunctum actui externo, & numero 3.*
4. *An ratione actus interni coniuncti externo incurratur pœna lata ab Ecclesia.*
5. *An tam integritas confessionis quàm dolor de peccatis cadant sub præceptum diuinum de confessione, & n. 6.*
7. *An præceptum vocaliter orandi non sit humanum solum impositum Clericis in Sacris & Beneficiariis, & n. 8.*
9. *An attentio interior ita præcipiatur, vt non satisfiat præcepto sine illa.*
10. *An recitare horas Canonicas sit non solum de iure humano sed etiam diuino.*

PRimus modus est quem sequitur P. Gabriel Vasq. *opusculo de beneficiis, c. 4. §. 1. artic. 3. à dubitat. 1. vsque, ad* 3. inclusiuè, in quibus

Asserit primum quod non attendere, sed 1
se voluntariè distrahere in oratione, quæ non est sub præcepto non est peccatum mortale, sed veniale, quia (inquit) non fit Deo grauis irreuerentia, si quis voce tenus proferat orationem, quando alias non tenebatur orare; vt propter hoc ipsum dignum existimemus morte spirituali, vnde hæc sententia est consulenda cum opposita Medinæ, *Codice de oratione, quæst. 14. rigida sit & scrupulis plena*, ita habet, *dubitat. 1. numer.* 73.

Asserit secundùm, *dub.* 2. quod † Ecclesia 2
nequit prohibere neque actum internum secundum se, nec prout coniunctum actui externo, quod iterum repetit, *dub.* 3. contra Caiet. *tom. 1 opuscul. quæst. de confess. quæsito 2. & in summ. verbo excommunicatio, cap.* 3. qui cum communi asserit Ecclesiam posse præcipere actum internum, qui connexus est cum actu externo ex diuina institutione, aut requiritur ad valorem actus externi, quam sententiam latè impugnat eruditus Pater, sed eius fundamina dissipata sunt, *§. 1. in 4. libamine*, quare hic solum proponam argumentum me quidem iudicè manifestum ad hominem contra ipsum, qui
n. 91. & 92. benè asserit, quod quando actus 3
exterior, vt plurimum significet actum internum & malum animum, licèt hoc non sit ex natura rei, tamen Ecclesia ducta præsumptione probabili iudicat, de illo actu externo,

terno, prout subest interno, & non alias & sic excommunicat Inquisitores, qui ex odio vel amore procedunt in officio suo, qui affectus si adsint incurritur excommunicatio, secus vero si non existant, unde est manifestum quòd † ratione actus interni coniuncti externo incurritur pœna lata ab Ecclesia, quæ iudicat de interno iuncto externo, ergo potest Ecclesia fundata in ipsius rei natura ex qua habetur, quod exterior actus vtpote humanus, & deliberatus, quod oratio exterior dirigatur ab attentione interiori, cum multo maior connexio sit inter orationem vocalem, & attentionem internam, quam inter odium, vel amorem & exercitium officij Inquisitorum: quare sicut Ecclesia ducta coniectura iuridica præcipit Inquisitoribus, ne odio, vel amore exequantur suum officium, ita potest præcipere quod recitans Officium Diuinum habeat attentionem internam, quam illud ex natura rei exigitur.

Vnde fit, quod non solum determinando ius diuinum, sed præcepto speciali suo Ecclesia præcipit omnibus fidelibus vtriusque sexus veram & integram confessionem, verumque dolorem, etenim † tam integritas confessionis, quam dolor de peccatis cadunt sub præceptum diuinum de confessione, quare cum Ecclesia præcepto suo speciali mandet quotannis confiteri, consequenter mandat actus internos, qui necessarij sunt ad veram confessionem, quia isti sunt connexi ex diuina institutione cum subiectione externa ad claues Ecclesiæ, vnde si quis sine dolore necessario ad valorem Sacramenti, aut sine integritate præcepta confiteatur, non satisfacit præcepto Ecclesiæ, & verè incurrit pœnas latas contra non confitentes, sicut Inquisitor incurrit, si ex odio, aut amore procedat in suo officio; quare defectus doloris interni connexi ex institutione diuina cum actu externo subiiciendi peccata clauibus potest Ecclesia punire excommunicatione, de hoc latiùs dixi in materia de Sacramento Pœnitentiæ, *tr.* 7. *de confess. dub.* 5.

4 (margin) — see text above

Dicit tertium, *à n.* 96. & satis probabiliter ad propositum nostrum, *quod † præceptum vocaliter orandi non est humanum solum impositum Clericis in Sacris, & Beneficiariis, sed est diuinum, modificatum tamen ab Ecclesia ad certum genus orationis, quoniam personæ prædictæ tenentur ratione sui status ad aliquod Officium Diuinum, aut cultum exhibendum ratione ordinis, vel Beneficij, Ecclesia autem limitauit, & modificauit indeterminatam hanc obligationem ad genus hoc orationis vocalis officium recitandi: vnde secundum substantiam diuinum naturale præceptum est, ideo non ex Ecclesiæ præcepto, sed diuino naturali præcipitur attentio interior*, & ita, *in cap. dolentes vbi hæc limitatur obligatio*, † *attentio etiam interior ita præcipitur, vt non satisfaciat præcepto sine illa quia diuinum est. Vnde non tantum consequenter in cap. dolentes, præcipitur attentio sed etiam directè; sicut præceptum Ecclesiæ de annua confessione ad recipiendum verum Sacramentum dolore sufficienti obligat, non quia humanum est, sed quia est secundum substantiam diuinum licet modificatum ab humano.* Hactenus ille, & satis vt dixi probabili iudicio & prudenti dictamine, quod non obscurè innuunt D.D. illi, qui dicunt, quod † recitare horas Canonicas esse non solum de iure humano, sed etiam diuino, istius quidem quantum ad substantiam in quo includitur attentio intrinseca; Ecclesiæ vero quantum determinationem obligationis: ita Tabiena *vbi suprà, q.* 30. & alij ex antiquis.

SVB §. II.

Modus dicendi Paludani enucleatur?

SVMMARIVM.

1. *An ad orationem possit requiri duplex attentio, & n.* 2.
3. *An si euagatio sit solum secundum actum interiorem licèt sit grauis sit peccatum, & n.* 4.
5. *An in illa oratione quæ cadit sub præceptó diuino euagatio deliberatiua, sine exteriori occupatione sit peccatum mortale.*
6. *An dare aliquid ministris Ecclesiæ sit de iure diuino & morali.*
7. *Vtrum ad horas Canonicas teneantur Beneficiati iure diuino & humano.*
8. *Vt oratio atquietatiua sit quid requiratur.*
9. *Obligatus ad horas Canonicas tenetur ex præcepto diuino attendere.*
10. *An si minister Ecclesiæ dum recitat Officium Diuinum cogitet aliud sit transgressor, & n.* 11.

Secundus modus explicandi communem sententiam est Paludani *in* 4. *distinct.* 15. *quæstio* 5. *articulo secundo, Conclusio quarto.* Vbi dicit primùm quod † ad orationem 1 sicut ad quodlibet opus bonum potest requiri duplex attẽtio, vno ex modo vt oratio intentione procedat, alio modo vt attentio continuè comitetur orationem. Primò modo requiritur attentio ad orationem tam publicam, quam priuatam, non solum quidem propter meritum, sed etiam ad vitandum peccatum, quando oratio dicitur ex 2 præcepto, quia præceptum datur hominibus ideo oportet quod non procedat ex sola imaginatione quæ communis est nobis, & brutis sed ex deliberatione quæ requirit attentionem, non tamen requiritur, quod at-

tentio actualiter comitetur totam orationem. Requiritur tamen quòd orans scienter non distrahat mentem ab intentione, hoc autem non potest esse sine culpa mortali,
3 aut veniali, si enim euagatio sit solum secundum actum interiorem, licèt sit temeraria, & grauis ex quo est à proposito fortè tamen non esset peccatum saltem graue, nisi esset contemptus, quia Ecclesia non habet iudicare de actibus interioribus mere.
4 Propter hoc non potest eam prohibere ex præcepto propter quod, si minister Ecclesiæ dicendo horas cogitet aliud non videtur transgressor Ecclesiæ, quantum est ex natura facti.
5 Dicit secundum, quod † in illa oratione quæ cadit sub præcepto diuino euagatio deliberatiua, sine exteriore occupatione est peccatum mortale, sicut enim se habet occupatio exterior ad orationem præcepti humani, sic interior ad orationem præcepti diuini, quia Deus potest præcipere *actum interiorem*.
6 Dicit tertium, quod sicut dicitur † dare aliquid Ministris Ecclesiæ est de iure diuino, & morale sed determinare quantum, erat iudiciale, & nunc per Ecclesiam detractum est illud idem scilicet *decima*, & ideò nunc decima est de iure diuino, ita & cum homo sit obligatus ad orandum; & aliquomodo istud tempus, & modus videntur determinata per Ecclesiam in Ordinatis, &
7 Beneficiatis & Religiosis, vnde † ad horas Canonicas tenentur iure diuino, & humano, & propter hoc tenentur attendere corde, præcepto diuino, etsi non humano, quia hoc importat oratio, *qua ascensus mentis in Deum est*.
8 Dicit quartum, ad hoc vt † oratio acquietatiua sit, requiritur quod eius attentio sit intenta, & quod spontè non euagetur mens, quia si spontè & deliberatiuè euagauerit in illis, quæ tunc dicit, non videtur acquietare, sed tenetur reducere cum oratio sit actus mentis non oris, & sic non est oratio, si non est attentio. Hæc vir sapientissimus & in re morali versatissimus, quæ ferè ad verbum adduxi & videant auctores contrarij, qua frontè pro se adducant Paludanum,
9 cum expressè dicat, quod † obligatus ad horas Canonicas tenetur ex præcepto diuino attendere, & sic peccat mortaliter, quare Paludanus & Vasquez eiusdem sunt sen-
10 tentiæ, vnde solum dicit quod † si minister Ecclesiæ, dum recitat Officium Diuinum cogitet aliud non est transgressor, quantum est ex natura facti, si scilicet factum non euertit intentionem orandi, quam debet habere; si tamen spontè & deliberatè euagauerit, ita vt actum deliberatum intentionis orandi destruat, ita vt neque virtualiter maneat, *tenetur redicere*, cum oratio etiam vocalis sit magis actus mentis, quam oris sine attentione, ergo virtualiter imbibita in intentione orandi, oratio etiam vocalis non subsistit, nec quietat conscientiam, ita vt non teneatur repetere. 11

SVB §. III.

Tertius modus magis communis enodatur?

SVMMARIVM.

1. *An Ecclesia possit & de facto præcipiat actus internos quatenus iuncti sunt actibus externis.*
2. *An qui sine attentione dicit horas Canonicas peccet contra ius positiuum Canonum.*

Tertius modus explicandi communem sententiam magis receptus est apud D. D. quod scilicèt † potest Ecclesia & de facto præcipit actus internos quatenus iuncti sunt actibus externis, & isti ab illis promanant, & ita præcipit orationem vocalem horarum, quatenus verè & propriè & non æquiuocè est oratio, vnde consequenter præcipit attentionem internam saltem virtualem; quem modum satis superque enucleaui, *in superioribus*, præcipuè, §. 1. *in 4. ll-bamine*, vnde † qui sine attentione dicit horas Canonicas peccat contra ius positiuum Canonum, *in c. dolentes, de celebratione Missarum*, sicut Inquisitor qui ex odio, vel amore, exequitur suum ministerium, mortaliter peccat, & est excommunicatus. 1 2

§. V.

Occurritur fundamentis oppositis?

SVMMARIVM.

1. *Ecclesia de actibus merè internis & prout seiuncti ab externis ex natura illorum non iudicat, remissiuè.*
2. *Attentio ad verba quatenus sunt instituta ad cultum Dei est sufficiens, remissiuè.*
3. *Ratio difficultatis enodatur, & n 4.*
5. *An cum Ecclesia præcipit orationem vocalem qua sit vera oratio respectu Dei, præcipiat attentionem internam.*
6. *An nisi verba proferantur cum intentione debita vim obligandi exerceant.*
7. *Qua intentio virtualis sit etiam virtualis attentio.*
8. *An idem sit de adoratione externa, sicut de oratione vocali.*

Svmma facilitate opposita fundamenta corruunt, adeo vt mirer auctores non infimæ notæ illis niti ad opinionem introducendam

cendam quam nullus antiquorum dixit, etsi dixit statim fuit ab aliis grauioribus interceptus, ne zizania crescerent, vt triticum veritatis suffocarent.

Igitur ad primùm respondetur, quod
1 † Ecclesia de actibus merè internis, & prout seiuncti ab externis ex natura illorum non iudicat, vt vidimus.

2 Ad secundùm respondetur, † attentio ad verba quatenus sunt instituta ad cultum Dei est sufficiens, vt vidimus ex D. Thoma, & hæc est quæ præcipitur, etiamsi sit actus interior, quatenus coniungitur exteriori, pronuntiationi ipsorum, & hanc potest præcipere Ecclesia, vt vidimus.

Ad tertiùm respondetur, concedo maiorem, & nego minorem. Ad primam probationem respondetur, † implicare in termi-
3 nis Cardinal. si enim Minister illius Sacramenti habet intentionem faciendi, quod facit Ecclesia habet virtualem attentionem ad orationem, & deprecationem quæ est de essentia Sacramenti, quæ attentio non transit nisi mutetur intentio.

4 Ad secundam respondetur etiam implicare in dictis, quia eo ipso, quod petendo alicui explicem meam indigentiam, cum hic sit actus deliberatus implicat, quod nō attēdam ad id quod peto, & ad dependentiam, quam habeo ab illo, cui auxiliū in necessitate peto, vel saltē ad verba, quibus peto, quia etiā à Rege peto cum intentione petendi, & orandi, quamuis memoriter recitē orationē, Rex tamen ipse non iudicat de attentione, sed de vocali externa oratione. Deus autem qui oratur, & orationis attentionem considerat, respectu illius non est vera oratio, etiam vocalis sine attentione intrinseca,
5 quare † cum Ecclesia præcipiat orationem vocalem quæ sit vera oratio respectu Dei præcipit attentionem internam, quæ est de substantia orationis vocalis factæ ad Deum.

Ad tertiam respondetur, vnico verbo ad omnia exempla *ibi* adducta dico, quod imò potiùs nostram & antiquorum sententiam
6 probant, quia † nisi verba proferantur cum intentione debita faciendi, quod facit Ecclesia, & emittendi tria vota substantialia Religionis, ita vt ad minùs hæc intersit virtualis, nec vota subsistunt, aut vim obligandi exercent, nec Sacramenta sunt valida;
7 ista autem † intentio virtualis est etiam virtualis attentio; tum ad locutionem, tum ad eum cui loquendum est, nec aliter potest concipi locutio humana, si autem euagatio mentis, quæ tunc fit ex proposito non faciat euanescere intentionem præfatam semper manet eius virtus, vt sit humana locutio.

8 Ad quartam respondetur, quod idem est de adoratione externa sicut de oratione vocali dictum est, imò vt vidimus illa obiectio euertit sententiam contrariam, confirmatio etiam huius probationis nullius momenti est, vt etiam monstrauimus, cum enim attentio sit voluntaria, quæ moraliter virtualiter manet non distrahitur, nisi per distractionem voluntariam.

§. VI.

Subresolutiones valdè vtiles ad praxim in diuersis materiis.

EX prælibato, & consolidato fundamento, & principio plures deducendæ sunt doctrinæ, non iniucundæ legentibus.

SVBRESOLVT. I.

Potest Ecclesia præcipere, quod annua confessio validè fiat.

SVMMARIVM.

1. *An Ecclesia non possit præcipere quotannis fiat confessio Sacramentalis.*
2. *An præceptum Ecclesiæ annuæ confessionis sit modificatio præcepti diuini.*
3. *Dicastilli mens, n. 17. & 18.*
4. *An si Ecclesia ferat excommunicationem contra non adimplentes suum præceptum, incurratur excommunicatio, & numero 5.*
6. *Quid possit Ecclesia contra non adimplentem præceptum de annua confessione, & num. 7.*
8. *An non possit Ecclesia excommunicare illum qui ob defectum doloris facit nullam & inualidam confessionem.*
9. *Vasquez refellitur, & n. 21.*
10. *Ratio difficultatis enodatur, & n. 11.*
12. *An præceptum annuæ confessionis sit Ecclesiasticum & humanum, & n. 13.*
14. *Suarez iudicium affertur.*
15. *Præceptum de annua confessione an sit determinatio iuris diuini ad tempus in quo debet impleri, & n. 16.*
19. *An potestas Ecclesiæ non se extendat ad præcipiendum annuam confessionem de peccato omnino interno.*
20. *Temeraria Margarita sententia indicatur.*

PRimum est contra Gabrielem Vasquez qui *tract. de benef.* §. 1 *art. cit. dub. 3. n. 94.* dicit, † quod Ecclesia non potest præcipere, 1
quod quotannis fiat confessio Sacramentalis & valida & integra, vnde ille qui sine dolore requisito; vel cum mendacio dimidiat confessionem; quia dolor est actus internus de

de quo non iudicat; vnde ille qui ob defectum doloris voluntarium facit nullam cōfessionem non incurrit excommunicationem positam contra non confitentes, etsi non adimpleat præceptum annalis Confessionis, etsi sit præceptum. Ecclesiæ, vt probat *tom.4.in 3.p.quæst.92.art.3.dub.5.num.5.*
2 quia præceptum Ecclesiæ annuæ Confessionis est modificatio præcepti diuini, quod obligat ad faciendum verum Sacramentum cum effectu, vnde Ecclesia modificans præceptum hoc diuinum extenditur directè ad actus merè internos & qui illos non subiicit clauibus, aut non confitetur integrè omnia peccata, aut non habet requisitum dolorem, nec præcepto Ecclesiæ, nec diuino satisfacit ex quo principio colligit, quod cū in sua sententia non detur sacramentum informe, per istud nullo modo satisfacit præcepto annuæ Confessionis.

Hæc doctissimi viri doctrina, quam totis neruis defendit † Dicastillus *tractat.* 8.
3 *de pœnitentia disputat.* 7. *dub.* 5. *numer.* 92. moder anda est iuxta nostra principia, vt veritatem contineat, assero enim quod Ecclesia potest suo præcepto annuæ confessionis præcipere, quod quis verè confiteatur, quoad integritatem & quoad dolorem, quia vtrumque etsi internum quid, est annexum ex diuina institutione actibus externis, & sic potest illud præcipere sua lege, quia de actibus internis prout coniuncti sunt externis iudicat, vt vidimus §. 1. *libamine* 4. vnde qui non habet dolorem requisitum non satisfacit præcepto annuæ confessionis, quod verè Ecclesiasticum est.

4 Dico amplius, quod † si Ecclesia ferat excommunicationem contra non adimplentes suum præceptum; hæc non adimpletio si fiat ex defectu, & omissione doloris, aut integritatis, quia tacet aliquod peccatum purè internum non incurritur excommunicatio, quia defectus, & nullitas confessionis est purè interna & non coniungitur per se alicui actui externo, sicut *supra* dicebamus de omissione attentionis internæ, quæ non potest puniri ab Ecclesia. Dico amplius contra Vasquez si Ecclesia,
5 vt modificans præceptum diuinum de annua confessione extenditur ad actus internos; ergo prout modificat præceptum diuinum potest ferre pœnam contra non implentes præceptum diuinum, quod ipsa modificat, eo modo quo tenentur fideles illud adimplere, in mea autem sententia Ecclesia non extenditur ad actum internum, nisi quatenus coniungitur actui externo etiam si modificet præceptum diuinum, quia ista modificatio est purè humana & ab illa dimanat, vt ab vnica & adæquata causa, quod confessio sit annualis.

Dices, quid ergo † potest Ecclesia in illum 6
qui ob defectum doloris non adimplet præceptum suū de annua confessione, si enim potest præcipere, quod confessio sit valida, potest punire si non sit valida, atqui non potest punire, quia non potest cognoscere defectum doloris, qui omnino interior est, vt vidimus, respondetur, & est valdè notanda solutio, quod cum Ecclesia, vt à prima radice accipiat iurisdictionem in actum internum ab actu externo cui coniungitur, & si possit præcipere confessionem validam, 7
& per consequens omnes actus internos, qui ad illam sunt necessarij, tamen non potest cognoscere, an sit valida, nisi incipiat ab actu externo in quo sit aliquis exterior defectus, qui indicet defectum internum; si autem actus exterior nullum defectum patiatur requisitum ad eius existentiam non potest Ecclesia iudicare de actus omissione omnino interna, & † non potest excommu- 8
nicare illum, qui ob defectum doloris facit nullam, & inualidam confessionem, quia pœna ista fertur in iudicio, iudicium autem Ecclesiæ incipit ab actu externo in internū.

Ex quo fit contra † eundem Vasquez 9
art. 3. *dub.* 5. *cit.* quod si quis faciat nullam confessionem ex defectu integritatis, quia non confitetur aliquod peccatum exterius, vt fornicationem & furtum, iste talis incurrit in excommunicationem contra non facientes annuam Confessionem validam integram. Ratio est † quia Ecclesia respectu 10
peccati externi habet iurisdictionem, & potest præcipere, quod illud quotannis subiiciat clauibus, & quamuis sit occultum, hoc est per accidens, vt constat de hæresi occulta quam reseruat, & prohibet sub pœna excommunicationis, quamuis enim defectus integritatis sit interior, tamen actus, qui tacetur & non subiicitur clauibus exterior est, ita benè Dicastill. *n.* 85. *in fine.*

Fit secundo, quod iudicium ferendum 11
sit de illa sententia, quam docuit Margarita Confessorum *verbo confessio pag.* 40. quod si quis habeat solum peccatum mortale omnino interius, non tenetur præcepto annuæ confessionis; quia præceptum Ecclesiæ ad tales actus extendi nequit, Pater Ioannes Dicastillus, *vbi supra à num.* 85. dicit hanc sententiam Margaretæ, aut esse probabilem aut veram, quod probat hoc discursu. † Præ- 12
ceptum annuæ confessionis est Ecclesiasticum & humanum, quamuis valdè conforme diuino, sed præceptum humanum non se extendit ad peccata interna cordis; ergo in annua confessione non se extendit ad confitenda peccata cordis, secundum quod est humanum, & Ecclesiasticum maior est certa, minor expressè docetur à pluribus & grauibus Doctoribus, & est certum si actus

sit

sit omnino interior & consequentia est le-
13 gitimè deducta à maiori & minori. O mira introducendæ nouitatis libido? Obsecro à te R.P. Cancellari, quæ necessitas est in Ecclesia, vt opinio omnino antiquata, & ab omnibus relicta defendatur, vt probabilis, aut vera, nam quomodo probabilis? quæ nullum habet Auctorem classicum, nisi librum cuius Auctoris nomen ignoratur, quomodo vera, quæ ab omnibus derelinquitur & nullo fundamento firmo nititur, sed multis solutionibus euanescit, quæ vtilitas ad mores instruendos, imo vero magna est relaxatio, quare prudenter, & sanè dixit sa-
14 pientissimus Suarez † *tom.4 in 3. part. disp. 36. sect. 1. num. 1. hanc sententiam esse plus quam temerariam*; nec à temeritate poterit eximi cum sit in re grauissima contra omnes Theologos & Canonistas, qui expresè de ea tractarunt & insudant in explicando, quomodo iste teneatur præcepto annuæ confessionis de peccato merè interno; alij
15 dicunt, quod † præceptum de annua confessione est determinatio iuris diuini ad tempus in quo debet impleri. Vnde ex tali determinatione resultat obligatio iuris diuini, quod extenditur ad peccata purè interna,
16 alij dicunt, quod † cum Sacramentum confessionis sit signum sensibile etiam prout eius materia remota, est peccatum omnino internum, Ecclesia potest illud præcipere ad quod dubio procul tenebitur quis etiamsi solùm habeat actus omnino internos peccaminosos.

17 Sed fundamenta Dicastilli, † quod litteris cursiuis posuit, quare exultans de victoria, quod *opinionem omnino temerariam* ne plus dicam, desecarit respondetur nullius esse momenti alias probaret maximè iuxta sua principia, quod Ecclesia nō posset præcipere confessionem annualem, aut, quod quis offerat verum sacrificium altaris, quia licet vtrumque sit sensibile, tamen vtrumque requirit actum internum. Vnde si non potest obligare ad confessionem actus peccati merè interni, nec ad confessionem, & sacrificium poterit obligare, *cap. omnes vtriusque sexus.* & Concilium Trident. *sess. 14. cap. 5.* vbi loqui de præcepto annuæ confessionis, prout est distinctum à diuino, omnes Catholici confitentur, vt ipsemet Dicastillus,
18 dicit † *num. 59.* quamuis enim sit probabile, quod si confessio est inualida ex defectu actus interni non possit puniri, qui talem inualidam facit confessionem. Vnde similiter non excommunicari ab Ecclesia qui non confitetur peccata merè interna, tamen si habet peccata huiusmodi non facit omnino confessionem, dubio procul excommunicatus euadit, vnde falsa omnino est propositio
19 minor, quod † potestas Ecclesiæ non se extendit ad præcipiendam annuam confessionem de peccato omnino interno, quod est materia confessionis, quamuis non extendatur ad peccatum ipsum omnino internum prout secluditur à confessione. Vnde discursus ille Dicastilli omnino euanescit cum enim in maiori tractet de annua confessione hanc non subsumit in minori, & sic consequentia nulla & euanida est, manet ergo
† temeraria & improbabilis sententia Margaritæ, quæ ante porcos non ante fideles & Catholicos proiici debet; an vero defensio Dicastilli aliquam mereatur notam, alij iudicent. 20

Ex dictis fit tertio † contra Vasquez *vbi suprà*, quod cum vt latè monstraui *tract. vlt. Resolut. 100. in tom. Moral.* sit verum Sacramentum, & validum pœnitentiæ informe, ad quod explicandum plures Thomistarum modos, & omnes probabiles adduxi; quod si quis faciat Sacramentum hoc informe satisfacit præcepto de confessione, sicut si quis baptizetur ponendo obicem gratiæ satisfacit præcepto de baptismo. 21

SUBRESOLVT. II.

Quomodo possit Ecclesia hæreticum internum excommunicare?

SVMMARIVM.

1. *Quemnam possit Ecclesia excommunicare.*
2. *Sylvestri sententia & n. 3. necnon Armilla, & n. 4.*
5. *An hæreticus siue sua natura occultus, siue omnino & totaliter occultus, siuè per accidens sit excommunicatus.*
6. *Quid occultum per se & occultum per accidens ex Simancas & n. 7.*
8. *Ratio difficultatis & n. 9.*
10. *Baldi sententia.*
11. *Ad comitandam hæresim quid requiratur.*
12. *An Ecclesia sub excommunicationis pœna probet actum internum.*
13. *An Ecclesia fundetur in præsumptione.*
14. *Quæ præsumptio rationabilis non sit n. 15*
16. *Quodnam sit principium totius iustificationis.*
17. *An vbicunque datur malitia moralis actus exterioris possit Ecclesia circa illam exercere suam iurisdictionem, & numero 18.*
19. *Quis sit hæreticus mentalis & n. 20.*
21. *Thoma Sanchez doctrina, necnon Auctoris iudicium & numero 22. 26. & 27. 28. 33. 35. & 44.*
23. *Effectus ex natura sua significat suam causam.*

24. *An*

24. *An Ecclesia possit reseruare peccata omnino interna.*
25. *Suarez mens.*
29. *Ratio difficultatis & n.30.*
31. *An Prælatus Ecclesiasticus reseruet peccata purè interna.*
32. *Quid alienum sit à prudenti Ecclesiæ gubernatione.*
34. *Quis vere hæreticus exterior dicatur.*
36. *Quis possit à Confessario quocumque absolui.*
37. *Quæ hæresis habeat propriam rationem pœnæ.*
38. *Quam excommunicationem possint soli Inquisitores absoluere.*
39. *Metina sensus adducitur, necnon Iulij Clari & n.40.& multorum aliorum & n.41. 42.& 45.*
43. *Quis punibilis dicatur ab Inquisitoribus.*
46. *Difficultas enodatur.*
47. *Quu nam possint esse sine hæresi interna & n.48.*
49. *Couarr. & aliorum sententia afferuntur & 50.*
51. *Quemnam Confessor teneatur denunciare.*
52. *An hæreticum non externum teneatur denunciare confessor.*
53. *Exemplum affertur & n.54.& 55.*
56. *An quotiescumque aliquis hæreticus mentalis suam hæresim propalat exterius, dicatur externus hæreticus.*
57. *An significatio hæresis sit bona cum habeat pro fine bonum animum.*
58. *Rotæ sententia & n.59.*
60. *Ecclesia in tribunali contentioso solum damnat aut absoluit secundum actus externos.*

1 SEcundùm Corollarium est, quod † Ecclesia potest excommunicare illum qui animo hæretico, & concipiens internam hæresim; manu tangens frontem, dicit *ita est, vt concipio* nihil aliud exprimens est contra Vasquez *opusc. de Benef. dub.3. citat.n.9.* Corollarium tamen tenent Dom. Caietanus *in Summ. verbo excommunicatio. cap.3. num.2.* vbi sic. *Cæterùm in loco isto videre facile potest sub Ecclesiæ iudicio cadere actus interioris odij vel amoris non absoluti, vt occulti sunt, sed vt ad extra procedunt, vt scilicet sint rationes exterioris commissionis excommunicantur siquidem hic inquisitores, qui ex odio vel amore, procedere omittunt &c.* Hæc ibi.

2 Quam sententiam etiam tenet Syluester *verbo excommunicatio.7.num.4.* ibi *clement.1. de statu Monu. prohibet accessum ad curiam Principum animo offendendi, vbi non prohibetur animus offendendi secundum se, sed prout colligatur tali accessui ita quod talem accessum prohibet sub tali pœna, non cuilibet sed habenti animum nocendi, quem tamen animum* 3 *non prohibet, vnde accedens taliter statim incidit, quia cogitatio procedit in opus, & ita dico in proposito quod si hæreticus procedat in opus etiam occultissimum, scribendo vel aliud faciendo quantumcumque occultè statim incidit.* Hæc ibi pro quibus allegat plures.

Idem tenet Armilla *verbo hæresis num. 1.* 4 ibi. *Licet quis sit tantum mente hæreticus, non est excommunicatus, quia Ecclesia non iudicat actum mentis nudum, sed si adiungatur aliquis actus exterior etiamsi sibi tantum loquatur incidit*, quod sequuntur Nauarr. *in sum. latina cap. 11. num. 17.* Adrianus *quodlibet. 8. art. 1. litera H.* & Pigius Campensis *lib. 6. Ecclesiast. Hierarc. cap. 16.*

Huius sententiæ proculdubio fuit Doctissimus Ioannes de Roxas *in tractatu illo elaboratissimo de hæreticis p. 1. num. 267.* vbi hanc ponit ex dictis in superioribus numeris *verissimam conclusionem.* † *Hæreticum siue* 5 *natura sua occultum, siue omnino & totaliter occultum, siue per accidens esse excommunicatum, & impugnat Simancas cap. 42. catholic. instit. qui distinguit* † *inter occultum per se, &* 6 *occultum per accidens, concludens, quod quacumque occultatione sit occultum crimen hæresis incurritur excommunicatio; in cuius confirmationem adducit cap. 6. instructionis primæ Inquisit. Hispalensis vbi disponitur, quod quam crimen hæresis ita est occultum, quod nullus illud scit, nec scire potest, sed solus pœnitens, non solemnis, sed secreta abiuratio & reconciliatio ab Inquisitoribus fiat.* hæc ibi *si ergo* (ait 7 Roxas) *iste talis est absoluendus & reconciliandus secreta abiuratione, & reconciliatione, sequitur, quod erat excommunicatus; quantumuis omnino, & totaliter occultus, & mentalis esset hæreticus cum prudentia instructio dicat si crimen fuerit tale, quod nullus sciat neque scire potest, omnem igitur potentiam sciendi remouet nisi per solum pœnitentis confessionem.* Hactenus ibi, quæ Doctrina etsi verissima sit † tamen sane est 8 intelligenda, non enim vult, quod si quis omnino mentaliter sit hæreticus sine eo quod hæresis mentis in aliquem actum externum prorumpat, incurrat excommunicationem, hoc enim nec somniauit Doctissimus vir; sed dixit hæreticum mentalem censuram incurrere si hæresis mentis 9 in aliquem actum externum deueniat, quo ipsi illum exercenti sufficiens nota sit illius erroris, quem in mente deliberatè concepit, etiamsi nullus alius qui illum actum videret talem errorem agnosceret, & hic dicitur mentalis hæreticus, vt modo explicabo.

Hinc intelligenda venit doctrina † Baldi, 10 *leg. si quis C. de Epis. & cleric. num. 9. qui perseuerant in morosa cogitatione, & deliberatione mentis puniantur in foro pœnitentiali, non in foro*

foro iudiciali, quod profectò fallit in crimine
hæresis, quia illud delictum cōmittitur intra se
ipsum in mente, nec opus est actu exteriori; hæc
Bartol. cuius doctrinam sequuntur innu-
meri quos citat Roxas *num*. 238. dixit enim
11 optimè Baldus, quod † ad cōmittendam hæ-
resim non requiritur actus exterior cum
mente consumatur, tamen si intra mentem
maneat inclusa, & non diffundatur ad
actum exteriorem qualemcunque, qui ab
hæresi interna imperetur, nullatenus forum
iudiciale Ecclesiæ ad illam extenditur, ex-
tenditur tamen si aliquem actum exterio-
rem imperet, siue sit factum, aut verbum,
aut cæremonia, aut gestus corporis, quam-
uis hic gestus verbum, aut factum ex sua
impositione, aut natura hæresim internam
non significet; & sic dubio procul manet
excommunicatus.

Huius corollarij (cui aduersantur Recen-
tiores aliqui) quia non benè callent iura an-
tiqua, duplex mihi se offert fundamentum
satis efficax: primum deducitur ex doctrina
tradita §. 1. *in* 4. *libamine*, quæ absque dubio
12 est ferè omnium Antiquorum, quia † Ec-
clesia de facto sub excommunicationis pœ-
na probet actum internum, vt coniunctum
actui externo, etsi iste non significet ex sua
impositione, & natura actum internum,
sed quia ex voluntate operantis vterque
actus coniungitur, vt constat *Clem. 1. de hæ-*
reticis & Clem. 1. de statu Monach. ergo idem
posset facere Ecclesia excommunicando il-
lum, qui fecerit quemcunque actum exter-
num imperatum ab interna hæresi.

Id autem quod respondet Vasquez *n*. 92.
13 quod † Ecclesia fundatur in præsumptione
probabili, quod sententia lata ab Inquisito-
re dimanet ex amore, aut odio, & friuolum
omnino est nec euertit fundamentum posi-
tum. Primò, quia gratis omnino dicitur,
quod Ecclesia fundetur in præsumptione,
de qua ne verbum est in istis Clement. sed
est dispositio modi, quo in exercitio sui of-
ficij Inquisitores debent procedere. Secun-
14 dò, quia non videtur rationabilis præsum-
ptio, quod Inquisitor feratur odio, vel amo-
re omittens, cum inquirere deberet; aut
procedens vbi non deberet; quare hoc non
mouet Ecclesiam, sed vt procedatur in tam
altissimo officio secundum, & quomodo
oportet; & sic eodem modo potest dispo-
15 nere de actu externo imperato, ab interna
hæresi. Tertiò, quia Ecclesia dum excom-
municat eum, qui actum externum imperat
ab interiori hæresi maxima cum probabili-
tate, & ratione procedit puniens actum ex-
ternum infectum malitia hæresis, vt scilicet
fideles retrahantur à vitio ita pernicioso,
quod totam vitam spiritualem euertit, cum
16 † *principium totius iustificationis* sit fides di-
uina, qua sublata totum ædificium spirituale
corruit, cum *sine fide impossibile sit placa-*
re Deo.

Secundum fundamentum sit, quia † vbi- 17
cumque datur malitia moralis actus exte-
rioris, & sensibilis potest Ecclesia circa il-
lam, suā exercere iurisdictionem, quæ ver-
satur circa actus externos, primo, & per se,
atque externus quicunque ille sit, si impe-
ratur ab interno huius malitiam participat
externe; ergo subiacet Ecclesiæ visibili, sicut
Inquisitor, qui ex amore, vel odio omittit in-
quirere, cum deberet, aut procedit cum nō
deberet commissio, aut omissio ista, quia par- 18
ticipat moralitatem ab actibus internis sub-
ijcitur Ecclesiæ, & Inquisitor excommuni-
catur; non enim subiacet excommunica-
tioni, quia Ecclesia præsumit, sed quia re
ipsa actus externi habent malitiam mora-
lem ab interiori emendicatam; quamuis
actus externus secundum se non habent
malitiam obiectiuam, nisi prout subest in-
terno; ergo idem dicendum de actu exter-
no imperato ab interna hæresi, & qui ta-
lem actum facit externum infectum à ma-
litia mentali duntaxat appellant Roxas, &
cæteri Canonistæ † hæreticum mentalem, 19
quod valdè notandum ad ipsorum rectam
intelligentiam, & est omnino legendus do-
ctissimus Ioannes Tabiena *verbo excommu-*
nicatio 5. casu 4. num. 5. quæst. 5. à versiculo
Angelica vero, & versic. de Rosella tamen, ait
non est multum curandum, quia communiter
videtur contradicere his quæ dicuntur per An-
gelicam, fortè vt sapiens videatur. probabiliter
enim dicitur, quod quidam dicunt contra suos,
vt sapientes videantur, quod tamen fieri non
debet, sed veritas est quærenda, † notentur 20
hæc verba à Scriptoribus eiusdem com-
munitatis, qui prægrandes tomos efficiunt
consumentes tempus & fastidium gene-
rantes lectoribus in impugnationibus di-
ctorum eorum, qui ex eadem communi-
tate prius scripsere; sine vtilitate Reipub. &
rei litterariæ.

Iuxta doctrinam traditam in superiori-
bus corrigendæ sunt & moderandæ illatio-
nes, quas † multiplices infert doctissimus 21
Thomas Sanchez *in sum. lib. 2. cap* 8. qui *n*. 7.
dicit *signum externum tale debere, esse & ita*
internam hæresim, manifestare vt si aliquis
adesset posset illam percipere, quod princi-
pium falsum existimo, vt vidimus, sufficit
enim † quod ipsi facienti signum externum 22
ex circunstantiis præsentibus prolatum hæ-
resim internam manifestet, vt vidimus, &
eo ipso quod proferens imperat actum ex-
ternum ab interno sibi significat actu ex-
terno, prout iuncto interno actum inter-
num, cum † effectus ex natura sua signifi- 23
cet suam causam, à qua de facto habet esse,

etsi

etsi ab alia posset præuenire,& sic est in præsenti actus externus, quicumque ille sit imperatur ab actu interno de facto & ab illo causatur. Ergo facienti actum externum significat ex natura rei actum internum, quod argumentum manifestè probat saltem, quod Ecclesia potest excommunicare eum qui facit hunc actum externum imperatum ab interna hæresi, & si de facto non fuerit.

Quod confirmo dupliciter primò, quia
24 indubitatum est quod † Ecclesia potest reseruare peccata omnino interna, ita vt nullus possit validè ab eis absoluere, vt tenet idemmet Sanch. *nu*.4 secutus D. Caiet. 2.2. *quæst*.11.*art*.4.*in fine*,& communem certamque sententiam (videat obsecro Pater Dicastillus, quomodo qui habet solum peccatum interius mortale, sit liber ab annuæ confessionis præcepto,) ergo potest sub excommunicationis pœna prohibere quemcumque actum externum imperatum ab interna hæresi; certè si loquamur de posse non video quid possit ad hoc respondeti? Secundò quia vt idem Sanchez ait *n*. 16. secutus
25 † Suar. *tom*.5.*in* 3.*p.disp*.4.*sect*.3.*nu*.17. quod ille qui in explicanda sua hæresi vtitur verbis æquiuocis aut amphibologicis, vt possit subterfugere, est verus hæreticus exterior, & tamen ex vi verborum non colligitur hæresis interior, quia verba possunt habere verum sensum,& tamen quia imperatur ab hæresi interna, quam proferenti significat determinate hæresim, hæreticus est exterior.

26 His perpensis † mihi indubitatum est, Ecclesiam posse sub excommunicatione ipso facto incurrenda, quemcumque actum externum imperatum ab interna hæresi prout illi coniunctum, & ab illa causatum reseruare, & prohibere, hoc ni fallor manifestè probant, ea, quæ adduximus in fundamentis nostris idque docuerunt plures ex antiquis & forsan secuta est, *instructio Hispalen. cap*.6.

27 Existimo tamen † secundò de facto Ecclesia non subiicit excommunicationi, & aliis pœnis hæreticorum, eos qui quolibet signo externo imperato ab interna hæresi, sed solos illos qui ita hæresim internam explicant signo exteriori, verbo, facto, aut nutu, cæremoniave quod si aliquis adesset præsens ex vi illius signi veniret in cogni-
28 tionem erroris intellectus,& hæresis, quamuis hæc signa ita occultè fiant, vt nullus videat nisi illa faciens, & hic est germanus sensus instructionis Hispalensis; & communior sententia inter omnes ferè. R.R. ratio
29 † quæ me mouet hæc est, quia licèt Ecclesia potestate sua possit subiicere censuris,& aliis pœnis quemcumque actum externum imperatum ab interna hæresi; tamen cum hoc sit nimis rigidum, sit pœnale, & sic restringendum; non est iudicandum id de facto fecisse, nisi id exprimat sicut expressit, *in Clem. multorum de hæreticis*, omissionem aut commissionem in Inquisitoribus imperatam ab odio, vel amore, *& in Clem*.1 *de statu Monacho*.accessum ad curiam animo accusandi superiores imperatum, quod non fecit aliquando de actu externo solum imperato ab interna hæresi, si alias illam ex natura sua verbum aut factum non significat. 30

Secundò quia licèt vt dixi sit indubitatum † posse Prælatum Ecclesiasticum reseruare peccata purè interna, *existimo tamen* (ait Sanch. *vbi suprà*,*n*.4.& ego aio) *quamuis peccatum hæresis, aut alia quæcumque enormissima à quouis Prælato reseruentur nullo modo censeri reseruari peccata merè interna, nisi indubitatis, atque expressissimis verbis peccata huiusmodi interna in reseruatione comprehendi, quia cum † alienum valdè sit à prudenti, & suaui Ecclesiæ gubernatione peccata interna reseruari, prout omnes fatentur, ea reseruatio præsumenda non est, nisi expressis verbis declaretur, sed sic non declarata est pie interpretanda de peccatis in actum externum prodeuntibus, sunt enim peccata interna tum frequentissima, tum occultissima, quare ea reseruare, sine vrgentissima causa absurdum esset.* Hæc ferè ille quæ ad nostrum propositum valdè sunt affinia, etsi enim mihi indubitatum sit, ita vt contrarium † non existimem probabile quod Ecclesia potest subiicere pœnis hæreticorum spiritualibus actus externos imperatos ab hæresi interna, quamuis illam ex natura sua non significent: quis enim dubitare quit, quod Ecclesia lege sua potest prohibere huiusmodi actus externos, imperatos ab internis, & illis coniunctos? sunt enim mali ex imperio malo & sunt extrinseci, atque ita potest illos subiicere pœnis hæreticorum, nam verè † est hæreticus exterior ratione actus externi imperati ab hæresi, & alias est prohibitus lege Ecclesiastica, vt suppono, posse prohiberi sicut prohibetur Monachis accessus ad curiam ex intentione nocendi, etsi inquam hoc mihi indubitatum sit, tamen ita de facto fecisse Ecclesiam non iudico, quia hoc deberet indubitatiuè, & expressissimis verbis declarare, quod non fecit, vt dicebamus de reseruatione actus merè interni. 31 32 33 34

Et iuxta has duas meas assertiones moderandæ & limitandæ sunt illationes 18. quas ex suo principio morali deducit † Pater Th. Sanch. *cap. illo* 8. vnde fit quod hæreticus mentalis, etiam qui imperat actum externum qui ex natura sua non significat actum internum, sed solum habet malitiam ab actu interno, vt dum quis cogitans & affirmans interius, quod Christus non sit Deus, 35

Deus, exterius profert verba dicendo *ita*
36 *est per vitam meam.* iste † inquam potest à quocumque confessario approbato absolui, vt tenet communis sententia, quamuis sit reseruata hæresis interna, vt multi dicunt esse reseruatam in Bulla cœnæ non poterit absolui (nisi virtute Bullæ) ab alio, quam à
37 Summo Pontifice; hæc autem † hæresis internæ & mentalis reseruatio non habet veram, & propriam rationem pœnæ, sed est negatio, vel ademptio iurisdictionis absoluendi in foro interiori, dixi nisi virtute Bullæ cruciatæ, quia licet hoc amplissimum priuilegium Hispanis concessum, non extendatur ad hæresim externam, quæ ex natura significat internam, & est hodiè reseruata ratione excommunicationis, vt ait Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. num. 2.*
38 vnde † soli DD. Inquisitores possunt ab illa absoluere, tamen hæresis omnino interna & quæ imperat actum externum, non significantum ex natura sua internum etiamsi esset reseruata sine excommunicatione, posset tamen absolui virtute Bullæ, quia non est reseruata Inquisitoribus, nec à Tribunali Sancti officij.

Ex dictis inferre licet quid dicendum ad illud argumentum quod magni fecit Meti-
39 na *quæst. 15. de oratio. tract. 6.* † vt probet Ecclesiam de facto iudicare actibus purè internis, sic arguit. *Si quis de hæresi notatus aut accusatus de suspicione cum tamen vt suppono nec dictu nec factis vnquam hæreticauit, talis interrogatus à Iudice an credat Christum esse Deum si ingenue fateatur se postquam fuit baptizatus, mente recessisse à fide Christi, & se in errore cordis hactenus præstitisse & adhuc præstare, & hoc est verum & vera confessio & talis absque dubio punietur ab inquisitoribus, etsi dicat se non habere voluntatem redeundi ad fidem iudicio omnium iustissime comburetur, vnde manifestum est illum puniri pro solo peccato cordis, quia exterius nunquam dicto vel facto hæreticauit & in confessione, quam interrogatus facit veritatem, dicit & non hæreticat imo oppositum diceret mentiretur, nec vales, si dicas quod voce pronunciat hæresim, & sic propter hæresim vocalem punitur, quia confitendo interrogatus aut coactus, quod mente tenet veritatem confitetur, & non peccat exterius peccato hæresis. Secundò, quia iste confitendo se credere Christum non esse Deum non confitetur voce Christum non esse Deum, sed solum credere Christum non esse Deũ qua confessio vera est, quia iste credit non tamen affirmat ex vi huius confessionis vocalis Christum non esse Deum, sicut testis qui deponit de credulitate, non affirmat rem sic esse, quia deponit quod credit rem sic esse.* Hæc ferè ille.

In alio extremo Iulius Clarus *in practica* 40
tom. 2. lib. 5. §. hæresis num 10. Si aliquis imputatus & conuictus de hæresi, puta quod dixerit, seu tenuerit aliquid hæreticum, & contra fidem S. Eccles. & paratus est abiurare hæresim & fatetur illam opinionem esse hæreticam, & erroneam nolit tamẽ confiteri quod ita dixerit, sed dicat se semper credidisse & credit illud quod credit & tenet Sancta Ecclesia, talis non admittitur ad abiurationẽ nisi fateatur se ita dixisse prout conuictum est, etsi perseueret in negando est igne cremandus tanquam impœnitens, ita decisum fuit per Dominos de Rota decis. 875. quam decisionem ego didici à Reuerendissimo Veda Episcopo Albensi, viro Clarissimo & mihi Amicissimo, & postea reperi in Rebuffo in pract. benef. folio. 459. num. 20. quidem tenet propterea que attestatur se vidisse seruari contra quemdam astutum hæreticum, & hanc sententiam receptam esse affirmat Simancas de hæreticis cap. 47. à n. 36. mihi hæc opinio semper est rigorosa, non enim video quomodo iste possit dici hæreticus cum non sit pertinax in errore, vt eleganter considerat Boerius decis. 341. num. 4. Me tamen remitto determinationi Sanctæ Ecclesiæ. Hæc Iulius Clarus; ex quibus manifestè colligitur quod Ecclesia solum ponit in iudicio actus externos hæreticos, qui tales sunt legitime probati, & sic qui petit misericordiam debet illos confiteri factos esse vel dictos, & illos abiurare.

Non est facile hunc modum extricare ad argumentum Metinæ respondet Vasquez
† *de Beneficiis, vbi suprà num.* 81. quod vt do- 41
cet Simancas *de Catholic. instit. tit. 41.* iste talis nullo modo punietur etiamsi pertinacissimum animum suum confiteatur se habere, & idem videtur dicendum, etiamsi confiteatur, & ostendat se corde illum errorem habiturum, quia confessio illa non est hæresis, nec potest puniri, vt bene (ait) docuit Medina, sed hac solutione non contentus aliam adhibet quam dicit meliorem, quod ob hanc confessionem puniatur, quia
licet confiteri præterita peccata, & errores 42
non sit punibile, tamen confiteri, aut manifestare propositum prauum perseuerandi in errore est exterius peccatum & etiam licet formaliter non sit hæresis, potest puniri, quia est propositum errandi, quod est peccatum & punitione dignum.

Sed prima solutio non est vera, quia † iste 43
talis punibilis absque dubio ab Inquisitoribus, secunda etiam solutio non videtur subsistere quia si illud propositum, non est formaliter hæresis, ergo qui illud habet non potest puniri, vt hæreticus, nec relaxari brachio sæculari, si nolit dissentire hæresi internæ quam confitetur.

44 Cæterum ego aliter respondendum puto, aut enim iste de quo loquimur fatetur se habuisse credulitatem quod Christus non esset Deus, sed resipuisse & modo credere, quod credit S. Mater Ecclesia, & iste in nullo potest puniri, nec indiget reconciliatione extrinseca, quia solum habent hæresim internam, nullo signo externo mediato, vel immediato significatam, quod secus esset si aliquo signo eam pronunciasset, tunc enim & abiuratione, & reconciliatione indiget,
45 vt ab excommunicatione absoluatur, † aut iste (& est casus quem ponit Metina) & credidit & credit de facto, quod Christus non sit homo Deus, & sic fatetur proponens & dicens se ita crediturum interius, quamuis exterius nullum faciat huius credulitatis signum verbo, aut facto, & hic est formaliter hæreticus externus.

46 Quod est manifestum, quia † iste ore confitetur se habere propositum non recedendi à tali hæresi interna, quod propositum habet formalem malitiam hæresis, quam respicit tanquam obiectum, ergo signum externum significans hoc propositum hæreticum, est formaliter, maiorem enim habet connexionem propositum hoc cum hæresi interna quam hæresis interna cum vocibus & signis externis, siquidem
47 † ista possunt esse sine hæresi interna at propositum perseuerandi in hæresi implicat, quod sit sine illa, vnde fit, quod iste punitur, quia hæreticus formalis externus, cum eo ipso, quod confitetur se credere modo Christum nō esse Deum fatetur propositum hæreticale, quod est formaliter virtualiter hæresis, & signum, quod significat hoc propositum significat hæreticum mediatè, ratione cuius subditur pœnis omnibus hæ-
48 reticorum; cum asserens propositum necessario asserat hæresim, quæ assertio extrinseca est significans extrinsecè hæresim internam, & sic non est eadem ratio de teste, qui deponit de credulitate sua, quam habet circa interrogationem, iste enim deponit solum ita sibi videri non vero, an res ita sit: atqui confitetur se credere interius actu Christum non esse Deum profitetur exterius hæresim internam, quæ cum consumetur interius, & exteriori signo actu esse manifestetur, subiicit hominem iudicio Ecclesiæ, & pœnis hæreticorum.

Ex quo fit, vt egregiè adnotauit Couarr.
49 † *Reg. peccatum 2.p.num.7.* Azor *tom.1.lib.8. cap.10. quæst.5.* & cum ipsis Thomas Sanchez *num.19.* quod non censetur hæreticus externus, ille qui in Sacramento pœnitentiæ exterius confitetur suam hæresim, quia
50 hic actus optimus est, & extra iudicium humanum, qui aiunt secus esse si iste confitetur cum animo non deserendi hæresim, & corrigi paratus, aliàs hic confitens hæresim externam etiam confessori sine animo se corrigendi & hæresim deserendi hæreticus est exterius, quia talis actus non est bonus, nec confessio, sed simulata, vnde non obligat sigillum.

Dixi sine animo deserendi hæresim, & ex hoc confessio est simulata, ita vt † con- 51
fessor teneatur ipsum denuntiare, cum non ligetur sigillo cōfessionis nisi accedat ad cōfessorem illi propalando suum contra fidem errorem, vt ab eo petat consilium salutare, tunc enim † cum non sit hæreticus ex- 52
ternus non tenetur denunciare confessor, si vero aliquis manifestet hæresim internam conuersus ad fidem, & credens quæcumque tenet Ecclesia quamuis alias confessio sit inualida, vel ex defectu doloris, aut propositi derelinquendi concubinam, non est hæreticus externus, nec vt talis denunciandus, si vero quis, (quod dico propter 53
casum de quo consultus fui his diebus,) accedat ad sacerdotem, & aperiat illi in confessione seditionem popularem dicitque illi, quod chartā offerat gubernatori, in qua proponitur, quod si non auferūtur impositiones populus reuelabitur, si talis est vnus ex seditiosis & non habet propositum se quietandi iste non facit confessionem, sed eam simulat, vnde talis confessor tenetur illum reuelare sicut de hæretico dicebam, imò si sint indicia sufficientia, quod iste confessor ag- 54
nouit talem pœnitentem, non habere propositum se quietandi potest à iudice competenti quæstionari, vt illum manifestet, ad quod tenebitur sub mortali, si tamen pœnitens habuit propositum se quietandi, sed popularem tumultum propalat ad præca- 55
uendum, non potest confessor personam reuelare, quia ligatur sigillo confessionis, sed quid præsumptione agendum? hoc Prudentium arbitrio relinquo qui ex variis circumstantiis colligent, & prudenter præsument. 56

Ex quo etiam fit, quod quotiescumque, aliquis hæreticus mentalis hæresim suam propalat, exterius, amico, confessori, Inquisitori, aut homini Docto, vt vel consilium animæ suæ proficunm, accipiat vel vt ab illo doctore edoctus acquiescat veritati, etsi non propter auctoritatem Ecclesiæ, sed quia conuincitur à Doctore, iste talis in omnibus his casibus, non est 57
hæreticus externus, quia significatio hæresis est bona cum habeat pro fine bonum animæ suæ, in exteriori apparentia petendi consilium, nisi quis dicat expressè se Ecclesiæ authoritate nolle niti, sed doctoris à quo vult edoceri, & sic intelligendi sunt

Bannez

Bannez 2.2.q.11.art.4.dub.2.ad 3.contra.2. conc. Petrus de Ledesma *in Summa t.2.tract.1. c.6.post.10. conc. diffic.4.* si enim hæc inobedientia Ecclesiæ exterius non exprimatur, exterior consiliatio bona est exterius, & sic nun manifestat hæresim, eam exterius asserendo.

58 Ad secundam nodiplicam respondetur verissimam esse † sententiam Rotæ à qua nullus discedere potest, si rectè iudicat & secundum allegata & probata secundum quæ ille pertinax est, cum enim conuictus sit hæreticus, in foro externo fateri obligabitur etiam sub mortis pœna, vt abiuret. est enim in hoc foro negatiuus, quia bene stat, quod dicat illam assertionem esse hæreticam, & paratus sit ex animo illam abiurare; & nihilominus illam tenuisse & sic si conuictus est obligari potest, vt fateatur eam dixisse, & tanquam dictam à se retractare, & si non vult, tradendus est curiæ seculari, vt com-
59 buratur, tanquam pertinax negatiuus, ita docet instructio prima Hispalensis facta *anno 1484.cap.14.* quam sequitur Matritensis *anno 1561.cap.43.* quod latè & eruditè probat Roxas *p 2.de Haret.assert.20.* cui remitto Lectorem, priùs enim reatum suum iuridicè probatum debet fateri aliquis, vt paratus sit abiurare, non enim est venia dignus, vt absoluatur, qui peccata commissa pertinaciter negat comisisse, Ecclesia enim
60 † in Tribunali contentioso damnat, aut absoluit secundum actus externos & hoc benè probat argumentum.

SVBRESOLVT. III.

An præter attentionem internam requiratur intentio satisfaciendi præcepto?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum præter internam attentionem intentio formalis, vel virtualis satisfaciendi præcepto Ecclesiæ requiratur.*
2. *Hanc attentionem requiri qui negent.*
3. *Quam voluntatem, aut intentionem requirant Dicastillus & Lugo.*
4. *Eiusdem Dicastilli sensus adducitur.*
5. *Quid requiratur, vt quispiam peccet contra præceptum, ex Caramuele.*
6. *An actiones merè extrinsecæ non sint humanitus ex intentione.*
7. *Exemplum affertur.*
8. *An in præceptis negatiuis, quis per puram omissionẽ actus liberat, satisfaciat, etiamsi non habeat intentionem satisfaciendi, & num.9.*
10. *Quæ voluntas non satisfaciendi sit inefficax, & non obstet satisfactioni præcepti.*
11. *An aliqualis intentio saltem virtualis satisfaciendi præcepto requiratur.*
12. *Fagundez sententia. & n.13. Necnon Nauarri & multorum aliorum, & n.14.15.*
16. *Difficultas enodatur.*
17. *An si quis inaduertenter non attendat ad satisfactionem præcepti Ecclesiæ vel diuini, satisfaciat præcepto, & non teneatur iterum facere hos actus.*
18. *Debita quo ordine exonerentur. & n.19.*
20. *An si quis habeat votum recitandi rosarium, & non aduertens obligationem illud recitet, satisfaciat voto. & n.21.*
22. *An obligatio ratione beneficij sit sub pœna restitutionis fructuum, n.23. & 24.*
25. *Authoris iudicium. & n.26.*
27. *An solum lex imponat obligationem faciendi actus.*
28. *An qui per primam recitationem expressè non vult satisfacere obligationi, illam proroget.*
27. *Iurisperitorum axioma adducitur. & n.30.*
31. *An ille qui intra tempus præcepti differt illius satisfactionem, proroget obligationẽ.*
32. *An ad peccatum non requiratur, nisi quod sit contra legem.*
33. *An actio exterior sit satisfactoria obligationis præcepti, & n.34.*
35. *An præceptis negatiuis satisfaciamus per solam externam omissionem actus.*
36. *Quæ censura non liget.*
37. *Quæ voluntas non satisfaciendi per primam recitationem sit efficax.*
38. *An præceptum non obliget quoad modum virtutis, sed quoad substantiam operis.*
39. *Duæ illationes à authore afferuntur, & nu. 40. & 41.*
42. *An Ecclesia possit præcipere actus internos prout coniuncti sunt actibus externis.*
43. *An qui recitat officium non animo recitandi, sed legendi vt addiscat non satisfaciat, & n.44.*
45. *An qui volens substantialem honestatem actus externi, illam ordinat ad finem prauum satisfaciat præcepto.*

COrollarium tertium & grauissimũ qui- 1
dem & valdè inter DD. Theologiæ moralis exagitatum, & controuersum ex cuius decisione plura valdè ad praxim vtilia deducentur, an scilicet, vt quis satisfaciat præcepto Ecclesiastico de recitatione horarum; requiratur præter attentionem internam quam necessariam diximus, intentio formalis, vel virtualis satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, & idem est de præcepto audiendi sacrum, ad quod tenemur ex lege.
Recentiores communiter negant † requiri 2
hanc attentionem, imo affirmant, quod si quis expresse dicat se cum vna prima recitatione nolle satisfacere, sed eam facere ex deuotione ita quod per aliam satisfaciet

præcepto recitandi horas, aut audiendi sacrum, nihilominus prima satisfacit præcepto velit, nolit, eo ipso quod posuit actũ externum præceptũ. Ita tenẽt grauissimi huius temporis scriptores. Sanch. *lib. 1. summa cap. 13. n. 9. & 13.* Suar. *de horis lib 6. cap. 26. à n. 8. t. 2. de Relig. & de leg. lib. 3. cap. 29. n. 12. & 15.* & alibi Vasq. 1. 2. *q. 100. in comm. art. 9. n. 5 & de benef. cap. 4. §. 1. dub. 17. n. 114.* Lugo. *de Euchar. disp. 22. n. 24.* Dicastill. *tract. 5. disp. 5. dubit. 5.* Coninch. 3 *p. q. 83. art. 6. dub. vnico.* Lessius. *de iust lib. 2. cap. 37. dub. 10.* Palao *tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 3. n. 10.* Molin. *de iustit. tom. 6. tract. 5. disp. 58.* Bonac. *disp. 4. de Euchar. q. vltim. punct. 11. n. 19.* Trullench. *lib. 1. in Decal. dub. 17. n. 19* Filluc. *tract. 5. cap. 7. n. 211. tr. 23. tom. 1. cap. 8. num. 251.* Caramuel *disp. 13. in sanctam regulam* Molphes *in sum. tract. 5. cap. 2. n. 40.* Diana. *p. 1. tract. 12. Resolut. 37. & p. 3. tr. 6. Resol. 66. & 67.* vbi plures citat Hieronymus Garz. *in summa tr. 4. difficult. 8 à n. 7.* Ioannes Garz. *de benef. p. 3. c. 1. n. 198.* Ioannes Angelus Bossius *var. p. 3. tit. 1. §. 61. n. 2285.* Bressenis *lib. 6. de conscientia c. 13. n. 156.* Portel. *in dubiis Regul. verbo hora n. 5. & 6.* vnde
3 Dicastillus *n. 65.* & Lugo *n. 24.* † nullam aliam voluntatem aut intentionem requirunt quã faciendi actum, qui præcipitur etiamsi habeat expressam intentionem non implendi præceptum illo actu. Horum omnium præ-
4 cipuum fundamentum sic proponit † Dicastillus ex Vasq. *Quia vt nullus sibi praeceptum imponit, ita etiam nullus facere potest vt praecepti obligatio perseueret, aut prorogetur, si ipse alias facit quod praecipitur quum dum quis audit vnam missam dicit intra se aliam audiam vt praeceptum impleam, non inicit sibi nec inijcere potest praeceptum, aut obligationem illius, vlterius prorogare quod idem est, quod si denuo voto sic faciendi se adstringeret id non esset prorogare obligationem legis, aut praecepti, sed nouam obligationem voti sibi imponere.* Hæc ille.

Secundò, arguit Caramuel, vt quispiam
5 † peccet contra præceptum non requiritur, quod habeat intentionem peccandi, sed sufficit quod rẽ vetitam faciat, quam cognoscit esse interdictam, imo etiam si protestetur se non habere intentionem peccandi & nihilominus actum illum mandet executioni, peccat citra controuersiam, ergo similiter si reuera actus sit præceptus dummodo facias satisfacies præcepto, licet habeas intentionẽ
6 non satisfaciendi tunc, quia † actiones mere extrinsecæ non sunt humanitus ex intentione, sed ex se ipsis iudicandæ, sicut enim ignẽ stupæ applicans cum intentione non comburendi, comburit, si quis vero non mutat voluntatem nõ satisfaciendi præcepto mortaliter peccat, quia voluntas illa transacto tempore impletionis, si perseueret mala est, siquidem de dolo malo, quod est non adimplere præceptum.

Et *n. 1417.* quod si † dentur duo dies quorum officia similia sunt, aut parum dissimilia vt v. g. sint ambo Confessoris, Pontificis, aut Martyris vnius, quæ in omnibus conueniunt, præterquam in lectionibus secundi nocturni tum aliquis vsque ad quintã horam post meridiem (iuxta Horologia Hispana) differat dicere officium, & priusquam dicat officium hodiernum vult dicere matutinum, & laudes diei sequentis; quibus dictis, dicit integrum officium hodiernum in quo casu dicit (ô exoticum ingenium!) quod per primam recitationem satisfacit obligationi diei præsentis, & per secundam obligationi diei sequentis, vt sic omnino excludat intentionem satisfaciendi præcepto esse requisitum. 7

Tertiò, quia † in præceptis negatiuis, quis per puram omissionem, actus liberat, satisfacit etiamsi non habeat intentionem satisfaciendi, ergo in præceptis affirmatiuis si fiat opus præceptum satisfit; etiam sine intẽtione virtuali satisfaciendi: confirmatur 1. quia si esset censura imposita contra non recitantes, vel non audiendi sacrum diebus præcepti; si quis illud audiret, aut recitaret sine intentione satisfaciendi, imo cum intentione non satisfaciendi nullus dicet quod incurreret censuram: confirmatur secundò, quia † voluntas illa non satisfaciendi est inefficax & non obstat satisfactioni præcepti, quod obligat quoad substantiam non quoad modum, legislator enim solum præcipit substantiam actus non modum, si enim quis audiret sacrum ob prauum finem vanæ gloriæ, vel videndi ibi fœminam cuius ardet desiderio, dubio procul satisfaciet præcepto audiendi sacrum, vt est communis sententia apud Dicastillum *vbi supra à n 78.* 8 9 10

Sed quamuis hæc sententia valde sit, probabilis, tamen à primis meis lectionibus semper illi dissensi, existimans † requiri aliqualem intentionem saltem virtualem satisfaciendi præcepto, dum exequor actum externum quem lex præcipit, sic tenent Rodriguez *tom. 1. sum. cap. 144. num. 2.* Henriquez *lib. 9. de Missa cap. 25. num. 6. in fine* Azor *to. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 6. & lib. 10. c. 8. q. 7. & cap. 12. quæst. 8.* Palacios *in 4. dist. 15. disp. 10.* Ledesma *2. p. 4. quæst. 16. art. 6. 2. p. dub. 3.* Paez. *cap. Missas n. 101. de consecr. dist. 1.* Angles *in 4 de oratio quæst. 5. differentia. 4.* Petr. Ledesma *in summa de Euchar. cap. 27. post. 10. conclus. & tom. 2. tract. 9. cap. 4.* Bandellus *tomo 1. lib. 5. disp. 25. n. 19. dicens, quod contrarium non solum est minus tutum, sed etiam minus probabile* † Fagund. *in 1. Ecclesiæ præcepto. lib. 2. c. 7. postquam tres retulit sententias & omnes dicat probabiles, tamen nostram eligens sic fatur n.* 11 12

27.

27. *& quia habet plures Doctores & grauiores rationes, & quia est re vera tutior ac securior, & opinio Sancij videtur laxior aliquantulum, quamuis sit conscientiis fauorabilior, ex ea ta-*
13 *men facilius occasio oriri potest aliqualis relaxationis, in obseruantia Ecclesiasticorum præceptorum, & quod maius est alicuius contemptus; & ideo opus est huic ostio clausculum addere, ne occasio sit perditionis animarum.* Hactenus ibi, quare Nauarrus *c. quando* (qui est tractatus de oratione) *de consecrat. dist. 1. c. 13. n. 15.*
14 27. 28. *& c. 16. num. 73. & 74.* † cuius viri authoritas tantum in hoc puncto valet, vt præponderet omnibus Recentioribus etsi Sapientissimis adductis, pro contraria sententiæ, nostram etiam amplexantur Bartholomæus à S. Fausto *lib. 2. de horis quæst. 151. & 151.* Marchinus *de ordine, tract. 3. part. 3. cap. 17. num. 10.* Greg. Martinez *1. 2. quæst. 96. art. 3. dub. 2. concl. 1.* Magister Raphaël de la Torre *2. 2. tom. 1. controuer. 9. de horis n. 8.* & est inter Thomistas certa sententia quam sequitur Nugno Cabezudo, *tom. 1. in p. 3. q. 83. art. 6. dub. 2. post. 6. concl. §. dubium aliud curiosum*, vbi in cōclusione sic fatur contra Sua-
15 rez. † *hac sententia prorsus mihi ridicula videtur, quia dum ille audit Missam (cum expressa intentione non satisfaciendi tunc præcepto) non adimplet præceptum, postea vero ridiculum est dicere, quod ipsum adimpleat, si quidem non audit Missam. Ergo numquam adimplet præceptum.* Hæc ille.

Vt huius sententiæ fundamina solidiora conspiciantur appareatque eius maior securitas & probabilitas maior, notandum
16 punctum huius difficultatis in eo situm † an si quis habeat expressam voluntatem & intentionem per hanc numero recitationem officij diuini, aut per auditionem Missæ non satisfaciendi præcepto horarum & audiendi sacrum, sed illam audire attente & deuote exterius, vt assistat coram Amasia vel alio fine prauo, aut honesto, & dicat horas vel ex vana gloria, vt videatur ab aliis, excludens omnino satisfactionem præcepti, an inquam iste talis satisfactum habeat præ-
17 ceptum Ecclesiæ? vnde fit quod † si quis inaduertenter non attendat ad satisfactionem præcepti Ecclesiæ vel diuini, vel ex inaduertentia naturali vel ex ignorantia recitet attente officium, aut audit sacrum, satisfacit præcepto & non tenetur iterum facere hos actus, ita tenent auctores vtriusque sententiæ, & constat clare ex *leg. cum ex pluribus 103. D. de solutio.* vbi Micianus Iurisconsultus dicit, *cum ex pluribus causis debitor pecuniam soluit, Iulianus elegantissime putat, ex ea causa eum soluisse videri debere, ex qua tunc cum soluebat compelli poterat ad solutionem. & leg. cum ex pluribus 97. D. eodem* Papinianus huius legis dat elegantem ratio-

nem dicens. *Veteres ideo definierunt, quod verisimile videretur, diligentem debitorem admonitum ita negotium suum gestum fuisse.* & Gothifredus *ibi Littera D.* notat † *debita hoc* 18
ordine exonerari, primo loco debitum sub infamia, deinde sub pœna, tertio sub pignore debitū inde proprium & mox antiquius. Ratio huius doctrinæ quam lumine naturæ acquisierunt Iurisconsulti præfati est, quia semper 19
præsumitur præsumptione rationabili, quod per actus quos exercet exterius velit satisfacere obligationibus (quando non constat de intentione expressa contraria) quas habet exercendi actus illos, hanc autem intentionem generalem non derogat obliuio, aut incōsiderãtia alicuius obligationis specialis, & sic quamuis quis non aduertat dum recitat teneri & obligari ad recitandum, satisfacit obligationi ex voluntate illa generali.

Quod non solum tenet verum in hac materia de qua loquimur, sed etiam in votis, & in obligationibus iustitiæ, si enim † quis habet votū recitandi rosarium, & nō 20
aduertens obligationem illud recitet, si non habet voluntatem expressam non satisfaciendi per hanc numero recitationem, dubio procul satisfacit voto; si tamen habeat votum dicendi officium diuinum, similiter & obligationem ex beneficio, & vtrius obligationis immemor vnicam dumtaxat per- 21
ficiat recitationem potiori satisfaciet scilicet beneficij, quia iuxta doctrinam Gothifredi, prius debetur satisfieri *quod sub pœna*, & cum † obligatio ratione beneficij sit sub pœ- 22
na restitutionis fructuum hanc obligationem prius diligens debitor satisfacit, similiter etiam hæc doctrina tenet in obligationibus iustitiæ, quidquid dicant Sanchez *n. 11.* & Sal. *de legib. disp. 6 sect. 2. n. 35.* si enim quis det pro eleemosyna ignorans, aut non aduertens teneri ex bonis incertis, quæ iniuste retinet, totidem dare; si postea aduertat, 23
non tenetur sed illis primis satisfacit, idem iudicium esto, si quis donet centum ignorans quod Donatario ex iustitia illa debet dum enim dono, ignorans maius debitum ex iustitia illa donatio habet conditionem implicitam, nisi ex alio titulo priori illa debeam; quia diligens debitor si admonitus fuisset, 24
ita negotium suum gesturus fuisset, si tamen quis ita donet aut det eleemosynam, quod habeat expressam intentionem donandi, etiam si alias deberet ex iustitia istius obligatio semper subsistit, & non euanescit ex priori donatione.

Ex his sumitur † ni fallor efficacissimum 25
fulcimen nostræ veræ sententiæ, quia si quis aduertens legem obligare ad actum externum faciendum, & quod est tempus illi satisfaciendi per alium a[illegible]m distinctum numero ab isto, quem modo facit, si expressè non

vult per istum satisfacere euidens est, quod
non satisfacit, quia lex positiuè non dicit,
quod per primum actum quem quis facit
intra tempus, intra quod potest per diuer-
sos actus se eximere ab obligatione legis,
26 quod inquam per primum actum quis sa-
tisfaciat, ita vt non sit in voluntate ope-
rantis dilatare satisfactionem intra tempus
detractum à lege per alium actum, necenim
hoc præcipit lex, quod primus actus illicitus
intra præfatum tempus sit satisfactorius
27 obligationi, solum enim † lex imponit obli-
gationem faciendi actus, ex quo euidenter
deducitur; quod potest quis si sit tempus
requisitum & sufficiens ad adimplendum
præceptum post primam recitationem per
istam non satisfacere obligationi præcepti,
aut legis. Vnde falsò omnino Vasquez, Di-
castillus, & alij ferè omnes primæ sententiæ
28 autumant, quod qui † per primam recita-
tionem expressè non vult satisfacere obli-
gationi istam prorogat sicut neque aufert
obligationem, sed differt satisfacere illi,
quod vtique potest intra tempus intra quod
currit obligatio.

In hac doctrina fundatur axioma Iuris-
29 peritorum, quod † *actus agentium non ope-
rantur vltra intentionem eorum leg. non omnis.
leg. si cum nec causam*, vbi Bart. *D. si certum
petat.* & egregiè vt assolet explicat Couarr.
lib. 2. variar. cap. 4. num. 5. sequuntur etiam
Antonius Gomez *tom. 2. variar. cap. 2. n. 10.
& cap. 7. n. 4.* Rota, *decis. 555. num 4. apud
Farin. p. 1. recentio.* & plures quos citat & se-
quitur, Barbosa *de axiomatibus iuris Axiom.*
30 *12. à num. 7. & axiom. 128.* vnde sicut li-
berum est alicui soluere, & eximere se ab
obligatione tradendi centum quæ debet
ex iustitia, & non soluere modo, sed dona-
re illa centum differens in aliud tempus so-
lutionem, ex iustitia si aliàs ex donatione
non fiat impotens, ad satisfaciendum ex iu-
stitia, ita liberum est mihi me soluere ab
obligatione recitandi horas non quidem ab-
solutè, sed per hanc numero recitationem,
differens in aliam horam temporis præcepti
satisfactionem obligationis præcepti; certè
quidem ita me tenet hoc fundamentum, vt
voluntariam existimem contrariam senten-
tiam & sine fundamine solido.

Ad ea tamen quæ in illius fauorem addu-
ximus facilis est solutio, ad primum respon-
31 detur falsum supponere, quod † ille qui intra
tempus præcepti differt illius satisfactionem
ad quam non tenetur statim faciendam,
quod voluntariè proroget obligationem
non quidem prorogat nisi satisfactionem, &
sic ex intentione implendi præceptum sal-
tem virtualiter illud implet.

32 Ad secundum respondetur, quod † ad
peccatum non requiritur, nisi, quod sit
contra legem, vnde non est necessaria in-
tentio peccandi at cum præceptum actum
possimus ex diuersa intentione facere re-
quiritur intentio saltem virtualis satisfa-
ciendi obligationi illius, bonum enim in-
tegra causa malum autem ex quocumque
defectu, vnde quod † actio exterior sit sa- 33
tisfactoria obligationi præcepti ex intentio-
ne agentis determinatur, id autem quod
dicit Caramuel quod ita independens ab
intentione agentis liberi, est impletio præ-
cepti posito actu externo sicut est combu-
stio stupæ applicato igne, quis vnquam hoc
dixit vel ex Theologis, vel ex Iuristis illud 34
etiam quod addit de recitatione officiorum
omnino ridiculum est, si officium sequen-
tis diei est S. Laurentij, & hodiernum est
alicuius alterius Martyris Patroni quomo-
do per primam recitationem Sancti Lau-
rentij satisfacit recitationi de Patrono? non
ergo excludi potest intentio, ab impletio-
ne præcepti.

Ad tertium respondetur, esse omnino
diuersam rationem, nam † præceptis nega- 35
tiuis satisfacimus per solam externam omis-
sionem actus furti aut omissionis, nec hoc
dependet à nostra voluntate, etiamsi veli-
mus non satisfacere, nam obligatio præce-
pti negatiui solum est de non transgredien-
do posita autem omissione cum hoc præ-
ceptum semper & pro semper necessario
non transgreditur, at vero cum præce-
ptum positiuum, non obliget pro semper
illius satisfactiò necessario pendet à vo-
luntate illi satisfaciendi per actum posi-
tiuum.

Ad quartum, quod est confirmatio pri-
mò respondetur, quod censura illa non li-
garet, quia iam posuit actum externum 36
audiendi sacrum quod si censura impona-
tur contra non implentes præceptum si non
poneret nisi primam auditionem dubio
procul iuxta dicta incurreret censuram.

Ad quintum, quod est secunda confir-
matio respondetur, quod † illa voluntas
non satisfaciendi per primam recitationem 37
est efficax quantum ad hoc quod homo
non se soluat ab obligatione satisfaciendi
præcepto, non tamen est efficax ad proro-
gandam obligationem; verum est, quod
† præceptum non obligat quoad modum
virtutis, sed quoad substantiam operis 38
præcepti, quatenus attingitur ex intentio-
ne satisfaciendi, qui est modus, intrinse-
cus ipsi substantiæ actus vt satisfactioni ob-
ligationis quam inducit præceptum, vnde
cum quod actus fiat ex recto fine, & non
ex vana gloria, aut alio inhonesto sit mo-
dus accidentalis actui externo consequitur,
quod per istum imperatum à malo fine sa-
tisfit obligationi præcepti.

Ex-

Ex Resolutione huins corollarij tempe-
randæ & limitandæ sunt illationes, quas
faciunt Sanchez & alij auctores oppositæ
39 sententiæ solum † ego duo infero. Primum,
quod Beneficiarius, qui attentè & deuotè
attentione intrinseca dixit officium diui-
num, cum intentione expressa non satisfa-
ciendi per hanc recitatinnem sed per aliam
si istam non recitet per primam lucrabitur
fructus, quos facit suns, neque tenetur illos
restituere; quia etsi mortaliter peccet con-
tra præceptum de recitando cuius obliga-
tioni non satisfacit, non tamen facit contra
Bullam Pij V. mandantis restituere fructus
pro rata omissionis officij iste autem cum
iam dixerit totum officium non habet omis-
sionem, quam punit Pius.
40 Infero secundò id quod valdè notandum
velim contra Dicastillum, & alios; ille enim
*tract. & disp. citat. à n.*83. contra Thomam
Sanch. *vbi suprà*, & Molin. *tom.6. tract.*5. *dis-
put.*58. sentit quod Ecclesia non potest præ-
cipere auditionem Sacri aut Officij Diuini
recitationem, vt fiant vt sunt actus externi
Religionis & propter eorum honestatem
atque ita qualitercumque fiant actus exter-
ni; & ex quocumque fine apposito per vo-
luntatem satisfacere huiusmodi præceptis;
41 vnde si quis reciter horas, aut audiat Sacrũ
excludendo interius honestatem Religio-
nis; sed actus illos exercet causa curiosita-
tis; vel ex motiuo addiscendi, & si quis nullo
modo intendens Missæ assistere, sed casu
coram ipso ibi existenti in altissima contem-
platione, sine tamen signo externo inuo-
luntariæ, aut voluntariæ assistentiæ, celebre-
tur Missa; satisfacit præcepto audiendi Sa-
crum, hæc inquam doctrina nullatenus est
42 admittenda, quia † Ecclesia potest præcipe-
re actus internos prout coniuncti sunt acti-
bus externis, & quatenus necessarij sunt vt
actus externi habeant honestatem substan-
tialem virtutis præceptæ, vt expressè D. Th.
1.2. *quæst.*100. *art.*9. *&* 10. quem ferè omnes
sequuntur, & sic potest præcipere actum
internum qui necessarius est vt recitatio
officij habeat substantialem bonitatem ora-
tionis, & assistentiam ad Missam vt audiens
simul sit offerens Sacrificium cum Sacer-
43 dote; vnde † qui recitat officium non ani-
mo recitandi, sed legendi vt addiscat (secun-
dum omnes, vt ait Suar. *lib.*4. *de legib. c.*13.
*num.*7.) non satisfacit qui existens in Eccle-
sia non habens animum assistendi Sacro &
illud offerendi Deo, vel quia est in altissima
44 contemplatione, & celebratur coram ipso;
vel quia vadit ad templum, ad expectan-
dum amicum & sine intentione audiendi
Sacrum coram ipso fit Missa, & qui omnino
coactus, & inuitus ducitur ad Ecclesiam vt
audiat Missam, ipse tamen non habet vo-
luntatem aliquam audiendi, & offerendi
omnes isti & similes non satisfaciunt præce-
ptis, quia nolunt honestatem substantialem
actus externi præcepti, sed meram habent
materialitatem illius, verum est quod † qui 45
volens substantialem honestatem actus ex-
terni, illam ordinat ad finem prauum satis-
facit præcepto vt vidimus & tenet expressè
D. Thom. *vbi suprà*, &c.

SVBRESOLVT. IV.

An præcepta Ecclesiæ differant specie?

SVMMARIVM.

1. *An præcepta purè Ecclesiastica non differant in specie honestatis.*
2. *An transgressio specialis præcepti habeat specialem specificam malitiam.*
3. *Quænam præcepta diuina positiua & humana solum obligent sub ratione præcepti impositi.*
4. *An summus Pontifex & quilibet alius Legislator humanus, imo & Deus nullam aliam rectitudinem respiciant, nisi solius obedientiæ.*
5. *An si quis frangeret ieiunium intemperatè comedens dupliei se inquinaret malitia; & n.*6
7. *Quomodo se habeat Pontifex in suis legibus.*
8. *An si Religiosus violet præceptum in materia graui, non sit necesse explicare in confessione, quale præceptum sit transgressus, & n.*9.
10. *An non omnia peccata sint paria in malitia specifica.*
11. *Castro fallitur.*
12. *D. Thomæ sententia adducitur, & numer.*13.
14. *An omnia peccata opponantur virtuti obedientiæ, & n.*15.
16. *An Legislator humanus possit constituere sub speciali respectu materiam præcepti in materia alicuius præcepti.*
17. *DD. sensus affertur.*
18. *An lex & præceptum debeat esse de materia honesta.*
19. *An qui frangit ieiunium non habeat inobedientiæ specialis malitiam sed generalis.*
20. *An præcepta humana & diuina positiua nullam aliam honestatem respiciant nisi obedientiæ.*
21. *An dupliciter peccet contra virtutem temperantiæ qui frangit ieiunium.*
22. *Quod præceptum non constituat materiam abstinentiæ.*
23. *An si quis fecit votum de abstinendo à car-*

nibus non satisfaciat dicendo transgressus sum votum in materia graui.

EX dictis deciditur quoddam dubium de quo consultus fui *an. præterito* 1649. ab Illustrissimo D. D. meo D. Francisc. Guerra Episcopo Gaditano, hodie pro meritis Episcopus Placentinus, & Orator Philipp. IV. ad Sanctissimum, quod ipsi proposuit quidam Religiosus, vt subscriberet approbando opinionem nouam, & numquam in Ecclesia auditam. Asserebat igitur Præfatus
1 Theologus quod † præcepta purè Ecclesiastica non differunt in speciè honestatis, sed omnia solum inducere honestatem obedientiæ, & non alterius virtutis specialis, vnde qui frangit præceptum Ecclesiæ non tenetur in confessione aperire, quale præceptum fuerit violatum, nec in qua materia; si quidem speciale præceptum non addit specialem bonitatem specificam, & sic illius
2 transgressio non habet † specialem specificam malitiam, idem quod de præceptis Ecclesiæ, affirmat de præceptis diuinis positiuis tam in veteri, quam in nouo testamento, quod speciè non differant illorum transgressiones, nec teneantur aperire in confessione quale fuerit præceptum transgressum, quod negat de præceptis decalogi, quia ista sunt prohibita, quia mala & ante omnem prohibitionem opponuntur specialibus virtutibus, cætera autem diuina positiua, & humana siue Ecclesiastica, siue sæcularia solum ponunt actum in materia obedientiæ, quæ vna est virtus specifica, & peccata contra ipsum sunt eiusdem speciei atomæ.

Huius nouitatis fundamenta ad hæc reduco (nolo enim quærulum de me esse eius
3 inuentorem) Primò, quia † hæc præcepta diuina positiua & humana solum obligant, sub ratione præcepti impositi, sunt enim eorum materiæ malæ, quia prohibitæ, si enim auferas prohibitionem nullomodo sunt malæ, atque ita cum ratio formalis obedientiæ sit præceptum actuum, quibus omnia hæc præcepta obseruantur eiusdem speciei sunt cum sit vna specifica ratio, & per consequens peccata illis opposita omnia habebunt vnam specificam malitiam
4 oppositā honestati obedientiæ, vnde † summus Pontifex, & quilibet alius Legislator humanus, imò & Legislator omnium supremus Deus ipse nullam aliam rectitudinem respiciunt nisi solius obedientiæ.

Secundò quia si dum Pontifex præcipit ieiunium intenderet honestatem temperantiæ, & non solius obedientiæ non posset quis in violatione ieiunij præcepti duplex
5 peccatum cōmittere; nam si † quis frangeret ieiunium, intemperatè comedens, duplici se inquinat malitia, vna quia contra præceptum Ecclesiæ, & alia, quia intemperatè comedit, si autem temperatè comedens frangeret ieiunium, vna dumtaxat inficeretur malitia contra obedientiam Legislato- 6
ris, nam si esset contra temperantiam minimè contra eandem esset nouum peccatum intemperatè manducando ieiunium frangere, sed ad summum idem peccatum intrà eandem speciem augeret, vt est omnibus in confesso, atque ita quod primò intendit, Ecclesia in ieiunio est, non honestas temperantiæ, sed honestas obedientiæ.

Tertiò quia † ita se habet Pontifex in suis 7
legibus, & præceptis ferendis respectu omnium fidelium, ac se habet Prælatus Regularis respectu suorum subditorum, vterque enim verus est superior habens potestatem ad præcipiendum, atque † si Religiosus vio- 8
let præceptum in materia graui non est necesse explicare in confessione quale præceptum sit transgressus, sed satisfacit si dicat se fregisse obedientiæ votum, verbi gratia, si violet ieiunium in peruigilio Fundatoris quod est indictum sub obedientia formali, praxis est tam Confessorum quam Pœnitentium quod satisfaciat quis aperiendo in confessione transgressionem voti obedientiæ. Huius enim honestatem solum respicit præceptum humanum, imò & diuinum positiuum.

Hæc sunt fundamina quæ inuentor ille obtulit Illustrissimo Præsuli, qui excandescens zelo veritatis contra hanc nouitatem ad me misit, vt meum sensum aperirem 9
quod libenter feci; sunt enim hæc scripta, *sutorio atramento*, de quo Horatius notans huiusmodi sapienter dixit.

Sed veluti trita, notam, labemque remittunt
Atramenta ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt.

Quid enim aliud facit huius nouitatis artifex, *quam splendida facta Legislatorum, carmine fœdo linire aquam veræ doctrinæ infuscans succo nigræ loliginis, aut sepiarum.*

Igitur huius imaginationis falsitas ex multis principiis in vtraque Theologia morali & Scholastica certis deprehenditur.
Primùm, sit † quod non omnia peccata sunt 10
paria in malitia specifica, vt est certa fides Catholica contra Stoicos, quorum errorem Paradoxum dixit Aug. *epist.* 19. *ad Hieronym.* & contra ipsum latè disputat Aristot. *lib.* 4. *Ethi. cap.* 5. *& lib.* 1. *Rheto. cap.* 13. *&* 14. D. Hieron. *lib.* 2. *contra Iouinianum*, qui eundem errorem est secutus, vt constat ex Castro *de hæresib. verbo peccatum hæres.* 8. quamuis † fallatur Castro dicens Hieronymum 11
non impugnasse hunc errorem in Iouiniano impugnauit vtique, *lib.* 2. *citato circa medium*, & D. August. *epist. citat.* laudat ipsum

Hieronymum quod præfatum errorem im-
pugnarit,ex Sacris Scripturis, legatur Val. 1.
2. *disp*.6. *q*.3.*p*.2. contra quem errorem latè
12 disputat D. Thom. † *in disputatu*,*q*.2.*de pec-*
catis art.9. *&* 1.2. *quæst* 7 1.*art*.2. *& in* 2.*di-*
stinct.42. (vbi omnes Scholastici) *q*.2.*art*.5.
ex quo principio in fide indubitato corruit
imaginatio præfata nam si vera est omnia
peccata contra leges humanas, & diuinas
positiuas quibus prohibentur aliqui actus
qui sunt mali, quia prohibiti essent paria
consquentia est euidens, quia omnia pri-
uant vna honestate scilicèt obedientiæ, quæ
est vna in specie infima, consequens autem
sine ingenti temeritate sustineri nequit
nam non teneretur quis explicare in con-
fessione quod celebrarit coram nominatim
excommunicatis, quod accesit ad Sacram
synaxim non ieiunus,quod percusserit Cle-
13 ricũ,quod non adimpleuit annuam confes-
sionem, quod sit furatus rem de loco Sacro,
quod occiderit hominem in Ecclesia; sed
sufficit dicere se fregisse in his præceptum
obedientiæ, quantum attinet ad sacrile-
gium,in his duobus vltimis, quod quam te-
merariè dicatur quis nisi oculis obcœcatis
catharactis nouitis,non videat?

Amplius in præceptis diuinis absurditas
ista claret, quia omnia peccata contra ipsa
æqualia essent (quod ego de hæresi suspe-
14 ctum puto) quia † omnia solum opponun-
tur virtuti obedientiæ, vnde non teneretur
quis explicare in confessione se celebrasse
non præmissa confessione cum habet co-
piam Confessoris; se dimidiasse confessio-
nem, aut ex proposito non habuisse dolo-
rem de peccatis, & propositum emendæ,
15 non consecrasse in materia quam Christus
assignauit; non perfecisse sacrificium, sed
in vna tantum specie panis, aut vini conse-
crasse: non inquam teneretur hæc explicare
in confessione, sed quod peccauit contra
præceptum diuinum positiuum.

Secundum principium, quod euanescere
16 facit huiusmodi figmentum est, quod † Le-
gislator humanus potest constituere sub
speciali respectu materiam sui præcepti in
materia alicuius virtutis, quæ licèt antè le-
gem non obligaret sub mortali post legem
obligat non solum, quia transgressor non
obedit, sed quia in illa materia transgredi-
tur rationis regulas præstitutas in tali mate-
ria à Legislatore. Hoc principium indubita-
tum est apud omnes morales Theologos
tam in materia de legibus, quam de ieiunio,
quam de sacrilegio & similibus; & constat
ex D. Th. 1.2.*q*.96.*art*.3. & ibi omnes expo-
sitores. Legantur Pater Suarez *de legibus*,
lib.3.*cap*.12. *& lib*.4.*cap*.11. Salas *de legibus*,
disp.9. Bonac. *de legibus*,*disp*.1.*quæst*.2. ex quo
17 principio vtpotè indubitato colligit † DD.
esse sacrilegium occidere hominem in loco
Sacro, furari rem Sacram de loco Sacro,
sumere Eucharistiam post cibum; & si-
milia quæ non haberent hanc speciem ma-
litiæ nisi essent prohibita ab Ecclesia; simi-
liter est sacrilegium dimidiare confessio-
nem, aut celebrare sine præuia confessionè
habita copia confessoris, quam speciem
peccati non haberent hi actus nisi ex vi ho-
rum præceptorum essent constituti intra
materiam virtutis Religionis contra cuius
honestatem operationes istæ exercentur.

Ratio à priori huius veritatis est, quia
lex & præceptum debet esse de materia ho- 18
nesta, vt est etiam indubitatum. Lex enim
primò intendit facere bonos homines vt
inde facilius faciat bonos ciues vnde suppo-
sita lege, materia illa honesta quæ antè le-
gem, & præceptum erat libera, & poterat
homo circa illam non operari sine peccato,
iam actus circa illã omissio est peccatum in
illa materia circa quod est præceptum, quia
istud facit, quod materia illa in ordine ad
finem illius virtutis sit necessaria, id est,
actus externi circa illius virtutis materiam
sunt præcepti, & obligatorij, quia ex lege
& præcepto habent specialem ordinem ad
rationem, sicut ieiunium illius omissio pec-
catum est contra etiam etsi comedantur
carnes est commissio contra eandem virtu-
tem, quamuis tam commissio quam omis-
sio vt peccaminosæ sint præsupponat præ-
ceptum, quo abstinentia à cibis tali die,
tempore, & hora ordinatur ad finem absti-
nentiæ virtutis, quem ordinem causat præ-
ceptum Ecclesiæ, vnde † qui frangit ieiu- 19
nium non habet malitiam inobedientiæ
specialis, sed generalis quæ transcendit om-
ne peccatum sicut & ingratitudo genera-
lis, habet tamen specialem malitiam contra
virtutem abstinentiæ ex cuius honestate
præceptum est ieiunium.

Fundamina imaginariæ cogitationis nullo
molimine euertuntur.

Ad primum respondetur omnino falsum
esse quod † præcepta humana & diuina po- 20
sitiua nullam aliam honestatem respiciant
nisi obedientiæ imo & honestatem aliarum
virtutum in qua fundatur præceptum; hoc
enim nequit esse nisi materia præcepta sit
honesta.

Ad secundum respondetur † dupliciter 21
peccat contra virtutem temperantiæ, fran-
gendo ieiunium contra temperantiã, quam
præcipit ius humanum, & sic mortaliter
quia in materia graui vt asserunt omnes, &
contra temperantiam ex iure naturæ quod
præcipit ne immoderatè manducemus; aut
bibamus hæc autem malitia erit mortalis si
excessus fuerit valdè notabilis, aut venialis
si excessus paruus fuerit est enim duplex
peccatum;

peccatum, quia ex duplici præcepto diuersi ordinis causatur duplex respectus diuersus ad honestatem temperantiæ ex quo consurgit duplex peccatum contra ipsam.

Ad tertium respondetur, quod quuũ superior regularis alicui personæ in particulari aliquid mandat in virtute Sanctæ obedientiæ formali præcepto, etiamsi sit ieiunium quod dat in pœnam alicuius delicti sat est quod dicat in confessione se operasse, contra formale præceptum obedientiæ, quia
22 † hoc præceptum non constituit materiam
abstinentiæ intra limites cum speciali, respectu ad suum finem, si tamen præceptum de ieiunando in aliquo peruigilio feratur per modum legis, & statuti tunc habet specialem ordinem intra limites temperantiæ, vnde non satisfacit dicendo in confessione quod transgressus sit votum obedientiæ, sed præceptum de ieiunando quod si alicubi sit contraria praxis omnino abolenda est, vt
23 improbabilis, & perniciosa, sicut enim † si
quis fecit votum de abstinendo à carnibus non satisfacit dicendo, transgressus sum votum in materia graui, sed tenetur exprimere in qua materia, ita qui transgreditur præcepta & legem superioris tenetur dicere, quod fuerit præceptum, & in cuius virtutis materia.

SVBRESOLVT. V.

An Canonicus in choro non cantans satisfaciat obligationi.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus & Portionarius satisfaciant interessentes choro non cantantes, & numero 2.*
3. *An ex consuetudine statuto & fundatione Ecclesia possit fieri, quod Canonici lucrentur distributiones quotidianas quamuis non recitent.*
4. *Quod statutum, consuetudo aut fundatio nullam contineat turpitudinem, & numero 5.*
6. *An teneantur Canonici de iure communi psallere ad minus in choro.*
7. *An si Canonicus qui ex consuetudine, statuto, aut fundatione choro assistit attentione & deuotione debita satisfaciat obligationi recitandi officium.*
8. *An iure natura non requiratur quod quis recitet officium ad satisfaciendum beneficio per se ipsum.*
9. *Maiores in choro non debent cantare, sed meditari qua ab inferioribus cantantur, ex Caiet.*
10. *Consuetudine & priuilegio potest introduci non solum quod Canonicus satisfaciat sua obligationi si choro assistat priuatim recitans, sed etiam si absens à choro alium substituat, ex Palao.*
11. *Quod priuilegium dicendi officium mentaliter concessum sit Regularibus.*
12. *Qua consuetudine non possit Episcopus cogere Canonicos ad psallendum in choro.*
13. *An interessentia solùm sit sufficiens ad lucrandas distributiones sine cantu.*
14. *An Canonicus ex vi Canonicatus non teneatur ad aliud quam ad assistentiam religiosam in choro, & n. 15. & 16.*
17. *An necessaria sit attentio intrinseca ad satisfaciendum obligationi pracepti Ecclesiæ de recitandis horis, n. 18 & 19.*
20. *Dicastilli mens adducitur, & n. 23.*
21. *An possit quis simul implere duo pracepta.*
22 *Ratio difficultatis enodatur.*
24. *Cardinalis de Lugo & aliorum iudicium, & n. 25.*
26. *An possit quis attendere sufficienter ad tres missas, remissiuè.*
27. *An diuersa sit ratio de consultatione Patris spirituali, & Theologi.*

Corollarium quartum sit † an Canonicus & Portionarius satisfaciant inter- 1
essentes choro non cantantes, aut voce summissa recitantes, hoc corollarium duplicem habet sensum primò, an satisfaciant quantum ad lucrandas distributiones quotidianas. Secundum, an satisfaciant præcepto de recitatione horarum, ita vt non teneantur restituere fructus iuxta constitutionem Pij V. hunc secundum sensum, non vidi ab aliquo ex proposito disputatum, & 2
est consideratione dignus vt videbimus, corollarium in primo intellectu tactum fuit à me *suprà*, dum de residentia Canonicorum instituebatur sermo & *tom. 5. in digress. de choro, sect. 20.* Tamen modo examinandum est, tum ad placandas conscientias scrupulosas tum ad cohibendas, relaxatas.

Igitur certum sit, quod † ex consuetudine, 3
statuto, & fundatione Ecclesiæ potest fieri quod Canonici lucrentur distributiones quotidianas, quamuis nec recitent in choro, nec canant, sed hoc præstent per Capellanos, & alios inferiures Clericos, & ipsi canonici solum choro assistant, ita Suarez *tom. 2. de Religione lib. 4. de horis ca. 12. à n. 11.* Bonacc. *disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. num. 18.* Garzia *p. 3. c. 2. num. 518. & num. 522.* Azor 1. *p. lib. 10. c. 11. quæst. 5. & 6.* hoc enim statutum, consuetudo, aut fundatio, nullam continent turpitudinem, imo auget splendorem, decorem inducit, authoritatem Ecclesiæ extol- 4
lit, ob ministrorum diuersitatem, vt vni assistant ad authorizandum conuentum in

chore

choro alij intersint ad canendum, & sic est in vsu in ferè omnibus Hispaniæ Ecclesiis, vnde Bullam Pij V. quæ est in Bullario Cherubini 135. in qua huiusmodi consuetudinem, fundationem, & statutum Pontifex reiicit non esse quantum ad hanc partem admissam, vel loqui de Canonicis, qui non habent Capellanos destinatos, ad canendum, & recitandum, ita Bart. à S. Fausto *lib. 3. de Horis, quæst. 11, in fin.* Diana *part. 3. tract. 12. resolut. 6. & p. 4. tract. 4. resol. 149.* Candidus (vere Candidus) *tom. 1. disquis. 18. artic. 26. dub. 2.* Baron. *tom. 2. tract. 11. quæst. 17.* Barbosa *de iure Ecclesiast. vniu. lib. 3. cap. 18. n. 83.*
6 Sanchez *lib. 2. consil. cap. 2. dub. 100.* sed quod teneantur de iure communi psallere ad minus in choro latè, & non inefficaciter probaui *loco cit.* videantur quæ *ibi* dixi.

Secundus sensus corollarij, an si Canonicus qui ex consuetudine, statuto, aut fun-
7 datione, choro assistit attentione, & deuotione debita, & studiositate requisita, nihil recitans aut canens, sed deuotè & attentè audiat alios recitantes, aut canentes, quos substitutos habent ad hoc munus, an satisfaciat obligationi recitandi officium diuinum, & non teneatur restituere fructus (nam non teneri ad restituendas distributiones quotidianas iam determinauimus) & quidem quod ad id non teneantur iure naturæ mihi videtur certum; iuxta ea quæ di-
8 xi *corollar. 2. citat.* nam † iure naturæ non requiritur, quod quis recitet officium ad satisfaciendum beneficio per seipsum; tunc enim satisfacit iuri naturæ assistendo officio meditando ea, quæ ab aliis recitantur, vt dixit D. Caietan. *in summa verbo hora, §. 15.*
9 † *Maiores* (inquit) *in choro non debent cantare, sed meditari, quæ ab inferioribus cantantur.* & agit Cardinalis de obligatione satisfaciendi penso horarum. Vnde Bonacina *disput. 2. de Horis, quæst. 1. punct. 5.* quem sequitur Palao
10 *disp. 3. cit. punct. 3.* dicit quod † consuetudine, & priuilegio potest introduci non solum, quod Canonicus satisfaciat suæ obligationi si choro assistit priuatim recitans, sed etiam si absens à choro alium substituat, vt nomine ipsius assistat, & distributiones lucretur, quia hoc nullam turpitudinem continet, & potest multis ex causis honestari: ergo etiam potest consuetudine aut priuilegio introduci quod Canonicus, & alij Præbendati canant, aut recitent per inferiores Clericos meditantes, quæ ab illis canuntur, aut recitantur.

11 Et quidem quod priuilegium hoc sit licitum latè dixi *in meis resolutio. moralibus, tom.... tract.... resolut....* vbi hoc priuilegium dicendi officium mentaliter concessum esse Regularibus ostendi, ita vt satisfaciant præcepto de recitando illud, ergo hoc non est contra ius naturæ, & sic consuetudine potest introduci, quod Canonicus assistens choro inferiorum Clericorum canentium meditans quæ cantantur aut recitantur satisfaciat obligationi ratione beneficij, ita vt non teneatur restituere fructus & distributiones, † qua consuetudine legi- 12
time introducta non potest Episcopus cogere Canonicos ad psallendum in choro, nam Concilium Trident. *sess. 24. cap. 12.* loquitur in illis Ecclesiis quæ non habent consuetudinem aut priuilegium, vnde idem sacrosanctum Concilium, ibidem dixit *distributiones vero qui statis horis intersunt recipiant.* Nihil dicens de cantu ibi; quasi † interessentia solum sit sufficiens ad lucrandas distributiones sine cantu, aut recitatione, saltem ex consuetudine, & priuilegio, ex quo sumitur non inefficax ar- 13
gumentum ad probandum quod non teneatur Canonicus assistens choro deuotè & attentè etiam sine recitatione, & cantu ad restitutionē fructuum quia assistentia in choro humano modo habita, sufficit ad lucrandas distributiones, ergo & fructus non enim videtur in iure magis requiri ad vnum quam ad aliud.

Propter hæc non videbitur alicui improbabile, quod † Canonicus ex vi canonicatus 14
non tenetur ad aliud quam ad assistentiam religiosam in choro habendam supposita consuetudine, & priuilegio, quod non teneantur ad canendum aut recitandum ibi, sed hoc præstent per alios Clericos inferiores, ipsi vero meditentur quæ ab inferiori- 15
bus dicuntur, nam vt vidimus *corollario 2. cit.* ex iure communi Canonici officium propter quod datur beneficium est psallere in choro, atque ita si consuetudo obtinuit quod hæc psalmodia fiat per alios ad lucrandos fructus & satisfaciendum penso horarum, nihil aliud requiritur ex vi canonicatus quam assistentia Religiosa in choro & audire quod alij dicunt.

Dixi *ex vi Canonicatus*, aut *Dignitatis*, 16
quia si habet alia beneficia, aut ordinem sacrum ratione horum tenebitur ad recitandum officium diuinum, cuius pensum est annexum beneficio congruæ, & sacris ordinibus. Similiter diebus quibus ex priuilegio non assistit choro tenetur priuatim recitare horas Canonicas.

Ex dictis sequitur, quam † necessaria sit 17
attentio intrinseca ad satisfaciendum obligationi præcepti Ecclesiæ de recitandis horis, & audiendo sacro; vnde multo magis erit necessaria attentio extrinseca non faciendi aliquid extrinsecum, quod sit incompossibile cum actione requisita ad impletionem horum præceptorum; vnde fit qood si 18
quis profundo somno correptus in choro

nequeat

nequeat eam attentionem habere, quæ ne-
cessaria est ad humanam ibi assistentiam,
faciat quantum in se est, vt vigilet, & at-
tendat; sed efficacia somni nequeat id per-
ficere tenetur satisfacere recitando officium
19 diuinum priuatim, quia cum non habeat
assistentiam requisitam ad lucrandos fru-
ctus, & alias non sit impeditus infirmitate,
sitque tempus satisfaciendi, tenetur recita-
re: legatur Marchin. *de ordine tract.2.p.6.*
*cap.12.difficult.2.num.*10.

An verò, quis satisfacere præcepto au-
diendi sacrum si simul peccata sua fateatur
20 in Sacramento pœnitentiæ? Dicastill. † *vbi*
*supr.à num.*110. solum requirens eam atten-
tionem externam, quæ non sit coniuncta
cum actione externa, quæ impediat aliqua-
lem attentionem internam, & non sit com-
possibilis moraliter cum attentione ad res
diuinas, affirmatiuè respondet: & ego iuxta
doctrinam traditam in superioribus idem
existimo; si enim quis habeat intentionem
audiendi sacrum, & offerendi sacrificium
simul cum Sacerdote, cum hac intentione
est imbibita virtualis attentio interior ad
ipsum sacrificium, hæc autem virtualis at-
tentio ad missam non euanescit, per aliam
aut alias attentiones ad diuina, imo magis
fouetur, & conseruatur.

Vnde hodie est communis sententia,
21 quod † potest quis simul implere duo præ-
cepta & audire sacrum, & simul recitare
officium diuinum, aut officium B.V. ad quod
tenetur ex voto, vel quia est iniunctum in
pœnitentiam, aut voti commutationem,
vt tenent Sanchez *lib.1.sum.cap.14.num.*11.
Dicastillus *num.*111. *&* 112. ex Caietano *in*
summ. verbo festorum violatio, *num.* 6. vbi
quamuis in principio videatur dicere con-
trarium, tandem concludit: *Persoluentem*
intra tempus Missæ præcepta alias quoque de
præcepto orationis, peccare, sed tunc tantum
quando impedimentum præstatur debitæ atten-
tioni ad missam, quam doctrinam repetit,
tom.2. opusc. tract. 4. *quæst. de valore oratio-*
num tempore missæ. sequuntur Nauarr. *in sum.*
*cap.*21. *num.* 8. Tolet. *lib.2.cap.*13. *num.*12.
Medina *in instruct. Sacerdotum*, *lib.*1. *cap.*14.
§.9. Guagericus Hispanus *ad summ. Caietani*
loco cit. littera E. Suarez *tom.3.in 3.p.disp.*88.
*sect.*2. Bonac. *disp.4.de Euch.q.vlt.punct.*11.
22 Ratio est † qui licet si requiritur attentio
eorum; quæ leguntur à Sacerdote in Missa,
non posset quis orationem debitam nedum
voluntariam dicere vocaliter simul ad ver-
ba attendendo, & sic non satisfaceret nisi
illi præcepto ad cuius impletionem attendi-
tur ad verba; at non requiritur vt quis satis-
faciat præcepto Missæ, attentio ad verba
sed satis est quod intersit sacrificio cum in-
tentione satisfaciendi præcepto mente in
Deum eleuata, & si non attendat ad ver-
ba & actiones sacerdotis; illa autem men-
tis eleuatio ex intentione satisfaciendi im-
perata fieri potest per quamcumque oratio-
nem siue præceptam siue spontaneam: vnde
satis probabiliter Dicastillus *num.*113. colli-
git, † quod potest quis simul audire plures 23
missas, vnam vt satisfaciat præcepto Eccle-
siæ, alteram voto, & tertiam pœnitentiæ in-
iunctæ.

Ex qua doctrina colligitur resolutio illa-
tionis, quod si quis habens intentionem sa-
tisfaciendi præcepto Missæ sacrificio inter-
sit potest simul confiteri sua peccata, siue
confessio sit ex præcepto siue voluntaria:
Huic resolutioni se opponunt † Cardinalis 24
de Lugo *disput.*22. *de Euchar.num.*22. Suarez
*disput.cit.sect.*6. Azor *p.2.lib.7.quæst.*8. Gor-
donus *tom.2.Theolog.Moral.lib.6.quæst.7.s.2.*
§.3. *num.*16. Bonac. *vbi supra*, *num.*16. licet
prius contrarium docuerit, quia inquit Lu-
go, quod actio aliqua fiat in obsequium Dei
non facit illam compatibilem, cum auditio-
ne sacri, alioquin posset quis dum audit sa-
crum consulere patrem suum spiritualem,
vel Theologum circa casus suæ conscientiæ 25
sternere lectum infirmo, & similia: igitur
præter hoc quod est rationem exercere in
obsequium Dei requiritur quod non exclu-
dat actionem ad missam, nec impediat cul-
tum externum se ostendendi assistentem sa-
crificio & coofferentem cum Sacerdote.

Sed contrarium mihi videtur probabilius
quod sequitur Guagericus Hispanus *vbi*
supra versic. an autem moueor, quia vt vidi-
mus † potest quis attendere sufficienter ad 26
tres Missas, & offerre tria sacrificia simul
cum tribus Sacerdotibns; ergo potest atten-
dere vni Sacerdoti ad Sacrificium, & alteri
qui est loco Dei ad confitendum peccata
sua; deinde quia si quis in Missa cui adsistit
ex intentione satisfaciendi præcepto non
audiens sacerdotem sacrificantem peccata
sua Deo confiteretur satisfacere præcepto
Missæ, ergo etiamsi illa dicat, & confitea-
tur sacerdoti, qni est loco Dei absoluentis
peccata nomine ipsius: vnde † est diuersa 27
ratio de consultatione Patris spiritualis, &
Theologi. Locutio enim cum istis diuertit
ab attentione requisita, quia qui cum istis
loquitur non loquitur Deo immediate, at
qui confitetur peccata sacerdoti, qui tam in
auditione sacramentali quam in absolutione
à peccatis, est Dei proprium instrumentum:
quare qui illi loquitur Deo loquitur, non se-
cus ac qui dicit horas canonicas, vnde qui
confitetur peccata sua Sacerdoti semper
conseruat attentionem ad Deum, quæ suf-
ficiens sit ad satisfaciendum præcepto Mis-
sæ, & vt quis dicatur cofferre simul cum
Sacerdote.

SVBRESOLVT. VI.

An Episcopus possit determinare tempus orationis praecepta?

SVMMARIVM.

1. *An Episcopi inconsulto Summo Pastore possint lege sua determinare suis ouibus tempus quo obligat oratio praecepta iure diuino.*
2. *An oratio sit medium necessarium ad salutem.*
3. *An sint aliqui casus in quibus teneatur homo orare.*
4. *An Episcopus in sua Diaecesi possit pro aliqua necessitate praecipere quod omnes qui capaces sunt ieiunent.*
5. *An Episcopus sit verè superior habens Iurisdictionem spiritualem in suas oues.*
6. *Authoris mens.*
7. *Item D. Thomae sententia.*
8. *An nequeat Pontifex sine vrgentissima causa non auferendo ab Episcopo oues assignatas, auferre iurisdictionem & potestatem praecipiendi & leges ferendi.*
9. *Quibus mediis communicetur Episcopis iurisdictio & potestas legislatiua.*
10. *Bartholomaei de Miranda sententia, & n. 11.*
12. *An Episcopi praecepta generalia iuris diuini & positiui, quae tempus sua obligationis non determinant, non possint determinare nisi ex commissione summi pastoris, & n. 13. & 14.*
15. *An nullus Episcopus authoritate propria possit aliquid immutare, circa praecepta diuina Sacramentorum.*
16. *Quae determinatio non fuerit facta ab alio, quàm à summis Pontificibus.*
17. *An declaratio obligationis pertineat ad ipsum Legislatorem.*
18. *Lessij & aliorum opiniones adducuntur, & num. 19.*

1 Corollarium quintum, & valdè vtile ad praxim, an Episcopi inconsulto Summo Pastore possint lege sua determinare suis ouibus tempus quo obligat oratio praecepta iure diuino, ita quod sub excommunicationis poena possit praecipere attentionem internam, quam diximus necessariam esse ad orationem vocalem; & quidem certum est, esse praeceptum
2 diuinum orandi, est enim † oratio medium necessarium ad salutem, quod sub praecepto diuino cadit. Legantur D. Th. 2. 2. *quaest.* 83. *art.* 4. *& in* 4. *distinct.* 15. *quaest.* 4. *art.* 1. *quaest.* 3. Vnde Matth. 7. *num.* 9. dicit Christus *petite, & accipietis.* quibus continetur praeceptum communis est PP. expositio, cum autem hoc praeceptum affirmatiuum sit, sintque aliqui casus (quos enumerant S. Thom. *quaest.* 3. *citata.* & Suarez *lib.* 1. *de oratione cap.* 30. *in tom.* 2. *de Relig.*) in quibus † tenetur homo ora- 3
re, praeceptum autem affirmatiuum etsi obliget semper, non tamen pro semper: difficultas est, an Episcopus in sua Dioecesi possit orandi tempus determinare sicut Pontifex determinauit tempus adimplendi confessionem, quam Christus Dominus suo diuino praecepto mandauit.

Et quidem certum debet esse † Episco- 4
pum in sua Dioecesi posse pro aliqua necessitate publica superueniente, vel in tota Ecclesia, vel in aliqua Prouincia, aut Regno, vt tempore pestis, belli, aut famis praecipere, quod omnes qui capaces sunt ieiunent, confiteantur peccata sua, communicent processionibus, & precationibus, ad Deum fusis pro misericordia assistant, de hoc enim nullus cordatus potest dubitare, sunt enim haec omnia media honesta ordinata, ad placandam iram diuinam, & misericordiam implorandam, & Episcopus sit verè supe- 5
rior habens Iurisdictionem spiritualem in suas oues, quibus potest praecipere, ea quae honesta sunt in ordine ad bonum commune animarum, (nisi ex consuetudine, aut lege Pontificia sit illi inhibitum) etsi necessarium fuerit sub excõmunicationis poena mandare, & quamuis hoc mandatum, & praeceptum sit quaedam determinatio praecepti diuini de oratione, sed non est per modum statuti, & legis perpetuae, sed solùm ratione praesentis necessitatis ad implorandum diuinum auxilium.

Ego quidem † existimo, quod licèt Epis- 6
copus habeat veram potestatem legislatiuã immediatè acceptam à Christo Domino à quo Episcopalis ordo & Pastoralis dignitas dimanauit, vt possit leges ferre in sua Dioecesi sine actuali consultatione Papae in his omnibus in quibus nõ est inhibitus lege, aut consuetudine & haec potestas sit subordinata potestati Romani Pontificis, tanquam causa secunda primae, videantur Suarez *l.* 4. *de leg. c.* 4. *à n.* 5. Bellarm. *l.* 4. *de Pont. c.* 24. *t.* 1. secutus † D. Thom. *in* 4. *dist.* 20. *q. vnic. art.* 4. 7
quaest. 3. & elegantissimè 4. *contra gentes c.* 76. vbi ex professo agit de Episcopali dignitate, & quod in ea sit Summus Episcopus à quo, vt à primo visibili fonte deriuatur omnis Iurisdictio in Episcopos alios quatenus istis medio Pontifice Rom. Christus Iurisdictionem & potestatem legislatiuam committit, Pontifex enim Dioeceses partitus est, & Episcopos assumens in partem solicitudinis oues eis commisit, qua partitione posita ex vi institutionis à Christo factae ordinis Episcopalis Episcopis communicatur iure

iure diuino iurisdictio, & vis legislatiua pro
bono regimine illarum ouium, iuxta illud
Actor. 20. *num.*16. *quis posuit Spiritus Sanctus*
8 *Episcopos regere Ecclesiã Dei.* itaque † nequit
Pontifex sine vrgentissima causa non auferendo
ab Episcopo Gaditano oues assignatas,
auferre Iurisdictionem, & potestatem
præcipiendi & leges ferendi hoc enim implicat
in terminis.

Quamuis enim à voluntate Summi Pastoris
& consuetudine humana Ecclesiæ
Episcopatuũ diuisio, sicut & Parrochiarum
sit facta tamen ea posita immediatè à Chri-
9 sto, vel si mauis † medio Pontifice Romano
communicatur Episcopis Iurisdictio, &
potestas legislatiua sicut posita hac diuisione
oritur præceptum diuinum de personali
residentia, quod pulchrè considerauit Doctissimus
Bartholom. de Miranda Archiepiscopus
Toletanus, (etsi infelice sorte) in
opusculo verè aureo, quod tempore Concilij
Trid. in ipsa ciuitate Tridenti felicissimè
elaborauit de personali residentia Episco-
10 porum, *cap. vlt.* sic loquitur. † *At alia Sanctissima
in Ecclesia quorum institutio generalis facta
est ex iure diuino, vel ex iure naturali earum
tamen determinatio particularis fieri debet
per iura humana, siue positiuu v.g. obediendum
esse Præpositis, siue Prælatis est præceptum
à iure diuino, non esse res alienas, est præceptum
à iure natura. Quod autem ego sim Prælatus
huius Reip. vel illius, item quòd hæc tunica sit
mea, vel alterius hoc faciunt iura humana, ad
hunc modum Episcopos exercere per se officia*
11 *Sacerdotalia in Ecclesijs suis, ac proinde in eisdem
residere.* (Adde leges ferre, præcipere,
Sacramenta administrare, prædicare verbũ
Dei,) *est præceptum à iure diuino, & ab eodem
præceptum. Quod autem ego sim Episcopus Trident.
vel Veronensis hoc faciunt iura humana,
&c.* hæc ibi, hæc in superioribus *l.*1. retuli, sed
non piget eadem iterato referre, quia doctrinam
solidissimam continẽt, ex ea enim manifestè
corruũt omnia, quæ congerit Suarez
*vbi suprà contra Castrum lib.*2. *de Iust. Hæret.
punit. cap.*24. quem satis eruditè secutus est
Vasq. 1.2. *disp.*152. *n.*28. *&* 3. *p.t.*3. *disp.*240. *à
n.*41. vbi id optimè probat contra Michaëlem
de Medina *lib.*1. *de Sacrorum hom. continent.
cap.*16.

Quamuis inquam hoc verissimum pu-
12 tem, tamen reputo probabilius † Episcopos
præcepta generalia iuris diuini, & naturalis
positiui quæ tempus suæ obligationis non
determinant non posse determinare nisi
ex commissione summi Pontificis & ipso
consulto; hoc enim negotium est de grauioribus,
& maioribus causis, quæ summo Pastori
sunt reseruatæ *cap. præceptis* 22. *distinct.*
13 *cap. nec licet* 17. *dist. cap. maiores de Baptismo*
Vigilius Papa *epist. ad Eutherum in fine* Pelagius
I. *epist.*1. Concilium Sardicens. *c.*3. *&*
4. quæ citantur ad marginem concilij Trident.
*sess.*24. *cap.*10. *de reform.* & constat ex
toto titulo Decretalium *de Reliquis vener.
sanct.*

Cuius rationem tradidere Calixtus. I.
*epist.*1. *ad Benedictum Episcopum* & Gregor.
IV. & Innocent. I. *in epist. ad Decentium Epis-* 14
copum Eugubinum, quia *cum summus Pontifex
sit totius Ecclesiæ, & omnia membra caput sequantur,
nulli dubium est, quod Apostolica Romana
Ecclesia mater est omnium Ecclesiarum,
à cuius regulis nullatenus cõuenit deuiare, quidquid
ergo contra huius disciplinam actum fuerit
ratam haberi nulla ratio permittit, & sic omnis
Sanctæ Religionis relatio ad sedem Apostolicam
quasi ad caput Ecclesiarum debet referri,
& inde normam sumere vnde sumpsit exordium.*

Ex qua Doctrina manifestè deducitur,
quod † nullus Episcopus authoritate propria 15
potest aliquid immutare circa præcepta diuina
Sacramẽtorum, aut circa præcepta naturalia
determinando temp us quando obligent,
sub mortali, eum enim Christus id non
determinarit determinandum reliquit eius
Vicario in terra, tanquam ei, cui dixit *pasce
oues meas*; & sic determinauit præceptum diuinum
cõfessionis, & communionis, vt quotannis
fiat, quorum, etsi pro varietate temporum,
& circunstantiarum varia fuerint
tempora designata, tamen hæc † determi- 16
natio non fuit facta ab alio, quam à summis
Pontificibus, cum enim præcepta ista vniuersos
Christicolas comprehendant tempus
obligationis eorum si determinari conuenit
ad caput omnium Ecclesiarum attinet
non ad aliquem Diœcesanum Episcopum
etiam respectu suæ Diœcesis, quia iure ipso
diuino ab eo sunt inhibita huiusmodi præcepta
quasi ad declarandum, quando in particulari
obligent, declaratio enim † obliga- 17
tionis pertinet ad ipsum Legislatorẽ vel ad
eius Vicarium, cui vices suas commisit ad
regulam visibilem communitatis, & quod
ista liberum reliquit fidelibus, nequit Episcopus
in sua Diœcesi facere debitum, &
præceptum v.g. etsi Ecclesia præceptum de
oratione vocali habẽda detractauit, clericis
in minoribus constitutis detractare idẽ præceptum
ad dicendum officium B. V. aut ad
aliam orationem vocalem fundendam, quãuis
sint Ministri Ecclesiæ quæ est domus
orationis nequit Episcopus, vt notant † Les- 18
sius *lib.*2. *cap.*37. *n.*46. Soto *lib.*10. *de iust. q.*5.
*art.*3. Suar. *tom.*2. *de Relig. lib.*4. *de horis. c.*16.
*à n.*14. Valentia 2.2. *disp.*6. *quæst.*2. *punct.*10.
Azor. *p.*1. *lib.*10. *cap.*5. *q.*2. & alij quãuis Paludanus
in 4. *dist.*15. *q.*5. *art.*1. *conclus.* 3. di- 19
cat quod bene fecerat Episcopus aliquod eis
spirituale iniungens, vnde nec infantem
debet

debet tonsurare, sed maiorem, qui iam posset aliquid deuotè dicere, quod nuu est improbabile, quia eo ipso, quod diuino cultui adscribuntur, & priuilegio clericali gaudent, ad aliquod plus tenentur quam laici.

SVBRESOLVT. VII.

An possit Ecclesia determinare tempus ad Baptismum.

SVMMARIVM.

1. *An Ecclesia possit determinare tempus praecepti diuini de Baptismo suscipiendo a Cathecumenis.*
2. *Authoris indicium.*
3. *An Ecclesia possit infidelibus determinare tempus vltra quod non possint differre Baptismum.*
4. *Peccat si vltra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere baptismum, ex S. Thom.*
5. *Multorum DD. opiniones afferantur.*
6. *Aliud est substantialis obligatio dimanans à praecepto diuino de suscipiēdo Baptismo, aliud tempus in quo obligatio ista exerit vires, & n. 7.*
8. *Antiquitus in Ecclesia nullus Praesbyter aut Episcopus poterant conferre Baptisma nisi duobus annis temporibus, & numero 9. & 10.*
11. *Gelasij Papae sententia, & 12.*
13. *Extra quod tempus ministri non teneantur aqua baptismali intingere Neophytos.*
14. *An praeceptum diuinum de Baptismo obliget, & n. 15. 16. & 17.*
18. *An Ecclesia Cathecumenos & eos qui sua nomina dederunt vt baptizentur non possit excommunicare.*
19. *An differens Baptisma vltra tempus peccet contra constitutionem Ecclesiae.*
20. *An Ecclesia non solùm possit sed de facto determinauit tempus in quo obliget praeceptum diuinum de Baptismo.*
21. *D. Thomae sensus, Necnon Ruperti, n. 22. 23.*
24. *An indiciam de idoneitate Catechismi reducatur ad prudentem & idoneum Sacerdotem.*

1 EX dictis infertur cōtra Vasquez 3. *p. disp.* 150. *c.* 2. & 3. Suarez *t.* 3. *in* 3. *p. disp.* 31. *sect.* 2. Dicastillum 3. *p. tract.* 2. *disp.* 1. *dub.* 12. Ecclesiam posse determinare tempus praecepti diuini de Baptismo suscipiendo à Cathecumenis, & petentibus ipsum & sua nomina Ecclesiasticae matriculae dantibus, quāuis non possit ipsum determinare respectu infidelium, non Catheeumenorum hoc mihi adeo manifestum est, in sensu meo explicando, vt omnino mirer homines valdè Doctos, & pios contrarium introduxisse. Itaque assero, quod † Infideles purè, qui non sunt 2 Cathecumeni, nec admissi ad gremium Ecclesiae, neque initiatiuè cū omnino sint extra, & foras, & his qui foris sunt omnino nihil ad nos fideles, neque vi coactiua, neque directiua, sed obligantur praecepto Baptismi sicut praecepto fidei, quam primum, hoc enim & nihil aliud probant ea argumenta quae praefati DD. inducunt.

Postquam autem ad Ecclesiam venerunt Baptismum competentes, & tanquā cathecumeni ab illa in vtero suo recepti, vt pariat per Baptismum (vt ait Aug. *l.* 4. *de Symbolo ad Cathecumenos c.* 1. *tom.* 9.) & eos tanquam pia mater Christo exhibeat † potest illis deter- 3 nare tempus, vltra quod non possint differre Baptismū nisi ex causa vrgenti, quae si subsit possunt etiā ante illud tempus baptizari, haec est omnium antiquorū sentētia quā expresse docuit Sanctus Tho. 3. *p. q.* 68. *artic.* 3. ibi. † *Peccat si vltra tēpus institutū ab Ecclesia differat accipere Baptismū, nisi ex causa necessaria & licentia Praelatorū Ecclesiae, sed tamen hoc peccatum cum alijs deleri per accedentem cōtritionem, quae supplet vicē Baptismi.* Quibus verbis nostrae sententiae fundamentum fecit quā 4 sequuntur ibi D. Caiet. §. *ex iure autem.* quāuis dicat se non inuenisse ius positiuū, īd determinans, tamen concedit id posse Ecclesiā determinare. † Sotus *in* 4. *dist.* 5. *q. vnic. art.* 3. 5 Ledesma 1. *p.* 4. *q.* 9. *art.* 3. *dub.* 1. Tabiena *verbo Baptismus.* 5. *n.* 13. *q.* 12. *vers. si vero* Sylvester *verbo Baptismus.* 4. *n.* 9. *q.* 11.

Vt autē haec mea verissimaque sententia cōprehendatur notandū maxime est; † aliud 6 esse substantialem obligationē dimanantem à praecepto diuino de suscipiendo Baptismo aliud tēpus in quo obligatio ista exercet vires, ita vt transgressor speciali culpa contra diuinum praeceptum maculetur. Primum, est immutabile ab Ecclesia, & semper sicut manet praeceptū diuinū omnes cōprehēdēs, ita & obligatio substantialis ipsius. Secundū, potest ab Ecclesia limitari aut coarctari nō solū propter Ministros, sed etiā propter Cathecumenos, qui nomina sua dedere & Baptismum petierunt sicut de determinatione 7 praecepti diuini de confessione, quod determinatum ad annum, in gratiam Poenitentiū cū discrimine tamen quia isti possunt ad libitum intra annum confiteri toties quoties; quia est Sacramentum reiterabile, neque indigent instructione speciali, at Cathecumeni indigent disciplina, & instructione ad quam requirūt tempus detractum, quod est ab Ecclesia spacium octo mensium, vel minus iuxta capacitatem Cathecumeni, quod discernere pendet, ab Episcopo & Praelato, hoc praelibato nostrum assertum

8 Probatur primò, quia vt est indubitatum,
& semper fuit † antiquitus in Ecclesia nullus
Præsbyter, aut Episcopus poterant conferre
Baptisma nisi duobus anni temporibus, Sab-
bato Sancto & vigilia Pentecostes *c. non ra-
tione*, quod est Syricij Papæ *epist. 1. ad Hymer.*
9 *Tarracon. c. duo tempora*, quod est; Leonis I. *ep.*
5. ad Episcopos Siciliæ c. 1. de consecr dist. 4. &
constat ex multis Pontificũ, & Conciliorum
decretis, quæ congerit Vasquez *à n. 15.* quæ
consuetudo, ita inualuit, vt in Gallia, vt ne-
que Infantes possent à parẽtibus deferri ad
aquam Baptismalem nisi præfatis tẽporibus,
nisi ex causis vrgentibus quæ etiam in adul-
10 tis eurrebant, quod præceptũ ita strictè ob-
seruabatur, vt qui ante hæc tempora aqua
Baptismali intingeretur etiã causa infirmi-
tatis ad Præsbyterij ordinem promoueri ne-
quirẽt in tota Gallia & Grabatarij dicebãtur,
vt constat *ex Concil. Parif. sub Ludouico & Lo-
thario l. 1. c. 8.* & citat ad hoc Conciliũ Næo-
cesari *can. 12.* quãuis quantũ ad infantes ex-
tra illa duo tẽpora posse baptizari concesse-
rit Syricius Papa *c. 2. epist. cit.* perseuerante in
vniuersa Ecclesia determinatione facta, illius
duplicis diei, quoad Adultos Cathecumenos,
Vnde Gelasius Papa *ep. 6. ad Episcopos per Lu-*
11 *caniam, c. 12.* sic fatur. † *Baptizãdi sibi quis quã*
passim quocumque tempore nullam credat inesse
fiduciam præter Paschale festũ, & Pẽtecostes ve-
nerabile Sacramentum, excepto grauissimi dum-
taxat lãguoris incursu, in quo verũ est ne morbi
crescente periculo sine remedio salutari fortassis
12 *ægrotans exitio præuentus abscedat.* ad necessi-
tatẽ ex morbo Syricius, *vbi suprà* & Leo Pa-
pa *ep. 18 aliàs 80. ad Episcopos Campaniæ c. 1.*
naufragium, hostilitatẽ, obsidionẽ, & alia.
13 Ex quibus ni fallor manifeste deduco ar-
gumentum ad hominem contra Vasquez &
sequaces, quia † extra hæc tempora Ministri
nõ tenẽtur aqua baptismali intingere Neo-
phytos, & alios petentes baptismum, neque
licite id præstare poterant, neque aliquis ha-
bere poterat fiduciã se extra tẽpus paschale
& vigiliã Pẽtecostes posse intingi, ergo præ-
ceptũ baptismi nõ exercebat vires suas nec
obligatione premebat extra præfata tẽpora:
ergo Ecclesia determinauit tempus præce-
pti Baptismi sicut & tempus præcepti de
confessione, & sicut istud non cogit extra
tempus determinatum, nec illud secunda
consequentia clare deducitur ex prima &
ista manifesta est ex anti.
14 Fateor cum Dicastillo & Vasquez, quod †
præceptum diuinum de Baptismo obligat,
quando commodè suscipi potest, hæc autẽ
commoditas in gratiam etiam Cathecume-
norum determinatum est ab Ecclesia vsque
ad præfata tempora, vt sic cõpetens institu-
tio in doctrina fidei, & aliis pertinẽtibus, ad
religionem Christianam. Vnde August. *vbi*
suprà egregiè dixit. *Omnia Sacramẽta quæ acta*
sũt & agũtur in vobis Cathecumenis *per mi-*
nisteriũ seruorũ Dei, exorcismis, orationibus, cã-
ticis, cilicio, inclinatione ceruicũ, humilitate pe-
dũ, pauor ipse omni securitate appetẽdus, hac om-
nia, vt dixi esca sunt, quæ vos reficiãt in vtero, vt
renati ex baptismo hilares vos mater exhibeat
Christo. Igitur Sancta Mater Ecclesia, vt quis 15
sit aptus & commodus ad renascendum Ba-
ptismo, hanc commoditatem iudicat nõ ha-
bere, qui cõpetenti tempore nõ sunt in vte-
ro eius sustentati in spiritualibus præfatis,
eisque determinat tempus ad renascendum
in præfatis temporibus, ante quæ iusta præ-
sumptione ducta iudicat prudenter non esse
tempus commodum renascendi Baptisma-
te, & quidem si ante præfata tẽpora obliga-
tio præcepti diuini exerceret vim suam obli-
gãdi, nõ esset recta animarũ gubernatio, ita 16
strictè, prohibere, ne Ministri extra Sabbatũ
Sanctum, & vigiliam Pentecostes Baptismi
Sacramentum impertirent (& hoc eum tãto
rigore & tot conciliaribus decretis & Põti-
ficiis diplomatibus, vt omnino inhibeant, ne
in Natalitiis Martyrum, vel in festo Natalis 17
Domini, aut Epiphaniæ, quoquomodo ali-
qui baptizentur, cuius rationẽ satis elegan-
tem tradit S. Leo Papa *ep. 4. c. 3.* quia ad alios
dies alia festa pertinent hæc semper ad hos
dies, qui est Resurrectionis Domini, & Pẽte-
costes insignis, occurrit quasi dicat quod
collatio sacri baptismatis propria est horum
dierum ex antiqua Ecclesiæ institutione) si
Cathecumeni obligati sunt, ad recipiendum
ante hos dies,
Secundò probatur quia licet † Ecclesia 18
Cathecumenos & eos qui sua nomina dede-
runt vt baptizentur non possit excõmunica-
re aut alia pœna spirituali cogere vt bapti-
zentur, vel ob aliud delictum puniri, neque
coarctẽtur legibus Ecclesiasticis, quibus ligã-
tur fideles baptizati, tamẽ eo ipso quod intra
collegiũ Cathecumenorum sunt recepti ad
baptismũ recipiẽdũ, ipsos potest suo præce-
pto cogere vt baptizentur tempore aut de-
terminato, & non alias, quare † differens 19
baptisma vltra hoc tempus peccat contra
conditionem Ecclesiæ, quæ in Cathecume-
nos iurisdictionem inchoatam habet, sicut
ipsi inchoati sunt fideles, nisi enim illos pos-
set suis mandatis cohibere non posset eos
rectè gubernare, quare cum in vtero por-
tet vt bene, & commodè ipsos regeneret,
potest præcipere, vt tempore opportuno re-
nascantur, quod secus est de aliis infideli-
bus, qui cum non sint in vtero Matris Ec-
clesiæ, nullo præcepto possint constringi.
Manifestum enim relinquitur, quod † 20
Ecclesia non solùm potest, sed de facto
determinauit tempus in quo obligat præ-
ceptum diuinum de baptismo sed determi-
nauit

nauit tempus in quo obligat præceptum diuinum de confessione, vtrumque enim
21 præceptum etiam quantum ad temporis determinationem æquiparat, D. Tho. *in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. q. 4.* ne vtriusque obseruantia vaga sit relicta & differatur vsque ad mortis articulum, aut periculum. Vtrumque enim institutum est ad reconciliandam amicitiam cum Deo, & cum baptismum ianua sit omnium Sacramentorum ne in voluntatem cuiusque refunderetur iudicium, quando esset opportunum tempus, quo obligaret præceptum Sanctissimi tunc temporis nullus obligabatur ad baptismum ante præfata tē-
22 pora, vt enim ait † Rup. *lib. 4. de diuin. offic. c. 18. cuncta penè Ecclesiæ proles, quam per unum verbo prædicationis nouam gignere poterat instanti solemnitate Paschali hac die sua nomina dabat* (*Hebdomada quarta quadragesima, feria quarta qua dicebatur scrutiniorum, quia scrutabantur qui accedebant, neque radix amaritudinis subesset, vt in Simone Mago in hæreticis, & hæresiarchis quamplurimis*) *& persequentes dies vsque ad ipsam Pascha solemnitatem audiens quisque regulam fidei,*
23 *vnde & Cathecumenus dicitur* (*Cathecuminus, namque auditor interpretatur*) *lactatus & grandescens, tandem in plenitudine temporis postquā luna plena est fide in solemnitate Sancti baptisterij Symbolum reddens Christo commoriebatur & consurgebat: at postquam Christianitas creuerat & sagena illa verbi Dei piscibus impleta est visum est Sanctæ Ecclesiæ passim indulgētia baptizandi concessa imo oblata cuncta anteuenire pericula, &c.* & sic hodie abrogata illa Ecclesiastica lege qua determinabatur tempus idoneum ad Baptismum, & consequenter, quod obligarentur ad illum recipiendū,
24 † Iudicium de idoneitate Cathechismi reducitur ad prudentem, & expertum Sacerdotē esse Catechumenum idoneum, vt præceptū diuinum exercet vires suas & illud transgreditur, qui non baptizatur, & hæc, vt veritas edocta à S. Tho. enucleatur, sufficiant.

SVBRESOLVT. VIII.

Explicatur Caput commissa de elect. in 6.

SVMMARIVM.

1. *Bonifacy VIII. sensus.*
2. *Quæ fructuum amissio dependeat ab intentione non recipiendi Sacerdotium intra annum.*
3. *An Ecclesia possit punire actum internum & intentionem prout coniunctam actui externo.*
4. *Multorum DD. opiniones adducuntur, & num. 8.*
5. *Quæ conditionalis voluntas satis sit vt non incurrantur pœnæ à iure imposita.*
6. *An si Parrochus in anno die pacifica possessionis incidat in infirmitatem, qua ineptus redditur ad officia obeunda Parrochialia, non teneatur infra annum Sacerdotem ordinari.*
7. *An si quis per dimidium anni sanam habuerit intentionem suscipiendi Sacerdotium huius medietatis fructus faciat suos.*
9. *Ratio difficultatis, & num. 10.*
11. *An solum puniatur omissio Sacerdotij intra annum.*
12. *Quorum fructuum priuatio fieri nequit iure pure humano.*
13. *An ex iure naturali & diuino qui Sacerdos non est, aut in spe proxima positus non mereatur stipendium.*
14. *P. Suarez & Salas doctrinæ affertur.*
15. *An si quis recipiat beneficium curatum sine intentione promouendi se ad Sacerdotium iure natura adsit illi titulus sufficiens ad percipiendos fructus, & num. 16.*
17. *An pœna non ponatur propter intentionem internam, & num. 18.*
19. *Quamnam intentionem iunctam negligentiæ, & omissioni puniat Ecclesia.*
20. *Difficultatis sensus, & num. 21.*

COrollariū sextum est intelligentia singularis *ad cap. commissa 35. de elect. in 6.* vbi Bonifacius VIII. dicit † *si promoueri ad* 1
Sacerdotium non intendens Parrochialem receperis Ecclesiam, vt fructus ex ea per annum percipias, ipsam postmodum dimissurus (*nisi volūtate mutata promotus fueris teneberis ad restitutionē fructuū, eorumdem cū eos receperis fraudulenter.* quæ decisio valdè prudēs est ad vitandas fraudes, eiúsque intelligētia clara colligitur ex dictis in superioribus decisionib. quamuis enim † hæc fructuū amissio depen- 2
deat ab intentione non recipiendi Sacerdotium intra annum, vt sic percipias fructus fraudulenter nihilominus hanc intentionem, etsi internam, quia ad actum externū deductam punit Pont. per hoc, quod si non mutetur intentio, & de facto quis Sacerdos fiat quantū est ex sua parte, fructus teneatur restituere, quos suos non facit absolutè nisi intra annū ad Sacerdotiū promoueri curet. Vnde manifestū est, quod † Ecclesia potest 3
punire actū internū & intentionē prout cōiunctam actui externo, vel eius omissioni externæ, dū enim confertur beneficiū parrochiale est sub ea conuētione, vt quis habeat intentionē saltē habitualē nō impeditā actu contrario suscipiendi Sacerdotiū, vt optimè considerant Azor *p. 1. lib. 5. c. 10. q. 2. & p. 2. lib. 6. cap. 8. quæst. 10.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 45. à num. 2.* Gutierrez *Cano. qq. lib. 2. cap. 5. num. 50.* Squillante *de obligatione Clerie. p. 1. à num. 103.* Nauarr. *de oratio. cap. 21. à n. 24.* vnde vt quis dicatur non habere in-

tentionem se promouendi ad Sacerdotium
4 debet habere animum dubium, aut conditionalem, nisi scilicet aliud beneficium sibi commodius, aut pinguius, aut alius modus viuendi sibi conuenientior, vt si contingat adire maioratum, aut hæreditatem copio-
5 sam; hæc inquam † conditionalis & anceps voluntas satis est, vt non incurrat pœnas impositas à iure. Ita Nauarrus *consil.* 17. *de Cleric. non resident. & in Manuali cap.* 25. *n.* 118. attestans ita seruare consuetudinem Christiani orbis, imo Garzia *p.* 3. *de benef. cap.* 4. *num.* 9. dicit, quod Sacra Congreg. de-
6 clarauit, quod † si Parrochus in anno à die pacificæ possessionis incidit in infirmitatem, qua ineptus redditur ad officia obeunda parrochialia, non tenetur ordinari infra annum sacerdotē, quod ego etiam intelligo si infrà prædictū tempus illi iniungant capitales inimicitiæ, quæ in iure æquiparētur infirmitati cū illi exstantibus non habeat liberum curæ exercitium, & huiusmodi impedimenta non euertunt etsi retardent intentionem requisitam à iure, quam punit Pontifex pœna restitutionis fructuum totius anni, perceptorum à tempore quo non habuit præfatam intentionem.

7 Quod si quis per dimidium anni sanam habuerit intentionem suscipiendi Sacerdotium; postea ea mutata tempore mutationis, conueniunt omnes fructus prioris medietatis facere suos, posteriores vero dicunt teneri restituere ante omnem sententiam, etiam declaratoriam fructus perceptos.
8 † Graffis *part.* 1. *Decis. lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 54. Toletus *lib.* 4. *Sum. cap.* 18. *n.* 4. Gutierrez *vbi suprà num.* 23. Garzia *num.* 55. cæterum contrarium etiam in praxi est securum. Ita Nauarr. *vbi suprà num.* 118. *vers.* 10. Lessius *lib.* 2. *de iustit. cap.* 34. *num.* 134. *ex dub.* 26.
9 *concl.* 5. ratio est perspicua, quia licèt verum esset, quod etiam in pœnalibus extenditur lex, quando currit eadem omnino ratio, cæterum hæc non currit in præsenti; nam qui ab initio suscepit beneficium Parrochiale sine intentione accipiendi Sacerdotium fraudulenter ad beneficium irrepsit, & possessionem fraudulentam ex parte sua recipit, & sic fefellit Ecclesiam, vnde iure optimo non accipit dominium respectu fructuum percipiendorum, quibus ipso iure priuatur, atqui bona & sana intentione intendens ad Sacerdotium promoueri possessionem accipit simul gaudet dominio absoluto respectu fructuum, & sic non est in
10 vtroque eadem omnino, ratio & sic non est extendenda lex ista, quæ solum loquitur de illo, qui sine tali intentione suscipit Parrochiam; nullum enim ius reperitur, quod tale dominium auferat, imò etiamsi esset eadem omnino ratio lex ista pœnandis extendenda non esset, vt benè Nauarr. *l.* 3. *consil.* 26. *de præbendis.*

Addo, quod ad propositum est valdè notandum, in præfato *cap. commissa.* † solum 11
puniri omissionem Sacerdotij intra annum, quod si quis dum recipit beneficium Parrochiale cum intentione non residendi personali residentia, sed illud permutandi, vel renunciandi, non tenetur ad fructuum restitutionem, quia ad hoc nullo iure adstringitur, dummodo interim per substitutum curam habeat animarum, quod intellige intra annum, nam postea si vltra bimestre personaliter non resideat tenetur fructus pro rata restituere, iuxta detracta à Trid. *sess.* 23. *cap.* 12. & à nobis in superioribus enucleata.

Valdè torsit viuax ingenium Patris Vasquez *decis. præfati capitis commissa.* contra sententiam quam semel concepit, quod Ecclesia nequit iurisdictionem exercere in actus internos etiam coniunctos externis. Vnde 1. 2. *disp.* 160. *num.* 36. dicit, quod † fructuum horum priuatio fieri nequit iure 12
pure humano, sed sit iure ipso naturali declarato, & determinato per Ecclesiam, sacerdotium enim iure naturali, & diuino annexum est beneficio Parrochiali cuius officium est administrare Sacramenta populo & sacrum facere, vt ait Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. *de reformatio.* quare † ex iure naturali & diui- 13
no qui sacerdos non est, aut in spe proxima positus non meretur stipendium, vnde qui accipiens beneficium curatum non habet intentionem suscipiendi sacerdotium, incapax est percipiendi fructus, & ita tenetur eos restituere. Vnde Pontifex in præfato capite non inducit nouum ius, sed declarat ius naturale & diuinum.

Verum enim verò hæc Vasquez interpretatio & intelligentia nullatenus sustinenda est, vtpote contra communem omnium Canonistarum & Theologorum Moralium intellectum, quam multis impugnant † P. Sua- 14
rez *lib.* 4 *de leg. c.* 13. *à n.* 26. Salas *disp.* 9. *sect.* 1. *à n.* 15. dicentes non habere solidum fundamentum, si enim lex lata *in præfato cap.* non poneret pœnam priuationis & omissionis dominij fructuum non est fundamentum, vt dicatur iure naturæ teneri illum, qui non habet intentionem intra annum se ordinare sacerdotem, ad fructuum restitutionem, ita vt illorum non habent dominium, quod hoc manifesto discursu conuincitur esse falsum, quia etiam † si quis recipiat be- 15
neficium curatum sine intentione promouendi se ad Sacerdotium, iure naturæ adest illi titulus sufficiens ad percipiendos fructus sine iniustitia, aut obligatione restituendi illos, ergo secluso iure positiuo humano non tenetur ad eos restituendos, consequentia

est euidens, & antecedens probatur manife-
stè, quia toto illo anno potest, satisfacere of-
ficio partim per se, partim per alium in his
quæ per se non potest cum autem sit Do-
minus beneficij non est cur iure naturæ te-
16 neatur restituere fructus; quia illo anno etiã
cum intẽtione Sacerdotij non poterat aliter
inseruire beneficio, etsi sicut habeat inten-
tionem ascendendi ad Sacerdotium, non
tamen habet intentionem seruiendi per se
beneficium, quoad ordinem Sacerdotalem,
sed administrare Sacramenta per alium, &
per alium sacrificare, quamuis personaliter
resideat; si per alium faciat quod per se fa-
cere teneatur non ideo iure naturæ tenetur
fructus restituere: ergo etiamsi non habeat
intentionem ascendendi ad Sacerdotium
non tenebitur eodem iure, sed solum ex
Ecclesiastica lege.

Quare in præfato *cap. commissa* ponitur
17 † pœna non propter intentionem internam
tantum secundum se non ascendendi in Sa-
cerdotium intra annum; sed prout coniun-
ctam omissioni externæ præfatæ, præsumit
enim Ecclesia fraudulenter fructus percipe-
re; eo ipso quod, non adsit intentio ascen-
dendi ad Sacerdotium, & sic cum fraude
ad percipiendos fructus beneficium parro-
chiale accepisse, vnde Pontifex expostulat
quod non sit fraudulenta ista intentio à pri-
mo cum recipitur beneficium vel saltem
18 quod non perseueret, imperans non ascen-
sum ad Sacerdotium vsque ad expletum an-
num si tamen à principio quis habuit inten-
tionem non ascendendi, & postea tempo-
re habili saltem per extra tempora mutauit
voluntatem & fit sacerdos fructus totius an-
ni percipit; quos percipere non posset si
toto anno negligenter differret ordinari Sa-
cerdotem imperatur præfata negligentia ex
virtuali saltem intentione non ascendendi
19 ad Sacerdotium, quam † intentionem iun-
ctam præfatæ negligentiæ & omissioni pu-
nit Ecclesia non secus ac punit inquisitorem
qui odio, vel amore ducitur in negotio San-
cti officij, *vt supra* vidimus *ex clement.* 1. *de
hæreticis*, quare miror Sapientissimum Fran-
ciscum Suarez, qui cum dicat Ecclesiam
habere Iurisdictionem in actus internos vt
coniunctos externis hac doctrina non fue-
rit vsus in explicatione præfati *cap. com-
missa*.

20 Falluntur etiam qui dicunt Pontificem
posuisse hãc conditionem, vt quis accipiens
beneficium curatum faciat fructus suos, si
habuerit intentionem ascendendi intra an-
num ad Sacerdotium; in hoc inquam fallun-
tur; quia iuxta omnium Canonistarum sen-
sum hæc fructuum priuatio est pœna pro-
priè non autem esset talis si esset pactio con-
21 ditionalis. Secundò, quia Pontifex non di-
cit, si recipiat beneficium sine attentione
Sacerdotis intra annum; *sed si promoueri ad
Sacerdotium non intendens, vt fructus ex ea
percipias parrochialem acceperis Ecclesiam*, &c.
vbi non intentio Sacerdotij, vt fructus per-
cipiantur punitur, vt fraudulenta in hoc
quod talis non faciat fructus suos, & sic nul-
latenus assentior quod sit pactum conditio-
nale; sed pœna pro carentia voluntaria non
accipiendi Sacerdotium, & sic Ecclesia pu-
nit actum internum, vt coniunctum actui
externo.

SVBRESOLVT. IX.

An aliquo casu teneatur quis dicere mentaliter officium diuinum.

SVMMARIVM.

1. *An quis officium diuinum dicere teneatur mentaliter in aliquo casu.*
2. *An præceptum Ecclesiæ sit de oratione vocali.*
3. *An quis teneatur mentaliter recitare si non possit vocaliter.*
4. *Suarez sententia affertur.*
5. *Clericus ex hoc ipso quod sit clericus in sacris tenetur dicere horas canonicas, ex S. Thoma & n.6. & 7.*
8. *An si quis ob infirmitatem non possit recitare totum officium, teneatur recitare partem.*
9. *Cuius præcepti obligatio habeat partes.*
10. *Nauarri mens adducitur.*
11. *An qui habet priuilegium dicendi officium diuinum mentaliter si non possit dicere officium diuinum vocaliter teneatur ipsum mentaliter dicere.*
12. *Multorum DD. sensus adducuntur & n.13. & 14. necnon Authoris & n.15.*
16. *An priuilegium datum in alicuius fauorem non debeat vergi in ipsius detrimentum.*
17. *Quis non satisfaciat Ecclesiæ præcepto de oratione vocali.*

COrollarium septimum, quid sit dicen- 1
dum an † si aliquis lingua impeditus
vocaliter dicere non valeat officium diui-
num possit tamen mentaliter illud dicere, si
Beneficiarius sit teneatur ad mentaliter il-
lud dicendum? communiter respondetur,
negatiue ita Vasq. *de benef.* §. 1. *cap.* 4. *dub.* 12.
Bonac. *disp.* 1. *de horis*, *quæst.* 6. *punct.* 2. Suar.
tom. 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis. cap.* 23. *n.* 11. ra-
tio est, quia † præceptum Ecclesiæ est de 2
oratione vocali; vt constat *ex cap. dolentes,
de celebr. Missarum*, & ex Concilio Basil.
sess. 21. vnde qui voce impeditur nequit vo-
caliter dicere horas Canonicas, ab illarum
obligatione est exemptus.

3 Sed quod † teneatur mentaliter recitare si non potest vocaliter, citatur Paludanus sensisse *in 4. dist.* 1 2. *quæst.6.* §. *vlt.* ita Barth. à S.Fausto *lib.2. de horis, quæst.* 241. sed male quia ibi nihil dicit, sicut nec *dist.15.quæst.5.* vbi ex professo agit de recitatione officij diuini, Nauarr. tamen *cap.11.num.6.de oratio.* citat Girardum quendam *in tract. de assiduitate orationis,quæst.4.* ita sensisse, quod non
4 est ita facile determinare, vt visum est Suarez *vbi supra*, si enim iure naturali diuino Beneficiarius tenetur orare pro eo qui beneficium instituit,& pro omnibus fidelibus, vt sentiunt Vasquez, & multi alij, quos in superioribus citauimus, & Suarez *lib.4. cit. cap.16.* citat Abbatem, Turrecrematam, Zabarellam, Laudensem, Angelum, Rosellam, Nauarrum, Sotum, & indicat satis Paludan. *vbi suprà*, nec abhorret D.Thom. *quodlib.6. art.8.* vbi hoc facit argumentum: *Ille qui recepit bona temporalia alicuius tenetur ei in spiritualibus compensare, sed iste Clericus accipit bona, quæ faciunt defunctorum, ergo*, &c. quod
5 admittit *in corp.artic.*dicens: *quod † Clericus ex hoc ipso quod sit Clericus in sacris tenetur dicere horas Canonicas, videntur enim tales specialiter assumpti ad laudem diuinam*, iuxta illud Isa.41. *Omnem quod inuocat nomen meum in laudem meam creaui illum.*

6 Vnde iuxta doctrinam D.Thom. † Clericus in sacris, & Beneficiatus ex vi beneficij & Clericatus iure ipso naturæ diuino tenetur compensare in spiritualibus bona temporalia quæ accipit. Vnde cum ius naturæ actus mere internos præcipiat si istis potest recompensare, quia ad orationem vocalem est impossibilitatus: quia mutus factus ad orationem omnino mentaliter tenebitur, eorum quæ vocaliter dicenda erant ex de-
7 terminatione Ecclesiæ,qui enim iure naturæ ad aliquid tenetur si ex impossibilitate excusatur in parte non excusatur in totum, quare sententia Gerardi non est ita fundamine destituta vt visum est Suarez; & cum sit valdè pia satis est probabilis,

Quæ vrgetur quia multi & graues Do-
8 ctores tenent,quod † si quis ob infirmitatem non potest recitare totum officium tenetur recitare partem, quam potest ita Nauarrus *de oratio.cap* 11.*n.*15.Azor 1.*p.lib.*10.*cap.*15. *q.*4. *&* 5. Philiarcus *de officio sacerdotis lib.*1. *cap.*10.Graffis *lib.*2.*decis.cap.*54.*n.*3.*&* 4.Vega *in sum. tom.* 1. *cap.*128. *casu.*1. Bartholomeus à S.Fausto *lib.*2. *de horis q.* 217. & tenent omnes, quos supra dedi, qui dicunt quod qui potest recitare maiorem tenetur
9 illam recitare, ratio est quia † obligatio huius præcepti habet partes, & sic qui non potest omnes soluere tenetur ad id quod potest: sicut qui debet mille si non potest omnia tenetur suluere quod potest, cũ ergo præceptũ de recitatione horarũ duplicem obligationem contineat externam,& internam si ad primam quis soluendam factus est impotens, tenetur ad secundam scilicet mentaliter recitandam: vnde Nauar. *de oratio, cap.*20.*n.*14. dicit † *sustineri posse quod si* 10
quis mentaliter dicat ea quæ in Missa, & Breuiario dicuntur secreto satisfacere præcepto.

Sed resolutorie dico, primò † qui habet 11
priuilegium dicendi officium diuinum mẽtaliter (quale habere Regulares probaui, *tom.*1. *Morali tract.*3.*Resol.*9.) si non potest dicere officium diuinum vocaliter tenetur ipsum mentaliter dicere habens in prospectu Breuiarium si officium nõ scit memoriter; (nisi sit cœcus, & mutus) hoc mihi persuadeo ex hoc satis probabili fundamento, quia etsi tempore interdicti non teneatur quis Missam audire, propter impedimentum positum, tamen ille qui habet priuilegium vt possit audire sacrum tenetur ad illud audiendum, vt tenent Sotus *in* 4. *dist.*3.*q.*2.*art.*1.*versic. vnum autem* Viualdus *in candelabro titulo de interdicto* §.8.*n.*13. Henriquez *lib.*7.*cap.*13. *n.*3. Suarez *tit.*3.*in.*3.*p. disp.*88. *sect.*6. dicens contrarium non esse practicè probabile, Dicastillus *tom.* 1. *in* 3. *p.tract.*5.*disp.*5.*dub.*10. § 3. Sanch. *in selectis disp.*15.Bonac.*disp.*5.*de censuris punct.*4.*n.*19. Tannerus *disp.*5.*q.*6.*dub.*2.*n.*25. Nugnus 3.*p. q.*83.*art.*3.*dub.*2.& vt notat Henriquez est communis Iuristarum, & Theologorum, 12
Salmanticens. & Complutens. tenent fere omnes Scriptores Bullæ cruciatæ *claus.* 4. Trullench. Villalobos, Rodriguez, Acosta, Ioannes de la Cruz, Castro Palao *tom.* 5. Ouiedo *disp.* 12. & multi alij quos referunt præfati contra paucos recentiores.

Et quidem si loquamur de Clericis & Religiosis omnino certum est in quo conueniunt omnes, vt ait † Auila *de censuris.* 5.*p.* 13
*disp.*4.*sect.*2.*dub.*6. teneri ad audiendam Missam, quia *in cap.alma mater*, habent licentiam audiendi officia diuina, quam licentiam confert bulla cruciatæ, quia sicut illi tenẽtur omnibus fatentibus ita & habentes hoc priuilegium, est enim accidentarium quod licentia ista conferatur à iure communi, vel speciali priuilegio, cum ex vtroque liber sit æqualiter quisque à vi & efficacia 14
interdicti, quod solum comprehendit non licentiatos à Principe supremo, qui non censetur comprehendere nisi non exemptos suo fauore aut priuilegio.

Ex quo principio subsumo: † ergo, qui 15
propter impedimentum superueniens non potest vocaliter satisfacere obligationi dicendi officium diuinum vocaliter; si ex priuilegio potest satisfacere dicendo mentaliter ad hoc tenetur, & obligatur vti tali priuilegio sicut obligatur quis ad vtendum cruciata

cruciata, vt satisfaciat præcepto audiendi Missam: quamuis enim *in cap. si de terra, de*
16 *priuilegiis*, dicatur, quod † priuilegium datum in alicuius fauorem non debet vergi in ipsius detrimentum; vnde potest quis renunciare priuilegio: hoc non obstat, quia hoc debet intelligi quum priuilegium non vergit in salutem animæ, & quando supposito priuilegio, & acceptato à priuilegiato actus ex aliqua lege redditur obligatorius, vt contingit in præsenti.

Dico secundò, qui non habet hoc priuilegium non tenetur ad recitandum officium
17 diuinum mentaliter. Ratio est quia † non satisfacit præcepto Ecclesiæ, de oratione vocali; tenetur tamen aliquam orationem mentalem fundere, quia ex iure naturæ tenetur recompensare temporalia, quæ accepit spiritualibus, vt notat optimè Syluester *verbo Hora num. 5. quæst. 4.* & supra docuit D. Thomas.

SVBRESOLVT. X.

An Summus Pontifex possit aliquem in Sacris constitutum eximere ab obligatione recitandi officium diuinum.

SVMMARIVM.

1. *An Pont. possit dispensare vt clericus in sacris vel Beneficiatus non dicat officium diuinum.*
2. *An Pontifex possit omnino liberare Clericos ab omni omnino onere recitandi.*
3. *Multorum DD. sensus & n. 25 & 44.*
4. *Quid veniat notandum.*
5. *An obligatio ex charitate sit tanta vt sit mortale peccatum actionem illam ex charitate faciendam omittere & n. 6.*
7. *Quo priuilegio aliter possint vti Lectores, aliter Scriptores, aliter Confessarij, & n. 8. & 9.*
10. *An Lectores, Confessarij possint in rigore loquendo praeuenire tempus occupationibus suis & n. 11. & 12. & 13.*
14. *An si quis priuilegiatus omittat recitare ea quæ disponit priuilegium mortaliter peccet.*
15. *An commutatio non auferat obligationem;*
16. *An Psalmi sint designandi à Superiore.*
17. *Caramuelis opinio.*
18. *An Clericus Romanus non satisfaciat nisi recitet in Breuiario à Pio V. disposito, ex eodem.*
19. *Axioma affertur, & n. 20. & 21.*
22. *An Pontifex possit simpliciter dispensare cum Beneficiato, vt nihil omnino recitet.*
23. *An ordinati Beneficiati & Religiosi ad horas canonicas teneantur iure diuino, & humano & n. 24.*
26. *An Beneficiati teneantur ad horas canonicas non solum ex præcepto Ecclesiæ sed etiam ex iustitia commutatiua.*
27. *Ratio difficultatis & n. 28.*
29. *In quibus Papa non possit simpliciter dispensare.*
30. *Nauarri mens adducitur, necnon Suarez & n. 31. & 36. & 46.*
32. *An nullum sit ius diuinum aut naturale obligans Beneficiatos aut Clericos in sacris ad aliquam precem recitandam.*
33. *An Beneficiatus ex iure naturali teneatur ad aliquid recitandum.*
34. *An Papa possit Parrocho conferre Beneficium Parrochiale sine omni onere recitandi aliquid.*
35. *Diui Thomæ sensus affertur.*
37. *An Papa possit dispensare in hoc quod quis dicat horas Canonicas, & num. 38.*
39. *An quacunque determinatione facta ab Ecclesia sua lege circa quantitatem orationis fundeada ab ordinatis in sacris possit Pontifex in illa dispensare.*
40. *An Pontifex nequeat dispensare & auferre obligationem quam habent iure naturæ Beneficiati recitandi aliquid indeterminatum laudandi per aliquam deprecationem Deum, & num. 41.*
42. *Authoris mens, necnon Euerardi, & n. 43.*
45. *An ordinati in Sacris teneantur ad aliquam precem fundendam siue publicè siue priuatim.*
47. *An quamuis Pontifex possit diaconum aut subdiaconum absoluere à penso horarum; non possit omnino absoluere à recitatione horarum, & num. 48.*
49. *Dianæ sententia adducitur.*
50. *Supra quod ius diuinum Pont. non habeat potestatem.*
51. *Ad fundamenta Suarez & sequacium respondetur quatuor modis, & num. 52. 53. 54. & 55.*

Corollarium octauum, an † Pontifex possit dispensare vt Clericus in Sacris, vel Beneficiatus non dicat officium diuinum quod dupliciter potest controuerti. 1
Primò, an Pontifex ex causa iusta possit dispensare cum istis, ne dicant officium diuinum constans ex septem horis canonicis substituendo illarum loco alias breuiores orationes. Secundò, † an possit omnino liberare hos ab omni omnino onere recitandi 2
aliquid, & quidem in primo sensu non solum potest Pontifex sed de facto concessit dispensando priuilegium Regularibus, vt qui occupati sunt in lectionibus S. Theologiæ, & canonum, & in cõtinuis confessionibus aut libros in eisdem materiis conscribendo; satisfaciant obligationi diuini officij dicentes semel Credo, & septies Pater, &

Aue

Aue cum septem Psalmis à Superiore designandis, quod Priuilegium concessit Clemens VII. Patrib. Teatinis & illud referunt
3 & approbant † Miranda *in Manuali tom. 1. quæst. 37. artic.* 19. Hieronymus Rodriguez *resol.* 24. *num.* 6. ex Auunculo *tom. 1. quæst.* 41. *art.* 6. & compendio priuilegio D. Hieron. Hispan. congreg. *verbo horæ* §. 7. Diana 3. *p. tract.* 11. *resol.* 8. Caramuel. *disp.* 107. *dub.* 1. (qui minus erudite *num.* 1369. dubitat de hoc priuilegio) Portel. *in dub. Regu. verbo hora, num.* 18. quod Priuilegium etsi esset primo concessum viuæ vocis oraculo, tamen iuxta à me dicta *tom. 2. Moral.* iam est priuilegium diplomate Pij V. confirmatum ibidem pluribus monstraui.
4 Hic tamen † aliqua sunt notanda circa hoc priuilegiū dispensatorium iustissimam causam habuisse summum Pastorem, vt illud in Regularibus sic in charitatis officiis intentis concederet, vt scilicet præfatis ministeriis liberius vacarent in vtilitatem publicam, tum Ecclesiæ, Religionis, & proximorum, voluit enim hoc leuamen istis operariis concedere, vt alliceret ad laborem, vt Ecclesia contra hæreticos defendatur; bonis moribus instruantur fideles, & bona, & salutari Doctrina & iugibus monitionibus imbuti sacramenta salutaria frequentent, neque enim vt causa ista iustificetur requiritur, vt bene aduertit P. Suar. *tom. 2. de Relig.*
5 *lib. 4. de Horis cap. 19. num.* 35. quod † obligatio ex charitate sit tanta vt sit mortale, aut graue peccatum actionem illam ex charitate faciendam, omittere; obligatio dicēdi officium multoties cessat propter vitandum incommodum proprium, aut proximi, vel propter consequendam vtilitatem propriā, aut proximi; maxime si ordinatur ad bonū cōmune & animæ profectū quæ sufficientis-
6 sima causa est, vt Pontifex non solum validè sed licite, & honeste hoc priuilegium partim dispensatorium, partim commutatorium concedat, & Religiosi sic occupati tutè & securè in praxi possint illo vti.
7 Secundò noto quod † aliter vti possunt Lectores, aliter, Scriptores, aliter Confessarij hoc priuilegio; nam respectu horum non æque conceditur priuilegium, sed distributione accōmoda, nam Confessores solum possunt illo vti temporibus illis, in quibus maximus est concursus Pœnitentium; in quorum confessionibus audiendis totum mane, & maxima pars vesperi intendunt, si-
8 ue in consulendis & gubernandis. Lectores verò toto tempore, quo insudant studiis ad legendum, & arguendum, præsidendum, & alia exercitia litteraria quibus ex suis constitutionibus, vsu & consuetudine attendunt,
9 vel intendunt. Scriptores vero toto tempore quod in conscribendis, corrigendis, & disponendis libris grauibus insumunt, scribere enim libros typis mandandos si proprio sudore conscribuntur, & digeruntur summus labor est, & occupatio pessima id est laboriosa vt ait Spiritus Sanctus. Vnde fit quod etsi hi omnes perfectius operentur si pensum officij diuini soluant sic occupatis tamen ex vi huius priuilegij non obligantur nisi ad dicendum id quod priuilegium præscribit.

Tertiò noto pro scrupulosis, quod licet † 10
Lectores, Scriptores, & Confessarij possint in rigore loquendo præuenire tempus occupationibus suis, imo & teneantur secluso priuilegio, vt bene notat Suarez, *vbi suprà, num.* 36. quando occupatio non est tutius diei sed magnæ eius partis, quia cum præceptum obliget pro toto die tenetur quis, postponere satisfactionem illius si in priori tempore fuit occupatio, vel præponere, quando impedimentum futurum præuidetur in posteriori, diei tempore. Cæterum ex 11
vi huius ampli priuilegij, nec tenentur postponere nec anteponere; sat enim est quod huiusmodi occupationibus intenti, & quod recitent ea, quæ præscribuntur, hoc enim est quod concedit priuilegium; quare etsi in rigore tempus super sit vt commode possint officium integrum recitare, tamen non tenentur, quia in subsidium laboris suscepti hæc conceditur gratia à Summo Pontifice, vt qui laborant duplici honore digni habeantur: verū est quod huiusmodi operarij si per aliquod anni tempus à studiis vacent, 12
etiam recreationis causa tenentur dicere integrum officium; datur enim priuilegium propter actuale exercitium horum ministeriorum. Si vero qui actu in illis ministeriis se exercent habeant aliquod beneficium aut 13
pensionem, si recitent ea quæ priuilegium præscribit non tenentur fructus restituere; cum ex dispensatione satisfaciant obligationi.

Quartò noto † si quis priuilegiatus ex 14
annumeratis omittat recitare ea quæ disponit priuilegium mortaliter peccat, & si habeat beneficium tenetur restituere pro rata omissionis. Ratio est perspicua quia præceptum recitandi totum officium obligans sub mortali commutatum est in ea, quæ præscribit priuilegium, quæ materia grauis est sicut est voti, commutatio autem † non 15
aufert obligationem sed commutat in leuiorem materiam, vt homines alias occupati facilius satisfaciant præcepto; si tamen quis vnum vel alterum Psalmum, aut Pater noster relinquat non existimo peccare mortaliter, quia non est tota materia commutationis, si vero, quis etiam voluntate, propria ea quæ præscribit priuilegium commutet ineuidenter melius aut prolixiorem orationem

orationem, vt in Rosarium integrum vel
duas illius partes, existimo etiam non pec-
care iuxta communem Doctrinam in ma-
teria de votorum commutatione.
16 Quintò noto; quod licet in priuilegio di-
catur, quod † Psalmi sunt designandi à Su-
periore hæc non est forma, vt quis possit ex
annumeratis vti priuilegio; sed solum est
modus, quo disponitur, vnde licitè potest, &
validè quis vti illo, etiamsi à Superiore Psal-
mi non designentur, sed Lector aut Scriptor
sibi designet nec longiores, nec breuiores,
nec necessarium est, quod sint propriè Psal-
mi Dauidici; sufficit enim si sint ex Canti-
cis, qui vt Psalmi canuntur, aut recitantur,
& habent simile metrum.
Ex dictis infero falso omnino Caramue-
17 lem & practicè improbabiliter dixisse † *vbi
suprà, num.* 1366. sæcularem Clericum & Re-
ligiosum, aut duos Religiosos diuersorum
Ordinum sine venialis culpæ scrupulo, pos-
se simul recitare iuxta Rubricas alterutrius
Breuiarij, ita vt suæ obligationi satisfaciant,
quod tenent, *vbi suprà, num.* 8. & Henriq.
lib. 7. de Indulgentiis, cap. 30. *num.* 4. quem isti
non legerunt, loquitur enim ante tempus
Pij V. sic enim dicit vir omnigena Morali
eruditione plenus (quem semper dum legò
admiror copiam & resolutionem) *id, quod
Ius, aut priuilegium disponit in vno ex correla-
tiuis extenditur ad aliud correlatiuum priuile-
gium eius, qui olim poterat Breuiario breui vti,
aut nunc potest ante tempus recitare horas ex-
tenditur ad solium.* Vbi manifestè loquitur de
Breuiario olim, ante tempus Pij V. qui in sua
18 constitutione manifestè dicit † non satisface-
re Clericum Romanum nisi recitet in Bre-
uiario à se disposito, quare dum quis hodie
dispensatur, vt Breuiario breuiori recitet
nisi expresè socius dispensetur iste non sa-
tisfacit, vel nisi in dispensatione dicatur,
quod cum socio recitet illud officium, sine
quibus verbis socius non satisfacit, etsi Be-
neficiarius sit tenetur fructus restituere.
Illud autem axioma, quod dispositum de
19 vno relatiuo intelligitur etiam determina-
tum de alio, intelligitur de correlatiuis quæ
talia sunt necessario; non vero de illis qui ad
libitum assumuntur, & non sunt necessaria
20 etiam ex politia, aut vrbanitate, & maximè
quando agitur de adimplenda obligatione
præcisa, quando enim correlatiua idem ha-
bent iudicium, eandem disciplinam & de
vno dispositum trahitur ad aliud, est quum
vnum nequit esse sine alio & vno destructo
destruitur aliud; vt tradunt Sanchez *lib.* 1.
de matrim. disp. 54. *num.* 1. *& lib.* 9 *disp.* 19. *n.* 10.
Tusch. *tom.* 2. *litt. C. consil.* 1041. Surdus *de-
cis.* 218 *num.* 10. Marius Anton. *lib.* 1. *variar.
resolut.* 56. *num.* 5. *& lib.* 3. *resolut.* 9. *n.* 2. quare
21 ad propositum ineptè trahitur axioma, quod
intelligitur cùm in vtroque correlatiuo eā-
dem ratio subsistit; vt egregiè probat Eue-
rardus *in loco à correlatiuis, num.* 8. vnde leges
decreuere sponsam per osculum acquirere
medietatem iocalium propter ruborē, quem
patitur osculata, qui cum in sponso cesset
in eo non habet locum hæc dispositio; pari
modo inpræsentiarum est discurrendum de
socio in recitatione officij.
Maiorem difficultatem habet corolla- 22
rium, an † Pontifex possit simpliciter dis-
pensare cum Beneficiato, vt nihil omnino
recitet, sed pura dispensatione ipsum libe-
rum constituat à penso Horarum; nihil illi
iniungendo, vt recitet vel vnum Pater no-
ster. Negant Panormitanus *ad caput Presby-
ter. de celeb. Missarum*, Turrecrem. *cap. Eleu-
therius* 91. *dist. quæst.* 5. Angelus *verbo Hora,
num.* 6. Rosella *num.* 13. Maior *in* 4. *distin.* 12.
quæst. 6. *ad* 1. Paludanus *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 5.
artic. 2. *conclus.* 4. dicens quod † ordinati Be- 23
neficiati, & Religiosi ad horas Canonicas
tenentur iure diuino, & humano sicut dare
aliquid Ministris Ecclesiæ est de iure diuino
& morale. Tabien. *verb. Hora, num.* 16. *q.* 15.
Expresè hoc tenet dicens, postquam ad-
duxit sententiam Panormitani negatiuam,
& Ioannis de Lignan. affirmatiuam. Sic fa-
tur: *Isti tenentur dicere officium de iure diuino,
fundato in iure naturali, nam quod Beneficiatus
dicat officium est secundum iustitiam, de illo* 24
*autem qui non esset Beneficiatus esset difficile
sustinere quod Papa non possit, & ideo quantum
ad istam partem tenerem cum illa opinione quæ
dicit quod potest dispensare; quantum vero ad
aliam partem videtur quod non possit dispensa-
re in iure diuino fundato in iure naturali; vi-
detur etiam de iure naturali quod aliquando
teneatur laudare Deum, & ideo simpliciter vi-
detur dicendum quod Papa non potest dispensa-
re quod nunquam laudet Deum; vel quod non
satisfaciat illis quibus tenetur ex iustitia natu-
rali propter fructus receptos ex beneficio; vel
quod non teneatur gratias aliquando referre
Deo de beneficio ordinis sacri à Deo recepto: Po-
test tamen dispensare quod non teneatur ad se-
ptem horas sic dicendas, quia hoc est à determi-
natione Ecclesiæ super qua habet plenariam po-
testatem & similia*, Hæc ibi idem docet Syl-
uester *verb. hora, num.* 9. *quæst.* 8. ibi: *Melius* 25
Laudensis, & Ioannes de Lign. in dicta clem. 1.
*aliter senserunt, quod scilicet Papa hoc potest,
licet non possit facere quin Clericus teneatur ad
recompensandum benefactoribus, si est Benefi-
ciatus; vel saltem regratiandum Deo, per ali-
quid indeterminatum & voluntarium, quia hoc
est de iure naturali.* idem tenet Armilla *verb.
Hora, n.* 11. & Raphaël de la Torre 2. 2. *q.* 83.
art. 13. *controuers.* 6. *disp.* 3. *num.* 3. *in fine*, lo-
quens de Beneficiatis dicit, quod † *tenentur* 25
*ad horas canonicas non solum ex præcepto Eccle-
siæ,*

ſiu, ſed etiam ex iuſtitia commutatiua, quod
repetit *controuerſ.7.num.*14.& hæc fuit ſen-
tentia omnium ſere antiquorum.

Huius ſententiæ manifeſte fuit D. Na-
uarrus Alpizqueta, *de horis canonicis cap.* 7.
*n.*2.*&* 3. dicens ſic legiſſe Salmanticæ, ex-
plicans caput 1.*de celeb. Miſſ.* colligit ex *cap.*
*ſin.*92. *diſt.& cap.quod à te, & cap. diuerſis de*
27 *clericis coniugatis.* Ratio autem eſt † (inquit)
*quia laici perſoluunt decimas aliosque reddi-
tus Clericis, vt ſuis ad Deum intercedant oratio-
nibus, & laudent eum pro eis qui per occupa-
tiones ſuas id facere nequeunt.* Quare motus
dixit Vlricus per S. Antoninum 3.*p. tit.*13.
*cap.*4.§.1.Candin.S.Sixti *in* §.c.91.*diſt.art.*5.
*& alios priuatos clericos teneri recitare horas
pro communi plebe non ſolum praecepto Eccleſia,
ſed etiam iuſtitia naturali, & cap.*11.*n.*19. di-
cit: *Omnes qui obligantur ad horas Canonicas*
28 *iure humano tenentur, iure diuino ad aliquas
preces, ob quarum tamen omiſſionem, quia non
ſunt determinata, quoad locum, neque quoad
tempus, neque quantitatem, & modum, nemi-
nem auderem peccati ſaltem mortiferi damna-
re.* Quæ bene ſunt dicta, & clarè ex illis
29 colligitur † Papam non poſſe ſimpliciter in
in hoc diſpenſare; & ſaltem debet onus im-
ponere, quod quotidie aliquam orationem
vocalem faciat diſpenſatus, aut ſi mauult
mentalem, quamuis Pontifex raro hanc im-
ponat fieri, quia cum ſit regula viſibilis ſen-
ſibilem orationem diſponit.

Sed antequam vlterius progrediar non
poſſum omittere verba grauiſſima eiuſdem
Nauar.ibid. *cap.*22.*num.*39. contra quoſdam
30 mentalizantes; ſic enim fatur, †*addo.*3. *Quod
propter rumores à regione quadam Catholica
delatos vereor, ne quidam mentali orationi
(ſuadente Angelo magno) plus ſatis deferentes
contemnant vocalem ſicut quidam haretici om-
nia tribuentes interiori puritati, exteriora non
ſolum ſacramentalia, ſed etiam Sacramenta
eidem Auctori contemnunt, ſicut è contrario ha-
reſiarcha Vvbieleph. mentalem orationem con-
temnens, orationi vocali, hoc eſt, operi & actioni
interiori omnia tribuenda eſſe docebat*, &c.

31 Sed Suarez † *lib.*4. *citat.cap.*28. *à num.*37.
in ea eſt ſententia poſſe Pontificem etiam
Beneficiatum omnino liberum, & exem-
plum facere ab obligatione recitandi non
ſolum officium ſeptem horarum, ſed
etiam quamcunque aliam precem, aut ora-
tionem. Vnde ſi infanti incapaci orandi be-
neficium confert, implicitè diſpenſat in
omni prece, aut oratione, citat Sylue-
ſtrum, Tabienam, Armillam, Nauarrum;
ſed hi omnes vt vidimus contrarium tenēt,
& ſolum dicunt poſſe Papam diſpenſare
quantum ad id quod eſt ex præcepto Eccle-
ſiæ, vt manifeſtè conſtabit legenti verba eo-
rum quæ adduxi.

Probat ex oppoſito fundamento, quod 32
dicit *cap.*16.*à n.*4. quia † nullum eſt ius di-
uinum, aut naturale obligans Beneficiatos,
aut Clericos in ſacris ad aliquam precem,
aut orationem recitandam, ergo: Ius diui-
num poſitiuum nullum tale ſcriptum inue-
nitur, neque ab Apoſtolis traditum; dein-
de non eſt naturale, aut connaturale ipſi or-
dini, quia ex nulla ratione poteſt colligi id
efficaciter, ex vi caracteris ordinis ſacri. De-
inde, quia nullo fundamine colligi quit,
quod † Beneficiatus ex iure naturali tenea- 33
tur ad aliquid quotidie recitandum; deinde
cur non ſatisfaciet huic obligationi ſi men-
te tantum Deum laudaret, & oraret, vnde
colligit *cap.*18.*n.*39. quod † Papa poteſt Par- 34
rocho concedere beneficium parrochiale,
ſine omni onere recitandi aliquid, ſed ſo-
lum adminiſtrandi Sacramenta, maxime ſi
per alios publicum officium in Eccleſia di-
catur, ſimiliter poteſt concedere benefi-
cium intuitu paupertatis, & ſtudij diſpen-
ſando ſimpliciter in recitatione vocali ali-
cuius orationis.

Verum enim vero omnia hæc futilia ſunt, 35
nec cogunt vt à ſententia antiquorum, † quā
ſecutus eſt D. Th. *quodlib.*6.*art.*12.*ſupra ci-
tato*, diſcedamus, & ſic dico primò, raro
aut nunquam Papa diſpenſauit cum Bene-
ficiato adulto diſpenſatione ſimpliciter, vt
omnino liber ſit ab obligatione recitandi
aliquid pro benefactoribus, aut in laudem
Dei; quamuis multi hanc diſpenſationem
procurarint totis neruis, & viribus, ita
Nauarrus † *de horis cap.*11.*n.*18. dicens *ſatis* 36
*iuſtum eſſe reſponſum quod audio ſapiſſime à
ſummis Pontificibus & recolo datum aliquando
in ſacro Pœnitentiaria pratorio petentibus diſ-
penſationem ſiue abſolutionem ab obligatione
dicendi horas, impoſito eis aliquo onere in earum
compēſationem (& allegantibus pro cauſa ſene-
ctutem, debilitatem viſus, & capitis) quod ſi poſſ.
dicere horas dicant, ſi non poſſunt, non dicant*,
& *num.*31. poſtquam dixit certum eſſe † Pa- 37
pam poſſe diſpenſare in hoc quod quis di-
cat horas canonicas.... *Vix tamen* (inquit)
*id facit. Nam & ipſe cum litteris operam na-
uarem Theologia eiuſmodi diſpenſationem pro-
curaui, ſed non obtinui, & procurare deſij &c.*
concludens, *id ipſum ſapius conſului conſulen-
tibus me ad obtinendas huiuſmodi diſpenſatio-
nes, & quamplurimis perſuaſi, omnibusque
perſuaſum eſſe percupio.* & Pater Magiſter Ra-
phaël de la Torre *vbi ſupra controuer.*7.*n.*15.
dicit. *Vidi ego quoſdam qui vtentes fauore Car-
dinalium conati ſunt propter munus docendi ta-
lem diſpenſationem obtinere, ſed non valuerunt
& merito, quia vt teſtantur experti tempus,* 38
*quod teritur in horis dicendis nunquam illis im-
pedimento ſtetit ad ſtudia proſequenda, ſed Deo
diſponente magnum iuuamen attulit.*

Dico

39 Dico secundò, † quacumque determi-
natione facta ab Ecclesia sua lege, circa
quantitatem orationis fundendæ ab ordina-
tis in sacris, & Beneficiatis, potest Pontifex
in illa dispensare, hoc est omnino certum &
indubitatum, quia Papa potest omne ius hu-
manum Canonicũ dispensare sicut Legisla-
tor vniuersalis in vniuerso mundo, *cap. pro-
posuit de concess. præbenda.*
40 Dico tertiò, † Pont. nequit dispensare, &
auferre obligationẽ, quam habẽt iure naturæ
Beneficiati recitandi aliquid indeterminatũ
laudandi per aliquam deprecationẽ Deum,
hæc est mens & sententia omnium ferè an-
quorum apud quos indubitatum fuit, quod
Beneficiatus, qui à Beneficio sustentatur te-
netur orare pro Institutore, & fundatorę Be-
neficij: hinc est, quod SS. PP. dicunt, quod Sa-
cerdotes & Beneficiarij qui sustentantur ab
iis, quæ à populo offeruntur, pœnas dabunt
si pro eis preces non fundunt, *estque mors in
41 olla quia populi peccata sunt, quæ comedunt, non
enim gratis fructus Ecclesiasticos accipiunt*, ait
Bern. *ep. 2. ad Falconem.*
Idem optimè probant ea quæ adduximus
pro ea sententia quam verissimam existimo
42 † sicut enim ius naturæ exigit, vt quis *alta-
ri seruit de altario viuat*, & quod *os vobis non
occludatur*, iure enim naturæ, *dignus est opera-
rius cibo suo*, ita & ille, quem altare & Bene-
ficium sustentat, & cui trituranti non occlu-
ditur os, & cui merces tribuitur iure etiam
naturæ tenetur orare, & Deum laudare, ora-
tio enim & laus, tritura est, & opera istorum
Ministrorum correlatiuorum enim quando
in vtroque est eadẽ ratio, vt notat Euerard.
43 *vbi suprà*, eadem est disciplina, & sunt *simul
natura, & cognitione*, & quod de vno disponi-
tur ad aliud necessario trahitur, siue dispẽsa-
tio sit iuris naturalis & diuini siue humani,
44 nec vnum potest esse sine alio, vt latè Surd.
consil. 150. *n.* 120. Farin. *in frag. crim. p.* 1. *à n.*
235. *lit. E.* Sanctar. *Var. p.* 1. *Resol.* 31. *à n.* 31.
*Reg. enim Correlat. & Reg Par. leg. Iul. § si Pro-
curator. D. de act. empt. leg. filio §. Matri D. de
adimend. lege leg. si quis seruo. C. de furtis leg.* 1.
C. de transf. & aliis merces enim & mercena-
rius correlatiua sunt seruire & sustentari.
45 Dico quartò, idẽ est iudicium de ordinatis
in sacris, etiãsi habeãt alia exercitia, vt Par-
rochus qui administrat Sacramẽta, Diaconus
& Subdiaconus, hi enim † omnes ex iure na-
turali tenentur ad aliquã precẽ fundendam,
siue publicè, siue priuatim, ita expressè Na-
46 uar. *de horis c.* 7. *n.* 2. † *Diaconos & Subdiaconos
nõ tã iure humano scripto quã lege naturali di-
uina determinatã per vniuersalẽ consuetudinẽ
ad eas obligari cœpisse. Nã, vt Salmãtica c.* 1. *de
Celeb. Miss. illud prælegẽs docet, Clericus initia-
tus sacris ob tantũ honorẽ susceptũ iure naturali
obligatur ad referẽdũ Deo maiores gratias, quã
laici, sed tãtũ generaliter & indeterminatè nõ
definiẽdo, quæ, & quãta debeant esse illa, sed cõ-
suetudo immemorialis est esse faciendas per pro-
nuntiationem horarum Canonicarũ.* Hactenus
ibi, quam Doctr. secutus est Tabien. D. Ant.
S. Th. & alij citati, vnde quamuis † Pont. pos- 47
sit Diaconum & Subdiaconũ absoluere à pẽ-
so septem horarum, non tamen potest ab-
soluere omnino à recitatione, & gratiarum
actione specialiori, ad quã iure naturæ tene-
tur Ordinatus in sacris, quamuis enim Sub-
diaconatus ab initio non fuerit ordo sacer,
tamen eo ipso, quod sacer factus est, obliga-
tionẽ naturalẽ recitandi subiit, sicut Diaco-
nus & sacerdos determinatã ab immemoriali
consuetudine, quæ se extendit ad alios Cle-
ricos in minoribus, in quibus manet aliqua
maior obligatio quã in laicis, eo ipso quod in 48
sortẽ Domini & partẽ hæreditatis ipsius as-
sumpti sunt, cũ enim iure naturali teneamur
orare Deũ & illi gratias agere pro beneficiis
acceptis, qui specialius Beneficiũ accipit ma-
iorẽ induit obligationẽ à qua cũ sit naturalis
nulla potestas humana potest absoluere.
Declarãtur tertia & quarta cõclusio, quia
vt est communis certáque sententia de qua
† Dian. *p.* 8. *tr.* 1. *Resol.* 17. 18. quamuis validè 49
possit Pont. abrogare legem Ecclesiasticã la-
tam *in cap. omnes vtriusque sexus de pœnit. &
remissionibus* de annua confessione qua de-
terminatũ est ius diuinũ de cõfessione pec-
catorũ, tamen non potest dispensare in iure
diuino, ita vt aliquis sit omnino liber à con-
fessione peccatorũ, quia † supra hoc ius diui- 50
nũ non habet potestatẽ ergo etsi possit dis-
pensare in præcepto Ecclesiastico de recita-
tione horarum Canonicarum, non tamen in
præcepo naturali de orando & laudando
Deum, & illi pro beneficiis gratias agendo.
Ad fundamenta Suarez & Sequacium † 51
respõdetur ad primũ de infanti incapaci ad
orandum cui Pont. cõfert Beneficium, quod
ibi non dispensat Pont. cum illum non obli-
get præceptũ, vbi autẽ non est obligatio nõ
est obligationis dispensatio, ad secundũ res-
põdetur, quod iã constat ex dictis quomodo
ordini Sacro sit annexũ ius naturale decorã-
do & gratias agẽdo Deo, ad tertium respon- 52
detur, quod sicut quotidie Beneficiatus su-
stẽtatur à Beneficij fructibus destinatis à fun-
datore, ideo satis cõnaturale est, vt quotidie
aliquam orationẽ fundat pro benefactoribus
quamuis si non quotidie id faciat mortaliter
nõ peccet, neque teneatur restituere fructus,
quamuis postquam determinatio facta est 53
ab Ecclesia ad vtrumque teneatur, sicut si
non esset præceptum Ecclesiæ de annua cõ-
fessione, si quis quotannis non confiteretur,
nõ peccaret mortaliter sicut peccat postquã
lex de annua confessione est lata, ad 4. res- 54
põdetur primò, quod forsan satisfaciet præ-
cepto naturali orando mẽtaliter similiter &
gratias agendo, Deumque laudando men-

te pura, & simplici, sicut & omnes fideles præcepto naturali orationis satisfaciat per
55 orationem mentalem quæ verè & propriè oratio est. Secundò respondeo, quod cum hæc obligatio sit Ministri Ecclesiæ visibilis, oratio ab illo facta sensibilis debet esse ex vi officij & ministerij.

RESOLVTIO IX.

Qua ratione Canonici non interessentes choro, nec recitantes diuinum officium teneantur restituere fructus, an iure naturali, vel solum ex positiuo.

De distributionibus quotidianis qua ratione teneantur restituere in superioribus est determinatũ; de aliis fructibus canonicatus aut alterius beneficij inquirimus in præsentiarũ, an si nõ recitẽ officiũ diuinũ iure naturali & diuino ad restitutionẽ illud omittentes, de hoc puto magna fuit concertatio inter Canonistas qui scripserunt ante Cõcil. Lateranense inceptũ à Iulio II. & continuatũ & perfectum sub Leon. X. Calderin. Iurisconsultus insignis & aliqui pauci partẽ affirmatiuã tuebantur existimantes iure naturali teneri ad fructuum restitutionẽ, si horæ Canonicæ omittantur, sed Abbas Panormitanus quẽ maior pars Doctor. sequebatur partẽ negatiuam defendebãt. Scriptores etiã post præfatum Concil. Lateran. diuisi sunt, vel multiplici sentẽtia partiti, quidã sequuntur sententiã Calderini, quidam sententiam Abbatis, quidã dicunt quod etsi nõ teneatur non dicẽs officinm diuinum restituere omnes fructus beneficij, tenẽtur restituere partẽ correspondentẽ penso & oneri recitandi, & vltimo quidã dicunt, quod qui habent beneficium sine cura si non recitet tenetur restituere omnes fructus beneficij, quod solum datur propter officium recitandum, si tamẽ sit beneficiũ cum cura qui habet alia onera tenetur iure naturæ restituere partem quæ correspondet recitationi horarum.

§. I.

Duplex opposita sententia.

SVMMARIVM.

1. *Variorum authorum sensus adducitur.*
2. *An Beneficiarius omittens horarum debitam recitationem peccet contra iustitiam commutatiuam, & n 3.*
4. *Axioma affertur, n. 5.*
6. *Quæ obligatio non sit iuris naturalis.*
7. *Quam obligationem non inducat ius antiquũ.*
8. *An etsi Beneficiarius non inseruiat dicendo officium, seruiat tamen Ecclesiæ in ordine Clericatus.*
9. *Authoris mens propalatur, n. 10.*
11. *Fructus dantur Clerico, vt assumptus in partem domini viuat de patrimonio Christi, & non cogatur mendicare.*
12. *An propter Diaconatus officium iure naturæ detur beneficium.*
13. *An Diaconi iure naturæ etiamsi non recitent horas Canonicas fructus faciant suos.*
14. *An omissio recitationis diuini officij iure naturæ sit contra iustitiam.*
15. *Patris Suarez doctrina, n. 16. & 17.*
18. *Concilij Lateranensis mens adducitur, n. 19.*
20. *An qui per sex menses priores non recitat positiuè excusetur à restitutione.*
21. *An etsi Concilium non det licentiam non recitandi spatio sex mensium nec releuet ab obligatione soluendi pensum horarum, manifestè releuet ab obligatione restituendi fructus, & n. 22.*

AVctores antiqui, † qui Calderini sen- 1
tentiam sequuntur sunt Dominicus, Bald. Ias. Dec. Ripa, Angel. Adrian. Gloss. *in pragmatica sanctione tit. qualiter horæ Canonicæ sint dicendæ.* Archidiaconus, Ancharanus, Geminianus, quos referunt Sanch. *t. 1. consil. l. 2. c. 2. dub. 81. num. 1.* Azor *p. 1. l. 10. c. 14. q. 1.* Suar. *l. 4. de horis c. 29. n. 7.* ipsosque sequitur Soto *lib. 10. de Iustit. quæst. 5. artic. 6.* qui inter Modernos Theologos primus fuit huius sententiæ defensor, Medin. *in Summ. c. 12. §. 31.* Couarr. *l. 3. Variar. c. 13. n. 10.* Nauarr. *de restit. l. 2. c. 2. n. 197.* Aragun *2. 2. q. 83. art. 3. f. 867.* Raph. de la Torre, ibi *contr. 9. n. 20.* Valentia *disp. 6. q. 2. punct. 10. v. sed quari potest.* Vasq. *1. 2. disp. 168. à n. 33. & opusc. de Benef. c. 4. §. 1. art. 1. dub. 7.* Hieron. Garz *in Summa tr. 2. diffic. 8. dub. 1. punct. 1. à n. 2.* Graff. *l. 2. decis. c. 50.* Durant. *l. 3. de ritibus c. vlt. n. vlt.* qui omnes in hoc consenserunt, quod Beneficiatus quicumque si non recitet tenetur iure naturæ restituere, quamuis aliqui de de aliquibus beneficiis dicant restituendos esse omnes, alij partem correspondentem recitationi horarum.

Huius sententiæ fundamina ad hoc vnum 2
reducuntur, quod latè prosequitur Suarez, quia omittẽs Beneficiarius horarum debitã recitationẽ peccat contra iustitiã cõmutatiuã ex qua ex natura rei, & iuræ naturæ oritur obligatio restituendi, etenim † stipẽdia- 3
rius iure naturæ tenetur facere id pro quo stipendiũ accipit, vnde si nõ facit & stipendium recipit fur est, & illud non facit suum sic enim se habet Beneficiarius, recipit enim stipendium pro labore, hic autem labor est recitatio officij diuini iuxta axioma desumptũ *ex c. vlt. de rescript. in 6.* † *beneficiũ da-* 4
tur propter officium, quod axioma Concil. Later. *infra* adducendũ intelligit de officio recicitãdi horas canonicas, & sic si quis eas omitat stipendiũ ex natura rei nõ facit suũ, & tenetur

netur restituere quod fundamētū euidēs es-
se dicit Raphaël de la Torre in Beneficiatis
canonicis, & præstimonia habētibus, quibus
solum dātur fructus pro ministerio, quo ser-
uiūt Domino in tabernaculo fœderis, neque
apparet aliud ministeriū propter quod istis
dentur fructus, vt stipendia, nisi propter re-
citandum diuinum officium cuius pensum
5 vnum est ex præcipuis in Ecclesia inter ea
propter quæ beneficia conceduntur ait Sua-
rez *n.* 10. dicens hoc fortasse non esse verum
de officio psallendi quod secundarium esse
concedit Syluestro.

Secunda sententia quæ fuit fere omniū Ca-
nonistarum teste Syluestro asserentium hāc
6 † obligationem non esse iuris naturalis. Ita
Syluest. *verb. Cleri. 4. n.* 16. *q.* 13. vbi sic, *ita te-
nent Innocent. Ioann. Andr. Butrius c. 1. de celeb.
Miss. Præposit. 91 dist. c. Presbyt. Petr. de Palude
Ancharan. Franc. Zabarell. Ioannes de Ligna,
Cancell. Paris. Felin. Hieron. Zanechinus, & fere
omnes.* Hactenus Syluest, quibus adde Drie-
don. *l. 2. de lib. Christ. c.* 4. Nauarr. *de horis c.* 21.
n. 58. vbi egregie disputat contra Sotum, &
ponit argumentum, quod irrefragabile dicit
& satis bene quidquid Suarez velit illud in-
fingere, Rosell. *verb. Cleric. 4. n.* 33. Tabiena
n. 13. q. 11. verb. benefic. 3. ibi Armilla *n.* 69. *&
verb. cleric. n.* 27. vbi dicit quod hæc senten-
tia est verior & dictis Sancti Th. magis con-
formis ex modernis eam sequuntur Sanch.
vbi sup. n. 2. Cast. Palao *tom. 2. tr. 7. disp. 2. p. 7.
n.* 2. Trullench. *l. 1. in decal. l. 1. c. 7. dub.* 24. Bo-
nac. *de hor. disp. 1. q. 5. p. 2. n.* 9. Diana *p. 2. tr. 12.
Resol.* 9. Barthol. à S. Faust. *l. 2. de horis q.* 275.
Azor *vbi sup. c. 13. q. 9. & c. 14. q.* 1. Garz. *de be-
nef. p. 3. c. 1. à n.* 8. Didac. Perez *de irreg. cap. 1.
n.* 22. Petr. Greg. *de benef. c. 6. n.* 12. Marc. An-
ton. Cuch. *in instit. l. 5. tit. 7. n.* 39. Sandonal.
de officio Ecclesiast. p. 5. c. 5. Lessius *lib. 2. c. 34.
à n.* 178. qui omnes fere affirmant ante Con-
7 cilium Lateranens. sub Leone X. † nullum
extare ius antiquum Ecclesiasticum, quod
talem inducat obligationem, vnde solum
peccabant contra obedientiam debitam, &
contra Religionem, ad quam pertinet oran-
di præceptum.

Huius sententiæ fundamina valde vrgen-
tia sunt. Primum, proposuit Syluest. *vbi supra*
8 his verbis. *Quia † etsi iste* (Beneficiarius) *non
inseruiat dicendo officium, tamen seruit Ecclesia
vniuersali in ordine clericatus, & infra quantum
ad rationem quam Summa Angelica dicit inso-
lutum, dico verum esse sed ego soluo & dico primo
9 † quod officium propter quod datur beneficium nō
est solum hora canonica, sed ministratio Sacra-
mentorum, consiliorum, & verbi Dei & decanta-
tio diuinorum tempore quo Populus confluit. Se-
cundò, quando datum ob causam, ea non secuta
potest repeti generat causa totalis, vel saltim
10 principalis dandi, secus si fuit partialis, aut se-
cundaria, quia beneficium non datur principali-
ter Sacerdoti vel Clerico vt psallat, sed vt cele-
bret vel absoluat & cætera faciat ordinis Sa-
cerdotalis, & propterea beneficiū non datur sub
cōditione sed sub modo, vnde modus non seruatus
adhuc fructus sunt beneficiati, &c.* quibus addo
id quod dicit Panorm. *c. Presbyt. de celeb. miss.
quod fructus dātur clerico † vt assumptus in par-* 11
*tē Domini viuat de Patrimonio Christi, & nō co-
gatur mendicare c. Diac. 93. dist.* ex Hieron. *de
septem ordinib. Eccles. c. 5. quæ in meis est tom. 9.
& in tota illa dist.* inter varia officia quæ assi-
gnantur Diacono nō fit mentio recitationis
priuatæ officij diuini, sed alia opera illi de-
mādantur propter quæ sustentatur ex patri-
monio Christi, legantur Andreas Castald. *in
praxi cærem. l. 1. sect. 7. à c.* 5. Stephan. Durant.
l. 2. de ritib. c. 23. Diaconi enim † officiū & le-
gere Euangeliū in Ecclesia, gētibus prædica-
re, Sacerdotibus in sacris deseruire, & † pro- 12
pter hoc officiū iure naturæ datur beneficiū
vt honorifice dispositus sit ad huiusmodi of-
ficia & non cogatur mendicare; simile dicē-
dū est de subdiacono & sacerdote & de aliis
in minoribus constitutis omnibus ordinibus
initiati sunt, iam ministri Ecclesiæ designati
habentes sua munia, & officia designata ra-
tione ordinum, & sunt in via ad eos recipiē-
dos, vt tōsurati dūtaxat, vnde inseruiūt vni-
uersali Ecclesiæ eo ipso quod eius ministeriis
sunt deputati, vnde † iure naturæ etiāsi non 13
recitēt horas canonicas fructus faciunt suos
& si diuites sint, cū habeant officia designa-
ta propter quæ ordinātur, & ad quæ exercē-
da possunt cogi ab Episcopo, quod si non co-
gantur est, quia non vrget necessitas propter
multitudinem ministrorum.

Ex quibus ni fallor euidens deducitur ar-
gumentum in fauorem huius sententiæ, quia 1
† si recitationis officij diuini omissio iure na-
turæ esset contra iustitiam, ita vt non faceret
suos fructus saltim ex ea parte quæ respon-
det recitationi, qui non recitat, necessarium
erat quod Beneficiati non haberēt alia offi-
cia; aliosve titulos honestos percipiendi fru-
ctus, & illos suos faciendi; tunc enim recita-
tio officij esset conditio & non modus bene-
ficij, ast sunt alij tituli & officia ergo recita-
tioni officij priuatim dicendi iure naturæ nō
correspōdet fructuū retentio, neque est for-
ma illos acquirendi ex natura rei instituta.

Quod vrgētissime patitur & confirmatur
ex doctrina P. Suar. *n.* 11. † quā in superiori- 15
bus approbauimus, & probauimus; qui di-
cit quod hæc restitutio non est necessaria
ex iure naturæ quod fiat in specie fructuum
temporalium, & materialium, sed iure nec
posse fieri in bonis spiritualibus quæ fuerūt
omissa, vt si quis omisit per sex menses prio- 16
res, recitare officiū si postea in sequentibus
sex mēsibus duplicet quotidie officium, aut

loco officij omissi dicat orationem æquiualentem, vel offerat sacrificium Missæ satisfaciet quantum ad obligationem restituendi, quamuis peccauerit in omissione officij, ex hac doctrina argumētor, quia si nō tenetur restituere, fructus materiales ex iure na-
17 turæ, quod enim teneatur spiritualibus bonis recompēsare, quāuis possit nō video ex quo iure teneatur, si enim, vt ipse dicit fructus beneficij dātur propter recitationem officij diuini tanquam propter causam per se ista non existente, manifestum est, quod illorum dominium non acquiritur, quod si acquiritur, recitatio officij nō est causa, & conditio per se, sed tantum modus.

18 Secundum argumentum est, quod dicit irrefragabile Nauarrus, quia † Concilium Lateranēse dicit, quod qui habet beneficiū cū cura, aut sine cura si post sex primos mēses à die receptionis beneficij nō dicat officium diuinū, teneatur restituere fructus quos non facit suos, quod cōfirmauit Pius V. *constit.* 15. 8. in Bullario, ergo non est obligatio ex iure naturæ descendēs restituēdi fructus propter omissionē recitādi horas Canonicas, alias nō obstāte decreto Cōcilij, qui per primis sex
19 mēses nō recitat teneretur, vnde Concilium nouū ius inducit, & imponit hoc onus per se recitādi, post sex mēses, vt Beneficiatus fructus faciat suos & præfatis sex mēsibus nulla obligatione teneatur recitandi sub onere restituendi.

20 Ad hoc argumentū respōdet Suar. *n.* 5. ex Dur. *de ritib. loc cit.* quod ex hoc Cōcilij decreto, nō colligitur, quod † qui per sex mēses priores non recitat positiuè excusetur à restitutione, sed solū quod ex vi illius nō tenetur restituere, si autem ex alio iure teneatur non releuat à restitutione, non tamen addit nouum rigorem, sed relinquit illos priores sex menses in eo statu in quo antea erāt, vnde nullam licentiam præbet, aut donat fructus illius temporis si alias erant ex iure naturæ obnoxij restitutioni.

Verum enim vero, vt verū fatear miror hominē Doctissimū hac solutione cōtineri,
21 vt à communi, & antiqua sentētia discedat maximè quādo non est aliquod vrgēs argumētum, etsi enim † Conciliū nō det licentiā nō recitandi spatio sex mensium nec releuet ab obligatione soluēdi pensum horarū, tamē manifestè releuat ab obligatione restituēdi fructus, nec aliā obligationē agnoscit, à iure naturali dimanantē, si enim agnosceret, non diceret, *quod si post sex mēses, quā illud obtinuerit beneficiorū suorū fructus suos nō faciat.* ergo intra illos sex mēses suos facit & absque iniustitia percipit, consequētia est manifesta,
22 quia *exceptio firmat Regulā in contrariū*, si ergo excipit Conciliū sex menses & post illos statuit, quod omittens officiū fructus non faciat suos ergo firmatur, quod intra sex mēses facit fructus suos, etsi nō recitet & sic positiue excusatin illis sex mēsibus sicut accusat trāsactis illis sex mēsibus, & quidē valdè vrget, quod in re valdè rigida cum loquatur Conciliū pœnā magnam imponens vtamur Metaphysicis distinctionibus, quæ res morales, valdè implicant, & confundunt.

§. II.

Auctoris iudicium propalatur.

SVMMARIVM.

1. *An non imponendu sit obligatio iustitiæ, & onus cum expressè non ponitur in iure.*
2. *An Beneficium detur propter officium diuinum dicendum.*
3. *An ex iure naturæ præcisè sumpto non peccet contra iustitiam Beneficiatus qui non recitat officium diuinum, n.* 4.
5. *An postquā Ecclesia Beneficiatis & ordinatis in sacris determinauit officium & preces Canonicas quas recitare tenētur, obligatio orandi vocaliter est sub mortali, n.* 6. 7.
8. *Pij V. sensus affertur.*
9. *Quid significet, Ly* statuimus.
10. *An Beneficiatus qui post acceptum Beneficium sex mensibus non dicit officium diuinum teneatur iure naturæ & non solum iure Ecclesiastico restituere fructus Beneficij pro ratu omissionis.*
11. *Quid Conciliū in pœnā omissionis posuerit.*
12. *An iure naturæ præciso nō teneatur quis dare decimas ad sustentādos ministros Ecclesiæ.*
13. *An seclusa lege Ecclesiastica auferente dominium fructuum à Beneficiato non recitāte non sit obligatio iustitiæ restituendi.*
14. *Garziæ mens affertur.*

FAteor valdè esse difficile iudiciū vtriusque sententiæ ferre cum quælibet nobiles habeat Patronos, & non ignobilia fundamenta, sed dubio procul sententia Panormitani verior, & solidior est, & magis cōfurmis iuri Canonico, neque enim † imponenda est 1
obligatio iustitiæ, & onus cum expressè non ponitur in iure, aut in contractu quando aliàs sunt alij tituli, & officia propter quæ datur stipendium & beneficium, vnde solum Concilium Lateranense citatum fuit primum, quod statuens nouum ius, explicuit axioma, quod † *beneficium datur propter officium diuinū* 2
dicendum, tanquam propter onus principale, & primarium Beneficiati, antea hoc, onus non erat conditio necessaria ad percipiēdos fructus, sed solum modus positus, non enim in fundatione Beneficij, hoc onus fuit positum, etsi fuit positum erat dicendi illud in choro publicè, quando populus concurrebat, non vero recitandi illud priuatim,

quod

quod intelligo ex iure naturæ,tamen ex iu-
re Eccleſiaſtico alia eſt ratio,vt mox dicam.
3 Dico primò,ſi loquamur † ex iure naturæ
præciſe ſumpto nõ peccat contra iuſtitiam
Beneficiatus,qui nõ recitat officium diuinũ,
vnde facit fructus ſuos.Ita tenẽt omnes DD.
ſecundæ ſententiæ, quamuis enim ex grati-
tudine pro beneficio recepto teneatur orare
pro benefactore , iure naturæ vt *ſuprà* vidi-
mus,ita vt,nec Põt.poſſit ab hac obligatione
abſoluere,vt ex communi Antiquorum pro-
bauimus,tamen ſi non orat facit fructus be-
4 neficij ſuos,quia non peccat contra iuſtitiã,
ſed contra gratitudinem & oratio quam de-
bet fundere ex iure naturæ,ſic conſideratio
indeterminata eſt , vnde obligatio ex inde
exorta eſt ſolum ſub veniali non ſub mor-
tali,vt dicebat Nauarrus.
5 Poſtquam tamen †Eccleſia Beneficiatis,
& ordinatis in ſacris,determinauit officiũ,&
preces. Canonicas , quas recitare tenentur
obligatio orandi vocaliter eſt ſub mortali,
quia cõtra obedientiã & religionẽ, quia per
ſeptẽ horarũ recitationẽ voluit Eccleſia, vt
6 iſti Deo deferrẽt cultũ,& obligatio quæ erat
ſub gratitudine cõtraxerit ad Religionẽ, nõ
tamen ex vi huius præcepti induxit obliga-
tionẽ iuſtitiæ,quia hãc nunquã iure antiquo
indixit,aut declarauit,ſicut fecit Concilium
Lateranẽſe , & quidẽ cum priuatio dominij
reſpectu fructuũ Beneficiorũ ſit magnũ in-
commodum,ita vt quis teneatur ante omnẽ
ſententiã niſi hoc, vel iure naturali, & diui-
no,aut ſcripto,ita clarè diſponatur, vt nulla
poſſit ſubeſſe tergiuerſatio , aut explicatio
7 rationalis & probabilis nullo modo eſt indu-
cenda ad grauãdas conſcientias,cũque tot &
tã graues Doctores Iuris Canonici & Theo-
logi hanc obligationẽ ex iuſtitia à iure na-
turæ præciſo ortã excludãt,dubio procul ra-
tionabilis eſt eorũ explicatio,quare in praxi
admittenda,quã mihi videtur manifeſtè ad-
8 miſiſſe †Pium V.in præfata conſtitutio.*verſ.*
item ille. vbi loquens de illo, qui primis ſex
menſibus non dixit officiũ,cum ſciat recita-
re,& non habeat impedimentũ,ait,*qui primis*
ſex menſibus officium non dixerit graue peccatũ
intelligat ſe admiſiſſe, & tamẽ nõ dicit,quod
teneatur reſtituere ſicut dixit de eo qui non
dicit poſt ſex mẽſes,atque ita induxit nouũ
ius,nouamque obligationẽ, quæ antea non
9 erat.† Ly enim *ſtatuimus*,id ſignificat.Gloſſ.
in c.vt litigantium de offic.ordin.in 6. vbi Bar-
boſa, Felin.*in c.2.de iudiciis n.*10.Nauarr.*de*
ſpoliis,§.8.*n.*3.
Dico ſecundò, poſt decretũ Concilij La-
teranenſis ſub Leone X. confirmatum à Pio
10 V.Beneficiatus,qui poſt acceptũ beneficium
ſex menſibus, non dicit officiũ diuinum te-
netur iure naturæ,& non ſolum ex iure Ec-
cleſiaſtico reſtituere fructus beneficij iuxta

ratã omiſſionis,ſi hoc volũt Auctores qui ſe-
quuntur Ioannẽ Calderinũ,(quod valdè du-
bito)illis aſsẽtior.Probatur primò,quia†Cõ- 11
cilium in pœnã omiſſionis poſuit , quod Be-
neficiatus non faciat fructus ſuos,ergo iure
naturæ tenetur reſtituere,conſequentia eſt
euidens, quia quamuis ex iure poſitiuo de-
pendeat,quod non dicens officium diuinum
non acquirat dominiũ,tamen ſuppoſita hac
priuatione Dominij, retinens fructus habet
rem alienam inuito Domino,quam iure na-
turæ tenetur reſtituere.
Declaratur,quia ex iure humano depen-
det,quod perſonæ ſint inhabiles ad contra-
hendũ,tamẽ ſuppoſita inhabilitate,iure na-
turæ contractus eſt inualidus,ſimiliter† iure 12
naturæ præciſo,non tenetur quis dare deci-
mas ad ſuſtentãdos miniſtros Eccleſiæ , ſed
hoc pẽdet ex iure poſitiuo,tamẽ iſto ſuppo-
ſito, ſi quis nõ det decimas tenetur reſtitue-
re,ergo quãuis ex iure poſitiuo pendet,quod
quis non acquirat dominiũ fructuũ ſi non
dicat officiũ,tamen illo ſuppoſito ex iure na-
turæ ante omnẽ ſentẽtiã tenetur reſtituere,
ſi omittat officiũ ſiquidẽ ius Canonicũ im-
poſuit onus dicendi officiũ,tanquã primariũ
onus,propter quod datur beneficium & ſic
declarauit axioma *beneficium datur propter*
officium diuinum dicendum.
Ex quo patet quã debile ſit fundamentũ
primæ ſententiæ,ad quod reſpondet primò,
quod † ſecluſa lege Eccleſiaſtica auferente 13
dominiũ fructuũ à Beneficiato, non recitãte
non eſt obligatio iuſtitiæ reſtituẽdi,quia nõ
datur beneficiũ propter priuatã recitationẽ
officij diuini,quæ ſolum eſt modus ad perci-
piẽdos fructus,nõ tamẽ cõditio,aut forma ſi-
cut eſt ex lege Eccleſiaſtica, ſic diſponente,
quæ nõ fuit ante Lateranẽſe, quod elegãter
explicat Garz.*vbi ſuprà à n.*11.*&* 12.optimè
explicat aliud axioma † *datũ ob cauſã , cauſa* 14
nõ ſecuta poteſt repeti,quod nõ procedit quã-
do datur ob cauſam perpetuã,& ſucceſſiuã.

§. III.

Afferuntur verba Concilij Lateranẽſis & motus Pij V.vt varia inferantur Subreſolutiones.

SVMMARIVM.

1. *Decretum Concilij Lateranenſis.*
2. *Soti & Simancæ opiniones adducuntur,necnon multorũ aliorũ,n.*3.*& Dominici Soto,n.*4.
5. *Pij V.ſenſus,& conſtitutio.*
6. *An ſi quis per ſex mẽſes recitauerit & poſtea incipiat nõ recitare,quod trãſactis primis ſex mẽſibus ab obtẽto beneficio,ſiue recitet ſiue non,teneatur reſtituere fructus,n.*7.

QVamuis, vt vidimus neruoſéque pro-
bauimus iure naturæ præciſa lege Ca-

nonica, non teneri ex natura rei ad fructus beneficij restitutionem, sed iure naturæ ipsos faciat suos, quia tamen supposita Ecclesiastica lege restituere tenetur, quod est principium morale indubitatum, vt vidimus ex illo plura Corollaria ad praxim valdè vtilia deducenda sunt. Prius tamen legem ipsam Ecclesiasticam conciliarem confirmatam, & roboratam à Summo Ecclesiæ Legislatore in medium verbaliter, vt iacet proponam, vt clarius innotescant inferendæ Subresolutiones.

Decretum Concilij Lateranensis.

1 Concilium Oecumenicum Lateranense centum quatuordecim Episcoporum, inceptum à Iulio II. *anno* 1512. & conclusum sub Leone X. *an.* 1517. *sess. 9. celebrata an.* 1514. *die 5. mens. May, in reformatione curia Italiorũ*, sic dicit † *Statuimus quoque, & ordinamus, vt quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit legitimo impedimẽto cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniustè perceptos, in fabricas huiusmodi beneficiorũ, vel pauperũ eleemosynas erogare teneatur, si verò vltra dictũ tẽpus in simili negligẽtia contumaciter permanserit legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium: intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, quod beneficio priuari possit qui per* 15. *dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione redditurus rationem, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra facere conuincantur.*

2 Circa quod decretum Conciliare factum
Præsidente supremo Ecclesiæ visibilis capite, antequam ad textum Bullæ Pij V. accedamus aduertendum primum Sotum *l.* 10. *de Iust. q. 5. art. 3. §. igitur.* Siman. *de Catholicis institutionibus tit. 9. n.* 208 affirmare decretum
hoc nondum planè vsu, & more receptum,
& vix paucis esse notum, sed hoc nullatenus
dici potest post Bullam, & constitutionem
Pij V. quam moribus esse receptam ferè vbique gentium docent, Sal. *de leg. disp.* 15. *sect. 2. n.* 27. Vasq. *de benef. c. 4. §. 1. art. 1. dub. 7. & 12. disp.* 168. *à n.* 29. Bauny *in Theol. Moral. tr.* 11. *q.* 8. dicens in quatuor Galliæ Prouinciis expressè receptum, quidquid dicat Auctor dãnatus Carol. Molin. *ad consuetudines Paris. tit.* 1. §. 30. *n.* 35. & quod in tota Hispania sit receptum post præfatam constitutionem nulli
Auctori Hispano est dubium, vt videre est
3 apud Nauarr. † *de orat. c. 7. num.* 31. *& cap.* 31.
num. 61. Sandou. *tr. de offic. diuin. p. 5. c. 5.* Azor
l. 10. c. 14. q. 2. & 3. Bern. Diaz *in pract. c.* 54.
Greg. Lopez *leg. 34. tit. 6. p. 1. verb. en la iglesia*, quos sequitur Nicol. Garz. *p. 3. de benef. c. 1. num. 2. & 3.* Hier. Garz. *tr. 2. dif. 4. duda 1. punct. 2. n. 6.* Suar. *l. 4. sæpius cit. c.* 30.

Secundò notandum omnino expurgan- 4
dam & expungendam esse correctionem,
quam facit Dominicus Soto *lib. 10. de iustit. quæst. 1. art. 6.* qui certo credit verba illa huius decreti *post sex mẽses* legenda esse *per sex menses*; ita vt sensus sit qui non recitat per illos sex menses teneri ad restitutionem, post illud vero tempus si contumax, quis sit in non recitando post monitionem, ita vt per 15. dies officium saltim bis non dicat, esse beneficio priuandum, verum hæc correctio omnino abiicienda est, quia in omnibus huius Concilij impressionibus, & in originali Vaticano habetur *post sex menses*,
& † Pius V. in sua Bulla *post sex menses* ponit 5
referens decretum Lateranense, quare Menoc. *de arbitr. l. 2. additio. 6. n. 2.* (quãuis *casu* 429. *n.* 10. sententiam Soti fuerit secutus) amplexatur hanc lectionem, quam sine temeritate nullus potest reiicere, legatur Suar. *vbi suprà c. 29. à n. 4.* qui benè impugnat Sotum cui danda venia, quia scripsit ante Bullam Pij V. legatur Scortia *in selectis Epitome* 116. *Theor.* 319.

Constitutio Pij V.

SAnctissimus Pastor & Gubernator vniuersalis Ecclesiæ Pius V. edidit constitutionẽ quæ incipit *ex proximo Later. Concil.* Romæ publicata *anno* 1571. 12. *Kalendas octob. Pontificatus sui anno.* 6. quæ Bulla in antiquo bullario *est* 138. huius Pontificis, at in bullario Laertij Cherubini *tom. 2. est n.* 13. & apud Flauium Cherubinum 135. quæ sic habet.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei.

EX proximo Lateranensi Concilio salubriter Sancito emanauit, vt quicumque habẽs beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses quã illud obtinuerit diuinum officium, legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorũ suorum fructus pro rata omissionis officij & temporis suos non faciat, sed eos tãquam iniustè perceptos in fabricas ipsorum beneficiorũ, vel eleemosynas erogare teneãtur, verũtamẽ animi suspensione tenẽtur, cuiusmodi rata prædicta ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiserint omnes beneficij, siue beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderint, si quotidie diuiderentur, qui vero matutinum tantum dimidiam, qui cæteras omnes horas aliã dimidiam, qui horarum singulas

sextam

sextã partẽ fructuum eius dies amittant, tametsi aliquis choro addictus non recitãs omnibus horis Canonicis tam alius præsens adsit, fructusque & distributiones, forte aliter assignatas sola præsẽtia, iuxta statuta, consuetudinẽ, vel alias sibi lucrifecisse prætendat, is etiam præter fructuum, & distributionum amissionem graue peccatum intelligat se admisisse. Item ille qui primis sex mensibus officium non dixerit nisi legitimum impedimentum, ipsum excusauerit graue peccatum intelligat admisisse. Declarantes præstimonia, pensiones & qualscumque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes cum prædictis pariter conuenire. At quicumque pensiones aut alias res Ecclesiasticas vt Clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium paruum B. M. V. decernimus obligatum, & pensionum fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo liceat, &c.

Circa quam Bullam notanda sunt. Pri-
mum, quod † si quis per sex primos menses
6 recitauerit, & postea incipiat non recitare,
quod transactis primis sex mensibus ab ob-
tento beneficio siue quis recitet siue non,
tenetur restituere fructus; quia forsan illi
sex menses assignantur ne statim ingrediens
beneficium si omittat tam graui puniatur
pœna. Secundum, quod si quis vltra sex
primos menses ab obtento beneficio prose-
quatur non recitando solum tenetur resti-
tuere fructus postquã impleti sunt sex men-
7 ses non vero fructus sex mensium, & hic
sensus mitior est, & conformior decreto
Conciliari, & Constitutioni Pontificiæ.

SVBRESOLVT. I.

Beneficiarius non recitans tenetur omnes fructus restituere, qui correspondeat omissioni.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiati cum cura & sine cura etiã si alia habeant munia adscripta ipsi Beneficio, teneantur restituere omnes fructus pro rata omissionis recitandi officium diuinum.*
2. *Pij V. sensus adducitur. & n. 3. & 14.*
4. *An Beneficium etiam cum cura detur propter officium recitandum.*
5. *Quem rigorem possit lex humana respicere.*
6. *An Episcopus qui intra tres menses non consecratur amittat Episcopatum.*
7. *Quodnam ius non fuerit acceptum indistinctè & absolutè, & n. 8.*
9. *Multorum Doctorum opiniones adducuntur, necnon Thomæ Sanchez, & numero 10. & 11.*
12. *Quomodo taxanda est quantitas correspondens recitationi officij, vt hæc restituatur iuxta ratam omissionis.*
13. *An si Canonicus omittat horas satis sit vt restituat quartam partem fructus pro rata.*
15. *Quæ considerationes dicantur speculatiuæ.*
16. *Ratio difficultatis enodatur.*
17. *Lessij doctrina affertur.*
18. *An Episcopus aut Parrochus qui maiorem habet laborem, plus propter illum sibi reseruare possint.*

HÆc Canonica iura adduxi priusquam
corollaria deducam, quia horum vera
decisio ex illorum determinatione, vt à ra-
dice pullulant: igitur sit corollarium pri-
mum, de rigore iuris noui inducti à Conci-
liario decreto, & Constitutione Pij V. ipsum
confirmantis, Beneficiati † cum cura, & sine
cura etiamsi habeant alia munia adscripta 1
ipsi beneficio, tenentur restituere omnes
fructus pro rata omissionis recitandi offi-
cium diuinum, itavt nihil possint sibi reser-
uare pro aliis oneribus; vt sunt administra-
tiones Sacramentorum, prædicatio verbi
Dei, missatio, & auditio confessionum, &
similia. Hæc illatio, & corollarium admitti-
tur, vt certum à communi & saniori senten-
tia: adeo quod dicat doctissimus Nauarrus
de horis Canonicis, cap. 21. num. 317 *Quod vix
suadeat admittere sententiam contrariam*, cum
id quod diximus in corollario apertissimè
decernant, & statuant præfata decreta. Ita
Vasquez 1. 2. *disp.* 168. *à num.* 30. *& de benefic.
cap.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 8. Reginald. *lib.* 30. *prax.
num.* 46. Ioan. Baptist. Scortia *in selectas Sum.
Pont. constitut. epist.* 116. *Theorem.* 320. dicens
quod *hæc sententia Conc. Later. & Pij V.* Garz.
3. *p. cap.* 1. *num.* 28. Castro Palao *tom.* 2. *tract.* 7.
disput. 2. *punct.* 7. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 2.
punct. 10. Azor *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 14. *quæst.* 5.
Suarez *cap.* 30. *citat. à num.* 6. Filliuc. *tract.* 23.
cap. 10. *quæst.* 5. Squillante 1. *p. dub.* 31. *num.* 66.
Malderus 2. 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 4. Petr. Na-
uarra *de restit. lib.* 2. *cap.* 2. *à num.* 183. Barth.
à S. Fausto *lib.* 2. *de horis, quæst.* 288. vbi ex
mente omnium Auctorum quos adduximus
sic loquitur: † *Pius V. indistinctè loquitur, &* 2
*absolutè de restitutione fructuum singulis diebus
respondentium facienda pro rata omissionis diui-
ni officij, vt à tali omissione retrahantur, & ad
illius recitationem excitentur, & quasi cogan-
tur: in hanc igitur sententiam, vt probabilio-
rem propendeo; ideoque optimum remedium est,
vt facta fructuum computatione Bullam com-
positionis accipiat, vel à Romano Pontifice, siue
ab eius Commissario Cruciatæ dispensationem* 3
*petat: qui hac ratione neque omnia quæ Bulla
Pij V. præcipit restituat, & in conscientia tutus
erit.* Hæc ille.

Deinde hoc manifestè constat, ex præ-

factis iuribus, quia Concilium dicit, & declarat, quod † *beneficium etiam cum cura datur propter officium recitandum.* & ita exercitia aliorum munium non intrant in compensationem fructuum, sic statuente iure nouiter introducto, in pœnam omissionis. Vnde Pius V. hoc magis declarans, dicit: *Quod qui horas Canonicas vno vel pluribus diebus intermiserit omnes beneficij, seu beneficiorum suorum fructus qui illi, vel illis diebus responderint si diuidereatur amittat.* Vnde manifestum est, quod pro aliis exercitiis, nihil concedit, sed in pœnam omissionis officij omnium dominium amittere decernit, atque ita ex rigore constitutionis omnes tenentur restituere nihil concedens pro administratione Sacramentorum, pro onere gestandi habitum clericalem, tonsuram viuendi castè, & obseruandi alia, quæ ministris Ecclesiæ præscribit ius Canonicum.

4

Ratio à priori est, quia licet hæc constitutio pœnalis sit respicit rigorem de non acquirendo dominio omnium fructuum si omittatur totum officium ante iudicis sententiam, tamen † hunc rigorem potest lex humana respicere, ita vt in conscientia obliget; sine aliqua sententia etiam declaratoria vt passim inuenitur in iure, tam canonico, quàm ciuili, vt constat ex concilio Trident. *sess.* 23 *cap.* 1. *de reform.* vbi Episcopus qui intra tres menses non consecratur ipso facto amittit Episcopatum: *& cap. licet, de elect. in* 6. idem statuitur de eo, qui habens beneficium curatum, si intra annum non fiat Sacerdos: *& sess. eadem cap.* 1. *de reform.* statuitur quod non residens culpabiliter teneatur ad restitutionem fructuum, pro rata quos non facit suos, & in multis aliis iuribus, quæ adducunt DD. in materia de legibus, dum inquirunt? *An lex humana possit obligare ad pœnam temporalem in conscientia ante sententiam etiam declaratoriam iudicis,* & contra Sotum omnes fere fatentur, quod sic, vt videre est in Salas *disp.* 15. *sect.* 2. Vasq. *disp.* 168. *cap.* 4. & alij, ergo cum Pius V. in sua constitutione expressè dicat, quod, qui non recitat diuinum officium pro rata non faciat suos omnes beneficij cum cura, aut sine cura fructus. Explicationes horũ iurium quas adducunt contrarij opinatores parui pendendæ sunt, quas impugnat Garzia *vbi supra, num.* 31. & ex dictis manent expulsæ, sunt enim voluntariæ.

5

6

7 Cæterum quamuis, vt dixi de rigore iuris ita esset dicendũ si ius in toto suo rigore, vt iacet esset receptũ & ab interpretibus, tamen Magistri, & DD. magnæ authoritatis in schola litteraria, & morali Theologia: dicunt † quod ius istud non fuit acceptum indistinctè & absolutè, vt iacet scriptum, qnia quamuis indistinctè & absolutè loquatur, nos tamen habemus rationem distinguendi, seu benignè explicandi mentem Summi Pontificis, vt voluerit omittentem officium diuinum obligare ad restitutionem omnium fructuum respondentium, scilicet diuino officio, ad ratam officij prætermissi, non vero respondentium aliis oneribus, de quibus Summus Pontifex in præcitata Bulla non loquitur, ita doctissimus Bonacina † *disp.* 1. *de horis, quæst.* 5 *punct.* 3. *num.* 3. in quo sequitur Henriquez *in summ. lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 2. Aragon. 2. 2. *q.* 83 *art.* 13. Tolet. *in sum. lib.* 2. *cap.* 12. *a.* 5. Sà emendatum *verb. benef. n.* 58. Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. *&* 2. Naldum *verb. officium a.* 12. Marchinum *de horis cap.* 28 *num.* 7. Thomam Sanch. *lib.* 2. *consil. cap.* 2. *dub.* 83. Candid. *disquis.* 15. *art.* 25. *dub.* 4. Villalobos *tract.* 2 *difficult.* 17. *n.* 6. Ledesma *in sum tract.* 9. *ca.* 4. Trullench. *lib.* 1 *in Decalogo c.* 7. *dub.* 25. Diana *p.* 2. *tr.* 12. *Resol.* 8. Conradum *in respons. casuum q.* 240. Ludouicum Carbo *de restitut. q.* 61. *dict.* 13. Ludouicum Lopez *tom.* 2. *cap.* 245. *&* 95. Rodrig. *in summa tom.* 1. *cap.* 145 *num.* 6. Lessium *lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 177. Raphaël de la Torre 2. 2. *quæst.* 83 *art.* 13 *controuers.* 9. *n.* 40. & probabilem reputant Barbos. *de officio Parrochi. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 33. Posseuinus *de officio curati cap.* 1. *n.* 35. Filluc. *vbi supra* & Bartho. à S. Fausto & multi alij, quare dubio procul hæc sententia in praxi sequi potest, vtpotè mitior, & quia non est recepta Bulla Piana in hoc rigore ait Thomas Sanchez † *num.* 3. *vt obliget ad restituendos omnes fructus beneficij seu beneficiorum; sed solum ad eos qui correspondent recitationi, & qui propter illam dantur vt testantur multi viri Docti, & praxis timoratorum.* Hæc ille; & quidem apud me regula est in re morali certa, vnde dignoscatur quomodo est aliqua lex siue canonica siue ciuilis recepta attendere ad id quod dicunt Scriptores graues, & classici qui post ipsam scripsere. 8 9 10 11

Sed in hac sententia (quæ vt dixi in praxi secura est vtpote communior, vt fatetur Hieronymus Garzia *vbi supra*) opus & labor est, † quomodo taxanda est quantitas correspondens recitationi officij, vt hæc restituatur iuxta ratam omissionis; omes auctores huius opinionis dicunt, quod prudentis iudicio deducenda est illa pars, quæ correspondere potest administrationi Sacramentorum, obligationi sacrificandi, prædicandi, & alia munia, quæ beneficio curato respondent ex eius institutione, & aliis beneficiis seruitoriis, & quod residuum relinquatur restituendum est pro rata. Vnde Henriquez *vbi supra in Commento. littera T.* sic loquitur. *Parrochus seu Episcopus quintam fructuum partem, quæ in die recitationis horarum respondeat restituat in opera pia, reliquas vero* 12

vero quatuor partes retinebit sibi ratione tituli & aliorum onerum. Fr. Medina lib. 1. instruct. cap. 13. & lib. 2. cap. 14 §. 11. Fr. Ludouicus Lopez 2. p. cap. 95. & in generali Soto lib. 10. de iust. q. 5. art. 6. Recentiores in prælectionibus, & consultis. Pegna, Cueuas, Gallo, & infra addit
13 *Fr. Medina, Pegna & prædicti Recentiores* † *si Canonicus omittat horas, satis est vt restituat quartam partem fructus pro rata. Alij Beneficiarij restituant tertiam partem, sed de habente præstimonium si omittat solus Fr. Medina* lib. 2. cap. 14. §. 11. *obligat restituere omnes fructus dies respondentes, & idem diceret de pensionario, quia non habet aliud onus, aut officium præter recitationem horarum. At quia onus recitandi videtur huic additum accessoriè, cum multi olim negarent ex præstimonio obligari ad horas; vt Medina* C. de oratione. *Palacios* distinct. 15. quæst. 9. *Corduba* cap. 186. §. 6 *&*
14 *minus obligabat olim pensio, cuius occasione* † *Pius V. adiecit horas B. V. satis est, vt pro rata restituant tertiam partem, quia cum ea moderatione praxis sapientum acceptauit nouam, & rigidam constitutionem Pij V. reliquas duas partes retinet pensionarius ob titulum ex causa datum, vt ob sua aut parentum merita in Ecclesiam, de quo tit. Nauar.* in sum. cap 25. n. 119. & lib. de orat. Miscell. 45. num. 4. Hactenus vir in re morali nulli secundus: quare ea quæ contra hanc sententiam congerit argu-
15 menta Suarez *c. 30. à num 6.* † considerationes sunt speculatiuæ, quæ respiciunt verba legis secundum se vt non receptæ sunt ab Interpretibus & Doctoribus. Vnde sententiam Henriquez tutam iudicat Trullench. *in Exposit. Bulla, lib. 3. casu 2. num. 3.*

16 Cæterum quamuis † hæc fructũ proportionalis diuisio, & partitio facta sit à viris doctissimis, permissaque sit sciente summo Legislatore, & sic in praxi sequi possit, tamen patitur difficultatem magnam, quia Parrochus potest similiter, & Episcopus aliquis nullo maiorem laborem propter populi multitudinem in administratione Sacramẽtorum, & aliorum muniũ quam alius habere; & redditus esse multo minores, & sic non erit æqualis partitio facta, cum alius habeat multo minorem laborem; & isti reseruantur quatuor partes, & similes minores in quantitate reseruantur magis laboranti.
17 Vnde prudenter † Lessius *vbi supra*, postquam adduxit sententiam Henriquez dicit: *Hæc moderatio videtur iusto laxior præsertim in Canonicis, & aliis qui non habent aliud onus quam precum. Vnde eam limitarim ad eos Beneficiarios, qui alia onera habent, idque iuxta*
18 *onerum proportionem.* Hæc ille. Vnde † Episcopus aut Parrochus qui maiorem habent laborem plus propter illum sibi reseruare possunt, quam qui habent minorem; vnde maior pars ab istis est restituenda pro omissione officij, quam ab aliis, quare prudens attentis omnibus circumstantiis, & consideratis DD. sententiis arbitrabitur, quid restituendum quidve retinendum sit, pro aliis oneribus. Sed videndus est omnino Thom. Sanchez *cap. 2. citat. dub. 84.* vbi post varias sapiẽtissimorum virorum determinationes, ipse sequitur determinationem Medinæ; excepto eo, quod dicit de habente præstimonium qui sufficienter restituit tertiam partem.

SVBRESOLVT. II.

Beneficiarius, qui exterius attentè recitat, & interius voluntariè distrahitur, non tenetur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarius qui interius voluntarie distrahitur teneatur ad restitutionem.*
2. *An lex de restituendo fructus sit valde pœnalis.*
3. *An lex humana pœnalis actum externum respicit, vel internum prout coniunctum externo.*
4. *An possit Ecclesia præcipere actum internum vt coniunctum externo.*
5. *An quamuis mortaliter quis peccat non habendo internam attentionem, huius omissionem non possit prauenire Ecclesia, & n. 6.*
7. *An distributiones quotidianæ dentur assistentibus in choro.*
8. *An ex suppositione quod sit necessaria attentio interna ad satisfaciendum præcepto de recitando, & quod quis mortaliter peccet recitando sine attentione teneatur fructus restituere pro rata.*
9. *An decretum Concilij & constitutio Piana iubeant restituere omnes fructus.*
10. *An pro omissione attentionis internæ Ecclesia nec puniat nec punire possit obligando ad restitutionem.*
11. *Bonacina mens.*
12. *An non requiratur attentio interna, & n. 13.*

COrollarium secundum Beneficiarius, 1
qui interius voluntariè distrahitur, mortaliter peccauit in recitatione officij diuini, si tamen exterius attentè & studiosè illud dixit, non tenetur ad restitutionem fructuum: Ita expressè Tolet. *in sum. lib. 2. c. 12. dict. 4.* ita fatur: *Non quotiescumque quis mortaliter peccat circa officium soluendum obligatur ad restitutionem, verbi gratia, si recitat absque aduertentia ita vt mortaliter peccet, non propterea tenetur restituere.* Hæc ille secutus Corduba *lib. 4. q. 13.* Castro *lib. 2. de leg. pœnæ; cap. 5.*

cap. 5. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 5. Hieron. Garz. *vbi supra punct.* 3. *num.* 19. Thomas Sanchez *dub.* 85. Villalobos *difficult.* 17. *num. vlt.* Trullench *dub.* 24. *num.* 14. Diana *p.* 2. *tr.* 12. *resolut.* 1. quamuis fundamentum quod adducit non sit solidum ad propositum (vt optimè Garzia *p.* 3. *cap.* 1. *num.* 184. & 185.) Malderus *tract.* 10. *c.* 2. *dub.* 4. Laymao, *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Medina *C. de orat. q.* 16. & probabile reputant Lessius *vbi supr. n.* 68. Azor *lib.* 10. *cap.* 13. *quæst.* 8.

Moueor ad sic dicendum primum, quia
2 cum † lex de restituendo fructus pro rata omissionis sit valde pœoalis, & nouum ius introductum à Concilio Lateranensi, & confirmatum à Pio V. prioans Beneficiatos non dicentes officium in fructus pro rata non recitationis; vt hæc pœna incurratur non sufficit ex defectu attentionis intentionis mortaliter peccet, & nō satisfaciat præcepto, sed requiratur quod exterius non satisfaciat recitando iodeuotè interius, lex
3 enim † bumaoa pœnalis actum externum respicit, vel internum prout coniunctum externo. Hinc est, quod qui mentaliter solum est hæreticus, etsi mortaliter & grauissimè deficiat non tamen incurrit hæreticorum pœnas temporales, neque spirituales, nisi externè hæreticus sit.

Secundò, quia licet vt mihi in iure est
4 certum, quod † possit Ecclesia præcipere actum internum, vt coniunctum externo, sicut in superioribus manet probatum, & sic potest præcipere actum ioternum attentionis in recitatiooe diuini officij: tamen non potest punire omissionem omnino internam attentionis interoæ, quia omissio hæc nullatenus cōiungitur cum actu externo, imo isto posito cum omnibus circumstantiis externis pronuntiationis, studiositatis externæ, attentionis & deuotionis potest dari omissio attentionis internæ: ergo
5 † quamuis mortaliter quis peccet non habendo intentionem internam, huius omissionem Ecclesia non potest punire; etenim omissio punibilis ab Ecclesia solum est illius actus quem præcipit, atqui nec præcipit, nec potest præcipere ex vi præsentis prouidentiæ, nisi actum internum vt iunctum externo, vt est apud omnes indubitatum: ergo, nisi omittatur actus externus simul cū interno, sed sit omissio solius actus interni non iocurritur pœna restitutioois fructuum, iuxta ratam constitutam à Pio Quinto.

6 Tertiò ad bominem contra Vasq. *infr. citandum:* quia licet Ecclesia determinauerit ius diuinum de oratiooe in personis Ecclesiasticis ad recitandum septem horas Canonicas quotidie, & sic cum ius diuinum præcipiat attentionē internam, quam minister dū recitat tenetur habere; tamē iure diuino non est statuta pœna non faciendi fructus suos, qui non habet præfatam attentionem si extrinsecè orat, attentè & studiosè non diuertendo se actionibus incompossibilibus;
sicut † distributiones quotidianæ dantur as- 7
sistentibus in choro, quamuis noo babeant attentionem internam, pro labore extrinseco; vnde si Canonicus voluntariè distrahatur interius, si exterius babeat decentiam illas lucratur; ergo pariter qui recitat officium priuatim acquirit fructus, quamuis mortaliter peccet omittendo attentionem internam, nec illis priuatur, iuxta ius Pontificium.

Sed contra hoc corollarium insurgunt
plures, & graues Authores Moderni asse- 8
rentes, quod ex suppositione, quod sit necessaria attentio interna ad satisfaciendum præcepto de recitando, & quod quis mortaliter peccet recitando, sine attentione tenetur restituere fructus pro rata, iuxta assignationem Pij V. ita Bonacina *vbi suprà, punct.* 2. *num.* 17. Ioannes Garzia *p.* 3. *cap.* 1. *num.* 186. & *c.* 2. *n.* 515. Squillaote *p.* 1. *dub.* 2. *num.* 42. Nauarra *de restit. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 240. Candid. *vbi supr. dub.* 2 *art.* 25. Palao *punct.* 7. *num.* 7. Barbosa *cap. dolentes, num.* 20. *de celeb. Miss.* Reginald. *lib.* 30. *cap.* 4. *num.* 48. Suarez *lib.* 4. *de horis, c.* 30. *num.* 14. Syluius 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. *conc.* 4. Pesantius *quæst.* 6 2. *art.* 2. *disp.* 3. *vers. consentiunt*, Aragoo. *quæst.* 83. *art.* 13. Raphaël *controuers.* 9. *num.* 39. Salas *de legibus, disput.* 9. *sect.* 1. *num.* 24. *vers. dico tertiò.* Lorca *disp.* 16. *memb.* 2. *ad* 5. Vasquez *de benef. c.* 4. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 108. & 105. vbi duo dicit
primum, quod † decretum Concilij, & Con- 9
stitutio Piana iubent restituere omnes fructos, etiamsi beneficium babeat alia onera, intelligitur quum omnino omittitur officium, pro qua omissione externa potest Ecclesia hanc pœnam constituere. Dicit se-
cundum, quod † pro omissione attentionis 10
interna Ecclesia nec punit, nec punire potest obligando ad restitutionem, nec inhabilem reddendo ad faciendo, fructus suos, sed iure naturali tenetur Beneficiarius restituere fructus, aut illorum partem, quæ correspondet recitationi officij dicti, sine attentione interna, huius Doctoris primum dictum pro nobis est bene dictum: secundum, vero in superioribus satis est impugnatum, nec bic sunt repetendæ impugnationes.

Aliorum auctorum fundameotum est, quod † ponit Bonacina; quia qui recitat si-
ne attentione interna, perinde est ac si non 11
facere; & nō facere rectè, quoad substantiā, *cap. venient, de Presbyt. non bapti.* cum autem de substantia orationis sit attentio interna, qui recitat sine attentione hac, non satisfacit præcepto, quoad substantiam, & consequenter

quenter non potest fructus retinere, & iure naturæ non facit suos, ad hoc fundamentum Hieronymus Garzia *num.*19. Respon-
12 det, quod probabile est † non requiri attentionem internam. Sed sufficere externam; sed hæc responsio non est iuxta principia propria, quare aliter respondeo cum ipso, quod quantum ad obligationem restituendi froctus recitat, qui siue attentione
13 interna recitat, cuius omissio, vt vidimus non punitur ab Ecclesia priuatione fructuum, sicut in valde probabili opinione qui tempore quadragesimæ confessionem facit sine interno dolore non incurrit pœnas statutas ab Ecclesia, quare hoc fundamentum nullius est ponderis.

SVBRESOLVT. III.

Omittens recitare, vel vnam horam Canonicam officij tenetur restituere pro rata.

SVMMARIVM.

1. *An qui omittit etiam vnum diem imo & vnam horam, ex septem horis Canonicis teneatur restituere.*
2. *Multorum Doctorum sententia adducuntur & n.3.*
4. *An Beneficiatus teneatur quotidie recitare.*
5. *Authoris mens & n.7.*
6. *An Beneficiarius si intra annum omittat recitare per decem dies nihil restituat, ex Ioanne de la Cruz.*
8. *An omissio officij vnius diei imo & vnius integra hora sit peccatum mortale.*
9. *Patris Suarez sententia affertur.*
10. *An quoties omissio actus externi recitandi est mortaliter peccaminosa oriatur obligatio restituendi.*
11. *An obligatio restituendi sit taxata à Pio V.*

1 COrollarium tertium; quod † qui omittit etiam vnum diem, imo & vnam horam ex septem horis Canonicis tenetur restituere, ita Pius V. in sua Bulla vbi modus taxandi restitutionem etiam ob vnius horæ omissionem, videlicet dimdiam partem pro matotinis vna cum laudibus, & aliam dimidiam pro aliis horis, & sextam partem pro qualibet bora omissa. ita tenent hodie
2 ferè omnes scriptores. † Nauarr. Nauarra, Aragon, Manuel Rodrigoez, Graffis, Summa Corona, Viualdus, Azor, Ledesma, quos citat, & sequitur Garzia *cap.*1. *citat num.*17. Raphaël de la Torre *controuers*. 9. *citat. n.*19. dicens: *Hoc corollarium certissimum esse, cui nemo potest dissentire, nisi Concilio & Pontifici velit aduersari.* Scortia *Epitom.*111. *Theore.* 321. Lessius *c.*34. *lib.*2. *n.*207. Barth. à S. Fausto *lib.*1. *de horis, quæst.*285. Diana 2. *p. tract.* 12 *resolut.*34. & *par.*4. *tract.*4. *resolut.*111. & *p.*5. *tract.*5. *resolut.*14. sed nullibi suam sententiam exprimit, solum recitat sententias aliorum quod sæpissimè facit hic auctor: vnde refert, & quid ipse sentiat ieiunamus, sed nostrum corollarium tenent Vasquez *vbi supra* §.1. *dub.*8. *n.*43. Suarez *cap.*30. *n.*6. 9. & 11. Bonac. *punct.*2. *n.*8. Thomas Sanch. *dub.*81. Carolus Macinus *de hor*. *cap.*28. *n.*6. Bonarc. *lib.*2. *cap.*11. & 15. Sylnius 2. 2. *quæst.*83. *art.*13. *conc.*5. Palao *tom.*2. *disp.*2. *p.*7. *n.*4. & omnes fere vt dixi, qui scripsere, post 3
Bullam Pij V. quamuis enim Concilium Lateranense aliqualē patiatur ex æquitate moderationem, tamen Bulla Piana eam non patitur, sed determinat quod fructus restituantur etiam pro vnius horæ omissione quam taxam cum expressè constituat, vult Legislator supremus quod, qui omittendo officium, aut partem notabilem vt vnam horam, sicut non excusatur à peccato mortali, vt est omnino certum in Ecclesia, ita non excusetur à restitutione, quam pœnam iuste imponit determinans vt † Beneficia- 4
tus teneatur quotidie recitare, & si non recitet non faciat froctus suos, sicut ex obligans ad recitationem inducit obligationem mortalem pro omissione vnius diei.

Hoc fundamentum ita me conuincit; vt practicè † non existimem probabilem sen- 5
tentiam, quam sequuntur Sotus, Barthol. de Medina, Ludouicus Lopez, Ioann. Henriquez, quos sequitur, & refert ... in. *de officio Curati, cap.*1. *num.*25. Vega *in sum. part.*1. *cap.*36. & *cas.*1. & 2. & *cap.*128 *cas.*8. Ioannes de La Cruz *in decreto, p.*1. *precept.*1. *cap.*3. *art.*3. *dub* 6. *concl.*3. dicens, quod † *Be-* 6
neficiarius si intra annum omittat recitare per decem dies nihil restituat, quia sunt serui liberalissimi Domini, qui multo minus quam Domini temporales ad pauca attendit, & ita explicandus est motus Pij V. Hæc ille, Ortiu. vero *in summa, cap.*3. *num.* 22. hoc limitat, *ad vnum vel alterum diem.* Henriq. *in sum. casuum, cap.* 19. *num.* 30. *ad octo dies*, quod probabile reputant Angel. & Aragon, quos referunt. & sequuntur Filliucius *tract.* 23. *cap.*10. *quæst.* 8. Trullench. *lib.*1. *in decalog. cap.*7. *dub.*28. *num.*4.

Sed vt dixi, etsi hæc sentētia aliquā habeat probabilitatem speculatioam; tamen † pra- 7
cticè nullam existimo habere, si enim xēplum quod hos auctores mouit aliquid probat, concludit, qood Beneficiatus non recitans, octo, vel decem diebus, non peccet mortaliter, quod dicere omninn improbabile est, sequela patitur, quia Beneficiarij sont serui Dei Legislatoris; & Ecclesiæ quæ ad parua non respicit, nisi fiat ex contemptu, aut consuetudine, quod † omissio of- 8
ficij vnius diei, imo & vnius integræ horæ peccatum

peccatum mortale est, & non recitantem constituit infensum, & inimicum Domino suo qui ipsum ad pœnam æternam destinat propter talem omissionem, quid mirum, quod Ecclesia puniat ipsum in amissione fructuum ita vt illorum non acquirat dominium, sed teneatur restituere, vnde non est par ratio de seruis Dominorum temporalium qui non ita stricte obligantur à Dominis suis.

Concludo igitur hoc corollarium doctri-
9 na Sapientissimi P. Suarez † *cap. 30. cit. n. 13.* postquam enim dixit taxam Pij V. seruandam iuxta quam sola omissio vnius horæ minoris inducit obligationem restituendi, quod tenet in maioribus, nam omissio laudum, aut vnius nocturni inducit obligationem restituendi partem illam quæ parti omissæ respondet. Tandem hanc regulam
10 generalem constituit: † *Quoties omissio actus externi recitandi est mortaliter peccaminosa oritur obligatio restituendi, non vero quando est tantum venialis; etiamsi singulis partibus officij notabilis, & magna pars fructuum respondeat non sit obligatio restituendi;* quia cum fundamentum illud leue sit in materia recitationis non est simpliciter transgressio præcepti, & sic non induit obligationem restitutionis, etiamsi magna, & notabilis in ma-
11 teria furti, quia † obligatio restituenda taxata est à Pio V. quæ cum sit odiosa, vt iacet est intelligenda quum scilicet interuenit peccatum mortale contra præceptum de recitando officio, & est mortalis omissio actus externæ recitationis: tum enim restituenda est pars fructuum, quæ illi parti mortaliter omissæ respondet, nisi sit parua quantitas, quæ non obligat sub mortali ad restituendum.

SVBRESOLVT. IV.

Regula generalis circa restitutionem fructuum pro omissione officij diuini.

SVMMARIVM.

1. *An qui ratione beneficij teneatur recitare horas canonicas sub mortali, si non recitat, teneatur restituere fructus correspondentes officio omisso.*

COrollarium quartum, est regula generalis in materia restitutionis fructuum
1 pro omissione officij Canonici, † *Qui ratione beneficij tenetur recitare horas Canonicas sub mortali si non recitat tenetur restituere fructus correspondentes officio omisso.* Hæc regula ferè, vt iacet statuitur à Concilio Lateranensi, vt confirmato & explicato à Pio V. admittitur, qui à ferè omnibus scriptoribus post præfatam constitutionem Pianam, sed huius regulæ aliquæ sunt limitationes & ampliationes quas breui calamo subscribo.

Ampliationes Regulæ.

SVBRESOLVT. V.

De præstimoniis & beneficiis omnino simplicibus.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit præstimonium.*
2. *Præstimonia collata in titulum Beneficij perpetui enumerat inter beneficia Ecclesiastica Conc. Trid.*
3. *Præstimonium idem ac præstans munium.*
4. *Soto & multorum aliorum sensus adducuntur.*
5. *Præstimonium accipiens ad quid teneatur, ex Nauarro.*

AMpliatur primò, etiamsi beneficium præstimonium sit & omnino simplex & nullum habens seruitium † est autem 1
præstimonium, quidam annui prouentus instituti ad sustentandos Canonicos qui tenues habebant redditus clericos, & iuuenes qui dabant operam litteris, vel pro fide & religione Catholica certabant; qui si dabantur in titulum, & vacabant solum per mortem possidentis, cum solum dentur à Prælatis Ecclesiasticis, vere beneficia sunt, & vt clerici ea possident, tenentes, & sic Pius V. obligat ad recitationem officij, & ad restitutionem fructuum si non recitetur, legantur Azor *tom. 1. lib. 10. cap. 13. & tom. 2. l. 3. cap. 7. quæst. 1.* Perez de Lara *de anniuers. lib. 2. cap. 8. à n. 53.* Hojeda *de incompatib. lib. 2. c. 8. à n. 8.* vnde Trident. *sess. 14. cap. 9. de reform. & sess. 23. c. 18. de reform.* † præstimonia colla- 2
ta in titulum beneficij perpetui enumerat inter beneficia Ecclesiastica sicut & *cap. vltimo de concessione prebendæ in 6.* quamuis si nominis ethymon & primam institutionem beneficia non sint, cum præstimonium idē 3
sit quod *præstans munium* aut officium studendi aut militandi pro fide vt late Gonzalez *ad regulam 8. glos. 5. §. 2. num. 6.* & si datur sine aliquo onere spirituali, sed solum pro mera temporalitate, non sit proprie beneficium Ecclesiasticum, & sic non induit obligationem recitandi horas canonicas, quod secus est si dentur in titulum perpetuum, vt dixi sicut in Hispania consuetum est dari, vt testatur Soto † *lib. 10. de iustitia q. 5. ar-* 4
tic. 3. concl. 3. & multi alij, quia quamuis ab eorum institutione sint fundata pro mera temporalitate studij aut stipendij militaris pro fide, tamen consuetudo inualuit, quod dentur

dentur in titulum Beneficij perpetui, sufficiẽtis ad illius intuitu recipiendos ordines sacros. Vnde notat Nauarr. *Miscella. 44. n. 1.*
5 quod † accipiens præstimonium ad nihil aliud tenetur ex præcepto quã recitare horas Canonicas, quod onus impositum est præstimoniario eo ipso, quod datur in titulũ beneficij perpetui, & sic quamuis respectu præstimonij à sua prima institutione recitare officium diuinum sit, quid secundarium tamen respectu præstimonij, vt est institutum beneficium, est primarium, & tenetur restituere fructus, sicut alij Beneficiarij non recitantes, vt ait Pius V. *in sua const.*

SVBRESOLVT. VI.

Qui ex propriis bonis fundauit Capellaniam tenetur recitare.

SVMMARIVM.

1. *An Capellanus qui ex propriis bonis fundauit Capellaniam teneatur recitare, etsi non recitet fructus restituere.*
2. *Hieronymi Garzia sententia affertur.*
3. *An eo ipso quod Capellanus fundauit Capellaniã, iã bona illa facta sint Ecclesiastica.*

1 Ampliatur secundò, ad Capellanum qui ex propriis bonis fundauit Capellaniam iste talis tenetur recitare, etsi non recitat restituere fructus pro rata omissionis, hoc Corollarium est contra Vasquez *de benef. c. 4. §. 1. dub. 8. n. 44.* vbi sic loquitur, *si ille qui habet Capellaniam ipse ex suis bonis eam construxit poterit sine onere eam suis successoribus relinquere restituendi, si non recitauerint, ita potest se ipsum ab hac restitutione immunem efficere cum nulli faciat iniuriam, imò forsan ratione illius non tenebitur recitare, decretum enim Concilij intelligitur cum beneficiũ datur propter fidem, quod est verum in successoribus, non vero in eo ipso qui Capellaniam ex bonis suis instituit.* hæc ille quæ doctrina ad-
2 mittitur † ab Hieronymo Garzia *vbi suprà punct. 1. n. 5.* quæ si intelligatur de prima institutione in qua fundatur potest, si expressè id exprimat, releuare Capellanũ, etsi ipsum ab obligatione recitandi, & restituendi fructus, cæterum si quis ex bonis suis Capellaniam collatiuam instituit iuxta ius commune; & facit, vt Canonice postquam fundata est conferatur ab Ordinario, cum eo ipso fit beneficium Ecclesiasticum, & tenetur recitare horas canonicas, & restituere Pauperi-
3 bus si non recitet, quia † eo ipso quod fundauit Capellaniam iam bona illa facta sunt Ecclesiastica, & ipse fundator recipit beneficium, tanquam quilibet alius, & sic obligatur ad ea onera, cum bona Ecclesiastica beneficiorum, & horum fructus dentur propter officium diuinum recitandum supposita *constitutione Piana.* ita expressè Armilla *verbo hora n. 1.*

SVBRESOLVT. VII.

Quomodo transactis sex primis mensibus teneatur quis restituere si non recitet.

SVMMARIVM.

1. *An si quis habeat beneficium Ecclesiasticum ratione cuius tenetur veritate, & transactis sex primis mēsibus, si nō recitet teneatur fructus restituere pro rata omissionis.*

Ampliatur tertiò, quod † si quis habeat beneficium Ecclesiasticum ratione cuius tenetur recitare, & transactis sex primis mensibus si non recitet teneatur restituere fructus pro rata omissionis, si denuo accipiat aliud beneficium, statim si non recitat tenetur restituere fructus illius beneficij pro rata omissionis, hanc ampliationem apud nullum expressam inueni. Videtur tamen satis conformis rationi quia cum iam sit iste Beneficiarius, & potuit gaudere beneficio semestri concessu à iure ad non restituendum, dum nouum beneficium conceditur iam transactum sit tempus, & ita statim tenetur restituere. 1

SVBRESOLVT. VIII.

Quomodo teneatur recitare Beneficiarius qui ratione pestis, famis, aut alterius impedimenti non percipit fructus.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarius teneatur veritare qui ratione belli, pestis &c. percepit fructus.*
2. *Quis Beneficiarius sit appellandus, ex Caiet.*

Ampliatur quartò, in Beneficiario qui ratione pestis, aut belli, aut alterius tēporarij impedimēti per aliquot annos nō recipit fructus beneficij sperat, tamē quod trāsactis his impedimentis fructus maiori ex parte est recuperaturus, iste enim tenetur recitare, & si nō recitat restituere, quia certo sperat stipēdiũ pro labore, & sic laborare tenetur, secus vero si nō habeat certā spē fructus recuperādi tūc enim idē est, ac si illo beneficio careret. Ita Dominus Caiet. *verb. hora n. 2.* & ibi Guageric. Hispanus *litt. A*, & enim ait Cardin. *Beneficiarius non appellatur quis, quantum ad vinculum diuini officij si non potest habere possessionem, ac fructus beneficij, nisi fructus postmodum et dandi sint, quia tunc constat beneficium ei fructificare, quamuis perce-* 1

ptso fructuum pro tunc sit impedita, idem tenet Armilla eodem *n.*1. Ludou. Lopez *t.*2.*c.*105 Dur. *de ritib.l.*3.*c.*22.*n.*10. Valent. 2.2. *disp.*6. *q.*2. *punct.*10. *v. circa* 7. Rodrig *in Summ. t.*1.*c.* 140.*n.*4. Tolet. *l.*1.*c.*14.*v.*6. *causa*. Azor *l.*10. *citat. cap.*4.*quaest.*6.

SVBRESOLVT. IX.

De Canonicis, qui primo anno nihil lucrantur

SVMMARIVM.

1. *An Canonici primo anno nihil lucrentur, & quid de illius anni fructibus fiat.*
2. *An fructus primi anni etsi differantur non auferuntur.*
3. *An Canonici teneantur recitare officium diuinum primo anno cum in illo ius acquirant ad fructus dandos.*
4. *An dimidia pars fructuum Canonicis & Beneficiariis nouis dentur.*
5. *An nouus Canonicus nihil penitus recipiat de fructibus primi anni.*

1 AMpliatur quintò, ad Canonicos, † qui
primo anno nihil lucrantur, sed fru-
ctus illius reseruantur post mortem dandi
suis hæredibus, vel pro funeralibus, & de-
bitorum solutionibus, ita Paludanus *in* 4.
*dist.*15. *quaest.*5. *art.*1. *concl.*5. Azor *lib.*10.*c.*4.
*quaest.*4. Vega *in Summa* 1.*p. cap.*36 *casu* 19.
Suarez *lib.*4. *de horis cap.*20. *num.*9. & sacra
Congreg. Concilij quam ibi adduxit id ma-
2 nifestè probat, dicens, quod † *hi fructus, & si*
differantur non auferuntur. quam declaratio-
nem secuta est Rota *in vna Orelian. fruct.*
*ann.*1593. *die* 26. *Nouemb.* coram Seraphi-
no, mutans opinionem quam alias secuta est,
*ann.*1586. *die* 5. *Martij*, coram Gypsio *&*
1589. *die* 9. *Decemb.* coram Pamphilo, quare
iam hodie dubitare nemo potest de subsi-
stentia huius consuetudinis, non obstante
Bulla Pij V. quam refert Rota coram Gypsio:
3 vnde manifestum, quod † teneātur recitare
officium diuinum illo anno cum in illo ius
acquirant ad fructus dandos, & per conse-
quens si non recitent tenētur restituere, &
declarare saltem in testamento suam obli-
gationem, vt inter debita soluenda ex præ-
fatis fructibus hæc omissionis diuini officij
connumerentur, sed meliùs erit se compo-
nere virtute Bullæ cruciatæ in illis vero Ec-
clesiis in quibus est consuetudo, quod fru-
ctus primi & secundi anni dantur fabricæ,
aut decessoris mortui hæredibus si Bulla
Ioan. XXII. *quæ incipit, suscepti. de elect.* est re-
cepta tenentur recitare, etsi non restituere,
4 quia † dimidia pars fructuum canonicis &
Beneficiariis nouis dantur. Legatur Lessius
vbi supra num. 170. & Garzia *cap.* 1. *cit.* à
*num.*66. Nauarr. *cap.*7. *de horis, num.*30. Azor
*p.*1. *lib.*10. *cap.*4. *quaest.* 4. *&* 5. qui hoc pun-
ctum bene extricant & concludunt, quod
in illis Ecclesiis vbi seruantur consuetudi-
nes & statuta (& non sunt receptæ deter-
minationes Tridentini *sess.*24. *cap.*14. *& con-*
stitut. 106. *Pij V.* derogantes omnes consue-
tudines, & statuta etiam ab immemoriali)
quod † nouus Canonicus nihil penitus re- 5
cipiat de fructibus primi anni qui remanent
in mensa, ac si non residerent, vel applican-
tur fabricæ, vel in alios pios vsus, non te-
neatur recitare; cum nihil si non recitat
possit restituere.

SVBRESOLVT. X.

Beneficiarius tenetur recitare etiam ante possessionem.

SVMMARIVM.

1. *An Beneficiarius etiam ante possessionem teneatur recitare.*
2. *An actualis fructuum perceptio incipiat à possessione.*
3. *An Beneficiarius non teneatur recitare & per consequens nec fructus restituere ante captam possessionem.*
4. *An quando collatio est Beneficij nullis subiecti litibus aut turbationibus possessio sit liquida.*
5. *Quinam ante possessionem nullos fructus acquirant.*

AMpliatur sextò in eo † qui habet colla- 1
tionem beneficij acceptatam, etiamsi
nun acceperit possessionem, neque per eum
extiterit, quominus illam accipiat, nam per
collationem acceptatam accipit ius in re, &
debentur illi omnes fructus beneficij, quo-
rum habet dominium, vnde tenetur recita-
re etsi non recitat restituere fructus iuxta
ratam omissionis ratio est perspicua, quia
iste verè est & dicitur Beneficiarius, & ha-
bere beneficium, & sic comprehenditur
sub Bulla Piana & decreto Lateranensi, ita
Nauarr. *c.*7. *de horis n.*28.29. Graff. *in decis. c.*
30.*n.*16. Mandos. *Regul.*3. *Cancel. q.*13. *nu.*5.
Philiarc. *l.*1.*c.*3. quamuis enim † actualis fru- 2
ctuum perceptio incipiat à possessione, ta-
men fructus ei debentur, vt illorum Domi-
no à die acceptatæ collationis.

Quare nullatenus est admittenda senten-
tia Parisij Romani *l.*1. *de resignat. q.*9.*n.*15.
quam sequitur Lessius *l.*2.*c.*34.*n.*167. dicens,
quod iste Beneficiarius non tenetur recita- 3
re, & per consequens nec fructus restitue-
re ante captam possessionem, quia ante istud
ius illud turbari solet multis litibus, &
impeditur modis, qui primo se produnt
quum

quum capienda est possessio, qui antea erant occulti, hæc inquam sententia admittenda
4 non est, quia † quando collatio est beneficij nullis subiecti litibus, aut turbationibus possessio liquida est, & extricata, & si non sumitur, est, quia non vult prouisus; quare dubio procul iste tenetur recitare, & restituere si non recitat cum per ipsum stat, non sumere possessionem, si autem iuridicè impediatur, tunc alia est ratio, & attendenda iustitia, quam habet. Verum est, quod vt notant Philiarcus, *vbi suprà.* secutus Nauarrum *num.* 29. & Zerulla adductus & secutus à Garzia *n.* 96. sententia Parisij tenenda est in Canonicis, qui habent Canoniam ex col-
5 latione, isti enim † ante possessionem nullos fructus acquirunt, nec ad illud habent ius quæsitum in re, dixi ex collatione, quia si ex oppositione habeant Canoniam: alia est ratio iuxta consuetudinem aliquarum Ecclesiarum.

SVBRESOLVT. XI.

De his qui sua culpa non resident.

SVMMARIVM.

1. *An qui sua culpa non resident, nihil de fructibus recipiant.*
2. *Authoru iudicium.*
3. *An Beneficiarius qui causa studij abest cum licentia, si nullos fructus percipit, non teneatur recitare.*

1 Ampliatur septimò ad eos qui sua culpa, non resident, & sic nihil recipiunt de fructibus, qui partiti sunt in distributiones quotidianas, & dantur interessentibus, easque ipsi amittunt sua culpa, quia residere nolunt, & sic non releuantur ab obligatione recitandi priuatim, ita Lessius *num.* 173. per ipsos enim stat non lucrari, quia Ecclesia parata est dare, & ipsi habent ius ad per-
2 cipiendum si resideant, sed † existimo non improbabile, quod si omnes omnino fructus partiti sunt in distributiones, ita vt nihil recipiat qui non est præsens choro, quod etiam si quis sua culpa non resideat, & velit non lucrari distributiones vnius, vel plurium dierum, non tenetur recitare (etsi contrarium securius & practicè certum sit, ita Soto, *lib.* 10. *quæst.* 5 *art.* 3. *vers. Pari modo.* Nauarrus *in Summ. cap.* 25. *num.* 103. & alij) maximè si ex iusto impedimento non resi-
3 det, vt mox dicam. Vnde † Beneficiarius, qui causa studij abest cum licentia, si nullos fructus percipit, quia solum dantur præsentibus non tenetur recitare, ita Tabien. *verbo hora n.* 3. Syluester *quæst.* 2. *dict.* 2.

SVBRESOLVT. XII.

De eo qui ob preces importunas Patris accepit beneficium.

SVMMARIVM.

1. *An filius ob importunas preces parentum acceptans beneficium faciat illius fructus.*
2. *An si filius non percipiat fructus, nec pater ex eius consensu non percipiat, consentaneum sit, vt non cogatur ad horas.*

Ampliatur octauò, ad filium, qui ob metum reuerentialem aut preces importunas parentum acceptat beneficium, † si tamen fructus illius accipit, quia eo ipso censetur acceptare voluntariè beneficium, quod percipit illius fructus, quod secus est si non recipit de fructibus beneficij, tunc enim acceptatio illius, & retentio violenta, & coacta est & per consequens non inducit tantam obligationem recitandi officium, & iustè excusatur Filius importunitate parentum, quæ æquiparatur metui graui, si enim † Filius non percipit fructus, nec pater ex eius cōsēsu nō percipit fructus consentaneum est æquitati, vt non cogatur ad horas, quare filius debet animum habere paratum ad relinquendum beneficium quamprimum commodè possit, & restituendi fructus qui ad ipsum peruenêre. Pater tamen tenebitur primo loco & eo mortuo hæredes: poterit tamen vti Bulla compositionis sicut alij non recitantes. 1 2

SVBRESOLVT. XIII.

De eo qui habet beneficium in commendam.

SVMMARIVM.

1. *An is cui datum beneficium in commendam in vtilitatem ipsius Commendatary, tunc habeat legitimum titulum, ratione cuius percipit fructus.*
2. *Cordubæ sensus adducitur.*
3. *Quandonam Commendatarius non habeat Canonicum titulum, nec disponat de fructibus vt verus Beneficiatus.*

Ampliatur nonò, ad eum † cui datur beneficium in commendam in vtilitatem ipsius commendatarij, quia tunc habet legitimum titulum ratione cuius percipit fructus. Ita Azor *l.* 10. *cap.* 13. *q.* 6. & alij quos citat, & sequitur Garzia *n.* 105. 1

etiamsi non commendetur in perpetuum, sed ad tempus vsque dum alteri conferatur, ita Glossa, *c. nemo in electio. in 6.* quam sequuntur Nauarrus *in Summa Latina c. 20. n. 16.* Suar. *l. 4. de horis c. 22. n. 14.* & idem est iudicium si beneficium habeat quis in confi-
2 dentiam, si tamen percipit aliquos fructus, † Corduba *in Sum. q. 186.* quod secus est si cõmenda detur in vtilitatem ipsius Ecclesiæ,
3 tunc enim † comendatarius non habet Canonicum titulum, nec disponit de fructibus, vt verus Beneficiatus, sed fit commenda, ratione custodiæ & vtilitatis ipsius Ecclesiæ, quare commendatarius solum est custos depositarius fructuum, & sic non tenetur recitare.

SVBRESOLVT. XIV.

De eo qui possidet beneficium, etiamsi sit lis circa proprietatem.

SVMMARIVM.

1. *An is qui possidet beneficium etiamsi sit lis, teneatur recitare, & n. 2.*
3. *Toleti mens adducitur.*
4. *An sola spes etsi firma non tribuat ius certum in beneficio*

1 AMpliatur decimò, † ad illum qui habet possessionem beneficij, etiamsi sit lis super proprietate, quia, aut ita possidet beneficium, quod actualiter fructus percipit, & sic omnes conueniunt, quod tenetur recitare, & si non recitat restituere fructus, quibus sicut gaudet, ita debet recitare cum accipiat stipendium propter laborem, aut
2 fructus non percipit actu, sed manent in deposito vsque ad exitum litis, & sic aut iustitia possidentis moraliter est certa & tenetur recitare, & si nõ recitat restituere, quia non laborat in incertum, aut aërem verberat, sed victoria sibi moraliter certa est, aut est iustitia dubia, quia vtrumque sunt valdè probabiles auctores, & sic non tenetur re-
3 citare. Ita † Toletus *lib. 2. Summ. cap. 14. circa finem.* secutus Paludanum *in 4. distinct. 15. quæst. 5.* Cardinalis Turre crem. *cap. 1. 91. distinct.* Sotum *lib. 10. de Iustiti. q. 5. art. 3.* si tamen nullus possidet pacifice, etiam si alicui sit certa spes victoriæ, nullus litigantium tenetur recitare, sed est bene-
4 ficium quasi vacans, sola enim † spes etsi firma non tribuit ius certum in beneficio, ita Suarez *lib. 4. cap. 20. num. 19.* Azor *lib. 10. cap. 4. quæst. 9.* Fillucius *tract. 23. cap. 2. num. 160.*

Limitationes Regulæ.

SVBRESOLVT. XV.

Etiamsi quis habeat beneficium si non tenetur recitare, non tenetur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An si beneficium maiorem partem annuæ sustentationis fructibus suis non tribuat, non obliget ad restitutionem.*
2. *Palacios doctrina affertur.*
3. *An si quis habeat plura beneficia quorum quodlibet non est sufficiens, & omnia sufficiunt, teneatur ad recitationem officij, etsi non recitet restituere.*
4. *Pij V. sensus, necnon multorum DD. & n. 5. 6. 10.*
7. *An ij qui ordinantur debeant ali ab Ecclesia.*
8. *Bonifacij VIII. mens.*
9. *Quod Beneficium non inducat perfectam recitandi obligationem.*
11. *Authoris iudicium, & n. 12. 17. 18. 36. 38.*
13. *An Beneficiarius sponte sua acceptans Beneficium, acceptet etiam onus illi annexum.*
14. *An Beneficiarius qui plura beneficia retinet iustè, teneatur ad plura officia, n. 21.*
15. *An qui paucos fructus recipit ob aliquem casum teneatur recitare, n. 16.*
19. *Beneficia sunt propter ministros ex Caiet.*
20. *An onus annexum beneficio imperfecto, sit recitare quotidie totum diuinum officium.*
22. *An Beneficiarius quicumque sit minister Ecclesiæ, & intra eius politicum constitutus, n. 23.*
24. *Qui fructus constituant Beneficium perfectum.*
25. *Suarez sententia.*
26. *An Beneficium tenue sit Beneficium insufficiens ad sustentandum Clericum.*
27. *An horarum pensum non sit ideo graue.*
28. *Quomodo assignanda sit quantitas quæ inducat obligationem recitandi, n. 29. 30.*
31. *Quæ bona pars sustẽtationis dicatur, n. 32. 34*
33. *Quid nomine sustentationis intelligatur.*
35. *Soti iudicium adducitur.*
37. *An Clericus victum & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura absque officij sui detrimento possit parere.*
39. *An tenuitas beneficij in Capellano, aut pinguitas sit attendenda.*
40. *An stipendium correspondens missis dicendis sit distinctum ab eo quod respondet officio recitando.*
41. *An Capellania cum onere missarum detur iuuenibus.*
42. *An Capellanus ius habeat ad percipiendos fructus.*
43. *An Capellanus teneatur recitare illis diebus quibus*

quibus fructus beneficij correspondent in ea parte qua correspondet, & n. 44.

Limitatur primò, quia non omnis qui habet Beneficium tenetur recitare, etsi non tenetur recitare non tenetur si non recitet, restituere, quia decretum Lateranensis & Bulla Piana de Beneficiario obligato ad recitandum loquuntur, hæc limitatio hodie communis est, & ex cõsuetudine certa, quia
1 † si Beneficium maiorem partem annuæ sustentationis fructibus suis non tribuat non obligat ad restitutionem, quia non obligat ad soluendas quotidie horas Canonicas, ita Soto *vbi suprà*, dicens Recentiores Theologos communiter sequi hanc opinionem & Nauarrus *de horis cap. 7. n. 17.* dicit, *suo tempore multos viros pios & doctos ita sentire.* Pa-
2 lacios *ad Summam Caiet.* ibi, *Beneficium adeo tenue; quod non sufficiat ad sustentandum ministrum, non est beneficium nisi imperfectè, quoniam non potest sana ratione institui, vt vnum sit in vnius stipendium, & propterea de hu ministris' fit, vt melius fieri potest quo vsque minister habeat sufficienter, vnde viuat, quoniam propter ministros sunt Beneficia non è contra.* ita Eminentissimus tam ratione litteraturæ, quam Purpuræ ex qua doctrina colligitur non solum veritas limitationis, sed doctrinæ, quam tradit P. Suarez *lib. 4. de horis*
3 *cap. 21. num. 12.* quod † si quis habeat plura beneficia quorum quodlibet non est sufficiens, omnia tamen simul sufficiunt, tenetur ad recitationem officij, & si non recitat restituere, & *hoc* (inquit) *in omni sententia est indubitatum*, & P. Thomas Sanchez *infrà citandus dubio 70.* dicit, *quod est omnino certum.* quia iste ratione Beneficiorum habet sufficiens stipendium, vt sustentetur, atque ita dantur propter officium, quod si omittatur, tenetur fructus beneficiorum restituere, vt
4 aic † Pius V. in sua constit. vt etiam hunc casum comprehenderet cum etiam multa pauca constituunt vnum multum sufficiens ad sustentationem.

5 Eandem limitationem tenent Lessius *l. 2. c. 34. n. 169.* Rodrig. *in Summ. t. 1. c. 140. n. 3.* Vega *p. 1. c. 128. casu 13.* Ledesma *2. p. tr. 9. c. 4. conc. 6. difficult. 4.* Sandoual *de officio Eccles. p. 5. c. 5.* Molphesius *in Sum. tract. 5. cap. 3. n. 19. & tr. 6. c. 2. n. 36.* Filluc. *tr. 23. c. 5. n. 183.* Recius *decis. 383. n. 3.* aliquos antiquos referens, Thom. Sanch. *l. 2. consil. cap. 2. dub. 71.* dicens, *ita tenere Recentiores valdè Doctos à se Consultos.* Vnde *n. 3.* dicit, *licet prior sententia*
6 *probabilior sit (intellige speculatiuè) at hoc posterior est probabilior in praxi* quam benè probat Lessius, *vbi suprà*, quia *qui altari seruit de altari viuere debet*, ac proinde qui Ecclesiæ seruiunt de eius prouentibus viuere debent, & qui beneficiarij Ecclesiæ seruiunt, ergo beneficium tribuere debet bonam partem moderatæ sustentationis alioquin non censetur viuere de Ecclesia.

Hoc argumento probat Pontifex, *cap. cum secundum Apostolicum 16. de præbendis.* eos † qui ordinantur debere ali ab Ecclesia. 7
Deinde, quia isti Beneficiarij solum obligantur ratione mercedis, quam accipiunt, non autem videbitur rationabile, vt qui accipit vix dimidiã substentationis partem teneatur ad æquale horarum pensum, ac qui accipit integram sustentationem. Vnde *cap. is, qui 19. de præbendis in 6.* † Bonifac. VIII. 8
dicens, quod habens potestatem Apostolicam, vt possit prouidere alicui personæ idoneæ, *alicui aliud beneficium sufficiens obtinenti prouidere non potest, nisi prius illud beneficium, quod obtinet omnino dimittat.* vbi Glossa *littera B. ergo si non est sufficiens secus est.* atque ita Beneficium insufficiens; imperfectè est beneficium, vt aiebat Dominus Caiet. & sic † non inducit perfectam recitandi 9
obligationem, vt benè Episcopus Malderus *tr. 10. cap. 2. dub. 3. vers. Nihilominus.* Candidus *disquis. 18. art. 23. dub. 2. num 4.* Caiet. *verbo hora, num. 2.* ibi Guagericus Hispanus. *Littera A.*

Contra hanc limitationem sentiunt ferè omnes antiqui scriptores quos referunt & sequuntur, † Garzia *vbi suprà n. 39.* Suarez 10
cap. 21. citat. n. 3. dicens *n. 9. si vim rationis expendamus non potest negari, quin prior sententia rectè applicata ad beneficium tenue probabilis valdè sit speculatiuè considerata, existimo tamen † vix posse ad praxim applicari* 11
seruata illa ratione æquitatis & iustitiæ, quam illa sententia considerat, & ideo in praxi regulariter esse seruandam sententiam communem. hæc ille, nimis speculatiuè nec enim principia moralia tot Methaphysicis discursibus discutienda, sed resolutione ex illis, instructiones ad mores humano modo dirigendos deducendæ Bonacina *de horis Canonicis disp. 1. quæst. 2. punct. 4 n. 47.* vbi ad 1
summam redigens quæ Suarez latè digessit, sic omnia fundamenta antiquatæ opinionis congessit.

Quia Beneficiarius sponte sua acceptans beneficium, acceptat etiam onus illis annexum sicut miles tradens voluntariè nomen suum militiæ tenetur militare quamuis non recipiat tantum praly quo vitam commode traducere possit, & vir contentus modica dote tenetur vxorem alere; tum quia nullam patitur iniuriam ex iniuncto sibi onere persoluendi diuinum officium, non voluntarie & scienter hoc onus suscipit, scienti autem & volenti non fit iniuria, tum quia Beneficiarius qui vnum pingue beneficium, aut plura Beneficia iuste retinet, non obligatur ad plura officia recitanda, ergo signum est tenuitatem, vel 13
14

pinguedinem beneficy impertinentem esse ad obligationem recitationis diuini officy, consequenter habentem tenue beneficium teneri ad
15 *recitandum diuinum officium, tum, quia † qui paucos fructus recipit ob grandinem & pruinã, vel ob alium cœli casum tenetur ad officy recitationem, ergo qui adeo tenue beneficium habet, vt fructus ad sustentationem non sufficiant te-*
16 *netur ad recitationem diuini officy, tum quia habens tenue beneficium fruitur priuilegiis beneficiorum, & subiacet pœnis contra Beneficiarios impositis; ergo etiam afficitur onere diuino officy: tum quia iura dum asserunt beneficium dari propter officium, primùm, vult de reseru. in 6. & in Concilio Lateranens. sub Leone X. sess. 9. Generaliter & indistinctè loquuntur, nec magis loquuntur de beneficio pingui, quam tenui, vt clarè habetur in Bulla Py V. ibi: & qualiacumque beneficia: sicut enim habens beneficium pingue tenetur ad diuinum officium: ita etiam tenetur is cui tenue beneficium collatum est.* Hæc ille, quam sequuntur præter citatos, Castro Palao *disput. 2. vitat. punct. 1. §. 2. num. 9.* Trullench. *lib. 8. in decalog. cap. 7. dub. 3. §. 3. num. 15.* Reginald. *in praxi, lib. 30. tract. 3. cap. 4. n. 33. & 34.* Barbosa *cap. dolentes de celebrat. Missarum, n. 4.* vbi 18. Auctores accumulat.

Verum hæc non sunt adeo fortia, vt cogant nos à communi sententia quæ hodie in praxi, & sequitur, & consiliatur ab omnibus viris doctis, prudentibus, & timoratæ con-
17 scientiæ: coniector enim, † quod Antiqui Scriptores sequantur primam sententiam, quia suo tempore ferè nullum erat beneficium tenue, quod attento pro tunc tempo-
18 ris rerum valore, & modo victus, & vestitus, qui tunc erat quod non daret fructus ad maiorẽ partem sustentationis humanæ vitæ, qui fructus nec ad octauam partem sustentationis sufficiunt hodie, & sic multa, quæ tunc antiquitus erant perfecta Beneficia, hodie sunt imperfecta, & inchoata, vt enim
19 profundissimè dicebat D. Caiet. † *Beneficia sunt propter ministros, non è contra*: & sic, quovsque Minister habeat beneficiũ, vnde sufficienter viuat, non dicitur habere sufficiens beneficium, quod datur propter officium.

Ad primum respondetur, quod Beneficiarius sponte acceptat beneficium cum onere sibi annexo, nego tamen, quod † onus annexum beneficio imperfecto, sit recitare
20 quotidie totum diuinum officium; nec est simile de milite, qui vult militare accepto paruo stipendio: facta conuentione cum Principe, idem de marito qui accipit vxorem cum parua dote cum qua tenetur ad onus matrimonij: Ad secundum respondetur pariter, quod Beneficiatius non suscipit voluntariè onus recitandi totum officium quotidie ob tenue beneficium, quod non infert tale onus: Ad tertium respõdetur, quod
† qui habet pingue beneficium, aut plura 21
solum teneent ad vnum officium dicendum, quod onus solum ponit Ecclesia; at non ponit habenti beneficium imperfectum; ille autem qui paruos fructus recipit ob cœli inclementiam, est per accidens vno vel altero anno cum aliis annis ex abundantia
suppleatur: Ad quartum, quod † Beneficia- 22
rius quicunque est minister Ecclesiæ, & intra eius politiam constitutus, quare fruitur priuilegiis, & subiacet pœnis; quia tamen non sustentatur ex bonis Ecclesiæ maiori ex parte non imponitur illis onus recitandi quotidie totum officium: Ad quintum respondetur, quod iura ibi adducta, & quæ alij adducunt manifestè loquuntur de beneficio quod dat maioris sustentationis par-
tem, & sic sunt hodie recepta enim granissi- 23
mi Auctores, ita ea interpretentur.

Sed opus est labor nostræ sententiæ in
assignando, qui † fructus constituant bene- 24
ficium perfectum inducens obligationẽ quotidie recitandi diuinum officium, quidam assignant octo, vel decem aureos, alij 16. alij 20. alij ad 30. iuxta tempores & regiones in quibus pretia rerum alterantur; alij vero dicunt vniuersalius pro omnibus regionibus, & temporibus, illud dici beneficium sufficiens, cuius fructus sufficiant ad tertiã partem sustentationis beneficiarij: harum taxarum auctores referunt Hieron. Garzia *in sum. tract. 2. difficult. 2. dub. 2. n. 9.* † Suarez *n. 2.* 25
Bona pars (inquit) *dici non potest nisi tertia, ad minus quarta, quæ hodie æstimari non potest minor triginta aureorum etiam respectu Clerici infima conditionis.*

Dixerat autem prius quod *quidam dicunt*
† *beneficium tenue, omne beneficium insufficiens* 26
ad vitam Clerici sustentandam, sed hoc (ait) *non dixit Sotus, nec est practiciè probabile, alias redditus triginta, vel quadraginta aureorum non sufficient ad hanc obligationem* (*recitandi*) *quod admittere valde perniciosum esset; item*
non est rationi consentaneum; nam † pensum 27
horarum Canonicarum non est adeo graue, nec tam magnam diei partem occupat, vt sit dignum integra sustentatione persona, imo nec pro maiori parte eius. Hactenus ibi: & bene, non enim exigitur, vt Beneficiatius teneatur recitare, & si non recitat restituere ex vi Bullæ Pianæ, quod fructus beneficij integram personæ Beneficiati sustentationem præbeant.

Quomodo ergo assignanda † est quanti- 28
tas quæ inducat hanc obligationem, ego quidem pro maiori existimo prudentis arbitrio, sicut in multis aliis relinquendum qui attendet omnes circumstantias personæ tẽporis, pretia rerum ordinaria, abundantiã Prouinciarum, Regiones, in quibus aurum

&

& argentum abundat, & ad quas res neces-
sariæ, vel ad vestitum, vel ad victum, ab
29 exteris inuehuntur, quis enim dubitat, quod
antequam aurum & argentum ab Indiis as-
portaretur ad Hispanos multo minus erat
necessarium ad sustentationem humanam
Clerici, quam hodie cum ex abundantia ar-
genti omnia pretia creuerunt. Rursus quis
dubitat, quod in occidentalibus Indiis non
potest Clericus mediocriter sustẽtari fructi-
bus illis quibus abundanter sustentãtur His-
pali, rursus in Gallæcia sustentatur dimidia
parte fructuum qui necessarij sunt Hispali,
& sic facta computatione huius temporis ad
30 antiqua, quilibet mediocriter prudens, id
iudicabit quam Doctrinam mirifice enu-
cleatam inuenies in Thoma Sanch. *vbi supra
dub. 67. concl. 3. & 4.* ex quo hæc frustra ac-
cipe.

31 Dicitur † bona pars sustentationis hæc
regula. *Quum fructus non præstant Beneficia-
rio integram sustentationem, nec dimidiam par-
tem, nec tertiam nec qua inclinat ad tertiam,*
32 *sed quæ sit tantum quarta pars vel magis in
quartam inclinet non videtur bona pars susten-
tationis quæ est tertia pars, vel magis inclinat*
33 *in tertiam vt tenet* Suarez *&* † *nomine susten-
tationis intelliguntur non tantum alimenta ad
corpus, sed etiam moderatus victus, & vesti-
tus, habitatio, & omnia hoc modo necessaria
ad moderatam vitam; ac si nihil aliud haberet
Beneficiarius, ad sustentationem quia id esset
per accidens, & num. 5. communiter loquendo.*
Potest dici, quod his temporibus quando
fructus beneficij sunt decem & sex aurei
non censetur bona pars sustentationis, nec
34 tenẽtur Beneficiarij ad recitandum, at cum
excedunt decem, & sex aureos tenentur re-
citare, quia censetur bona pars; sic dixe-
runt quamplurimi Recẽtiores maxime Do-
cti Magistri à me consulti, imò Pater Hen-
35 riquez retulit mihi quod consultus Soto † de
beneficiis, cuius redditus erant decem & sex
aurei nummi respondit non obligari ad re-
citandum, & quidam maximè Doctus Re-
centior dixit non minus quam viginti *aureos
obligari*, hæc Sanchez satis prudenti arbi-
trio.

Solum scrupulum ingerit id quod dicit.
*Quod si Beneficiatus habet alias, vnde viuat
vel ex patrimonio, vel ex arte, aut honesto alio
ministerio: si beneficium tribuat 16. aureos non*
36 *teneatur recitare*, hoc mihi † difficile vide-
tur; quia si habeat alias vnde viuat, pro pen-
so horarum quotidiano non videtur incon-
grua quantitas. 10. & sex aurei, maxime in
terris vbi est pecuniæ penuria, præterquam
quod expresse *cap. Clericus victum 91. in Con-
cilio IV. Carth. cap. 52.* statuitur quod, *Cleri-
cus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agri-
cultura absque officij sui duntaxat detrimento,
paret*, vbi Glossa *littera. G.* dicit quod est ser-
mo de *Beneficiario, qui habet beneficium tenue,* 37
*qui tenetur officiare, quia quod defuit, mini-
strent ei manus 21. quæst. 1. cap. clericus in fine;*
quare existimo quod si habet patrimonium,
aut artem honestam, & decentem ministro
Ecclesiæ, aut inseruit alicui, qui ei dat cibũ, 38
& domum & maiorem victus, & vestitus
partem si beneficium præstet 16. *aureos* te-
netur recitare quotidie, quia pro hoc onere
sufficiens stipendium est. Maxime si nulla
alia sit occupatio aut beneficij seruitium, &
in hoc sensu forsan loquuntur plures, ex an-
tiquis Auctoribus iuxta *glossam citat. ad cap.
Clericus.*

Ex doctrina huius limitationis colligitur 39
primò, quod † in Capellano, tenuitas bene-
ficij, aut pinguitas attendenda est dempta
eleemosyna ordinaria, quæ datur Sacerdoti
pro dicendis missis, & si hac dempta super-
sunt 16. aurei tenetur recitare, secus vero si
non supersunt, ita Sanchez *dub. 68. n. 2.* Les-
sius *vbi supra n. 172.* supposita consuetudine
quod istæ capellaniæ dantur non sacerdoti-
bus, est contra Bonacinam, & alios quos
refert *vbi supra n. 19.* ratio est quia † stipen- 40
dium correspondens missis dicendis est di-
stinctum ab eo, quod respondet officio re-
citando, vnde Sacerdos Capellanus non re-
citans si dicat missam non tenetur restitue-
re stipendium missæ; atque supposita con-
suetudine & praxi in tota fere Hispania ob-
seruata, quod † Capellaniæ cum onere missa- 41
rum dentur iuuenibus aliquot annis ante
Sacerdotium studiorum, vel sustentationis
causa, harum tenuitas, vel pinguitas atten-
denda est dempto onere missarum iuxta ta-
xam communem factam ab Ordinario, quã-
uis enim † Capellanus ius habeat ad perci- 42
piendos fructus qui simul cum eleemosyna
missarum sufficiẽtes essent ad tertiã partem
sustentationis iuxta dicta, & sic teneretur
dicere officium diuinum; tamen cum ra-
tione ætatis ex iure hoc, ius ad fructus sit
impeditum, vt percipiantur eleemosynæ
Missarum, si istis demptis non supersunt
16. aurei non tenetur quotidie recitare of-
ficium Canonicum.

Dixi quotidie, quia mihi certum est
(quidquid negent aliqui recentiores nimis
audacter) id quod † tenetur recitare illis 43
diebus quibus fructus beneficij correspon-
dent in ea parte, quæ correspondet, si es-
sent sexdecim aurei pro toto anno; ita ferè
omnes quos adduxi pro nostra sententia; &
ratio est, quia eo ipso quod sint fructus be-
neficij sunt stipendia pro officio, propterea
quod beneficium datur; quare in illis diebus
sub mortali tenetur recitare, & si non reci-
tat restituere; sicut si quis relinquat quan
titatem pecuniæ, vt vinea sua quotannis ex- 44

cauetur si pecunia non sufficit ad quotidianam culturam tenetur, qui accipit pecuniam ad colendum illis diebus, quibus correspondet stipendium.

SVBRESOLVT. XVI.

An teneatur Canonicus non recitans restituere grossam Canonia.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum Canonicus non recitans Canonia grossam teneatur restituere: & n.* 3.
2. *Diana ment adducitur.*
4. *Salas refellitur.*

Limitatio secunda, Regulæ positæ Salas *disp.* 15. *de legib. sect.* 2. *num.* 27. *in fin.*
1 imitat loquens de Canonicis. † *Hoc ipsum* (ait) *probat Vasquez, quia qui non recitat etiam grossam ante lucratam, & consumptam tenetur restituere, sed credo, si contingat eam prius verè, & absolutè lucrari, quam si officium omittat, nihil eius debere restituere, quia pœna non est quod fructus iam suos restituat, sed vt non faciat fructus suos.* Hæc Salas quæ referens Diana *part.* 2. *tract.* 12. *reso-*
2 *lut.* 8. *dicens esse doctrinam notabilem*: & sic eam dubio procul recitans approbat cum non impugnet. Sed Diana fere semper potius eruditus transcriptor, quam classicus scriptor, cum infinities sine proprio iudicio explicato aliorum placita refert nihil determinans non cum paruo legentium detrimento, vnde multoties inextricabili sudore, & multoties inutili, & aliquando damnoso *saxum voluit*, vt ait proberuium. Hæc enim Salas sententia referenda & refellenda erat, ne ostium perniciosum aperiretur
3 ad non restituendum fructus; quare nullam habet probabilitatem, quamuis enim qui totam grossam beneficij simul accipiat, tamen est cum onere restituendi si non recitat, subque conditione illam facit suam, manet enim hypothecata recitationi, sicut si quis stipendium vnius mensis pro laboranda terra in principio mensis accipiat, si aliquot dies non laboret tenetur stipendium illis diebus respondens restituere, quia non adimpleuit conditionem, quare Doctrina
4 Salas notabilis est quia nota improbabilitatis digna, vtpote contra omnes, qui post Bullam Pianam scripsere, nisi velimus explicare hunc auctorem quod loquatur ex suppositione, quod Canonicus absolute lucretur grossam, quæ suppositio omnino falsa est, cum eam simul accipiat sub conditione recitandi quotidie qua conditione non posita restituere tenentur.

SVBRESOLVT. XVII.

Num teneatur recitare ille, qui in fauorem alicuius resignat omnes fructus pro pensione?

SVMMARIVM.

1. *An quando in fauorem Cardinalium reseruantur omnes fructus loco pensionis, & solus titulus datur resignatario, is teneatur recitare.*
2. *Bonacina iudicium affertur necnon Garzia. num.* 4.
3. *Quis titulus ius expeditum non conferat.*
5. *Quod beneficium non detur in solum titulum, reseruatis omnibus fructibus pro pensione, sine consensu resignatary, & concessione Papæ. & num.* 6.
7. *An Pontifex separans omnes fructus à Beneficio, dispensare videatur, vt nullus recitet pro illo.*
8. *An Pensionarius teneatur officium magnum Canonicum recitare, & n.* 9. *&* 10.

Limitatur tertiò, quando † in fauorem Cardinalium reseruantur omnes fructus loco pensionis, & solus titulus datur resignatario, iste si etiam seruitium & administratio reseruata est resignanti, ita vt nulli omnino fructus relinquantur non tenetur recitare etiamsi talis totalis reseruatio fiat ex consensu ipsius, non tenetur recitare cum solum merus & solus titulus sine re fructuaria relinquatur respectu cuius tituli & datur possessio & vacatio, hic autem titulus æquiparatur accessui, & regressui, & coadiutoriæ, aut titulari, ita Garzia *vbi supra n.* 55. multis citatis quibus adiungo D. Caiet. *verbo hora n.* 2. & ibi Guagericus *littera. A.* Sandoual. *lib.* 5. *de officio, Cano. cap.* 5. & tenet Sanchez *cap.* 2. *citat. dub.* 77. *num.* 3. *&* 4. imo & Bonacina *num.* 21. hanc sententiam valde probabilem existimat & reuera hodie communis est inter recentes scriptores; est tamen contra Bonacinam † *punct.* 4. *citat. n.* 21. 2 *&* 22. qui plures citat sed multi illorum loquuntur quãdo resignatario relinquitur seruicium, & centum pro rectore vt hodie communiter fiunt hæ reseruationes, quare & si per ipsum stet, quia consensit illas totales reseruationes sibique relinquatur futura successio, tamen eo ipso quod Pontificia licentia in vtilitatem resignationis, quia sic expeditur, id fiat, absoluitur ab obligatione recitandi, titulus enim † iste eius expeditum non confert, & est quid mortuum & inefficax respectu resignatarij, quare si quis Beneficiatus ex gratiosa voluntate, & inconsulto Pontifice substituat potestatem alicui consanguineo aut Parenti, vt percipiat omnino

omnino omnes fructus iste tenetur recitare; quia ipse censetur recipere eius voluntate, & nomine alter capiat, ita Corduba *in sum. quæst.* 186. & Palacios *in* 4. *dist.* 15. *disp.* 9. Sanchez *vbi supra n* 71. *n.* 5.

4 Sed addit Garzia *n.* 58. † quod loquendo de beneficio non habente seruitium si quis illud habeat reseruatis de suo consensu omnibus fructibus pro pensione tenetur recitare, quia ex eius consensu fructus sunt reseruati, si autem sunt reseruati ex prædecessoris consensu tunc habens titulum, & succedit, non tenetur recitare ita Sarnensis *de regula de ann. quæst.* 60. Parisius *lib.* 1. *de resig. quæst.* 1. *num.* 43. *&* 44. Mandosius *Reg.* 34. *quæst.* 30. Sed inconsequenter loquitur quia
5 † beneficium hoc non datur in solum titulum reseruatis omnibus fructibus pro pensione sine consensu resignatarij, & concessione Papæ sicut & beneficium seruitorium quare sicut huius resignatarius si non perci-
6 pit aliquos fructus non tenetur recitare, ita nec resignatarius beneficij non habentis seruitium sed solum obligationem recitandi horas Canonicas; quare egregiè Pater Thomas Sanchez *dub.* 78. *num.* 3. dicit *Quod*
7 † *Pontifex separans omnes fructus à beneficio videtur dispensare vt nullus recitet pro illo beneficio* (intellige horas canonicas) *nisi expresse det titulum, vel fructus exprimens velle alterum ad recitandum obligari quod potest facere cum obligatio recitandi sit de iure positiuo, & voluit Papa contentus esse alio seruicio, quod præstat vel præstitit pensionarius æquiualens horis ob quod talis pensio est illi concessa hunc tenuit quidam valde doctus Neotericus & videtur mihi multo probabilior cæteris.*

8 Ex quo fit quod nec Pensionarius, nec habens solum titulum tenetur recitare officium magnum Canonicum; sed Pensionarius tenetur recitare officium paruum B. V si vt clericus habet fructus pro pensione; iuxta consuetudinem Pij V. & tenetur restituere iuxta ratam omissionis sicut qui non recitat officium magnum.

9 Non est tamen idem prorsus dicendum de eo qui iusta sententia ob delictum vel aliam causam est condemnatus in priuatione omnium fructuum & si teneatur recitare vt omnes fatentur tamen non tenetur restituere fructus quibus est priuatus sicut è contra ille qui proiecit Breuiarium in mari, & non habet in quo recitet si facti pœ-
10 nitcat non peccat mortaliter non recitando quia factus est impotens tamen tenetur fructus restituere, quia fuit causa voluntaria damni illati iuxta Doctrinam S. Th. & Expositorum 1. 2. *quæst.* 73.

SVBRESOLVT. XVIII.

De eo qui iniustè retinet plura beneficia.

SVMMARIVM.

1. *An is qui iniustè retinet plura beneficia, qui etsi teneatur restituere omnes fructus, non teneatur tot officia diuina recitare, quod sunt iniustè retenta.*
2. *Ratio difficultatis affertur.*
3. *An qui iniustè retinens iure naturæ tenetur restituere fructus.*

LImitatur quartò, in illo † qui iniuste 1
retinet plura beneficia, qui etsi teneatur restituere omnes fructus non tamen tenetur tot officia diuina recitare quot sunt beneficia iniuste retenta, est contra Bonacinam *vbi supra n.* 28. qui alios citat; sed nostram limitationem tenent Sanchez *dub.* 79. *n.* 2. Suarez *lib.* 4. *de horis cap.* 19. *num.* 10. Gar-
zia *num.* 120. ratio est † quia iste & si iniuste 2
est vnus minister, & sic ad vnam solum recitationem tenetur, & satisfacit sicut qui plura beneficia habet iuste & qui plures ordines sacros habet... quia omnes istæ rationes quando concurrunt in vno vnam dumtaxat obligationē inducunt quod enim iuste & licite vel iniuste & illicite habeantur per accidens est; quare idem dicendum de illo qui habet vnum beneficium licite & alterum illicite vtriusque obligationi satisfacit vnica recitatione, imo addo cum Nauarro *consil.* 3. *de ætate, & qualitate numer.* 11. quod iure Ecclesiastico qui beneficium iniuste retinet non tenetur recitare quia nullum habet beneficium, & solum qui habet
beneficium tenetur recitare, quare † iure 3
naturæ tenetur restituere fructus; sicut qui non est in sacris non tenetur recitare, quamuis canat Euangelium, & sacrificet; dixi iure Ecclesiastico quia iure naturæ tenetur recitare semel horas canonicas cuius obsequio priuat Ecclesiam iniustè, & sic tenetur illud per seipsum, vel per alium restituere.

SVBRESOLVT. XIX.

De eo qui mutat Officium pro officio.

SVMMARIVM.

1. *An is qui mutat officium pro officio, iuxta ritum & formam breuiarij Pij V. peccet mortaliter.*

LImitatur quintò, in eo † qui mutat of- 1
ficium pro officio, iuxta ritum & formam Breuiarij Pij V. vt supra dixi cum mul-

tis

tis non esse mortale quidquid dicat Garzia *num.* 150. asserens qui vel vno die, id facit mortaliter peccare; & teneri ad restitutionem fructuum illius diei; sed hoc est falsum vt probaui, imo & si esset peccatum mortale non esset obligatus ad fructuum restitutionem, quia Bulla Piana quantum ad restitutionem cum sit valde rigida, solum intelligitur de omissione omnimoda officij diuini, vt supra dicebam de illo qui mortaliter peccat recitans voluntarie distractus interius, & sine attentione interiori simpliciter requisita.

SVBRESOLVT. V.

De eo qui data opera recitat officium diuinum in Breuiario Dominicano.

SVMMARIVM.

1. *An qui data opera omisso Breuiario Romano recitat aliquoties per Breuiarium Dominicanum cum peccet mortaliter teneatur fructus restituere.*
2. *An qui non potest satisfacere vna via teneatur satisfacere alia.*
3. *Garzia sententia, & n.* 4.
5. *An celebrantes alio missali non hoc reformato incurrant in peccatum mortale.*
6. *Authoris iudicium.*
7. *An qui horas Canonicas recitaret quolibet Breuiario à sede Apostolica approbato non teneatur restituere fructus.*
8. *Diui Thomæ opinio.*
9. *Quid*, propositis pœnis *in Bulla Piana intelligendum veniat.*
10. *An nullus possit vti Breuiario quod non sit Romanum, & n.* 11. *&* 12.

1 SEd maius dubium est † an qui data opera & ex certa scientia omisso Breuiario Romano recitat aliquoties per Breuiarium Dominicanum aut Catmeli, cum mortaliter peccet vt supra probaui, teneatur restituere fructus; & quidem si quis aut comburat Breuiarium Romanum, aut mittat in mari & habeat ad manum aliquod Breuiarium, quod Romanum non sit, existimo teneri per illud recitare & si recitat non tenetur restituere fructus, quia & si factus sit impotens ad satisfaciendum mandato Pij V. potens est tamen ad satisfaciendum penso horarum
2 per Breuiarium Catholicum, & † qui non potest satisfacere vna via tenetur satisfacere, alia maxime quando conueniunt in substantia quamuis in forma sint diuersæ, & in hoc meo iudicio non potest esse dissidium, quare solum superest, an qui habet Romanũ Breuiariũ, nõ tamen vult recitare nisi per Dominicanum; teneatur restituere fructus?

Affirmat † Garzia *num.* 150. fun[illegible] in 3 Bulla Pij V. posita ante Breuiarium, vbi dicitur, *quod propositis pœnis per canonicas Sanctiones constitutis in eos qui diuinum officium quotidie non dixerint; ex huius Romani Breuiarij præscripto, & ratione omnino teneri; neminemque ex his quibus hoc dicendi psallendique munus necessario impositum est nisi hac sola forma satisfacere posse.* Vnde colligit quod si non satisfacit, tenetur restituere, in cuius confirmationem adducit duplicem Cardin. declarationem. *Vnam in qua habetur quod habentes Breuiarium ante* 200. *annos institu-* 4 *tum non satisfacere recitando etiam extra chorum, iuxta formam Breuiarij Pij V. quod in sua Ecclesia non fuit receptum de consensu Episcopi & Capituli.* Alteram declarationem adducit S. Congreg. Concilij quæ sic ait. † *Celebran-* 5 *tes alio missali non hoc reformato qui alias tenetur ex Bulla Pij V. posita in missali Romano, incurrunt in peccatum mortale, si scienter & absque iusta causa id faciunt.* Quare consequenter & multo maiori ratione id tenet verum de officio diuino, cuius Bulla Piana multo strictior est, & sic tenetur restituere fructus si per alium Breuiarium recitet pro qua sententia citat Bellarm. *tom.* 3. *controuers.* 3. *lib.* 1. *cap.* 18. Graffis *lib.* 2. *decis. cap.* 51. *num.* 1. Philiarc. *lib.* 1. *de officio Sacerd. cap.* 6. *conc.* 3. & Barth. à S. Fausto *lib.* 2. *de horis, quæst.* 112. *in fine.*

Sed quamuis sententia ista satis sit probabilis, existimo † non carere probabilitate 6 oppositam quantum ad fructuum restitutionem, quamuis sit mortale mutare Breuiarium in Clerico Romano quod bene probant ea quæ adducit Garzia, non tamen conueniunt fructuum restitutionem. Moueor ad hoc ita dicendum, quia vt est communis sententia ante Bullam Pij V. qui † horas ca- 7 nonicas recitaret quolibet Breuiario à Sede Apostolica approbato non tenebatur restituere fructus sed iure naturæ illos suos faciebat (etiam si nullo modo recitans eos iure naturæ teneretur restituere vt multi volunt; vnde ex præcepto obedientiæ imposito aut ex speciali decreto, aut ex consuetudine præscripta tenebatur se conformare suæ Ecclesiæ, & hoc quidem sub mortali, vt probat Bart. à S. Fausto *vbi supra ex cap. de his cap. placuit. dist.* 12. vbi id præcipitur & docuit D. Th. † *quodlibet*.... quod homo 8 debet sequi *Traditiones Maiorum*, vnde iure naturæ vt quis faciat fructus suos, pro Deo laudando assignatos, si priuatim recitet, non tenetur ad aliquam formam Breuiarij alicuius sed qualibet satisfaciet, ex Catholicis & approbatis; quamuis vt dixi, & si mortaliter peccet non sequendo formam Breuiarij traditam, & præceptam à maioribus, vt etiam dicit D. Th. ibidem, nisi sum-

mus Ecclesiæ legislator expresse, & specialibus verbis dicat quod qui non visus fuerit in recitatione Canonica; forma Breuiarij Romani non faciat fructus suos, & quod ipsos restituere teneatur, quæ expressio nullibi inuenitur, cum enim hæc sit valde rigida pœna nisi verbis ita claris proponatur, quod nulli interpretationi subiici possint; non debet intelligi posita, Regula *odia de reg.*
9 *iur. in 6.* vnde quamuis † in Bulla Piana dicatur *propositis pœnis, &c.* nō intelligitur de ista, quod ipso facto, & ante Iudicis sententiam incurritur, sed de aliis, vel si intelligitur de ista debet esse post sententiam saltem declaratoriam, quod denotat verbum *propositis pœnis*, & non dicit quod incurrantur *ipso facto*.

Secundò, id confirmo, quia licet constitutio Piana posita in Breuiario dicat, quod
10 † nullus possit vti Breuiario quod non sit Romanum, tamen Nauarrus *cap. 19. num. 217.* Reginaldus *in praxi lib. 18 num. 171. versic. 4. propositio*, dicunt quod interdum ex alieno Breuiario recitare sine iusta causa peccatum quidem est, sed non mortale & sic non restituere, quia huiusmodi tam rara muta-
11 tio non videtur notabiliter contraire menti institutoris Breuiarij, vt ad culpam mortalem ea censenda sit peruenire, vnde iuxta huius opinionis probabile dictamen, non tenetur restituere; & ego rursus pergo, er-
12 go etiam si quia multoties id facit & mortaliter peccet, quia notabiliter aduersatur menti institutoris Breuiarij Romani quantum ad formam recitādi præscriptam, tamen non quantum ad hoc quod non faciat fructus suos; quod est quid diuersum & nisi exprimatur non obligat ante sententiam, vt probaui *tom. 2. tract. vltim. Resolutio. vltim. num. 660.*

SVBRESOLVT. XXI.

De eo qui bona fide non recitauit.

SVMMARIVM.

1. *An is qui bona fide omisit recitare, non teneatur recitare.*
2. *Obligatio restituendi fructus statuta est in pœnam omissionis peccaminosa.*
3. *Sanchez sententia, necnon Ledesma, & n. 4.*
5. *An inaduertentia & ignorantia non sit legitimum impedimentum.*
6. *Quæ lex non dicatur pœnalis.*

1 Imitatur septimò, in eo † qui bona fide omisit recitare ex ignorantia aut inaduertentia inculpabili, vt quia confessor dixit non teneri recitare. Ita Thom. Sanchez *dub. 86.* contra Ledesma *tom. 2 tract. 1. cap. 4. post. 10. conclusionem difficult. 2.* & Recentiores qui dicunt quod non recitans tenetur restituere iure naturæ; iuxta quos si fructus bona fide consumpsit tenetur restituere id in quo factus est ditior sicut qui rem alienā bona fide consūpsit, sed limitatio plurima quia † obligatio restituendi fructus statuta 2
est in pœnam omissionis peccaminosæ; qui vero excusatur à culpa excusatur à pœna, at si confessor dicat, quod peccat non recitando, sed non teneri ad restitutionem, dicit † Sanchez *num. 3.* quod non tenetur re- 3
stituere fructus omnes si eos cōsumpsit, nisi id in quo factus est ditior, sicut possessor bonæ fidei; quia licet re ipsa fructus non faciat suos, tamen eo ipso quod hoc inculpabiliter ex consilio confessoris ignorauit habet bonam fidem.

Sed ex hac doctrina quæ vera est colligit satis probabiliter Magister Ledesma §. *a esta duda. Que es a vno obligado a restituir algunos* 4
fructos del beneficio si dexase de recar aunque lo dexasse por ignorancia. o por inaduertencia, o por negligentia inuencible. Ratio est quia ignorantia inuincibilis, & si excuset à peccato iniustitiæ at non tribuit quod quis faciat suum quod alias non est; vnd tenetur restituere ratione *rei receptæ*, & si non ratione *iniustæ acceptationis*; cum autem supplenda lege Pontificia ex iustitia teneatur quis recitare, quando † non est legitimum impedi- 5
mentum; ignorantia, & aduertentia, & si impediat iniustitiam tamen non tribuit, quod faciat fructus suos; sicut ille qui inuincibiliter ignorat pœnam non faciendi fructus suos, re ipsa non facit, & tenetur restituere id in quo factus est ditior, & hoc est quod dicit Ledesma, lex † enim ista non 6
est pure pœnalis alias qui inuincibiliter ignoraret pœnam; etiamsi non peccaret ad nihil teneretur etiam si factus sit ditior, sed est dispositiua, & constituens materiam Religionis in materia iustitiæ, sicut & omnis alia lex quæ aufert dominium, & facit personam inhabilem ad contrahēdum, quæ doctrina valde est consideranda, ignorantia enim inuincibilis & inconsideratio, & si facit immunem à peccato; tamen non tribuit dominium, aut facit habilem ad contrahendum; ex constitutione Pij V. fructus facit suos Beneficiarius sub conditione si recitet secluso impedimento.

SVBRESOLVT. XXII.

De eo qui habet Capellaniam collatiuam.

SVMMARIVM

1. *An habens Capellaniam collatiuam quæ est*

est beneficium Ecclesiasticum, & obligat ad recitandum horarum Canonicarum si litterarum vacet, & non sit in sacris satisfaciat, & non teneatur restituere fructus.

2. *An residentia personalis causa auditorum suppleatur per alium.*
3. *Ratio affertur.*
4. *An si Confessarius solum imponat pœnitentiam, vt in illam mutet pœnam purgatorij posse hanc per alium satisfacere, & num.5.*
6. *An si residentia personalis causa studiorum suppleatur per alium ideo est, quia incompatibilis cum studio cum quo compatitur officij diuini recitatio.*

1 Limitatur octauò, à quibusdam quod habens Cappellaniam collatiuam, quæ est beneficium Ecclesiasticum, & obligat ad recitationem horarum Canonicarum, vt apud omnes est indubitatum; si studio litterarum vacet, & non sit in sacris satisfacit, & non tenetur restituere fructus, si vacans studio litterarum per alium recitet. Ita tenent Ladulphus, Abbas Antiquus, Lucas de Lapena *leg. hac lege, C. de sacro Serinio, lib.* 12. quos adducit Thomas Sanchez *cap.* 2. *citat. dub.* 62. & fauent probabilitati huius sententiæ quod Syluester *verb. Hora, quæst.* 2. *dict.* 3. Rosella *num.* 2. Angelus *num.* 4. Gregor. Lopez *part.* 1. *tit.* 6. *leg.* 34. *versic. han de decir.* qui referentes præfatam opinionem non damnant, aut inurunt censura, sed dicunt contrariam esse tutiorem: & fundamentum illius est contemnendum: quia
2 † residentia personalis causa studiorum suppletur per alium, *cap. finali, de Magistris*, ergo licet solutio pensi horarum, sit personalis, tamen potest per alium suppleri; nec
3 est par ratio † de ieiunio, quod in titulum est ad mortificationẽ corporis, & in medicinam salutarem appetitus carnis, quod non suppletur per alium, si tamen ieiunium imponatur à Confessario non in mortificationem carnis, sed in satisfactionem pro peccatis & dicat posse illud per alium supplere vere supplet. quamuis pœnitentiæ Sacramentalis solutio sit personalis sicut cæteri actus pœnitentis.
4 Imo aliqui dicunt quod † si Confessarius solum imponat pœnitẽtiam vt in illam mutet pœnam purgatorij, posse hanc per alium satisfacere, ita Paludanus *in* 4. *distinct.* 20. *quæst.* 3. Antoninus 3. *p. tract.* 14. Syluester *verbo satisfactio quæst.* 3. Altisiodorensis *l.* 4. *tract.* 6. *quæst.* 3. & alij, legatur Diana *p.* 3. *tr.* 4. *Resolut.* 81. Fagundez 2. *præcepto Ecclesiastico lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. & 13. sicut modo vnus
5 iustus satisfacit pro pœna temporali debita peccatis, tam pro viuo quam pro animabus purgatorij teste D. Tho. *in additionibus, q.* 13. *art.* 2. & est certa sententia vt videre est in Bonacina *disp.* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *punct.* 9. *num.* 11. *versic. in propositione.* Ergo licet solutio pensi horarum sit personalis cum ordinetur ad laudandum Deum & orandum pro institutore beneficij; sicut supplet sacrificium per alium oblatum, quam per Capellanum potest etiam suppleri pensum horarum.

Sed quamuis hæc sententia speculatiue non sit improbabilis cum contra ipsam nullus sit textus, aut Bulla Pontificia; nihilominus opposita practice est sequẽda & consilianda, quam exceptis citatis eam amplectantur omnes scriptores quorum magnum numerum affert Sanchez *dub.* 62. *num.* 2. etsi enim † residentia personalis causa studio- 6
rum suppleatur per alium, hoc ideo est quia incompatibilis cum studio cum quo compatitur officij diuini recitatio; sic enim omnes intelligunt personalem obligationem ad recitandum.

SVBRESOLVT. XXIII.

De pueris ante pubertatem.

SVMMARIVM.

1. *An pueri ante pubertatem non teneantur recitare nec restituere fructus si non recitent, & n.* 2.
3. *An diuersæ sint obligationes.*
4. *Authoris mens adducitur.*
5. *An puer non teneatur aut ligetur ante pubertatem legibus pœnalibus positis ab homine.*
6. *Castri Palas & multorum aliorum sententia afferuntur, & n.* 7.
8. *Impuberes non implentes præceptum annuæ confessionis incurrunt pœnas decreti omnis vtriusque sexus, & alias impositas ab Episcopis in suis diœcesibus, ex Hurtado.*
9. *Licet pueri possint peccare ante pubertatem horum tamen peccata, non ita vt in maioribus punienda videntur, ex Gregorio IX.*
10. *An pueri non ligentur Bulla Piana.*

Onò, aliqui limitant † in pueris ante 1
pubertatem hoc est ante 14. annum quod nec teneantur recitare nec restituere fructus si non recitent, ita nonnulli ex Neotericis Magistris valde doctis quos refert tacito nomine Thomas Sanchez *dub.* 61. alij dixerunt etiam ex recentioribus, non teneneri vsque 12. & 13. annum; fundantur, quia præcepta Ecclesiæ non obligant vsque ad 12. annum, hanc sententiam dicit *num.* 3. non 2
esse probabilem nisi puer sit ignarus legere latine

latine & operam det, vt gnarus fiat, quod
si Papæ fiat mentio de eius ignorantia le-
gendi eo ipso, quod dispensat, vt ante æta-
tem obtineat beneficium dispensat in penso
horarum, secus autem si ignorantia tacea-
tur in supplica non eo ipso quod dispensat
in ætate suppletur obligatio recitandi quæ
ex vi prioris dispensationis indispensata
3 manet, sunt enim † diuersæ dispensationes,
nec vna includitur in alia, & cum aliàs dis-
pensatio sit odiosa & vulnus iuris communis
à quo exorbitat, non est extendenda.

4 Sed meum in hac iudicium esto sicut fuit
in qua consultatione facta à quodam excel-
lentissimo Principe, primò quod pueri ante
12. annum sicut nulla ferè censura Ecclesia-
stica, ita nulla pœna imposita ab Ecclesia le-
gantur nisi expressetur in iure, de censuris
ab homine constat, ex *cap. 1. & 2. de delictis
puerorum*, vbi Glossa quam sequuntur Vas-
quez *tom. 4. in 3. part. quæst. 90. art. 2. num. 3.*
Sanchez *in Summ. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 7.*
Sanchez *selector. disp. 26. num. 18.* vbi plures
5 citat, & dicit, quod † puer non tenetur aut
ligatur ante pubertatem legibus pœnali-
bus Ecclesiæ positis ab homine, quamuis di-
cat ligari pœnis à iure impositis, vt de ex-
communicatione ob percussionem Clerici
expressit Pontifex *cap. super eos cap. pueris &
cap. quamquam de sententia excommun.*

Sed Castro Palao in materia morali insi-
gnis *tom. 1. tract. 3. disput. 1. punct. 24. §. 2. nu 9.*
6 nostram resolutionem tenet, dicens † & be-
ne, quod pueri vsu rationis vtentes ante pu-
bertatem comprehenduntur præcepto &
lege lata; non tamen pœna imposita ob ali-
cuius præcepti transgressionem, ita cum
communi sententia tenet Suarez *tom. 5. de
censuris disp. 5. sect. 1. num. 19.* Corduba *in
sum. quæst. 60. cont. 3.* Syluester *verbo inter-
dictum 2. num. 18.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 41.
quæst. 10.* Thom. Sanchez *tom. 1. sum. lib. 1.
cap. 12. num. 8.* quos sequitur Diana *p. 3. tra-
ctatu 6. resol. 88.* Valentia *tom. 4. disputat. 7.
7 quæst. 9. p. 4. in fine*, Reginaldus *in praxi lib. 6.
num. 50.* vnde puer si ante pubertatem oc-
cidat Clericum, etsi incurrat excommuni-
cationem cæterum non contrahat irregula-
ritatem, vt tenent Auila *de censur. p. 7. di-
sput. 6. sect. 1. dub. 13.* Henriquez *de irregu-
lar. cap. 3. num. 4. & in comm. lit. Z.* Ioannes
Sanchez *num. 18.* qui concludit dicens cum
odia restringenda sint *ex reg. iur. in 6.* fit
excommunicationem, nec cæteras pœnas
incursuros pueros nisi post annum 14. im-
pletum & fœminas post completum 12.

8 Vnde in hoc non est audiendus Hurtado
de pænit. disp. 7. diffic. 9. qui docet etiam im-
puberes non implentes præceptum annuæ
confessionis incurrere alias pœnas decreti
omnis vtriusque sexus. & aliàs impositas ab

Tom. I.

Episcopis in suis Diœcesibus, &c. huius ra-
tionem optimam tradit Greg. IX. *in cap.
pueris, quia † licet pueri possint peccare ante* 9
*pubertatem, tamen horum peccata non ita, vt
in maioribus punienda videantur*, ex quo tex-
ta colligunt Farinac *in praxi. part. 3. q. 92.
n. 51.* Antonius Gomez *lib. 3. variar. cap. 1.
num. 51.* Couarr. *de sponsalibus part. 2. cap. 5.
num. 5. in fine.* Placa *de delictis cap. 32. num. 4.
versic. ex his.* quod delicta puerorum ante
pubertatem, etiam si illi sint proximi excu-
santur à pœnis legum.

Ex qua doctrina valde probabili subinfe-
ro quod cum sit valdè probabile, quod rigor
Bullæ Pianæ contra non recitantes sit pœna
valdè rigorosa ab illo imposita † illa non li- 10
gantur pueri ante pubertatem, etiamsi te-
neantur sub mortali recitare, nisi dispense-
tur (in quo non potest esse dubium inter
Catholicos, vt latè probant Castro Palao *n.
5.* & Sanchez *num. 6.* Bonacina *disp. 1. de le-
gibus quæst. 1. punct. 6. num. 8.* Salas *disp. 14.
sect. 13.*) pueri enim non ita, vt maiores pu-
niendi sunt & Pia Mater Ecclesia non vult,
ita rigida monstrari in teneram ætatem, &
hoc modo intelligo sententiam illorum Re-
centiorum.

SVBRESOLVT. XXIV.

*De eo qui habet Beneficium & pensionem, si re-
citat officium. B. V. solum.*

SVMMARIVM.

1. *An habens Beneficium simul habens pen-
sionem teneatur dicere horas Canonicas.*
2. *Quid veniat notandum & n. 3.*
4. *An ex vi matrimonij in Ecclesia latina amit-
tatur Clericatus.*

Limitatur decimo, in eo qui habens be-
neficium † simul habens pensionem et- 1
si ratione beneficij teneatur dicere horas
Canonicas, & ratione pensionis officium
prauum si istud recitat solum, tenetur re-
stituere fructus beneficij pro rata omissionis,
non tamen fructus tenetur restituere, nam
obligationi dicendi officium paruum pro
pensione satisfacit vnica recitatione officij
magni, sicut qui habet plura Beneficia pro
omnibus satisfacit vnica recitatione, etsi
enim Pius V. Pensionatijs imposuerit obli-
gationem recitandi officium paruum, fuit
quia non tenebatur dicere horas Canonicas
est communis & certa sententia apud om-
nes scriptores, † sed aduertendum quod, qui- 2
dã equites ex priuilegio Pont. etiãsi matri-
monio sint iuncti possint retinere pensionẽ
Ecclesiasticã vsque ad 200. ducatos Cameræ,
vt Lauretani ex cõst. 15. in ordine Bullæ noui

Sixti V. constat, quam refert Gregor. XV. *decis.16. num.2.* & Coccinus *decis.299. n.....* & Verospius *in vna Hieracens.21. Iuny* 1631. Milites S.Mauritij & S.Lazari manent capa-
3 ces, etsi nubant ad habendum pro pensione 400. ducata aurea de Camara ex *Bulla Clem. VIII.* quæ incipit *Decret. 9. Septembr.* 1603. simile priuilegium concessit Paulus V. Militibus S.Stephani in Bulla quæ incipit *dum generosa* 14. *Kalen. Iuly.* 1608. & equites Pij retinent pensionem 250. ducatorum auri de Camara, ex Seraphino *decis.*758.

Dubium est, an isti equites teneantur recitare officium paruum B.V. affirmat Thom. Sanchez *cap.2. cit. dub.* 63. quia non mutatur natura pensionis, sed manet sicut antea, quã retinent isti equites ex priuilegio, quod habent ad retinendum & obtinendum præfatas summas in pensiones, sed ego existimo
4 contrarium probabilius, quia ex vi matrimonij in Ecclesia Latina amittitur clericatus, vnde isti equites si matrimonio iungantur non retinent pensionem tanquam Clerici, quod expresse exigit Pius V. in sua constitutione, ibi, *si pensiones, aut alias res Ecclesiasticas, vt Clericus percipit cum modo prædicto ad dicendum officium paruum. B.M.V. obligatum, & pensionum & fructuum, rerúmque ipsarum omissioni obnoxium.* Hæc ibi, vnde cum isti equites, non vt Clerici pensiones obtineant, quamuis alias sit Ecclesiastica persona non tenetur ad soluendum pensum officij parui B. V. idque in illis operatur priuilegium, vt etsi non Clerici pensionem Ecclesiasticam retineant, & obtineant.

SVBRESOLVT. XXV.

Non recitans ante omnem sententiam tenetur restituere.

SVMMARIVM.

1. *An qui non recitat officium assignatum ab Ecclesia Beneficiarius sit siue pensionarius teneatur in conscientia ante omnem iudicis sententiam fructus restituere.*
2. *Multorum Doctorum sententia adducuntur.*
3. *Vbinam non imperet lex humana quod quis actiuè exequatur actionem quæ est pæna in se ipsum.*
4. *An quamuis non recitantes fructus non faciant suos, sed teneantur restituere, habeant remedium Bullæ compositionis.*
5. *Ludouici à Cruce sententia adducitur.*

1 Corollarium quintum, ex principio posito est, quod † qui non recitat officium assignatum ab Ecclesia beneficiarius sit siue pensionarius tenetur in conscientia ante omnem iudicis sententiam fructus restituere, ita omnes quotquot scripsere post constitutionem Pianam in qua statuitur, quod non recitans non faciat fructus suos; vnde cum illorum non acquirat Dominium tuta conscientia illos retinere nequit, quia nullus quod suum non est tuta conscientia restituere valer, sed tantum iniustè acquisitum à se abiicere in illos vsus quibus applicatur à legislatore, ita † Salas *de legibus disp.15. sect.2.* Petrus 2
Nauarra *de restitutione lib.2. cap.2. num.* 195. Lessius *cap.34. de iust. dub.32. & 39.* Malderus *tract. 10. cap.2. dub. 4.* Bartholomæus à S Fausto *lib. 2. de horis quæst.* 273. Fillucius *tract.23. cap.10. n.311.* Suarez *lib.4. cap.30. n.3.* Vasquez *de benef. cap.4. §.1. dub.7.* qui plures alios citat, quando enim legislator aufert dominij capacitatem, & determinat expressis verbis, quod in pœnam alicuius delicti aliquis non faciat suum, quod illi offertur, vel alias haberet, vt suum.

Hic † non imperat lex humana quod, 3
quis actiuè exequatur actionem quæ est pœna in se ipsum, sed cum lex humana abstulerit dominium, & determinauerit, quod fructus non faciat suos, lex naturalis imperat quod restituat, & sic executio huius restitutionis antè sententiam non à lege humana, sed à diuina dimanat, vt latè dixi *t.2. tract.vlt. Resol.vlt.*

Sed quamuis † non recitantes fructus non 4
faciant suos, sed teneantur restituere, tamen habent remedium Bullæ compositionis, qua vti possint Beneficiarij Hispani & illarum Regionum pro quibus concessa est Bulla, triplex cruciatæ modus autem componendi fructus malè perceptos traditur ab expositoribus huius triplicis & maximi priuilegij, videantur Ludouicus à Cruce † *in expositione Bullæ composit. disp.2. dub.7.* vbi ponit quatuor casus in quibus Beneficiarius non habens curam animarum possit hac Bulla vti 5
Trullench. *lib. 3. casu 2.* Castro Palao *tr.29. disput. vnica. punct. vlt. §.2.* Villalobos *clausu.1. num.14.* Rodriguez *dub.8.* Acosta *q.65.* Ouiedo *disp.9.* qui omnes notant non posse fieri compositionem super distributiones quotidianas.

SVBRESOLVT. XXVI.

Tenetur restituere non recitans, etiamsi sequenti die officium omissum dicat.

SVMMARIVM.

1. *An post constitutionem Pianam Beneficiarius qui omittit vno die recitare officium diuinum, non satisfaciat quantum ad restitutionem fructuum, etiamsi sequenti die dicat officium omissum.*

2. Ratio

2. *Ratio difficultatis enodatur.*

1 COrollarium sextum, quod † post con-
stitutionem Pianam Beneficiarius, qui
omisit vno die recitare officium diuinum
aut paruum B. V. si sit Pensionarius non sa-
tisfacit quãtum ad restitutionem fructuum,
etiamsi sequenti die dicat officium omis-
sum, hæc sententia vt iacet in corollario cer-
tissima est, quam sequuntur Henriq. *lib.* 13.
summ. cap. 13. Nauarra *lib.* 1. *de restit. cap.* 2.
num. 180. Aragon. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13. Bona-
cina *de horis disp.* 1. *quæst.* 5. *punct.* 2. *n.* 6. Sua-
rez *lib.* 4. *cap.* 29. *n.* 11. *in fine.* Filluc. *tract.* 23.
cap. 10. *quæst.* 2. *concl.* 2. qui duo male citantur
in contrarium cum manifeste loquantur, ex
iure naturali, & secluso positiuo, sequitur
& docet corollarium Bartho. à S. Fausto *l.* 2.
de horis quæst. 180. Diana *p.* 2. *tract. Resol.* 24.
qui notat male citare Suarez & Fillucium
dicens quod loquuntur de primis sex men-
sibus, sed non solum ob hoc male citantur
sed loquuntur secluso iure positiuo, vt vide-
re est expresse in Suarez.

Nec video quomodo post Bullam Pianam
possit contrarium esse probabile, vt putauit
Bonacina *vbi supra* & sequitur Molfesius
in sum. tom. 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 17. ratio enim
2 † in contrarium est euidens, quia summus
Pontifex statuit quod qui omisit recitare
officium vno die non faciat fructus suos, &
eos tanquam iniuste perceptos non faciat
suos, quam pœnam statim incurrunt, ac est
transacta hora opportuna ad recitãdum, er-
go eos amisit, ergo quamuis recitet sequen-
ti die non facit suos, quia pœna non manet
suspensa, sed statim incurritur in cons-
cientia, & ante omnem sententiam, quare
fructus, quos amisit pro pœna authoritate
sua recuperare nequit, nisi sibi applicet ti-
tulo paupertatis, vt infrà explicabo.

SVBRESOLVT. XXVII.

Qui non recitat septem horas canonicas septem committit mortalia.

SVMMARIVM.

1. *An qui non recitat septem horas Canonicas septem committat mortalia peccata.*
2. *Quodnã preceptũ dicatur multiplex, & n.* 3.
4. *Patris Vasquez opinio affertur, & n.* 5 *necnõ multorũ aliorũ DD. & n.* 6. *&* 7. *&* 10.
8. *An non recitans teneatur explicare in confessione quantitatẽ officij omissi: & n.* 9.
11. *Difficultatis duplex ratio affertur & n.* 12. *& n.* 15.
13. *An posset quis negare consuetudinem peccandi, aut occasionem proximam quam sine magno incommodo dimittere nequit.*
14. *Quodnam ius habeat Confessor.*
16. *Quæ circumstantia aggrauans sit ex præcepto confitenda.*
17. *An solum duæ circumstantiæ aggrauantes sint necessario explicandæ.*
18. *An præcisa temporis mensura non sit circunstantia necessariò confitenda.*
19. *Quæ circunstantia sit explicanda.*
20. *Magistri à S. Thoma opinio, & n.* 21.
22. *An licet respectu totius officij sit circunstantia aggrauans solummodo, sit necessario confitenda.*

COrollarium septimum, quod † qui non 1
recitat septem horas canonicas septem
committit mortalia peccata, vnde non satis-
facit si dicat in confessione omisit officium
diuinũ sed tenetur dicere quot horas omi-
sit. Ita sentiunt Tabiena *verbo hora quæst* 15.
Tuscus *de visitatio cap.* 10. *num.* 19. quos ci-
tat & sequitur Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *à num.* 53.
& primò, quia quamuis sit vnum præce-
ptum recitandi officium diuinum, cùm hoc
constet ex septem horis canonicis distinctis
& distincto tempore ex sua institutione re-
citandis; † præceptum illud multiplex est 2
virtualiter, sicut præceptum de ieiunio qua-
dragesimæ quod & si sit vnum formaliter
tamen in ordine ad mores multiplex est; at-
que ita tot peccata mortalia committit, quot
dies quadragesimæ non ieiunauit, aut quot
vicibus carnes comedit, quare sicut omnia
ieiunia quadragesimæ satisfaciunt vni obli- 3
gationi totali ieiunandi totam quadrage-
simam, & omissio cuiuslibet diei est distin-
ctum peccatum numero ita est si septem
horæ canonicæ ad integrum vnum diei of-
ficium, omissiones omnium horarum plura
sunt numero peccata, vnde Pius V. in sua
constitutione diuersam pœnam, taxauit pro
matutini omissione, ac aliarum horarum, iu-
dicans grauius peccatum esse, & si intra
eandem speciem.

Cuius rationem à priori nobis submini- 4
strauit † P. Vasq. 3. *p. tom* 4. *q.* 91. *dub.* 4. *num.* 4.
quia quando actus dicit ordinem ad plura
obiecta ex quorum vnoquoque per se pro-
uenit contrarietas ad virtutem concedendũ
est esse plures malitias, & ita plura peccata
numero distincta; quod tunc inuenitur quo- 5
ties circunstantia talis est, vt ipsa per se nul-
lo alio supplementu faceret peccatum, vt qui
vno actu plures homines occidit etiãsi ipsos
consideret, vt sunt partes vnius exercitus,
aut ciuitatis, aut familiæ, ita & si septẽ horæ
canonicæ sint partes vnius totius artificia-
lis; tamen quælibet talis est, vt ipsa per se nul-
lo alio suppleto habeat eius omissio specialẽ
ordinẽ & oppositionẽ ad virtutẽ, & præce-
ptũ de recitando, ergo qui septẽ horas omi-
sit septẽ cõmittit peccata numero distincta.

Fateor contrarium sequi communiter, & est valde probabile & securum in praxi,
6 ita † Garzia p. 3. cap. 1. n. 132. citans pro se ex Antiquis & Recentioribus decem & nouem auctores Bonacina *vbi supra punct.* 1. n. 7. qui præter citatos à Garzia alios decem ex Recentioribus pro se adducit quibus addo Mirandam *tom.* 1. *Manualis q.* 37. *art.* 15. Castro Palao *tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 2. *p.* 5. *num.* 1. Lezana *tom.* 1. *summ. cap.* 12. *num.* 10. Lugo *de Sacram. pœnit. disp.* 16. *sect.* 14. *n.* 547. Trullenc. *lib.* 1. *in Decalogum cap.* 7. *dub.* 23. *num.* 4. Ludouicum à S. Ioanne *de horis art.* 10. *difficult.* 2. Diana *tract.* 12. *cit. Resolut.* 5. & 23. qui præter citatos *Resol.* 5. adducit Vegam, Ledesmam, Ortiz, & Portel, dicit tamen
7 inconsequenter quod licet sentētia Lessij sit probabilis, non est tamen sustinenda; si sustineri non potest caret probabilitate saltem practica, quod dicere de opinione satis consona bonis moribus absonum est, his addo Bartholomeum à S. Fausto *lib.* 2. *de horis q.* 80. fundamenta huius communis sententiæ non adduco, quia eorum solutio in fundamento nostri corollarij est inclusa.

Sed vnum aduerto ex quo resumet vires nostra Resolutio, quod plures ex auctoribus
8 oppositæ sententiæ dicunt † teneri non recitantem explicare in confessione quantitatem officij omissi, ita Garzia *vbi supra n.* 142. vbi testatur de communi à S. Fausto *quæst.* 81. Bonacina *de Sacramentis disp.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. §. 3. *n.* 17. Henriquez *lib.* 5. *sum. cap.* 7. *n.* 6. Belloch. *in praxi de casuum reseru. p.* 2. *quæst.* 15. *cap.* 7. *num.* 74. & tenent omnes illi qui dicunt
9 circunstantiam aggrauantem ex parte quātitatis obiecti, etiamsi aliæ aggrauantes non sint confitendæ deberi explicari in confessione, quod ita certum existimo, quod contrarium habeat parum probabilitatis & securitatis in praxi, vt videre est *in Dicastillo disp.* 9. *de pœnitentia à num.* 180. *vsque ad numer.* 234. vbi vt sententiam contrariam Vasquez defendat tot peregrinas speculationes accumulat, ex quibus clare constat, quam parum probabilitatis practicæ cōtineat, quare nostram sententiam tenent Sanchez *l.* 2. *sum. cap.* 32. *n.* 39. & *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 24. Fagundez *lib.* 4. *præcepto* 2. *Eccles. cap.* 2. *n.* 10. Caiet. *verbo confessio condit.* 15. Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 4. Petrus de Soto *relect.* 9. *de confess.* Nauarrus *in Manuali cap.* 6. *n.* 7. Rodriguez *in summ. tom. cap.* 53. *num.* 3. Toletus *lib.* 3. *cap.* 7. Vega *in sum.* 3. *p. cap.* 50. *casu* 21. Ledesma *in summa de sacram. pœnit. cap.* 18. *conc.* 4. qui dicit *contrariam non esse*
10 *probabilem* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 22. *sect.* 3. Amicus *de pœnit. disp.* 13. *à num.* 110. Nugno *quæst.* 9. *additionum art.* 2. *dub.* 2. Magister Reuerendissimus Ioannes à S. Tho. 1. 2. *disp.* 10. *art.* 3. *versic. Hæc secunda sententia mihi certissima videtur nec oppositam auderem consulere.* Hæc ille, quam secuti sunt fere omnes antiqui, quos citat Amicus; & expressat cathechismus Romanus iussu Pij V. editus, *tit. de sacramento pœnit.* §. *sed quoniam multa.*

Huius veritatis duplex est ratio, prima † traditur à Magistro à S. Th. quia secundum 11
moralem æstimationem in ordine ad punitionem, & medicinam conscientiæ potest circunstantia aggrauans æquiualere, aut superare multiplicationem peccatorum in numero distinctorum, ergo si quis tenetur confiteri peccata numero distincta, vt est certum multo magis tenebitur confiteri circunstantiam aggrauantem, quæ talem numerum excedit, sicut excedit furtum mille aureorum decem furtis quibus aliquis subripuit ducenta ducata, etenim prius furtum in malitia æquiualet & superat decem furtis, non quidem in malitia specifica quia in ista 12
æqualia sunt, sed in malitia numerica; quod enim non formalibus sed differentiis numericis distinguantur, hoc præcise non pertinet ad malitiam, sed quia illis damnum illatum est proximo, ergo si maius damnum illatum est vnico furto in ordine ad moris punitionem & medicinam animæ, tenetur id explicare quia æquiualenter est plura furta grauia numero distincta, quod argumentum manifestum est, quoquo in vtrunque latus se vertat Dicastillus secutus suum Vasquez.

Ex dictis constat bene me dixisse *tom.* 1. *moral. tract.* 1. *Resol.* 22. contra selectorem *disp.* 9. qui asseruit quod † posset quis nega- 13
re consuetudinem peccandi, aut occasionē proximam, quam sine magno incommodo dimittere nequit. Hoc enim prorsus improbabile est, & manifeste sequitur si quis non tenetur confiteri circunstantiam quantitatis aggrauantem, Confessor enim † ius habet 14
ad illam interrogādum vt rectum iudicium faciat de statu pœnitentis & medicinam adhibeat salutarem, quam Doctrinam manifeste ibi probaui ex rationibus & authoritate S. D. *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1 *art.* 4. vbi *in solut. ad primum. Non est necessarium omnes occasiones peccati confiteri, sed solum illas sine quarum abscissione sufficiens remedium adhiberi non potest.* Lege meipsum ibi quomodo autem intelligendus est S. D. quando alicubi dicit quod circunstantia aggrauans non est necessario confitenda egregie explicat Reuerendiss. Magister Confessor Regius *vbi supra in sol.* argumentorum *pag mihi.* 636.

Secunda ratio est † Amici *num.* 111. quia 15
ex opposita sententia sequeretur, non esse necessarium confiteri actum externum furti, homicidij, fornicationis, &c. sed solum affectum internum efficacem aptum ad inferendū externum, quia tota malitia peccati sumitur

ſumitur ab actu interno, vt eſt certa ſenten-
tia; vnde actus externus ſolum eſt circun-
ſtantia aggrauans per modum effectus ſe-
cuti ad actum iuternum; hoc autem aſſere-
re abſurdiſſimum eſt. Quare Magiſter à S.
Thoma *vbi ſupra* ad diſcernendum, quæ
16 † circunſtantia aggrauans ſit ex præcepto
confitenda; hanc conſtituit regulam quam
eius verbis ſubiicio; *quando circunſtantia in-*
tra eandem ſpeciem ponitur ſeu apponitur
actui, ſi quod ſuperaddit & grauat ſuper
ſpeciem peccati eſt talis naturæ, quod id ſufficit
ad peccatum mortale talis aggrauatio circun-
ſtantiæ debet confiteri de neceſſitate, alias non,
nam ſi aggrauatio illa in eo quod ſuperadditur
mortalis culpa eſt, licet non mutet ſpeciem Theo-
logicam, quæ præcisè reſpicit offenſam Dei, &
ibi eſt additio offenſæ mortalis, licet ſit eadem
ſpecies mortalis, hac ibi dicit optimè ſpeciem mo-
ralem, quia ibi eſt vna oppoſitio ad virtutem
moralem, attamen virtualiter eſt multiplex of-
fenſa Dei in ordine ad quem ſumitur offenſa,
quā mutat ratione materiæ mortalis, quæ addi-
tur, quam doctrinam egregiè enucleat, *verſ.*
& quidem.

Quare mihi non arridet ſententia Amici
17 *vbi ſup. n.* 118. aſſerentis † ſolum duas circū-
ſtantias aggrauantes eſſe neceſſario expli-
candas ex præcepto quantitatem damni, ſi-
ue in bonis externis, ſiue hunoris & perſo-
næ, & diuturnitatem actus, quando excedit
ordinariam menſuram primum enim ad-
mitto; quis enim dubitare poteſt quod ſi
quis dicat verbum iniurioſum non ſoli per-
ſonæ, ſed etiam familiæ teneatur explicare
in confeſſione; ſecundum hactenus admit-
to, quatenus diuturnitas temporis poteſt
explicare ſtatum pœnitentis; præciſa enim
18 † temporis menſura, nun eſt circunſtantia
neceſſario confitenda, nam ſupra ſpeciem
peccati ſolum additur temporis perditio;
niſi temporis magnitudo conducat ad mul-
tiplicatiunem actuum, tam internorum;
quam externorum, vt contigit in illis qui
per multum temporis ſunt in ſtatu peccati;
19 tunc † explicanda eſt hæc circunſtantia, vt
maior cautela, & efficacior medicina ad-
hibeatur; vnde praxis fidelium habet, quod
quis explicet tempus quod ſtetit in occa-
ſione proxima peccandi, & habuit conſue-
tudinem peccandi, & turpem amicitiam, vt
probaui ex D. Tho. *reſ. 32. citatâ.*

Deinde contra hanc doctrinam Amici
bene arguitur ex alia doctrina, quā Amicus
meus Reuerendiſſ. Magiſter à S. Thoma col-
20 ligit ex citata regula † in *circunſtantia quis,*
ſeu *perſonæ peccat quis v. g. ſcandalizando aliū*
ob qualitatem perſonæ, vt quod ſit Prælatus re-
ſpectu ſubditorum, Pater ad filios, Rex ad ſubdi-
tos, illa additio maior ita grauat ſcandalum;
quod de ſe eſt ſufficiens ad offenſam mortalem,

etiam ſupra ipſam ſpeciem peccati, quia maio-
rem & magis irreparabilem ruinam cauſat, eſt
circunſtantia neceſſario confitenda intra ſpe-
ciem ſcandali, & ſimiliter ex parte perſonæ in
quam peccatur, ſi quis committit inceſtum, & 21
additur circunſtantia, quod ſit ſoror, vel mater,
illa additio per ſe ſolum conſiderata eſt mortalis
offenſa, quin eſt dehoneſtatio coniunctiſſimæ per-
ſonæ & cui ſpecialiſſime honor debetur, tenetur
eam circunſtantiam confiteri. Hæc ille vir ſa-
pientiſſimus.

Hanc doctrinam applico noſtro corolla-
rio, quia quælibet hora canonica in ſe conſi-
derata inducit grauem offenſam Dei, & il-
lius omiſſio, eſt mortalis culpa; ergo manife-
ſtum eſt quod † licet reſpectu totius officij 22
ſit circunſtantia aggrauans ſolummodo, ta-
men neceſſario eſt confitenda; vnde omit-
tens officium tenetur dicere quantam illius
partem omiſit; ſicut dicebamus de quanti-
tate notabilitet magna furti.

SVBRESOLVT. XXVIII.

Quæ quantitas omiſſa officij ſufficiat ad mortale.

SVMMARIVM.

1. *Quæ ſit quantitas officij quæ ſi omittatur ſit peccatum mortale.*
2. *An officium diuinum componatur ex octo partibus entitatiuis æqualibus, & n. 3.*
4. *An omiſſio Tertiæ officij Romani ſit mortale peccatum, & n. 5.*
6. *Authoris iudicium.*
7. *An non omnis omiſſio mortalis in recitatione obliget ad reſtitutionem.*
8. *An qui omittit Laudes teneatur reſtituere ſaltem tertiam partem fructuum.*
9. *An omiſſio ſit de materia graui.*
10. *Dianæ ſententia & n. 11.*
12. *An ſi quis alicui parti horæ omiſſæ cum peccato mortali correſpondeat aliqua pars fructuum, quæ magna ſit, & ſufficiens ad mortale in materia furti nō ſit reſtituēda.*
13. *Barth. à S. Fauſto iudicium.*
14. *Quæ ſit materia grauis in recitatione officij diuini.*
15. *Marchin. & Caramuelis ſcaſus, & n. 16.*

COrollarium octauū, † quæ ſit quantitas 1
officij, quæ ſi omittatur ſit peccatum
mortale, & teneatur Beneficiarius reſtituere
fructus illi omiſſioni correſpondentes Phili-
bertus Marchin. *de ordine tract. 2. p. 6. cap. 12.*
diffic. 3. n. 5. ſentit; quod omiſſio vnius horæ
integræ, non eſt peccatū mortale, quia omiſ-
ſio vnius horæ eſt parua materia cōparata
ad integrū officiū diuinum, eidem ſententiæ
aſſiſtit Caramuel *diſp. 118. in S. Regul. art. 4.*

pro qua citat P. Ioannem de Ionghe , & P.
Ignatium Derkennis è Societate Ieſu , qui
hanc ſententiam iudicant probabilem.Exi-
2 ſtimat enim quod † officium diuinum com-
ponitur ex octo partibus entitatiuis æquali-
bus,ac propterea ſolum peccaturũ veniali-
ter , qui ſextam vel nonam omitteret, quia
ſexta non eſt octaua pars officij diuini ; vn-
de *num.*1463.dicit quod inſiſtendo commu-
ni ſententiæ , quod officij diuini ſint octo,
3 vel ſeptem parteş , ſi quis omittat decem
pſalmos horæ matutinæ , non peccat mor-
taliter,quia iſti decem pſalmi ſunt pars octa-
uæ partis officij diuini ; pars autem octauæ
partis non obligat ſub culpa graui.

Verum enim vero ſententia iſta , vt im-
probabilis prorſus eſt excludenda ab Eccle-
ſia , quoad vtrumque aſſertum , de primo
4 quod † omiſſio Tertiæ officij Romani ſit
mortale peccatum omnes quotquot ſcripſe-
re,& ego vidi contrarium tenent;& contra-
rium poſt Conſtitutionem Pij V. ſuſtineri
nullatenus poteſt,qui in Bulla ſua pro omiſ-
ſione vnius horæ grauem pœnam imponit,
ſextam videlicet partem fructuum reſtitu-
tionem;quam pœuam niſi pro mortali cul-
5 pa non imponeret Pontifex ; quare excuſa-
re à mortali omiſſionem ſextæ , aut nonæ
eſt excuſare à reſtitutione cuius contrarium
determinatur à Papa.

Secundum etiam aſſertum nullus auſus
6 eſt dicere , & vt verum fatear † mihi ſcan-
dalum eſt,quod enim ſit pars partis , ſi pars
illa in prudentum æſtimatione grauis eſt
quis dubitat , quod ſit mortalis illa omiſſio;
quamuis quod non eſt hora integra forſan
non eſt obligatio reſtituendi, quia Pontifex
hanc ſolum imponit omiſſioni integræ ho-
ræ,& cum ſit lex pœnalis valde rigida eius
diſpoſitionem & metas egredi non debe-
mus ; quam cogitationem poſtea inueni in
Vincentio Fillucio *tom.2.tract.*23.*c.*10.*n.*219.
7 vnde † non omnis omiſſio mortalis in reci-
tatione obligat ad reſtitutionem , quod te-
net Bonac. *quæſt.*5.*citat.punct.*2.*n.*15.vt pro-
babile,& ſequitur Diana *tract.* 12.*citato re-
ſol.*12.pro quo citat Monetam *de diſtributio-
nibus p.*2.*cap.*3.*n.*22.

Ex quibus ſubcolligitur primò , quid di-
cendum eſt ad illam difficultatem , de qua
8 latè Diana *p.*5.*tract.*14. *reſ.*46.an qui omit-
tit laudes teneatur reſtituere ſaltem ſextam
partem fructuum ? Sicut ſi omittit aliam ex
horis præter matutinum , & quod peccet
mortaliter nullus prudentum dubitat , cum
9 † omiſſio ſit de materia graui ; & quidem ſi
Laudes ſint diuerſa hora *à Matutinis*, vt vo-
lunt plures & graues Doctores , omiſſio il-
lius inducit obligationem reſtituendi iuxta
Conſtitutionem Pianam , ſi vero non ſit
diuerſa hora , ſed pars Matutinæ;quæ fini-
ta dicebatur miſſa(vt fit in nocte Natiuita-
tis) & poſtea dicebantur Laudes argumẽto,
*ex cap.nocte de conſecr.diſtinct.*1.ſic qui omit-
tit laudes non tenetur reſtituere , quia obli-
gatio reſtitutionis ſolum ponitur pro omiſ-
ſione integræ horæ, vt vidimus : ita Diana
vbi ſupr. † ex ſentẽtia Eminentiſſ.Card.Ore- 10
gij viri doctiſſimi & integerrimi , qui ita
ſentiebat , & vere eſt ſatis conformis menti
Pij V.qui in ſua conſtitutione ratam reſti-
tuendam pro omiſſione matutinorum aſſi-
gnat dimidiam partẽ fructuum & pro om-
nibus aliis horis alteram dimidiam , at ſi in
matutinis non conprehenderentur Laudes,
non videretur æqua partitio in officio diui-
no;quare ſententia Cardin.valde probabilis 11
eſt etiam in praxi,quidquid dicat Palao *vbi
ſupra punct.*7.*num.*5.Bonartius *de horis lib.*2.
*c.*10.*n.*12.Ludouicus à S.Ioanne Euangeliſta
etiam,*vbi ſup.dub.*7.*conc.*2.

Subcolligitur ſecundo , quod ſi quis ali-
cui † parti horæ omiſſæ cum peccato mor- 12
tali correſpondeat aliqua pars fructuum ,
quæ magna ſit , & ſufficiens ad mortale in
materia furti, non eſt reſtituenda,ita Diana
*tract.*12.*reſol.*26.Fillucius,Moneta,*vbi ſupra*
contra Reginaldum *in praxi lib.* 30. *tract.*3.
cap 4.*n.*44.Bonac.*vbi ſupr.n.*15.ſed noſtram
ſententiam tenet Barth.à S.Fauſto † *lib.*2.*de* 13
*horis quæſt.*286.quamuis enim Pontifex poſ-
ſet ſtatuere ſi vellet, vt pro omiſſione mor-
tifera diuini officij etiamſi non eſſet hora
integra eſſet obligatio reſtituendi fructus
illi parti reſpondentes , tamen non ita vo-
luit,ſed ſolum pro integra hora,ne exceſſus
appareret rigoris,aperireturque oſtium in-
quietudinibus,& anxietatibus animorum.

Sed † quæ ſit materia grauis in recita- 14
tione officij diuini, vt eius voluntaria omiſ-
ſio ſit culpa lethalis,res eſt valde perplexa
terminos magnitudinis & paruitatis aſſi-
gnare ; videndi ſunt Auctores & ſequendi,
qui medium tenent;& fugiendi , qui nimis
laxe & licentioſi ſunt , aut qui nimis ſtricti,
aut ſcrupuloſi;nam *medium tenuere beati*, &
mediam viam ingreſſi ſunt prudentes;qua-
re terminos , quos poſuerunt Marchinus
& Caramuel † abiiciat , vt nimis latos , qui 15
dicunt ad perditionem ne ingrediamur;Pa-
tres enim noſtri terminum poſuerunt aſſe-
rentes,quod omiſſio vnius horæ integræ,eſt
lethalis culpa , ſimiliter quod Bonacina &
alij dicunt,quod ſi quantitas ex multis ver-
bis voluntariè omiſſis æquiualeat vni ho-
ræ integræ,etiam eſt mortale,ſed hoc nimis
ſcrupuloſum,& in materia furti maior quã-
titas requiritur ad mortale quando paula-
tim ſubripitur,ac quando ſimul, quia quan-
do paulatim & minutim , non oritur ita fa- 16
cile damnum proximi notabile , quare exi-
ſtimo,quod omiſſio vnius pſalmi & hymni

horæ minoris, & aliarum duo psalmi non nimis longi, est matutina grauis ad mortale; si vero loquamur de omissione versuum discreta multo maior quantitas exigitur quam relinquo iudicio prudentis, & non scrupulosi.

SVBRESOLVT. XXIX.

Quibus sunt fructus amissi restituendi?

SVMMARIVM.

1. *Quid nomine fabrica intelligatur.*
2. *Quid item nomine pauperum intelligantur.*
3. *De pauperibus Barth. à S. Fausto & alij quid sentiant.*
4. *An si in loco Beneficij sint verè pauperes, isti sint praferendi.*
5. *Quid ordo charitatis & iustitia distributiua exigant.*
6. *Sacra congregationis declaratio, & numero 7.*
8. *An Beneficiarius pauper possit fructus titulo paupertatis applicare.*
9. *Quid excuset Beneficiarium pauperem.*
10. *Multorum DD. sententia adducuntur, & n. 11.*
12. *Qui fructus easdem conditiones habeant ac distributiones.*
12. *An nulla lex prater Pontificiam potest cogere vt alicui priuato operi pio applicentur fructus.*

COrollarium nonum, quibus restituendi sint fructus, quos non recitans tenetur restituere, & huius corollarij matutina plura dixi *lib.* 3. vbi de Parrocho, & Episcopo non residente & aliqua reseruaui huic
1 corollario addenda, primò, † quid nomine fabricæ intelligatur, Bonacina *vbi supra p.* 4. *num.* 2. Suarez *cap.* 30. *num.* 18. Palao *punct.* 7. *num.* 11. Sanchez *cap.* 2. *citat. dub.* 8. *num.* 2. intelligunt fabricam Ecclesiæ in qua situm est beneficium, etsi ditissima sit; ad quam etiam pertinet reparatio Domus, cultura vineæ, aut agri; ipsiusve conseruationis; vnde si conseruandus est ex aqua ab alieno fonte dimanante & agrum vel vineam irrigante si fontem, aut puteum, etiamsi ad alium Dominum pertineat, reparet, aut ædificet, nomine fabricæ intelligitur; non tamen intelligitur fabrica alterius Ecclesiæ, nisi sit pauper & illi titulo paupertatis applicentur iuxta modo dicenda.
2 Secundum præter id quod diximus loco citato de pauperibus, & quid Pauperum constituat, vt illi possint fructus applicari † quod nomine pauperum etiam intelliguntur animæ fidelium in purgatorio existentes, qui in vrgenti sunt necessitate, vnde si fructus expendat in eleemosynis Missarum, pro illis satisfaciet, vt tenet Fillucius *cap.* 19. *cit. n.* 325.

Sed de Pauperibus † Barth. à S. Fausto, 3
lib. 2. *citat. quæst.* 29. Suarez *cap.* 30. *cit. n.* 20. Molphesius *lib.* 5. *summ. cap.* 5. *num.* 12. Fillucius *vbi supra quæst.* 6. Bonacina *punct.* 4. *n.* 3. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 27. *diffic.* 17. *num.* 9. & multi alij sentiunt, quod non solum intelliguntur pauperes illius loci in quo est situm beneficium, sed etiam alij exteri alterius loci, aut Episcopatus, tum quia Bulla Piana vniuersaliter loquitur de pauperibus, & sic facilior & suauior redditur restitutio sed quamuis hoc sit probabile; tamen con-
trariam probabilius existimo † si enim in lo- 4
co beneficij sunt vere pauperes isti sunt præferendi, quia habent aliquale ius ad hoc, quo ex fructibus sui loci, qui destinantur, ad pauperes alendos, sustentantur, nec enim Episcopus si in sua Diœcesi sunt pauperes, nequit tuto Pauperibus alterius Diœcesis fructus distribuere, sed ædibus propriis alere, tenetur; ita Beneficiarius pauperes proprij loci.

Tum, quia quando antiquitus fructus beneficij diuidebantur in partes & vna assignabatur pauperibus, illis applicabantur qui
erant loci beneficij, & quidem † hoc exi- 5
git ordo charitatis & iustitia distributiua, nec enim par est quod omissis pauperibus Hispanis fructus beneficij Hispani mittantur ad Italos, vel Francus, quod etiam constat, de fructibus restituendis à Parrocho non residente qui debent restitui vel fabricæ, vel pauperibus parrochiæ, sicut Episcopus nun residens fabricis, aut pauperibus Episcopatus, vnde de Parrocho sic declara-
uit † Sacra Congregatio apud. Garziam. 3. 6
p. cap. 2. *num.* 31. *Congregatio censuit Episcopum Ordinarium debere applicare fructus non residentium de quibus in hoc decreto fabrica Ecclesia parrochialis, etiamsi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, qua potest tamen in dies indigere saltem quoad ornamen-*
ta. Quare dum Pontifex dixit absolute, quod 7
fructus restituantur pauperibus, & in eleemosynam erogare teneantur, subintelligitur in pauperes loci Beneficiorum, vt congrue, & vt oportet fiat erogatio; quamuis si fiat pauperibus alterius, tenebit erogatio & non erit necessarium aliam fieri pauperibus loci beneficij, quamuis male fiat.

Tertium, & valde notandum, quod † si 8
Beneficiarius est pauper verè & non habet vnde decēter sustentetur, quod etiāsi sit cōsuetudo, aut statutum, aut lex in aliquo Episcopatu, aut Ecclesia, quod fructus amissi ex omissione diuini officij applicētur ad aliquod pium opus, vel aliis clericis, aut Canonicis; potest Beneficiarius pauper sibi eos ti-

tulo paupertatis applicare, quamuis non pos-
9 sit applicare aliis pauperibus, ratio est † quia necessitas vrgens illum excusat & sic potest sibi applicare, quia cum ista lex, consuetudo, siue statutum sit contra ius commune, debet coarctari & limitari extra propriam necessitatem beneficiarij, hoc enim lex charitatis exigit, quæ bene ordinata incipit à se ipso, qui enim ad dandum aliquid pauperibus obligatur potest illud sibi accipere, si verè talis est per tradita † à Baldo *in lege, id quod pauperibus quæst.* 22. *C. de Episc. & Cleric.* Calderino *cons.* 19. *de testa.* Ancharr. *consil.* 84. Nauarro *de horis cap.* 7. *n.* 32. ab Aragonio 2.
10 2. *quæst.* 83. *art.* 13. *pag.* 868. quod secus est de distributionibus quotidianis, quæex iure communi accrescunt aliis Canonicis quas sibi etiam ratione paupertatis non potest applicare, nisi cum obligatione restituendi iuxta notata per D.D. *cap.* 1. *de Cleric. non residente in* 6. si tamen statutum aut lex sit approbata à Summo Pontifice, discurrendum est sicut de distributionibus.
11 Contrarium huic doctrinæ tenet Bonac. *punct.* 4. citato, qui citat Suarez *cap.* 30. *cit. n.* 17. sed loquitur de statuto approbato: citat Aragonium, *vbi suprà.* & Naldum *verbo officium num.* 13. sed nihil ibi dicit vterque citat etiam Tuletum *lib.* 2. *Summa. cap.* 12. *n.* 5. sed ibi loquitur de distributionibus, vel de fructibus ex massa communi, vel quando sumuntur ex aliquo communi sumptu, qui fructus auferuntur & aliis accrescunt, non præcisè ex non recitatione priuata, sed ex non recitatione, vel non interessentia choro † hi enim fructus easdem conditiones 12
habent ac distributiones, tamen fructus, quos tenetur Canonicus, vel Beneficiarius ob nō recitationē officij priuatam † nulla lex præter Pontificiam potest cogere, vt alicui priuato operi pio applicentur; sed pauperibus vel fabricæ, quia ita disponit ius commune, quod si sit aliqua lex alicuius Episcopatus intelligitur, nisi ipse Beneficiatus indigeat. Hæc est sententia Doctissimi viri Nicolai Garziæ *cap.* 1. *n.* 35. quem non bene intellexit Bonac. idem tenet Th. Sanchez *cap.* 2. *dub.* 88. *à n.* 7.

FINIS LIBRI QVINTI.

LIBER SEXTVS,

DE RESIDENTIA EX VI BENEFICII simplicis.

De residentia Pastorum, Episcoporum, & Curatorum, & aliarum præbendarum quæ choro adstrictæ sunt, & priora sunt beneficia curam animarum habentia, posteriora sine cura tamen interessentiam chori exigentia sunt præsens liber instituitur de beneficiis simplicibus.

RESOLVTIO I.

Quotuplex sit beneficium simplex.

SVMMARIVM.

1. *Triplex admittitur Beneficium simplex.*
2. *Præstimonium distinguitur à Beneficio seruitorio, & n.* 3. 4.
5. *Authoris mens adducitur.*
6. *An habentes præstimonia vbique terrarum gaudeant fori priuilegio.*
7. *An in Hispania sint beneficia quæ vocentur præstimonia, & n.* 8.
9. *Quæ præstimonia iure communi exigant residentiam.*
10. *An per substitutum debeant præstimoniarij Ecclesiis suis inseruire, & n.* 11.
12. *Quæ præstimonia etsi verè beneficia sint non inducant aliquam residendi obligationem.*
13. *An qualitas institutionis præstimonij semper perseueret.*

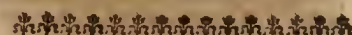
Triplex † est Beneficium, primum 1
quod dicitur seruitorium. Secundum est capellania collatiua. Tertium, est præstimonium aut præstimonialis portio, & quidem præstimonium, quamuis † eius ethymon sit præstans munium, id est officium, 2
& obsequium † teste Gonzalez *ad Regulam octauam Cancell. gloss.* 5. §. 2. *n.* 6. tamen contra distinguitur à beneficio seruitorio, & ita nec residentiam personalem, aut per substitutum ex iussu exigit neque obligatur ex vi

illius

3 illius ad aliquod seruitium Ecclesiæ præstandum, præter quamquod recitare horas Canonicas cum hodie sit verum & propriũ beneficium, quod confertur titulo Canoni-
4 co in perpetuum, vnde & vendi nequit, sine Simoniæ labe, eiusque inimpetratione alterius beneficij facienda est mentio, nisi ex consuetudine, & communi vsu loquendi apud aliquam Prouinciam nomine beneficij non intelligatur præstimonium attendendu ad eius primam institutionem, ita Garzia *part.1.c.2.n.120.*

5 Sed ego existimo, † quod si perpetuo concedatur titulo Canonico, quod appellatio iuris communis vincit cõsuetudinem, & vsum alicuius prouinciæ ipsumque euanescere facit, vt præstimonium nomenclaturã beneficij obtineat vbique terrarum quam illi tribuit Bonifacius VIII. *cap. vlt. de concessione prabendæ in 6.* & Trid. *sess.14.c.9. de reform. & sess.23.cap.18.* post medium. Vnde
6 † habentes præstimonia vbique terrarum gaudent fori priuilegio, & illius titulo, ordinari, & filius illegitimus nequit illud habere in Ecclesia in qua Pater ministrauit, quare Azor *lib.8.p.1.cap.4.* citatus à Barbosa *de iure*
7 *Eccles. vniuers. lib.3. cap.8. num.18.* dicit † *in Hispania videmus esse beneficia, quæ præstimonia vocantur, quæ neque exigunt, vt Clerici in Ecclesia assidue commorentur, neque, vt absentes aliquos in sui locum substituant,* quod ipse Azor. *p.1. lib.7.cap.3.q.1.§.quares aliquis.* sic interpretatur (secutus Menochium *de Arbitrar. lib.2. cent.3.casu 102. num.5.*) *meo iudicio* (inquit Azor) *eo ipso*, quod (*præstimoniales portiones*) *sunt beneficia Ecclesiastica habent iu-*
8 *re communi huiusmodi onus* (*residendi*) *annexum sed consuetudine in Hispania, vbi sunt huiusmodi multa beneficia receptum est, vt tales Beneficiarij abesse queant à suis Ecclesiis, & nihilominus fructus acquirant neque per alios inseruire in Ecclesiis cogantur.* Hæc ille.

9 Ast ego existimo, quod si † hæc præstimonia iure communi exigunt residentiam, quod nullo modo potest consuetudine introduci, quod saltem per alium substitutum ibi non resideant & intersint, & contrarium erit corruptela, & non consuetudo rationabilis, ita Archidiaconus *in cap. sacerdotes 31. dist.* Lignanus *in cap. omnes de constit.* ratio est perspicua; quia si huiusmodi præstimonia à iure communi exigunt residentiam, erit vtiq; personalis, vt cætera alia beneficia simplicia exigunt quæ dicuntur seruitoria,
10 vnde saltem † per substitutum debent præstimoniarij Ecclesiis suis inseruire, quia ex iure naturæ cum recipiant fructus, vt resideant nec Ecclesia careat suis ministris ad suum seruitium designatis tenetur per se, vel per alium residere, & in hoc potuit inualescere consuetudo, quod id quod per se tenebatur facere, faciat per alium cum non sit Pastor ouium, & eo ipso quod sint assignati fructus, vt resideat ad ipsum præstimoniarium, non attinet iudicare, an alia Ecclesia careat ministris necessariis cum ipse sit operarius conductus ad residendum, cum 11
autem consuetudo Hispana rationabilis sit quod huiusmodi præstimoniarij nec per se, nec per alios resideant, ideo est quia talia præstimonia, etsi verè sint beneficia, † non 12
tamen inducunt aliquam residendi obligationem, quia ex sua institutione non sunt assignata alicui altari; aut Ecclesiæ, neque præstimoniarij *Altarista* dicuntur, Ecclesia tamen reseruata horum institutione, & fundatione fecit beneficia Ecclesiastica, quæ habeant effectus supra inductos, sine tamen obligatione aliqua residendi, nec per se nec per substitutum. Qualitas namque † insti- 13
tutionis præstimonij semper perseuerat, nisi ex consuetudine, aut statuto confirmato præstimonium sit assignatum pro seruitio alicuius altaris, vel Ecclesiæ.

RESOLVTIO II.

Omnia beneficia simplicia seruitoria exigunt residentiam.

SVMMARIVM.

1. *Iure communi antiquo seruitoria Beneficia requirunt residentiam.*
2. *Quod veniat notatu dignum, n.3.*
4. *Vrbani VIII. sensus*
5. *An nullus possit habere beneficia in duabus Ecclesiis.*
6. *Nemo potest duobus dominis seruire.*
7. *An altare sit proprius beneficij locus.*
8. *Beneficiarius altari seruire dicitur & de altari viuere, & n.9.*
10. *Quid nomen* Altarista *designet, n.11.*
12. *An iure decretalium omne beneficium simplex seruitorium quamuis tenue residentiam exigat.*
13. *An Beneficiarius & Altarista sint eiusdem notionis.*

CÆTERVM autem omnia alia Beneficia simplicia, quæ inferiora dicuntur, † de iure communi antiquò seruitoria sunt, 1
& requirunt residentiam, est communis & certa omnium ferè Canonistarum opinio, quos referunt Garzia *p.11.de benef.c.5. §.3. & p.1.cap.2.num.1.* Azor *p.2.lib.7.cap.3.* Lothericus *de re Beneficiaria lib.3. quæst.27.n.8.* Conarr. *lib.3. Variar. cap.13. num.3.* Tholosan. *de Benef. cap.7.* Greg. XV. *decis.175. num.1.*

n.1. Vasquez *de benef. cap. 4. art. 2. dub. 1.*

2 Vt tamen hoc intelligatur † notandum primo antiquitus in primis sæculis à principio Ecclesiæ, cum tempore Apostolorum fideles prædia sua, & bona ad sustētandos ministros, & pauperes Christianos vendere, & pecuniam ex pretio ortam ad Apostolos conduxisse, vt ex facto Ananiæ, constat ex *actibus Apostolorum, cap. 5. & 4.* postea vero à tempore Constantini Imperatoris cœperunt fideles ædificare Ecclesias & prædia il-
3 lis tribuere, *cap. futuram 12. quæst. 1.* & † Vrbanus Papa *epist. vnica cap. 1.* dicit *quod videntes summi Sacerdotes & alij, atque Leuitæ & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre si hæreditates, & agros quot vendebant, Ecclesiis, quibus præsidebant Episcopi traderent; eo quod ex sumptibus eorum tam præsentibus quā futuris temporibus, plura, & elegantiora ministrare possent fidelibus, communem vitam ducentibus, quam ex pretio ipsorum cæperunt præ-*
4 *dia & agros, quos vendere solebant matricibus Ecclesiis tradere & ex sumptibus eorum viuere.* Hæc ibi, ex his autem bonis sustentabantur Clerici, & ministri Ecclesiæ, vt notat Glossa *cap. videntes eadem causa, & quæst. verbo ab Episcopo.*

5 Postea vero crescente multitudine *anno Domini* 450. Concilium Calcedonense sub Leone I. in quo conuenerunt 670. Patres *Canon. 6.* quod secutum est Concilium Placentin. sub Vrbano II. *anno* 1095. statuitur quod nemo titulari liceat in duabus Ecclesiis; hoc est, quod † nullus potest habere beneficia in duabus Ecclesiis, quod multis rationibus probatur *in 7. Synodo cap. 15.* & refertur *cap. Clericus 21. q. 1.* quas rationes optimè enodat ibi glossa, & optima est illa quam
6 subdit textus † *nemo potest duobus Dominis seruire, aut enim vnum odio habebit & alterum diliget, aut vnum sustinebit, & alterum contemnet, vnusquisque enim secundum Apostolicam vocem, in quo vocatus est, in hoc debet permanere & in vna locari Ecclesia.* Vnde in primis Ecclesiæ temporibus nullus titulum beneficij habebat, nisi ad inseruiendum vni Ecclesiæ nisi plures Ecclesiæ essent vnitæ.

7 Hinc est quod † altare est proprius beneficij locus, quamuis Ecclesia sit locus communis, templum enim est locus altaris, altare vero est locus beneficij, ac proinde sine templo potest sacrificari, modo extet altare, sine altari vero nullomodo etiam in templo ipso, vt ex Bellarmin. *tom. 3. lib. 1. de miss. cap. 14. vers. idem Paulus* notat Melchior Lotherius *lib. de re beneficiaria quæst. 30. n. 3.*
8 *& n. 9.* Hinc † beneficiarius *altari seruire dicitur, & de altari viuere cap. cum secundum Apostolicum de præbendis*; quamuis enim Ecclesia posit videri, ne dum locus communis sed proprius beneficij, tamen exigit propriū & singulare altare cui totum id referatur, prout patet *ex textu in Canone, si quis in atrio 16. q. 4.* vbi ponitur pro eodem altare, quod 9
Ecclesia, idipsum obseruatur ex *Canone quæsitum 1. q. 3.* & obseruauit Abbas *cap. 1. n. 4. de successio. ab intestata*; vnde altare in litteris Apostolicis concernentibus materiam prouisiuam semper exponitur pro Ecclesia siue pro titulo beneficiali Abbas *vbi supra numer. 3.* vbi monet, hoc esse bene notandum, & sic ministrum altaris siue beneficiarium dicimus *Altaristam*, ita Rota *coram Card. Lācelloto, anno* 1608. *Martij 14. in vna Recatanen. Benef. n. 2.* quamuis velit † quod *Altarista* intelligatur solum Presbyter qui altari 10
deseruit in eo celebrando, & non de simplici Clerico, qni potius deseruit Presbytero, quam altari.

Sed quamuis in casu de quo loquitur Rota & erat lis mota, rectè dictum sit quia ita erat obseruantia subsecuta in prouisione illius beneficij, quod solum dabatur Sacerdoti, tamen nomen † *Altarista* est ille, qui 11
dicatus est altari seruiendo ratione ordinis & ministerij sui designati ab Ecclesia, & propter quod datur beneficium sicut chorista est quicumque iu choro canit, siue sit hebdomadarius, siue quicunque alius, qui ibi canit, & destinatus est ad chorum, legatur Lotherius *de re beneficiaria lib. 2. q. 47. à n. 52.* vnde antiquis temporibus nullum fundabatur ab Ecclesia beneficium, quod non exigeret residentiam personalem, etsi non *præcisam*, sicut beneficium pastorale, cuius causa est ius diuinum, vt *lib. 1.* dixi, tamen *causatiuam*; quæ potest suppleri, per substitutum ex consuetudine introducta, qui supplet per proprietarium, seruitium & ministerium, quod ipse præstare debebat; vnde etiam † iure decretalium, omne beneficium 12
simplex seruitorium quamuis tenue, residētiam exigit, vt constat *ex cap. conquerente de Clericis non resident.* vbi est clara decisio & glossa *ibi, si non deseruiat nihil percipere debet.*

Ex quidem quod omnia beneficia etiam non habentia curam animarum, ex iure antiquo essent designata seruitio altaris siti in aliqua Ecclesia, & sic quod † Beneficiarius 13
& *Altarista* eiusdem notionis essent, constat ex D. Thom. *artic.* speciali quem nullibi tractat nisi *quodlib. 9. art. 15.* vbi inquirit, an habere plures præbendas sine cura animarum sine dispensatione sit peccatum mortale, cuius articuli doctrina grauissima & profundissima est, de qua *infra* edisseram.

RESOLVT. III.

De Capellanijs collatiuis.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit tertium genus beneficiorum simplicium, & n. 2. & 3.*
4. *An Capellania fundata authoritate Papæ aut Episcopi sint beneficia habentia seruitium ad altare.*
5. *An sint quædam Capellaniæ instituta & erecta authoritate Episcopi, vt sint spirituales.*
6. *An si semel fiat collatio ab Episcopo, constituatur beneficium propriè.*
7. *An perpetuitas quæ est de ratione beneficij sit solum impotentia.*
8. *Manualitas in quo sita sit.*
9. *Garzia & multorum aliorum sententia adducitur, & n. 10.*
11. *An cum Capellania est instituta ad aliquas missas dicendas cum onere coadiuuandi in cura animarum in Ecclesia Parrochiali, teneatur Capellanus ad residentiam personalem sicut Parrochus.*

1 TERTIVM † genus beneficiorum sim-
plicium de quibus in præsenti capi-
te est capellania collatiua erecta Episcopi
auctoritate, sine qua non est beneficium;
sed laicale quid, & temporale etiamsi sit fũ-
data cum onere dicendi missas, & possunt
ad eas præsentari merè laici, vt detractum
fuit à Rota *in vna Vlixbon. administrat. coram*
Pegna anno 1561. *die* 16. *Ianuarij* & alia *Me-*
2 *nopol* 4. *Iunij* 1612. *coram Mauzanedo*, de qui-
bus latè Auctores & ad nos non pertinet;
cum ad nullum onus Ecclesiasticum ordi-
netur nec illas habentes teneantur recitare,
nec gaudeant fori priuilegio, nec illius in-
tuitu possint ordinari, etiamsi capellania fũ-
data sit ab Episcopo non authoritate Epis-
copali, sed laicali, & ex proprijs bonis; imò
etiamsi esset ex bonis Ecclesiæ, nisi eiusdem
3 Episcopi authoritas & confirmatio accedat;
sine qua etiamsi intercedat pactum de dan-
do illam non intersit simonia, Gonzalez *ad*
Reg. 8. *glossa* 5. *n.* 25.

4 Quare † de capellanijs fundatis authori-
tate Papæ, aut Episcopi loquimur & istæ
sunt beneficia habentia seruitium ad altare
in quo fundata est capella, vnde respectu
illius residentiam habet, quam adimplere,
vel per se vel per alium tenetur.

Cæterum notant Nauarrus *consil.* 5. *de*
præbendis, Sebastian. Cæsar *in relect. de Eccle-*
siastica Hierar. p. 3. *disp.* 14 §. 3. *num.* 1. Sayr. *in*
floribus decis. tit. de præbendis decis. 5. quod
5 sunt † quædam capellaniæ institutæ & ere-
ctæ authoritate Episcopi, vt essent spiritua-
les; amobiles tamen sine causa ad libitum
amouentis, huius malitia, aut odio secluso,
verum addunt, quod istæ capellaniæ non
essent propria beneficia de cuius ratione
est perpetuitas, sed ego contrarium sentio
existimans esse propriè & non æquiuoce
beneficia, ita Nicolaus Garzia *p.* 1. *cap.* 2.
num. 81. Lotherius *de re beneficiar lib.* 1. *q.* 7.
n. 20. Guido Papa *quæst.* 187. & † si semel fiat 6
collatio ab Episcopo constituitur beneficiũ
propriè, etsi maneat manuale, vt determi-
nat Rota *in vna Gerundi. Perso. causa pta* 17.
Maij 1630. *coram Verospio.* etenim vt notant
Federicus de Senis *consil.* 35. *n.* 1. Vital. *in cle-*
ment. vnica §. *in quibus n.* 2. *de supplenda ne-*
glig. Prælatorum. Selua *de beneficijs p.* 3. *q.* 68.
n. 2. & 3. quos refert & sequitur Lotherius
vbi supra † perpetuitas quæ est de ratione 7
beneficij est solum impotentia, itavt non
prouideatur ad tempus certum, & præfini-
tum, vt de beneficiis Regularibus omnes
tenentur fateri, vt latè idem Lotherius *q.* 33.
esse enim beneficia manualia, verè & pro-
priè beneficia communis sententia docet,
quia beneficium ipsum est ius perpetuum
percipiendi fructus, quamuis in hac perso-
na perpetuo non insideat, sed respectu il-
lius manuale sit, & ad nutum amobile à su-
periore, Manualitas enim † in hoc sita est 8
quod superior illud, quod contulit pro libito
ad manum suam possit reuocare *leg. Titius*
D. de seruis export. leg. si in hac lege §. 1. *D. de*
in ius vocan & aliis textibus quos fusè expli-
cat Brisson *de verbor. iurisd. signif.*

Verum est quod vt notant † Garzia *vbi* 9
sup. n 83. cum multis, quos citat, quod ad ti-
tulum huius capellaniæ collatiuæ amobilis
ad nutum, sicut ad titulum cuiuscumque
beneficij manualis, non potest quis ordina-
ri; quia titulus ad ordines debet esse perpe-
tuus, vt colligitur ex Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. *de re-*
form. nisi hæc capellania obtineatur in ca- 10
pella summi Pontificis, quia ad illius titulum
ordinari, quis potest. Nauarr. *cons.* 20. *de tem-*
por. ordin. Sayr. *in floribus eodem titulo decis.*
59. Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 19. *n.* 30. gau-
det tamen priuilegio fori, & tenetur ad ho-
ras canonicas.

Si vero † cum capellania est instituta ad 11
aliquas missas dicendas cum onere coadiu-
uandi in cura animarum in Ecclesia parro-
chiali, tenetur Capellanus ad residentiam
personalem sicut Parrochus, vt decisum re-
ferunt à Sacra Congreg. Zerola *in praxi p.* 1.
verbo beneficia § 1. *versic.* 3. quod ego
intelligo siue sit manualis, siue
perpetua, cum vtriusque sit
eadem ratio.

RESO

RESOLVTIO IV.

Ex Consuetudine habens Beneficium simplex non residet, & quomodo, & in quibus?

SVMMARIVM.

1. *An ex iure antiquo omne beneficium simplex residentiam personalem habeat constitutione sua sibi annexum.*
2. *Pij V. mens.*
3. *An Hispanus consuetudo sit rationabilis quod Beneficiarius suppleat seruitium sui Beneficij per substitutum.*
4. *In Beneficiario duo debita distinguuntur, ex S. Thom.*
5. *Couarruuiæ sententia adducitur, & numero 6.*
7. *An consuetudo possit obtinere quod beneficium seruitorium, etiam eius seruitium per substitutum suppleatur.*

1 QVAMVIS certissimum sit quod † ex iure antiquo omne beneficium simplex residentiam personalem habeat constitutione sua sibi annexam, tamen totus mundus habet consuetudinem contrariam, quæ iam erat introducta temporibus D. Th. sic plures quos citat & sequitur Garzia *p.3.c.2. num. 3. & num.4.* adducit plures decisiones Rotæ id ipsum confirmantes & *num.7.* plures declarationes Cardinalium Concilij Interpretum *in vna Mediolanens.* sic habet. *Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia, aliquod personale seruicium beneficiis impendere cum ex antiquissima totius Ecclesiæ consuetudine non nisi ad officium recitandum teneantur.* & Cardinali Burgensi idem respon-
2 dit, & in alia dicitur. *Quod † non fuit mens Pij V. in Bulla cupientes, edita 8. Iulij 1569. cogere habentes beneficia simplicia in eis residere;* & in alia], quod *quando possessores non sunt coacti ad seruiendum etiam per substitutos, nihil est innouandum.*

3 Ex quibus infertur † rationabilem esse & non contra ius naturæ consuetudinem Hispanam secundum quam Beneficiarius supplet seruicium sui beneficij per substitutum; quod experisse posse fieri ex statuto aut consuetudine docuit D. Th. *quodlib. 1. art. 13.* vbi † duo debita in Beneficiatio distinguit. *Vnum respectu Dei, vt ei debitas laudes exoluat pro beneficio, quod debet per se ipsum exoluere, aliud debet Ecclesia, & hoc debet exoluere secundum quod statum est vel per se ipsum, si sit prabenda qua requirit residentiam, vel per vicarium si hoc sufficit secundum Ecclesia statutum ac consuetudinem.* Hæc S. D.

Imo si Ecclesia non patiatur defectum in ministerio, etiam consuetudo potest obtinere quod nec per vicarium, & substitutum seruicium suum præstet; † ita Couarr. 5 *lib. 3. variar. cap. 13. num. 9.* secutus Innocentium *cap. extra de cleric. non resid. versic. item oportet* sequitur Azor *p.2. cap.3. quæst.2. §. quærit aliquis*, quod secus est in beneficiis curam animarum habentibus qui nisi ad tempus assignatum à Concilio non possunt inseruire per substitutum, neque in hoc est admittenda cōsuetudo quæ prorsus esset ir- 6 rationalis, vt prosequitur, idem Couarr. *ibidem versic. cæterum.* contra aliquos Canonistas, iure enim diuino eligitur Pastoris industria ad regendas oues, vt late *lib. 1.* ostendimus quare horum Canonistarum opinio prorsus est relegenda.

Quod autem † consuetudo possit obtine- 7 re quod beneficium seruitorium etiam eius seruitium per substitutum suppleatur declarauit Sacra Congreg. apud Garziam *p.3.c.2. num.9.* his verbis. *Congregatio censuit nihil innouandum in beneficiis simplicibus, qua etiam clericatus nuncupantur in Ecclesiis parrochialibus vel alibi constitutis, quorum fructibus possessores gaudent, nullum seruicium nec per se nec per substitutos præstando vt possint cogi, vel per se ipsos vel per substitutos deseruire, si tanto tempore possessores non sint coacti ad aliquid istorum nec appareat quod ad certum sint obligati satis si dicunt horas canonicas.* Hæc ibi secuta est congregatio, opinionum glossarum quas adducit Couarru. & Innocent.

RESOLVTIO V.

Vtrum incompossibilitas beneficiorū simplicium oriatur vt à prima radice, ab obligatione residendi.

SVMMARIVM.

1. *Beneficia simplicia seruitoria an sint ex sua prima institutione, & exigant iure communi residentiam, remissiue.*
2. *Quæsit prima radix quam ius cōmune cōstituit incōpatibilitatu beneficiorū simpliciū.*
3. *Nemo potest duobus dominis seruire, remissiuè, & n.4. & 5.*
6. *An non in iure ciuili quis in duobus collegiis possit connumerari.*
7. *An nemo possit habere duas Ecclesias sine periculo animæ, nisi dispensatiuè per Papam.*
8. *An non sit possibile aliquem in pluribus Ecclesiis deseruire.*

9. Inerdi

ex beneficiorum simplicium pluralitate.
10. *Azorij sensus & n.11.12.& 13.*
14 *Qua radix non extendat immediatè palmites suos ad prastimonia.*
15. *An prastimoniarij teneantur ad officium diuinum quotidie celebrandum in cultum Dei & Ecclesia bonum.*

1 SVPRA probatum reliquimus † beneficia simplicia seruitoria esse ex sua
prima institutione, & quod omnia exigunt
ex iure communi residentiā, quæ exigentia
cū non oriatur ex animarū cura oritur necessario ex seruitute beneficio annexa, qua
Beneficiarius altari de quo viuit inseruire
debet, dubitamus igitur an beneficia simplicia sint incōpossibilia, quia exigunt residentiam; an ex ipsorū pluralitate, beneficia autē
simplicia incompossibilia esse quà ratione,
sit intelligendum, infra monstrabo.

2 Existimo ergo † primā radicē quā ius cōmune cōstituit incōpatibilitatis beneficiorū
simpliciū (non loquor de præstimoniis Hispanis, & si quæ sunt alicubi terrarū similia)
esse residentiā, quam hæc beneficia exigunt
ex sua institutione iuris cōmunis, hoc mihi
certissimū est ex pluribus textibus. Nam *cap.
sanct.70.dist.* quod est Vrbani II. *sanctor. Canonum statutis consona sanctione decernimus, &
infra omnino autē in duabus (Ecclesiis) aliquem
titulari non liceat, sed onus quisque in qua titulatus est inde, tantum Canonicus habeatur, cap.
Clericus 21.q.1.* quod est septimæ Synodi, ibi
*clericus ab instanti tempore non connumeretur
in Ecclesiis,* cuius rationē dat Conciliū, quià
3 † *nemo potest duobus Dominis seruire, & cap.
singula 89.dist.* quod est Gregorij *singula (inquit) Ecclesiastici iuris officia singulis quibusq;
personis singulatim committi iubemus, & infra,
ita varietas personarum per diuersa nihilominus distributa officia, & fortitudinem & venustatem sancta Dei Ecclesia manifestat, sicut
inde corū est, vt in corpore humano alterū mēbrum alterius fungatur officio, ita nimirum no-
4 xium, simulque turpissimum vt singula rerum
ministeria personis totidem non fuerint distributa, cap. quia in tantum de prabendis,* quod est
Alex. III. in Concilio suo Lateranens. c.5. ibi, *de
multitudine prabendarum Canonibus inimica,
qua dissolutionis materiā, & euagationē inducit, certumque continet animarū periculū eorū
qui Ecclesiis deseruire valeant indigentiam vo-
5 lumus subleuari,* quam doctrinā continent ferè omnia capitula sequentia, idem constat,
ex *cap. Elenth.91.dist.* quod est Pelagij Papæ.

Canonum sanctionibus accedant doctrinæ glossarum ad eadem capita glossa, *ad cap.
sanctor. verbo in duabus, qui enim titulū habeat
in vna Ecclesia si recipiat secundam Ecclesiam,
vel prabendam pro titulo, cap. per litteras de
concessio. prabenda, huius rationem dat, quia
neque † in iure ciuili quis in duobus collegiis* 6
*potest connnmerari, leg.1.§.1.D. de colleg. neque
duas militias habere, leg.1.§. in posterum C. qui
milit. non possunt, glossa ad cap. quia in tantum,
in fine casus,* dicit *nota quod † nemo potest ha-* 7
bere duas Ecclesias sine periculo anima nisi dispensatiuè per Papam, item indigentibus & deseruire volentibus debent Ecclesia conferri:
Consequens ergo est quod incompossibilitas beneficiorum simplicium oritur, vt à
prima radice, & dimanat vt à primo fonte
à residentia, quā debent habere beneficiarij,
qui suo beneficio, & altari inseruire debent;
vnde septima Synodus *cap.15.* radicem quare quis non debet connumerari in duabus
est, *quia nemo potest duobus Dominis seruire,* &
S. Th. *quodlib.9.art.15. cit.* ponit primam inordinationem contra ius naturæ, in habendo duo beneficia, quia † non est possibile ali- 8
quem in pluribus Ecclesiis deseruire, in quibus est præbendatus, cum præbendæ videātur, esse ordinatæ quasi quædam stipendia
Deo ibi ministrantium & Gregorius, *Noxium* (inquit) *simul & turpissimum est, vt singula rerum ministeria personis totidem non fuerint instituta,* quia videlicet exigunt ex natura sua istæc ministeria Ministrorum suorum residentiam.

Ex ista radice pullulant cæteræ inordinationes quas adnumerat † D. Th. ex benefi- 9
ciorum etiam simplicium pluralitate, quæ
paulo latius his verbis inducit Azor. *p.2. lib.
6.c.11.q.5. † certè negari non potest quin ius* 10
*ipsum naturale in his quoque beneficiis pluralitatem damnet, vbi vnum Clerico satis est, quis
enim inficitur cum recta ratione pugnare, vt
vnus duorum habeat stipēdia, alimenta, præmia
honores? at beneficia sunt instituta, tanquā stipēdia, vita subsidia, honores, & pramia Clericorum, quis enim iure neget cum in vnum aliquem
plura beneficia conferuntur, Ecclesias debitis sibi priuari ministris, ac proinde pluriū Clericorū,
opera, cura, diligentia, industria & consilio, quibus maxime rebus indigent Ecclesia? Quis non* 11
*videat fundatores Ecclesiarum, & beneficiorum
suo voto & voluntate fundari, cū vnus par esse
non possit his officiis & ministeriis, qua duos
autem etiā plures in Ecclesia Clericos requirūt?* 12
*Hinc diuinus cultus minuitur, hinc Ecclesia collabūtur, hinc patet aditus ambitioni, & auaritia, hinc pericula diuitiarū, & voluptatū, qua si
in laicis sapius creātur multo magis in Clericis,
hine offēsiones aliorū dū vident alios quidē immodice ditari, alios vero egere, cū tamē cōmodum* 13
& bonū Ecclesiarū sint instituta, vt aquitate seruata distribuerentur in singulos Hæc ex decreto & decretalib. ille satis eruditè collegit, &
enucleauit inordinationes inductas à D. Th.

Sed quamuis † radix ista nō extendat im- 14
mediatè palmites suos àd præstimonia, quæ
vt vidimus non requirit residentiam, tamen

eius multiplicitas etiam habet aliquas inordinationes contra ius naturale quando vnũ sufficit ad congruam Clerici sustentationē. 1. nam à multis subtrabitur, quod iusta distributione esset conferendum, cũ plura vni dumtaxat conferuntur, quia cum sint bona
15 Ecclesiæ æqua proportione sunt distribuenda in singulos 2. quia † Præstimoniarij tenētur ad officium diuinum quotidie celebrandum in cultum Dei, & Ecclesiæ bonum, cũ autem vni plura præstimonia conferuntur Ecclesia fraudatur multiplicitate recitantiũ, quia alioqnin multi essent si multis vt par est distribuerentur, & sic cultus diuinus minuitur.

RESOLVTIO VI.

Qua ratione multiplicitas beneficiorum simplicium sit contra ius naturale.

SVMMARIVM.

1. *An multiplicitas beneficiorum sit contra ius naturale largè sumptum.*
2. *An habere plura beneficia sit contra ius naturale, & n. 3.*
4. *An si iura humana consuetudiue sint abrogata possit quis habere pluralitatem beneficiorum simplicium.*
5. *S. Thomæ mens adducitur, necnon Soti, n. 6.*

Ss a contra hoc ius communis docet sententia ex D. Th. *quodlib. cit.* quam ferè omnes Theologi amplectuntur. S. D. secuti, vt ait Azor *vbi supra*, & ex Iurisperitis Hostiensis, Lignanus, Panormitanus, Germonianus, Ancarranus quos ibi citat, quibus addo Caiet *verbo beneficium, n.* 3. Syluest. *Benef.* 4. *n.* 1. Angel. *n.* 35. Armilla *n.* 42. Tabien. *Benef.* 2. *n.* 28. *q.* 24. Turrecremata & alij quos
1 refert & sequitur Th. Sanch. *l.* 2. *consl. c.* 2. *dub.* 5. *n.* 2. quamuis non approbem id, quod † dicit esse contra ius naturale large sumptum, est enim cōtra strictum ius naturale, non secus ac occidere hominē, quod enim appositis circumstantiis turpitudo contra ius naturale totaliter euacuetur, nō aufert quod sit cōtra proprium ius naturæ, alias nec occidere, nec accipere alienum esset contra proprium
2 ius naturale quod nullus dicat.

Qualiter autem † babere plura Beneficia simplicia, sit cōtra ius naturale cōstat ex inordinationibus supra inductis; quas vt ait D. Th. *sine circumstantiis superuenientibus actum honestantibus potestas humana etiam Pontificia non potest relaxare cum nullus homo sit super ius natura*, positis tamen præfatis circunstantiis,
3 homo potest relaxare ius naturale, siue hæc relaxatio sit dicenda propria dispensatio siue declaratio, quod hîc & nunc ius naturale non obligat. Vnde si non subsistunt præfatæ circumstantiæ honestantes & turpitudinem euacuantes, si dispensatus id agnoscat, non est tutus etiam si dispensetur, an vero teneatur fructus restituere dubiæ quæstionis est, quia videtur, quod eo ipso, quod sit dispensatus à Papa, iste videtur, illi fructus donare, quorum ipse Pont. est absolutus Dominus, sed de hoc *infrà resolut*......

Sed addit D. Thom. quod † si iurá humana consuetudiue sunt abrogata superuenientibus præfatis circumstantiis euacuantibus totaliter turpitudinem contra ius naturale, etiam sine dispensatione potest quis habere plura beneficia simplicia, & sic Pōtifex cum possit dispēsare in iure humano si adsint præfatæ circunstantiæ potest vni conferre plura beneficia simplicia, vnde † Sanctus Doct. in præfatis verbis loquitur intra terminos iuris naturalis, quare examinandum est cui honestati opponatur, & qualiter sit peccatum mortale plura beneficia babere quæ seruitoria dicuntur, aut quæ ex sua institutione habent assistentiam, in choro, vt Canonicatus, & dignitates in Ecclesiis Cathedralibus & Collegialibus insignibus, quod valdè conducit ad doctrinam moralem si enim borum beneficiorum incompatibilitas est ex iure naturali, aut diuino, etiam si quis habeat Pontificiam dispensationem, si non subsunt circunstantiæ bonestatem actus inducentes, & turpitudinem euacuantes, non erit tutus in conscientia, vt optime dixit Sotus, *infrà adducendus.* Nec valet dicere Papa dispensauit ipse sibi viderit ego iumunis sũ, hic tamen cauillus securos multos reddit, tutum vero neminem, si autem incompatibilitas non oriatur, vt sit contra ius naturale, nec contra illud habeat turpitudinem, euacuandam, dubio procul dispensatio Pont. & securum & tutum reddit dispensatum. 4 5 6

§. I.

Proponitur & explicatur sententia Magistri Dominici Soto.

SVMMARIVM.

1. *Dominici Soto mens explicatur.*
2. *Quid in Beneficiis omnino simplicibus sit sine seruitio.*
3. *Quid in prouidendis ministris pro Ecclesia præcipuè sit attendendum.*
4. *An in beneficiis seruitoriis nullus sit dispensandi vsus, & n. 5.*
6. *An Paracia & id genus sacerdotia nequeant tutò in conscientiæ foro possideri.*
7. *An Pontifex in his quæ iuris diuini sunt non sit Legislator & dominus.*

8. *An*

8. *An sacerdotia quæ curam habent annexam rectè nequeant administrari.*
9. *An ex iure positiuo nullatenus permittatur duas simul parrœciales Ecclesias possidere.*
10. *An plura beneficia curam animarum habentia vni personæ conferantur.*
11. *In quibus casibus possit quis habere plures Ecclesias, & n. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20 & 21.*
14. *Authoris mens adducitur.*

SApientissimus hic Magister, & qui Theologiam moralem primus rigore scholastico digessit, *lib. 3. de iustit. & iur. q. 6. art. 3.*
1 † postquam sex casus, vel septem ex Sacris Canonibus collectos, in quibus pluralitas beneficiorum sine cura & cum cura; siue Episcopatus sint siue Parrœciæ vni eidemque personæ conferuntur, de quibus *infra* in corollariis doctrinæ iudicium feram, dicit primò, quod in beneficiis omnino simplicibus hoc est sine seruitio, aut residentia
2 ad exequendum ministerium; & in Hispania dicuntur præstimonia, vt quis plura habeat non indiget dispensatione; neque est turpitudo contra ius naturale qua lethalem culpam inducat, ita habet conclus. 4. primò, quia licet in istis prouidendis attendē-
3 da est ratio iustitiæ distributiuæ; tamen † in prouidendis ministris pro Ecclesia præcipuè attendenda est ratio iustitiæ commutatiuæ, videlicet sint ad minus digni; quando autem residentia nullomodo est requisita, vt in his præstimoniis Ecclesia non læditur, in hoc, quod quis habeat beneficiorum horum pluralitatem; vnde hodie licet nulla interueniat ratio pro voluntate prouidentis plura vni dantur.

Dicit secundum, quod in Canonicatibus, portionibus, dignitatibus, vt quis plures habeat indiget dispensatione, facilius tamen in istis dispensatur, quam in habentibus
4 curam † in beneficiis vero seruitoriis, nullus est dispēsandi vsus, addit in hæc verba satis grauia conc. 6. *huiusmodi beneficiorum coaceruationes siue per dispensationem siue secus, carere non possunt culpa etiā quandoque mortali, atque graui scandalo in Ecclesiarum detrimentū, idque potissime vbi nimium accumulantur & personis deputantur indignis. Iā enim nulla spectantur & desiderātur merita, sed perinde quin*
5 *etiam turpius sitque impudentius, quam secularia, & prof ana, ambiuntur, cambiuntur, veneunt, hæreditantur, resignantur, profanantur, ac dilapidantur.*
6 Dicit tertiū † Parrœciæ, & id genus sacerdotia, quæ tamen ad animarū curā instituta sunt vsque adeo nō possunt absque legitima dispensatione ab eadē obtineri persona, vt si legitima nō fuerit nequeūt, tuto in conscientiæ foro possideri, quod probat tripliciter ex iure diuino, ex quo tenetur Parrochus, & Episcopus personaliter residere, vt vidimus *lib. 1. & 2.* in quo Papa non potest dispensare nec eius obligationē relaxare sine causa,
quoniam † in his, quæ iuris diuini sunt Pō- 7
tifex est Legislator est Dominus, sed dispensator fidelis & minister, vnde non debet sua voluntate, pro lege vti, sed Christū pro omnibus imitari, qui non suā, sed Patris voluntatē venit facere, vt omnia non pro vtilitate sua, sed pro cōmuni cōmodo dispenset alias, vt dissipator censendus est, ait Bern. *lib. 2. de consid. ad Eug. c. 6.* quare apud Deum exactissimè respondere tenetur si fidem in dispensatione diffregit.

Secundo, quia † sacerdotia, quæ curā ha- 8
bent annexā rectè nequeūt administrari, sine præsētia, tanta est vigilantia quæ in animabus curandis ac prospiciendis necessaria est, residere autem simul nemo potest in Ecclesiis pluribus; ergo sine vrgētissima causa eadémque Ecclesiæ necessaria, non potest citra atrocem culpam super hoc dispensari.

Tertio ex iure positiuo *c. de multa, de præbendis, cap. dudū Ecclesia de elect.* Hostiens. &
Panorm. *ad cap. extirp. de præbend.* vbi † nul- 9
latenus permittitur duas simul parœciales Ecclesias possidere; & quod similiū Curatorū residentiā per Vicarium suppleri, hæc enim beneficia conferuntur intuitu personæ, cuius industria, prudētia, solertia, & in oibus regendis dexteritas, quæ per mercenarium congruè, & vt oportet suppleri non possunt.

Talis tamen & tā vrgens causa occurrere
nequit, vt † plura huiusmodi beneficia curā 10
animarum habentia vni personæ conferantur, sicut de facto dispensatione interueniēte sunt collata, de quibus in iure fit expressa mētio in quo aliqui casus ponuntur, primus est *in c. vnio 10. q. 3.* desumitur ex *Conc Tol. 16. c. 4.* vbi expressè habetur quod Ecclesia, quæ minus decē māncipia habuerit aliis coniungatur Ecclesiis, quæ vni cōferantur, vbi
glossa ibi notat † *hic est casus vbi aliquis potest* 11
habere plures Ecclesias, idē quoque licere potest in Episcopatibus, possūt enim adeo esse tenues, vt frequētet sunt in Italia, vt neutec possit Episcopū pro sua dignitate sustētare, maximè hodie quādo Episcoporū authoritas ereuit; vnde tā proximi esse possūt, vt ab eadē persona possint administrari, vnde *21. q. 1. cap illud* B. Greg. *epist. 53. alias 52. ad Agnell.* eundē constituit Archiepiscop. Tarraciensē (nōn Tarraconensē) & Episcopum Fundensem, quæ Ecclesiæ absq; vnione propter tenues fructus vni cōtulit Pontifex Agnello.

Secundus est † quādo duæ Parœciæ vniū- 12
tur, *cap. eam te de ætat. & qualitat. & ordine Præficiend. & cap. quia monasterium de relig. domib.* cæterum qui ob tenuitatem plures Ecclesiæ vni personæ conferuntur, non est

respectus habendos personæ, sed commu-
nis vtilitatis Ecclesiæ in quam cuncta hæc
referenda sunt, enim vero si persona supra
dignitatem suam & conditionem conten-
dit, amplam familiam, splendoremque vi-
13 tæ sustentare, non illa lance æstimanda est
prouentuum tenuitas, sed ad hoc spectan-
dum quid Ecclesiæ conducat. Præterea ca-
uendum maximè ne præbendarum vnio in
fauorem personæ fiat & fraudem Ecclesiæ,
est illustris quidam pluralitate beneficio-
rum pressus, qui ad eximendum sibi scru-
pulum conscientiæ procurat per annexio-
nem cuncta coadunare in vnum. Profecto
14 is † arbitratu meo dum hoc sophismate fas-
cinare cogitat diuinos oculos, grauius, tur-
piusque deliquit, quam si plurium figuram
retineret, debet enim vnio Ecclesiarum in
emolumentum ipsarum absque dolo malo
fieri, vt in legitima.

15 Tertius casus est † propter paucitatem
Clericorum, *vt 21.q.1.cap.Clericus* dicitur ex
septima Synodo, *cap.15.* ibi *caterum in villis,
qua foris sunt propter inopiam hominum indul-
geatur, vt scilicet duabus Ecclesiis, quis connu-
meretur*, quæ hominum inopia & ad rarita-
tatem incolarum, & etiam Sacerdotum po-
16 test referri, quorum raritas tunc iudicanda
quando rari sunt digni. Qua porro de cau-
sa in prouinciis probitate & doctrina Sacer-
dotum destitutis vnum pluribus Ecclesiis
deputari, etiam cum cura animarum conce-
derem: quippe quod in rem Ecclesiæ feli-
cius cederet, quam Sacerdotes penitus in
idoneos præficere.

17 Quartus casus est † qui vnus habet vnam
Ecclesiã in titulũ, & alteram in commendam
cap. qui plures eadem causa, & quæst. ex Leone
IV. de quibus quidquid sit in foro fori, ast in
foro Poli eædẽ causæ imo, vt reor iustiores
coire debent, vt quis digne in conspectu Dei
altera fruatur præbenda sub titulo (si sermo
sit de perpetuis) altera vero sub cõmẽdatio-
ne, quã si ambabus haberet sub titulo, quia
18 hic commendationis prætextus præuaricatio
est legis, etsi personata, & forte eo crimino-
sior quo fit magis in fraudem legis, nã in le-
gẽ committit qui verba legis amplexus, cõ-
tra legis nitatur voluntatẽ, eiusq; sententiã
circũuenit, *leg. contra D de legib leg. non dubiũ
C. eodem*, etenim causa ferendæ legis de resi-
dentia fuit, quia necessaria erat ad pascẽdas
oues doctrina, exẽplo, cõsilio & aliis pascuis
salutaribus, quid quæso refert cõmẽdatarius
ne absens sit an vetus Episcopus? ratio au-
18 tẽ, quæ iustificat commendationẽ est, quod
haberi iure persona non potest cui legitimæ
sub titulo ascribatur non autem commen-
datarium ditare.

20 Quintus casus † quũ Papa pluralitatem
concedit *cap. relato* (quod est Greg. Magni) &
sexus est, *si Episcopus dispenset. cap. sanctor. 70.
dist.* quod est Vrbani II. sed hi casus intelli-
guntur si debitis circũstantiis, quæ turpitu-
dinẽ euacuent vestiãtur, sed quantũ ad dis-
pensationẽ Episcopi videtur ius antiquum
derogatũ, *cap. dudum de elect.* vt tenet ibi Pa-
norm. quamuis quum ad curiam non patet
aditus, posset Episcopus vnum sub titulo, al-
terum in commendam conferre, vsque dum
impetretur dispensatio.

Sextus casus † propter sublimes & littera- 21
tas personas, quæ maioribus beneficiis sunt
honorandæ, *cap. de multa de præbendis*, tamẽ
hoc illustriũ personatum commodũ ad Ec-
clesiæ emolumentũ referri debet, *extrauag.
extirp. Ioan. XXII. de præbendis*, quãuis his tẽ-
poribus Prudentissimus vir hanc causã non
vsque legitimam putet, hæc est recopilatio
sententiæ Soti, & totius illius *art. 3.* quam in-
fra æqua lance ponderabo.

§. II.

Sententia Gabrielis Vasquez enucleatur.

SVMMARIVM.

1. *An omne beneficium seruitorium requirat iure naturali residentiam personalem.*
2. *Stipendium & fructus non sunt assignati, vt per alium quis exequatur officium suum.*
3. *Quid nomine Residentia intelligatur.*
4. *An sit beneficiorum simplicium pluralitas iure naturali illicita.*
5. *An plura præstimonia possint vni cõferri, n. 6.*
7. *Quibus causis honestantibus actum, licitè possit quis plura beneficia accipere.*
8. *An qui plura præstimonia habet sine causa vlla, quo iure illa retineat.*
9. *An de præstimoniis idem sit intelligendum ac de Curatis ruralibus, & n. 10.*
11. *An sit peccatum mortale plura beneficia etiam præstimonia habere.*
12. *Soti iudicium affertur.*
13. *Qua multiplicitate Ecclesiasticus ordo peruertatur.*

DOctor iste in materia morali vir acer-
rimi iudicij *in opuscullo satis erudito de
benef. c. 4. §. 2. art. 2.* plura etiã dicit circa pũ-
ctum primũ *dub. 1. n. 179.* quod † omne bene- 1
ficiũ seruitorium requirit iure naturali resi-
dentiã personalẽ, adeo quod in his consue-
tudo introduci nõ possit, vt quis nõ resideat
in suis beneficiis nisi ex legitima causa, quæ
ipsum à residentia excuset sicut de pastori-
bus dictum est Ratio (inquit) est manifesta,
quia istis ex officio incumbit officia diuina
celebrare, & cultum diuinum agere; ergo
abesse non possunt à beneficio, cumque hæc
obligatio sit personalis, sicut recitandi, vi-
detur quod per alium, officium præstare nõ
licet, non enim † stipendium, & fructus sunt 2
assignati,

assignati, vt per alium, quis exequatur officium suum; quo enim iure, quave ratione quis assumit obligationem, & officium, quod per alium præstare debet, & sicut ex stipendio colligimus Pastorum præsentiam sic etiam aliorum beneficiorum rectè colligitur, & ita sine rationabili causa, quæ ratione maioris vtilitatis, vel necessitatis hanc excuset residentiam nemo potest à beneficio abesse, ad-
3 dit circa hoc *num.* 181. † nomine residentiæ non tantum intelligo, corporis præsentiam, in loco beneficij, sed etiam muneris sui executionem & debitum ministerium, quod optimè docuit Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8.

Dicit secundū *n.* 193. quod omnes de hac
4 re disputātes asserūt † esse iure naturali illicitum pluralitatem beneficiorum simpliciū, seruitiū habentium, propter inconuenientia, quæ inde sequuntur, quia Beneficiarius in vtroque residere nequit, quia ita incompatibilia ex naturali iure sunt beneficia seruitium habentia, ac beneficia curata.

Dicit tertiū *n.* 206. loquens de præstimo-
5 niis, quod † hoc si plura vni conferantur eam habet malitiæ turpitudinem contra ius naturæ, quod proportio instiitiæ distributiuæ non obseruetur, siquidē vni datur, quod pluribus erat conferendū, hæc autem turpitudo euacuatur si vni duo conferantur quorū alterum non sufficiat sustentationi, illud enim quod tenue est non est dandū alicui per se, sed simul cū alio; vnde saltē in hoc non erit personarum acceptio, secundo tollitur hæc
6 turpitudo ratione personæ; si persona, cui confertur dignitas, expostulet plura beneficia vt congruè alatur, & quia speratur futura maxima vtilitas Ecclesiæ, vt Doctor,
7 & alius magnæ authoritatis, istis enim † & similibus causis honestantibus actū licitè potest quis plura huiusmodi beneficia accipere, & illa petere, si tamē istæ causæ nō adsint neque cōsuetudine, neque Papæ dispēsatione, potest quis plura præstimonia acquirere.
8 Dicit quartum *num.* 211. † qui plura præstimonia habet sine causa vlla, nescio (inquit) quo iure illa retineat cum tantū semel horas recitet, ratione quarum sufficiens illi stipendium assignatur vnius beneficij, & ita forsan est contra iustitiam alind retinere simul, cum ille absque vlla ratione plura illa retineat, nec vllo titulo iustificari possit; cum distributio requirat æqualitatem magnā in retinēdis, & coaceruandis beneficiis.
9 Addit *num.* 212, quod id quod dicit † de præstimoniis intelligendum est de Curatis ruralibus, & de Canonicatibus in Ecclesiis, in quibus non minuitur cultus diuinus, ex hoc quod vnus vel alter habeat Canonicatus duos, vel duas dignitates; aut Canonicatum, & dignitatem, quia cum sint plures præbendæ non minuitur notabiliter cultus diuinus, requiritur tamen causa euacuans turpitudinem contra iustitiam distributiuam; hæc est huius auctoris sententia, quantum ad turpitudinem contra ius naturæ, in beneficiorum pluralitate, 10
quam deducit, vt à prima radice à residentia personali, quam iure naturæ requirit omne beneficium simplex seruitorium, & in præstimoniis & curatis ruralibus, quia est contra honestatem iustitiæ distributiuæ.

Sed Eminentissimus pariter & Doctissimus Dominus meus Frater Dominicus Cardinalis Pimentel Archiepiscopus Hispalens. in opusculo de incompatibilitate beneficiorum omnium *part.* 2. *dub.* 3. *conc.* 3. Vasquez sententiam amplectitur non ex ratione residentiæ, sed quia est contra honestatem iustitiæ distributiuæ in re graui; vnde † est mortale peccatum plura beneficia 11
etiam præstimonia habere, quorum quodlibet sufficiat, vel alterum ad congruam sustentationem, hoc fundamentum posuit Diuus Thomas *articul.* 15. *supra adducto*, *in quarto inconuenienti dum vnus pluribus abundat, & alius nec vnum habere potest, in cuius confirmationem relegi inconuenientia, qua supra*, ex Azor adduxi, & refert etiam Soto † *quibus* (*inquit zelantissimus* 12
Princeps) *accumula qua vides in praxi in hac Curia Romana* (in qua legationem Regiam exercebat) *& in aliis regnis Christianorum. Non grauarentur tanta quantitate pensionum Parrochia & Episcopatus, si hac incompatibilitas seruaretur in beneficiis simplicibus, Abbatiis & aliis talibus. Nam ex eo quod plura horum accumulantur in vna persona indigent alij, vt de pensionibus congruam & decentem sustentationem habeant, & sic Episcopi & Parrochi non sunt Domini, sed solum quasi administratores suorum pensionariorum, & eleemosynas elargiri nequeant, nec cum decentia templa seruare, certè, aptè, & sanctè dixit Concilium, quod † Ecclesiasticus ordo per-* 13
uertitur hac multiplicitate; & quod ea non abolita disciplina Ecclesiastica restitui nequeat; non auderem subscribere sententia Soti, ac de tam pio & graui viro non dubito affirmare, quod si videret decretum sessio. 24. *cap.* 17. *Trident moderaret sententiam.* Hactenus ibi.

§. III.

Affertur libellus supplex, quem Eminentissimus Cardinalis Pimentel obtulit Summo Pontifici Vrbano VIII.

SVMMARIVM.

1. *An non possint vltra congruam multiplicari in vno plura beneficia etiam simplicia, & n.* 2.

3. *An non inferatur dispensatio ex expressione obtentorum, & n.4.*
5. *Authoris mens.*
6. *Quid veniat notandum, & n.7. & 8.*

EX qua doctrina zelo disciplinæ Ecclesiasticæ motus, sequens libellum supplicem obtulit Vrbano VIII. Pontifici maximo, qui tunc regebat Ecclesiam.

Beatissime Pater.

Episcopus Cordubensis humilis Orator ad pedes V. S. accedit graui scrupulo conscientiæ obstrictus, vt S. V. dignetur pro sapientiæ celsitudine, qua pollet, pro ardenti zelo quo præcellit, dubitationem enodare, vt prædictus orator conscientiæ stimulis liberetur, aut pro authoritate Apostolica opportunis remediis prouidere, ne Ecclesiastici vltramontani conscientias per ignorantiam in errorem deducentes, suarum animarum salutis periculum faciant.

Vltramontani forsan existimant, non obligari lege qua congrua præscribitur, licet Sanct. Concilium Trident. *cap.* 17. *sess.* 24.
1 disponat † non posse vltra congruam multiplicari & aggregari in vno plurima beneficia etiam simplicia. Excusationem prætexunt, quod impetrent incuria exprimendo omnia iam obtenta cum vero valore, & formant hoc dilemma, vel quod S. V. dispensat, & ad hoc sufficit expressio obtentorum in narratiua libelli supplicis, quamuis in decreto nihil aliud exprimatur nisi gratia noui beneficij; vel quod S. V. si non dispensat iudicat licitè posse impetrantem omnia talia beneficia retinere, cum procedat cognitio obtentorum, & eorum veri valoris, quo non obstante S. V. largitur & iustè lar-
2 gitur, nam si iustum non esset non fieret, & sic iudicat omnia necessaria esse pro cōgrua obtinentis, ex quo argumento (Beatiss. Pater) deducunt non debere eos curare de taxatione congrua coaceruantes beneficia cuiuscumque qualitatis & litteraturæ sint, habeant vel non habeant necessitates domesticas, Concilijque sancta dispositio corruit, & quidam alij ebrij sunt cæteri vero esuriunt.

Ego vero sentio cum Nauarro, Miscell.
3 *orat.* §. 61. & 62. & cum aliis † non inferri dispensationem ex expressione obtentorum iuxta textum *in cap. non potest. de præbendis in* 6, cum vero sibi non obstante quod aliud beneficium obtinere noscaris à Sede prædicta de aliquo beneficio prouideri contingit, per hoc tecum, vt primum beneficium cum secundo retinere valeas, non intelligitur dispensatum, hoc enim solum prædicta operatur expressio, quod facta tibi gratia nequeat subreptitia iudicari, & sic esse monēdos iudicat Nauarrus impetrantes plura beneficia non dispensari cum eis, vt retineant plura quam debeant.

Quare decipitur ille, qui post acceptum 4 beneficium, quod iudicio prudentis & timentis Deum sufficit sibi ad decenter viuendum, curat tamen vt sibi aliqua alia simplicia conferantur credens Pontificem relaxare Canonem *cap.* 17. & vt hoc bene aduertit præfatus Auctor, non euenit culpa conferentis, sed impetrantium importuna & falsa suggestione, nam qui petit, indicat S. V. sibi non sufficere quod habet pro obligationibus & aliis necessariis si decepit, se decepit. S. vero V. eum non possit semper taxare relinquit arbitrio conscientiæ petētis & sinit ordinario qui potest eum priuare si vltra congruam retineat absque expressa dispensatione iuxta sententiam Nauarri *cons.* 26. *de præbendis* & secundum glossam communiter receptam super *cap.* 4. *dudum* 2. *de elect.* & iuxta intelligentiam Doctorum, *cap.* 5. *sess.* 7. Trident. igitur S. V. relinquit rem iuxta dispositionem iuris neque impetrantes securos intendit reddere per nouam gratiam si vltra congruam sit excessus.

Ego tamen † pietate motus, obsecro, vt 5 S. V. determinet quod in hac parte tenendum sit, si enim iudicium impetrantium, (vt explicatum est in ratione dubitandi) verum est Ordinarij secura conscientia subditos nostros in multitudine beneficiorum relinquemus & confessarios manebimus, vt in hoc pœnitentibus molesti non sint. Si vero sententia Nauarri (quam ego secutus sum in hac materia) vera sit & dispositio *cap.* 17. abrogata non sit per voluntatem S. V. necessarium erit aliquod remedium adhibere pro quiete conscientiarum & pro hoc errore expellendo, quia (meo iudicio) est exterminium plurium, & ni fallor ferè omnium vltramontanorum, in curia commorantium tam præsentium quam præteritorum.

Verum licet ad humilitatem & imperitiam propriam non expectet nisi difficultatem proponere, remedia tamen necessaria solum de prouidentia & sapientia S. V. desiderari possunt: duo nihi se offerunt, † quæ 6 sicut cætera alia V. S. correctioni subiecta sunt, primum quod declaret S. V. nunquam velle dispensare vltra congruam iuxta qualitatem personæ neque relaxare Canonem *cap.* 17. *sess.* 24. in hac parte nisi expresſè declaretur in gratia, sed relinquere conscientiis obtinentium, & ordinariorum vt prudenter & piè taxent congruam, vnde eis imputabitur si contrarium faciant.

Secundum remedium est † Ministros 7 S. V. moneri vt cautè & summa cura in hac

hac parte peruigilent, nam vt refert Naoar-
rus §.61. ita fiebat tempore Gregorij XIII.
vt Ministri Sedis Apostolicæ, fidem non præ-
stabant petentibus, sed testimuniis, inter-
dum vero in ipsa vrbe acceptis ad S. suam
referebant, non solum ea quæ necessaria ad
vitam & congruam & quoad mores perti-
nebant, sed etiam cuius erant ætatis & gene-
ris, qualitatis, & quibus erga S. sedem Apo-
stolicam, & alias Ecclesias vt pia loca, &
Rempublicam Christianam, officiis, & aliis
circunstantiis, ad hoc propositum perti-
nentibus. Primo remedio doctrinaliter &
erudienter, & in futurum decipi non po-
terunt ex præsumpta dispensatione aut ap-
probatione S. V. Secundò, obuiabitur coa-
ceruationi & multiplicationi beneficiorum,
consequenterque obtinentes plura desi-
stent à sua importuna & forsan falsa sugge-
stione.

Quem libellum & memoriale vt retulit
8 mihi Eminentissimus, Sanctitas Vrbani VIII.
summa benignitate recepit quod dum legit
vehementem animi anxietatem causauit, vt
de remedio in negotio tam graui, tam ne-
cessario, tam vtili, tum disciplinæ Ecclesia-
sticæ, tum emendationi meorum, & con-
scientiarum regimini, & securitati, proui-
deret, sed maguas in remedio prouidens
difficultates, & forsan Principum mole-
stias, supplicam nihil innouauit sed rem reli-
quit dispositioni iuris communis, vt antea
erant.

§. IV.

Proprium Auctoris dictamen proponitur.

SVMMARIVM.

1. *An sit difficultas de turpi multiplicitate contra ius canonicum & n.2.*
3. *An omnis residentia tam Parrochi, quàm Beneficiarij simplicis seruitij radicaliter & fundamentaliter fundetur in iure positiuo.*
4. *Quanam constitutione teneatur iure naturali Parrochus & Episcopus residere in Parrochia & Episcopatu sibi assignato, & n.5. & 6.*
7. *Quid discriminis intercedat inter Pastores animarum & alios Beneficiarios non habentes pastoritium munus.*
8. *Pastor ex vi sui officij personaliter inuigilare debet supra gregem suum.*
9. *An Beneficium quod à sua origine habet seruitium annexum, hodie nullum habeat seruitium & n.10.*

1 CVm vt dixi in præsenti † non sit diffi-
cultas de turpi multiplicitate contra ius
canonicum sed solum contra ius naturale; &
præfati grauissimi Magistri profundè eam
indagariot insequentes S. D. *in quodlibeto*
quod *supra* proposui, difficile admodum est
aliquid addere in ordine ad praxim iis quæ
ipsi dixere, non est enim animus impugnan-
di, sed in ordine ad mores dirigendos veri-
tatem inquirere.

Verum enim vero antequam meum di- 2
ctamen lectoribus propalem, cùm vt *su-
pra* ex D. Thoma dixerim quod prima ra-
dix incompatibilitatis beneficioru[m] cu-
ram animarum habentium quam simpliciũ
requirentium seruitium aliquod & ministe-
rium sit residentia personalis, quam ex sua
institutione exigunt; notandum est † quod 3
omnis residentia tam Parrochi, Episcopi,
quam Beneficiarij simplicis seruitij, radica-
liter & fundamentaliter fundatur in iure
positiuo canonico, à quo dimanauit Parro-
chiarum, & Episcopatuum diuisio, & par-
titio ex iure etiam canonico originatur, &
pullullat, vt à primo fonte, quod Beneficia-
rius suum officium exequatur personaliter,
& non per substitutum similiter, & quod
Canonicus præsens sit choro, & ibi horas
Canonicas dicat; † qua constitutione posita 4
iure naturali tenetur Parrochus, & Episco-
pus residere in Parrochia, & Episcopatu
sibi assignato ex distributione, & partitione
facta à sede Apostolica, & Beneficiarius
exequi personaliter ministerium suum, &
seruitium, ob quod stipendium, & fructus
accipit; hanc doctrinam discurrebam nixus
doctrinæ Sapientissimi Magistri Carranza in
tract. illo celebri de residentia personali Pa-
storum *cap. vlt.* cuius verba *supra* dedi, & 5
eam expressam postea reperi, in Bonacina
in tractationibus variis quæ (in meis) *sunt ad
finem tom.1. tract. seu disp. 5. punct. 3. num.9.
& punct. vltimo num.1.* pro qoa citat aliquos
sed vereor non loquantur in hoc sensu quã-
uis doctrina Azorij *p.2. lib.7. cap. 3. quæst. 1.
versic. sed dubitatur.* Eo possit deseruire, vt
ex textibus iuris Canon. manifeste probe-
tur Ecclesiam Beneficiariis omnibus resi-
dentiam personalem præcipere, quod clare
constat ex capitibus decreti, & Decreta-
lium quæ supra adduximus, & est elegans
textus *in cap. quia nonnulli de cleric. non resid.*
quod est Alex. III. in suo Concilio Later. & 6
ibi. *Cum igitur Ecclesia vel Ecclesiasticum mi-
nisterium committi debuerit; talis ad hoc per-
sona quæratur, quæ residere in loco, & curam
eius valeat per seipsum exercere.* Hæc ibi, vn-
de personalis residentia horum Beneficiato-
rum, in iure Canonico radicatur.

Verum est notandum discrimen † inter
Pastores animarum, & alios Beneficiarios
non habentes pastoritium regimen, sed so- 7
lum seruitium suorum Beneficiorum, quod
suppleta Parræciarũ, & Episcopatuum par-

titione. Parrochus & Episcopus ex vi officij Pastoris iure diuino,& naturali tenentur ad personalem residentiam, in quam sine vrgentissimis causis, quæ in maius Ecclesiæ emolumentum redundet valida relaxatio
8 cadere nequit, quia † Pastor ex vi officij personaliter inuigilare debet, super gregem suum. Ast beneficium seruitorium & illius Beneficiarius, ex vi officij, & ministerij sui iure naturali non tenetur personaliter residere, sed potest per substitutum id officium, & ministerium præstare, quare quod personaliter resideat habet ex lege Ecclesiastica, contra quam valet consuetudo & dispensatio Superioris, quæ valida est etiam sine causa.

9 Imo addo, quod ex eadem radice potest oriri, quod † beneficium quod à sua origine habet seruitium annexum, hodie nullum habeat seruitium, & nihilominus beneficiarius iuste percipiat fructus & eos retineat. Ratio est quia cum hoc seruitium, vel personale, vel per substitutum oriatur ex titulo Ecclesiæ & ex pacto, quod fecit, *do vt facias*, potest Ecclesia hoc pactum remittere, &
10 quod fructus maneant in sustentationem personæ Ecclesiasticæ & sic beneficium præscribit libertatem à seruitute, quod in beneficiis Pastoriciis nullo modo obtinet locum, sed de his latè modo contra Vasquez.

§. V.

Iudicium de sententia Soti.

SVMMARIVM.

1. *Soti sententia adducitur.*
2. *An in Canonicatibus requiratur dispensatio, vt quis plures habeat.*
3. *An requiratur dispensatio ex iure antiquo, remissiuè.*
4. *Quæ turpitudines & indecentiæ quæ ex iure naturali oriuntur, non obligent sine mortali seclusa lege Ecclesiastica.*
5. *Soto refellitur.*
6. *Conc. Trident. pluralitatem beneficiorum omnino prohibet.*
7. *Authoris mens affertur, & n.8.*
9. *Quandonam dispensator peccet mortaliter peccato acceptionis personarum, n.10.*
11. *Caietani doctrina affertur, & n.12.*
13. *An ille qui habet plura beneficia sufficientia ad congruam, non possit procurare, quod sibi alia conferantur.*

HOc posito valido & inconcusso fundamento iam patet nostrum dictamen, qua ratione sit aduersum sententias *suprà* relatas, & quidem tertium dictum
1 † Magistri Soti verissimum est, & constat ex his, quæ *lib.1.& 2.* diximus, de casibus vero quos ibi adnumerat, iudicium vltimum feram in Cotollariis, & subresolutionibus.

Secundum dictum etiam verum, quod † 2
in Canonicatibus requiritur dispensatio, vt quis plures habeat, vel in diuersis, vel in eadem Ecclesia; quia ad minus est contra ius Ecclesiasticum, de quo nullus dubitat, & habet inordinationem contra ius naturæ, quam ponit. Diuus Thomas, quantum ad aliam partem, quod in beneficiis seruitoriis non sit vsus dispensandi, si habeant actualem residentiam personalem requisitam ex Ecclesiæ statuto, aut consuetudine, omnino necessaria est dispensatio, in tali lege & consuetudine, si vero suppleatur hæc residentia per substitutum, † an requi- 3
ratur dispensatio ex iure antiquo dicam modo in dictamine contra Vasquez, si tamen fiat dispensatio, sine sufficienti causa existimo valere & quod tutius sit in conscientia (dummodo non fiat coaceruatio beneficiorum & exorbitantes illorum distributiones in vna eadémque persona,) quia † turpitudines illæ & indecentiæ quæ ex iu- 4
re naturali oriuntur non obligant sub mortali seclusa lege Ecclesiastica, sicut supra dicebamus de restitutione fructuum ob non recitationem officij, quos seclusa lege Pij V. & Concilij Lateranens. non tenebatur restituere non recitans, lex autem Ecclesiastica totaliter euacuatur per dispensationem factam etiam sine causa, vt docui in materia de legibus *tract.4.dub.6.* cum communi sententia.

Primum dictum de præstimoniis, si loquamur de iure nouo Tridentini & decretalium de quo resolutio ..... latius dicam † non 5
bene dicit Soto, quia non vidit Tridentinum, vnde Corduba *lib.1. q.20.* quamuis in principio secutus fuerit sententiam Soti, tamen postea concludit standum esse Concilio Tridenti. quod † pluralitatem beneficio- 6
rum omnino prohibet & sic bene aduertit Eminentissimus Cardinalis Pimentel. *quod si Soto. vidisset cap.17. Concilij sess.24. sententiam corrigeret.*

Quod ego intelligo, † quantum ad id 7
quod dicit, quod habere plura præstimonia non indiget quis dispensatione, quantum verò ad id quod dicit non habere turpitudinem contra ius naturale; quod obliget ad mortale seclusa lege Ecclesiastica mihi probabilissimum, si sano modo intelligatur, etsi enim distributor ex vi institiæ distributiuæ teneatur sub mortali peccato acceptionis personæ, distribuere beneficia secundum proportionum meritorum, qualitatem nobilitatis, litteratutæ, aliarum circunstantia- 8
rum, quæ in personis sunt requisitæ, tamen si alicui distributor confert plus quam meretur,

reatur, aut indiget iste, nec accipiendo, nec retinendo peccat contra ius naturæ, & sic in ipso pluralitatis horum beneficiorum non habet incompossibilitatem, aut turpitudinem mortalem seclusa lege Ecclesiastica.

9 Et quidem, quod non obstante, † quod dispensator peccet mortaliter peccato acceptionis personarum, nihilominus accipiens non peccet, nec recipiendo nec retinendo, patet ex duobus exemplis. D.Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. primum ponit. *in solutione* ad primum in eo qui prætermissis dignioribus confert beneficia consanguineis, secundum ponit *in solutione ad* 2. in eo qui, cum teneatur eligere digniorem eligit dignum, omisso
10 digniore vterque prouisor, & eligens est personarum acceptator, & mortaliter peccat, & tamen prouisus, & electus, & accipit & retinet tuta conscientia, ergo idem dicẽdum in retentione plurium præstimoniorum, quantum vt ex vi iuris naturalis, quibus quamuis ipse abundet ex lege naturæ non tenetur renunciare.

11 Quam doctrinam egregiè docuit Dominus Caiet. *verbo beneficium n.* 10. *ex parte iniqua distributionis aduertendum est, quod non est, idem iudicium de distributione, quando fit, & post factum, nam quando fit clarum est iniuriam fieri dignioribus qui postponuntur, & peccatum iniustitia distributiua committit*, postquam autem distributio, licet mala, *facta est, & Episcopatus datus minus digno non periclitatur amplius distributio, sed res distributa, puta Episcopatus, in cuius signum constat non*
12 *teneri istum minus dignum ad renunciandum Episcopatum, sed ad benè regendum, &c.* quæ doctrina potiori iure tenet in his præstimonijs, quorum etsi fuerit mortalis mala eorum distributio, tamen prouisus non teneeur renuntiare, sed benè expendere eorum fructus, non in luxum & comessationes. Hæc etiam fuit sententia Cordubæ *lib.* 1. *q.* 20. *proposit.* 3. Syluester *etiam citatus.* à Vasquez *verb. beneficium* 4. *n.* 4. *quæst.* 2. manifestè loquitur de beneficiis curatis, dicit enim quod dispensatio Papæ & consuetudo valet, vt quis habeat *plura beneficia simplicia, &c.*

13 Ex quo fit, quod † ille qui habet plura beneficia huiusmodi, sufficientia ad congruam non potest procurare, quod sibi alia conferantur quia conferri non possunt sine mortali in distributione, ad quod ego concurro ipsum procurando.

§. VI.

Iudicium, de sententia Patris Vasquez.

SVMMARIVM.

1. *Seruitorium beneficium ex Ecclesia statuto requirit personalem residentiam.*
2. *Beneficia simplicia non requirunt residentiam ex generali consuetudine ex Garzia, & n.* 3. 4.
5. *Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale seruitium suis beneficiis impendere.*
6. *An obtinens beneficium quod sit simplex non teneatur in eo residere.*
7. *Py V. mens affertur.*
8. *An Episcopus non possit cogere aliquem in beneficio simplici residere.*
9. *An nihil innouandum sit in beneficiis simplicibus.*
10. *Per generalem consuetudinem beneficia simplicia onus residendi exuerunt ex Lotherio.*
11. *An beneficia simplicia data in titulum inspecto iure communi requirant personalem residentiam.*
12. *An personalis residentia non sit precepta iure naturali, aut diuino.*
13. *An iura antiqua requirentia personalem residentiam in primitiua Ecclesia sint abrogata, non solum permissiua consuetudine, sed etiam derogatiua.*
14. *An consuetudo humana non possit praualere contra legem diuinam.*
15. *Ratio difficultatis affertur, & n.* 16. 17.
18. *In Beneficiario duas distinguit obligationes S.Thomas.*
19. *Qua consuetudo possit esse vt excuset à residentia.*
20. *Vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, ex Trid.*
21. *Vasquez sententia adducitur.*
22. *Consuetudo generalis non residendi in simplicibus cessat, vbi adest statutum & particularis consuetudo in contrarium, ex Rota, & n.* 23.
24. *An quis beneficio sine animarum cura per alium deseruire possit, & n.* 25. 26.
27. *An pluralitas beneficiorum simplicium iure naturali sit incompatibilis.*
28. *Clericus non recitans, aut non residens non tenetur restituere ante sententiam iure naturali, ex Syluestro, & n.* 29. 30. *remissiuè.*
31. *An plura beneficia simplicia ex consuetudine non requirentia residentiam, non habeant incompatibilitatem in eadem persona ex natura rei.*
32. *An Congrua taxetur ex hominum æstimatione.*
33. *Authoris iudicium, n.* 34.

PRimum dictum huius Doctoris omn' o falsum existimo, & contra omnem consuetudinem & determinationes Cardinalium, & Rotæ Romanæ decisiones. Fateor enim, quod † seruitorium beneficium ex 1
Ecclesiæ

Ecclesiæ statuto requirat personalem resi-
dentiam ad hoc in multis consuetudine ab-
rogatum est, & sic solum obligatur Benefi-
ciarius ad id quod consuetudo introduxit,
vel quia contra residendi obligationem quæ
ex iure, & contractu humano dimanat præ-
scriptum, vel quia Ecclesia paulatim saltim
implicite cessit iuri suo, ex quo Beneficia-
rius, mansit liber à seruitute, nedum solum
personali, sed etiam per substitutum.
In confirmationem huius certæ sententiæ
adduco verba duorum virorum in re Bene-
ficiaria eruditissimorum. Primus sit Nico-
laus Garzia qui *p. 3. cap. 2. à num. 3.* postquam
2 dixit quod † beneficia simplicia non requi-
runt residentiam ex generali consuetudine
citans, Trotium, Rebuffum, Hojeda. Man-
dosium *de signatura gratiæ titulo dispensatione
de non residendo vers. beneficia omnia.* Ferre-
tum, Menochium, Ioannem Ochon, fla-
minium, Zerolam, Zecheum, Graffis, &
Gonzalez: & posset vniuersos scriptores
inducere, subdit *num. 4.* ita esse *detractum in
Rota innumeris decisionibus in vna Conchen.*
3 *benef. de valenti. 30. Mar. 1582. in qua fuit
resolutum istam qualitatem, quod non requirat
personalem residentiam non esse verificandam,
& in vna Virdunens. Canon. 23. Februar. 1587.
fuit dictum non esse opus probare, quod Capel-*
4 *lania obtenta narrata in gratia non requirat re-
sidentiam, cum beneficia simplicia de generali
consuetudine residentiam personalem non postu-
lent. Alexand. consil. 1. num. 1. lib. 7. Felinus
in cap. dilectus. 2. num. 1. de rescript. quæ do-
ctrina in Romana Rota indubitata est nec est
necesse plures alias adducere decisiones videan-
tur ea quæ adducit n. 7.*
*Veniamus ad declarationes Cardinalium S.
Concil. interpretum* quas sic refert *num. 7. in*
5 *vna Mediol. Sacra Congreg. ita censuit † Epis-
copus non potest cogere obtinentes beneficia sim-
plicia aliquod personale seruitium suis beneficiis
impendere, cum ex antiquissima totius Ecclesiæ
consuetudine, nonnisi ad officium recitandum
teneantur.*
6 Et *Card. Burg. sic respondit congreg. † obti-
nens beneficium quod sit simplex, & sine cura
animarum, & extra Ecclesiam Collegiatam, nec
personalem residentiam ob aliam requirens, non
tenetur in eo residere, sed ad inseruiendum illi
per alium qui probatus sit ab Ordinario.*
7 *Tertia, non fuit mens Pij V. † in Bulla de re-
sidentia edita 8. Iuly 1569. incipiens, cupien-
tes, cogere habentes beneficia simplicia in eis
residere.*
8 *Quarta, † Episcopus non potest cogere ali-
quem in beneficio simplici residere. Quinta obti-
nens beneficium, licet id sit titulus alicuius San-
cti, dummodo sit simplex non tenetur in eo resi-
dere, nec ad residendum cum potest cogere Epis-
copus.*

Sexta, Congregatio censuit † nihil innouan- 9
*dum in beneficiis simplicibus etiam quæ clerica-
tus nuncupantur, in Ecclesiis Parrochialibus
vel alibi constitutis, quorum fructus possessores
gaudent, nullum seruitium neque per se neque
per substitutos prastando, vt possint cogi vt per
seipsos aut per substitutos inseruire si tanto tem-
pore possessores nō sint coacti ad aliquid istorum,
nec apparet quod ad certum sint obligati; satis
si dicunt horas Canonicas.* Hæc omnia fere
Garzia.
Accedat Lotherius, qui est eruditissimus,
hic enim *de re beneficiaria lib. 3. quæst. 27. n. 9.* 10
dicit † per generalem consuetudinem bene-
ficia simplicia onus residendi exuisse, & ita
obseruari in omnibus præterquam in his
quibus aliud specialiter cautum sit, etiam-
si agatur de capellaniis, ita vt in effectu ne-
cessitas residendi in simplici beneficio de-
feratur, vel ad statum primitiuæ Ecclesiæ,
vel ad ius singulare, ius vero non residendi
ad quandam consuetudinem generalem prō
qua doctrina verissima citat fere eosdem
Auctores antiquos, quos Garzia addit, ta-
men decisionem Rotæ *p. 2. decis. 375. n. 2.
coram Manzanedo in vna Calagurrit. Resid. 17.
Februar. 1612.* vbi Rota duo decidit. Pri-
mum, quod † beneficia simplicia data in ti- 11
tulum inspecto iure communi requirunt
personalem residentiam. Secundum, quod
ex generali consuetudine non requirunt di-
ctam residentiam, vnde manifestum, pri-
mum, quod † personalis residentia non est 12
præcepta iure naturali, aut diuino alias non
præualuisset consuetudo totius Ecclesiæ,
quæ non præualet, nec præualere quit ad-
uersus ius naturale. Secundum, quod † iu- 13
ra antiqua requirentia personalem residen-
tiam in primitiua Ecclesia sunt abrogata
non solum permissiua consuetudine, sed
etiam derogatiua & ad iudicium deducta
siquidem tam in Congreg. Card. iuridice,
quam in Romana Rota pro Tribunali con-
suetudo est approbata generalis, quod non
facerent duo insignia Tribunalia si residen-
tia personalis esset de iure naturali in bene-
ficiis simplicibus; quis enim cordatus iudi-
care valebit quod tot Sapientissimi viri non
aduerterent † consuetudinem humanam 14
non posse præualere contra legem diuinam,
sicut non præualuit in residentia personali
requisita in beneficiis curatis; quare assere-
re eam requiri ex eodem iure in vtrisque
improbabile mihi videtur.
Ratio horum omnium est primò, quia li- 15
cet attendendo ad Ecclesiam primitiuam,
quum Ecclesia nec eius ministri erant cum
tanto splendore, sed erant quasi in incuna-
bullis cōstituti, necessum fuerit, quod vnus-
quisque stationem suam non desereret, &
officio suo inseruiret ministeriumque im-
pleret

pleret personaliter, vnde duabus Ecclesiis
16 intitulari nequibat, sed inseruiens vni altari ab illo accipiebat stipendia, quibus sustentabatur; & eo ipso quod nomen suum alicuius Ecclesiæ militiæ dabat, etiam si stipendium insufficiens esset, ad totam congruam illi solum adstringebatur inseruire, ex pacto quod inibat, accipiebat enim stipendium vt seruiret, quare si videns, & consentiens paruo stipendio conductus suas operas impendebat, ex vi pacti adstringebatur ad seruitium personale præstandum, & quod deficiebat ad congruam ex aliqua
17 honesta arte quæritabat *cap. Clericus. 70. dist.* cæterum mutatis rebus ex temporum varietate; ius illud naturale quod fundabatur in lege, & fundatione Ecclesiastica, & pacto inito *do vt facias* ministerium, per te ipsum; euanuit mutata lege, & abrogata ex vniuersali consuetudine, ex vi cuius videtur Ecclesia cedere iuri quod habebat ad personalem residentiam beneficij gratis illi tribuens stipendium solum cum obligatione recitandi officium canonicum, vt expresse dicit *declaratio* 6. Card. adducta.

Huius sententiæ fuit expresse D. Th.
18 *quodlibeto.* 1. *art.* 13. vbi † in Beneficiario duas distinguit obligationes, & debita, vnũ respectu Ecclesiæ, cui inseruire debet, & alterum respectu Dei, vt ei debitas laudes persoluat, quod debet per se ipsum exoluere. *Primum vero debet exoluere secundum quod statutum est, vel per se ipsum si sit præbenda quæ requirit residentiam, vel per vicarium si hoc sufficit secundum Ecclesiæ statutum ac consuetudinem.* Hæc ibi addi & tu cum Innocentio *cap. ex tuæ de cleric. non resid. versic. item oportet*, quod talis esse potest consuetudo
19 † vt excuset à residentia etiam per vicarium exhibenda, quia videlicet Ecclesia renuntiauit iuri suo, quæ renunciatio colligitur ex consuetudine introducta intra cuius tempus non reclamauit, cum posset.

Deinde hoc ipsum clare colligitur ex Tridenti *sess.* 24. *cap.* 17. vbi statuit vt in po-
20 sterum † *vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam, non requirat, eidem conferri.* Ergo manifestum est, quod tempore Tridenti non omnia beneficia simplicia requirebant personalem residentiam; alias nihil determinaret, & vni non possent duo beneficia simplicia conferri, quia omnia iuxta Vasquez
22 sententiam (exceptis præstimoniis) † requirunt personalem residentiam, & sic approbat Trid. consuetudinem vniuersalem derogantem in his beneficiis personali residentiæ, nisi vbi est specialis consuetudo, aut statutum illam in aliqua Diœcesi requirens, quæ vtique obseruanda est, quia vt ait Rota *coram Manzanedo vbi supra num.* 4. & in alia. *Coram Pamphilio.* 20. *Iunij* 1588. † *consuetudo* 22
generalis non residendi in simplicibus, cessat vbi adest statutum, & particularis consuetudo in contrarium. Cuius ratio ea est assignata à Rota *num.* 4. *cit. Quia hoc est redire ad ius commune, & sic contra consuetudinem de non residendo potuit optimo iure fieri statutum* Abbas *cap. cum omnes notabil.* 2. *de const.* & ibi Decius *num.* 3. Felinus *num.* 7. Cardinalis *clem. ne Romani quæst.* 4. Aymo *consil.* 973. à *num.* 4. de quo bene Lotherius qui videndus est *q.* 27 *cit.* à *n.* 15.

Ex quo appatet debilitas fundamẽti Vas- 23
quez huius sui primi dicti, fatemur in primis Ecclesiæ temporibus ita fiebat, vt dicit ex ipsius statuto, & pactione, quam consuetudo derogauit, & pactioni Ecclesia renunciauit, neque enim ita abhorret (si consuetudo ita habet) à iure naturali, quod, † quis 24
beneficio sine animarũ cura per alium deseruiat; quod etiam in sæcularibus officiis passim contingit, quod illis, quis seruiat per substitutum quando non eligitur industria personæ, residentia enim personalis in his beneficiis non fundatur in officio ipso, vt contingit in Parrochis, quibus dantur stipendia propter personalem residentiam, quã 25
inducit ex natura sua officium Parrochi, & Episcopi; sed fundatur in statuto, & ordinatione Ecclesiæ, quæ dat stipendia propter seruitium, & potest dare sine illo ex consuetudine, quia cedit iuri, quod ad seruitium exigendum habebat, & sic in Parrocho Ecclesia sine causa non potest cedere iuri, quod habet, vt Parrochus resideat quia hoc est 26
de iure diuino supposita distinctione Parrochiarum qua distinctione non abolita semper manet ius diuinum.

Secundum dictum ruit, diruto fundamento, cui nitebatur, scilicet quod † plura- 27
litas beneficiorum simplicium iuri naturali est incompatibilis; quia iure naturali beneficia simplicia requirunt naturalem residentiam, iam enim vidimus hoc fundamentum omnino esse falsum; quia quamuis ex Ecclesiæ pactione, & statuto, legeve Canonica posita, oriatur turpitudo contra ius naturale, ex illis capitibus quæ enumerat D. Tho. & supra ex Azorio enucleauimus, tamen hæ turpitudines seclusa lege Ecclesiastica non obligãt ad mortale habentem plura beneficia simplicia non requirentia residentiam, quamuis sit peccatum mortale ex parte distributoris, vt supra vidimus in iudicio de sententia Soti.

Rem explico ex doctrina celebri Syluestri *verbo clericus* 4. *num.* 16. *quæst.* 23. & *num.* 17. *quæst.* 24. & verbo *Residentia quæst.* 6. vbi dicit quod

28 quod † clericus non recitans aut, non residens non tenetur restituere ante sententiam iure naturali; quamuis enim turpitudinem contra naturale ius habeat, quod quis lucretur, & faciat suos fructus nisi inseruiat beneficio, & exequatur officium, tamen turpitudo ista non obligat ad mortale, vt restituantur fructus ante sententiam sicut obligat post legem Ecclesiasticam; doctrina autem ista Syluestri supra monstrauimus esse communem, contra Vasquez contrarium opinantem, & resolutione sequenti amplius ipsum impugnabo.

29 Tertium dictum de præstimoniis iam supra enucleatum est, in iudicio de sententia Soti qui in eo quod attinet ad obligationem, iuris naturalis mihi videtur attigisse punctum difficultatis ea vero, quæ Vasquez adducit solum tenent verum ex parte distribuentis, & ex parte accipientis præstimonia, quantum ad procuranda, supposito quod habet iam congruam, quia solicitat ad
30 peccatum in distributore, tamen postea quam illi data sunt iute naturæ iuste & sine peccato retinet; maxime si fructus bene expendat, in suam honestam sustentationem iuxta suam dignitatem, & personæ qualitatem, & cætera in pauperes, & in vsus pios expendat. ¿Quantum etiam dictum ex dictis manet vel reprobatum, vel approbatum.

31 Sed notandum valde † plura beneficia simplicia ex consuetudine non requiruntia residentiam; non habere incompatibilitatem in eadem persona ex natura rei, & ex vi iuris naturalis, etiam in sententia aduersantium; nisi vltra congruam requisitam in retinente talia beneficia; vt egregie dixit Dominus Caiet. *vbi supra num. 9. in fine, propterea* (inquit) *ex his minimis fit vt melius fieri potest quousque minister habeat sufficienter vnde viuat: quoniam propter ministros sunt beneficia, & non econtra*, (de hac etiam congrua plura dixi, duobus integris tomis iam cusis)
32 atque † congrua taxatur ex hominum æstimatione & iudicio prudētum & nullus prudentior summo legislatore & pastore animarum nostrarum, ad ipsius ergo prudentem dispensationem, vt ad primam visibilem regulam reducenda est iustificatio pluralitatis
33 beneficiorum in eadē persona, quare † existimo re mature considerata, quod auctores coutrarij nobis non sunt oppositi, sed dum dicunt pluralitatem beneficiorum esse oppositam iuri naturali, intelligunt coaceruationem beneficiorum, quod satis insinuauit S.D. *art. 15.* adducto, dicens, *si aliquis hac intentione plura beneficia obtineat, vt sit ditior*
34 *& lautiùs viuat, & vt faciliùs ad Episcopatum perueniat, in aliqua Ecclesia in qua est præbendatus non tolluntur prædicta deformitates, sed augentur* & coaceruatio, & exorbitans distributio hac intentione fit; non vero prudens pluralitas beneficiorum, ex motiuis honestis quæ iam subiicio, quæ habere potest distributor in distribuendo, & accipiens in prætensione & retentione plurium Beneficiorum, quod ampliùs declarabo dum interpreter loca Concilij Trid. circa hanc materiam.

§. VII.

Quæ motiua iustificent pluralitatem Beneficiorum simplicium.

SVMMARIVM.

1. *An dispensator sine causa beneficiorum simplicium mortaliter peccet, si plura eidem personæ vltra congruam distribuat.*
2. *An plura fiat motiua ex quibus Pontifex euacuans omnem turpitudinem à distributione beneficiorum simplicium possit plura in vno coniungere.*
3. *Quam voluntatem Pontifex possit interpretari pro toto tempore quo causa durauerit.*
4. *An in iure triplex causa dispensandi in pluralitate Beneficiorum assignetur, & n. 5.*
6. *Quæ causa ad Ecclesiæ vtilitatem pertineat.*
7. *In quibus causis non possit Pontifex dispensare in pluralitate beneficiorum simplicium.*
8. *An relaxatio iuris naturalis fiat à dispensatore & distributore vniuersali.*
9. *Panormitani sensus affertur.*
10. *An sola nobilitas, generisque claritas sit sufficient causa dispensandi sine litteratura.*
11. *Quorum Beneficiorum collatio facta illiterato sit nulla.*
12. *An in beneficiis omnibus simplicibus, & dignitatibus seruitoriis & non seruitoriis, sufficiens sit motiuum nobilitas.*
13. *An in beneficiis curatis ad hoc moueat nobilitas, vt si inter nobilem & plebeium, sit fere æqualis litteratura, beneficium debeat dari nobili.*

CVm dixerimus supra † dispensatorem 1
sine causa beneficiorum simpliciū mortaliter peccare, si plura eidem personæ vltra congruam distribuat, quia contra ius naturæ iustitiæ distributiuæ operetur, id quod egregie nos docuit Bernardus *epist. 271. ad comitem Theobaldum: Honores* (ait) *& dignitates Ecclesiasticas non ignoro deberi his, qui eas digne & secundum Deum administrare & velint & possint. Porro eas acquiri paruulo filio vestro precibus meis vel vestris, nec vobis iustum nec mihi tutum esse noueritis, nam nec cuiquam vel adulto plures in pluribus Ecclesiis habere licet, nisi dispensatorie quidem ob magnam Eccle-*

sia

sia necessitatem, vel personarum vtilitatē. Hæc Melifluus Doctor qui manifestè loquitur de beneficiis requirentibus residentiam, vt legenti constabit.

2 Igitur plura sunt & iustificata & prudentia motiua, ex quibus motus Pontifex euacuans omnem turpitudinem à sua distributione horum beneficiorum simpliciũ potest plura in vno cōiungere iudicãs prudēter ad cōgruam pertinere, & prouisus ipse eã sine scrupulo retinere valet & quidē omnia illa motiua, quæ sufficiũt vt quis Parrochus, vel Episcopus habeat plures Parrochias, ille, & iste plures Episcopatus sufficient etiã vt habeat plura beneficia simplicia etiã seruitoria, imo etiãsi ex volũtate expressa testatorum 3 personalis residētia in vtroque requiratur † potest enim Pont. hãc volũtatē interpretari pro toto tēpore quo illæ causæ durauerint, si enim istæ sufficient ad relaxandum ius diuinum ex quo exoritur residentia Pastorum, sufficientes erunt ad interpretandam voluntatem testatoris, & ad concedendam beneficiorum pluralitatem.

4 Quamuis † in iure triplex causa dispensandi in pluralitate beneficiorum respectu eius personæ assignatur *c. tali. 1. q. 7.* quod desumitur ex *Concilio Meldenens. c. 64.* ibi. *Tali* 5 *coniugio* (id est ex raptore & rapta) *Ecclesiasticis ordinibus non applicentur nisi forte eos aut maxima Ecclesiæ vtilitas, vel necessitas postulet, vel euidens meritorum prærogatiua comēdet,* cui conformatur *cap. de multa de præbend.* vbi statuitur, quod viris sublimibus & litteratis possunt multa beneficia conferri indulgētia summi Pontificis, & Ioan. XXII. *in extrauag. execrabilis de præbend.* filiis Regum & Cardinalibus illis ob nobilitatem, & generis claritatem, & istis *quia circa nos* (ait Pontifex) *vniuersali Ecclesiæ seruiendo singulorum Ecclesia-* 6 *rum commoditatibus se impendunt.* Quæ † causa ad Ecclesiæ vtilitatē pertinet, sicut & claritas generis ad euidentem meritorum prærogatiuam ad quam etiam reducitur potentia, dignitas personæ, egregia litteratura in sacra scriptura, Theologia, & vtroque iure industria, & dexteritas in negotiis publicis, agendis, prudentia, virtus singularis.

Quamuis inquam in iure hæc triplex causa dispēsandi sit assignata & aliqui existimēt, 7 quod si non subsit aliqua † ex his non possit Pontifex dispensare in pluralitate beneficiorum simplicium, tamē cum Pontifex habeat omnia iura in scrinio pectoris sui, in eisque possit dispensare, poterit etiam extra has causas diuagare, dispensando ex alio motiuo, & ratione quam iudicauerit congruentē.

8 Sed cum † relaxatio iuris naturalis fiat à dispēsatore & distributore vniuersali, videtur quod causa relaxandi non debeat esse particularis, vt litteratura, aut nobilitas, & claritas

generis, vt dicitur in textibus citatis, sed respondetur, quod etiã dum ob litteraturam alicuius, vel generis claritatem plura conferuntur beneficia, etiam hoc & si non per se primo, tamen secundario redundat in Ecclesiæ vtilitatem, quod † adnotauit Panormit. *ad c.* 9 *de multa n. 5. & 7.* nam per litteratos Ecclesia Dei regitur & sustinetur. Felin. *in c. si quando de rescript.* Nauarrus *ibidem exceptio. 16. n. 5.* Barbos. *de potestate Episcopi.*

Sed † an sola Nobilitas, generisque claritas sit sufficiens causa dispensandi sine litteratura. negat Barb. *in collect. ad c. de multa citat. n. 18. §. aduertendum maxime,* secutus Cened. *collect. 18. n. 7.* affirmant Felin. *c. cum adeo de rescript.* Abbas *in cap. dudum el 2. de elect. n. 26.* Sed ego medius existo; si loquamur de beneficiis curatis vera est sententia Barbosæ, quia in istis attenditur litteratura *c. cum nobis 19. de elect.* & † collatio horum beneficiorũ 11 facta illiterato est nulla *c. cum in cunctis §. inferiora de elect.* & notant Canonistæ *ad c. grauenimus de præbend.* & hodie iure nouo Concilij Trid. & constit. Pianæ de hac materia, hoc est certissimum cum hæc beneficia dentur in concursu, & dignioribus, vt late dixi *to. 2. Morali. tr. 12. de examinatorib. Synod.* si tamen † sermo sit de beneficiis omnibus simplicibus, 12 Canonicatibus, dignitatibus, seruitoriis, & non seruitoriis, sufficiens motiuum est generis claritas, & nobilitas, quia ad hoc non requiritur litteratura, sed quod Pontifex dispenset in residentia præscripta à iure Canonico, & ob hoc motiuum nobilitatis dumtaxat, ratio postulat vt in pluralitate relaxetur ius naturale, ad distributionem prudentum faciendam, imo & † in beneficiis curatis ad 13 hoc mouet nobilitas, vt si inter nobilem & plebeium sit fere æqualis litteratura beneficiũ debet dari nobili, quia plura habet motiua distributionis & iustitiæ faciendæ in prouisione.

SVBRESOLVT. I.

An sit sufficiēs motiuũ quod expēdat in pios vsus

SVMMARIVM.

1. *An sit iusta causa distribuendi plura beneficia eidem personæ, quæ in pios vsus fructus beneficiorum impendat.*
2. *Plures causas excusantes pluralitatem beneficiorum ponit Nauarrus.*
3. *D. Thomæ mens adducitur.*

INquires † an sit iusta causa distribuendi 1 plura beneficia eidem personæ, quod ista bene & in pios vsus fructus beneficiorũ impendat? negant Abbas citatus & secutus ab Azor *p. 2. l. 6. c. 12.* & aliquibus sed ego existimo iustissimam esse & sufficientissimam ita

Cardinalis *clem. gratiæ de rescriptis n.* 12. & alter Cardinalis de Lugo. *to.* 1. *de iust.disp.* 4. *sect.* 4. *n.* 58. Filluc. *tr.* 41. *c.* 7. *n.* 57. eaudem sequitur Nauar. *in Manuali §. de peccatis Clericorum quoad beneficia n.* 128. vbi ponēs † plures causas excusantes pluralitatē beneficiorum, dicit, quod est causa iusta intentiu tenentis plura beneficia non ad splendorē, victum, vestitum, & famulatū & alia huiusmodi, sed ad largius erogandum in pauperes, & opera pia retenta sibi tantū ad vitam decentem necessaria & vera huius intētionis executione, quam rationem videtur approbare
3 † D.Th. *quodlib.cit.art.* 15. dum reprobat cōtrariā, & affirmatio est causa affirmationis, sicut negatio est causa negationis. Legatur Nauarrus *Miscella.* 17. *n.* 76. *in fin.*

SVBRESOLVT. II.

An quod habeat parentes, sorores, nepotes, &c.

SVMMARIVM.

1. *An sit sufficiens motiuum relaxandi ius iustitiæ distributiuæ in conferendis pluribus beneficiis vni personæ habenti parentes, &c.*
2. *Rationem vt relaxetur ius naturale circa pluralitatem beneficiorum addit Nauarrus, & n.* 3.
4. *Authoris iudicium.*
5. *An si Papa conferat plura beneficia, censeatur relaxare ius naturale, & dispensare in Canonico.*

1 INquires secundò, † an sit sufficiēs motiuū relaxandi ius iustitiæ distributiuæ in cōferendis pluribus beneficiis vni personæ, quod habeat, parentes, fratres, nepotes ex fratribus, vel sororibus indigētes, respondet affirmatiue. Ita Nauarr. *Miscella.* 17. *cit. n.* 76. *& Miscella.* 44. *n.* 76. *Papa* (inquit) *post Conciliū dispensare iuste potest, vt quis habeat plura beneficia quorū vnum sibi sufficiat, eo quod habeat parentes, fratres, sorores, nepotes, vel alias cognatas pauperes quos eum oportet alere, collocare vel in aliquā vitam salutis æternæ dirigere.* hæc ille quibus consentit Azor *vbi suprà q.* 4. sed
2 addit Nauarr. † *n.* 80. aliam rationem, vt relaxetur ius naturale circa pluralitatē beneficiorū simplicium, & vt minus dignus præferatur dignioribus, quod sit filius, vel frater alicuius benemeriti de Ecclesia, vel populo, vbi sūt talia beneficia, vnde Pius II alias Doctiss. & piissimus iamiā moriturus suos Nepotes iuxta suam qualitatē pauperes cōmen-
3 dauit Eminentiss. Cardin Collegio, vt qui eligeretur Papa iuuaret eos beneficiis Ecclesiasticis, quasi proponēs merita sua, vt illi iuuarentur, si alias essent non indigni, sed nūquid ad iuuandum amicum cui multa debeo sit sufficiēs ratio dispensandi, existimo, quod sic † quia *amicus est alter ego.* Vnde fit, quod dū 4
quis offert libellum supplicem Pont. vt sibi conferat beneficiū aliud vltra ea quæ habet, vt neptes consanguineos pauperes sustentet, collocat, aut dotes conferat, vt soluat debita, & similis † si Papa confert censetur relaxare ius naturale, & dispensare in Canonico, vt 5
eam pluralitatem retineat, ipse tamē offerēs videat an causa, & motiua Papæ proposita verè subsistant, nā si non subsistunt tutus nō manet, & Pont. in nihilo peccauit, quia relaxauit secundum allegata in libello.

SVBRESOLVT. III.

An si causæ dispensandi cessent, teneatur quis plura beneficia relinquere.

SVMMARIVM.

1. *An si transierint causæ dispensandi, teneatur quis relinquere plura beneficia.*
2. *Quandonam ius naturale relaxatum est & Canonicum dispensatum.*
3. *Quæ relaxatio sicut fit in votis & iuramentis non sit conditionalis, sed absoluta.*

INquires tertiò, si causæ istæ trāsiere, postquā Pont. relaxauit ius naturale, vt quia 1
sorores mortuæ, quia debita soluta, quia filiæ dotatæ, & in statu constitutæ, teneatur quis omnia alia beneficia renūtiare, reseruatis sibi quæ sufficiūt ad congruā sustentationem iuxta suā qualitatem. Respondetur, quod etsi eorum beneficiorum fructus quæ data sunt intuitu illarū causarum teneatur expendere in vsus pios, tamē non tenetur ea renūtiare,
quia † iā ius naturale relaxatū est, & Canonicū dispensatū ex iusta & rationabili causa, 2
quæ † relaxatio sicut fit in votis, & iuramentis, non est conditionalis, sed absoluta, illæ 3
enim distributiones à causis depēdebat, quātum ad ipsam distribuendi actionē, non vero quantum ad cōseruationem distributorum, vt egregiè D.Caiet. *infrà* adducendus.

SVBRESOLVT. IV.

An sit sufficiens motiuum splendidior sustētatio.

SVMMARIVM.

1. *An sit motiuum sufficiens ad excusandam pluralitatem beneficiorum simplicium opulentior sustentatio, quam exigit is qui alias censetur dignus.*
2. *Authoris iudicium & n.* 3. *&* 4.
5. *An Pontifex peccet dando plura beneficia vni, quorum quodlibet erat sufficiens ad victum*

victum Beneficiarij.
6. *An multitudo beneficiorum simplicium habeat turpitudinem.*
7. *Beneficiorum coaceruatio est dissona rationi naturali.*

1 INquires quarto, estne motiuum sufficiens ad excusandam pluralitatem beneficiorum simplicium splendidior, & opulentior sustentatio, quàm exigit is, qui alias censetur dignus. Fillucius *tom. 3. tract. 41. cap. 7. n.* 40. affirmat, quod satis iudicat quam titulo congruæ sustentationis quo titulo suis tẽporibus in vna persona collectæ sunt quadraginta Abbatiæ, rectè inquit, non est meũ
2 iudicare, sed existimo, quod splendidior, & opulentior sustentatio in Magnate, Principe & Pontificis Nepote, idem est quod congrua sustentatio; quare hodie cum sit dignitas Pontificia in tam magno splendore constituta, à quo non est æquum, decidat, ex qua domus natalium ipsius Pontificis & Nepotis ipsius ad magnum euecta sit honorem, quod
3 in maximam vergit Ecclesiæ magnitudinem & authoritatem contra hæreticos existimo, sufficiens & politico Christianum motiuum (vt splendidior & opulentior sustentatio conseruetur) vt cum illo relaxetur ius naturale de pluralitate beneficiorum, ne tamen
4 sit ita magna vt sit exorbitans distributio, & enormis coaceruatio; sed quantum prudens iudicium non sanguine proprio obcæcato iudicauerit, vnde etiam existimo sufficiens motiuum esse relaxandi, quod Pōtifex amico suo ante Pontificatum beneficiis in se collatis recompenset, & gratum se ostendat.

Ex quibus liquet quid dicendum sit, ad il-
5 lud quod inquirit Azor *vbi sup. q.* 8. † an Pontifex peccet dando plura beneficia vni, quorum quodlibet erat sufficiens ad victum Beneficiarij, cui respondet prædictus auctor, quod peccat si decem huiusmodi beneficia conferat, secus vero si infra decem; quia iura tẽpus longum dicũt, decenniũ, & sic decennia à mẽsura immodica est, quod enim immodice fit, non bene fit, vnde immodica beneficiorũ multitudo decennia rectè iudicatur, cum immodice & contra rationis metas aliis clericis stipendia & vitæ subsidia subtrahuntur, sed hoc non placet Fillnc. *vbi sup.*
6 &enim † si multitudo beneficiorum simplicium habeat turpitudinem vt vere habet contra ius naturale, cõcedere vltra congruã decem beneficiorũ pluralitatẽ ex Pontificia relaxatione, nisi subsit sufficiens causa nõ videtur posse conscientiam distribuentis pacificare, hæc enim videtur beneficiorum coaceruatio, & exorbitans distributio, quæ bonis scandalum generat, & dum vnus abũdat,
7 alius indiget, & esurit, † beneficiorum enim coaceruatio omnino est dissona rationi naturali, & in illa nulla subesse potest ratio cohonestans & euacuãs turpitudinẽ naturalẽ, sicut potest pluralitatẽ, ista enim potest esse rationabilis, & prudens, illa vero sẽper imprudens perseuerat, & quæ in vno est pluralitas rationi conformis, in alio est coaceruatio rationi dissona, consideratis circũstantiis, personæ, qualitatis, &c. quæ in superioribus, vnde in qualitate cadit relaxatio, & Pont. dispensatio non in coaceruatione beneficiorum etiam simplicium.

SVBRESOLVT. V.

An sit absoluendus qui plura beneficia habet?

SVMMARIVM.

1. *Vtrum sit absoluendus qui habet plura beneficia.*
2. *Quia pluralitas beneficiorum difficile continuetur sine notabili damno animarum sibi commissarum.*
3. *An si distributio attendatur quum fit, si postponantur digniores, istis fit iniuria & peccatur contra iustitiam distributiuam.*
4. *An si attendatur ad beneficia distributa tria sint attendenda, & n.* 5.
6 *Azorij sensus adducitur, & n.* 7.
8. *An confessor in beneficiis simplicibus possit secluso scandalo sequi opinionem Canonistarum.*
9. *Authoris mens, & n.* 10. 11. 11. *&* 13.
14. *An liberalitas Papæ sit sufficiens causa dispensationis contra ius, & n.* 15. 16. 17.

INquires quintùm, † an sit absoluẽdus, qui plura habet beneficia, Dominus Caiet. *verbo beneficium n.* 10. tradit primum loquens de hoc puncto. *Siste tamen hic confessor pedem circa iudicium illius, qui iam cum dispensatione sine rationabili tamen causa habet & possidet plura incompatibilia, ne praeceps neges absolutionem, oportet enim discurrere, an iste teneatur de necessitate salutis renuntiare reliqua retento sibi vno, quod non facilè est quum Beneficiis prouidetur per Vicarios.* hoc præambulo posito, dicit primum, *quod si beneficium est curatũ, quod si quis habeat beneficia curata si non renuntiat vnum non debet absolui; quia † huiusmodi pluralitas difficile continuatur sine notabili damno animarum sibi commissarum, & Ecclesiarum, & notabilis damni Ecclesia conseruatio voluntaria sine peccato mortali non est, quum fit sine fine rationabili causa iuris naturalis relaxatio.* 1 2

. Dicit secundò, *quod † si distributio attendatur quum fit si proponantur digniores istis fit iniuria & peccatur contra iustitiam distributiuam, sed postquam facta est iam non periclitatur distributio & minus dignus cui collatum est* 3

beneficium non teneatur renuntiare, v.g. Episcopatum sed bene regere oues sibi commissas; vnde potest absolui dummodo restituat dignioribus damna si qua intulit in obtentione.

4 Dicit tertium, *quod † si attendamus ad beneficia distributa, tria sunt attendenda, primum damnum Ecclesiarum, secundum damnum Clericorum benemeritorum in illis partibus qui deberent honorari & pasci, tertium scandalum bonorum virorum, qui vident huiusmodi exorbitantes distributiones conferuari ab iis qui in formam gregis Christi dati sunt, inde enim aly similia audent, & sic in praeceps ruit Ecclesia Christi; & propterea qui hac parui pendunt, quia sic*

5 *communiter à tot fit, & quia forte Papa dispensando dispensauit non esset absoluẽdus vt absque alia probatione eluere putet qui vero hac aestimat prouideat opere & veritate, vt hoc mala non sint alioquin tepidus est, & cuomẽdus.* Hæc ibi.

6 Cuius sententiam amplectitur Azor † *vbi supra quæst.* 11. exprimens sensum Caiet. dicens *si beneficia sint simplicia, neque assiduum Beneficiary praesentiam requirant, simul habere nequeunt sine legitima iuris relaxatione, ac propterea, si quis plura sine iusta causa & habita iuris indulgentia, retento sibi ad vitam sufficienti ac necessario reliqua se abdicare debet secundum conscientiam, alioquin absoluendus non est. Quoniam licet curam animarum nõ habeant, nec debeant in Ecclesia residere, nihilo-*

7 *minus tamen iure naturali, duo, aut plura beneficia simul obtinere non potest, & idcirco iuris relaxatio citra legitimam causam obtentus ipsi eorum Deo non prodest*, quam sententiam sequitur Fillucius *vbi supra n.*40.§. *dices* 20.

8 addunt tamen vterque, quod † confessor in beneficiis simplicibus, potest secluso scandalo sequi opinionem Canonistarum quod pluralitas horum beneficiorum nullam requirentium residentiam etiam in choro, non sit incompatibilis ex iure naturali, sed solum ex iure Ecclesiastico.

9 Vtrique assentior † quia Confessor potest in absoluendo sequi opinionem probabilem; quod pœnitens non teneatur restituere, aut renuntiare aliquod, ad quod alij dicunt teneri, addo quod cum *supra* viderimus, quod canonicatus, & dignitates habeant residentiam ex iure canonico, in qua (si notabiliter non minuatur cultus diuinus) potest

10 Papa valide dispensare sine causa, sicut & in quacunque alia lege canonica, qua dispensata etiam sine causa in hac residentia possunt plura huiusmodi beneficia obtineri, nec tenetur quis aliquod renuntiare.

11 Sed nunquid si Pontifex motu proprio, & ex certa scientia conferat beneficium aliquod alicui, quo non indiget ad rectam, prudentem & congruam sustentationem, neque prouisus aliquam causam sufficientem, vt fiat iuris relaxatio respectu illius poterit, ne collatarius iste tuta cõscientia, illud retinere, respõdetur quod de Sum. Pont. Ecclesiæ vniuersalis Pastore turpe est præsumere peccatum, quodve abutatur potestate dispensatiua bonorum Ecclesiasticorum secundum iustam distributionem, & quod non gubernet recta, suaui, & prudenti prouidentia, quamuis prouisus ignoret causam sufficientem relaxandi ius naturæ, potest retinere beneficium collatum, quia ipse capax est illius, & Pontifex potestatem habet illud conferendi, quare collatarius obmutescere debet, & nihil interrogando beneficium accipere, quod confertur siquidem semper præsumitur Papa habuisse rationem sufficientem ad relaxandum ius naturale, & dispensandum in positiuo Canonico, vt tenent Barthol. *leg. finali C. si contra ius, vel vtilit. public.* Felin. n.60. Decius *num.* 29. *ad cap. qua Ecclesiarum de const.* Loazes *de matrim. dub.*4.*n.*13. 1. *de constit. colum. vlt.* Imola *colum.*13. Præpositus *ad cap. per venerabilem qui filij sint legitimi.* dicunt, quod, † ipsa liberalitas Papæ & sufficiens causa dispensationis contra ius, *cap. cum nostris de concessio. prabenda.* ibi *ex indulgentia* speciali, vel alia causa iusta, quæ doctrina non solum tenet verum in dispensatione iuris humani, sed etiam in relaxatione iuris naturalis, cum liberalitas maximè deceat Principem ex ratione ipsa naturali. 12 13 14 15

Ex quo fit, quod non semper, quod collator peccat dans beneficium, collatarius tenetur illud renuntiare, nec semper peccat, quod accipit. Ita Nauarr. *Miscella.*44.*n.*81.*&* 82. quia fieri potest, vt superior eligat cognatum, & amicum, quem credit esse minus dignum alio, & promotus hoc ignoret inuincibiliter, tum promotor potest amico, vel cognato dare beneficium, vt ditior fiat, & honorabilior, & promotus acceptet, vt pauperes iuuet, eleemosynis, & alios pios vsus exerceat, tum quia promotus non peccat bona fide acceptando munus à superiori collatum, quidquid superior in conferendo peccet. 16 17

§. VIII.

Explicatur vtriusque Thomæ sententia circa hanc beneficiorum pluralitatem.

SVMMARIVM.

1. *Vtriusque Thomæ sententia affertur.*
2. *Angelici Doctoris doctrina.*
3. *Distinguit tria humanarum actionum genera idem D.*
4. *Retinere vel habere plures prabendas ad quid pertineat, & n.*5.*&* 6.
7. *Habere plures prabendas in quo actionum genere contineatur, n.*8.

9. *An*

9 *An iure positiuo antiquo decretum sit & prohibitum ne quis habeat plures præbendas, & n.10.*

11. *An si iura antiqua non sunt abrogata non possit quis plures præbendas habere.*

12. *Quibus circunstantiis superuenientibus etiã sine dispensatione licitum sit plures habere præbendas.*

13. *An si quis hac intentione plura beneficia habeat vt sit ditior non tollantur deformitates sed augeantur, & n.14.*

15. *Caietani doctrina.*

16. *Quæ pluralitas præbendarum sit iniusta.*

17. *An sit mortale peccatum in pluralitate beneficiorum.*

18. *An non sit possibile duabus Ecclesiis deseruire.*

19. *Rationes quibus mouetur S.D. afferuntur, & n.20.21.*

22. *An sit rationi naturali contrarium quod quis in eadem vel pluribus Ecclesiis habeat plures dignitates.*

23. *An multitudo præbendarum sit Canonibus inimica.*

24. *Bonifacij VIII. mens, & n.25.*

26. *Quæ consuetudo minuat cultum diuinum.*

27. *An præbenda non idem sit in iure ac est beneficium simplex.*

28. *Quis sit proprius vsus in iure huius nominis* Præbendæ.

29. *Canonicus & Præbendatus habet stallum in choro, vocem in capitulo.*

30 .*Pluralitatem præbendarum excluserunt vterque Thomas.*

31. *An cum præbendæ non dentur ob exercitia publica in Ecclesiis sed ob recitationem priuatam officij diuini, non pertineat ad iustitiam distributiuam.*

32. *Quæ beneficia ex natura rei non videantur esse bona communia.*

33. *Alex. Alensis sententia adducitur.*

34. *Obiectum iustitiæ distributiuæ quodnam sit, & n.35.*

36. *Beneficiorum coaceruationem & exorbitantem distributionem damnat vterque Thomas, & n.37.*

38. *Quæ beneficiorum coaceruatio scandalum generet in Ecclesia.*

39. *Quæ beneficiorum coaceruatio dimanet ex cupiditate & ambitione.*

40. *Quanta debeat esse Beneficiorum pluralitas remissiuè.*

1 CVm † vterque Thomas Angelicus, & Caietanus principia moralia ille proposuit, iste diggessit commentariis, & congessit in summa non est æquum quæstionem grauissimam præterire sine illorum sententiæ intelligentia germana, iuxta quam plura deducenda corollaria.

Igitur Angelicus Doctor in illo speciali & doctrinali *art.15. quodlib.9.* quem omnes fere scribentes post ipsum inducunt, postquã dixit † *quod hæc quæst. ad Theolog. pertinet in* 2
quantum dependet ex iure diuino, vel ex iure naturali, & ad Iuristas in quantum dependet ex iure positiuo, inueniunturque in ea Theologi Theologis & Iuristæ Iuristis contrariè sentire: vt autem eam ipse determinet secundum ius naturale, † distinguit tria humanarum actio- 3
num genera. Primum, earum quæ habent malitiam inseparabilem vt fornicatio & adulterium. Secundum, earum quæ sunt indifferentes ad bonum & ad malum vt leuare festucam de terra. Tertium, earum quæ absolute consideratæ deformitatem, vel inordinationem quandam important, quæ tamen aliquibus circunstantiis aduenientibus bonæ efficiuntur sicut occidere hominem vel percutere, in se deformitatem quandam important; sed si addatur occidere malefactorem propter iustitiam, vel percutere delinquentem causa disciplinæ non erit peccatum sed virtuosum.

Quo supposito multa dicit primũ, † quod 4
retinere vel habere plures præbendas non pertinet ad primum genus alias in nullo casu dispensationem recipere posset quod nullus dicit. Secundum, quod non pertinet ad secundum genus actionum, sicut quidam dicebant, *ita licere habere plures præbendas sicut habere plura poma, sed hoc (inquit S.D)* 5
non videtur esse verum cum hoc quod est habere plures præbendas plurimas in se inordinationes contineat, vtpote quia non est possibile aliquem in pluribus Ecclesiis deseruire in quibus est præbendatus cum præbenda videatur esse ordinata quasi quædam stipendia Deo ibidem ministrantiũ, sequitur etiam diminutio cultus diuini dum vnus loco plurium instituitur, sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum testatorum, 6
qui ad hoc aliqua bona Ecclesiis contulerunt vt certus numerus Deo deseruientium ibi esset, sequitur etiam inæqualitas, dum vnus pluribus beneficiis abundat, & alius nec vnum habere potest, & multa alia huiusmodi quæ de facile patent.

Dicit tertium, quod † habere plures præ- 7
bendas continetur in tertio actionum genere. *Quamuis enim inordinationes contineat, tamen alia circunstantiæ possunt superuenire ita honestantes actum quod prædictæ inordinationes totaliter euacuentur, vt puta si sit necessitas in pluribus Ecclesiis cuius obsequio, & possit seruire Ecclesiæ vel tantum absens, quam alius præsens, & si qua alia sunt huiusmodi, & tunc istis conditionibus superuenientibus cum recta intentione, non erit peccatum etiam nulla* 8
dispensatione interueniente, si consideretur tantum secundum ius naturale, quia

dispensatio ad ius naturale non pertinet, sed
solum ad positiuum.

9 Dicit quartum, quod † *iure positiuo anti-
quo decretum est, & prohibitum ne quis habeat
plures præbendas, & huic prohibitioni consue-
tudinem esse contrariam, nam per contrariam
consuetudinem iura humana abrogantur & sic
quidam dicant, quod iura antiqua non sint de-
rogata hac consuetudine, sed solum permissiue,*
10 *sed hæc* (inquit S. Magister) *controuersia Iuri-
stis est relinquenda, quamuis hoc videatur esse
probabile, quod quantum ad hoc quod iura illa
antiqua continent ius naturale abrogari nõ pos-
sunt per consuetudinem, vtpotè irrationalem,
quantum ad hoc quod solum de iure positiuo con-
tinent possunt esse abrogata.*

11 Dicit quintum, quod † *si iura antiqua non
sunt abrogata non potest quis plures præbendas
habere etiam illis circumstantiis superuenienti-
bus, quæ secundum considerationem iuris natu-
ralis actum poterant honestare, si tamen con-
traria iura sunt per consuetudinem abrogata,*
12 *tunc † prædictis circumstantiis superuenienti-
bus etiam sine dispensatione licitum est plures
præbendas habere, sine quibus circumstantiis li-
citum non est quantumcunque dispensatio in-
teruenitat, eo quod dispensatio humana non au-
fert legitimam iuris naturalis, sed solum liga-
men iuris positiui, quod per hominem statuitur
& per hominem dispensari potest.*

13 Dicit sextum † *quod si quis hac intentio-
ne plura beneficia habeat, vt sit ditior, vel lau-
tius viuat, & vt facilius ad Episcopatum per-
ueniat, in aliqua Ecclesia, vbi est præbendatus,*
14 *nõ tolluntur prædicta deformitates, sed augen-
tur, quia cum tali intentione & vnum benefi-
cium habere, quod nullam inordinationem im-
portat esse illicitum, & sic quidem esset dicen-
dum secundum ius naturale, etiam nullo iure
positiuo superueniente.* Hæc est summa totius
artic. ad sex puncta reducta.

Quibus mirificè consonat S. Doctoris
15 clarisona lingua † Eminentissimus Dominus
Caiet. *in sum. verbo beneficium num.* 8. in quo
reduxit ad breuiorẽ stylum totum art. S. D.
& num. 9. sic fatur. *Mortale peccatum in hu-
iusmodi pluralitate interuenit, quando non pro-
pter rationabilem causam obtinet quis multa
beneficia incompatibilia & vnus quidem occu-
pat loca multorum alij autem esuriunt, quia*
16 *† huiusmodi pluralitas est iniusta contra æqua-
litatem iustitia distributiua, neque excusatur
peccatum mortale propter dispensationem Papæ
sine rationabili causa, quoniam dispensatio Pa-
pæ cadit supra ius positiuum & non supra ius
diuinum & morale, pluralitas autem benefi-
ciorum sine rationabili causa est contra ius
diuinum & morale, quo communia Eccle-
siæ bona distribui iustè debent partibus Eccle-
siæ.* Hæc ibi.

Quibus totam mentem D. Thom. alter
Thomas nobis manifestam proposuit. Nam
D. Caiet. dum expressit, quod † est mortale 17
peccatum in pluralitate beneficiorum lo-
quitur quando sine rationabili causa, *quis
obtinet multa beneficia incompatibilia*, vt ipse
dicit vt sunt præbendæ, de quibus solum lo-
quitur D. Thom. vt constat ex titulo articu-
li & doctrina, quam ponit, & ex rationibus,
quibus mouetur, prima qua † non est possi- 18
bile duobus Ecclesiis deseruire, quia præ-
bendæ sunt stipendia Deo in Ecclesiis de-
seruientibus ordinatæ, secunda quia est di-
minutio cultus diuini in Ecclesia dicendi,
dum vnus loco plurium instituitur. Tertia
defraudatio voluntatis testatorum volen- 19
tium, quod esset certus numerus in Ecclesia
Deo deseruientium. Quarta est inæqualitas
dum vnus pluribus beneficiis abundat &
alius nec vnum habere quit, quæ inæquali-
tas de beneficiis alias incõpatibilibus ener- 20
giam habet, & efficaciam, quia ideo incom-
patibilia dicuntur, vt in eorum distributio-
ne iustitiæ distributiæ attendatur; quare plu-
ralitas, vt sit contraria iuri naturali, suppo- 21
nit beneficiorum incompatibilitatem non
tamen eam causat, nisi sit eorum coacerba-
tio, & exorbitans distributio, vt dicebat Ca-
iet. & iam explico.

Quod totum confirmo ex iure Canoni-
co in quo solum habetur, quod † sit rationi 22
naturali contrarium, quod quis in eadem,
vel diuersis Ecclesiis, vnus Clericus habeat
plures dignitates, & alia officia exigentia
assiduitatem personarum, sic *cap. ad hæc de
præbendis*, vbi Alexander III. rescribens Sa-
lernit. Archiepiscopo, *illud est omni rationi
contrarium, vt vnus Clericus in vna vel diuer-
sis Ecclesiis plures dignitates, vel personatus ob-
tineat, cum singula officia in Ecclesiis assiduita-
tem exigat personarum, & cap. quia in tãtum*,
idem Alexander in suo Concilio Lateran.
loquitur de præbendis, vel beneficiis requi-
rentibus residentiam, & assiduam personarũ
præsentiam, dum dicit quod † *multitudo* 23
*præbendarum est Canonibus inimica, quæ dis-
solutionis materiam, & euagationis inducit &
certum continent periculum animarum eorum,
qui Ecclesiis deseruire valeant indigentiam vo-
lumus subleuare*; vbi manifestè loquitur de
præbendis, quæ ex sua significatione anne-
xæ sunt seruitio Ecclesiæ, personalique as-
siduitati in eadem, non vero de aliis bene-
ficiis simplicibus nullam residentiam per-
sonalem ex consuetudine introductam re-
quirentibus.

Hinc est, quod † Bonifacius VIII. *in c. 1.* 24
de consuetudine in 6. habet tanquam irratio-
nalem consuetudinem immemorialem Ec-
clesiæ Pictauiensis, quod quis possit in ea-
dem Ecclesia plures dignitates, personatus,
aut officia perpetua simul obtinere dam-

nant

nant tanquam corruptela cum sacris sit ini-
mica Canonibus & de ambitionis radice
processerit.) *statuentes* (inquit,) *vt cum vnum
beneficium vix valeat digne aliquis adimplere
nulli liceat de cætero, nisi vnicum personatum*
25 *vel dignitatem, aut præposituram, seu admini-
strationem vel officium perpetuum quocunque
nomine censeatur cum præbenda simul absque
dispensatione dictæ Sedis in eadem Ecclesia ob-
tinere, vel eam obtentam tenere.*

Cuius rationem dat ibi Glossa in casus
26 formatione. *quia* † *hæc consuetudo minuit cul-
tum diuinum*, quæ est ratio D.Thom. ex qui-
bus clarè constat, quod loquitur de præben-
dis requirentibus assiduitatem personalem
27 in Ecclesia præbenda enim † non idem est
in iure, ac est beneficium simplex nullum
habens exercitium in Ecclesia, sed solum
recitare horas Canonicas priuatim, sed est
ius percipiendi fructus in Ecclesia cui præ-
bendatus seruit, vt tenent Cardinalis *Clem.
finali. de præbendis quæst.* 16. Ancharanus *de
concess. præbendæ in Rubrica.* Archidiaconus *in
cap. si iusta de rescriptis.* vnde egregie Cardi-
nalis *vbi suprà quæst.* 10. Bertach. *in Reperto.
verb. præbenda num.* 7. *quod præbenda oritur ex
Canonicatu tanquam filia à matre* hic est pro-
28 prius vsus in iure huius nominis *præbendæ*.
& quilibet alius est improprius, & potest
coincidere cum beneficio simplici, quod est
ius percipiendi fructus, nam tanquam Ca-
nonicus, aut portionarius qui est vnus de ca-
pitulo & de collegio, sed tãquam seruiens in
29 diuinis, nam † Canonicus, & præbendatus
habet stallum in choro vocem in capitulo.
cap. ingenti. & ibi Glossa. *verb. vel quasi de
electio.* vnde D.Thom. de præbendis pro-
priè loquitur, quæ, quia sunt incompossibi-
les, earum pluralitas est illicita, non tamen
sunt incompossibiles quia pluralitas benefi-
ciorum iure naturali est illicita.

30 Igitur † vterque Thomas pluralitatem
præbendarum, quæ propriæ sunt tales tan-
quam iuri naturali & sacris Canonibus ini-
micam, excluserunt, quia istæ sunt incom-
possibiles & sic earũ pluralitas illicita ob ra-
tiones quas D.Thom. posuit, quæ manife-
stè continent inordinationem contra ius
naturale, non vero de pluralitate beneficio-
rium simplicium, quæ nullam assiduitatem
31 personalem in Ecclesia requirunt, vnde † cũ
non dentur ob exercitia publica in Eccle-
siis, sed ob recitationem priuatam officij di-
uini, non pertinet ad iustitiam distributiuã,
ita vt distributor teneatur sub mortali dare
secundum proportionem meritorum, quod
optimè viderunt Gabriel *in 4. distinct.* 15. *q.*
7. *art.* 3. Angelus *verb. electio* §. 21. Soto *vbi
suprà.* Petrus Nauarra *lib.* 2. *de restit. cap.* 2.
num. 148.

32 Cuius optimam rationem ponit, quia †
ista beneficia ex natura rei non videntur
esse bona communia, & decertantibus de-
bita, & ita nullam committi iniustitiam, aut
personarum acceptionem, sed totaliter vi-
detur commissa Papæ, & Prælatis Ecclesiæ,
vt ipsi arbitrio suo prouideant bonos, &
exemplares ministros, quæ transtulit Diana
p. 2. *tract.* 15. *Resol.* 37. sequuntur etiam Le-
desma *in Sum. tom.* 2. *tract.* 7. *concl.* 7. *diff. c.* 15.
Garzia *de benef. part.* 7. *cap.* 16. *n.* 16. vbi ean-
dem dat rationem ex Nauarra Toletano, 33
idem docent Gutierrez *Canon. qq. lib.* 2. *c.* 12.
num. 11. *&* 17. Vega *in Summ. tom.* 2. *cap.* 17.
casu 1. & his omnibus antiquor Alexander
Alensis 2. *part. quæst.* 186. §. 2. quamuis ferè
omnes isti loquantur quando hæc beneficia
simplicia conferunt digno omisso digniore,
tamen fundamentum huius resolutionis
fundat efficaciter nostram sententiam ete-
nim teste D.Thom. 2. 2. *quæst.* 63. quem om-
nes sequuntur † obiectum iustitiæ distribu- 34
tiuæ est ratio debiti, secundum proportionẽ
meritorum, quibus debetur primum, vel
secundum aliam rationem debiti proportio-
nalem, eo autem ipso, quod aliquid non
sit bonum commune decertantibus debi-
tum, etiamsi plura vni distribuantur non
est peccatum mortale contra iustitiam di-
stributiuam, sed ad arbitrium Papæ perti-
net, illa conferre, quod secus est in aliis be-
neficiis residentiam & assiduitatem perso- 35
nalem requirentibus, quorum fructus, etsi
sint stipendia laborum, tamen etiam sunt
præmia meritorum quibus excitantur ad
studia, & ad virtutem.

Secundum vterque Thom. etiam horum 36
beneficiorium coacervationem & exorbi-
tantem distributionem vni personæ, vt iuri
naturali repugnantem damnant id quod nos
suprà monstrauimus, hæc enim coaceruatio
oritur ex auaritia, & cupiditate, oritur ex
appetitu laxatius viuendi, & ambitione ma-
iuris dignitatis, vt facilius consequatur quis
Episcopatum, cum habeat plura beneficia
relinquenda *cap. quia in tantum de præbendis
cap. dudum el secundo de electio.* quibus con-
formatur Trident. *sess.* 14. *c.* 17. ibi. *quoniam
multi improba cupiditatis affectu se ipsos non
Deum decipientes, ea quæ bene constituta sunt* 37
*variis artibus eludere, & plura simul beneficia
obtinere non erubescunt, &c.* & loqui Conci-
lium de beneficiis simplicibus, clarè constat
ex verbis quæ subiungit. *Hæc non modo ad
Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad omnia alia
beneficia, tam sæcularia quam regularia, qua-
cumque etiam commendata cuiuscumque tituli,
aut qualitatis existant.* quare quod hæc nimia
beneficiorum multitudo prohibita sit iure
naturali, & Canonico, sentiunt Ioannes An-
dreas *cap. dudum de electio. cit.* Benedictus Ca-
pra. *tract. de Regul. & Fallent. regula.* 90. *n.*

135.quos citat & sequitur Alphonsus Ojeda
de incompatibilit. part.1.cap.21.n.1. ad quod
probandum plures rationes ex legibus,& illu-
ris Canonibus, adducit in sequentibus, sed
38 ratio præcipua est, quia † hæc coaceruatio
scandalum generat in Ecclesia, quare nisi
subsit ratio euacuans hanc malitiam semper
illicita perseuerat, cui adiungitur, quia sem-
per præsumitur præsumptione iuridica,
39 quod † hæc coaceruatio dimanet ex cupi-
ditate & ambitione nisi alias ita magna ero-
gatio sit eleemosynarum, & in pios vsus,
quæ possit euacuare præsumptionem,& tol-
lere scandalum.

40 Quanta autem debeat esse pluralitas, vt
in coaceruationem diuertat, iam supra dixi-
mus prudentum arbitrio esse relinquen-
dum, quantum ad forum conscientiæ, sed
quantum ad forum exterius iudicis arbitrio,
de quo videndus est Alphonsus de Ojeda
*part. 1. de incompatibilit. cap. 21. numer. 14.
& 15.*

§. IX.

Corollaria ad praxim valdè vtilia.

EX proposito principio ex mente D.Th. & Eminentissimi Caiet. constituto, & fundato plura ad mores instruendos & conscientias in timore Domini construendas & dirigendas sunt deducenda corollaria.

SVBRESOLVT. VI.

De mente S.Th. circa id, quod dicit, quod pluralitas ista defraudat voluntatem testatorum.

SVMMARIVM.

1. *An Præbendarum pluralitas sit illicita, & contra ius naturale, & n.2.*
3. *Couarr. & Molinæ opiniones afferantur.*
4. *Quam vltimam volantatem possit Papa commutare.*
5. *An si testator dicat quod beneficiatus personaliter assistat, sed hoc habeatur ex consuetudine aut statuto, possit Papa validè sine causa dispensare, quod per substitutum resideat, & n.6.*
7. *An consuetudo & statutum ad ius humanum pertineant.*
8. *Lotherij sensus affertur, & num. 9. 10. & 11.*
12. *Contra quod statutum possit allegare Priuilegiatus meliorem titulum de mundo.*

1 PRimum sit quomodo intelligenda est
ratio illa D.Thom. *art.15.citat*, qui, vt
ostendat † pluralitatem præbendarum esse
illicitam,& contra ius naturale dicit, sequi- 2
tur *in aliquibus defraudatio voluntatis testa-
torum, qui ad hoc aliqua bona Ecclesiis contule-
runt, vt certus numerus Deo deseruientium ibi* 3
esset; hæc ratio efficacissima est, sed non vni-
uersalis, sed solum ad fundationes aliquarũ
Ecclesiarum & certum numerum Capella-
norum sub Capellano maiore existente, vt
quotidie habeãt anniuersaria,& missas vna
cum officio diuino dicant in ea capella, aut
Ecclesia, hanc enim vltimam voluntatem
non exequi, est contrarium iuri naturæ se-
cundum quod vltima voluntas testatoris
exequi debet, vt latè † Couarr. *lib.3. variar.
c.6.* Molin. *de iustitia & iure tract.2.disp* 124. 3
quod agnouerunt lumine naturæ ducti Tul-
lius *in oratio.pro Concilio Balbo*,& Plin. *lib. 2.
epist.56.ad Annanium*, quare supposito quod
Papa non relaxat ius hoc naturale ex ratio-
nabili causa, ista non subsistente nequit quis
beneficium hoc cum alio incompatibili re-
tinere † posse autem Papam commutare
hanc vltimam voluntatem ex causa omnino 4
certum est, *clement.quia contingit.de religios.
domib*, ibi Glossa *verbo sedis Apost.* Cardinalis
num.10. Imola *num. 9.* Vitalinus *num. 17.* &
alij quos refert & sequitur Couarr. *cap. tua
nobis n.7.de testat.*& stylus & praxis Roma-
næ curiæ, quæ in hac parte legem facit,
monstrat.

Addo quod † si testator non dicat, quod 5
Beneficiatus personaliter assistat; sed hoc
habeatur ex cõsuetudine, aut statuto potest
Papa validè sine causa dispensare, quod per
substitutum resideat. Ratio est perspicua,
quia vt optimè notauit Ojeda *p.1.de incomp.
cap.17.n.45.* citans alios, quos etiam sequitur
Moneta *de commut vlt.volunt cap.10.n.156.* 6
si testator non expressit, quod Capellanus
debeat per se ipsũ celebrare potest, id præ-
stare per alium, quia regulariter, quod quis
facit per alium, per se ipsum facere videtur
cap potest quis cap.qui facit de reg.iur. in 6.&
latè probat Couarr.*lib.2.variar.cap.12.n.4.*
Lother.*lib.3.de re beneficiar q.27.à n.12.* Fa-
gundez *in 5.Eccles.præcepto lib.3, præcept. 1.* 7
c.9. Diana *p.2.tract.de celebr.miss.resol.18.* &
sic declarasse Sacram Congreg. sentiunt Cã-
pani.*diuers.iuris Rubr.7.c. 6. n.13.* Garzia *de
benef.p.7.cap.1. n.85.* consuetudo autem &
statutum ad ius humanum pertinent, in quo
validè etiam sine causa dispensat Papa.

Addit Lotherius *n.15.* † quod si fundator 9.
non expressit aliquid circa residentiam Be-
neficiarij; cum omne beneficium iuxta ius
commune sit seruitorium, & requirat per-
sonalem residentiam, potest Episcopus so-
lus, sine Capitulo, aut istud sine Episcopo,
facere statutum, quod Beneficiarius perso-
naliter resideat; si vrget necessitas, vel vtili-
tas Ecclesiæ ex defectu ministrorum, quia
etsi

9 etsi sit consuetudo in contrarium, nihil in hoc casu decernitur contra ius, sed potius dimota consuetudine, quæ hic & nunc est damnosa Ecclesiæ reuertitur ad ius commune, & ad statum maioris perfectionis, vt concludit Rota *in vna Calagurrit. Residentia coram Manz.* 17. *Febr.* 1612. apud Farin. *p.* 2. *recent. decis.* 375. *n.* 4.

10 Sed dubito an benè Lotherius adducat decisionē istam, in qua DD. benè dicunt, quia in Calagurritana Ecclesia erat consuetudo, immemorialis, quæ derogauit consuetudinem vniuersalem qua derogata reducitur res ad pristinum statum de residentia personali in omni beneficio ex iure communi,

11 quod per consuetudinem vniuersalem derogatam non exercebat vires suas, quas recuperat derogata consuetudine vniuersali per consuetudinem immemorialem Calagurritanæ Ecclesiæ, vbi autem non est derogata vniuersalis consuetudo, sed ista viget, nequeunt contra illam capitulum, aut Episcopus seorsim, vel simul statutum facere, de residentia personali beneficiarij, quia consuetudo vniuersalis concedit priuilegiū ex consensu tacito Papa contra quod nullus præter Papam potest statuere, nisi consentiente priuilegiato, vt tenent Conarr. *lib.* 3. *variar cap.* 16. *à n.* 1. Sanchez *lib.* 3. *de matr.*

12 *disp.* 36. *n.* 4. quia † priuilegiatus contra statutum hoc potest allegare meliorem titulum de mundo, scilicet immemorialem consuetudinem, vt dicit Rota *apud Farin. p.* 2. *decis.* 614. *n* 2. *coram Coccino Decano, anno* 1614. *die* 15. *Decemb. in vna Placenti. Canoni.*

SVBRESOLVT. VII.

De Capellania requirente residentiam.

SVMMARIVM.

1. *An si testator dicat quod ex bonis suis fundetur capella teneatur illius Beneficiatus ad personalem residentiam.*
2. *Garzia mens.*
3. *An etiamsi quotidie ex vi fundationis teneatur celebrare Capellanus possit vna vice in hebdomada non celebrare.*
4. *Quandonam absque vacantia teneatur celebrare Capellanus.*
5. *An vsque ad quadraginta dierum spatium possit non celebrare nec per se, nec per alium Capellanus.*
6. *An si Capella fundetur cum obligatione certi numeri missarum, & inseruiendi Ecclesiæ in diuinis, teneatur hoc adimplere Capellanus.*
7. *An Capella sit incompatibilis cum Canonicatu & Parrochiali.*

Corollarium secundum, quod † etiamsi 1 testator dicat, quod ex bonis suis fundetur Capella, vt Beneficiatus istius omni die, vel saltim quinquies in hebdomada celebrare teneatur sub pœna aliqua pecuniaria, si non faciat adhuc non requirit personalem residentiam & sic ex natura rei est compatibilis cum alia. Ita declarasse Sacram Congregationem testatur Garzia † *vbi sup.* 2 *n.* 87. si tamen testator personalem residentiam requirat, itavt Capellanus ipse & non per alium celebret ista Capellania incompatibilitatem habet cum alio beneficiō habenti residentiam oppositam illi, secus vero si non sit opposita, potest Capellanus mane dicere missam, & assistere in Ecclesia in qua habet Canonicatum; iste tamen Capellanus personalis, † etiamsi quotidie ex vi 3 fundationis teneatur celebrare potest vna vice in hebdomada non celebrare. Ita Nauarrus *consil.* 6. *de præbend.* Fagundez *vbi sup. n.* 11. Diana *resol.* 18. qui addit ex Nauarro, *vbi supr. n* 5. quod non solum vnam, sed etiā alteram missam potest ex causa honestatis relinquere, si tamen testator dirigat missam ad locum, vt quod dicat in tali Ecclesia, vel Capella † tunc absque vacantia tenetur ce- 4 lebrare, etsi requiratur personalis missatio, potest vna vel altera die in hebdomada honestatis causa per alium celebrare, quod si Capellanus infirmus sit in lecto, aut ita infirmitate impeditus, quod non possit personaliter celebrare, dixi *tom.* 1. *moralium tractatu* 2. *resol.* 8. *n* 92. quod † vsque ad quadra- 5 ginta dierum spatium potest non celebrare, nec per se, nec per alium, nisi fundator dicat, quod si per se non potest celebret per alium: dixi etiam *resol.* 12. *n.* 108. quod si ex vi institutionis Capellæ teneatur celebrare in aliquo altari, vel hora determinata si non celebret peccat contra iustitiam & tenetur restituere, vide ibi fundamenta.

Si tamen † Capella fundetur cum obliga- 6 tione certi numeri missarum, & inseruiendi Ecclesiæ in diuinis, tenetur hoc adimplere. Ita declarauit Sacra Congregatio *in vna Viterbi.* 11. *Ianu.* 1620. & in alia *Ferra* 7. *Decembr.* 1627. vnd † est incompatibilis cum 7 Canonicatu, & Parrochiali, vt dicit Sacr. Congreg. etiamsi possint per substitutum deseruire, vt aiunt Barbosa *Apostolicar. decis. collect.* 121. *n.* 2. Sellius *in selectis cap.* 40. *n.* 19. quare nisi dispensatio interueniat Papæ non potest vtrumque retineri.

SVBRESOLVT. VIII.

Si Pontifex exprimat, quod motu proprio confert beneficium, etiamsi Beneficiarius aliud habeat, collatio tenet.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *An si Pontifex* motu proprio & ex certa scientia *alicui habenti sufficiens beneficium, aliud beneficium conferat, collatio illa sit valida, & n.2.*

3. *Vbinam clausula* motu proprio & ex certa scientia *non operetur exclusionem inhabilitatis subiecti, & n.4.*

5. *An idem operetur motus proprius concessus ad instantiam partis, quam motus proprius concessus ex mera liberalitate Principis.*

6. *An clausula motu proprio & ex certa scientia suppleat vitium subreptionis, & obreptionis.*

7. *Quandonam non censeatur Pontifex relaxare ius naturale.*

8. *Menochij & aliorum doctrina affertur, & num. 9.*

1 COrollarium tertium, quod † si Ponti-
fex *motu proprio & ex certa scientia*
(his terminis expressis in rescripto aut bre-
ui) alicui habenti beneficium sufficiens, aut
beneficia, aliud beneficium conferat nulla
facta mentione beneficiorum obtentorum,
talis collatio est valida, id quod supra iam
probaui §.6.*versic.sed nunquid*, est etiam ex-
pressum *in clement. si Romanus de præbendis*
ibi, si Romanus Pontifex alicui de beneficio, mo-
tu proprio prouideat de beneficiis, quæ obtinet
2 *in habita mentione, prouisionem, seu gratiam*
huiusmodi fore validam declaramus, qualiacũ-
que fuerint beneficia, dignitates, aut personatus
cum cura, aut sine cura, aut in numero, quan-
tocunque, quæ is habeat cum sibi *prouisio*
facta fuerit, circa quæ verba Pontificia, quæ
plane difficilia sunt in hac materia de qua
3 nunc agimus notandum; quod † clausula
motu proprio & ex certa scientia in hac parte
non operatur exclusionem inhabilitatis
subiecti. Ita Azor.*p 2.lib.6.cap.10.q.5. vers.*
sed animaduertendum, Sanchez *lib.8.de matr.*
disp.21.n.49. Suar.*de leg.lib.8.cap.12.num.* 11.
4 vnde nec supplet ætatem, aut tori legitima-
tionem, aut esse tonsuratum, quæ omnia
supponit Põtificia intentio, cuius defectum
non tollit clausula ista, Gonzalez *ad regul.8.*
glossa 32.n.5. Moneta *de comm.cap.6. n.* 162.
Rota *apud Farinac. 2.part. decis.656.in vna*
Astien. Pensionis coram Cocci, nisi alias in li-
bello supplici fiat expressio horum defe-
ctuum, quia tunc censetur Pontifex habe-
re intentionem, & dispensare in his quæ
suæ iurisdictioni subiacent, vt expresse ait
Rota *ibidem*, quæ benè addit *num.* 1. verius
5 esse quod † idem operatur motus proprius
concessus ad instantiam partis, quam mo-
tus proprius concessus ex mera liberalitate
Principis. Iuxta doctrinam Seraph *decis.365.*
num.1.& 2.& Baldi *cap.nisi spectabilis num.4.*
de officio ordin. vbi satis eleganter id probat.
Igitur ad propositum nostrum † clausula 6
motu proprio & ex certa scientia supplet vi-
tium subreptionis, & obreptionis, vt dicunt
citati DD. ex Menochio *cons.1.num.429. &*
cons.378.num.22.& de arbitr. casu 201.n. 8.
non tamen supplet inordinationem iuris
naturalis, vt si beneficium collatum motu
proprio sit curatum requirens residentiam
personalem, & prouisus habeat aliud simi-
le, vel requirens interessentiam in choro † 7
non censetur Pontifex relaxare ius natura-
le, sed tenetur prouisus vnum renunciare,
quamuis alias prouisio & gratia valida sit, si
tamen beneficia, quæ obtinet solum sint
plura quorum quodlibet est sufficiens in hac
pluralitate censetur Pontifex dispensare, si
motu proprio & ex certa scientia conferat,
quia præsumitur causa in Principe † Meno- 8
chius *de præsumpt.lib.2. præsumpt. 10.n.* 32.
Sanch.*lib.8. de matrim.disp.17.n.14.* Moneta
de commut.vlt.volunt.cap.6. n. 54. qui *cap.7.*
num. 79. cum aliis dicit rescriptum *ex motu*
proprio amplissime esse interpretandum iux-
ta *cap. 5. de præbend.in 6.* vnde vt *supra* dixi
prouisus tutus erit in conscientia retinens
pluralitatem beneficiorum in quantocun- 9
que numero, nisi sit coaceruatio beneficio-
rum, in qua Papa nequit dispensare, aut re-
laxare ius naturale.

SVBRESOLVT. IX.

Non est contra ius naturæ habere vnum beneficium etiam curatum in titulum & aliud in commendam.

SVMMARIVM.

1. *An non sit contra ius naturæ quod quis habeat beneficium vnum etiam curatum & aliud in commendam.*

2. *An si sine causa dispenset Papa, illius dispensatio sit valida.*

3. *An qui plures Ecclesias retinet vnam quidem titulatam, aliam sub commendatione retinere debeat.*

4. *An Ecclesiæ commendatæ non sit Prælatus, sed potius Procurator & n.5.*

6. *An commenda perpetua dicatur titulus quo ius approbat modum habendi beneficia in commendam.*

7. *An plura beneficia curata dentur in commendam perpetuam.*

8. *An authoritas & scientia Romani Pontificis remoueat omnem suspicionem.*

9. *An prouisus sit tutus in conscientia, cum semper præsumere debeat de scientia, & prudentia summi Pontificis.*

10. *In quibus Pontifex facto suo de illicito faciat licitum.*

Corolla

1 COrollarium quartum † non contine-
re turpitudinē contra ius naturæ, quod
habeat vnum beneficium siue curatum siue
simplex in titulum & aliud vel alia siue cu-
rata, siue simplicia in commēdam siue per-
petua siue ad tempus; quare ex pura Ponti-
ficia dispensatione, id poterit obtinere sine
2 iuris naturalis relaxatione, atque ita † etiāsi
sine causa Pontifex dispenset; dispensatio
valida erit, & tutus erit in conscientia pro-
uisus nisi fiat beneficiorum commendatorū
coaceruatio, vt erat illa de qua meminit
Filluçius de quodam, qui in commendam
habebat 40. Abbatias, quæ coaceruatio nisi
subsit vrgentissima causa turpissima est,
contra ius naturæ.

Igitur absolutè modum dandi beneficia
in commendam. Primus (qui constet ex
historiis) introduxit summus Pontifex Leo
IV. qui vixit *anno* 847. qui fuit sanctissimus
pariter & Doctissimus, cuius est *cap. qui plu-*
3 *res* 21. *q.* 1. † *qui plures Ecclesias retinet vnam*
quidem titulatam, aliam vero sub commenda-
tione retinere debet; hæc ibi, sed cur hoc non
contineat turpitudinem contra ius natura-
4 le rationem subdit glossa; *quia* † *Ecclesiæ com-*
mendatæ non est prælatus, sed potius procurator.
cap. obitum 61. *distinct. & qui commendauit po-*
test reuocare, quam vult. leg Lucius D. deposi-
5 *ti. leg. commendare D. de verb. signif.* quare nō
esse incompatibile ex iure naturæ, constat
ex cap. relato. & cap. illud eadem quæst & cau-
sa quam resolutionem benè & curiosè pro-
bat Ojeda *p.* 2. *de incompatibilit. cap.* 4. dicens
quod de ea nemo scribentium dubitat, etiāsi
sit commenda in perpetuum, & ad vitam
commendatarij, qui dicitur habere titulum,
non enim est verus titulus Canonicæ insti-
6 tutionis, sed † commenda perpetua dicitur
titulus, quia ius approbat hunc modum ha-
bendi beneficia in commendam, & iste mo-
dus à iure approbatus dicitur titulus, sed in
effectu est administrator prædicti beneficij,
quod habet in commendam perpetuam &
clarum est de iure quod administrator ha-
bet eam facultatem, quam verus prælatus,
vt tradunt omnes *in cap. veniens de præscri-*
ptione.

Et cum Doctissimus vir sibi *num.* 12. ob-
iicisset, quod eadem incommoda sequun-
tur & inordinationes contra ius naturæ, ex
7 hoc quod † plura beneficia curata dentur
in commendam perpetuam, ac si dentur in
titulum, quæ ipse refert *in praxi tit. de com-*
menda, huic argumento respondet *num.* 13.
8 quod † authoritas, & scientia Romani Pon-
tificis remouet omnem suspicionem, & præ-
sumitur quod prædicta commenda ad vitam
fuerit facta, ex iustis & rationabilibus causis,
quæ quidem præferendæ sunt præfatis in-
commodis. Nam in his Romanus Pontifex
de illicito licitum facit *argumento tex. in leg.*
furti. § qui iussu D. de his qui not. inf. & tex.
in cap. ad quæstiones iuncta glossa *vers. vocat.*
de rerum permut. Dec. *cons.* 141. Cassad. *decis.*
2. *de simon. n.* 3. *&* 4. Mandos *reg.* 32. *de impetr.*
benef. vacant. per obitum famili. Cardan. *q.* 30.
n. 10. quæ doctrina verissima est & præ ocu-
lis habenda, vt † prouisus sit tutus in con- 9
scientia, cum semper præsumere debeat de
scientia, & prudentia summi Pastoris, &
dispensatoris, habuisse sufficientia motiua
ad has commendas faciendas, ita vt eo ipso,
quod faciat aufertur omnis incompatibili-
tas in foro externo, de quo non potest esse
dubium; & factum ipsum Pontificis cum
iudicandum sit semper prudentissimum, tu-
tum reddit in conscientia prouisum; nam † 10
Pontifex in his facto suo facit de illicito li-
citum, an vero post Tridene. hoc liceat di-
cemus alibi.

SVBRESOLVT. X.

Consuetudine potest introduci, quod quis habeat plura beneficia simplicia, etiamsi quodlibet sit sufficiens.

SVMMARIVM.

1. *An possit consuetudine fieri quod quis habeat plura beneficia simplicia, etiamsi quodlibet sit sufficiens ad congruam sustentationem.*
2. *An quando Canonicus ex illius præbenda honestè sustentari potest pro sui gradus qualitate, liceat sibi eidem Canonico aliquam ex dignitatibus conferre.*
3. *Sacræ Congregationis sensus.*
4. *An obtinere plura beneficia simplicia non sit absolutè contrarium iuri naturali.*
5. *An vni possit duplex dari beneficium si prius non sit sufficiens.*
6. *An summi Pontifices narranti plura obtenta beneficia simplicia, nisi forsan narretur magna multitudo titulorum, soleant alia concedere.*
7. *Nauarri & Garzia mens adducitur, & n.* 8. 9. 10. *&* 11.
12. *Qua consuetudo non sit rationabilis ex mente Ojeda.*

COrollarium quintum contra Ojeda
p. 2. *de incompatibilitate beneficiorum c.* 9.
n. 11. quod † potest consuetudine fieri, quod 1
quis habeat plura beneficia simplicia, etiā-
si quodlibet sit sufficiens ad congruam su-
stentationem. Ita Aragon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2.
conclus. 3. *secundi dubij pag.* 318. Valentia 2. 2.
disp. 5. *quæst.* 7. *punct.* 2. *vers.* 4. *quæritur*, Car-
dinalis Tuscus *tom.* 1. *littera B. conclus.* 61. Le-
desma 2. *p. sum. tract.* 7. *cap.* 1. *concl.* 11. Floria-
nus

nus, Capra. Abbas, Ferret. Rebuffus & alij, quod sequitur & citat Nicolaus Garzia, *p.11. c.5.n.273* Azor. *2.p.lib 3.cap.11.q.18.& lib.6. c.11.q.1.& cap.13.q 6.* tenet glossa *cap. 1. de consuetudine in 6. verbo nisi vnicum*, glossam sequuntur Dominicus Francus, Philippus, & alij & constat *ex cap. cum te de rescriptu, & cap. cum in Ecclesia de prabendis* *ra* 6. & expresse determinatum est à Sacra Congr. interpretum Concil. à qua quæsiuit Archie-
2 piscopus Valent. † *an quando Canonicus ex illius prabenda honestè sustentari potest pro sui gradus qualitate, liceat sibi eidem Canonico aliquam ex huiusmodi dignitatibus conferre cum ex antiquissima, & immemorali consuetudine absque dispensat. Apost. consueuerunt illius dignitates Canonicis eiusdem Ecclesia, tam apostolica quam ordinaria potestate conferri, idque licitè fieri posse per Sacram Congreg. declaratum fuit?* cui interrogationi respondit S. Congreg. (Decano Eminentissimo Hieron.
3 Cardinali Matthæo, † *Concilij, censuit consuetudini permittenti, vt in eadem Ecclesia dignitas cum Canonicatu per eundem obtineri, & retineri possit non censeri derogatum ex decreto Concilij Trident. cap. 17. sess. 24. de reform. vbi disponitur habenti beneficium competens, non posse conferri alterum.* Hæc Sacra Congreg.
4 ex quo euidenter deducitur, quod † obtinere plura beneficia simplicia, non est absolute contrarium iuri naturali, quia contra ipsum non præualet consuetudo, quia esset irrationalis, quod præualet contra hoc quod est habere plura beneficia simplicia, horum pluralitas non est contraria iuri naturæ, sed sola dispensatione Pontificia tutus erit in conscientia dispensatus.

Ex quo colligitur, quod licet Concilium
5 Trident. *cap. 17. citat.* decreuerit quod † vni non detur nisi duplex beneficium si prius non est sufficiens, quod in Hispania quantum ad hoc non videtur receptum hoc decretum. Nam post illud sicut antea ordinarij communiter contulerunt, & conferunt plura beneficia etiam vltra duo, vni, etiam quod vnum sit sufficiens ad congruam sustentationem, & simul retinent, dummodo alias non sint incompatibilia, & etiam in curia idem fit, nam etiam post Concilium
6 Tridentin. summi Pontifices narranti plura obtenta beneficia simplicia, nisi forsan narretur magna multitudo titulorum, solent alia concedere, nec apponitur decretum *de dimittendo* obtenta intra duos menses, quod solet apponi quando narratur aliquod obtentum incompatibile, neque etiam potest dici Papam super illis tacitè dispensare, quia hoc tollitur *ex cap. nō potest de prabendis in 6.*
7 vt tradit † Nauartus *de orat. cap. 21. miscella 16. num. 64.* hæc Garzia *num. 323.* qui subdit *num. 331. & cum meo tempore Roma per aliquot Hispanos prætenderetur aliqua impetrationes iuxta dictum cap. 17. Concilij & dictas* 8 *declarationes S Congreg. de beneficijs per Ordinarios prouisis, & aliqua essent signata, tandem ad instantiam Regis nostri Philippi, cuius anima requiescat in pace, & eius Ambassatores cessauerunt & non fuerunt ad effectum perducta*; hæc ille, quod mihi magnum & efficax est argumentum, quod huiusmodi pluralitas non est contra ius naturale, nec contra illud turpitudinem habere, quam non possit totaliter euacuare consuetudo præscripta; neque enim Rex piissimus turpitudinem contra legem naturæ tueretur, aut 9 defenderet; nec etiam contra Trident. cuius est specialissimus Protector & Defensor, si agnosceret quod in Hispania decretum hoc esset receptum. Neque etiam præsumendum est de tot doctissimis, vigilantissi- 10 mis, & piissimis Pastoribus, id facere si existimarent esse contra ius naturale, aut decretum Concilij Trident. & sic subdit Garzia *num. 332. vnde videtur posse probabiliter dici opinionem Innocentij, de qua supra n. 264.* 11 *quam consuetudo antiquissima approbauit, etiā hodie posse procedere etiam in foro conscientia, non obstante dicto decreto Concilij cap. 17.* quia non est vsu receptum, quando autem sententia aliqua est consuetudine recepta sequenda est sententia ista; vt tenent multi graues DD quos citat Ojeda *p.1.n.46.* quos ipse sequitur quando consuetudo est rationabilis at, inquit, † consuetudo ista rationa- 12 bilis non est, sed fallitur omnino, vt vidimus ex declaratione Card. tum insuper, quia cōsuetudo fundatur in sententia Innocentij; quæ satis est rationi conformis, quam tot & tam graues authores sequuntur.

SVBRESOLVT. XI.

De pluralitate pensionum.

SVMMARIVM.

1. *An pluralitas pensionum non repugnet iuri naturali.*
2. *An pluralitas pensionum non habeat turpitudinem contra ius natura, bene tamen carandem conseruatio.*
3. *Qua pensiones sint propriè beneficia.*
4. *Qua pensiones dicantur præstimonia.*
5. *Duplex affertur pensionis differentia.*
6. *Qua pensio laica dicatur.*
7. *Quid item pensio Clericalis sit, & n.8.*
9. *Pensionis distinctio concipienda venit & numero 10.*
11. *An habent pensionem debeant esse Clericus.*
12. *Quinam ex priuilegio Pontificio possint habere Clericales pensiones.*
13. *In pensione triplex causa considerāda venit.*

14 *Cā*

14. *Couarria mens adducitur.*
15. *An reseruatarius non teneatur iustificare valorem, cum gratia non sit de quota valoru.*
16. *Pensionis causa formalis quasit.*
17. *Inter duas pensionis causa formalis partes, quæ differentia intercedat.*
18. *Lothrij mens affertur.*
19. *Item Authoris iudicium.*
20. *Pensionis causa finalis duplex admittitur, & n. 21.*
22. *An reseruatio pensionis siue in beneficiis curatis, siue in simplicibus odiosa non sit, & n. 23.*
24. *An proprius affectus, qui ad luxum & diuitias semper declinat non debeat esse regula taxationis propriarum commoditate in quibus non futiatur, & numero 25.*
26. *Ex quibus Capitibus Pensionarij & obligationis Beneficiarij honestetur & fauorabilis reddatur pensionis reseruatio.*
27. *An pensio sit plaga fœtida ex percussione aerus Ecclesiastica disciplinæ similitudinariè inflicta.*
28. *An solus Pontifex sit causa efficiens vera & propria pensionis.*
29. *An nullibi Episcopo in iure sit permissum reseruare perpetuas pensiones in commodum alterius, & n. 30.*
31. *Quæ causa pensionis dicatur fauorabilis, & n. 32.*
33. *Quam pensionem nequeat Episcopus imponere sine causa.*
34. *An pensio posita ab Episcopò sine causa nulla sit & n. 35.*
36. *Vtrum si Ordinarius super beneficio aliquo pensionem reseruet ad vitam Pensionarij, petaturque eius confirmatio à Papa, nunquam talis confirmatio concedatur.*
37. *Rebuffi sententia affertur.*
38. *An Papa sine aliqua causa possit imponere pensiones supra quæcumque beneficia, & n. 39.*
40. *Multorum Doctorum opiniones adducuntur.*
41. *An Pontifex non sit absolutus dominus fructuum beneficiorum, sed dispensator fidelis.*
42. *An Pensio reseruata authoritate Papæ, etiam sine causa valida sit.*
43. *Papa in beneficialibus est dominus absolutus.*
44. *An in reseruanda pensione Papa habeat plenam & omnimodam potestatem, & n. 45. 46. & 47.*
48. *An nunquam Summus Pontifex pensionem reseruet sine causa.*
49. *An Papa sine causa non possit imponere pensionem sicut & auferre beneficium.*
50. *An Pontifex sine causa non possit auferre Episcopatum à possidente.*
51. *Quid veniat notatu dignum, & num. 52. & 53.*
54. *Quomodo pluralitas pensionum sit licita.*

COrollarium sextum, quod † pluralitas 1
pensionum non repugnat iuri naturali, sicut nec pluralitas beneficiorum simplicium; contrarium huic corollario tenent Ojeda *p. 1. de incompatibilit. cap. 21. numero 12.* Azor. *part. 2. lib. 8. cap. 12. quæstion. 7.* Vasquez *de beneficiis, cap. 2. §. 3. dub. 11.* sed ego sicut de beneficiis simplicibus dixi quod eorum pluralitas non repugnet iuri naturæ benè tamen eorum coaceruatio immodica. Ita philosophari cogor de pensio-
nibus, quarum † pluralitas non habet tur- 2
pitudinem contra ius naturæ, benè tamen earundem coaceruatio, & multo potiori ratione, quia pensiones non sunt propriè beneficia Ecclesiastica, vt declarauit Rota *in vna Brixien. confidentia coram Pegna 5. Iunij* 1591. excipio tamen pensiones, quæ extractæ sunt à beneficio pingui, & dantur in titulū
beneficij perpetuū, istæ enim † propriè sunt 3
beneficia, etsi retineant nomen pensionis, *cap. ex querense de Cleric. non resid.* vt tradunt Gunz. *ad regul. mensi. glossa 5. §. 5. n. 43.* Nauarrus *cons. 11. de const.* Suàr. *de censuris disp.*
13. sect. 1. num 7. & † istæ dicuntur præstimo- 4
nia quæ à sua primæua constitutione nihil aliud erant quam certæ pensiones fructuum deputatæ, & præstari consuetæ per capitula Ecclesiarū, his qui litterarū studiis incumberēt, nec aliis quam Canonicis, vel ipsius Ecclesiæ Clericis dabātur, & horū vices hodie gerunt pensiones Ecclesiasticæ; de quibus modo quāuis præstimonia cum hodie in titulū dentur propriè sint beneficia de quibus Gonzalez, *vbi supra num. 15.*

Loquimur ergo de pensionibus, quæ constituūtur ad tēpus super fructus beneficij &
alicui assignātur authoritate superioris † quæ 5
duplex est, vna laica & altera clericalis, illa datur in stipendiū pro seruitio tēporali, pro pulsandis cāpanis, aperiendis foribus Eccle-
siæ, vel pro remuneratione laborū, & ista † 6
pensio laica dicitur, quia titulo laicali datur, & sic eā laici habere possūt, sine aliqua obligatione spirituali recitandi aliquod officium diuinum. Ita Gigas *de pens. q. 67. n. 2* Duare-
nus *de benef lib. 6. c. 4.* Ojeda *vbi sup.* † pensio 7
vero Clericalis est, quæ loco beneficij alicui assignatur, vt cōmodius quis sustentari valeat; quare Clericalis pensio sic & benè diffinitur à Garz. *p. 1. c. 5. n. 170. est ius spirituale, seu illi annexū, instar beneficij percipiendi certā portionē ex fructibus mēsæ, vel beneficij, ad tēpus;* vnde pēsio ideo dicitur talis, quia ex sui natura perpetuo pendet, quia debita quan-

tiras pecuniæ semper stat in suspenso ratione iuris, quod habet pensiunarius; siquidem soluta pecunia vnius anni incipit alterius anni debitum pendere; nulla enim datur, vel minima temporis pars in qua debitum in suspenso maneat, & non currat, vt benè notant Lexicon iuris Ioannis Kal. & Connan. *in comment. iuris ciuil. lib. 4. c. 15. n. 9.*

9 Vt autem † definitio concipiatur, vt par est nota additam esse particulā illam ius spirituale, vel illi annexū, quia cum vsus dandi pensiones peruerteretur & promiscuè dabantur laicis, S. memoriæ Pius V. edidit cōstitutionem subdatā *Idib. Octob.* 1568. quæ in Bullario Cherubini *est* 73. §. 2. *statuit, vt deinceps etiam prætextu quorumlibet priuilegiorum, quæ prorsus irritat, & reuocat, laici etiam extra coniugium in cœlibatu viuētes, ac bigami,*
10 *& Clerici coniugati, nullas nouas pensiones, aut fructus aut omnino alias res Ecclesiasticas habere, nec ipsi etiam qui coniugati, si ad primas & & alias nuptias transierint antiquas deinceps percipere, Clerici verò & alij matrimoniū etiā cum vnica, & virgine contractari postquam illud contraxerint, neque antiquas retinere, nec nouas assequi possunt*, ex qua constitutione
11 claret, quod † habens pensionem debet esse Clericus, sub cuius nomine comprehenduntur milites S. Ioannis, vt determinauit Rota *apud Greg. XV. decis.* 87. *n.* 4. *& decis.* 109. *n.* 3. *confirmata die* 10. *Decembr.* 1604. *corā D.*
12 *Pegna.* † Milites Lauretani & alij de quibus supra, qui ex priuilegio Pontificio possunt habere huiusmodi pensiones, de his militibus, quantum ad hunc effectum habendi pensionem Ecclesiasticam latè Barb. *de iure Ecclesiast. vniuers. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 32. *&* 33.

13 Secundo nota quod † in pensione triplex causa cōsiderari debet; vnā efficiēs solus est Sum. Pont. Lother. *vbi infra n.* 18. alia est materialis, quæ est certa pecuniarū quantitas, fructus enim beneficij ordinaria Papæ intētione non reseruātur pro solutione pēsionis, sed obligātur ad illā, vt benè Couarr. *lib.* 1. *variar. c.* 15. *n.* 13. quamuis intuitu ali-
14 cuius magnæ personæ soleat pars fructuū reseruari alicui, sed hæc propriè nō est pēsio, sed fructuū reseruatio, vt benè Lother. *lib.* 1. *de re benef. q.* 36. *n.* 37. qui notat consequēter
15 quod † reseruatarius non tenetur iustificare valorem narratum, cum gratia non fit de quota valoris, sed de quota fructuum, quam omnino percipit, siue sint in magna siue in parua quantitate. Rota *p.* 3. *diuers. decis.* 764. (nisi alias quota taxata esset ad quantitatem pecuniarum) quod non contigit in pensione, quam tenetur quis accipere de manu alterius, vt docent Couarr. *vbi supr.* Gambar. *de officio legati lib.* 6. *n.* 55. *&* 56.

16 Causa † formalis est consensus titularis & authoritatis Papæ concursus, vnum enim sine alio nihil efficit, quia sine consensu illius Pontifex non facit gratiā, vt Cassiodorus *decis.* 4. *n.* 6. *de pens.* Valenzuela *consil.* 48. *n.* 1. neq; consensus partiū sine partium authoritate efficax est, sed † est notanda differentia 17 inter has duas partes causæ formalis; quod authoritas Papæ sēper debet præcedere, & simul concurrere cū consensu titularis; vnde antecedēter ad pensionē existere debet, at consensus titularis non est necessarius, quod semper formaliter antecedat ad cōcessionem gratiæ pensionis, etsi præcedat ad expeditionē litterarum & Bullæ, quod egregiè adnotauit Lotherius *vbi supra à num.* 75. *& num.* 86. dicit † quod, *si Papa* (*quod raro* 18 *fit*) *reseruet pensionem super beneficio adhuc vacante, etsi non esset consensus formalis, vt determinauit Rota, apud Marchesan. tom.* 1. *fol.* 621. *quia qui non est actu titularis nequit actu & formaliter consentire. Tamen* (*inquit*) *Lotherius adest causa formalis ex cōsensu cansatiuo, quem Papa tantisper suspendit, non autē remouet, quia mox vt prouidet de beneficio & promisus illud acceptat pensione grauatum, dicitur de facto consentire, & quasi contrahere §. hæres. inst. de oblig. quæ ex quasi contractu nasc. & contra eam ac contra illam, qui positiue consensit, & se obligauit datur actio personalis.* Verallus *decis.* 13. *n.* 1. *&* 2. Rota *in recentio. p.* 2. *decis.* 176. *n.* 1. *&* 3. Hæc ille, sed ego existimo 19 quod qui accipit beneficiū, quod in vacātē onerauit Papa pensione cōpetenti eo ipso, quod beneficiū sic oneratum & grauatum acceptauit formaliter consensit in pensionē, & sic nunquam sine consensu formali actuali, vel virtuali imponitur, cum effectu solutionis, pensio Ecclesiastica.

Causa vero † finalis duplex est, vna motiua & hæc est alimentorum suppeditatio, 20 quem finem habuit pensio à sua primæua origine, sicut & præstimonium; alia est impulsiua, quæ duplex vna est resignatio, siue simpliciter facta, siue pro concordia inter partes, altera est reseruatio cum vacat, aut 21 prouidetur beneficium; & in expeditione litterarum ex qualibet harum impulsiuarum semper exprimitur causa motiua finalis, vt benè Lother. *q.* 35. *n.* 50. vnde Papa in concessione pensionis sēper supponit indigentiā pensionarij iuxta personæ qualitates.

Ex quibus constat † reseruationem pensionis, siue in beneficiis curatis, etiā Episcopatu, siue in simplicibus odiosam non esse; 22 cum ex motiuis iustissimis reseruetur ex parte pensionarij, quod iuxta suas qualitates indigeat, ex parte vero eius qui grauatur, iste enim (iuxta æstimationem gubernatoris vniuersalis, & Pastoris Ecclesiæ, qui huius bona distribuit prudenti arbitrio) modum accepit in sumptibus, quos facere debet, & qui fructus ex seruitio altaris collecti

collecti ſufficiant ad eius congruam ſuſtēta-
tionem,qua taxa facta, à publica poteſtate,
queri nequit de ſufficientia ad victum, &
ſic S. C. Trident. taxauit *centum pro Rectore*
24 *& mille pro Epiſcopo*, proprius enim † affe-
ctus,qui ad luxum & diuitias ſemper decli-
nat, non debet eſſe regula taxationis pro-
priarum commoditatum,in quibus nō ſatia-
tur,*cap.ſicut ij. §. interdum verſ. ſatietas 47.*
*diſt.*gloſſa ſingularis, *cap. vnico in principio.*
verbo inſatiabilis de præbendis; quare iuſtum
eſt, quod ab eo qui habet ſuperflua,iſta au-
ferantur, vt pauperes & indigentes ſubue-
25 niantur,*cap.ad hoc 16.q.1.*quod eſt Greg *ad*
*Leonē Epiſcop.Catanenſ.lib.7.epiſt.*8. Clerici
enim ad ſuperflua eroganda tenentur, *cap.*
*ſicut 47.*ex quibus capitibus videlicet indi-
gentia penſionarij, & obligationis Benefi-
ciarij, honeſtatur & fauorabilis redditur
penſionis reſeruatio,vt multis citatis tradit
Rota *deciſ.240.n.24.p. 1.diuerſorum*; quare
26 iniuſtè querelas formant Beneficiatij titu-
lares, dum grauantur moderatis penſioni-
bus,quos reprehendit Mandoſ. *ad regul.19.*
*q 11.à n.4.*Gambat.*de officio legati lib.6. nu-*
*mer.*111.& optimè Lother. *q.36. n. 51.* con-
tra Paulum de Roma *tract.de penſion. cap. 8.*
27 *num.22.*dicens quod † *penſio eſt plaga fœtida*
ex percuſſione neruo Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſi-
militudinariè inflicta;quibus benè reſpondit
Lotherius.

28 Sed quia diximus quod † ſolus Pontifex
eſt cauſa efficiens veræ & propriæ penſio-
nis,cum ipſe ſolus poſſit grauare ad vitā pē-
ſionarij beneficium;ſiquidem ipſe ſolus po-
teſt obligare ſucceſſores beneficiarij conſē-
tientis etiamſi nun conſentiant,quod eſt per
accidens;vt determinat Rota *deciſ.437. n.2.*
in vna Ripana penſionis,coram Pirouano 19. No-
uembr.1612. ibi *penſiones perpetuæ non poſſunt*
*reſeruari niſi authoritate Papæ.*Gigas *de penſ.*
*q 87.n.5.*Mandoſ.*in praxi ſign.gratiæ, de ex-*
*tinct.in prio.*quā deciſionem ſequitur Lothe-
rius & egregiè defendit *lib.1.q.35.à n.19.*di-
29 cens hoc eſſe indubitatū cum † nullibi Epi-
ſcopo in iure ſit permiſſum reſeruare per-
petuas penſiones in commodū alterius,gra-
uando titulares,& ſucceſſores in beneficio
contra eorū voluntatē & conſenſum,vt op-
timè adnotauit Caſſad.*deciſ.4.n 6. de penſio.*
Steph.Gratian.*diſceptationum forenſ. c. 617.*
30 *n. 12.* quod etſi Epiſcopus poſſit reſeruare
penſiones,ex conſenſu titularis, & cū cauſa
iuſta,hæc ſolum fieri debet ad vitam one-
rati,& aggrauati,ita vt tantū teneatur ad pē-
ſionem ſoluendam,primus oneratus non ta-
men qui ſuccedit in beneficio, id quod no-
tauit Lother.*vbi ſup.*

Eſt iuſta cauſa in Epiſcopo amor quo di-
ligit nepotem ex fratre,Rota *p.2. deciſ.166.*
31 *n.4.*cauſa verò † quod ſtudiis litterarum va-
cet adeo eſt fauorabilis,quod poſſit Epiſco-
pus contra Sacros Canones diſpēſare,vt te-
net Roman.*conſ.325.n.8.*cum maiore parte
Capituli contradicente minore ſtatuere, vt 32
quilibet Canonicus de ſuis præbendis ali-
quid contribuant ſingulis annis in ſubſidiū
pauperi ſcholari,vt notat multis citatis Re-
buff *de priuileg.ſcholar.priuileg. 4*. Grat. ta-
mē *n.5.* aſſignat cauſas ex quibus Epiſcopus
poſſunt beneficia pēſionibus grauare ad vi-
tā ipſius grauati,vt pro bono pacis, pro ſtu-
dio litterarū,alicuius ſcholaris pauperis,vel
pro vtilitate Eccleſiæ,pro cōcordia litis,pro
pauperibus,& egenis,pro benemeritis, pro
vſu pio & ſimilibus, ſine cauſa enim † 33
nequit Epiſcopus eam imponere, vel mēſæ
Epiſcopali,vel alicui beneficio; vnde Sym-
machus Papa *Canon.penſiones 16 q.1.*ſcribēs
*ad Cæſarium,*dicit *poſſeſſiones quas vnuſquiſ-*
que Eccleſiæ proprio dedit,aut reliquit arbitrio,
alienari quibuſlibet titulis, atque diſtractioni-
bus,vel ſub quocunque argumento non patimur,
niſi forte aut Clericis bonorum meritorum, aut
monaſteriis religionis intuitu, ac certè peregri-
nis neceſſitas largiri ſuaſerit, ſic tamen vt hæc
ipſa non perpetuo, ſed temporaliter perfruan-
*tur;*hæc de penſione Epiſcopali,nam Papa-
lis perpetua eſt niſi aliud exprimatur in gra-
tia,*cap.illud 16.q.6.*quod eſt Gelaſij Papæ.

Et etiam aliud notandū diſcrimen,quod † 34
pēſio poſita ab Epiſcópo ſine cauſa nulla eſt,
vnde vt notat Gratian.*vbi ſup.n.8.*non ſuffi-
cit aſſertio Epiſcopi dicentis cauſā interue-
niſſe in reſeruatione pēſionis,ſed aliūde de-
bet cōſtare de cauſa;quod ſecus eſt ſi Epiſ-
copus ſit Cardinalis,cui credendū eſt,etiāſi
ſit in dānum tertij,vt notāt Laudenſ.*de Car-* 35
din.q.56.& Dec.*in cap. conſtitutus n 9. de ap-*
pellat.& hæc Romanæ curiæ conſuetudo ſa-
tis conformis ſupremæ dignitati Cardinali-
tiæ,quæ regiæ ſimilis eſt.

Hinc eſt quod † ſi Ordinarius ſuper bene- 36
ficio aliquo penſionē reſeruet,ad vitā pen-
ſionatij, petaturque eius cōfirmatio à Papa
nunquā talis confirmatio cōceditur,ſed vel
nō admittitur ſupplica, vel ipſe Papa nulla
facta mētione reſeruationis Epiſcopalis pro-
uidet beneficiū & penſionē reſeruat,vt ob-
ſeruat Rebuff.† *in praxi tit.de reſeruat.n.17.* 37
verſ.& confirmat quod nō ex alio prouenit,
niſi quia Pont.nō agnuſcit in Epiſcopis po-
teſtatem reſeruandi penſionem,Mandoſ. *de*
ſignat.gratiæ §. confirmationes.

Cæterum † Papa ſine aliqua cauſa poteſt 38
imponere penſiones ſupra quæcunq; bene-
ficia,quorū omniū habet pleniſſimā poteſta-
tē,*c.2.de præbend.in 6.*& aliis iuribus,quæ ci-
tat & ſequitur Gigas *de penſionibus q 6.*& eſt
omniū Canoniſtarum quos ſequitur Rota
in vna Cameran.Penſionis coram Gypſio.7.Iulij
1591.ibi *Papa pro libito volūtatis poteſt pēſiones*

super beneficiis imponere & transferre. Paris.
consil.60.n.69.lib.4.& in alia Oxomensi. *Pen-*
sio.coram D.Litta. 20. *Maij* 1598. *Papa vti*
Dominus beneficiorum potuit beneficium præ-
dictum titularem, qui ipsum prout voluerit
39 *prægrauare ad tex. citatum & ad notata per*
Baldum in leg. rescriptum column. 2. Cod. de
precibus Imper.offer. hæc ibi legatur Petrus
Greg. Tolosan. *de benef.c.29.n.2.* Paris. *de re-*
signat.lib.6.q.2.n.131.& n.155. quamuis re-
gulariter Papa sine causa non reseruet pen-
sionem, tamen reseruata sine causa valida
est reseruatio & etiam in foro conscientiæ
retineri potest.
40 Huius contrarium tenent † Gambarus
de officio legati lib.10.n.386. Corduba *lib.1.q.*
21.punct.2. Arag. *2.2.q.63. art.2. vers. de an-*
nuis antē pensionibus, quæ ab hinc octoginta an-
nis percrebuerunt in Ecclesia pag. 2. mihi 320.
Vega *in sum p.2.c.65.casu* 6. Ledes. *to. 2. sum.*
tract.7.cap.1.& tract.12.concl.21. Rodrig. *in*
sum.tom.2.c.21.n.4. Sanch. *tom.1.consil.lib. 2.*
41 *cap.3.dub.45.n.3.* quia inquiunt † *Pontifex nō*
est absolutus Dominus fructuum beneficiorum,
sed dispensator fidelis, tum quia ex reserua-
tione pensionum plures sequuntur inordi-
nationes contrariæ quas referunt Gig. *q.63.*
& Paulus de Ruma, *vbi supra.*
Sed ego Rotæ decisionibus & Canonistis
ferè omnibus quos refert, Garzia *de benef.p.*
1.c.5.n.275. libentius assentior; quare existi-
42 mo, quod † pensio reseruatur authoritate
Papæ, etiam sine causa valida sit, in consciē-
tia duplex fundamentū posuit Rota *in Oxo-*
mensi citata, quod etiā confirmauit eadē Ro-
ta apud Farinac. *in vna ciuitatis Castel.* 1614.
die 2. Iunij coram Duno Zetto decis 613.*n.1.* quia
43 † Papa in beneficialibus est Dominus abso-
lutus, *cap. cuncta per mundum, cap per princi-*
palem 12.q.3. & latè ostendit Gonzal. *regul.8.*
§.1 à n.1. & §.2.n 44. & egregiè Lother. *lib.*
2.q.22.à n.37. vsque ad finē plura congerēs
satis vtilia ad propositum, quod axioma ego
intelligo quantum ad liberam potestatem
disponendi de fructibus dummodo maneāt,
centum pro Rectore & mille pro Episcopo.
Secundum fundamentū posuit Rota apud
Farinac. *p.1 decis.281 corā Lugdunens. in vna*
Barchinon. Pensionis 19. Ianuar. 1611. in qua
44 habetur, quod † in reseruanda pensione Pa-
pa habet plenam & omnimodam potestatē;
vnde in illa reseruanda nullam exigit causā,
sed solum quod cum prudentia, iudicioque
rationis procedat, quod exigit plena omni-
moda & libera potestas, circa beneficialia,
45 quare sicut potest auferre beneficium, sine
causa, itavt si facto vellet, etiā de iure posset,
eo quod factum optimè iustificetur ex sola
& nuda eius voluntate cum ipsi omnia mū-
di beneficia sint manualia respectu suæ su-
premæ Potestatis. Ex Baldo *leg. rescripta n.8.*
versic. item omnia beneficia mundi. C. de preci-
bus Imper.offer. Decius *consil.124.num.4.* Cæ-
phal. *consil.235.n.2.* Cenedo *q.22 n.3. vers re-*
spectu Papa. Ita etiam imponere potest pen-
sionem sine causa, nisi sola sua voluntate, 46
quæ impositio valida erit absque dubio ne-
que turpitudinem contra ius habebit, qua-
libet enim causa data superior est, & magis
ponderat voluntas rationabilis Papæ, neque
enim si contra ius naturæ esset sine aliqua
causa ex parte obiecti reseruare pensionem
possum in animam meam inducere; quod
tot graues & Catholici iudices, & scriptores 47
in conspectu Pontificis, ita absolutè dice-
rēt posse Pontificē, sine causa imponere pē-
sionē, si hoc esset turpe & cōtra ius naturæ.
Verum est, quod † nunquam Sum. Pontif. 48
pensionem reseruat sine causa, sicut neque
aufert ab aliquo beneficiū, quod obtinet sine
causa, non enim vtitur potestate & dominio
alto sibi cōcesso, qua ratione possunt intel-
ligi aliqui DD. qui dicunt † Papā sine causa 49
non posse imponere pensionem sicut, & au-
ferre beneficiū, quia videlicet ita æquū est
non tamen necessarium etiam coram Deo
aduertit tamen Roman. *consil.467.n.6.* quod
† Pontifex sine causa nō potest auferre Epi- 50
scopatū à possidente *cap. nuper de translatio.*
Episcoporum propter vinculum matrimonia-
le, quod contrahitur iure diuino inter Epi-
scopum & suam sponsam Ecclesiam.
Cæterum vt fundamentum oppositæ sē-
tentiæ penitus euanescat, notandum est † 51
quod licet Papa sit dispensator fidelis, &
œconomus, sed est Princeps supremus inter
omnes Catholicos, & in vniuerso mundo,
quare etsi vt dispensator teneatur ex iusti-
tia distributiua dare ea, quæ constituta sunt
præmia meritorum iuxta vniuscuiusque
proportionem; itavt dignior semper præua-
leat, tamen vt Princeps supremus inter om-
nes, plura habet, quæ dare quit, ad arbitriū 52
voluntatis, vt sunt beneficia simplicia, præ-
stimonia, pensiones, & alia similia quæ non
sunt bona cōmunia proposita, sed relicta vo-
luntati Papæ, vt distribuat ad suū beneplaci-
tū; vt suam liberalitatē exerceat sine alia vl-
la causa, nisi vt suā munificentiā ostendat si-
ue in consanguineos, siue in extraneos, neq;
enim æquitati rationis cōuenit, vt tantus & 53
tā supremus Princeps ita ligatus sit, vt non
possit ad libitum moderatum, ratione, sine
alia causa, nisi quia sibi rationabiliter vide-
tur, plura distribuere.
Ex dictis constat † quomodo pluralitas 54
pensionum sit licita, de qua eodem modo
loquendum, ac de pluralitate beneficio-
rum simplicium, nullam requirētium resi-
dentiam, quæ licita est iure naturæ; nisi sit
eorū coaceruatio pariter dicendum de plu-
ralitate pensionum siue inter se siue cū aliis
quibus

quibuscumque beneficiis comparetur,quãuis harum pluralitas sicut & beneficiorum simpliciũm,quando congruam excedunt iure positiuo humano sit reprobata.

SVBRESOLVT. XII.

Canonicus dispensatus à Papa etiam sine causa in residentia tutus est in conscientia.

SVMMARIVM.

1. *An Canonicus à Papa dispensatus etiam sine causa in residentia tutus sit in conscientia.*
2. *An Papa possit conferre plures Canonicatus in eadem vel diuersa Ecclesia ad libitum suæ voluntatis.*
3. *Cur pluralitas beneficiorum habeant turpitudinem contra ius naturæ, ratio affertur.*

1 COrollarium septimum,quod cũ in Ca-
nonicatibus,dignitatibus, & similibus,
residẽtia in Ecclesiis sit solũ introducta iure
humano Canonico,si Pont.sine causa absol-
uat aliquẽ ab obligatione residendi,etsi Põt.
malefaciat dispensando sine causa dispensa-
tus tamẽ tutus erit in cõsciẽtia, maximè si
eius residentia non sit valdè necessaria, vel
Ecclesiæ,vel cultui diuino, ita vt per alium
non possit suppleri.Ita Azor *p.2.c.5.q.6.* vnde
2 rursus fit,quod † Papa potest conferre plu-
res Canonicatus in eadem; vel diuersa Ec-
clesia ad libitũ suæ voluntatis,quia supposi-
ta dispensatione in lege humana de residen-
tia; manent Canonicatus & aliæ dignitates
non habentes curã animarũ,tanquã benefi-
cia purè simplicia quorum pluralitatẽ dixi
non esse illicitã iuri naturæ,sed solũ iure Ca-
3 nonico,ratio enim adæquata † cur pluralitas
beneficiorũ habeat turpitudinẽ contra ius
naturæ est residẽtia personalis,cuius obliga-
tione stante nullatenus licita est iure naturæ
pluralitas beneficiorum,nisi ex causa etsi re-
sidentia est indispensabilis est indispensabi-
lis pluralitas, si tamen illa dispensabilis est
& ita dispensabilis erit:

SVBRESOLVT. XIII.

Ex Pontificia dispensatione licita est pluralitas beneficiorum simplicium, etiamsi sit sufficiens ad congruam multorum.

SVMMARIVM.

1. *Vnde sit illicita & contra iùs natura pluralitas beneficiorum simplicium.*
2. *Quandonam multitudo beneficiorum iure optimo reputetur incompatibilis.*
3. *Quæ beneficia non possint congruam sustentationem duobus Clericis præstare, n.4 5.*
6. *Vnde non incompatibilis pluralitas beneficiorum simplicium non sit attendenda.*
7. *An congrua attendenda sit in ordine ad personam prouisam.*

COrollarium octauum,cõtra Doctiss. Alfunsum Ojeda *p.1.de incompatib. Benef. c.21.n.13.* vbi limitat cõclusionem suã,quod
† sit illicita & cõtra ius naturæ pluralitas be- 1
neficiorũ simplicium, quod procedat quãdo
prædicta nimia seu magna beneficiorũ mul-
titudo potest sufficere ad cõgruam duorum,
vel plurium Beneficiatorũ sustentationẽ,tũc
enim † huiusmodi multitudo magna,seu ni- 2
mia iure optimo reputatur incõpatibilis,quia
ad congruam sustentationẽ vnius non sunt
cumulanda ad complura beneficia, vt resul-
tet scandalum,secus vero est quando prædi-
cta multitudo,alias nõ esset sufficiens ad su-
stentationẽ duorũ Clericorũ,propter sterili-
tatẽ fructuũ,tunc enim quãuis sit nimia præ-
dicta multitudo beneficiorũ non est incõpa-
tibilis,quod(ait) manifesta ratione conuinci-
tur, nã cum † prædicta beneficia nõ possint 3
congruã substẽtationẽ duobus Clericis præ-
stare,necessario sũt reducẽda ad vnũ benefi-
ciũ, vel saltem ad personam vnius Clerici &
ita nulla resultat incompatibilitas.

Sed hæc doctrina nimium stringit,sãgui- 4
nẽmque emungit cõscientiarũ,quas angi ve-
hementibus scrupulis necessũ est,si doctrina
ista admittitur, qui enim Canonicatũ simul
cũ dignitate habet in eadẽ Ecclesia; & etiã
possidet in titulum beneficia pinguia, quæ
omnia sũt sufficientia ad suã congruã non es-
set tutus in cõscientia, cũ ex illis possent su- 5
stentari tres,vel quatuor Clerici,& sic valde
miserabilis esset status Clericorum littera-
torũ,nobiliũ, Principum,& aliorum quibus
Sum.Pont. liberalitate motus alicui contulit
plura beneficia simplicia,quorum quodlibet
est sufficiens ad congruam alicuius Clerici,
vnde † incõpatibilitas pluralitatis horũ be- 6
neficiorũ simplicium, siue habentiũ curã &
dantur in commendam si desumitur in ordi-
ne ad congruam non est attendenda cõgrua
eorũ qui alias talia beneficia possint habere
& congrue sustentari,alias vt dixi miseri filij
Regũ & Principum,Eminentiss.Cardin. Vir.
Litterat. quibus plura horum beneficiorum
possunt dari, *extr.execrab.& cap. de multa de
prabend.* quare † congrua attendenda est in 7
ordine ad personã prouisam,etsi ista indiget
ratione suarum qualitatum pluribus benefi-
ciis etiam si quolibet posset alius inferiores
sortis Clericus sustẽtari, in illo potest plura-
litas sustineri, cũ causa si sint beneficia cum
cura data in commendam & sine causa ex
parte obiecti si sint simplicia, & pensiones,

SVBRESOLVT. XIV.

Et si quis habeat magnum patrimonium, potest accipere beneficium valdè pingue, & ex illo accipere totam congruam.

SVMMARIVM.

1. *An si quis habeat fructus magni & opulentissimi patrimonij possit recipere beneficium etiamsi valde pingue sit.*
2. *Alphonsi de Ojeda sententia, & numero 3.*
4. *An qui habet fructus sufficientes ex patrimonio nequeat fructus beneficij expendere nisi in pauperes & alios pios vsus, & n. 5. 6. & 7.*
8. *Augustini mens adducitur.*
9. *Non omnia bona Ecclesiarum sunt pauperibus largienda nisi forte in articulo mortis, ex S. Thoma.*
10. *D. Caietani sententia, & n. 11.*
12. *An Clerici etiamsi habeant magna bona patrimonialia possint ea & eorum fructus ad quod voluerint expendere.*
13. *An Clericus diues ex patrimonio possit ex iure duas pitancias pro vno sacrificio accipere nisi aliud obstet, & n. 14.*
15. *An Clericus habens bona patrimonialia in articulo necessitatis proximi non possit vti bonis beneficij, si aliàs habeat bona patrimonialia quibus sustentetur.*
16. *Quæ necessitas non debeat esse extrema, & n. 17.*
18. *Hieronymi sententia adducitur.*

1 COrollarium nonum, quod † si quis habeat fructus magni & opulentissimi patrimonij potest recipere beneficium, etiamsi valdè pingue sit, vt Archiepiscopatum Toletanum, aut Hispalense, & ex isto accipere integram congruam reseruatis fructibus patrimonij hoc corollarium est contra dictamen prudentiale Alphonsi de
2 Ojeda *cap. 19. citat. num. 45.* vbi † sic loquitur, *ex quibus apparet dictam communem opinionem, quæ Clericum posse conseruare proprium patrimonium, & eius fructus, ac expendere in proprios vsus fructus & reditus beneficij sui adeo dubiam esse, vt pars contraria possit optimo iure defendi & in rei veritate si scirem hoc posse conducere suaderem, quod Clericus qui sufficiens habet patrimonium beneficium non accipiat ad hoc vt eius fructus & reditus expendat in proprios vsus, & conseruet fructus bonorum patrimonialium, & temporalium, sed id beneficium dimittat pauperi, vel fructus*
3 *in vsus pios distribuat, sed quia certo certius scio hoc meum consilium non prodesse teneo communem sententiam animaduertens, quodquando pauperes essent in maxima inopia Clericus salua conscientia non potest expendere præfatos fructus & redditus beneficij in proprios vsus, sed tenetur eos in pauperibus erogare, vt aduertit Didacus de Couarr. cap. 1. de testam. numer. 2. propè finem*; hæc Ojeda.

Ex quibus clarè constat, quod ipse per principia intrinseca sentit, quod senserunt Barbatius *cap. postulasti*, & Decius *cap. Episcopus de præbendis*, dicentes quod † qui ha- 4
bet fructus sufficientes ex patrimonio nequit fructus beneficij expendere nisi in pauperes, & alios pios vsus, quorum fundamentum fuit difficile *tex. cap. Clericos 1. quæst. 2.* desumptus ex B. Hieronymo *epistol. ad Damasum*, & repetit *in Regula Monachorum, cap. de paupertate* & sequitur glossa *ordinaria ad cap. 5. prima ad Thom.* textus verba
sunt, *Clericos autem illos conuenit Ecclesiæ sti-* 5
pendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona, qui autem bonis parentum & opibus sati sustentari possunt si quid pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt & per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt, hæc Hieronymus quibus consonant verba grauissima Prosperi *lib. 2. de vita contemplatiua cap. 9. illi* (ait) *qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo vnde pauper victurus erat, accipiunt; de Clericis enim di-*
cit Prophetam Spiritus sanctus Peccata populi 6
comedunt, sed sicut nihil habentes proprium non peccata, sed alimenta quibus indigere videntur, accipiunt: ita possessores non alimenta quibus abundant, sed aliena peccata accipiunt, ea-
dem repetit *cap. 10.* vnde non videtur ap- 7
probanda explicatio glossæ, quæ in his non declaratur præceptum, sed proponitur consilium, quia Hieronymus *sacrilegium dicit*, & prosper quod fieri non potest sine gran-
di peccato; vnde August. † *epist. 50. ad Boni-* 8
facium ait, si priuatum possidemus, quod nobis sufficit, nõ illa bona (fructus beneficij) nostra sunt, sed illorum, quorum procurationem gerimus, non proprietatem nobis *vsurpatione damnabili vsurpemus.*

Harum authoritatum varias adducit Couarr. *vbi supr.* explicationes, sed vera & grauissima est, quam adducit S. Tho. *2. 2. q. 185.*
art. 7. ad 3. quod est authoritas Hieron. † *non* 9
omnia (inquit) bona Ecclesiarum sunt pauperibus largienda nisi fortè in articulo necessitatis, in quo etiam pro redemptione captiuorum & aliis necessitatibus pauperum vasa cultui diuino dicata distrahuntur, vt Ambr. dicit lib. 2. de offic. c. 28. habetur cap. aurũ 12. q. 1. & in tali necessitatè peccaret Clericus si vellet rebus Ecclesiæ viuere dummodo haberet patrimonialia bona de quibus habere posset. Hæc ibi quibus adiunge Comitanolum. D. Caietan. ibi
§ in responsio. ad 3. dicentis † *vide quod Cle-* 10
ricus siue Episcopus quantumcunque habet pa-

trimo

monialia, potest de Ecclesiastica præbenda viuere nisi in articulo necessitatis, &c. in quo tamen si peccaret viuendo de sua præbenda non teneretur tamen ad restitutionem, quia peccatum consisteret in abusu quo non subuenitur aliis quando subueniendum est,
11 libertas tamen in restitutione consurgeret, ex eo quod præbenda se habet, vt proprium clerici, vel Episcopi bonum.

Ex his fontibus eandem doctrinam bibe-
12 runt doctissimi viri † Dominicus de Soto *l. 10. de Iustit. q. 4. art. 2.* Nauarrus *in Apolog. de redditibus. 1. p. cap. 1. n. 28.* Sarmiento *in simili tract. 1. p. cap. 1. n. 18* Couarr. *cap. cum in officiis de testa. n. 2. vers. 3.* & innumeri alij, as-
13 serentes † Clericos etiamsi habeant magna bona patrimonialia, posse ea, & eorū fructus ad quod voluerint expendere, & congruam sustentationem ex fructibus beneficij accipere, horum enim fructuum pars quota designata est à sacris Canonibus Ministris, & Beneficiariis, quæ illis sufficiat ad victum, *cap. Ecclesiast. 13. quæst. 1. cap. penult. 1. quæst. 2. cap. cum secundum de præbendis*, & notat D. Tho. *vbi supra ad 2.* vnde est probabilis sen-
14 tentia Nauarræ Toletani, quod † Clericus diues ex patrimonio potest ex iure duas pitantias pro vno Sacrificio accipere nisi aliud obstet. Doctrina D. Thom. verà est, & sequenda, vt indubitata, quia, qui altari seruit de altare viuere debet, *cap. cum secundum citat.* etiamsi quis sit ordinatus titulo patrimonij, quo sustentatur & postea acquisiuit Episcopatum, aut beneficium pingue, potest sibi reseruare fructus patrimonij, non tamen potest vti compensatione fructuum, quod expendit ante acquisitionem beneficij.

Cæterum notanda est valde Angelici Doctoris sententia & Doctrina qua explicat
15 Patres adductos, quod † Clericus habens bona patrimonialia in articulo necessitatis proximi non potest vti bonis beneficij si alias habet bona patrimonialia quibus sustente-
16 tur, quæ † necessitas non debet esse extrema nam in hac quilibet tenetur præcepto charitatis succurrere proximo, & subleuare pauperes quare debet esse vrgens siue sit publica vt tépore famis, & pestis, in hoc enim articulo Beneficiarius tenetur sub mortali si habet bona patrimonialia quibus sustentetur pauperibus in vrgenti necessitate constitutis succurrere omnibus fructibus beneficij, & hoc ad minus probant Patres adducti satis efficaciter, siue vrgens necessitas sit alicuius particularis personæ in vrgenti valdè necessitate, vel propria, vel filiarum consti-
17 tutæ, tunc enim Beneficiarius iste fructus omnes sui beneficij si habet patrimoniales, vt ipse viuat, dare tenetur, nam, vt ait Hier. *Clericus qui bonis propriis sustentari potest sacrilegium committit, si quod pauperum est accipiunt.* & D. August. *in art. necessitatis, fructus beneficij non sunt bona nostra, sed illorum, scilicet pauperum) quorum procurationem gerimus.* 18

SVBRESOLVT. XV.

Iuri naturæ aduersatur, quod quis habeat duo beneficia curata.

SVMMARIVM.

1. *An iuri naturæ aduersatur, quod quis habeat beneficia plura curam habentia animarum, etiamsi sint duo tantum, & num. 2.*
3. *Soto & Ojedæ sententia asseruntur, & num. 4.*
5. *An pluralitas beneficiorum simplicium quando non sufficiunt ad congruam Beneficiati simplicis sit à iure concessa, & num. 6. & 7.*
8. *An si aliqua Ecclesiarum ad pinguiorem venerit statum teneatur Beneficiarius illa retenta aliàs dimittere.*
9. *Qua relaxatio diuini iuris fuerit facta ob causam tenuitatis.*
10. *Penes quid consideranda sit Ecclesiarum tenuitas.*
11. *An Ecclesia tenuis sit si Parroediani ad decem non ascendant.*
12. *An Parrochia quæ non excedit decem Parrochianos non possit Clericum sufficienter sustentare, & n. 13.*
14. *An si Parrochia nullum habeat Parrochianum, habeat sufficientem congruam, & n. 15.*
16. *Vnde Ecclesia dicatur tenuis, & n. 17.*
18. *Qui fructus tenues dicantur.*

COrollarium decimum & valdè vtile est † iuri naturæ aduersatur, quod quis habeat plura beneficia curam habentia animarum, etiamsi sint duo tantum hoc omnino certum est & regula infallibilis, quia de iure diuino isti Beneficiati debent habere personalem residentiam, vt constat ex dictis *lib. 3.* vnde nec duo Episcopatus, nec duæ Ecclesiæ Parrochiales, nec duæ Abbatiæ, nec duæ Vicariæ perpetuæ in titulum iure naturæ compatiuntur in eodem, *cap. de multa. & extrau. execrabilis. de præbendis.* & ibi omnes scribentes, quæ decreta strictissimè confirmauit Trident. *sess. 24. cap. 17. vers. illi vero.* vnde nisi subsit iustissima causa, quæ hanc turpitudinem totaliter euacuet, dispensatio Pontificia, nec valida est, nec tutus est in conscientia ea retinens, fructusque non facit suos, si vnam intra semestre non dimittat, vt ait Trident. 1 2

Sed ab hac certissima regula, Soto citatus 3

§.1. Hojeda *p.2. de compatibilitate cap.* 5. ex-
cipiunt beneficia curata tenuia, siue sunt
Episcopatus, quales frequenter sint in Italia
ita vt neuter possit Episcopum pro sua qua-
litate sustentare; siue Ecclesiæ parrochiales
de quibus expresse loquitur *cap. vnio.* 10. *q.* 3.
quæ est Toletani. *concl.* 16. *cap.* 4. vbi Glossa
verbo *combtantur hic est casus vbi quis potest*
habere plures Ecclesias. Secundò, idem vide-
4 tur statui *cap. cam ve. de atate & qualit.* vbi si
Ecclesiæ tenues fuerint in substaotia, quod
proprios Sacerdotes non possuot congruen-
5 ter habere; possunt plures voi conferri. Ter-
tio, quia pluralitas beneficiorum simplicium
quando non sufficiunt ad congruam Beoe-
ficiati simplicis, est à iure concessa, quia non
est contraria iuti naturali, nec sacris Cano-
nibus inimica; ergo quando curata non suf-
ficiunt multo maiori ratione eorum plurali-
tas iure erit concessa; siquidem strictiori iu-
re debetur congrua sustentatio ei qui habet
6 animarum curam quam ei qui non habet, si-
quidem ille maiorem diligentiam, solicitu-
dinem & laborem adhibet, quam iste quod
adeo verum est, quod si ob teouitatem non
sufficiant tres vel quatuor parrochiales pos-
sunt simul eidem conferri, si eoim in perpe-
tuum possunt vniri, vel ob hanc solam cau-
7 sam *cap. postquam* 16. *quæst.* 1. *Clem. ne in agro.*
§. ad hac de statu monachorum. & vnita vni
conferri multo magis ob eandem causam te-
nuitatis etiamsi non vniantur possunt vni
8 conferri, cum hoc sit leuius inconueniens,
quam primum, si tamen aliqua harum Ec-
clesiarum ad pinguiorem venerit statum, te-
netur Beneficiarius illa retenta alias dimit-
9 tere *c. cum cessante de appellatio.* Etenim † re-
laxatio ista iuris diuini fuit fracta ob causam
tenuitatis adæquatam, qua cessante maoet
obligatio iuris naturalis, & diuioi de resid̄e-
do, & quia impedita fuit, ablato impedi-
mento exercet vires suas, quia facta fuit sub
conditione tenuitatis Ecclesiarum, qua sub-
lata de medio reuiuiscit.

10 Sed † penes quid consideranda est Eccle-
siarum tenuitas, aliqui dicuot quod ex du-
plici capite primo, ex paucitate Parrochia-
norum *cap. vnio.* 10. *quæst.* 3. ibi *eadem ratio-*
ne pracipimus vt Ecclesia, qua vsque ad decem
habet mācipia super se habeat Sacerdotem, qua
vero minus aliis coniungatur Ecclesia. Ex quo
11 constat quod † Ecclesia tenuis est si Parro-
chiani ad decem oon ascendunt. Populus
enim ex totidem personis constat Baldus *in*
authent. quod locum. in fine C. de collatio. Bart.
leg. 1. *D. de probatio. leg. sicut* §. 1. *D. quod cuius-*
cunque vniuersit. Cardin. *in clem. in plerisque*
de electio. quæst. vlti. Ioannes Andreas *cap. fun-*
damenta de elect. in 6. præsumitur enim quod
12 † Parrochia, quæ non excedit decem Parro-
chianos (id est vicinos, non personas) non
potest Clericum sufficiēter sustentare; quod
si potest etiamsi mious decem habeat non
compatitur iure naturali cum alia, quia non 13
est tenuitas in sustentatione pastoris, quem
illæ paucæ oues sustentaot, vt sibi succurrat
in omni occurrentia; si tameo † Parrochia 14
nullum habeat Parrochianum, habet tamen
sufficientem congruam, si est spes proximà
quod Parrochiani aduenient quantocitius
nō potest admittere iure naturali aliam par-
rochiam parrochianos habentem acto; se-
cus tamen si à multis temporibus nullos ha-
buit nec est proximè habitura, idem est in
beneficiis maioribus, nam Archiepiscopus
Valentinus actu est etiam Patriarcha Ale-
xand. quia ista nullam habeat incompatibi-
litatem siquidem nullas habeat actu oues 15
Alexandrinas sed solum Valentioas, & sic
inre naturalæ ista duo magna beneficia cu-
rata non sunt incompatibilia.

Secundum caput ex quo venatur tenui-
tas & de quo in praxi est maior difficultas
est, quod † Ecclesia dicatur tenuis habitó 16
respectu ad eius reditus, etiamsi habeat
multos parrochianos quam decem, & mille;
quidam dicuot quod Ecclesia dicitur tenuis,
& pauper vt alteri possit vniri, & simul cum
alia vni committi, quando non potest Re-
ctorem honeste & sufficienter alere & hos- 17
pites pauperes superuenientes recipere &
quando sibi & suis non sufficit, ita Glossa *in*
cap. clericus 21. *quæst.* 1. Glossa ciuilis in *au-*
thent. Praterea. C. vnde vir & vxor. Quam
Doctrinam approbat, & sequitur Hojeda.
de benefic. incompatib. p. 2. *cap.* 3. *num.* 8. Hæc
consideratio Hojedæ non est vsquequaquè
admittenda; quia Trid. *sess.* 24. *cap.* 13. *de re-*
form. † illos fructus teoues dicit qui non 18
suot centū pro Rectore Parrochiall, & mil-
le pro Episcopo. Deinde glossæ præfatæ au-
ctoritate dicta sua moderatur subdens, *hac*
omnia consideranda secundum qualitatem perso-
na, & si tamen Ecclesia, aliquid enim sufficit
vni quod non sufficit aly vt 41. *dist. cap. non cò-*
gantur, & minus sufficit extra vias communes
quam in iis, & consuetudo Prouincia in hoc ser-
uanda est. Hæc ibi sed totum hoc magis cla-
escit in tomo in quo de congrua tracto.

APPENDICES VTILES.

Ad Præfatos sex libros, de Sacra residentia Pa-
storum, & Canonicorum.

NIHIL, quod, aliquo modò possit cōdu-
cere ad propalādā, animisq; inserendā
hanc grauissimam obligationem residendi
tum cum suis ouibus, tum in choro, ad eas
inserendas, & Deum laudandum, quam Pa-
stores, & Canonici habent, vellem omittere,
sed

ſed omnia proponere, quæ ad officium ſuum rectè exequendum conducunt, cum enim illis collatum ſit in multorum vtilitatem longè præſtantius eſt, quam, quod in cuiuſque particularis conferatur commodum, cui cedere quit alicuius iniuria, aut detrimento, ſecus verò officio ad aliorum inſtructionem ordinato, in hoc enim, *Is eſt enim honor homini pudico, meminiſſe officium ſuum*, officium Paſtoris animarum, & laudãtis Deũ, eique cultũ publicè exhibentis, eiuſque ſtrictiſſimè obligationes ſex libris digeſi, variis reſolutionibus & doctrinis, quas meminiſſe, & ſemper præ oculis habere hominibus pudicis ſummus eſt honor, corã Deo, Angelis, & hominibus, vt autem ne Paſtorum, & Canonicorum memoria decidat, placuit varias Pontificum, Regum, grauiſſimorum hominem aliqua ſcripta recudere, quæ ferè temporis tractu, & iniuriâ abierunt in ſolitudinem, cum præ manibus, præ oculis habenda forent.

Inter hæc præter aliquas Apoſtolicas conſtitutiones noſtris temporibus editas aduerſus non reſidentes (ſunt enim antiquæ multæ aliæ) & Epiſtolas Regis Catholici, duo ſunt valdè pulchra, vnum, Epiſtolæ Athanaſij Conſtantinop. Patriarchæ ad diuerſos Epiſcopos, & Imperatorem Andronicum, circa Paſtorum reſidentiam valdè vtiliter & efficaciter monſtrantis huius reſidentiæ neceſſitatem, iure diuino, & Canonico indictam. Alterum eſt cuius erit Appendix prima. Controuerſia de neceſſaria reſidentia perſonali Epiſcoporum, & aliorum inferiorum Paſtorum, Tridenti explicata à Fratre Bartholomæo Carranza de Miranda, qui poſtea Archiepiſcopus Toletanus, felix virtute, & Litteris, etſi non multum ſorte, tamen in omnibus glorioſus cuſus multiplicis gloriæ elogiũ placuit hic inſerere, in multorum ſolatium, Ordinis Prædicatorum gloriam, & decus, & vt agnita tanti Magiſtri prudentia, ſcientia, & authoritate, efficacior Liber hic vires ſuas exerat, ad ſuadendam Paſtoribus perſonalem reſidentiam.

APPENDIX I.

Elogium.

Illuſtriſſ. DD. Bartholomæi Carranzà de Miranda Archiepiſcop. Toletani ex Ordine Prædicatorum aſſumpti.

Elogij Introductio.

Pro Patriæ honore decerto, pro Eccleſia Matrice, & Hiſpaniarum Primate, *Arma, virumque cano*, quæ Paſtorem ſuum per omnia tentatum vidit de ruina inſimulatum, at de eius reparatione iã auctoritate Apoſtolica ſecurum, dum viueret, & ſecuriorem dum viuit in æternum, & modo eius agonem in virtutum exemplar, quibus lucebat in medio tentationis in eius elogium proponendum operæpretium iudico, *vt in paucis vexatus, in multis nobis bene diſponatur ad imitationem, quia in fraude circumuenientium illum affuit illi, & honeſtum fecit illum, cuſtodiuit illum ab inimicis, & à ſeductoribus tutauit illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret, & ſciret, quoniam omnium potentior eſt ſapientia deſcendit cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum donec afferre illi ſceptrum Regni, & potentiam aduerſus eum, qui eum deprimebat, & mendaces oſtendit qui maculauerunt illum, & dedit illi claritatem æternam. Quoniam ſapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit diſertas. Non turbentur Innocentes dum falſis criminibus appetũtur* (ait Ambr. *lib. de Ioſef. cap. 5.*) *cum oppreſſa iuſtitia traduntur in carcerem. Viſitat Deus, & in carcere ſuos, & ideo ibi eſt plus auxilij vbi eſt plus periculi.* Appetitur Illuſtriſſimis hic falſis hæreſeos criminibus in carcerem detruditur, at liber ab hæreſi omnino euaſit, munitus tot virtutibus, quas in vinculis exercuit, relictis quibus tenebatur exuuiis, ſpoliatus quidem quia ſuſpectus ſecundum allegata & approbata, *Summa Iuſtitia*, declaratus, at non nudus à veſtimento fidei exiuit, maluit enim liber criminis mori, etſi à perſecutoribus tentatus, & per decem & ſeptem annos ſeuerum carcerem ſuſtinere, in quibus tot eſt ditatus & locupletatus donis, & meritis, tot virtutum exercitiis, quibus bonum certamen certauit, fidem ſeruauit, vt in reliquis illi ſupereſſet corona iuſtitiæ, quam reddit illi Dominus iuſtus iudex.

Sapientia *profugum iræ*, (*ideſt ob iram*) *fratris iuſtum deduxit per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam Sanctorum.* Loquitur ad litteram de Iacob qui fugiebat iram fratris ſui Eſau, qui ipſum perſequebatur ob præreptam dignitatem primogenituræ, eratque Iacobo valde infenſus, ex inuidia ſcandeſcens, & iratus, ſed Iacobum deduxit Dominus per vias rectas, *via enim* (ait Bernardus *in ſerm. ad hæc verba*) *via recta, via pulchra. Recta, quia ſine errore pulchra quia ſine ſorde*, per has ambulauit Illuſtriſ. Primas Hiſpaniarũ ſine errore ſine ſorde in fide. *Quid ſapientius Iacob* (dicit Ambr. *lib. 2. de officiis cap. 75.*) *qui meruit benedictionem? quid iuſtius qui ea quæ acquiſiuit cum fratre diuiſit? quid fortius qui cum Deo luctatus eſt? quid modeſtius ita & locis & temporibus deferebat, vt filiæ incuriam mallet, prætexere coniugio quam vindicare, eo quod inter alienos poſitus, amori potius conſulendum,* quam

quam odia colligenda censebat. Quis sapientior suo sæculo, cum totius fere Ecclesiæ meruerit benedictionem? quis iustior, omnia bona sua fratribus suis pauperibus distribuit? quis fortior cum per omnia tentatus cum Vicario Dei luctatus est victoriam de hæresi reportauit, & si neruus femoris eius emarcuerit ob suspicionem ex allegatis & approbatis ortam, quam summa obedientia & humilitate, abiuratis capitulis purgauit? quis modestior, qui temporibus deferens & separationem à suæ Rachel ad tempus sustinuit amori consulens, ne odia colligeret, & sic esset patientiæ exemplar, & cæterarum virtutum *ob hanc vtilitatem* (ait Isidor. *l. 2. sent. c. 11.*) *scribuntur Sanctorum ruinæ, & reparationes, vt spē faciant salutis humanæ.* Ruinam qualem qualem ex suspicione ortam, sic sua vita in carcere, & extra reparauit quod *in illa pingeret actibus suis paginam, quam omnes legerent, ex quid libri docuissent sui, vita signabat.* dixit Ennodius de S. Epiphanio Ticinensi Episcopo.

Igitur nostri Archiepiscopi Toletani paginam ab ipso suis actibus delineatam clogio hoc comprehensam proponendam iudicaui, vt amori patriæ consulens ipsius affectus colligam & imaginem virtutū delineamentis descriptam omnibus notam faciam.

§. I.

Gloriosus in studiorum progressu.

LAudemus viros gloriosos, & Parentes nostros (dixit Spiritus Sanctus Ecclesiastici *cap. 41. num. 1.*) quia præmium proprium virtutis, laudis elogium est, qua digni sunt viri gloriosi & Parentes, id est Pastores nostri quorum gloria filiorum est honor quos inficit illorum dedecus, quare Siracides laudat Parentes, qui viri extitere, qui excelso, & virili animo, opera heroica, & gloriosa facinora edidere per quod gloriam adepti sunt apud Deum, homines, & Angelos semper in æuum duraturam, magnus enim stimulus est virtutis & vitæ componendæ domesticum Patrum & Pastorum speculum continue verberās & radios lucis difundens in oculos, mentemque filiorum, virorū enim qui bene in Republica versati sunt historia velut lux quædam his qui saluantur ad vitæ viam præfulget, sunt enim cœli, & soles animati, qui corde, ore, & opere, & gloriam Dei enarrant ex quo propriam sine inuidia, & liuore acquirunt docendo, prædicando magna, miraque efficiendo politica mystice Theologice.

Verum quamuis patrium solum, auorum nobilitas & purus sanguis multum conferat ad hoc elogium: Patria enim & Parentes dedit quibus & nobilitatem & sanguinis puritatem debemus, & ipsa natura docet, omnes Patriæ secundum à diis locum tenere, nemo enim arbitratus sit plus se debere Parentibus quam Patriæ, quæ & Parentes tulit, & Patres nobis dedit, vnde ex hac parte dignus erat elogio Illustriss. Archiepiscopus, habuit enim, & Parentes puri sanguinis & Patriam Mirandam oppidum Regni Nauarræ, sed hæc modo omittenda, & si magna, quia maiora est consecutus factus Maximus Religione & virtute, quia amor, & nobilitas Patriæ non semper securus, sed multoties friget, at virtutis, & Religionis amor securus semper, quo nixus, secure & intrepide dicebat. O virtus in aduersis comes, sola tu me secuta in carcerem, tu in ludum, virum fortem, tu sola non decipis scitis (Iudices) periculum contemnere sed non contemno flagicium Mirandis ergo virtutibus floridus cāpus Patria fuit sua de hac oriundum se gloriatur.

Ad Religionem accedo, ad Illustrissimum ordinem S. Dominici, in quo professionem emisit, & tot sui ingenij indicia dedit quod breui transacto tempore designatus Collega illius celeberrimi toto terrarum orbe collegij Sancto Gregorio Magno dicati, in quo vt in veræ, sanæque doctrinæ deposito & thesauro seruantur sponso Christo omnia poma, noua, & vetera, noua ex veteribus genita & vetera nouis coloribus ornata, *quia quamuis vetera* (ait Aug.) *noua tamen præcellunt pulchritudine, cum illa vetera sint nouorum præconia*, vnde noua à veteribus dimanant, & sunt vetera nouo modo dicta igitur huius horti Gregoriani flores; qui fructus dant honoris & honestatis suo regimine, semel, & iterum irrigauit, & blanda irrigatione fœcundauit (munus Regentis studiorum exercens adhuc Collega existens, quod ita rarum in illo collegio, quod nonnisi alia vice factum sit) protegens illos in æstate à calore nimio, & in hyeme, à bruma, tempestate, & frigore & sic in omni tempore; & fragantia florum, & vber fructus pomorum, quo opimitas Dominum horti allicerct, & inuitaret vt descenderet in hortum suum, & comederet fructus pomorum suorum, qui tam veteres quam noui ibi semper extitere, quibus pasti sunt Principes, Reges Catholici aliique Hispaniarum Magnates.

Igitur in tam catholico collegio lacte sanæ doctrinæ nutritus cathedram rexit philosophiæ, & Sacræ Theologiæ, verbum Dei magno audientium profectu, vt tuba sunora intonuit, verbo, & opere, quo motus innictus Carolus V. disponit vt interesset Trident. Concilio vna cum Patre Fr Dominico de Soto in cuius Cōcilij specialibus congressibus

sibus & disputationibus, quantum iuuerit, quantum insudarit, quantæ vtilitatis extiterit, quanta fidelitate & fidei synceritate depositum sanæ doctrinæ custodierit, tradiderit, defensarit vna cum aliis suæ Religionis doctissimis Theologis, qui ex variis Ecclesiæ Prouinciis acta ipsa Concilij fidum dant testimonium, & nomina Fortium *& ipse sedens in cathedra sapientissimus inter tres quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octogenta interfecit impetu vno.* Quibus huius Illustrissimi viri (in sensu accommodatitio,) *virtus bellica* pro Ecclesia, & modestia significatur, quia sicut vermiculus ligni, tener quidem & fragilis, & modicus apparet, fortissimum tamen lignum terebrat & consumit (vnde à teredo teredinis, nomen habet) sic ille domi omnibus affabilis, quietus, & humilis in certamine publico robustum se & intolerabilem hostibus exhibebat. Ita in Glossa ordinaria.

Hæc enim fortitudo, hæc in disputando contra sanæ doctrinæ impugnatores valentia, ex zelo ardentissimo fidei ornato magno & singulari litteraria palæstra, ex progressu excellentissimo & quotidiano exercitio dimanabat, tanquam ex fonte quanta hæc fuerit, ij exponant, qui fructum ex ipsius eruditione ceperunt, quantus videlicet Magistris, quantus æqualibus esset, illos nimirum æquans, hos omoi doctrinæ genere superans, quantum apud omnes, tum plebeios, tum ciuitatis primarios gloriam breui tempore consecutus fuerit? Maiorem, quam illa ætas ferebat eruditionem, maiorem rursus eruditione morum constantiam, & grauitatem ostendens, Rethor inter Rethores, etiam ante sophisticam exhedram. Philosophos in Philosophos, etiam ante Philosophiæ decreta, Theologus in Theologorum totius Ecclesiæ cœtu ante definitiones Conciliares, tantum ipsi omnes sui temporis in omnibus rebus concedebant, ita vt ex multis fuerit electus, vt Principibus daret de sapientia qua pollebat, multum de Imperiali iudicio merebatur qui illi cœtui præsidere potuit, quare reuerendum humano genere cognoscitur. *Plerumque enim* (ait Cassiodorus) *honor ex commendatis acquiritur, nec tale est cellam vinariam suscipere custodiendam, qualia pretiosa diademata custodire, illa qua preciosiora credimus ad conseruandum melioribus damus, & in quibus sustinere damna, non patimur fidelioribus mentibus applicamus.* quid? nonne Rex Catholicus Philippus secundus Illustrissimo huic viro suum diadema, dum Angliam iret commisit Catholicum conseruandum in medio gentis prauæ & hæresis contagio infectæ, in quo cum damnum non pateretur fidelissimæ menti magno in sapientia progressu munitæ se applicuit, & eum sibi associauit.

§. II.

Gloriosus in conspectu Principum.

Magna laus, nec vulgare elogium, & eximia virtutis probatio est, gloriosum apparere in conspectu Principum gratiosum illis esse, vt acquiescat rectis consiliis, huius gloriæ radicem assignauit Salomo Prouerb. 23. *vers.* 11. *qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum amicum habebit Regem,* idest qui diligit candorem & synceritatem, & synceritati conformem veracitatem, à dolo, fraude, fuco, duplicitate cordis alienam hic placebit Regibus, vt eum habere amicum & familiarem cupiant, placidus enim & concordiæ studiosus Regum & Principum beneuolentiam, & gratiam rapiunt, vt eos sibi asciscant & associent, vnde non arte politica, quæ semper admixtam habet assentationem Principum, gratiositas expiscanda, sed cordis munditia, idest recta, & pura vita, corã Deo & hominibus & gratia labiorum idest sapientia labiis, expressa, & sermonibus digesta, hæc enim sibi Regũ amicitiam conciliat, & deuincit cuius amicitiæ vtilitas Regi conuenit, valde Politico-Christiane discimus salutem, & felicitatem Regum & Regnorum in eo consistere, si habeat non tantum Consiliarios politice iustos, & synceros, sed sanctos concionatores, Confessarios, viros religiosos & diuinos, qui eis ex Deo quid agere, quid cauere debeant denuntient, ac proinde Reges & Principes tales sibi omni studio accersere debere, eos audire, illis obsequi, si suæ conscientiæ & saluti subditorum consultum velint. Ita Constantinus Magnus sibi accersiuit S. Syluestrũ Theodosius, S. Ambrosium, Arcadius, S. Chrysostomum, Clodoueus, S. Remigium Hermenegildus, cæterique Reges Hispaniæ S. Leandrum, S. Isidorum, S. Ildephonsum, similesque Sanctos, & Theodidactos viros, quorum consiliis, & monitis Regna tam fide quam virtute, & pietate, quam opibus, victoriis omnique rerum copia floruerè, & his eo magis indigent quo Regnum turbatum est bello, sic enim missus est ad Dauid Nacham ad præmonendum, & Conciliandũ Regi Dauid, sic missus est S. Dominicus ad Regem Galliæ, quum ibi ebulliabant hæretici, vt eos compesceret doctrina & exemplo.

Iturus erat Philippus secundus Rex Catholicus ad accipiendum sibi Regnum Angliæ, inito matrimonio cum Maria Angliæ Regina, mortuis Henriquo VIII. & Odoardo, quod hæresi Sacramentariorum cadebat, & nullus in tota Hispania gratior fuit, in conspectu Principis, nisi Illustrissimus hic

potens

potens virtute, & sermone, munditia cordis & laborum gratia ad compescendos hæreticos verbo & exemplo, adeo enim creuerat multitudo etiam potentium illius Regni hæreticorum tã multas iecerat hæresis radices, in tantum se diffuderat contagij virus, vt nisi à validissimis propugnatoribus fidei Catholicæ eradicari nequiret, quare negotium, tanquam duci commissum est Illustrissimo Bartholomeo de Carranza, qui ita diligens extitit operarius, vt sua diligentia, suæ vitæ candore, laborum suorum gratia admissus fuit in Londino Legatus Apostolicus missus ad reconciliandos hæreticos, tota fere insula reducta fuit ad obedientiam Pontificis, restitutus vsus sacrificij missæ, bona quarum possessionem Magnates iam tenebant multis Ecclesiarum redditæ fuere. *Placere siquidem* (ait Theodoricus Rex) *meruisti cunctis, cum semper diligenda custodis, silentium in secretis, in actionibus efficaciam, & quod rarum est continentia bonum, crebra hominum vitia fecerunt cum multis praberes officia nulli tuam operam venditabas, vocabulum Principis nulla sorde maculasti seruans dignitatem nominis exercitatione virtutis.* Magna huius viri in actionibus efficacia, magnum in secretis silentium, cum negotia ita ardua totius Regni tractaret, suo enim dictamine, suo consilio, ordinatione sua fere totius Britanniæ Regnum spirituale disponebatur, melius de ipso quã de Vespasiano diceret Egesyppus, *Britanniam quoque inter vndas* (Hæreseos) *adhuc latentem Romano Imperio* (Ecclesiæ) armis (exempli & doctrinæ) *cuius triumphata opibus Roma ditior, & Claudius* (Philippus) *consultior.*

Ita gloriosus fuit in conspectu Principis Catholici, quod cum hic adiret ad capiẽdam possessionem Regnorum, quæ sibi Carolus Imperator Pater reliquerat, & renuntiauerat, voluit quod eius socius, eius amicus, & Confessor (videns quanti momenti sua præsentia esset ad bonum fidei ibi conseruandum & augendum) Britanniæ permaneret, vt assisteret Reginæ, à dextris, & Apostolico legato, vt suo consilio securius firmaretur Religio Romana, & noua hæresis euerteretur, quod fuit magnum fidelitatis præmium, *sed quia gratiam Principis*, (prosequeretur Cassiodorus *vbi supra*) *dignitas nuda non asserit, nec beneficium dici potest, quod nulla vtilitate sentitur priuilegia tibi quoque, qua tribui schola tua, vt quos dignos fauore modo credimus, eos quoque maiori honore cumulemus*, & quæ maior vtilitas obtingere, huic viro posset, quod maius priuilegium, quis maior honor, nisi vtilitas, priuilegium, honor suæ scholæ, quæ semper exercetur in fide tuenda, dilatanda, propugnanda, ad quod faciendum relictus est hic magnus vir, qui semper hæreseos victor extitit, doctrina & sanctitate conspicuus, & tanto mundi contemptu gloriosus, tanta humilitate ornatus, qua ita rapuit ad se gratiam Reginæ Mariæ, quod ista eo inscio & inuito Præsulatum Toleti impetrauit, vt refert Auuentus Miræus in sua Bibliotheca de scriptoribus *saculi.16.*

§. III.

Gloriosus in libris suis.

Egregiè Clemens Alexandrinus *l.1. stromatum cap.* 1. inquirit, an sit aliquibus permittendum scribere, & sua scripta posteris dare? & affirmatiue respondens dicit, permitti debere eis qui veritatem prædicantes sunt relicturi posteris vtilitatem, alioqui futurum vt litteræ inutiles essent. *Pulchrum enim* (ait) *& honestum esse existimo iis, qui postea sunt futuri, bonos filios relinquere. Atqui filij quidem corporum, anima autem fœtus sunt orationes. Iam Patres eos dicimus, qui nos cathechesi instituerunt, Philosophia* (id est sapientia) *est humana & facile communicatur, sapientiam vocat*) ait comment. Herbetus) *bonam eius, qui docet doctrinam, ea est veluti semen quoddam absconsum in anima eius, qui discit. Hac autem spiritualis seminatio & plantatio, est ex qua quis per sermonem à doctore generatur fit eius, qui seminat nempe Doctoris filius*, filius autem sapiens lætitiæ gloria & corona est Patris sui.

O quot filij, hoc est libri veritatem & sanctã doctrinam sapientia plenam sunt geniti ab Illustrissimo hoc viro, diuinum vtique munus fœcunditas est parentis, quam fœcundus in paruis voluminibus, quam prolificus Ecclesiæ in suis scriptis. Primum fuit Conciliorum omnium summa, toties repetito prælo typis data, propter ingentẽ vtilitatem, quam intulit Ecclesiæ, cui tam necessaria est priscorum consiliorum notitia ad regimen Ecclesiarum & Ecclesiasticorum, antequam summa ista aurea lucem videret, moles ingentium voluminum consiliorum terrebat studiosos, ne in illorum lectura exercerentur, ante istam, vix inuenies scriptorem aliquem, qui eruditionem in Cõciliis ostenderet præterquam in illis quæ in decreto Gratiani referuntur, Ibonis, & aliorum collectorum, at postquam Illustrissimus Miranda resumpsit ad breuiorem stylum, facilem reddidit Cõciliorum lectionem, fuit enim summa hæc veluti Isasoges, & instructio ad habendam illorum cognitionem, & sic tot viri post ipsam extitere eruditissimi, qui degustantes huius hortuli flores magnos dedere fructus in Ecclesia cum magno in palæstra litteraria profectu.

Huius operis vtilitas agnoscitur, ex opportunitatẽ

portunitate temporis in quo lucem vidit, quum scilicet congregandum erat Trid. Cōcil. cuius Patribus, nil magis iuuare poterat, quam lectio eius libri, in quo maiorum nostrorum acta recopilata continentur, nihil enim ita reformationi Ecclesiæ conueniebat, in præsenti illius temporis statu, quam præsentem habere Patrum nostrorum charitatis ardorem, dolorem, & mortis contemptum, vt gregem sibi traditum custodirent, quod sine nimio labore imo voluptate summa hæc epitomes præstitit, tunc, & nunc præstat, semperque præstabit magno cum fructu, vnde bene ille alius de hoc libro ipso cecinit.

Accipite hoc munus, toto pretiosius auro
Vos, quibus est cordi nunc celebrare fidem
Degerit hac diues, tum priscos pagina mores
Et quis sit vera Religionis amor
Si te læta iuuant, veterū monumenta virorū
Perlege, quid fugias, quidve sequaris habes,
Nunc grates refer, en refero tam sacra labori
Munera, qui retulit, munera tanta dedit.

Et doctissimus P.F. Francisc. Longus à Coriolano in præfatione ad lectorē suæ Conciliorum summæ. *Ante nos* (inquit) *Barth. Carranza, vir sanè insignis eruditionis magna sui ipsius laude summam Conciliorum, cualguasit, in qua plurimorum Conciliorum, ac Pontificū decreta velut in compendio perstrinxit. Et quidē opus illud à toto genere maxima laude, & commendatione dignum fuit; atque ex eo maximè, quod ex eo primum via ad hæc studia, quæ prius aspera erat facilior, ac suauior reddita fuit.* Hæc ibi.

D. Diegus Hurtado de Menduza apud Rempub. Venetorum Orator & in Trident. Synodo Cæsareæ maiestatis vicem gerens, in quadam epist. ad Authorem ita fine fuco & adulatione ei alloquitur. *Hoc edito libro in quo breui compendio Conciliorum prolixitatem circumcidisti, ita vt multa in eorum libris abundare in hoc nihil deesse ostenderis, adeo præstitisse visus es, vt prudentissimi viri in eligendo magni Oratoris & Philosophi in disponendo maximi Theologi, in considerando, atque declarando quæcumq; legentibus impedimento ob difficultatem obscuritatemque futura forent, partes compleueris.* Hæc prudentissimus & eruditissimus vir.

Et in quadam alia epistola ab alio missa ad Illustrissimum & Reuerendissimum Dominum D. Didacum Henriquez Almansiū, cui opus dicatur à Typographo, inter alia hæc habentur, *opus me hercle dignum, quod omnium Christianorum in manibus teratur, & cui post sacra pagina biblia secundus honor ab omnibus deferatur.*

Gregorius Gallus Doctor Theologus Salmantinus *in præfatione huius operis an.* 1549. *die* 20. *Iulij*, sic fatur: *in qua (summa) tam piè & aptè, vt mea fert opinio, traduntur omnia, vt prorsus nihil addi aut demi citra flagitium queat, ea est sanctissima eruditio ac facunda breuitas authoris; quare non est profecto, cui non precemur bene Bartholomeo Mirunda viro inter Domnicanos, & religiosissimo, & doctissimo cuius studium ad hunc modum semper fuit de Republica Christiana, quam optime mereri.*

Opus igitur hoc immensam Ecclesiæ in re litteraria inuexit vtilitatem, maximamq; commoditatem & accessionem studijs, tum Sacræ Scripturæ, tū veræ & antiquæ Theologiæ, neque enim integer, perfectus & absolutus Theologus æstimari, quis potest, nisi lectioni assiduæ D. Th. aut subtilis Scoti adiunctam habeat, Conciliorum & Pontificū decretorum lectionem, quam breuiter, dilucide, & perfectè ex hoc paruo, etsi clarissimo fonte hauriet, est enim velut locupletissimus index, quo veterem illam & sanctissimam Ecclesiam, quis præsentem habere potest, suosque mores, cum illius moribus conferat, vt dirigat, & emendet.

PARS I.

Expelluntur vmbræ quas inuexit in summam Conciliorum Pater Possemius.

Verum enim vero in hoc libro tunc temporis omnibus numeris absoluto, duplicem næuum prospexit vir doctissimus Antonius Posseuinus in suo Apparatu sacro, sub proprio Bartholomei Carrāzæ nomine, vbi ita loquitur, *quin & alicubi lapsus est in ipsa Conciliorum summa, sic enim initio septima Synodi vocat eam tertiam Ephesinam Synodum, quam antiqui omnes nominant Constantinopolitanam, eam nempe, quæ coacta est sub Leone Isaurico, sed patet ex ipso Concilio, quod insertum legitur in septima Synodo act. 6. causa erroris videtur esse (dicit Bellarmin. Cardin.) quia isti profanæ Synodo præsedit Theodericus Episcopus Ephesinus, sed & idem Carranza errauit, cum asseruit in Canone 82. sextæ Synodi prohiberi imaginem Christi in forma agni, & Spiritus sancti in forma columbæ, at Concilium non prohibet eiusmodi imagines, sed anteponit illis tantum imagines Christi in forma humana, vide fusius Bellarmin. Cardinal. tom. 1. controuers. 7. lib. 2. de imag. sanctor. cap. 8. eadem ferè repetit quantum ad primum næuum, verb. Constantinopolitana Synodus sub Leone Isaurico Ichonoclasta.*

Cæterum hos næuos abstergere facillime erit negotij, vt liber, & nitidior euadet gloriosemque reddet suum authorem, & quidem primus næuus facilime eleuatur, non enim magnus ita est, quod lapsus denigrans dici possit, sic enim Concilium illud coactum ab Leone Isaurico, sine consensu Pontificis & sine eiusdem Legatis &

stus depingeretur sub figura agni veteris, quæ illis temporibus ita erat in vsu, vt vix pictores piogerent Christum in figura humana, tum etiam agnus fuit figura Christi futuri in vetere lege, & adueniente figurato scilicet Christo, in humana forma in hac debet depingi non forma agni veteris, quæ figura erat, idque bene probat ex Adriano Papa *in rescripto de imaginibus*, & satis vtilis tunc temporis fuit hæc prohibitio in quo vrgebat Ichonoclastarum hæresis, qui dicebant nos animalia venerari, quamuis enim Patres antiquas Christi sub forma agni nun prohibuerit canon sed sub forma agni, tamen voluerunt Patres vt fideles assuefierent Christum venerari sub humana forma, vt perfectius in colorum varietate, omniũ oculis subiiciatur character ille, quo secundum hominem agnus Christus Deus noster, qui abstulit peccata mundi effigiatus est, posthac in imaginibus pro veteri agoo erigi debere declaramus. Ratio ergo Concilij hæc est, quia agni imago significare potest agnũ veterem qui fuit figura Christi; at non expedit, quod Christus verus agnus, qui abstulit peccata mundi effigiatur sub ea figura, quæ ex diuina institutione significabat, Christum futurum, sed vt significatur, vt iam existens verus agnus, qui abstulit peccata mundi, quam rationem huius prohibitionis, nun obscurè dedit Adrianus Papa, *vbi suprà*, loquens de hoc Canone approbato *in 7 Synodo*, dicit: *Easdem Sacras imagines venerantes statuerunt* (PP. illius Concilij) *agnum Christum Deum nostrum secundum humanam figuram, & in imaginibus à nunc pro veteri agno restiulare.*

Dicit secundum Gabriel Vasq*u*. 14. cuius verba do, vt eius in consequentia intentio dicto lucidios appareat: *Secundum dicendum immerito redarguit Carranzam quod illa imagines non fuerint in vsu sub veteri testamento, neque enim ipse oppositum, vnquam docuit, aut somniauit, sed solum dixit, ideo prohiberi imagines illas quod præsente veritate cessare debeat figura, qua ratio expressa fuit in illo Canone, cũ dicitur veteres typos, & symbola veritatis amplectentes eas scilicet imagines qua typus erant Christi authoris gratiæ, gratiam imprimis curantes, & veritatem, id est, Christum, tanquam legis plenitudinem accept amus. Ideo enim Canon, & illius Scholiastes Carranza appellarunt Imaginem sub forma agni typum antiquum, & symbolum veritatis, non quia imaginet illa in veteri testamento deposita fuerint, sed quia figura illa agni sub quà Christus figurabatur à veteri lege in multiplici sacrificio agni exordium duxit. Porrò neque à Ioanne Baptista incepit, vt recentiores obyciebant, sed ille solum fuit primus qui digito suo illum veritatem, & legis complementum scilicet Christum ostendit dicens ecce Agnus Dei*, &c. Hactenus vir doctissimus, qui egregiè in his duobus ostendit contra Antonium Posseuinum, Bellarminum, & alios recentiores non errasse nostrum Archiepiscopum, dum asserit prohibitum fuisse à Patribus depingi Christum sub figura agni veteris, hanc igitur prohibitionem manifestè denotant, verba vltima Canonis *posthac in imaginibus* (Christi) *pro veteri agno erigi debere declaramus Christum in forma humana*, & verba Adriani Papæ. *statuerunt PP. Agnum Christum secundum humanam figuram in imaginibus à nunc pro veteri agno restiulari*, quæ verba tam Concilij, quàm Pontificis adeo clarè indicant prohibitionem tunc iustam & sanctam, vt violenta sit quælibet expositio.

Vnde eruditissimus vir Ioannes Molanus *lib. 3. de Hist. SS. Imag. cap.* 20. agens de pictura S. Ioannis Baptistæ, sic fatur. *Apud Græcos tamen cum Agno non depingitur propter canonem* 82. *Trullens. Quo nonnulli arbitrantur eos sugillare voluisse Romana Ecclesia consuetudinem, vnde hac de re consultus à me D. Ioannes Cornutus Valcenensis, qui annis aliquot Nicosiæ Grato Archiepiscopo in Cypro cohabitauit per litteras ita respondit, quid pra manibus loco agni habeat apud Gracos Diuus Ioannes, & memini, & in quibusdam à me variis in locis adnotatis scriptum inueni manibus chartulam tenere, in quo Graco idiomate scripta sunt hac verba. Ego vox clamantis in deserto parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Hæc ibi, quare non dubium quod lege Concilij Trullani prohibita est pictura S. Ioan. monstrantis agnum Christi figuram.

Verum est, quòd quamuis Canon iste receptus fuerit pro tunc in Ecclesia latina, illum enim recepit Adrianus summus Romanus Pontifex, tamen iam fere emortua hæresi Ichonoclastarum, & figura agni satis sit apta ad significandam Christi mansuetudinem, & patientiam, cœpit in Ecclesia Christi retitulari sub figura agni non veteris, qui significabat Christum venturum & manifestandum sub hac enim significatione, quæ ad veterem pertinebat legem non veneratur, sed sub figura agni mansueti, quæ significat Christum præsentem, & sic Romæ, & aliis Ecclesiis, passim iam figuratur Christus sub forma agni, quam digito monstrat Baptista quod iam licet abrogata lege Trullana vnde vt notat idem, qui supra Molanus *lib. 2. cap.* 11. in Ecclesia latina ab antiquissimo tempore ante Concilium Trullanum communissima erat imago S. Ioannis Bapt. digito monstrantis Christum sub specie agni mansueti. Ita enim loquitur Piissimus ciuis Lonaniens. *Constatin. Aug. teste Damaso fontem sanctum construxit in quo & baptizatus est in labio autem fontis agnum*

ex auro puriſsimo fundentem aquam appendintem libras triginta, ad dexteram agni Saluatorem ex argento puriſsimo in laua agni B. Ioãnem Bapt. ex argento adſcriptu hoc titulo; ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, grauem libras centum, Tharaſius in confeſſione fidei ſua in 7. Synodo act. 3. ſexta Synodi, omnia tum recte & diuine decreta edita traditoſque Canones recipio pracipuè tamen in quo aſsignatur quibuſdam in picturis agnum digito Pracurſoris demonſtratum feliciter effigiari. Hadrianus Papa Tharaſio act. 2. inuenimus in Synodica veſtra epiſtola etiam clare expreſſum, quod in ſexta Synodi diuine & legaliter pradicatis Canonibus recipitur pictura illa venerãda in qua agnus digito Pracurſoris demonſtratus graphicè eſt inſcultus, qui verum nobis agnũ nempe Chriſtum Deum indicat. Hæc ibi, ex quibus conſtat etiam in Eccleſia Græca apud multos etiam fuiſſe abrogatam legem Trullanam ex veneratione conſuetudinis Eccleſiæ Latinæ.

PARS II.

Vindicatur ab eo quod dicit P. Vaſquez.

TErtium, quod dicit Vaſquez *num.* 15. eſt erraſſe noſtrum Carranzam *in eo, quod addit nec in Canone illo contineri, nempe imaginem Spiritus ſancti ſub forma columba, & Magorum ſub figura ſtella fuiſſe prohibitam. non enim videtur aqua ratio harũ, atque prioris nam cum agnus figura fuiſſet in veteri teſtamento, vt Chriſtum venturum indicare, optima ratione potuit imago illius à Concilio prohiberi, quod iam veteres figura praſente veritate ceſſet; at vero columba fuit in lege Euangelica in qua Spiritus ſanctus apparuit. Matth.* 3. *ſtella quoque qua Magos duxit ad praſepe. Matth.* 2. *quare iam non ſint figura veteris teſtamenti, ac proinde non ſit earum eadem ratio, atque priores earum imagines vnſquam prohibita inueniuntur.* Hæc ille.

Verum enim vero in tertio defecit Vaſquez in quo non errauit Carranza, ſicut neque in duobus primis. Columba enim in aliquibus ſacrificiis veteris legis figura fuit Spiritus ſancti, qui pluribus aliis Symbolis etiam fuit præfiguratus, vt legenti Patres conſtabit. Columba enim portans ramum oliuæ poſt diluuium Spiritum ſanctum præfigurabat, vt aliqui Patres volunt, in Allegoriarum volumine; vnde columba verus typus & obumbratæ veritatis Symbolum fuit Spiritus ſancti & ſtella Chriſti, cuius ratio eſt quia etſi ſub forma columbæ in nouo teſtamento apparuerit, ſicut ſtella vt conſtat ex citatis locis Euangelij, quia tamen nec Chriſtus manifeſtus tunc apparebat, nec Spiritus ſanctus ſonitu præeunte, ad eius aduentum innotuiſſet, adhuc erant hi typi obumbratæ veritatis Symbola, & ad vmbram veteris legis pertinebant, non enim erat veritas præſens in ſe manifeſtata apud homines, reſpectu quorum adhuc manebat vmbra operta, & ſic erant Symbola adhuc obumbratæ veritatis & prohibita à Patribus Trullanis ſub illa ratione, qua non ſignificabant veritatem præſentem, ſed obũbratam adhuc & hoc eſt quod dicunt, *veteres typos & obumbrata veritatis Symbola prafigurantéſque Eccleſia traditas amplectentes gratiam imprimis curantes, & veritatem tanquam legis plenitudinem acceptamus, quo igitur perfectius, &c.* amplectitur igitur Synodus Symbola, & præfigurationes huiuſmodi non condemnat, vt fidei contrarias, vt damnabant hæretici, ſed eas prohibet, quia cum ſint veritatis obumbratæ & non manifeſtæ, ſintque in ſe typi & Symbola & nõ veritas prohibet rotulari, & depingi ſicut aſſerente ipſo Vaſquez prohibet depingi Chriſtum ſub figura agni veteris, & quum Spiritus ſanctus apparuit ſub forma columbæ in Iordane, & Chriſtus ſub forma ſtellæ Magis adhuc erat lex vetus obligãns, & ſic formæ iſtæ & figuræ erant veteres typi, & præfigurationes, & in hoc ſenſu ait Carranza prohibitas fuiſſe à Concilio, eſt enim omnium par & æqua ratio, quantum ad rationem Concilij.

Verum eſt quod ſicut contraria conſuetudine inualuit in Eccleſia, quod Chriſtus exprimatur in imaginibus ſub figura agni non veteris, ſed noui, manſueti, patientis & pacifici, ita inualuit conſuetudo, vt Spiritus ſanctus rotuletur ſub ſpecie colũbæ ob plures & egregias rationes D.Th. 3. *p. q.* 39 *at.* 6. *ad* 4. ex Patribus eductas adducit, quæ perſeuerant, etiam poſt manifeſtã gratiæ plenitudinem, & ſic ad illas adnotandas depingitur Spiritus ſanctus ſub ſpecie columbæ magis, quem ſub alia ſpecie alterius rei, in qua apparuit, ſtella enim etiã depingi prohibetur, quia iuxta Chryſoſt. *hom.* 10. *in Matth.* Aug. *ſerm.* 7. *Epiph. & ſerm. ad Fratres in eremo.* apparuit magis per biennium ante Chriſti natiuitatem, quam opinionem non reiicit S.Tho. 3. *p. q.* 36. *art.* 6. *ad* 3. vnde ſtella hæc fuit Symbolum Chriſti futuri & ſub hac ratione non debet præfigurari iuxta decretũ Trullanum, & hanc ſententiã quæ valdè eſt probabilis ſecutus eſt noſter Carranza, non ergo errauit; verum eſt quod vſus Eccleſiæ inualuit, quod Magi ſub ſtella, illos ducente rotulentur ob rationes quas inducit S.Doct. *art.* 6. 7. & 8. quæ ibi videri poſſunt.

PARS III.

De controuerſia circa perſonalem Paſtorum reſidentiam.

SEcundus liber, quem cõpoſuit dum eſſet in Conc. Trident. eſt controuerſia illa

celeber

celeberrima, de necessaria residentia personali Episcoporum, & aliorum inferiorum Pastorum Tridenti explicata librum hunc sanctissimum, vtilissimum, omnibus numeri absolutissimum, nullus nisi hæretico dente momordit, nec mordebit; fuit enim ita acceptus, vt omni acceptione dignus, & ita illũ reddiderit gloriosum virum, quod eius sententiã amplexara fuerit Tridẽtina Synodus, quantum ad assertionẽ, quã tuetur, tunc enim temporis incorruptelam abierat, quod multi Pastorum & Pastorum personaliter non residebant Ecclesiis suis, vt supra gregẽ suum inuigilarent, sed eum mercenariis committebant, quibus non erat cura de ouibus, sed aduenientibus lupis rapacibus fugiebant, & dimittebant eas in illorum manibus; vnde creuit sanguinolenta hæresis; recensito autẽ hoc libro, qui sanctã & Apostolicam doctrinam continet intelligentiores instructiores facti sunt PP. Tridentini de iure diuino sanxerunt, personalem Pastorum residentiam, & sic assertio libri conciliarem consecuta est authoritatem, cui contradicere nefas est; vnde orta est in Ecclesia magna huius abusus reformatio, quæ adhuc perseuerat, & perseuerabit protegente Sede Apostolica, quæ in hoc sicut & aliis decretis Tridentini vigilantissima existit, ad quod vt supra in principio huius tomi dicebam excitarunt, & solicitarunt Eminentissimus Caietanus *in comment. artic. 5. quæst. 185. in 2. 2. D. Thom.* quod enodaui, extricaui, explicui, & Illustrissimus Dominus Bartholomeus Carranza in hac præfulgenti controuersia.

Contra hoc duos insignes Doctores, qui veritatem, quæ semper in Ecclesia viguit; quod sit de iure diuino residentia personalis Episcoporum & Pastorũ, aliqui recentiores nouitate ducti insurrexere cõtra quos satis superque disputatum est, nec video qua ratione in hãc nouitatem sint prolapsi contra Trident. decretum & diffinitionem, & asserant residentiam Episcopi in sua diœcesi non esse de iure diuino; sed de humano in quo sicut in suis legibus potest Pontifex dispensare. Ita Andreas Gerunda *lib. 2. de Episcop. disp. 1. cap. 4. num. 12. & lib. 1. disp. 1. cap. 4. num. 12. & 14.* sed hoc satis benè explodunt Caiet. & Carranza & innumeri Authores quos dedi & secutus sum *lib. 1. resol. 3.* solum hîc addo pro horum Doctorum defensione & pro veritate & antiquitate sententiæ eorundem verba, quæ in fauorem Prosperi, & Hilarij dedit Cœlestinus Papa *in sua epistola ad Galliarum Episcopos, cap. 1.* vbi sic fatur.

Horum circa Deum nostrum solicitudo laudanda est tantam nescio, quibus presbyteris illis licere, qui dissensioni Ecclesiarum student, sunt apud nos profecerit, vt indisciplinatæ quæstiones vocantes in medium pertinaciter dicant prædicare aduersantia veritati, sed vestra dilectioni iustius imputamus, quando illi supra vos habent copiam disputandi, legimus supra magistrum non esse discipulum, hoc est non sibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam, nam & hos ipsos à Deo nostro positos nouimus ad docendum, cum sit dicente Apostolo eis certius locus intra Ecclesiam deputandus. Quid illic spes est, vbi Magistris tacentibus illi loquuntur, qui, si ita est, discipuli non fuerunt? Timeo ne conniuere sit, hoc tacere, timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui in talibus causis non caret suspicione taciturnitas, si falsitas displiceret. Merito namque causa nos respicit si cum silentio fouemus errorem, ergo corripiantur huiusmodi, non sit eis liberum pro voluntate sermonem, desinat, si ita res sunt, incessere nouitas vetustatem, desinant Ecclesiarum quietem inquietudo turbare, conantur sæpè naufragio mergere, quos intra portum statio facit fida securos. Fida quippe est omnium statio, quorum perfectis gressibus vestigia non mouentur. Habetote fratres charissimi pro Catholica plebis pace tractatum, sciant se, si tamen censentur presbyteri dignitate vobis esse subiectos, sciant omnes, qui malè docent, quod sibi magis discere competat, quam docere, &c. quæ satis aptè cõtra Gerundam in fauorẽ Caiet. & Carrãzæ ducuntur, illa enim indisciplinata quæstione supra hos quorũ assertionem comprobauit Synodus Trident. putat se habere disputandi copiam, dũ contemptibili distinctionẽ vim & energiã decreti eneruat, & infringit & nihil de nouo declararet, Concilium circa residẽtiam Pastorum, quam dicit esse *de iure diuino*, de hoc satis quia plura dicta in superioribus, hæc enim solũ hîc præhibaui, vt non euacuetur gloria huius libri Authoris nostri, quare corripui Gerundã, ne sit ei liber pro prurigine nouitatis sermo, & designat nouitas incessere vetustatem, & Ecclesiarũ quietem (residentiam in sua Ecclesia Pastoris) huius opinionis Gerundinæ turbare.

PARS IV.

De libro Catechismi composito ab Illustrissimo Carranza.

VLtimus liber qui procellã excitauit cõtra Illustr. Archiep. & ansã dedit eius turbationi fuit Catechismus, qui in totũ prohibitus est *in Romano Indice pro tota vniuersa Ecclesia* & expressè prohibuit Greg. XIII. *in sententia lata an. 1576. die 14. mensis April. ibi ex præmissis, & de aliis rationabilibus causis prohibemus dictũ Catechismi liber ab eodẽ Bartholomeo Archiep. editus sub censuris & pœnis in Indice librorum prohibitorũ contentis, à quocumque legi, retineri, vel imprimi possit.* Cẽsuræ grauis in huiusmodi Catechismi manu-

ſcripta adſeruatur in Blibiothæ Rhegienſi, vt ex Eucherio Boneto Ordinis Prædicatorum, notat Poſſeuinus *tom.3. Apparatus Sacri in Catalogo.m.5. quæ in diuerſis Bibliothecis adſeruantur pag. mihi* 141.

Sed ex huius libri damnatione, non media gloria acreuit Archiepiſcopo Toletano, qui humiliter recognouit occaſionem, quæ oblata fuit huius libri inſcriptione Catholicis, vt de ipſo generaretur vehemens in fide ſuſpicio, quare ad ipſius purgationem, & vt occaſio malæ ſuſpicionis (à qua corã Deo ſe immunem fuiſſe in hora mortis eſt profeſſus coram notariis ex multis teſtibus omni exceptione maioribus) quamuis ſecundum allegata & probata iuſtiſſima extiterit Pontificia ſententia præſcriptus eſt liber hanc, & vt prohibitæ lectionis telegatus, & tanquam zizania extradicatus, à Campo Catholici Doct. & ſic triticũ ſanæ, & purificatæ doctrinæ, quã in aliis operibus ſeminauit, in horreo ſeruaretur Eccleſiæ, vt tãquam pretioſus theſaurus conſeruatur ab ſcoria depuratus, egregie Caſſiod. *lib.2.var.ep.29. ad Aloyſiam Architectam*, agens de reparatione thermarum earumque expolitione inter cætera dicit. *Virgalta quoque noxia importunitate naſcentia, euulſis auferantur, ne radicum quidam capilli paulatim turgentes fabricarum viſceribus inſerantur, & more vipereo prolem ſibi fœcunditate contraria nutriat, vnde ſe cõpago diſrumpat.* Etenim articuli illi quos abiurauit tanquam de illis vehementer ſuſpectus ſecundum allegata, & probata, quid aliud ſunt quã *capilli quidam peſſimarum radicum hæreticorum*, quos ne paulatim turgerent, & ſe fabricæ fundamenti fidei infererentur, & more vipereo prolem nutrirent, vnde compago illius diſrumperetur, & caderet, ſupremus Eccleſiæ Architectus abſtulit & eradicauit tanquam virgula noxia importunitate in viridario illo ſapientiæ naſcentia, quod non in paruam illius pulchritudinem & gloriam ceſſit.

Pulchrè hoc eduxit Caſſiodor. *l.3. ep.11. ad Argolicum. Circumſpice itaque quam magnũ ſit cauam Romam* (*canum Toletum*) *tibi potuiſſe committi, vt in illo ampliſſimo cœtu iudicis videaris eminere ſuggeſtu. Quid erit ſuauitas, quã in illa turba Summorum nobile protuliſſe iudicium, vbi tot Patriciorum corda prouocantur ad gratiam? vbi bonum factum celebratur ore ſapientum? Nunquid maiori laude virtus agitur, quam ſi rectè Roma* (Eccleſia Romana) *tractetur. Quas diuitias æſtimes aptiores quam in oculis Senatus conſcientiæ pretioſam gerere puritatem? & ante ipſum libertatis præmium nullis vitiis eſſe captiuum? locatus in mediam cunctorum ad ſe trahit aſpectum, & totius vitæ iudicium promulgat fama populorum. Hæc te & animo concipere, & rebus euidentibus explicare, credibile apud nos faciant, ſtudia litterarum vbi cognouiſti omne, quod deceat, & ad vſum vitæ glorioſæ, animũ, mirum inſtitutione formaſti. Fugiat ergo doctrina delictum. Indocilis eſt animi ad vitia trahi. Ædificatus libris locum non relinquit iniuriis. Ad tramitem recti hortentur, te tuorum te facta ſeniorum, admoneat lectionis auctoritas, deinde iudicij noſtri electio glorioſa, vt maiora de nobis ſumere poſſis, cum te, ea, quæ commiſimus implere cognoueris.* hæc ibi, quæ in noſtro Archiepiſcopo adimpleta ſunt, vt ex prohibitione huius libri gloria nõ vulgaris accreſcat, cum enim in Cathedralibus Toletana locatus & iudex in ſuggeſtu conſtitutus, vt bonum factum ore omnium celebraretur, æquum erat, vt in oculis Eccleſiæ pretioſam conſcientiæ gereret puritatem, eiuſque gremium nullis vitiis captiuum, ad hoc enim libri huius præſcripto ordinata, vt cum ſtudiis ſuis Præſul cognouerit omne, quud dicat ad vſum vitæ glorioſæ animum ſuam hac inſtitutione formaret, & ſic fugiat doctrina ſua delictum, nam indocilitate pollet, qui non fugit. Et ſic ædificatus in libris, ſupra firmam Petram locum non relinquat Iniuriis.

His accedit quod liber iſte Cathechiſmi non eſt prohibitus quia expreſſe hæreticus ſit, ſed quia continet plura verba & propoſitiones, quæ vehementem generant ſuſpicionem de hæreſi in foro fori, & ſecundum allegata & probata, quod bene compatitur cum hoc, quod in foro poli nulla macula, nullove fidei næuo ſit auctor infectus, quare iure optimo fuit liber proſcriptus etſi auctor coram Deo & Angelis glorioſus, & immunis exiſtat, potuit enim facere non malo animo, phraſes & modos loquendi non bonos, ſed quibus vtuntur hæretici ob quod ſuſpicionem vehementem generent contra fidem ſentire illum qui illis vtitur, multoties enim Patres Eccleſiæ, verbis ambiguis, claris, & quibus vtuntur hæretici, & ipſa vtuntur ob quod apud multos vehementem hæreſeos ſuſpicionem generarunt, & tamen ab hæreſi vindicantur, qui ſi hodie, erecto S. Inquiſitionis Tribunali ea dicerent, & præfatis verbis vterentur dubio procul cogerentur ea abiurare de vehementi; non quia apud Deum eſſent deficientes à fide, ſed quia apud homines & iudices fidei rectiſſimos, iudicabitur illas propoſitiones ſuſpicionem contra fidem generare, & ſic illarum purgationem iuſtiſſima ſententia exquirerent, quamuis, qui eas protulerit apud Deum ſanctus & fidelis extiterit, quia Eccleſia de hoc non iudicat, ſed ſecundum allegata & probata eſſe in illorum libris, quamuis in aliis recta eſſent & Catholica verba. Sic enim S. Dionyſius Alexandrinus, qui vixit *an.266.* vt vehementer ſuſpectus de hæreſi

Arrij

Arrij notatur à S. Basilio *epist.* 41. de ipso sciscitatus à Maximo & tamen ipsum à suspicione liberat Athanasius *in libro speciali de sententia Dionysij*, & in comment. *de Synodi Nicenæ decretis*, testaturque Sanctum Doctorem sanctè semper & Catholice credidisse, etsi quæ ambigua & duriuscula dixit explanauit, & moliuit ad sensum Catholicum à se præiutentum, & sic ipse S. Dionysius se purgauit à suspicione vehementi, quam huiusmodi ambigua verba generarant, apud Dionysium Summum Pontificem Apologia ad ipsum remissa quatuor libris comprehensa, de qua mentionem faciunt Hieronymus *lib. de scriptor. Ecclesiast. cap.* 96. Honorius Augustodonens. *de luminar. Eccles. cap.* 70. Eusebius *lib.* 7. *Histor. cap.* 21. sic etiam S. Cyrillus Alexandrinus suspectus fuit de hæresi Apollinaris, & quod huius fermentum in suis libris aduersus Nestorium lateret, à quo se purum monstrauit & vindicauit tum in declaratione duodecim Anathematismorũ tum nouo Apologetico, quia tamen adhuc insistebant inimici, ipsum de Apollinarismo accusantes publice se purgauit & anathematizauit Apollinarij hæresim in Cõcilio Ephesino *actio.* 7. & similia multa inueniuntur in Historiis Ecclesiast. Hæc duo sufficiant ad monstrandum, quod sicut isti Patres ad virandum scandalum sanctè se purgarunt ab hæresis suspicione, quæ generata est ex verborum ambiguitate, ex qua propter vigentem tunc hæresim talis suspicio originabatur (& maxime in S. Dionysio qui discipulus fuit Origenis & eius dictis valde addictus, & Origenis libri pleni sunt fermento Arrianismi) & ex hac purgatione non parua gloria illis accreuit. Ita in nostro Archiepiscopo quamuis sanctissime, & iustissime à summo Pontifice secundum allegata & probata fuerit declaratur suspectus vehementer de hæresi propter verba ambigua & dura in fide quibus vtuntur hæretici huius temporis; cum quibus (etsi defendendo fidem Catholicam Romanam) per multum temporis tractauit tamen illius suspicionis purgatio, & hæresum de quibus fuit suspectus abiuratio; tanta animi summissione, tanta alacritate & puritate cordis facta, omne fermentum hæreseos purgauit; & factus est azymus synceritatis, & veritatis; ex quo magna gloria, facto spectaculo Deo, Angelis, & hominibus; illi est coram omnibus accumulata, vnde de ipso videtur cecinisse epigramma S. Prosper Aquitanus *epigram.* 33.

Cum constans anima aduersis non frangitur vllis.
Et fidei virtus intemerata manet
Nerit inesse sibi Dominum patientia fortis
Inque eius domum, quod se terit referat.

Omitto ad longum disquirere de duobus aliis scriptis huius Sapientissimi viri prælo datis quibus ingens suæ fidei Catholicæ Romanæ zelus ardens, & quem suo corde eius dogmata omnia inserta habuerit luce clarius manifestatur & sicut bal'amus ex odore, & arbor ex bono fructu dignoscitur. Primum est quo typis dedit *anno* 1554. scilicet *tractatus valde deuotus & vtilissimus de modo assistendi sacrificio incruento missæ*, postquam in tota Britannia à qua erat relegatũ, iterum suis sermonibus, & prudenti astutia introduxit, qui tractatus quot adduxerit vtilitates, maxime Idiotis & vulgaribus hominibus experientia ipsa monstrauit, ad illius enim similitudinem multi alij libri eiusdem assumpti cusi sunt à Doctoribus fidelibus, cũ ingenti animarum fructu, & deuotionis incremento, hoc enim tractatu sic excoluit agrestium hominum animas vt dulcissimos spiritualis alimoniæ fructus producerent, *& tanquam doctus agricola à dumosis sentibus purgat, laus enim excolentis est, si agreste solum dulcissimis fructibus ornetur*, ait Cassiodor. *lib.* 5. *epist.* 39. *ad Apuleium.*

Secundum est *concio illa celeberrima* habita ad Synodum Trident. prima Dominica quadrag. *ann.* 1546. (quæ etiam cum controuersia de Residentia prælo sudat) in quà quantus fidei candor, quantus animarum zelus, quantum desiderium, vt Respublica bene ageretur, Ecclesiæ mores reformarentur, quanta elegantia & oratoria arte processerit, quanta in Patres reuerentia, & auditorum fructu ipsamet concio manifestat, ipse adhuc etsi defunctus loquitur, ipse declarat suæ fidei synceritatem, & constantiã, & animi promptitudinem ad martyrium subeundum pro eius defensione, quare sententiam Pontificiam allegata & probata iustificarunt, quæ semper subsunt secundum se inserto, cum non sint indubitabilia, nec Pontifex dum sententiam tulit eam esse veram secundum se pro Cathedra definiuit, etsi decreuerit; quod illi sit standum, illi obediendum, & obtemperandum, erit omnino temerarius qui contra illam; vel verbulo mussitauerit, cum hoc tamen benè stat; quod sẽper fuerit Archiepiscopi syncera fides Catholica Romana, & in ea summa constantia, vt ipse sæpius protestatus est, quamuis procella exorta euaserit spoliatus à vestibus, & vulneratus à custodibus, qui custodiunt ciuitatem qui etsi pallium Archiepiscopale non abstulerint, abstulerunt tamen eius vsum ad tempus, vt cautior euaderet, in libris conscribendis, (quod & faceret Summus Ecclesiæ custos in multis antiquorum Patrum, si hodie viuerent & loqueretur sicut olim fuerunt locuti,) vt enim Cassiodor. *lib.* 11. *Variar. epist.* 9. *ad Iudices Prouinciarum;*

Reo iam vicinus est, qui malus putatur, quia tunc aliquid persuadetur animo, quum intrauerit pectus apta suspicio. quam æquissimo animo & sustinuit, & purgauit illustrissimus Carranza secutus doctrinam Prosperi, *vbi suprà Epigramm. 35.*

Rectorum aduersa pati, & tolerare modestè.
Ne querula in quoquam voce mouere Deum.
Cuius iudicio nulli parcetur iniquo.
Et perpes iustos gloria suscipiet.

§. IV.

Gloriosus in sententia iusta contra ipsum lata.

SAnctæ memoriæ Gregorius XIII. summus Pontifex & in causis fidei Summus iudex *ann. 1576. die 14. April.* in Throno iustitiæ pro Tribunali sedens, finem, & terminum posuit causæ Illustrissimi Carranzæ, quæ à tempore felicis recordat. Pauli Papæ IV. qui ab inquirendum & examinandum testes, specialiter delegauit potestatem D. Ferdinando Archiepiscopo Hispalensi, & auctoritate Apostolica pro Hispaniarum Regnis, contra hæreticam prauitatem Generali Inquisitori, quam inquirendi potestatem confirmauit Pius IV. qui successit Paulo & idem Pius ob varia suspicionis motiua commisit, Regi Catholico Philippo secundo concessit vt ipse nominaret iudicem, qui contra Archiepiscopum formaret processum, & nominauit Bartholomeum Gaspatem Archiepiscopum Compostellanum, sed cum Pius IV. viam vniuersæ carnis ingressus esset, successit Sanctissimus Pius V. qui iussit & mandauit, vt Archiepiscopi Toletani persona vna cum processu sub tuta custodia sibi transmitteretur, cumque ductus esset ad vrbem. Idem Pius V. in conti nenti in arce S. Angeli seruare, & fideliter custodire præcepit, prout in ea vsque ad præsentem sententiæ diem est custoditus, interim causa pro eius grauitate, matuto iudicio, & deliberatione tractata, reuisa, exagirata, & discussa fuit omnibus mediis, & terminis iuridicis adhibitis, allegantibus pro Archiepiscopo Doctotibus illius temporis maioris famæ D. Martino Alpizqueta, Nauarro, & D. Alphonso Delgado scholastico & Canonico Ecclesiæ Toletanæ, qui in hoc negotio valdè insudarant, vt suum Archiepiscopum ab impositis sibi Capitulis liberarent, sed tandem ipsis præsentibus, vna cum Archiepiscopo suo, Pontifex Summus sententiam tulit, *quod Archiepiscopus ex deductis in processu se reddidit, & esse vehementer suspectum de hæresibus, & erroribus infrà scriptis, ipsúmque tanquam taliter suspectum, vt se de præmissis expurget, atque ex nostra & eorum Catholicorum mentibus omnem huiusmodi suspicionem depellat, eas detestari, anathematizare, abiurare & reuocare debere, prout eidem Bartholomeo Archiepiscopo iniungimus, & mandamus, vt coram nobis modo & forma sibi danda, anathematizet, abiuret, & reuocet easdem hæreses & errores, &c.* & infrà, *super eisdem eum amplius nolumus molestari, verum ne prædicti excessus maneant impuniti & vt efficiatur cautior in futurum similiter decernimus eumdē Bartholomeum Archiepiscopum suspendendum, & amouēdum esse à dicta Toletana Ecclesia administratione per annos quinque à die præsētis sententia computādos, & deinde ad nostrum & Sedis Apostolicæ beneplacitum prout à dicta administratione per dictum tempus suspendimus & amouemus, &c.* & postea pro congrua sustentatione assignauit mille scuta aurea in auro pro singulis mensibus.

Igitur lecta iam sententia Archiepiscopo coram summo Pontifice, ipse Archiepiscopus super Euāgelia Missalis propositionis de quibus suspectus fuit declaratus, eas abiurauit, & post immediate, accessit ad pedes sanctitatis suæ, qui ei sic est allocutus, considerans incatcerationem tuam, quam bene & sanctè docuetis & prædicaueris, vtor benignitate, & misericordia qua si benè vtaris in futurum, cautela in viuendo, & exemplo maiorem poteris expectare, hæc est in summa sententia iustissime lata ex actis probatis, & allegatis in processu & humilima & ex corde facta abiuratio Archiepiscopi nostri, qui gloriosus valdè & victor contra eos qui ipsum deptimebant euasit, vt iam dico.

Summa est Romanorum Pontificum pro puritate fidei & Religionis in vniuetsa Republica Christiana conseruanda, semper laudabilis vigilātia, & omnium Ecclesiarum solicitudo, est enim totius Ouilis Christi Pastor, custos, & Rector, cui nulli magis, salutem spiritualem tueri conuenit, cui officio nullus alius sufficit, sine Romani Papæ influxu, & adiumento, cum enim patens sit vniuersalis, & publicus, & genitus & natus est ad publicam Ecclesiæ salutem, cuius status publici tutor est, à cuius prudentia, & regimine; yelut à filo bona valetudo ouium Christi, & liberatio à contagio hæresis pendet, nihil enim aliud est Summi Pontificis Summa dignitas, quum cura alienæ fideliū salutis, salus enim priuatorum etiam Pastorum, illius salus est, & hotum puritas fidei ab illius puritate, vt à ptimo fonte dimanat, quare ipsi conuenit zizānia, quæ possunt nasci, vt tritici incrementum impediant, coercere, & impedire ne suffocent verum fidei semen, & purum à paleis conseruet in horreum, etsi enim rigor in sententiis aliquando appareat, non rigor, sed lenitas & Patris mansuetudo pro aliorum remedio membro

membrorum, æquum est, vt aliquod particulare membrum dolorem & vstionem patiatur, huius enim gloriæ est pati, vt cætera liberentur, & laudis encomium est, quod manus se periculo exponat, vt caput illæsum perseueret, quamuis enim fornax in quo purificatur aurum flammas euomat, vt terrorem videntibus incutiat, at flammis terrificantibus aurum depurat ab scoria, sibi immixta, quovsque ad vltimum puritatis gradum deueniat.

Satis ad rem Cassiodor. *lib. 4. variar. ep. 50. ad Faustum Præpositum*, vbi agens de monte Vesuuio, *qui hostilitate sua agros fructibus euudat. Sed non in totum durus est euentus terribilis præmittit signa grauia, vt sustineantur aduersas, volat per mare magnum, cinis decoctus, & terrenis nubibus excitatus transmarinas quoque Prouincias puluereis guttis complet, & quid campania pati possit agnoscitur quum malum eius in Orbis alia parte sentitur. Videas ibi quasi quosdam fluuios ire puluereos, & arenam sterilem impetu feruente velut liquida fluenta decurrere, stupens subito vsque ad arborum cacumina dorsa intumuisse camporum & luctuoso subito calore vastata, quæ lætissima fuerant viriditate deposita, vomit fornax illa perpetua pumiceas quidem, sed fertiles areas quæ licet diuturna fuerint adustione siccata in varios fætus suscepta germina mox producunt, & magna quadam celeritate reparantur, quæ paulo ante vastauerat, quæ est ita singularis exceptio? Vnum montem sic infremere, vt tot mundi partes probatur aeris permutatione terrere, & sic suam substantiam vbique dispergere, vt non videatur damna sentire, longe, latéque pulueres rorat, &c.*

Quid ni, nonne S. Apostolica Petri mons Vesuuius est qui vsque ad altissimarum arborum cacumina intumet, quæ etsi lætissima fuerint viriditate cóspicua subito calore vastat, & cõercione adustionis censurarum comburit,? nonne fornax est perpetua contra morbosas, & hæreticas doctrinas, ad quas sanandas fertiles vbique terrarum arenas decretorum suorum, quæ si bene suscipiantur germina salutaria mox producunt, & magna celeritate reparantur, si deuastata ex animo fuerint, hæc enim est singularis Sedis Apostolicæ exceptio, & priuilegium. Vnum montem sic infremere, vt tot mundi partes probatur terrere, vt emendentur, & sic suam substantiam (efficaciam decretorum, & sententiarum) longe latéque pulueres suos rorat, vt nullum videatur damnum sentire.

Ita contigit Archiepiscopo nostro contra cuius propositiones infertiles & morbosas ex allegatis & probatis declaratas fornax Sedis Apostolicæ fertiles vouit arenas diuturna per sexdecim annos siccatas adustione quas humilitate bene dispositus suscepit germina produxit salutaria & magna celeritate damnum suspicionis reparauit. *Fuerunt enim* (ait Cassiodorus & de Archiepiscopo refert summus Pontifex) *apud illum virtutum omnium virum exercitualia seruitiu* (è Cathedra & suggestu) *Quis enim non ageret bellum, qui illi potuit competens exhibere responsum? Quis tantam firmitate animi semper exegit, tanta verborum in asserenda veritate constantiam, vt merito se vicisse diceret hostem qui illo præsente vitare valuisset errorem. Hinc fuit quod eius obsequia reddiderunt prudentes, quia cautela semper adhibita erigit sensum, & dum culpam se formidat incurrere sapientibus nititur aggregare.* Quot victorias in Britannia Belgio, Alemania de inimicis fidei reportauit Archiepiscopus, tanta verborum in asserenda veritate constantia, tanta animi in fide Catholica Romana firmitate, vt dum cum illis ageret bellum, nullus hæreticorum competens potuit ad eius argumenta exhibere responsum, ita quod doctissimus Nauarrus alloquens pro illo ad Regem Catholicum Philippum secundum, *mazam hæreticorum* appellauit.

Ast postea incautus ex allegatis & probatis declaratus cautela adhibita summa humilitate & summissa obedientia sapientibus se aggregauit, vnde ex sententia iusta gloriam, & honorem, victoriámque de illis, qui ipsum calumniarunt consecutus est, quamuis enim declaratus fuerit à summo Pastore, *vehementer suspectus*, tamen inimici, & calumniatores intendebant ipsum in hæreses incurrisse & per consequens esse excommunicatum, per Bullam cœnæ, & sic priuatum sua dignitate, inhabilemque permansisse ad quodlibet officium, & beneficium Ecclesiasticum, at Summus Pontifex declarauit secundum allegata & probata, nõ incurrisse in aliquam hæresim sibi impositam, neque in aliquam pœnam pro ipsis à iure impositam, neque suam dignitatem amisisse, ab omnibus enim illarum abiuratione, & publica anathematizatione se plenissime purgauit, & sic liberum se constituit ab omni pœna, & suspensione ordinis, & officij contra hæreticos lata.

Quamuis enim pro pœna pœnitentiali (non statuta in iure) illi fuerit imposita suspicio ab administratione Ecclesiæ & fructuum ipsius, ad quinquennium (exceptis duodecim millibus scutorum aureorum in auro assignatis pro congrua) & in iure aliud est deponere, aut suspendere aliquem ab ordinibus, officio & beneficio, aliud suspendere ab administratione ad tempus alicuius Ecclesiæ, aut fructuum, hæc enim est pœna pœnitentialis arbitraria, & non iure statuta, & datur non pro hæresi, cui pœna statuta

est

est à iure omnis suspensio & priuatio beneficiorum, sed datur pro facto aut dicto, ex quo oriri potest vehemens suspicio de hæresi, vnde Illustrissimus die sequenti post datam sententiam missam publicè, & coram magna populi Romani multitudine celebrauit, & omnes illum tanquam Archiepiscopum tractabant ipsum Illustrissimum vocitantes, statim post sententiam latam, vnde per ipsam nullum ex titulis honorificis amisit.

Verè quidem de nostro Archiepiscopo intelligitur Prouerb. 19. n. 11. *Doctrina viri per patientiam noscitur & gloria eius est, iniqua pratergredi.* Magnum certe argumentum sanæ doctrinæ, quam semper prædicauit, semper docuit, patientia, quam in seuero carcere exercuit, in quo illi astitit Deus & in vinculis non dereliquit, tantoque doctiorem se ostendit, quanto conuincitur fuisse magis patiens, sua prudentia tentatus per omnia, distulit iram contra accusatores, quos bene notos habebat, & summa lenitate ex charitate amabat, longe fuit ab eo furor, longe instimulata irascibilis, protraxit narē, quæ fuit sicut turris libani, quæ respicit contra Damascum, vnde magnus cum esset maximum attraxit spiritum lenitatis, quæ radix est totius Christianæ Philosophiæ, quare ita lõganimis extitit in aduersis, quod sæuientē fortunam, pudore victam in sui adiutorium cõuerterit, fuitque tam magni animi, fortitudinis & sapientiæ, vt superiorem se exhiberet, & sublimiorem omni iniuria, fortuna, & aduersitate, vnde egregie Gregorius *lib. 2. in Ezechiel. homil. 21. Index doctrina patientia est, tanto igitur quisque doctus ostenditur quanto patiens fuerit, est enim mensura sapientia, mensura patientia.* O quam sapiens? quam prudens? Noster Archiepiscopus in tribulationibus, in angustiis, in longis itineribus, in carceribus, in falsis fratribus, in sustinentia senẽtiæ Pontificiæ, à quā se immunem coram Deo sentiebat, in remissione iniuriarum, & innumeris aliis imbonitatibus quas sustinuit, habebat enim longam & magnam, & tanto longiorem, & maiorem quanto in altissima dignitate constitutus ab omnibus suis fere derelictus omnibus superior factus est, comprehendit enim cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum scire etiam supereminentem scientiæ Charitatem Christi, qua illos diligebat, & remittebat iniurias.

Huic hemestichio alterum, *eiusdem versus* apte conuenit *& gloria eius iniqua pratergredi*, quod sic satis ad rem explicatur à quibusdam. Aduersa, probra, & iniurias prætergredi, idest dissimulare, despicere, & quasi non videre, non curare, nihil facere, ingens est non tantum sapientia, sed & gloria, splendor, & magnificentia, hoc enim indicat imo efficit hominē gloriosum, splendidum, & magnificum vtpote vituperio superiorem, terra celsiorem, ac consortio, felicitate, & gloria Dei, & Angelorum, quos nulla probra tangunt perfrui incipientem, vnde transit & transiliit super præuaricationem (sibi impositam) sicut enim viatores si in sordes, fossas, & cloacas incidant, non per eas transeunt ne maculentur, sic pariter sapiens magno animo superat, & transcendit omnia dicteria, conuitia, iniurias, easque quasi viles & exiles infra se positas despicit pedibus calcat, imo quasi in cœlo positus ex alto videt & ridet.

Gloriosus, splendidus, & magnificus extitit Archiepiscopus, gloria, splendor & magnificentia orta ex sententia iustissima secundum allegata & probata, quam contra se fulminauit Summus Ecclesiæ Iudex, & Rector, in qua tot probra, tot iniuriæ, tot conuitia quia male sentire de fide dicebant accusatores, & testes, continebantur, at his omnibus se superiorem monstrauit, transiit, pertransiliit super præuaricationem à fide, de qua fuit accusatus, eam transcendit tanquam dicteria, quæ ipsum suspectum reddebant, at suspicionem vehementem, vehementi abiuratione expurgauit, & tanquam per veram & puram fidem Catholicam Romanam constitutus victor ad cœlestem Patriam, fossas, sordes, cloacas, in quas iecisse iudicabat pars aduersa transcendit & per eas non transiisse, nec eis maculatum fuisse declarauit Sedes Apostolica, quamuis de hoc vehementer suspectus fuerit secundum allegata & probata, quod clara & distincta adiuratione & anathematizatione penitus extersit, purificauit, liberum se ostendit, & sic accusationes de macula hæreseos exiles, debiles, & nullius efficaciæ infra se posuit, despexit, pedibus calcauit, & quasi in cœlo positus ex alto vidit & risit ad pedes Sanctissimi Pontificis conuolutus gloriosus, splendidus, & magnificus euadens ex sententia lata, ex qua non est in seruitutem tractus, qui lucere gratia dignitatis talem siquidem non oportet publicè superari, quem amatorem fidei, & æquitatis conuenit inueniri, qui asperas nonnunquam Ecclesiæ Romanæ curas asperas valde inter hæreticos habitans sermonis suauitate, & efficacia deliniuit, blandus alloquio supplicantium fidelis Patronus, accusare nesciens commendare præsumens, qui tanta se animi puritate clarificauit, & in nihilo à parte Romanæ Ecclesiæ se dissociari ostendit gloriosa abiuratione, & anathematizatione sibi impositorum, vnde egregie de ipso S. Prosper videtur cecinisse *epigram. 52.*

Qui vult aduersis ornatam ducere vitam
Et tolerare magis vult mala quam fugere;

Meni

Mens etenim recta, & puri sibi conscia cordis
Hoc plus splendescet, quo magis atteritur.

§. V

Gloriosus morti iam vicinus.

Reassumo gloriam quam consecutus est Archiepiscopus noster ex sententia Pontificia in se lata, vt gradum superiorem ascendam gloriæ in ipsius triumphali morte ex *Psal.* 115. *vers.* 1. in quo sic cecinit Regius Psaltes: *Credidi propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis.* ad quæ verba Aug. eiusdem Psalm. enarrat: *Dicat ergo iste bonus seruus cantans Alleluya, sacrificans Domino sacrificium laudis ei à quo auditurus est intra in gaudium Domini tui exultet, & dicat: Credidi propter quod locutus sum, hoc est, perfectè credidi, non ait credidi, & locutus sum, sed propter hoc dicit locutum, quia credidit: Ego autem humiliatus sum nimis. Passus enim est multas tribulationes propter verbum quod fideliter tenebat, fideliter impendebat, & humiliatus est nimis. Cur addidit, ego autem, nisi quia homo humiliari potest ab ea qui veritati contradicunt, nam ipsa veritas, quam credidisset loquitur, coterritus respexit humilitatem suam, & vt vidit non de se sibi esse præsumendum: quantum enim ad ipsum hominem pertinet mendax est, sed gratia Dei verax effectus est, ne pressura inimicorum cedens non loqueretur quod crediderat, sed negaret.*

Archiepiscopum Toletanum Hispaniarum Primatem videtur August. dum hæc loqueretur præsentem habuisse, canentem cum Dauide *Alleluya*, & sacrificans Domino seipso sacrificium laudis, dum auscultaret iustissimam Pontificis sententiam credidi, perfectè credidi, in nullo à fide Catholica Romana discessi, eam fideliter tenui, fideliter impendi, inter hæreticos quocumque abij, vbicumque habitaui, ob hoc ad Primatiam inuitus euectus sum. Ego autem humiliatus sũ nimis, & passus tribulationes multas, & vltimam sententiam Pontificiam, fidem in Deum retinui etiam cum ipse cogerer dicere me *vehementer dictum esse*; träsfer Vatablus. Cogebar carcere, ærumnæ, Inquisitione, testibus, examine iudicum, at fidẽ in Deum semper retinui, at humiliatus sum, coactus sententia, abiurare, & vehementem suspicionem purgare, conterritus respexi humilitatem meam videns non esse mihi de me præsumendum, etenim quantum ad me pertinet mendax sum, sed gratia Dei factus sum coram populo suo verax, ne inimicorum pressuris cedens, non loquerer quod credideram sed negarem, vnde vota suo Domino credidit in conspectu omnis populi eius Romani, in medio tui Hierusalem Romanæ Ecclesiæ quam matrem nominat, coram qua se purgat à suspicione cõcepta de ipso, quia omnis homo mendax, vt autem mendax non suspicetur, filius altissimi factus, trepidans spiritu fiduciæ impletus pene emortuo corde reuiuiscit, non in se fidens sed in eo qui linguas infantium facit esse diuersas, qua filium pronuntiat liberum ab omni suspicione tanquam filius liberæ non ancillæ, vnde clamabat cum Paulo II. *ad Chorint.* 1. *n.* 12. *gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ.* quod in simplicitate cordis & syneeritate Dei & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo. Post tribulationem, quam passus est Apostolus in Acaià, vbi suprà modum grauatus fuit suprà virtutem, ita vt tædere ipsum etiam viuere, consolatusque fuerit à Deo, huius consolationis causam assignat, *testimonium conscientiæ suæ*, quæ semper fuit simplex, syncera, quia non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersatus fuit.

Hoc testimonium conscientiæ propriæ, cui homo plus debet stare in cõspectu Dei, quam testimonio aliorum qui iudicent secundum ea quæ foris sunt, etenim semper habuit rectitudinem intentionis, in iis circa credenda proponit S. R. E. nec ab illa in apice discessit coram Deo, hoc inquam conscientiæ testimonium plenissimè exhibuit morti iam proximus, antequam sacram Eucharistiam sumeret coram toto conuentu fratrum & coram tribus secretariis suæ causæ, quos ad se vocari iussit (sic Dñs posita pixide super altare) vt ipsi qui in Sacri Tribunalis secreto historiam vitæ suæ bene norant etiam possent testimonium ferre. *Quod coram Deo veritatis cui suarum omnium actionum rationem erat redditurus nunquam dixisse, neque fecisse, aut imaginasse, aut in mentem venerit aliquid distortum contra S. Sedem Apostolicam directè, vel indirectè, imo potius pro illius obsequio in Alemania, Flandria, Britannia, Hispania & Concilio Trident. personam, & vitam periculis exposuisse, & quod ex intimo cordè ignoscebat persecutoribus suis, sperans breui in Patria calesti pro ipsis rogare, præcipuè pro illis qui acrius ipsum sunt persecuti.*

Et cum vnus ex tribus Secretariis respondisset, quod iam causa terminata erat data & publicata sententia, & sic quod ipsi nihil iuridicè puterant scribere. Respondit Archiepiscopus. *Verum est causam fuisse iam finitam, sed tria habeo proferre in quibus me conscientia non mordet. Primum me non haberè scrupulum de odio quod modo aut vnquam habuerim, alicui eorum qui in suo processu contrà ipsum sunt proloquuti, dictis, aut factis sint persecuti, imo potius pro ipsis preces continuas fundebat. Secundum sententiam latam à Summo Pontifice iustam, Sanctissimam, & prudentissimam,*

puram, & charitatem synceram, iustorũ animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis, visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace, etsi enim Archiepiscopus non paucas incommoditatus fuerit passus spes illius immortalitate plena extitit, Deus enim tentauit illum, & inuenit dignum se; & raptus est in cœlum, vt gloria perfrueretur æterna, in paucis enim correptus, multis beneficiis est affectus, & gloriosus effectus in morte sua maxime selicitatibus conspicuus, ad quod tanquam aurum in fornace probauit illum & quasi holocausti hostiam accepit, fulgensque est, & tanquam scintilla splendida in arundineto discurrit, hoc est inter hæreticos, & infideles, inter quos nunquam mentem, pedem intelligentiæ sitiat, sed velut scintilla, & fulgetrum emicans Angliæ, Flandriæ, Alemaniæ decurrit, volauit micans, & illustrans.

Vnde splendor iste ad vesperam vitæ illi consorgit, & cum se consumptum putat, oritur, vt lucifer matutinus, habens fiduciam proposita sibi spe, & defossus securus dormit & eius faciem multi deprecabuntur ex Iob *cap.* 11. *versic.* 17. ad quæ sic Gregorius *lib.* 10. *Moral. cap.* 12. *Rectè lucifero iusti anima comparatur, solem quippe præcurrens lucifer nuntiat, & quid nobis sanctorum innocentia, nisi sequentis iudicii claritatem clamat? in eorum namque admiratione conspicimus quid de veritate veri luminis æstimemus, Sancti enim viri quia Summa medullitus diligunt, in infirmis dura patiuntur, sed in fine gaudij lumen inueniunt quod habere in hoc spacio præcurrentis vitæ contemnunt, iusto enim meridianus fulgor ad vesperum surgit, quia quanta sibi claritas maneat, cum iam occumbere cœperit agnoscit. Hinc namque scriptum est. Timenti Deum benè erit in extremis qui in huius quoque vitæ adhuc certamine positus cum se consumptum putauerit, vt lucifer oritur, quia foris cadens intus innouatur, & quo magis exterius aduersa tolerat, eo vberius virtutum lumine interius corruscat Paulo attestante, qui ait, sed licet is qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is qui intus renouatur de die in diem, vnde & apte subditur & habebis fiduciam proposita tibi spe, tanto namque spes in Deum solidior surgit, quanto pro illo quisque potiora pertulerit, quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quia non hic prius pia in tribulatione seminatur. Hinc per Psalmistam dicitur. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua, venientes autem venient portantes manipulos suos. Quia igitur nunc per tribulationem seritur, vt post gaudij fructus metatur tanto maior fiducia mentem roborat, quanto hanc fortior pro veritate afflictio angustat. Vnde apte protinus adiungitur, & defossus securus dormiet, quia bonis præsens labor perpetuam securitatem parit, vnde & defossum securum dormire iam nouerat qui dicebat. Ego enim iam delibor & tempus resolutionis meæ instat, bonum certamen certaui, cursum consummaui fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Quia enim contra mala transeuntia sine defectu certauerat de mansuris nimirum gaudiis sine dubietate præsumebat. Vnde & adhuc subditur, requiesces & non erit qui te exterreat, quia qui in solo æternitatis desiderio figitur, nec prosperitate attollitur neque aduersitate quassatur, dum nihil habeat in mundo quod appetat, nihil est quod in mundo pertimescat. Hinc est, quod Salomon ait non contristabit iustum quidquid ei acciderit: & iterum dicit. Iustus quasi leo confidens absque terrore erit. Vnde & Sophar protinus adiungit, & deprecabuntur faciem tuam plurimi, &c.*

Mirabile laudis elogium ex his pro Archiepiscopo Primate, & pulchra anazephaleosis omnium quæ tam in vita, quam in morte gloriosa ex magnis tribulationibus contigere concinnatur iam ad portas mortis existens innocentia sua velut lucifer matutinus exoriens, claritatem iudicis diuini nuntiat, dum in infirmis dura patiens summa medullitus diligebat., suam circa eam puritatem protestans trina repetita confessione, & in fine gaudij lumen inuenit, & sic ad vesperam vitæ fulgor meridianus effulsit, agnoscens iam moribundus quanta sibi claritas superat possidenda apud Deum & homines & dum se in fama consomptum per sententiam Pontificiam putabat, vt lucifer oritur totius populi Romani publico de innocentia concentu, & publica acclamatione, & quo magis exterius aduersa tolerauit, eo vberius virtutum lumine coruscat, licet enim exterius homo correptus corruptus sit, tamen intus innocens monstratus renouatur, quotidie, de die in diem eiusque spes solidior exurrexisse iudicatur, quo potiora sustulit, dum ambulans septem Ecclesiarum stationes flens ibat mittens suæ fidei & deuotionis semina, veniens venit portans manipulum bonorum operũ iam collectum vt nouam Ecclesiam Hierusalem descedentem de cœlo tanquam sponsam ornatam viro suo ingrederetur. Vnde terra defossus securus dormit à perturbatione linguarum, nunc enim dormiens silet coram hominibus, cum veritas fidei suæ patet corã Deo dicẽs bonũ certamen certaui, fidẽ seruaui, & sic sõno meo dulcissimo requiesco gloria apud Deũ, & homines Illustr. & cõspicuus, quare (ait) sic requiesco, vt nullus maleuolus valeat me exterrere sũ tãquã leo, absque terrore contra eos qui me accusarunt, hi enim etsi bono zelo contra me deposuerint anceps est, an fuerit secũdũ sciẽtiã, vt enim ait Magn. Greg. *l.* 4. *Mor. c.* 10. agẽs de amicis Iob

qui sub specie boni zeli ipsum reprehendunt, sic loquitur in persona S. Iob de Archiepiscopo Primate.

Vicissim se amici eius increpationem subiiciunt, dumque ad contentionis verba prosiliunt, eã pro qua venerant causã pietatis amittunt. Qui quidem non prima hoc intentione faciunt, sed quamuis percusso affectum exhibeãt, percussum tamen non nisi pro iniquitate crediderunt, dumque intentionem bonam, nequaquam locutio cauta subsequitur ipsa pietatis propositio in transgressionis vitium vertitur. Pensandum namque fuerat, cui & quum loqueretur. Iustus quippe erat ad quem venerant, ex anteacta eius vita debuerunt ea, quæ intelligere non valebant, illius verba pendere, qui etsi qua forsitan diuersa sentirent, dignum profecto erat, vt hæc humiliter dicerent ne percusso vulnere per immoderata verba cumularent, sæpè enim quia intelligi non valent deterioribus displicent, vel facta vel vita meliorũ, sed eo ab eis non temere reprehendẽda sunt, quo apprehendi veraciter nequaquam possunt, sæpe enim aliquid à maioribus dispensatorie agitur; quod à minoribus error putatur, sæpe multa à fortioribus dicuntur, quæ infirmi idcirco diiudicant, quia ignorant. Quod bene bobus calcitrantibus illa testamenti arca inclinata signauit, quam quia casuram credens leuiter erigere voluit, mox sententiam mortis accepit, quid est namque mens iusti nisi arca testamenti, quæ gestata à bobus calcitrantibus inclinatur, quia nonnunquam etiam qui benè præest dum subiectorum populorum confusione percutitur ad dispensationis condescensionem ex sola dilectione permouetur, sed in hoc quod dispensatorie agitur inclinatio ipsa fortitudinis casus putatur imperitis; vnde & nonnulli subditi contra hanc manum reprehensionis mittunt, sed à vitu protinus ipsa sua temeritate deficiunt,& infra. *Quid est iustum de sua condescensione velle corrigere nisi inclinatam arcã superba reprehensionis manu releuare? Quid est iustum de incognita locutione reprehendere, nisi motum eius fortitudinis, erroris lapsum putare, sed perdit vitam, quia arcam Dei tumide subleuat, amici igitur Iob dum contra eum quasi in Dei defensionem prosiliunt, diuini præcepti regulã superbientes excedũt,*& infra, *Mira sunt autẽ multa quæ dicũt, nisi in sancti viri aduersitatẽ dicerentur, in semetipsis igitur magna sũt, sed quia iustũ virum transfigere appetunt, eiusdẽ magnitudinis pondus perdunt, quia & quamlibet forte iaculum mittitur, vt dura saxa feriantur; ergo namque obtusum longius resilit, quo intortum fortius venit. Igitur amicorũ Iob dicta licet in quibusdã valde sint fortia, cum tamen sancti viri fortem vitam feriunt, cunctum sui acuminis mucronem retundunt. Quia ergo & in se ipsis magna sunt, sed contra B. Iob nullomodo assumi debuerũt iudex, quia incautè prolata sunt ex persona qualitate reprehendat.* Hæc satis ad rem Sum. Pont. Greg. Magn. quæ summè attendit in sententia ferenda contra Primatem, alius Sum. Pont. Gregor. item XIII.

Ea lõgiuscule adduxi, quia ipsis delineatur tota series negotij Archiepiscopi Toletani, multa dixit, quæ aduersarij non agnouere, multoties dispensatoriè locutus incognita locutione, ab accusatoribus, qui ab ipsis putatus est error, & erroris lapsum putarunt, cum ex eius anteacta vita deberent ea quæ intelligere non valebant illius verba pendere, sicut pepẽdit iudex summus & ea quæ ab accusatoribus incautè prolata sunt ex personæ qualitate moderauit, etsi enim in seipsis magna essent, quia tamen iustũ & innocentem coram Deo transfigere satagebant, eiusdem magnitudinis pondus perdũt, & quamuis fortia essent, cum fortem vitam ferire intenderent, cunctũ sui acuminis mucronem retuderunt, & quem dignum morte & priuatione officiorum diuitiarum, iudicabant immunem ab hæresi, declarauit sũmus iudex. Quare benè *cap.4. vers* 10. dicitur, *rugitus leonis & vox leana & dentes catulorum leonam contriti sunt*, petra Ecclesiæ iudicante innocẽtem esse ab hæresi Primatẽ Toletanum de illã accusatũ, qui ereptus de tempestatis procella, ita pauore sententiæ trepidat, vt spei fiducia exultet, quare securus desossus dormit, vt *leo confundens mirmicaliones suos*; quare eius faciem multi deprecantur, & iacens defunctus in feretro in templo Mineruæ sactæ, quod sui ordinis Romanum est sanctuarium viri innocentia & virtutum fulgores agnoscentes, manus, pedésque & infulas dignitatis deosculabantur, publicè acclamando *Sancte Dei intercede pro nobis*, hæc acclamatio non solum fuit facta à deuoto & fœmineo sexu, sed à viris grauissimis Episcopis & Archiepiscopis & similibus, viri etiã & fœminæ sanctum virginem, martyrem vocitabant, qui ipsum videre non potuerunt ad sepulchrũ accedentes orationes fundebant & ibant læti si puluerem illius acquisiissent, alij vt olim fiebat ad Sanctorum & Martyrum sepulturas, rosas, flores, & folia odorifera supra Archiepiscopi mausolæum spargebant, quid gloriosius? quid honorificentius? in vita & in morte coram Deo & hominibus honoratus est, & sic mors illi gloriam intulit & honorem, vt enim ait Prosper *epigr.* 50.

Cuncta bonis prosunt, quos & mors ipsa Beatos
Efficit, vt sumant præmia, principium.

§. VII.

Gloriosus in Funere.

Ad

AD eorum qui *ex hac vitiâ migrarunt felicitatem & infelicitatem momenti habet* (sortiri funus illustre, aut obscurum, & scurrile.) *Ille igitur publicu praconiu, faustisque omnibus ac celebri põpa deducitur, religionuque humeru officiu, hoc est vecturis cantientibus ac cereorum ignibus quibus nos Christiani, piũ vita discessum ornandum existimamus. Atque corporis elatio coniunctam cum merore lætitiam, adfert*, dicit Greg. Nazianz. *orat. 4 contra Iuli. n. 29.* agens de quodam imperatore, & ego adduco agens de sepultura Primatis Toleti, cui magna accreuit felicitas ex honorifica & Christiana sepultura illi præstita cum magnifica pompa, solemnibus officiis, & incredibili Populi Romani concursu, vix enim expediti erant ministri funebres, ad sepeliendum, & humandum corpus impediti à multitudine occurrente ad assistendum sepulturæ viri iusti, qui defossus acquiescit, & corporé soluta anima ossibus similibus vna viuit, corpus véro venerandũ & illis instrumentũ in passionibus & pressuris tribulationum cũ multo honore & cultu compositũ, atque ornatum in Augusto, sacroque loco *situ est, quod velut res chara magnique æstimata atque recõdita in tempus regenerationu reseruatur, multis & eximiu rebus præditum propter quas ad alia corpora, qua communi ac vulgari morte dissoluta sũt, nec cõparãdũ quidẽ est, idque in simili materia natura.* Verba sũt Nisseni *orat. de S. Theod.*

Hæc enim prærogatiua iustus honoratur hanc gloriã apud homines & apud Deũ corpus emortuum vt sine vita in æternũ viuat consequitur. Nã dic mihi ait Chrysost. *ho. 4. ad Hebraos in expositio. Mortu. Quid sibi volunt clara lampades: an nõ eos tanquam athletas deducimus? quid autem hymni, an non Deum glorificamus & gratias agimus, quod eum qui excessit iam coronauerit, quod à laboribus liberauerit, quod etiectо metu eum apud se habeat, non ideo sunt hymni: non ideo psalmodia?* Hæc omnia sũt lætantium bene quidem toto corpore defuncti Arhiepiscopi Primatis Hispaniarum, & forsan myrrha, & aloes condito pretiosis & Archiepiscopalibus induto, vt moris est in Ecclesia (quem egregie defendit Marcell. *lib. 1. de sacris cærem. sect. 13.*) Lectio aut feretro imponitur præeunte fratrum choro canẽtium in vnum hymnos funerales, & officia ad id destinata, & sic deducunt athletam Dei ipsi gratia agentes, quod eum iam coronauerit, quod à laboribus, ærumnis persecutoribus liberauerit, etsi flerent euntes venientes venient exultabant portantes manipulum suum, hymni enim & psalmodiæ erant lætantiũ signa, elatio enim corporis super humeros, cum mœrore lætitiam adferebat adstantibus omnibus, tam nobilibus quorum erat magna summa, quam plebeis, quorum incredibilis numerus, corpus itaque venerandum, non ad Ecclesiæ & conuentus ostium vt omnibus peruium pateret, sed intra cancellos clausum constituunt, nec enim populi impulsus acti forsan spiritu deuotionis impediri erat possibile, tãtus erat fluxus, & refluxus eorum ad venerationẽm corporis aduentantium, vt nulla resistentia adhiberi quiret, tantaque fuit hominũ vtriusque sexus & omnis qualitatis, & nobilitatis multitudo, vt vix in Romana Curia nisi in funere Pij V. similis fuerit visa, vuce interiori forsan mota ad funeris celebritatem, quod celebrabant non fletu, non planctu, non fœmineo vlulatu, quæ non cedunt in vsum & honorem defuncti, sed laudibus vitæ quam honestissime instituta cantantes misericordiã & iudiciũ cãtabo tibi Domine, & eius innocentiam publicãtes, tantus erat cursus & occursus vrbis, quod vt dicit Hieron. *de obitu Paula ad Eustochium* tota ad funus eius vrbis turba conuenit & alibi *de obitu Fabia*, iam fama volat tanti prænuntia luctus, totius vrbis populum ad exequias congregabat, cuius multitudinis tãta fuit ad funus Archiepiscopi concitatio, vt ne tumultus fieret in populo acclamante Primatis innocentiam, terræ datum est corpus ante tempus designatum.

Quia corpora Sanctorum in pace sepulta sunt *Eccles. 44. n. 14.* id est, in senectute bona, mortuus est enim Archiepiscopus ætatis suæ *anno* 71. habuit liber Archiepiscopatus & Primatiæ dignitatem *sepemdecim menses* cõclusus in carcere *septemdecem annos* egit, à carcere liberatus *septemdecim* dies post quos in pace collectus est ad sepulchrũ; quæ maior gloria in hoc lachrymarũ valle consequi, aut desiderari potest? (quã Abraham consecutus est Gen. 15. *n. 8.*) quã corpus tot tamq; longis & cõtinuis laboribus & ærumnis oppressum, persecutoribus, & hostibus cũ quibus est conflictatum, fretum, & fractum, requiescere in sepulchro inter suos cũ quibus pacifice, & amice vixerat, & in sepultura cõmunicare, cum illisque sepeliri, & quam magna sit gloria communis tum fratribus sepulchri, satis declarauit Ioseph Genes. 49. *n. 31.* qui noluit sepeliri in Ægypto, in qua tantã adeptus est potentiam & imperiũ, sed cum Patribus suis in spelunca duplici, sepultus est Archiepiscopus noster in Ecclesiæ fratrum suorum choro inter speluncã duplicẽ inter sepulchra duorũ summorũ Pontificum, Leonis X. & Clementis V I I. magna quidem in sepultura gloria, quã magnã iudicabat Iob. *c. vers. 13. & 14. Nũ enim dormiens silerẽ & somno meo requiescerem, cum regibus & consultbus terra qui ædificant sibi solitudines, factus eis in sepulchro æqualis* (ait Lyra) liberatus à tribulationibus & persecutoribus iam securus ab eorum impugnationibus, ad rem S. Prosper. *epigramm. 13.*

Quod plerumque mali in sanctos sauire finguntur.
Quodque bonis praui saepe nocere queunt.
Absque Dei nutu non fit qui torda suorum.
His etiam pralu glorificanda prius
Crescunt virtutum palma, crescuntque corona.
Mutantur mundi pralia, pace Dei.

§. VIII.

Gloriosus in Sepulchro.

Gloriam in sepulchro altero hemistichio eiusdem sententia posuit Ecclesiasticus, *c. cit. 44. v. 14. & nomen eorum viuit in generationem, & generationes, & per omnes saeculorum aetates*, idest fama eorum in sempiterna saecula perdurabit, huius famae rectus appetitus, vt à radice dimanet à virtute eximia, quae parit gloriosum nomē, & hoc splēdidam gloriam apud Deum, & homines, qui vt periuit gloriosum nomē sepulchrū, & vrnam in qua busta & cineres vsque ad tēpus resolutionis adseruantur, & epitaphium in laudem, in vrna & sepulchro iacentis inscribunt sine quo inglorium, & imperfectū est. Egregie Plinius secundus *l. 6. ep. 10. ad Albinum.* agens de Ruffo Virgineo. *Libuit (ait) monimentum eius videre, & vidisse pœnituit, est enim imperfectum, subit indignatio cum miseratione, post decimum mortis annū reliquias neglectumque cinerem sine titulo, sine nomine iacere, cuius memoria orbem terrarum gloria peruagetur, at ille mandauerat, caueratque, vt diuinum illud & immortale factū versibus inscriberetur.*

Hic iacet Ruffus pulso qui vindice quondam.
Imperium asseruit, non sibi, sed Patria.

Tam parata obliuio mortuorum, vt ipsi nobis debeamus conditoria extruere, omniaque haeredum officia praesumere. Nam cui non verendum, quod videmus accidisse Virgineo? cuius iniuriam, vt indigniorem, sic etiam notiorem ipsius claritas facit. Monumentum ergo sine nomine & sine titulo inglorium est & imperfectum iniuriáque fit Magnati, si sine Epitaphio sit sepulchrum in quo sit Epigraphis laudatoria virtutis & facinorum ibi quiescentis, pompa enim funeris temporaria & transit cito, at monumenti titulus perennis, eiusque gloriosa memoria orbem terrarum peruagetur.

Neque in congrue vertus Plinij pro titulo sepulchri Primatis inscribi poterant in suae constantis virtutis memoriam.

Hic iacet Carranza pulso qui vindice quondam.
Imperium asseruit & sibi, sed Patria.

Etenim sua abiuratione, & anathematizatione eorum de quibus secūdum allegata est probatus suspectus vehementer ita expulit. Vindicem supremum à se, vt deinceps nullus posset super eisdem ipsum molestare, aut conturbare, quo asseruit, & conseruauit Imperium Primatiatus, *& sibi & Patria*, quae gloriatur tanto Pastore tanta excellentis innocentiae praerogatiua fulgeute, vnde Summus Pontifex Gregorius XIII. vindex Archiepiscopi & sententiae latae supremus iudex declarauit, quod Ecclesia Toletana ipsum Primatem Bartholomaeum debebat in tabulis Ecclesiae inscribere, in quibus caeteri Archiepiscopi in marmoreis lapidibus suo ordine inscribūtur, ne hoc titulo sepulchrali priuaretur signum clarum, quod nulla infamiae nota fuerit denigratus per sententiam à qua nō se purgaret abiuratione facta, quidni? nonne Imp. & Sum. potestatem Pont. asseruit, firmauit, defensauit non sibi, sed Ecclesiae, Hispania, Britannia, Flandria, Alemania, Tridenti contra haereticos illius vindicis crudeles & impios quos ita expulit, ita deuicit, vt corā ipso nec mutare auderent, quare verius Epitaphium, & titulus Ruffi Archiepiscopo inscribi potest virtute enim vixit, memoriae viuit, fama per ora volat, spiritus astra tenet.

Sapientiam ipsius narrant populi & laudē eius laudat Ecclesia, siquidem eius vniuersale caput idem Pont. qui sententiā in illū tulit vt iudex secundum allegata & probata, vt Pater vniuersalis personam Archiepiscopi qualificauit hunc titulū & Epitaphiū (quod prius consuluit cum Sacra Congr. Eminentissim. Card. Inquisitionis Generalis) eius sepulchro inscriptum litteris magnis sculptis apponi iussit.

Epitaphium sepulchri.

Domino Bartholomeo Carranza Nauarro Dominicano Archiepiscopo Toletano Hispaniarum Primati, genere, vita, doctrina, concione atque eleemosynis claro magnis muneribus à Carolo V. & Philippo Rege sibi commissis, animo in prosperis modesto, & aduersis aequo, obijt an. 1579. die 2. Maij Athanasio, & Antonino sacro aetatis sua 72.

Mirabile quidem testimoium de innocētia viri vix sentētia lata est contra ipsū à iudice supremo Ecclesiae iustiss. & Doct. & iā transformatur amanter in Patrem pientissimum, vindicans Archiepiscopū ab omni naeuo, quem inflexerat sententia publicans ipsū Illustrē & clarum genere, vita, doctrina, concione, & eleemosynis, attribuens omnibus veri Pastoris animi aequitate in aduersis, & in prosperis modesto, quibus virtutibus condecorato à Summo Pont. innocens coram Deo ostenditur. Egregie Pelusiota *lib. 3. epistol.* 397. ad rem loquitur. *Non parum, vir optime verum quantum maximum edi potest virtutis indicium exhibes, qui bonam potius famam colligere, quam ingentes opes cumulare*

aemulare in animum induxeris, quamobrem si in hac sententia persisteris non defuturi sunt, qui te laudibus vehant, ac prudentiam tuam ad omnes mortales deferant, attendit Archiepiscopus ad bonam famam suam, & suae Ecclesiae conseruandam non ad diuites, & abundãtes suae dignitatis colligendos in hoc dictamine perseuerauit in tribulationibus, & aerumnis, & longo carcere, & fuerunt laudatores omni acceptione digni, & ab assentatione remoti, qui encomiis & titulis honorificis, ipsum euexerint, & prudentiam, caeterásque virtutes, quibus pollebat ad omnes mortales deferrent, ne sine nomine iaceret & eius memoria orbis terrarum gloria repleret glorioso & illustri Epitaphio in aeuum duraturo omnibus legendu cunspicuo, huic ferè similem titulum posuit Gregorius Nazianzenus, Basilio Magno de quo in suo Epitaphio, sic canit merẽs

Clarum veri praeconium lumenque coruscum
Christigenis, animi nempe decore nitens
Paululũ adhuc terris spirabus omnia Christo
Largitus mentem, pectora, verba, manus
O studia amplaque amicitia domus, ô bona
Athena
O vita functa, puta beate diu,
Scitote vt vott compos Basilius in Axe est
Gregoriúsque solus viertula fert labiis.

Ferè eadem dicit Gregorius XIII. de Archiepiscopo Toletano.

§. VLTIM.

Gloriosus in Caelis.

Vicit Archiepiscopus noster periodo omnium certaminum tam in litteris, quam in persecutionibus suis, quas & passus est tot gloriosas coronas consecutus, quot pugnas aggressus, tot victorias quot certamina, tot triumphos, quot bella impugnãtium, & sic triphantium more, post Incratam indulgentiam, visitando septem Ecclesias Romanas, & plenissimum anni sancti Iubileum sibi & suis à summo Pontifice singulari gratia indultum, quadrigis intrat vrbem, in qua illi reddenda erat à iusto Iudice Deo corona iustitiae, post vitae mortalis certamina, in agone enim contendit, vt incorruptam acciperet coronam, quum alij & non pauci vt corruptibilem accipere cõtendebant, sic enim cucurrit Toletanus Praesul non quasi incertum sic pugnauit, non quasi aërem verberans; castigans corpus & in seruitutem redigens, ne forte cum aliorum Praedicator extiterit ipse reprobus efficeretur, talibus enim hostiis promeruit ingredi immortalitatis viam, & quandã diuinitatis quae in ipso prius relucebat apprehendere inamissibiliter apprehendit vtique & suorum laborum tanquam praemium debitum accepit in coelo certo agnoscens nõ in hac vita appositam esse mercedem hominibus, sed post huius absolutionem certaminis. Hic enim cucurrit vt illic ad palmã perueniret, hîc certamen illic praemiũ. Non enim illa hic lõgaeuae aetatis gratia est, denique Abel cito occidit, Cain superuixit, ita mors innocentiae fuit, & vita aerumnae vt viuere misertimum fuerit, mori beatũ itaque vita corporis mors est animae, & rursus corporis mors animae libertas, dum enim sumus in corpore seruit anima nostra, & misera quidem seruitute, quia de Paradiso exulat, & à suo Principe peregrinatur; vbi autem fuerit istins carnis absoluta vinculis in illum purum, & splendidum superiorémque euolat locum, & qui adfuit Domino Deo suo sanctorumque habitaculis fruitur, & beatorum gaudet consortiis, quod nullam iam habeat cum mortuo societatẽ, & contuberniũ cadaueri dereliquerit, aspirat ei caelestis gratia, nec vlla iam curarum humanarum solicitat exagitatio cum coram Deo mors eius somnus fuit, à quo excitatus vidit gloriam Dei, illi appropinquauit, Deo & Angelis cõfabulans, forsã enim fas non est dicere mortuus est, nam proborum virorum (quorũ numerum ipse quoque augebat) somnus molestiarũ finis fuit bonorũ initiũ, siquidẽ certaminum finis coronarum principiũ extitit.

Igitur Praesulẽ nostrũ gloriosum existere in caelo ibique frui sanctorum habitaculis, & beatorum spirituũ cõsortiis grauissima sunt indicia, & non contemnenda argumenta, à fide, charitate, & firma spe, quibus viuens condecoratus, à patientia, à fortitudine, qua tot supportauit labores, aerumnas, falsas accusationes, carceres & imbonitates, eius priuationem bonorum, sententiã contra se latã, nefanda haereseos audiendo, & similia ex quibus innocens iudicatus non paruam est consecutus gloriã, & triumphales de inimicis palmas, & victorias, fuit enim & docuit vt dicit Pont. in titulo sepulchri, & sic magnus est in regno caelorum, clarus enim extitit eleemosynis, ac pia in pauperes miseratione, quas praemisit vt sibi in aeternis mansionibus tabernaculũ praeparatẽt. Magnus vtique Antigonista, qui in palaestra diu vixeret spectaculũ Deo, mundo, Angelis, & hominibus, & certantẽ spectauere Dominus, Angeli, homines, mundus vniuersus, & in agone vincẽs, praemiũ certaminis, & virtutis in caelesti patria iam accepit, non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur remunerari in gloria, tot exercitia virtutum, imo potius ea gloria & honore coronare.

Neque est vltimo loco reponendum, sed magni habendũ & aestimandũ in confirmationẽ, quod Praesul Toletanus ab egressu animae à corpore securitatẽ habuit suae gloriae, &

Beatitudinis in cœlo, sic enim cuidam viro sanctitate conspicuo, & cõtemplationi diuinorum valdè dedito. Igitur in Conuentu S. Mariæ ad Minorum Ordinis Prædicatorum Religiosus inhabitabat singularis virtutis, & orationis, in spiritu vidit S. Antoninum, & quod colloquebatur cum Hispaniarum Primate dicens, quod Deus ipsum ad se vocabat vt frueretur eius consortio, & visione in præmium suæ virtutis, & tribulationum, quas pro ipso sustinuit. Ita refert in Epistola quam misit eius Confessor F. Dominicus de Aleula ad Eminentissimum Cardin. Burgensem.

Neque est minoris ponderis ad confirmandam huius gloriæ cælestis securitatem, casus, quem refert Illustrissimus D. D. Ioannes Lopez Episcopus Monopolitanus *in 4. p. historia sui Ordinis lib. 2. cap. 54.* iam erat morti vicinus Archiepiscopus, illi Dominus Rodericus de Carranza, cum illi referret quanta fidelitate bona sua distribuisset, post multa cooclusit, Illustrissime Domine nihil opto, nihilque desidero in gratificationem obsequiorum meorum, nisi quod vnam petat à Domino dum fuerit in eius diuino conspectu, vt breuiter inhabitem in domo Domioi in cœlo, vt sic liberer ab intolerabilibus mundi huius ærumnis, imbonitatibus, & laboribus. Promisit Pontifex seid præstitutum. O res admiranda! sequenti die ae exequiæ, & funeralia sunt completa ipse Rodericus in morbum iocideos, & decumbens io eodem cobiculo & lecto sui Præsulis, eadem ferme infirmitate ac ille vitam finiuit post decem dies, vnde multi non temere dicebant, quod Archiepiscopus iam in conspectu Agni amictus stola candida adimpleuit promissum suo coosanguineo & domus suæ propositum, & sic ipse gloriosus existit in cœlo duplici laureala & Docturis, & Virginis, oam Virginem obiisse deposuerunt Medici, qui ipsum dum aperiretur ad eoodiendum myrrha & balsamo attente inspexerunt, & id ex indiciis indubitabilibus adfirmarunt, quare adserendus est ciuis cælestis Patriæ de quo Prosper. *Epigr. 17.*

Cæleslem ad Patriam Christo redimente vocatus.
Vitam labentis temporis hospes agit.
Dumque ad promissam requiem non per sua tendit.
Mundanæ patitur multa pericla viæ.
Quæ nunc obsessa versit, non plana secundis.
Aut frangit trepidos, obligat aut dubios.
Inter quos laqueos currentem ad gaudia vitæ.
Non capiet mundus cui via Christus erit.

Termino iam Archiepiscopi Hispaniarum Primatis meritissimum elogium verbis Gregorij Nazian. *orat. 11. quast. de funere sororis suæ Gorgoniæ. Pastorem laudari domestica prædicari, non tamen quia Pastoris nostri & domestica, ideo falsa, sed quia vera ideo laudabiliter, vera autem non modo, quia iusta, sed quia nota. Nec vero ad gratiam loqui conceastur, quippe cum auditor tanquam peritus, quidam arbiter, inter orationem & veritatem stet, vt immeritas laudes improbans ita merita efflagitans si modo probus & rectus sit. Quo circa non hoc vereor ne vltra veritatis metas prosilirem, sed illud contra ne infra veritatem subsisterem, ac procul à rei dignitate remotus laudatione mea gloriam ipsius imminuerim, quandoquidem difficile sit, tum actionem, tum sermonem ipsius, laudem ornamentis adaquare. Illud autem cum absurdissimum sit propinquos conuitiis incessere, vel accusare, vel aliquomodo laedere, hoc enim minime pium censemus, imo scelus omnium maximum indicamus. Oratione tamen & elogio aliquid nos facere arbitramur, maiorémque improborum qui nos ad gratiam locutos criminantur, quam bonorum qui meritas laudes exposcunt, rationem habeamus eumque nos ab exterorum laudibus prædicandis ea causa non deterreat, quod eorum virtus haudquaquam perspecta, & testata sit (quamquam id multo æquius fuerat) amicitia tamen & subeunda multorum inuidia metus nos impediat, quominus notos laudemus, eosque potissimum qui extremum vitæ diem clauserunt, & à quibus gratiam inire studere nimis iam serum sit, quippe qui vt alia omnia ita laudatores, etiam vituperatores reliquerunt,* dixi.

Omnia subiiciu iudicio S. R. E. finitum est, die 22. Nouembr. 1656. ætatis meæ 70. anno completo, cum iocœptum fuerit, die prima eiusdem mensis, eodem anno.

APPENDIX II.

Aliquarum Apostolicarum Bullarum circa Pastorum etiam Cardinalium & Canonicorum personalem, Residentiam & Epistolarum Regis Catholici Philippi III. circa eandem Residentiam Canonicorum.

Constitutio super residentia Episcoporum, Metrapolitanorum, & aliorum Ecclesiis Cathedralibus Præfectorum etiam S R. E. Cardinalium.

Vrbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

SAncta Synodus Trident. sub recolendæ memoriæ Paulo Papa III. prædecessore nostro, ad disciplinam Ecclesiasticã restaurãdam, prouide statuit, vt omnes quacũque, dignitate, gradu & præemioẽtia fulgẽtes, Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis quibuscũq; quocois nomine, & tit. Præfecti apud eas persooaliter residere

residere deberent, alias, si per sex menses continuo abessent, amissionis quartæ partis fructuũ vnius anni pœnam ipso iure incurrerent: quod si per alios sex menses in absentia perseuerarent, tunc aliam quartam partem fructuum huiusmodi eo ipso amitterent: crescente vero contumacia Romanus Pontifex suprema eius auctoritate in ipsos absentes animaduertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus vtilioribus prouidere posset. Deinde sub felic. rec. Pio I V. etiam prædecessore nostro eadem Synodus declarauit, omnes eisdem Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis Præfectos, etiam si S.R.E. Cardinales forent, obligari ad personalem residentiam in sua Ecclesia, vel Diœcesi faciendam, nec abesse posse, nisi ob legitimas causas, in scriptis approbandas: & in eorundem decretorum Concilij executionem idem Pius I V. prædecessor per suas sub plumbo sub Dat. 7. Kal. Decemb. 1564. expeditas litteras, monuit eosdem, præfatis Ecclesiis Præfectos in virtute Sanctæ obedientiæ, ac vltra pœnas in eodem Concilio contenta, sub priuatione eorum à regimine, & administratione ipsarum Ecclesiarum, ac amissionis facultatum testandi, & disponendi aliisque pœnis, suo, & Romani Pontificis arbitrio imponendis, mandauit eisdem, vt in Ecclesiis præfatis omnino personaliter residere deberent. Denique certior factus, quod multi eorundem præfatorum erant inobedientes, motu suo proprio commisit Cameræ Apostolicæ Auditori Generali, vt contra illos vsque ad sententiam procederet, & sibi deinde referret ad effectum in eos priuationis, & depositionis sententiam in suo consistorio secreto pronuntiandi. Successiuè alij etiam Romani Pontif. contra non residentes diuersa edicta publicari fecerunt, ac piæ mem. Greg. XIII. etiam prædecessor noster per suum decretum consistoriale declarauit, decreta eiusdem Concilij de personali residentia, in Ecclesiis prædictis faciendæ, etiam in S.R.E. Cardinalibus locum habere, quocumque titulo illis præessent, ita vt à reatu & pœnis in dicto Concilio statutis non excusarentur, nisi absentiæ causa in scriptis approbata foret, scientiáque vel tolerantia non excusaret eosdem Cardinales, nec alios Episcopos. Similis quoque mem. Clemens Papa V I I I. etiam prædecessor noster, per simile consistoriale decretum pro obseruantia residentiæ personalis ab eodem Concilio ordinatæ, addidit pœnam inhabilitatis ad maiores dignitates, & Ecclesias obtinendas. Et prout in præfatis Conciliis, ac litteris Apostolicis, consistorialibúsque decretis latius continetur. Cumque etiam nos edicta contra non residentes sæpius publicari fecerimus; & tamen prædictis mensibus aliqui, etiam S. R.E. Cardinales, Metropolitanis, seu Cathedralibus Ecclesiis ex concessione Apostolica Præfecti, suæ obligationis ad personalem residentiam in eis faciendam, immemores in graue animarum suarum detrimentum, ac ouium sibi creditarum præiudicium ab eisdem Ecclesiis abesse continuarent, etiam sub prætextu suorum titulorum Cardinalatus, præsertim Episcopalium, prope vrbem, seu in vrbis districtu respectiue consistentium, & quod in eadem vrbe in conspectu, & præsentia nostra moram traherent. Nos pro nostro Pastorali debito, nedum animarum præfatarum, sed etiam Ecclesiarum, indemnitati prouidere volentes, in consistorio nostro secreto declarauimus, eosdem S.R.E. Cardinales, qui aliis Ecclesiis Metropolitanis & Cathedralibus præerãt, & apud eas non resederant, nec residebant, non fecisse, nec facere illarum fructus suos, etiam sub prætextu, quod alicui ex dictis Ecclesiis Episcopalibus, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent præsideant, & ibi vel in vrbe commorentur, aut cuiusvis tolerantiæ, vel facultatis, præterquam per breue speciale nostrum, vel Romani Pontificis, pro tempore existentis, sibi concessæ, ideoque eosdem Cardinales monuimus pro prima vice, vt ad residentiam huiusmodi statim se conferrent, sub amissionis fructuum eo ipso incurrenda & alij Canonicis pœnis, animo etiam procedendia vlteriora, si non paruissent, & prout in decreto nostro consistoriali plenius habetur. Quia vero abinde citra non omnes, prout tenebãtur, nostra mandata exequuti sunt, nos, vt omnino debitum suum agnoscant, & animabus subiectis; quantum nobis ex alto conceditur, magis consultum sit, vlterius prouidere volentes Concil. Trident. decretis, & litteris Apostolicis, motúque proprio, ac consistorialibus decretis præfatis in hærentes, illorumque tenores, ac si de verbo ad verbum insererẽtur, pro plene insertis & expressis habentes, motu simili, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, præfata Concilij decreta, litterasque Apostolicas, ac primo dictum motum proprium, decretáque consistorialia præfata, & in eis contenta, quæcumque hac nostra constitutione perpetua confirmamus, & approbamus, & quatenus foret opus aduersus quęcumque prætensum non vsum, vel contrarium vsum innouamus, & plenissimè restituimus insuperq; omnes & singulos, Ecclesiis Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, Archiepiscopalibus, & Episcopalibus quocunque nomine, seu titulo Præfe-

ctos, etiam S.R.E. Cardinales à præfatis suis Ecclesiis absentes, in virtute sanctæ Obedientiæ, ac sub interdicti ingressus Ecclesiæ, amissionisque tam fructuum earundem Ecclesiarum pro tempore quo absentia durauerit, quàm facultatum testandi, & disponendi de bonis suis, à Sede Apostolica sibi alias concessarum eo ipso absque alia declaratione incurrendis, necnon priuationis à regimine, & administratione: suarum Ecclesiarum huiusmodi, aliisque pœnis, nostro, & Roman. Pontificis pro tempore existentis, arbitrio infligendis, districtè præcipiendo monemus, vt omnibus postpositis quantocitius, in Romana Curia; videlicet moram trahentes intra vnum, extra eam vero in Italia intra duos, extra vero Italiam existentes intra quatuor menses, à die publicationis præsentium, in locis infra scriptis faciendæ, computandos, quos pro tribus Canonicis monitionibus, peremptoriisque dilationibus, & terminis respectiuè eis assignamus, & assignatos esse volumus, se itineri committere, & legitimis itineribus ad Ecclesias, seu Diœceses suas proficisci, & se personaliter conferre, ac ibidem, vt tenentur residere debeant; eisdemque Præfectis postquam personaliter ad residendum se contulerunt, necnon quibuscumque aliis suas Ecclesias quandocumque personaliter residentibus, sub eisdem pœnis, etiam eo ipso respectiuè incurrendis, iniungimus ne ab eorum Ecclesiis discedāt, nisi prius obtenta nostra, & Rom. Pont. pro tempore existentis, per Breue; seu litteras missiuas licentia: Illos etiam, qui in posterum per nos, seu Rom. Pontif. successores nostros, alicui præfatarum Ecclesiarum Patriarchalium, Primatialium, Metropolitanarum, Archiepiscopalium, & Episcopalium, quouis nomine vel titulo Præfecti fuerint, etiamsi S. R. E. Cardinales quandocumque fuerint, vel sint, sub eisdem pœnis etiam eo ipso respectiuè incurrendis debeant, & quilibet ipsorum debeat infra præfatum tempus, à die eorum promotionis ad aliquam Ecclesiarum præfatarum inchoandum, quod eis pro tribus monitionibus, & dilationibus, vt præfertur, ex nunc assignamus, pariter se itineri committere, & ad Ecclesias, siue Diœceses sibi commissas, ad personaliter in eis residendum, conferre, & respectiue postquam residere inceperint, ab illis non discedere, nisi obtenta prius à Nobis & Rom. Pont. pro tempore existente, licentia præfata. A quarum pœnarum incursu nolumus posse aliquem se excusare prætextu & ratione cuiuscumque seruitij, quomodolibet præstiti, & præstandi pro gerendis, & tractandis negotiis quoruncunque Principum, etiam Imperatoris, & Regum, aut Rerumpublicarum, Regnorum ac Prouinciarum, nec ratione prosecutionis, seu defensionis quaruncunque litium seu controuersiarum, etiam Ecclesiasticarum, vel ineundi fœderis aut cuiuscunque alterius negotij, etiam grauissimi & speciali mentione digni, tractandi, vel distantiæ locorum, aut breuitatis temporis ob quam non videatur expectanda Sedis Apostolicæ licentia præfata antequam à suis Ecclesiis, & Diœcesibus discedant, aut ratione cuiuscumque alterius causæ, vel occasionis, etiam publicæ, vel alias fauorabilis, & æque piæ, etiam cuiuslibet vtilitatis; siue necessitatis Ecclesiarum & personarum præter quam personalis interessentiæ in Synodis Prouincialibus, vel Congregationibus, seu assembleis generalibus in quibus Ecclesiastici interuenire solent, vel ratione muneris, aut Reipublicæ officij Episcopatibus, vel Ecclesiis maioribus præfatis adiuncti, cuius ratione ad certum tempus occupari solent, & tunc pro tempore, quo illæ Synodus, Congregationes, & Assembleæ exercitiumque muneris, seu officij publici, ipsis Ecclesiis adiuncti, actu durauerint, quibus finitis, recto tramite ad Ecclesias præfatas, sibi commissas se conferre debeant: nec etiam à prædicta residentia, & pœnarum præfatarum incursu volumus excusari S. R. E. Cardinales, nunc; & pro tempore existentes, alicui præfatarum Ecclesiarum præfectos, seu præficiendos; etiamsi tanquam in ordine priores aliquem ex dictis titulis Episcopalibus, prope Vrbem, vel in eius districtu consistentibus, obtineant, & in posterum obtinuerint, & in prædictis Episcopatibus titularibus, vrbi proximis resederint, vel in Romana Curia in suis titulis respectiue; etiam nobis, ac Rom. Pont. successoribus nostris scientibus, videntibus, & quomodolibet tolerantibus, morant traxerint; ita vt nulla nostra, ac Rom. Pont. successorum nostrorum, conniuentia, taciturnitate; & ad quarumcunque functionū; & actionum Pontificalium, etiam publicorum & solemnium celebrationem, receptione & admissione vnquam tueri se possint, & pro præmissorum & infra scriptorum inuiolabili obseruatione committimus & mandamus dilecto filio G. A. generali Auditori, nunc; & pro tempore existenti, quatenus contra omnes & singulos prædictos, tam in vrbe quam alibi & vbique locorum, nunc, & pro tempore commorantes, & in suis Ecclesiis, seu Diœcesibus non residentes per affixionem ad valuas Basilicæ Sancti Petri, ac in acie Campi Floræ, & quoad præsentes in Romana curia ad abundatiorem cautelam, etiam Domi dimissa copia procedat & constito sibi quantum sufficere videbitur

inspecta,& manu Regia,de contrauentione & inobedientia præfatis vsque ad sententiam exclusiuè procedat: & deinde nobis & Romano Pontifici,pro tempore existenti referat, vt nos,ac Romanus Pontif. pro tempore existens in Consistorio ad sententiam declarationis incursus pœnarum, ac respectiuè priuationis, seu dispositionis, aliarumque punitionum præfatorum inobedientium, valeamus, & ipse Pontifex Romanus pro tempore existens,valeat procedere, volumus tamen,Episcopos,Archiepiscopos,Metropolitanos, Primates, & Patriarchas etiam S.R.E.Cardinales citra Mōtes vel Mare existentes,per quatuor, alios vero vltra Montes, vel Mare degentes, per septem menses continuos à residentia, in præfatis Ecclesiis facienda, ad effectum visitandi limina Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, iuxta sacros Canones, ac Apostolicas Constitutiones pro qualibet visitatione excusari, ita tamen vt tunc illis durantibus visitatiunes huiusmodi munus explere teneantur, nec ad alios actus se diuertant,Cardinalibus vero nunc,& pro tempore existētibus in casu vocationis Sedis Apostolicæ ad electionem Rom. Pontificis faciendam accedere solent ad locum Conclauis ad hoc designati concedimus liceotiam discedendi ab Ecclesiis præfatis sibi commissis, habita tamen prius certa notitia vacationis ipsius Sedis Apostolicæ,& extra residentiam in loco in quo electionem huiusmodi celebrare continget commorandi & permanēdi vsque ad peractam electionem, ac etiam postea per duos menses postquam Romanus Pontifex coronationis suæ insignia susceperit; quo tempore elapso præfati Cardinales nisi illico,vt præfertur, ad Ecclesias præfatas quibus præsidere eos contigerit se contulerint subiaceant pœnis supradictis; præsentes quoque litteras omniaque & singula in eis contenta de subreptionis,obreptionis, ac cuiuscumque nullitatis, aut inualiditatis vitio intentionisque nostræ ac quocunque alio defectu quantumlibet substantiali etiam ex eo quod in præmissis quomodolibet interesse habentes,vel prætendentes, & præsertim iidem Ecclesiis prædictis, nunc & pro tempore præfecti, etiam eiusdem S.R.E. Cardinales præmissis non consenserint,nec ad ea vocati, & auditi, solemnitatisque & quæuis alia seruanda, & adimplenda, nullateous seruata,& adimpleta,& causæ propter quas præsentes emanauerint,adductæ, verificatæ,seu alias sufficienter,aut etiam in aliquo iustificatæ non fuerint,ac quocumque alio colore, prætextu,occasione,& causa, etiam in corpore iuris clausis, & alia quaecumque quantumuis rationabili,iusta,& priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmissorum necessario exprimenda foret, à quoquam notari,impugnari,inualidari, retractari, in ius, vel controuersiam reuocari,aut ad terminos iuris reduci non posse; nec sub quibuslibet similium,vel dissimilium constitutionum, siue dispositionum, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter,aut alias quomodolibet per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores & successores nostros, ac etiam per nos factarum,& faciendarum,reuocationibus,suspēsionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus,pro tempore quomodolibet factis,comprehendi;sed semper ab illis excepta,perpetuoque valida, firmaque & efficacia existere,& fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri,& obtinere ac per omnes & singulos, ad quos spectat,& quomodolibet spectabit in futurum, inuiolabiliter obseruari,sicque & non aliter in præmissis omnibus & singulis per quoscumque iudices Ordinarios,& Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores,Nuntios,& prædictæ S. R. E. Cardinales,etiam de latere Legatos, ac quoscumque alios, quauis authoritate, & potestate fungentes,sublata eis, & eorū cuilibet quauis aliter iudicandi,declarandi,interpretandi,& definiendi facultate, vbique iudicari, interpretari,declarari,& definiri debere,ita vt si vnquam aliquod dubium; seu hæsitatio super præmissis,seu eorum aliquo oriri, vel suscitari contingat,nullus præter nos,ac Rom.Pontif. successores nostros possit præsentes litteras quouis modo interpretari, & declarare, ac irritum, & inane, si secus à quoquam quauis authoritate contigerit attentari, decernimus;non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostol. etiam in Conciliis vniuersalibus,Generalibus,Prouincialibus,&Synodalibus editis,& edendis,ac Cancell. Apost. regulis, etiam primæ, & cuiuslibet secundæ editionis & quatenus foret opus, etiam de non tollendo iure quæsito, statutis quoque etiam iuratis, & consuetodinibus etiā diuturnis, & immemorabilibus Ecclesiarum præfatarum, & cuiuslibet earum, & licentiis,alias quam, vt præfertur impetratis, ac priuilegiis, & indultis, etiam Apostolicis, eisdem Ecclesiis,earumque Præsulibus,quomodolibet,& ex quacumque causa, hic forsan de necessitate exprimienda, concessis etiam motu,scientia, & potestatis plenitudine paribus,etiam consistorialiter, ac alias quomodolibet emanatis, ac quocunque iuramento & per eosdem, Ecclesiis huiusmodi præfectos sub quouis prætextu,vel causa præstito,& præstando,quod fuisse, & fore nullum, ac irritum,& minimè obstare, nemini

minique suffragari, quominus ab integra obseruatione præsentium in aliquo excusari possit declaramus, & quatenus opus sit decernimus, necnon omnibus & singulis, quæ prædecessores nostri præfati in suis litteris, & decretis præfatis voluerunt non obstare, quibus omnibus,& singulis,eorum omnium & singulorum tenores præsentibus,pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes ad effectum præsentium plenissime, specialiterque & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus etiam quod ij, qui duabus, vel pluribus Ecclesiis præfatis, ex earum vnione,vel alias ex concessione, seu dispensatione Apostolica, quocumque nomine, vel titulo præfecti sint, vel pro tempore erunt, à residentia, & pœnis huiusmodi excusentur, dummodo in earum altera in qua de iure residere debent, verè, & personaliter resideant, exceptis tamen, vt præfertur, Ecclesiis Episcopalibus, vrbi proximis, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent: residentia enim si quæ apud præfatas Ecclesias titulorum Cardinalium fieret, aliquam excusationem eisdem Cardinalibus,vt præfertur,non præstaret, quominus ipsi in alia, vel aliis Ecclesiis præfatis,quibus eos etiam pro tempore præfici contigerit, residere omnino teneantur, quodque vt præsentes,& in eis contēta quæcumque ad omnium notitiam amplius deducantur, & ne aliquis de eis ignorantiam prætendere possit,eædem præsentes per aliquem, seu aliquos ex Cursoribus nostris, vt præfertur in valuis Basilic. S.Petri, & in acie campi Floræ affigantur, & publicentur, quæ sic affixæ, & publicatæ omnes, & singulos, quos concernunt,afficiant,& arctent,vt præmittitur perinde ac si vnicuique eorum personaliter intimatæ & notificatæ fuissent. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris, die 7. Decemb.1634. Pontificatus nostri anno 12.

M. A. Maraldus.

I. Sauinier.

Die 18. Decemb. 1634. affixæ & publicatæ fuerunt suprascriptæ litteræ ad valuas Basilic. S.Petri & in acie Campi Floræ & aliis locis solitis, & consuetis, vt moris est, per me Andream Stalmanum SS.D.Nostri Papæ Curs.

Pro Magistro Cursorum.

Dominicus Mangilius Cursor.

BVLLA PAVLI V.

Super residentia Præbendatorum Ministrorum S. Officij.

PAVLVS PAPA V.

Vniuersis & singulis Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in Castellæ, Legionis, & Aragonū, necnon Hispaniarū & vtriusque Siciliæ Regnis, atque Dominiis charissimi in Christo filij nostri Hispaniarum Regis Catholici ditioni subiectis, Apostolicæ Sedis authoritate deputatis, salutem & Apostolicam benedictionem. Alias per Nos accepto, quod dudum postquam fel. rec. Innocentius Papa VIII. prædecessor noster motu proprio tunc Inquisitoribus hæreticæ prauitatis per Sedem Apostolicam deputatis, & quos infra quinquennium deputari contingeret in Castellæ, & Legionis, ac Aragonum, & Siciliæ, necnon Valentiæ, & Maioricarum, & Minoricarum Regnis & Principatu Cathaloniæ, reliquisque locis temporali dominio clamem. Ferdinandi Aragonum, & Siciliæ Regis, & Elisabethæ eius consortis tunc in humanis agentium, Reginæ Castellæ, nunc vero charissimo in Christo filio nostro Philippo Hispaniarum Regi Catholico subiectis, & illis, quos ipsi Inquisitores qui tunc erant, & pro tempore forent, suum haberent fidei Catholicæ & Officij inquisitionis huiusmodi Consultoribus, vel Procuratoribus, Promotoribus, Notariis, carcerum Custodibus, Nuntiis, siue Cursoribus, & aliis Ministris prædicti officij exercitio opportunis, & teneri solitis eorumque officia, & ministeria huiusmodi actu exercentibus, & quoad in officio, & ministeriis prædictis insisterent, infra quinquennium fructus, redditus, & prouentus quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ tunc obtinebant, & in posterum obtinerent, etiamsi Canonicatus,& præbendæ,dignitates, personatus,administrationes, & officia in Cathedralibus, Metropolitanis, vel Collegiatis, & Dignitates ipsæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis post Pontificales maiores, vel Collegiatis Ecclesiis principales forent, & ad dignitates,personatus, administrationes,vel officia huiusmodi consueuissent,qui per electionē assumi, eique cura immineret animarum, & illorum ratione percipi solita, quotidianas distributiones, anniuersaria,& alia emolumenta quæcumque cum ea integritate percipere, & exigere libere valerēt, cum qua illa perciperent, vel haberent si in eisdem Ecclesiis personaliter residerent, etiamsi in illis primam residentiam personalem non fecissent consuetam, & ad residentiam,diuinisque interessendum interim in eisdem minime tenerentur, nec ad id à quoquam valerent compelli per suas litteras huiusmodi ad aliud quinquennium, & deinde piæ mem. Alexander PP. VI. etiam prædecessor noster secundum quinquennium & litteras huiusmodi,ad vnum, & deinde ad alterum quinquennium, successiuè fel. mem. Iulius Pap.II. similiter prædecessor

sor noster quinquennium per Alex. prædecessorē secundo prorogatū huiusmodi ad aliud quinquennium etiam ad omnes & singulos alios procuratores & Ministros, seu Officiales & Nuntios officij, aut exercitij Inquisitionis tā in Regnis, & dominiis, & locis prædictis, tunc, & pro tempore Apostolica authoritate deputatos, seu missos, vel alias quomodolibet destinatos, & in huiusmodi fidei exercitio versatos, seu illud exercentes, aut ad officium Inquisitionis huiusmodi pertinentia negotia solicitantes, & procurantes, prorogauerat, & extenderat. Ac idem Iulius prædecessor, voluerat, atque decreuerat, quod dictus Inquisitor Generalis Capitula Ecclesiarum, in quibus Canonicatus & præbendæ & Dignitates, alia beneficia huiusmodi forent, necnon alios quoscumque locorum ordinarios ad respondendum prædictis omnibus de huiusmodi fructibus; seu censuris Ecclesiasticis, & etiam priuationibus beneficiorum Ecclesiasticorum per eos pro tempore obtentorum; pœnis, quas eo ipso post terminum eis per generalem Inquisitorem huiusmodi præfigendum, nisi eisdem officialibus & ministris de fructibus & emolumentis huiusmodi responderent, aggrauare posset, & quod staretur dicti Inquisitoris generalis litteris eius sigillo munitis, & manu sua subscriptis, & cum in pluribus ex dictis Ecclesiis duo canonicatus, & totidem præbendæ existerent, qui iuxta ipsarum Ecclesiarum statuta, & priuilegia & indulta etiam iuramentō, Confirmatione Apostolica, vel quauis firmitato alia roboratis, ac per piæ mem. Sixtum IV. & forsan alios Romanos Pontifices pariter prædecessores nostros concessa, nonnisi per Magistros in Theologia & in vtraque, vel altero iurium Doctores, siue licentiatos obtineri, & illos pro tempore obtinentes ab ipsis Ecclesiis, nisi de Prælatorum & Capitulorum Ecclesiarum eorundem expressa licentia vltra mensem se absentare nequirent, etiam sub pœna priuationis non solum fructuum, sed etiam Canonicatuum, & Præbendarum prædictorum. Idem Iulius prædecessor omnes & singulas suas, & prædictorum prædecessorum super præmissis cōfectas litteras, & in eis contenta quæcumque ad Inquisitores, Consiliarios, & Officiales, Ministros, Nuntios, & alias personas circa officium Inquisitionis huiusmodi intentas, qui aliquos ex dictis Canonicatibus & Præbendis Magistralibus, & Doctoralibus obtinerent etiam ad hoc vt in illis non residendo, fructus, redditus, & prouentus, ac distributiones, & alia iura & emolumenta eis ratione illorum debita, & debenda alias iuxta dictarum litterarum tenorem percipere possent, & deberent, & ob non residentiam, etiam sine dicta licentia priuationis, & alias pœnas huiusmodi non incurrerent, primum, & vltimum quinquennium, ac singulas litteras prædictas, etiam cum extensione illorum ad Canonicatus, & Præbendas Doctorales, & Magistrales, huiusmodi cum derogationibus ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis, ad effectum perceptionis fructuum, ac quotidianarum distributionum, & aliorum emolumentorum pro omnibus & singulis prædictis ad aliud quinquennium extenderat, & ampliauerat, & quatenus primo prorogatum quinquennium huiusmodi finitum foret, aliud quinquennium à fine tunc forsan elapsi quinquennij computandum cum omnibus & singulis extēsionibus, ampliationibus, derogationibus, & aliis in dictis literis contentis clausulis de nouo concesserat, & executoribus præmissis, quod prædicta & alia indictis litteris vltimis cōtenta sub sententiis & aliis pœnis in illis appositis obseruari facerent, licentiā dederat, & quia vnus in Castellæ & Legionis & alius in Aragonum Regnis Inquisitores generales deputati existebant, etiam aliqua Capitula Ecclesiarum in quibus Canonicatus & præbendæ etiam Magistrales, seu Doctorales & alia beneficia huiusmodi intenti negotiis D. Fidei obtinebant quibus Capitula huiusmodi de illorum fructibus, ac distributionibus, & aliis emolumentis iuxta huiusmodi indultū respondere debeant, ad fugiendum solutiones, & exhibitiones, seu responsiones huiusmodi fructuum, distributionum & emolumentorum, asserebant se tantum teneri ad respondendum illis qui in Regnis Castellæ & Legionis ac Granaræ seruirent officio inquisitionis huiusmodi, dictus Iulius prædecessor voluerat, & decreuerat quod quilibet dictorum duorum generalium Inquisitorum præmissa quæ per litteras prædictas soli Inquisitori generali concesserat & commissa fuerant, ad effectum præmissorum faceret & cuiuslibet ipsorum assertioni, in easque personas sui Regni seu commissiones ad eū pertinentes concernebant, staretur, & omnia eorum quilibet facere valeret, quæ Inquisitor generalis facere posset, & capitula Ecclesiarum, ac alios qui ad hoc tenebantur, ad respondendum personis officio inquisitionis, vt prædicitur intentis de fructibus & distributionibus quotidianis, ac aliis emolumentis tibi ratione Canonicatuum, & præbendarum, etiam Magistralium & Doctoralium, aut aliorum beneficiorum per eos obtentorum alias debitis, etiamsi ipsæ personæ Canonicatus, & præbendas etiam Magistrales & Doctorales, seu alia beneficia huiusmodi obtinentes in Regnis prædictis & aliquo ex eis, vbi dicta beneficia habeant,

beant, officio Inquisitionis huiusmodi non seruirent sub eisdm pœnis & censuris compellere posset. Et deinde etiam felicis recordat. Leo Papa X. etiam prædecessor noster, quinquennium vltimo prorogatum huiusmodi ad aliud quinquennium primo, & postmodum ad alterum quinquenniũ quo ad omnia & singula præmissa, omnesque & singulas dictorum prædecessorum litteras prorogauerat & ampliauerat, & successiue re.me. Clemens Pap. VII. similiter prædecessor noster, vltimo dictum quinquennium per prædictum Leonem prædecessorem prorogatum, omnesque & singulas prædictorum prædecessorum litteras prædictas & in illis contenta quæcumque ad aliud quinquennium à fine vltimi quinquennij computandum etiam quoad eos, qui tunc ex vobis Procuratoribus, Solicitatoribus, Consultoribus, Officialibus, & Ministris prædictis erant, seu interim forent Pontificali dignitate præditi, per alias suas litteras extenderat, & ampliauerat, ac pro tempore existenti dictorum regnorum, & Dominorum Inquisitori Generali, & Ordinarios locorum & Capitula huiusmodi, ad respondendum vobis, & dictis Procuratoribus, Solicitatoribus, Consultoribus, aliisque Officialibus, & Ministris durante quinquennio huiusmodi de fructibus, redditibus & prouentibus, ac distributionibus anniuersariis, & aliis in singulis litt. Innoc. Alex. Iul. & Leon. prædecessorũ huiusmodi contentis, tam per se, quàm per alium, seu alios, ad id ab eo pro tempore deputandos, sub censuris, & pœnis, ac modis, & formis præmissis compellendi plenam & liberam facultatem concesserat. Et deinde similiter fel. mem. Paulo Papa III. pariter prædecessuri nostro exposito quod vos & dicti Consultores, Procuratores, Officiales & Ministri Officij Inquisitionis huiusmodi pro extirpandis cuiuscumque hæresis fomentis & præsertim nouiter ad fidem conuersis in ipsa fide orthodoxa consolidandis adhuc in Regnis, & Dominiis prædictis opportuni, & necessarij eratis, ac propterea in Ecclesiis, in quibus beneficia Ecclesiastica obtinebatis, & obtinere sperabatis, residere non poteratis. Idem Paulus prædecessor nostris in ea parte supplicationibus inclinatus, vltimo dictũ quinquennium omnésque, & singulos prædictas litteras ac in illis contenta quæcumque ad aliud quinquennium à fine eiusdem vltimi quinquennij computand. etiam pro Consultoribus, Procuratoribus, Solicitatoribus, & Officialibus, ac Ministris prædictis, qui tunc erãt, & interim forent, Pontificali dignitate præditi per alias suas litteras extenderat, & ampliauerat ac tunc pro tempore existẽti dictorum Regnorum Inquisitori generali Ordinarios locorum ac capitula huiusmodi ad respondendum vobis, & dictis procuratoribus & solicitatoribus, aliisque officialibus, & ministris duràte quinquennio per eũ vt prædicitur prorogato de fructibus, redditibus, & prouentibus, ac distributionibus, anniuersariis, & aliis in litteris Innocentij, Alexandri, Iulij, Leonis, & Clementis prædecessorum, ac suis huiusmodi contentis tam per se, quam per alium, seu alios ad id ab eo deputatos, & pro tempore deputandos, sub censuris & pœnis ac modis & formis in dictis litteris contentis cogendi liberam & plenam facultatem concesserat, & dictum quinquennium cum ad aliud secundum quinquennium prorogauerat, prout in singulis litteris prædictis, partim sub plumbo & partim sub forma breuis expedins plenius dicitur contineri. Successiue re. me. Iulio etiam Papa III. similiter prædecessori nostro pro parte vestra exposito quod eadẽ causæ vrgebant. Idem Iulius prædecessor nostris in ea parte supplicationibus inclinatus quinquennium vltimo prorogatum huiusmodi & singulas litteras prædictas, necnon singula in eis contenta quæcunque ad aliud quinquennium, à fine quinquennij vltimo loco prorogati huiusmodi computan. pro omnibus & singulis inibi expressis personis inquisitionis huiusmodi actu inseruientibus, dicta auctoritate Apostolica prorogauerat, ampliauerat, & extenderat, & quatenus vltimo dictum quinquennium finitum foret, aliud quinquennium à fine vltimo dicti quinquenij computandum, quo durante vos, ac omnes alij sub singulis litteris prædictis comprehensi, indultis & facultatibus in litteris huiusmodi contentis, vti, frui, gaudere de nouo professis, de nouo concesserat & quascunque causas super huiusmodi rebus quibusuis aliis, quam ipsi generali inquisitori, tam intra quam extra Curiam Rotæ Auditoribus ac etiam Cardinalibus commissas ad se auocauerat, easque in quouis statu essent, eidem generali Inquisitori quatenus opus esset de nouo commiserat, & deinde sanctæ mem. Paulus Papa IV. etiã prædecessor noster quinquennium vltimo prorogatum huiusmodi ad aliud quinquennium & fine vltimo dicti quinquennij computãdũ etiam prorogauerat & extenderat. Fel. re. Pius Papa IV. similiter prædecessor noster quinquennium per Paulum IV. prædecessorem huiusmodi vltimo prorogatum prædictum, ad aliud quinquennium, à fine quinquennij tunc vltimo loco prorogati huiusmodi computandi prorogauit, & extendit, & piæ mem. Pius Papa V. pariter prædecessor omnes & singulas prædecessorum huiusmodi super præmissis confectas litteras, & in eis contenta quæcumque approbauit

cuit & confirmauit, ac quinquenninm per Pium Papam IV. prædecessorem prorogatum huiusmodi, ac singulas litteras prædictas cũ omnibus & singulis extẽsionibus, ampliationibus, derogationibus, decretis, & aliis in eisdem contentis clausulis, pro vobis, ac Cõsultoribus, Procuratoribus, Secretariis, Fiscalibus, relatoribus, acCõmissariis vestris, ad has causas deputatis dumtaxat à fine quinquennij vltimo prorogati huiusmodi computandum, ad aliud quinquennium prorogauit, & extendit & quatenus opus esset, vltimo dictũ quinquennium à dicto fine incipiendum de nouo concessit; ita quod, interim vos, ac Consultores, & alij prædicti fructus, redditus & prouentus quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum, per vos vel alios prædictos tũc temporis obtentorum & imposterum obtinendorum etiamsi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, post Pontificales maiores, vel Collegiatis Ecclesiis, huiusmodi principales fuissent, dummodo ipsæ parrochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ vicariæ, aut alia beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia non existerent, ac illarum ratione percipi solitaquotidianas distributiones, anniuersaria & alia emolumenta quæcũque cum ea integritate percipere & exigere valeretis, cũ qua illa percepissetis, vel habuissetis; si in eisdem Ecclesiis ratione illorum personalem residẽtiam præstitissetis singulis diurnis & nocturnis horis, ac processionibus & aliis diuinis officiis intereissendo etiamsi primam residentiam personalem non fecissetis consuetam, & ad residentiam ac diuinis interessendum interim eisdem minime teneremini, nec ad id à quoquã inuiti cõpelli possetis, de nouo concessit, omnesq; & singulas clausulas super huiusmodi rebus, quibusuis aliis, quam ipsi Generali Inquisitori extra Curiã cõmissas ad se auocauit, illasque in quibusuis statu & terminis consistentes eidem Generali Inquisitori, personæ in dignitate Ecclesiastica cõstitutæ, ad id per ipsum Generalem Inquisitorẽ pro tẽpore deputand. quatenus opus esset de nouo commisit. Deinde fel. record. Gregorius Papa XIII. etiam prædecessor noster eorundẽ prædecessorum super præmissis confectas litteras & in eis contenta quæcunque per binas suas priores, subdat, videlicet die 6. Aprilis, Pontificatus sui, anno 5. confectas litteras cõfirmauit, & approbauit, suosque plenarios effectus sortiri debere decreuit, ac quinquenniũ per Piũ V. prædecessorẽ prorogatum, singulasque litteras prædictas, cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis, & decretis pro vobis & Consultoribus, Procuratoribus, Secretariis fiscalibus, Relatoribus, ac Cõmissariis vestris, ad has causas deputatis dumtaxat, & dũmodo actu officia sua exercerent, ad alia duo quinquẽnia prorogauit, & ampliauit, ac extendit, & quatenus quomodolibet vltimũ quinquenniũ tunc lapsũ esset aliud quinquennium à fine cuiuslibet quinquennij prædictorũ incipien. ad suum & eiusdẽ sedis beneplacitũ de nouo cõcessit & vltimo dictum quinquenniũ huiusmodi ad aliud quinquenniũ prorogauit, ac deinde re. me. Sixtus Papa V. pariter prædecessor noster omnes & singulas prædecessorũ huiusmodi super præmissis cõfectas litteras & in eis contenta quæcũque approbando, vltimo dictũ quinquenium, ad alios duos annos prorogauit, & quatenus opus esset, de nouo cõcessit, ac postmodũ fel. re. Gregor XIV. similiter prædecessor noster bienniũ à Sixto V. prorogatum huiusmodi ad aliud quinquenniũ à fine vltimo dicti biennij extẽdit, & prorogauit, ac quatenus opus esset, de nouo cõcessit. Ac S. M. Clemens Papa VIII. etiã prædecessor noster deinde quinquenniũ à dicto Gregorio prædecessore prorogatũ ad quinquennium semel, iterũ, ac tertio de quinquennio in quinquenniũ prorogauit, & quatenus opus esset, de nouo concessit, & subinde nos vltimũ quinquenniũ per Clementem prædecessorem prædictũ, vt prædicitur, prorogatũ, & concessum huiusmodi, ac singulas litteras prædictas, cũ omnibus & singulis, ampliationibus, derogationibus, decretis, & aliis eisdẽ litteris contentis clausulis, pro vobis & Cõsultoribus, & Procuratoribus in Curia Romana, & alias vbilibet resident. Secretariis, Fiscalibus, Relatoribus, ac Cõmissariis nostris ad has causas deputatis, actu tamẽ inseruiẽtibus, ad aliud quinquenniũ proximũ à fine vltimo prædictæ prorogationis cõputan. Apostolica auctoritate prædicta prorogauimus, ampliauimus, & extẽdimus & quatenus vltimo dictũ quinquenniũ per Clementẽ prædecessorẽ, vt prædicitur, prorogatũ finitum existeret, ad aliud quinquenniũ de nouo à dicto fine incipien. cõcessimus, & alias prout in singulis prædecessorũ nostrorũ prædictorum, & nostris desuper in simili forma breuis sub dat. Videlicet die 20. Sept. 1605. Pontificat. nostri anno primo, expeditis litteris plenius continetur. Nunc autẽ considerantes causas easdẽ propter quas præmissa hactenus cõcessa sũt, hodie adhuc subsistere, eosdẽq; Inquisitores vberioribus & amplioribus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine singularum litterarum prædictarum etiã nostrarum tenores præsentibus pro sufficienter expressis haben. ac omnes & singulas eorundem prædecessorum, ac etiam prædictas nostras litteras & in eis contenta quæcunque Apostolica authoritate prædicta tenore præsentium innouantes, omnesque & singulos defectus, si qui in eisdem interuenerit, supplentes vltimum quinquennium per nos, vt prædicitur

prorogatum(& concessum huiusmodi ac singulas litteras prædictas cum omnibus & singulis extensionibus, ampliationibus, derogationibus, decretis, & aliis in eisdem litteris contẽtis clausulis, pro vobis, ac cõsultoribus, & procuratoribus in curia Romana, & alias vbilibet residentibus, Secretariis, Fiscalibus, Relatoribus ac Commissariis vestris, ad has causas deputatis; actu tamen inseruientibus, ad aliud quinquennium proximum à fine vltimo dicti quinquennij computandum, dicta Apostolica auctoritate per præsentes prorogamus, ampliamus & extendimus, & quatenus, vltimo dictum quinquenniam per nos, vt prædicitur prorogatum finitum existat, aliud quinquennium de nouo à dicto fine incipiendum concedimus, ita quod interim vos ac consultores, & omnes alij ministri & officiales prædicti hactenus deputati, & durante quinquennio huiusmodi deputandi, actu tamen inseruientes, omnes fructus, redditus, & prouentus quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum, per vos, vel alios prædictos ad præsens obtentorum, & in posterum obtinẽdorum, etiamsi Canonicatus & præbendæ, non tamen Theologales, quibus actu deseruiri solent, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in Cathedralibus, etiã Metropolitanis, etiamsi post Pontificales maiores, vel in Collegiatis Ecclesiis huiusmodi principales fuerint, dummodo beneficia ipsa parrochiales Ecclesiæ, vel eorum perpetuæ vicariæ, aut beneficia curam animarũ habentia non existant ac illarum ratiune percipi, exigi & leuari solitas quotidianas distributiones & ea quæ manualia nuncupantur, & anniuersaria & alias obuentiones & emolumẽta quæcũque cum ea integritate percipere, exigere & leuare valeatis, & prædicti omnes officiales & ministri valeant cum qua illa percipereti, exigeretis, vel haberetis, si in eisdẽ Ecclesiis personaliter resideretis, & dicti officiales ac ministri seu omnes prædicti residerent singulis tam diurnis, quam nocturnis horis, anniuersariis & processionibus & aliis officiis interessendo, etiamsi in illis primam residentiam personalem non feceritis, nec prædicti officiales & ministri omnes fecerint consuetam, & ad residendum ac diuinis interessendum interim in eisdem minime teneri, nec ad id à quoquã inuitos cõpelli valere auctoritate Apostolica vobis cõcedimus, & indulgemus, non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & singularum Ecclesiarum prædictarum, etiam Toletanus & Hispalensis & quarumlibet aliarum, etiam Parrochialiũ & Metropolitanarum priuilegiis, statutis, & consuetudinibus iuramento, & confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, necnon quorumcunque sexus testatorum ac defunctorum distributionibus & ordinationibus, ae omnibus illisque in singulis litteris prædecessorum prædictorum & nostris huiusmodi non obstare concessa fuerant cæterisque cõtrariis quibuscumque, volumus autem quod Ecclesiæ & beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis, sed in his congrue supportentur onera consueta, quodque præsentium transumptis, etiã impressis manu alicuius Notatij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra adhibeatut quæ ipsis originalibus adhiberetur si forent adhibitæ vel ostentæ Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 5. Mar. 1610. Pontificatus nostri anno 6.

Carta de su Magestad para el Embaxador de Roma, sobre que no ganen los Prebendados los fructos en ausencia.

EL REY.

DVque Primo, el Procurador General del estado Ecclesiastico de la Corona de Castilla y de Leon, y algunas Iglesias destos Reynos me escriuieron y hicieron Relacion el año pasado de seys cientos y dos que estando dispueto por toto derecho, y nuebos decretos del Santo Concilio de Trento, que todos los Prebendados Residan en sus Iglesias donde Tubieren Prebendas, y que no ganen los frutos de ellas de otra manera: de algunos años a esta parte muchas personas con sinsestra Relaciõ hauian traydo y Pretendian ganar Breues de su Santidad, para que se les diesen los frutos en ausencia, como particular mente le hauia traydo vñ D. Iuan de Mendoza Arcediano de Salamanca, y D. Iuan Fernandez de Cordoua, Chantre y Canonigo de ellas, y vn Iuan de Rojas Canonigo de Zamora, y otras; y que si se diese lugar a esto, con ellos y con otros muchos prebendados, que precissamente estan occupados en las cosas que les permite el derecho quedarian las Iglesias tan solas, que el seruicio del culto diuino vendria en gran diminucion y serian defraudadas de sus ministros, y lleuarian los ausentes los frutos que noles perteneçen. Suplicando me el dicho Procurador General y las Iglesias escriuiese, como lo hice a tres de febrero del dho año de 602. al Duque de Sessa vuestro Antecessor en esa Embajada, suplicose a su Santidad en mi nombre con mucha instancia que atento a las dichas causas tubiese por bien mandar à nular y reuocar los dichos Breues y no permitir se diesẽ otros semejantes en ninguna manera, ni abrir puerta a cosa de que tanto daño se sigue alas Iglesias de mis Reynos, y seruicio del culto dinino. Y agora el dicho Procurador General me ha hecho relaciõ que con la diligencia que ha hecho en esto el dicho Duque se remedio por entõces el dar se los dichos Breues, y que agora se comienca a pretender lomismo: y especial mente por vn Doctor Geronymo de leyua, Canonigo de Seuilla y otros que lo yntentan:

yntensan: Suplicandome escriuiesse a su Santidad, y a vos, para que con tiempo se atajase vn ynconuiniente, de que tanto daño recsuirian las dichas Iglesias. Y por ser cossa tan prejudicial, y contra el santo Concilio de Trento os encargo y mando que en Reciuiendo esta supliqueis à su Santidad en mi nombre con particular sustancia se sirua tener la mano en conceder los dichos Breues como lo espero de su Beatitud. Y de los officios que hareis en ello como en negocio que tanto ymporta y en que me tendre de vos por seruido. De Valladolid à 12. de Nobiembre de 1605. Yo el Rey. Por mandado del Rey nostro señor Francisco Gonzalez de Beredia.

Carta de su Magestad para el Embaxador de Roma cerca de lo mismo.

EL REY.

Marques Pariente el Procurador General del estado Eclesiastico de mi Corona de Castilla y Leon me ha hecho Relacion que en algunas ocasiones que me han significado los ynconuenientes que padecen las Iglesias de estos mis Reynos en el seruicio del culto diuino deque su Santidad conceda breues particulares para que ganen los Prebendados frutos de sus Prebendas sin residirlas he mandado escriuir sobre ello algunas cartas para que se remediase como se ha hecho co el fauor y asistẽcia de mi Embajador en sa Corte. Y que vltimamente à 12. de Nob. de laño pasado escriui al Duque de Escalona vuestro pradecessor la carta cuya copia va aqui para que suplicase à su Santidad se seruisse tener la mano en conceder los dichos breues: y que sin embargo desto el dho Duque obtuuo vno para que vn D. Gieronymo Pacheco Canonigo de Iaen con ocasion de ser su Secretario en esa Embaxada Goze los frutos de la dicha Prebenda por tres años sin auer cumplido el Primero de la Residencia ni entrado iamas en la dicha Iglesia: y que estos incõuenientes con losque antes ha referido y losque en particular padece aquella Iglesia, teniendo muy poco numero de Prebẽdas, y esas repartidas en las Iglesias de Iaen y Baeza, y otros ausentes por seruicio de ella, en ocupaciones justas, de mas de las Prebendas que oy estan vacás por hauer fallecido muchos, con que las dichas dos Iglesias han quedado en la mayor soledad de ministros que jamas han tenido, y que el dicho Duque tiene otros que pudieran ayudarle, aunque estubiera en esa Embaxada como solia. Suplicandome el dho Procurador General escriuiesse sobre ello a su Sãtidad, y a vos de manera que con breuedad se reuocase el dho breue, y la dicha Iglesia de Iaen no sea molestada con el, ni se concedan otros semejantes. Y yo lo hetenido por bien, y os mando que en Reciuiendo esta supliqueis à su Santidad en mi nombre congrande instancia, se sirua (attento las dichas causas, y lasque mas os pareciere Representarle para el dicho fin) reuocar el dho Breue que asi concedio al dicho D. Gieronymo Pacheco, y tener la mano para conceder de aqui adelante otros semejantes pues se siguen de ello otros incõuenientes que se han dicho y otros que se dejan considerar. Y paraque esto se consiga asistireis, y ayudareis a la Persona que en nonbre del estado Ecclesiastico de estos mis Reynos tratare allj desto negocio. En que me teare de vos por muy seruido. De San Lorenço el Real a 27. de Agosto de 1606. Yo el Rey, por mandado del Rey nuestro Señor. Francisco Gonzalez de heredia.

Carta de su Magestad para el mesmo en quele manda procure que su Santidad Reuoque estos Breues de ganar los frutos en ausencia.

EL REY.

Marques Primo, & Procurador General del estado Ecclesiastito de mis Reynos de Castilla y Leon me ha hecho Relacion que hauiendo significado los daños y inconuenientes que las Iglesias de ellos padecian en el seruicio del culto diuino de que su Santidad concediesse breues à Prebendados de ellas para vsar los frutos de sus Prebendas sin residirlas estando ausentes de las Iglesias yo hauia seruido fauorecerle yntento escriuiendo sobre ello a su Santidad y a mis embajadores en esa Corte para que hisiesen diligẽcia en que se Reuocasen los tales Breues que no se concediesen de nuebo otros semejantes en ninguna ocasion: Y que en particular os escriui à 26. de Agosto de 606. hiciesedes instancia con su Beatitud Reuocase el breue que hauia concedido à vn D. Geronimo Pacheco Canonigo de Iaen para gozar los frutos de su Prebenda por tres años sin residir y que no solo le hauia reuocado antes le hauia vuelto a Reualidar. Y que Tambien se hauia concedido otro Breue semejante a 20. de Marzo pasado a vn D. Bernardino de Ledesma electo. Canonigo de Zamora. De loqual no solamente Resultan los inconueniẽtes que otras vezes me ha referido el Procurador General sino que se esperaban otras semejantes concessiones que serian en notables ruinas de las Iglesias specialmente de la de Iaen de la qual estan oy siete Prebendadores en esa Corte sin que vengan a residir sus Prebendas; Supplicandome voluiese a escriuir a su Santitad de nuebo sobre ello, ò a lo menos a vos. Y por ser este negocio de tanta consideracion y el introduir se estos breues, tan prejudicial a las dhas Iglesias, y diminucion del culto diuino y muy justo ponerse en ello con breuedad el remedio necessario, os encargo y mando, que en reciuiendo esta, supliqueis a su Santitad con instancia en mi nombre que atento a las causas que os escriui el dicho dia 26. de Agosto, que le representareys, y las quemas os pareciere a este proposito se sirua tener por bien en todo Caso de reuocar, anular y dar por ningunos los dhos Breues concedidos a los dichos Canonigos

rint (dummodo tamen dignitates ipsæ in Cathedralibus, etiam Metropolitanis Ecclesiis actu post Pontificales maiores non sint, ac Canonicatus & præbendæ huiusmodi Doctorales, Magistrales, aut Pœnitentiarij, seu de lectura minimè nuncupentur, quos pro tempore obtinentes in similibus Procuratores deputari nolumus) à quoquam nullomodo cogi, aut compelli possint, & nihilominus omnes & singulos ac quoscunque fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta quæcumque, ac vndequaque prouenientia, & in quibuscunque rebus, & frugibus, necnon distributiones etiam quotidianas, ac etiam eas quæ duntaxat à solis præsentibus, ac diurnis & nocturnis horis Canonicis, & aliis diuinis officiis personaliter interessentibus, ac dictæ Ecclesiæ actu & realiter inseruientibus dari, & concedi solent, manuales, & quocunque alio nomine & vocabulo nũcupentur, etiamsi in illis primam, & eam quam vocãt rigorosam residentiã non fecerint pariformiter & perinde, ac si inibi præsentes & in illis per se ipsos, etiam quotidie Horis tam diurnis quam nucturnis aliisque personaliter inseruirent, & diuinis officiis supradictis interessent actuque inseruirẽt. Mãdantes in virtute sanctæ obedientiæ, ac indignationis nostræ nec nõ excommunicationis latæ sententiæ eo ipso incurrend. pœnis, dilectis filiis Decanis, Archidiaconis, Prioribus, Præpositis, Cantoribus, Scholasticis, Canonicis, & Capitulis, ac Thesaurariis, siue Depositariis Ecclesiarũ in quibus dignitates Canonicatus, & præbendæ, ac beneficia huiusmodi fuerint, aliisque personis Ecclesiasticis, quacunque præfulgeãt dignitate, quatenus præfatos fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones & emolumẽta, distributiones etiam manuales & alia iura præfata, dignitatũ, Canonicatuũ, Præbendarum ac officiorum, aliorumque beneficiorũ huiusmodi Procuratoribus præfatis nunc, & pro tempore, vt præfertur existentibus etiam quoad Procuratorem apud Sedem Apostolicã cõmoraturum per sex menses post completã & finitã eius deputationẽ, prout ipsis si apud Ecclesias huiusmodi personaliter residerent & horis præfatis & aliis diuinis officiis personaliter interessent, darentur realiter & cũ effectu, cõsignent & portẽt, ac ab eis ad quos spectat, & spectabit in futurũ, præstari, & cõsignari faciant. Non obstantibus præmissis ac Apostolicis, necnon in Prouincialibus, & Synodalibus, vniuersalibusque Cõciliis, edictis specialibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, ac Ecclesiarum huiusmodi etiam iuramẽto, cõfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam illis eorumque Præsulibus, & Capitulis aliisque superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis & decretis in contrariũ forsan quomolibet concessis, confirmatis, approbatis, & innouatis, etiã si in illis caueatur expresse quod nulli fructus alicuius nisi personaliter residenti dentur. Quibus omnibus etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorũ omnium tenores ac si de verbo ad verbum præsẽtibus exprimerentur, pro plene & sufficienter expressis haberi volumus, illis alias in suo robore permãsuris, hac vice duntaxat harum serie specialiter & expresse derogamus, cæterisque cõtrariis quibuscunque. Nos enim procuratoribus ipsis sic deputatis, vel pro tempore deputandis, iuramenta de obseruandis statutis, & consuetudinibus supradictis, per eos iam forsan præstita, & præstanda authoritate & tenore præmissis relaxamus, ipsosque ob illorum non obseruationem periurij reatum, aut censuras, & pœnas Ecclesiasticas incurrere non posse, nec debere, ac si secus super id à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari irritum & inane decernimus. Quocirca dilectis filiis, causarũ curiæ Cameræ Apostolicæ Generali Auditori, ac nostro, & Apostolicæ Sedis in Hispaniarum Regnis Nuntio & eiusdem status Ecclesiastici Commissariis pro tempore existentibus per præsentes mandamus, quatenus ipsi vel duo aut vnus eorum per se vel alium, seu alios procuratoribus præfatis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistẽtes faueãt authoritate nostra eos præmissis omnibus & singulis, iuxta præsentium tenorẽ pacifice frui, & gaudere, non permittentes eos desuper à quoquã quomodolibet indebite molestari, contradictores quoslibet, & præmissis non parentes, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris & facti remedia, appellatione posita, compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij sæcularis, non obstantibus quibusuis excommunicationibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis, & cõsuetudinibus præfatis, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis in contrarium quomodolibet cõcessis approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importãtes, mẽtio, seu quæuis alia expressio

habenda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus contrariis quibuscunque, aut si Decanis, & Capitulis præfatis, vel quibusuis aliis communiter, vel diuisim ab Apostolica sit sede indnltum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de induko huiusmodi mentionem. Datũ Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die vigesima octaua Februarij millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, Pontificatns nostri anno sexto. M. Vestrius Barbianus.

APPENDIX III.

Epistolarum Athanasij Patriarchæ Constantinopolitani

contra

Abusum aliquorum Episcoporum, qui Constantinopoli habitabant relictis suis diœcesibus, & ouibus derelictis.

AnaKephaleosis Epistolarum.

VIxit Præsul iste temporibus Andronici Imperatoris, vt mortiferam ex Nicephoro Gregora, circa annum Christi 1303. (rexitque Cathedram Constantinopol. an. 8. cur postea renuntiauit ob tumultus & persecutiones aliorum Episcoporum, quia eos in suis Episcopatibus residere vrgebat) Pontifici Rom. Benedicto II. hic IX. hic ex vita monastica (quam *otiosam* dicit Gregoras, quia illam profitentes, sedent secus pedes Domini eius attributa, & perfectiones contemplantes) ad Patriarchatum Constantinopolitanum ob virtutum singularium merita euectus, videns corruptelam sui temporis, qua ducti multi Episcoporum regiam habitabant, relictis ouibus suis, rabidis lupis, delaniandis, quod proprium est mercenariorum, epistolas valdè vtiles conscripsit, quibus & residentes laudat, vnde Episcopo Cretæ dicit, *quod voluntas, quã residendi habebat, fortis, virilisque animi, ac rursum tantum aspicientia, verique Pastoris, vere, ac legitimè certantis, & nomini, ac vocationi sua respondentis, visa est: non autem mercenarij, & fugientis non solum, si lupum videat, sed si vulpem, vnde gregi Christi Principis Pastorũ, damnum erect, & anima sua infinitos prӕparet cruciatus, cur iste non potius vitam priuatam viuere maluit, si cogitabat succumbere, seque non oues pascere, pro quibus sanguinem suum Christus profudit?* quod argumentum latissimè, & grauissimè prosequitur nostris epistolis suadens, & persuadens valids rationibus, ad personalem Pastorum residentiam vt constat *ex epist. 2.* quæ est *ad Episcopum Sardensium*, virum alias sapientem, & eruditum qui sua inani sapientia, & eruditione, residere in sua diœcesi recusabat, quem ita ex sacris litteris, & ex Pastoris officij definitione reuincit, ita argumentorum efficacia concludit, vt clarissimè constaret, nihil posse ad illa respondere. Vnde desiderat vt Concilia prouincialia congregentur, vt hoc tam salubre Christi documentum exequatur, & concludit; *sed calamitatem, & miseriam, vt tempore ipso facile mala sabeant? quale est hoc monstri, quod nunc ortum est, vt reperiantur Episcopi, qui suum dent consilium, suamque dicant sententiam, non autem qui decreta, sententiamque maiorum, tum priuatè, tũ publicè confirment, & sanciant.*

Et epist. 3. ad Episcop. Apamea. Quẽ grauissime obiurgat ob absentiã à sua diœcesi, & ordinat quod ad se veniat, vt litteris acceptis ab eo absolueretur à cẽsuris quibus ligaturs erat, vt bona cõsciẽtia eat ad munus Pastorale administrandũ, *& vt debes verus Pastor, resideat sancte ad sanctã aram de qua tibi participandũ est, sicut Dominus pronũciauit, dignum esse operarium mercede sua. Quamobrem* (ait Athanasius) *non est existimandum, tibi diu quauis ex causa abesse: quia potius faciendum tibi est, vt celeriter ire possis, ad eam Ecclesiam, quæ tibi addita est, & commendata, vt ei præsis.*

Epistola 4. ad eandem Apamea Episcopum. Postquam suadet, vt ea quæ subreptæ fuerant ab Apamætana Ecclesia, ei restituant, vt ipse Ecclesiam sibi commẽdatam adire possit, cum qui honorare, à quo cuncta sunt, *ita iustis & mirificis modis disposita, atque distributa, vt vel grues suo sempore canãt, neque fiat omni tempore, neque omnibus graculi. Ego vero* (ait) *eum cui grex Christi, commissus est, si dignitatem muneris norit, iniquum esse arbitror, nou vsque ad sanguinem, et studere, & incumbere. Nisi fortè ignoratis Deum esse qui dixerit: Petre amas me? pasce oues meas*, quibns verbis Patriarcha clarè sentit esse de vere diuino residentiam personalem Pastorum; vnde paulo infra ad absentiam eorum, *solum sex mẽses* pro modico tempore designat, his verbis *scis enim, qui amplius sex mensibus à diœcesi absuerint, nisi eos grauis morbus teneat, Canonibus, & legibus firmatum esse, vt sacerdotium, & gregem amitterent. Verum nouum consilium, & sceleratum hic à sceleratis hominibus excogitatum est, scilicet, mittis aliquem, qui sicut mulgere gregem, ipsi vero in vrbe Constãtinopoli, expectasis propter præfecturas ciuiles, subscriptiones, intempestiuas ordinationes, adde etiam bullas, & decreta, & tanquam impunè sit vobis futurum, ita procul, à diœcesi commissa recedetis*; quibus verbis clarè reiicit Pastorum substitutos ad regendas oues in absentia.

Epist.

Epist.5. ad Episcopos ad Diœceses suas proficiscentes, eos mirificè instruit, quæ residentes iu suis aris & Episcopatibus, habent populos docere, ad quæ pascua salutaria, ad quos latices ducere, vt bibant de fontibus Saluatoris, est valdè egregia, & dogmatica, atque doctrinalis.

Ab epist.6. se ad Imperatorem conuertit, vt Episcopis iubeat ad suas ire Diœceses, & inter alia sic ei fatur. *Cur non iubes* (Imperator) *Pastoribus illarum ciuitatum, vt quisque eorum cum grege suo sit, vt tum precibus Deo adhibendis, tum admonitionibus, & obiurgationibus suos à peccato seruent atque ita Deum placent, vt minas aliquando remittat. An si tu oues pastori committeres, deinde illas quidem derelictas inuenires, illum vero quieti sua suisque cupiditatibus indulgere, & seruire, dic obsecro, relinqueres ne Pastorem impunitum? Non patimur oues pecudes impunè negligi, & patiamur Pastores animarum, impunè seipsos pascere, & non oues? Quid, quaeso, apud Deum excusabimus?* vt infrà, explicans zelum animarum pro ardebat, subdit. *Aut igitur iube singulis quibusque ad Diœceses proficisci suas, aut sinant me ad vnum è suis gregibus ire, & me iure iurando obstringam, numquam ab eo discessurum, ipsi vero vrbem Constantinopolim sibi inter se diuidant. Quod si nolueris propter tuam erga eos reuerentiam, cogere vt faciant quod facere debent, ego suscepta causa, velint, nolint ex vrbe pellam, reddamque audacia huius rationem Deo.* O sancta audacia! O feruens animarum zelus!

Eadem ferè repetit, *epist.7. ad eundem Imperatorem*, & addit causas ex quibus potest abesse Episcopus à sua diœcesi. Prima est postquam dixit. *Profectò grauæ supplicium manet in eum, qui pastorem arcet ab ouili.* (videant qui Episcopos temporalibus priuant, & non solum ab ouili sed à regno expellunt) *vt singulis annis Synodo intersit.* Secunda *si propter necessitatem ad vtilitatem animarum pertinentem, ab Imperatore, aut Patriarcha statim reuersurus vocetur. Quod si aliter Episcopis & Imperatori videatur, sine quid secus fiat, minime ipse sequar, neque assentiar vllo modo.* Vnde epistol.8. concludit, ad Imperatorem pertinere, *iustitiam, temperantiam populis sancire, & quid* (ait) *iustius, quam si Episcopus, quisque iubeatur, velit, nolit ad diœcesim suam redire? An non hoc debitum soluere tenentur, idque Canone sancitum est.*

Hanc Anazephaleosim Summariam doctrinæ valdè necessariæ constitui, vt desiderium excitarem meo Lectori, integras Patriarchales epistolas perlegendi, in quibus planè inueniet compẽdiũ totius materiæ, de sacra Pastorum residentia, nullum fermè est argumentum ab scriptoribus posteriorum sæculorum inuentum, quod in his epistolis, tanquam in thesauro opulẽtissimo reconditum non inueniatur, est enim Patriarchæ salutaris doctrina veluti depositum, quod immutatum seruare debent Pastores Euangelici, & quod seruare iubent Concilia, & Summi Pontifices, Regesque Catholici.

Athanasij Patriarchæ Constantinopolitani Epistolæ octo, de necessaria Episcoporum residentia.

De Athanasio Patriarcha Constantinopolitano ex Nicephori Gregora historia Romana lib.6. cap.11.12. & 13.

IN Patriarchicum solum Constantinopoli succedit Gregorio Cyprio, Monachus quidã Athanasius nomine qui otiosam Gani Montibus vitam viuebat: homo quidem rudis ille litterarum, scilicet alioqui bonus & admirandus quantum ad Monasticam vitam attinet, quique furtunatus vere dici potuisset, si suum illud institutũ tenuisset per omnem vitam; scilicet male vtique tractari, & Pont. & clericos oportebat & luere pœnas dignas ea improbitate qua contra Gregoriũ vsi fuerunt, statim itaque zelo diuino exacerbato plenum oculum in eos coniecit &c. Nam qui Cõstantinopoli inuenti sunt eos iu suam quoque Metropol. misit; *ne*, inquit, *hic desidentes aliquid malum contra vos ipsos & me censeatis &c.* rectè sanè, dicebat enim æque esse, vt suam quisque Ecclesiam pasceret, vt Patriarcha Constantinopolitanam, & vt præsentes ouium suarum agerent curam, non autem, vt emolumentis inde acceptis in vrbe morarentur. Non multo aute postquam ex oriente reuersus fuisset Imperator Andronicus, derruso in carcerem Constantino Porphyro genito & eius familiaribus ob affectatæ Tyrannidis suspiciones scriptam resignationem offert Athanasius, quartum iam annum eo sacerdotio fungens, cuius causa erat omnium Pont. & Monachorum & laicorum, spiritualem illius rigorem conferentium, tumultus, &c.

Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus Episcopo Cretæ, volenti proficisci ad Episcopatum suum.

CHarissime mi Frater, & Comminister, gratia tibi & pax à Deo. Consilium istud tuum ac voluntas quæ ad aures meas perlata est, fortis, virilisque animi, ac sursum tantum aspicientis, verique Pastoris, verè ac legitimè certantis & nomini ac vocationi suæ respondentis visa est, non autem mercenarij, & fugientis non solũ si lupũ videat, sed si vulpem. Vnde gregi Christi, principis Pa-

storum damnum creet, & animæ suæ infinitos præparet cruciatus, cur enim iste non potius vitam priuatam viuere maluit si cogitabat succumbere, seque, non oues pascere pro quibus sãguinem suumChristus profudit. Quemadmodum non venit huic in mentem, eius qui maledictio eum affecit, *qui opus Domini facit negligenter*: quamuis facere nomine simulet in cuius alioqui insidet, quod de insipiente scriptum est, *qui dixit in corde suo non esse Deum*, neque enim Deum ponunt qui hoc in conspectu eius facere audent ex quorũ numero & ordine, faxit Deus ne simus; adscribatque nos inter fideles dispensatores, concedatque benignè, vt præsto simus Principi Pastorum ad perficiendum quæ oportet, ponamusque animas pro ouibus eius qui simul & demonstrauit & edicto sanxit, quod omnibus Pastoribus (si quando alias) hodie maximè cõuenit cũ nõ solũ lupi graues, impij inquam, & hæretici in gregem Domini irruūt, sed ex nobis ipsis, vt Apostolus ait, viri & mulieres non verentur Christianos à Christo distrahere & auellere. Quã ob rem veris Pastoribus non est tutum non vigilare, & nõ circumquaque omnia lustrare, ouésque errantes solum quærere, ac non magis solicitos esse pro iis quæ non errant, perterritos horum tẽporũ tenebris quæ iusto Dei permissu, ac iudicio nobis illatæ sũt, quia scilicet non ita viuimus, & cũ decet qui nos vocauit. Sed, ô animarum nostrarũ detrimentum? ô ingentes pœnas nobis ob nostras libidines, & perturbatas voluntates, quæ hoc malum peperunt infligendas? hoc inquam malum vt gens Sancta per omnes campos & montes vitio Pastorum absentiũ dispersa ac dissipata erret. Quare, quo celerius istud tuum debitum tibi inspiratũ persolueris, sanctumque propositum perfeceris, tanto eum maiore lucro perfeceris. Debent hoc facere omnes boni Pastores quicumque hoc nomine digni sunt, ita vt qui cessarit nõ sit impunè cessaturus. Etenim si quisque Pastor in Diœcesi qui illi obtigit, vel biduũ moretur experiri liceat, per multa peccata & damna non esse futura in populo. Perinde námque esse videtur, gregem abesse ab Pastore, vt cæcum duce carere. Sanè augentur oues & in tuto sunt cum præsunt veri Pastores, non autem qui solum ebibant lac & lana tegantur; omnique studio & arte se ipsos, non oues pascant. Quod malum Deus ab ouili nostro auertat, multiplicétque in eo potius quidquid diuinum deoque gratum etenim si quod de te auditum tantum est à multis de tuo ad diœcesim reditu, (quod alioqui ab omni Episcopo fieri debet) continuo visũ est omnibus laudabile, nẽpe oues ablatas fortiter recuperare, non ablatas conseruare viriliter, interdũ etiam alienas adiungere ad nostras, cum errantes & admissas quoad fieri possit, quærere, ac vestigare & inuentas in numerum eorum qui ab errore alieni sunt, hæc inquam, quam grata Deo & Deo dediti fuerint? Idcirco quod voluisti quia honestissimum erat, laudauerũt cordati & prudentes omnes, & imprimis Imperator ipse qui non solùm approbauit, sed magnifica verba fecit nactus hanc occasionem Ecclesiæ virum, imitatus eloquentissimum illum virum cum quo (quoties pro Ecclesiã illud dicendum est ad vtilitatem multorum) nemo orationis suauitate, copia & elegantia certare potest, & vsque adeo, vt dixi, propositum consiliumque tuũ aptum & congruẽs visum Imperatori est, vt Synodicis litteris, & edicto suo decreuerit, vt ex Episcopatu, Metropoli Menonbasiensi subiecto, ducenti aurei annis singulis tibi redderentur, quo etiã beneficio nos obligauit, non solum propter Religionem Imperatorem laudemus & pro eo omnes Ecclesiastici preces adhibeamus, sed propter variam, multiplicéque beneficentiam atque prouidentiam. Hoc exẽplo factum est, vt Episcopus Sardensis, præ studio & cupiditate eundi celeriter ad requirendas oues suas, non excusarit pericula impedimenta itineris, senectutem, temporisque incommoditatem, quas omnes difficultates vicit animus ipsius promptus. Quẽ Imperator, cum laude dignum iudicaret, & ad debitum ac salutare munus excitare vellet, prouidit vt esset, vnde illi necessaria cõmoda suppeterent, scilicet suo consilio & auctoritate perfecit, vt decreto Synodi & edicto Regis, Metymnensis Metropolis ei addiceretur, vt tibi hactenus addicta fuit, idque duplici nomine & causa, & vt Metropolita præsidio septus esset ad regendum & vt populus ipse Metymnensium commodius faciliusque regeretur, ac propter vicinitatem oues scabiosæ curari possent opportunius, cum bene valentes conseruari, & excitari ad honesta opera. Vtrumque enim vestrũ maledicto afficit scriptura sancta, si cum suis Pastores non vsque ad sanguinem in iis quæ diximus efficiendi persistatis, donec vt confidimus, Deus nobis propitius pacem, tranquillitatẽ, ac salutem cuiusque Pastoris gregi restituat, quod vt faciat placãdus, flectẽdusque nobis est, & nostris rectè factis, obedientia & vita Christiana implorandus. Ita enim fiet, vt legem diuinam seruantes, quæ turpiter viuentes iuste amisimus precibus Beatæ Mariæ restituantur, Vale in Christo.

Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus Episcopo Sardensium, epist. 11.

NOsti quemadmodum sapientia discipulos suos doceat. *Ne* (inquit) *reprehendas*

das sceleratos, ne te oderint, tanquam sapientes tantum reprehendere oporteat, vt quicunque fratres amant vicissim ametur. Opportunè hinc principiũ sumpsisse videbor, qui ad te virum sapientem,& in litteris sanctis eruditum scribam, scio te non ignorare, quæ sanctis Apostolis de constitutione rerũ Ecclesiasticarũ sancita sunt, ex quibus vnũ est, vt quisque Pastor intra suos fines insistat propter pacem & charitatẽ quarum est Iesus arctissimum vinculũ, quod solui non potest. Seis præterea, vt quales nos essemus, appareret, quibus notis verum Pastorem designantibus, magnus ille Pontifex Christus, munus Pastoris diffinieret: nẽpè mutua in illum charitate. Deinde non ignoras ornatum probi Pastoris, qui sit animas gregis sui euidẽter cogniturus de quo scriptum est *bonus Pastor animam suã ponit pro ouibus suis*, & quod Gregorius cognomento Theologus edisserit; non vnum quẽuis discipulum ad Euangelium mittit, neq; qui mittitur, quomodocunque mitti, sed qui veritatis, virtutisq; studio tantũ intẽtus sit, vacuus, & expeditus omni cura, omniq; impedimento liber, sine ære, sine virga, vna tunica, nudis etiã pedibus, tanquã non possint aliter, *speciosi esse pedes euangelizantium pacem & cætera bona.* Intellexisti etiam quis sit mercenarius & qualis; de quo pudet me tum dicere, tum tacere, cum satis ipse status temporum, & rerum eum ostendat, atque coarguat De quo si attẽtè audiam Prophetas, cũ in mei similes Pastores his verbis inuehuntur; *Pastores pascunt se ipsos non oues*; & illud ô Pastores, qui perditis oues pascuæ. Item, *pratio respondens sacerdotes, sacerdotes legem Domini occultarunt, & legem meam violarunt, & sancta mea profanarunt.* Item illud *lanis ouium induti & mactare quod pingue est, lactibere, hæc*, inquam attentè audiens quid faciam ne metuam eos; qui me redaguunt, & clarè ob oculos mihi ponunt, qualis sim? quæ si fabulas putat qui in ignem illum extremum non intuetur mihi certè non fabulæ sed ita horribilia omnia esse videntur, vt horrore excedant, consummãtque medullas. Neque tamen curamus facere pro viribus ne propter aliquod ex his vitium, ac scelus constricti vinculis arctissimis, pœnis sempiternis afficiamur, sed potius damus operam vanis contentionibus iudiciisque ad libidinem nostram corruptis, aut ab eo quod fieri oportuit abducimur. Quæ enim facere solent qui statũ Ecclesiæ perturbare moliũtur; hæc isti quæstus gratia faciunt, scilicet cum à principio constitutum esset, vt bis quoque anno Synodus haberetur, postea vero commodius videretur haberi semel; ne oues propter crebram absentiam Pastorum facilè à lupis inuadi possent. Nostra nunc ætas nescio an aliquid prudentioris consilij prouidens, an corruptius iudicãs, hoc quoque sustulit, vnde grauia & noua mala suscitauit & curam Pastoralem in pecunias pauperum corrodendas contulit, gregè lupis relicto: magna vero diligentia & vigilantia locum Episcopi ornarunt, vt desertis suis legibus apud Reginam Constantinopolim accubarent. Denique maluerunt breui voluptate contenti carni indulgere, quam cum populo Dei laborare, contemptis legibus diuinis, quæ prohibent ne paulis per quidem impunè à grege abesse, ac nisi vt Apostolus ait, *inimicus viderer verum eloquẽs* possem aliquid verè dicere, quid, quæso iuuat istos Episcopos & Pastores in vrbe morari, nisi (omittam alia) vt Patriarchas alios moueãt, alius eligant: ne si idem diu sit Patriarcha res omnes Ecclesiasticæ compositæ sint, quod præclarum facinus ex eo tempore facere isti consueuerũt, ex quo Cõstantinopoli potiti sumus. Quod quidem cum reliquis malis non est ambiguum, & incertum quin iram Dei nobis augeat; quãdoquidem tolerasse Deum mundi peccatum discimus, eremi vero peccatum nequaquam, similiter verissimũ est, neque Pastores qui gregẽ negligunt impunitos, multosque discessuros, tãetsi fortasse non ita videatur iis, qui spontè velamen obtendunt ne limatam euangelij veritatem aspiciãt, sicuti cum Moyses legitur populo Israël, quos quidẽ existimabã sublato iam velamine, reuelata facie videre; sed, ô calamitatem & miseriã, vt tẽpore ipso facilè mala subeunt: quale est hoc monstri, quod nunc ortum est, vt reperiantur Episcopi qui tantum dẽt cõsilium, suamque dicant sententiã, non autẽ qui decreta, sententiãq; maiorũ tum priuatè, tũ publicè confirment, & sanciant, itavt iã in causis pauperum nobiscum quidem sentiã, qui pariter iudicant non tamen in causis diuitũ, atque nobiliũ, quamobrem non conuenit mihi cum his confessoribus iudicibus iudicare. Si pax munere Dei consecuta fuerit, & consiliũ frequẽs cogi contigerit, corrigẽtur hæc omnia, quod si secus euenerit; quandoquidem nescimus, quid proximus dies sit allaturus) iudex ille qui falli non potest Ecclesiæ suæ consulet. Hoc te scire volui, ne molestum esset venire, Vale.

Gratia & pax tibi à Deo omnipotente, Athanasius Patriarcha Constantinop. Episcopo Apamea.

EXistimo te non ignorare quid Basilius ille Magnus ad Gregorium scripserit de eo, vt excluderet mulierculam, quam domi habebat; & quemadmodum iusserit, nisi statim excluderet, cessaret ab officio sacerdotali redditurus Deo rationem cessationis, futurusque cuncto populo anathema si nõ cessaret, sed potius absque reuerentia Deo offerret, quibus verbis demonstrauit quantum damni & iacturæ faceret qui dignitatem adeptus non exerceret ministerium rectè & assiduè, sunt itaque facta Sanctorum Patrum exempla nobis; vt quæ nobis facienda sunt cum iis comparemus, quæ gratia Sanctorum per eos aspirauit; in quæ aspiciendũ est, vt in solẽ aspicere solent, qui lumen desiderane

rant. Quamobrem tibi hoc exemplar insculpimus, vt quandoquidem Ecclesiam tibi cōmendari voluisti gregem Christi ad pascua viridia & salubria omni studio agas, & ducas, defendasque eum ab bestiis non quibuscunque; sed Arabicis tum corporalibus, quæ cernuntur, tum spiritualibus, quæ non cernuntur; & vt debet verus Episcopus) resideas sanctè ad sanctā arā de qua tibi participandum est, sicuti Dominus pronunciauit *dignum esse operarium mercede sua.* Quamobrem non est existimandum licere tibi diu quauis de causa abesse, quia potius faciendum tibi est, vt celeriter ire possis ad eam Ecclesiam, quæ tibi addita est, & commendata vt ei præsis: hoc autē facies si prius restitui feceris quæcunque siue te conscio, siue non conscio surrepta esse constiterit; vt benignè Deus suā cuique nostrū tribuere velit quod erit suo tempore iucundissimū, quæ quidem sublata sūt ab iis, qui hanc labem Episcopis aspergere volunt, vt dum ipsi aliis insidiantur, & iniurias ingerūt, culpa in eos qui mali Pastores sunt, trāsferatur alioqui quemadmodum ire licebit in aspectum eorum quorum damna & iniurias in humanè contempseris: à quo tamen omni se iniuria liberandos esse sperabāt, aut quemadmodū cogemus eos, vt magistratū ferant, nisi quod Zachæus faciebat, hoc idē nos fecerimus: ille enim *si quid aliquem defraudabat, reddebat quadruplū*, & Dominus pios omnes iubet ab auaritia abstinere, quod quidē qui nō fecerit & docuerit: quemadmodum non erit anathema populo? est enim peius nō facere hoc, quā quo Gregorius ille quē dixit, fecit; quāto facilius & leuius id male potes corrigere? alioqui vtrūq; immo quicūque nō emēdantur à Christo Principe Pastorū punietur. Ergo postquā hoc perfeceris, veni ad nos, vt litteris acceptis à nobis absoluaris, & cōfirmatus, eas bona cōscientia ad munus Pastorale administrandū. Quandiu enim nō verebeIris hæc quæ facis facere, nos quidē te à diœcesi tua absēte, rei non erimus tuæ vacationis eorūque malorum, quæ ex absentia & vacatione nasci necesse est, neque eorum bonorum interceptores, quæ si adesses opere & sermone facere poteras & debebas. Concedat tibi cunctisque fidelibus, Deus, quod commodum est.

Athanasius Patriarcha Episcopo Apamea.

Tertio iam ad te scribo, mi Frater, & Cōministeri quandoquidē binis meis litteris superioribus quas ad te misi, nō *stetit verbū velut in ore duorū testiū*, sicut ait scriptura sācta. Hortamur ergo te quia hoc ius postulat, vt quæ surrepta sunt, iis quibus surrepta esse cōstat restituātur, vt cū restituta fuerint, ipse Ecclesiā tibi commendatā adire possis cūqūe honorare à quo cuncta sunt, ita iustis & mirificis modis disposita atque distributa, vt vel grues suo tempore canāt neq; sint omni tēpore neque omni loco graculi. Ego vero eū cui grex Christi cōmissus est si dignitatē muneris norit, iniquū esse arbitror, nō vsque ad sanguinē assiduè & studere, & incūbere. Nisi fortè ignoratis Deū esse qui dixerit: *Petre amas me? pasce oues meas*; sed hei mihi! non iā Pastores oues pascūt, sed ouibus tanquā pane pascunt. Iam horribilia illa mala malorū Pastorum, quæ Propheta Ezechiel describit summa licentia irrepserunt, quæ si talia, atque grauia vobis videntur; age, optimè vir, cōtentus esto tua diœcesi, permane in ea; facis cum ouibus tuis vsque ad sanguinē illis affixus, quas quidē nunc in myrtetis, inter ficus & rosas, atque in montibus diuina prouidentia custodit. Neque enim quod certissimum est virga & baculo tuo Pastorali fit, vt in pascuis vireutibus pacis & bonorum cælestis Hierusalem, esse sint, scis enim qui amplius sex mensibus à diœcesi absfuerint; nisi eos grauis morbus teneat; Canonibus & legibus firmatum esse, vt sacerdotium & gregem amitterent. Verum nonnū consilium & sceleratum hic à nostræ ætatis hominibus excogitatum est: scilicet mittitis aliquem qui sciat mulgere gregem, ipsi vero in vrbe Constantinopoli expectatis propter præfecturas ciuiles, subscriptiones, intempestiuas ordinationes; adde etiam bullas & decreta; & tanquam impunè sit vobis futurum, ita proeul à diœcesi vobis commissa receditis, & alia huiusmodi, vt cui quælibet committitis. Oportebat potius cunctis Episcopis vndique in vnum cōgregatis, suam cuique diœcesim funiculo distributionis circunscribi; atque ita Patriarchæ partē suam à vobis assignari, aut vos à Patriarcha priori, & quid prodest laborasse vos in deligendo ac constituendo Patriarcha, ac postea insultare, & efferri in eum; & vita ipsa atque factis irridere, nulla ne ad breue quidem tempus Canonum, & legum ratione habita; quem si vestris fortasse libidinibus resistere videatis (continuo crimina fingitis, & eum, cum infamia, atque dedecore eiicere contenditis. Ad quid vero necesse est ad suam quemque diœcesim ire (propriam dico, aut sibi commendatam) nisi vt lupos inde arceatis? Quod si fortasse huc vos incitat & trahit tum studium atque desiderium consulendi multorum saluti; idque vobis propositum est, tum scientia tam multa vt hinc possitis etiam quæ extra fines vestrarū diœcesum posita sunt gubernare: Ad extinguendam sitim hanc, huiusque studij ardorem, veniat in mentem illius cui plurimæ sanctarum litterarum scientia Theologi cognomentum dedit, illiusque paruæ Sozimorum diœceseos, itavt vel propter reuerentiam illius excellentis viri, vel propter æqualitatem honoris quo contenti esse debitis, quisque vestrum intra suos se fines contineat. Quamobrem existima frater deberi à te hoc vsque ad sanguinem, vt cum ouibus tuis sis & viuas. Hoc idem cæteris Episcopis studium esto; ipsis quidem & eorum gregibus salutare, neque enim hoc præsertim tēpore

pore supplicia effugiet Pastor, qui cũ grege nõ laborat, iu quẽ profecto cõueniat quod Dominus ait *vidit lupũ venientẽ & relinquit oues, & fugit, & lupus rapit eas*; quæ qui non audit sententiæ huius authorem contemnit. Etenim nisi hoc fiat, quorsum iste vester cõuẽtus? quid cõmodi adfert, aut si quid boni hic agitis dicite. Ego enim nisi Sacerdocio labẽ aspergeret oratio multa demonstrarem indecora & ab Ecclesiæ constitutione aliena, quæ ex isto vestro in hanc vrbem conuentu proficiscuntur.

Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopus ad Diœceses suas proficiscentibus epist. 5.

SIquid est aliud necessarium; idque omnibus maxime est, fratres & compastores mei: necessarium præsertim magistris Ecclesiæ S. Scripturam reuereri, metuere, & diligenti perscrutatione examinare, atque ad perficiẽda quæ in ea mandata sunt promptos, expeditosque esse cunctos Christianos nisi prorsus insaniant. Dominus enim est qui hortatur perscrutari scripturas; & ex eis tum præterita, tum pleraque in posterum futura discere & docere vnde salutis suæ cupidis semper studiũ fuit Mosem & Prophetas audire, verbũ enim iudicat nos vt is qui mẽtiri nõ potest docuit. Quare omnis scriptura diuinitus inspirata salutaris & vtilis est ad examinandũ quod conueniens est & honestũ & ad erudiendum atque corrigẽdum. Vtilis inquã nõ solum iis qui turpiter viuunt sed magis iis qui sobrie & continenter; iis vero qui Pastorali dignitate & gradu qualicũque præditi & ornati sunt & ipsa vita æterna, & lucerna pedibus eorũ, viaque certissima ad faciẽdas Dei iustitias, ex ea enim discimus per quẽ & à quo facti & ad quẽ tẽdamus; quibus quidẽ iniũctũ est munus docẽdi & non vtcunque, sed ita pascẽdi, vt eum qui pascere dedit vicissim amemus; scientes quis est qui venit, & iterum venturus; est ad iudicandum viuos & mortuos: & scientes quod Pastores qui Dei præcepta vel propter reuerentiam & motũ vel propter charitatẽ animo seruarint ad dexteram positi, incredibili splendore fulgebunt, qui vero non seruarint ad sinistram erunt ad omne genus cruciatuum damnati & quod est omnium intolerabilissimum atque acerbissimum procul à conspectu Dei eiecti & perpetuo conscientiæ morsu exagitati, rursus vero qui munere Pastorali recte defuncti fuerint coram Angelis & hominibus laudabuntur, vtpote probi, fideles, & prudentes atque grati quique sal, & lumen fuerint hominibus, nihil quod vtile atque commodum esse prætermittentes, qui non verbis solum sed factis & virtutes tradiderunt, & vitia expulerunt, cunctis præcipientes vt declinarent à malo & facerent bonum. Ad quod quidem bonus Deus legem non scriptam naturæ insculpsit gratis, deinde seruos mittere non destitit qui nuntiarent Dei voluntatem non solum inuitatis ad cœnam & nuptias, sed iis etiam qui erant in viis & sepibus cum ornatu nuptiali, cæteros autem non sic ornatos vincula & tenebras manere. Rogo quicunque Pastores appellamur, demus operam vt in eorum numero, reperiamur, quos Deus occulto suo iudicio, quod ipsi soli notum est ad vocandum inuitatos miserit obsecro & obtestor ne obliuiscamur, neve iussa mandataque eius qui misit abiiciamus, ac negligamus sicut ij qui corda habent crapula & solicitudinibus mundi grauata & depressa. Qui quidem vigilare & orare iussi sumus tãquam non aliter futura tormenta vitare possimus, neque aliter coram Deo sisti innocentes ostensuri verum minis datis ad mensam negotiati fuerimus, an potius in fundo, atque sudario occultauerimus, vt quidam præ nequitia & ignorantia fecisse accusati sunt. Horribiles profecto sunt minæ nobis Pastoribus præpositæ nisi vigilauerimus, quibus mandatum, commissumque est tradere conseruis, tum verbo, tum factis vera dogmata & vitæ perfectæ normã, tum reposcere rationem progressus spiritualis, vigilanter tuba canere, ne romphæa animam alicuius corripiat alioqui ex manibus nostris repetendam, denique incessanter explanare quæ sit Dei voluntas, & cum olim ad hoc opus multi missi fuerint, nostrum est timere, ne in labores eorum ingressi pœnas demus, si minus laboremus. Quod vtinã ne nobis eueniat quibus donata sunt non solum quæ typis & symbolis designata sunt, quæque Prophetæ atque iusti expetiernnt, sed etiam gratiæ dispensatores facti sumus. Quare nisi aperto capite munera Dei quæ neque oratione consequi neque mente comprehendere licet perpetuo prædicauerimus, quicunque huiusmodi dignitate Pastorali præditi sumus haud dubie in manus Dei incidemus: nisi inquã prædicauerimus quemadmodum ex nihilo cuncta Deus effecerit, quam admirabilia existant ex omni parte vniuersitatis rerum hominem beneficia quæ nobis promissa si mandata Dei perfecerimus, quæ rursus minime suppliciorum propositæ si non perfecerimus, & nisi prædicauerimus, quod qui male vixerunt irato Deo ab hac vita recedent demus pœnas daturi sempiternas. Præterea repetere voces Prophetarũ quas illi ad reuocãdum à vitiis hominum genus adhibuerũt: Item commemorare aduentum Domini & bona inde profecta, tum mortem probrosam, sepulturam & reditum ad vitam, ascensum ad cœlos, missionem Spiritus Sancti, tributumque hominibus Spiritum Sanctum, Apostolos missos in vniuersum mundum vt baptizarent; ac docerent, quæcunque ipse seruare præceperat, quibus se Christus promisit semper adfuturum. Ad hæc instare diem illius magnæ iræ & calamitatis propter multitudinem scelerum; quando draco ille ex improuiso

prouiso ad corrumpendos omnes aderit. Item Eliæ & Enoch redditum ad incumbendum saluti hominum aduersom diabolum, quē Dominus præsentia aduentus sui destituet. Præterea dicemus de rapiendis obuiam Christo quādo cœli magno impetu transibunt terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Quæ quidem cum expectentur; quales quæso ad quam sanctos nos esse oportet; debemus etiam commemorare iudicium extremum subsellia apposita præsidentem iudicio antiquum dierum libros apertus fluuium ignis, deinde eos qui ad dexteram erunt commendatos bonis operibus processuros in resurrectionem vitæ; eos vero qui ad sinistram processuros in resurrectionem iudicij. Hæc sunt quæ à nobis sunt sēper populis inculcanda & honestæ vitæ exemplo commendanda, atque consulenda; quæ quidem cū Deo nos copulant. Hoc est illud Euangelij bonos fidelesque dispensatores dare cōseruis suis in tempore mensuram tritici, confirmare inquam fratres, vt contemptis bonis terrenis soli virtuti & Deo adhæreant. In his vigilare & hæc meditari debemus fratres; si magno ministerio cui præsidemus satisfacere velimus, ac non potius illos imitari proscriptos, profligatosque dispensatores, qui dum, vt illis videtur moram Dominus facit edunt, & potant; quos eum venerit idem, vt minatus est diuidet. Quæ omnia non solum nos inclamare debemus, sed etiam fidelibus hominibus commendare, qui possint; & alios docere, itavt nihil sit faciendum quod à sancta Scriptura alienum sit, debemus præterea eos, qui peccauerint pœnis & locis ad eas soluendas descriptis secundum Canones Patrū afficere; distinguētes sanctum à prophano: impie enim agunt quidam qui multos eorum violant; neque meminerunt, quod scriptum est; *impÿ transierunt fines*, & illud *maledictus*, qui terminos à Patribus positos transgreditur, & quod est in Euangelio: *qui soluerit vnum ex mādatis minimus vocabitur in regno cælorum, qui autem fecerit & docuerit magnus.* Omni itaque studio laborandum est, vt concupiscentias carnis, quæ militāt aduersus animum superēt omnes fideles: admonendique subinde quemadmodum clamat Paulus vas electionis; neminem eorum qui peccatis operam dant possederunt regnum cælorum. Qui cum nos hortetur, vt eū imitemur secuti ipse Christum; Beatos Pastores, qui eum secuti imitatique fuerint. Tametsi enim non sint imitabiles illius excellentissimæ virtutes (quæ sumos ignauia & inertia) illud inquam viuere ex manibus & Euangelium sine sumptu ponere: nobis tamē satis est si præbeamus nos operarios cibo dignos; ac non potius bona pauperum hianti ore deuoremus. Hortādi præterea, vt à rectis quod aiunt auribus & vigilantes clamorē illum mediæ noctis inprouisum & subitum expectent; ne nihil cogitantes & in scelere occupati aut voluptati, vel somno indulgentes aduentum illum illustrissimorum pulcherrimi Sponsi non sentiant, vt enim admoneremur vigilandum esse horam noctis appellat Dominus illuminatissimum illud tempus, vtinam nunquam nati essent quibus claudendum est & frustra standum, atque pulsandum quibus tolerabilius leuiusque fuisset igne consumptos esse, quam audire illud; *non noui vos.* Quamobrem Paulus; *ne erretis*, inquit, enumerans, scilicet quæ à regno Christi arcent & excludunt, quæ omnia nisi vobis discipulis eius nos commemorauerimus, atque denūciauerimus, væ nobis; caueamus ergo ne debito quod commune est omnium Pastorum populos fraudemus; debito inquam fungendi *pro Christo legatione* Deo per nos hortāte, ne quis semel raptus cōmittat, vt ad nuptias Intrare prohibeatur, eos vero qui alios decipiunt tanquam fallos Apostolos & impostores adhibitis sanctis scripturis redarguamus, ac prodamus commemorato exemplo decem virginum, sagenæ missæ in mare illius induti sordidè; aliisque huiusmodi hæc diu nocte debent singuli Pastores gregibus suis inculcare, quæ tamen necessaria sunt quam est respirare animanti, necessarium inquam omnia iudicia & testimonia Dei denunciare, itavt ab hoc officio neque eos superbia & elatio retrahat neque altitudo Dei, *id est* prosperitas & opulentia: quin potius si tempus postulet pro legibus & statutis diuinis sanguinē fundere, quoniam nō possit aliter Pastor Christum amare, qui Magistrum finibus charitatis circumscripsit cum dixit Apostolus, *quis nos separabit à charitate Christi*; deinde cauendum nobis est, ne vlli cito manus imponamus non ante iustam ætatem, non sine titulo, non extra fines diœcesis. Testimoniū dicāt nō quiuis, sed graues homines, qui educationē eius & mores norint, anne sit iracundus, an superbus, an ebrius, an auarus, an pugnax, an dicax, an percussor, an petulans, an illiteratus. Post ordinationem vero curandum est, vt sacra reuerentur ac religiosè tractare, & administrare discat, mysteria præsertim Eucharistiæ & baptismi, ne quæ sanctissima sunt ab aliquo deliro indecore & temere administrare doceātur. Ad hæc prouidēdum ne cuiuis pateat ascensus in suggestumineque docere liceat in Ecclesia, nisi ei qui castitate etiam & temperantia atque pietate præditus sit. Item vt nihil eorum, quæ ad edendum idonea sunt offerantur in Ecclesia præter oleum, ceram & thus. Nemini sine probatione, aut pro munere Eucharistia detur nisi permissu & concessu Patris spiritualis. Ne liceat impune non vacare in festo Resurrectionis, neque ingredi in fines alterius: in coniugiis caueatur pueritia, propinquitas sanguinis, adoptio & susceptio in Baptismate, videndum est etiam, vt coniugium non solum licitum sit, & concessum, sed decorum quoque: ne inquam puella seni nubat, neue ante benedictionē vnà cubent.

cubent. Ieiunia qnatuor temporum ne soluantur, neque ieiunia quartæ, & sextæ feriæ. Eleemosyna, temperantia iustitia, & veritas ab omnibus fidelibus colantur. Soluere Ecclesiis decimas & primitias, celebrare Memorias Sanctorum, meminisse propinquorum precibus, abstinere à fornicatione, sanguine, & suffocato, à præstigiis, incantationibus, obseruationibus superstitiosis, ab omni specie diuinationum non comprehendere cum hæretico nisi sit sponsor qui canones seruare non didicit, eum neque baptizari neque Monachum fieri liceat. Monachum qui à Monasterio aufugerit qui receperit aut ordinarit puniatur. Denique repetenda sunt, & commemoranda frequenter à Magistris Ecclesiæ quæ fideles facere debent, & tanquam pestes abuminari. Commemorandus etiam ignis ille in cõsummatione sæculi expectandus. Tum execrabilis illa mundi lues, nefarij inquam Antichristi aduentus, ne si improuiso nihil præmeditatis, adfuerit iniqnus ille atque superbus qui extollitur supra omne quod dicitur Deus; multi in errorem inducantur, cum eodem in flammam ignis coniiciendi. Hoc, precor, Pastorum opus sit, hæc cura, & studinm, vt quæ Patribus visa sunt, quæque illi accurate tenuerunt, illa ad temperandos, & regendos fideles adhibeamus: & qui ea nun seruarint, quæ seruare non soluere iussi sumns, hos maledictis grauissimis anathematum afficiamus, ante omnia vero baptizatos omnes hortari debemus, vt vsque ad sanguinem integerrime seruet quæcunque Christus præcepit, affirmantes absque operibus mortuam esse fidem, & quod non omnis qui dicit *Domine, Domine*, intrabit in Regnum cœlorum, & illud qui non amat me, sermones meos non seruat. Hæc & alia huiusmodi ex sacris scripturis, nisi iis qui ea ignorant exposuerimus quemadmodum erimus fideles dispensatores? ne quæso oscitanter, atque negligenter, sed cum timore potius atque tremore, sine vlla cunctatione, Euangelia sancta edisseramus, docentes cœlum, & terram transitura verba autem eius nequaquam. Dicamus frustra fortasse dictum esse in scriptura; nemo erret; nemo inquam, neque eorum qui antea fuerunt, neque eorum qui postea erunt. Est autem nobis primum, qui Pastores sumus, nauandum virtuti; docendumque omnino, quod est in sanctis scriptnris, eos qui Christum eiusque sermones renerenter obseruauerint, eos, inquam ab eodem Christo confitendos, declarandos, & coronandos, ac gloria sempiterna esse honorandos qni cum corpore, & spiritu honorarunt nunc, inquam iam fideles, atque prudentes declaratos; ad nuptias, & immortales illas delicias admittendos, vt cum pulcherrimo illo sponso Ecclesiæ domino nostro Iesu Christo semper sint; cui honor, & imperium in sæcula.

Eiusdem Athanasij Constantinopolitani Patriarchæ ad Imperatorem, vt iubeat Episcopus ire ad suas Diœceses Epist. 6.

Si vrbes in Oriente vastari, & funditus interire scis, quod malum Deus auertat, cur non iubes, qui curam omnium à Deo suscepisti, vrbes deseri, & ad nos venire habitatores earum. Immò potius in gratiam Episcoporum hoc prohibes? Sin autem per gratiam Dei hoc tua prudentia, & indicio assequeris, puniri nos à Deo, non vt pereamus, sed vt conuertamnr, cur non iubes Pastoribus illarum ciuitatum, vt quisque eorum cum grege suo sit vt tum precibus Deo adhibendis, tum admonitionibus, & obiurgationibus suos à peccatis seruent, atque ita Deum placent, vt minas aliquando remittat. An si tu oues Pastori committeres, deinde illas quidem derelictas cerneres, illum vero quieti suæ suisque cupiditatibus indulgere, & seruire; dic obsecro, relinqueres ne Pastorem impunitum. Non patimur oues pecudes impune negligi, & patiamur Pastores animarum impune se ipsos pascere, non oues? quid quæso apud Deum excusabimus? vtinam ne illud nobis exprobretur. *Omnes quærunt, quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi.* Quod enim preces, & vigilias præ ignauia non curant; & nos quia his vacamus, rident plane ostendit nihil eos male, nec aliud eis esse propositum, quam Patriarchas monere, & munera accipere in iudicio, & cætera alia committere qoæ ipse status temporum docuit. Aut igitur iube singulis quibusque ad Diœceses proficisci suas, aut sinant me ad vnum è suis gregibus ire, & me iureiurando abstringam nunquam ab eo discessurum, ipsi vero vrbem Constantinopolim sibi inter se diuidant. Quid enim infelicius esse potest, quam in cæteris ciuitatibus licere cuique Pastori suos quantum potest, & ius est regere atque gubernare, in sola vero hac vrbe indicem esse quicunque velit? verum si mihi credis, Religiosissime Imperator, fac vt hos potius tristitia afficias, quam Deum. Etenim si quando alias nunc maxime Episcopos cum gregibns suis mori oporteret. Quod si nolueris propter tuã erga eos reuerentiam, cogere vt faciant quod facere debent; ego suscepta causa, velint nolint ex vrbe pellam, reddamque audaciæ hnius rationem Deo.

Eiusdem Athanasij ad eumdem Imperatorem de eadem re. Epist. 7.

SI verum est quod dici soletqui gregem Pastore priuat vtrique periculum creare, profectò graue supplicium manet eum qui Pastorem arcet ab ouili, debetque qui Pastor est vsque ad sanguinem pro grege Christi non relinquendo Pastores perferre, nisi cum opus fuerit in Synodo singulis annis ad agendum de rebus necessariis paulisper abesse. Quibus conclusis celeriter reddendum illi sit, si credit se redditurum rationem summo Pastori Christo, etsi dignus est nomine Pastoris: nisi forte etiam propter necessitatem ad vtilitatem animarum pertinentem ab Imperatore aut à Patriarcha statim rediturus vocetur. Quod si aliter Episcopis aut Imperatori videatur, siue quid secus fiat minime ipse sequar, neque assentiar vllo modo, neque enim rationem habebit Deus causationum nostrarum, & cupiditatum, sed rationes reposcet de veritate, iustitia, diuinisque legibus, & statutis.

Eiusdem ad eumdem, de eadem re. Epist. 8.

MEmento scripturæ quæ iubet contristare potius homines quam Deum. Tibi vero, Imperator, cur graue videatur, iustitiam, temperantiam, misericordiam populis tuis sancire; & inde non modo nullum incommodum reportare, sed potius operibus bonis conciliare Dei misericordiam? quid iustius, quam si Episcopus quisque iubeatur, velit nolit, ad Diœcesim suam redire? An non hoc debitum soluere tenentur; idque canone sancitum est? nonne Pastorum præsentia potest, hoc præsertim tempore, populum ad preces excitare? Quæ enim alia spes Christianis relicta est nisi quæ in precibus posita est? quod si cupiunt in hac vrbe habitare diuidant illam inter se, &c.

FINIS.

INDEX

INDEX

Rerum, & verborum notabilium, quæ in hoc Tomo continentur.

Prior numerus Paginam, posterior numerum designat.

A

Abbas.

Attritio

S. Bernardus.

Breuiarium.

Bulla.

C

Canonia, Canonicus.

Can.

Coadiutor.

Commendatarius, Commenda.

Concilium.

Conclaue.

Confessarius, Confessio, Confessor.

Confirmatio.

Congrua.

Consuetudo.

an

D

Distractio.

Distributio

Vnde

Effectus.

Electio.

Episcopus.

Euagatio.

Euangelium.

Excommunicatio, Excommunicatus.

Executio.

F

Fabrica.

Facultas.

Fructus.

Fundatio, Fundator.

G

Gratia.

Gregorius.

H

Hæresis, Hæreticus.

Hora Canonica.

Illum

I

Minister

An

Operarius.

Opus.

Orare, Oratio.

Ordinarius.

quan

Ari

Potestas.

Præbenda, Præbendatus.

Præceptum.

 An

Rex

S.

Sacerdos, Sacerdotium.

Sacramentum.

Scandalum.

Scholares.

Sententia.

Stipendium.

Studium.

Succedere, Successor.

Superior.

an

FINIS TOMI PRIMI.